

Turista

UTAZÁS

CAMPING

KIRÁNDULÁS

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1967. JANUÁR
XIII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM
ÁRA 3 FT

OROSHÁZA

Ha egy várost és tájat egyetlen betű jelelemmezhet, akkor Szeged ő, Debrecen e, Orosháza pedig minden bizonnyal o lesz! A róna itt napfénytől ragyogó, a Gyopárosi tó nádjá susogó; sok az olaj, a torony, a földgáz, motor s a robogó; piacán sok liba gágog, és jóízű a hófehér cipő.

Nézzünk szét a vidéken még megérkezés előtt, a város keleti határában emelkedő *Dédenkő* halomról! Tíz méteres sincs a magaslat, mégis száz kilométernél is messzibb sikot ölel át tetejéről a pillantás. Csak az új orosházi üvegyár három hatalmas kéménye mered magasabbra; a város templomai meg a *Kardoskút* és *Pusztaföldvár* felől egészen a város tövéig jutott olajfűtőtornyok fentről nézve beleolvadnak a látóhatár alján kéklő párába. Túl a városon, s a fűtőtornyok között is, végtelenbe nyújtóznak a barna földek. A halomtetőről maga a gazdag Alföld mosolyog ránk: itt mindenhol omlós, termékeny, puha föld van, s kő csak a *Dédenkő* nevében található nagy körben, messzi vidéken.

Kilenc szélesre tárt kar módjára ölel bele a tájba az Orosházáról szétágazó kilenc kivezető út. Az aszfaltutak jegénye fasorai közt áramvonalas autók suhannak, de a szegélyárok partján már a magyar puszták virágait lengeti a szellő. A város tágas utcái, egymást követő nagy terei napkeltétől napnyugtáig arany fényben fürdenek, a peremen épült családi házak kertlábai pedig szinte beleolvadnak a mezőkbe. Orosháza igazi alföldi város. „Alföld” a neve terebélyes, évszázados központi fogadjának is, és a frisskeletű városi ranghoz készült, szerencsés ízlésű új épületek — a hatalmas gimnázium, a városi tanácsház, a Dózsa-lakótelep, a 400 ágyas kórház — sem mondanak ellent a határtalanság és nyugalom levegőjét árasztó tájkeretnek. Felejtethetetlen az alkonyati látvány: mint ha az Alföld tengerébe merülne a Nap.

Napbarnított komoly férfiarcok, jóízűen pergő vidéki asszonybeszéd, temérdek autó, motor, lovasszekér és kerékpár, mindenütt zsongás, nyüzsgés, zsúfolt üzletek: ez Orosháza piacnapokon. A város vonzása a *Maros, országhatár, Körös és Tisza* közötti egész vidékre kiterjed. A forgalmas orosházi nagyállomásra kora reggel egymás után futnak be Sentes, Szarvas, Békéscsaba, Mezőhegyes és Szeged irányából a vonatok; Mezőkovácsháza és Kaszaper felől a keskenyvágányú motoros egészen a város közepéig robog; Csanádapácsról, Gerendásról, Szentetornyáról pedig autóbuszok hozzák be az utasokat. Megrakott garabolyokkal és szatyrokkal siet mindenki a piacra, ahol aztán föltárukozik a termő Alföld csudálatos bősége. Téli a rengeteg hízó, tömött liba, aprójószág, kukorica és búza; nyáron százféle zöltség, gyümölcs, krumpli- és káposztahegyek, temérdek virág, tojás, tejtermék és megint baromfi a piac fő gazdagsága. Már egymagában ezért a piacért is érdemes idelátogatni! A déli órákban aztán, immár meglönynyebbedett kosarakkal, hazafelé szállingózik a vidék népe, alkonyatra elcsöndesedik a város. A piacokat tisztára söprik, kiürülnek az áruházak és italboltok, a tanyaiak kikészülődnek a „Diana” fürdőből, és bezárul az orosházi különlegesség számba menő ingyenes, langyosvízű, *utcai zuhanyozóházikók* ajtaja is. A piacos napnak vége. Messzire hangzik a kutyaugatás; kigyúlnak a lámpák, s a remegő fényű csillagok közt éji útjára indul a kisvárosi Hold.

Forgalmas alföldi kisváros: eddig ez a kép bontakozott ki, — „egy” hát a sok közül?! Igen, ámde van még valamilye Orosházának, ami tucatnyi tiszántúli kisvárosi társa közül magasra kiemel. *Gyopáros-fürdő* ez, Orosháza munkás „prózáját” kiegészítő édes „idill”. Termőföldek százezer holdjai közt „nem termő” *tófüzér*, nádas, park. Kánikulai vásárnapokon a forró, poros Orosházáról — lám: csupa O! — nagy- és kis-

vasút, autóbusz, kerékpár viszi a városközponttól északnyugatnak alig négy kilométerre fekvő üdülő, kiránduló, nyaraló és fürdőhelyre a frissülésre vágyókat. A vasútállomástól a tóig rövid sétaút vezet, mély árnyékú vén fák alján, madártrillától hangos kertek, ízléses villák közt. Elragadó a kép: a fürdőépület mögött a felhőket tükröző fényes, nagy vízfelület, tulsó partján a művész-szakszervezet kastélyszerű üdülőjével; a panoráma szegélyén sötétzöld, szellőborzolta nádas. A tófüzér hosszan elnyúló medencéje egykor *Maros-ág* medre volt, homokos lankákkal partjain; az egyik kiemelkedés a névadó *Gyopár-halom*. A tóparti étkező- és árusítóbódékat, vendéglőt, szállókat, üdülőházakat park fogja közre. A kanyargó sétautak a két legnagyobb tó közötti gyaloghídhöz torkollnak. Erről táruznak föl legszelbben Gyopáros-fürdő változatos vízi lehetőségei: a nagyhozamú melegforrással táplált kádfürdő-sor és a folyton cserélődő termálvízrel megtöltött nagy beton úszómedence, a tóban elkülönített kavicsolt aljú fürdőkosár, végül a kristálytisza, szikes-lágy, bő öblésű talajvízerekkel és csapadékkal utánpótlódó *Fürdő-tó* hatalmas úszóterülete.

Sátortáborozás, horgászás, parki andalgás, esti csónakázás a tó fölött rezgő cigányzene bűvöletében: még ezeket az örömeket is nyújtja Gyopáros-fürdő, amelyet egyes rajongói a „kicsi-keves tiszántúli Balaton” hasonlatával is magasztalnak.

Aldobolyi Nagy Miklós

KIRÁNDULÁSRA

MEZ

15 dkg
540 Ft

műanyag-csomagolásban

AZ ÚJ ÉV TÚRANAPTÁRA

Az új év küszöbén megnyugvással állapíthatjuk meg, hogy a természetbarát mozgalom tovább fejlődött és sok új lehetőség előtt állunk. A Szövetség fő célja 1967-ben is a természetjárás különböző módjainak és formáinak népszerűsítése, fejlesztése. Ezt szolgálja a túrák és táborozások alábbi országos eseménynaptára.

Hívunk mindenkit, szervezettek

és a még szervezeten kívül állókat: ki-ki találja meg kedvtelésének megfelelő sportját, szórakozását, pihenését, hogy a természetbarátok közel százezres tábora és a természetkedvelők, kirándulók sokszázezres tábora összhangban, kellemesen tölthesse el szabadidejét.

Szövetségünk mindent megtesz annak érdekében, hogy ehhez segítséget nyújtson.

*

I. Túramozgalmak (Egész éven át)

- Kék-túra (Országos-kék és Úttörő kék-túra)
- 100 km a Vörös Hadsereg nyomán
- Sítúrázók Kilián postaversenye
- Nagykör jelvénytulajdonos vízitúra
- Kerékpáros körtúra
- Területi jelvénytulajdonos túrák
- Kilián-pontszerző események

II. Országos jellegű túrák és táborozások

- Sítúrázók Országos Találkozója
- „Tolnai József” síemléktúra
- Felszabadulási Emléktúra
- „Király Albert” Emléktúra — régi természetbarátok találkozója
- Motoros túrázók találkozó csillagtúrája
- Tavaszi hegymászó táborozás és bemutató
- Országjáró Diákok Országos Találkozója
- Barlangkutatók és túrázók találkozója
- IX. „Sobieski János” dunai emléktúra, lengyel vízitúrázók részvételével
- XII. TID Nemzetközi Dunatúra magyarországi szakasza és csatlakozó túrák
- Megyei Szakszövetségek nyári táborozása
- „Zsigmondy” hegymászó emléktúra
- Társadalmi Erdel Szolgálat orsz. találkozója
- „November 7.” emléktúra
- Hegymászók évadzáró találkozója

III. Elméleti verseny

Pály Tivadar elméleti verseny

Bánkút I. 14—15.
Nagyhidegh. III. 4—5.
Vöröskő IV. 9.

Kevélynyereg V. 7.
Börzsöny h. V. 14.
Kij. hely VI. 3—4.
Kij. hely VI. 10—15.
Kij. hely VI. 24—25.

Esztergom—Duna—Budapest VI. 23—28.

Megye v. Kiliántelep VI—VIII.
Pilisnyereg IX. 24.

Budapest X. 8.
Pilisnyereg XI. 6.
Kij. hely XI. 25—26.

Kij. hely III. 12.

KITÜNTETÉSEK

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 49. évfordulója alkalmából a testnevelés és sport területén végzett kiemelkedő munkájuk elismeréséül a természetbarát-mozgalom több munkáját kitüntetésben részesítette. A Sport Érdemérem ezüst fokozatát kapta:

Thuróczy Lajos, az MTSZ titkára és Bogdán István, a BTSZ elnökhelyettese.

Az MTSZ Országos Elnöksége A Testnevelés és Sport Kiváló Dolgozója

kitüntetéssel adta *Magyarországy Béli* -nak, a BTSZ titkárnak.

A Testnevelés és Sport Érdemes Dolgozója

kitüntetéssel kapta sok évi társadalmi munkájáért *Spitzenspfell József*, az V. kerületi szakszövetség munkatársa, a Ganz-Mávgaz természetbarát szakosztályának korelnöke, *Kurz Elemér*, a IX. kerületi természetbarát szakszövetség elnöke, *dr. Neszmélyi Rezső*, a XI. kerületi természetbarát szakszövetség titkára, *Beck Rezső*, a XVI. kerületi szakszövetség titkára, *Szarka Ernő*, a MAFC szakosztályvezető-helyettese, *Halla Dezső*, a BTSZ elnökségi tagja.

Sok év óta végzett kiváló munkájukért

díszoklevelet

kapnak *Lorencz László*, az I. kerületi természetbarát szakszövetség titkára, *dr. Pagony Tibor* az I. kerületi természetbarát szakszövetség elnökségi tagja, *Korbai Pál*, a III. kerületi természetbarát szakszövetség elnöke, *Zsombor Pál*, a VIII. kerületi természetbarát szakszövetség elnökségi tagja, *Ravasz Miklós*, a XIII. kerületi természetbarát szakszövetség elnökségi tagja, *Farkas Csaba*, a XVI. kerületi természetbarát szakszövetség társadalmi munkása, *dr. Fazekas Gábor*, a BTSZ elnökségi tagja, *Bíró László*, a BTSZ elnökségi tagja.

A SPORTKONGRESSZUSNAK JELENTJÜK:

BUDÁN IS MEGSZILÁRDULT A BÁZIS

A magyar sportolók tömegszervezete második kongresszusára készül 1967-ben. Négy év eredményeiről, a közösen hozott határozatok végrehajtásáról számolnak be a szakosztályi, kerületi, járási, megyei, városi szinteken a sportolók szakosztályai, egyesületei, szövetségei. A BTSZ rendelkezésünkre bocsátotta a felhívására érkező, a természetbarát mozgalom eredményeit ismertető levele-

ket. Az elsőként érkezett beszámolóiból, *dr. Kürthy Miklósnak*, a budapesti II. kerületi szakszövetség titkárnak jelentéséből idézünk:

„Úgy érezzük, — írja — hogy szövetségünk az elmúlt négy év alatt számottevő eredményeket ért el. Köszönhetjük ezt mindenképp annak is, hogy szövetségünk kulcspozícióit: az elnöki, titkári, gazdasági és versenyfelelősi posztot az

elmúlt négy év alatt ugyanazok a személyek töltötték be. Megértve a tömegsport közös célkitűzéseit, egyre gyümölcsözőbb az együttműködés az MTS kerületi tanácsával, dolgozóival, akik a természetbarát mozgalom kerületi eredményeit egyben saját eredményeiknek is tekintik.

A taglétszám rövid visszaesése után évről évre növekszik, a kerület rendez-

vényeire tömegeket tudunk mozgósítani. Népesek a háromfordulós kerületi versenyek, városismertető versenyek, mind többen mennek évről évre a Vöröskőre és a Pilisnyeregbe, a két legnagyobb turista-ünnepre. És minden évben tudunk rendezni túravezetői tanfolyamot — mialatt a vezetők mutatnak jó példát az állandó önképzésben, továbbképzésben.”

Olvasóinknak boldog új esztendőt kívánunk

Az „ördöglovas” kastélya Bajnán

A Héregi-medencében (Szerző felv.)

A levelüket hullajtott fák között ritkás köd lebeg mozdulatlanul. A bajnai volt Sándor kastély nemes klasszicista épületének kontúrjai csak lassan bontakoznak ki előttünk. A Hild József kezzenyomát viselő kastély kissé ázottan, ütött-kopottan árvalkodik a köd ülte csöndben. Körülötte a park sem olyan szép, mint híres gazdája az „ördöglovas” idejében. A kastély mögött azonban tucatszámra tisztogatják a traktorokat, vontatókat, kombájnokat és egyéb mezőgazdasági gépeket, amelyekkel termővé varázsolták a bajnai határt. Itt van ugyanis a gépállomás, a kastély pedig az állami gazdaság központja.

Felmegyünk a kastély széles lépcsősorán, amelyen a vakmerő „ördöglovas” Sándor Móric, híres lovának, Tatárnak a hátán nem egyszer fellovogolt — csak úgy virtusból. Persze megtette ezt budai palotájában is. Sőt sok egyéb lovasbravúrral is felborzolta kortársai idegeit. Egyszer a pesti utcán találkozott Széchenyi Istvánnal, aki ismerte vakmerőségét és ezért sétapáljátát egy ház falához szö-

gezve így szólott hozzá: ugrasd át Móric. Az lovát sarkantyúba kapva valóban átugratta. Feje azonban egy utcai lámpának ütközött. Keményebbnek a gróf feje bizonyult, az utcai lámpa pedig kimúlt.

átvinni. Persze Metternich a legtapasztaltabb fináncokat irányította a helyszínre. Móric bajnai birtokáról indult a határra hintóval és körülötte jókora kos nyájjal, amelyet bajnai juhászai hajtottak. Nosza neki-

zony drága árat fizetett. Kitűnő ménesének hatását a környék loállománya viszont még hosszú évtizedekig érezte.

A falucska XVI. században épült temploma körül sorjázó házakban, ma már csak a róla keringő számtalan anekdotára emlékeznek. Mutogatják a helyet, ahol főúri vendégeit oly ijeszítően megrézfálta. A hegyoldalon lefelé száguldó hintón ugyanis lovai közé dobta a gyepelőt, félholtra rémisztve a hintón ülő hölgyeket.

A falucska szántói felkúsznak a környező dombokra, de rajtuk túl már a rögökre töredezett, magasba törő Gerecse öreg erdei zúgnak a hideg szélben. Mélyen a vén tölgyesek és bükkösök mögé rejtekezve húzódtott meg a regényes életű Estey Hippolitnak a „kis primás”-nak fényes kastélya. Udvarában jeles itáliai művészek forgolódtak, köztük a neves olasz költő Ariosto is.

Nem mesze innen, már kissé közelebb Bajóthoz, a győztesen előnyomuló erdő martaléka lett egy XIII. századi vár, amelyet Bánk bán építtetett. Alig találtuk már csekély alapfalait.

Az Öregkő oldalában, már a dunai táj felé fordulva, hatalmas barlang torka ásít. Évezredekken keresztül az ősember kedvelt lakóhelye volt. Több rétegben tárták itt fel a különböző ősemberi kultúra nyomait. A táj felett pedig máris ébredt a védett, hatalmas ragadozómadár, a kecsenessyólyom körözget.

Balogh Ferenc

AZ ÖRDÖGLOVAS háza tája

A kastély emeletén tágas, hajdani díszterem. Mennyezetén talán túlságosan is derűs, kék színekkel antikizáló freskó, kecses idomú istennőkkel. Mintha Pompei villáinak asszonyoszobáiban járnánk. Egy fényes estélyen talán éppen itt zajlott le a híres fogadás Sándor Móric és apósa Metternich kancellár között. Eszerint egy félmázsza magyar dohányt kellett Sándor Móricnak meghatározott helyen és időben a határon

estek a fináncok Móric hintójának, csaknem felfordították. Őt magát és a juhászokat is megmotozták, de csak nem találtak egy levél dohányt sem. Metternich diadalittasan ült át Móric hintójába és haladtak Bécs felé.

Nos, hát hol van a félmázsza dohány? — kérdezte gúnyosan a kancellár.

Itt mögöttünk! — mutatott a nyájra Móric.

Hol? Én nem látok dohányt.

Pedig itt van. Ezek a birkák ugyanis nem kosok, hanem ürök és nemcsak egy félmázsza verpeléti cipelenek a dohányzacskókban, hanem egy egész mázsát.

Lovasbravúrainak se szeri, se száma, csakúgy mint összetört csontjainak. Ennek köszönhetette, hogy húsz évig volt ágyban fekvő beteg, aki még enni sem tudott egyedül. A kétes hírnévért és csodálatért bi-

MÉG MA VEGYE MEG
A FÜLES 1967-ES
ÉVKÖNYVÉT

A tízéves fennállását ünneplő
Füles külön ajándéka
a 20 000,— Ft-os
rejtvénypályázat

Téli álom

Kopaszak a fák, fehér hóbunda rajtuk. Szürke és fehér minden. Alszik a természet. Alszik, de él. Meleg kályha mellett meséljünk kicsit most erről a különös életről, a téli álomról.

Amikor az időjárás mostohasága miatt nem talál elegendő élelmet az állat, és nem tud a fagyos földből vizet inni a növény, akkor következik be az őszi döntő természeti változások kora. A madarak egy része elvándorol, a rovarok közül sok elpusztul és csak a hideget tűrő tojásaik, petéik maradnak meg. A növények nem tudnak elvándorolni és emelyek nem egynyári életűek, azok tovább kell, hogy fennmaradjanak. Az emlősállatok többsége sem vándorol el, de mivel élelme megcsappan, olyan módon védekezik, hogy átalussza a telet és nem táplálkozik, csak keveset és ritkán.

A növények téli álma lényegében a vízpárologtató lombozat levetésével kezdődik, miután a levelekben levő tápanyagokat kivonták. Ezt a folyamatot látjuk mi a lombszíneződéskor. Akár kis föld alatti hagyma vagy gumó alakban, akár az évszázados büszke tölgy vastkos törzse alakjában, de maradandó, faggal dacoló növényi szervek alakjában vészelik át a telet. Ezek a maradandó szervek nem párologtatnak sokat, nem vesznek fel táplálékot, csak a tartalékból élnek lecsökkentett életüket. Közben előkészítik a tavaszi rügy- és virágfakadást is, lassan kifejlesztve a védőburok alatt a rügyeket.

Az állatok téli álma előtt jó sok zsiradékot halmoznak fel szervezetükben és a téli álom alatt a lelassított anyagcsere fenntartására ez is elegendő. A téli álmat nem úgy kell elképzelni, hogy a mackó vagy a kis pele magára húzza a jó meleg avarpaplant és tavaszig hortyog. Amikor télen enyhülés van és elolvad közben a hó, előjönnek és zsákmányt keresnek az állatok, azután visszabújnak az odvakba, rőzse alá, föld alatti váraikba és tovább alszanak. Téli álom alatt a szívük működésük, légzésük és anyagcseréjük teljesen lelassul és így vészelik át a nagy hideget és éhséget. Bizony még így is sok állat elpusztul, megfagy, különösen akkor, ha nem enyhül közben az időjárás és nem tudnak póttáplálékot felvenni.

Téli túráinkon, különösen ott, ahol erdőirtás folyik, és téli földmunkákat végeznek, gyakran előkerül egy-egy mogyorós pele, mókus vagy róka a föld alól, odvas fából vagy más rejtékhelyről. Akik már láttak ilyen állatot, mindjárt feltűnt nekik, hogy ezek nem menekülnek, nem védekeznek, alig mozognak és szemük is csaknem mindig csukva van. A szobába, melegbe bevitt állatok a hirtelen hőváltozástól gyakran elpusztulnak, de ha lassan, óvatosan melegítik fel őket és kapnak valami kis táplálékot is, nem ijesztik meg túlságosan őket, akkor aránylag szelídebbek, mint nyáron és életben tarthatóak.

Amikor a tavasz már közelít úgy február vége felé, sikeres kísérletet lehet tenni a téli álmat alvó virágok felébresztésével. Erdei cserje ágát, elegendő hosszúra vágva behozzuk a szobába, és fürdőkádban, jó meleg, kézzel melegnek, de nem égetően forrónak érződő vízben áztatjuk néhány óráig, úgy, hogy a víz teljesen ellepje. Azután vázába állítjuk a galyakat, friss vízbe és világos, meleg helyre. A rügyek többnyire rövidesen kipattannak és levelek, virágok díszítik a lakást, aránylag sokáig élve maradnak, ha nem túl meleg helyen tartjuk őket.

Téli túráinkon se érezzük magányosnak tehát magunkat, a természet nem halott ilyenkor sem, rügyek, peték és alvó állatok formájában ott él és lélegzik körülöttünk és várja a kikeletet, akárcsak mi, természetjárók.

Dr. Agócsy Pál

KIRÁNDULÁSRA, SZARDÍNIA! TÚRÁRA

Kis helyet foglal el, könnyű, nem romlik.
Igen tápláló, könnyen emészthető, nem hizlal. Bő választék várja az üzletekben.

FARKASOK

Ahogy bekövetkezik a téli zimankó, leesik az első hó — vagy néha már korábban is novemberben —, ha beáll a hideg őszi esőzés, megjelennek újságjainkban a farkashírek. A hazánkban élő vagy hozzánk elköborló állatfajok közül legjobban a farkasok izgatják az emberek képzeletét. Félelmetes híriüket megokolja vérengző természetük. Ma már nem hallunk ugyan embereket megtámadó farkasokról, de ha beváltanak hozzánk, széttépett juhok, kutyák, őzek, muflonok jelzik útjukat.

A hazánkban élő vadfajok közül a rókanál, borzánál nagyobb természetű vadat is sikerrel támadják és levágják. A szarvast többnyire már csak több farkas együtt vadászva ejti el és ritkán, de boldogul a vadászóval is. Háziállatainkat, a ritkán előforduló bizonyos kivételével, eredményesen támadja.

Az utóbbi 40 évben mintegy 20 darab farkast löttek hazánkban. Ezeknek egyharmada olyan kezekbe került, akik nem értékelték és tudományos intézetinket sem értesítették. A többiek elejtési helyét és idejét férjem — aki szívesen foglalkozik velük — feljegyezte és jó részüket személyesen meg is vizsgálta. Érdekes, hogy a megvizsgált tucatnyi farkas közül hármát a Nyírség környékén lötték le (1930, 1958 és 1962-ben), három pedig Bugac vidé-

Nyugodt, járása esetén is hosszú, térszerű léptekkel mozog.

kén tartózkodott elejtéséig (1948, 1952, 1965). Ezévbén Tornaszentjakab határában ejtettek el farkast a Magyar Vadász hiráda szerint.

A farkasra jellemző, hogy magas a válla, hátsó része alacsony, hátsó lába aránylag rövid, ezért a járása merevnek tűnik. Nyoma hasonlít a kutyáéhoz, de többnyire a legerősebb kutyanyom is kisebb, mint a jól kifejlett farkas nyoma. Nyugodt járásnál hátsó lábával pontosan az első láb nyomába lép. Igazi „ujjongáró”.

Nagyon érdekes a farkasok vadászati módja. Télen csapatokba verődnek és egymást segítve, valóságos „haditerv szerint” vadásznak. Férjessel a farkasok élőhelyén 5 éven át gyűjtöttük az adatokat róluk és a havon hagyott áruló nyomaikból, valamint közvetlen, vagy a vadőrök megfigyeléseiből megállapítottuk vadászati módszereiket. Év-ről-évre ugyanazonokon a helyeken — „vakon végződő” völgyek végén, kőomlások hegyszakadékaiban, a hegyi patakok, vagy tengerszemek sikos jegén vágják le a náluk gyorsabb, de nem kitartóbban futó szarvasokat. A fiatal — azévi és az előző

évi — farkasok voltak a „hajtók” és a tapasztalt öregek a „vadászok”. A szarvas, vagy szarvasokat addig zavarták, üldözték, kerítették, míg a nehezen járható hegyomlásra, vagy jégre, esetleg meredek szakadékok szélére nem hajtották, ahol az előre került „tapasztalt öregek” várták a hosszú hajszában kimerült szarvasokat. Amint a járadt, meghajszolt állat elcsúszott, vagy elbotolva a földre zuhant, a közelbe lapuló öregek reárohantak és ha lehetett, a fejébe, vagy a nyakába csimpaszkodtak, míg a többiek a lágyabb hasrészeket, vagy a combokat igyekeztek megragadni. Csak nagyon ritkán menekült meg szarvas a „jól előkészített” hajszakából.

Az őzekkel, muflonokkal és az ezeknél kisebb testű vadfajokkal a magános farkas is elbánnik. Télen mély hóban a vékony lábú csülkösvad belesüpped a hóba, míg az ujjongáró, puha, rugalmas ujjvánkösű farkasok a kérges hó tetején könnyebben mozognak. Pár száz méteres futás után már utólériki áldozatukat.

A nagyobbtestű háziállatokat — lovat, szarvasmarhát — többnyire csak csapatba verődve vágják le. A szőlő farkas juhok, kecskét, disznót, kutyát támad. A juhakolba bejutva, hihetetlen károkat okoz. A megrémült állatok egymást tiporják le és a karám falán törnek össze magukat. Így aztán egyetlen éjszakát farkastámadás után 20—30 vagy még több juhok tesznek tönkre. A kifejlett vadásznót kikerülik, de a sülédöket is csak többnyire csapatban támadják meg.

A farkas egymagában gyáva állat, de tömegben vakmerő. Gyávaságára jellemző, a Magyar Erdész

1901. évi kötetében is megjelent történet: Egy gazdálkodó rúddal próbálta agyonverni a verembe esett farkast. Nagy igyekezetében a verem szélére állt és amikor a farkas egy ütés után elkapta a rudat, nagyot rántott rajta. A gazda elvesztette egyensúlyát és beesett a verembe. A farkas legálább annyira megijedt az odacséppent embertől, mint az tőle és félelmében a verembe esett rúdon (melynek felső vége a verem széléig ért) igyekezett kikapaszkodni. A halálra rémült gazda ijedében hátulról segített kitolni az ordást, majd maga is utána mászott. Hosszú évtizedek alatt csak két hitelt érdemlő farkastámadást ismerünk a Kárpátok koszorúza területén belül.

Régen, nagy teleken az összeverődött, éhes farkasok a Kárpátok elhagyott rengetegekben, vagy a hóval belepelt végtelen síkságokon embert is támadtak.

A Kárpátok szűk völgyeiben többnyire a rohanó hegyifolyó felett, a meredek hegyoldalba építették az utakat. Ilyen helyeken a hegy felől, az útmenti fák sűrűjébe lapultak és az úton mozgó szánok lovait igyekeztek az út másik oldala felé — a szakadékok felé — riasztva, lezuhanásra kényszeríteni. A kocsis ügyességén múlt, hogy megvadult lovait meg tudta fékezni, — mert ha nem, a lezuhanás a pusztulásukat jelentette.

Hazánk kultúrterületeire ritkán vetődik be egy-két farkas és ezek messzire elkerülik az embert. Kiváló szaglással van. Jó széllel, nagy távolságról menekülnek az „emberszimát”, de néha már az emberi nyom

Idegen nyelv gyakorlásának egyik módja a levelezés
Külföldi levelező társat keres?

December második felében
jelenik meg a

„RADAR”

Különböző országokban élő magyarokkal
levelezni kívánó több száz fiatal
címével

Kapható minden újságárusnál!

Ára: 2,— Ft

közelségéből is. Nagyon értelmes állat és bár prédájának maradványából könnyű észrevenni jelenlétét, mégis hihetetlenül rejtett életet él. Pl. 1926-ban vetődött a Mátrába két farkas és csak 1929. II. 18-án sikerült elejteni őket. Az iharosi 2300 holdas vadaskertben — ahol nyiladérendszerrel feltárt az erdő — 1933. IX. hóban látták először a farkast és csak 1934. II. hóban ejtették el. Közben a kis területen többször látták, mert állandóan lestek rá, mégis több mint egy fél évig élt a jól feltárt vadaskertben. ...

Az emberi találékonyság azonban a farkasnak ösztöneit is túljárja. Legkönynyebb elejteni a fiatal farkasokat az anyjuk hangját utánozva. Ugyanis a „gondos mama” hosszú ideig ellátja kölykeit prédával. Amikor zsákmányával a farkastanya közelébe tér vissza, érkezését üvöltéssel jelzi. Reményteljes csemetéi anyjuk hangjára hanyat-homlok rohannak a hívó hangok irányába. Ezt a tulajdonságukat használja ki az ember és a farkasanya hangját utánozva, csalja lőtávolba a kölyköket. Más-
kor élő juhokat tesznek ki családoknak. Ötletes farkasfogókat is csinálnak a hegyi lakók. Pl. az egyik egy szűk csigaalakú, folyószerű építmény, melynek közepében elkerítve van egy élő bárány. A folyósó olyan keskeny, hogy a farkas nem tud benne megfordulni. A bárány szimatával felizgató farkas mind mélyebbre hatol előre a csigafolyósón, míg el nem jut a végére, ahonnan már nem tud visszafordulni és ki van szolgáltva az odaérkező szátoroknak. A hegyilakók a farkas útjába helyezett zuhanócsapdába is megfogják, néha pedig vermet is ásna nekik. Az emberi elme a legfurfangosabb állatot is törbe csalja és hatalmába keríti.

Hazánkban a farkas már természetes emlék és mint ilyen tudományos értéket képez. Ezért kérünk mindenkit, akinek csak útjába akad, vagy nyomát keresztezi, értesítse Vadbiológiai Állomásunkat (Budapest, XII., Szilágyi Erzsébet fasor 8.)

Dr. Szederjei Ákosné

A mikor az erdőtűz fellobbant és a lángok rőt fényt vetettek a hegygerince, a turistaház kutyája éktelen csaholással riasztotta a bent lakókat. Gálóczi gondnok kirohant az udvarra és első pillanatra maga sem tudta, miféle veszedelem zúdult rájuk.

Az öblös hangú erdei szolgálatvezető, Bernát Zoltán határozottsága végre kiverte szeméből az álmat.

A gondnok dörmögött valamit, hogy hiába könyörög telefonért, aztán a szerzős kamra felé szaporázta lépteit.

Kilenc főből állt az erdei szolgálat, nyolcnak jutott egy-egy tűzoltó alkalmatlanság. Csak a sor végén álló Keresztes Bandi kutatta hiába a szerzős kamra ásitó mélységét.

— Nekem nem jutott semmi! Kamaszos kétségbeesése még a terjedő tűzvész komor pillanataiban is mosolyra derítette társait. Bernát Zoltán egy oda-
vetett félmondattal intézte el a tizenkétéves fiút: — Te ne mozdulj innen, itt maradsz...!

Bandi szomorúan nézte a hegynek vágó csapatot. Sehogysen tudott megbékélni vezetőjük parancsával.

— Szóval így állunk — fűtötte indulatait. — A túravezető elvtárs ékesszólóan tud beszélni az ifjúság szerepéről, de amikor az élet feladja a leckét, akkor a tisztelt ifjúság maradjon ahol van, és ne mozduljon.

— Hát nem! Ezzel eltűnt a házban és rövid percek múlva a még mitsem sejtő, alvó falu irányába futott.

Ezalatt a többiek felkapaszkodtak a bozóttal tele, nőtt hegyoldalra. Alig ötven méternyire jártak már a gerinctől, amikor a szél

A BISON AKCIÓ

REJTÉLYES TÖRTÉNET FOLYTATÁSOKBAN

megfordult és szemükbe vágta a hegy túlsó oldaláról kúszó tűztenger csipős füstjét.

Úgy döntöttek, hogy L alakú árokkal vágják el a falunak tartó útját.

Kurta parancsok hangzottak az éjszakában és a szolgálat tagjai munkához láttak. Nehéz dolguk volt a köves, sziklás talajon. Az arasznyi széles árkon áterjedt a száraz füvek tűzijátéka és meddőnek mutatkoztak az eddigi próbálkozások. Belátták, hogy nincs jogukban veszélyeztetni egymás életét, hiszen még egy szélroham és tűzgyűrű fogja körül őket. Azután nincs menekülés. Vissza kellett vonulniok vagy ötven méternyire. Itt újból nekilendültek a csákányok, s szinte a végkimerülésig folyt a párbaj ember és tűz között. Már bőrükön érezték a lángok perzselését, amikor egy fénynyaláb se-regnyi embert világított meg a völgyben.

— Hát ezek kicsodák? — emelte fel veritékben fűdő arcát a szolgálat vezetője. Száznál többen kapaszkodtak felfelé. Valamennyien felszerelve lapáttal, csákkal, az elől haladók kockaformájú ládákat cipelték, a menet élén — azt hitte káprázik a szeme — a kis Keresztes Bandit pillantotta meg.

Rá akart förmedni a fiúra, de az olyan magabiztos lépésekkel közeledett a se-reg élén, hogy torkára fagyott a szó.

Bandi Bernát elé állt, merően a szemébe nézett és katonásan közölte: — riasztottam a falut. A falubeli bányászok vezetője megpöccintette ujjával a sisakját és rohamra vezette társait.

Ami ezután következett, nevezhető félelmetesnek és felemelőnek egyaránt. A ládikókból robbanóanyag került elő és detonációk so-

rozata rázta meg a hegyhátat. Amit a csákányokkal nem lehetett elvégezni, megtették a gyutacsok. Ahol az előbb a hatalmas tűz örvénylett, most ártalmatlan füstkégyők tekeregtek együtt a hajnali párával.

— Gratulálok Bernát elvtárs! Engedje meg, hogy bemutatkozzam, Bogdán Lajos vagyok a huszas akna mentőosztagának parancsnoka. Azt mindig tudtam, hogy a turistákra lehet építeni, ha baj van. De ilyen jó helyzetfelismerésre magam sem számítottam, helyesen tette, hogy azonnal riasztotta a falut.

Bernát zavartan motyogott. Keresztes Bandit ke-reste. A fiú huncut pillanatokkal fogadta fürkésző tekintetét. Dehogy is küldte ő riasztani Bandit, hiszen ráparancsolt, ne merjen kimozdulni a turistaházból. Távoból érkezett hozzá Bogdán invitálása: — Menjünk emberek, nézzük meg, hol volt a tűz centruma. Bányászcsizmák, turistabakancsok süppedtek az égett avar hamurétegébe. Már a fenyves szélén jártak, amikor Keresztes Bandi kiáltására lettek figyelmesek.

— Odanézzenek! Egy autó!

A megtépzott galagonyás mögül egy szénéget autó roncsai meredeztek. S a kocsiban egy szénéget ember felismerhetetlen teteme. A látvány mindannyiukat megdöbentette. Nyoma sem volt már a tűz legyőzése felett érzett örömmek.

Bandi megindult, hogy körbejárja a roncsot, de egy erős marok vállon ragadta.

— Egy tapodtat se öcskös — szólott Bogdán Lajos — itt minden jelentéktelen nyom jelentős lehet. Menjünk azonnal, értesíteni kell a rendőrséget.

(Folytatjuk)

Pesti Péter

A repülőgépről feltűnik a brit-sziget magas mészkőfala

A Ferihegyi-repülőtéren odaáll a kifutópálya végére az Il 18-as légszűrő-gázturbinás géppórási, roppant motorjai felbödülnek, s egykilométeres nekifutás után könnyedén a levegőbe szökken a 80 személyes utasszállító. Tizenhatezer lóerős hajtóművei 600 kilométeres sebességgel röptetik a levegő országútján, hét-nyolc kilométer magasságban, s alig három órai utazás után elválnak a kontinens peremétől, és megpillantjuk a tenger habjaiból kiemelkedő Nagy-Britannia csipkés partvonalát. Egy széles tor-

LONDON rengetegében

Mint dzsungelben az elefántcsordák, úgy vonulnak egymás nyomában az emeletes autóbuszok

kolatú folyó, a Temze fölött repülünk be a szigetországba, s nemsokára egy hátértalan város-óriás bontakozik ki alattunk — London.

Az imént esett, a repülőlétér fölött tépett felhőfoszlányokat hajt vadul keletnek a sósízű tengeri szél. A kora délutáni nap páraktól terhes levegőn süt át, s mindent sárgás színbe von, mintha fényszűrőn át néznénk a hirtelen elénk táruló képet. A házak árnyképszerűek, formáik elomlófélben, s ahogy befelé haladunk az elővárosokon át, az utcák teljes szélességében áramló jármű-folyam sodrása egyre iszonyatosabb. Az úttesteket teljesen eltömi a félelmetes gépkocsi-özön, a gyalogjárdákat pedig öt világrész minden emberfajtája. Afrikai és jamaikai négek, fidzsiszigetiek, kínaiak, turbános pakisztániak, burnuszos arabok, földig érő selyembe

fejüket a bokrok alatt. Egy ez a kert az 550 londoni park közül, csak meg kell keresni a térképen, betájolni magunkat, s már tudjuk is a helyes irányt tovább az ösrengetegben.

Ha tájékozódni akarunk Európa legnagyobb városában, legjobb ha először kísérelünk a Temze partjára, és megismerkedünk a folyóval, mely épp úgy szeli át Londont, mint a Duna Budapestet. Csakhogy a Temze sokkal kisebb a Dunánál, vize csak akkor duzzad fel magasra, amikor a dagály belenyomja a tengert. Ilyenkor hatalmasan megemelkedik a szintje, fel tudnak hajózni benne a nagy óceánjáró hajók is.

London „főutcája” ez a szürke, szemetes, lomha folyó. Rajta ömlött be századokon át a gyarmatokról az a temérdek kincs, amely várossá tette Nagy-Britannia fővárosát. Öt világrészből árad ide ma is a Föld minden terméke, évente negyvenezer hajó érkezik London kikötőjébe, s a folyó mentén 40 kilométer hosszan sorakoznak a dokkok és raktárak, millió és millió tonna áruval telten.

Raktárházak végtelen sorát, gémyakú emelődaruk tengerét, kormos teherhajók nyüzsgő tömegét látjuk magunk előtt, ha valamilyik Temze-hídról szétnézünk, s a folyó partján ott magaslik előttünk London jelképe, a Parlament csúcsíves épületóriása. Szomszédságában a Westminster apátság emeli az égre fehér kőből faragott gótikus tornyát. Ez a hétszázéves templom az angol Pantheon. Kriptájában nyugszik Dickens, Darwin, Thackeray, Newton, Wordsworth és az angol királyok hosszú sora. Nem messze innen hatalmas öspark közepén emelkedik a királyi palota, vörös egyenruhás, medvebőr-kucsmás testőreivel. Ez a kormányzati negyed. Itt sorakoznak a minisztériumok és a főbb közhivatalok épületei, itt pompáznak a gazdagok luxusházai, műkincsekkel megrakott magánpalotái.

csavart indus nők ömlenek szét minden irányba. A földalatti vasút egyre ontja magából az embert, az emeletes autóbuszok karavánjai szünet nélkül szórják ki terhüket vörös gyomrukából. Az öserdők dzsungel-lármája lehet ilyen mély morajlású.

Mint aki eltévedt a rengetegben, és tétován teszi fel magának a kérdést: *most atán merre?* — úgy torpanok meg egy hatszögletű kis téren. Az összehajló utcák kétemeletes szürke háza, akár az erdő fáit, mind egyformák, előreugró oszlopos bejáratokkal. A tér közepén a vasráccsal körülvett kis park csendes erdei tisztás. Fűvén egész sűrű-raj legelészik, rózsái még elszántan nyílnak, s egyik sarkában csodálatosan szép, nagy tintagombák emelgetik gyapjas

Ha tovább haladunk a Temze partján, az ősi kereskedőnegyedbe, a Citybe érünk. Ennek az ódon városrésznek majd minden háza az üzlet szolgálatában áll; háza komor, sötét épületek, bankjaiban, vállalati irodáiban, kereskedőházaiban nappal egymillió em-

Londoni park, ahol szabadon élnek a szarvasok

Az egyforma házak rengetegében éppúgy eltévedhet az ember, mint az erdőben

ber dolgozik, de éjjel alig pár ezer lakója van az egész kerületnek. Itt nem laknak, itt üzletet kötnek. A City az ország gazdasági szíve. Közepében emelkedik a Szent Pál székesegyház, keleti szegélyén pedig a húsztoronyos Tower, London középkori erődítménye komorlik. Hajdan börtön és kivégzőhely volt, ma az angol koronázási kincseket őrző mohos várfalai közt a XVII. századbeli ruhákban posztoló órség.

London egyes kerületei nemcsak építészeti, de lakóik társadalmi rétegződését tekintve is nagyon elütnek egymástól. Az egyik negyed nyüzsgő pénzváros, csupa bankok, szállító vállalatok, biztosító társaságok, üzletházak; a másik idillikus kertnegyed, sötétbarna gerenda-berakásos, piros téglafalú villákkal, a harmadik csupa fényes magánpalota, fehér dór oszlopokkal, tornácszerű bejárataik előtt, a negyedik hosszú, szűk, egyhangú utcák elavult házainak fekete tengere, piszkos és sivár gyárváros, még a dickenszi idők-ből való roskatag proletárházakkal, sivár és sötét bérkaszányákkal.

A házak tetején valóságos kéményerdő löki szün-

telen az égre a szénrel fűtött kandallók füstjét. A páratelt tengeri levegő magába szedi a felroppenő parányi koromszemeket, rozsdaszínű köddé válik, átláthatatlanná, fojtó, sűrű közzéggé. Ilyenkor kábán botorkál az ember, a lelke is elnehezül, s különös élességgel villannak meg előtte a téli napfényben fürdő tiszta hazai tájak.

Ha esni kezd, minden nyálkás, nyirkos és tapadó lesz. A házak olajfestékkel meszelt falán, a paloták fehér kőből rakott homlokzatán patakokként csordogál lefelé az eső, s most végzi az árnyalásnak azt az aprólékos művészi munkáját, amely a londoni épületek sajátos fekete-fehér rajzolatát adja. A füsttől, koromtól, ködtől elsötétedett házak, tornyok domború részeit, az esőnek kitett szögleteket és pillér-részeket fehérre mossa a sok csapadék; a bemélyedések, a párkánytól takart oszlopfők és védett boltívek viszont mélyen beárnyékolatlan feketülnek. A szobrok köfején is korom-álarc, a lőtő-futó járókelőkön pedig vízálló cipő, esernyő és gumiköpeny, s valami végtelen lustító álmodás, és unalom.

De este kigyullanak a világváros fényei, s az üzleti negyed pompás utcáiban a legkáprázatosabb ragyogás fogad. Az úttesten lomhán áramlik a gépkocsik megszakítatlan folyama, s a kirakatokban öt világrész legszebb és legdrágább árucikkei. A vendéglők, éttermek kirakataiban százával sül villanyroston a nyársra-vont csirke, mögöttük a legdrágább italok tornyosulnak butéllia-hegyekké. A fények elképesztő árja zuhog mindenfelől. A kereskedelem legelegánsabb utcáin és terein valósággal lángolnak a paloták a fényreklámok görögtüzeiben. Vörös, lila, kék és fehér-láva-folyamok ömlenek alá a tetőkről a homlokzaton át egészen a földig, gigászi tűzfigurák lépdelnek az emeleti párkányokon, s tornyom magas fénybetűk táncoló sora parázsluk a koromfekete égre. A fényűzés félelmetes karneválja vonul el előttünk, de ha felülünk egy autóbuszra, félóra sem kell, és hunyorgó gázlámpákkal világított külvárosban találjuk magunkat, hol a szürke szegénység lakik az egymást tagolatlanul követő, kormos tetglaházak végtelen sorában.

E gazdag és szegény, ragyogó és szürke belső negyedek körül a kertes elővárosok serege öleli körül Londont, 50–60 kilométer átmérőjű körben. A londoniak jórésze csak dolgozni jár be a városközpontba, munkája után vidéki életet él valamelyik nagy kertnegyedben. A földalatti vasút gyorsasága lehetővé teszi, hogy az emberek 15–20 kilométerre éljenek munkahelyüktől. De van is elképesztő arányú ember-áramlás reggel 8–10 és délután 4–6 óra között. Egész városnegyedek mozgásban vannak ilyenkor. Az utasok száz- és százait öntik magukból és szívják magukba a földalatti liftei és mozgólépcsői, s akár egy faóriás összegubancolódott gyökérhálózata, úgy futnak szerte a mélyben a vonalak, egymást alul-fölül keresztezve, s gyakran 30–40 méter mélységben.

Ilyenkor nincs egy talpalattnyi hely sem a járdákon, minden utca eldugul, csak lefelé lehet menni a föld alá, ahol fényes vilámvonatok úsznak szerte minden irányban. Az embert pedig valami ismeretlen szorongás fogja el, s olyan egyedül érzi magát, mint akit kitettek és sorsára hagytak egy rettentő vad ősernegyedben.

Antalfy Gyula

Szinte jegyzőkönyvszerű pergetéssel megyek végig most is az útvonalon, nem hallgatva el a jó tapasztalatot, nem felejtve ki a kínosakat sem. Meglehet, apróságoknál is elidőzöm, de a sok apróság az idegenvezetésben is sokra megy, kellemes vagy kellemetlen kép-pé halmozódik.

Siófok. Az idő szép, nem is novemberies, inkább szeptemberi aranyló, okker napsugár veti pászmáját a partra. De persze csend, nagy csend, nincs is más hátra, mint lángra gyújtani a vendég képzeletét, elmesélni, milyen ez a part amikor pezseg az élet, szól a zene a teraszokon, himbá-lóznak a fürdőzők a gumimatracokon és a távolban sok fehér vitorla. A szép szállodasort is csak kívülről mutogathatom, bemenni nem lehet, nyári hotelek — meghaltak. Ez természetes, senkit vád miatta nem érhet, a vendég is így vélekedik.

Balatonlelle a következő megálló. Itt még ebédelni is kell és ami több: lehet is. A Vörös Csillagban, ahol táplálkozunk, s szemben a bisztróban, ahol feketézünk, oly szíves, majdhogynem lelkes a kiszolgálás, hogy alattomosan abban reménykedem, bárcsak a vendég azt hinné: nyáron a nagy forgalomban is ilyen könnyű a turista élete. Mindenestre van elégséges választék az étlapon, a minőség is meg lehetős, itt tehát nem váltottam szegényt.

Hévízen, Keszthelyen sem. A reumások Mekkája talán még megkapóbb hűvös időben, a gőzölgő tóval, az őszi lombokba burkoló-zva, mint nyáridőben, amikor nem szívesen gondol az ember a meleg vízre. Nyitva vannak a kis téren a borkimérések is, el lehet dicsekedni a badacsonyival. Keszthelyen meg a Festetics kastély, a Helikon könyvtár fogad készenlétben, szerencsére kevés a vendég, s az ő (azaz őrnő) még magyarázni is ráér.

Balatonfüreden esteledik ránk. Az Aranycsillag éji szállásunk, mióta felújították, kellemes tanyának bizonyul, jól esik a központi fűtés melege, a portások szakszerű udvariassága, az étterem disztíngvált hangu-

lata, eleganciája. Igen, ez kell, télen is legyen nivós hotel a magyar tenger partján. Vacsorázni mégsem ide térünk, mert ha egyszer valaki külföldi, akkor magyaros ételre vágyik, s ha a Balatonnál van, akkor halászlére, s ha halászlére, akkor a halászcárdába kell menni. Ez volna a logikus. De mi az, ami a Halászcárdában sem kapható? Halászlé és általában halétel. Utóvégre azért halászcárda. No jó, mondja a vendég, ha már nincs halászlé, legalább lenne magyaros berendezés. Sajnos a Halászcárda berendezése, kiképzése és dekorációja jobban illik egy német vagy svéd nagyvárosba, mint ide ez alá a cégér alá.

Útközben már töröm a fejem a másnapi programon. No, igen, ha már Füreden vagyunk, megnézzük a Jókai múzeumot. Jó, hogy éltem a gyanúperrel és visszafelé megálltam a Jókai-ház előtt. Valami cédula lóg a kapun, de vak-sötét van, nem lehet látni a szöveget. Gyérfényű öngyújtómmal megvilágítom: a múzeum négy napig zárva. Miért? Csak. Biztosan megvan az oka.

Másnap indulás Füredről, de még egy röpke uzsonna a Kedves cukrászdában. Nomen est omen. A kiszolgálás elragadó, tálakkal hozzák oda a süteményt, úgy kínálják, kóstoljuk meg ezt is, azt is. Télen kellene nyaralni a Balatonon.

Nyaralni igen, de múzeumot nézni nem! Télidőben mégis csak ez volna a fő látványosság, kivált a külföldi vendég szemének való. De micsoda balszerencse üldöz a múzeumokkal!

Rövid leszek. Tihany volt az első állomás. Az apátság templom tárva-nyitva, ezt megcsodálhattuk. A múzeumon táblácska. Nosza, seba, irány Veszprém. Útközben a Bakonyról tartottam inycsiklandozó előadást a vendégnek, s azzal fejeztem be, majd a veszprémi Bakony múzeumban mindent megtekinthet a maga szemével.

De a Bakony múzeum zárva volt.

Innen Fehérvárra vitt az útunk. Volt időm a kocsi-ban elmondani, amit Fehérvárról tudok, felhívtam hát a figyelmét a Romkert-re. A Romkert zárva volt. Csakúgy, mint a fehérvári székesegyház és a Szent Anna kápolna is. Csak a kulcslyukon kukucskálhattunk be.

Az utolsó döfést Martonvásáron kaptam. Mindhiába festettem le ékes szavakkal a nagy Beethoven és a kis Brunswick Teréz vonalmát, meg a nyári koncertek színhelyét, a gyönyörű parkot: a kapuban zord őr állta útunkat: e helyre csak szombaton, s vasárnap térhet be földi halandó, kivéve a mezőgazdasági kutató dolgozót.

A külföldinek — szerencsére — jó humorérzéke volt, s tréfára vette a dolgot: bizonyosan én intézkedtem, hogy mindent zárjanak be jövetelünk előtt, hogy hamarabb hazaérjünk. Én meg csak csikorgattam a fogamat, s vigasztalásul arra gondoltam, milyen különös kegye a sorsnak, hogy szép az idő: esőben mindent keserűbben nyeltük volna le.

(Okát is megtudtuk később a dolognak: szerdai nap volt igaz, s a múzeumokban hétfőn van szünnap, de azon a hétfőn ünnep volt, s a pihenőidőt Múzeumék áttették szerdára. De hát ki tudhatta ezt?)

Ezt láttam a Balaton környékén novemberben, egy külföldivel a társaságomban. Ezt láttam, illetve nem láttam. Kárpótlásul vasárnap elvittem vendégünket az aquincumi múzeumhoz: amit nem láthattunk odalent, lássa hát Budapestben. Az aquincumi rácsos kapun lakat, s egy kézzel írt tábla: Zárva.

A „jónapot”-on meg a „keszenemszepe”-en kívül ez volt az a szó, amit vendégünk megtanult magyarul.

Novobáczky Sándor

Észlelte-e már a kedves Olvasó, hogy ha külföldi társaságban járja a várost, vagy az országot, minden élesebben, markánsabban rajzolódik ki: az is, ami jó, az is, ami rossz? Jószerivel az idegen szemén át nézzük ilyenkor a magunkét, büszkén dobban a szívünk, ha szépet látunk, szégyenkezünk a csúnyán. Mit máskor talán észre sem veszünk — most felmagasodik előttünk, s mindennek a hátában ott lappang a ki nem mondott: mit szól ehhez a külföldi?

Hát még, ha a vidék, aminek szemlélén kísérők vagyunk, a Balaton tájéka a környéki városokkal, s az időpont az oly hálátlan november. Nem a legalkalmasabb a dicsekvésre, ilyenkor a nevezetes vidék házi-ruhában, komótosan tunyáskodik, szép, ragyogó nyári orcsáját felcserélve az őszi-télivel. Olyaténképpen van ez, mint ha a szépek látott asszonyt hajnalban borzasan, kendőzetlenül lepjük meg.

Hát ezt kellett tennem nekem is, amikor a közelmúltban novemberben azt a feladatot kaptam, hogy idegenből jött hivatalos vendégnek megmutassam a Balaton környékét. Két nap jutott rá mindössze, de szerencsére egy gépkocsi is, így viszonylag sokfelé eljuthattunk. Mint-hogy a Balatonról mi is inkább a nyáriról írunk, talán nem lesz érdektelen és haszontalan, ha elmondom milyennek látta az ottani helyzetet novemberben egy idegen és jómagam, aki — mint a bevezetőből kitűnt — ezúttal „szemet váltott”, a külföldiével is látni tudott.

SÜMEGTŐL-TÜRJEIG

A szomorkás és kódos őszi időben is magasan kiemelkedik a sümei Várhegy tetején az egykori várfal koronája az újonnan épült turisztaszálló fölé. Múlt és jelen találkozik itt a Várhegyen. Fönn a rendbehozott és megmentett vár, amelynek tornyai már messziről integetnek a látogató felé és jelzik, hogy az utókor elvégezte azt a szükséges munkát, amely lehetővé teszi, hogy a nemzetnek eme közös kincse további évszázadokkal nézzen szembe. A vár aljában épült kétemeletes gyönyörű turisztaszálló pedig, hideg-melegvizes szobáival, központi fűtésével az év bármely szakában lehetőséget nyújt sümei tartózkodásra, üdülésre. Szép ez a kis város! Szándékosan városnak nevezem, mert régebben városi rangja volt és a sümegiek ma is büszkén emlegetik ezt. Hazánk egyik igen kedves idegenforgalmi központja. Szép szállodája, jó étterme, cukrászdája, melegvizes uszodája, mely kora tavasztól késő ősziig használható —, a község látnivalói, Kisfaludy Sándor költő emlékei és a közeli környéken elérhető érdekességek még több napos tartózkodás esetén is vonzóvá teszik Sümeget.

Aki a Szt. István térre belép, múlt század eleji hangulat fogadja. Az egykori és szépen rendbehozott táblabíró házak, amelyeknek udvarán ott díszlik a fügefá és a leándér és amelyeknek ablakából sokszor kiszűrődik egy-egy Chopin dallam a zongorán, a legszebb vidéki barokk-kastély, amelynek könyvtár szekrényei ma az Iparművészeti Múzeum egyik kincsét alkotják; a Maulbertsch freskók gazdagsága a plébánia templomban, érdekes tanulmányokra adnak alkalmat.

Kisfaludy Sándor nyomát követtem egy őszi kirándulás során, amikor Mihályfa és Szalapa községek érintésével Ötvöspusztát kerestem fel. Mihályfáig az út hosszú, egyenes. En is autóbusszal tettem meg, útközben vissza-visszapillantva a romkoronás Várhegyre és a fölötte emelkedő csabrendeki erdőségre. Mihályfától Szalapáig már gyalog jártam az úton, elgyönyörködve a Zalavölgy érdekes tájképi szépségeiben. A kisebb-nagyobb ligetek, fűzesek, az alacsony dombok szőlővel borítva, a távolban kéklő zalai hátság az egész csendes, nyugodt vidék, megpiheneteti az ember idegeit. Szalapa községen áthaladva megütött ez a név. Forgattam az agyamban mire is emlékeztet. Szalapa... Szalapa... és hirtelen, mint a villám vágott belém az emlékezés. A leghíresebb dunántúli betyár, Sobri Józsa egyik legé-

nye Mogor Jancsi, a statáriális bíróság előtt vallotta, hogy Sobri szeretője a Szalapan lakozó Paár fiskális leánya, aki anyjával együtt szokott a betyárok között megjelenni. Hívták is a betyárokat Szalapára és most idézem szó szerint a kihallgatási jegyzőkönyvet — „látogatnák meg őket, semmit se féljenek, mert házoknál oly rejtekszoba van, hogy abban minden félelem nélkül mulathatnak.”

Érdeklődtem is utánuk, de a megkérdezettek semmit sem tudtak Paár fiskálisról és leányáról.

Ezen nem éppen történelmi érdekességű emlék után az utam elkanyarodik Jánosháza irányába és a Hegy-megi erdő szélén haladva értem el Ötvöspusztát. Egészen Veszprém megye szélén fekszik. Nem voltam még itt, és mondhatom, meglepetés volt számomra. Az egész pusztát gyönyörű, hatalmas százados fák árnyékolják. Az út jobb oldalán földszintes barokk épület látszik, vasrácsok díszítik ablakait, hatalmas boltíves tornáca ma is szép látvány. Közrefognak a település gyerekei, hiszen idegen megjelenése mindig szenzáció ezen az eléggé elzárt helyen.

A sümei új turisztaszálló

Felteszem a kérdést —, tudjátok-e Kisfaludy Sándor költő melyik házában lakott? Egyszerre mind az öten rámutatnak az alacsony épületre. — Abban.

— Honnét tudjátok?

— Mesélte édesanyám, édesapám.

A gyermekek persze rosszul tudják, mert a földszintes épület az intézői lakás volt és vele szemben az út másik oldalán ugyancsak hatalmas fáktól körülveve áll egy emeletes

épület. Kisfaludy korában Szegedy Ignác földszintes kastélya volt, később házassága révén a Széchenyiek egyik ágának birtokába került, akik emeletet húztak rá. Ebben az épületben találkozott először a költő nagy szerelmével Szegedy Rózával, későbbi feleségével. Kisfaludy Sándor életének nyomozói négy helyre teszik ezt az eseményt. Van aki Sümege, van aki Vashosszúfaluba, azután Gógánfára és van aki Ötvöspusztán találta meg egymással a szerelmeseket. A hiteles tény, hogy a kis pusztá ma is álló barokk templomában esküdtek örök hűséget egymásnak. A kastély, ma lakások céljára szolgál, de elszomorító állapotban van. Pedig milyen szépen lehetne helyreállítás után szociális otthonnak berendezni, mint a közeli nyírlaki kastélyt. A park is felkelítette figyelmemet, amelyet a gyermekek is angolkernek neveznek. Egy szép park halálra ítélte. Büntudatot éreztem, mert akkor, amikor Veszprém megye legtöbb parkját már sikerült védetté nyilvánítani, ez az ismeretlen park elkerülte figyelmünket, de ami késik, nem múlik.

Az idő szép, jó és miután van még időm, keresztülvágok a réten, erdősegen és megközelítem Túrje községet. Érdekes hely. Itt sem voltam még és elámultam azon, amit láttam. A türjei kéttornyú templom a XII. századból származik, feltűnően szép a belseje, vasok pilléreivel, hajójának gótikus mennyezetével. A mellette álló premontrei rend egykori klastroma, szép barokk épület a XVIII. század közepéről, ma szociális otthon. Hatalmas ebédő termének mennyezetét nagyon jó állapotban levő Dorffmeister freskók díszítik. A benne üldögélő öregek, idős bácsik és nénik ugyancsak csodálkoztak rajtam, amikor nyakamat forgatva percekig nézegettem a mennyezet freskóit.

A kastély körül park húzódik és ami még nagyon meglepett, ennek a községnek a rendezettsége. Kedves kis eszpresszójában pihenhettem ki a fáradalmakat és beszélgethettünk a vezetőnökkel Kisfaludy Sándor és Szegedy Róza emlékeiről. A költő sokszor megfordult Túrjén, a premontrei papoknál is járt és az emléke még ma is él.

(Zákonyi Ferenc)

A türjei kéttornyú templom

A zalai domvidék szelíd tája, sajátos vidéke, a természetjárók kedvelt és látogatott útvonalait őrzi. Most legújabbban ezek a sokféle túrára alkalmas útvonalak a történelem egyik igen érdekes találkozóhelyére vezetnek. Jelen-tős költséggel, az Országos Műemléki Felügyelőség és a Zala megyei Tanács támogatásával helyreállított romjaiból újjáéledt egervári vár látogatható és maradandó élményt nyújt. A Zala megyei Természetbarát Szövetség különös gondot fordít arra, hogy főleg a fiatal természetjárókat a szervezett túrák keretében ide irányítsa. Sok eseményt élt meg az egervári vár, s most várja felejthetetlen szép környezetével mind-azokat a természetjárókat, akik ennek a szélesedő tömegsportnak múltbeli történelmi értékeire is vágy-nak.

Az egervári várról a leg-régibb adatot 1288-ban je-gyezték fel. Egykorú iratok szerint a tatárjárás után épülhetett és később telep-ült mellé a róla elnevezett falu. A lelet-anyagokból ki-tűnik, hogy a régi vár felte-hetőleg a mai helyén állott és 1310-ben még szerepelt a korabeli okmányokban. Ké-sőbb, 1315-ben már csak a faluról történik említés, a vár nyilvánvalóan elpusztult a főurak magánharcaiban. A falu urai gyakran váltják egymást. Közülük Egervári László, Mátyás királynak kedves bizalmi embere emelkedik a legmagasabb tisztségekre. Zalai főispán-ból horvát bán, végül tár-nokmester lett. Ő építette Mátyás király 1476-ban kelt

TERMÉSZETJÁRÁS A TÖRTÉNELEMBEN

engedélyével a régi helyén, az új várat. Néhány év alatt az egervári várat sok ágyúval felszerelt hatalmas erődítménnyé építették ki. Az Egervári család tulaj-donából a Kanizsay, majd pedig a habsburgpárti Ná-dasdy család tulajdonába került Egervár.

A család egyik kiemel-kedő tagja, Nádasdy Kris-tóf — a török elleni harcok egyik bátor résztvevője — huzamos időn át lakott itt. Olasz-módra építette át a várat, négy saroktoronyos, négy oldalon zárt, négy la-kószárnyas várkastélyt. Az átépítés emlékére az egyik saroktoronyon saját és fele-sége címerét is kifaragattatta. Ezt a címert mai napig is őrzi a göcseji múzeum.

A történelem eseményei nem kerültek el ezt a jelen-tős dunántúli erősséget. A XVII. században a vár be-kapcsolódott a zalai „védhá-zak” védőrendszerébe. A dunántúli főkapitány által kinevezett várkapitány volt parancsnoka és irányította a gyakran váltakozó számú királyi zsoldos katonaságot. A vár katonai erejét azon-ban inkább a falu jobbágyai jelentették, akiket veszély idején fegyverbe hívtak, aminek fejében urbéri szol-gálatot nem teljesítettek.

A török háborúk során a Szentgotthárd felé vonuló török nagyvezér 1664-ben felégette. Hamarosan újra védhető állapotba került. A Wesselényi-féle szövete-kzésben való részvétel miatt 1671-ben a vár akkori föl-desurát, Nádasdy Ferencet fő és jószágvesztésre ítélték, így a vár a kincsiárra szál-lott. A királyi kamarától nem sokkal ezután Széché-nyi György kalocsai érsek vásárolta meg és unokaöcs-csének adta, aki, mint a vár kapitánya több évtizeden át lakott az egervári vár falai között.

A kuruc szabadságharc idején a labancpárti Széché-nyiek kezén védhető álla-potban volt a vár. Közél-ben verte meg Andrassy István kuruc generális Bé-ri-Balogh Adám és Beze-rédy Imre segítségével Heis-ter császári altábornagyot. A vár átmenetileg az 1712-es Szatmári békéig a kuru-cok kezére jutott. Amikor az osztrák önkény sárba ti-porta a kuruc szabadság-harc lobogóit, ura újra az akkor osztrákpárti Szé-chényi család lett. A birto-kosok ügylátszik megúnták a háborúskodást, az egész külső várat lebontatták, amivel megszüntették an-nak védelmi jellegét. Ekkor építették az udvarnak azo-

kat az arkadjait is, amelyek ma is láthatók és sajátossá teszik ezt a monumentális építményt.

Széchenyi Ignác, Mária Terézia korában éveken át lakott a várból barokk-kastéllá átalakított épület-ben. A keleti szárnyban ká-polnát épített és az 1754-es tűzvész után ő tetette fel a négy toronyra a szélkakaso-kat. Ő volt az utolsó kas-tély tulajdonosa. Leszármazottai elhanyagolták a gyö-nyörű kastélyt, s az lassan pusztulni kezdett. Elősegi-tette romlását az is, hogy a múlt század közepén a vá-rat körülvevő mocsarat le-csapolták. Az alapfalakat tartó tölgyfa cölöpök a víz-ből a levegőre jutottak, kor-hadni kezdtek, és lassan le-dőltek a falak.

A Széchenyi család 1872-ben eladta a kastélyt az uradalommal együtt. Az új tulajdonos gazdatisztjeit és lovászait helyezte el az épü-letben, s a falak düledezé-sét ormótlan támpillérekkel igyekezett meggátolni. Már e század első éveiben tér-nyerés céljából az udvar ár-kadjait is befalaztatta.

A felszabadulás után az uradalom földjeit felosztot-ták, a várkastélyt egykori gazdjára sorsára hagyta.

Éveken át pusztult a kas-tély és csak 1960-ban érke-zett el az ideje annak, hogy megmentésük és figyelembe véve építészeti sajátosságait, történelmi kuriózumát — felépítsék az elkövetkező századok számára. A nagy-szabású helyreállítási mun-ka során a falak alá körbe betonkoszorút építettek, a dőlni készülő, vagy össze-omlott falakat helyrehozták és belülről betonoszlopok-kal erősítették meg. A hely-reállított vár északról, az udvar felől nézve egy XVIII. századbeli barokk-kastély képét mutatja, nyu-gati és déli külső falai vi-szont a XVI. század puritán egyszerűségű várának jel-legzetességeit tükrözik.

Múltjának nemes hagyó-mányaiából meglevően edett várkastély sokféle lehetősé-get ad természetjáróink szá-mára. A természetadta fe-lejthetetlen tájon elvenítsük fel történelmünk érdekes eseményeit.

Dömötör László

Arany Jánosnak van egy verse, a Népdal, melyben bátor kalauz-ként lecsónakázik velünk Buda-pestről dél felé, s a magyar Duna part-jain megtalálja nekünk szomszédainkat, akikkel ősidők óta együtt lakunk a Duna mellett:

Duna vizén lefelé úsz a ladik.

A ladik.

*Róla muzsikaszó, guzlicaszó,
csimpolyaszó*

Hallatik:

Juhaj! viszik a piros almát, barackot.

*Juhaj! Kevibe Szent Endréről
menyasszonyt.*

Igy kezdődik a vers; Szentendréről Ráckevice tart a csónak s a csónakban a család. kacér szentendrei lány s a vérbő szerb fiú véres története, de guzlica-hangok és csimpolya-ze-ne mellett.

Szentendre festői régi házai közt drágakő gya-nánt ragyognak a mű-zeumként mutogatott ré-gi szerb templomok. Ok a tanuk a régi for-ró, pénzhozó kal-már életről, a legvállal-közöbbségek duna-i kereske-dőkről, akik kétszáz év alatt tovatűntek, hír-mondó sem maradt belő-lük. Azaz hírmondók a pazar templomok, a fes-tők és költők, s a nyári látogatók, akik megörö-kítik a duna-i városkát. Valaha feljöttek a Du-nán a szerbek, s Pestet, Komáromot, Pozsonyt, sőt Bécsét is meglátogat-ták, sokan le is települ-tek a Duna-menti váro-sokban, ahogy Jókai re-gényeiből, a Rab Ráby-ból, az Aranyemberből tudjuk. A Duna nemcsak árut közvetített, de és könyveket is. A leghíre-sebb régi szerb könyvek Budán jelen-tek meg, hajón kerültek Újvidékre, a hazai szerbség fővárosába. Vuk Karad-zsics a Dunán hajózva Bécsből haza-felé, kapott ösztönzést a szerb népdal-összegyűjtésére. Ignjatovics Ja-kov író, aki Szentendrén született. Kecskeméten és Pesten diákoskodott, a magyarok őszinte barátjává vált, 1848-49-es szabadságharcunkban a mi olda-lunkon állott. Akár Zmaj, Jaksics s más nagy szerb írók. Arany verse a ma-gyar—jugoszláv barátságához kíséri el a duna-i kirándulót.

Nagy országút a Duna, feljöttek raj-ta Erdély és Havasalföld román árusai és költői is. A legnagyobb román költő, Mihail Eminescu, a pesti román folyó-iratnak küldi verseit. Ilyen lap is volt a reformkorban Pesten, a duna-i népek fővárosában. A pesti román lap szer-kesztője cseréli fel a fiatal költő esa-ládi nevét az Eminescu névre. A sors és szerelem romantikus költője, „a fekete fátyolos árnyék”, a havasok népével együttérezve dalolja, hogy

*az idő, az öreg Duna
mégis nekem hömpölyög.*

De a román népzene sajátos mono-tonitása, dúdoló melódiája is a Dunán fodrozódott fel hozzánk s ment tőlünk. Bartókon keresztül, tovább, a nagyvi-lágba. A román folyók mind a Dunába ömlenek s az ősi román foglalkozás — a tutajozás, halászat, vadászat, az állat-tenyésztés és mezőgazdasági kereske-dés — a folyam felé irányította a fel-törő román népet. A havasi dalok mel-lett ott a tenger felé hömpölygő Duna hangja is, s a Duna fénye is.

Ezen a nyáron egy különös, réges-régi

bolgár hajó jött föl a Dunán Budapestre. Ódon volt minden porcikája s mégis frissen, kecsesen mozgott a vizen a „Ra-detzky” mert az osztrák tábornokról nevezték el az óbudai hajógyárban készített gőzöst, amelyen egykor, száz évvel ez-előtt, Hrisztó Botev, a bolgárok Petőfije hajó-zott haza, hogy a török-ellenes bolgár felkelés élére álljon, s életét ál-dozza hazájáért. Bolgár kereskedők nemcsak az orosz városokat és Bras-sót keresték fel, hanem elsősorban a duna-i ki-kötő-városokat, Pestet és Bécsét is. Diákok, papok jöttek fel velük. Pesten letelepedett bolgár ke-reskedők biztosították itt az első bolgár könyvek kinyomtatását. A török birodalomhoz tartozó Bulgáriában ugyanis nem volt cirillbetűs bol-gár nyomda. A legelső nyomtatott bolgár könyv, a Molitvennyj krin, Bu-dán jelent meg 1806-ban. Az első bolgár történe-

lem, az első népdalgyűjtemény, az első közmondás-gyűjtemény is Budapesten jelent meg.

A híres pesti Egyetemi Nyomda rö-pítette a duna-i világba a magyar köny-vek mellett a szlovák, szerb, bolgár és román könyvek százait. Az első bolgár nyomdát, az Egyetemi Nyomdában vá-sárolt százötven fémbetűvel, titokban, kijátszva a török határőrök éberségét, duna-i hajón csempészte be hazájába Krasztjojanov Nikola. Dohányt, rózsa-olajat, bóróket hozott cserébe. A fel-világosodás és a népszabadság, mint egy meleg áramlat, úszott a Dunán.

Arany János verse szellem-fodrain indult emigrációba a szabadságharc után Kossuth Lajos. S a délszláv vidék baráti kapuként nyílt meg előtte. Még a régi magyar ellenség, a török is, tisz-telgett előtte, s visszaadta a kardját, a szabadság jelképét. Bolgár földön ál-modta meg Kossuth legnagyobb poli-tikai álmát: a Dunai Konföderációt, a duna-i népek szabadságát és egyenran-gúságát. De akkor még az osztrák sas fekete-sárga árnyékában éltünk.

Szalatnai Rezső

Életében először járt a solymári Ördöggyukban és térkép alapján akart eligazodni a barlang labirintusában november 7-i túrája alkalmával két fiatalember. Természete-sen úgy eltévedtek, hogy semmiképpen sem tud-tak volna kiszabadulni a barlang fogságából. Mi-után késő estig nem ér-tek haza, szülei a rend-őrséget értesítették. A rendőrség éjjelkor riasz-totta a Barlangi Mentő-szolgálatot és pár óra múlva meg is találtuk az elveszetteket a barlang mélyén.

A két fiatalember bi-zony hibát követett el, amikor a barlangot jól ismerő vezető nélkül vá-gott neki az előttük ismeretlen solymári Ördöggyuknak. Helyes volt viszont, hogy odahaza megmondták hová men-nek túrára, így hozzátar-tozók közölni tudták a rendőrséggel és a Bar-langi mentőszolgálattal, hogy melyik barlangba indultak az elveszettek. És a két eltévedt fiú is nyugodtan várhatta így a barlangi mentőszolgál-talokat, amikor látták, hogy saját erejükből már csak világitóeszközök fogytán sem képesek ki-jutni a barlangból és nem kockáztatták életü-ket kísérletezéssel a bar-lang sötétjében.

Vonjuk le az esetből a tanulságot: Barlangi tú-rára csak hozzáértő, a barlangot jól ismerő ve-zetővel szabad elindulni, mert különben nem csak eltévedés, de még súlyos baleset is történhet. In-dulás előtt feltétlenül közölje hozzátartozóival minden résztvevő, hogy melyik barlangba indul túrára és mikorra érke-zik haza, és akkor elté-vedés vagy sötétben ma-radás esetén nyugodtan be kell várni a Barlangi Mentőszolgálatot.

D. Gy.

A versenyeken való részvétel és rendezés szabályozása

1. A természetbarát szakosztályok az alábbiak szerint nevezhetnek a versenyekre:

a) Országos I. o. versenyen részt vehet bármely természetbarát szakosztály. A többi kategóriában a táblázatban feltüntetett tájegységek, illetve területek (megyék, Bp.) szakosztályai nevezhetnek. A rendező szervezetek csak a meghatározott tájegységről (területről) fogadhatják el a nevezéseket.

b) Tájegységek:
Dunántúli II. o. versenyeken kizárólag a Dunántúlon elterülő megyék szakosztályai vehetnek részt;

Középmagyarországi II. o. versenyeken kizárólag Budapest, Pest megye, valamint Fejér és Komárom megye szakosztályai vehetnek részt;

Keletmagyarországi II. o. versenyeken pedig kizárólag a Kelet-Magyarországon elterülő megyék szakosztályai vehetnek részt.

c) A területi III. o. versenyeken csak a rendező megyei, illetve budapesti szövetségek hatáskörébe tartozó szakosztályok, továbbá a verseny színhelyével határos megyék szakosztályai vehetnek részt.

A naptárban szereplő versenyeket a megnevezett tájegységben (a megyei, területi versenyeket a megyében vagy annak közvetlen közelében) kell megrendezni.

2. A versenykiírások a sportnaplótól eltérő adatokat (a rendező szervezet neve, címe, a verseny osztálya, tájegysége, a csapatok létszáma és összetétele, a napszak stb. tekintetében) nem tartalmazhatnak. Az illetékes területi szövetségek a megyei csapatok részvételét tekintetében engedélyt adhatnak a kategóriák számának növelésére.

Országos és tájegységi versenyekre vonatkozó versenykiírást a jelen naptárban nem szereplő versenyekről kiadni tilos.

3. A sportnaplótól szereplő versenyeket minősítő versenyként kell megrendezni, tehát mindenben a Versenyszabályzat 2. 71. pontja szerint kell eljárni. Ezen kívül a versenybíró-ság elnöke köteles a sokszorosított eredménytesztet 2 példányban az országos szövetségnek és minden olyan területi (megyei-budapesti) szövetségnek megküldeni, amelynek területéről versenyzők indultak a versenyen.

Egyéb területi versenyeket csak az esetben tekinthetünk minősítő versenynek az MTSZ, ha a rendező szervezet a Verseny Szab. 2. 71. pontjában előírtakat megtartja. Egyébként az új minősítési szabályzat rendelkezéseit mindenben meg kell tartani.

4. Rövidítések:

FS — férfi senior 36. évtől
FF — felnőtt férfi 19–35. év.
FN — felnőtt női 19–30. év.
IF — ifjúsági férfi 16–18. év.
IN — ifjúsági női 16–18. év.
SF — serdülő fiú 14–15. év.
SL — serdülő lány 14–15. év.
ntk. — nemzetközi részvétellel
é — éjszakai verseny
v — váltó verseny
a jelzés nélküli nappali verseny

Időpont	A verseny neve és rendezője	Osztály, tájegység, kategória, létszám, napszak				
		I. o. országos	II. o. tájegységi			III. o. megyei területi
			Kelet-m.	Közép-m.	D.-túli	
III. 26.	„JURISICH MIKLÓS” ev. Vas m-i T. Szövetség dr. Kóbor Jenő, Szombathely, Élelmiszeripari Gépgyár	FF 4×1 FN 2×1		FF 1×2 FN 1×2 IF 1×2	FF 1×2 FN 1×2 IF 1×2	
	„PETŐFI SÁNDOR” ev. Bp-i Petőfi SC. Tájékozási Szó. Bp. VIII. Puskin u. 4.			IF 2×1 IN 2×1		IF 1×2 IN 1×2 Budapest
IV. 3-4.	„FELSZABADULÁSI” ev. és Staféta Bp-i T. Szövetség Bp. V., Váci utca 62	FS 1×1 FF 4×1 FN 4×1		FF 3×1 IF 3×1 IN 3×1		FF 3×1 IF 3×1 SF 2×1 SL 2×1
IV. 9.	„TANÁCSKÖZTÁRSASÁG” ev. határmenti tal. Nógrád m-i T. Szövetség Salgótarján, Vöröshadsereg u. 14.	FS 2×1 FF 3×1 v FN 3×1 v	FF 2×1 FN 2×1 IF 3×1 v IN 2×1			
IV. 16.	„KILIÁN GYÖRGY” ev. MAFC Tájékozási Szó. Bp. XI., Budafoki út 4-6.	FF 4×1 é FS 1×1 é FN 3×1		FF 2×1 IF 3×1	FF 2×1 IF 3×1	
IV. 23.	„VASUTAS KUPA” és „CSÍK JUDIT” ev. ntk. BMSC — Tájékozási Szó. Thuróczy Lajos, Bp. V., Rosenberg hp. u. 1.	FS 1×1 FF 3×1 FN 2×1		FF 2×1 FN 2×1 IF 2×1		FF 2×1 IF 1×2 SF 1×2 SL 1×2 Budapest
V. 7.	„MÁJUS 1.” ev. Bp. Vörös Meteor SK Nyáry Tamás, Bp. II. Bem J. u. 2.	FF 4×1 é FN 3×1		FF 2×1 IF 2×1 é	FF 2×1 é	
	„SZAKSZERVEZETI KUPA” Hajdú-B. m-i T. Szövetség Debrecen, Simonffy u. 1/c.		FF 2×1 FN 2×1 IF 2×1 IN 2×1			
V. 14.	„DÓZSA KUPA” és „BORSOS RÓZSI” ev. Újpesti Dózsa SC. Gál Lajos, Bp., VII., Kőrt u. 6.	FF 4×1		FF 3×1 FN 3×1 IF 3×1		
	„METEOR KUPA” Pécsi V. Meteor SK. Tájé. Szó. dr. Gundrum Károly, Pécs, Kossuth u. 39.				FF 3×1 FN 1×2	IF 1×2 IN 1×2 Baranya
	„BÜKKI KUPA” Városi T. Szövetség Miskolc, Dayka G. u. 9.		FF 1×2 IF 1×2			IF 1×2 IN 1×2 Borsod
V. 28.	„MAZURA KÁROLY” ev. Ózdi Kohász SE. T. Szó. Mazura Alajos, Óz, Sportiroda	FF 3×1 FN 2×1	FF 2×1 IF 1×2 IN 1×2	FF 2×1 IF 1×2 IN 1×2		
	„BAKONY KUPA” Veszprémi Haladás SC. T. Szó. Jélinkó Mária, Veszprém, Schönherz u. 12.				FF 3×1 FN 2×1 IF 3×1	IF 1×3 IN 1×3 Veszprém
VI. 4.	„FÖLDES PERENC” ev. ntk. Bp. Pedagógus Tájé. Szó. Bp., VIII., Kenyérmező u. 6.	FS 1×1 FF 3×1 v FN 3×1 v		FF 3×1 v IF 3×1 v IN 3×1 v	FF 3×1 v IF 3×1 v IN 3×1 v	SF 3×1 v Budapest Pest m.
	„SZABOLCS KUPA” Szabolcs-Sz. m-i T. Szövetség Nyíregyháza, Beloiannis tér 16.		FF 1×2 FN 1×2			IF 1×2 IN 1×2 Szabolcs
VI. 11.	„BÉLKŐ KUPA” Belpátfalvai Ép. SC. T. Szó. Belpátfalva, Cementgyár		FF 2×1 FN 1×2 IF 1×2	FF 2×1 FN 1×2 IF 1×2		
	„KOMLÓ KUPA” Városi T. Szövetség Komló, Lenin tér 1.				FF 1×2 FN 1×2	FF 1×2 FN 1×2 IF 1×2 IN 1×2 Baranya
VI. 18.	„DOBÓ ISTVÁN” ev. ntk. Heves m-i T. Szövetség Gyulai István, Eger, Kossuth u. 9.	FF 2×1 FN 2×1	FS 2×1 FF 2×1 FN 2×1 IF 2×1 IN 2×1	FF 2×1 FN 2×1 IF 2×1 IN 2×1		
VI. 25.	„VASAS KUPA” Vasas Szakszervezeti SK T. Szó. Bp., VIII., Koltói A u. 5-7.	FF 3×1 FN 2×1		FF 2×1 FN 2×1 IF 1×2 IN 1×2		
	„ASZTALOS JÁNOS” ev. DEAC Természetbarát Szó. Debrecen 10. Sportcsarnok		FF 3×1 v FN 3×1 v IF 3×1 v IN 3×1 v			
VII. 2.	„MÁTRA KUPA” Mátra Klub T. Szó. Kosztya Zoltán, Gyöngyös, Kórház	FF 2×1	FF 2×1 FN 1×2 IF 1×2	FF 2×1 FN 1×2 IF 1×2		

MINŐSÍTŐ TÁJÉKOZÓDÁSI VERSENYEK

Időpont	A verseny neve és rendezője	Osztály, tájegység, kategória, létszám, napszak				
		I. o. országos	II. o. tájegységi			III. o. megyei területi
			Kelet-m.	Közép-m.	D-tüli	
VII. 9.	„SOPRONI KUPA” Sopron Városi T. Szövetség Horváth Ferenc, Sopron, Pf.: 128.	FF 3x1 FN 3x1		FF 3x1 FN 1x2 IF 1x2 IN 1x2	FF 3x1 FN 1x2 IF 1x2 IN 1x2	
	„ÁGASVÁR KUPA” Nógrád m-i T. Szövetség Salgótarján, Vöröshadsereg u. 14.		FF 3x1 v FN 3x1 v IF 3x1 v			FF 1x2 FN 1x2 IF 1x2 Nógrád m.
VII. 16.	„MECSEK KUPA” Baranya m-i T. Szövetség Pécs, Megye u. 21.	FF 4x1			FF 4x1 FN 1x2 IF 3x1	
	„KOSSUTH LAJOS” ev. Ceglédi Járási T. Szövetség Kistamas Sándor, Cegléd, Téli u. 20.		FF 2x1 FN 2x1 IF 2x1			SF 1x2 Pest m. Budapest
VII. 23.	„ALFÖLDI KUPA” Hajdú Bihar m-i T. Szövetség Debrecen, Simonffy u. 1/c.	FS 1x1 FF 3x1 FN 2x1	FF 2x1 FN 2x1 IF 2x1 IN 2x1			
	„GYENES GYÖRGY” ev. MTE Természetbarát Szakosztály Sári Gyula, Mosonmagyaróvár, Timföldgyár	FS 3x1 FF 3x1		FF 3x1 FN 3x1 IF 3x1	FF 3x1 FN 3x1 IF 3x1	FF 1x2 FN 1x2 SF 1x2 SL 1x2 Győr-S. m.
VII. 30.	„SZEGED KUPA” Csongrád m-i T. Szövetség dr. Tóth Imre, Szeged, Pf.: 99.		FF 2x1 é FN 2x1 IF 2x1 IN 2x1	FF 2x1 é FN 2x1 IF 2x1 IN 2x1		
	„HERMAN OTTÓ” ev. Városi Természetbarát Szövetség Miskolc, Dayka G. u. 9.	FF 2x1 FN 2x1	FF 1x2 FN 1x2			IF 1x2 IN 1x2 Borsod Heves
VIII. 6.	„RÓZSA FERENC” ev. Typográfia Tájékoz. Szó. Halmai Ferenc, Bp., VI., Dessewffy u. 39.			FF 3x1 IF 2x1	FF 3x1 IF 2x1	FF 1x2 Budapest Pest m.
	„HONVÉD KUPA” és STAFÉTA ntk. Bp-i Honvéd SE. Tájékoz. Szó. Bp., XIII., Dózsa Gy. út 53.	FF 1x1 FN 1x1		FF 2x1 FN 2x1 IF 2x1 IN 2x1	FF 2x1 FN 2x1 IF 2x1 IN 2x1	
VIII. 12-13.	„HUNGÁRIA KUPA” Magyar Természetbarát Szövetség Bp., V., Rosenberg házaspár utca 1.	FF 3x1 v FN 3x1 v				
	„BALATONI KUPA” ntk. Veszprém m-i T. Szövetség Czibók István, Veszprém, Vörösmarty tér 1.		FF. I. 3x1 FN. I. 3x1 FS. I. 1x1 é		FF. II. 2x2 é FN. II. 3x1 IF. II. 3x1 IN. II. 3x1	
VIII. 19-20.	„NEMZETKÖZI STAFÉTA” MTSZ ÉS VTSZ Bp., V., Rosenberg házaspár utca 1.		Meghívott nemzeti válogatottak FF 3x1 FN 3x1			
	„NEMZETKÖZI STAFÉTA” MTSZ ÉS VTSZ Bp., V., Rosenberg házaspár utca 1.		Nemzeti válogatottak valamint hazai és külföldi klubcsapatok FF 3x1 v FN 3x1 v FF 1 3x1 v FN 1 3x1 v			
VIII. 20.	„HÍRŰS KUPA” Bács-K. m-i T. Szövetség Kecskemét, Rákócziúros 35/a.		FF 2x1 é FN 2x1 IF 1x2 IN 1x2			
	„DUNAKANYAR KUPA” Váci Járási T. Szövetség Vác, Tömegszervezeti Székház			FF 2x1 FN 2x1 IF 2x1 IN 1x2		SL 1x2 SF 2x1 Budapest Pest m.
IX. 10.	„EÖTVÖS LORÁND” ev. BEAC Tájékozódási Szó. Bp. 62. Pf.: 389	FF 4x1 é FN 4x1				FF 4x1 FN 4x1 IF 4x1 IN 4x1 Somogy Veszprém
	„BUDAPESTI IFJÓSÁGI KUPA” Bp-i Természetbarát Szövetség Bp., V., Váci utca 62.			IF 2x1 IN 2x1		IF 2x1 SF 2x1 IF 2x1 Budapest
IX. 17.	„NOVEMBER 7” ev. és STAFÉTA ntk. Bp. Spartacus SC., Tájékoz. Szó. Bp., VIII., Szentkirályi u. 26.	FF 3x1 FN 3x1		FF 2x1 é IF 3x1	FF 2x1 é IF 3x1	SF 1x2 SL 1x2 Budapest
	„JÓSA ANDRÁS” ev. Szabolcs-Sz. m-i T. Szövetség Nyíregyháza, Belofannis tér 16.		FF 1x2 FN 1x2 IF 1x2 IN 1x2			
IX. 24.	„VÖRÖSMARTY KUPA” Bp. OSC Tájékozódási Szó. Kempelen Imre, Bp., III., Kecse u. 26.	FF 3x1 FN 3x1		FF 3x1 FN 2x1 IF 2x1 IN 2x1	FF 3x1 FN 2x1 IF 2x1 IN 2x1	FF 2x1 SF 2x1 SL 2x1 Budapest Komárom
	„NOVEMBER 7.” ev. Borsod m-i T. Szövetség Miskolc, Dayka G. u. 9.		FF 2x1 FN 1x2 IF 1x2 IN 1x2			

5. Gondoskodjanak a szakosztályok arról, hogy a versenyzők új sportegyesületi igazolványába az illetékes területi szövetség a rajtengedélyt vagy a minősítést bevezesse és rendelkezzenek a kötelező orvosi igazolvással is.

Az országos és tájegységi versenyek kiírásai az MTSZ Híradójában jelennek meg, ezekről külön versenykiírást a rendező szervezetek nem küldenek ki. Minden szakosztálynak érdeke tehát, hogy a Híradót több példányban megrendelje. A kiírásokat figyelmesen olvassák el és az írásbeli nevezéseket a megadott határidőig küldjék el a jelzett címekre.

6. 1967. évben az FF. I. o. országos kupaversenyekre csak azok a személyek nevezhetők, illetve azok indíthatók, akik legalább II. osztályú versenyzői minősítéssel rendelkeznek, a II. o. versenyeken legalább III. osztályú minősítés szükséges. A versenybírósgát nem indíthatja a versenyzőt megfelelő minősítés hiánya esetén.

7. 1967. évtől az országos és tájegységi kupaversenyre csak azok a szakosztályok nevezhetnek, amelyek az előző (tehát 1966.) évben a saját területi, megyei szövetségük bajnokságában szerepeltek. A megyei szövetségek feladata, hogy ellenőrizzék szakosztályukat a kupaversenyeken való indulási jogosultság szempontjából.

Országos bajnokságok

- a) Egyetemi-Főiskolai FF-FN egyéni-csapat és váltó b.
IV. 29.
IV. 30.
- b) FF-FN-IF-IN váltó b.
VI. 11.
- c) FF-FN-IF-IN egyéni b.
I. f. IX. 9.
II. f. IX. 10.
- d) FF-FN-IF-IN csapat b.
I. f. X. 21.
II. f. X. 22.
- e) FF-IF- éjszakai egyéni b.
X. 28.

Tájegységi I. o. bajnokságok

- a) FF-FN budapesti, dunántúli és kelet m-i egyéni b.
I. f. IX. 2.
II. f. IX. 3.
- b) FF-IF budapesti, dunántúli és kelet m-i éjsz. egyéni b.
IX. 30.
- c) FF-FN budapesti, dunántúli és kelet m-i csapat b.
I. f. X. 14.
II. f. X. 15.

Magyei-budapesti II. o. bajnokságok

- a) FF-FN-IF-IN-SF-SL egyéni bajnokságok
I. f. V. 20.
II. f. V. 21.
- b) FF-FN-IF-IN-SF-SL csapatbajnokságok
I. f. IX. 23.
II. f. IX. 24.

Járási-városi-kerületi III. o. bajnokságok

- a) FF-FN-IF-IN-SF-SL egyéni bajnokságok
I. f. IV. 15.
II. f. IV. 16.
- b) FF-FN-IF-IN-SF-SL csapatbajnokságok
I. f. IX. 2.
II. f. IX. 3.

A Segara Anak krátertő, közepén a Gününg Baru pöfökölő vulkáni kúpja

— Orang-orang Hongaria ini akan mendaki Gunung Rindjani — ezzel kezdte bemutatásunkat hűséges kíséretársunk, Soejoso Tjokrosoedarmo, a selongi megyei vezető előtt. — Ezek a magyarok meg akarják mászni a Rindjani-t!

Lalu Muslichin, Kelet-Lombok tejhatalmú főnöke, alacsony, barna bőrű, fekete bajszos emberke. E furcsa bemutatás után jelentőség-teljesen nézett a rendőrfőnökre és titkárára.

Hosszú, peccéses, barna borítékot kotortunk elő táskánkból. Raden Ruslan Tjakraningrat, a Nyugati Kis-Szunda-szigetek kormányzójának ajánló és egyben utasító levelét.

— Baik (jó) — mondta. Segítünk az expedíció megszervezésében. Azonban Önöknek tudniuk kell, hogy most az esős évszak kellős közepén az indonéz szigetvilág második legmagasabb vulkánjának megmásása nagyon veszélyes vállalkozás.

— Holnap biztosítunk egy jeep-et, amely elviszi Önöket és felszereléseiket a hegy DK-i lábához, Pesugulan nevű kis helységig. Ez kb. 400 m magasan fekszik. Innen át kell kelniük egy 1600 m magas hágón a hegy északi oldalára, Sembalun-Bunbung faluba. Ez 17 km-nyí utat jelent sűrű őserdőben vezető ösvényen. Magát az expedíciót Sembalun-Bunbungban kell megszerveznünk.

Másnap reggel a kocsipontosan megjelent szállásunk előtt. Nekivágtunk a tengerparti útnak, a falvakban, ahol megálltunk, óriási csődülett vett körül kocsinkat, a szoros embergyűrű miatt fizikai lehetetlenség volt abból kiszállni. Bozóttal benőtt úton értük el a jeep számára járható utolsó pon-

MAGYAR ZÁSZLÓ A RINDJANI-CSÚCSÁN

tot, Pesugulan-t. Magunkra vettük keresztünket: a jó húszkilós hátizsákjainkat.

Hangos rikácsolással megjelentek az első fekete színű, hosszú farkú majmok. Ezek kevesebb figyelmet fordítottak ránk, mint az emberek, s ezt egy kicsit zokon is vettük. Nem voltak hajlandók lejönni a fáról s körülvenni bennünket, mint ahogy mi szeretnénk volna.

A majmokkal való egyoldalú barátkozásnak a meginduló trópusi zivatar vetett véget. A 40 méteres fák csak néhány percig álltak ellen az égi áldásnak, majd zúdult nyakunkba a mennyei csatorná vize.

Három órát tartott a zivatar. Ezalatt elértük a hágót, majd a túloldalon 500 m szintet veszve befutottunk az expedíció első napjának céljához: Sembalun-Bunbung faluba.

Sembalun-Bunbung-ban és a tőle 3 km-re É-ra fekvő testvérfaluban, Sembalun-Lawang-ban maradt meg idegen behatás nélkül az ősi szaszak lakosság. Az indonéz közigazgatás is alig egy éve vette fel a kapcsolatot a faluval, olyképpen, hogy egy titkárt jelölt ki. Iskola és orvos nincs még a környéken sem. A lakosság babonás, az ősi misztikus hagyományok töretlenül élnek még. Vallásuk sajátos: az animizmus, a hinduizmus és a mohamedán vallás keveréke.

Szerettük volna a 2000 m-en levő, tóval kitöltött

krátert, a Segara Anak-ot, vagy hollandus néven Anak Meer-t is felkeresni, meg a 3700—3800 méter magason nyíló csúcskrátert is. A selongi főhadiszálláson megosztottak a vélemények: egyesek szerint a kettőt nem lehet összekapcsolni, vagy az egyik, vagy a másik lehet az expedíció végcélja. Az újdonsült sembaluni titkár szerint a Segara Anak felett emelkedő 2686 m-es csúcs felől el lehet érni a Rindjani főkrátert is. Na, majd kiderül odafenn... Kora hajnalban szeret-

Soejose óva int. Nem táncos szembeszállni a babonás tömeggel. Várjunk.

Letelepedtünk egy sziklára. Félóra múlva megjelent a rendőr, coltjával és a zacskó tölténnyel, no meg a két szaszak férfival. A tömeg csendben elvonult, szabad utat engedett.

Rövidesen tisztázódott a falubeli tömörülés oka. A két szaszak férfi nem egyszerűen csak hegyi vezető, hanem papok, táltosok. Ők a pemangkuk. Kapcsolatba tudnak lépni az istenekkel, a hegyi szellemekkel. Ha nélkülük indulnánk el, biztosan elvesznénk és nagy szerencsétlenséget hoznánk magára a falura is.

Észrevettem, hogy az egyik szaszak pemangkuk a rizsen kívül egy szatyor mandarint hoz magával.

— Ez igen — mondtam Miskának — ez jó gondolat volt, kitűnően fog esni hegymászás közben az üdítő gyümölcs...

Hogy a két szaszak férfi nem közönséges lény, már a harmadik órában bebizonyosodott. Válmagasságig érő alang-alang főben gázoltunk, amikor megállítottak bennünket. Ők ketten félrevonultak, és különös dolgokat műveltek.

Alang-alangból kb. 25 cm átmérőjű ügyes fűtálcát fontak. Ezután falevelekből kis tálkákat alakítottak ki, és ezeket ráhelyezték a nagy tálcára. Az egyik tálkába fél maréknyi rizst tettek, a másikba különböző vagdalt zöldségféléket, a harmadikba fűszereket (főleg paprikát, apró „lombok”-ot), a negyedik fűtálcába pedig vágott dohány

tünk volna indulni, de hiába vártunk a benszülött vezetőkre, azok nem jöttek. A rendőrünket hátrahagyva, hármásban elindultunk Sembalun-Lawang-ba, amelyet mindenképpen útba kellett ejtenünk.

A faluban nagy csődület fogadott. Először élveztem a dolgot, mert a reggeli napsütésben néhány tipikus szaszak férfit és nőt örökölhettem meg fényképezőgéppemmel. Később kezdett terhes lenni az ügy, mivel tovább akartunk menni, azonban a tömeg nem tágtott. Az emberek egyre hevesebben gesztikuláltak és kiabáltak körülöttünk.

— Mi történik itt? — kérdezem Soejosot, jávai kísérőnk.

— Én sem értem. Állandóan valami pemangku-t emlegetnek.

— Mi lehet az a pemangku?

— Nem tudom, de rövidesen kiderül.

Kínos ácsorgás után végül megértettük, hogy a falu népe nem akar kiengedni bennünket a helységből, mert bajt hozunk rájuk. Nem mehetünk a Rindjani-ra, csak visszafelé.

Útitársam, Horváth Miska idegesen előveszi bozót-vágó kését.

— Vágjuk ki magunkat a gyűrűből — mondja.

Sembalun szépe — korsó vízzel a fején

került. Ezután elővettek egy mandarint, a végéből levágtak egy kétförintosnyi szeletet, és a megvágott gyümölcsöt középre helyezték. Az egészet megöntözték bambuszkulacsukból vízzel, majd az áldozati tálcaival ünnepélyesen elindultak. Mély szakadékban tűntek el.

15–20 percig vártunk, míg ismét előbukkantak. Hogy milyen szertartás zajlott le a szakadékban, nem láthattuk.

Folytattuk útunkat. Mély szakadékokon vágtunk keresztül, mert a vulkán É-i felére kellett eljutnunk. Az egyik szakadék alján üdítő patakocská csörgedezett. A pemangkuk itt megismételték az áldozati ceremóniát. Ismét megfogytakozott a rizskészlet, és természetesen az istenek újabb mandarint is kaptak.

— Hát, ha ez így folytatódik — mondom Miskának — az istenek jóllaknak, s a végén éhezni fogunk...

Az út legkimerítőbb része következett. Az est beállta előtt el kellett érnünk a Plavangan-csúcsot (2686 m). Pár óra leforgása alatt nehéz csomagjainkkal mintegy 1500 m szintkülönbséget kellett még legyőznünk...

A nap már eltűnőben volt a nyugati kráterperem mögött, amikor a csúcsra érve megpillantottuk a mélyben (650 m-rel alattunk) a világ egyik legszebb krátertavát, a Segara Anak-ot. A sötét-kék víz fölött apró felhőfoszlányok húztak el, a délutáni viharfelhők maradványai...

Míg a lenyugvó nap színpompáját fényképeztem, társaim a kráterperem alatt vagy 50 m-rel egy füves, lapos, szélvédett helyen tüzet gyújtottak, és hozzálátak az éjszakai bivakolás előkészítéséhez.

A félig átvirrasztott éjszaka után gyönyörű tiszta reggelre ébredtünk. A felhőlepel vagy 2000 m-rel alattunk húzódott.

A pemangkuk hallgattak. Sarongjaikba bújva gubbasztottak a füstölő tűz mellett. Semmi hajlandóságot nem mutattak az indulásra.

Megkezdődött a tapogatózás. Soejosot angolul kérdeztük meg, ő indonéz nyelven továbbított a rendőrhöz, aki szasak nyelven tolmácsolta a pemangkuk felé.

— Mikor indulunk a csúcsra?

A hatszoros átfordítás után (magyar—angol—indonéz—szasak—indonéz—angol—magyar) felszisszenéssel hallgatjuk a választ:

— Innen nem lehet megmászni a csúcsot. Vissza kell menni a faluba, onnan egy másik ösvényen lehet megközelíteni a felső krátert. Erről a helyről csak a tóhoz lehet lemenni áldozatot bemutatni, és megfürdeni gyógyító vizében. De ha megfürdöttünk, ruhánkat nem hozhatjuk vissza, mert ez szerencsétlenséget jelent. Bele kell dobni a tó vizébe...

Semmi kedvünk sem volt egy ilyen áldozati sétához, különösen ahhoz, hogy ruháinkat feláldozzuk a hegy szellemének. Mi a magasba vágytunk...

A csúcs 1200 m-rel a fejünk felett igen közelinek, csalogatónak látszott. Az odavezető gerinc előtt azonban mély szakadékok nyíltak az igen omladékos vulkáni anyagban.

A pemangkukat faggatjuk tovább, hogy tudnak-e mutatni legalább egy irányt a szakadékokon való átkelésre. A válasz azonban riasztó:

— Még nem jártunk arra. Egy csoport próbálkozott innen felmenni, de két nap múlva eredménytelenül visszafordultak. Egy másik csoport belezuhant a szakadékba, és az áradat eltemette őket...

Nincs sok gondolkodási idő: megkíséréljük a továbbjutást a pemangkuk nélkül is.

Magunkhoz vettük a foto és filmgépeket, a májkonzerveket, egy zacskó cukrot, esőkabátot és a tájoltót. Hármasban elindultunk...

Az első három gerinc-csúcsot hamar átlábtuk. Ami ezután következett, azt az alpinista szakirodalom a leghatározottabban tiltja és elítéli.

Biztosító kötelünk nem volt. Mindegyikünk saját erejére, ügyességére és mászóbotjára támaszkodhatott. Ha megcsúszik valaki, ezer métert göröghet lefelé.

Hárman — háromfelé szakadtunk. A kis magyar zászlót Miska vette magához, neki volt a legnagyobb esélye ahhoz, hogy jó fizikum segítségével elérje a csúcsot. Az alacsony termé, átlagban 50 kg súlyú in-

Sembalun — Bumbung falu bambuszháza, háttérben a Rindjani-vulkán legidősebb pereme (A szerző felv.)

donéz férfiak mindenütt megcsodálták hatalmas atléttatermetét.

9 óra tájban elértük a kráter 3200 m-es peremét. Lenyűgöző látvány tárult elénk. Alattunk a nagy kráter közepén egy fiatal, mintegy 400 m magas vulkáni kúp pöfögött. A tetején két, alig 50–50 m átmérőjű kis kráter alakult ki, ezek most csak füstölögnek, de igen gyakran szilárd anyagokat is repítenek ki. A vulkáni kúpot — Gunung Baru-nak hívják — félkörben a Segara Anak kéklő-zöldelő vize övezi. A víz helyenként világossárga színű a feltörő kénés gázok és kénés források miatt. A működő vulkántól a tó vize meleg, 36 °C-os.

A csúcshoz vezető kráterperem belső, DNY-i oldala csaknem függőleges, a külső, barrankos oldal 40–45°-os lejtő. Az idő kedvezett. A gomolyfellegek a síkság felett még csak kialakulóban voltak. Mint várható volt, egyre jobban szétszakadtunk. Miska előrehúzott, később elszakadtam Soejosótól is. Szívem nem bírta a rendkívüli iramot... Lerogytam egy salakkupacra...

Közeledett 12 óra. A felhők veszedelmesen emelkedtek. Hirtelen előtűnt Miska és Soejoso.

— Győztünk — kiáltotta felém Miska. Zászlónk fent leng a csúcson. Az egyik mászóbotomat áldoztam fel, hogy kitűzhessem...

Nem sok időnk volt az örvendezésre. A felhők már közel 3000 m-re kúsztak fel.

Amikor a főkráter pereméről meg kellett volna kezdenünk a leereszkedést a barranko-gerinceken, teljesen elborított bennünket a felhő. Az irányokat tájoló-

val nem mértük, a nyomaink sem látszottak a kemény salakon. Találomra kiválasztottunk egy gerincet és csúszunk lefelé...

Nehéz óra következett. A bizonytalanság nyomasztó volt. Mellettünk mély szakadékok tángtak.

De szerencsénk volt. Néhány pillanatra „felhőablakot” kaptunk, egy kis szabad kilátást, és megállapítottuk, hogy jó irányban haladunk.

Délután 3 órakor elértük a táborn. Kiizzadva, megszomjazva, halálos éhséggel.

— Na, most megesszük a maradék mandarinokat — mondtam és rávettem magam a kókuszszatyorra. A szatyor üres volt.

A két pemangku felhívásunk ellenére nem tért vissza a faluba, hanem egész délelőtt áldozatokat mutatnak be. Nagyon irigyeltem az isteneket ezért a finom gyümölcsért...

Pillanatok alatt táborn bontottunk és 1000 méterrel alacsonyabb szinten, a Padangbalong-folyó szakadékában álltunk meg.

A következő nap elértük Sembalun-Bumbung-ot, majd — ez már az ötödik nap — átkeltünk a hágón, és újabb 25 km-es gyaloglással megérkeztünk Sewela helységbe. Innen egy hágómával megrakott teherautó tetején jutottunk el Selong városkába.

Gyönyörű naplemente volt. A nap sugari az óriási toronyfelhőket bíborba öltöztették. A színes háttérből büszkén emelkedett ki a Riadjani közel 4 km magas kúpja.

A büszke óriás tetején kis magyar zászló leng...

Dr. Balázs Dénes

UTAZÁS RÓL - Utazóknak

AUSZTRIA

Ausztria az európai idegenforgalom egyik legkeresettebb úticélja. A magyar turistákat legalább annyira érdeklik az ország világhírű tájai, városai, mint a közös történelmi emlékek, amelyek hazánkat az elmúlt évszázadok során összekötötték Ausztriával.

A közel 84 ezer négyzetkilométer területű, 7 millió lakosú ország háromnegyed része festői hegyvidék, többségében ezer méter magasságon felül. Síkvidék csak az Alpések és a Duna vonala között található, valamint a bécsi és a klagenfurti medencékben. Ausztria magas fekvésének megfelelően, közép-európai éghajlatú, gyakori nyári esőkkel változik. Magasabb területein a hőmérséklet tavasszal és ősszel fagypontra alá süllyed. Földrajzi fekvése, éghajlati viszonyai következtében világhírű gyógy- és üdülőhelyekkel, fürdőhelyekkel rendelkezik. Ezek környezetét pormentes, tiszta, ózondús levegő jellemzi.

A magyar turista, programjából nem hagyja ki Bécsét. A főváros utcáin éppúgy megtaláljuk a XVII—XVIII. század barokk építészetének szebbnél szebb emlékeit, mint a mai világvárost. Egyik legjellegzetesebb épületének, a 137 m magas Stephanskirche tornyából élénk tárul a város. A székesegyház körüli utcák a legforgalmasabbak, itt található a legényesebb és persze legrágább üzletek is. Azt ajánljuk, hogy először autóbussz körsétán ismerkedjünk Béccsel, a Ringgel, a Kärtnerstrasse és Graben után a hétszázéves Hofburggal, a páratlan szépségű volt császári palotával. Közélemben található meg a képzőművészeti és természettudományi múzeumot. A Burgszínházzal szemben megtekinthetjük a neogótikus városházát, etől nem messze pedig a parlamentet. Ezernyi látóval sorolhatnánk még fel, ezek közül ragadjuk ki a schönbrunn kastélyt és Bécs egyik külvárosát, Grinzinget, amelyet hangulatos kiskocsmáival a régi Óbudához hasonlíthatunk.

Salzburg az Alpok északi lejtőjén terül el, történelmi levegőjű, zegzűgös utcái Sopron, vagy Eger képét idézik. Mozart szülővárosának képéhez azonban hozzátartoznak a látóhatáron emelkedő, 1200 métert meghaladó Gaisberg hófedte csúcsai is.

Észak felől a Mészkö-Alpok vonulatai, délről az Isel-hegy veszi körül Európa egyik legszebb fekvésűnek mondott városkáját, Innsbruckot. A téli olimpia városának nevezetességei közül említsük meg 1673-ban alapított egyetemét, az ódon várostornyot vagy az Aranyas fogadót, amelyben egykor Goethe is vendégeskedett.

Akik Szentgotthárdnál lépik át a határt, az Alpok délkeleti peremén

elterülő Grazba, Ausztria második legnagyobb városába érkeznek. Nevezetességeiből: 1585-ben alapított egyetem, reneszansz városháza, a 700 éves vár.

Az alpesi magashegyek gyöngyszemei a világhírű osztrák tavak. Legnagyobb a felsőausztriai Alter tó, amelynek területe 47 km², 171 m mélységű medrét gleccser vájta ki. Az ország „legnépszerűbb” tava a Wörthi tó, 440 m magasságban terül el, 16 km hosszú, 85 m mély. A vízisportok egyik központja, nagy vitorlásversenyei színhelye azért különösen kedvelt kiránduló és pihenőhely, mert a tó-ra a nyári hónapokban 24—28 °C-ra is felmelegszik.

Bármerre is vezetünk Ausztriába, városokba vagy más tájakra, útkalauz nélkül sok érdekes ismerettől fosztjuk meg magunkat.

Ütleivel, vízum, valuta

Kétféle ütleivel forma szerint utazhatunk, turista vagy látogató ütleivel. Mindkét esetben az IBUSZ-tól igényelt űrlapot kell kitölteni. A turista ütleivelhez 1000,— Ft-os, a látogató ütleivelhez 500,— Ft-os okmánybélyeget kell mellékelni, de csak akkor ragasszuk rá, ha már az IBUSZ a kitöltött űrlapokat átvizsgálta. Az ütleivel birtokában igényeljük a vízumot az osztrák követségnél (Bp. VI. Benczur u. 16. Tel.: 229-467), a vízumdíj 60,— Ft. Mindenekelőtt azonban a *valutaigénylés az első lépés*, IBUSZ vagy OTP irodáknál e célra szolgáló űrlapokon. Az igénylő postai értesítést kap erről a Magyar Nemzeti Banktól. Ezt az értesítést kell csatolni az ütleivel kérelemhez.

Turistautazáshoz személyenként napi 5 dollárnak, 14 napra 70 dollárnak megfelelő schilling kérhető. (Kb. 1820 sch. = 1680 Ft.) Látogató ütleivel és vízum birtokában az útiokmányban szereplők — beleértve a kiskorú gyermekeket is, — a kinttartózkodás időtartamától függetlenül, személyenként 5 dollárnak megfelelő schillinget igényelhetnek.

Külön felhívjuk a figyelmet, hogy a turista ütleivelre adott valuta 14 napra szól, ha valaki rövidebb ideig tartózkodik a nyugati országban, a fel nem használt napok szerint a valuta visszafizetendő!

Vám:

A devizahatóság külön engedélye nélkül kivihető: élelmiszerekből legfeljebb három napra való, cigarettából legfeljebb 250 db, borból 2 l, égetett szeszitalból 1 l. Az egyéni ütleivel utazók személyenként 4000 Ft., a csoportos ütleivel utazók személyenként 1000 Ft belföldi fogyasztói árat meg nem haladó összegű, nem kereskedelmi mennyiségű árut hozhatnak be vámmentesen. Tekintve, hogy a vámrendelkezések még több részletre kitérnek, ajánlatos utazás előtt az IBUSZ irodánál a tájékoztató, utazásunk teljes zavartalanúsága érdekében.

Árak:

(1 Schilling = 100 Groschen) 1 kg kenyér: 5 sch., 1 l tej: 3,80 sch., vaj (12,5

dkg): 5 sch., 1 kg banán: 6—12 sch., 1 kg zsír: 12—14 sch., fűzőcsokoládé (50 dkg) 10,—, 1 tábla Suchard (tejsokli) 4—5,—, felvágottfélék 2,28—8-ig, sör (fél liter) 2,50—3,—, cigaretta 5-től. A villamos (rövid szakasz = két megálló) 1,—, hosszú szakasz (5—6 megálló) 2,—, átszálló vagy vonal 3,—, benzín 3,50,—, super 3,90,—, telefon 1,—. (Vigyázat! Automata készülékek. 3 perc múlva kikapcsolnak!).

A múzeumi belépők általában 5—10 sch. A szállodaárak nagyon változóak. Akik vonattal érkeznek, a Westbahnhofon levő idegenforgalmi irodától részletes szállástájékoztatót kapnak, de a legerényesebb szállás is 30—50 sch.-tól.

Vonattal utazók

Budapestről Bécsbe a Keleti pályáról indulnak vonatok, naponta kétszer; 9:05 és 14:48 órakor. Az I. o. jegy ára 176,— Ft, a II. o. 139,— Ft.

Autóbusszal utazók

A MÁVAUT jelenlegi, június 7-ig érvényes menetrendje szerint, kedden és vasárnap 17:15 órakor autóbusszjárat indul az Engels téri pályáról Bécsbe. A menetjegy turista ütleivel birtokában: 118 Ft, a látogató ütleivel rendelkezők számára a meghívó fél fizeti ki az útiköltséget valutában.

Repülőgéppel utazóknak

A MALÉV március 31-ig érvényes téli menetrendje szerint repülőjáratok indulnak Bécsbe: hétfőn 8:30 szerdán, csütörtökön, pénteken egyaránt 9:05 órakor és szombaton 12:20 órakor. Jegyár Bécsig: 584 Ft, retur 1110 Ft.

Autóval, motorral utazók

A gépjárműre hátul helyezük el a magyar államjelző „H”-matricát. Ausztriában ugyanis a magyar gépjárművek a hazai forgalmi rendszámmal és matricával igazolják a gépjárműszavatossági biztosítás érvényét. Külön nemzetközi vezetői engedély nem kell, viszont „Gépjárműnyilvántartó lap” szükséges. Az osztrák KRESZ nagyjából megfelel az itthoniak. Megengedett legnagyobb sebesség lakott területen: 50 km/óra. A „tülkölni tilos” rendelet általában 20 órától 6 óráig érvényes. Vigyázzunk, az osztrák rendőrség nagyon szigorúan — minimum 5000 Sch-re — bünteti az ittasan vezetőket, még akkor is, ha nem okozott balesetet. És még egy fontos tudnivaló: kint kötelező az országúton valamilyen okból megálló gépjárműveket ellátni a figyelmeztető háromszöggel. (Beszerezhető a főváros két háztartási autópótlási cikkek szaküzletében, ára: 135 Ft.) Hátarkilépőhelyek éjjel-nappal: Hegyeshalom, Sopron, Kőszeg, Rábafüzes.

Hasznos kis címter

1. Magyar Követség Ausztriában: Wien, I., Bankgasse 4.
2. Központi Idegenforgalmi Iroda: Österreichisches Verkehrsbüro Wien, I., Friedrichstrasse 7.
3. Osztrák Autóklub (ÖAMTC) főtitkárság: Wien, I., Schuberting 7. tel.: 72-21-01. ifj. Sztinyai Jenő

1967

A NEMZETKÖZI TURISZTIKA ÉVE

Hanyan kíváncsiak a világon Magyarországtól tájaira, folklorjára, a Duna—Tisza táján élő népköltő munkájára? Bár a kérdés nem szerepelt közvéleménykutató lapokon, az 1966. év feleletet adott rá: 3 millió külföldi járt hazánkban.

Dr. Nagy Lászlóval, az Országos Idegenforgalmi Hivatal propaganda osztályának vezetőjével arról beszélgettünk, vannak e közös érdekerületei a hazai természetjárásnak és a világjelenségnek tekinthető turizmus nagyarányú expanziójának.

A válasz egyértelmű: országunk túramozgalmi, s a Természetbarát Szövetség akcióprogramjai ma már elválaszthatatlanok a hazánkban évről évre jelentősebb méreteket öltő idegenforgalomtól.

Az érintkezési pontok száma szinte korlátlan. Minden évről meggyőzőbb az a tény, hogy az utóbbi négy évben megújuló Balaton-part, a Dunakanyar camping életének virágzása és Pécs, Szeged, valamint más központok idegenforgalmi reneszánsza épp úgy szolgálta a természetbarátok ügyét, mint a külföldi turisták hagyományainkhoz méltó vendéglátását.

Amikor megindult a Balatonnál a nagyarányú munkálat, mi tagadás, akadtak turisták, akik a gépek zajától, az építkezések forgatagától az egykori nyugalom és csendet féltették. De az is az igazsághoz tartozik — s veteránjaink a tanúi —, hogy 50 évvel ezelőtt ugyanilyen berzenkedés kísérte az első hegyi autóbussz járatok premierjét. Az idő ezúttal is az úttörőket iga-

zolta: a befektetések kamatosan megtérülnek, hiszen a gazdasági eredményekkel azonos értékű, hogy tíz és százezer fiatal táborozott az elmúlt évben és többmillió külföldi vendég vitte el jó hírünket a nagyvilágba.

Idegenforgalmi mérlegünk serpenyőjében a Nemzetközi Camping Szövetség magyarországi kongresszusa és a Magyar Természetbarát Szövetség kiliántelepi nagytáborozása képviselte a legmaradandóbb értéket.

Turista mozgalmunknak is szólt a megtiszteltetés; a tekintélyes nemzetközi szövetség csak olyan országot választ évenkénti fórumának színhelyéül, ahol teljes mértékben garantálni tudják a kulturált fogadást, szervezést, s több ezer turista magas színvonalú kalauzolását.

Ha akadnak is makacs ellenfelei szocialista haladásunknak külföldön, a karavánokban hazautazó angol, német, olasz, francia, holland és más nemzetiségű turisták személyes benyomásai, élményeik alapján cáfolják meg nap, mint nap a rólunk terjesztett alaptalan híreket. Az idegenforgalom e felbecsülhetetlen értékű pozitív hatása nem hiányozhat a természetbarátok látóköréből sem. Egyszerűsített fogalmazásban

idegenforgalmi szemléletnek

nevezhetjük azt az erőforrást, amely eddigi és további sikereink kiapadhatatlan tartaléka. Jó idegenforgalmi szemléleten múlik az is, hogy az 1966. évi rekordot olyan mércéknél tekintjük, amelyet csak magasabbra emelhetünk.

Ettől visszalépni, kevésbé igényes munkát végezni nem áll jogunkban. Ez vonatkozik a szállodák, turistaházak vezetésére, campingjeink színvonalának továbbfejlesztésére csak úgy, mint azokra a túravezetőkre, akik jelesen vizsgáztak a Rally útvonalain. De a felelőség köre ennél is tovább gyűrűzik.

Számos idegenforgalmi máról híres ország példája áll előttünk, ahol a vendéglátás és a kellemes tartózkodás feltételeinek megteremtése hovatovább nemzeti ügy és számottevő jövedelemforrás. Egész népünk érdeke, hogy egyre több millióan utazzanak hazánkba, s a Duna—Tisza tájain barangolva mindenütt megvalósulva lássák a nemzetközi turisztika iratlan szabályait. Senki sem gondol ezzel kapcsolatban rosszul értelmezett szolgai magatartásra, méltóságon aluli hajlongásra.

Külföldi vendégeink előtt szocialista társadalmunk lényege tükröződik. Az a tény, hogy gazdasági haladásunk már lehetővé teszi millió és millió vendég európai színvonalú ellátását, s nem kevésbé az is, hogy a békés együttélést alapeszménk, a hétköznapok természetesen légkörének tekintjük.

Ebben a szellemben tanácskozott az Országos Idegenforgalmi Hivatal rendezésében megtartott idegenforgalmi kollokvium, s azonos elvekre épülnek az új esztendő nagyszabású programjai.

Dr. Nagy László az ideai tervekről szólva elmondotta, hogy az ország előnyös földrajzi fekvése és az elmúlt években elért sikerek 1967-ben is kamatoznak. Budapest lesz a színhelye az idegenforgalommal foglalkozó írók és újságírók nemzetközi találkozásának. Szerveztük, a FIJET gazdag programjavaslatot kapott a budapesti hivataltól. Kétszázötven külföldi újságírónak lesz alkalmuk megismerkedni turista mozgalmunk sokrétű tevékenységével is. Fellendül a szocialista országokba irányuló turista forgalom. A Nagy

Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójára számunk különvonat indul majd a Szovjetunióba, s utasaik felkereshetik a forradalom eseményeinek színhelyeit. A szocialista testvérvárosok turistái nagy csoportokban viszonyozzák majd egymás látogatását.

Mindez csupán izelítő az ENSZ határozata alapján Nemzetközi Idegenforgalmi Évnek nyilvánított 1967-es esztendő magyarországi eseményeiből. Kedvezményes utazások, camping találkozók, karneválok, kiállítások, turisztikai események tarkítják a gazdag programot. Az Idegenforgalmi Év ugyanakkor jó alkalom arra, hogy ki-ki saját szakterületén felülvizsgálja szolgáltatásainak színvonalát és hatékony intézkedést tegyen a természetbarát mozgalom, valamint a külföldi vendéglátás fejlesztésére.

Nem kevésbé jelentősek a természetbarátok előtt álló teendők.

Az elmúlt évek tapasztalatai például arra mutatnak, hogy koránt sem használtuk ki a camping hálózat által nyújtott lehetőségeket. A táborozásra kiválóan alkalmas május és június hónapokban még rendkívül alacsony szinten áll a campingezéssel egybekötött túrák grafikonja. Ez az időszak ugyanakkor nem csak a tájat öltöztető vendégházak színpompáival, hanem nyitva állnak számunkra az új, korszerű táborok kapui is.

Az idegenforgalom és a természetbarát mozgalom fejlődésének kölcsönhatását nem szükséges különösebb érvekkel bizonyítanunk. Magától értetődő, hogy ahol a fiatalok és idősebb nemzedékek leckét vesznek a haza ismeretéből, ott kialakul más népek kultúrájának, eredményeinek reális szemlélete, s elmélyül szocialista társadalmunk önbecsülése.

A Nemzetközi Turisztika Éve a mi évünk is. Az idegenforgalom — a természetjárás, út a békéhez, s mi ezt az utat járjuk.

— ár.

Ahol önnek tetszik

vidéken, az arra alkalmas telken ott építik fel azt a kétszobás összkomfortos családi házat garázzsal, amelyet ön is megnyerhet a Szerencse-társaságotól. E nyereséményhez még egy személyautó is jár.

A Szerencse-sorsjegy ára 1,— forint. Kapható: a levelezéskézbesítőknél, újságárusoknál és a trafikokban.

Szerencse-sorsjeggyel — szerencsésje lesz!

A Pest megyei Természetbarát Szakszövetség szakosztályvezetői öszszjövételén tették szövé, hogy vannak a megyében olyan testnevelő tanárok, akik havonta felveszik a 200 forint honoráriumot egy olyan szakosztály működtetéséért, amely a gyakorlatban nem is létezik. Ugyanakkor — mondották — számos lelkes pedagógus népes iskolai szakosztályt szervezett, sokat túrázik velük, foglalkozik a fiatalokkal szorgalmasan és nem kapja meg a honoráriumot.

A hozzászóló jó szándékát, esetleg jogos bírálatát nem vonjuk kétségbe. Mégis vitatkoznunk kell az ilyenfajta hozzászólások stílusával. „Vannak pedagógusok” — mondja a hozzászóló és ebben általánosítás van valamennyire, közöttük a nagy többségre, amely áldozatosan segít mozgalmunknak, dolgozik fejlődéséért. Az ilyesmit pontos hely és név megjelölésével kell szövéteni, akkor helyes és hasznos. Akkor is pontosan meghatározva, hogy „hallottam”, „tudomásom van róla”, vagy „tudom”.

ÖNGÖL. Nem titkoljuk el az újpesti természetbarátok jogos kifogását a November 7. emléktúrával kapcsolatosan. Azt írják, hogy a rendezőség nem eléggé hangsúlyosan közölte, hogy a kedves emléktúra, amelyre valamennyien szeretünk elmenni, 1966-ban először nem az ünnep utáni vasárnap lesz, hanem *hétfőn*. Kétségeiket még csak fokozta, amikor a **TURISTA** novemberi számában, a „Virágcsokrok az erdei síron” című cikkben is azt a mondatot olvasták, hogy: „Sokan megyünk fel majd november első vasárnapján...” Igazuk van.

Turisták könyvespolcára

Jubilál a Világjárók sorozat: ötvenedik kötetéhez érkezett. A félszázadik „világjáró” új világot tár az olvasó elé, a régi és a mai Indiát. Ligeti Vilma, a SIVA ARNYÉKÁBAN szerzője több évig élt Indiában, s így alkalma volt alaposan megismerkedni az ország életével, a több ezer éves társadalmi berendezkedéssel, a mozdulatlan sággal és az egyidejűleg gyorsan változó modern jelenségekkel. Könyvében színesen, érdeklésítően adja elő rendkívül élményeit. A kötethez

gazdag illusztrációs anyag csatlakozik a szerző eredeti felvételeiből.

Az Utikönyvek sorozatban szép kiadásban jelentette meg a Panoráma Kiadó a CSEH-SZLOVÁKIA című kötetet. A baráti Csehszlovákia felé irányuló tömeges magyar utasforgalom régen nélkülözi már a terület egészét összefoglalóan ismertető utikönyvet. E kötet a magyar-csehszlovák közös könyvkiadási program keretében jelent meg. Tülnyomórészt csehszlovákiai szerzők írták —

Szűnőben a fehér foltok

A modern ember életstílusához éppen úgy hozzá tartozik a természetjárás, az ország-világjárás, mint a tv, vagy a rádió. Ezért nem csodálkoztunk azon, hogy a korszerű életformában élő tízezrek egyik legnagyobbb fővárosi gócpontjában — sok más építészeti és képzőművészeti kiállítás és bemutató színhelyén — a József Attila lakótelep Dési Huber Művelődési Otthonában rendezte meg az **IBUSZ** és a **TIT** ország-világjárók köre, valamint az utikönyvek kiadását gondozó **Panoráma Kiadó** az idegenforgalmi könyvkiállítást.

Dr. Marczali László igazgató bevezetője után a megjelentek baráti beszélgetésben vitatták meg utikalauz-kiadásunk gondjait. Megállapították, hogy még mindig számos „fehér folt” van hazánkban. Például Tolna megye kedves tájairól nincs utikönyv, amit sürgősen pótolni kell. Az sem helyes, hogy a Tiszántúl városai közül egyedül Debrecennek van utikönyve. Végül sok szó esett a terjesztés lazaságairól. Sok helyütt felesleges bőségben hevernek utikönyvek a boltok polcain, másutt pedig ugyanezeket hiába keresik, mert ott nincs. Olvasók és szerkesztők, természetjárók és szerzők kölcsönösen megállapodtak abban, hogy megtesznek minden tőlük telhetőt a fehér foltok eltüntetéséért, a terjesztés megjavításáért és az utikönyvek népszerűsítéséért.

A TURISTA ÉS A TERMÉSZET

címmel jól sikerült fotókiállítást rendezett az Újpesti Természetbarát Egyesület és Fotoköre. Sárosi Gyula ünnepi megnyitójában arról beszélt, hogy a szép fénykép milyen jó összekötő kapocs múlt és jövő, a turista és a természet és az egyes turisták között. Kétszázharminc pályázó művei közül válogatta össze a zsűri a kiállított fotókat. Díszoklevéllel jutalmazta Csanyiga Rudolf, Kopecsni Mihály és Péter János műveit. Rajtuk kívül nagyon tetszett Doma István: Végtelelen, Sipos Gyula: Thököly vár és Várnai Béla: Mamaia című felvétele. Három művészi dia-képsorozat — Háromi Ferenc, Margittai Miklós és Várnai Béla felvételeiből — tette még mélyebb élménnyé a kiállítást. Kár, hogy a kiállítás csak néhány napig volt nyitva, bizonyára sokkal többen is megnézték volna.

Alsótelekesről

Tisztelt Szerkesztőség! A Turista novemberi számában az „Így ismerjük meg a tájat” című kis tudósításban meglepődve olvastam, hogy Alsótelekes közszeg „új” nevet kapott. Ugyanebben a cikkben Szendrő község is megunta a régi nevét. Előbbi Alsótelekes lett, az utóbbi Szendrőd. Ki a hibás, nem tudom, de ez nem szolgálja tájaink megismerését. A cikk írója, — ha már a megyében lakik — ismerje megyéjének községeit. (Alsótelekes a Balaton mellett van.) Jómagam Rudabányán születtem, édesapám pedig az „új nevű” Alsótelekesen.

Ganai István tanár
Gyöngyös, Olimpia u. 15.

AZ ISASZEGI TEMLOM ÜGYÉBEN

Kedves Szerkesztőség! Örömmel olvastam Dr. Csizmarik Zoltánnak, „Az új piroson” című kis beszámolóját a Turista novemberi számában. Érdeklődésem csak nőtt, amikor olvasás közben a gödöllői természetjárók kedves, hangulatos túraújról is szó esett, amely a Juharos tetőn át vezet. Köszönettel tartozom a GELKA természetjáróknak, amiért az elsők között siettek felkeresni ezt a nekünk oly kedves utat. Reméljük, visszatérnek még és itteni túrájuk alkalmával tájékozunk. Legyen szabad azonban kiegészítenem a közölt levélben az isaszegi öreg templomról szóló adatokat a legújabb kutatások eredményeivel. Jó — ha már a tudomány kikutatta — a helyes adatok ismerete. Mátyás korabeli templomnak nevezi Csizmarik sporttárs a templomot és a régebben ismert adatok szerint a templom valójában a XV. század óta áll. Azonban Tihanyi László, „Isaszeg” című, 1966-ban megjelent könyvében, a 10. és 11. oldalon ezt olvashatjuk róla: „A besenyők betelepítése után templom építését rendeli el I. István király. Feltehető tehát, hogy az úgynevezett Öreg templom István király alapítása. Bár hivatalosan a XV. századból való műemlékként tartják nyilván, egy nemrég tartott vizsgálat legalább a XIII. századbelinek találta. Kétségtelen és bizonyított, hogy ez a templom számtalanszor átépítésre került, minden alkalommal bővítés céljából.” Ezem ágában sincs megbántani Csizmarik sporttársát. Mindössze az újabb kutatások tükrében kívántam ismertetni műemlékünk eredetét, hogy ezzel az alaposabb megismerését szolgáljam.

Szabó Andor
a Ganz-Vasas
természetjáró szakosztály
intézője, Gödöllő

CLUB AMICI DEL CERVINO

Hegyekről, túrákról, messzi tájakról beszélgettünk *Benedek Istvánnal* az íróval, orvossal és hajdani hegymászóval.

— Az igazság az — mondta bevezetőben *Benedek István* —, hogy interjút nem adok. Néhány évvel ezelőtt még adtam, s egy alkalommal ebből annyi zűrzavar származott, hogy azóta megtagadok minden ilyen kérést.

Hanem a „hobby”-járól szívesen beszél az ember. Nem magáról nyilatkozik, hanem a rögeszméjéről, s ez megengedhető.

Esetemben ezt aktuálisabb is teszi valami: életemben először lettem egy társulatnak tagja és kaptam egy jelvényt. Ennek története van.

Ideges emberek című könyvemben van egy passzus arról, hogy minden embernek kell legyen egy „Matterhorn”-ja, olyan életcélja, amelynek önmagában nincs értelme, de az ő számára kedves és fontos, s ezáltal aztán értelmet is nyer. S hogy miért éppen a Matterhorn? Mert hajdani túraélményeim között ez volt a legemlékezetesebb. Talán csak azért, mert húsz éves voltam. Az ember húsz éves korában oly keveset tud a hegyekről, a világról és saját képességeiről, hogy ha meglát egy képet s a képen egy ilyen hegyet, úgy érzi, okvetlenül fel kell erre másznia.

Bátyámmal együtt felültünk a biciklire, s az aggódó szülők elől gondosan eltitkolva a tervet, kibicikliztünk Svájcba. Meglátuk a hegyet, s az valóban olyan volt, amilyennek a kép után képzeljük, vagy talán felül is múlta elképzelésünket.

Hogy miként másztuk meg a Matterhorn-t és még sokkal nehezebb hegyeket is, azt leírtam *Csavargás az Alpokban* című könyvemben. Erről tehát nem érdemes beszélni.

Mondjon valamit erről a könyvéről!

Szeretem ezt a könyvemet. Sok csalafintaság van benne. Ezt úgy értem, hogy minden igaz, amit ott leírtam, de hozzátartozik egy írói műfogás is, melyre büszke vagyok.

Mi ez a műfogás?

Az, hogy saját hegymászásaimat kölcsönadtam másnak. Vagyis nem egyes szám első személyben írtam le teljesítményeimet, hanem költöttem egy figurát, akit megtettem önmagamnak.

Úgy írtam le saját kalandozásomat, mintha másé volna. Ilyen módon kérdés és szerénykedés nélkül írhattam le azokat a teljesítményeket, amelyekre valójában nagyon büszke voltam.

És mik ezek?

Most kérkedjem velük? Hát a Matterhorn, a Mont Blanc és a többi hegycsúcs „dicsőséges” megmászása.

Azt mondta, hogy büszke volt. Talán már nem büszke?

Erre *Cyrano*-t idézhetem: „Azóta már nagyobbat is műveltem”. De attól tartok, hogy ezt félre találja érteni. Maradjunk tehát a hegyeknél.

Látja ezt a jelvényt? Ugyanaz a hegy van rajta, mint ott azon a képen: a Matterhorn. S a felirata: *Club Amici del Cervino*. A Matterhorn olasz neve: *Cervino*, és ez a jelvény azt jelenti, hogy a Matterhorn baráti körének tagjává választottak. Ez az egyetlen klub, amelynek tagja vagyok.

Ennek pedig az a története, hogy tavaly, 1965-ben ünnepelték Svájcban és Észak-Olaszországban a Matterhorn megmászásának százéves évfordulóját.

Világhírű és tragikus esemény volt a Matterhorn első megmászása 1865-ben. Hogyan sikerült legyőznie a 4500 méter magas hegyóriást az angol *Whymper*-nek, hogyan zuhant le ugyanakkor öt szerencsétlen turista-társa — ez a história szélteben ismert a hegymászók között, s én is részletesen leírtam könyvemben.

A centenáriumi alkalmával az olasz hegyi vezetők múzeumot rendeztek be a Matterhorn lábánál és kiállítottak minden olyan könyvet, amely erről a hegyről szól. Egy magyar származású olasz turista olvasva a *Csavargás az Alpokban*-t és felhívta rá a kiállítás rendezőinek figyelmét. Kértek tőlem egy példányt, barátságos ajánlással elküldtem a könyv második kiadását. Viszonzásul eljuttatták hozzám a Matterhorn baráti kör klubtagsági igazolványát és jelvényét. Így lettem klubtag, és ha még egyszer életemben sikerül kijutnom az Alpokba, akkor jelvényt fogok viselni a gomblyukamban — mondotta *Benedek István*.

Kalandos történet — csattanóval

Kedves, bánatos levél érkezett a Turistához dr. Dékány Mihálytól a November 7. emléktúráján át-élt élményeiről. Azt írja, hogy diákjaival, a „Léka János 12 évfolyamos iskola fiatal természetjáróival a Kétágú hegyen át szeretnék volna megközelíteni a Pülsnyerget. Nem tudtak azonban átkelni a megáradt Tapolca-patakon, mert a négy méteres árkon át híd helyett csak lótt sánt találtak. Balra indultak hát átjárót keresni és majd elsüllyedtek az ingoványban. Elkéstek. Miért nem intézkednek a dorogi bányász turisták, a legközelebbiek, hogy ez elkerülhető legyen.

Így a levél. Igaza is van dr. Dékány Mihálynak — részben. Valóban jó lenne az állomás mellett egy figyelmeztető tábla. De védnünk kell a dorogi bányász-turistákat is, mert — amennyiben olvassák a Léka gimnázium természetjárói a TURISTÁT, a dorogi bányászturisták egyik vezetője, Juhász Antal már lapunk októberi számának 22-ik oldalán „eltűnt a híd” című cikkében hangsúlyos felhívást tett közzé a híd eltűnéséről, és útbiztosítást is arra, hol lehet mégis biztonságosan átkelni a patakon. Táblát elvethetnek rendetlenkedő emberek, a TURISTA megőrizhető... Olvasni kell.

A készülő jelentésből

HATÁROZOTT ELŐRELÉPÉST HOZOTT 1966 A TÁJÉKOZÓDÁSI SPORTÁGBAN

Szász Károly, a tájékozdási sport versenybizottságának elnöke előtt nagy árkus fehér papír. Az 1966. évi jelentés megírásához készült, amikor meglátogattuk — hasonló ügyben. Arra kértünk választ, hogyan értékeli a szövetség titkára, a versenybizottság elnöke 1966-ot? A válasz ott feküdt a papírlapon, hiszen az évi munkáról szóló jelentés „váza” volt az a sok gondolat, amely betűkké, mondatokká formálódott.

— Lényeges, határozott előrelépés történt 1966-ban a mi versenysportunkban — ezzel kezdte a beszélgetést Szász Károly. A nagy árkus papírlapot összehajtotta és zsebre tette. Ismeri kívülről az „anyagot”, benne él a lelkes sportemberben annak minden sora. — Igen, lényeges előrelépés történt — ismétli — de ennek hatása inkább a következő években jelentkezik majd.

Már sorolta is az elvégzett munkát:

— Kialakítottuk a további három évre a bajnoki rendszert és kidolgoztuk a fejlesztési tervet. Mit jelent ez? Egységes formába öntöttük a bajnoki rendszert a legfelsőbb osztálytól a legalsóbbig, női és férfi vonalon egyaránt. Külön egyéni és külön csapatbajnoki versenyek lesznek mindkét nem és korcsoport számára.

Érdekes dolgokat hallottunk a továbbiak során is:

— Elkészítettük az 1967. január 1-től életbe lépő új versenyzői minősítési szabályokat, amelyek ugyan csak lényeges változásokat hoznak. A jövőben ugyanis nem a versenyzők helyezési pontjai szabják meg a minősítési pontokat és a minősítési szintet, hanem mindenkor a verseny győztesének idejéhez viszonyított százalékos teljesítmény. A versenyszabályokat is korszerűsítettük, egyszerűsítettük a versenyek távjait, az

osztálytól függetlenül, korcsoportok szerint. Az I. osztályú versenyek követelményeit közelebb hoztuk a nemzetközi szinthez.

A technikai kérdésekben ezeket ismertette Szász Károly:

— Elkészítettük az 1967. évi versenynaptárt, amely néhány új tájékozdási versenyt is tartalmaz. Bizonyára eleve nebbé teszi a sportág helyzetét majd a Hírös Kupa, a Dunakanyar Kupa, az Ágasvár Kupa és a Kossuth Lajos emlékverseny. Komoly jelentőséget tulajdonítunk annak, hogy a Testnevelési Tudományos Kutató Intézet felvette programjába a tájékozdási futással kapcsolatos témát. A térképhelyzet is javult: a Kartográfiai Vállalat segítségével ma már megfelelőnek mondható térképekhez jutott a sportág. Nem kerülnek sokba és ez lényeges. Sajnálatos azonban, hogy a területi korlátozottság ma is fennáll.

Az utóbbi mondat felszínre hozott más gondot is:

— Sajnálatos, hogy sem a korszerű laptájéoló, sem a versenyzők ruházata ügyében nem sikerült lényeges javulást elérni. Pedig a laptájéoló prototípusa már 1962-ben elkészült. Nem tudjuk, hogy hol rekedt meg a dolog. Az OFOTÉRT rendelését nem hajtja végre a MOM, vagy az optikai művek várja hiába a rendelés befutását az OFOTÉRT-től?

Emberekre, egyesületekre, szakosztályokra terelődött a szó:

— Javult a megyei szövetségek aktivitása, ami a bajnokságok rendszeres megrendezésében, versenybírák és edzők képzésében nyilvánul meg elsősorban. Csongrád, Heves, Vas, Veszprém, Baranya megyék érdemelnek főként dicséretet, Tolna és Komárom annál kevésbé. A lendületesebb szövetségi munka eredmé-

nye, hogy országszerte mind többen kapcsolódnak a versenyzésbe, erősödik a szakosztályokban a rendszeres edzési munka. Ebben a dologban azonban — a már elért eredmények ellenére is — a kezdet legelején tartunk. Némelyik szakosztály egészen kiválóan rendezte kupaversenyét, mint például az Ozdi Kohász a Mazura Kupát; a BVSC a Vasutas Kupát, a Bp. Spartacus a November 7. Kupát stb. A versenyzőket — a javuló színvonal, a korszerű edzőmódszer felismerése mellett — azért is dicséret illeti, hogy 1966-ban szinte nem is volt fegyelmű. Sportszerű évről évről 1966.

Befejezésül a fejlődés egy nagyon lényeges adatát ismertette Szász Károly:

— A versenyek száma mindig, megközelítő pontossággal határozza meg egy-egy sportág helyzetét. Nos, 1966-ban kerekén 200 országos és tájékozdási verseny szerepelt sportágunk műsorán. Meg kell mondanom, hogy ez tekintélyes szám volt. Az 1967-es évben azonban már 230 versenyen vesznek részt a tájékozdási sportolók, ami 15 százalékos emelkedést jelent.

Mivel lehetett ezek után búcsúzni a versenybizottság elnökétől?

— Sok sikert a 230 versenyhez!

Vedres József

A postásoknak a természetjárást ajánlják

Megebizottsági sportfelelősök, postás sportkörjének elnökei tanácskoztak a közelmúltban Budapesten. Amiről szó esett, az postás sportkörökre vonatkozott, de jó volna, ha értené belőle más sportőr is. Ezért ismertjük a tanácskozás néhány — a természetjárást mozgalommal kapcsolatos — részletét.

Az előadó arról beszélt, hogy minden postás dolgozó számára biztosítani kell az egészséges testmozgást és erre a turiztika, a kirándulások fejlesztése a legalkalmasabb. Ez szociális és egészségügyi kérdés is. Vannak sajátos szakmai betegségek, ilyen — például — az idegrendszeri megbetegedés, amely postás dolgozók körében — különösen a telefonközpontok dolgozói között — ismert munkahelyi betegség. Az orvostudomány álláspontja, hogy az idegrendszeri megbetegedés levelezésére a sport, a turiztika a legalkalmasabb.

Sok jó tanácsot is kaptak a résztvevők a Postás Szakszervezet székházában megtartott ünnepségen. Így, a többi között azt, hogy a kirándulásokra, túrákra ne autóbusszal, hanem lehetőleg vonattal utazzanak. A busz szinte helybe viszi utasait, a vasútállomásról azonban rendszerint jó néhány kilométeres gyaloglás után közelíthető meg a cél. Könnyű össze ezeket a túrákat, kirándulásokat kis versenyekkel, mint például röplabdamerkőzéssel, kis körzetben lebonyolított tájékozdási futóversennyel stb. A szakszervezeti bizottságok adjanak meg minden lehető támogatást a túrák megrendezéséhez.

„PIRINYÓ-FORRÁS A NEVED!”

Aki az új zempleni térképet közbeveszi, a Vajda völgyben új forrás nevével találja. Rövid, de kedves története a „Pirinyó”-forrásnak pedig az, hogy amikor öt évvel ezelőtt Flanek Tibor sportársunk arra járt, meghlette a csend, a romantikus környezetet. Mackót, nyuszt gondolt a forrás köré, elnevezte, és a mesélőkkel ékes plakettet csináltatott rá. Ez év végén az eredeti alumínium plakettet sárga-rézre cserélve, édes tojással borral avatuk fel a nevezetes helyet — „Pirinyó-forrás a neved!” — és köszönjük a Kartográfiai Vállalatnak, hogy az új térképen már fel is tüntette.

Dr. Deák László
Bp.-i Posta természetjáró szakosztály

TÚRA- motorosok

**A motorosok
erős bázisa**

ÚJ KLUBOK LÉTREHOZÁSA, ÉSZAKI-SARKI „EXPEDÍCIÓ” A BHSC MOTOROS TÚRACSOPORT GAZDAG PROGRAMJÁBAN

Amióta a túramotorosok szervezése megindult, a Budapesti Helyiipari Sport Club a legerőteljesebben karolta fel a kezdeményezést. Minden motoros rendezvényen nagy létszámban vettek részt, ott voltak — és nyertek — a vetélkedőkön, motorosaikat láttuk Visegrádon, Agárdon, a Kilián-telepen. És voltak önálló rendezvényeik is. Játékos rejtvénytúrákat, vetélkedőket rendeztek. Igyekeztek állandóan friss ötletekkel gazdagítani a születő mozgalom eseménynaptárát.

Érthető érdeklődéssel mentünk el a december 3-án rendezett év végi beszámoló gyűlésükre.

A vezetőségben változás történt: elfoglaltsága miatt lemondott Kovács Sándor, a csoport eddigi vezetője és helyét Szentkereszti József vette át. Kovács Sándor vezetőhelyettes, Ország Nándor túrafelelős, Lugossy József gazdasági felelős lett, és külön érdekesség, hogy Möricz Zsigmond unokája, Möricz Virág lánya, Kolosy Virág — akit azonban a csoportban csak a „kis Möricznek” becéznek — lett a csoport propagandistája. Színes terveik közül elég kiemelni egyet: Európa egyik legészakibb városába, Hammerfestbe terveznek 1967 nyarán motoros túrát, mégpedig 125-ös Csepelekkel is — utánfutóval! — és a túra krónikása a „Kis Möricz” lesz.

A csoport változatlanul minden csütörtökön tart klubnapot Városmajor utca 61 alatti otthonában, ahol új tagokat is szívesen látnak.

MOTORRÓL—JELVÉNYRŐL

Tisztelt „Turista”! Kezembes került a Motorosélet találatom a túramotorosok jelvényének magtervezésére. Nem vagyok ugyan szervezeti tag, mert még katona vagyok, de szívemen viselem az ügyet. Ugyanis két éve van jogosítványom és már több túrát tettem 125-ös Csepellel. Tavaly Lengyelországban tettem meg 3500 kilométert — Túrora, Poprád, Krakó, Varsó — aztán Prágát, Brnót utazva Csehszlovákiában.

Társaimmal 17 napig voltunk ott, bizonyítva a magyar motorosok tartósságát. Igen felett motoros túrázó ítetet tapasztaltunk Csehszlovákiában, de főleg Lengyelországban.

Véleményem szerint a túramotorosok jelvénye ne különbözzék nagyon a természetbarát jelvénytől. Középen lenn egy földgömb legyen irányítással a körirattal: Magyar Motoros Túra Klub. Ötletemet kérem, vegyük majd figyelembe.

Kajdy Endre

Új motoros klub alakult

Új motoros klub alakulását jelenthetjük Budapesten. November végén megalakult a hetedik fővárosi motorosklub a XVI—XVII. kerületi Természetbarát Szövetség irányítása alatt.

Míg a végtelen kertvárosokon át hosszú tízperceken keresztül vitt az autóbusz az alakuló közgyűlésre, volt alkalmunk megérteni, mennyire fontos e nemrég még vidéknek számító rákosi tájakon a motoros csoport alakulása. A végtelen kertés házak sűrűjében igen sokan vásároltak már motorkerékpárt, és azon járnak be a munkahelyükre, de azzal szeretnének túrázni is.

A feltételek tehát adva vannak, s ebben a hangulatban tartotta meg az alakuló közgyűlést is Sauberer Béla elnök, Pirók Gyula titkár és Bagó István, a fővárosi motoros túrázók vezetője.

A motorosok ezentúl minden csütörtökön este gyűlnek össze a Cinkota, Szabadság út 51. alatti klubhelyiségben. Részt vesznek a nagy motoros rendezvényeken, többen máris beiratkoztak a 18 előadásból álló tanfolyamra, örömmel vették tudomásul a kedvezményeket, készülnek a fővárosi túramotorosok közös megmozdulásain való részvételre.

Ez a klub is — reméljük — erős, mozgalmassá központja lesz a fővárosi túramotorosok szervezetének.

A TÚRAMOTOROZÁSRÓL

címmel érdekes cikket közöl a német vándorsportszövetség, az NDK természetbarátainak lapja, a DWBV Mitteilungsblatt 1966. évi 6. számában. „Mi gyalogturisták vagyunk — mondják majd egyes sporttársak — és nem akarunk a motorturistikáról hallani”. Szövetségünknek vannak tagjai, akik még mindig ezt a véleményt képviselik. Szeretnék rámutatni, hogy a motorkerékpár a motoros turistának csupán közlekedési eszköz — épp annyira, mint a „gyalogosnak” a vonat, a helyiérdekű vasút, vagy az autóbusz. Hogy a vándorsport jól összefér a motoros turistikával, arra jó bizonyosság a körzeti „gyalog”-túra vezetőnk, Siegfried Pfeiffer. Ugyan ki mondaná, hogy Siegfried Pfeiffer lemondott a gyalogtúrázásról, amióta motorkerékpárja van? Ahelyett, hogy a növekvő motorizálással szövetségünkben is perlekednénk, inkább azon gondolkozunk, miként tudnánk a motort, mint közlekedési eszközt sportunk javára hasznosítani. Mert, hogy vannak előnyei, az már számos szakosztályban bebizonyosodott. Megemlíthető, vitathatatlan előnyök máris: a függetlenség a vasúti menetrendtől, csökkenő utazási költségek, rövidebb utazási idő ...

Felismerte ezt Leipzig város motoros szakosztálya is és ezért tapasztalateserére hívta össze a „motorizált” turistákat. A megjelent néhány

sporttárs a következőket fejtette ki: Indítványozták egy motoros turisztikai baráti kör alakítását. Ennek lenne feladata, hogy szövetségünk motoros túrázóival együtt rendezzen túrákat. Szakosztályainkat, melyeknek csak egy része „motorizált”, nem kellene kettéosztani. Olyan vándorlásokat is kellene szervezni a motorosok kedvéért, amelyeknek végcélja egybeesik a kiindulóponttal, hogy a motorosok ismét járműveikhez juszanak. Ilyen körtúra régen szokásos a vándorsportban. Motorosaink gyakran utaznak külföldre. Ez eddig leggyakrabban egyéni kezdeményezésükre történt. Viszont számos külföldi kapcsolatot szeretnénk, melyeket értékes összeköttetésként hasznosítani lehetne a szakosztály többi motorosa — és külföldre készülő gyalogosai számára is. Legnagyobb nyereség az volna, hogy a motoros turisták megbecsülése, az irántuk megnyilvánuló baráti és sporttársi érzés növekedne és a most még tartózkodó gyalogosok is igénybe vennék szolgálataikat, amelyeket a közös ügynek tesznek.

A cikk szerzője Jürgen Lorenz, a Leipzig Städti KFA tagja. Azért ismertettük írását, mert az a mi születő mozgalomunk számára is sok hasznos és értékes útmutatással szolgál. S nekünk is érdemes ezen elgondolkozni, mert hasonló megnyilvánulások itt is tapasztalhatók.

KÉT ÉRDEKES MOTOROS HÍR

TANFOLYAM indul a közlekedésrendészeti tudnivalók alapos elsajátítására. A tizenhat előadásból álló tanfolyam részvételéül költésége a szervezett túramotorosok számára kedvezményesen 50 forint — a tanfolyam többi részét a klub fizeti. Jelentkezni lehet a fővárosi motoros klubnál, vagy a Budapesti Természetbarát Szövetség Váci utca 61. alatti helyiségében, legkésőbb áprilisban.

ROBÓDOK szakcsoportos alakított a Budai Pedagógus SC, a Budapesti XII. körzet 20. alatti helyiségében. Jelentkezéseket az új klub — amely szintén a legújabb korosztályok részvételére is — minden pénteken 13 és 20 óra között fogadják a Budapesti XII. kerület Váci utca 61. alatti iskola tanári szobájában.

Háromszáz kislány „mamája”

Akarmelyik lányhoz fordul az ember a Berzeviczy Közgazdasági Technikum diákjai közül: „Miért olyan népszerű nálatok a természetjárás?” — Forduljon Máriához. — „Miért nyertétek meg másodszor a BTSZ tízfordulós túrapontversenyét?” — Forduljon Máriához.

Csak így. Nem Mária nénihez. Az az osztályban szokás. Túrán, Mária. Az iskola testnevelő tanára, de olyan, mint egy, a lányok közül. Ruganyos járása, karesú termete sok bajnoki torna, edzés emlékét őrzi, amikor még Kónya Mária neve mindennapos volt a sportújságokban. Szondi István — férje — is élsportoló, sőt gyermekük, István

már kiváló tornász, Mária lányuk pedig síugró.

— Leszorítottak a saját gyermekeim a pályáról, azért lettem természetjáró — mondja nevetve.

Aztán komolyra fordítja a szót:

— Hogy mi a titok nyitja? Nem tudom. Talán az, hogy én vagyok az egyetlen tanár, aki minden gyerekkel, minden osztállyal érintkezik. Talán az is számít, hogy egy jó túráért jogom van jó jegyet adni tornából — kár hogy ezt nem minden szülő tudja. Mindenesetre, gyermekeimmel együtt szenvedélyesen szeretjük a természetet, a túrákat és lehet hogy ez a szeretet átragadt a „lányaimra” is.

Etessük hasznos madarainkat

Tisztelt Szerkesztőség! Kérem, hívja fel a „Turista” olvasóinak, a természetjárók tízezeinek figyelmét arra, hogy kedves énekes madaraink elpusztulnak, ha nem gondoskodunk téli élelmiszereikről. De akkor is elpusztulnak, ha hozzá nem értő jóindulattal, például kenyérmorzsával etetjük őket. Olajos magvakat, — napraforgót, tökmagot, tergerit, vagy tengeridarát, a karácsonyi asztalról elcsent néhány szem dióbelet, esetleg szalonnamaradékot, akármilyen zsiradékot, a legolcsóbb marhafaggyút tegyük ki számukra téli túráinkon. Mégpedig olyan helyre — tehát nem a talajra — ahol az újonnan esett hó nem lepi be. Fák odvába, erős galyak oltalmába, stb. A kedves, énekes madarak ugyanis a hó lehulltával szinte minden táplálékukat elvesztik. Ha jólesik hallgatni tavaszi éneküket, ha kedvessé teszik túráinkat, háláljuk ezt meg nekik, és védjük meg őket a pusztulástól.

Szántó István

Özd, Béke telep, Lehel vezér u. 23.

A „főváros nélküli megye” örömei és gondjai

Nagyronött fővárosunkban gyakorlatilag három nagy természetbarát központ működik: az országos, a budapesti és a pestmegyei. Ez utóbbi természetyszerűen kissé háttérbe szorul a másik két tevékenysége mögött. Pedig sok olyan eredményük és gondjuk van, amire oda kell figyelni.

Aki résztvevett a most megtartott szakosztályvezetői értekezletünkön, az szinte kitalálhatta ennek a kitűnően működő területi szövetségnek a sikereit és panaszait. Nyolc bizottságuk és öt járási szövetségük beszámolója minden vonalon élénk tevékenységről tett bizonyítást. Motoros klubjuk eddig legnépesebb az országban. Hatvennyolc szakosztályuk működik már a megyében. Ebben az esztendőben 3144 fő a tagság, — 33 százalékos volt a növekedés.

Szerkesztőségünk felé is számos kérés hangzott el. Például, hogy közzöjön a „Turista” több víztúra-leírást, és hozza az új motoros KRESZ-rendelkezéseket. A kérést — természetesen — a jövőben igyekezünk teljesíteni.

A virágfaragó

Őszi lombhulláskor találkoztam vele a Makkos Mária felé vezető sétaút lejtőjén, amikor még harsant a fény s a lombok félve nyarat játszottak az Úttörő vasút töltése körül. Út egy árnyékos padon és kis, görbe késével virágot faragott. Mogyoróágból dáliaát, juharfa vesszejéből Margitvirágot, de, ha akarta, rózsá, meg tulipán is fakadt fűrgé bicskája hegyén, aztán rozsdabarna leveleket tűzködött köréje.

A keze nyomán termett virágok versenyre keltek a budai erdők őszi díszével, csak éppen nem illatoztak. Különös ízű, borzongatóan ingerlő, fanyar illat lengte körül virágait.

S aztán, aki járókelő elballagott előtte s megcsodálta a nyersfa-illatú favirágokat, azoknak oda is adta; kincseit könnyű kézzel ekképp osztogatta.

Nyugdíjas ember Gyöngyösi Gergely, s hogy unalmát kergesse, hogy pihenőben is foglalkoztassa kályhaépítő kezét, tavasszal nyakába veszi a budai hegyeket s míg a ködös november szét nem teríti nyírkos lepedőjét a Hűvösvölgyön, a Normafa-lejtőn, vagy a Solymári vízesésen: örökké az erdei utakon sétálgat, üldögél; ha társ akad, beszélget, ha magába marad, virágot fakaszt. Ő a budai erdők szenvedélyes

vándora, az erdők szépségeiből soha ki nem fogó. Valahol mindig találkozhatsz vele; most, majd napfényes télben is, amikor kékesszila árnyék kúszik a déli havon és cipegő cinkék szegődnek útítársakul. Így álmodja a tavaszt s a telet, a nyarat, meg az őszt virágba, s oly jószívvel ajándékozza is el, akár az igazi virág a maga illatát, vagy szel szárnyán röppenő szirmait.

Most is ott sétál valahol a Kakuk-hegy laposán és bicskáját nekiszegve egy félig-alvó mogyoróagnak, kánikula virágját álmodja a fehér téli időbe!

(szv)

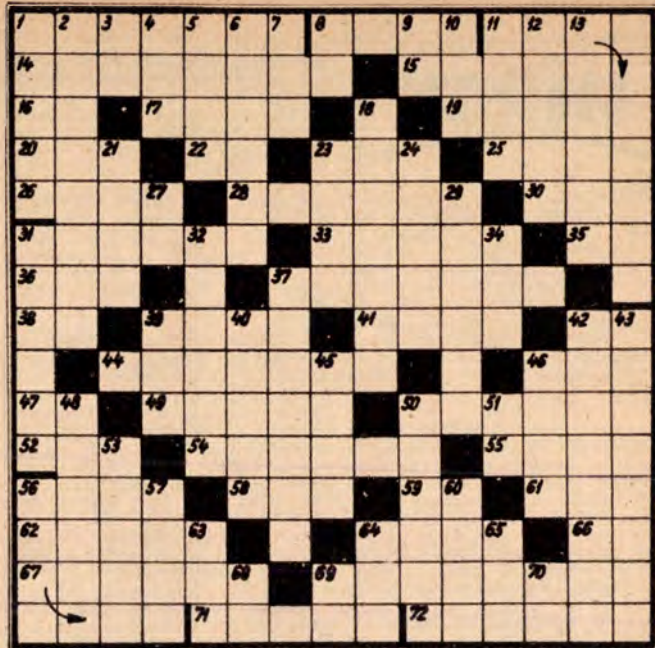

EGRI SÉTA

VÍZSZINTES: 1. Eger egyik nevezetessége a 35 m magas, 14 szögletű, furcsa építmény, amely az ország egyik legjellegzetesebb török-hódoltsági épületmaradványa. 8. Eger várának legendás híré, hős védője volt. 11. Eger legjellemzőbb és legrégebbi ipari üzeme (1895-ben alapították). 14. Több szintből álló épület. 15. Magához húz. 16. Római 501. 17. Helyeslés. 19. Község Fejér megyében. 20. Névutó. 22. Tova. 23. Magasabb hőemelkedés. 25. Porció. 26. Tengerben élő állat. 28. Hangosan beszél. 30. APY. 31. Hajók együtvé tartozó csoportja. 33. Fokozatosan ledörzsölődik. 35. Számárbeszéd. 36. A német „an das” rövidében. 37. Romániai település Erdélyben. 38. Lekvár (fordítva). 39. Becézett Mihály. 41. Nagy-Britanniában élő nép. 42. Lángol. 44. Eger parkjának neve, amely kora tavasztól késő őszig a helybeliek munka utáni pihenőhelye. 46. Görög betű (ékezet felesleg). 47. Római 50. és 100. 49. Mocsári (névelővel). 50. „A” folyó ágya. 52. ASA. 54. Lovon ülő ember (névelővel). 55. Bátorzkodj! 56. Folyó Romániában. 58. ... a bárányka és a nyúl” (Mikszáth). 59. ZH. 61. A mondat része. 62. Egészségünk veszélyeztetése nélkül fogyasztható víz. 64. Birálatot mond. 66. Kiejtett betű. 67. Gyakori magyar családnév. 69. Egy terméket jellemző pontos leírás. 71. A Finomszerelvény

Gyár motorjainak márkája. 72. A szabadságharc legendás huszárkapitánya, aki Eger szülőtte.

FÜGGŐLEGES: 1. Eger jellegzetes francia eredetű bora. 2. Utánozni. 3. Tiltó szócsocka. 4. Török férfinév. 5. A népköltészet egyik elbeszélő műfaja. 6. Dugonics András első regénye. 7. Tíz angolul. 8. DS. 9. Északi férfinév. 10. Költői műfaj. 11. Dajka. 12. Oktatásügyi intézmény a legfiatalabbak részére. 13. Egy havi. 18. Haragít, bőszt. 21. A házastárs apja. 23. Házbért fizet a bérházban. 24. Zivatar. 27. Atmoszféra rövidítése. 29. Hazánk legszebb zárt építészeti tere. Eger díszé 1765-től 1785-ig épült. 31. Eger híres lakatos, a mai diósgyőri vagy gyár ősnének alapítója (Henrik). 32. Háromszoros. 34. Azonos betűk. 37. Híres velencei festő (1696–1770). 39. MEA. 40. Hangsor. 42. A villamos hangszerek által hallható muzsikát – a magas regiszterekben elért tisztasága miatt – nevezik így. 43. Eger nagy írója. Múzeum és színház viseli itt nevét! 45. Síró... 46. Olyan, mint a méz. 48. Nagy orosz író. 50. A lakószoba egyik berendezési tárgya. 51. Kiejtett betű. 53. Disznóvénny. 56. Eger világhírű bora. 57. Tölténytartó (névelővel). 60. ...-hóba. 63. OCB. 64. Román folyó és egy női név is. 65.

LVN. 68. Szintén ne. 69. SV. 70. ÁÁÁÁ.
Beküldendő a vízszintes 1., 8., 11., 44., 71., 72., függőleges: 1., 29., 31., 43. és 56. sz. sorok megfejtése.

Beküldési határidő: január 15.

Előző számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése: Szemere, Lillafüred, Tapolca, Há-

mor, Szilva, Déryné, Diósgyőr, Perces, Herman, Petőfi S.

Könyvjutalmat nyert:

Fazekas József Bp. I., Hattyú u. 16.; Kiss Rózsika Bp. V., Bátya u. 8–10.; Deák László, Bp. XIV., Miskolci u. 157.; Balogh István Siófok, Erkel u. 33.; Doncsicz János Sopron, Magyar u. 8.; Osváth Ilona Debrecen, Egyetem-tér 1/2.

Hálókocsin pihenten érkezik!

HÍREK

Negyedik alkalommal építették újja 1951-től a Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal a Cuha-patak hídját a Porvacsneszkei állomás mögött. Legutóbb a Cuha áradata ismét elvitte a kiépített hidat. Most az Idegenforgalmi Hivatal 27 000 Ft költséggel építtetett olyan vasbeton gyaloghídat, amely — reméljük — hosszú ideig szolgálja a turistákat.

Elkészült a Lóczy-barlang új világítása. Amióta a Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal átvette a Balatonfüred község határában, a Tamáshegy aljában fekvő barlang kezelését, harmad ízben építi át a világítási berendezést. Most 50 000 Ft költséggel a barlang minden részlete kellő megvilágítást kapott és miután védett természeti kincs, olyan állapotba került, amilyenben a természet egy értékes alkotását látni óhajtuk. Tavaszról őszig a hivatal külön őrt állít a barlang elé. Télien azonban a barlang zárva van és csak a közelben lakó kezelője felkeresése után lehet a barlangba bemenni. Emiatt sok panaszos levél érkezik a hivatalhoz, viszont a barlang csekély bevétele nem teszi lehetővé, hogy egész éven át kezelőt állítson oda az Idegenforgalmi Hivatal.

Ünnepélyes keretek között megnyitott a Vámosi csárda, Veszprém megye második hiteles betyárcsárdája a Keszthely közelében fekvő Gyöngyösi csárda után, amelynek híre-nevét a mellette eltemetett két betyár sírja alapozta meg. Most a Vámosi csárda került helyreállításra. Ez a csárda a Bakony utolsó közismert betyárcsárdájának Savanyú Jósánán volt állandó tanyája és látogatott helye. Az épület a bakonyi népi építézet nagyon szép példája, műemlék és ezért az Országos Műemlék Felügyelőség tetemes költséggel helyreállította. A műemlék jelleghez híven a belső berendezés is korhű. Az összes berendezési tárgyak, bútorok, a vendéglátáshoz szükséges edények, evészőközők mind a múlt századot idézik. A felszolgálók ugyancsak a múlt század közepén használt ruházatban járnak és a csárdát lovashintó járat köti össze Veszprémmel.

A Tapolcai Tavasbarlangot, Veszprém megye legnagyobb barlangját, november elején a százezredik látogató kereste fel, egy salgótarjáni bányász, akit az Idegenforgalmi Hivatal mint a barlang kezelője, értékes könyvekkel ajándékozott meg. 1902 óta, amikor a barlangot felfedezték, ez a legnagyobb látogatói létszám, de valószínű, hogy jövőre már ezt is túlszárnyalják, hiszen a Tapolcán felépült új turistaszálló most már lehetővé teszi a turista és kiránduló csoportok megfelelő elhelyezését.

Veszprém megyének, de egyáltalán a Dunántúlnak is egyik legkorszerűbb turistaszállója lesz a sümegi. Minden szobában hideg-meleg folyóvíz van, zuhanyozók és fürdőszobák állnak rendelkezésre és az egész

épületben központi fűtés szolgáltatja a meleget. 120 személy kényelmesen elhelyezhető. Az egyes szobák 3—4 ágyasak, kényelmes rekamiékkal. A szálló ünnepélyes megnyitása 1967. április 15-én lesz.

A BTSZ MINÓSÍTÓ BIZOTTSÁGA 1967. január elsejétől hivatalos órát minden szerdán tartja 17 és 19 óra között az V. kerületi Váci utca 62—64. szám alatt, a földszint 7. számú szobájában.

HÓDMEZŐVÁSÁRHELYEN, a Frankel Leó Közgazdasági Technikum új épületében került sor a Csongrád megyei természetbarát szövetség évről-évre közgyűlésére. Rendhagyó módon a közgyűlést a Barangolás a Kék úton című film vetítésével kezdték, bajnoki díjkiosztással folytatták, majd az 1967-es év legfőbb tennivalóit tárgyalták meg: a tagkönyvesért, a versenynaplót, az új bajnoki rendszert, a minősítéseket és a motoros klub szervezését. Délben a várost tekintették meg, délután pedig a KISZ-házban hallgatták meg Monzspart Sarolta és Skerietz Iván képes élménybeszámolóját az Első Tájékozódási Világajnokságról.

A MÁSÍK RENDHAGYÓ és éppen ezért igen érdekes szövetségi ülést a budapesti IV. kerületi szövetség tartotta. Az ülés érdekessége volt, hogy az elnökség egyik tagját, Egri Pétert opponensnek jelölték ki: feladata volt elbírálni, megkritizálni a beadott és elmondott beszámolókat. Bíráló létkörben, őszinte vitával, önálló állásfoglalással emelkedik ki ez a szövetségi évről-évről közül.

ÚJ TURISTAHÁZ építése áll befejezés előtt Szarvaskőn. A Hajdú megyei KISZÖV és a debreceni Spartacus Sportkör a Bükk keleti oldalán akarja az új ház felépítésével megkönynyíteni a turisták szálláslehetőségeit.

KULCSOSHÁZAT rendez be a Pécsi Spartacus természetjáró szakosztálya a Hársas forrásnál. A környéket is rendbehozzák. Megye utca 20. alatti otthonukból gyakran vezetnek ide munkatárukat.

AZ ELLOPOTT bélyegzőt újjal pótolták a csóványosi Béke-emlékműnél a Hazai Pamut-szövő-gyár turistái.

DR. PÁPA MIKLÓS sportakadémiai előadása „A természetjárás új útjairól” zsűfolt „házat” vonzott és élénk vitát keltett a Budapesti Természetbarát Klubban rendezett második sportakadémiai előadáson. A harmadik sportakadémiai előadásra január 5-én kerül sor a Kölcsey utca 2. alatti Gutenberg Művelődésházban. Dr. Tóth Imre, a Csongrád megyei Szakszövetség elnöke tart vitaindítót az ifjúsági természetjárás problémáiról.

ELVESZETT egy tekeres exponált filmje Velkenyei Róbertné, Sopron, Lenin kr. 53. alatti lakosnak a pilisnyergyi emléktúrára. A becsületes megtalálóknak meghálálja, ha visszaküldi, mert igen értékes felvételek voltak benne.

ÁLLAMI NYELVVIZSGÁRA is képesítő német és francia nyelvtanfolyamot indít a Fővárosi Mértékutáni Szabóság szakosztálya.

Ausztria híres télisport-központjában Mariborban rendezték meg — múlt év november 24—27-én — az ICF (Nemzetközi Kajak-Kenu Szövetség) vizitúra tanácskozásait. Ennek keretében tárgyalták meg a XII. TID — Nemzetközi Dunatúra előkészítő-feladatait. 1967-re a szervezés nemzetközi összefogását az ÖPV (Osztrák Kajak Szövetség) vállalta. A túra VII. 5-én indul Regensburgból és VIII. 27-én fejeződik be Russeban. Magyarországon VII. 25. és VIII. 2. között halad át. A tanácskozáson Székely Miklós, a Magyar Természetbarát Szövetség főtitkára és Szilas László, a Vizitúra Bizottság vezetője képviselték Magyarországot.

A hegymászók, hegyi lakókból lehetnek a legjobb kőzementautak, állapították meg a Parin akadémikus vezette szovjet kutató orvosok. Szerintük a magas-hegyvidékről származó emberek, vagy azok, akik hosszú időn át a hegyekben éltek sokkal gazdaságosabban használják szervezetük energiáját, mint az alföldi emberek. Nehéz fizikai munkánál például kevesebb oxigént használnak fel.

A szovjet kísérletek igazol-

ták, hogy a magas-hegyekben huzamosabb ideig való tartózkodás növeli az emberi szervezet ellenálló képességét. A hegyi lakók és hegymászók ugyan csak jobban bírják elviselni az erősebb infravörös, ultraviolet és kozmikus sugárzást, ellenállóbbak hosszantartó elkülönítés esetén, jobban viselik el a hirtelen változó hőmérsékleti és nedvesség ingadozásokat is.

10 éves a dánial Természetbarátok Turista Egyesülete. 1956 augusztusában 57 taggal alakult meg az egyesület. A jelenlegi taglétszám meghaladja az 500-at.

A magashegyi balesetek egyre nagyobb problémát jelentenek valamennyi magas-heggyel rendelkező ország mentőszolgálatának. Különösen nehéz feladatot a súlyosan sérültek szállítását. Svájcban most olyan — sílécere szerelhető — hordágyat szerkesztettek, melynek súlya, mindössze 950 gr. A rozsdamentes terlece eloxált fémmrészek és a terleceből készült hordfelület kis zsákba csomagolva helyezhető el a hegymászók hátizsákjában.

464 kijelölt táborhely a Német Demokratikus Köztársaságban. A táborhelyek a Német Állami Turista-bizottság ellenőrzése alatt állanak a hazai és külföldi turisták és üdülni vágyók rendelkezésére.

Még az Alpok világában is jelentős esemény, hogy a Mittenwald-i Orth Johann 85 éves korában megmászta az Ortler-csoport 3774 m magas Zuffalispitze-t.

BUDAPESTI TERMÉSZETBARÁT KLUB (Nyomdaipari Dolgozók Szakszervezeti székháza) VIII. Kölcsey u. 2.

JANUÁR HAVI PROGRAMJA

- jan. 5. csüt. Ifjúság és természetjárás SPORTAKADÉMIA III. előadása. Előadó: Dr. Tóth Imre, a Csongrád megyei Természetbarát Szövetség elnöke.
- jan. 9. hétfő Az olasz dolomitok háromezresei között Előadó: Dr. Vizekety László. Rendezi: a MÁV Igazgatóság S. C. Természetjáró szakosztálya.
- jan. 16. hétfő Afrikában jártam Előadó: Varga Lajos. Rendezi: a IX. ker. Természetbarát Szövetség.
- jan. 19. csüt. Görögország, az európai kultúra bölcsője Előadó: Buday Lajos és neje. Rendezi: a BHG Természetbarát Szakosztálya.
- jan. 23. hétfő Mesélnek a térképjelek Előadó: Cseh Gábor. Rendezi: a Budapesti Honvéd S. E. Természetbarát szakosztálya.
- jan. 30. hétfő Erdő-mező vadvirágai között Előadó: Gyelán Győző. Rendezi: a V. ker. Természetbarát Szövetség.

Címlapunk: MTI fotó

A Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkesztő a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: MORONYI LÁSZLÓ szerkesztő, Szerkesztőség Budapest, V. Rózsaványi házaspár u. 1. Telefon: 113-631. Kijelölt az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI. Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kijelölt felel: Tóth László igazgató. Egyes szám Ára: 3.— Ft. Előfizetési Ára egész évre 32.— Ft. Idézőre 15.— Ft. Terjesztő a Magyar Posta. Előfizetési Posta Központi Hirlapirodánál, Budapest, V. József Nádor tér 1. Telefon: 116-340 és bármely postahivatalban. Csekk számlaszám: 61 231, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Különösen terjesztő a Kultúra Könyv és Hirlap Kikereskedelmi Vállalat, Budapest, I. Fő u. 22. és a Kultúra külföldi képviselőlet. Index: 23 814. A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem öntik meg és nem küldjük vissza.

Előadásaink sok új barátot szereztek

Závodszy József élményeiről beszél

Úttörő leánya ajándékot nyújt át Lesznai Lajosnak, és az MTSZ képviselőjében megjelent Angelus Miklósnak

Mit jelent a természetjáró mozgalom? Számotokra gyerekek elsősorban — élő tankönyv, amely tudást és szórakozást egyszerre nyújt. Nevezhetnénk így is: szép hobby. Olyan kedvtelés, amelyben mindenki megtalálhatja azt, ami érdekli, amit szeret.”

Ezek a mondatok sok száz általános iskolás előtt hangzottak el a múlt hónapban. Az előző két előadás után tovább folytatódott a gyerekek körében igen népszerű, műsorral, előadással, vetélkedővel összekötött ifjúsági találkozók, amelyeket a Magyar Természetbarát Szövetség, a „Turista” szerkesztősége és a Szabó Ervin Könyvtár közösen rendezett meg számukra.

Horváth Ferenc szaval

Decemberben három alkalommal találkoztunk a pajtásokkal. Kispesten a gyermekkönyvtár látta vendégül az Ady Endre Általános Iskola tanulóit. Balogh Ferenc tanár, lapunk munkatársa színes diafilmekkel illusztrált, közvetlen hangú előadásban mutatta be a Bükk hegységet, végig vezetve hallgatóit a Vörös Hadsereg e szakaszon tett hőstetteinek pontjain. Filmvetítés és vetélkedő tette még emlékezetesebbé a találkozót.

A Liszt Ferenc téri 1. sz. gyermekkönyvtárban volt a másik találkozó. A modern, kitűnően felszerelt könyvtár kellemes hangulatú környezetében nézték végig a pajtások a „Kéktúra” egyik szakaszát színes filmen, és nagy érdeklődéssel hallgatták Szombathy Viktor író, szerkesztő bi-

zottságunk tagjának előadását, aki igen hangulatos természetjáró vetélkedővel is szórakoztatta a gyerekeket. A Honvéd Tiszti Ház Irodalmi Színpadának tagjai — Luzsi Anna, Makóvnyi Éva és Erős András — is hozzájárultak a sikerhez.

Iskolások és felnőttek együtt ültek december 2-án a kőbányai Pataky István Művelődési Ház nézőterén. Itt volt a harmadik rendezvényünk, amelyet a Magyar Természetbarát Szövetség, a „Turista” szerkesztőségén kívül a Magyar Úttörő Szövetség X. kerületi Elnöksége, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 12. sz. fiókja és a Pataky Művelődési Ház közösen szervezett. Piros nyakkendőes úttörők között fejkendőes nénikéket, „komoly” középiskolások mellett idős embereket, közülük nem egy munkásmozgalmi veteránt láttunk. És katonákat is a nézők sorában, az egyik budai laktanya küldte el képviselőit.

Lesznai Lajos a természetbarát mozgalom veteránja a természetjárás történetéről beszélt, előadásához fűzve egykori élményeit. Závodszy József ugyancsak saját emlékei alapján mondta el, milyen szerepe volt a természetjárásnak a magyar munkásmozgalomban.

A veteránok hatásos beszéde után kedvesen és ügyesen szóltak a hallgatókhoz a Hóvirág szakosztály fiataljai: Szentirmay Judit, közismeretlen a „Dugó”, a Leówey gimnázium kedvence és Fatuska János.

Horváth Ferenc színművész magávalragadó szavai, a Révész László vezette Vándor Kórus dalai, mind mind egyenértékűen járultak hozzá az est sikeréhez.

A találkozók után — s ez az előadások legnagyobb értéke — a hallgatóktól sorra érkeznek a levelek, érdeklődéssel fordulva a túrázás iránt, tanácsokat, tájékoztatást kérnek a természetjárás „titkairól”.

Az előadásokat a jövőben is folytatni szándékozunk, mert úgy látjuk, hogy a természet szeretetének felkeltésére az ilyen jellegű találkozások igen alkalmasak.

i. S. J.

Szombathy Viktor előadását feszült figyelemmel hallgatják a gyerekek

A kispesti könyvtárban izgalmas vetélkedő is volt (Esztervári Ervin felv.)

A Vándor-kórus Révész László vezényletével

Anyit írnak a budai erdőkről — mondta egy erdész barátom — a pesti oldal pedig sohasem jut eszükbe! Erdemes lenne egyszer átpillantaniuk a Duna bal partjára is. Az erdőgazgatóság ezeröttszáz hektárnyi erdőt kezel a főváros közigazgatási határán belül a pesti részekben. Nem kopár vidék az sem!

— De nem egy tömegben van az az erdő! — vetettem ellen.

— Persze, hogy nem! Szétszórva, igen. A megannyi peremváros miatt már nem is tudnánk egybefüggő erdőséget húzni, de így, részletekben is, ez a sok erdőfolt a főváros tüdejéje. Gyári füst, alföldi homok, por ellen védő bástya. Én az ön helyében megtekinténém, mert sétákra is remekül alkalmasak. Megközelítésük pedig autóbusszal, villamossal valóban könnyű. Itt vannak előttünk, csak a kezét kell kinyújtani értük!

Ismeretlen táji szépségekre rendületlenül szomjazón, valóban könnyű dolog volt napfényben reszkető őszi délelőttökön, vagy halkán hullongó hóban kiutazni a Nagyvárad térről a pestlőrinci Bélatelepre. S mint aki rögtön gerinctúrával kezd, az Erdész utca sarkán emelkedő dombocskát tűztem ki első célul, kilátópontul. Menetidő két perc, szintkülönbség tíz méter, viszont a kilátás a négy város-széli telepre, a repülőtérré, a keresztúri meg a rákoshegyi végekre oly biztató, hogy a következő percben már is a keresztúri határban sötétlő erdőség felé iramlottam, kellően megizmosodva egy bisztróbeli dupla feketével.

Kisvártatva — ahogy a kalandos regények jelzik — az őszi avart tapostam a rákosi homokra települt tágas erdőben. Kanyargós kocsiutak, félhomályos gyalogösvények, füves tisztások útvesztőin bandukolva, tisztelettel adóztam a kitűnő fővárosi erdésznek — amelyet különösképpen Gödöllőről irányítanak — hogy ilyen remek karban tartja a főváros egyik tüdőleányát, ezt a csaknem ezerholdas erdőszaaszt a repülőtér és Rákoskeresztúr között. Erdész barátomnak igaza volt. Ez az erdőség, amelyet jóformán csak környékbeliek ismernek s látogatnak, igen hangulatos, érdemes pihentető délelőtti, vagy alkonyi ballagásra. Finoman hajló hepe-hupáit észre sem veszi az ember, ág nem karcolja, kő nem üti lábát, a gyepes, puha homok nesztelen, mint egy művészi szőnyeg. Csak a forrás hiányzik a teljes örömhöz. Viszont a hirtelen előbukkant erdész tavaszi szalonnasütésre invitált kicsi esőkunyhója tövébe. Kulacsot akkor hozunk!

Vagyunk néhányan, akik az akácerdőt nem különösen kedveljük, ennek ellenére bevallható, hogy a keresztúri akácerdőnél gondozottabbat, kellemesebbet, járhatóbbat

Ellenőrzés a keresztúri erdőben

PESTI ERDŐK szépsége

héderekű nyírfák védelmében, szelíd báját hinti Rákosnak mezeje, Megyernek rétje, Szilas patak partja, s egy-egy nádas tó, ahol megrekedt a víz és tükre lett játékos csipkebokornak.

Zöldell már erdőcske Dunaharaszti fölött, Soroksár peremén, Pestimre szélén a gyáli határban, megbővítették a cinkotait, sávot húztak a Palotai patak partjára, s fáradhatatlan szenvedéllyel alkottak erdőt, hetvenholdasat, Káposztásmegyernél a Mogyoródi, s a Szilas patak között. Ennek neve pedig: Farkaserdő.

Aki rászánja magát, hogy a megyeri végeken átvergődik egy mocsári feltöltés hulladékdombján, az nemcsak a tudós faültetés változatosságát fedezi föl magának. hanem pompás kilátópontot is az elhagyott homokbánya tetején. Végigfut szemünk előtt a messzi panoráma a Gellérthegytől a Hármashatárhegyig, majd a Kevélyek látványos szokatlan rövidülésben, hogy a szentendrei hegyektől jobbfelé fordulván, a fóti, mogyoródi, csömöri dombokat vizsgáljuk, mintha egy tányér mélyén állnánk. Előttük pedig a lomha felhők párnáját szurkálják Palota, Újpest, Óbuda tornyai, gyárkémenyei.

Ezek a pesti erdők, természetesen távoliesnek egymástól. Ezeröttszáz hektárjuk kisebb-nagyobb foltokban osztódik meg azon a hatalmas félkörön, amely a váci országtúttól, s a megyeri kaputól a soroksári Dunáig öleli át Pestet. Szeletekben kell ízlelni, egyszer a Mogyoródi patak zombékos partját, a Farkas erdő fiatal tölgyeit, más-kor a cinkotai erdőt, tavasszal a keresztúri zsongást, búzaéréskor a soroksári szántókkal összeérő tölgyest. Persze, aki a budai erdők báját, változatosságát, dolomitszikláinak merész lendületét keresné itten, az bőven csatlakoznék. A pesti oldalon a homoki, lapos síkra terület erdők természetét találjuk, a dombnélküli séták, és a város peremére települt megannyi külön-kisváros, kertés villasorok virágos változatosságát.

Szombathy Viktor

Óvodások őszi öröme

Új erdőt telepítenek a homokon. Előzőleg felgyűjtják az avart (A szerző felv.)

Turista

UTAZÁS

CAMPING

KIRÁNDULÁS

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1967. FEBRUÁR
XIII. ÉVFOLYAM 2. SZÁM
ÁRA 3 FT

EMBEREK a barlangban

Az égig érő, szürke törzsű bükkök közül nem lehetett látni az eget. Az ég már napok óta burús volt, szürke, mint a mosatlan dunnahuzat, amelyben azonban hófehér tollpihe pihen. A hasonlat éppen találó: puha hópihéek szállingóztak elő a felhődunna hasadékaiból, először csak óvatosan, kémlelve a földet, majd egy hirtelen kerekedett szél megmozdította a fákat s mintha magát a felhődunna is megcibálta volna, vastag, nehéz pamatokban zuhant le a hó. Hallani lehetett, szinte sercegett. Tegnap még vidám napsütésben pásztáztuk tekintetünkkel a hullámos hátú Bükköt a Tarkó tetejéről, s botladoztunk orvul leselkedő liánokban, fagyókerekben az Óserdő felhőmálya alatt. Nyomokat olvastunk: futó egér, osonó róka, éhes őz, röffentő vad-disznó nyomát nézegettük a Nagy Könyvben — aztán beborult s most a hó majd belep minden nyomot, állatét s emberét. Árva kis cinke-madár pittyeg bánatosan odalenn a völgyben, idáig hallatszák, hogy éhes a kedves.

Ez a hóhullás soronkívül történt, nem hirdette a reggeli rádió. Igaz, hogy ő csak a pesti havas esőt mondta, ide a Bükkfennsíkra fel nem láthatott.

Nyomni kell az utat; ha nem sietünk, bennragadunk a hóban. Valahol az *Istállóskő* alatt járhatunk, orunk után megyünk inkább, mint jelzések szerint, ösztönünk vezet s a tapasztalat. Bevallom, a tájékozódási verseny sose volt kegyerem, mert a nézdegélő ballagást jobban kedvelem, azonban sietni kell! Úgy tesszük, mintha versenyzőnénk.

Szétszórt kövek, szikladarabok, gyökerek között szuszogunk fölfelé. Az elnevezés találó: valóban *cserepes kövek* lépcsőjén botorkálunk, csúszkálunk. Most már nincsen visszaút: fel kell jutnunk a barlangba, ha törjük, ha szakad! Bán-

kúra vissza nem mehetünk. Egyszer már jártunk így, nyári viharban.

A szürkülő hóhullásban még mindig ösztönünk vezet s az ösztön kitűnő: némi fölösleges kerülő után egyszerre csak ott állunk a cserepeskői barlangszállás ajtaja előtt. A kulcsot csak úgy ráfestették. Valaki már odabent kizilámpával motoszkál. Harminc lépéssel lejjebb falkányi vaddisznó

A szürke ég havat jelez
(A szerző felv.)

csörtet morogva védelem alá.

A barlangban heten vagyunk, később egy nyolcadik is bevágódik, havas köpenyét ott rázza meg az ajtó előtt. Két gyertya pillog, meg egy sárgafényű lámpa. Szűken vagyunk, de szívvel mosolygunk. Emberi megértés fénye villan szemünkben. Egy apát két fiával együtt izzott le a *Peskőről* a megeredt hózivatar. Ott fent már vadul kavargott.

— *Ismerkedjünk* — nyújtja a kezét —, *reggelig maradjunk*.

A lámpa fénye sorra pásztázza a bemutatkozókat. két kiséger zavartalanul matat az alom alatt. Áldjuk az iratlan szabályt: az előtűnk járók fát készítettek, van mivel kályhába gyújtunk. A hasas dobkályha keserű füstöt vet, ajtót tá-

runk szabadulására. Összeöntjük a kulacsokat, forr a teavíz. A miskolci tanár ajánlja fel csajkáját, kissé zsíros tea lesz, de Kőrösi Csoma Sándor is vajasat kedvelt Tibetben.

Ezt a barlangszállást az *egri természetbarátok* rendezték be, a *diósgyőriek* gondozták tovább, majd a *kazincbarcikaiak* is hozzászóltak. Ide bárki benyithat, alhat a lombbal fedett priccseken, befűthet, nyaralhat, telelhet. Aki adakozó szívű: gyertyát, konzervet hágy az utána következőnek. Aki tolvajlelkű, ellopja a baltát. A nyirkos, penészfoltos vendégeknyv ezt is megpanaszolja. Sötét ember az, aki még innen is elemeli a fűrészt!

— *Mint egy kalandregény* — szücsölöm didereg-

nagy optimizmusukban mindent megettek a Tarkó tetején. A tüzet a gimnazista őrzi, a lakomára ő is ajánlja csokoládéját, gyümölcs is kerül. Aki cigaretázik, az ajtó elé áll. Ránkszakadt a bükki sötétség, a hódunna pedig egyre vastagszik.

A *vendégeknyv*et kézilámpa fénye sugározza körül. Valaki felolvas. Rövid, egysoros szövegeket, meg oldalnyi emlékezőseket, örömeiket, bánatokat. Van, aki hálálkodik benne, s van, aki a láthatatlan egri házigazdával vitatkozik aláíratlanul, pimaszul, hálátlanul. Egy legény minden szerelmi bánatát beleverselte a könyvbe, leánygimnázium sportköre humorizál szellemesen önmagával. Van, aki itt lett szerelmes és van, aki itt szakított a leánnyal. Még meg is rajzolta bosszúból a storyt.

Nedves fa serceg keserű füstjének levében. Este nyolc. A kinti csönd tömött posztóját hasítani lehetne. A mérnök szilvóriumos üvegét körbejárta, hamar kiürül.

A tűz lassan alábbomlik, a füst sötét sátora alatt csak a hangok élnek. Az emlékezet határán túl szóvalhatott meg ily pislá paráznál az ősi ember. De akkor vadászatról és szellemekről beszélt, mi pedig vicceket mesélünk. A családapának a szomolyai kaptárkövek megmentése a gondja, erről szól. A tanár nyáron görög földön járt, elmondja. Valakinek a csurgói erdőszéhen tejéről van dicséret szava. Kettőnk a szentléleki turistaház kényelmetlen ágya bosszantott, elsőhajtuk. Vidám beszámolóok esti órája lepett meg.

A gimnazista feje lekökad, ő már nem keserget el a mértanleckét. Három takarót olvasunk össze, két sátorlapot, öt hosszú köpenyt, elférünk alatta. Zizeg a fardát őszi alom, a fekhely spártai. Az őseMBER melegíthette így egymást. Ez a mi kis közösségünk is egymás álmát őrzi.

Éjfél felé a mérnök fölkel, tűzre tegyen még. Megpöccinti a vállam: *jöjjön csak* — súgja — *kiderült!*

A barlang elé lépünk. A szél tovacicbálta a hófellegetek, halaványan reszketnek a csillagok. A hó bokán felül ér, a putnoki gőzös fűtő is alig bír felvánszorongni rajta. Micsoda séta lesz holnap!

Szombathy Viktor

1967. évi terveink és feladataink

A természetbarát-mozgalom 1967. évi tervei iránt érdeklődött szerkesztőségünk az új év kezdetén Székely Miklósnál, a Magyar Természetbarát Szövetség főtájtáránál.

— Milyen események határozzák meg az év munkájának fő irányvonalát? — kérdeztük.

— Hazai vonatkozásban az MTS II. Kongresszusára való készülődés — hangzott a válasz. Számot kell adnunk négy év eredményeiről, tapasztalatairól. A mozgalom szerveztségének helyzetéről, tevékenységünk hatékonyságáról. Arról tehát, hogy 4 év alatt jó irányban fejlődött-e mozgalmunk, eleget tudunk-e tenni az I. Kongresszus határozatainak. — Az elmúlt 3 évi több mint 20 000 fős taglétszám-növekedését ez évben úgy kell fokoznunk, hogy a Kongresszusig megközelítsük a 100 000-es létszámot. Ebben segíteni fog a modern formákkal — motoros túrázás, campingezés — való erőteljesebb foglalkozás, melyekhez 1966-ban jelentős előkészületeket tettünk. Mozgalmunk hatékonyságának helyzetét azzal tudjuk legjobban dokumentálni, hogy a természetbarát szervezetek sétáin, kirándulásain, táborozásain mennyi — jelenleg nem tag — érdeklődő, dolgozó, tanuló vagy hozzátartozó vesz részt. Ez a létszám mintegy évi 200 000-re becsülhető.

— Nemzetközi vonatkozásban, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának méltó megünneplésére készülünk. Ez nemcsak a Pilis-nyergi „November 7.” Emléktúrában, illetve a területi szövetségek hasonló rendezvényeiben nyilvánul majd meg, hanem arra törekszünk, hogy ez évben a szervezett természetbarátok többsége vegyen részt a „100 km a Felszabadító Vörös Hadsereg nyomán” túramozgalmában, s szerezzék meg annak jelvényét.

— A Magyar Természetbarát Szövetség program-

jában milyen érdekesebb események szerepelnek? — hangzott el második kérdésünk.

— A „TURISTA” januári számában megjelent programból, újszerű eseményként a májusi motoros csillagtúrát emelném ki. Ide az ország minden részéből várunk túramotorosokat. E tervben még nem szerepelt, de készülünk már az I. Magyar Nemzeti Camping Rallyra is, melyet augusztusban Szentendrén rendezünk a Magyar Camping és Caravanning Club kereteiben. A mozgalom érdekes eseményének ígérkeznek a Kilián-telepi táborban lebonyolításra kerülő megyei táborozások.

— Új feladatként — a nagy érdeklődésnek eleget téve — ez évtől kezdve mi rendezzük meg a „Páli Tivadár” elméleti versenyt,

melyet évekkal ezelőtt a Budapesti Vörös Meteor S. C. kezdeményezett. A kiírás szerint valamennyi megyében és Budapesten kerülnek lebonyolításra ezen elméleti vetélkedők, s ezek alapján országos értékelést is végzünk.

Az ENSZ 1967-et a „Nemzetközi Turisztika Évé”-nek minősítette. Ezzel kapcsolatosan milyen tervei vannak a Szövetségnek?

— Ennek jegyében rendezzük meg júniusban a „Sobieski János” vizitúrát, majd július második felében a XII. TID — Nemzetközi Dunatúra magyarországi szakaszát, melyhez csatlakozóan nemzetközi fotopályázatot írtunk ki. A régebbi „Duna-túrák” fotóiból Budapesten kiállítást is rendezünk.

Campingezőink mintegy 100 főnyi csoportja részt vehet majd a Laxenburgban (Ausztria) augusztusban megrendezésre kerülő XXVIII. FICC Rallyen, s ugyancsak ez évben kerül

szor az első franciaországi cseretúrára is.

Szeretnénk a tájékozódási futók 1967. évi terveiről is hallani.

— E sportágban az új bajnoki rendszer bevezetése a legjelentősebb. Ez évben először kerül hazánkban megrendezésre az éjszakai egyéni bajnokság, a váltóbajnokság, s a külön egyéni és külön csapatbajnokság. Ugyancsak először rendezünk tájékoztató bajnokságokat is. Ez a nemzetközi követelményekre való készülődés egyik megnyilvánulása. S miután már a jövő évi II. Világbajnokságra készülünk, a tervek szerint válogatottaink lehetőséget kapnak egy-egy ausztriai és NDK-beli verseny mellett svédországi eseménysorozaton való részvételre is.

Tudna-e valami újat mondani az ifjúsági természetjárásról?

— Örvedetes, hogy az utóbbi évek létszám növekedésének nagyobb részét az „ifjúsági” tagok tették ki. Ezt elősegítették az újonnan alakult középiskolai szakosztályok. Számukra kívánunk a KISZ-szel közösen programot adni az „Országjáró Diákok Országos Találkozója”-val, melyre június közepén kerül sor, s melyet budapesti és megyei események előznek meg.

Az úttörők a „Kék-túra”-ban való részvételen túlmenően ez évben — a jubileumi év programjaként — ugyancsak résztvesznek a „100 km a Felszabadító Vörös Hadsereg nyomán” túramozgalmában.

A Szövetség terveit lapozgatva sok eseményt találunk még, melyek az említetteken kívül a sízés, hegymászás, barlangjárás témaköreit érintik, illetve a szervezeti fejlesztést, oktatást, s a mozgalom kibővítését szolgálják.

Tavaszi hirdetek

Szocsi: A kohászok üdülőjének parkja

EMLÉKEK A FEKETE-TENGERRŐL

Az újévi üdvözlések közül legkedvesebbek voltak számomra Fjodor Mihajlovics profeszornak, a híres szocsi növénybiológiai intézet és botanikus kert igazgatójának és asszisztensének közvetlen baráti sorai. A többi közt ezt írja: „...szívvel kívánok Önnek és családjának jó egészséget, boldogságot, sikereket az alkotómunkában, és azt, hogy látogassanak el ismét Szocsiba, a mi kertünkbe, ahol a Barátság Fáján szépen növekednek és termik gyümölcsüket a magyar újságírók által szemzett ágak...”

Most, a havas télben, gondolatban ismét átéltem azokat a kedves napokat, amelyeket nemrég a Fekete tenger partján töltöttem.

A Fekete tengert először Odesszában láttam meg. A forgalmas kikötőváros — amely tudvalevőleg Szeged nagy hírű testvérvárosa, már több mint 150 éves múltra tekint vissza. En már az el-

ső napon otthonosan éreztem ott magam. Bizonyára hozzájárult ehhez a hazai tájakat idéző sok-sok akácfa, amely a város utcáit szegélyezi. Odessza, hatalmas kikötőváros. A nyüzsgő, lüktető forgalom érdekes látványt, tarkaságot, jó szórakozást nyújt az idevetődő turistának. Nekem még külön szerencsém is volt, mert éppen akkor tartózkodott a kikötőben az a kék szalaggal kitüntetett bálnavadászahajó, amelynek személyzete egy vadászidény alatt nem kevesebb, mint 1127 bálnát szigonyozott meg. Feltettem a kapitánynak a szokásos kérdést: volt-e valami izgalmas kalandjuk a legutóbbi útju-

kon. — Nem. Minden tervszerűen ment — válaszolta tengerészhez illő rövidséggel. Jó neki — gondoltam magamban — bezzeg a magamfajta szárazföldi ember számára micsoda izgalmas élményt jelentene egy ilyen „tervszerű” vadászaton való részvétel...

Odesszában az Ukrajna nevű utasszállító hajóra szálltunk fel. Sokak szerint nincs annál jobb pihenés, mint Odesszából elhajózni Szocsiig, s közben élvezni a tengert, a Krím és a Kaukázus déli lejtőinek szépségeit. Aki már járt ezen a vidéken, láthatta, hogy a Krím félsziget partjain, Jaltát megkerülve, az „üdülő-sávban” több mint száz ki-

kényelmes pihenési lehetőségeket.

Alig hagytuk magunk mögött Odessza kikötőjét, nem messze a hajótól, sűrűn egymás után jókora delfinek ugrottak ki játékosan a vízből, mintha csak focókázáltak volna, a hajó utasainak szórakoztatására.

Hajónk először Jaltában, a Krím félsziget évszázadok óta kedvelt üdülőhelyén kötött ki. A szovjet hatalom évei alatt e régi kastélyok mellett modern üdülőtelepek, szállodák tömege épült és épül állandóan. Nemcsak a pihenést, hanem a gyógyulást is szolgálják ezek az üdülők, szállodák, szanatóriumok. Az Ukrajna szálloda például magas, sziklás partreszen épült, az égbe nyúló hegyek lábánál. Az itt pihenőket lift-kötélpálya szállítja le a strandra. Jalta éghajlata általában kevésbé meleg és levegője is szárazabb, mint Szocsié. A Krím félsziget déli csücskén kedvelt üdülőhely a Jaltától nem messze fekvő Miszhor, ahol hatalmas ós-parkokban cédrusoktól, ciprusoktól és pálmafáktól beárnyékolt parkokban gombamódra nőnek az új épületek. Aki egyszer part-raszállt Jalta kikötőjében, ne mulassza el azt az élményt, amelyet a több kilométer hosszú tengerparti sétány nyújt. A napfény, az égbenyúló bércekkel övezett tengeröböl, a frissítő sós és hegyilevegő, a táj

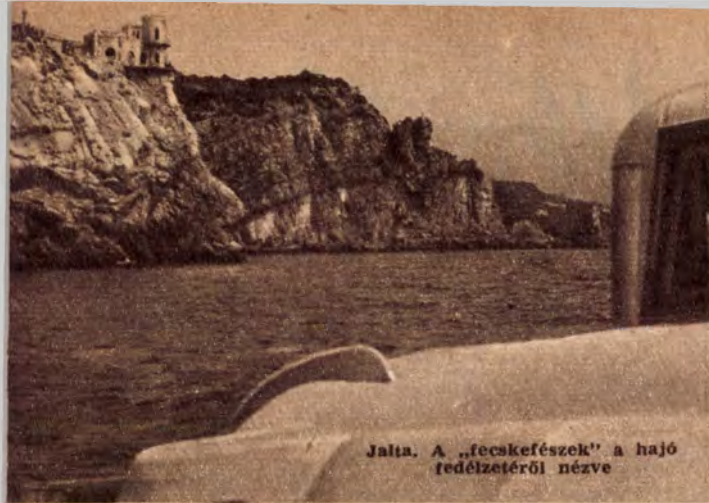

Néha a vihar megtáncoltatja a hajót

Miszhor, a Krím-félsziget egyik legszebb üdülőhelye

lométer hosszan Szocsiig, Batumiig elhúzódó, a szovjet hatalom fennállása óta csodálatos nyaralóhelyek épültek fel. Szobbnél szebb, modern üdülők, szállodák, szanatóriumok nyújtanak

Jalta. A „fecskefészkek” a hajó fedélzetéről nézve

szépsége szinte paradicsomi környezetet varázsol ide. E partrészen talán a legtöbb csodálójá egy várszerű épületnek, a tengeren merészen kiugró sziklán épült „Fecskefészkeknek” van. A cári időben egy dúsgazdag leningrádi kereskedő építtette, állítólag egy táncosnőnek. Az épületet 1927 óta, amikor egy földrengés megrongálta, nem használják. Nemrég azonban neves műépítészek jártak ott, alaposan megvizsgálták, s az illetékesek úgy döntöttek, hogy a sérült építményt lebontják, majd vasbeton alapzatra, eredeti stílusában újból felépítik.

Hajóink kürtjének többszöri sürgető bégására tudunk csak elválni e kedves várostól. Következő állomásunk — másnap — Szocsi volt. A délszaki növényzet itt még gazdagabb, színpompásabb, mint Jaltában. A messze földön híres, évszázados, kilométereken át húzódo platánosorok egyik nevezetessége ennek a fürdőhelynek. Szocsiban is a szovjet hatalom évei alatt épültek egymás után a szállodák, üdülők, szanatóriumok. Egyikük-másikuk vetekszik azokkal a palotákkal, amelyeket egykor királyok építtettek maguknak. A város szépsége mellett nagy vonzóerő egyrészt az, hogy a Kaukázus hegyvonulata megvédi az északi szelektől, s ezért rendkívül kellemes, mérsékelt a klímája, másrészt pedig a hozzátartozó világhírű szív-és reuma-gyógyfürdő: Maceszta. Az egyik, királyi

palotára emlékeztető épületet, az Ordzonikidze bányászüdülőt mi is megtekintettük. Az épülettömb három hatalmas, márványoszlopokkal díszített feljárója már első látásra megragadja az embert. Ebben a szanatóriumban minden megtalálható, ami a bányászok egészségének megvédéséhez, helyreállításához szükséges. A legkülönbözőbb orvosi szolgáltatások mellett természetesen a szórakozásról is gondoskodnak. Tornaterem, hangversenyterem, röplabda- és tenispálya áll a vendégek rendelkezésére. Rossz idő esetén (ami tavasztól őszig ritkán fordul elő) az itt pihenő vendégek az üdülő saját uszodájában fürödhetnek, ahová a vizet a tengerből szivattyúzzhatják fel és ha kell, fel is melegítik.

Szocsiban a természet szépsége és a szovjet hatalom gondoskodása a pihenés és gyógyulás valóságos paradicsomát hozta létre. A Riviera parkban például a szebbnél-szebb virágok, ciprusok és cédrusfák között sportpályák, szabadterei színpadok nyújtanak szórakozási lehetőséget az ide érkező soktízezer vendégnek.

Zorin professzor újévi üdvözlete nyitotta meg az emlékezés kapuját. Mint ahogy ezek a sorok és felvételek is bizonyítják, a tengeren, Jaltában, Szocsiban eltöltött napok maradandó emlékké válnak.

M. G.

Magyar síturázók a lengyel havasokban

Az a kis csoport, amely a Magyar Természetbarát Szövetség sítúra szakbizottsága segítségével Lengyelországba, a sziléziai Beszkidékbe a karácsonyi ünnepek után útnak indulhatott, nagy örömmel nézett a nyolc napos élmények elé.

Nem is csaldtak. Szebényi Géza, a sítúra szakbizottság vezetője, Pataki Tibor, a szakbizottság tagja és Gyurifina Éva, a KSH természetbarát szakosztályának tagja elbeszéléseiből erre határozottan következtetni lehet. Nagyszerű napokat töltöttek a tengerszint felett 400 méter magasságban fekvő, négyezer lakosú városkában, Szczyrk-ben, illetve az 1250 méter magas hegycsúcsról lefutó ragyogó sítéren. 15 tagú volt a magyar csoport, amely csere-túra keretében a Telefongyár, a KSH, Ózd, Győr, a Magyar Villamos Művek, a Bolyai gimnázium dolgozóiból, pedagógusaiból tevődött össze.

Nagyszerű silehetőségeket biztosított a lengyel havasoknak ez a szép vidéke — hangoztatták informátoraink. — A kitűnő sífelvonók, a mindig üzemelő síliftek lehetőséget nyújtottak arra is, hogy minél több időt tölthessünk tényleges sieléssel, hi-

szén egy-egy lesiklás 15—20 perces időt jelentett, amelyet egyfolytában töltöttünk a havon. Ilyen hosszú idő alatt az embernek alkalma nyílik a technikai hibák észlelésére.

A továbbiak során még három hasonló csoport indul a lengyel havasokba. Február 10—21. között egy csoport Szczyrkbe, március 17—28., március 26-tól április 4. között két újabb csoport Zakopanába utazik, felejtethetlenné ígérkező sítúrára. Pontosan azért, mert az első magyar csoportot továbbiak is követik, érdemes meghallgatni — és megszívlelni — Pataki Tibornak, az első túra vezetőjének tanácsát.

— A magashegyi sielés nem alkalmas a tanulásra. Tehát kezdőknek nem ajánlom. Jó felszereléssel kell útnak indulni, mert a gyors és technikus pályán csak tökéletes felszereléssel lehet biztonságosan mozogni. Használjanak ki minden lehetőséget, hogy minél több időt tölthessenek a pályán. Mi például korán reggeliztünk, már 8 órakor a síliftnél voltunk, az elsők között, akiket felszállított a lift. Fél négyig maradtunk kint a hegyekben, úgyszólván minden percet sielésre használtunk fel.

V. J.

A világ legifjabb turistája

Dorogi Ildikót 39 napos korában vették fel ünnepélyesen — december 18-án — a Szekszárdi Spartacus Természetjáró Szakosztályának tagjai sorába.

A ritka avatóünnepélyen Berger Mihály szakosztályvezető, a Tolna megyei Természetbarát Szakosztály elnöke üdvözölte a szülőket, akik régi, lelkes turisták. Dorogi József a 11. AKÖV gépkocsiszereplője, a Szekszárdi Spartacus Természetjáró Szakosztályának alapító tagja, felesége a városgazdálkodási vállalat adminisztrátora. Történetük igazi „turista-szerelem”, a túrákon ismerkedtek meg.

Ildikó díszes belépési nyilatkozatát ereklyeként őrzi majd a családban, s a szakosztály ajándékát, a nagy fehér macit és a kis turistabotot. Piciny hátizsákot is kapott a csöpp, cuclit, csörgőt, meg cumisüveget raktak bele első útravalónak.

Ballabás László

UTAZÁS RÓL - Utazóknak

Szovjetunió

Amikor a 22 millió négyzetkilométer területű, 14 országgal határos

Szovjetunió idegenforgalmi nevezetességeiről ejtünk szót, lehetetlen teljességre törekednünk. A történelmi múlt, a jelen,

és a tájak szépségének olyan gazdagságával rendelkezik az ország, hogy nem egy tájékoztató cikk keretében, de több utazás alkalmával sem ismerkedhetünk meg valamennyivel. A számunkra szokatlan, óriási távolságok illusztrálására csak két példát említünk. Ha Moszkvából vonattal utazunk a csendes-óceáni partvidékig, akkora utat kell megtennünk, mint az Egyenlítő és az Északi Sark közötti távolság. És a Szovjetunió kívül nincs még olyan ország a világon, amelynek — ugyanabban az időben — egyik részén több mint 40 fokos hőség van, másik részén sarkvidéki hideg. Utazásunkkor tehát csak egy-egy területet ismerhetünk meg, amelyek közül most a legkeresettebb idegenforgalmi központokat soroljuk fel.

A Moszkvába érkező turista a világ egyik legnagyobb városában találja magát. Legismertebb pontja a Kreml, a Vörös tér, a Lenin mauzóleum, a Tudomány Palotája. A Kreml jellegzetes, tizenkilenc bástyával díszített kőfalát még 1500-ban emelték. A palota mellett találjuk a rendkívül értékes régi kincsek, fegyverek múzeumát. A Kreml legfiatalabb épülete a fehér uráli márványból és csiszolt üvegből épült Kongresszusi Palota. A Vörös téren körbe sétálva láthatjuk az orosz építészet egyik remekét a Vaszilij Blazennij székesegyházat, a Történelmi Múzeumot, és felkereshetjük a Gum naváruházat. A Lenin hegyen emelkedik a Tudomány Palotája, amelynek tornya a város legmagasabb pontja. Említsük még meg a Képzőművészeti Múzeumot, az Álami Tretyakov Képtárt, vagy a Kistadion környékén található „sportvárost”, és a Bolsoj Tyeatr-t, a Nagy Színházat, Moszkva egyik kulturális központját.

Az egykori Szentpétervár, illetve Petrográd, a mai Leningrád száz szigeten terül el, amelyeknek részeit 600 híd köti össze. Itt látogathatunk el a világ legnagyobb szépművészeti múzeumába, az Ermitázsba (a Téli Palotában van), vagy Rajkin Miniatur Színházába, és megismerkedhetünk a nagy forradalmak ezernyi-

emlékével. Ottjártunkkor keressük fel a Péter—Pál-erődöt, a múzeumnak berendezett Auróra cirkálót, és a Vasziljev-szigetet, a város tudományos centrumát.

Kijevben ne hagyjuk ki programunkból a Szófia székesegyház, az egyetem, az új konzervatórium megtekintését. Nyáron érdemes kirándulni a Dnyeper-szigetre, itt van a város legkedveltebb strandja.

Riga ugyancsak az ország legszebb üdülőhelyei közé tartozik, 14 kilométerre van tőle a Keleti-tenger. Színdús parkok, többszáz éves műemlékek és modern létesítmények harmonikus együttese teszi vonzóvá a várost.

Jalta a hosszú nyár városa. Az üdülési szezon májustól egészen októberig tart. A kellemes időjárás, a gyönyörű tengerpart, a szép városkép teszi majd emlékezetessé itt töltött napjainkat.

Szocsi a Fekete-tenger partvidékének gyöngyszeme. 140 kilométer hosszú tengerpartján szállodák, szanatóriumok, strandok, penziók, pálma- és eukaliptusz-ligetek változtatják egymást. A tenger hőmérséklete eléri olykor a 28 C fokot. Híres gyógyforrásai a szív- és érbetegségeket, a légutakat, az idegrendszer betegségeit gyógyítják. Arborétumában több ezer, a világ minden tájáról származó növényeket láthatunk. Nemcsak a tenger ígér maradandó élményeket, hanem azok a túrák is, amelyeket a környező hegyekben teszünk. Egyik szép kirándulásunk például vezessen a Rica-tóhoz, amely ezer méter magasságban van, mélysége helyenként két és fél kilométer.

Ütleve, vízum: Az egyénileg utazóknak az IBUSZ irodában ki kell tölteni az útlevelelkerő lapot (ára: 25,— forint) egy 100,— forintos okmánybélyeg csatolásával. A vízumkerő lap (ára: 30 forint) kitöltése után két fényképet mellékelünk hozzá, majd az IBUSZ elintézi az útlevelet és a vízum megszerzését. Az irodában forintban lehet kifizetni a szállodai szoba és a teljes ellátás ellenértékét. Ugyancsak az IBUSZ irodában befizetett összegért adják ki az ott-tartózkodás idejére a napi 3,5 rubel költpénzt. Az IBUSZ biztosítja a transfert is, ami azt jelenti, hogy a turistát a pályaudvaron, illetve a repülőtéren Inturiszt-taxi várja, amely elviszi a szállodájába.

A társasutazók számára az IBUSZ nagyon gazdag utazási programokat nyújt, bőségesen lehet válogatni, ki melyik városba, üdülőhelyre kíván utazni. A vonattal, vagy repülőgéppel induló társasutazások költsége

természetesen függ az utazás időtartamától és távolságától.

VAM: Kivihető minden olyan eszköz, amely külföldi utazás esetén hasznos lehet, három napra szükséges ételkészlet, két liter bor, 1 liter egyéb italfeleség, 200 db cigaretta. (Nemesfémek és bélyeget viszont nem.) A saját használatra szolgáló ingóságok közül egy gyűrű, egy karóra, vagy zsebóra, női utasok számára egy pár fülbevaló, egy nyaklánc és egy karperec —, ha nincs benne drágák — kivihető. Utazás előtt feltétlenül kérjünk részletes információt a vám szabályokról az IBUSZ-tól.

Vonattal utazók: Az egyénileg utazók számára közöljük, hogy a Keleti pályaudvarról minden nap 19 órakor indul vonat Moszkvába. A 2110 kilométeres út időtartama másfél nap, a jegy ára oda első osztályon 359 Ft, másodosztályon 289 Ft.

REPÜLŐGÉPPEL UTAZÓK: A MALEV moszkvai járatát hétfőn 14 órakor, szerdán 8,25-kor, pénteken 14 órakor, szombaton 16,10 órakor indulnak. A jegy ára Moszkváig 701 Ft.

Autóval, motorral utazók: A nemzetközi egyezmények értelmében kötelező a „H” betűt kitenni a járműre. Szükséges a „Gépjármű nyilvántartólap” is, amelyet a Magyar Autóklub és vidéki szervezetei adnak ki. Ajánljuk, hogy a hosszú útra vigyünk magunkkal tartalékalkatrészeket is. A Szovjetunió közlekedési szabályai megfelelnek a hazai KRESZ-nek. A lakott területen megengedett legnagyobb sebesség 60 kilométer, városokban a jelzőkürtöt tilos használni.

SZÁLLÁS: A szállodák turista osztályán a kétágyas szobák személyenként és naponta 220—270 forintba, az I. osztályon 280—370 forintba kerülnek. Az egyágyas szoba ára 30 százalékkal magasabb. Erdemes igénybe venni a campingeket, ahol egy napra, egy személyre 1 rubelt kell fizetni. (Az IBUSZ-nál kaphatunk camping-térképeket.) A táborok általában 200 személyesek, hideg-meleg folyó vízzel, mosdókkal, zuhanyozókkal, konyhával felszerelték. Néhányat felsorolunk a szobák közül: Moszkva (Osztkinko városrészben), Leningrádtól 40 kilométerre északra Szesztroreckben, Kijev mellett, Jalta előtt 3 kilométerrel, a Massandra üdülőhelyen, Csernovicitől két kilométerre keletre.

ÁRAK: 1 kg kenyér — 0,25; 1 kg vaj — 3,60; 1 kg zsír — 1,60; 1 kg sajt — 2,—; 1 liter tej — 0,30; 1 kg disznóhús — 1,90; 1 liter bor — 3,—; 1 liter sör — 0,50; 20 darab cigaretta — 0,18; villamosjegy — 0,03; 10 liter 72-es oktánszámú benzín — 0,54 rubel. (A kocsik számára egyébként külön 14 rubelt kap a turista.)

Hasznos kiscimátár:

Az egyéni utazásokkal az IBUSZ V., Tanács krt. 17/19. szám alatti irodája foglalkozik. A társasutazásokkal kapcsolatos információkat az IBUSZ V., Bajcsy-Zsilinszky út 18. szám alatti irodájától szerezhetjük be.

Magyar követség: Moszkva, Vorszszkovo 21.

A turistákkal kapcsolatos minden ügyet a hivatalos utazási iroda intézi. Címe: Inturiszt. Moszkva, Gorkij tér 1.

Ifj. Sziinyai Jenő

DR. MARÉK ANTAL:

GONDOLATOK A boldogságról

Mi a boldogság? Boldogságot legtöbbször akkor érzünk, ha valami vágyunk teljesedik. De más értenek alatta a férfiak, más a nők, más a gyermekek, sőt a különböző népek is. A keleti ember szerint az ember akkor boldog, ha nincsenek vágyai.

A boldogság két madár, melyet örökké kergetünk anélkül, hogy elérnénk. Mi európaiak nyugtalan emberek vagyunk, tele vágyakkal s ha kielégítettük az egyiket, nyomába lép a másik. Ez az oka annak, hogy allig ismerjük a boldogság nyugalmát. Az atomkor embere, aki felszállt a sztratoszférába, aki órák alatt elrepül egyik világrészről a másikba, aki százötven kilométeres sebességgel száguld a betonutakon, akinek szobájába a képernyőn bejön a távoli világ, büszke alkotásaira, de ritkán boldog.

Minden kultúrállamban növekszik az ideges emberek száma. Hiszen még az egészséges idegrendszert is kifárasztják az emberi együttélés elkerülhetetlen kisebb-nagyobb sűrűdés, az élettempó gyorsulása, a kevés pihenés, a rendszertelen élet. Félelmek, agressziós indulatok, álmatlanság, érthetetlen fáradtság, primitív birtoklási vágy, élvezetvágy, szorongás, a saját igazához való görcsös ragaszkodás, állandó lelki feszültség gyöttri a ma emberét, amelyek oldódását sokszor az alvás sem hozza meg. Az ideg- és izomműködés egyensúlyának zavara fáradt, levert érzést okoz. Mindezek gyógyításánál a közönség valaminő gyógyszerre gondol, de sem gyógyszerrel, sem műtéttel a helyzetet megoldani nem lehet. Meg kell keresnünk azt az utat, amelyen a mai embert elvezethetjük a boldogság napsugaras tájai felé.

Mik a boldogság feltételei?

Meg kell ismernünk elsősorban önmagunkat. Ez a legnehezebb. Freud felfedezése óta tudunk arról, hogy létezik egy titokzatos tudatalatti világ is, amely befolyásolja magatartásunkat. De létezik egy másik, amit nagyjában ismerünk, csak bátorsággal kell szembenézni vele. Megismerésében segítenek barátaink és ellenségeink. Fontos az, hogy legalább önmagunkkal szemben ne legyünk békétlenek. Legyünk tisztában képességeinkkel, ne vágyódjunk többre, mint amire adottságainknál fogva alkalmasak vagyunk. *Próbáljuk megszerezni napi munkánkat és csináljuk*

*azt jókedvvel, hittel, becsülettel és alapossággal. A becsülettel végzett munka a boldogság egyik forrása és a legjobb befektetés. És itt elérkezünk a közösségben való magatartásunk lényegéhez is. Ne nézzük félszemmel munkatársainkat és ne lázdozzunk főnökeink ellen. A családba igyekezzünk úgy beilleszkedni, hogy ne zsarnokoskodjunk senki felett, tiszteljük mindenkinek az élethez való jogát még akkor is, ha valamit mi, az idősebbek okosabban intéznénk is. *Allítsuk vissza a szeretet uralmát a világ felett.* Albert Schweitzer, a dzsungel világhírű orvosa, aki 52 évet töltött a vadonban és gyógyította a négereket, azt mondta: A szeretet fény, a szeretet hiánya sötétség. És próbáljunk meg újra mosolyogni. A mosoly az a kulcs, amely a legnehezebben nyíló zárat is felnyitja. Mosollyal könnyebb lesz életünk, mint örökös siránkozással.*

A vidámság a bátorság egyik formája.

Óvjuk testünk harmóniáját, az egészségünket. Kerüljük a mértéktelenséget ételben, italban, élvezeti szerekben. *Tanuljunk meg jól és egészségesen pihenni és aludni nélkül aludni.* Ne zavarjuk meg a szervezet harmóniáját sokszínű és sokformájú tablettákkal, amelyek orvosi rendelés nélkül megzavarják a szervezet csodálatosan működő kémizmusát. *Hallgassunk a szervezet szavára,* az mondja meg a legvilágosabban, mi az, ami felesleges.

A civilizált ember tér- és mozgáshiánya immár tragikus méreteket ölt. Az ember — különösen a városi — keveset mozog és helyzetváltoztatásához nem a lábait használja, hanem járműveket vesz igénybe. Biológiai az emberi test a gyaloglásra specializálódott. A kényelmes ember természete megváltozik, a mozgáshiányt megsínylik a test összes szervei. A városi ember szünet nélkül ugrásra kész állapotban él. Talán ez az oka annak, hogy az emberben, aki a boldogságot keresi, *egyre hátróztartabban kialakul az a vágy, hogy kimeneküljön a természetbe.*

A természet utáni vágyat szimbolizálja a virág a vázában, néhány cserepes növény a szoba sarkában, vagy néhány láda petunia, muskátli a balkonon. Oda kell menni, ahol az idegileg fáradt, félelemérzéssel bajlódó ember önmagára eszmél és ahol erőt, kitartást és bátorságot merít.

Ezt a természet erőforrásainál találja meg a legbiztosabban.

Nincs még egy pihenés vagy kapcsolódás, ami nemcsak a test örömeire szolgál, hanem a lelek igényeit is százszázalékosan kielégíti, mint a természetjárás. A testre gyakorolt játékos hatás mindenki ismeri. De fontos tudnunk az idegrendszerre való hatását is. A lelki egészségvédelem egyik főparancsolata, hogy a szervezetet a megszokottal ellentétes más benyomások és ingerek ériék. Persze nem könnyű gondolatainkat kifelejtetni a hátizsákból, de a természetben más irányba terelhetjük őket és mire hazaérünk megszeliődnek, nem is szólva arról, hogy problémáink megoldásához új ötleteink születnek. Persze a hétfői kikapcsolódás nem pótolja a nyári, hosszabb pihenést, ami alatt idegrendszerünk tökéletesen felfrissül.

Ezért veszi fel szabad napjainkban ezer és ezer okos ember a hátizsákját és megszokott barátai társaságában túrára indul. Lakásából az erdőbe menekül, ahol nincs telefon, nincsenek bóbolyó rádióval és televízióval rendelkező szomszédok, ahol az égen csodálatos színjáték zajlik le, ahol a fák között egy pillanatra láthatunk vadállatot, ahol a rét terítve van a föld mosolyával, a szebbnél szebb virággal.

Nemsokára itt a tavasz. A föld mélyében már titokzatos erők áramlanak, a fák ágain kipattannak az első rügyek. S gyűlik a túristák számára a sok-sok ajándék és meglepetés.

Pierre Curie szavaival zárjuk mondanivalóinkat: „Milyen nagyszerű órákat töltöttem abban az áldott magányban, távol ezer apró kellemetlenségtől, mely Párizsban halálra kínoz. Nem, igazán nem sajnálom az erdőben eltöltött éjszakákat és gyorsan elfolyó napokat. Ha időm lenne, szívesen mesélném el akkori álmodozásaimat. Szívesen írnám le a gyönyörű völgyet, melyben szinte megrészegültem a növényzet illatától, a friss párás vadont, a rajta keresztül haladó folyóval, a komlóból épült tündérpalotát, a hangától vörös szikladombokat, melyeken oly jó volt megpihenni. Nincs olyan zuga a földnek, melyet jobban szerettem, s ahol boldogabb lettem volna. Sokszor megtörtént, hogy este indultam neki a völgynek. Visszajövet fejemben nyüzsgtek a gondolatok.”

A színek és illatok

Habana libre. Szabad Havanna, a legnagyobb szálló

Kétszeri leszállás után érkezünk meg Cubába. Először Shannonban (Írország), majd Ganderban (Canada, Új-Fundland) landolt a gépünk. Ezután következett a leghosszabb légiút Havannáig, nyolc és fél óra a levegőben. Összesen 23 órát utaztunk, ebből 18 órát a levegőben, többségében a tenger felett.

Cubát egyszerre kell minden érzékszervünkkel felfogni, mert csak így teljes! Látni a csodálatos színeket, érezni az illatot, s közben hallgatni az utolérhetetlen cubai melódiát, vagy a tenger hullámainak mormolását, élvezni a cubaiak kedvességét, szívéllyességét.

Meleg fogadtatásunk nemcsak a cubai barátaink vendégszeretetéből fakadt, hanem az ottani klímából is. Helyi idő szerint hajnali négykor érkezünk 15°-os melegben, november végén az ottani télbe, ami azt jelenti, hogy a hőmérséklet éjszaka 14°-ra „süllyed” és nappal „csak” 28°-ig emelkedik. Panaszkodtak is

cubai barátaink a „rendkívüli hideg” tételre. Az újságok időjárásjelentéseiben is olvastuk: tovább tart a rendkívüli hideg!

Mondanom sem kell, hogy a hőmérséklet nekünk nagyon megfelelt. Vigán lubickoltunk a 22°-os nap-sütéses tengerben.

A rövid tájékoztató a klímáról már sejteti, hogy milyen gazdag lehet Cuba növényzete. Az utcák mindkét oldalán, a parkokban pálmák kókuszdióval, sőt a szállodák halljában is. Egyes fák három színben is virágoznak, a fikuszok ott fákká nőnek és szinte erdőket alkotnak.

Havannában hallottam, hogy Antal Mártától, gerelyvető bajnoknőnkől — aki kétszer járt Cubában — azt kérdezték, hogy tetszik az ország? — Ha a gerelyemet leszűrném a földre, egy hét múlva kivirágozna! — Nagyon találó hasonlat.

Havanna gyönyörű, az ellentétek városa. Új és régi egymás mellett! Huszonöt-harminc emeletes szállodák, a szállodák mindegyikében a legtökéletesebb kényelem, minden szobában légkondicionáló berendezés és minden szálló elengedhetetlen tartozéka az uszoda. Több mint 200 uszoda van Havannában! A hatalmas középületek és lakóépületek mellett szerényen húzódnak meg az öreg Havanna egy-két emeletes lakóházaik árkádoikkal, erkélyekkel, szűk sikátorokkal. A földszinti lakások ajtóit közvetlenül az utcára nyílnak, az utcákon és erkélyeken száradó fehérnemű, ugyanúgy mint Velenében.

Ennek ellentéte az új Havanna, széles sugárutakkal, a tengeröblök alatti aluljárókkal, az utakon rengeteg autó és autóbusz az utcákon, mind az ó, mind az új városrészen sohasem siető, mindig vig kedélyű, nyugodt, barátságos cubai emberek,

fehérek, feketék a legtökéletesebb harmóniában.

Az egyik végtelennek tűnő pálmákkal szegélyezett sugárút mindkét oldalán mesébe illő villák véget nem érő sora húzódik és az egész út hemzseg az egyenruhás, egészséges, vidám gyerekektől. Valamennyi villát a „Bekados” vette birtokba. A „Bekados” állami nevelőintézet, ahol a tanulók 8—28 éves korig teljes ellátást, ruhát, zsebpénzt és természetesen oktatást kapnak. Az általános iskolától az egyetemig ingyenes oktatásban részesülnek. A szülő beadja gyermekét a Bekadosba és mint mérnök, orvos stb. tér vissza a szülői otthonba.

A Bekados a cubai Forradalom egyik óriási vívmánya. (Figyelembe kell venni, hogy egy családnak 8—12 gyermeke van.)

A Testnevelési Főiskolán 2000 hallgató tanul, jövőre ennek kétszerese. A Főiskolán laknak, teljes ellátást, ruházatot kapnak, sőt kéthetenként 7 pezó zsebpénzt. Hasonló a helyzet más főiskolán és egyetemen is.

Meglátogattuk a volt amerikai

Utcarészlet Havannában

Múltjához méltóan zárta az évet...

Bensőséges hangulatú fenyőfa-ünnepséggel és számvetéssel búcsúztak az elmúlt évtől a Vasúti Főosztály SC természetbarát szakosztályának tagjai. A jól működő és nagy múltú szakosztály vezetője, *Forgó János*, szép eredményekről adhatott számot. Tizenöt új tagot megnyertek a természetjárásnak, s ma 119-en vannak a szakosztályban.

A „színes számvetést” a szakosz-

tályvezető a dia-vetítő mellett mondotta el. A klubest résztvevői elé varázsolta a múlt évben bejárt szép hazai tájakat, az együttműködő turistaközösség életét, amely a sportágot szerető aktív tagokban bővelkedik.

Közéjük tartozik például *Balácsi Anna*, aki az ünnepélyen kapta meg a „100 km a Vörös Hadsereg nyomában” túra teljesítményjelvényét. (41-

en viselik már a szakosztályban) *Kókai Irén* pedig a túrázók ezüst minősítő jelvényét érdemelte ki. Lehetetlen meg nem említeni *Szabó Aladárt*, a mindig vidám, Ali bácsit, a nyugdíjas motorvonat-vezetőt, aki ezen az estén ünnepelte 66. születésnapját és zárta 56. természetjáró évét. Feleségével együtt háromszor járták végig a Kék-túra útvonalát.

hazájában

Golf Clubot, ahol ma a kiválasztott tehetséges gyerekek, fiatalok a tanulással mellett a művészet valamelyik ágában képezhetik magukat. 500 tanulót helyeztek el itt és gyönyörű környezetben képezhetik magukat a zenében, festészetben, balett- és népi táncban. Gazdagon berendezett műterem, könyvtár, hangversenyterem áll a tanulók rendelkezésére, no meg az elmaradhatatlan uszoda.

Nyolc éve volt a forradalom Cubában és ezalatt az idő alatt óriási alkottak. A kulturális forradalom legnagyobb eredményének az analfabetizmus felszámolását lehet tekinteni. Hiszen az ország lakosságának nagyobb része nem tudott írni, olvasni.

A külföldi látogatót különös varázsként ragadja meg a cubai muzsika. Meglepi az embert, hogy mindenütt zene szól, kellemes, fülbe-mászó. Zene szól az utcán, a szálló halljában, a szobákban, az uszodában, még a liftben is! Mindenki dalol, táncol, ha csak teheti.

Nagy élményt jelentett számomra az egyik szombat este. Az egyetem előtti téren és a környező utcákban

Havannai alkony

mintegy 15–20 ezer fiatal és idősebb gyűlt össze. Beszélgettek, sétáltak, majd a zene hallatára — mintha parancsszó hangzott volna — táncolni kezdtek. A hatalmas tömeg ütemesen hullámozott és mintha csont nélküli lények lennének, úgy mozogtak a zenekarból kihallatszó jellegzetes dob ütemére. A cubaiak az örömeiket, de lehet, hogy bánatukat is táncal fejezik ki.

A kulturális forradalom részeként hatalmas lépésekkel haladnak előre a testnevelésben és a sportban is mind a minőség, mind a tömegesítés tekintetében. Nagyon tetszett az úgynevezett „Utca-terv” keretében rendezett tömegsport akció. Vasárnap délelőtt a Forradalom téren mintegy százezer gyerek — óvodástól a főiskolásokig — gyűlt össze, hogy sportoljon, vetélkedjen, szórakozzon. A téren az előző napon fel-festettek 20 kosár-, 20 röplabdapályát, 200 sakktáblát, 50 íjász céltáblát, ping-pong asztalt készítettek elő. Kerékpár és görkorcsolya pályát jelöltek ki és még számtalan sportolási és szórakozási lehetőséget biztosítottak. Az egész teret hangosították, program szerint folytak az események. A versenybírók, rendezők szerepét a 2000 testnevelési főiskolás töltötte be.

Mély benyomást kelt a külföldi látogatóban a cubai emberek kedvessége, közvetlensége, nyugalma és optimizmusa. Ha az idegen tájékozatlanságot árul el, tekintetével keres valamit, egyszerre öten is segítségére sietnek és készségesen elkísérik a keresett helyre. A buszvezető két állomás között is megáll, ha megtudja, hogy az idegen éppen oda akar menni. Viszont, ha a buszvezető délelőtti kávéjára betér egy kávézóba, az utasok türelmesen várnak.

Nagy a gépkocsi forgalom, szigorúan betartják a közlekedési szabályokat és nem szidják egymást a gépkocsivezetők, ha a másik percekig, látszólag indokolatlanul útját állja.

Az emberek közvetlenségére jellemző, hogy akivel egyszer már találkoztam, legközelebb vállraverés-

Házlikó a villanegyedben

Havanna látképe

sel üdvözlő, mintha évek óta barátok lennének. Így üdvözölt minden nap a gépkocsivezetőnk is.

Vendégszeretetüket, közvetlenségüket legkifejezőbben a szivargyárban tett váratlan látogatásunk alkalmával éreztük. Egyik művezető elmagyarázta a szivargyártás folyamatát, miközben végigvezetett a munkatermekben. Közben találkoztunk a gyár igazgatójával, aki így üdvözölt: köszönöm, hogy látogatásukkal megtisztelték gyárunkat, tekintsek e gyárat sajátjuknak, érezzék magukat otthon.

Azt hiszem, hogy e szavakat nem kell külön megmagyarázni. Ezt a baráti fogadtatást csak fokozta, amikor a munkatermekben a munkások tapssal üdvözöltek minket és szemünk előtt készített szivarral ajándékoztak meg.

Az említett epizódok csak kis töredékét jelentik a három hét alatt szerzett tapasztalatoknak. Kötetre valót is lehetne írni, de az sem adna teljes képet Cubáról.

Kuzmanovics Endre

MIVEL SZERETNÉ ELTÖLTENI SZABAD IDEJÉT?

Ezt a kérdést tette fel az Egészségügyi Felvilágosító Társadalmi Tanácsa a közelmúltban 34 789 kereső korú dolgozónak. A válasz egyértelműen a természetjárás iránti tömeg-óhajt fejezi ki: a megkérdezett felnőttek és fiatalok 63,4 százaléka az aktív pihenést, elsősorban a kirándulást, túrázást, természetjárást szeretné szabadidejében üzni.

A valóság — mint a Központi Statisztikai Hivatal egyidejű felmérése bizonyítja —, a kívánságoknak ellentmond: ugyanazoknak, akiknek közel háromnegyede sétával, sporttal, túrázással, szabad ég alatti tevékenységgel szeretné tölteni szabad idejét, csak egy töredéke tudja megvalósítani szándékát. A férfiaknak mindössze hat százaléka, a nők közül pedig 16 százalék. Vágy és valóság között tehát ma még óriási az eltérés. Rajtun is múlik, segítsük az embereket ahhoz, hogy kívánságuk teljesedjen.

TÉLTEMETŐ

A februári nap előcsalja a tavasz hirnökét, a téltemetőt (Eranthis hiemalis). Ez a növényi ritkaság a Balatonfelvidéken csak az aszfóli erdőben virít. Február közepén már aranyló sárgába öltözteti a Vékény-patak jobb partját. A mézes illatú, egyvirágú növény napsütésben már a vékonyodó hótakaró alatt is kibontja szirmait.

Csiki László

Felfújható fotel- matrac, univerzális campingfotel, tizenkétféle sátor

Elegendő áru várja a turistákat

Milyen új felszerelések kerülnek az üzletkebe, kapható lesz-e minden, amit a természetbarátok keresnek. Az információk igen kedvezőek. Az elmúlt évben is kielégítő volt az üzletek áruellátása, de 1967-ben szeretnének még nagyobb választékkal, még több újdonsággal kedveskedni a turistáknak. Ennek érdekében nagyszabású piackutatást tartott a kereskedelem s felvette a kapcsolatot a Természetbarát Szövetséggel is.

A tavalyi év nagy slágere a gumimatrac volt. Az idén az üzletkebe kerül a felfújható fotelmatrac és az univerzális campingfotel. Bizonyára igen közkedvelt lesz a több méretben kapható felfújható ágybetét és a — főleg a hétvégi házakban alkalmazható — haburetán ágybetét. Sátorban sem lesz hiány. A magyar sátrakat az eddigi tapasztalatok felhasználásával áttervezték. Tovább bővítik a választékot is, s a vásárlók 10—12 féle sátor közül választhatnak. Ezek között lesznek ezer forinton aluli, lesznek drágább lakósátrak, s csehszlovák sátrak is.

Tavaly, a keresett apró camping-felszerelési tárgyakat a vásárlók nem mindig kapták meg. Most az NDK-ból és Csehszlovákiából is importálnak ilyen cikkeket. Elegendő készlet lesz az igen gyorsan népszerűvé vált camping-tenisz felszerelésből is.

Nagy az érdeklődés a különböző méretű, percek alatt összeszerelhető hétvégi házak iránt. Ízléses és olcsó berendezést is terveztek hozzá.

Mindezeket a vásárlók a május első felében megnyíló camping-felszerelési kiállításon megtekinthetik. Hasonló árubemutatót több vidéki városban is rendeznek.

Sok újdonság várja a vízitúrázókat is. Tovább bővítik az eddigi választékot. Összerakható hájót importálnak az NDK-ból, s nagyobb mennyiségben kerül az üzletkebe a felfújható motorcsónak, s felfújható és szétszedhető gumikajak is.

Újdonságnak számít a műanyag úszóka, amelynek a gyerekek fognak örülni, és a felfújható fürdőcsónak, amely gumimatracnak is használható.

A legifjabb vízisport szerelmeseinek — a vízisielőknek — elegendő import vízisi áll rendelkezésükre.

A motorosoknak bizonyára tetszeni fog az első negyedévben megjelenő bőr-, műbőr motoros-mellény, és az újfajta bukósisak. Az NDK-ból és Csehszlovákiából importált túracipőkkel bővítik a választékot. Sokan hiányolták, hogy nem lehetett elegendő ruházati cikket kapni, s a választék sem volt kielégítő. A kereskedelem és az ipar ezt a hiányosságot is megszünteti.

Megemlítjük — hiszen még tél van —, a tavalyihoz hasonlóan, az idén is elegendő faródlit került az üzletkebe. Kapható a régen ígért összecuszkható szánkó is. Hiánycikk volt a kábel-kötéses síléc. Most új típus kapható, amely főleg a gyerekeknek okoz nagy örömet.

IGYON GYÜMÖLCSLEVET!

A nyári gyümölcs
minden ízét,
zamatát élvezheti

A római kori Amfiteátrum távlati képe

2. ÓBUDA

Pest még jelentéktelen kis település volt, Budán is alig néhány ember élt, amikor a mai Óbuda már nagyváros volt. Időszámításunk első évszázadában alapították a várost a rómaiak. Pannónia tartomány felső peremén előbb erődítményt emeltek a barbárok támadásai ellen, aztán a mai Gellérthegy táján lakó eraviszkusz őslakosságot is mellé telepítették. Így jött létre Aquincum, a rómaiak legkeletibb városa.

Az alig másfél évtizede épült Árpád-hídtól pár száz lépésnyire kezdődnek a hajdani katonaváros maradványai. Itt állt az Amfiteátrum, a római légionáriusok körszínháza. A roncok maradványai bizonyítják, hogy valaha vadállatok is szerepeltek a porondon, bizonyára bátor gladiátorok szálltak szembe az oroslánokkal.

Északabbra modern lőtőház áll, tetején tv-antennának, a lakások korszerű felszereléssel, az üzlethelyiségek portáljain neonreklámok. A pincében pedig ókori fürdő van. Ezek során át húzódtak amíg a fürdőt múzeummá alakították, most már minden készen áll a megnyitásra. Ez a fürdő is a római légióké volt.

De innen már járműre kell szállni az „igazi” Aquincum felé. A római katonáknak szükségük volt a civilekre, azok látták el a tábort minden szükségessel — de vigváztak arra, hogy túl közel ne kerüljenek hozzájuk. Aquincum pedig fejlődött, egyre nőtt a századok során. Hogy hol

voltak a határai, aligha lehet egyhamar kideríteni. A polgárváros házainak egy részét megtalálták a rájuk rakódott földréteg alatt — ezekből, meg a használati tárgyak, sírkövek százaiából áll ma az aquincumi múzeum anyagának jó része a Szentendrei úton. Legalább ugyanennyit rejt még a föld mélye. Hadrianus császár helytartójának palotája például a mai Hajógyári-szigeten állt. Feltárni nem lehet — a régi emlékek fölött most modern hajók készülnek három világrész számára.

A legyőzhetetlenek hitt római birodalmat megdöntötték. Róma állt még, amikor Aquincumból már menekülni kellett a légióknak — a hunok szállták meg a vidéket, s földdel egyenlővé tették a várost. Járt itt Attila és járt — nyolcszáz évvel később — Batu, a tatár kán is. A mai Óbuda területéről irányította szanaszét portyázópusztító hordáit.

1355-ben I. Lajos király felesége számára építtetett várat a budaitól északra. A királyné palotájának romjai fölé évszázadokkal később református imaház, majd templom épült. Ma is ott áll az óbudai református templom és paplak, ahol egykor a magyar király felesége lakott. A sokszázados kövek egy részét a templomépítéshez használták fel, a többi az alapzatban maradt. Valahol a közelben állott az óbudai egyetem is. 1410-ben alapította Zsigmond király.

BUDAI SÉTÁK

Sok minden „legrégibb” van itt: a legrégibb magyarországi keresztény kápolna is: a Cella trychora a IV. századból — falait néhány éve hozták rendbe a második világháború pusztítása után. Ez már bent van Óbuda központjában, nem messze a Vörösvári úttól. A Kiscelli út 108. számú épületben — most a Budapesti Történelmi Múzeum működik ott — trinitárius templom és kolostor volt a középkorban. Az egykori komor falak közt nyári estéken most hangversenyek vannak.

A Harrer Pál utca 44–46. számú ház pedig — a legrégibb budapesti ipari épület. A Miklós téri modern autóbuszpályaudvar tőzsomszédságában selyemgombolyító üzem volt, a kör alakú épületet mindenki megnézi. Ipari múzeum kívánkoznék ide.

A lakás — Óbuda legnagyobb gondja és egyben jövője. Szépek, romantikusak kívülről nézve a szűk óbudai utcák földbe süppedt, földszintes házaik. Am a valóság kevésbé romantikus: ezeknek a házaknak nagy része elavult, egészségtelen, lebontásra érett. S néhány, műemlékszámba menő épület kivételével hamarosan ez is lesz a soruk. Készül Új-Óbuda terve, a sokemeletes házak közül jó néhány már fel is épült. Az Árpád fejedelem útján szövetkezeti lakótelep nőtt ki a földből. A Hévízi úti új lakótelep építése közben bukkantak az Európa-szerte pártját ritkító mozaikpadlóra.

Így ölelkezik mindenféle a múlt és jelen. A kerületi

tanácsal szemben, a Fő téren, öreg raktárépület takarja a mögötte álló szép kastélyt. A török kiűzése után Óbuda földesurai, a Zichy grófok építették. A kastély szépségei rejtve várják, amíg a raktárakat le lehet bontani, s lakóinak valamelyik lakótelep ad új otthont. Közel az aquincumi múzeumhoz, felépült az első Házgyár, ahol előre gyártott elemek készülnek ezer és ezer új lakáshoz.

Óbuda egykor mezőgazdaságáról is híres volt. A nemes óbudai szőlők a múlt század közepén pusztultak ki, filoxerajárvány vitte el az egészet. Akkor indult meg a régi falak közt az ipar. Ma a híres Goldberger gyár, s az újonnan szervezett Pamutnyomó Vállalat működik itt, vagy ahogy itt rövidítik: a Panyova.

A csaknem kétezer éves Római-fürdő tőzsomszédságában tavaly nemzetközi camping volt, itt helyezték el a Camping Rallynek az árvíz miatt máshonnan kiszorított vendégeit. Az ősi Ister — a Duna — partján ma vállalati üdülők hosszú sora áll. 1950-ben Óbudához csatolták Csillaghegyet és Békásmegyert, s azóta ezek az egykori községek is együtt fejlődnek a városal.

Hadrianus római légióinak, Attila hun vitézeinek és Batu kán hordája főhadiszállásának helyén — 1960-as adatok szerint — 83 ezer ember él. A jövőt pedig egyetlen szám is mutatja: a második öt éves terv során 1872 új lakás épült Budapest III. kerületében. **Várkonyi Endre**

A FERTŐ-TÓ PEREMÉN

A fertőrákosi pellengér, ahová a hűtlen asszonyokat is kikötötték

Az erdők illatát még éreztük, mikor lassan, porosz-kálva túránk végén beértünk Sopron belvárosába. A szinte mindig fújó északnyugati szél fenyőkoszorút hímált egy pompás barokk ház bejárata felett. Lobogó piros és fehér szalag jelezte, hogy itt eredeti Kékfrankost is mérnek. Bevonultunk a ház toszkánoszlopos udvarára, onnan le a pincébe. Bár borivó nem volt közöttünk, szertartásos ismerkedés kezdődött a táj bíborfényű nektárjával — egy pohárka erejéig. A nyers tölgyfaasztalon rubintként csillogott a bor a kovácsolt vaslámpák fényében. Ekkor vetődött fel a kérdés; hol terem a soproni kéknyelű, mert mi már bejártuk az egész hegyvidéket, de még egy fia szőlőtökét sem látunk. Úgy döntöttünk tehát, hogy túránk további iránya az ország legnyugatibb jeles szőlővidéke, a Fertő-tó medencéje lesz.

Igy kerültünk másnap Fertőrákosra, ahol a nevezetes, védett kőfejtő labirintusaiban bolyongtunk. Lajtamészkövét egyes vélemények szerint már a rómaiak is művelték. A XVIII. század óta már biztos ismereteink vannak kőanyagának felhasználási helyéről is. Sopronon kívül még Bécsbe is jutott belőle. Megtaláljuk követ a bécsi egyetem, a Hof-Múzeum és a Stephansdom épületében is. A tengerek megkövült világa — millió csiga, fésűskagyló, sőt még cápa fog is becementeződött az üledékes kőzetbe. Fenn, a mennyezetben, talán egy több millió éves folyócska deltája látszik, amely itt ömölhetett a tengerbe, lent pedig egy 42 méteres mély kút, amelyet az első világháború olasz hadifoglói vájtak a mészkőbe, a szenvedés jelképeként, amely erre a helyre újra, meg újra visszatért, hadifogolytáborok és koncentrációs táborok képében. A bánya óriási oszloptól tagolt visszhangos terméi az óegyiptomi templomok fenéségét és komorságát idézte. A kőfejtőt egyébként látthatjuk „A kőszívű ember fia” c. film jeleneteiben is.

Nagyszerű látvány tárult elénk a kőfejtő tetejéről. Aeolus, a szelek királya ugyanis kegyes volt hozzánk és szétkergette az alattomos párákat, feltárva a közeli és a távoli tájak szépségeit. Nyugatról a Soproni-hegység felett a Schneeberg (2075 m) fehér hósipkája csillogott felénk, keletről a pozsonyi vár zömök teste emelkedett a horizont fölé. Alattunk pedig a Fertő-tó meglepően kék vize sötétlett itt-ott, a végtelenbe vesző sárga nádrengetegben.

Fertőrákos főutcáján találtuk az ország egyetlen ép-ségben maradt pellengérét, egy hengeres alapon álló kőoszlopot (XVII. sz.). Ez a pellengér őrizte az asszonyok hűségét. Pár lépésre, egy ház sarkán, évszázados napóra mutatja a múlt időt.

Balfig az út leereszkedik a tó meredek abráziós peremlépcsőjéről a hajdani tófenékre. A nádasok mellettünk hajladoztak, zizegtek. A kitűnő, szilárd tartású fertői nád külföldön is keresett cikk. Zölden pedig tápláló takarmány az állatoknak. A 36 km hosszú, 6—12 km széles tó a Hansággal együtt természetes süllyedékben helyezkedik el és talajvíz, csapadékvíz, meg a kis Vulka táplálják. Ezért vízállása az időjárástól függ. Ma átlagos mélysége 1—1,5 m. A helyén évezredekkel ezelőtt még a Duna folyt. 1866—69 között annyira kiszáradt, hogy területét művelni kezdték, de 1883-ban már a mai-nak csaknem kétszeresére növekedett. Szabályozásával és lecsapolásával már a rómaiak is foglalkoztak a IV. században. Talán ők honosították meg a tó meredek peremlépcsőjén ma km-en át húzódó — általunk keresett — híres szőlőket.

De nemcsak bora, vize is akad nevezetes a környéknek. Balf-fürdőnek ugyanis kitűnő kénes-alkalikus vize van, lithium, vas és konyhasó tartalommal. A fürdő mögött már a Fertő végtelen nádasai hullámanak. Egy öreg balfi nádvágyó izgalmas történeteket mesélt a sűrű nádasokban tanyázó vaddisznó csordákról. Azt is tőle hallottuk, hogy amikor a vad északnyugati szél megnyomja a Fertőt, megemelkedik a vize majd egy métert is, míg a szélirányból szinte elfogy. Ez, no meg az is, hogy nagyon hideg télen a tó fenéig befagy, nem nagyon kedvez a halállománynak. Átvonuló vízimadaraknak azonban valóságos paradicsom e táj.

A Balf feletti magaslatoz egy XVIII. sz.-i templom koronázza, amely Jókai „Névtelen vára”-ban is szerepel. Néhány km-rel keletre, egy másik egyszerű fehér templom áll Hidegség felett, de belseje ritka becsű, XII. sz.-i freskókat rejt. Olyanok ezek a fehér templomok a meredek tóperem szélén, mint örökös gémeik, amelyek a Fertő nyugalmát vigyázzák.

Fertőszéplaknál búcsúztunk a fertői tájtól. A település főutcáján kétoldalt virágos, hófehér, tornácos házak sorakoznak. Egyformáknak hatnak, de mégis mind más. A népi építőművészet szép alkotásainak ilyen felvonulásával az ország kevés helyén találkozhatunk.

Balogh Ferenc

A Fáber-rét környéke a Soproni-hegységben. (A szerző felvételei)

Sokezeren látogatják évente a fertőrákosi kőfejtő termelt

GÖCSEJI BORONAPINCÉK

Szürkés-kéken kigyózik az országút a dombok között, kirándulókkal teli autóbusz kapaszkodik fel rajta. A busz lágyhajlatú völgyben „horgonyoz” le, barna földek mellett.

Bocföldén járunk, Göcsej szívében. Nem nehéz fel-sétálni a bocföldi lankás szőlőhegyekre, amelyek között hiába keresné a meredeket a vérbeli turista. A bakancsok hatalmas szelíd-gesztenyes avarját zörgetik. Hófehérre meszelt présházak, pincék bújnak meg a széles derekú fák között. *Dr. Szentmihályi Imre*, a Göcseji Múzeum igazgatója kalauzol bennünket.

— *Íme egy kétszáz éves pince* — mondja, s rámutat az 51. számot viselő rozzant épületre. — *Talán legszebb darabja az itteni néprajzi emlékeknek. A fa-la befont vesszőből van, de a vakolat eltakarja ezt az érdekes munkát. A zsúpte-teje kontyolt, ami ma már ritkán látható.*

Távolabb romantikus, szinte nem is valószínű kép tárul elénk a fák közül. Lovas fogat áll egy

zsúpszalmás ház előtt, a szegényes tető fölé pedig hatalmas gesztenyefa koronája borul. Bekukkantunk a pince ajtaján. Két férfi hajlong a faorsós, bá-bános prés körül. Mossák, tisztogatják az 1870-ben készült szüreti alkalmatos-ságot.

— *Még az ükapámé volt* — meséli Császár Sándor —, *elbír még néhány esz-tendőt. Ezzel nincs baj, csak a termés lenne jobb ...*

Hatalmas fák védik a sok vihart megért „mesebeli” házikót

Mind több kiránduló látogatja a göcseji erdőket

Élelmes borosgazda is akad a bocföldi dombokon. Padot rak a pincéje elé, s forintért poharával méri a kirándulóknak a friss, édes mustot, vagy a bort.

— *Jöjjenek csak! Muta-tok valamit!* — invitál barátságosan bennünket egy felgyúrt ingujjú férfi, s bevezet a hűvös pincébe. — *Ez már nekem úgysem kell, a múzeumnak ajándé-kozom!* — mondja a sárhi-dai Kása Ferenc és a mú-zeum igazgatója markába nyom egy dorongfélét. Ezt az egyetlen fából kifara-gott, úgynevezett „ütletet” valamikor a prés javításá-nál használták. Kása Fe-renc neve így kerül be az ajándékozók közé.

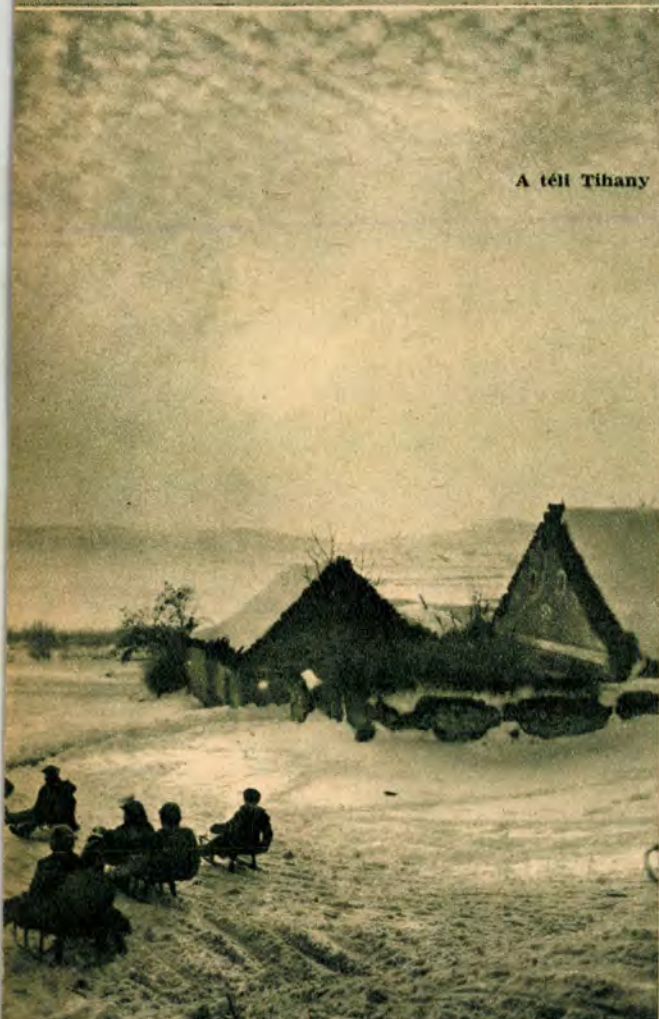
Sötétedik, amikor el-hagyjuk a bocföldei borona-pincéket. Amikor a busz ablakából visszapillantunk a göcseji dombokra, már csak az egybefolyó, fekete erdősegeket látjuk.

Kép és szöveg:
Horváth Ildikó

Megérkezett a hegyre Császár Sándorék lovasfogata

A SZÍVEMELŐ TAJ TELEI

A tél Tihany

BALATON

A bakonyi szél roppant seprűje végiglegyinti a tó jégmezéjét, füstölve száll a finom porhó, nyögve hajlong a déli part megkínzott jegenyésora. A tömött nádszegély recseg-ropog a vihar ostorcsapásai alatt, földig bókólnak a fagyott bugájú rozsdás szálak, s rugalmasan pattannak föl, ha enyhül a szél nyomása. Vad dallamokkal van teli a sűrű levegő. Saját szavunk sem halljuk, ahogy libasorban csapásolunk Szántódról Tihanyrév felé, át a tó vastagra hizott jegén.

Mi adja a Balaton téli varázsát, mi vonja e tájra az embert akkor is, amikor a fagyok megdermesztik a kisdud tenger tükrét, s a strandolás, evezés, napozás öröme távoli nyári álommá válik? A tóvidék különleges téli szépségei, s a befagyott víztükör rendkívül érdekes tüneményei.

A Balaton-felvidék hullámos hegyvonulata a Veszprémi-fennsíkrol lendületes íveléssel hanyatlik le a tóhoz, s ennek a lankásan alászálló partvidéknek télen egészen sajátos szépségei tárulnak föl. A nyáron nyájas borvidék keményebb arcot ölt, s mivel a hegyek közvetlenül a vízszegélyről emelkednek föl, a hó fehér leple alatt egy lényegesen magasabb hegyvidék látványát kelтик. Ez a hegyvidék tájképileg igen változatos, s a tóra nyíló völgyek kapuiból, meg a csúcsok kilátóiról elragadó panoráma tárul föl a tél vándorai előtt.

De legnagyobb élmény ilyenkor maga a tó. A befagyott roppant víztükör.

A Balaton legtöbbször viharos éjszakán, nyugtalan körülmények között fagy be, s egy összetorlódott, egymásra csúszott táblákból álló, egyenetlen felszínű jégmező keletkezik. Rögös tetején fedélcserépek módjára ülnek egymáson az élükre fordult jégtáblák, vagy fantasztikus formájú buckákká sorakoznak. A jégmezőt itt is, ott is hosszú repedések, keskenyebb-szélesebb hasadások szelik át, két oldalukon a fel-túrt jégtáblák sáncaival.

Valóságos sarkvidéki kép. Hát még ha lerohan a jégmezőre a Ba-

Sirályok a jégmező fölött

laton-felvidék magasáról a boraszeru északi szél! A zöldesszürke acélos jég hátán gyorsvonatsebességgel száguld ilyenkor a felröppentett hó. Először hosszú hátaak halmozódnak föl belőle, majd a szél irányára merőleges buckák hosszú sora alkul ki.

A frissen hullott hó éppúgy viselkedik a szélel szemben, mint a futóhomok. Háromszögletű kis halmozásokat alkot. Az idősebb, már összefagyott balatoni hó pedig a gleccserek jegeshavához, firnjéhez hasonló.

Félelmetes szépségű a Balaton befagyott háta, a ködbevesző partok végtelenségében. Ha csend van, az olyan mély, mint a világ végén; ha a felvidék völgyeinek „fúvócsöveiből” lesúvít az északi szél, jajgatva üvölt fel a dermedt tó; ha pedig a növekvő fagy összehúzza a jégmező felületét, éles sivítások, nyögések, süvöltések között repedezik össze a jégpáncél.

Ezek a repedések csak hajszálvékonyak — írja le Lóczy Lajos a tüneményt —, de amikor az ember lába alatt szalad el a lehülés okozta összehúzódbásból származó finom repedés, villámszikra ütéshez hasonló rázkódást érzünk. Nem más ez, mint a jégtábla hosszanti rezgése, amely az éles, süvöltő, sőt néha mennydörgésszerű tompa robajt okozza. Alig van a természetben lelkét jobban megragadó tünemény, mint amikor derült, hideg éjszakán a hótól mentes, tiszta jég erősen lehül, s megindul a Balatonon a „durrogás”, ahogy a nép nevezi. Tompa nyögések, pengő pattanások hallatszanak, majd a gyengébb neszezés zúrzavarába egész váratlanul rettentő mennydörgés bömböl bele. Sokáig halljuk még messze dübörögni, amint a repedés végignyilallik az egész tavon.

Ugyanezt a tüneményt a szépirovarázslatos eszközeivel Jókai írta le a legmegragadóbban: „Mikor a beállott Balaton jegére legelőször ráüt a nap, először valami csodálatos zengés támad a jégben, mintha ezer meg ezernyi érchúrok pattognának el egy tündéri hárfáról. A titkos zín-zöngés egyre hangosabb lesz, a tündérek ott a víz alatt már tel-

marokkal ragadnak hárfáik húrjaiba, éles pattanások kezdenek hangzani, melyek folyton emelkedő erővel a lövések hangjáig fokozódnak. Minden pattanásnál, minden durranásnál egy-egy csillámló repedés támad az addig üvegmódra átlátszó jég tömegében: minden irányban összevissza pattog az egész óriás jégtábla. Ez okozza ama hangokat. Aki először hallja, a szíve hevesebben kezd dobogni. Az egész acéllap szól, beszél, zeng a lába alatt. Mennydörgést és citerapengést hall összekeverve. Egy-egy pattanás ágyúdörejhez hasonlít, és mérföldekre elhangzik... Most egyszerre egy olyan rettentő dörgés hangzik, mintha száz ágyút sütöttek volna el. Az egész jégtábla megrendül és összerázkódik. S a dördülés munkája iszonyú; a füredi parttól rézsút egész Tihanyig, háromezer lépésnyi hosszúságban végigrepedt a jégtábla, s a kétfelé nyílt tömeg között egy ölnyi széles tátongó nyílás maradt.”

Ez a rianás — állapítja meg Jókai, de a Balaton tudományos felfedezői, Lóczy Lajos és nagynevű munkatársai, akik a legaprólékosabban kivizsgálták a téli tó tüneményeit, másként magyarázzák a rianás keletkezését. A jégmezőn tanyát ütött kutatók a legaprólékosabban megfigyelték a befagyás és a jég pusztulása közti valamennyi téli jelenségét a tónak, különösen a túrolás és a rianás keletkezését. Az acélos jég felületén a hideg fokozódásával fellépő összehúzó feszültség következtében támadt finom repedések milliófelé ágaznak szét, s egymást sűrűn keresztezve, valósággal az összezúzott üvegtáblára emlékeztetnek. E vékony repedések közül némelyek lassan tágulni kezdenek, különösen ha a hideg éjszakákat hideg nappalok követik, s elérhetik a fél méter szélességet is. Ha aztán melegebbre fordul az idő, a kiterjeszkedő jégpáncél összezárja a repedést, sőt széleit még egymásra is föltolja. Mint a háztető, úgy támaszkodnak egymáshoz ilyenkor hosszú sávban a feltorlódott jégdarabok. A

repedések mellett így keletkező torlaszokat nevezik a Balaton mellékiek *túrolásnak*.

Olvadásra forduló időben a túrolások feltúrt táblái összeomlanak, s a repedések vizében úszkálnak. Az ilyen veszedelmes, nyílt vizű hasadékok a tulajdonképpeni *rianások*. Ez az elnevezés onnan származik, hogy a jégre szokott ló megriad előtte, mert a jég finom himbálózásából megérzi a fenyegető veszélyt.

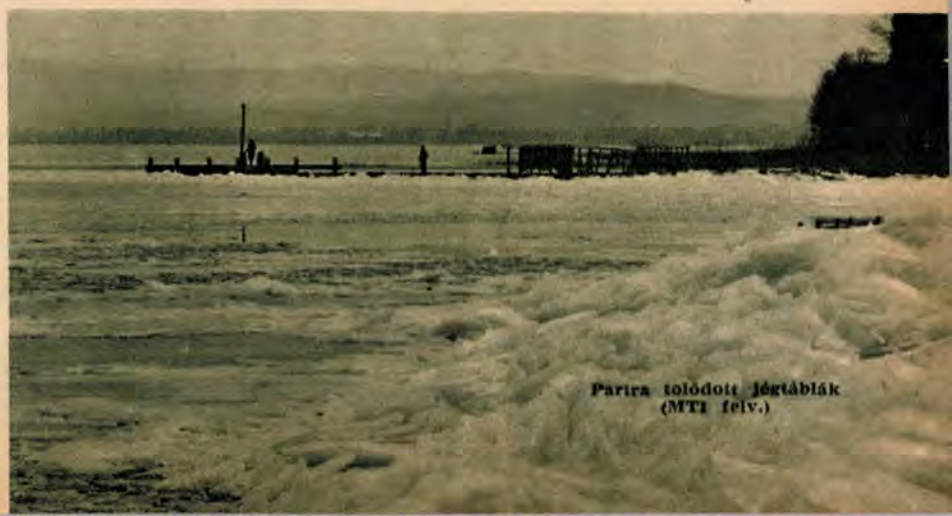
Ha a téli köd leszall a jégmezőre, megszűnik minden tájékozódási lehetőség. Ilyenkor tévednek el az iránytű nélkül járók, és sajátságos módon állandóan csak körben járnak, soha el nem érik a partot. Ezt a sajátságos jelenséget a jégmezőre telepedett, eszkimó életet élő Balaton-kutatók több ízben kipróbálták.

A téli Balaton rendkívül érdekes természeti jelenségei azonban nemcsak a tudósoknak, de a befagyott tóhoz kirándulóknak is nagyszerű élményt nyújtanak, maga a jégmező pedig a legkülönfélébb téli sportok üzésére ad nem mindennapi lehetőséget. A csendes öblökben s a partokhoz közel eső részeken legtöbbször teljesen sima a jégtükör, nincs rajta törés vagy repedés, olyan mint a fénylő üveglap, az alacsonyan járó nap káprázatos ragyogásában. A legnagyobbkorcsolyapálya e részeken a tó, s 80—100 kilométeres sebességgel siklanak rajta a jégvitorlások.

A Balaton-felvidék hólepte csúcsai és lejtői, s a tó végtelenbe vesző sima jégtükre egyaránt bőséges lehetőséget nyújt kirándulásra is, sportra is, játékra is. Ezért vágunk neki a jégmezőnek s törünk szembe a szélel most is Tihany felé, hol a part magasán fel-feltűnik s el-elillan a fölkapart hó porában az a két torony a szürke ég vásznára vetítve.

Antalfy Gyula

Túra a befagyott tavon

Partra tolódtott jégtáblák (MTI felv.)

A BISON AKCIÓ

Előzmény: A hegyháti turistaház lakói tűz kitérésére riadnak fel éjszaka. Az erdei szolgálat tagjai Bernáth Zoltán vezetésével tűzfogó árkok ásának és az időközben riasztott bányamentők segítségével elfojtják a lángokat. A megperzselt erdőszélen leégett gépkocsit pillanatok meg, a tűz okozóját, Volánjánál egy szénégeti ember felismerhetetlen teteme. Ertesítik a rendőrséget.

Horgos Béla rendőrőrnagy a turista házban hallgatta ki az erdei tűz szemtanúit. Először Bernáth Zoltán számolt be a történetekről. Horgosra kedvező benyomást tett az erdei szolgálat vezetőjének szabatos előadásmódja. Engedélyt adott Bernáthnak, hogy társaival együtt elhagyhassa a turistaházat, de már most jelezte, hogy a nyomozás során még további információkra tart igényt.

— Ki az áldozat és ki lehet a tettes? Két kihallgatás között ez a kérdés foglalkoztatta az őszhajú nyomozót. Tekintete a hamuból előkapart tárgyakon kalandozott. Néhány méternyire az elégett Mercedes-től értékes karkötőkre, brossokra lettek a nyomozók. Az elhullatott ékszerek között egy négyzögletes platina lapocska hevert. Bár a tűz bekormozta, némi tisztogatás után jól láthatóan előtűnt a fémlapra vésett ötvösmunka: egy bölényt ábrázolt. Sokáig forgatta ujjai között a kis medált. Kombinációk rajzoltak fel a rendőrtisztben, de sorra elhessegette azokat. A tapasztalt nyomozó sokra becsülte az úgynevezett hetedik érzéket, de azt is tudta, hogy a bűnüldözés nem indulhat ki pusztá feltevésekből.

— Lássuk a tényeket! Fellapozta a bonctan jelentését. Ezek szerint az áldozat halálát nem a tűz, hanem több ütés okozhatta. A rajzos ábrán kimutatták a nyakcsigolyákat szétzúzó ütés nyomait. A proszek-túra joggal következtet arra, hogy ha tűz okozta volna a halált, akkor az áldozatot a menekülés sajátos és groteszk testhelyezésében találják meg. Ezzel szemben a megszenesedett

hulla túlságosan szabályos tartásban kuporodott a valószínű. A véletlen okozta benzinrobbanást tehát ki lehet zárni.

Árulkodó jelek vallottak arra, hogy a tettes késleltetni akarja az áldozat személynazonosságának megállapítását és így szeretne egerutat nyerni. Leverte a kocsis rendszámtábláját, magával vihette a hulla azonosítására utaló tárgyi bizonyítékokat. Ugyanakkor kapkodásra készíthette eddig ismeretlen körülmény. Erről tanúskodtak a szétszórt ékszerek is.

Nem tudta tovább szőni gondolatait, mert kopogtatnak. Beosztottja, Horváth főhadnagy jelentette, hogy a bonctan újabb eredményre jutott: olyan protézist találtak az áldozat szájában, amelyet idehaza nem készítenek. Jellegzetes svájci, vagy nyugatnémet technikai munka, palladium ötvözetből.

— Főhadnagy elvtárs! Lássanak hozzá az áldozat azonosításához... ezen kívül kérjen adatokat a határőrségtől: kik érkeztek csomagtartóval felszerelt Mercedes gépkocsin az országba.

— Mire vár?

— Jeletem, egy Vésztoi Pál nevű személy tartózkodik a hallban és azt mondja, halaszthatatlanul sürgős közölni valója van.

Horgos megadóan legyintett: — Jöhet. Magában pedig cifra káromkodást fojtott el. — Képtelenség itt dolgozni, holnap átteszem a székhelyemet a kapitányságra.

Hatvan év körüli lebarantult, szikár férfi lépett be.

— Vésztoi Pál vagyok.

— Tessék, foglaljon helyet és adja elő azt a sürgős közölni valót.

— Kérem, én tanúja voltam a gyilkosságnak...

Horgos úgy érezte, hogy felforrósodik alatta a szék.

— Látta a gyilkosságot?!... És mire várt eddig? Tudja kérem, hogy ilyenkor minden perc drága?! Megmondaná, miért hallgatott erről 15 órán át?

— Kérem, én alig fél órája láttam a gyilkosságot a beomlott barlangnál. Azonnal iderohantam jelenteni...

— Mit mond... félórája... a barlangnál? Horgos először alig tudott felocsodni, azután átcikázott rajta, hogy a vele szemben ülő ember nem normális. Hűsz esztendei nyomozói működése alatt nem egyszer akadt dolga fontoskodó pszichopáttákkal, akik előszeretettel vállalták a koronatanú szerepét és a detektív regények szerzőit meghazudtoló fantáziájukkal már sok borsot törtek az orra alá.

De Vésztoi Pál rezzenés nélkül állta a rendőrtiszt fürkésző tekintetét. S mint ha észre vette volna a másik kételkedését, bántó éllel vágott vissza: — Az Ön helyében nem csodálkoznék őrnagy elvtárs, hanem cselekednék!

Másodpercekig némán párbajoztak a tekintetek. Horgos megérezte, hogy emberére akadt. De Vésztoi is szívesen visszazívta volna a kioktató hangot. Az őrnagy katonásan patogó parancsai, reflexszerű gyorsasággal kiadott intézkedései imponálóan hatottak rá.

Amíg a terepjáró a hepehupás úton kapaszkodott, Vésztoi röviden ismertette a látottakat: délután két óra körül egy kúszó alakra lett figyelmes. Sötét szemüveget viselt. A beomlott barlanghoz közelített, majd hirtelen felugrott és a bozótosba vetette magát. Rémult kiáltás és dulakodás hallatszott. Másodpercek telhettek el. Ismét látta a

sötét szemüveget, kezében egy tömzsi zsákkal menekült a fiatal nyírfás irányába. Éles motorzúgás, porfelhő. Vésztoi őszintén bevallotta, hogy lábai valóságos földbe gyökereztek. De úrrá lett tehetetlenségén és a bozótosba sietett. Egy összezúzott fejű embert talált, vér szivárgott a halántékából. Meghallgatta a mellkasát, de a szíve nem dobogott. A turistaházhoz rohant, a bejáratnál szólt egy motorosnak, rögögn a faluba orvosért — hátha van egy szikrányi remény. — Ennyi az egész...

A terepjáró a beomlott barlangnál stopolt. A mentők pár perccel megelőzték őket. Az orvos injekciót nyomott a leterített ember vénájába, az aszisztens a tángoló sebeket fertőtlenítette.

Horgos leguggolt és amikor tüzetesen szemügyre vette a sérültet, döbbenet felkiáltott: — De hiszen ez Bernáth Zoltán, az erdei szolgálat vezetője!

— Hogy történt? Ki volt a tettes?

Az eszmélő Bernáth értetlen szavakat suttogott.

— Egy szót sem engedélyezek! — a mentőorvos tilalma nem tűrt ellentmondást. — Súlyos halántékkézűzés, veszélyes agyrázkódás. Átadjuk a kórháznak. Ha túl lesz a krízisen, beszélhet vele.

Horgos nem vitakozott. A kocsis rádiótelefonjához lépett és a Vésztoi által előadottak alapján ismertette a merénylő személyleírását. Technikusokat, kutyákat kért a helyszínre.

Alig tette helyére a kagylót, Horváth főhadnagy lépett hozzá. Zsebkezdőjét tartotta eléje. A fehér batiszton a korábban megtalált platina lapocska ikerpéldánya lapult. A bevésés is hajszálra ugyanaz: egy bölény körvonalai...

(Folytatjuk)

Pesti Péter

A Pest környéki hegyek (Pilis) állat és növényvilágában gyönyörködő természetjárók bizonyára már többen hallottak éles fütty-szóra emlékeztető hangot, majd utána erős robogást, vágató paták zaját. Kis szerencsével meg is pillanthatják ilyenkor a házi juhokra emlékeztető muflonokat.

A sötét szőrzetű, hátán világos nyeregfolttal tarkított csuhájú, hatalmas csigára emlékeztető fejdíszű muflonkos érdekes és ma már megszokott színfoltja erdeinknek. Pedig muflon-állományunk alig százéves múltra tekinthet vissza.

A betelepített muflonokat a legtöbb helyen először ún. „szoktatóker”-ben tartották, majd amikor jól megismerték és megszerették új környezetüket, kiengedték őket a szabadba. Nagyon érdekes, hogy a kiengedett muflonok többnyire azonnal felkeresték a nekik legalkalmasabb területrészeket és ott meg is maradtak. Legérdekesebb és ma is megmagyarázhatatlan muflon-terfoglalás az isaszegi erdőben történt, amelyet kerítés zárt körül és csak a Táptópartak irányába volt nyitott terület-rész. Ezért máig is érthetetlen, hogy 1936-ban a Katonapallag mellett dűlőben Katapán Ottó erdőmérnök egy muflonjerkét figyelt meg. Ez az erdőréssz nagyon ritka, alacsony növényű, aljnövényzet nélküli erdővel borított, homokdombos terület. Mellette valamivel sűrűbb volt a katonapallagi erdőréssz, ahová a megfejthetetlenül odakerült jéréhez egy kost hoztak a budapesti Allatkertből. A két muflon a számukra szokatlan helyen is megmaradt és 1944-ig már 20 db-ra szaporodott az állomány.

Sok sikeres telepítést követő utolsó világháború alatt és után nagyon sok helyen kipusztultak a sziget-szerűen élő muflonok, úgyhogy ma már csak a következő területeken figyelhetjük meg őket: Mátra, Bükk, Pilis, Nagykovácsi, Telki, Radvány, Kőkapu környékén, a Vértesben és az újabb telepítésű Lovasbényében, Uza környékén és az újra telepített Gyarmatpusztán.

A muflon nem kóbor természetű. Ennek ellenére a zavaró hatásokra nagyon érzékeny. Az ember közel-

A MUFLON

ségét is kerüli, de a téli hideg és a hó mégis a lakott helyek közelébe kényszeríti. 1951–52 telén a hideg időszakot pl. Visegrádon a lepencei erdészlak kerítése mellett vészelték át a környéken élő muflonok. Télen nagyobb csapatba verődnek, bár ritkán nyár végén is megfigyelhetünk csapatosan muflonokat.

Nagy ellensége a muflonnak a kóborkutya. A rövidlábú és aránylag nagytestű állat nem kitartó futó és különösen télen könnyen áldozatul esik az erdőben garázdálkodó hosszúlábú kóborkutyáknak, így elsősorban a farkaskutyáknak.

Jól megfér más vadfajokkal, — a dámvaddal, szarvassal és őzszel is. Az etetőkön gyakran látjuk őket együtt. A téli etetést nagyon megkivánja és magas hóállás esetén a hóekézést is. Hóekével az etető felé sugárirányban utat törnek a vadászok, hogy a muflonokat a téli inséges időn keresztül segítsék.

A Korzikáról — tehát sziklás vidékekről — betelepített muflonok szeretik a köves talajt. Rendkívül jól alkalmazkodik az új környezethez, így megél a síkon, vagy enyhén dombos vidéken is, de szívesebben van a hegyvidéken. 800 m fölé azonban már nem megy, csak ha rákényszerítik. Kitűnően felépített, a pneumatikához hasonló ruganyos, boltozatos csülkeivel nagyszerűen bírja a hegymászást, ezért is nevezzük a „sziklák akrobatájának”.

Március végén, április elején estefelé már mindennél hallatszik az új-

szülött bárányok vékonyhangú begetése. A kis bárányok világrajóttuk után azonnal követik anyjukat és pár nap múlva már biztosan megszognak a meredek sziklákon. A jerke nagyon jó mama és megvédi gyermekét még a támadó rókától is. 1947-ben Visegrád mellett figyeltük a muflonokat. Szép nyáreleji hajnalon észrevettünk egy bohókásan ugrándozó muflonbárány felé kúszó rókát. Már-már elérte, amikor árulós szagát, mintegy 12 m-ről a bárány felé vitte a forgószél. A játékos kis állat azonnal megmerevedett, majd pár ugrással anyjánál termett. A felbőszült muflonmama dühödten vágott első lábával az ijedten megtorpanó róka felé és mikor az futásra vette a dolgot, csaknem 50 lépésnyi távolságon üldözte is. Nagyon érdekes megfigyelni a kis muflonok játékát nyári hajnalokon. A játékos kis állatok bohókásan ugrálnak, egymásnak futnak, öklelőznek, majd nekikiszaladnak a világnak és szinte a levegőben megfordulva, remegő lábaikon bizonytalanul, de megállnak a tenyérszerű kis sziklaparkányon is.

A fiatal, pár napos korbán befogott bárány gyorsan megszeli magát. Játékos, mozgékony kis állat és gyorsan hozzászokik az emberekhez. Pár napon belül megismeri gondozóját és ragaszkodik is hozzá. Vadaskertben és zárt téren is könnyen nevelhető.

A muflon „trófeája”, a muflonszarv (helytelenül csiga) értékét a hossz- és körmértelei adják. Szörze-

tének színe lehet sötét, csaknem egyszínűen feketés és megkülönböztetjük az ún. „nyerges” kosokat. Ez utóbbiak világosabbak — kávészínűek — és a hátukat nyereg alakú, piszkosfehér folt tarkítja. Ez a különböző színezet azonban nem fajtajelleg, mert mindkét színváltozatot megtaláljuk csaknem valamennyi muflonállományunkban. A már említett szarv alakja, hajlása, csavarodása már fontos tényező tenyésztési szempontból. Ugyanis a rendellenesen, befelé hajló hegyű szarvak a fejlődés során visszakanyarodnak a fejhez és állandóan növekedve, évről évre hosszabbodva, annyira kellemetlenné válhatnak, hogy a kos bele is pusztulhat. Ezeket nevezzük „öngyilkos” kosoknak. Ez a rossz tulajdonság átöröklődik, ezért az erre hajlamos egyedeket a vadtenyésztők, még mielőtt a szarvak a fejhez visszakanyarodva fájdalmat okoznának — ki-selejtezik.

A muflonkos fejlődését, öregedését — korát — a szarvakon ellenőrizhetjük. Az évről évre növekedő, hosszabbodó, vastagodó szarv minden évben egy-egy évvűrűt fejleszt, amely kiugró bordázatot, forradást a megfigyelők könnyen észrevehetnek. A muflonkos tehát nem titkolhatja el a korát és ezt a tulajdonságát használják fel vadgazdáink a tenyésztés során. A jól fejlődő egyedeket övják, védik, hagyják megőregedni, míg a nem kívánatos tulajdonságúakat kiselejtezik.

dr. Szederjei Akos

**FIATALOK
JELENTKEZZETEK
AZ**

**1967-ES
TÁRSAS-
ÚTJAIRA**

AZ

15—30 éves fiatalok társasutazását szervezi és bonyolítja. Jelentkezés útjainkra: a megyei, járási, városi, kerületi KISZ-bizottságokon és Irodánk információs részlegénél Budapest, V., Szabadság tér 16. Telefon: 317-777.

LENGYELORSZÁG

Csoport

Jel:	Útvonal:	Utazási időpont:	Utazás:	Időtartam:	Ft
LG	Varsó—Gdansk—Varsó (Oliva—Gdynia—Sopot)	VIII.	gyors II. o.	10,5 nap	1680,—
LE	Varsó—Gizickó—Varsó (Mazuri-tavak)	VII., VIII.	gyors II. o.	10,5 nap	1670,—
LS	Zakopane—Krakkó	VII., VIII.	gyors II. o. + autób.	10,5 nap	1500,—
LA	Varsó—Gdynia—Varsó (Oliva—Gdansk—Sopot)	VI., VII.	gyors II. o.	10,5 nap	1700,—
LF	Varsó—Gdansk—Varsó (Oliva—Gdynia—Sopot)	VII., VIII.	gyors II. o.	10,5 nap	1680,—
LB	Varsó—Kolobrzeg—Varsó (Balti-tenger)	VII., VIII., IX.	gyors II. o.	11,5 nap	1800,—
LC	Varsó—Swinoujscie—Varsó (Balti-tenger)	VI., VII., VIII., IX.	gyors II. o.	11,5 nap	1800,—
LN	Varsó	VII., VIII.	gyors II. o.	3,5 nap	1000,—
LD	Varsó—Krakkó (szilveszter)	1967. XII. 12.—1968. I. 5-ig	gyors II. o.	9 nap	1550,—

SZOVJETUNIO

SA	Moszkva—Leningrád—Moszkva	III. hótól XII. hóig	vonat	11,5 nap	2000,—
SR	Moszkva—Leningrád—Moszkva	III. hótól IX. hóig	vonat—repülő	9 nap	2350,—
SX	Moszkva	III. hótól X. hóig	repülő	6 nap	1700,—
SD	Moszkva—Kaukázus—Szocsi—Kiev	VI., VII., VIII., IX.	vonat—repülő	17 nap	3000,—
SF	Moszkva—Jereván—Szocsi—Kiev (Kaukázus)	VI., VII., VIII.	vonat—repülő	20 nap	3900,—
SE	Moszkva—Krim—Kiev (Szimferopol)	VII., VIII.	vonat—repülő	17 nap	3000,—
SI	Moszkva—Volgográd—Moszkva	VII.	vonat—repülő	11 nap	2500,—
SP	Uzgorod—Verhovina	VII.	vonat	7,5 nap	1000,—
SN	Kiev—Ogyessza—Kiev	VI., VII., VIII., IX.	vonat	10,5 nap	1800,—
SB	Kiev	IV., VII., VIII.	repülő	6 nap	1550,—
SC	Kiev—Krim—Kiev (Szimferopol)	VI., VII., VIII., IX.	vonat	13,5 nap	2200,—
SH	Moszkva—Riga—Moszkva	VII.	vonat	12,5 nap	2200,—

NDK

NE	Stralsund—Graal—Müritz (Rostock—Hidense—Berlin)	VI., VII., VIII., IX.	vonat—repülő	12 nap	1750,—
NH	Binz (Sasnitz—Berlin—Rügen sziget)	VI., VII., VIII.	vonat—repülő	12 nap	1850,—
NF	Bad Schandau—Drezda (Meissen—Königstein—Ostrau)	V., VI., VII., VIII., IX.	vonat—repülő	12 nap	1400,—
NI	Berlin—Lipce (Potsdam—Drezda)	V., VI., VII., VIII., IX.	vonat	8 nap	1400,—
NO	Hohenstein—Drezda (Pillnitz—Meissen)	V., VI., VII., VIII., IX.	vonat	8 nap	1200,—
ND	Potsdam—Lipce (Berlin—Drezda)	IV., V., VI., VII., VIII., IX.	vonat	8 nap	1400,—
NB	Berlin—Weimar (Potsdam—Buchenwald, Drezda)	IV. hótól XI. hóig	vonat	8 nap	1400,—
NA	Lipce—Drezda (Meissen)	IV. hótól XI. hóig	vonat	8 nap	1300,—
NM	Freyburg—Lipce (Naumburg)	VII.	vonat	8 nap	1300,—
NZ	Lipce—Drezda (Meissen)	V., VI., IX., X.	vonat	8 nap	1200,—
NN	Lipcei Nemzetközi Vásár (Drezda)	III.	vonat	6 nap	1100,—
NS	Lipcei Nemzetközi Vásár (Drezda)	IX.	vonat	6 nap	1100,—
NX	Weimar—Meissen (Erfurt—Drezda—Buchenwald)	V., VI., IX., X.	vonat	8 nap	1300,—
NI	Drezda—Rostock (Meissen—Szász-Svájc—Warnemünde)	VII., VIII.	repülő—vonat	12 nap	1850,—
NC	Lipce—Drezda	IV., V., X.	vonat	6 nap	1000,—

CSEHSZLOVÁKIA

CA	Prága	IV., VII., VIII., X.	vonat	4,5 nap	750,—
CB	Prága—Karlovy Vary	VIII.	vonat	7,5 nap	1060,—
CR	Pozsony	VII., VIII.	vonat	3 nap	500,—
CP	Pozsony (Nagyszombat, Pöstyén, Nyitra, Érsekújvár)	VII., VIII.	autóbusz	3 nap	520,—
CD	Besztercebánya (Zólyom, Szilács fürdő, Selmecebánya)	VII., VIII.	autóbusz	3 nap	500,—
CE	Magas-Tátra—Besztercebánya (Losonc, Rimaszombat, Poprád, Horny Smokovec, Tátralomnic, Csorba-tó, Lőcse, Késmárk, Dobsina, Breznó, Selmecebánya, Zólyom)	V., VI., VII., VIII.	autóbusz	6 nap	900,—
CH	Magas-Tátra (Losonc, Rimaszombat, Poprád, Horny Smokovec, Tátra Lomnic, Csorba-tó, Lőcse, Késmárk, Dobsina, Breznó, Besztercebánya, Zólyom, Korpona)	V., VII., VIII.	autóbusz	5 nap	790,—

BULGÁRIA

BA	Szófia—Primorsenkő—Szófia	VI., VII., VIII., IX.	vonat	12,5 nap kb.	2350,—
----	---------------------------	-----------------------	-------	--------------	--------

ROMÁNIA

RA	Constanca—Mamaia	VI., VII., VIII., IX.	vonat	12 nap kb.	2400,—
----	------------------	-----------------------	-------	------------	--------

JUGOSZLÁVIA

JA	Belgrád—Sarajevo—Dubrovnik—Belgrád	VI., VII., VIII., IX.	vonat	14,5 nap kb.	2550,—
JH	Belgrád (Különhaló)	VII., VIII.	hajó	6 nap kb.	1100,— 1500,— Ft

A természetjáróknak a hótakaró eltűnése, a rügyek fakadása, és a sáros bakancsok jelzik a tavasz érkezését. A vízi-túrázóknak a csónakházak körüli lakkszag! A csónakápolást még akkor is szabadban célszerű végezni, ha állna rendelkezésre megfelelő szabad hely, szín, — mert a lakkok, oldók, festékek jó része mérgező gázokat bocsát a levegőbe, gőzeik pedig többnyire robbanásveszélyesek.

A tavaszi csónakápolási munka első művelete mindig a száraz letisztítás. A tél folyamán, — még a leggondosabban letakart csónakra is — nagy mennyiségű por rakódik le. Ezt legcélszerűbb nagyméretű, puha és hosszú szőrzetű ecsettel, kefével eltávolítani.

A takarókat óvatosan vegyük le a csónakról, mert előfordulhat, hogy hajlataikban víz, — vagy azzal sárrákeveredett por van, s kapkodó munka során éppen azt fordítjuk a csónak belsejébe.

A csónak karbantartásának célja nem elsősorban a külső tetszetőség elérése, hanem a fa megóvása. Ezért különösen fontos, hogy az ne csak a jól látható részekre terjedjen ki. A klinkepalánkos csónakoknál (pl. kiel-bootnál) nagyon fontos a palánkok élei mentén húzódó sarkok, meg a bordatövek, átfolyó nyílások kitisztítása. Ehhez keményebb, rövid szőrű ecsetet használjunk.

Ha már tiszta a csónak, alaposan nézzük át. Sötét elszíneződés, körömmel benyomható puhulás — különösen vasalások, szegcsek, vagy sérülések környezetében — a fa kezdődő rothadására utal. A lakk, vagy fa világos foltjai és a jellegzetes gombaszag a legveszedelmesebb ellenférről, a gombásodásról árulkodnak.

Nagyon gondosan ellenőrizzük át a csónak fém tartozékait, a kocsisíneket, evezőtartó villákat, kötélrögzítő bakokat. Amennyiben nem rozsdamentes anyagból készültek, védőbevonatuk csaknem biztosan megsérült a tél folyamán. Különösen áll ez a nem réz szegcsekkel, csavarokkal összeerősített csónakokra. Ha az acélszegcsek, szegcsek, csavarok, alátétek felületéről a rozsdá a fa által takart részükre is át-

BARKÁCSOLÁS a tavaszi vízparton

húzódní látszik —, azokat ki kell cserélni.

Amennyiben lehetséges, a csónak lakkozásának idejére a fém tartozékokat (villatartó, kötél-bak) szeljük le. De csak azokat, melyek átmenő furatokba illesztett csavarral és anyával felszereltek.

A tartozékok közül legfontosabbak az evezők. Bőrözésüket gondosan ellenőrizzük, s ha kell újítsuk fel. A rosszul, nehezen forgatható kiel-boot lapátok legtöbbje bőrözéssel újjávarázsolható. Ez azonban olyan munka, amellyel célszerűbb megbízható csónaképítőhöz fordulni.

Viszont magunk csiszolhatjuk át 150-es, 160-as finom csiszolópapírral az evezők kézen forgó részeit, ellenőrizhetjük a lapátok esetleges hibáját, kijavíthatjuk sérüléseit. A több darabból összeenyvezett és elengedett enyvezésű lapátrészek Epokitt-tal megbízhatóan összeragaszthatók.

A fő munka a lakkozás. Ezt minden évben meg kell ismételni, s legcélszerűbb időszaka a tavasz.

Ha négynél több réteg van már a csónaktesten (itt egynek számítjuk az egy-egy lakkozás során felvitt rétegeket), a lakkozást teljesen el kell távolítani a fáról.

Legegyszerűbb, de legfárasztóbb módja a lecsiszolás. Durva csiszolópapírral kezdjük, s csak akkor térünk át a finomabbra, amikor közel értünk a fához. A sarkokból, élekből tompa kaparószerszámmal kaparjuk ki a lakkot. Előnye a csiszolásnak, hogy az egyes bordák, palánkok közé nem hatol be, tehát a csónaktest már kialakult vízzáró tömítését nem bontja meg.

A vegyi lakkatlanítás, a lemaratás eszköze a háztartási boltokban üvegekben vásárolható „Kromofág”.

Mérgező, a bőrt megtámadó és könnyen lobbanó folyadék, — a nyílt lángtól gondosan kell óvni és hűvös helyen kell tárolni. A „Kromofágot” puha marok-ecsettel, vagy simítóecsettel, la-

Csiszolás-lakkozás közben állandó feladat: a keletkezett por, csiszolat folyamatos eltávolítása kefével, ecsettel

A lakknak forrasztólámpával való leégetése nagy gyakorlatot kíván, — csak hozzáértő vállalkozók rá

pos, széles edényből, gumikesztyűs kézzel kell egyenletesen a lakkrétegre kenni. Mintegy negyedóra múltán a kromofágózott rész a forralt tejhez hasonlóan bőrösödni kezd. Mielőtt „kifutna” — de nem előbb! —, életlen kaparóval (spachtlival) megkezdjük a lakkréteg letolását. Egyszerre csak kisebb darabot kromofagozzunk be, különben nem győzzük a habosodás eltávolítását.

A lakkatlanított csónaktestet — közbenső száradások után — többször is alaposan mossuk le szappanos langyos vízzel, vagy lakkbenzinnel.

Forrasztópisztollyal is leégethető a lakkréteg, de az nagy gyakorlatot kíván, tűzveszélyes és a fát nagyon könnyen megégeti. Csak szakember vállalkozhat rá!

Amennyiben régi rétegre lakkozunk is, szükséges a lakkréteg átciszolása. Először durva, 80-as csiszolópapírral, majd finommal, 150-essel csiszoljuk át a felületet. A csiszolásból az el-

dugott helyek se maradjanak ki!

A lakkozás során új, vagy teljesen lakkatlanított hájótestre — közbenső száradások kiváráásával —, 5—6 réteget hordjunk fel. Egy-egy réteg ne legyen vastag, mert felhólyagzik. Ha egy réteg megszáradt, azt nagyon finoman át kell csiszolni, s arról a csiszolatot le kell kefézni. Az első réteg 50% csónaklakk és 50% lakkbenzin keveréke legyen. A továbbiakat fokozatosan mind kevésbé kell hígítani, de még az utolsó is tartalmazzon 25% lakkbenzint.

A rálakkozás esetén eleendő 2—3 új réteg felhordása. Még az egyes rétegek megkötése előtt szűrjük át a bordák átfolyó-nyílásait, nehogy a lakk azokat eltömje.

A munkát pormentes helyen végezzük, — ha helyiségben dolgozunk, annak padlózatát locsoljuk fel. Gondoskodjunk az állandó, de erős huzattól mentes szellőztetésről.

Szücs József

TURA- motoros

MOTOROZNI
JÓ

Riport az unokával — Aki bevásárló kiskocsival gyalogolta be Bulgáriát — Expedíció motorral az éjjeli nap országába

Móricz Zsigmond unokájával interjút csinálni érdekes. Nemcsak azért, mert csináltam már interjút a nagypapjával és az édesanyjával — Móricz Virággal — is. De azért is, mert ez a kedves lány, hivatalosan szerint földrajztanárnő, azt tartja, hogy egy családból elég volt két író. Ő tehát nem ír, saját szórakozásainak útján jár, a természetet járja, utazik és legújabbán motorozik. Ugyanakkor kerek, izes történeteket mesél, igazán csak le kell írni őket.

Már minden baráti országot bejárt különféle túracsoportokkal. Tavaly indult első önálló barangolására, Bulgáriába. Egyszer már volt ott, s mivel orosz kollégáját is helyettesítgeti, gondolta, el már nem lehet adni bulgárul sem. Erre szánta a harmincnapos vakációt. Hosszasan nézegette odahaza tömött hátizsákját. És akkor támadt a nagy ötlet. Mi lenne, ha nem a hátán cipelné abban a meleg országban? A gondolatot tett követte. Azonnal elment az üzletbe és 280 forintért vásárolt egy olyan kis kerekeken guruló vázát, amivel a háziasszonyok járnak be-

Rózsaszedő lány Bulgáriában

vásárolni. Sokan megmosolyogták — de még többen követték az ötletét.

Igy barangolta be az egykori főváros, Veliko Trnovo kétméter széles „fóutóját”, a Gorkova utcát. Így csodálhatta meg az Aladzsir-kolosort, melynek mészkősziklába vágott épületeit csak egy hegymérés hozta felszínre nemrég, gyertyakormos mennyezetével, gyönyörű freskóival és sok

történelmi emlékével. A nép ismerete a rejteteket és a kereszténység első századainak üldözöttjei után ide rejtette a török megszállás politikai menekültjeit és a fasizmus üldözöttjeit is. A keresek szatyor hűsége volt. Csak rossz úton makrancoskodott. Egyébként szerencsét is hozott. Számtalanszor sikerült vele „motor-stop”-hoz jutnia.

— De hiányzott a motorom — sóhajtja.

— Miért nem vitte magával a kis Schwalbét? — Egyszerű: akkor volt kéthetes a jogosítványom, nem Bulgária útjain akartam begyakorolni magamat. Na, de idén nyáron, a hammerfesti úton!

A „Kismóricz” magyaráz a BHSC vezetőségének

Szeptember óta, amióta Kolos Virág — Móricz Zsigmond unokája — belépett a BHSC motoros túraclubjába, a legtöbb szó erről a szép skandináv vállalkozásról esik. Bus Antal találta ki, aki feleségével egy kis Danuvián már megtette híres európai körsetáját. Sokan kíváncsiak, hogyan lehet majd harminc nap alatt tízezer kilométert csoportos motoros túrán megtenni. Nem könnyen, mondja. De pontosan kidolgozott programmal, összeszokott együttesel, elvtársiassággal nem olyan nehéz. Anyagiak? Nevet: az északi népek nálunk hamarabb kitalálták a kemping intézményét. Nem fognak meglepődni, ha néhány magyar motoros sátrat ver és hazai konzervet főz spirituszon. És a vitamint? Erre is megvan a válasz: megkérjük az

ROBOGÓS MOTOROSKLUB

Megirtuk múlt számunkban, hogy a Budapesti Pedagógus Sport Kör — fiataloknak — robogós-motoros túracsoportot alakít. A kezdeményezésnek gyorsan híre ment és mosmár arról számolhatunk be, hogy Budán, a XII. kerületi Költő utca 30. alatt minden hétfő este ülésezik — és várja az érdeklődőket — a motoros klub, amelynek csak egy részlege lesz a robogós szakcsoport. Már ebben az évben számos hazai és külföldi túrát iktatott tervei közé a klub — részben — követe az országos túramotoros eseménynaptárt. A sportolási lehetőségen, a kedvezményeken és a közös túrákon kívül a klub szerelóműhelyt is rendelkezésére tud bocsátani tagjaink — ugyancsak a Költő utca 30. alatt, a sportkör kombinátjában.

orvost, írjon fel nekünk vitamintablettákat, tubusokat. Nem lesz őszibarack íze? És akkor mi van? Amundsen sem evett sárgadinnyét a sarkokon...

Lassanként kibontakozik a kis propagandista — mert Virág az expedíció hírverője — élelmes elgondolása. Be akarjuk bizonyítani, hogy az utánfutó jó a 120-as motorokhoz! Adjon a szegedi KTSZ négy utánfutót. Négy új P-10-es Pannóniát is igényelnek. Nem árt a gyárnak sem, ha tízezer kilométeres teljesítmény közben kilenc ország látja.

Kibukkan a szenvedélyes motorozóból a földrajztanár is. Finnországban a szaunák kipróbálására ad pihenőt a csoportnak, a norvégiai átvágásnál megtekintik a híres Ivalotavat. A túra úti programját úgy állították össze, hogy akkor érkezzenek Hammerfestbe amikor ott nem megy le a nap, éjjelkor is a láthatár felett marad — a 71-ik szélességi körön túl lesznek akkor már — s megcsodálhassák a híres Fehér Éjszakák varázslatát.

Végül egy kényes kérdés. Ő, akinek a nagypapja sokat és szívesen túrázó magyar író volt, s akinek híres „Gyalogolni jó” című írását a gyalogtúrák képviselői jelszóvá választották, s aki maga is szenvedélyes gyalogtúrázó, mit szól a motoros túrázókhöz?

A válasz tömör:

— Hobbym a motorozás, szakmám a földrajz. A kettő igen jól kiegészíti egymást. Motorral mindazt elérhetem, amit földrajzi kíváncsiságom igényel.

— Tehát motorra szállni a turistának jó?

— Nagyon jó — válaszolja meggyőződéssel.

Ebben maradunk.

Gesztelyi Nagy Zoltán

MOTOROSOK DÖMSÖDÜN

A Pest megyei Motoros Klubnak már hatvanöt községben működnek motoros csoportjai a megye területén. A legnépesebb csoport, a dömsödi, melynek tagjai számára vetélkedőt rendeztek a KRESZ új szabályából. A győztesek értékes díjakat kaptak az Állami Biztosítótól. A megye területén — országos rekordként — eddig közel 600 motoros váltotta ki az új sporttagsági igazolványát.

Négy műemlék egy délelőtt

Országjáró motorosaink kérésére megkezdjük műemléknéző motoros túráink közlését.

Egyetlen napos tavaszi vasárnap délelőtt négy szép műemléket nézhetünk meg motoros túrán s még marad idő a Vértes hegység országút menti szép tisztán szonnázni is.

ZSÁMBÉK. Utunk első túracélját két úton is megközelíthetjük Budapest felől. Elindulhatunk a Moszkva térről a Malinovszkij fasoron át, a Budakeszi úton, jó minőségű aszfaltúton Budakeszi és Páty községen át Zsámbékre. De mehetünk a balatoni műúton is Budaórs felé, ahol az E. 5-ös útból nyolc kilométeres leágazás vezet Zsámbékre. A községben a plébánia templom utáni kis téren áll az úgynevezett Török-kút. A török megszállás alatt épült községi kutak közül ez maradt meg a legépebben.

A kúttól a házak között lépcső vezet fel a híres egykori premontrei prépostság romtemplomához és kolostorához. Az eredetileg román stílusú, még a XIII. században épült templomot később a korai gótika elemeivel is vegyítették.

A rom alatti téren áll a volt Zichy várkastély, amely most gazdasági tanintézet, csak kívülről tekinthető meg. Volt török végtér, Corvin János kastélya, Zichy birtok, állami vadász-kastély és apácázárda. A sok átépítésnek szép barokk

részei estek áldazatul, de a dongaboltozatos kapucsarnok még középkori.

GESZTES. Zsámbékról délnek Herceghalmon át könnyen elérjük a tatabányai műutat. Tatabányán, a benzinkútnál balra fordulunk és a portalanított makadámúton Környére tartunk, onnan ismét balra, a vasúti keresztezésen, Vértessomló községen át Várgesztesre. Ha jó az idő, egészen a várhegy lábáig mehetünk. Ha rossz, csak a faluvégi erdészházig. Tizenkétperces séta vezet fel a híres, romantikus történetű várromig.

MAJK. Vissza Környére s innen jó úton Oroszlány felé megyünk. Már Vértessomlónál balra láthatunk egy gyárkéményt és mellette egy templomtornyot. A toronyhoz megyünk, mégpedig úgy, hogy Oroszlány előtt a csákvári elágazásra fordulunk és amikor az úton két kilométer után egy tavat találunk, annak a partján letérve az útról jutunk fel az erdőszélig körülvett majk-pusztai volt remetiséghez.

CSÁKVÁR. Volt Eszterházy-kastély, most kórház. Barokk stílusban épült 1781-ben. Csákvárról a 806-os jó úton Bicskén, majd az E. 5-ös úton érünk vissza Budapestre.

Kellemes kirándulást!

Kedvezményes túráink 1967-ben

A Természetbarát Szövetség az idén is szervez külföldi túrákat, kirándulásokat, utazásokat az egyesületek tagjai részére.

Az egyes természetjáró-szakosztályok már megkapták az igénylőlapokat.

A külföldi túrák, utazások igen kedvezményesek, s érthető, hogy a Szövetség ezeket a jól végzett turistamunka jutalmának tekinti. A jelentkezők közül tehát előnyben részesülnek azok, akik valóban aktív turisták.

Mindenek előtt baráti országok természeti szépségeivel, kultúrájával és népeivel ismerkednek meg a világjáró természetbarátok. Előfeltétele azonban az, hogy aki külföldre megy, saját hazáját jól ismerje.

A tavaly jól sikerült jugoszláv túrák az idén is indulnak, és a már kétszer megrendezett svájci útra az idén is sor kerül.

A Természetbarát Szövetség külföldi kapcsolatai egyre bővülnek. Az idén először kerül megszervezésre a franciaországi túra.

Közöljük a Természetbarát Szövetség külföldi túráinak néhány adatát:

SZOVJETUNIO	
Kiev—Szmferopol—Alusta (15 nap)	VIII. 8—VIII. 22.
Grúz hadiút (18 nap)	IX. 8—IX. 25.
Szuhumi hadiút (21 nap)	VII. 7—VII. 27.
BULGÁRIA	
Rila—Pirin—Szófia (14 nap)	VII. 21—VIII. 4.
Sztrakavica—Rila—Szófia—Varna (14 nap)	VI. 27—VII. 11.
CSEHSZLOVÁKIA	
Magas-Tátra (10 nap)	VII. 23—VIII. 1.
Szlovák paradicsom—Alacsony-Tátra (10 nap)	VII. 9—VII. 19.
LENGYELORSZÁG	
Varsó—Sopot—Krakkó—Zakopane (14 nap)	VIII. 1—VIII. 15.
Lengyel Tátra (Zakopane)—Krakkó (10 nap)	VIII. 10—VIII. 20.
LENGYELORSZÁG—CSEHSZLOVÁKIA	
Lengyel—Csehszlovák Tátra (14 nap)	VIII. 7—VIII. 21.
NEMET DEMOKRATIKUS KOZTARSASAG	
Keleti tenger (14 nap)	VII. 14—VII. 27.
Szász Svájc—Keleti tenger—Prága (16 nap)	VII. 6—VII. 21.
Szász Svájc—Prága (12 nap)	és VIII. 4—VIII. 19.
Szász Svájc (10 nap)	VIII. 12—VIII. 26.
Eisenach—Friedrichroda—Weimar—Drezda—Prága (14 nap)	VIII. 18—VIII. 27.
Thüringia—Lipce—Drezda (12 nap)	VII. 11—VII. 24.
Berlin—Harz hegység (Wernigerode)—Halle (14 nap)	V. 28—VI. 8.
SVÁJC	és VI. 23—VII. 4.
(Elsősorban természetbarát aktívák részére)	VIII. 18—VIII. 31.
Gyalogos túra a svájci Alpokban (14 nap)	VI. 23—VII. 4.
FRANCIAORSZÁG	
(Elsősorban természetbarát aktívák részére)	VI. 15—VI. 29.
Chamonix—Bretagne—Tours—Paris (15 nap)	
JUGOSZLÁVIA	
Alpok—dalmát tengerpart (15 nap)	VIII. 3—VIII. 17.
Alpok—dalmát tengerpart—Sarajevo—Belgrád (18 nap)	IX. 3—IX. 20.
	és IX. 7—IX. 24.

Bővebb felvilágosítást a Magyar Természetbarát Szövetség Nemzetközi Túra Szakbizottsága nyújt: Bp., V., Rosenberg hp. u. 1.

A VI. Síturázók Országos Találkozója

A bánkúti turistaházban tartották a VI. Síturázók Országos Találkozóját. A 120 centiméteres hópaplan és a kedvező időjárás keltette jó hangulatot még fokozta az üzemképes sífelvonó, amelynek használati díja egy napra szervezett természetjárók és sízők részére három forint, mások részére hét forint.

A beszámoló, — amelyben szó volt a síturázókat érintő kérdésekről, így a sífelvonók, síoktatás, sífelszerelés, a sérültek részére elsősegélynyújtás szervezése, a fiatalság részére szervezendő sítáborok sokat vitatott problémája — arról is szólt, hogy a SZOT üdülőkben is meg lehetne szervezni, népszerűsíteni a síoktatást.

Termékeny vita követte a szakbizottság beszámolóját, amelyet Nógrádi Gyula, az MTSZ elnökségének küldötte nyitott meg és tizennyolc hozzászóló tett észrevételt vagy javaslatot.

Lendeczky László, a Borsod megyei Szakszövetség főtűkára ismertette a találkozó keretében 15-én megrendezett túraversenyt feltételeit, majd baráti csoportok alakultak ki az ország különböző területeiről érkezett síturázók között.

76 résztvevővel, azaz 38 2—2 főből álló vegyes összetételű csapattal. Bánkút—Nagymező—Kecskelábrét—Sugáró—Lustavölgy —Lillafüred útvonalon szoros küzdelem alakult ki a versenyzők között.

A túraversenyt a DVTK nyerte, 2. a Pénzverő, 1., 3. a Pénzverő II. csapata lett. Az úttörők versenyét a Bp. EPFU versenyzői nyerték.

SZEBENYI GÉZA

Turistatérkép Zala megyéről

Az elmúlt hónapban végre napvilágot látott az évek óta várt, Zala megyéről készült idegenforgalmi és turistatérkép.

A térkép egyik oldalán színes képek jelölik a megye nevezetességeit, érdekességeit. Pénzváltóhelyek, múzeumok, vadászházak, autószerelvek, strandok színtöltőjait láthatók a kartonon, jelzi a térkép a híres rádióházi lovasiskolát, a legjobb szőlőtermő vidékeket, halastavakat, erdősegeket.

A könnyen kezelhető kiadvány másik oldala turistatérkép. A jelzett turistautakon kívül fellelhetők a térképen a magassági pontok, erdők, rétek, nádasok, kutak, furdók, tanyák stb.

A kettős térkép tízezer példányban készült, s hamarosan — körülbelül 5 forintos árban — az üzletekbe kerül.

ÖSSZEÁLLÍTOTTÁK A TÁJÉKOZÓDÁSI VERSENYZŐK „A” ÉS UTÁNPÓTLÁS VÁLOGATOTT KERETEIT

Megtörtént az 1967-re érvényes válogatott keretek összeállítására, az elmúlt évi fontosabb versenyeken elért eredmények figyelembe vételével. Figyelemmel az 1968. évi svédországi világbajnokságra, mind a női, mind a férfi keret bővebb lett és sor került az ugyan- csak széles utánpótlás keretek felállítására is. Maác Benedek edző vezetésével az alábbiak kezdik meg — részben klubjaikban is — a felkészülési munkát. (A keretekben szereplőket rangsorrendben közöljük.)

Női A keret:

Monspart Sarolta (Bp. Pedagógus), Sz. Molnár Magda (Bp. Vörös Meteor), Babay Margit (VM), Gyóry Edit (Ped.), Hegedűs Aletta (BEAC), Cser Borbála (Ped.), Turchányi Piroška (BEAC), Hegedűs Agnes (BEAC), Balázs Eva (Ped.).

Férfi A keret:

Schönviszky György (Bp. Spartacus), Őrsi András (Spart.), Deseő László (Bp. Honvéd), Balogh Tamás (Spart.), Skerietz István (Spart.), Horváth Attila (OSC), Papp Gyula (MAFC), Sötér István (Bp. Petőfi), Kempelen Miklós (OSC), Nyitrai György (BVSC), Bársony András (BEAC), Nyári Tamás (Bp. Vörös Meteor).

Női utánpótlás keret:

Tas (BEAC), Danovszky (Mech. Labor), Szakál (BEAC), Pál (Bp. Ped.), Schlosser (BHSC), Hanusz (MAFC), Bánhegyi (MEAC). Rangsorolási sorrend nélkül: Almási (Veszprém), Gémes (Szombathely), Kempelen A. (OSC), Mohácsi (Eger), Turi (Csongrád), Völgyi (OSC).

Férfi utánpótlás keret:

Ijjász (PVSK), Kustár (MAFC), Hegedűs A. (BEAC), Arató (Ajka SE), Boros (Egri Spart.), Egervári (Ú. Dózsa), Tóth P. (OSC), Vida (OSC), Zánka (Bp. Ped.), Bozán (BVSC), Szarvas (BEAC), Papp P. (BEAC), Tóth T. (OSC).

A keretek fél évig maradnak ebben az összetételben. Az első hat hónap eredményei, az egyes versenyzők teljesítményei, mutatott formájuk alapján újra összeállítják mind a négy keret.

Tájékozódási versenyek

Hozzászólás a „lakkozott” jelentéshez

A „Turista” 1967. januári számában, „A készülő jelentésből” címmel foglalkoztunk a tájékozódási sport időszerű kérdéseivel, Szász Károly — a versenybizottság elnökével — folytatott beszélgetés alapján. A sportág hívei örömmel fogadták, hogy lapunk mélyrehatóbban igyekszik elemezni e sportág helyzetét, eredményeit és terveit. Jó néhányan akadtak azonban, akik szerint a cikk „lakkozott” volt, vagyis nem foglalkozott megfelelő részletességgel a sportág gondjaival, nehézségeivel.

Schönviszky György, a Bp. Spartacus kitudó, válogatott versenyzője is az utóbbiak közé tartozik. Meg is mondja, hogy miért?

— Aki a tájékozódási sport problémáit nem ismeri, a cikk elolvasása után arra a meggyőződésre juthat, hogy itt minden a legnagyobb rendben van. A jelentés tartalmával feltétlenül egyet kell érteni, mert olyan problémákat sikerült megoldani, mint a jó versenytérkép, az új minősítési és bajnoki rendszer. De beszéljünk őszintén a tájékozódási sport gondjairól is, ne csak az eredményekről.

— Sajnos, a jelentésből kimaradt az 1966. évi tájékozódási futó világbajnokságon való szereplés. Igaz, hogy az elért eredmények csak részben váltották be a hozzá fűzött reményeket. Magyarazatul szolgáljon, hogy a felkészítés csak az év elején volt folyamatos és rendszeres. Az I. osztá-

lyú versenyek nem érték el a kívánt színvonalat (első-sorban a bajnokságok és a Nemzetközi Balaton Kupa), ehhez még hozzá járult, hogy a külföldi ellenfeleinkkel csak a Balaton Kupán találkozhattunk. A jú-niusi finnországi edzőtábor sem sikerült és a külföldi versenyek is kútba estek.

Aztán így folytatja aggodalmait:

— Hátráltatta az eredményes nemzetközi szereplésünket, hogy az I. osztályú versenyek szabályai sokban eltérnek nemcsak a nemzetközi szabályoktól, de még az NDK és a cseh szabályoktól is. Tehát a versenyszabályzat átdolgozása a nemzetközi normatívák szerint általában is, de különösen képpen az I. osztályú versenyek szempontjából, nagyon kívánatos lenne.

— A versenyek rendezésének régi problémája, hogy a korszerű pályakitűzők képzése elmaradt. Nálunk a rendező, pályakitűző, versenybíró fogalmak nem eléggé elhatároltak. Az összevont képzés túl széles és ezért a modern pályakitűzési elvekkel nem foglalkoznak fontosságához mérten.

Ehhez kapcsolódik a további megállapítás is:

— Igen öröndetes, hogy a tájékozódási versenytérképek ügye, egyes klubok öntevékeny aktivái, és főleg a Budapesti Szövetség támogatásával, kedvezőbb helyzetbe jutott. Azonban szükséges, hogy a nemzetközi térkép normákat a he-

lyesbítésnél nagyobb mértékben vegyük figyelembe. Ezzel is csökkentjük a — sportunkban mindig létező — különbségeket, amiket az egyes országok eltérő terepeinek terepfödözete és domborzat ábrázolásának nehé-z érthetősége okoz versenyzőinknek. Ezeket a szempontokat a most felnö-vő ifjúsági versenyzőink érdekében — hogy már kezdetben elsajátítsák az egyes országok térképeinek olvasását — tartom szükségesnek.

— A tájékozódási sport helyzete vidéken sokkal sajnálatosabb. Itt hiányzik a megfelelő szakirodalom, a jó versenytérkép és felszerelés, valamint a jó kapcsolatot az Országos Szövetség Versenybizottságával. Különösen a szakképzett vezetők és edzők hiánya jelent sok helyen komoly problémát.

Végül ezzel fejezi be hozzászólását a cikkhez:

— Igaz, hogy az 1966-os év a jövő szempontjából sok újat hozott, de ezek szükségessége már évekket ezelőtt jelentkezett és a fejlődés szempontjából nagyon hátrányos volt, hogy ily soká vártak magukra.

A kiváló versenyző véleményének szívesen adunk helyet. Jó, ha vitázunk. Minél sokoldalúbb, őszintébb, minél tárgyilagosabb egy-egy vita, annál jobban segíti a gondok, hiányosságok feltárását és talán — javítását is...

Vedres József

PÁLI TIVADAR országos elméleti verseny

1967. március 12. napján a Magyar Természetbarát Szövetség a területi szövetségekkel közösen rendezi meg az elméleti versenyt. Az MSZT Elnöksége a Bp. V. Meteoról a továbbiakban átvette a verseny rendezését.

A versenyt felnőtt és ifjúsági korcsoportoknak rendezik. Az egyes kategóriáknak kétféle feladatot kell megoldaniuk. Általános ismeretek: természetrajz, geológia, földrajz stb. Térképismeret: tereptan, műszerhasználat stb. Az egyes kérdéscsoportokban elért helyezési pontok összege adja a végeredményt.

Területenként az 1—3., országos viszonylatban az 1—6. helyezetteket díjazják.

Részvételi költség személyenként 10,— Ft, amelyet a nevezéssel együtt a területi szövetséghez kell beküldeni. Aki emlékjelvényre is igényt tart, annak további 10,— Ft-ot kell befizetnie.

Nevezési határidő: 1967. február 15.

Az érdeklődők számára a részletes kiírást az MTSZ Híradóban közöljük, annak megjelenéséig a területi szövetségekben is megtekinthetik.

XII. T.I.D.

— 1967

REGENSBURG
— RUSSE

Az egyik osztrák napilap sporttudósítója „Vízitúrázó nagyhatalmak tanácskoztak a hófödte Alpokban” cím alatt tudósít a XII. Nemzetközi Duna-túra (TID) Máriazellben tartott tanácskozásairól, melyen a túrát szervező országok képviselői kidolgozták Európa legnagyobb vízivándorlásának részletes tervét. A népes vízivándor sereg július 5-én ünnepélyes keretek között indul Regensburgból, Passauban, Linzben, Wienben, Bratislavában néhány napra meg-megpihenve július 25-én a reggeli órákban lépi át Esztergombánál a magyar határt. Július 26—28. között Budapesten tartózkodik a TID, majd újra útrakelve aug. 2-án Mohácsnál elhagyja az országot. A túra Novi Sadon és Belgrádban ismét rövid pihenő napokat tart, a festői „Vaskapu” után hamarosan elhagyja Jugoszlávia területét és Bulgáriában, Vidinben utolsó pihenőt tart, majd aug. 27-én Russéba érkezve ünnepélyes keretek között véget ér.

A magyar és jugoszláv szervező bizottságok javaslatára a dunai főághoz a két országban melléktúrák is csatlakoznak. A Rajkáról induló és a mosoni Dunaágon evező csoportok Győrben találkoznak a Körmenten startoló Rába-túra külföldi és hazai résztvevőivel, majd együtt csatlakoznak Esztergomban a TID-hez. A Szentendrei szigetét és Csepel-szigetet megkerülő Dunai 8-as túra résztvevői több ízben találkoznak és eveznek a TID-dal, végül a TID budapesti érkezéséhez csatlakozó Balaton-túra egészíti ki a színes programot. Jugoszláviában az Una és Drina folyókon megrendezendő vadvízi túrák után a TID a „Vaskapu”-ban utolérhető.

A TID alap gondolata és célkitűzése azonos azzal a gondolattal, mely az 1967. évet a „Nemzetközi Turisztika Évnek” jelölte meg, ezért a XII. TID-et ennek a mozgalomnak középpontjába akarjuk állítani. A nemzetközi szervező bizottság és a természetbarátok is ebben a szellemben kívánják a túrát megrendezni és ehhez minden magyar vízitúrázó segítségét és munkáját kérjük.

Szilas László

ÉRDEMES. MÉG NÉZNI

A KÖERDÖT kevesen látták még hazai turistáink közül. Várától tíz kilométerre van. Aki ott jár, feltétlenül nézze meg

MÉG KÉT FERDE TORONY? Nem. Tessék csak megfigyelni. A fénykép minden fotográfiailag trükk nélkül mutatja be a plovdivi templom tornyait. A rávaszság az architektúrában van, amely csavart formában ferde nék mutatja a valójában nyílegyenes két kis tornyot (Kömlyös Gábor felvétele)

A HATÁRON TÚL

Július 9—16. között kerül sor az IOF IV. Kongresszusára. A Nemzetközi Tájékoztató-sport Szövetség kongresszusát Koppenhága, Lipcse és a bulgáriai Kamcsia után most Ausztriában, a Természetbarátok Turista Egyesülete moseribodeni házában, Kaprun mellett rendezik meg.

Évente 10 métert húzódnak vissza a Pamír gleccserrel. Tadzsik tudósokból alakult expedíció a Fedcsenko-gleccser jégmezőin végzett mérésekből arra következtet, hogy Közép-Ázsia hőtartalékainak nagy változása okozza a gleccser-nyelvek rövidülését.

Nemzetközi „képeslevezőlap-estet” rendeznek a dán természetbarátok 1967.

március 8-án. Kérlek a természetbarát szervezeteket, egyes tagokat is egy-egy képeslevezőlap-üdvözlő küldésére. Lehetőség szerint természetbarát-menedékházakat, városokat stb. ábrázoló lapok küldését kérik. Minden lapra a küldő nyelvén válaszolnak. Cím: Robert Stille — Guldagervej 28. — I., Koppenhagen-Vanlose.

Jovan Balasevic — a Vajdasági Turista Szövetség főtitkára — a Nemzetközi Dunatúra jugoszláv főrendezője tollából megjelent a „Vajdaság” turista-kalauza. A kiadványt a belgrádi Turisticka Stampaszerb, orosz és német nyelven jelentette meg. Az útikalauz egyaránt hasznos útmutató a Dunán túrázóknak, s autós és motoros turistáknak.

Az osztrák Duna Gőzhajózási Társaság (DGS) év végi jelentése szerint 1966-ban 422 668 utast szállítottak, 75 000-rel többet,

mint 1965-ben, bár a többszöri magas vízállás háromszor okozott forgalomleállítást. Nagy sikere volt a „Theodor Körner” luxus-hajó „Vaskapu”-i útjainak, melyek során Budapestet is megtekintették az osztrák utasok. 1967-ben 3 utazást terveznek Passau-Budapest úton. E járatok oda- és vissza útban 1-1 napot Bécsben is időznek.

Koppenhága — Dánia fővárosa 1967-ben ünnepli alapításának 800. évfordulóját. 42 km-nyi rakpartjánál — óránként 4 — évente 35 000 hajó köt ki.

Ausztriában, St. Pölten városban helyeztek elsőként televíziókészüléket tálxiba. Egy találékony St. Pölten-i régi taxi-tulajdonos új kocsját televízióval szerelte fel, s ezzel mindenk előtt az esti órákban az eddiginél nagyobb forgalomra számít.

HELYREIGAZÍTJUK

Az IBUSZ kifogást emelt a „Turista” októberi számában írt dr. Zákonyi Ferenc cikkének kitétele ellen, és annak helyesbítését kéri.

Dr. Zákonyi a cikkben, a balatonfüredi nagytáborban tapasztalt, illetőleg a vendégek által kifogásolt IBUSZ-rendezvények teljes csődjéről beszélt. Az IBUSZ ezzel szemben megállapítja, hogy a vendégek által kitöltött 232 kérdőív közül összesen kettő kifogásolta az IBUSZ szolgáltatásait, s ezért érthetetlennek tartja a bírálatot.

„Örömmel fogadjuk — írja az IBUSZ — vállalatunk munkájával kapcsolatos kritikát, de az említett kitétel vállalatunk jó hírnevét veszélyezteti, különösen, amikor egy elismert idegenforgalmi szakember tollából jelenik meg a nyilvánosság előtt.”

Nem kétséges, hogy mindkét oldalon fennáll a jóindulat és a közös cél segítő készsége. A lázas munkában előfordulhatnak hibák, amiket korrigálni — a hivatali kötelességen túl — szívügyre azoknak, akik ebben a szakmában dolgoznak.

Az IBUSZ felszólalásának szívesen adunk helyet a nyilvánosság előtt — annál is inkább, mert Zákonyi Ferencet semmiféle rosszindulat nem vezette —, s abban a reményben, hogy az IBUSZ szolgáltatása ellen a jövőben még két kifogás sem fog felmerülni.

BŐRÖSÖK A TERMÉSZETBEN

Varjas Ferenc, a Minőségi Cipőgyár Sportkörének elnöke joggal optimista, amikor a gyár természetjáró szakosztályának munkáját értékeli.

— A természetjárásnak nálunk nagy a jövője — mondotta. Ha figyelembe vesszük, hogy zártüzemű termelést folytatunk, akkor ebből logikusan következnek, hogy a munkásokat igyekszünk kivinni a jó levegőre. A természetjáró szakosztály közel 100 főt számlál, de a családi, baráti túrák száma — akik csatlakoznak — ennél jóval nagyobb. Havonta két túrát írunk ki, amit kitűnően képzett túrávezetők tesznek emlékeztetőre.

— Nemcsak a sportkör vezetősége, hanem a szakszervezeti bizottság és a gazdasági vezetés is felismerte, hogy ez a sport egészségügyi szempontból is rendkívül fontos. Éppen ezért a szakosztály minden erkölcsi és anyagi támogatást megkap. Túlzás nélkül állíthatom, hogy a túrázás után sokkal jobbak az üzemi teljesítmények. A kirándulások után vidámabbak, frissebbek az emberek, jobban tudnak koncentrálni a munkájukra. Azon kívül, az „Ismerd meg hazádat”-mozgalom keretében bővül a látókörcük is.

— Mik a további tervek?

— Növelni kívánjuk a szakosztályi táborát, de ebben az évben már tájékozási versenyzónák is lesznek. Az a célunk, hogy a természetjárást a központi üzemhez hasonlóan, a többi gyáregységben is megkedveltesük dolgozóinkkal.

A Simontornyai Bőrgyár Tolna megyében az egyik legnagyobb üzemnek számít. Természetjáró szakosztályáról Kiss Margit szakosztályvezető nyilatkozott.

— Faluhelyen nehezebb jó programmal eltölteni a hét végét. Ezért mindig gazdag programot állítunk össze a természetjáróknak. Visszük a szabadba az embereket vonaton, autóbuzson, de nagyon sokan motorkerékpáron és autón is részt vesznek a közös programban.

— A szakosztály nagy gondot fordít arra is, hogy mindig szakképzett vezető álljon rendelkezésre. Ezenkívül vetélkedős klubdelutánokat szervezünk. Az itt szerzett tapasztalatokat jól tudják hasznosítani a kirándulások során, de vonzóbb a túra is, ha már előre ismerkednek a tájjal.

A HÁLÁS UTÓDOK FIGYELMÉBE

Levelét kaptunk Székely Györgytől (Bp., VII., Jósika u. 14.), a volt BTE alpin osztály tagjától. „Már több ízben kértem az illetékeseket, hogy ilenék három mártírunknak emléket állítsanak. Jellinek János, Dán György és Kubát Lajos a Budapesti Természetbarát Egyesület alpin osztályának tagjai tarták fel a mai népszerűen Ördögútnak nevezeti Solymári Cseppkőbarlang látogatható részét. A három lelkes barlangkutatónak köszönhetjük a Fehér Terem, a Vörös Terem és sok más részlet feltárását. Mindhármán a faszalmas áldozatai lettek. Megérdemelnék, hogy a barlang bejárataánál kis márványtábla hirdesse emlékkiket.” Így a levél. Megszívlelendőnek tartjuk.

TÉLI
NAPOK

Szakosztályaink ötletesen töltik ki a tavasz előtti vasárnapokat. Az országközi turisták például a Hármashatárhegyre és Visegrádra vezettek januárban vegyes sí- és hótrókat, szánkóval, hólival felszerelve. Februárban a Galyatetőre készülnek. A MÁV turistái többnapos téli tábori rendeztek be a Börzsönyben, szánkázásokkal, sítánítással. Igen sok a múzeumlátogatás és a klubest is.

NÉPTELENEK
A NYELVGYAKORLÓ TÚRÁK

Néhány olvasónk — szótfogadva a felhívásoknak, felkereste a „Természetjárás idegen nyelvek gyakorlásával” elnevezésű túrát. Vasárnap délelőttként a Fogas végállomásánál bizony nem voltak többen hat-nyolconál. Jó lenne, ha a helyes és okos mozgalom gazdája, az angyalföldi József Attila Művelődésház idegen nyelvű klubja a természetjárók segítségét is kérné. (Persze, a természetjárók is felkereshetnék a jobb sorsra érdemes vállalkozást.) Megadjuk a telefonszámot is: 351-602.

A BUDAI SPARTACUS SE

természetjáró szakosztálya az év eseményeihez és eredményeihez méltóan tartotta ünnepélyes keretek között az évzáró klubestét. Az Építők Műszaki Klubjában tartott ünnepélyen Iványi Gyula szakosztályvezető számolt be az év jelentősebb eseményeiről, és örömmel állapította meg, hogy az ifjúság mind nagyobb számban csatlakozik a mozgalomhoz. A túrateljesítmények számszerű ismertetése a klubestben részvett kiválókat is meggyőzte a tagság aktivitásáról és a vezetők lelkiismeretes hozzáállásáról. Az évzárón bemutatott kisfilmek és színes diaprojektívok pedig érzékeltették az események gazdagságát, amellet kitűnő propagandaeszköznek bizonyultak a szakosztályi élet fellendítéséhez.

TURISTA AZ, AKI...

Eötvös Loránd száz évvel ezelőtt kelt meghatározást találtuk meg: Ime: „Turista az, aki útra kél, azért, mert foglalkozásának egyformasága, gondjainak sokasága közepeit általában feltűnik előtte egy olyan szebb világ, melyben zöldebb a fű, kékebb az ég, magasabbak a hegyek, szebbek, vagy különösebbek a házak, ez álmkép eredetijét keresi —, mert hiszen e földön élünk, talán soha meg nem találja —, de azért jó kedvét soha el nem veszíti, hiszen örömet ez a keresés tesz.”

TOLNA ELŐRE TÖR

400 új taggal gyarapodott az eltelt évben a Tolna megyei szervezett természetjárók tábora, s a megyei szakszövetség 115,4 százalékra teljesítette tagtoborzási tervét. A fiatalok körében mind népszerűbbé válik a sportág, jelenleg a megyében kétszer annyi az ifjú turista, mint a felnőtt. Közülük 33-an ifjúsági túrajelvény minősítést szereztek, ugyanakkor 29 a bronzjelvényes és 5 az ezüstjelvényes felnőtt turista.

BARANYA HALLGAT

A Budapesti Vasas Dinamó turistáinak nagy csoportja járt az elmúlt évben a Meesekben. Sok kellemetlen élményben volt részük. Már induláskor, Abaliget után nem egyértelműek a Kék kocka jelzések. Petőcpusztán a jelzett utat furutorony zárta el „közlekedni életveszélyes” felírással. A jelzés ezután egy üzem területére vezetett, ahol a sorompó előtt az ör szremehányást tett a turistáknak, amiért arra mentek. Az üzem — újbánya — után megszűntek a jelzések, csak a Jakab hegyen tűntek fel újra. A turisták elővették útkalauzukat és annak utasítása szerint — most már bizalmatlanul a jelzések iránt — Zsongorkótól az illir földszáncra indultak el a kilátóhoz. Ismét pörül jártak. Két perc után tiltótabla állta útjukat: „a földszáncra járn életveszélyes és tilos”. Még mentek egy darabig, tévedésre gondolva, derékig erő csaláiban, míg végre hatalmas tartályok állták útjukat és visszafordultak. Az abaligeti ház gondnoka azt mondta, hogy az Idegenforgalmi Hivatal már gondolt a jelzések kijavítására.

A második túra ismét kalandos volt. Orfű és Vízfő közt eltűnik a jelzés, felvisz a hegyoldalba, majd eltűnik. A Lóri forráshoz már jól vezet, csak nem a térkép szerint. A régi jelzés útja az őrház előtt sorompóval le van zárva. Es így folytathatnánk tovább. A budapesti turisták többször keresték a kapcsolatot az illetékesekkel, hogy mi a mai helyzet, nehogy masok is így járjanak. Semmiféle választ — félév óta — nem kaptak. Helyes ez így. Baranya?

ALPESI TÚRA
A PILISBEN

Szkiaklászaink és a „nehéz”-turisták minden esztendőben kihasználják a havas, jeges időt, hogy — esetleges külföldi magashegyi túrákhoz edzésül — a Pilis hegység romantikus Rám-szakadékanak sziklát megmásszák csákányokkal, mászóvasakkal. A nehézségek ugyanolyanok, mint az Alpsekben. Természetesen csak a legtapasztaltabbak vállalkozhatnak erre. Képünkön a Ganz-Mávag hegymászói a téli edzésükön. (Foto: MTI)

DEBRECENI SÉTA

VÍZSZINTES: 1. Kossuth Lajos nevezte így Debrecent. 14. Áruk szállításával foglalkozó munkás. 15. Becstelenség. 16. Bródy Sándor színműve. 18. Olasz pénzgység. 19. Stráza (fordítva). 20. Anyós. 21. Olasz város. 23. EGR. 24. ... Sumac (világhírű énekesnő). 25. Görögkeleti hordozható szentkép. 26. Maró folyadék (névelővel). 27. A szobába. 28. Puszik. 30. Lassú járás (névelővel, +). 31. Hívogat, csábítgat. 32. Délutáni társas uzsonna. 33. Kicsinyítő. 35. Ó, németül. 36. A O. 37. A tenger vízében van. 38. Lefolyástalan tó Szovjet-Közép-Ázsiában. 40. Debrecen régi kedvelt kiránduló- és szórakozóhelye. 43. Nagyobbá tesz, gyarapít. 44. Írásmunkát végeztetni. 45. Ó A. 46. Ragadozó madár (névelővel). 48. Fény és ... 49. FRD. 51. Akadály. 52. Okori tartomány Közép-Görögországban. 54. Rádióadó hatósugarának növelésére szolgáló állomás. 55. Y R. 56. Magyar szabadsághős, olasz altábornagy (1825—1908). 57. Hosszú, bő fekete palást. 58. Rendet, tisztaságot csináló. 61. Szándékozni. 62. Kisebb tájegység Észak-Tiszántúlon, Debrecen szélén.

FÜGGŐLEGES: 1. Debrecen országos híró szállodája. 2. Aszszonyom. 3. Gazdasági szerző (névelővel). 4. A szalonkafélék családjába tartozó madárnem. 5. Ady Endre egyik álneve volt. 6. A O. 7. S G. 8. Dunántúli megye. 9. Üdülőhely a Balaton mellett. 10. Főúri rang. 11. Becézett Adél. 12. D S. 13. Színes festék. 17. A felvilágosodás korának legnagyobb ma-

gyar költője, Debrecen szülőtte. 21. Körülzart hely a legelón a jószág összetartására. 22. Nem áll szilárdan. 23. Zuhanás. 25. München folyója. 26. Megszűnt járás Pest megyében. 28. Furfangos, ravasz. 29. Kerek, ivelő mozdulattal vág, szel. 34. Villamossági kifejezés. 36. Lásd a 48. sz. sort. 39. Ünnepeiyesen beiktat. 41. Osztrák város (kiejtve). 42. Működő vulkán Sziciliában. 43. Debrecen jellegzetes épülete. Itt hirdették ki 1849. április 14-én a Habsburg-ház detronizálását. 45. Az utcai gázlámpában folyton égő kis lángocska. 47. Sziget a Vöröstenger bejáratánál. 49. Fel a tetejére. 50. Műgyűjtő, értékes gyűjteményét Debrecenre hagyta. A város múzeuma viseli nevét. 52. Hivatal, iroda. 53. Nagy magyar labdarúgó volt (György). 54. Győr német neve. 56. Szovjet sakknagymester. 57. Tok betűi, keverve. 59. Kézipénz (róv.). 60. Azonos magánhangzók. 61. A T.

Beküldendő a vízszintes 1., 40., 62., függőleges 1., 17., 43. és 50. sz. sorok megfejtése. Határidő: február 15.

Előző számunkban közölt keresztrejtvény helyes megfejtése: Mínet, Dobó, Dohánygyár, Népkert, Berva, Lenkel, Medoc, Liceum, Fazola, Gárdonyi, Bilkavér.

Könyvjutalmat nyert: Varga Mária Ozd, II., Baross G. u. 15, Hegedűs Magdolna Szigetvár, Alt. Iskola, Menyhárt Ignác, Szegvár, Iskola u. 4., Tóth Mária, Bp. Nagytétényi u. 279, György József, Bp. Mária u. 16, Kovács Péter, Bp. Somogyi Béla u. 22.

BÉKAEMBER

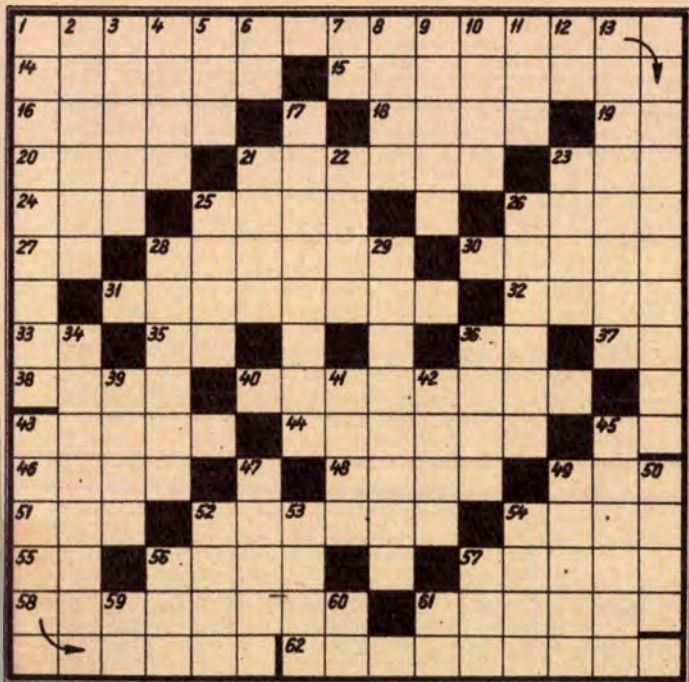
Dikobraz

KÉT CÁPÁT LÖTTEK KÖNNYŰBÚVÁRAINK

— MEGKEZDŐDÖTT A NEMZETKÖZI TURISZTIKA ÉVE — A MAGYAR GUMIPISZTOLYOK SIKERE —

Az elmúlt év utolsó Szilveszter napján és az idei január első volt a nemzetközi szer-napjaiban mozgalmas vezetés merülési verseny-sorozat. Ezen történt tenger kis Mali-Losiny az a nevezetes dolog, nevű szigetének. Itt hogy a hattagú magyar rendezte meg a CMAS küldöttség két tagja, — magyarra fordítva: a Gyimesi Ferenc és Nád-vízalatti tevékenységek világszövetsége — azt a nemzetközi könnyűbúvár találkozt, mely gyakorlattal egyben első rendezvé-nye — és megnyitója — volt az ENSZ által kez-deményezett Nemzet-közi Turisztika Évének.

Amilyen kevesen tud-ják, mi a különbség könnyűbúvár és béka-ember között, még an-nál is kevesebben tud-ják, hogy a „vízalatti tevékenységek”-nek ha-zánkban a természetba-rát szövetségek, szak-osztályok és az ő köny-nyűbúvár csoportjaik adnak széleskörű lehe-tőséget.

HÍREK

KITÜNTETETT AKTIVÁK

Az 1000 éves Lengyelország millenáris ünnepség sorozatának hazai befejezése képpen a Lengyel Népköztársaság Nagykövetsége december 10-én fogadást adott a budapesti Lengyel Kultúrintézetben. Ezen alkalomból a lengyel-magyar baráti kapcsolatok fejlesztése, illetve Lengyelország népszerűsítése érdekében kifejtett kimagasló társadalmi munkáért Jan Kijanczyk nagykövete adta át a Lengyel Nemzeti Egységfront Országos Bizottsága által adományozott „Lengyelország Millenniumi Emlékérmét”.

A közel 60 fő kitüntetett között Bokody József és Meixner Ferenc természetbarát aktívák kapták meg a lengyel kitüntetést, a „Sobieski Dunai Emlékútra” felújítása és megrendezése terén kifejtett munkásságukért.

REJTVÉNYPÁLYÁZOK FEGYELEM! Az elmúlt évben a „Turista” és az Állami Biztosító által kiírt háromfordulós nagy rejtvenypályázat sorsolásának eredményét a márciusi számunkban tesszük közzé. Időközben a nyertesek – külön értesítésünk mellett – a jutalmakat megkapták.

HÁROM FIATAL jut minden négy természetjáróra – számolt be dr. Tóth Imre, a Csongrád megyei Természetbarát Szakosztály elnöke „Ifjúság és természetjárás” című előadásában a budapesti sportakadémian. Nem igaz tehát egyeseknek az az állítása, hogy a fiatalokat nem lehet bevonni a természetjárásba. A vita során felszólalt Beke Mártonné, a KISZ KB munkatársa, az MTSZ elnökségi tagja, aki tucatnyi olyan munkáról számolt be, amivel a KISZ segíteni kívánja a természetjárás elterjedését a fiatalok körében.

EZÜSTÉRMET – második díjat nyert „Gyöngyharmat” című természetjáró filmjével Szegvári Gusztáv, az Országos Amatőrfilm Fesztiválon. Ezenkívül 6 nyerte a Fesztivál TIT díszletdíját is.

KÖRTURÁT szervez – 14 nap alatt Csehszlovákia, Lengyelország és az NDK legszebb tájainak bejárásával – a Budapesti Szolgáltató Spartacus természetbarát szakosztálya. Tényleg folytatja a kultúrétakat és műteremtárgyatásokat Buda és Pest múltjának megismerésére.

TÜRABERLETET – igen egyszerű újját vezetett be a Vasútepiszki szakosztálya az 1967-es évre. Ez azt jelenti, hogy fizetéskor előre meghatározott részletet fizetnek be a tagok és ezzel fedezik azoknak a túráknak a költségeit, melyeken az év során részt kívánnak venni. Úgyes dolog.

ALACSONY-TATRAI táborozást szervez a Nógrád megyei Szakosztály júliusban. Minden hazai természetbarát jelentkezhet. (Salgótarján, Vöröshadsereg u. 14.)

SZABOLCS MEGYE EGYIK LEGÉRTÉKESEBB MÜEMLEKÉBEN a valai volt Vay-kastélyban a felszabadulás után óvodát, napközi otthont, orvosi rendelőt és orvosi lakást rendeztek be, majd 1961-ben eredeti formájában helyreállították az épületet. Itt nyitották meg a Kuruc Vay Ádám nevét viselő múzeum állandó kiállításait. A déli bástya tárolóiban a kuruc kori hagyományokra vonatkozó irodalmi dokumentumokat mutatnak be.

A DUNAÚJVÁROSI MÚZEUM leletemető ásatást folytatott a dunaúvárosi park rendezési munkálatainak helyén. Eddig negyven objektumot tártak fel, ezek egy része X–XII. századból írpádkori ház, kemence, a többi pedig korai avarkori lakóház maradványa. Korai avarkorl, és általában V–IX. századi házakat hazánkban eddig nem találtak.

A PÉCSI JANUS PANNONIUS MÚZEUM régészeti osztálya évek óta új kiállítás felépítésén dolgozik. A végleges forgatókönyv még ez évben elkészül, s a tervek szerint 1968 októberében nyitják meg a kiállítást. Az anyag egy része methodikailag lesz, másik része pedig a megye és a Dél-Dunántúli történetét kívánja bemutatni.

ESZPERANTÓ KLUBESTET tart minden kedden este 18 és 20 óra között a BTSZ eszperantó csoportja a XIII. kerületi Hazafias Népfőnt Váci út 50. alatti helyiségében, ahová az érdeklődőket is szívesen várják.

NÓGRÁDI TERVEK. Nógrád megye tájai igen kedvező adottságokkal rendelkeznek az életképes természetjárás kibontakozásához. S ezt a megyei természetbarátok ki is aknázzák. Nemrégiben összegezték a megyei szövetségnek az elmúlt év eredményeit s összeállították a gazdag programot 1967-re. Két éve még csak 27 szakosztály működött a megyében 1096 taggal. Tavaly ez a szám már 1390-re emelkedett Nógrád megye 35 természetjáró szakosztályában. Az idén tovább bővíthető a lehetőségeket a szakosztályok tagjai számára. A népszerűsítésnek Eresztvényben, Nagymezőn, Hollókőn, korlátlan lehetősége van. Nyáron a kerékpár túrákat népszerűsítik a fiatalok számára, melyekhez felszerelést biztosít a szövetség. Több szakosztály nemzetközi túrát, elsősorban csehszlovák kirándulást iktatott be idel, gazdag programjába. –gáldonyi–

FARSANGI TALÁLKOZÓT rendez a Veszprém megyei turistáknak február 11–12-én a zirci járási szövetség a gézaházai turistaházban.

FOTÓSOK FIGYELEM! Az elmúlt évben meghirdetett fotópályázat határidejét f. év május 1-ig meghosszabbítottuk, tekintettel arra, hogy az eddig beküldött anyag a bíráló bizottság igényeit nem elégíti ki. Kérjük, az értekes díjjakkal kiírt pályázatra minél több képet küldjenek természetbarát fotósaink.

Turisták könyvespolcára

Meg kell vallani, mi mindnyájan – fővárosiak és vidékiek – egy kicsit Budapest szérmesei vagyunk. Bilskék városunkra, a világ egyik legsebbe fekvő fővárosára. Az idegen élményekkel és felvételkel megrakodva távozik. A „bennszülött”, aki naponta elme egy ezen a helyeken, szinte észre sem veszi már szépségeit.

Ezért ajánlhatjuk szemlőddésre olvasóinknak a Corvina Kiadó pazar fotóalbumát, a Budapest-et, mely fővárosunk szemellátható és a hétköznapi forgatagában néha elsikladdó szépségeit örökíti meg 138 csodás felvételen.

A Buvár Könyvek sorozatban jelent meg az ismert „békáember”. Rádai Odón Buvárkalandok című könyve. Megtudjuk belőle, hogy kétszáz évvel ezelőtt egy kovácslegény mesterségét felhagyva felcsapott buvárnak, és annyi aranyat hozott fel gazdag partfogóknak egy elszüllyedt hajóról, hogy lovaggá ütötték. Ilyen és más hasonló történetek, évszázados tervezetek, próbaközpök ismertetésével szemlélteti könyvünk a buvárkodás korábbi fejlődésének útját, s a legújabb kor nagy vállalkozásait is: Bebe-Barton merüléseit, Piccard mélytengeri megfigyeléseit. Beszámol a könyv Cousteau kapitány kutatásairól is (Megrendelhető – postán, Budapest 5. Postafiók 240.)

Gyula. S egy szóval sem túlozza, csupán adatokkal feltárja és bizonyítja olvasóinak, hogy Budapest, s a hazai tájak mennyire szeretnivalók, hősi múltúak, gazdagok erőben és szépségben. A könyvet a Móra Könyvkiadó jelentette meg. (szalantnal)

„JÁTEK A VESZÉLYEL”

Gyakran belelapozok ifjúsági könyvekbe, válogatok közöttük ajándékozásra, azt hiszem, minden felnőtt ilyen, aki szereti a gyerekeket.

A „Játék a veszéllyel” c. könyvbe nemcsak belejegyeztem, elolvastam. Végig.

Pedig – sajnos – nem tartozom már abba a korosztályba, amelyhez ez a könyv szól. A könyvet a Tankönyvkiadó jelentette meg az Állami Biztosító támogatásával. Szerzői: Rehák Ferenc és Várkonyi Margit, a 8–12 évesekhez szólnak.

Hogy miért olvastam el? Ezzel kapcsolatban el kell mondanom a minapi élményemet. Nem tartozik a szívdertő események közé. Köddös, rossz volt az idő. Az úttest is csúszott. A tömött autóbuszban a szokott feszült, ingerlékeny hangulat. A busz nagy csikorgással, hirtelen fékezett. Mi történt?

Nem szívesen idézem vissza a két szerencsétlenül járt gyermek képét. Aló teherautó mögöl szaladtak ki. A buszvezetőt semmiképp sem terheli felelősség.

Antalfy Gyula: ÉDES HAZÁNK

Nos, itt van számomra az emlékeztető, ez a történet jutott eszembe az ifjúsági könyv kapcsán. Természetesen tartjuk mi felnőttek, hogy megtanítsuk a gyermekeket számtalan dolgra; hogyan egyenek, viselkedjenek, öltözködjének stb. Es arra, hogy elkerüljék a baleseteket? Sokkal kevésbé! Talán azért, mert ehhez mi magunk sem értünk eléggé. Semmiképp sem annyira, mint ahogyan ezt a rohanó korunk, technikai fejlődésünk megköveteli. Ez a könyv, a „Játék a veszéllyel”, balesetvédelemmel foglalkozik. Ezért el kell olvasnia minden gyermeknek. A szerzők ezt a valóban nemes propagandát olvasmányosan dolgozták fel. Ezért jó, ha elolvassa minden gyermek. Külön dicséretet érdemel a tiszta, világos, kifejező illusztráció. Bánhegyi Tibor munkája. A gyermekolvasó még szórakoztató és tanulságos rejtvényeket is talál a könyvben. V. E.

Címlapunk: MTI felvétele

Turista a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő, Szerkesztőség: Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1. Telefon: 113-493. Kiadja: az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadószerkesztő felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3,- Ft. Előfizetési ára egész évre 32,- Ft. félévre 16,- Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlapirodánál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bármely postahivatalban. Csekkszámom: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Kiskereskedelmi Vállalat. Budapest, I., Fő u. 22. és a Kultúra külföldi képviselők. Index: 25 814.

A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrzük meg és nem küldjük vissza.

66.2151 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

A MEGHASADT KANDIKÓ HEGY, TÖRÖKVERŐ MÓKUSOK, HASONLÍT-E A SPENÓT A SALÁTÁRA?

Jól sikerült természetbarát
vetélkedő Zalaegerszegen

Nagy az izgalom
(Mészáros Ferenc
fotó)

Vajon ki kerül a pó-
díumra?

Ceruzát szorongató gyerekek, figyelő arcok, nyugtalan fészkelődés. Ez az ami legelőször szembe-tűnik a megyei Művelődési Ház Univerzum Klub-jába lépő idegennek. Érthető a kíváncsiság. Zalaegerszegen először rendez közös előadást és vetélkedőt a Magyar Természetbarát Szövetség, a „Turista” szerkesztősége, a megyei gyermekkönyvtár és az OTP.

Először Öveges István földrajztanár szól a gyerekekhez. Zalai tájakat fest le színes előadásában, olyanokat, amelyeket mindenki ismer, csak éppen nem jól. Legendákat idéz a megye múltjából. A hallgatók megtudják, hogy miért Mukucsfalú Mukucsfalú, jóízűen nevetnek, amikor meghallják, hogyan úzte ki a törököt 400 évvel ezelőtt a kis zalai faluból a zsákból kieresztett mókus sereg, hogyan nyílt meg a Kandikó hegy, mikor épült a híres egervári vár. Amikor a tanár tájleíró verset szaval, a gyerekek vele suttognak.

Majd izgalmas vetélkedő következik. Aki kitölti — helyesen — a cédulát, beugorhat a vetélkedőbe. Vajon Zalaegerszegen van-e több lakosa, vagy Nagykanizsának? Vajon Budafán találták-e előbb az olajat vagy mást? Megszületnek a találatok. Kilenc győztes kikerül a pódiumra.

— Milyen növényeket láttok a táblán? — kérdezi a játékvezető. Az izgatott gyerekek számokat húznak, s kiderül, a spenótot alig lehet megkülönböztetni a salátától, s nem is olyan egyszerű felismerni a tortavirágot. Naptárak, könyvek a jutalmak, a győztes találatokra.

Aztán az OTP helyi fiókjának képviselője intéz kérdéseket a vetélkedőkhöz. A szakmai kérdések mellett tudni kell azt is, hogy hol él Zalában a híres fadaragó népművész, Breglovics Kálmán és hol tört föl az elmúlt évben 96 fokos víz a megyében.

Végül megszületnek az eredmények. A három győztes: *Fatér József*, a hármas számú szakközépiskola második tanulója, *Sversits Kati* és *Csapó Ida*, a Landorhegyi úti általános iskola nyolcadikos tanulója három-három szép könyvvel távoznak az Univerzum Klubból.

A szétoszló gyerekek a hallottakat ismételtetik. Thuri György várkapitányt emlegetik, s magyarázzák, merre vannak a legnagyobb szelídgesztenyések. Valami megmozdult a gyerekekben. A táj, a természetjárás szeretete — ami eddig talán csak szunnyadozott bennük.

H. I.

BUDAI NÉP- SZOKÁS, A KRUMPLI- BÚCSÚ

*M*integy tíz esztendővel ezelőtt elevenítették fel Budán a múlt évszázad folyamán évenként megrendezett Krumpli-búcsút. Karácsony másnapján már a kora délelőtti órákban benépesedik a Paksi Földműves Szövetkezet Mártírok útján levő halászcserdjája: Obudától Kelenföldig érkeznek a népes családok, főként a régi sváb családok leszármazottjai. Az asztaloknál héjában sült krumplit szolgálnak fel friss, falusi zsir-körítéssel és mindezt ingyen!

A népszokás eredete az 1838-as árvízzel kapcsolatos. Annak idején a Duna partján levő utcák házait jeges áradat öntötte el, s a lakosság a magasban fekvő budai utcákba menekült. Élelmézésükről a budai vendégfogadók tulajdonosai gondoskodtak, ellátták őket bőségesen sült krumplival, zsírral.

A későbbiek folyamán elhalványult szokást a tabáni származású Fischer-fivérek elevenítették fel, s a kezdeményezésüket átvették a mai vendéglátók. A földműveszövetkezet másfél mázsa krumplit süttetett meg karácsonykor, s a hozzávaló zsírral együtt traktálta a vendégeket. Valamennyi érkezőnek kabáthajtókájára nemzeti színű szalagra erősített apró krumplit is tűztek.

És állt a búcsú, kora délelőttől késő délutánig, schrammli zene mellett.

AZ ERDŐ TÉLI ZÖLD FÁI

A városiasodással az ember egyre inkább beszorult a puszta falak közé. A természet lenyűgöző szépsége utáni vágya viszont nem aludt ki, sőt fokozódott. Ma már egyre többen keresik fel erdős tájainkat, vagy a féltő gondossággal kezelt parkjainkat.

A természet bőven gondoskodott arról, hogy a szépet kereső ember számára mindig nyújtson felüdülést. Ősszel, mikor a lomblevelű fák, mint a bükk, a tölgy, a juhar, a kőris, az éger és a nyár fokozatosan levetik díszüket, különböző színű leveleiket, az örökzöld fenyők — a tűlevelű fák — nyújtanak életvidám képet.

A fenyőféléknek mintegy 200 ismertebb fajtát tartják számon. A világ használat alatt levő erdőterületének 50%-át, Európa erdőterületének pedig 60%-át teszik ki a fenyők. Hazánkban viszonylag kevés fenyőfélék természetnek. Erdőterületünknek csak 8%-át teszik ki. Természeti, éghajlati viszonyaink inkább a lombos fajoknak kedveznek. De azért van őshonos fenyőfa fajunk is, az erdei fenyő. A természet és a tudatos emberi munka viszont több fenyőfélével növelte már erdeink esztétikai értékét. A fenyvesítésre ma is nagy gondot fordítanak az erdészek. A kivágott lomblevelű erdő helyét több helyen lomb- és fenyőfélékkel vegyesen telepítik be.

A természetkedvelő embert a felismerés, a megismerés különös örömmel tölti el. Jó érzés, ha az erdőt járva nemcsak elgyönyörködünk a fenyőfélékben, hanem fel is ismerjük azokat.

Már messziről felismerhető az idős, 40 méter magasra növő erdei fenyő. Törzsének felső része sárgászöröses, vagy vörösesbarna színű. A törzs alsó részén viszont rozsdabarna színű a kéreg és erősen repedezett. Koronája a hegyvidéken keskeny, míg a síkvidéken erősen szétterülő. Ágain a szürke vagy kékeszöld színű, 5—12 cm hosszú tűlevelek kettésével állnak. Töbozai — amelyek a beérésig féltő gondval őrzik a fenyőfa magjait — szürkésbarna színűek, fénytelenek. Egy kis kocsányon 1—3 db, 3—7 cm hosszú toboz ül. Magyarországon ez a fenyőfaj foglalja el a legnagyobb területet, a fenyőfélék közül. Nálunk őshonos az Őrségben, Göcsej vidékén, Vas megye nyugati határszélein és a Bakonyban Fenyőfő község határában. Nagy kiterjedésű erdei fenyő telepítésekkel találkozhatunk Somogyban és a Duna—Tisza közén is. Fája igen értékes építőanyag.

Nálunk a következő legnagyobb területet elfoglaló fenyő: a fekete-fenyő. Törzse egyenes, kérge mélyen repedezett, szürkésfekete színű. Az idősebb fákat tehát jól megkülön-

Fiatall duglász fenyő-fácsk

böztethetjük az erdei fenyőtől. Tűi kettésével állnak, 8—17 cm hosszúak és sötétzöld színűek. Töbozai 5—8 cm hosszúak, halványbarnák, fényesek. Nálunk ez a fenyőfaj nem őshonos. Kimondottan szárazságtűrő fenyő. Inkább a sziklás, kopár területek és az Alföld homoktalajának a fája.

Szép új telepítéseket láthatunk a Balaton-felvidék dolomitos dombjain. A Duna—Tisza-köze területének fásításánál is felhasználják, bár itt az értékesebb fát adó erdei fenyő már fokozatosan kiszorítja.

Talán legkönnyebben felismerhető a lucfenyő. Népiesen ezt a fenyőfajt nevezik karácsonyfának. Kúp alakú fa. Törzse egyenes, kérge világosszürke, pikkelyes. 1—2 cm hosszú, tűlevelei rendszertelenül helyezkednek el az ágakon. A tűlevelek fényes-zöldek, kissé szűrőshegyűek. Töbozai 8—16 cm hosszúak. A lucfenyő nemzetségében mintegy 40 faj él. Néha 50 méter magasra is megnő. Nagyon páraigényes. Fája igen értékes építőanyag és cellulóz alapanyag, ezért kiterjedten telepítik a nyugati határvidéken és magasabb hegysegeink északi oldalán. A hazai karácsonyfa-szükséglet kielégítése érdekében az erdei villanyvezetékek alatt és az erdei tisztásokon is telepítik. Szép lucfenyveseket láthatunk Sopron, Kőszeg, Szombathely környékén kívül még a Bükk-hegységben és a Zemplén hegységben. Kedvelt díszfenyő.

A városokban ezüstfenyő néven ismerik a jegenyefenyőt. Kúp alakú, egyenes törzsű fa. Kérge fiatalon szép sima, világosszürke. Tűlevelei kétoldalt „fésűsen” ülnek az ágacskákon, 2—3 cm hosszúak, felül fényeszöldek, alul pedig két világos hosszanti csík található. Töboza 12—15 cm hosszú, henger alakú. Párás

Zelai erdőfenyves (Mihalovszky István felvétele)

levegőt és sok csapadékot kíván. Fája értékes építőipari fa. Hazánkban Sopron, Kőszeg környékén van említésre méltó jegenyefenyő erdő. Elszórtan, a táj változatosabbá tétel érdekében több helyen telepítik. Tűi a száraz levegőtől szobákban is soká hullanak le, ezért kedvelt karácsonyfa. A jövőben kiterjedtebben fogják telepíteni.

Főleg a Sátoros-hegységben és Dél-Dunántúl erdeiben találkozhatunk a duglászfenyő-félékkel. Koronája kúp alakú. Törzse egyenes, kérge mélyen repedezett. Ágai szabálytalanul helyezkednek a fa törzsén. Narancs illatú levelei lágyak, 2—3 cm hosszúak. A tűvel alsó részén két fehér csík található. Őshazájában Észak-Amerikában és Kelet-Ázsiában 60—100 méter magas fává is megnő. Az utóbbi időben nálunk is többfelé telepítik. Díszfenyő.

Nyugat-dunántúli és a somogyi erdőkben látható a simafenyő. 50 méter magasra növő fa. Kérge fiatalon sima, szürkészöld, idősebb korban repedezett. Öt tűlevele van egy-egy csomóban. Tűlevelei 6—12 cm hosszúak, lágyak. Töboza henger alakú, 8—20 cm hosszú, erősen gyantás. Hazánkban mintegy 150 évvel ezelőtt került az első simafenyő a zirci arborétumba. Díszfenyő.

A Bakony hegységben, Szentgál község határában található Közép-Európa legnagyobb kiterjedésű tiszafa-fenyőerdeje. Kis fává nő, legtöbbször cserjeszerű. Tűlevelei 1—3 cm hosszúak. Hirtelen kihegyesedők, az ágacskák csúcán körben állnak. Díszfa. Mérges növény.

Az igazi ezüstfenyőnek Colorado az őshazája. Kúp alakú, 30 méter magasra is megnövő fa. Kérge szürkésbarna, vastag, repedezett. 2—3 cm hosszú tűlevelei merevek, szűrőszak, szürkés, kékeszöld vagy fehér színűek. Nagyon lassan nő, így még karácsonyfának sem termesztik. Nálunk parkokban és házi kertekben találkozhatunk vele.

Az erdőt szerető és féltő turistákat szeretettel várja az erdő. A tűlevelű fenyők változatosabbá és látványosabbá teszik ugyan a tájat, de jobban is kell rájuk vigyázni, mint a lomblevelű fákra.

Váradi Géza

Turista

UTAZÁS

CAMPING

KIRÁNDULÁS

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1967. MÁRCIUS
XIII. ÉVFOLYAM 3. SZÁM
ÁRA 3 FT

PECS

Ha megkérdeznél, hová szeretnék menni kis hazánkban, azt felelném: Pécsre! Legvárosiasabb városunk, ősi, tiszta, harmonikus, mint a lélek, aki megszabadult tuskéitől. Az ember könnyen lélegzik ilyen helyen, a végtelent érzi, ami maga az élet. Minden városnak van jelképe, valami áramlik belőle, ami a lényege. Pécs szimbóluma a krétafehéren ragyogó négytornyú székesegyház. Vagy inkább a kupolás mecset zölden simogató tetője? Vagy a parasztokat vezérlő Hunyadi lovasszobor? Vagy egy tál szőlő, őszibarack és érett füge? Vagy csak a napfény, a tiszta ég? Ahol ennyi jelkép közül válogathatsz, lényeges dolgok rejtőznek. Az élet gyönyörűsége rejtőzik Pécsen. Bárdosi Németh János, Pécs egyik költője, így ír e város légköréről:

*Hogyan fössem le ezt a boldog érzést,
mint tóban a ponty, lúd a gabonában,
nyakig ülök a csöndben és idillben,
mely hegyről, völgyből frissen árad hozzám.*

*Hús zöld-arany bor csillog a pohárban,
s míg ürítgetjük: érezzük, az élet
ily betelt jószág, egyszerű és áldott,
s nem sok nap hull a hegy mögé így vissza.*

Jártam ott, teleszívtam magam fényvel és csennel, kóstoltam borát és gyümölcsét egy nyári estén. Megpróbálom fölbontani a pécsi érzést tárgyias elemeire: mi él az emberben Pécs emléke gyanánt? A Mecsek méltósága és nyájas szépsége a város felett. Itt jelennek meg az első és utolsó virágok minden évben, itt szinte szüntelen tavasz van. A város a hegy lábainál fekszik, sütkérezik a fényben. Kelták jártak itt először, utánuk Sopianae néven a római Pannónia városa volt, a mai belváros római házfalakra épült. A székesegyház altemploma: keresztény bazilika. Közélemben olyan temetőt tártak fel a két háború közti korszakban, amilyen Itálián kívül nincs sehol Európában.

A székesegyházhoz úgy vándorolsz el, mint egy várba. Ezt a püspökséggel együtt Szent István alapította, román stílusban épült, igazán páratlan látnivaló kívül-belül. Eredeti ősi köveitől Lotz Károly és Székely Bertalan fal-festményeinek soráig. Erős, önérzetes város volt mindig. Kiváltságait Árpádkori királyaink adták, a későbbiek megerősítették. Nagy Lajos 1367-ben itt alapította az első magyar egyetemet. A török hódítás ezt elvitte, de csodálatos mód hagyott is hátra maga után szép formát: Kászim basa dzsámiját, a legnagyobb szabású török épületet hazánkban. Mert 1686-ig Pécs is a törökhöz volt. A kórház-udvaron áll Jakováli Hasszán dzsámija, ép minarettel. De a jól rendezett utcákon és

A munkáslakások száza épülnek Komlón

A Hunyadi-szobor a Széchenyi téren

tereken, átbortorkálva lépten-nyomon emlékkre bukkanunk.

E falak között lüktet Pécs egyenletes érve-rese. A török elfűtta egyetem helyébe 1923 óta új egyetem támadt, s olyan jó hírű doktorokkal rendelkezik, akiknek híre-hitele átjár az ország határain. Most az új klinikai épülettömb a leszebb látványosság Pécsen. De ott van szép, kétszázéves egyetemi könyvtára, s számos iskolája.

Ha végigballagsz az utcákon: innen is, onnan is zeneszó hallik. S egy fiatal táncművész itt teremtette meg azt a magyar baletet, mely a város nevével immár Európa-hírű, akár a pécsi orvosok. Saját írói és költői vannak, saját irodalmi folyóirata, a Jelenkor, saját véleménye, saját rádiója, saját újságja. Holott mindenben harmonikusan illeszkedik az országhoz. Pécs az annyira szükséges magyar decentralizálás példája.

Sejtjük, hogy a terekhez, házakhoz és tornyokhoz, a rangos műveltség légköréhez valahol a háttérben csatlakozik és táplálja a várost az ipari munka régiója. Igen, a bányászat és ipar városa is Pécs. Valamikor csak az ízlést és kézimunkát igénylő Zsolnay-féle majolikák, kesztyűk, bőröndök, harmoniumok és orgonák, a pezsgő és sajt, szappan, olaj, csokoládé került ki pécsi címkével. Volt téglagyára, mészégetője, fűrésztelepe, papírgyára, s híres kőszénbányája, mosótelepe és osztályzója, s brickettyára, mely ugyancsak jó hírre tett szert. Szenet, követ, fát, bort szállított a pécsi vasút. Ma mindezekkel együtt új nagy kincset nyújt a gazdag pécsi föld: az uránércet, az atomkorszak nyersanyagát. A régi pécsi házsorokból kilépve egy új Pécs fehér ragyogása fogadja a látogatót, a pécsi bányászok modern fehér házai, zöld gyepszőnyeggel és virággyakkal körülvéve. S csak pár perc és már Komlón vagyunk, a magyar ipari erő gazdag várában, ugyancsak hatalmas gyárkémenyek és rendre szépen egymáshoz illeszkedő modern bányász-háztömbök között. Forr, sistereg, kavargó itt az élet gyönyörűsége, az alkotó érvérés. S ha az ember elé egy tál szőlőt és pécsi óriás barackot raknak, s ha látja szemünk a Mecsek csodálatos, gyönyörű délszaki virágait, a kontyvirágot, a vad pünkösdi rózsát, az illatos hunyort és társait, egy nemzet ezeréves szépségekkel teli városában jól érzi magát. S eltűnődik Pátzay Pál jeles Hunyadi-szobrán, amelynek talapzatán ez a Czuczor-idézet olvasható: „Míg nem győz, nincs nyugalma!”

Szalatnai Rezső

A választások elé...

Ezen a tavaszon — március 19-én — az urnák elé járulnak hazánk választópolgárai.

A természetjáró mozgalomnak többszörösen is fontos ügye ez a választás. Túl azon, hogy már előkészületeiben is látható a demokratizmus további kiszélesedése, a mi mozgalmunk fejlődésének olyan szakaszára esik a most megválasztandó és összeülő Országgyűlés ciklusa, ami évtizedekre dönti el egészséges és mind gyorsabb fejlődésünk ütemét.

Amikor e sorokat írjuk, még nem zajlottak le mindenütt a jelölő gyűlések, de a mi mozgalmunk sok lelkes híve is bizonyára ott fog ülni a tanácsok és legfőbb törvényhozó szervünk padsoraiban.

A következő években fog beérni mindannak a gondos és áldozatos munkával előkészített sok kezdeményezésnek a „vetése”, amely valósággal megújította egész mozgalmunkat. Ettől a parlamenttől — amelynek megválasztásában, mint állampolgárok mi is részt veszünk — helyes és hasznos döntéseket kérünk és várunk, még több segítséget és megértést.

Nem mindegy számunkra, hogy kik hozzák majd a legfőbb döntéseket. Nem mindegy úgy sem, mint hazánk állampolgárainak. De nem mindegy nekünk úgy sem, mint egy hatalmas, százazreket vonzó mozgalom tagjainak, kik egy sor nemes eszmét — a nép-egészségügy felemelését, a honismeret kiszélesítését, hazánk anyagi és erkölcsi értékeinek ápolását, a honszeretet elmélyítését, a közösségi szellem irányába ható jellemformálást — tűzték zászlójukra.

Népi államunk, — a szocializmus építésének — minden gondjával és örömeivel közösséget vállalunk. Ezért és erre szavazunk. De ezen túl, a fenti gondolatok külön is ünnepélyessé teszik azt a pillanatot, amikor az urnák elé járulunk. Az urnák elé, melyekbe — tudjuk — olyanok nevei kerülnek, kiknek a néphatalom képviselőiként való megválasztása, egyben a mi ügyünk diadalát is jelenti.

A Magyar Camping Klub 1967. évi tervei

A másfél évvel ezelőtt alakult Magyar Camping Klub a múlt évben szép munkát végzett a XXVII. nemzetközi táborozás megrendezésével, és jó nevet vívott ki magának az európai camping klubok között. Kérdést intéztünk dr. Zákonyi Ferenchez, a Camping Klub elnökéhez, milyen tervekkel készül a klub az előttük álló évre.

— A Magyar Camping Klub 1965. májusában alakult és már akkor nehéz feladat előtt állt. Részt kellett venni a Hollandiában rendezett XXVI. nemzetközi táboron és az ott rendezett kongresszuson elérni, hogy a Magyar Camping Klub teljes jogú tagja legyen a Nemzetközi Szövetségnek. Ez sikerült, sőt az is, hogy a fiatal klub megbízást kapott a XXVII. nemzetközi tábor megrendezésére, amire idáig a nemzetközi szövetség történetében nem volt példa. Úgy érzem, megfeleltünk a bizalomnak, hiszen a külföldi újságok cikkei — amelyekből a Turista is számos részletet közölt — igazolják, hogy osztatlan elismerést sikerült elérni a hazai nagytábor megrendezésével.

Ezekután áttérhetünk a folyó évi tervekre?

— Igen. Megbízást kaptunk a balatonfüredi kongresszuson a Nemzetközi Szövetségtől, segítsünk abban, hogy más szocialista országokban is jöjjenek létre nemzeti camping klubok. Elsősorban Csehszlovákiát, és Bulgáriát ajánlotta a Kongresszus. Most folynak a tárgyalások, és reméljük, hogy Lengyelország és hazánk mellett a Bécsben tartandó kongresszuson e két szocialista állam nemzeti klubját is felvesszük.

— A Balatonfüreden hozott határozat értelmében a Nemzetközi Szövetség a következő nagytáborát és kongresszusát a Bécs melletti laxenburgi parkban fogja megrendezni. Na-

gyon szép az a tábor, talán első magyar látogatója voltam közvetlen a megnyitása előtt. Csak, — amint osztrák barátaink is elmondták — nincs Balatonja, s nagyon nehéz feladatuk lesz utolérni a füredi tábor rendezvényeit. Összesen 2500 táborozó vehet részt egész Európából és nekünk kb. 100–120 főnyi kontingens kiküldetésére lesz lehetőségünk.

— Következő feladatunk a soraink rendezése. Az eddigi tapasztalatok, s a kialakult gyakorlat alapján létre akarjuk hozni a Klub végleges alapszabályait, megteremteni a demokratikus választás lehetőségét, közös egyetértésben a Klub tagságának nagy részét adó Magyar Természetbarát Szövetséggel és a Magyar Autóklubbal.

Rendeznek az idén is nagytáborot?

— Igen, a Klub első nagytáborát öhajtuk megrendezni, de kivételesen most nem a Balaton mellett, hanem a Dunakanyarban. Az első nagytábor helye a szentendrei camping lesz s mondhatom, örömmel figyeljük azt az érdeklődést, amelyet a szentendrei Járási és Városi Tanács tanúsít. Az említett szervek minden támogatást megadnak ahhoz, hogy a nagytábor felejthetetlen emlékekkel záruljon.

Részt vehetnek ezen külföldiek is?

— Természetesen. Meghívót is küldünk a Nemzetközi Szövetség minden egyes tagországának, és örülnénk, ha minél többen táboroznának együtt velünk. A két táborban 2000 személy fér el kényelmesen és így a létszám kötött lesz. Úgy terveztük — miután a laxenburgi tábor a miénk előtt lesz —, hogy onnan a jelentkező külföldi vendégeket egyenesen a Dunakanyarba visszük. Aki pedig a Ba-

latonra akar menni, a balatoni táborokban helyezkedhet el.

— Külön feladatot jelent, a magyar camping-mozgalom fejlesztése, beleértve nemcsak a taglétszám emelését, hanem a campingezéshez szükséges felszerelési tárgyak készítését is. A nemzetközi tábor nagyon jó hatással volt ezen a téren. A HUNGAROTEX hirdetései megjelentek már a külföldi lapokban. Nagy az érdeklődés a magyar camping-felszerelések, cikkek iránt, s ez természetesen maga után hozza, hogy a hazai közönség is széleskörű választékból előgítheti ki igényét. Megkezdik a magyar karavánkocsik gyártását is, s ezzel ismét nagyot lépünk előre a camping-mozgalom útján.

Szó volt arról, hogy színes film készül a füredi táborról?

— Igen, a Közlekedési és Dokumentációs Központ, amely már számos kiváló idegenforgalmi filmet készített, a balatonfüredi nagytábor filmjét is elkészítette. A munkapéldány levetítése már megtörtént, nagyon szép és jó sikerült film lesz. Elárulhatom, hogy szebb lesz a hollandi tábor filmjénél, anu érthető, mert itt több fényképezési lehetőség volt mint ott. Kiküldjük a különböző európai camping klubokhoz, hogy vetítsék le otthon is. Ez mind-mind hírverést jelent hazánknak és campingjeinknek.

— Végül talán arról teszek említést, hogy szeretnénk részt venni az európai campingkiállításokon. Londonban, Párizsban, Brüsszelben, ahol megbízottaink is megjelenének és felvilágosítást adhatnának a magyarországi camping-gezési lehetőségekről —, fejezte be nyilatkozatát dr. Zákonyi.

Mosonyi László

6 LÁNY, 24 FIÚ

HATSZÁZ KILOMÉTER
KERÉKPÁRON

Sokan figyeltek fel arra a vidám csoportra, amely egy derűs, napfényes reggelen gyülekezett a szegedi Széchényi tér öreg platanjai alatt. Nagy csomagokkal megterhelt kerékpárok körül tarka sereg zajong, hangos üdvözléssel köszöntik az újonnan érkezőket. A városi KISZ-vezetőségének és a szegedi Vedres István technikum természetjáróinak közös kezdeményezéséül kerékpár-túrán oldják meg a soron levő vezetőképzést. Huszonnégy fiú és hat lány. Vezető: Berci bácsi, azaz Bíró Albert tanár. Többhónapos előkészület után, szülői beleegyezéssel a zsebekben, nagy út előtt, erő a lábokban, bizakodás a szívekben — irány a Balaton! A tavalyi élményt így mesélik:

Indulás után mindjárt kiderült, hogy vékonyak a zsinetek, amikkel a csomagokat felkötöttük. Nosza, be egy üzletbe, két kiló erős cukorspárgáért. Tizenhat kilométer után az első durrdefekt. Fejvakarás: mikor jön a második? Szerencsére nem volt második, a gumik simán gurultak, a hátszélben megtákosodtak a lányok is. Délben már Kiskunhalas házai köszöntöttek bennünket, a világhírű Csipkeház (megnéztük), s estére már Kalocsán tapostuk fáradtan a pedált. Szegény Berci bácsi bejárta az egész várost, míg a Neonfénycső gyár zuhanyai alatt megtisztálkodhattunk. De jó volt kinyújtóztatni az izomlázat a város szélén felvert sátrakban!

Vasárnap délben már mögöttünk volt az Alföld. Bajánál átkeltünk a Dunán s már felfelé sem voltak ne-

hezek alföldi lábainknak a dombok, hiszen útunk végcéljának előhírnökei voltak. Még az a felhőszakadás sem hozott ki a sodrunkból, amely Bátaszéknél ömlött a nyakunkba: felvertük ellene a sátrakat. S másnap a déli harangszót már Mohács főterén hallgattuk, estére pedig a pécsi Építőipari Technikum ágyaiban aludtunk. Egnapos pihenőnk városnézéssel és a Misina megmásásával telt el. Másnap pedig „bevettük” Szigetvárt —, még a várárokban is megmosdottunk. Közben „Puha”, építőfiú barátunk csapágya lerobbant, de két gépészfiú elkarikázott alkatrészt-utánpótlásért és ez is rendbejött.

Kaposvár gyümölcsösei úgy csábítottak, hogy megtelt a bünteteskasszánk. (Tíz forint bírság járt a sorból való „kilógásért”.) Csokit és nápolyit vettünk rajta és jóízűen elfogyasztottuk. Minden falu lakói összeszaladtak csodálatunkra, hiszen nem mindennapi látvány egy ilyen hosszú „felgyvert” és fegyverzett kis hadsereg.

A magyar tengert Lelléné! pillantottuk meg. Berci bácsinak azt mondta az üdülőfelelős, hogy ez nem tartozik rá, a kerftéstől húsz méterre az veri fel a sátrát, aki akarja. Mi akartuk. Este táncolni mentünk volna, de megfelelő „szerelés” hiányában mindenünnen udvariasan kitessekeltek bennünket. (Legközelebb vigyünk szmokingot is a biciklin?)

Pontosan az előírt időben megérkeztünk a Kilián-telepre. Összeálltunk a szentesi Horváth gimnázium turistáival, hogy széppé varázsoljuk a csongrádiak ott-

honát. Délután már lubickoltunk, este pedig táncoltunk — itt nem kellett szmoking.

Tanfolyamunk gyakorlati része ezzel végetért. Folytattuk az elméleti felkészüléssel. Összeállítottuk tennivalóinkat, két nagy túrát vezettünk a környékre, két hangulatos táborüzet gyűjtöttünk, Tihanyban is jártunk a szentesiekkel, összebarátkoztunk a kedves nyugatnémet munkásfiúkkal. Igazán szép, változatos, eredményes tanfolyam

volt ez. És „melléktermékként” teljesítettük az Országos Kerékpáros Körtúra egy jelentős szakaszát is.

Nyáron folytatjuk. Kedvet kaptunk hozzá. Melegen ajánlom minden fiatal foglalkozó vezetőnek az ilyen kerékpáros nagy túrákat. Sokat látni, összebarátkozni, szervezést tanulni, egyaránt kitűnő alkalom.

Orsy József,
a szakosztály
ifjúsági vezetője

Vállalatok, intézmények tavaszi országjáráshoz, tsz- és üzemlátogatáshoz béreljenek

KÜLÖNJÁRATÚ AUTÓBUSZT!

Felvilágosítást ad a MAVAUT Budapest, V., Engels téri pályaudvar és az IBUSZ kirendeltségei.

Mit lehet látni fél nap alatt gépjárművel a Vértesben? Körtúrának egyetlen lehetőség kínálkozik: Zámoly, Gánt, Pusztakőhányás, Szépvizér, Horog-völgy, Csákerény. (Abáról indultunk.) Itt a térkép kellemesen csal: régi jelzései szerint nem jó az út a kerekeknek, viszont az új útépitések megjavították. Turisták vagyunk, a leg-„forrásosabb” vidéket keresve az Iharfa-tisztás után a Lipa-kutak felé indultunk. És itt ért a meglepetés, amiről be akarok számolni. Jó két kilométer után megszűnt a fakó tölgyes, messziről egy óriási tisztás látszott, s aztán gépkocsink szinte belerohant egy hatalmas, krátertölcsérhez hasonló mélységbe.

Persze nem történt semmi baj. Lefékezünk. De sporttársak, ezt meg kell nézni! A látvány elkápráztató. Alattunk 30 méterrel haragoszöld, kristálytisza, mozdulatlan felszínű hatalmas tó. Ha nem lenne ilyen sivár a környéke, leginkább a Szent Anna tóra emlékeztetne. Néztük az 1959-es kiadású térképet. Ezen a helyen fás ligetet, szőlőt jelez és a forrásokat — a már rég eltűnt három Lipa-kutat. De hát hol is vagyunk tulajdonképpen? Mérünk. Pusztavámtól délkeletre, 6—7 kilométerre. A táj olyan, mintha nem is a Vértesben lennénk. A nagy víztükör okozza ezt. Fák nézik magukat ebben a tükörben. Filmre kell venni. Sajnos, két hosszanti partja meredek, sivár, fűszál nélküli meddő talaj, csak déli oldalán közelíthető meg a part.

Meddő? Azt mondtam, meddő? Akkor megvan! A bányász műszó ébreszt rá, hogy a pusztavámi ezénbánya elhagyott külszíni fejtése alakíthatta így át a tájat. A tó fölött a volt bánya keskenyvágyányú vasútjának végállomását is jelzi még egy tábla: Szépvizér. Mielőtt itt megkezdték a külszíni fejtést, a három Lipa-kút egyikéből fakadt a gyérvízű Szépvizér erecske. Medre most száraz, de itt van helyette a szép tó.

Ahogy ott nézelődtünk, fiatal bányász közeledett fürge ugrásokkal a tó omladékos part-töltésén át. Lefut a déli oldalra, ahol a víz felszínén kis tutaj áll, mintha belefagyott volna. Utána futok. Orosz Jánosnak hívják. Szívesen elmondja, amit tud.

— A tó szép, de alig érdeklődnek utána. Mi szeret-

Halatetés a Szépvizéri-tó felső részén

TENGERSZEM A VÉRTESBEN

nének itt kezdeni valamit néhányan, a társaságban van egy mérnök is. A tulajdonos, a Mátraaljai Szénbányászati Tröszt már azon gondolkodik, hogy a 15—20 méter mélységű tavat betemeteti a meddő anyagával. Utána beerdősítenék. Szerencsére a vezetőségben vannak lelkes természetbarátok is, ezek azt javasolják, hogy inkább a közeli sekélyebb tavakat tenessék be, ezt hagyják meg nekünk, mert szép.

— Mekkora?
— Északi szélessége 250 méter, hossza száz méterrel több, szabálytalan háromszög alakú. Csak ez a csúcs sekély, ott is csak pár méteren át. Hideg, fürödni nem lehet benne. Csak itt, a tutajomnál közelíthető meg a partomlás veszélye nélkül.
— Káros vegyi anyag nincs benne?

— Annyira nem, hogy it-tam is a vízből. Jó, édesvíz. Tiszavidéki fiú vagyok, a közeli halastóból pontyokat telepítettem ide. Megélték. Erről a tutajról etetem őket. Próbálkoztam sás és nád megtelepítésével. Sikerült.

— Út hogy vezet ide?
— Pusztavámról üzemi „tilos” út. A jelzett turista-utak is elkerülnek. Ezért lát-ták még kevesen. Egyelőre nem is bányuk. Majd, ha szép lesz...

Beszélgetünk, vitatkozunk. A kis Fejér megyei „tengerszem” vize háromszáz méter magasan lehet. A víz színe a Hámori tóra emlékeztet. Északkeleti sarkában a volt Lipa-forrás táplálja.

Csonakázni, napfürdőzni itt, a teljesen szelvédedt völgyben kitűnően lehetne. Piszt-rángtenyésztésre is kiváló volna. Tátrai típusú tó!

Persze, keleti és nyugati partján a csuszamlós réteget le kellene gyalulni, szik-lákkal megkötni, gyalogös-vény, fasor...

Mennyi munka! Nosza, természetbarátok!

Csak be ne temessék!

Nagy veszteség lenne hazai tájainknak, ha eltűntet-nék. Gépkocsival, motorral Pusztavám felől, gyalogosan

Mórról, a Vajai-pusztáról érkező piros jelzésen. A tavat délnek megkerülve találhatók a Vértes legöregebb bükkösei. Innen pedig a Horog-völgyön át változatos szépségű tölgyesen át fut az út egészen Csákerényig — állandóan lefelé.

Bárcsak a székesfehérvári sporttársak — akikhez legközelebb esik — felkarol-nák az ügyét ennek a táj-képi szépségnek.

Persze, mi többiek is segíthetünk nekik.

TANKA JÁNOS

KIRÁNDULÁSRA, SZARDINIA! TÚRÁRA

Kis helyet foglal el, könnyű, nem romlik. Igen tápláló, könnyen emészthető, nem hizlal. Bő választék várja az üzletekben.

BUDAI SÉTÁK

RÓZSADOMB

Közeledik a tavasz, a nagy túrák ideje, de maradjunk egyelőre itt, a közelben. Menjünk most — mondjuk — Felhézvire.

Ne keressük a térképen, úgysem találjuk meg. Felhézv — vagy más források szerint Buda-Felhézv — ugyanis évszázadokkal ezelőtt ezen a néven létezett, a budai várnép és a környék parasztsága itt cserélte ki áruit és az éppen időszerű híreket, a felhézvi vásárokon. A Duna balpartjáról is jártak ide, éppen mellette volt az átkelőhely, szinte egész pontosan ott, ahol ma a Margit-híd feszül. Felhézv emlékeit alig-alig lehet ma már megtalálni, csak a Budát egykor elválasztó városfalnak találhatjuk néhány maradványát: a Külügyminisztérium falai alatt van a hajdani Kakas-kapu, odébb, a Széna térnél a Ganz Villamosági Gyár rekonstrukciója során került elő egy falrész.

De maradjunk még a régi vásárok színhelyének közelében. Nemcsak azok, hanem a közeli fürdők is csalogatták ide az idegeneket. A budapesti ember jól ismeri a Lukács uszodát, a „csaszit”, azaz Császárfürdőt és a Király fürdőt. De ugyanezek a hőforrások már kétezer évvel ezelőtt is — mai szóval élve — idegenforgalmi nevezetességek voltak. A római légiók katonái közt is híre járt, hogy aki Pannonia provinciában jár, okosan teszi, ha felkeresi az Ister partján fekvő gyógyforrásokat... A török megszállók pedig már a távfűtést is meghonosították: ha egyik fürdőben kimerülőben volt a meleg víz, a másikkól vezették át csöveken a felesleget.

De ha már a törökökről esett szó, látogassunk el a közeli Mecset utcába is. Nem csupán a török időkre emlékeztető utcanév miatt, hanem elsősorban azért, mert a 14. számú

ház különleges emlékhelyet foglal magába: itt van Gül Baba türbéje. Híthű mohamedánok messze földekről is eljönnek ide, hogy láthassák a török szent sírját — nézzük meg hát mi is. A múlt század végén élelmes üzletemberek szállodaféjét építették a sír köré, ez a második világháborúban erősen megrongálódott, de stílustalansága miatt, nem is építik újjá. A síremléket szépen rendbehozták — jöhetnek a zarándokok Gül Babára emlékezni, aki a legenda szerint vitéz harcosként ért Sztambul-tól Budáig, s itt, a város elfoglalása után halt meg, amikor éppen hálát adtak Allahnak a mecsetté alakított várbeli Mátyástemplomban. A török harcos nevét később hozták összefüggésbe a Rózsadommbal (Gül Baba = Rózsák atyja). Pedig a Rózsadomb sokkal későbbi elnevezés. Onnan keletkezett, hogy a múlt század második felében, amikor ez a sokáig néptelen domboldal kezdett benépeledni, az új villák tulajdonosai rózsát

ültettek, minden kertben rózsák nyíltak, a legkülönbözőbb színekben. Később a kis villákat emeletes házak szorították mind szűkebb területre, s kevesebb lett a rózsza is. Most — legújabbban — a II. kerület Tanácsa és lakossága indított mozgalmat annak érdekében, hogy a Rózsadomb minden kertjében ismét nyíljanak a rózsák.

Pedig sok új, emeletes ház épül most is erre felé. Társas és szövetkezeti házak falai emelkednek a domb különböző pontjain. A domb aljában pedig a környék — és Budapest — új nevezetessége születik: a fővárosunk nevét viselő, 18 emeletes toronyszálló, különös, kerek alapzatú formájával és az egész városra gyönyörű kilátást nyújtó tetőterasszal. Nincs messze a másik, a nemrég épült szálloda sem: az Ifjúság Szálló a Zivatar utcában.

Az Ifjúság Szálló természetesen mindenekelőtt a fiataloké. Hanem van erre felé másik ifjúsági nevezetesség is: a Csatárka utcai „gyermekváros”. Az egész országból hoznak ide gyerekeket, akiket állami gondozásba vesznek. Két éve működik csak ez a szociális intézmény, de jóhíre máris túljutott az országhatárokon.

S ha már ennyi szó esett a fiatalokról, egy „régebbi” nevezetességet is meg kell tekintenünk: az Úttörővasutat. Országgra szóló szenzáció volt ez annak idején, vagy 18 esztendeje, de ma is éppúgy öröme a gyerekeknek, mint akkor. A Hűvösvölgyet és a Szabadság-hegyet köti össze ez a kisvasút, szívet vidító piros mozdonyával, kocsiával és ifjú

vasutasaival. Külön nevezetessége a Ságvári-liget állomás, ahol kellemes erdei vendéglőben várhatják meg az utasok a következő járat indulását, vagy pihenhetnek egyet, mielőtt megnezik a közelben levő, ötszáz esztendőös pálos kolostor romjait. (Ami a kövekből hiányzik, annak egy része a Budakeszi út 37-ben látható: száz éve itt emeltek új kápolnát, s az építőanyagot a régiből szerezték hozzá.)

Az Úttörővasút „alsó” végállomásánál ugyancsak érdemes szétnézni. Itt van Húvösvölgy, az immár történelemből is ismert Nagyréttel, amelyhez a munkásmozgalom számos emléke fűződik. (Ne vegyük most észre, hogy a Nagyrét bódéi is „műemlékek” lehetnének már: régiek, elavultak, ideje lenne korszerűbbekkel felváltani őket.) Viszont a Húvösvölgy és a Hármashatárhegy közti erdőségekre nagy jövő vár! Félézer évvel ezelőtt ezen a tájon volt Mátyás király vadaskertje — a közeli években-évtizedekben pedig ide költözik a budapesti Állatkert. Bár az állatokat éppen azért hozzák ide, hogy minél természetesebb környezetben legyenek, sok előkészítő munka, tervezés, építkezés kell még addig, amíg a budai hegyek közé költözhet a budapesti gyerekek kedvenc kirándulóhelye.

Addig is, amíg ez megvalósul, van itt látnivaló, bőven. Például a Pál-völgyi-cseppkőbarlang, amit nemrég hoztak rendbe.

De térjünk vissza a városba. Húvösvölgyből villamossal is, autóbusszal is hamar beérünk a Moszkva térre. Közvetlen szomszédságában két nevezetességet is találunk, egy újat, meg egy régit. Az új: 1967 első létesítményei között avatták fel a Széna téri autóbusszállomást. A régi pedig: a Ganz utcában állt már 1848-ban is, Ganz Ábrahám vasöntődéje, ahol a messze idegenből jött, de magyar hazafivá lett iparos ágyúkat készített Kossuth honvéd-tüzérei számára. Ez az öntöde most ipari múzeum lesz.

S ha még tovább megyünk, vissza, az egykori Felhéz felé, lépten-nyomon emlékekbe bukkanunk. Itt a szomorú nevezetességű volt Margit körüti fegyház, ahol Schönherz Zoltán és az antifasiszta ellenállás sok más kiemelkedő személyisége mártírhalt. Odébb a ferences templom, ahol valaha papi szolgálatot végzett Martinovics Ignác. S még tovább a Víziváros, romantikus, görbe kis utcáival, amelyekben hajdan egy-egy céh tagjai laktak; s az utcák rólu kapott neve most nyert védettségget...

Végül: nézzünk a térképre. Fővárosunk területéből csak egy kicsiny négyeszetet kalandoztunk be, mégis mennyi látnivaló, mennyi emlék. Érdemes hát turistának lenni néhanapján — Budapesten is.

Várkonyi Endre

Március virágai

Az északi oldalokban még vizesen csillog a hó, amikor az erdők kopasz ágai alatt, napsütötte lejtőkön már megjelennek a tavasz virágai és előmászhatnak az első tétova bogarak. Itt a tavasz. Még hűvösek az éjszakai ködök, de már előtör az élet.

A hóvirág már el is nyílt ilyenkorra, vagy ha virít még, csak ott már, ahol a tél utolsó hadállásait védi makacsul. Helyébe lép az erdők mélyén a zöld virágú különös virág, a *hunyor*. Valaha régen ez a mérgező és gyógyító növény a boszorkánypercek szereplője volt. Nem színes és tarka, de korán virít és nagyon érdekes virág. Leszedni és hazavinni nem érdemes, mert korán és hamar lehervad a meleg szobában. A sziklák között a tavalyi fűben kis kék gyöngyfüzerek virítanak, a *muscaria*, vagy magyarul *kígyóhagyma* virágai. Ahol a dolomitsziklák között füves déli oldalban jár a turista, március közepe óta aranyló nagy virágokat láthat, a görögök mondai hősének a virágát, a *tavaszi héricset*. Mint parányi napok úgy virítanak a zöldülő vagy barnás fűvek között. Ez is mérgező növény és szintén nem tartós a vázában, de rövid pihenőink között első tavaszi turáinkon igazi pihentető gyönyörködtetőnk.

Az erdőben, ahol sietni kell a tavasz virágainak, addig virítani és élni, amíg a sötét lombosítór fölülük nem borul és el nem veszi az éltető napot, számos korán virágzó faj él. Az alacsony dombvidékek jellegzetes koratavaszi virága a *kankalin*, mely a száraz avar alól dugja ki kis sárgásfehér fejecskejét és élénkzöld levélrózsáját. A közismert *kék ibolya* korábbi testvére az *erdei ibolya*, mely szintén már márciusban virít.

A fák és cserjék verhetetlen tavaszi világosbajnoka a *som*, illatos de apró virágai korán nyílnak és oda csalogatják az első tavaszi rovarokat. A *som* duzzadó bimbósága februárban már kinyitja virágait, ha meleg szobában világos helyre vízbe tesszük a levágott ágakat.

A virágzó kis növények láttán felmerül a gondolat, hogyan van az, hogy ezek a kis növények virítanak akkor, amikor a többiek, büszke fák még nem is hajtanak? Ennek az az oka, hogy a növények egy része már az előző évben kifejleszti a következő év virágait és hagymába vagy gumóba rejtve áttelel. Legtöbb korai virág hagymás, de gyakoriak azok is, melyek a föld alatti vastag gyökérbe vagy szártöbe tárolják a tápanyagot és oda rejtik a következő év virágrügyeit is.

Dr. Agócsy Pál

Hóvirág

Erdei ibolya

Kígyóhagyma

Hunyor

Tavaszi heries

Tavaszi kankalin

Som

A RADNÓTI MIKLÓS VÁNDORSERLEG BIRTOKÁBAN

Vitathatatlan, hogy hazai viszonylatban az év első komoly természetbarát megmozdulásának a háromfordulós, már hagyományossá vált Radnóti Miklós sítúráverseny tekinthető.

A fiatalon mártírhalált halt költőnk emlékére rendezett túráverseny mindhárom szakasza sok sí-természetbarátot mozgató meg, amit bizonyít már az első forduló rekordnevezése (44 csapat) is. Ez a szám még akkor is figyelemre méltó, ha tekintetbe vesszük, hogy a rajtnál már „csak” 39 csapat jelent meg.

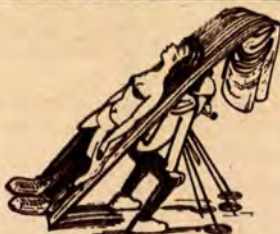
Az első fordulót a Börzsöny hegységben bonyolították le és az mindjárt egy-két tanulsággal szolgált. Elsősorban azzal, hogy a sítúrában a nők is „legények” a talpukon. Az egy-egy női és férfi versenyzőből álló vegyescsapatok — akik a vándorszerlegért álltak rajthoz — rendre jobb időket értek el, mint a „tisztá” férficsapatok. Az I. forduló egyetlen zavaró körülménye egy majdnem tragikus kimenetelű turista baleset volt, amely azonban a XIII. kerületi természetbarátok segítőkészsége révén mégsem következett be. Egy lábán megsérült, súlyosan kimerült sítúrázót mentettek ki az angyalföldiek életveszélyes helyzetéből. A forduló főszámát egyébként a vándorszerlegét védő GANZ-MÁVAG nyerte.

Kemény, szoros küzdelemre került sor a II. fordulóban, amelyet a Börzsönyben, a Morgó—Gálhegy—Törökmező—Zebegény útvonalon bonyolítottak le. Ezen a találkozón a nőkkel megtűzdelte vegyescsapatok teljesítménye ismét jóval felülmúlta a

férficsapatokét. A kitűnő GANZ-MÁVAG vegyescsapat ismét nagyszerűen versenyezve nyerte a futamot és behozhatatlannak tűnő előnyre tett szert. Jellemző a GANZ-MÁVAG felkészültségére, hogy mögötte is az egyesület II. csapata ért másodikként a célba.

A tájékozási versenycsoport ismereteire is szükség volt az emlékverseny III., befejező fordulójában, mert a Kilián postaversennyel egy időben és azonos pályán vezetett az útvonal, így a tájékozási készségnek jelentős szerep jutott. A férfi csapatok küzdelmét a Honvéd Vörös Súlyom együttese nyerte és ezzel ebben a számban a végső győzelmet is megszerezte. A Radnóti vándordíjért folyó versenyben az első két fordulóban győztes GANZ-MÁVAG ugyan a harmadik helyre szorult a TF és Újpest csapatát mögött, előnye azonban olyan tekintélyes volt, hogy biztosan szerezte meg a végső győzelmet az Újpesti TTE és az Állami Pénzverő előtt.

A Radnóti Miklós emlékverseny jövőre — a Bánkúton megtartott tanácskozás értelmében — országossá szélesedik. A remekművű vándordíjat továbbra is a nagy üzemi természetbarát szakosztály, a GANZ-MÁVAG védi.

— Látod Lajos, ez az igazi kikapcsolódás!

Megalakul a Tátrabarátok köre

A „Tátrabarátok Köre” a Csehszlovák Kultúra és a Magyar Természetbarát Szövetség közösen hozza létre, természetesen kötetlen formában. Célja: a hegymászókat, turistákat és minden Tátra iránt érdeklődőket lelkes csoportba gyűjtse, a Tátra szépségének propagálása és a magyar—csehszlovák barátság ápolása.

A Tátrabarátok Köre 1967-ben három összejevetelt tervez. Az első március hónapban, amikor is a Csehszlovák Kultúra megnyitójá után

magyar és csehszlovák részről a Tátra történetével és az ottani hegymászás fejlődésével kapcsolatban tartanak előadást, majd filmvetítést. A második összejevetelt körülbelül májusban tartják meg, amikor az előadás témája azzal foglalkozik, hogy mit keressünk fel a Magas Tátrában, milyen lehetőségek kínálkoznak a turisták és üdülők részére.

A harmadik összejevetel október hónapban lenne, amikor is magyar és csehszlovák részről

beszámolót tartanának az előadók az 1967-es téli és nyári szezon eseményeiről.

Az utóbbi két előadást is filmvetítés kísérné és mindhárom előadáson a jelenlevők részére a Csehszlovák Kultúra és a Magyar Természetbarát Szövetség konzultációt tart, tanácsokat ad a Magas Tátrával kapcsolatban.

Reméljük, hogy a Tátrabarátok Köre a Tátra további megismerése mellett a turista-, illetve az üdülőforgalmat is elősegíti.

A KISZ segít, rajtunk a sor!

A Budapesti Természetbarát Klubban megjelent az ifjúsági vita alkalomával Beke Mártonné, a KISZ Központi Bizottsága Sportosztályának munkatársa, az MTSZ elnökségi tagja. A vitához hozzá is szólt. Utána nyilatkozatot kértünk tőle a „Turista” számára. A következőket mondta:

— A vitában is többször elhangzottak kifogások a KISZ-szervezetek természetbarát működéséről. Meg szeretném érteni, hogy a KISZ-nél fokozódó sporttevékenység van és ez vonatkozik különösen a természetjárásra. Persze, ne várják a sporttársak, hogy mindent felülről lehet elrendelni. A kezdeményezéseknek alulról, az alapszervezetektől kell elindulniuk. Én a magam részéről tapasztalatból mondhatom, hogy a legtöbb KISZ-szervezet szívesen fogadja az azonos területen működő szakosztály közeledését.

— Nagy előrehaladást jelentett az Országjáró Diákok Találkozóssorozata, amit sok helyen már közösen rendeztek a megyei szervezetekkel. Ez természetesen a kapcsolatok fejlődését vonta maga után. Budapesten is sokat javultak a kapcsolatok, de itt még sok javítani való van. Jó, ha a közös tömegesítő túráknál figyelmet fordítanak a KISZ-korú, de szervezeteken kívül álló fiatalokra is. Az ő megnyerésünk is feladatunk. A fiatalok kedveli az utazást, kirándulást. Ezért az Express Ifjúsági- és Diákutazási Iroda mostmár egyre sürbben iktat autóbustúrái közé olyanokat, ahol le kell szállni a buszról és gyalogtúrázni kell. Ide kellene segítséggül a természetbarát túrávezetők. Nagyon sokat várunk — fejezte be nyilatkozatát — az egyre gyakoribb vándortúrázásoktól, vándorüdülésektől, melyeket idén nyáron turistaházak és campingek bázisaira építve kívánunk lebonyolítani.

M. P.

VÁRJUK VENDÉGEINKET

Kicsi, de egyenletesen fejlődő szakosztályról szeretnék beszámolni. A Bányaterv SK természetbarát szakosztálya 1959-ben alakult 18 fővel. Öt év múlva, 1964-ben már 34 tagunk volt, most pedig 68 van. Közülük hárman a Kilián aranyjelvényt is megszerezték már, — a két bronz- és 7 vasjelvény mellett. Tizenhét éves fennállásunk legkedvesebb éve talán a tavalyi volt. Átvettük a Börzsönyben a fekete-völgyi kulcsosház kezelését. Sorozatos munkatúrákon nemcsak a házhoz hoztuk rendbe, hanem a környékét is. Az erdőszettel együtt felújítottuk a Fekete-kutat, bekerítettük, felszereltük asztalokkal, padokkal, elláttuk szalonnasütő hellyel és ünnepélyesen fel is avattuk. Idén nyáron már sokkal kellemesebb lesz az itt töltött idő. A közös munka összekovácsolta kis közösségünket. Szívesen látunk vendégeket is a „mi házukban”. Jól együtt tudunk működni sportkörünkkel is, tizenhét vizitőről és az evezős szakosztálynak is tagja.

Téchy Katalin
szakosztályvezető

Hazatérő vadrécek

Csörömpölt, zúgott, ropogott a folyó (Fotó: Sterbetz)

AVASZ- ÉBRE- DÉS- KOR

Húsz év óta majd minden tavasszal leutazom a Tiszára, hogy a folyó ébredését megleshessem. Négy esztendő során, míg Vásárhelyen éltem, meg éppen-séggel nap-nap után vártam erre a találkozásra. Mégis mindössze egyszer avatott be a természetébredés fennséges pillanatába az elnűlt két évtized. Egyszer alkalommal tekinthettem bele amúgy istenigazában a szelek és a folyó, erdőillat és fűzbarka, színek, párák, áhítatos, nagy várakozások misztériumába.

Kemény, nagy tél volt.

Azután egyik napról a másikra ömleni kezdett a földközi partok melege. Viharos déli szél cibálta a fűzeket és órák alatt vált piszkosszürke, szivacsos lattyakká a vastag hótakaró.

Kinn üldögéltem a vásárhelyi Barci-réten. A hajdani hajórakodó roskutag betonmólójáról lefelé-fölfelé messze beláthatam az itt éles szögben megkanyarodó folyót. A Tiszát ezen a szakaszán még jégpáncél

borította. Néhány kilométerrel feljebb azonban Körtevényes, Anyás magasságában már napok óta szabad volt a víz. A saséri jég órái is meg voltak számlálva, egyre feszítette, egyre lazított, egyre hevesen áradó víztömeg.

Aztán egyszerre, hirtelen bekövetkezett!

Először csak nyögött, püposodott, majd irtózatossal recsegéssel kettészakart a jég. Beleremegtek a partok, csörömpölt, zúgott, ropogott a folyó. Mint valami gigantikus vakondtúrás, úgy repedezett, úgy morzsolódott a jégpáncélja. Félórán át, ha tartott, azután lassan megkezdődött a szétrúzott jégmező utazása.

A saséri oldalon magas, meredek partja van a Tiszának. A kanyarban évről évre mélyen alámossa a víz ezeket a védtelenül meredező agyagfalakat. Folytonosan csúszik, szakad, pusztul, keskenyedek miatta a partszegély. Minden tavasszon jó néhány szép öreg nyárfa dől a vízbe miatta. Most végre szemtől szembe látam a pusztulásukat.

Mint valami óriási, kavargó lávatömeg, úgy jött közelebb, egyre közelebb az úszó jégmező. Szénaboglyányi turzások emelkedtek, omlottak, égszakadással földindulással sodorták Sasér felé a végzetet.

Azután megregett az első, vízfőle hajló faóriás. Ide-oda imbolygott, recscent... félelmetesen szép volt a zuhanása. Követte a második, harmadik... hazatérő vadrécek nyiláltak

fölöttük villámgyors, lüktető szárnyalással.

Magasan, fenn, véget nem érő, hosszú, fekete seregben varjak jöttek és fülsértő lármájuk jeladása volt az alkonyodásnak.

Mire csillag ébredt, messze, Algyő felé járt már a jég vonulása. Sasér körül tisztán, kisimulva, csendes pihent a felszabadult Tisza. Nagy-nagy csönd feledt az erdőn. Fehér kórházi ágy körül élünk ilyen

percek, amikor új életcsodába teljesül a születés megszentelt vajúdása.

Sibelius Finnlandiáját hallgattam akkor este.

És arra a régi tavaszodásra ma is megrendültem, ember voltunk parányiságának főhajtó alázatával emlékezem...

Dr. Sterbetz István

A TÉRKÉPBOLT TÁJÉKOZTATÓJA A TURISTA OLVASÓINAK :

TURISTÁK ZSEBKÖNYVE. Sport. 223 oldal, 36 oldal fotó, műanyag-kötésben 22,— Ft.

A turisták számára fontos hazai tudnivalókon kívül sok hasznos adatot közöl Jugo-szlávia, Románia és Szlovákia turista-letésményeiről is.

MAGYARORSZÁG AUTOATLASZA. Kartográfiai V. 96 színes térképoldal névmutató, vászonkötésben 45,— Ft.

KÉPES POLITIKAI ÉS GAZDASÁGI VILÁGATLASZ. Kartográfiai V. Kötve 280,— Ft.

185 oldalon több mint 400 színes térkép, 48 oldalon 287 fénykép a Föld jellegzetes tájairól és városairól, 80 oldal földrajzi adat és gazdasági táblázat, 96 oldalon 65 000 földrajzi név, növény- és állatföldrajzi térképek, csillagtérképek stb.

KIS VILÁGATLASZ. Kartográfiai V. Kötve 50,— Ft.

A zsebben is hordható, könnyen kezelhető atlasz 90 színes térképoldalon, 196 oldal szöveggel mutatja be Földünket.

Turistatérképek minden hegységről.

Panoráma-útikalauzok hazánk tájairól.

Külföldi autótérképek és útikalauzok.

Minden kapható kiadványról telefonon is szívesen felvilágosítást ad és megrendeléseket elfogad

az

ALLAMI KÖNYVTÉRJESZTŐ VÁLLALAT
TÉRKÉPBOLTJA

Budapest, VII., Nyár u. 1. sz. Telefon: 220-438

TÚRA- MOTOROS

MOTOROS
TÚRA
A JAVÁBÓL

Kedves Turista! Túratervezés közben határoztuk el, hogy a Mátránál is magasabb hegy emelkedőin próbáljuk ki motorjainkat. A Tátrára gondoltunk. Sokan le akartak beszélni erről az „őrültségről”, de mi nekivágtunk. Balassagyarmat felé hagytuk el az országot, megnéztük a zólyomi múzeumot és turistaszállást, Szilacs várát. Poprádot érintve másztuk meg a Magas-Tátrát. Mindjárt leírom az útvonalat, amit ajánlunk a Balti-tenger felé és vissza. Tehát oda: Rzeszów — Lublin — Varsó — Bialistok — Gyzlecko — Olsztyn — Malbork — Gdansk — Sopot. Vissza: Bydgoszcz — Poznan — Zielona Gora — Wrocław — Opola — Czeszochowa — Katowice — Kraków — Zakopane. Varsóban megnéztük az Óvárost, a Fuggerek házat, Chopin szülőházát Zelazowa Wolában. Czeszochóban a Koston magyar műkészeit, Varsóban a Wawel „fejek termét”, a Wieliczki sóbányát. Sopotban a félkilométeres mólót, Gdyniában az Oázis matrózkozsmát, Gdansk egyházi múzeumát, a világ-hírű mozgó angyalú orgonát. A gdanski Aranyházon Hunyadi János domborművét, a wrocławvi városháza félévezéres szegyenoszlopát. A Tátrát, és a Nemzeti Park ismertetését elhagynom. A lengyel határon innen minden országot tele volt magyar motorosokkal. Motorjaink sohasem mondták fel a szolgálatot, s minden dicséretet megérdemelnek. Mégis azt javasoljuk: motor és motoros csak akkor induljon ekkora útra, ha ennél kisebb túrák próbája áll már mögötte.

Csákváry András
Budapest, XII., Városmajor u. 61.
Fővárosi Kertészet

AMÍG A VÉGLEGES ELKÉSZÜL

A Magyar Természetbarát Szövetség túramotoros jelvénytárgyát segítjük ébren tartani azzal, hogy közzöljük a nemrég alakult XVI—XVII. kerületi Motoros Klub jelvényét, mellyel részt vesznek a pályázaton.

A jelvény piros-fehérezőldre színezett mezejében a turisták gyopárja, zöld mezejében két egymásnak döntött motorkerék, fehér mezejében pedig a Klub neve van beépitve. A jó elosztású jelképeket két olajág veszi körül, mint a béke, a nyitott határok, a népek barátságának jele.

Az öntecékny motoros csoportj addig is, amíg az egységes jelvénytervezetető alá kerül, sok ilyen emblémát nyomtatott fehér kartonra. Ezt a jelvényt viselik a lámpára tűzve, a bukósíkokon, vagy másutt, a közös rendezvényeiken.

Megválasztotta vezetését a Baranya megyei Természetbarát Szakszövetség Túramotoros Szakosztálya. Szakosztályvezetőnek Basa Bélát, a Jáva márka klub vezetőjének Komáromi Pétert, a Pannónia márka klub vezetőjének pedig Krisztián Istvánt választották. A szakosztály ebben az évben is meghirdette az „1967. év legjobb túrázója” címért indított versenyt.

A SZÓKÉK ÉS A KÖTÉLVERŐK

Kedves Szerkesztőség Kérem, szíveskedjék észrevételünket a Budai Pedagógus Sportkör túramotorosai véleményeként közreadni. Az AUTO-MOTOR című lap január 21-i számában olvastuk az „Újabb motoros klubok alakulnak” című cikket. „Úgy látszik — írja —, a Természetbarát Szövetség nem váltotta be a reményeket.” Ezzel nem értünk egyet. Mi — és a másik tíz budapesti motoros klub tagjai kitűnően érezzük magunkat a természetbarát szervezetekben. „Lassan ott tartunk — ad hírt a továbbiakban a cikk —, hogy külön egyesülnek a szökehájuak és külön a kötélverők.” No, ez a mondat nemcsak velünk kerül ellentétbe, hanem ellentmondásban van a lap — az AUTO-MOTOR — korábbi véleményével is. Idézzünk az AUTO-MOTOR nem is olyan régi, 1965. december 21-i számából, a „Pannónia-klub” című

cikkből: „... a Természetbarát Szövetségen belül megalakult már a Motoros Bizottság, amely központilag irányítja a fiatal motoros szakosztályok munkáját. Nem vitás, hogy ez az országos szerv lehetne a legalkalmasabb az eddigi magukra hagyott motoros tömegek összefogására és tervszerű irányítására. Ezen belül alakulhatnának meg az Autóklubok márka-szakosztályaihoz hasonlóan a „Márka-klubok”, amelynek sorát nyitná meg a Pannónia-klub.” Eddig az idézet. Most pedig, hogy a lap helyes jós-lata bevált és már megalakult a Pannónia Klub, a MÁV Moped-klubja és a mi Moped és Robogó Klubunk, az AUTO-MOTOR ezt figyelmen kívül hagyja. Bizunk abban, hogy az AUTO-MOTOR a jövőben is ki-tart eredeti álláspontja mellett, és segíti a jól induló szervez-kedésünket.

NÁNÁSI ANDRÁS

BUDA LEGNAGYOBB MOTOROS KLUBJA

A budai — a BHSC — motoros klub tavaly húszszázalékos létszámnövekedést tervezett. Harmincöt százalék lett belőle. Huszonkét túrát terveztek. Ötven túra lett belőle. Összesen 10 624 kilométert tettek meg motoron. Százkét napot töltöttek a szakosztály tagjai túrázással. Rendezvényeiken 549 motoros vett részt összesen. Leghosszabb túrájuk az emlékezetes dunántúli körséta volt, melynek hossza 1159 kilométer. Az ötven köbcentis robogók számára a Bükk fennsíkon át vezetett túra hossza is 730 kilométer volt. (A robogóknak, mivel nem bírták a nagy motorok tempóját, külön csoportot alakítottak.) Ott voltak valamennyi nevezetesebb természetbarát találkozón. Tagjaik egyhangúlag úgy vélik, hogy a csoportos túrázás sokkal kulturáltabb, vonzóbb és tartalmasabb, mint az egyéni motorozás. Jártak a Mátrában, a Bükkben, Sopronban, a Balatonfelvidéken, Németországban és a Tátrában. Túravezetők azon vannak, hogy — a gyalogtúrázó népszerű Országos Kéktúrájához hasonlóan — összejátszák a Motorosok Kéktúráját, olyan útvonalasorozatot, melynek végigjárása után a túramotoros elmondhatja magáról, hogy megismerte az ország legnevezetesebb tájait.

TÚRAMOTOROS HÍREK

HAT ORSZÁGBA jutottak el az elmúlt első évben az újonnan szervezkedett túramotorosok — olvastuk a túrajelentésekből. A baráti államokon kívül jártak Olaszországban és Angliában is. (A hat országban nem szerepelnek azok, amelyek csak áthaladtak.) Mindenütt barátokat szereztek, kapcsolatokat építettek ki. A csehszlovák, lengyel és NDK-beli motorosokon kívül most a jugoszláv testvérszervezet tagjai sürgeik a baráti kapcsolatok kibővítését, jelentkeznek a mi találkozóinkra és hívják az ő motoros rendezvényeikre magyar sportársainkat. Címe Bagó Istvánnál, a budapesti túramotorosok vezetőjénél állnak rendelkezésre.

ISMÉT új motoros klub van alakulóban az Állami Pénzverde természetbarát szakosztálya mellett. Ez már a tizenegyedik hasonló fővárosi alakulat lesz.

Ünnepélyesen megnyitották a második motoros túravezetői tanfolyamot. A Budapesti Természetbarát Szövetség rendezésében Ismét 14 motoros túrázó sajátítja el a motoros túrák rendezésének, vezetésének ismeretét. Ha valamennyiüknek sikerül levizsgáznia, az év második felére már harminc túravezető áll a mozgalom rendelkezésére Budapesten.

Bejáratáson

TÚRATÁRSADAT el ne hagyd!

A Kékgyólyó utcai lakás igazi turistamúzeum. Az örökifjú turista, a 73 éves Hopp Lajos azonnal késszen van a történettel. Ő az, aki húszévesek közé jelentkezett nemrég egy kaukázusi túrára. Volt fiatal, aki azt mondta: „És majd az ölinkben vigyük a sztáripapát?”. Nem sértődött meg. De a sors úgy hozta, hogy ő vitte félig az ölében a túra jelentős szakaszán a gúnyolódót. Azóta rajongnak érte a fiatalok. Csak nem mindig bírják a tempóját...

Régi történet ez már — kezdi az emlékezést. — Ötven éve, pelyhedző állú fiatalember voltam 1916-ban. Hanzi barátommal a Győri Magyar Ágyúgyárban dolgoztam. Hanzi budai fiú volt, a hegyek szerelmese. En pedig egy májusi napon az erdészházban láttam meg a napvilágot. Elhatároztuk, hogy „megyünk a Tátrába”. Mai napig is azon tréfálkozom, hogy a háborút azért vesztettük el, mert mi ketten egy hónapig hiányoztunk az ágyúgyártásból.

— Az első napot Dobsinán töltöttük. Kicsit boszszankodtunk, amikor a meleg nyári délelőttön a vezető leültetett bennünket negyedórára a barlang bejáratánál. Amikor azután beléptünk a jégkristályokkal ékes termek hidegében, megértettük, miért nem engedtek be kiizzadva.

— Aztán a Tátra előszobáját, a Sztracenai völgyet jártuk. Mindkettőnket elfogott a hegyiláz. Gyorsan birtokba vettük Poprádot, Füredet, Lomnicot. Nem bírtunk magunkkal. Járunk a Tarpataki völgyben, az Öt-tónál, a Sziléziai háznál. Mohón barangoltuk végig a Lengyel hágó mindkét oldalát. Buzgó bolyongásaink aztán egyszer csak elvezettek a Morski Okó halastavához. A tómenti turistaházban ebédeltünk, aztán elhatároztuk, hogy délután a 2100 méteres Vadorzó hágón keresztül lemegyünk a Hincói tavakhoz, majd azok mentén, a Menguszfalvi völgyön át a Csorba-tóhoz. Ezen a túrán történt az, amire egész turistaéletemben mindig emlékeztem és emlékezni fogok.

Lajos bácsi ezeknél a szakválnál elmereng. Nagyon halkan mondja

— A történet igazi része tulajdonképpen Hanzi barátomé. Neki kellene elmondani. De mivel nemrég itt hagyott és olyan túrára indult, ahonnan nincs visszatérés, őhelyette is nekem kell elmondanom.

— A baj ott kezdődött, hogy mi akkor még kezdő kirándulók voltunk. Két türelmetlen, tapasztalatlan fiatalember. Amikor elindultunk a délutáni melegben, Hanzinak sehogyan sem ízlett a hátizsák. Minduntalan lemaradt a haszonaltalan. Hol azzal, hogy kavics ment a bakancsába, hol harisnyát igazítani. Mire visszanéztem, már két szempentinnel lemaradt mögöttem. Majd loholsz te —, gondoltam és nem csökkentettem a tempómat. Egyszer csak nem láttam többé. Kiabáltam, nem válaszolt. Leültem térképem nézni, s ezalatt körülvett a sűrű társai köd. Visszamenjek? Azt már nem! Megyek előre a ködben, ilyen a természetem. Egyszer csak világosságot látok. Nem a köd oszladozott, egy tíz méteres hónyelv keresztelte az utat. Nagy üggyel-bajjal, a beszűrt botom segítségével átvicckéltem rajta. Ösvényem felfelé ívelt. A sűrű köd teljesen átáztatta a talajt és a gyér fűcsomókat. Egy juhnyájjal találkoztam. A pásztor rá akart beszélni, forduljak vissza. Nem ismert. Mentem tovább. Ködben értem el a hágót, megtaláltam a jelzést a Hincói tavakhoz. De aztán elvesztettem. Nagy kövek között bukdácsoltam lefelé. Végre, egy szélroham fellebbentette a ködfátyolt és megpillantottam a Menguszfalvi völgyet, a Hincói tavakat. Örömben vad üvöltés tört ki belőlem. Még sűrű bozótban át kellett vágnom. de este a turistaházban

Magas-Tátra. Roham a hegy-
csúcsok ellen

szárítottam ruhámat és reggel napos tájban gyönyörködhettem. Másnap hazautaztam. Hanzival csak itt-hon találkoztam.

Megdöbbenő volt, amit elmesélt. A rossz lelkiismeret vádirata. Nem tudta megmagyarázni, mi volt vele a Vadorzó hágón. Bágyadt lett. Még arra sem volt ereje, hogy utánam kiabáljon. Leült és elbóbiskolt. Őt is belepte a köd. Visszafordult és a halastavi turistaházban lefeküdt. Éjfélkor felriasztották. Közölték vele, hogy a hónyelven egy turista lezuhant, mindenki részt vesz a mentőexpedícióban, jöjjön ő is. Egy juhásztor látta és az jött jelenteni. Az egész turistaház talpon volt. Csákányokkal, mászókötelekkel, lámpákkal indultak életet menteni. itt így szokás. A pásztor is velük jött, megmutatni a helyet. A hólejtő — mely tíz méter vastagon átdőlt az úton — még ködben rejtett. A viharlámpák nem világították végig. A legtapasztaltabb hegyi vezető úgy döntött, hogy másodmagával kötélen ereszkedik le az aljába

Hanzi. balsejtelmekkel eltelten, elsőként jelentkezett Nehezen, de megengedték. Szíve dobogott, élek-e még. Hogy én vagyok, abban biztos volt. Nyakukba akasztott lámpákkal másztak le. Végre talajt értek. A vezető felkiáltott: „Ott van!” Valóban ott feküdt a szerencsétlenül járt turista, fejfelé lefelé. Hanzi megbénultan állt, amíg a vezető igazolványokért kutatott a halott zsebeiben. „Egy nő!” — kiáltott fel végül.

— Az ismeretlen krakkói nő iránt — mondta annak idején Hanzi — természetesen részvétet éreztem. De soha nem fogom elfelejteni, mit éltem át, amíg arra gondoltam, hogy te fekszel ott holtan, s lehet, hogy ha én nem maradok el tőled, még élnél...

— És akkor — fejezi be Lajos bácsi a régi, régi történetet — mind a ketten elhatároztuk, hogy a turistatársunkat soha, semmilyen körülmények között el nem hagyjuk többé.

— Azt hiszem — teszi hozzá csöndesen — akkor lettünk igazi természetbarátok. (--- n ---)

A TÉRKÉPKIADÁS TERÉN NINCSENEK

„FEHÉR FOLTOK”

Minthogy a turistatérkép a természetjárás igen fontos tényezője, a természetbarátokat élesen érdekli a megjelenő térképek minősége, mennyisége és választéka. Az utóbbi időben számos javaslat, hozzászólás hangzott el. Ennek kapcsán kerestük fel dr. Radó Sándor professzort, az Allami Földmérés és Térképészeti Hivatal főosztályvezetőjét, és a turistatérképkiadás helyzetéről érdeklődtünk.

— Ami az 1967. évi tervet illeti — tájékoztatót Radó professzor — új kiadványok nem jelennek meg. Ennek az az oka, hogy minden olyan területről, amely turisztikai szempontból érdekes lehet, már befejeztük a megfelelő térképek kibocsátását. Az utolsó volt a Gerecse, 1966-ban. Ha turisztikai szempontból valamely táj érdekessé válik, ha — például — új turista utakat vagy turistaházat építenek valahol —, akkor ezt a tájat is feltérképezzük. Ebben a pillanatban az a helyzet, hogy a turistatérképek szempontjából nincsenek „fehér foltok”. Új kiadás készül a Budai hegységről, a Balatonról és környékéről, a Mecsek hegységről és a Magas-Tátráról. Az utóbbit a Csehszlovák Térképészeti Hivatallal együtt adjuk ki.

1957-ben kezdtük meg

a várostérkép-sorozat kiadását. Tízéves munkánk eredményeként, ebben az évben megjelenik az utolsó tizenhat város-térkép, amellyel egyelőre lezárul a mintegy hetven város térképéből álló sorozat. A természetbarátokat bizonyára érdekli, hogy a szóban forgó tizenhat város a következő: Csongrád, Gödöllő, Kiskunhalas, Mezőtúr, Nagykőrös, Törökszentmiklós, Túrkeve, Szigetvár, Hajdúböszörmény, Makó, Szarvas, Hajdúnánás, Kisújszállás, Sátoraljaújhely, Tiszszederkény, Tapolca.

A többi várostérképet újra kiadjuk, és ez nem egyszerű utánnyomást jelent, hanem javított kiadást. Magáról Budapestről idegenforgalmi térképes füzet jelenik meg, majd kiadjuk Budapest atlaszát is.

A Kartográfiai Vállalat mindent megtesz, hogy a turistatérképek minőségét emelje, és kéri a térképolvasó és térképhasználó közönséget, hogy az esetleges javaslatokat közvetlenül a vállalathoz juttassa el. A Természetbarát Szövetséggel eddig is szoros együttműködésben dolgozott a vállalat, s ezt a kooperációt a jövőben is fenn kívánja tartani.

Vannak olyan térképek is, amelyeket a helyi idegenforgalmi szervek megrendelésére készítettünk: például Zala megye turistatérképét,

amelyben a turisztikai szempontból érdekes Göcsej is szerepel.

Szeretném még megemlíteni, hogy Budapestről színes, látványos térkép készül 78 000 példányban, a Budapest-atlasz példányszáma pedig 42 500. A belső terület térképét évenként adjuk ki 64 ezer példányban.

Elkészítjük egy-egy külföldi nagyváros turistatérképét is. Prágáról az idén második kiadás jelenik meg, s elkészül Róma és Bécs térképe is. Elhatároztuk, hogy a fedőlapra az illető város címerét tesszük, s már meg is kaptuk az ehhez szükséges anyagot Bécsből is, Rómából is.

Magyarország autótérképe — új kiadásban — 80 ezer példányban jelenik meg. Kelet-Európa és Nyugat-Európa autótérképét már többször kiadtuk, mindkettő rendkívül kelendő. Kelet-Európa autótérképe tizenegy nyelven készül, exportra több megbeőle, mint amennyi itthon fogy el.

A magyar turisták számára Nyugat-Európa autótérképét adtuk ki, ez már a harmadik kiadás érte meg, több nyelven. Főleg a baráti országokba exportáljuk. Lengyel térképészek egy csoportja szerint, akik Nyugaton összehasonlították a magyar térképeket Franciaországban, Angliában, Nyugat-Németországban és Olaszországban készített térképekkel, a mieink bizonyultak a legjobbaknak.

Már készül — és az idén megjelenik a környező országok (Csehszlovákia, Lengyelország, Románia, Bulgária, Olaszország, Ausztria és Jugoszlávia) autótérképe. Az adatokat nem a külföldi térképek másolata alapján, hanem a helyi idegenforgalmi, földrajzi, térképészeti, közlekedési szervek által rendelkezésünkre bocsátott legfrissebb anyagok alapján állítjuk össze.

Ami a munkánkat illeti, úgy érezzük, nincsen okunk szégyenkezni — mondotta befejezésül dr. Radó Sándor professzor.

BARLANG- KUTATÁS

A természetbarát barlangkutató csoportok 1966. évi jelentései sok érdekes és értékes barlangfeltárási és tudományos jellegű kutatómunkáról adnak hírt.

A székesfehérvári Ságvári Endre Gép- és Híradástechnikai Technikum természetjáró szakosztályának Alba Regia barlangkutató csoportja Csőszpusztán kutatóállomást rendezett be a tési Tanácstól kapott házában és erről a bázisról kiindulva most már sokkal könnyebben és eredményesebben végezheti a Tésifennsík karsztjelenségeinek kutatását. Feltérképezték az országos kéktúra útvonal mentén, a Siska-kút és Tés között levő két sziklaüreget, a bodajki Gaja-szurdok barlangját és a Római-fürdő feletti barlangot.

Az FTC természetbarát barlangkutatói az Aggteleki karsztvidéken a Szabadság-barlang rendszeréhez tartozó egyik Pitics-alji víznyelő kibontásával 16 m mélységben kisebb termekre bukkantak. A feltáró munkát ez évben folytatják. A Teresztenyei-barlang rendszeréhez tartozó Veszettárpási-víznyelőbe is mélyen lehatoltak szivós feltáró munkával és ott tágasabb üregrendszer közelségére utaló élénk léghuzatot észleltek. Ezen a munkahelyen is folytatják a feltárást.

A Szabó József Geológiai Technikum természetjáró barlangkutató csoportja a Kevély-nyergi-zsombolyban és az ezüsthegy Szabó József-barlangban végzett az elmúlt évben is kutató, és feldolgozó munkát.

A DVTK természetjáró szakosztályának barlangkutatói az ország legmélyebb barlangjában, az Istvánlápai-barlangban felmérést, a Dorongósi-barlangban feltárási munkákat végeztek, a Rókafarmi-víznyelő megbontásával pedig új, szép eredményekkel bíztató munkahelyet létesítettek.

A miskolci karsztkutatók folytatták a Létras-tetői-barlang kutatását, a Létrási Vizes-barlangban pedig 240 m hosszú felső járatot tártak fel, a Palás-ágot. A Szárdoka oldali Cubákos-barlangban biztosító ácsolat beépítésével teremtették meg a további feltáró munka lehetőségét.

A Bp. Vörös Meteor természetbarát barlangkutató csoportja Bódvaszilason létesített kutatóházat, az erdészet által rendelkezésre bocsátott épületben. Erről a bázisról kiindulva végzi a csoport a Meteor-barlang és az alsóhegyi zsombolyok további kutatását, valamint az Alsóhegy karsztjának többirányú tudományos feldolgozását. A Baradlában és a budai Mátyáshegyi-barlangban felmérést munkákat végzett és kisebb feltárási eredményeket ért el 1966-ban a csoport.

D. Gy.

Monoszlói Ladomér falujában

A Balaton mellett a természet jóvoltából négy cukorsüveg alakú bazalt-hegy örvendeztetni a turistákat. A Badacsonyi háta mögött a Gulács és a Tóti-hegy, beljebb a tapolcai medencében ezeknek kis öcsikéje a Hegyesd és kissé távolabb tőlük a gyönyörű Káli-medence szélén a Hegyestű, amely nevével is kifejezi a tájképben mutatkozó képét. Az első kettő már mentesült a rombolástól, a Gulácson 2 éve szüntették be a bányászatot, a Tóti-hegy bazaltja rossz útépítésre. A kis Hegyesden sohasem működött bánya, de a szép Hegyestű félig áldozatul esett. A Balaton felől közeledve hozzá, semmit sem veszünk észre rajta. Oldalát szőlők borítják, a csúcán fenyőfák díszlenek, békés szép kép az egész. De ha megkerüljük és a Káli-medence felől nézzük, bizony hiányzik már a fele. A szép kúp többé van vágva és a nyugati felét már elhordták a gépkocsik.

A Természetvédelmi Hivatal által kitűzött vonalat — ameddig haladni lehet a bányászással — már elérték. A beszüntetésre voltam kíváncsi és az elmúlt év utolsó napján felkapaszkodtam a Hegyestűre. A zánka-köveskáli útról jól karbantartott aszfaltút fordul be a Monoszló felé vezető Horog-völgybe. 30 évvel ezelőtt közönséges kocsis út volt ezen a helyen, még jártam rajta. Alig 200 méterre a fordulótól már kiépített köves út vezet fel a Hegyestű oldalán a bányáig. A sárga jelzés vezet mellette fel egészen a csúcra (337 m).

A bányának felső és alsó udvara van. A felső udvaron szűnt meg a bányászatot, nincs többet robbantás és már csak a szálban álló bazaltoszlopok aljának letakarítása folyik. Elszállítják a lehullott kőzetet, földet, törmeléket, és ott magasodnak fel a kihülés alkalmával megmerevedett bazalt vékony, hosszú oszlopai. Gyönyörű ez a látvány és a bánya felügyelője elmondja, hogy ez évben Nemzetközi Geológiai Kongresszust rendeznek hazánkban és a kirándulások egyik célpontja a Hegyestű szabadon álló oszlopos bazaltjának megtekintése.

A kilátás a felső bányaudvarról igen szép.

Mindig jóleső érzés fog el, ha pillantásom ilyen magas helyről végigszaladhat a Balaton tükre, az alattam elterülő Káli-medencén, amelyben nemcsak a Kornyi tónak a vize csillog, hanem esős időjárás esetén a medence nagy része víz alatt áll.

Az alsó bányaudvarban még folyik a kőkitermelés, de ez már nem érinti a Hegyestű szépségét. Megnyugodva, jóleső érzéssel ballagok lefelé, és úgy érzem, hogy szebben le sem lehetett volna zárni az évet, mint a Hegyestű megtekintésével.

Alig 2 km-es gyaloglás után beérek a medence közepén fekvő Árpád-kori faluba, Monoszlóba. A Balaton-felvidék számtalan tájszép-sége között ez az egyik. A Tóti, a Pongyér, a Hangyás hegygel és az Alsóerdővel körülölelt monoszlói medence kis községe, csodálatosképpen a történelmi viharokat is szerencsésen átvészelte. Nem pusztította el a tatár, talán éppen elzárta volna miatt és nem pusztult el a török idők alatt sem. Vizimalma ennek a helynek nem volt, de a falu szélén egy dombtetőn még ott állnak a Balaton vidék egyetlen szélmalomának romjai. 30 évvel ezelőtt, amikor fiatal diákként jártam e tájat, megcsodálhattam a szélmalmot és lapátjait. Üldögéltem a bejárat lépcsőjén és Laudet Alfonzként én is levelet írtam a malomból. Ma már csak az enyészett röpke fölötté.

A falu felett emelkedő Tóti-hegy déli szelétől szép kilátás nyílik az egész medencére. Az a hangulati fogja itt el az embert, amit mindig érzek, ha a Balaton-felvidék gyönyörű hegyeit járom. A lelki békének, csendnek nyugalma e gyönyörű táj láttán. A távolban kéklenek a tapolcai medence bazalt-hegyei, tőle jobbra a Fekete hegy hatalmas tömege sötétedik, balra pedig a Hegyestű csúcsa fúrja fejét a levegőbe.

Monoszló, ez a régebben zalai, most Veszprém megyei, párszáz lakosú bájos falucska, Zánka és Balatonhenye közt fekszik. Minden ol-

dalról erdővel borított, alul szőlős-hegyek védik. A község közepén áll az Árpád-kori bordás, keresztboltozott templom, amely elé a XIX. században egy klasszicista izlésű előrészt és tornyot építettek.

Elnézegtettem a templom régi részét és a falra illesztett táblát, amely jelzi, hogy ott van eltemetve Monoszlói Ladomér érsek, aki IV. (Kun) László támogatója volt az oligarchák s a német—osztrák uralmi törekvések ellen. Ladomért Monoszló községben temették el, s nemrégiben 1948-ban elő is került a sírja. A templom falai megrepedeztek, javítani kellett és a felbontott padozat alatt az egyik szögletben nagy táblakövekből összerakott koporsót találtak. A Nemzeti Múzeum szakértője, Nemeskéri János megálapítása szerint hatalmas természetű öreg férfi csontváza nyugszik a koporsóban, a koponyáján teljes ép-ségben megmaradt vöröses őszes hosszú hajzatával. Mellén a szegycsonton jól kivehető a nagy aranykereszt zöld rozsdás nyoma. Diszes palástjának himzett szegélye ma is látható.

A lelet hitelessége a Nemzeti Múzeumba felvitt anyag alapján pontosan megállapítható volt, s ma már műemlék voltát emléktábla hirdeti.

Z. F.

A Hegyestű bazaltoszlopai (Fotó: Csiki)

A régi Győr

A városi múzeum zárt sarokerkélyes homlokzata

PILLANTÁS

és legértékesebb része a XIV. századból való Szent László kápolna, benne őrzik a magyar lovagkirály ereklyetartó mellszobrát, középkori szobrászatunk és ötvösművészetünk ritka becsű remekét.

A Káptalándombra fölvezető zegzugos, kacskaringós, keskeny utcák, sikátorok és közök két oldalán egymáshoz támaszkodó öreg házak állanak. Barokkos díszű homlokzatok, dombormivekkel ékes falak, vasrácsos ablakok, kőkeretes kapuk néznek szembe egymással. Ezekben a dombról levezető utcáskákban találjuk Győr legrégebb műemléképületeit, a XVI–XVIII. századból való barokk és reneszánsz polgárházakat. Intímen kedves külsőt adnak nekik a zárt sarokerkélyek, ezek az annyira jellegzetes győri motívumok.

Aki még bensőségesebb kapcsolatba akar kerülni a várossal, jól teszi, ha be-benyit egy-egy patinás polgárház vagy palotácska kőkeretes kapuján, körülnéz a zárt udvaron, az árkádíves folyosókon; vagy elmereng a hús templom-belsők dús barokk pompáján. Aztán fölkeresi a város főterét, a széles *Széchenyi tere*t, hogy megízlelje a város legsajátosabb levegőjét.

A szép arányú, hatalmas tér a XIV. század óta piacként szolgált, s a történelmi városmagnak ma is legmozgalmasabb része. Elevenen őrzik a régi városépítők művészetét, minden oldalról nemes vonalú barokk házak szegélyezik. Egész déli oldalát a bencés templom és rendház foglalja el. Az egyszerű homlokzatú kolostor a XVII. század egyik monumentális építészeti alko-

A Püspökvár

Tél végén, tavasz elején, mikor a hegyeken már olvad, de a kikelet jelei még nem mutatkoznak, jól esik egy-egy városi túra. Aki szeretik hallgatni az öreg kövek beszédét, Győrött ebben az átmeneti időszakban is megtalálják a felfedezés gyönyörűségét.

A Kisalföld központja ez a nagy iparváros. Bölcsőjét szépen formálta ki a természet. A Bakony csaknem idáig nyúló legszélső, legalacsonyabb nyúlványai határolják azt a kis medencét, melyben Győr helyet foglal. A környező tájnal mélyebb fekvése okozza, hogy minden irányból itt futnak össze a folyóvizek. A *Mosonyi-Duna* Győr központjában fogadja magába a *Rábcát* és a *Rábát*, miután ez utóbbi a város alatt fölvette a Kisalföldön végigfutó *Marcalt* is. Gazdag termőterület központjában, négy folyó összefutásánál alakult ki a nagy múltú és lüktető jelenű Győr, ezért nevezik a vizek városának. De bizvasi hívhatnánk a nagy gyárak városának is, oly sok jelentős ipari üzeme van.

Ha egy város földjére lépünk, mindig szívesen lebbentjük föl egy villanásnyira a múlt fátyolát, hogy érezzük: milyen történelmi háttérből tekintenek ránk a jelen alkotásai. A mai városkép mögött mindig szívesen keressük a régít, melyet a dunántúli városokban általában könnyen meg is találunk. Győrben több mint 170 műemlék, illetve műemlékjellegű alkotás utal a város érdekes és mozgalmas múltjára, s ahogy a *Széchenyi téren* kiszállunk országjáró autóbuszunkból, máris a város múltjának legrégebb darabja néz ránk a Káptalándomb felől.

A Rába és a Kis-Duna szögletében emelkedő *Káptalan-domb* a település őse. Minden nép, amely e területen tanyát ütött, ezen a vizektől védett halmon vetette meg elsőnek a lábát, s az előző kor elpusztult alkotásainak romjaira és romjaitól építette föl új lakóhelyét és erősítését. Az illirek és a kelták után a rómaiak emeltek castrumot a Káptalándombon, majd az avarok vették körül gyűrű alakú sánccal. Ezt a töltésszerű földhányást *geur*-nek nevezték, innen származtatják a város mai nevét. A honfoglaló magyarok

is fölismerték a folyóktól körülfogott és földvárval erősített Győr jelentőségét, és István király várispáni és püspöki székhelyé tette. A gerenda-palánkkal megerősített Káptalándomb oltalma alatt századokon át élénk áruforgalmat bonyolított le a kelet-nyugati főútvonal menti település. A virágzó középkori kereskedővárosból aztán Mohács után a magyar végvár-rendszer egyik fontos bástyája lett. Belvárosát erős falak övezték, melyek egészen 1820-ig fennálltak. Az ország leghatalmasabb erődítményéből néhány falrész maradt ránk mutatóba a Rába parton.

A történelmi Győr szívébe, az összefutó vizek fölé kiugró Káptalándombra, enyhén emelkedő keskeny utcák vezetnek föl. Itt áll a Szent István alapította győri püspökség középkori palotája, a megmaradt véd-bástyák fölé emelkedő *Püspökvár*. Legrégibb részei a XIV. századból valók, alatta mely katakombák húzódnak. A Káptalándomb közepén magaslik a székesegyház. Alapjait ugyancsak István király korában rakták le, de az eredetileg román stílusban épült templom a várost sújtó háborúk idején többször elpusztult, s mindig más és más építészeti ízlés szerint épült újjá. Jelenlegi empire stílusú nyugodt homlokzatát a múlt század elején kapta. Legrégibb

GYŐRRE

tása, a kéttornyú templom belseje pedig tisztán, érintetlenül tükrözi a barokk egyházművészet szépségét.

A tér becses műemléke a rokokó homlokzatú, remekbe kovácsolt ablak-sorú *Apátúr-ház*, a mai városi múzeum, mely rendkívül érdekes és gazdag régészeti és természettudományos gyűjtemény-anyagot őriz. Az idegen várost járó vándor mindig jól teszi, ha betekint a helyi múzeumba. Kijöve belőle, mindig gazdagabb élményekkel folytathatja városnéző sétáját. Győr múzeuma *Xantus János* nevét viseli. A világhírű utazó életének egy részét Győrött töltötte és nagyértékű anyaggal gyarapította a város múzeumát. Xantus Amerikában és Ázsia keleti területein természettudományi és néprajzi gyűjtéseket végzett, s ezek jelentős része a győri múzeumban látható.

A tér másik értékes műemlék épülete a korabarokk, zárt sarokerkélyes „*Vastuskós ház*”. Sarkához egy vasszögekkel kivert fatörzs van erősítve. A helyi monda szerint a ház egy gazdag török kereskedő volt, aki a sarokerkélyes emeleti szobában tartotta háremét. A fatuskó pedig hajdan virágzó akácfa volt a ház előtt. Egyszer éppen egy vándorlegény heverészett alatta, amikor belesújtott a villám. A vándorlegény sértetlen maradt, s ettől kezdve a felszabadult mesterlegények egy-egy szöveget vertek mindig a fába, mielőtt elindultak vándorútjukra. Valószínű azonban, hogy a vastuskó semmi más, mint egy érdekes üzleti cégér a múlt század közepéről. (De hát ne romboljuk a helyi legendákat!)

A régi városháza felkerekített sarkú későbarokk épülete, szépmivű rácsos erkélyével, toszkán oszlopos kapuzatával ugyancsak történelmi levegőt áraszt. Pincéjében még megvannak az egykori kínzókamrák, melyekben kegyetlen tortúráknak vetették alá a vádlottakat. Itt raboskodott Korponay Jánosné, „a lőcsei fehér asszony”, innen vitték vérpadra, hogy a nemes emberek közeli kivégzőhelyén vegye fejét a bakó.

A patinás városközpontot széles körben fogják körül az új *gyárnegyedek*. Győr a Dunántúl legnagyobb ipari központja, nehézipari exportunk egyik fő bázisa. Ahogy pedig egyre színesebben és gazdagabban kibontakozott a győri nagyipar, úgy terebélyesedtek az üzemek körül az új városrészek, lakónegyedek, s ma egy modern nagyváros fogad a történelmi települési mag körül, az avarok hajdani gyűrű-vára

Győr a kis-alföldi tájban

helyén. Győr lüktető életű ipari város lett, amely azonban régi városrészeiben féltő gonddal ápolja az előző korok történelmi, építőművészeti emlékeit.

Eppen a múlt és a jelen harmonikus összecsengése teszi Győrt jelentős idegenforgalmi úticéllá. A város vonzerejét nagymértékben fokozza

vizekben való gazdagsága. A négy folyó mentén elterülő város — melynek újabb értékes termálforrásai is vannak — bőséges lehetőséget nyújt a vízisportolóknak, a horgászoknak, a fürdőzőknek — persze csak akkor, ha majd eljön a nyár.

Antalfy Gyula

Jászsági séta

Természetjáróink érdeklődési köre évről évre jobban kiszélesedik, s ma már elmondhatjuk, hogy a hegyi barangolások, vízi kalandozások szenvedélye mellett hovatovább szaporodik az Alföld különleges szépségei iránt érdeklődők száma is. Van, aki a *Duna-Tisza* köztét vándorolja keresztül-kasul, s talál természetbarát előtt eddig rejtett szépségeket, van, aki a *Nagy-Kunsággal* barátkozik, mások a *Tisza* ligeteit, vagy a *Körösök* idegnyugtató partját szerették meg, s egyre többen vallják, hogy az egyhangúnak vádolt táj sehol sem unalmas, soha sem kedélytelen.

Ekképp fordult sokak figyelme a *Jászság* felé is: nemcsak a besenyőkkel, kunokkal együtt hozánk társult jászok sajátos történelme, ma még látható etni-

A jász-kun huszár szobra
(A szerző felv.)

kai jegyei miatt, hanem azért is, mert a jász vidék és a sok kisebb-nagyobb jászsági város kiváltképp megérdemel — nem futó, hanem hosszabb bepillantást.

Ha majd kifogy valaki az erdei tájból, ha egy-két hétre megúnja a hegyeket és az Alföld varázsát kutatná, keresse fel bátran a jászok egyik főhelyét, *Jászberényt*: a tiszta, gondozott városban, műemlékeiben, paraszti utcáinak bájában, gazdag múzeumban, a város közepén épült hévstrandjában nem fog csalódni.

A *Jász Múzeum* által kiadott, *Csalog Zsolt*, valamint *Tóth János* szakszerű tollával megírt kis „*Jásztörténet*” jeles kalauz lesz berényi utunkban s persze, ha igyekezzünk kifogni olyan napokat, amikor a *Lehel kürtje* éppen nem valamely másik múzeumban vándorol: jászberényi sétánk még tanulságosabb lehet. A művészetkedvelők pedig két jellegzetes, szép szoborban is gyönyörködhetnek: a *subás kubikos* szobrában és a *jász-kun huszárokéban*.

(szv)

UTAZÁS RÓL - Utazóknak

OLASZORSZÁG

Olaszországot több mint 20 millió turista keresi fel évente. Ezt a szép országot három oldalról mossa a tenger és félkörívben öleli körül északon az Alpok. Ha körül akarunk utazni tengerpartjait, 8500 km-t tennénk meg, de északról dél felé légvonalban mindössze 1200 km az út. Az egész félszigeten végigvonnak az Appenninek, Liguriától Kalabriáig. Könyvtárakra menő témák az ország 20 tartományának értékei, századok kincsei, látnivalói, természeti szépségei. Mindaz, ami ebben az országban található, nemcsak az 50 millió olasz tulajdona, hanem az emberiség közös eszmei értéke is. A mérhetetlen kulturális, történelmi gazdagságot az utazó egészében meg sem ismerheti, csak ismerkedhetik vele.

A legszerényebb útiterv esetére is vonatkozik az az íratlan, gyakorlati szabály, hogy annál több élmény raktározható el, minél tervszerűbb az utazás. Olaszországra ez még inkább vonatkozik. S a programot az döntse el, hogy mennyi időt tudunk áldozni látogatásunkra. Egyetlen utazás keretében képet azonban lehet kapni és régóta kialakult már bizonyos hagyományos útirány. Ilyen pl. a Milánó—Venezia—Firenze—Róma—Nápoly—Palermo. Ha a program megengedi, érdemes kirándulni Milánóból a lombardiai tavakhoz, Velencéből a dolomitok különleges világa csábít és Firenzéből, Toscana tájai, városai hívogatnak. Érdemes megemlíteni, hogy a magyar turisták általában tavasztól őszig iktatják útitervükbe Olaszországot és kevésbé ismeretesek a téli kedvező lehetőségek. A liguriai rivierák, a nápolyi és salernói öbölök, a szicíliai táj pedig telen a leglátogatottabbak. Nem ritkaság, mint ezt az olasz kalauzok is hangsúlyozottan ajánlják, hogy a téli hónapokban kellemes fürdési lehetőség adódik a tengerben, de még aznap kitűnő sízési alkalmat kínál az Alpok vagy az Etna. A nagy alpesi üdülőközpontokban a téli sport számára legelőnyösebb a február vagy március, ilyenkor erősebb a napsütés és nagyobb a hó, mint a tél elején. Összegezve, elengedhetetlen, hogy aki Olaszországba készül, alapos részletességgel dolgozza ki útitervét. Sokban segít mindehhez a tájékoztató irodalom előzetes olvasgatása, az országról szóló ismertető előadások meghallgatása. Az egyéni útrakészülők mindezt nem nélkülözhetik, akik pedig társas utazáson akarják megismerni Olaszországot, kész programokat kapnak, s bár

mentesülnek az időzavartól, mégis ajánljuk részükre is az előzetes ismerkedést.

Útlevel, vízum, valuta. Nyilván nem szükséges ez alkalommal is ismételnünk a feltételeket, mert e rovatunkban már ismertettük a nyugati utazásokra vonatkozó feltételeket, amelyek olasz viszonylatban is mind a turista, mind a látogató útlevel esetében azonosak. Az egyéni útlevel birtokában az Olasz Köztársaság Nagykövetségétől kell a vízumot kérni Budapest, XIV., Népszabadság út 95. (Tel.: 225-077.) Itt is hangsúlyozzuk azonban: első lépés mindenképp, mindig a valuta igénylés, az IBUSZ vagy OTP irodákban, e céra szolgáló úrlapokon. Az igénylő postalás értesítést kap erről a Magyar Nemzeti Banktól, az értesítést kell azután csatolni az útlevel kérelemhez. Olasz viszonylatban a turista útlevel 70 \$, értéke megfelel 43 500 lírának, illetve 1876 Ft-nak. Az összeg 14 napra szól, s ha valaki rövidebb ideig tartózkodik, a fel nem használt napok szerint a valutát vissza kell fizetni.

Vonattal utazóknak. Vasúton két irányban közelíthetjük meg Olaszországot, Ausztria vagy Jugoszlávia felől. Keleti pu.-ról naponta, bécsi átszállással, két vonat indul: 9.05-kor és 14.48-kor. Budapest—Róma távolságon a II. o. vasúti jegy 563,— Ft. Jugoszlávia felé a Déli pu.-ról indul naponta egy vonat Zágrábi átszállással Rijeka—Trieszten át, II. o. jegy ára 510,— Ft.

Repülőgéppel utazóknak. Májusig minden szombat 7.30-kor indul a MALÉV járat, Budapest—Róma viszonylatban; a jegy ára 1604 Ft, a retur 3050,— Ft, időtartam két óra. Májusban lép érvénybe a nyári menetrend, több járatral.

Autóval, motorral utazóknak. Az olasz közutak ismeretesen kitűnőek. Az állami beton országutak több mint 30 ezer km hosszúságban hálózják be az országot. Évről évre újabb szakaszait adják át az autószerződés rendszerének is, ezek használatáért viszont díjat szednek. Fontos tudni, hogy magyar területről való kilépés előtt a magángépjárművek és motorkerékpárok vezetői szerezzék be az Autóklubtól a kötelező „Gépjárműnyilvántartó lapot”. Az olasz határon ajánlatos kiváltani a „Carta carburante” kedvezményes benzin vásárlására jogosító jegyet, amelynek szelvényei személygépkocsira napi 15 literig, motorkerékpár számára 5—10 literig kb. 30%-os kedvezményes benzin vásárlást biztosítanak. Az el nem használt jegyeket kiutazáskor visszaváltják. Az olasz autószerződés az országúti segélyszolgálat kisebb javításokat díjtalanul végez, a felhasznált anyagot téríteni kell. Megrongált gépkocsit díjtalanul vontat-

ják a legközelebbi javítóműhelyig vagy határkilépőhelyig. Az autószerződésen kívüli, többi úton, vonatási segélyt adnak, díjtalanul, a legközelebbi javítóműhelyig. Segélynyújtásért az illetékes járási székhelyeken mindenütt a 116-os telefonszámon kell hívni a segélyszolgálatot.

Szállási lehetőségek. Szinte végtelen a skála: a szállodák a luxustól IV. osztályúig soroltak, a panziók három kategóriájúak. Szerényebb berendezésűek a vendégfogadók (locanda-k), az Alpokban és Appenninekben mindenütt megtalálhatók a menedékházak, kis hegyi szállodák, és az egész országot behálózják a campingek. A Magyar Természetbarát Szövetség, vagy az Autóklub tagjai, a camping carnet birtokában, a kijelölt campingekben 20%-os kedvezményben részesülnek. Olcsó szállások találhatóak az ifjúsági szállókban is. Az árakra vonatkozóan jelenleg nem lenne reális a tájékoztatás, mert árváltozások történhetnek.

Egyéb tudnivalók. Az étkezési lehetőségek és árak is változatosak s a jó konyhat nemcsak a városi „Ristorante”-ban találjuk meg, de a szerényebb „Trattoria”-ban, mellyel mindenütt találkozunk, vagy a „Tavola calda” és „Rosticceria” elnevezésű olcsó kis éttermekben. Nyári időszakban vidéken igen kerestek a szabad ég alatt felállított vendéglők (Trattoriák).

Az ületek nyitvatartási ideje általában 9—12.30-ig és délután 15 vagy 16-tól 19—20 óráig. Az idegenforgalmi irodák és pénzváltó hivatalok 8.30—12.30-ig és 15—19-ig.

Térképekkel, prospektusokkal a látogatókat mindenütt bőven ellátják.

Érdemes tudni, hogy az Olasz Kulturintézet (Budapest, VIII., Bródy Sándor u. 8.) tagjai részére — évi tagdíj 60,— Ft — az Olaszországba utazó turistáknak „Múzeumlátogatási jegy”-et ad, amely díjtalan belépést biztosít az összes olasz állami múzeumba.

Hasznos kiscímtár. ENIT (Olasz Állami Idegenforgalmi Hivatal) központja, amely díjtalan prospektusokat ad: Róma, Via Marghera 2—6. és fiókjai.

Touring Club Italiano, az Olasz Turista Egyesület (központ: Milano, Corso Italia 10.) különböző turista-térképeket ad ki és tanácsokkal szolgál turista-jellegű kérdésekben.

Automobile Club d'Italia (központ: Róma, Via Marsala 8.)

Club Alpino Italiano (központ: Milano, Via Ugo Foscolo 3.) hegyi túrákat szervez, informál és gazdája a hegyi menedékházaknak.

A számos egyéb szervezetten kívül, a magyar turista mindenütt találkozik még a magyarok iránt rokonszenvező olasz ember vendégszerető szívélyességével. Cím és név nélkül is megtalálhatók, — az egész országban.

ifj. Szitnyai Jenő

A dámszarvas ezidő szerint Tamási-Gyulaj, Pusztavacs, Hétfenyegyháza, Nagykörös környékén, Kálmánca-Homokszentgyörgy, Szentpéterfa, Bakony, Tiszadob — Tiszadada, Gyulavári, Galgamácsa és újabb telepítés következményeképpen Telki, Budakeszi és Lovasberény vidékén van ma hazánkban.

Az őszi erdő hangulatát október táján jellegzetes természeti jelenség teszi színesebbé — a dámbarcogás, vagy hanggutánzó elnevezéssel, a horkolás. Ez a fojtott, de messzehangzó hang annyira jellegzetes, hogy mással össze nem téveszthető. Többnyire október táján hallhatjuk a barcogást. Az egyébként is nyugtalan állat ebben az időben még többet mozog, különösen a hímek, amelyeket a fejükön levő lapátszerű trófeájukról „lapátosoknak” is nevezünk.

Barcogás alatt a lapátosok kemény viadalokat vívnak. Felrúgják a talajt, csülküket erősen benyomják a földbe és első lábaikkal erősen kaparnak. A kaparás eredményeképpen néha a felgerjedt lapátos mélyen — térden felül is — szinte beássa magát. Ugyanakkor a vetélytársak egymásnak futnak, majd újra szétválnak és verekedés hevében lapátjukról ágakat is letörnek. Ezek a verekedések nagy zajjal járnak, így az erdőben járók könnyen felfigyelhetnek akár a felrúgott talajrészekre, kaparásokra, akár pedig a verekedés közben hallható jellegzetes zajokra.

A felhevült dámbikák ilyenkor az ember közelségét sem veszik észre. A Mezőgazdasági Múzeum gyűjteményének felújítása során férjem azt a megbízatást kapta, hogy a háborús károsítás során megnyúzott, kitömött dámlapátos bőre helyett egy ugyanolyan méretű dámbika bőrért kell a múzeumnak átadni. Érdekes feladat volt ez a „méterre szóló rendelés”, vadászat formájában. Gyulaj melletti vadászház környékén csaknem három héttig kerestük a megfelelő méretű bikát.

Egyik este a vadászháztól nem messze levő vágás széléről hallottunk erős barcogást. A horkoló hang mind közelebről hallatszott. Mi a területet jól ismerő vadórral hármasban egy bokor takarásából jól megfigyelhettük a felénk közeledő lapátost.

A vadór váltig biztatott, hogy ennél alkalmasabb, megfelelőbb méretű dámot aligha találunk, — így feltétlen ezt válasszuk ki. Miután már két hete eredménytelenül kerestük a „múzeumi bikát”, igyekeztem magam is férjemet erre rábeszélteni. Ő azonban fejlődőképesnek ítélte a bikát, ezért nem engedte eljtenni. A vita hevében néha egészen hangosan beszélünk. Ennek ellenére az erősen horkoló lapátos mind közelebb jött. Végre már alig pár lépésre volt közvetlen közelünkben és még mindig nem vett észre bennünket. 8 lépésre lehetett, amikor a vadór hangosan elnevette magát.

A DÁMSZARVAS

Ezt már a bika sem állta ki, — felénk figyelt, majd hatalmas ugrásokkal, férjem nagy megkönnyebbülésére — eltűnt az alkonyatban.

A dám borjadzása májusra esik, de néha júliusra is eltolódik. A dámtelhén jó anya, védi, „vezeti” kis borját, de nem elég óvatos. A legelés közben kifáradt és jóllakottan elalvó kis dámgyerekekről néha valóságosan „elfeledkeznek” és tőle nagyobb távolságra is ellel. Egy ilyen esetben leptünk meg egy petytyes, alig pár napos dámbébit.

Férjemmel együtt, jó takarásban, egy bokor mögül, a kedvező szelet kihasználva helyezkedtünk el és vártuk a fejleményeket. 26 perc is eltelt, míg férjem figyelmeztetett a dámtelhén torokból jövő, csuklásra emlékeztető hangjára. Ezzel a „figyelmeztető” hanggal igyekezett gyermekét a közelébe hívni. A kisborjú úgy látszik mélyen aludt, mert meg sem mozdult.

A tehén mind izgatottabban, fejét magasra tartva, szinte hallhatóan szívta be a levegőt — vadásznyelven „szelet vett”. A szél azonban — mint már említettem — tőle felénk fúj, így tehát nem kaphatta meg a dámborjú szimatát. Jó ötperces keresés után a talajhoz közel tartott orral kereste meg saját nyomát és ezen visszaérkezett a még mindig alvó borjúhoz.

A kis állatot orrával a nyak és a mar táján gyengéden bökdöste, majd mikor ettől sem ébredt fel, ismét legelni kezdett. Tíz perc telhetett el, mikor a kis borjú felémelte fejét és álmosan, bizonytalanul, remegő lábakkal felállt, mire az anyja azonnal felé futott és „megszoptatta” gyermekét. Olyan közel álltunk hozzájuk, hogy az erős szívtást és a nyelő hangokat is jól kivehetjük. Ekkor vettük észre, hogy nemcsak mi, hanem tőlünk mintegy 50 lépésre egy róka is sunyin figyeli a kedves jelenetet. A róka azonban nem gyönyörködni akart a borjúban, hanem valószínűleg vacsorájának első fogásaként szeretete volna „à la natur” elfogyasztani. Erre

azonban nem kerülhetett sor, hisz a gondos mama, na és mi is a közelben voltunk, — minden eshetőségre készen tartott fegyverrel.

A dámbikák a többi szarvasfélénkhez hasonlóan évről évre elhullatják, majd újra felteszik trófeájukat. Ez az alsó kétharmadban hasonlít a szarvasagancshoz, majd felül lapát alakban szélesedik ki. A kiöblösödött lapátot kis ágacsok, ún. „csipkék” szegélyezik.

A dámvad nagysága a szarvas és az őz között van. A dámtelhén súlya 30—40 kg körül, míg a lapátosoké 70—120 kg között váltakozik.

A dámvad jól megfér más vadfajokkal is, bár ha a szarvas elszaporodik a területen, kissé elhúzódik annak közvetlen közeléből.

Könnyen szelídíthető, így vadaskertekben, parkokban előszeretettel telepítik be. Különösen a dámborjú hamar hozzászokik gondozójához, könnyen és gyorsan megszeli. Pár nap múlva követi ápolóját és szívesen játszik szarvasborjúkkal, öngidákkal is, — fajtestvérein kívül.

Születése utáni első napokban nagyon merevek a mozdulatai — különösen lábai —, de pár hét múlva már sokat futkározik és hullámos bakugrásokkal szaladgál. Kedveli a társas együttléteket, a csapatos életet. A tehének az ellést és az ellés utáni pár hetet kivéve, többnyire csapatban járnak. A fiatal bikák, az úgynevezett „csaposak és kanalasak” gyakran láthatók tehén csapatban is. Máskor azonban külön bikacsapatok verődnek össze. Az „öregurak” többnyire magányos életet élnek és kerülnek a zajos csapatokat.

A dámvad is színes színeket visel, azonban a magyar erdőknél, azonkívül trófeája keresett vadászeszmé. Így tenyésztése gazdaságos is. Tehát nemcsak természeti kincsünk, hanem gazdasági értéke is van. Minden természetjárónak kötelessége tehát védeni, óvni és minél kevesebbet zavarni ezt az érdekes vadunkat, amely ma már hozzá tartozik a magyar erdők állatvilágához.

dr. Szederjéi Akosné

Saját menedékházuk
a Nagyirtáson

A régi gyár kinötte szűk méreteit. Egnek szökő magas épületek, korszerű üzemcsarnokok szorítják ki a Ganz Ábrahám egykori ásatag kőfalait. A szerelőcsarnokokból kigördülő ezüst vonatokat útja szerte ágazik a nagyvilágban. Száz kilométeres sebesség felett robognak Dél-Amerika, Egyiptom és a Szovjetunió tájain. Kisebb fajta turisztikával is felér, mire végigjárjuk a gyáróriást, amelyben a természetjárókat kerestük fel.

Varga János, a Ganz-MÁVAG természetbarát szakosztályának vezetője, csupán azt kéri, minden szépítés nélkül adjunk hírt turista életükről. Megígértük, s ígérletünknek az alábbiakban teszünk eleget.

Számok, kommentár nélkül

A több ezer dolgozót foglalkoztató nagyüzem arányaihoz méltóak a turisztikai eredmények: 1966-ban közel 12 ezren túráztak. Közülük 6200-an gyári dolgozók, a többiek családtagok és vendégek, akiket szí-

Felhívás munkatúrára

vesen kalauzolni a Ganz túravezetői hazai és külföldi tájakon. A szakosztály taglétszáma egy év leforgása alatt 420 fővel gyarapodott a fiatalítás jegyében.

503 gyalogtúra, 57 vízi, 5 sí, 2 barlang és 13 sziklatúra jelzi szervezőmunkájuk sokrétűségét. Az ország szinte minden jelzett útvonalát behálózza a múlt évi és az idei program. Ezen kívül gyakori vendégek a Lengyel-Tátrában. Saját autóbuszok ezrével szállítja a kirándulókat és sokszázan útnek tanyát a Nagyirtáson emelkedő turistaházukban, nyáridőben pedig Balaton-parti kempingükben.

A fejlődés kulcsa

Varga Jánossal, a hőtechnikai műszerüzemben beszélgetünk. Ő az üzemművezető, és társadalmi

A GYÁR MÉRETEIHEZ NŐ

A GANZ MÁVAG

Szakosztálya

munkában látja el a szakosztály irányítását, a kerület sportéletében vállalt tisztségét, s maga sem tudja, hogy jut ideje arra, hogy helyt álljon a Műszaki Egyetemen, a családfelelősségeiről nem is szólva. De hozzá hasonlóan funkció-halmozás gyanújával illehetjük a gyári részlegek turista csoportjainak vezetőit: Manger Kornélt, Vörös Józsefet, Kiss Józsefet, Magi Jánost és Bende Ottót is. Aktivitásuk és nyugtalan, újat, jobbat kereső szenvedélyük ad magyarázatot a Ganz-MÁVAG természetbarát mozgalmanak pezsgő életére.

— Mi a rendszerességre törekedünk. Minden hónap első csütörtökén klubnapot rendezünk. Vetítés, élménybeszámoló, este öttől kilencig. A hónap utolsó csütörtökét a taggyűlésnek szenteljük. A megjelenő taglétszám mindig felülmúlja a négyszáz főt. Hetenként kedden, szertári

Gyerekkorban kell kezdeni. Az iskolásokat is magukkal viszik a túrára

Tömegtúránk „következményei”

Örömmel számolunk be a Vas megyei Természetbarát Szakszövetség közlegi tömeges túrájának sikeréről.

Kétezerrel mentünk Kőszegre vonattal. A szervezőket dicsérem, hogy mindenki jól érezte magát. Csoportonként mentek a részt vevők túrázni az Óháza-hegyre, a Szabóhegyre, az Okmányosra, a Királyvölgybe. Pulay Endre, a városi természetbarát szakszövetség elnöke, amikor kihirdette, hogy a legjobb mozgósítókat, a Cipőgyár és a Fürst utcai gimnázium szakosztályait megtalálom, a részt vevők nagy örömmel vették tudomásul.

A sikeren felbuzdulva, még a helyszínen határozottuk el, hogy további 15 ilyen túrát vezetünk. Máris meg volt a havas túra, de lesz helytörténeti — vár, — városismertető túra, sőt még hegymásztúra is. Programunkban a sokoldalú természetbarát mozgalom minden szakága szerepel, hogy minél több dolgozót és diákot vonzzon hozzánk. Az MTS városi szervezete értékes díjakat tűzött ki a mozgósítás élenjáróinak.

Kiss József
a Szombathelyi TS elnöke

órákon kölcsönözzük a felszereléseket. Ezt a szervezeti rendszert jól ismerik minden gyáregységünkben.

Jogos-e a kérdés, hogy a Ganz-MÁVAG szakosztályának sokkal kedvezőbbek az anyagi és szervezeti feltételei, mint más szakosztályoknak?

— Nem egészen...

A válaszból kiderül, hogy az anyagi források a taglétszámhoz viszonyítva nem is olyan tetemesek. Itt, az állandó versenyszellem élleti a természetbarát mozgalmat. Külön vetélkednek egymással a gyáregységek, s együttesen vesznek részt a kerületi és országos vetélkedők mezőnyében. Ennek köszönhetik, hogy huszonegy tagjuk az I. osztályú minősítés birtokosa.

TÁJÉKOZÓDÁSI VERSENYEK

BEAC TÁJÉKOZÓDÁSI SPORTOLÓK SIKEREI NYOMÁBAN

A budapesti Eötvös Loránd Természettudományi Egyetem Ásványtan-székén tanít dr. Vörös István, a BEAC tájékozdási szakosztályának vezetője. Ezt azért közöljük, mert így még érthetőbbé válik, hogy milyen szoros dr. Vörös István kapcsolata a természettel mind a hivatásában, mind pedig a magánéletében, hiszen szenvedélyes természetbarát. Az utóbbi években a BEAC önálló tájékozdási szakosztálya nagyszerű fejlődést ért el, az elmúlt évben pedig — ez aligha vitatható — az ország legeredményesebb szakosztálya volt a tájékozdási verseny sportban.

Dr. Vörös István nem hivalkodva, inkább csak önmagát is ellenőrizve sorolja a szakosztály 1966. évi jelentősebb eredményeit: az egyetlen szakosztály volt a BEAC, amely az országos bajnokság minden szakában indított versenyzőt. Az országos ifjúsági bajnokság egyéni és csapat számaiban az első 3—3 helyezett között öt BEAC-ista volt. Az országos felnőtt bajnokságon Hegedűs Aletta és férje Biró Sándor a harmadik helyen végzett, az országos főiskolai és egyetemi bajnokságok során a négy bajnoki számból három nyertek BEAC versenyzők.

Még lehetne sorolni az egyetemisták sikereit, de Vörös István inkább a „lényegre” kíván rátérni: a „hogyan?” kérdésre igyekszik válaszolni.

— A szakosztály fejlődésének legjelentősebb állomása az volt, hogy mintegy öt évvel ezelőtt önálló szakosztály lettünk. Mi voltunk ebben a sportágban az első önálló szakosztály és bizony ez korábban nagy port vert fel, sok vitát hozott magával. Eredményeink talán azóta meggyőzték már az akkori kételkedőket is. Öt évvel ezelőtt mintegy 30 versenyzővel rendelkezünk,

most 100 felé halad a szakosztály versenyzői taglétszáma. Ezek 70%-a ifjúsági vagy serdülő korú, a többi egyetemi hallgató.

Erdekesen, tanulságosan bontakozik ki dr. Vörös István szavai nyomán olyan nevelői tevékenység, amely lényegében — több más sportágban — már világszerte elfogadott, bevezetett módszer. Az, hogy a sportágot minél fiatalabb korban kell megszerettetni. A BEAC tájékozdási szakosztály az egyetemhez tartozó három gyakorló iskolában kereste és találta meg ezeket a 13—14 éves fiatalokat. Az elmúlt évben még lejjebb szállították a korhatárt és már a 11 évesekkel kezdtek foglalkozni. Az eredmények itt is önmagukért beszélnek és igazolják a módszer helyességét. A gyerekek közül többen is harmadosztályú minősítést értek el, pedig nagyon kevés volt a serdülőverseny és így ritkán nyílik alkalom a minősítési követelmények teljesítésére.

Ez hát az utánpótlással való rendszeres foglalkozás helyzete és eredménye a BEAC-nál. Eredménye annak a bátor, kezdeményezésnek, amelynek kezdetekor bizony sokan aggódva csóválták a fejüket. Hasonlóan bátor elhatározással, a korszerű módszereket felhasználva nyúltak az edzésrendszer kérdéséhez is. Igaz, itt szerencsésük is volt, hiszen Garay Sándor, a sokszoros magyar és angol bajnok kiváló futóversenyző az egyetem testnevelési tanszékének tanára. Éveken keresztül csak sportszeretettel végezte a társadalmi edzői tevékenységet a szakosztályban, egy éve már hivatásosként végzi ezt a feladatot. Ennek nyomán rendszeres fizikai és technikai felkészítés folyik a szakosztályban. Dr. Vörös István részletes felvilágosítást adott erről az edzésrendszerről, mint mondotta, nem tartják a BEAC különös szakmai titkának, bárkinék szívesen elmondják. Lényege, hogy télen, nyáron heti négy ed-

zést tartanak, külön-külön meghatározva az egyes korosztályokra róható edzés munkaidejét és mennyiségét, másrészt figyelemmel van az edzésrendszer a versenyzők elfoglaltságára is. Bizony az a vélemény alakult ki bennünk, hogy ezt az edzésrendszert a magyar tájékozdási verseny-sport jelenlegi helyzetében egész nyugodtan lehetne ránta edzésrendszerré nyilvánítani és a társszakosztályok rendelkezésére bocsátani.

Ez gyakorlati kérdés, illetve javaslat. Am van a BEAC tájékozdási verseny-sport szakosztályában egy elvi álláspont is, amely ugyan írott malasztként mindenütt megtalálható, de csak nagyon kevés helyen alkalmaznak olyan következetesen, mint az egyetemistáknál: a tanulmányi eredményektől teszik függővé, hogy foglalkoztatnak-e valakit a szakosztályban. A szakosztályi tagságot élvező fiatalok — általános tanulótól az egyetemistáig — jelenlegi tanulmányi eredményátlaga 4,2.

— Nem is lehet ezt másképpen csinálni ebben a sportágban, ahol nemcsak erős szervezetre, edzettségre, hanem gondolkodó, jó koponyára is szükség van — ez a véleménye dr. Vörös Istvánnak.

Új sikerek felé menetelnek — térképpel és iránytűvel kezükben — a BEAC tájékozdási sportolók? Valószínűleg igen. Ebben az évben is ott lesznek szinte minden olyan versenyen, amelyen joguk van rajthoz állni. Ebben az esztendőben 10 versenyt rendez önállóan a szakosztály. Az évi programban a szakosztály minden versenyzőjének, a legkisebbtől a legnagyobbig, a serdültől a válogatottig, a szakosztályhoz tartozó sportaktívákat is beleértve, meg van a helye, a szerepe. A felkészülésből ítélve 1967. végén sem lesz rosszabb a BEAC tájékozdási szakosztályának mérlege, mint az 1966. évi volt...

Vedres József

Az
eszperantó
a túrázás
„kelléke”
lesz

Idén lesz hét évtizede, hogy egy varsói szemorvos nyilvánosságra hozta új nemzetközi nyelvének első könyvecskéjét.

Mindez arról jut eszembe, hogy elolvastam a TURISTA decemberi számában Novobáczky Sándor „Megtanultam társalogni” című humoros írását, amelyben azt ajánlja, hogy tanuljon meg valamiképp az ország nyelvéből az a természetbarát, aki külfországra látogat.

Vitázní szeretnék vele. Egyetlen nyelvvél, a könnyen megtanulható eszperantóval az egész világon boldogulhatunk, mindenütt szerezhetünk barátokat. Meg tudta értetni magát az az ötezer külföldi, aki a világ minden tájáról sereglett az elmúlt évben Budapestre az Eszperantó Kongresszusra. Meg tudtam én is értetni magam mindenütt Angliában, Svájcban, a Szovjetunióban, Bulgáriában és Japánban. Az elmúlt év decemberében végig Lengyelországban elveztem a természetbarátok vendégszeretétét és előadásokat tarthatam nekik, mert valamennyien beszéltünk eszperantóul.

Engedjék meg, hogy jósoljak: hamarosan éppolyan kelléke lesz a turistának az eszperantó ismerete, mint a hátizsák: nélkülözhetetlen. Már most sincs olyan ország a földtekén, ahol ne találánánk segítőkész, baráti eszperantistákat.

Nagyon fontosnak tartanám, hogy ahol még nem tanulják, minden szakosztályban meginduljanak a tanfolyamok, mert világhódító útját járja ez a világnyelv, rohamosan terjed és tömegmozgalommá válik.

Anka Béla

KIÉ A BALATON? A környelv tréfásan átkezesztelte már a magyar tengert „cehszlóvak tengernek” is, a szomszéd baráti országból érkező nagyszámú turista tiszteletére. Mi, természetjárók értjük a tréfát és nem féljük sem a cseh, sem másnyelvű barátainktól a Balaton. Hiszen mi hívtuk őket először ide „sátorban lakni!” 1958-ban nemzetközi táborunkba és aztán 1960-ban és 1963-ban. Szigliget, Balatonfűred és Révfülöp azóta is felejthetetlen emlékeink maradnak. Az is kitérőlehetetlen tény, hogy a hazai camping-mozgalomhoz — épügy, mint idegenforgalmunk sok más kezdeményezéséhez — mi taposunk ki az utat, mi csináltunk kedvet. Hol volt még a camping-mozgalom, amikor első, 1958-as táborunkat rendeztük?

Vizsont nem szeretnénk ezzel is úgy járni, mint jó néhány más kezdeményezésünkkel. Egy évtizeddel ezelőtt a Balaton partjain mi turisták is letelepedhettünk, nem kellett hozzá más, mint a sátor, amit magunkkal vittünk. Most más a helyzet. Bennünket is beterel a campingbe az idegenforgalom. Ez eddig helyes is volna, hiszen a Magyar Camping Klub tagságának zömét mi adjuk. Csak az én rendjén, hogy ezáltal hirtelen nagyon is megnöttek táborozási költségeink. Tessék csak kiszámítani, hogy a napi tizforintos campingdíj — még kedvezményrel is — mit jelent egy négy-öttagú családnak, ha csak egy hetet akar eltölteni a saját sátrában a Balatonnál. Ezért a pénzért majdhogyan szállodában is kapna helyet! Nem kívánunk vitába szállni a campingek kalkulációjával, bizonyára így tudják törleszteni létesítmények költségeit és fizetni a személyzetet. Csak azt kérjük, adjanak nekünk néhány campinget,

vagy helyet, ahol saját kezelésünkben „üzemeltethetjük” sátorvárosainkat. Mi már megszoktuk azt, hogy társadalmi munkával pótoljuk vékony pénztárcánkat. Mi, a „legelősebb sport” hívei megszoktuk azt is, hogy mindenért fizetnünk kell. De ne vegyék el tőlünk a lehetőségét annak, hogy olcsóbbá tegyék tömegeinknek a táborozást. Azt hisszük, ennyit feltétlenül megérdemlünk.

MIT OLVASSUNK? Egyik szervezet ülésén a felszólaló azt hangoztatta, hogy neki annyi lapra kell előfizetnie — és itt felsorolt egy sor lapcímet —, hogy a TURISTA előfizetése már gondot jelent neki. Nyilvánosan szállunk vitába a felszólalóval. Egy mozgalmi lapnak már a pusztá léteztetése is örömet szokott okozni a mozgalom tagjainak. Nem hallottunk még például vadászt panaszkodni arról, hogy neki szinte kötelessége a vadászok lapját járítani. A horgászok sem panaszkodnak azért, mert saját képeslapjuk van. Sőt, távolabbi összehasonlításokként az erdőgazdászok dolgozóit, a méhészeket, a sakkozók és a labdarúgás hívei örülnek saját sajtójuknak, magukénak érzik, segítik észrevételeikkel és buzgón olvassák, hiszen a saját problémáikról van szó bennük, azok megoldását remélik a lap nyilvánosságától. Mindennapi kedves időtöltésük, munkájukhoz vagy társadalmi munkájukhoz találnak benne számról számra segítséget. Úgy érezzük, hogy egy természetbarát „panasz” azért, mert neki még a mozgalmi lapot is olvasnia „kellene”, kissé rosszszó. Ha nem akarja olvasni, szíve szent joga. De minden esetre különös és elgondolkodtató, hogy milyen lehet a kapcsolata a mozgalommal.

A 150 évig tartó török rabságban sínylő Magyarországot felszabadította az 1683. október 27-én vívott győzelmes párkányi csatával indult meg. A csata hadvezére Sobieski János lengyel király volt, az ő emlékét hirdeti az a szerény emlékmű, amit az esztergomi Duna-part parkjában állított fel a halás utókor. Az elmúlt esztendőben, június 17-én a Duna-parton sétáló esztergomiak bensőséges kis ünnepségnek lehettek tanúi. Az emlékmű körül magyar és lengyel vízitúrázókból álló csapat koszorúkat helyezett el az emlékműre. E kis ünnepség megnyitó akkordja volt annak a dunai emléktúrának, melyet a Magyar Természetbarát Szövetség és a budapesti Lengyel Kultúrintézet együttes rendezésében felelevenítettünk.

1933-ban, a párkányi csata 250 éves évfordulóján avatták fel Sobieski János emlékművét, még ebben az évben, a magyar—lengyel sportkapcsolatok elmélyítésére az Esztergom—Budapest Dunaszakaszon evezős emlékversenyt és túrát rendeztek. Az első vízitúra követők a többiek, egészen 1939-ig. A II. világháború megszakította a hagyományossá vált túrák sorát. Magyar és lengyel közös kezdeményezésre 1966-ban ismét felelevenítettük e túra gondolatát és megrendeztük a sorrendben következő nyolcadikat. Ezen a túrán a hazai résztvevőkön kívül 70 lengyel vízitúrista vett részt, akik a kedvezőtlen időjárás ellenére is kedves emlékekkel utaztak vissza hazájukba.

A IX. „Sobieski János” Dunai Emléktúra az 1967. vízitúra évad sporteseményeinek középpontjában áll. Lengyel barátaink kérésére a túra útvonalát meghosszabbítottuk és június 23. — július 1. között az Esztergom — Nagymaros — Szentendre — Budapest — Kulcs — Ráckeve — Dunaharaszti Dunaszakaszon rendezi meg a Magyar Természetbarát Szövetség Vízitúra Szakbizottsága a budapesti Lengyel Kultúrintézetrel együttműködve.

Az 1967. esztendő a „Nemzetközi Turisztika Éve”, ennek magyarországi programját kívánjuk ezzel a magyar—lengyel közös vízitúrával gazdagítani és szeretnénk, ha minél több magyar és lengyel csónakon lengedezne a IX. Sobieski túra zászlócskája.

Szilas László

ORVOSI TANÁCSADÁS

VIGYÁZAT, NÁTHÁS VAGYOK!

Mostanában sokszor hallani a panaszt: nem tudok megszabadulni a náthámtól, vagy súlyos influenzán estem át.

Miben különbözik egymástól a két betegség? A náthát általában meghűlés okozza, amely a szervezet ellenállásának csökkenésével gyakran nyit utat az egyébként is jelenlevő kórokozók számára. Rendszerint az orrüreget bélelő nyálkahártya duzzad meg és fokozott váladékot termel. Ha a gyulladás az orrüreggel összefüggő melléküregekre is ráterjed, súlyosbodik a baj. Ha a torok vagy a légcső betegszik meg, torokgyulladásról, illetőleg légcsőhurutról szólunk. A mélyebb légutak gyulladása megbetegedésének hörgőhurut a neve.

Az influenza — bár az előbbiekhöz hasonló tünetekkel kezdődik, de különleges kórokozóval (vírussal) történő fertőzés következménye. Ez a vírus-fertőzés nemcsak hurutos tünetekkel, hanem tagfájdalmakkal, kegyetlen fejfájással, általános levertséggel, de ezenfelül egyéb szervek megbetegedésével is jelentkezik.

het. Járványos méreteket is ölthet. A náthás ember orron történő légzése akadályozott, „eldugul az orra”, feje zúg, szeme könnyezik, lépten-nyomon tüsszög. Tüsszentésével többméternyi körzetben fertőzi a levegőt. Az orrban, a szájban levő parányi kórokozók ezreit permetezi szét. A kórokozókkal telített szájpermet percekig üszkál a levegőben, tehát a közelben tartózkodóknak bőven van alkalmuk a fertőződésre.

Náthás ember ügyeljen arra, hogy zsebkendőjébe tüsszentessen, köhögjön, gyakran mosson kezet és váltson zsebkendőt. Különös figyelmet kell fordítani a csecsemőkre és kisgyermekre, akik a fertőzésre rendkívül hajlamosak.

A nátha ugyan néhány nap alatt lezajlik, de azáltal, hogy a szervezet ellenállását csökkenti, utat nyithat egyéb betegségeknek is. Így a torokgyulladás, a középfülgyulladás, súlyosabb esetben tüdőgyulladás gyakran a náthás kezdethez csatlakozik. Ezért kell a kis náthát is komolyan venni, kezelni.

Hathatós eszköze a nátha elleni

védekezésnek a szervezet ellenálló képességének fokozása, amely lehetőleg a gyermekkorban kezdődjék. Szoktassuk hozzá a gyermekeket, hogy mosdás után hidegvízzel dörzsöljék le magukat, tartózkodjanak sokat szabad levegőn. Kedveltessük meg az ifjúsággal a természetjárást, az úszást, korcsolyázást és a többi szabadterei sportágakat. Gondoskodjunk arról, hogy kerüljék a kifáradást.

Nemcsak az ifjúságnak, hanem bármely korú egyénnek ajánlható, hogy életmódjában a munka, a sport, a szórakozás, a pihenés megfelelő arányban helyet kapjon.

Étkezésünkbe iktassunk megfelelő vitamintartalmú ételeket, tavasztól kezdve sok nyers gyümölcsöt, paprikát, salátát, télen pedig citromot, sárgarépát, uborkát, paradicsomlevet, savanyított káposztát. Ezek a táplálékok egyébként minden időben kiváló vitaminforrásaink.

Náthás, köhögős állapotban kerüljük a zártlevegőjű, zsúfolt helyiségeket. Nedves időben a cipőnk vízhatlan, harisnyánk melegtartó legyen. A nedves, átfázott láb gyakori okozója a náthának és az ezzel kapcsolatos egyéb betegségeknek. Ezt a természetjáróknak külön is figyelmébe ajánljuk. **Dr. Palócz Gyula**

Felelevenednek az őszi hagyományok

A falu apraja-nagyja részt vesz a busójárás vidám eseményein

BUSÓ- járás

Több száz éves hagyományokra emlékeznek évente a mohácsiak. Az ostornyeles neonok alatt őszi pogány jelmezben vonulnak fel a busók, tréfás, groteszk, ijesztő álarcokkal riogatják a nézőket, akik nemcsak az ország minden tájáról, de az NDK-ból és Jugoszláviából is eljöttek az idén megnézni ezt a színes tavaszváró karnevált.

A délelőtt a gyerekeké. Felvonulnak a Széchenyi térre, ahol népi tánc, muzsikával színesített gyermekfarsangot, népviseleti bemutatót rendeznek. A környék hangos volt a kacagástól, a kereplők és kolompok zajától. Aki a látványosság mellett megéhezett, az felkereste a Halásztanya melletti iskolaudvart, ahol lassú tűzön forgott a vöröstre pirult ökör. A téren már készülődtek a busók, hogy felgyűjtsák a „török sátor-tábor”. A népszokás megőrizte a busók hősi korának történelmi emlékét, amikor a Dunán átkelve félelmetes maszkjaikkal, kereplőkkel elriasztották az álmukból felvert törököket.

A téren most is lovasok jelentek meg, akik kopjával, lándzsával, buzogánnyal küzdöttek a láthatatlan ellenséggel. Elűzték a törököket és felgyújtották a színes sátrakat. A lángok fényénél aztán vidám táncba kezdtek. Volt lányrablás, törökverés, tűzugrótánc... Éjfél is elkongattak már, mire a pislákoló zsarátok fényénél véget ért az évszázados karnevál, a vidám busójárás.

EZ

A

D I V A T

A HATÁRON TÚL

Sok olyan kórus ismeretes a magas hegyekkel rendelkező országokban, melyek hegyvidékeket énekelnek, de igazán hegymászókból alakult kórus csak öt van. Az egyik a trentói „La Montanara” hegymászókórus Olaszországban. A másik a Bolgár Turista Szövetség Szófiában működő alpinista-kórusa. Egy harmadik alpinisták-ból álló kórus Kínában működik, s erről nem sokat mond a krónika. Kettő pedig az NDK-ban tevékenykedik. Ezek közül a „Hegyipinty” nevű még nemzetközi porondon nem lépett fel, viszont a „Kurt Schlosser” kórus már sok nemzetközi sikert is aratott. A kórus tagjai nem csak a Szász-Svájc sziklaalakzatait másszák rendszeresen, hanem a Kaukázus és a Magas-Tátra több ezreibe is járatosak. Negyedévenként felcsendül e kórus dala a Falkenstein-en, s más sziklákon is. A Rathen-i sziklaszínház az idősebb korosztály számára is elérhető. A legmegragadóbb előadásuk minden évben az, melyet hallottak napján a „Hohen Lleben”-n rendeznek meg az alpinizmus áldozatainak tiszteletére. Nagyszerű utánpótlás követtekében a „Kurt Schlosser” kórus átlagéletkora 42 év.

Az új év fordulóján a svájci Lenk-ben rendezték meg a Svájci Camping és Caravanning Szövetség 24-ik újevi táborozását. A táborozáson az angol, belga, francia, holland és német vendégekkel együtt 270-en vettek részt 87 sátorban és 21 lakókocsiban. Eletkor szerint 7 hónapostól 81 évesig minden korosztály megtalálható volt a „hőfőtte” táborozáson, melyen megjelent Ch. F. Baumgartner, a FICC elnöke is.

Ausztriában öt hegymászóiskola működik a Természetbarátok Turista Egyesülete kezelésében. A stájerországi „Kaiblingalm” turistaház (1778 m) térségében, a Schladminger Tauern-ben a sziklamászás és jégjárás alapismereteit, a

karintiai „Koschuttahaus” turistaház (1279 m) térségében a Karawankenben a sziklamászás magas fokú tudását, a Salzburg melletti „Kolm-Saigurn” turistaház (1598 m) térségében a jégtechnikát sajátíthatják el az érdeklődők. A tiroli „Hans-Berger” menedékház (930 m) környékén kezdők és haladók a sziklamászás alap- és magasközelgését járhatják ki, míg a Kaprun melletti Moserbodenben levő turistaház (2075 m) térségében, a világhírű Fritz Moravec vezetésével a hegymászás és jégtechnika minden fokán kapnak kiképzést a tanfolyamok résztvevői.

A bukaresti Természettudományi Múzeum Victoriei-téri épületének alagsorában befejezték egy barlang berendezését, az Olténia barlangjában több éven át gyűjtött eredeti képződmények felhasználásával. A karszt-jelenségek rekonstruálásával kialakított barlang megfelelő levegőjét szellőztető berendezés biztosítja. Vezeték látja el vízzel a kis tavat és elektro-mechanikus szabályozó gondoskodik arról, hogy a sziklafalakon, s a cseppköveken állandóan vízcepppek gyönyözzenek.

Mürzzuschlagban a Semmering lábánál fekvő stájerországi helységben új épületbe költözött és közelműltban megnyitotta a nemzetközi hírnévként örvendő „télisport-múzeum”. A több ezer darabból álló gyűjtemény — köztük egyedi ritkaságok — teljes képet ad a különböző télisport fajták kialakulásáról és fejlődéséről, azok őskorától, a jelenig.

Az angliai Doverben rendezik hűsvétkor a FICC (Nemzetközi Camping és Caravanning Club) XV. Ifjúsági-Rallye-jét. A résztvevők felső korhatára 25 év.

„CSENDET KÉRÜNK!” Guillaume Bérard párizsi iparost pénzbüntetésre ítélték, mert üzeme túl hangosan működött. Műhelyében „csendet kérünk” feliratú táblák készültek az „Utcai lármá ellen küzdő Társulat” részére...

Camping-találkozót rendeznek július 20-tól, augusztus 13-ig a nyugatnémet természetbarátok az Adria olaszországi partvidékén.

A turistaházak szállásainak fűtéséről

A Turistaházakat Kezelő Vállalat, a szervezett természetbarátok és egyéb kedvezményezettek kulturáltabb ellátása érdekében 1967. február 1-től a turistaházak szálláshelyeinek fűtését — a Magyar Természetbarát Szövetség Titkárságával és az MTS OT Pénzügyi és Gazdasági osztályával egyetértésben — az alábbiak szerint rendezi:

a) megszünteti az eddigi „adag” tüzelő, kiszolgálását, s azt a rendszert, mely szerint a hálósobák fűtéséről a természetbarátoknak kellett gondoskodniuk;

b) a turistaház vezetője köteles gondoskodni arról, hogy a hálósobák legalább 18 C°-ra legyenek felfűtve és a vendég ott-tartózkodásáig ez a hőfok biztosítva legyen. A turistaház vezetője gondoskodik tehát ezentúl a tűz meggyújtásáról és táplálásáról is;

c) a fűtési időszakban a kedvezményes hálódíjak mellett ezért személyenként és éjszakánként 5,— forint fűtési pótdíjat kell fizetni.

HÁLÓ- KOCSIN PIHENTEN ÉRKEZIK

UTASELLATÓ

TOVÁBBI SIKEREKET!

Kedves Szerkesztőség! Mi, a XVI. kerület társadalmi munkásai rendkívül örülünk annak, hogy az MTS kitüntette tükörünket, Beck Rezsőt. Udvarias, halkszavú ember, akit azért szeretünk, mert még soha nem hozta ki valami a sodrából. A legnagyobb nehézségek esetén is nyugodtan intézkedik, emelt szavát soha nem hallottuk. Ez az a légkör, amiben könnyen szövődnek a sportbarátságok. Tudjuk róla, hogy már tízéves korában tagja lett édesapjával együtt a VANDOR-KEDV nevű kerékpáros és motoros körnek. Az Ikarusz-gyárban 1953-ban alakított szakosztályt, melynek azóta is vezetője. Ekkor már vízitúrázó is és a gyalogtúrázás mellett szorgalmas barlangkutató lett. Most, hogy sok évi fáradhatatlan munkájáért megkapta a Sport Erdemes Dolgozója kitüntetését, nyilvánosan szeretnénk további sikereket kívánni neki.

A kerületiek nevében

Mátéffy Péterné

Disznózugtól Zugligetig

Kedves Szerkesztőség! Dr. Pápa Miklós múlt évi zugligeti villamosúráján ismertük meg a Zugliget kalandos történetét. Nevezetesen azt, hogy ezt a disznákat itt makkozató őslakosok egy-két évszázaddal ezelőtt Sauwinkelnak, Disznózugnak nevezték. A múlt század elején az idetelepülő villalakók és nyaralógazdák szellemesen elhagyták a név kezdőbetűjét, így lett Auwinkel, azaz Ligetzug. Végül a híres Döbrentey-féle dülőkereztelén, amikor a környék összes halmait, dülöit magyar névre keresztelték, kapta önkényes fordításban a Zugliget nevet. Nos, éppen erről a Döbrentey-féle keresztelőről szeretnék beszélni. Ennek, ezen a nyáron, éppen június 19-én lesz pontosan százhusz éve. Idén vasárnap épp az előtte való napra, 18-ikára esik. A hely ismeretes. Itt jett Tündérhegy az egykori Himmel-ből, itt kapta a Hunyadorom és számos más hely is mai nevét. Mivel minékünk, természetjáróknak a Zugliget azóta is kedves helyünk, nem lehetne-e, hogy az évfordulón valamelyik természetbarát szervezet kis kedves ünnepséget rendezne Döbrenteyék ünnepségének színhelyén. Még emléktábláról is lehetne szó. Nyár lesz. Még jémezés játéka is gondolni lehetne. Idő van addig. Javaslatom közzétételért fogadják előre is hálás köszönetemet.

Magyary Albert

Emlékezetes túránk volt

(Egy éve alakult meg a Tatabányai Városi Természetbarát Szakszövetség.)

Kivétel nélkül pontosan érkezett mindenki. Meg is dicsértük egymást. Aztán bevettük magunkat a Gerecsébe — nekünk tatabányizaloknak „kéznél van”. Félóra múlva már a Veres-hegy lábánál jártunk, majd a Koldus szállást elhagyva befordultunk az erdőbe, a kék jelzésre. A korhadni fahídon dongó lépteink zajától kis óz riadt meg a parton, majd, amikor a magasfeszültségű vezeték nyílada felvezetett a dombtetőre, csodás kilátásra kellett visszafordulnunk. A tarjánai országúton átalakultunk Kiváncsiak Klubjává és a Tornóy pusztai gazdaságban megnéztük azt a fejtőgépet, amelyikből csak kettő van az országban.

A bányász kulcsosházban vacsoráztunk táborúzz mellett. Hűvösre ébredtünk, de a magunkkal hozott pettyes labdánk jól bemelegített. A nők főzték a reggelit, a férflak hordták a tüzelőt. Paprikáskrumpli lett belőle. Peskő felé aztán kicsit elkeveredtünk, de megtaláltuk az utat is, a jókedvünket is. A tuskórési erdőszélnél nem tudtuk vizet inni, viszont nemsokára, a Turuinál már bűfét is találtunk.

Ilyen volt a Tatabányai Építők egyik emlékezetes túrája.

Németh Gyula

VÁROSKA AZ ÖBÖLBN

Kedves Turista! Csodálatos napokat töltöttem Ueckermündében, a szce-cyni öböl partján. Itt láttam először életemben tengert. Fürödtem az öböl sós, szürkésfekete vizében és dideregtem a 15 fokos vízben. A bennszülöttek viszont vidáman lubickolnak benne. Halomba hevernek a csigaházak és kagylóhéjak a parti dűnék homokján. A sportvitorlások között száradó halászháló, körülöttük a szorgos hálójavító asszonyok látványa érdekes volt. Az Uecker folyócska partján érkeztem a városkába, legelész fekete-fehér tarka tehének között. A széltől meggömbített fák között öreg szelmalom vitorláit látszottak. A folyó a város közepén húzódik át, egyetlen hídja csikorogva emelkedik fel, ha nagyobb hajó közeledik. Fehér személyhajók, szürke halászhajók és fekete uszályok kötnék ki százával. A házakon manzard-tető, sok hangulatos tengerész-kocsma... Nem felejtettem el a szép Rügen szigetén sem és Sassnitz tengerpartjának óriási mészkőszikláinál sem e bájos kis városkát.

Vörös Lajos
Szeged, Bártfai u. 32.

A Badacsony tetején

Tisztelt Szerkesztőség! Társaimmal felfedező úton jártunk a Balacsony tetején, ahová kevesen jutnak fel. Megrekednek a turistaháznál, a szőlők szelid lankáinál. Pedig csodálatos odafent is. A présházak hangulatos világa után kösvitrag várja a turistát. Hatalmas kő-sziklák, kő-bátványok közt botladozik és ámul a felfelé igyekvő vándor. Egy szikla néha megindul és hangja, mint ha harang szólna, veri fel a csendet. Öregező sziklaórádások várják végzetüket, amely most, vagy ezer év múlva bekövetkezik a fagytól, eróziótól, széltől, növényi gyökerektől. De a látvány gyönyörű. Legszebb talán a Ranolder-kereszt kilátótól a Balaton, és szomorú látvány a ledállított bánya idtongó torka. Csodás a Szentgyörgyhegy és a többi szépség. Mindenkinek ajánlom, nézzék meg.

Nyikos Károly
Győr, Dembinsky u. 25. sz.

A BISON AKCIÓ

A hegyhát környéki erdőtüzet Bernáth Zoltán vezetésével az erdei szolgálat tagjai és a bányamentők oltják el. Az erdőszélen elégett gépkocsit pillantanak meg, volánjánál egy szénre égett ember teteme. Ertesítik a rendőrséget. Javában tart a nyomozás, amikor tanú jelentkezik, aki egy újabb merényletről tesz vallomást. Bernáth Zoltán a hegyhát barlangnál ismeretlen tettes súlyosan megsebesült. A nyomozók a bűntett helyszínén ismét platinalapot találnak, vésete bölényt ábrázol.

A nyomozás szempontjából két lényegbevágó dokumentumhoz jutott Horgos őrnagy. Az elégett Mercedes környékén és a barlangnál talált ékszerekről készült szakértői jelentés szerint a rendőrségnél letétben levő értékek a Dunántúli Múzeum gyűjteményéből származnak. Két SS tiszttel rabolta el a múzeumból a háború végnapjainak zűrzavarában. A kincsek egy részét a hatóságok 1945. őszén megtalálták Hegyhát barlangjában és visszaszolgáltatták.

A másik fontos információ Vésztoi Páltól ered. Arra a kérdésre, mit keresett a környéken, azt válaszolta, szomorú emlékek fűzik a hegyhát tájhoz. Egyike volt azoknak a politikai foglyoknak, akiket két SS tiszttel a Dunántúli Múzeumba hurcolt, ott ékszereket, falikárpitokat kellett összecsomagolniuk, majd a barlang irányába szállították. Vésztoinek sikerült megszöknie. Társait a fasiszták kivégezték. A felszabadulás első napjaiban rá bízták a kutatást, s megtalálták a kincsek kis töredékét. A bölényt ábrázoló platinalapokról Bison akciónak nevezték el az akkori barlangfeltárást.

Vésztoit most felkérték, próbálja felidézni a két SS-t és adjon róluk részletes leírást. Horgosék időközben megpróbálkoztak Bernáth Zoltán kihallgatásával. Az erdei szolgálat vezetője már túl jutott ugyan a krízisen, de orvosai szerint legalább két hét múlva kaphatnak tőle összefüggő választ.

Hátra volt egy gyanús személy kihallgatása. Hajnali ötkor arra lett figyelmes a leégett erdőszélen felállított őrszem, hogy valaki a kocsi roncs körül babrál. Mustrálja a hűtőjét, motorházát. Erre fülön csípték és a kapitányságra szállították.

Amíg a fogdából elővezették, Horgos adatait tanulmányozta. Juhász Sándor 28 éves, többszörösen büntetett vagány. Legutóbb zsebmetészésre specializálta magát, de újoncnak bizonyult és kilenc hónapig fegyházban gondolkodhatott balsikerein.

Az atlétatermetű ember most úgy állt Horgos előtt, akár egy begyuladt kamasz. Nem is kellett kérdezni, felelt magától.

— A kocsilopást vállalom, tisztességes zsebes vagyok. A mercit én gurítottam el, de azt is megbízásból. A Tópart-campingben akartam megkönnyíteni egy külföldit néhány

kilóval. Hiába, a hűvösön reumás lett a kezem, elkapott a krapek. Azt mondta, ha megteszek neki valamit, nem jelent fel. A parkírozó helyen egy mercire bökött, adott slusszkulcsot is, és azt mondta: „Egy barátomat akarom megtréfálni vigye el a kocsit a hegyhát buszmegállóig ott álljon le, én majd követem az Opelemen.” Gyatrán beszélt magyarul. Megtettem a szívességet. Még maradt nálam aprólék a zsebéből, de vissza sem tudtam adni, beült a mercibe és elrobogott. Esküszöm, hogy nekem semmi...

Horgos közbevágott: — Hol van az a zsebmardék?

Horváth főhadnagy az íróasztalra borította a fogolytól elkobzott tárgyakat. Tucatnyi apróság közül egy külföldi útlevél hullott az asztalra. Rolf Jörgensen svéd kozmetikai kereskedő nevére szólt, aki a bejegyzések szerint hatodik napja tartózkodik az országban. Az útlevélben néhány szállodai címke lapult. Az egyik a közlekedésrendészet telefonszáma. Juhászt elvezették és amíg az útlevél a technikusokhoz vándorolt, Horgos felhívta a közlekedési osztályt.

A nevet ismerték: Jörgensen németül közölte, hogy Mercedes gépkocsiját ismeretlen tettes ellopta. A közlekedésiek megindították a nyomozást. A technikusok időközben megvizsgálták az útlevelet. Hamisítvány volt.

— Hozzá fel ismét azt a zsebest! Juhász összeroskadva állt az íróasztal előtt.

— Honnan veszi azt, hogy az ellopott Mercedes azonos az erdőben levő ronccsal?

— Biztos, hogy ugyanaz, jól megnéztem a hűtőjén egy védőszentet. A tüztől lepattogott róla a zománc, de a figuráját nem lehet eltéveszteni. A csomagtartóján volt egy rézgűrű, letöröltem róla a kormot...

— Ismeri ezt az útlevél képet?

— Ez nem az én külföldim, de ismerős az arc. A campingben láttam, ott beszélgetett azzal, akin könnyíteni akartam.

Horgos rendelkezett:

— Maga velünk jön a camping-be! Ha felismeri valamelyiket a kettő közül, jelt ad. Útközben megbeszéljük a többit. Szedje össze magát és indulás...

(Vége következik)

Panaszlap

A FRANKHEGYI menedékház — és a Makkosmáriai — nagy forgalmat bonyolít le egész télen. De ha megfigyeljük ezt a nagy forgalmat, annak csak egy része bonyolódik azoknak a turistáknak a látogatásából, akiknek ez a sportlétesítményük. Sajnos, a turisták nagy része be sem fér s még egy forró teához sem jut, mert ezekben a főváros környéki turisztaházakban gyakorlatilag vendéglátóipari üzem forgalma bonyolódik. Vezetői és állandó toborzói vagyunk a kirándulók nagy tömegének, tőlük nem sajnálnánk a forró teát. De a környékbeli beülnek reggel és egész délielőtt vagy délután itt kártyáznak, társalognak. Ez pedig már nem rendjén való. Egyetértünk az újpestiekkel, akiknek ez a panaszuk.

A XIX. kerületi Szövetség vezetői példát mutattak arról, hogyan lehet az ember leleményes. A soproni campingben őket is elutasították a kedvezménytel — meséli Nyikos Jenő —, azzal, hogy még nem kaptak rendelkezést róla. Sebaj, kifizették a teljes összeget, de kérték, vegyenek fel az esetről jegyzőkönyvet. Megtörtént és az eredmény: néhány nap múlva postán visszakapták a teljes különbözetet.

TARDOSI EMLÉK

Kedves Turista! Felejthetetlenül szép napokat töltöttem Tardoson, a Magyar Természetbarát Szövetség ifjúsági szakosztályvezetőinek továbbképző táborában. Tízennégy megye 33 fiataljával együtt évekre szóló tapasztalatokat, ismereteket szereztem.

Az elméleti képzésen kívüli gyakorlati oktatást jelentett három érdekes versenyünk: a városismertető verseny Egerben — melyet a Szegedi—Raab páros nyert meg — a tájékozódási verseny — melyen a csongrádiak győztek és egy játékos akadályverseny, amely vidámságra és a vidámság szeretetére tanított minket, kiknek állandóan játékos kedvű fiatalokkal kell foglalkoznunk. Voltunk a Szalajka völgyében, felt a zselőt programban idő a szarvaskői kilitóra is. A Bőkkőről szépen vetített Vida Gyula, Finnországról érdekesen mesélt Schönwiszky György, a válogatott keret tagja. Sokszínű programunk felpezsdítette bennünk a természetbarát vért, ötletet adott, melyeket értékesen tudunk hasznosítani szakosztályvezetői munkánkban. Az újföldi búcsútáborítás meghatott hangulatában mondom: köszönöm azoknak, akik megszervezték.

Lajos Károly
Híd és Vízépítő Technikum
I. oszt. hallgatója

HÍREK

A LEGJOBB SZAKOSZTÁLY címet, hozzá a pénzülatmat és a megyei vándorzászlót Veszprém megyében a Veszprémi Lombik természetbarát szakosztálya nyerte el.

A LANG GÉPGYÁR természetjáró szakosztályának jelenlegi létszáma 460 fő. A vezetőség nagy szervezőmunkába kezdett, hogy a létszámot növelje.

AZ AKKUMULÁTOR-gyár munkásait többször vezette erdei sétákra a gyár természetbarát szakosztálya.

ÚJ KÖNNYŰBÚVÁR csoport alakult Budapesten, a XIII. kerületi Szövetség központi szakosztálya mellett.

„VIZESEDIK” az Elzett szakosztálya. Gumikajakokat vásároltak, mert nagy az érdeklődés a vizitúrázás iránt.

NEMZETKÖZI AUTÓSTÁ-LALKOZÓ lesz Kőszegen március 25- és 27-e között.

ENDRÓDY SÁNDORNAK, a Balaton neves költőjének emlékoszlópát ismét felállították Alsóörsön.

A VAS MEGYEI Természetbarát Szakszövetség az új esztendőben érdekes vállalkozásba kezd: a megye legszebb vidékére, az Orságra vezet sorozatos túrákat a Megyei Idegenforgalmi Hivatal segítségével.

TÁRSADALMI munkával szép sí-lesikló pályát építettek a közéleti fiatalok a Kenyérhegyen. A 300 méteres lesiklópályát népes ifjúsági versenynevel adták át a forgalomnak.

ESZPERANTÓ SZEMINÁRIUMOKAT szervez — idén először — a Magyar Eszperantó Szövetség júliusban Fonyódt Bélételepen és a Kilián-telepen. A bélételepi szemináriumról felvilágosítást ad: Bártfai György, Kaposvár, Dózsa György út 24. A Kilián-telepről felvilágosítás kérhető Budapesten 62. Postafiók 630 címen. Mindkét helyen 10 naposak a szemináriumok. — Részvételi költség 370,— forint.

HÍRES VILÁGJÁRÓK képeit ajándékozta a magyaroktól Organavirág turistaháznak az Encián szakosztály a BTSZ ott tartott elnökségi ülése alkalmából.

KESZTHELY KÖZELÉBEN emelkedik a Szt. Mihály-domb; amelynek tetején a XVI. században a keszthelyi várnak egy előtornya állott. Ehhez késsőbb a XVIII. században hozzáépítettek egy kápolnát, amelyről Kisfaludy Sándor is megemlékezik egyik regéjében. 1967. nyárára az Országos Műemléki Felügyelőség a kápolnát renobehozatja és abban egyházművészeti kiállítás létesül.

HASZNOS ÚTMUTATÁST tartalmazó füzetet adott ki az MTSZ munkaközössége „Iskolai természetjárás” címmel. A kis könyvecske ismerteti az ifjúsági szakosztályok alakításának módszerét, vezetését, az Országjáró Diákok versenyszerűt, tanácsot ad a legfontosabb szervezési kérdésekben és van gondja arra, hogy

a fiatalok igényéhez szabott játékos túrákat is ismertesse.

A SOKAT EMLEGETETT labdarúgó sovinizmus — megtört Diósgyőrött. Példamutató volt, ahogyan először a sportkör természetjárói helyrehozták a labdarúgók sportpályáját, utána pedig felállt Hódi Zoltán, a labdarúgók kapusa és bejelentette, hogy nemcsak viszonzásul, hanem mert túrázni is szeret, elkészíti társadalmi munkában a természetjárók kulcsosházának terveit és az egész futballcsapat ott lesz akkor is, amikor a kétkezi munkára kerül a sor.

A RUHAIPARI SPARTACUS Sportkör Gyopár Természetjáró Szakosztálya kiadta 1967-es II. félévi túraprogramját. Az ismertetőben több mint nyolcvan jól összeválogatott minden korosztály igényét kielégítő túra szerepel. A szakosztály szívesen lát vendégül minden érdeklődőt és kívánságra készséggel küld programfüzetéből. (Cím: Bp. VIII., Leonardo Da Vinci u. 45. Hivatalos órák: minden pénteken este.)

EREDMÉNYES ÉVET zártak a Borsod megyei természetbarátok. Különösen a fiatalok megszervezése terén értek el jó eredményeket. Az egyik legjobban működő ifjúsági szakosztály a sátoraljujúhelyi Kertészeti Technikumé volt.

FEBRUÁR 5–12 között került sor a IV. Természetbarát Hét lebonyolítására Debrecenben. Most is megrendezték a fotokiállítás, élménybeszámoló is hangzottak el hazai és külföldi túrákról, és a tanácskozási programja mind hozzájárult a megyei természetbarát mozgalom fellendítéséhez. A Hajdú-Bihar megyei és a Debrecen városi Természetbarát Szakszövetség év végi beszámoló gyűléssel és a hagyományos turistabállal zártuk a IV. Természetbarát Hét, amelyre következő számunkban visszatérünk.

A MECSEKBEN, az orfűi völgyben létesített 120 holdas mesterséges tó partján, minden évben eszperantó tábor szerveznek.

A TURISTA előfizetésének szervezését egyetlen megbeszélésen sem felejtí el szorgalmazni a Pest megyei Szakszövetség. Ez is utánozható.

AZ ORSZÁGBAN is már lassan híressé vált örvényesi műemlék malomt a Malomipari Trüsztt ez évben felújították. Az lpari műemlékké nyilvánított malom helyén, már az 1211-ben kelt második tihanyi oklevélben említenek egy vízimalmot. A jelenleg is álló épület a XVIII. század közepén épült és azóta szakadatlanul üzemel. A helyreállítás előreláthatólag 1967. nyárára befejeződik. A malomépület hátsó része, amelyben egy nagy üres helyiség van, malomipari múzeum lesz. A malom közelében a falu két szélő nádtetős házát rétescsárdának alakítják át.

A VESZPRÉMI KILIÁN SE tagja, Nagy István lett, a Veszprém megyei Szakszövetség elnöke, főtitkára pedig Matusz János, a Veszprémi Vegyész SE tagja. Az új elnökség legjelentősebb rendezvénye a négynapos tavaszi tábor a Vértes és Gerecse hegyegekben, március 30-tól április 2-ig.

HALÁLOZÁS

Strähle István, ny. igazságügyi-minisztériumi irodavezető, a „Tanácsköztársasági Emlékérem” tulajdonosa, az Igazságügyi Kiváló Dolgozója, az Igazságügyi Sport Club Természetbarát Szakosztályának tagja, az Evezőszakosztály volt vezetője 68 éves korában elhunyt. Emlékét kegyelettel megőrzik tagtársai, túratársai.

Jól sikerült a Tolnai síemlékverseny

Az Újpesti — IV. kerületi — Természetbarát Szakszövetség idén ismét népes mezőnnyel, szerencsés körülmények között rendezte meg a természetbarát mozgalom — és azon belül a sí túrázás — tragikus hirtelenséggel nemrég elhunyt egyik vezetőjének, Tolnai Józsefnek emlékére alapított emlékversenyét.

A verseny éves küzdelemben az újesztiek — UTTE — VIII. számú csapatának győzelmét hozta, az igen erős Bp.-i Honvéd Síraly III. csapata és az UTTE IV. csapata előtt.

Egy turista noteszéből

Olyan furcsák ezek a falusi gyerekek. A múltkor túrán megkérdeztem egyet: „Messezse van még Mátraszentimre?” Képzelték mit válaszolt:

— Ha továbbra is erre mennek, közel negyven ezer kilométer. De ha megfordulnak, csak egy.

Sportköri elnököm azáltal vette el szakosztályunktól az állami támogatást, hogy mi ügyis mindent féláron kapunk. Már el is határoztam, hogy ha ötösöm lesz a lottón, az egészet túrázásra költöm. Így másfélmilliót megtakarítok.

Közgazdaságtanáról a munka fogalmáról magyarázott: „Képzelték el, hogy két férfi megy a Jungfrau. Egyidősek, egyforma az öltözetük, ugyanolyan súlyú a hátizsákuk, mégis az egyik szórakozik, a másik dolgozik. Mert az egyik idegenvezető, akinek fizetnek az útért, a másik egy turista, aki fizet, hogy mehessen.” Végre tudom, miben különbözünk mindenkiktől, főleg a többi sportolótól. Azok dolgoznak, hiszen juttat-

tásokat kapnak. Nekem biztos, hogy szórakozás a természetjárás, mert elég sokat fizetek érte.

Nagyon kellemes féléjszakát töltöttem a vámosi csárdában. A Veszprémből éjjel-nappal oda közlekedő járkereken, az éjjel és nappal üzembe helyezhető cimbalmoson, Savanyó Jósának a váci feyházából elhozott eredeti képen kívül főleg az fogott meg, hogy amikor a hóvihár hajnali félháromkor odavert, a gazda azonnal felkelt és kinyitotta. A kezeltető Veszprém megyei MESZÖV-öt arra kéri, hívja meg tapasztalatszerére a Turistaházakat Kezelő Vállalat néhány gondnokát egyszer. Vagy nyilvánítsunk minden turistaházunkat betyárcsárdának?

Az Inter-mérkőzés után az az álláspontra győzött, hogy a Népstadion elsősorban sportlétesítmény, nem vendéglátóipari üzemegység. Jó lenne ezt az elvet kiterjeszteni az ötven turistaházra is.

Címlapunk: MTI felvétele

a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. **Meg-Turista** jelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1., lélemelet 11. Telefon: 113-493. Kiadja: az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3,— Ft. Előfizetési ára egész évre 32,— Ft, felévre 16,— Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlapirodánál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bármely postahivatalban. Csekk-számlaszám: 61.251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Képviseleténél Vállalat, Budapest, I., Fő u. 32. és a Kultúra külföldi képviseletél. Index: 25.814.

A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrzük meg és nem küldjük vissza.

66.2151 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

Dugó, Döme, Gulliver és a többiek

A Hóvirág szakosztály balladája

Börtönből szabadult fiatal tanárno emlékirataiban lapozgatunk:

— A mi különleges növénytan óráink örökké emlékeztetéseks maradnak számomra — írja. — Kardos tanár úr segítségével kis intézetem növendékeivel minden szombaton átmentünk a folyón túli hegyekbe. Mindegyik kislánynak kis keményfedelű könyvecske volt a kezében. Átveztünk a zöldes vízü folyón, szedtük a dús kaszálók illatos virágait. S mikor már roskadáig meg voltunk rakodva százféle zsákmánnyal, mint a méhek, leültünk egy lombos fa alá s elővéve növénytani naplónkat, ott tanultuk megismerni a virágok csodálatos világát.

A naplóbejegyzés nem éppen mai keletű. Sőt, érdekességét éppen az adja, hogy nemsokára száz éves lesz, Leówey Klára, a magyar pedagógia egyik úttörője írta naplójába a múlt század hatvanas éveiben. Ő volt Teleki Blankán kívül az egyetlen nő, akit a császári önkény szabadságharcos eszméi miatt Kufsteinbe záratott. Szabadulása után lánynevelő intézetet alapított Máramaros-szigeten. Ennek az intézetnek az életéből őrzí a nevelésügy a fenti bejegyzést is, mint az iskolai természetjárás egyik kitűnő példáját.

A budapesti Leówey Klára nevét viselő gimnázium nem hozott szégyent névadójának haladó hagyományaira. Itt működik a főváros talán lelegelelenebb életű iskolai szakosztálya, a „Hóvirág”. Hatvankét tagjuk fele elvezte a térképpolvasó tanfolyamot, tucatnyi gyerek az ifjúsági túravezetői tanfolyamot. Kéktúrának, részt vettek a „100 kilométer a Vörös Hadsereg útján” túrákon, a legregibbek, az alapító tagok már az arany minősítési jelvényért túráznak. Jártak külföldön, énekeltek a Kilián-telepi táborútnél, vizsgáztattak a

A fotósnak nem kell beállítani. A Hóvirágok mindig ilyen vidámak

televízió turista-vetélkedőjén. Mi a titkuk?

— Öt évvel ezelőtt kezdődött — emlékezik vissza Csekő Géza tanár, — 1962 egyik szép vasárnapján tömött Ikarusz érkezett Eresztvénybe, egy csapat jótorkú, rakoncátlan csitri lánnyal, meg egy gyanútlan osztályfőnökkel, hogy megcsodálják a környékbeli várakat: Somosköt, Salgót, meg a híres bazaltömlést. Ho-v barátságot kössenek a hegyek világával, nem utolsósorban egymással is. Ha a Hóvirág szakosztály alapító tagjai a régi időkről beszélgetnek, mindig szóba kerül ez a Karancs környéki felejthetetlen kirándulás, amely az iskolát örökre eljegyezte a természetjárással.

A pedagógus visszaemlékezése egy sor új kérdésre nyit kaput. Nem túl nagy szó az, hogy örökre? És miért Hóvirág? S miért éppen neki, az osztályfőnöknek jutott eszébe a természetjárás?

A válaszok meglepők. Csekő Gézának, az akkori osztályfőnöknek éppen a természetjárásban rejlő fejelemző erő adta az ötletet. Ugyanis néhány héttel tanévkezdet után látta már, hogy soha ilyen verbő, rakoncátlan együttes nem került még pedagógusi pályafutása alatt a keze alá, mint ez az első, 1962-es Hóvirág-osztály. Az első túrák után — melyek meggyorsították az osztály közösségi szellemének kialakulását is — nem volt félelmetesebb osztályfő-

nöki büntetés, mint a túrákról való eltiltás. — Egyébként Hóvirágnak azért nevezték el magukat, mert az első túrán rengeteg hóvirágot szedtek. A névadó virág számtalan emlémlájukon szerepel: van jelvényük, egy földgömbet körüljáró Hóvirággal. Van zászlajuk is: ezt viszik a csoportok egymástól tovább a híres Hóvirág-stafétákon, melyekkel vakációban gyalog, kerékpáron végigfutják zászlóval a fél országot. És saját ravasz pontozási módszerük olyan, hogy a legmagasabb teljesítményeket csak körülbelül harminc év alatt érhetik el a tagok. Azt remélik, hogy a leérettségizettek a szakosztállal együtt maradnak és segítik az új évfolyamokkal megszerettni a természetjárást. „Örökre.”

Az első raj most hagyja el az iskolát: idén érettségiznek az „örög” Hóvirágok, akik nyolcadikos koruktól vezetői minden mókának. Az aprótermetű Dugó — polgári nevén Szentirmay Judit —, aki sokáig hallgat, aztán két okos szóval megoldja a problémákat. A jóévtvágyú Wusky — azaz Volszky Kati —, aki olyan szorgalmas terjesztője volt Kilián-telepen a turista-sajtónak. Döme — azaz Demeter Kati — és a többiek, Gulliver, Almás Panni, a szakosztály „motorja”, s a fiúk: Hanes, azaz Fatuska János, aki addig volt műemlékfelelőse a közös túráknak, amíg a művészettörténetet választotta hivatásának. Vidám, jókedvű, mindenét megosztó társaság. Hogy Lengyelországba mehessenek, a szakosztály fele elment egy hónapra dolgozni, így gyűjtötték össze a pénzt.

ÉBREDEZIK A VELENCEI-TÓ

A tél lassan elvonul a Velencei-tó környékéről is. Az esztendő első hónapjaiban lebonyolódtak a természetjárók kitűzött túrái a Nadap—Angelika-forrás—Sukoró útvonalon. Amint eljön a tavasz, birtokukba vehetik a turisták a Bence-hegy tetejére emelt kilátótornyot, ugyanis végre megépül hozzá a lépcsőfeljáró. Egyidőben készen áll majd a turisták fogadására az északi parton, a Nadapon levő negyvennyolc személyes turistaszálló is.

A déli parton már csinosodnak, új ruhába öltöznek a campingekek és az üdülőházak. A Velencei-tavi Intéző Bizottság az elmúlt idény tapasztalatai alapján fejlesztí tovább a tókönyvet, számítás szerint az idén megnövekedett turistaforgalom zajlik majd le a mindinkább népszerűbb Velencei-tó partján.

Bejárnak a szerkesztőségbe, a szövetségbe, ha társadalmi munkára van szükség. Osztogatnak röplapot a Moszkva téren, vagy a Margit-hídi HÉV-végállomásnál, ha a mozgalom érdeke úgy kívánja. Eddigi életük már bizonyíték a természetjárás embernevelő hatására. Másként telt el az ifjúságuk is, mint a legtöbb pesti fiatalé. Bizonyosak vagyunk benne, hogy más lesz felnőtt életük is. Mert a Hóvirágok élete a legjobb „alapozás” volt a közösségi ember életéhez.

Gesztelyi Nagy Zoltán

Kőszeg a Szabó-hegy felől

Ne én fedeztem föl Kőszegét és a remek prospektusok, a lelkes idegenvezetők, vidám turisták sem. Fedezze fel nekünk az, aki pedig beszélni sem tud. Mert éppen olyan jeles lokálpatriótája ő városának, mint az, aki ékes szavakkal méltatja a harminc millió forinttal megápoltt, átfestett zegzugos utcákat, a múzeumma nemesült, presszóvá szelídült Jurisich-várat, a turistavendéglő fölött messzire tekintő Szabó-hegyet, a költői Gyöngyös partját, a védett Chernel-kertet. Azt írjuk: beszélni sem tud ez a lelkes idegenvezető, csak hangtalan magyarul. Így van. Mert ő a néma utcaseprő.

Úgy hangzik ez, mint valami krimi a televízióban. Pedig valóság. Ahogy a Várkört kerülgetem, hogy déli irányból kapjam le a pirostornyú várat, valaki karonfog udvariasan. Az utcaseprő. Beszélni nem tud, mert siketnéma, de kártartóan húzogtat egy jobb kilátópont felé, onnan fényképezek. Igaza volt. Kattintottam, elégedetten távoztam.

Mondom is délben, ebédnél, a kedves tanácselnöknek ezt a vidám közjátékot. Mosolyog: „Jobban ismeri a Kőszegi *vedűtát*, mint a hivatásos fényképész. Nálunk mindenki szenvedélyes szerelmese a városnak.”

De minek is ide a sok beszéd! Ez a város, Nyugat-Magyarország ragyogó kis gyöngyszeme, magyarázat nélkül is önmagát dicséri s beszéltetett magáról már Zsigmond idejében, Mátyás korában, legfőképpen azonban a török–magyar harcok óta. Nehéz elképzelni, hogy ez a kicsi váracska, mélyen lenn a völgyben, vízáróktól övezetten oly vitélkül ellent tudott állni oly

A Hétforrás (A szerző felv.)

tengernyi ozmánakk, bécsi császár segítségével nélkül.

Egy pillantás Kőszeg térképére: mintha repülőről látnók a bástyarendszer múlt alakját, a belső kört s a hozzá csatlakozó külső oválist — akárcsak Sopront. Feltűnő, hogy a körbástyavonalnak nem a legközepén, hanem egyik sarkában állott a négyszögletű vár s tőle délkeletre a város magja, a védelmet kereső polgári Kőszeg. Azé a városé, amelynek kusza, de mégis oly hangulatos utcáin oly kellemes elsétálgatni, amely maga a megkövült magyar múlt, s amely még a közömbösnek is annyi gondolatot keltes, hogy feleli a félnapos, rohanó IBUSZ-utat s napokig szívesen bolyong — ha már idekerült — a vár körül, a szakszerűen helyrehozott várudvaron, a gazdag múzeumban a vár melletti zeg-zugokban, a sarkos házak mellett. Elnevezeti a Chernel-házat, a Szluha, Sigray, Ambrózy-palotácskát, a lábsházat, elüldögél a középkori benccs templomban s a falához szorult Szent Jakab

Séta a kőszegi gesztenyésben

templomban. Mikor aztán már bekalandozta a várost, felmászik a városi tanács épülete mellé ragasztott Hősök tornyába s annak erkélyéről néz nyugatnak-keletnek. Éppen iskolások gyülekeznek alant a barokk tetejű városi kút körül, autóbusz hozta őket valahonnan Györből várost nézni. Vannak szenvedélyes város-felfedezők, akik már a

teteje bükkös-tölgyes-fenyves takaróul. De a szabó-hegyi tizórai után kétfelé válunk. Néhányan a „mélybe” tartanak s a forrásokat veszik számba — némi bosszúból, mert a társaság egyik tagja tavaly nyáron Libanon homokján két álló napig keservesen szomjazott — s itt elegendő forrást talál: József, Enikő, Tótkés, Mohás, Árpád, Sáros nevét viselik e források, de bőven akadnak névtelenek is. A Hétforrás környéke, „tálalása” a legszebb, ez a hét magyar vezér nevével illetett medence. Libanont járt barátunknak is ez tetszik legjobban, mind a hét forráskát sorraízelem.

Mi öten csúcsokat ostromlunk s rögtön elsőnek az Óházat. Hatszáz méter magasan vág bennünket a friss tavaszi szél. A közepkorban Óvárnak hívták, azóta egyszerű házzá kopott, viszont már *kunyhónyi* köve sincs, szétkaparták a kincskeresők. De most még csak egy kelta birkabordát sem lelünk, keltát azért, mert a hit szerint az ő áldozati oltárak is volt ez az örvar hajdanában. Szél ide-szél oda: a kilátás megéri az egymásba való kapaszkodást, félóra hosszat bámulkozunk a tetőről. A messzi Szombathely tornyai, a Ság, a Somló bazaltkúpjai mosolyognak felénk, s amott nyugatra, meg a Schneeberg süllyesztette nyakába a hősüveget.

Fogózza kanyargunk lefelé a roppant gyökerek között, egy vidám erdész csatlakozik hozzánk, a Stájer-házak felől érkezett, s délután az ő vezérlésével, forrás-kutatók, csúcs-mászók együtt indulunk a megannyi gesztenyés egyikebe, az Oriás-gesztényefa felé. Most borulnak virágba a gesztenyék szerte a kőszegi, cáki dombokon. Cák gesztenyései védettek, azokat külön kell megtekintnünk — biztat az erdész. Mindent megnézünk pontosan s nagy kanyarral fordulunk vissza a városba, a Kálvária-hegy felől, mert még onnan is látni kell ezt a völgyben pihenő finomdoboz-várost.

Egyszer vetélkedőt tartottunk a legszebb hegycsúcs-neveket kutatva. Mindenkinek más volt a kedvence. Végül e háromnál kötöttünk ki: Bálvány, Kékes, Írottkö. Persze, a vélemény egyéni. Ez az Írottkö — mint valami pogány emlék — itt magasodik Kőszeg határában és az Óház, Szabóhegy, Pogány-hegy felől látnók is, ha elének nem ugrana az Irányhegy zöld

Szombathy Viktor

Turista

UTAZÁS
CAMPING
KIRÁNDULÁS

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1967. ÁPRILIS
XIII. ÉVFOLYAM 4. SZÁM
ÁRA 3 FT

Tavaszi szél, áprilisi szél, ha illatos szagokkal repültél, a nagy folyó kanyarulatában te jelentetted a reményt a sötét években. És aztán a ragyogó években a legkedvesebb emlékezedet. Itt mintha még illatosabb volna, áprilisi szél, annál a nagy sziklafalnál, melyet ősidők óta Vöröskösziklának nevez a nép. Azért nevezte el így, mert abban a biborszínű nyiladozásban, amikor a nap felbukkan kelet felől, a gödöllői dombok közül, sugaraitól vérvörös lesz a színe. Máshonnan nem is igen láthatta a nép, mert odafenn csak néhány nagyúr vadászhatott. A szép kilátás a sziklafal tetejéről, mely egyetlen pillantásba tudja fogni a nagy folyó kanyarulatát, csak az ő szemeket gyönyörködtethette.

Huszonkét éve, 1945 telén hadseregek lepték el a hegyoldalt. Egy délceg, markáns arcú férfi innen irányította a város felszabadításáért folyó harcokat. A harcok befejeztével Budapest katonai parancsnoka lett a tábornok. Minden gondja azt volt, hogy minél hamarabb eltüntesse az emberek arcáról a szenvedés nyomait. Kereste az alkal-

Áprilisi szél Vöröskőn

mat arra, hogy minél több emberrel találkozzék. És amikor a természetjárókkal megismerkedett, őszinte barátságot kötött velük, segítette őket abban is, hogy minél hamarabb hódolhasanak kedves szenvedélyüknek. Hiszen —, mondta —, odahaza, béke idején, szabad idejét ő is leggyakrabban a természetben tölti. A barátkozás során, 1946. áprilisában Zamercev tábornok meghívta tisztjeit és turista barátait, megmutatni nekik, honnan irányította a hadműveleteket. Így látogatott el egy napfényes tavaszi napon, április 7-én a baráti társaság a Vöröskösziklára. A tiszték és a természetbarátok olyan ünnepek érezték a pillanatot, hogy valami szép elhatározással kívánták megörökíteni. Így határozták el, hogy közös erővel emlékművet emelnek itt, a mindeninven látható hegytetőn a szovjet nép hős fiainak, akik életüket áldozták szabadságunkért, békés és boldog jövőnkért.

Az ígéretet tett követte. Két év múlva, 1948. áprilisában már állt az emlékmű és több ezren jöttek el az avatására. Az avató beszédet a Természetbarátok Turista Egyesületének elnöke, Kossa István mondotta. Ott volt a tábornok is. És még többször eljött azóta is. Mert minden évfordulón, sok ezer természetbarát zárandokol el a jelképpé nemesedett emlékműhöz, hogy lerakja talpzatára a hála és barátság virágait.

Idén — április 9-én huszadszor zárandoklunk el a szép emlékműhöz, mely számunkra a természetbe való járás szabadságát is jelképezi. S a természetbarátok távol lakó tagjai, akik nem tudnak eljönni ide, a saját városukban, megyéjükben keresnek fel egy-egy emlékművet, hogy közösen üljék meg tavaszi ünnepünket, melyhez az áprilisi szél adja a kísérezését.

Ugye, ott leszel Te is!

ÉLJEN ÁPRILIS 4

HAZÁNK FELSZABADULÁSÁNAK ÜNNEPE

Egy nemrepti vöröskösziklai túra epizódját szeretném elmesélni. Tizenöt éves volt az emlékmű. A rendezőség azt a feladatot szabta, hogy a Riportert felhozzam a hegyre az eseményhez.

Amikor a szerkesztőségi kocsik leparkolt a Papréten és kiszálltunk, vendégünk — félcipőben és elegáns felöltőben — rögtön megkérdezte:

— Messze van még?

— Nincs nagyon messze — hebegtem —, de majd azon is segítünk. Szereztem egy terepjárót, azon dőcögünk tovább. Persze a nagy lejtő alján arról is le kellett szállnunk. Fatörzsek, sziklák akadályozták a továbbjutást. Emberem sóhajtott, hogy nem szívesen mászik hegyre. Panaszkodás közben olyan gyorsan vágta fel, hogy én, a „gyakorlott turista” alig tudtam lihegve követni. Az elegáns ember, aki nem mászik hegyet, meg se szusszant rohanás közben. Magyaráztam neki a terepet, mire mogorván félbeszakított: „Én csak most nem túrázom. Elegem volt belőle. Harmincnégyszer keltem át a Kárpátokon.”

És rohant, lihegés nélkül.

ANEKDOTÁK A TÁBORNOKRÓL

Felértünk. Ott volt egy sátor mellett Kossa István, Kisházi Ödön és közöttük Zamercev tábornok. Barátom áttört minden kordont, rohant a tábornok felé. Megdöbbenve álltam meg. Mi lesz ebből? Zamercev tábornok megfordult a kiáltásra, meglátta és rohant szembe velem a hegyoldalra.

— Taváris! — és megcsókolta.

Kiderült, hogy a második világháborúban a „nemtúrázó” riporter a tábornok felderítője volt. Neki kelt át harmincnégyszer a Kárpátokon.

Hazafelé jövet a kocsiban történeteket mesélt a tábornokról, aki maga mellé vette az első hónapokban a városparancsnokságra is. Egy pincében — mesélte — hihetetlen körülmények között élő ipari tanu-

lókra bukkant. Salétromtól csepegtek a falak, ott aludtak. Gondolt egy merészet, az egész negyven főnyi gyermekereget áttelepítette egy penzióba. Elővett egy kartont és ráírta magyarul is, oroszul is: lefoglalva. És aláhamisította Zamercev tábornok nevét. Kitétte az ajtóra.

Rossz lelkiismerettel ment be a parancsnokságra. Remélte, hogy a tábornokot már nem találja benn. Késő volt. Csalódott. — Zamercev még dolgozott. És azonnal kiszólt, hogy jöjjön be hozzá. Barátunk elmondott mindent, a hamisítást is. A tábornok csóválta a fejét, de nem szólt semmit. Barátunk lefeküdt.

Éjfél után felköltötték. A tábornok volt.

— És mond csak, taváris, takarókról gondoskodtál azoknak a fiataloknak?

Barátunk mentegetőzött. Jó lesz azoknak úgy is.

— Nem úgy van az! — kiabált a tábornok.

És fel kellett kelni, azonnal felkeltették a raktárost is és a pokrócokat személyesen vitték ki a gyerekeknek.

...és megindul a víz zek árja

Kéretlen víz a Vértesben

A mai sétában ez a kezdeti félóra a legkellemetlenebb. Az ember jóhiszeműen leszáll Tatabánya előtt Szár-felső állomáson s alig, hogy keresztülbotorkál a síneken és végigballag Szárújtelep nyári weekendre csábító ház-sora között, gondtalanul pillant végig a vértesi tájon, a gyalogút szeszélyes kanyarjain. Tavaszidőben, amikor smaragd búza lengedez itt, vagy nyaranta, amikor a száraz idő kemény aszfalttá érleli a sétatut, már az út eleje is szépségek ígérétében üdítő. A kicsi Csákány-patakba sem pottyan bele a vigyázatlan siheder.

De így, amikor még hófoltok ülik meg a Nagy-Csákány tetejét s a Makk-erdő, meg a Bükkavas tölgyeinek, gyertyánjainak s gyér bükkjeinek ágain alig pattognak a rügyek és mádnak is több még a cinke, mint a rigó — legfeljebb szalonkára dörrén a Hosszúhajtás oldalában a puska — mondom, így, sáros koratavaszon ugyancsak emelgetni kell a lábat, hogy szántásba ne ragadjunk.

S bár a társaságban ket-tőnkön bilgeri csizma is barnállik, az is szárig lesz sáros a szári dágványban, tapad hozzá az édes anyaföld. Nem segít az sem, hogy utunkat az országos kék vonal jelzi szabadítóan, a sár állhatatos. Még átlen-dülünk az „M-1” nevezetű széles autóbúton, de csak Csákánypuszta odvas fáinak árnyékában tudjuk úgy-ahogy lerázni magunkról a sarat.

Mai célunk: végigküzdeni magunkat a Mária-szakadéknak mélyén, bekukkantani egy Körtvélyes pusztai ismerőshöz, megkerülni a Makkerdőt, ebédelni Vitányvár rom-ablakában s oldalozva minden jelzést, úgy vergődni le a Vadorzó-

Sziklás szakadéknál áll a víz (A szerző felv.)

völgyön, hogy el ne vesszünk benne se sártól, se meredektől, se puskától, végül eljutni valamelyik tatabányai állomásra. Hogy estére haza is juthassunk.

Ha jutunk.

Reményeink fennen csilognak. A Mária-szakadék bejárata gótikus várkapuhoz hasonlatos, finoman ívelt, vékony, egymáshoz hajló bordakötegekkel. Egy ugrással jutunk át e kapu kőküszöbén, félhomályban vagyunk s máris gázolunk a görgeteges, sziklás, bozotos, meredek szakadéknak. A nyári zöld moha megsűrűsült, most nem üldögélünk puha foteljében. A szakadék mély csatornájában víz semmi, csak vastag hóvatta jeges törmelék és tízezernyi össze-visszasodort, egymásradobott szikla, kő. Egyik öklömnyi, másik házmagas. Közöttük gyöker, bozót.

Geológus társunk derűlátó; gumitalpas vászoncipőt visel, hogy jobban ugrálhasson a kalapácsával — talán ő hívta ránk mégis a Vizek Bosszúját. Az erőziót tanulmányozni jött, mert azt itt igazán teheti! A botanikus a koratavaszi növényvilág érdekében caplat mellettünk. Egy teljes szívével vadász-ember is tévedt kö-zénk, egy ideig még siratja elmulasztott szalonkamadaraikat, aztán belenyugszik abba, hogy egeret üldöző róka nyomát olvassa föl nekünk az erdő iratlan könyvéből.

A Budai Spartacusok törzsgárdája hordja elől a kalauzi méltóság jelvényét, szokása szerint kissé neki-

futva, gyanúsán erős lendülettel. Bizonytalán el nem tévednek soha, holott a Vértesben el nem tévedni nehéz.

És még mindig semmi. A szakadék csúfodárossan száraz. Sziklákon, köveken, fák gyökereibe kapaszkodva tornászuk magunkat fölfelé, csaknem úgy, mint nyáron. Most csak arra kell vigyázni jobban, hogy az ember minduntalan hasmánt ne vágódjon. A geológus nevet. Egyelőre neki van igaza. A leveletlen fák között felkéklik az ég, a nap rézsut vág be a Körtvélyes-hegy felől. A szomszédos ferde platón traktor durrog, pöfög és csúszva szánkázik olykor.

Két körtvélyes-pusztai ember igyekszik lefelé, szemben velünk.

— Siessenek, szedjék a lábukat.

— Ugyan, minek?

— Indul a víz.

Ez a hófolt, ez a jégdarab, ez indul? A geológus még mindig nevet. Felelőn vagyunk, alig félóra telt el. Az erdő mozdulatlan. Jómagam tüntetően fogadkozom, hogy most akár Szenttamás-pusztát is megtalálnám, holott már kétszer mentem mellé. Derűlátón taposunk.

És ebben a pillanatban odafenn, a szakadék felső nyílásán, ahol nyáron az a kis békalencsés tocséta csillog, hirtelen, átmenet nélkül, váratlanul, nagyot hasad a hó takarója s ke-rek ívben harsan ki alóla a víz. Víz? Nem! Folyó! Zuhatag. Nincs előhírnöke,

kicsi csermely sem jelzi, csillanás nem idézi. Egyszerre jön, zúdul, ugrál, rohan.

Mintha egy Roppant Égi Gát szakadt volna föl pillanatok késedelme nélkül s szabadította volna a világra a vizek parttalan áradatát. Bukdácsol ez a víz és habzik, fodrokat vet és elterül. Locsog, harsog; ez már nem avatag hólé, hanem emitt kristályos, amott iszapot sodró sárga folyó. Percek alatt árasztja el a szakadék mély teknőjét s magasodik sziklák, párkányutak fölé.

— A partra föl! — kiáltja az elől haladó s nagy igyekezettel tenyerel-lábal a sziklákon. Sárgán, fehérén, szürkén ragadja az áradat a köveket, a törött ágakat, sodor madárszárnnyat, fészket, kicsike holt mókust, eleven egeret, konzervdobozt, szalmát. Dagad és morog, csobog és csábít. Élesen határolt karéjban tölja maga előtt a maradék havat, repesztgeti a jégfedőt, bukik föl a mélyből, rohanja meg az erőziós mezőt s fut a messzi Dunának.

A geológus savanyú képpel várja meg, amíg vázszoncipőjén átszűremlik a víz s csak akkor menekül föl a Hosszúhajtás-erdő meredekjén; ott köre ül, hogy harisnyát váltson. Ennyiben legalább előrelátó volt.

Megszámoljuk egymást. Am, egyfel többen lettünk; magános bolyongó csatlakozott hozzánk, győri turista árva-egyedül. Rögton befogadjuk, s hálából maradék teáját a geológus bőg-réjébe önti.

Fentről mosolygunk a habos, ugrázó víz áradatra. Alattunk a víz, fölöttünk a kék ég, előttünk Vitányvár.

A Nap egyre dühötteben szurkálja a jégtakarót. A túratársnő ámuló áhítattal szólal meg mellettem:

— Láttam végre megindulni tavaszi vizek haragos áráját. Döbbenetesen szép! Amde nem is olyan haragos. Lenn, a gyümölcsös-kertben már megjuhászodva szelidül.

Szombathy Viktor

Tájékoztatói versenyek

A „Petőfi Sándor” emléktversennyel megkezdődött a tájékoztatói idény

A versenynaptárnak megfelelően március 26-án kezdetét vette a tájékoztatói versenysportágban az 1967. évi idény. Igaz, két verseny szerepelt ezen a napon a naptárban, azonban az egyik, a Vasmegeyi Természetbarát Szövetség „Jurisich Miklós” országos jellegű emléktversenye elmaradt.

Legalábbis ez volt a helyzet lapunk zártakor, amikor Budapest és Szombathely között több levélváltás folyt az emléktverseny ügyében. Az elmaradt versenyt egy későbbi időpontban kívánják lebonyolítani.

A Pilis hegységben, a „Ságvári” turisztaház környékén azonban a Bp. Petőfi SC lebonyolította ifjúsági korosztályok számára kiírt „Petőfi Sándor” emléktversenyt, amely így évadnyitónak lépett elő. A férfi ifjúsági II. osztályiak távja 10 km, a III. osztályiaké 8 km volt, a női ifjúsági II. és III. osztályiak egyaránt 6,5—6,5 km-t futottak. Főként a férfi II. osztályiuk mezőnye volt népes az 1959. óta rendszeresen lebonyolításra kerülő emléktversenyen.

Komoly készülődés és érdeklődés előzte meg az április 3—4-i „Felszabadulási Emléktversenyt” és stafétát, amely a tájékoztatói versenysport nagy seregszemléje

volt a múltban is. Lapunk áprilisi számának megjelenésekor lebonyolított versenyről legközelebbi számunkban képesriportban közlünk tudósítást.

Áprilisban egyébként már megindul ebben a sportágban is a „nagyüzem”. Az egyetemi-főiskolai egyéni, csapat- és váltóbajnokság, számos járási, kerületi, városi III. osztályú bajnoki versenyek mellett a „szeszélyes hónapban” kerül sorra — a Nógrád megyei Tsz rendezésében — a „Tanácsköztársaság” emléktverseny, amely három I. osztályú és négy II. osztályú — kelet-magyarországi — kategóriát állít rajthoz. Az április 9-i „Tanácsköztársaság” verseny után egy héttel a MAFC rendezésében sorra kerülő „Kilián György” emléktverseny nyújt ismét lehetőséget az I. osztályiaknak, valamint a közép-magyarországi és a dunántúli csoport II. osztályú versenyzőinek, képességeik bizonyítására.

A „Vasutas Kupa” és a „Csik Judit” emléktverseny április 23-án kerül lebonyolításra ugyancsak I. osztályúak, valamint közép-magyarországi II. osztályúak és III. osztályúak számára.

Lám, még alig kezdődött az idény és máris a kellős közepén vagyunk.

A 25. sífutó-

bajnoksággal készült a tájékoztatói futóbajnokságra Balázs Éva

Mostanában — téli utóidényben — sokat beszélnek sportberkekben Balázs Éváról, a Bp. Vasas tehetséges sífutónőjéről. Tehetséges? Annál sokkal több! Idén februárban — Galvaytón a 25. országos bajnokságát szerezte meg és ez olyan teljesítmény a havas világban, amelyről csak az ellismerés hangján lehet beszélni.

A rokonszenves, fiatal versenyzőnőnek éltető eleme a sport. A hegyeken, az erdőkben érzi magát otthon, amikor dacolhat az elemekkel, a maga sportember módján barátságot köthet a természettel. Ezért indul minden télen tucatnyi síversenyen. Eredményeiről a huszonöt bajnoki érem beszél.

Es ezért látható ott — most már a Bp. Pedagógus színeiben — a tájékoztatói versenysport küzdelmein is, amikor a hó már elolvad. Amikor megkérdezték Balázs Évát, hogyan tudja a két sportágat összehangolni egymással, Éva válasza ez volt: „Nyári sportágam a tájékoztatói verseny és azt mondják, azt sem csinálom rosszul. Ott is van terep, erdő, külszködés. A tájékoztatói futóversenyen is magamat kell elsősorban legyőznom...”

Balázs Éva a tájékoztatói válogatott keret felnőtt női együttesének is tagja. Ennyi szorgalommal és ennyi tehetséggel biztos, hogy a legjobbak között lesz ebben a versenyévadban is.

Az MTSZ Versenybizottsága a folyó évi januári TURISTÁBAN „A versenyeken való részvétel és rendezés szabályozása” című előírások 6. pontját az alábbiakkal egészíti ki: 1967. évben a rajtengedélyesek kivételével indulhatnak a II. osztályú versenyeken, ha azon a napon III. osztályú verseny az illetékes területen (megyében, városban) nincsen.

(Szász Károly)

Ültözöt kérnek a budai hegyekbe

Nagyon időszert problémával kapcsolatos levelet kapott a Turista szerkesztősége, Várkonyi Róbert sporttársól. Levélírónk szerint évek óta húzódó probléma a tájékoztatói futás edzési lehetősége. A sportág versenyzői nehéz helyzetben vannak, mivel alapozó és formába hozó időszakuk javarészt a hegyekben kellene töltenők a megfelelő fizikai erő és elméleti ismeretek megszerzéséhez. A budai hegyek változatos tereppel, kitűnő pályákkal kiváló lehetőséget is nyújtanak, ám de...

...ám de — írja Várkonyi sporttárs — a budai hegyekben nincs megfelelő épület, ahol a sportág versenyzői átlátni, esetleg felszerelést tárolni tudnának. A tájékoztatói olyan sportág, amely nemcsak az ember tenem kiméli, de a ruhát sem... Így hát a tájékoztatói versenyzők — különösen a kisebb egyesületek versenyzői — mint a csiga a házat, úgy ők a felszerelést a hátukon hordják, így sportolnak.

„Nem szuper sportkombinátot kérünk — hangsúlyozza Várkonyi Róbert —, hanem azt szeretnénk, ha a BTSZ segítségünkre lenne egy szerény ültöző-helyiséggel, esetleg a Normafa síház egy helyiségében, amelyet fogásokkal, esetleg kis szekrényekkel lehetne ellátni.

Levélírónk komoly gondot vet fel, javaslata is komoly, de megvalósítható. Mindenesetre ezúton is felhívjuk a BTSZ figyelmét.

SALGÓTARJÁN

Járási-, városi III. osztályú egyéni tájékoztatói futóbajnokságát április 16-án rendezi a helyi TS, a Járási TS-sel karöltve. A Salgótarján környékén sorra kerülő versenyen hat kategóriában: FFA, FFN, IF, IN, osztályú egyéni bajnokságba SF és SN III. o. állnak rajt- vagy feljutásra is.

Tatán edzőtáborozott a tájékoztatói válogatott keret

Február 20—március 5. között Tatán edzőtáborozott a tájékoztatói válogatott keret. Hazatéréstük után beszélünk Maác Benedek edzővel, aki a következőket mondotta a felkészülésről.

— Ideálisabb helyet el sem tudok képzelni az ilyenféle felkészülésre, mint Tata, ahol már annyi nagy világversenyre készültek fel különböző sportágakban magyar sportolók. Az időjárás is kedvezett, így nem csak a terepben, de a szabadban is sokat tudott a társaság mozogni. Babay Margit és Kempen Miklós hiányzott csak a női, illetve a férfi „A” keretből, sportszabadságolásukat nem sikerült elintézni.

A hazai bajnokságra és nemzetközi versenyekre, valamint a bolgár, csehszlovák, NDK, osztrák és svéd találkozóakra készülő válogatott tatai napjai így teltek el — az edzőnapo tanúsága szerint:

Reggel gimnasztika és erősítő gyakorlatok vezették be a napot, a délelőtti további része technikai foglalkozással telt el. Ebéd és a pihenő után következett a kemény fizikai edzés. Nagyon szorgalmas volt mindenki, így azután — vacsora után — jólesett az éjszakai nyugvás...

Reméljük, a tatai felkészülés a hazai és a nemzetközi eredményeken is megmutatkozik majd!

Budai séták: XI—XII. kerület

Április van, tavasz és a felszabadulás hónapja. Induljunk hát ezúttal arrafelé, ahol a szabadság szobra áll. Budapest bármelyik pontjáról jól látszik az emlékmű, a pálmágot magasba tartó nőalak, Kisfaludi-Stróbl Zsigmond alkotása. Környékéről gyönyörű kilátás nyílik a városra. Közvetlenül alatta van a Citadella, amelynek körfolyosóiról ma végig tekinthetünk az egész város fölött, Újpesttől Csepelig, meg még azon túl is. Azért is épült hajdanában — 1851-ben — a Citadella, hogy látni lehessen a várost. Csak hogy akkor a szabadságharcot leverő Habsburgok emelték, állandó fenyegetésül a rebellis Pest fölé. Most magyaros vendéglő, szórakozóhely és turisztaszálló van a vastag falak között. Mögötte pedig a főváros egyik legszebb új parkja, a Jubileumi Park, amelyet a felszabadulás huszadik évfordulójára, jó részt a fiatalok társadalmi munkájával hoztak létre.

A Citadellán kívül szinte minden új ezen a tájon. A mai XI. kerületben alig találunk régi házat, az egykori nyomortelepeknek már csak a híruk van meg, helyükön modern lakótelepek épültek. Itt van a Lágymányosi lakótelep, ahol 12 ezer ember kapott lakást, közelében pedig a Házgyár termékeiből most épül a kelenföldi, amely 30 ezer budapesti lakos számára ad új, korszerű otthont. Új a Duna partján a Műszaki Egyetem diákszállója — és új mellette a híd is, amely Petőfi nevét viseli. Új a Park Szálló és a hozzá kapcsolódó étterem, amely kinyúlik a Feneketlen-tó partjára, mellette a Bartók Színpad. Aki évtizedek előtt járt ezen a környéken, ma már rá sem ismer a Feneketlen-tó egykor elhanyagolt, kopár környékére.

Itt jönnek be a városba az új utak, a most épülő M-1 és M-7 jelzésűek, Győr—Hegyeshalom, illetve a Balaton felől. Egy szobornál érik el Budapestet: Osztapenko kapitány emlékére emelték, aki fehér zászlóval a kezében harc nélküli felszabadulást akart hozni a budapestieknek, de a német fasiszták tárgyalás helyett golyózáppal fogadták.

Ami a régebbi időkből maradt ezen a környéken, ez is megfiatalodott. Itt van a két nagy „ipari” út: a Fehérvári és a Budafoki. Mindkettőn sorban állnak a nagy gyárak: a Beloianisz Híradástechnikai Gyár, a Gamma Optikai Művek, a Kismotor- és Gépgyár, Kábel- és Műanyaggyár, a másik úton a kelenföldi textilgyár, az Április 4. Gépgyár, s aztán kisebb és nagyobb üzemek, szinte végig két út mentén. Idegenforgalmi nevezetességnek talán nem olyan szépek — mégis érdemes rájuk egy-egy pillantást vetni, hiszen jónéhány termékük öregbíti hírünket a világban.

Budának ez a déli része egy kis diákváros is. Főiskolák, egyete-

mek működnek itt, az iparnak és a mezőgazdaságnak képeznek új mérnököket.

S ha elutunk a sikvidéket, a hosszú, egyenes utakat, percekbe telik csak: már a hegyek közt vagyunk. Ha a XI. kerület az ifjúság városának címére jogosult — éppolyan joggal viseli a XII. a „Budapest tüdeje” jelzőt. Itt aztán otthon érezheti magát a hegyekhez szokott turista. Egy-egy kis völgyecske, szinte csak hágó választja el Buda nagy hegyeit.

Kezdjük a legnagyobbval, a Jánoshegyvel. 529 méteres magasságával emelkedik a város fölé, rajta a kilátó — Schulek Frigyes tervei szerint 1908—1910 között épült — csodálatos panorámát nyújt Budapestről. Külföldi alig akad, aki fővárosunkban járva, el ne menne a Jánoshegyi kilátóhoz. (Budapesti lakos viszont annál több.)

A másik nagy hegyünk, amely szinte uralja Buda északi felét: a Szabadsághegy. Alig száz éve kezdtek építkezni az akkori Svábhegy telkein, az első háztulajdonosok között volt Eötvös József, a nagy író és az 1848-as, majd az 1967-es magyar kormány közoktatásügyi minisztere — és Jókai Mór. Mindketőjük villája ma is áll, s a mai kulturált környezetet látva szinte mesének hat Jókai leírása: embermagasságú gyomokat irtott, gyfokkal, kígyókkal találkozott kertjében, amikor az építkezést kezdték, még róka is fészkel a későbbi kertben. Most pedig — nem messze a nagy mesemondó egykori házától, ahol annyi szép magyar regény született — a Magyar Televízió adója emelkedik a magasba.

A Szabadsághegyről a fogással mehetünk le legkényelmesebben. Az alsó végállomás: a Városmajor. Itt áll a XII. kerület legrégebbi épülete, a Daun-féle egykori kertlak. Daun Henrik az 1720-as években építette ezt a kis lakot, akkoriban vette meg a területet Buda városától, s majorokat épített benne, afféle városkörnyéki tanyavilágot. Innen a név is: Városmajor. Egykori leírások szerint valaha csónakázó tó is volt itt, II. József idejében pedig városi fűvészkert. Most pedig — megnyílik a főváros által épített minta-játszóter, s felépült az új tenisz-csarnok. A régi szépség megőrzése mellett fiatalodik, új értékekkel gyarapodik a Városmajor is.

A XII. kerület sok mindenről nevezetes. Többek közt arról, hogy — miután itt a legegészségesebb a levegő — a főváros legtöbb kórházának ad helyet. Itt a János-kórház, a Kút völgyi úti Állami Kórház, a szabadsághegyi tüdő-szanatórium, egy sor gyermekotthon, köztük a Kossuth-gyermekotthon is. Ennek külön története van: 1837-ben itt fogták el Kossuth Lajost a császári zsoldosok, s azzal a váddal, hogy engedély nél-

kül folytatja a törvényhatósági tudósítások megjelentetését. (Három évig raboskodott ezután Kossuth Wesselényi Miklóssal együtt a Várbeli börtönben, a mai Táncsics utcában.) Ma a műemlék-épületben iskola-szanatórium működik.

A hegyek-völgyek nyáron át gyermekszüivától hangosak: a fővárosnak csaknem minden kerületéből ide hozzák az iskolás gyerekeket nyári táborozásra. De vannak a hegyvidékeknek állandó gyermeklakói is: a legtöbb otthont itt tartják fenn állami gondozottak számára — az épületek, ahol élnek, hajdanában egy-egy gyáros, vagy földbirtokos villái, nyaralói voltak.

A hegyekből ereszkedjünk le újra a völgybe, mégpedig ezúttal — utolsóként — az egyik legszebbikbe, a Zugligetbe.

Száz-százhusz éve, hogy az első építkezők megjelentek az akkori Svábhegy lejtőin, s felépültek az első villák, nyaralók. Azóta jócskán beépültek a hegyvidékek is — de még nagyon sok természeti szépséggel csalogatják a turistát. A XII. kerületiek például máig is arról panaszkodnak, hogy csak a kerület fele épült be, s még volna hová új lakótelepeket tervezni. Van ugyan néhány szép új ház, a Böszörményi út mentén szövetkezeti lakások épültek, több más ponton OTP-öröklások — de még többet szeretnének ide telepíteni.

A budai hegyek még sok-sok szépséget tartogatnak. Amit itt leírtunk — inkább arra való, hogy a villamossal-autóbuszjal járó, hegemázzást már nehezen bíró, de a természeti szépségeket kedvelő embereket is elvezethessük a látnivalókhoz. Az igazi szépség azonban — az igazi turistának — ott kezdődik, ahol a városi aszfalthoz szokott ember már nem jár. Erdők mélyén, sziklák csúcsain. S aki ezt keresi — a budai hegyek közt ezt is megtalálja. Keresztül-kasul szabdalják a hegyeket a turista-utak.

Itt a tavasz — jó utat a kirándulásokhoz.

Várkonyi Endre

Bakonyi barangolások

A Bakonynak különös hírneve, csodálatos bája és leírhatatlan varázsa van, ami hiányzik a többi nagy erdőségnél. Mesés fogalom ez a szó: Bakony. Az ősi magyar hitregéknek, az elmúlt századok rejtélyes és ragyogó kalandjainak színtere... — Eötvös Károly írta le ezeket a rajongó sorokat Bakony című könyvében, honismertető irodalmunk e remekében.

A magyar embernek mindig is több volt a Bakony, mint egy hegység, vagy egy erdőrengeteg. Legendák, hagyományok, mesés történetek, ábrándos népdalok és keserves bújosó-énekek foglalata és ötvözele volt inkább. Nevében mindmáig benne zeng az oltalom, a védelem, a mentsvár fogalma: az, hogy sokszázezer holdnyi ősernetege újból és újból a magyarság menedéke tudott lenni a zivatáros századokban. Még Adynál is ilyen értelmű jelkép: „Párizs az én Bakonyom!” — kiált, az ember-sűrűs gigászi vadont — Párizst — az erdők erdejéhez — az oltalmazó Bakonyhoz hasonlítván.

A bakonyi hagyományok a honalapítás koráig viszonyulnak. A száguldó pusztai lovasnép, a magyar, új hazájában is elkerüli a hegyet, az erdőt. Nem telepszik meg benne, nem szereti — de a Bakony-nyal kivételt tesz. Sőt magának Árpádnak a fiai veszik birtokba; *Jutas* és *Tevel* helye máig őrzi a két Árpád-fi emléket. De az ősi szálláshelyek is fennmaradtak, melyeknek elődjeibe I. István a királyi kanászokat, udvari szakácsokat, pecéereket, vadászokat telepítette.

A magyar mitológia tája is kissé a Bakony. Irdatlan erdei rejtek az „öregisten” utolsó híveit, a térdet nem hajtó Koppány követőit, itt parázslík legtovább a pogány áldozati

AZ ERDŐK HÖRÖGÉSE

Jellegetes bakonyi táj, erdők, szántók váltakozása

tűz. A török elől megint csak a Bakony lombrejtekébe fut a Balatonvidék népe, állataival, javaival. Itt várja ki a harcok elcsendesültét, innen népesíti be újra az elvadult tájat.

A Libertás lobogójának lehulltával is a Bakony fogadja oltalmazó ölébe Rákóczi bújosó népét:

„Veszprém vára volt még, álla utoljára, — Azután szorultunk sűrű Bakonyságra” — kesergi az ismeretlen kuruc költő nagy szomorúságában. A szabadságharc bújosó honvédeknek ismét a Bakonyerdő sűrűje ad búvóhelyet; s a rengetegbe települt Lókút és Pénzeskút rejtegeti a földönfutó Kossuth-gyermekeket is. Világos után a Bakony mélyén szervezkedik Noszlopy Gáspár szabadsapata, hogy mindhalálig ellenálljon a zsarnoknak. A múlt század derekán a Bakony védelme alatt lázad a földesúri önkény és a katonafogdosó császár ellen az elnyomott jobbágyi nép, s teremt szabadságot a maga módján, szegénylegényként.

Krúdy „az ország búvóhelyének” nevezi a Bakonyt; kalandok, mese-mondák színterét látja benne, s gyakran elvezet mély erdeibe a betyárok országútján: „...olyan sűrű ez az erdő, hogy nyomban elrejtí az, aki benne tíz-tizenöt lépést halad. Nincs bokra, csak sudár fatörzse. Egyforma, egykorú, egy testvér itt minden fa. Szabályosak, mint a katonák. Ember legyen, aki itt el nem téved...”

Milyen hát az a híres Bakony, az a „főszege természeteti tünemény”, ahogy Eötvös nevezi?

A palotai vár újjáépítés közben

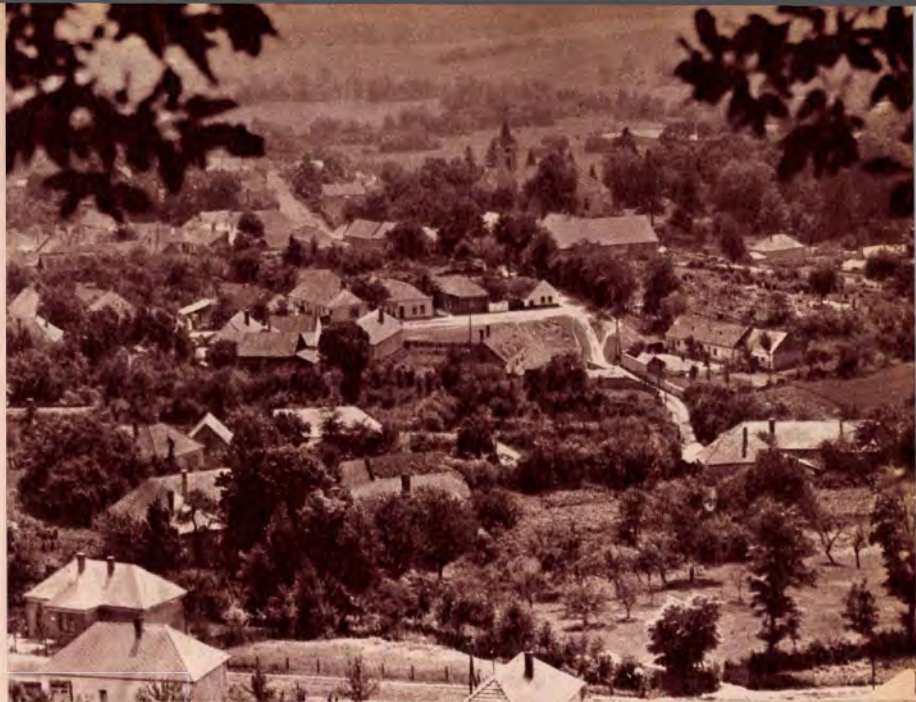
A Balaton árkos medencéjével párhuzamosan, afölé magasodva fekszik el a hegység östengeri eredetű mészkőből és dolomitből keletkezett hatalmas táblája, mely az idők folyamán rögökre töredezett. Az egész Bakony inkább fennsíkszerű, nincsenek merész csúcsai, inkább csak felemelkedő hátai, kupolaformájú magaslatai. A régiek alig is vették észre hegység jellegét, inkább *Bakonyerdőnek*, a *Bakony erdejének* nevezték. Ósrengeteg volt, Közép-Európa legnagyobb lomberdeje. A Palaton partvonalától a Rábáig terjedt valaha, s még a múlt század közepén is tizenegyszer elfért volna benne a Hortobágy.

Csak a Magas-Bakonyt — a hegység központi részét — négyszázezer holdnyi összefüggő bükkös borította. És micsoda bükkuszalak! Rómer Flóris feljegyzí, hogy a bükk itt olyan terebélyes példányokban található, hogy három ember is alig bírja átölelni. A hajdani Öreg-Bakonyról Eötvös Károly hagyta ránk a legszemléletesebb leírást: „Amint elhagytuk Város-Lődön túl a Szamárhegy csúcsát — meséli gyermekkorára emlékezve —, jobbról-balról öserdőbe jutottunk. Bükkösbe. Közel két méter átmérőjű törzsökök, oszlopszerű szálfák, mint a gyertya, oly egyenesen fölnöve a magasságig. Óriási terebélyek, szabályos ágak és lombok, ragyogó aranyfényű sötétzöld levelek. Az erdőrengeteg mélysége határtalan. A fák alja tiszta, se fű, se cserje, se gaz. Csak avarszőnyeg. Az ember lépése alig hallik, de lélekzete jól hallatszik. A teremés első napja előtti csönd az erdő mélyén.”

Ez volt a „Bakony vad bele”, ahogy Kisfaludy nevezi, Mátyásról regélvén, aki szívesen vadásztatott a szürkés-kék törzsökű bükkök rengetegében, ki-kiszállván ópalotai vadászalakából:

*Gyakran jára Palotára,
Ó tulajdon jószágára,
És vadászott körében,
A Bakony vad belében.
Kikeri tó, melynek vize,
Most már mind lecsapolva,
Volt Mátyásnak kedvelt helye,
Hol Kinizsi s több úr vele
Nyilazá a magas sást,
Vidrát, rókát és farkast...*

Bölénye, hiúza is volt valaha a Bakonyban, de még medvéje is. Rég kiveszett valamennyi. Az utolsó farkast 1880-ban lötték le a szentgáli erdőben. Százezres disznókondáira is csak a régi följegyzések és a kanászdalok emlékeztetnek már. Pe-

dig a Bakony makktermő rengetegekben ősi foglalkozás a sertéstartás. A bakonybéli apátság 1036. évi alapítólevele már említi a bakonyi „gyisznóóvokat”, ugyanígy a tihanyi alapítólevel is. Bél Mátyás pedig a XVIII. század Bakonyáról jegyzi fel, hogy makkerdei a sertések megszámlálhatatlan farkait táplálják, s a csapatokban kóborló disznók telet, nyarat egyaránt a szabadban töltik. A múlt század elején Szlavóniából és a Török Birodalom balkáni területeiről évente 150 000 sertést is behajtottak a Bakonyba, itt makkon kiteleltették és meghizlalták, úgy vitték tovább a bécsi és brünni vásárookra.

A roppant bükkös, tölgyes erdőségeiben száz meg száz disznófalka túrta az avart. Délcegen sétált köz-

tük virágos szűrében, tűzött-fűzött bocskorában a karimás süvegű kanász. Terelgette sörtés állatait, el is beszélgetett velük, ha nagyon egyedül érezte magát. A vén kanok értették a kondás szavát, kürtjének dallamát felcsapott füllel hallgatták, farkassal megküzdöttek érte, télen meleg vacot túrtak neki éjszakára az avarba. De hol van ma már a rőtfekete, hosszú szőrű, magas lábú, pontyhátú bakonyi szilaj sertés, a vaddisznóval párzó, havon fialó, makkon, gyökereken élő, ólat nem ismerő, farkasverő disznófajta?

Az utolsó példányig kiveszett. Hosszúnyelű baltájára dőlve nem hallgatja már a lombtenger sejtelmes zúgását az „ékesjárású” bakonyi kanász sem.

Antalffy Gyula

A visegrádi Duna-szoros kialakulása

Hazánk legismertebb, legszebb tájai között méltán foglalja el az első helyet a Dunának az a patkó alakú, 7—8 km hosszú szakasza, amelyet Dömös és Visegrád között alkot. A meredek sziklafalak közé szorult hatalmas folyam a visegrádi várrommal olyan festői látványt nyújt, amely helyenként fölülmúlja a Rajna-szoros nagyszerűségét is. Emellett azonban geológiai ritkasága miatt is fokozottabb figyelmet érdemel. A környező andezit-hegyvidék felépítése világosan bizonyítja, hogy az egykor összefüggő hegygerinc évmilliókkal ezelőtt kettéhasadt, hogy az így támadt hasadéokban az elvonuló víztömeg folytathassa útját.

Röviden ismertetjük az általában elfogadott, korábbi elméletet, amely szerint a Pilissel összefüggő Börzsöny-hegység a föld harmadkorában a sekély vizű Pannón-tengerből kiemelkedő szigetnek képezett. E felfogás helyességéhez kétség nem fér, Hegyestető és Prédikálószték ugyanaból a vulkánikus kőzetből állnak, korábbi összefüggésük nyilvánvaló. Mikor a Pannón-tenger vize az Alpok felgyűrődése következtében beáramló vizekkel felduzzadt, és áramlása keleti irányban, az egyidejűleg lesüllyedő Fekete-tenger medencéje felé megindult, beleütközött a Börzsöny-Pilisszigetbe, és itt holtágat képezve, megtorpant. Ez a megtorpanás addig tartott, amíg az egyre emelkedő és most már mozgásban levő tengervíz a szigethegység valamely nyergében (nyilván a mai Dunkanyar helyén) elérte annak magasságát, és átözönlött rajta. Ezzel kezdetét vette a víz sziklavájó munkája, amely vegyi és mechanikai bomlasztással, százezer eszterndők fűrészelő tevékenységével kiveste magának a mai Dunakanyar medrét.

Ezt a szépen elgondolt és kidolgozott neptunista elméletet másfél évszázad óta általánosan elfogadták Humboldték plutonista elméletével szemben. Az utóbbtól sem lehet azonban megtagadni az időnkénti és helyenkénti érvényesülést. A Duna-

kanyarnál szerintünk ilyen rendkívüli esettel állunk szemben.

A folyóvíz miatt a legmagasabban kiemelkedő és legkeményebb kőzetből álló szigetnek támadott volna, amikor délebbre kanyarodva, folyhatott volna sokkal kényelmesebb úton, a Vörösvári-völgyön át. Itt nem kellett magasra hágnia, és ha mégis akadályokba ütközött, ezek mészkőből álltak, amivel a víz sokkal könnyebben boldogul, mint a vulkánikus kőzettel. És ha a víz mégis a mai Duna-utat választotta, akkor nem ő rácsálta ketté a hegyet, hanem a hegy maga vált ketté, hogy utat engedjen számára. Ez egyszerűbben, rövidebb idő alatt és érthetőbb módon történt.

Meg kell itt emlékeznünk két analog esetről, hogy a Börzsöny-Pilis hegység kettéválását elképzelhetővé tegyük. Az egyik a Krakatau-vulkán kitörése 1883 nyarán. A kitörés előtt a Krakatau a Szunda-szorosban a sekély vizű tengerből kiemelkedő vulkánisziget volt. (Ugyanilyen vulkánisziget volt a mi Pilis vidékünkön a Pannón-tenger sekély, mindössze 3—400 m mély vizében.) A Krakatau-vulkán első kitörését 1883 május 20-án észlelték az „Elisabeth” német hadihajóról. A kitörés erejét mutatta, hogy a kráterből kilövellt füstoszlop kb. 11 km magasra emelkedett.

A nagy katasztrófa augusztus 26-án történt. A vulkán kitörése szétrobbantotta az egész szigetet, amely szerencsére csaknem teljesen lakatlan volt. A Krakautától 20 km távolságban fekvő Sebesie-sziget is teljesen megsemmisült, az ugyanilyen távolságra fekvő Jáva partvidékét végigvezető vasútvonalat, városokat, falvakat, erdőket pedig elpusztították a kitörést követő tengerrengés 30 méteres hullámai. Az egész Csendes-óceán viharos mozgásba jutott, még Adennél is háborgott a tenger. Szeptember végére a kitörés hamufelhője a földkerekség egész légkörére kiterjedt, és Nyugat-Európában csodaszép alkonyi színekben gyönyörködtek.

Ezzel csupán azt óhajtottuk bebi-

zonyítani, hogy a Pannón-tengerben hasonló körülmények között működő vulkániszigetet a harmadkorban könnyen elképzelhető, sokkal hatalmasabb kitörés egyszerűen kettérepesztette, és ebben a repedésben nyitott utat a tenger továbbvonulásának.

Az ilyen katasztrófális repedés azonban sohasem képez nyílegyenes vonulatot. A mai félkör alakú Dunakanyar formájára megdőbbszerű hasonlóságot mutat a Vezuv példája.

Ennek kitöréséről i. sz. 79-ből megbízható adataink vannak a nagyműveltségű Pliniusnak Tacitushoz intézett leveleiben. A Pompéjtit és Herkulánumot elpusztító kitörés előtt a Vezuv még összefüggő hegyet alkotott. Korábban Strabo leírása még nem említ kettős csúcsképződményt. Azt is tudjuk, hogy 150 évvel korábban Spartacus seregei a kihült krátermedyében táboroztak. A 79. évi kitörés, Plinius tanúsága szerint, leszakította a hegy tetejét, maga a hegy kettérepedt, és a repedés alkotta félkör alakú völgybe, az ún. Atrio Cavalloba ömlött alá a láva. A mai napig, a kitörések után ebbe a patkó alakú völgybe ömlenek a lávafolyamok, amely a tulajdonképpeni Vezuvot a Monte-Sommától elválasztja.

A Vezuv kettérepedése következtében keletkezett Atrio del Cavallo sziklaszorosa nemcsak félkör alakú formájával hasonlít a mi Dunakanyarunkhoz, de még az átmérője és ezzel a görbe hosszúsága is jóformán teljesen egyenlő a Dunakanyar hosszúságával. Aki figyelmesen szemléli és összehasonlítja a Dunakanyar térképét a Vezuvéval, bizonyára arra a meggyőződésre jut, hogy Duna-szorosunkat nem a víz lassú bomlasztó hatása alakította ki, hanem a sokkal hatékonyabb vulkánikus erők működése hozta létre.

Ha a fentiek alapján rekonstruáljuk a mi Pilis-Börzsöny-szigetünk állapotát a kitörés előtt, a következő képet kapjuk: Hegyestető, Prédikálószték, a visegrádi Vár-hegy még összefüggő hegycsúcsot alkotnak a Pannón-tenger sekély vizéből kiemelkedő szigeten. A Krakatau-vulkánéhoz hasonló, sőt esetleg sokkal nagyobb erejű kitörés szétrobbantotta a szigetet, és kettéválasztotta magát a vulkánküpot. A repedés félkörébe beözönlött a tengervíz, és ezután már valóban a víz bomlasztó munkája alakíthatta tovább a meder kivájasát.

Ezzel elveszti meggyőző erejét a neptunistának ez az egyébként helyes megállapítása is, hogy a Dunakanyar hegyoldalaiban ma is felfedezhető több emeletben a mindenkori vizmagasság. Ezeket a nyomokat valóban a mozgásba lendült tengervíz hagyta maga után, de már csak abban az időben, amikor a vulkánikus erők kijelölték az útját.

Ha a geológiában befejezett műről egyáltalán beszélhetünk, azt mondhatjuk, hogy a visegrádi Duna-kanyarban a természet ritka mesterműve fejeződött be. **Mezei Iván**

ORVOSI TANÁCSADÁS

Minél több vitamint!

Közismert tény, hogy tél végén, tavasz elején egyrészt a vitaminszegény étrend miatt, de egyébként is könnyebben betegszik meg a szervezet. Ilyenkor eredményesen ólálkodnak körülöttünk a fertőző betegségek, a nátha, az influenza és társaik. A sokszor emlegetett „tavaszi fáradtság” tünetei is ilyenkor válnak jellegzetesekké.

Bizonyított tény, hogy az edzés kiváló ellenszere a meghűléses bajoknak, tehát aki télen sem hagyta abba a túrázást, úszást, tornát, az jobban védve van. Az is bizonyos, hogy az öltözködésnek az időjáráshoz való igazításával is védekezhetünk a hűléses bajok ellen, de mindez nem elegendő.

A védekezésben fontos szerepe van a vitaminanyagokban bővelkedő táplálkozásnak. A turista az egészséges élet iránti törekvésében találkozik a tavaszi vitaminhiány problémáival.

Milyen legyen a táplálkozásunk tél végén, tavasszal?

Elsősorban fontos, hogy amint megjelennek a friss zöldségfélék, kiránduláson és otthon egyaránt iktassuk azokat étrendünkbe. Főtal hagyma, piros retek, salátafélék, majd később a zöldpaprika egyaránt kiváló vitaminforrások.

Korattavasszal különösen a C-vitamin hiányát érezzük. A hiánybetegség főbb tüneteiként bágyadtság, fejfájás, fáradtság, foghúsvérzés, étvágytalanság és szédülés jelentkezhet. A C-vitamin-szükséglet naponta nem sok, de testi munka, kirándulás, edzés, sport alkalmával ez erősen fokozódik. Lázás megbetegedésnél, fertőző bajoknál a szervezetnek igen sok C-vitaminra van szüksége. Mivel

ezt a vitaminfeleséget tárolni a szervezet nem tudja, a feleslegesen bevitt C-vitamin a vizelettel hamarosan kiürül. Naponta kell tehát ezt pótolnunk. Amíg a frissen fogyasztható tavaszi zöldségfélék megjelennek a piacon, addig is gyakran együnk nyers savanyított káposztát, savanyú uborkát, csipkebogyó lekvárt, amelyek némileg pótolják C-vitaminban jelentkező hiányunkat. Tűrák közben is hasznos élvezetet nyújt az üvegben kapható tartósított narancsital.

Aki teheti, naponta feltétlenül fogyasszon el egy citromot, vagy narancsot, de megfelel az alma, körte vagy bármely más gyümölcs, nem is beszélve a most majd kapható banánról.

Idősebbeknél a fehérje felvétel fontossága miatt javasolt naponként némi tej, tojás, sajt, vagy túró élvezete, mert ezekben könnyen emészthető és jól felszívódó fehérjék bőven találhatóak. Nem mindenki rajong ezekért a táplálékokért, pedig a tej, a tejszín, a vaj, a joghurt, az aludtej, az író, fontos védőanyagaink.

Minden korban kitűnő védőtáplálék a tojás is, amely a szükséges fehérjén kívül bőségesen tartalmaz foszfort és vasat, a sárgájában pedig értékes A + D és B-vitamin található. Tápértéke is elég magas, célszerű orvosi tanács tehát az, hogy mindenki naponta legalább egy tojást fogyasszon el.

Kirándulások alkalmával ne a bőséges, hanem a vitaminokban dús, változatos, könnyen emészthető táplálékon legyen a hangsúly.

A turista a kultúrált táplálkozás híve, tehát tudatosan irányítsuk étkezésünket az egészségügyi igényeknek megfelelően otthon és kirándulásokon egyaránt.

Dr. Palócz Gyula

BERLIN

BUKAREST

MOSZKVA

PRÁGA

SZÓFIA

VARSÓ

órák alatt elérhető a

MALEV

repülőgépeivel

**Felvilágosítás, helyfoglalás,
jegyeladás:**

Budapest, V., Dorottya u. 2.

Telefon: 186-687, 181-370.

TÚRA- motorosok

Kiépült a robogások támaszpontja

Az elmúlt tél alatt alakult új motoros klubok közül kétségtelenül a Budai Pedagógus SC Motorklubja a legérdekesebb. Vezetőjük Csákvári András. Tagjaik között ott van a hetven éves Pakesz Ágoston, az első magyar Grand Prix szervezője — alighanem a legidősebb szervezett motoros —, Csanádi Károly jégtáncos, a torinói Universiade aranyérmese, — ki szabad idejében legszívesebben robogójával járja az országot-világot. De a tagok között van Mohácsi Ferencné, a félvilágot bejárta IBUSZ-idegenvezető és egyik legismertebb fiatal táncdal énekesnőnk is.

Péntek esténként a Márvány utcai iskola tanári szobájában, a klub ügyeletesénél mindig jelentkezik egy-egy új tag, akiket természetesen szívesen felvesznek. Fenn, a Szabadság-hegy oldalában álló klubházban pedig hétfőn esténként zajlik a klubélet. Van bőven programja, mert a tagok között sok a filmamatőr: Majd a fél világról készültek filmjeik eddig, és most nagy az öröm, hogy bemutatathatják egymásnak.

Alighanem a Klub építi meg legelőször saját javító-műhelyét is. A Sportkör igen gavallérosan sietett segítségükre és megvásárolt számukra egy vasvázás összerakható épületet, melynek felállítása e sorok írásával egyidőben folyik a Klubház udvarán. Szerszámokra is van beszerzési keret, a robogások most állítják össze a beszerzendő műszerek listáját. Gyújtásállítót, hézagolót, lendkerékkehúzót, illesztésmérőt írtak fel elsőnek a hosszú listára. Mivel — robogóikat látva — a klub tagjaiban igen erős a barkácsoló hajlam, a szerelőműhelyben mindig foglalatok díjja majd valaki.

Túratervükben szerepel egy kéthetes lengyel barangolás Krakko végcélal, túrák hegyekre és síkságokra, és találkozás a baranyai motoros klubbal, utóbbiak meghívására Dunaföldvárira. Első, bejárható túrájukra április elején indulnak Balatonfüredre.

Jubileumi juniális,

Nemzetközi Jáva-vetélkedő

a Pest megyei motorosok programjában

Az elmúlt év júniusában sük, amit az is bizonyít, alakult meg a Pestmegyei Motorosok Klubja Visegrádon, a motorosok találkozó-kult meg Szentendrén és ján. Az első félévben nagy tagjaik száma megközelíti sikerrel folyt szervezkedé- az ezret.

Az 1967-es esztendőben gazdag program lebonyolítására vállalkoznak. Márciustól októberig számos járási, megyei találkozót, vetélkedőt, túrát szerveznek, ezenkívül részt vesznek a túramotorosok jelentősebb országos rendezvényein is. Júniusban, megalakulásuk évfordulóján — nagyszabású juniálisra készülnek a Nagyvilámon. Azt tervezik, hogy ezt az ünnepet ezennél minden évben megülik. Nemzetközi ügyességi vetélkedőre hívták meg a cseh-szlovák túramotorosok Já- wa márkaklubját ide. Egy hónap múlva, amikor a testvér csehszlovák szervezet meghívására ellátogatnak a Szlovák Paradicsomba, megtartják majd a vetélkedő „visszavágó”-ját is. Augusztusban a Pannóniások találkozóját rendezik meg és nagy csoportjuk túrázik Lengyelországban. Ezenkívül természetesen majd minden héten vezetnek országjáró túrákat és minden hónapban rendeznek ügyességi versenyeket kezdők számára.

KÖZÜTI KRESZ-VERSENYT

rendez ez év május 7-én a Fővárosi Közúti Balesetelhárítási Tanács, a Budapesti Természetbarát Szövetség Motoros Szakbizottságával, a Magyar Autóklubbal, a Magyar Honvédelmi Sportszövetséggel és a Magyar Motorsport Szövetséggel együtt. A versenyben részt vehet minden jogosítvánnyal rendelkező motorkerékpár-vezető. Feladatuk lesz: meghatározott útvonalon kell végigvezetniük — a KRESZ szabályai szerint — járműüket és a célnál három kérdésre kell válaszolniuk. Az útvonal a rajt pillanatáig titkos, annak vázlatát csak az indulásnál kapják meg a résztvevők. Nevezni a helyszínen lehet, a nevezés díjtalan. Minden résztvevő kap egy motorzslót és emléklaplakettet. Az útvonalon pontozó-bírák, a célnál zsüri értékeli a teljesítményeket. A nyertesek értékes jutalmakat kapnak. A zsüri döntését este, 19 órákor hirdetik ki a Bp., II., Rómer Flóris u. 4. alatti Autóklubban. A díjkiosztás után ünnepi klubest lesz, táncsal, büfével, melyre minden résztvevő igényelhet meghívót a maga és hozzátartozója számára a rajtnál. A rajt május 7-én, vasárnap reggel 7 órákor kezdődik a Népligetben, pontos helyét útbagazító táblák is mutatják.

Természetjárás a Spartakiádok műsorán

Manapság a túrázás hagyományos formáit újabbak egészítik ki.

Amerikában a „Szórakozás és szabad idő felhasználásának egyesülettel” is ezt a célt szolgálják. Ezért hirdették meg a kilátó utak építését annak érdekében, hogy tagjalk szép tájakkon töltsék el szabad idejüket. A finneknek nagy a kultusza a sétamozgalomnak. A „KUNTOKORTTI” mozgalom résztvevőitől megkövetelik, hogy ha másra nincs is módjuk, naponta legalább egy órát sétáljanak a szabadban.

Mi is egyre több helyen hintjük el azt a magot, amelyből a természetjárás szeretete fakad. Ezért találkozunk olyan kezdeményezéssel, amely talán első hallásra furcsán hangzik: Természetjárás a Spartakiád műsorán.

Arról van szó, hogy a résztvevők minden megerőltetés nélküli feladat megoldásának közbelkötésével, (pl. helyi honismeret) vetélkednek. Így az immár népszerű spartakiád hagyományos versenyszáma mellett rangot kapott a természetjárás is. Ezt pedig Zalaiban kezdték, ahol tudvalevőleg még kevés híve van a természetbarát mozgalomnak.

Az ilyen kóstolót maguk mondják, hogy első alkalommal úgy indultak el, mintha valamiféle városi sétára készültek volna. De valóban csak az első alkalommal és azóta ki tudja hány túra van már mögöttük, mert megszerették. Az eltelt két esztendő alatt néhány bakancstalp is elkopott, s ma már senki sem mondaná meg róluk, hogy nem veterán túrázók.

A jó pedig szerencsére terjed. A munkahelyi spartakiád versenyekre még csak idén először kerül sor. A csepellek már most kirták a spartakiád természetjáró eseményeit. A követelmények nem nagyok. A négy végcél: Normafa, Hármashatárhegy, Farkashegy, és Dunabogdányból Visegrád.

Az ő kírásuk célja az is, hogy ismét növekedjen a természetbarátok száma. Biztosan jól számítanak, hiszen valahogy így igaz a mondás: Menés közben jön meg a túrávágy!

Kaplony Miklós

A TÖKÉLETES völgy

mal ácsorgott az erdő szelén, mintha semmi sem történt volna ezen a tájon, mióta kikoptak a bakonyi erdőségből a betyárok. Az erdőn még alig-alig ütközött valami kevés zöld, de a fák sűrűjében a téli délutánok lilás borongását enyhe sárgás árnyalat oldotta fel, mintha fűzek bontogatnák barkáikat az erdőben. Nem volt ez egyéb, mint korai fénytörés, a fák hegyén pattogó rügek szépséges tavaszi káprázata.

A csárdában csak annyi időt töltöttünk, amíg a sütni való szalonnát, a cipót, s az üveg bort megvásároltuk.

a völgy, teljes védettséget élvezett, s oly tiszta volt, mintha gondos erdőmunkások jártak volna előttünk, s eltakarították volna a tél szennyes hordalékát. Ott várakoztak a gondosan öszszerakott rözsecsomók, a föld is megszikkadt a kövel kerített tűzrakó helyen, a fatörzsből ácsolt padok, s asztalok nyugodalmat ejtőzést kínáltak.

A tüzet megraktuk, s amíg a rözse parázssá omlott, hallgatagon nézegettük a völgyet, a sűrű erdőbe futó torkolatot, s távolban a Kabhegy csúcsát a televízió adótornyával.

Szó nem esett, csak a tűz pattogott. Kivételes békeség és nyugalom áradt el az egész völgyön, amelyet a természet hallatlan műgonddal alakított ki, s az emberi beavatkozás otthonias kényelemmel ruházott fel.

Késő délutánig ültünk a bakonyi vadregénynek ebben a kicsiny és meghitt fészében, a völgyben, amelynek hajlatait, környezetét, természetes báját örökre megőriztük. Még április elején jártunk, de a völgyben alig érzett az alkonyat hűvössége. A tűz fölött megpirult a szalonna, s illatára a nyírfa hegyére telepedett egy fecsegő szarka.

Az arácsi bor kellemes meleget árasztott bennünk, a családost szarka is elszállott az erdő felé, s a nap eltűnt a hegyek mögött. Eltakarítottuk a nyomokat, s a sűrűsödő alkonyatban elhagytuk a tökéletes völgyet, a nyugalom biztonságos öblét, amelyet lassan meghódítottak a tavaszi est árnyai. Könnyű köd szállt le a völgybe, s puhán betakarta a tűzrakó helyet, a kis tavat, amelynek lágy hangja messzire elkísért.

— Tökéletes völgy — mondta hallgatag társam, s átugrotta a patakot, amely utánunk szaladt, mint a völgy gazdája, hogy visszahívjon...

Baróti Géza

Út a Koloska-völgybe

A Koloska csárda
(Fotó: Csiki)

Fél napunk felszabadult a balatonfüredi tanácskozáson, váratlanul az ölnkbe hullott egy egész délután. Másfél napig ültünk már a tanácskozó teremben, a mennyezetig érő keserű füstben, s néha már olyan áporodott légkörben, mint egy pohár langyos ásványvíz.

— Hová menjünk? — kérdezte asztalszomszédom, akiről csak annyit tudtam, hogy gondolatai egy fenyves erdőségben járnak, amelynek változatos ösvényeit szorgalmasan rajzolgatta a jegyzetektől gondosan megkímélt írókönyv lapjaira.

— Levegőre — mondtam,

mert semmit sem kívántam jobban, mint a levegőt, az erdei csöndet, s a tavaszi napot, amely április eleji fényvel tűzött be az ablakon.

— Akkor elsétálunk a Koloska völgybe —, mondta asztalszomszédom.

Délután kettőkor már az arácsi főutca kövein kopogtunk, kifelé ballagva a falucskából, amely inkább parányi provánszi városkának tetszett, mint balatoni falunak. Elhaladtunk néhány borospince csukott ajtaja előtt, majd szelíd kerülővel, ritkás erdőn át a Koloska csárdára bukkantunk. A házikó oly tisztas nyugalom-

azután ritkás, dombos erdőszelezen, majd egy testesebb, erősebb erdő sarkán átvágva arra felé vettük az irányt, amerről a téli jegektől megszabadult patak jókedvű csörgése hallatszott.

Fél óra sem telt belé, s kitérült előttünk a Koloska völgy. Kapujában kópárkányok közé szorított tavacska csillogott, s gyűrűzött a belecsorduló patakvíztől. A völgyben megállt a napsütés, a fűszőnyeg már rugalmas volt a talpunk alatt, s könnyedén zöldellt is, míg a völgyet kerítő hegyoldalakon télies szürkében álltak a szálfák.

Kerek medencét alkotott

ISMÉT MEGJELENT A TURISTÁK ZSEBKÖNYVE

— Milyen ÚTIKALAUZOK KAPHATÓK —

A turisztikai irodalom — mint tájékoztató anyag, mint a szó szoros értelmében vett útmutatás és mint a tudományos, kulturális ismeretek közlésének eszköze — a természetbarátok fontos segítője a túrázásban. Minél magasabb színvonalú, átfogóbb a turisztikai irodalom, annál nagyobb és több oldalú segítséget képes nyújtani, annál nagyobb a haszna.

Milyen területeket ölel fel a turisztikai irodalom? Milyen sorozatok jelelnek meg? Mi kapható, és mi nem? Ilyen és hasonló kérdéseket tettünk fel *Jancsó Lászlónak*, az AKV Sportkönyvesbolt vezetőjének.

— Jellegét tekintve többféle kiadvány, illetőleg kiadványsorozat van forgalomban — mondotta *Jancsó László* né. — Hadd említsem mindenek előtt a nagyon jól bevált és nagyon keresett *Magyarország írásban és képekben* sorozatot. Ezek az ügyes kis könyvek — olvasmányos formában adnak tájékoztatást a táj jellegzetességeiről, kultúrájáról, a műemlékekről stb. Kapható: Budapest—Veszprém—Bakony, Budapest—Pilis—Vértés—Gerecse, Budapest—Pécs—Mecsek, Budapest—Szombathely—Kőszeg, Budapest—Dunaújváros—Mohács, Budapest—Debrecen—Nyíregyháza, Budapest—Börzsöny—Cserhát, Budapest—Eger—Szilvásvárad, Budapest—Velencei-tó—Székesfehérvár, Budapest—Kecskemét—Szeged, Budapest—Gyöngyös—Mátra, Budapest—Miskolc—Aggtelek, Budapest—Tokajhegyalja—Sárospatak, Budapest—Győr—Sopron. Emellett sajtó alatt van a sorozat még néhány darabja, s reméljük, még sokára a vásárlóközönség rendelkezésére állnak majd.

Az *Útikalauz* sorozatban még 1964-ben jelent meg az Országos Kéktúra mentén című kötet, térképmeléklettel. Az új típusú *Útikalauz* sorozat műbőr-kötésben jelent meg, tartós és igen tetszetős. Eddig a Bakony, a Budai-hegység és a Börzsöny került kiadásra. Sajtó alatt van a Zemplén és a Gerecse.

A turisztikai irodalom valóban nélkülözhetetlen kiadványa a *Turisták zsebkönyve*. Az 1965-ben megjelent zsebkönyv is forgalomban van még, az idén azonban újra megjelent, s még jobb, alaposabb, gondosabban összeállított, mint a két év előtti. Ilyen fejezetek olvashatók benne: Turistaiskola, A kerékpáros túrán, A magashégyi túrán, A motoros túrán. Vagy például: Hegyeink a botanikus szemével, Az időjárás, A Magyar Camping és Karaván Klubról, Váraink a túrautak mentén stb. Úgyszólván minden benne van dióhéjban, amit a turistának tudnia kell.

Külföldi útikönyveink is vannak, a

Panoráma sorozatban jelentek meg. Igen hasznos tudnivalókat tartalmaznak azok számára, akik a bolgár, a jugoszláv, a lengyel tengerpartra utaznak, vagy akik Prágát, Moszkvát, Leningrádot, Bukarestet, Varsót, Belgrádot és környékét, Krakkót és a lengyel Tátrát kívánják felkeresni, megismerni.

Az *Úti könyvek* sorozatban eddig három mű jelent meg: Itália, Magyarország és Csehszlovákia. Az első kettő már el is fogyott. A tu-

risták gyakran keresik ezeket a könyveket, mert áttekinthető térképeket, útvonalakat, szép fényképeket közölnek és társalgási részt is tartalmaznak az illető ország nyelvén.

Igen sokan keresik a Pilist — az *Útikalauz* sorozatban is és térképformában is —, mert a Pilis közel van, és egy nap alatt meg lehet járni. Jó volna, ha ezeket az igényeket is mielőbb ki lehetne elégíteni — fejezte be nyilatkozatát a Sportkönyvesbolt vezetője.

KIRÁNDULÁSRA,
TÚRÁRA

SZARDÍNIA!

Kis helyet foglal el, könnyű, nem romlik. Igen tápláló, könnyen emészthető, nem hizlal. Bő választék várja az üzletekben.

IZISZ ISTENNŐ PANNÓNIABAN

A felkelő nap fényét az Iseum lépcsőjén köszöntöttem. Azon a helyen, ahol Izisz főpapja tette ugyanezt, míg a Nílus vizével telt kelyhet a Nap felé emelte. Itt az Izisz-templom lépcsőin búcsúztam a téltől és köszöntöttem a tavaszt. Méltóbb helyet erre, mint a legősbibb tavaszistennek, a termőtalajt jelképező holdistennőnek szentélye, aligha választhattam volna.

Az Iseum Szombathely legújabb feltárt romkertjében áll, rekonstruált állapotban. Modern elgondolások szerint vasbetonból építették fel, helyére illesztve megmaradt részeit, a pompásan faragott márványdarabokat, művészi domborműveket. Az egyik domborművön Izisz látjuk a Sothis kutyán lovagolva, kezében a csengő sistrummal. A lépcső előtt pedig még az oltár alapjai is megmaradtak. A szent kerületet lezáró hatalmas pillérek között a hajdani római főútvonalra lépünk, amely észak—déli irányban szelte át a Dunántúlt.

Szombathely — a római Savaria — forgalmas útvonalak találkozásánál feküdt. A legfontosabb a híres Borostyánkő-út volt, amely a Földközi-tenger partjától, Aquileiából indult és Savarián át a Balti-tengerig haladt. Ezen szállították a római kereskedők a borostyánkövet, amelyből ékszert, dísz tárgyakat készítettek. A borostyánkő többmillió éves megkövesedett fenyőgyanta, amelynek legjelentősebb előfordulási helye ma is a Balti-tenger partjának paleogén homokkőve. Tavasszal, mikor a fák nedve gyorsabb áramlásba kezdett, egy ősi fenyőfajta bőven csorgatta a mézsárga, vagy vörösesbarna, illatos gyantáját a földre, ágakra, vagy virágokra. Koporsója lett annak a piciny rovarnak, amelyre rácsöppent. De ilyen csodálatos, évmilliókkal dacoló síremléket még a fáraók sem állíthattak maguknak. Róma gazdag és szép asszonyai, vagy gálans lovagjaik szívesen fizettek nagyobb összegeket olyan finoman áttetsző borostyánkőért, amely hangját, méhecskét, vagy ragyogószárnyú szitakötőt rejtett. De azt már csak a leggazdagabbak engedhették meg maguknak, hogy piciny vipérát tartalmazó követ vásároljanak.

A borostyánkőbe zárt vipera sorsát még Martialis római epigramma-költő is megénekelte:

„Héliadák könnyét síró ágak sűrűjében
Kúszó kis vipérát gyanta ölelte körül.
Védte magát, majd megdőbbsent, látván, hogy e harmat
Jéggént megmerevült és tömören leköté.
Már ne hivalkodjál, Cleopátra, királyi síroddal!
Százszor szebb sírbolt rejti a kis vipérát.”

A jó üzlet sok kereskedőt csalt a Borostyánkő-útra. Kereskedők, akik járták az egész birodalmat. Ők voltak azok, akik Izisz istennő több ezer éves kultuszát a távoli Egyiptomból Pannóniába hozták és megépítették a birodalom egyik legszebb Izisz-templomát Savariában.

A Claudius császár által i. sz. 43-ban alapított város maga is gazdag és fényűző volt. Pompás császári palotájában megfordult Domitianus, Nagy Konstantin és Valen-

Az Iseum feltárása

tiánus császár is. A székesegyház melletti romkertben épségben láthatók a több irányból városba futó római utak. Hatalmas bazaltlapjaik ma is frissen csillognak. Itt Savariában készült fel Valentiniánus császár, a quádok elleni hadjáratra. Készülődesét azonban rossz előjelek kísérték, amit a babonás rómaiak fel is jegyeztek. Ammianustól tudjuk, hogy megrémítette őket, amikor a császári fürdő tetején egy kukik kitarlóan kuvikolt, és az is, hogy a hatalmas kapuszárny az útestre zuhant, amikor a császár a hadjáratba indulva el akarta hagyni a várost. A rossz előjeleknek rossz volt a folytatása is valóban, mert a császárt Brigitióban agyvérzés érte.

A város az ókeresztény időkben is virágzó volt. Erre utal a hatalmas méretű Quirinus bazilika, amelynek művészi mozaikpadlója ma is jó állapotban van.

A 30 ezer lakosú gazdag várost 433-ban Attila hunjai, 455-ben pedig egy borzalmas erejű földrengés pusztította el. Ami maradt belőle azt már csak úgy hívták: Stein am Anger; (Kövek a réten).

A város és műemlékvédelmünk közös erőfeszítése nyomán egyre több emléket hoznak felszínre az eltemetett nagymúltú városból. Az archeológiának itt amúgyis jeles hagyományai vannak. Itt állította fel ugyanis Szily püspök az első magyarországi kőtárat. Anyagát még Mommsen a nagy történettudós is tanulmányozta. Akadt ugyanis néhány talány is közöttük. Megtalálták pl. Ovidius sírkövét rajta a felirattal:

„Itt pihen a költő, kit az isteni Caesar Augustus
Bosszúja honjából messzire számkivetett:
Hogy vágyott a szegény édes honi földben pihenni,
Hasztalan! Itt rendelt néki a sors temetőt.”

S mivel köztudott, hogy Ovidius a Fekete-tenger partján, Tomiban halt meg, kiderült, hogy csak egy hasonló sorsú tisztelője állította.

Szombathelyt, 2000 év történelmének, művészetének és műkincseinek e nagyszerű tárházát egyre többen fedezik fel. Látogatottsága rohamosan növekszik. A város vezetősége is mind többet tesz annak érdekében, hogy a vendégek mély benyomásokkal távozhassanak városukból. Hogy csak egyet említek, már hagyománnyá válik, hogy minden évben felcsendül az Iseumban Mozart egyiptomi témájú operája, a Varázsfuvola, amelyben Saratronak, Izisz főpapjának szózata az igazság és az emberi jószág diadalát hirdeti: „Már lángol a fény, az éj messze tűnt, a Nap messze úzi a földről a bűnt.”

Balogh Ferenc

A Borostyánkő-út Szombathelyen. A 455. évi földrengés gyúrta össze
(Szerző felv.)

Fejjel lefelé mozog a fatörzson a csuszka

A virágnylás és a madárdal: édes testrerek. Mindketten a tavasz szülottei.

Talán a legkorábbi madárhang az erdőben a verébnél jóval kisebb kékcinege irodalmilag is híressé vált hangja: a „nyitni kék—nyitni kék”, mely hangcsoportot kettőnél keresetszer sohasem hallatja.

A fák még „gondolkodnak” a rügy-fakadáson, amikor harsányan felhangzik a pinty strófája. Mert a nyitni kékhez hasonlóan ez sem „dalolás” még, hanem csak mintegy akkord, egy „szólásmód”. Népiünk nem is úgy mondja, hogy a pinty énekel, hanem ver. A pinty a verébnagyságot megközelítő, kúpcos madár. A legjellemzőbb a test közepén (valójában a vállán) jól

A TAVASZI ERDŐ N

látható fehér folt. Ivelő repülése közben is ez a legfeltűnőbb. A pinty az a nevezetes madár, mely télen „nőtlen”, vagyis a tojó elvándorolt, de a him ittmaradt.

Az előzőkhez hasonlóan határozottan megformált, tehát mindig úgy hangzó, rövid, cernavékony, de elég messziről hallható strófája van a fakusz-nak. Néhol fatetűnek is nevezik ezt a piciny, barnáshátú és világos hasú hasznos madárkát. Elégge bizalmas és ha már egyszer sikerült észrevennünk (mindig fatörzson), akkor jól megfigyelhető, amint a fatörzson fölfelé kúszik.

A zömök, majdnem verébnyi csúszkára viszont az jellemző, hogy a fatörzson lefelé is képes mászkálni. Háta kékeszürke, hasoldala corhenyész. Nem is dala van, hanem „csak” hangja, bár ez elégge változatos. Egyszer többször egymásután pittyegés ez, máskor szintén egymás után adott lágy „gyavagygyavagy” hangzat. Van azonban elégge messzireható kissé elnyújtott füttyszava is. Ha az erdei odvakat közelebről megnézzük, a jó szem több esetben észreveszi, hogy az eredetileg nagyobb odvnyílás sárral van betapasztva, melyen a csuszka csak kis nyílást hagy

Ugyancsak próbára teszi a jó szem a picinytestű, de aránytalanul hosszú farkú, lényegében fehér-fekete tarkázatu őzszapó fészke. Ez olyan benyomás tesz, mintha egy ágcsont, vagy nagyobb ágdundor volna. A mimikrinek nagyszerű példája (szin- és alakutánzás). Csak egy kis bejárólyuk árulkodik arról, hogy ennek az igen hasznos cinegefajnak fészkeről van szó. Hangja szerény, száraz „cser-cser”-szerű.

Ha tavasszal, erdőben a házigalambnál nagyobb testű, nyakanál fehér foltot, szárnya élén fehérek csíkot viselő egyébként sötétszürke galambot látunk az őrvőgalamb. Bűgása messziről hallható, mely, melankolikus, rendszerint két strófából álló „hangos sóhajlás”.

Magas hangon, átható kiáltásszerűen kezdett és lefelé tendáló „klü-klü-klü klü-klü” szölammal hívja fel magára a figyelmet a zöldküllő (zöldharkály). A galambnál kisebb, orsóalakú madár, a erdő doktora: a többi harkállal (fakopáncsok) együtt pusztítja a fák belsejét rágó rovarlárvákat. Valamennyi harkály (a fakopáncsok fekete-fehér tarkázatúak) repülése jellegzetes: ismétlődően, több méter hosszú olyan ívet ír-

ŐZ

meg, hogy közbe sem lehetett lépni. Agancsának egyetlen dőfésével átszúrta a védekező ember tenyerét.

Másik alkalommal, 1951-ben, Vadbiológiai Allomásunkon az egyik őzbak olyan váratlanul és gyorsan támadta meg férjemtől alig három lépésre álló kislányunkat, hogy már ideje sem volt a gyermeket elrántani. A támadó bak elé ugrott, amikor az leszegezett fejjel, kos módjára, egész testerejét beleadva, a kislány irányába dőfött. Szerencsére sikerült elkapnia agancsának egyik szarját, amikor térdét elérte a támadó bak, majd a másik pillanatban kezébe ragadta a másik agancsszarvat is. A megvadult őz nagyokat rántva próbált kiszabadulni az erős szorításból, de szerencsére ez nem sikerült. Míg ő az őzbakkal viaskodott, berohantam a ketrebe és kislányunkat kivittem a veszedelmes állat közeléből. Közben férjem is lépésről lépésre hátrálva, elérte a kerítést és az őzbak agancsát gyors mozdulattal a dróthálóba akasztotta és egyetlen ugrással a kapun kívül termett. A nekivadult állat csaknem húsz percig dőfte feldühödve a kerítést, hol eltávolodva, majd ismételtlen megrohmozva azt. Csak úgy tudtuk megfékezni, hogy a közeli vízvezetékéből hideg zuhanyt bocsátottunk rá.

Sok életveszélyes és súlyos sebesülés származott már abból, hogy a gyanútlan erdőjárók az embertől még menekülni nehezen tudó kis őzgidát elfogták, hazavitték és hónapokon át nevelték. Mikor aztán a bakgidának kinőtt az agancsa, az addig szelíd, kezes kis állat, egyik pillanatról a másikra megvadult és sokszor naponta látott gondozóját is súlyosan megsebesítette.

Vadbiológiai Telepünkön, ahol a szarvast, vaddisznót, rókát, borzot, farkast, nyestet, nyusztot, vidrát stb. állatfajokat tartottunk —, az egyik szarvas bikát kivéve —, az őzbakok voltak a leggorombább állatok. Még a nőnemi őzek —, az ún. őzsuták — is veszedelmesek lehetnek. Ezek támadáskor kélabrá állva, első lábakkal, mint cséphadaróval csapnak az ember felé. Az ilyen lábcsapás erejére jellemző, hogy egyik kedvenc vadászvizslánkat egyetlen csapásával leütötte a megdühödött őzsuta. Természetesen ez csak az emberhez szokott, háznál nevelt őzre vonatkozik, mert a szabadban, az erdőben élő őz fél és menekül az ember közeléből.

Kísérleteink során megállapítottuk, hogy még az anyai ősztőne sem annyira fejlett, mint az a többi vadfajnál tapasztalható. Pl. az elléskor megzavart őzsutak 45°-a otthagya frissen elletett gidáját. Már csak ezért sem szabad az erdőben talált őzgidát megsimogatni, mert a jóorrú állat azonnal megérzi az emberi kéz szagát és könnyen elhagyja gyámoltalan csemetétjét. A pár hetes gidát már jobban megszokja és nem egyszer megfigyeltük —, őzsuta esetében is — az anyai ősztőn olyan megnyilvánulását, amikor az állat máskor elkerült ellenségével is szembeszállt.

1949-ben Lengyelben (Tolna megye) figyeltük az egyik gidás-suta viselkedését gyűlölt ellenségével, a rókával szemben. A sutának az a szokása, hogy fiatal, pár napos gidáját „elfekteti”. Ez úgy történik, hogy az anyai első lábának erővel dobantására a kis állat ijedten a földhöz lapul, és mikor fel akar gyengye lábain kapaszkodni, anyja ismét

Az őz a legszebb és legarányosabb testű, finom, ruganyos mozgású nagyvadfajunk. Minden mozdulata csupa báj, kecsesség.

Természete azonban már nem annyira megnyerő. Nehezebben szelídül, mint a szarvas, vaddisznó, dämivad, vagy akár a vidra és csak egészen fiatal korában játékos. Amint hímjének — az őzbaknak — kinő az agancsa, zárt helyen tartva, azonnal goromba lesz és míg a legtöbb vad nem bántja a gyereket, az őzbak gyakran veszedelmes lehet a kicsinyekre és különösen a nőkre. Megmagyarázhatatlanul és látszólag ok nélkül, villámgyorsan támad és hegyes agancsával komoly sebet ejt.

Több ilyen támadást volt alkalmam megfigyelni. 1948-ban a kertünkben legelő „szelíd” őzbakunk a férjemmel beszelgető erdészt olyan hirtelen támadta

ADARAI

ke, mint az ingaóra ingája, de a lens (iv) csúcsára érkeve, persze nem szafelé, hanem újabb ivben előre re-
lnek. A harkályokról több emberben
ég erdészek között is) olyasféle nézet
hogy „rontják” a fát: kopácsolják,
kasztyák. Igen ám, de a harkálynak
egészséges fában nincs keresnivalója.
hát nem a harkály teszi beteggő a fát,
nem a már beteg fából kopácsolja ki
farontót.

Még több a téves hiedelem a leghasznosabb hazai bagollyal: az erdei füles-
gollyal kapcsolatban. Vannak képzet-
n erdészek és vadászok, akik lövik,
k látják. Elmaradt, babonás embe-
k! — Huhgó hangját a tavaszi erdő-
n leginkább az alkonyatkor hazafelé
rtó turisták hallhatják, de néha nap-
il is felriasztják. Nyenkor nesztelen,
arjúnagyságot keltő, kissé csapongó
püléséről is felismerhető.

Hasonló áldozata a tévedéseknek és
képzetlenségnek a leghasznosabb és
irányosan védett nappali ragadozó-
adarunk: az egerésző ölyv. A nagyobb
terjedésű domb- és hegyvidéki lomb-
dők koratavasszal fészkelő, mintegy
júknagyságú, de annál sokkal nagyobb

szárnyú, sötétbarna színű madara. Időn-
ként hangos, egyszótagú „hee” kiáltást
hallat.

Ha kirándulásaink alkalmával „sas”
vélünk látni, az esetek 98⁰/₀-ában ege-
résző ölyvről van szó. A vadászfegyve-
res emberek zöme is „sas”-nak nézi az
ölyvet és ezért lelővi, tehát tovább-
menőleg még azt sem tudja, hogy ha-
zánkban minden sas védett!

Az egyik bokor tetején a verébnél
valamivel nagyobb madár egyszerű, ked-
ves, rövid strófáját halljuk. Ha nem
vett észre bennünket, nemsokára újra
megszólal. Sárgás-zöldes színű madár a
citromsármány. Majd élénk, kéttagú,
váltottan „föl-le, föl-le” szólás úti meg-
fűlünket. A különböző nyelvek megle-
hetősen hasonló hangokkal adják vissza
a „csil-csal, csil-csal” szót. Magát a
madarat: a csil-csalp fűzikét nem
könnyű észrevennünk, mert fele-veréb-
nyi és sárgászöld színével beleolvad a
környezetbe.

Vagy 15 méterről, a bokros-fás rész-
ből most már hosszabb, dallamos, kissé
mélabús madárének jut el fűlünkhöz:
az énekes rigóé. Nagysága eléri a sokak
által ismert fekete rigóét, színe azonban
alapszínében véve barna. Csak a hasoldal
sárgás, de az is barna pettyekkel hintett.
Érdekes tulajdonsága, hogy fészket
szinte tökéletes homorú félgömbölyűvé
sárral formálja ki, mely később ke-
ményre megszárad.

A nagy fakopáncs az erdő leghasznosabb madarai közé tartozik

Kiértünk egy nagyobb, száraz, afféle
„árvalányhajas” tisztásra. Itt aztán sza-
badon, hosszan, magáról és messze-
hangzóan árad a mezei pacsirta dala.
Nem is dal már — kompozíció, mely-
ben ugyan vannak ismétlődő elemek, de
szabad „ötlet” és fantázia is, mely mele-
gével megtelíti a még hűvöskés, alig
lombosodó, de már élő áprilisi erdőt.

Radetzky Jenő

tt dobantással újból ráijeszt, míg
meg nem tanul „lapulni”. Egy ilyen
fektetett gidát támadott meg a róka.
zerencsére anyja, a suta alig pár lé-
ésnyire legelészett csemetjétől. Az
első támadás tehát nem sikerült, mert
z odarohanó őzmama első lábával a
őka felé sújtott, mire az meghátrált.
zonban nem hagyta magát könnyen
erázni. Újra meg újra kerülgette a su-
tát és mindig azon volt, hogy a gida kö-
elebe férkőzzék. Kb. öt percig tartott
küzdelem, ami azzal fejeződött be,
ogy az őzmama dühösen nekiment a
okának, valósággal legázolta azt, mire
z otthagya prédáját, elmenekült.

Az őzbak magának élő, egyedülálló,
önző” állat. Többnyire csak az üzeke-
lési időben jön a suta közelébe. Kivé-
elt képeznek azok a helyek, ahol igen
ok őz van, amikor nagy csapatokba
erődnek.

Üzekedéskor az egyedülálló, mogorva
őzbak is megfélekedik az óvatosságról.
fól érzékeli ezt a férjemtől hallott egyik
örténet.

Az őzsuta „hívó hangja” magashangú
ápszóra emlékeztet. Ezt a hangot figyel-
teljük meg üzekedés idején, amikor a
suták hívják közelükbe a bakokat. Egy
ilyen őzhíváson volt férjem 1931-ben a
yírségi Récestő nevű erdőrészen. Az
őzsuta hangjára emlékeztető sípjával
orra hívta közelébe a bakokat. Rekkelő
meleg délután volt. Bársony kutyájával
egy bokorba húzódtól és figyelt a Ré-
cestő partján. A tó közepén vadkacsák
liskáltak, míg a tó szélére nagy csapa-
okba röpültek inni a gerlék és az örös-
galambok. A nagy madármozgást gom-
omba rohanás zajja zavarta meg. Pilla-

natok alatt eltűntek a vadrecék és nagy
csattogással repült fel a sok gerle.

A következő percben szétnyíltak a kö-
zeli bokrok és megjelent a sutát zavaró
bak. Körbe-körbe futották az egyik nagy
galagonyabokrot, úgyhogy férjem az
őzektől alig tíz lépésre húzódván, „jó
széllal” figyelte őket. A bak elől mene-
külő suta az egyik nagyobbra sikerült
körnél nekifutott a földhöz lapuló Bár-
sony kutyának, mire az meghökkenve
felült. Mulatságos látvány volt a min-
den porcikájában remegő őz, a tőle alig
egy arasznyira farkasszemet néző izga-
lomtól megmerevedett kutyával. Csak
egy pillanatig tartott ez a nem minden-
napi jelenet, mert az őzek hatalmas
ugrásokkal tűntek el a sűrűben.

Férjem újra megszólaltatta a hívó sí-
pot, mire pár perc múlva visszajött a
bak. Annak ellenére, hogy előzőleg jól
látta ellenségét, a kutyát és férjemet
is felismerte, mégsem tudott a csábító
hangoknak ellenállni. Egyébként az őz
nagyon fél az ember közelségétől és mi-
vel nagyon jó a szaglása —, jól eset-
tén — már nagy távolságról menekül
előle. Gyakran nem is vesszük észre,
csak robajló megugrását halljuk az út
menti sűrűben.

Az őzbakok minden évben ősz végén
elvesztik agancsukat. Október—decem-
berben hullatják le, majd pár nap
múlva megindul az új agancs fejlődése.
Az ilyenkor még élő, véreerekkel tele-
szótt, képlékeny agancs puha és köny-
nyen megsérül, ezért szörzettel, vadász-
nyelven ún. „hánccsal” van bevonva.
Amikor február végén, március táján
már nem növekszik tovább, a véreerek-
ben odaszállított mész megszilárdul,
csonttá keményedik és fához dörzsölve,

letakarítja agancsáról a hánccsal. Nem-
csak az évről évre való agancs fej-
lesztés jellemző tulajdonsága az őz-
nek, hanem az ún. „petenyugvás” is. Az
őz üzekedése augusztus táján van. Az
ekkor megtermékenyített őzsuták méhé-
ben a nehezen észrevehető, gombostű-
fej nagyságú kis gömböcske négy hóna-
pig nyugalmi állapotban van. A négy-
hónapos petenyugvás elmúltával meg-
indult az embrió fejlődése és májusra
világrajón a 0,8—1,8 kg súly között
levő őzgidá.

A kis gidák hihetetlen gyorsan fejlőd-
nek. Nem sokkal születésük után már
lábra állnak, majd rövid idő múlva kö-
vetik anyjukat. A kis gida csuhája pety-
tyes, fehér foltokkal tarkázott, mely
színes szörzettel, összel elveszti.

Az őz legismertebb és legelterjedtebb
csülkösvadunk. Csak a hímnek — a
baknak — van agancsa, melynek tövét
már születési évének nyolcadik hóna-
pában megfigyelhetjük két füle között,
a homlok felső részén.

Az őzbak értékét a vadászok közke-
velt trófeája, az agancs határozza meg.
Mint érdekességet megemlítem, hogy
a világrekord őzagancsot Magyarorszá-
gon ejtették el a múlt évben. Ezelőtt
a kapitális őzagancs előtt, a múlt év-
század végéig — Lengyelországban —
lőtt őzagancs volt a világrekord. A ma-
gyar őzek tehát nemzetközi híreik, így
aztán megérthetjük, hogy miért kere-
sik fel százával a külföldi vadászok a
magyar erdőket. Mivel az őztrófeáknak
igen nagy a valutáris értéke, az őz-
nek nemcsak mint az erdő kecses, szép
vadjának van értéke, hanem tenyész-
tésének gazdasági jelentősége is nagy.

Dr. Szederjei Akosné

Szalafő.
Eredeti parasztház típus

A Vas megyei Órség ezer éves település. Hazánkban egyetlen hely, ahol a magyarság letelepedése óta egyhelyben él. Néprajzi jellegzetességei és történelmi múltja alapján önálló tájegységként kezeljük.

Szép ez a táj minden évszakban, a nyár buja zöldjével, a friss széna száradó illatával, a szeszélyes tavasz, az ős hosszú és tartós derűjével, de a tél is sok örömet kínál. Tájképi szépségekben is bővelkedik a táj, széles, nyílt völgyei vannak, melynek közepén patakok csordogálnak.

Mintha a régmúlt találkozna a jellel, az építést híven őrzi a táj sajátos kultúráját. A szalafői „Kastu” és „Kontyos ház”,

Az „Órség” felfedezésére hívjuk a turistákat

a kerített udvar, a pankaszi „Szoknyás harangláb” mind érdekes látnivalót ígér a látogatóknak.

A rengeteg fenyőerdő tiszta, friss levegője üdülést és felfrissülést nyújt a hétvégi kirándulóknak. A szelíd halmok, dombvidékek, a számtalan forrás és az állandóan üde zöld színeket a tájnak

nemcsak üdülést, de gyógyulást is ígér. Régen még fővárosiak is üdültek az órségi falvakban. Ma is visszajár Kercaszomorra néhány család, akik több évtizede egy-két nyarat töltöttek ezen a tájon. Turisztikailag is érdemes felkeresni a tájat, mert a felsorolt látnivalókon kívül nagyszerű gyalogtúrák, szalonnasütési lehetőségek mindenütt adva vannak. A korszerűsített utak végig a Zalavölgyében, valamint Csákánydoroszlótól — a 8-as út elágazásától — egészen Magyarzombatfáig,

ség, hogy egykor ezen a tájon ismét élénk turista élet lesz.

Az órségi emberek meleg szíve, nagyszerű vendégszeretete szintén várásza a kirándulásnak, a vendéglátásnak.

Megközelíthető Zalaegerszeg és Körmend felől is, de Csákánydoroszlón át is jó utak vezetnek az Órség szívébe, Óriszentpéterre. Vendéglő étterme, cukrászdája mindenkor biztosítja az étkezést. Magyarzombatfán a szépen fejlődő kerámiagyár megtekintése külön élmény.

Ha térképre tekintünk, látszólag kiesik a nagy turista útvonalakból, mégis az a véleményünk, hogy a hazánk nyugati tájait látogatók Sopron, Kőszeg, Szombathely, Ják, Körmend, órségi útvonalon át igen jól megközelíthetik Zalaegerszeget, valamint a dél-zalai olajvidéket. A szomszédos Jugoszláviába látogató kirándulók is kis kitérővel útba ejthetik az órségi tájak megtekintését, amennyiben Rédcsnél lépnek át a határon. Reméljük, a közeljövőben megvalósul ennek a vidéknek a törekvése is, ha Bajánsenyénél megnyílik a határátlépő Jugoszlávia felé.

Jövőbeni törekvéseink között szerepel valamilyen turistaszállás létesítése Óriszentpéter térségében. Ez alkalmas lenne arra, hogy másfél napos hétvégi kirándulásokat szervezhessünk az órségi tájak megtekintésére.

Ajánlható egy napos túrák: Szombathely — Körmend — Szentgotthárd — Felsőszölnök — Apátistvánfalva — Farkasfa — Szalafő — Óriszentpéter — Pankasz — Iván — Csákánydoroszló — Körmend — Szombathely.

Másik útvonal: Szombathely — Körmend — Csákánydoroszló — Iván — Óriszentpéter — Magyarzombatfa — Velemér — Óriszentpéter — Pankasz — Zalalövő — Körmend — Szombathely.

A szép tájakat, kellemes kirándulást kedvelő turistákat szeretettel várja az órségi tájak népe. Bizunk abban, hogy aki egyszer meglátogatja hazánk eme szép táját, az máskor is eljön, hogy gyönyörködjen Vas megyének eme szép tájaiban.

Dr. Csizsár Károly
tanár

A BUDAI SPARTACUSOK

igen családias hangulatú, művészi eseményekkel tarkított klubéletet élnek az Építők Műszaki Klubjában az év minden szakán, tekintet nélkül arra: kedvez-e az idő a kirándulásoknak, avagy nem. A téli évszakban sem pihentek: „havas túrákkal”, sídeszkán való terepjárással tették változatosá egyesületi programjukat. Klubestjük keretében pedig — a termet zsúfolásig megtöltött közönség előtt — színes vetített képekkel és stílusosan hozzáválogatott színvonalas zenével „Végtelen utak muzsikája” címen, költői szöveg kíséretében mutattak be egy tátrai s Vág-völgyi utat. A klubestet Ivándy Gyula szakosztályvezető nyitotta meg, a művészi felvételek és a zenekíséret hangjai pedig Harmath István tehetségét és ízlését dicsérik. A meghívón ez állott: „modern audiovizuális mesemisztérium gyerekek részére, akik még tudnak csodálkozni és olyan felnőttek részére, akik már újra csodának látják az életet”. A természetjáró nézők nem csalatkoztak; a simuló zenével kísért felvételek valóban a természet misztériumát varázsolták a klubterembe, a dialogizált szövegben pedig mély érzés csillogott. Az előadásnak méltán volt nagy sikere, s érthető, hogy másutt is megismétlik.

JÓ SZELET TÚRAVITORLÁZÓK!

A Déli pályaudvaron a balatoni vonatknál izgatott, nagy zsákokat cipelő emberekkel találkozunk a tavaszi időben. S ha hallja az ember a beszélgetésüket, még meg is nézi a vonat feliratát, hogy Magyarországon van-e?

A szövegből ugyanis alig lehet valamit megérteni. „Ma még be kell fuchsolni a wantnikat a szálingnál, mert új spanncsavarokat

fogok feltenni, a vorstagot is ki kell cserélnem, a backbordon pedig felrakok egy racsnit.”

Pedig magyarok, mégpedig túravitorlázók, akik készülődnek az új balatoni idényre. Mennek a hajóikat rendberakni, festeni, lakkozni, hogy azután április végén, májusban vízre rakhassák azokat.

A Magyar Természetbarát Szövetség két éve von-

ta be a táborába a többi túrasport mellé felzárkózó vitorlás vizitúrázókat is.

Az elmúlt két év alatt a természetbarát vitorlástúrázókat szervezete megerősödött, 1967-ben már önálló teljesjogú sportegyesületben a Túravitorlás Sportklubban tömörülve részesei a magyar tömegsportolók nagy családjának.

Az új egyesületben aktív munka folyik. Tavaly befejezték az előző évben elkezdett első természetbarát vizitúrabázisuk, a fonyódi egyesületi vitorlász kikötő építését. Az új létesítmény kb. 20 kisebb-nagyobb vitorlászajónak nyújt viharbiztos menedéket, parti területén pedig campingelésre alkalmas hely várja a vizitúrázókat. A kikötő az MTSz hozzájárulásával a tagok áldozatkész társadalmi munkája nyomán készült el.

A túravitorlázók a Magyar Természetbarát Szövetség kiliántelepi nagytáborába is ellátogattak kotelékben és hajónként is. Megérkezésük a vízi altáborban nagy örömet, a kikötés és indulás manőverei érdekes látványosságot, az MTSz külföldi vendégei közül pedig jónéhányan kellemes vitorlázást jelentettek.

Ezen kívül résztvettek a túravitorlázók egy 24 órás kikötés nélküli csillagtúrán is, melyet a Magyar Vitorlás Szövetséggel közösen rendeztek, egyesületi

rendezésben pedig badacsonyi befutóval kétnapos „Alkotmány Emléktúrát” szerveztek.

A látványos munka mellett talán kevésbé mutatós, mégis nagy teljesítményt jelent az a közel 18 000 km vitorlásút, amelyet a túrajelentéseket beküldő tagok igazoltan levitorláztak.

Az Egyesület munkája a tavasz közeledtével egyre jobban fokozódik.

Folyamatban van a Balaton északi partján is egy túrabázis létesítése, ahol már a mélyjáratú tőkesúlyos hajók is kiköthetnek és téli tárolásukat — a vitorlázók legnagyobb problémáját — is megoldhatják.

Egyelőre azonban az idei idény előkészítésénél tartanak. Komoly, sok szervezeti készséget és fáradtságot megkövetelő munka ez. A vitorlázás szerelmei részére az első tavaszi vasárnaptól fogva megszünt a munkaszüneti nap.

Igyekeznük kell, mert az első kellemes vitorlázásra nemsokára sor kerül. Akkor pedig a hajónak — a Balaton hangulatát jelentő karcsú vitorlásnak — kifestve, újonnan kell elindulni az új idény, az új kikötők felé. Jó szelet — túravitorlázók!

Szűcs István

CSAK FIATALOKNAK!

OLCSÓ,

GYORS,

ÉLMÉNYDÚS

AZ

IFJÚSÁGI ÉS DIÁK UTAZÁSI IRODA

6 napos moszkvai társasútja repülővel,
Részvételi díj: 1600 Forint
Indulás: április hónapban
Jelentkezés: **EXPRESS**
Ifjúsági és Diák Utazási Iroda
Budapest V., Szabadság tér 16.
Telefon: 317-777

Leszállás előtt egy kis haditanács

Sokat hallottunk már róluk. Segítettek kiemelni vízbe hullt csilléket az erdőkertesi tóban, megvizsgálták, milyen állapotban van egy vízalatti ház, egy előtött agyagbánya egykori felvonalási épülete. Merültek jég alá tavaly a Feneketlen tóban, idén a Velencei tavon. (Együttal megnézték a horgászok kérésére, milyen mértékű a halpusztulás.) Végeztek biológiai kutatást, megkerestek Dunába ejtett motort, szerepeltek a TV tatai riportjában a Fényes forrás cseppkőbarlangjának kutatásánál. És most legutóbb lőttek cápákat az Adriában, nyertek díjat a nemzetközi könnyűbúvár vadászversenyen.

Ez a IX. kerületi Természetbarát Szakszövetség könnyűbúvár csoportja, vagy legújabb hivatalos nevükön: A Ferencvárosi Természetbarát Sportkör békaemberei, akik a Ba-

kács tér 13. alatt minden péntek este klubnapot tartanak. Huszonhat fiú és négy lány. Van köztük újságíró és esztregályos, mérnök és diák. Mindenkinek megvan a plusz hobby-ja is: a biológus vizalatti állatokat preparál, a fotós víz alatt fényképez, a műszaki a felszerelés körül szorgoskodik — és valamennyien sportolnak, úsznak és túráznak. Az elmúlt évben 23 „vizalatti túrát” vezettek, 54 túranappal.

— És idén? — kérdezzük Násfay Bélát, aki a Sportkörnek elnökhelyettese és a könnyűbúvár csoportnak is helyettes vezetője.

A válasz meghökkenítő: — Tömegesíteni szeretnénk szakágunkat — mondja.

És látva csodálkozó arcunkat, nevetve teszi hozzá:

— A helyzet megérett rá. A fiatalokat vonzza a

TÖMEGEKET VÁR A KÖNNYŰ-BÚVÁRKODÁS

Magyarország: az ezer tó országa

vizalatti sport — és természet romantikája és a feltételek is megértek, hogy tömegesen fogadjuk őket. A BTSZ hamarosan jóváhagyja az alapfokú tanfolyam anyagát. Most tavasszal már megrendezzük az elsőt. És akár száz fiatal is szívesen kiképzünk.

— Van lehetőség ilyen sok könnyűbúvár működésére Magyarországon?

— Tudom, nincs tengerpartunk, cápáink, vizalatti amforáink. De — amit kevesen tudnak — Magyarországon az ezer tó országa. Egy két év előtti felmérés szerint 1073 természetes vagy mesterséges tó volt Magyarországon s ebből csak a főváros körüli 50 kilométeres körzetben 81. Idei terveink éppen arra irányulnak, hogy a pestkörnyéki tavakat alaposan megismerjük.

— Külföldi túrák?

— Észak-Lengyelországon a Mazuri tó-rengetegbe készülünk, és szeretnénk részt venni Olsztynban az első lengyel vizalatti vadász-versenyen.

Két hétig szeretnénk egy bárkán kóborolni az Adrián, a Kornat szigetecsoport 125 lakatlan szigete és sziklaszirtje között — ez utóbbi tervünkhöz kérjük a TURISTA nyilvánosságát és erkölcsi támogatását is, mert a jelenleg lakatlan szigetek rengeteg régi műemléke, gazdag állatvilága miatt védett területté van nyilvánítva és a behajózáshoz elég nehéz lesz engedélyt szerezni.

— Végül hadd említsem meg, hogy két érdekes felsezerelési cikket szeretnénk elkészíteni. Az egyik egy önmentő készülék — hasonlít a matrózok felfújható mentőmellényéhez, a másik pedig egy általunk kikísérletezett és bevált könnyűbúvár öltözék a drága külföldi neopren helyett skai műorból és műanyag habszivacsból. Ha feszesre szabják, melegével hideg vízben is hosszú vizalatti tartózkodást tesz lehetővé.

Nos, fiatalok! Lehet jelentkezni!

Gesztelyi Nagy Zoltán

A TÉRKÉPBOLT TÁJÉKOZTATÓJA A TURISTA OLVASÓINAK:

TURISTÁK ZSEBKÖNYVE. Sport. 223 oldal, 38 oldal fotó, műanyag-kötésben 22,— Ft.

A turisták számára fontos hazai tudnivalókon kívül sok hasznos adatot közöl Jugoszlávia, Románia és Szlovákia turista-életményeiről is.

MAGYARORSZÁG AUTOATLASZA. Kartográfiai V. 96 színes térképpoldal névmutató, vászonkötésben 45,— Ft.

KÉPES POLITIKAI ÉS GAZDASÁGI VILÁGATLASZ. Kartográfiai V. Kötve 280,— Ft.

185 oldalon több mint 400 színes térkép, 48 oldalon 287 fénykép a Föld jellegzetes tájairól és városairól, 80 oldal földrajzi adat és gazdasági táblázat, 96 oldalon 65 000 földrajzi név, növény- és állatföldrajzi térképek, csillagtérképek stb.

KIS VILÁGATLASZ. Kartográfiai V. Kötve 50,— Ft.

A zsebben is hordható, könnyen kezelhető atlasz 90 színes térképpoldalon, 196 oldal szöveggel mutatja be Földünket.

Turistatérképek minden hegységről.

Panoráma-útkalauzok hazánk tájairól.

Külföldi autótérképek és útkalauzok.

Minden kapható kladványról telefonon is szívesen felvilágosítást ad és megrendeléseket elfogad

az

ALLAMI KÖNYVTERJESZTŐ VÁLLALAT
TERKEPBOLTJA

Budapest, VII., Nyár u. 1. sz. Telefon: 220-438

Áprilisban és májusban nincs tilalmi idő a Börzsönyben

A Börzsönyt járó turistáknak időnként gondot okoz — főleg a járhatatlanabbaknak —, hogy időnként tilalmi táblákba ütköznek, amelyek csak bizonyos időszakokban vannak ott, máskor nem.

Illetékes helyről nyert információ alapján közöljük, hogy egész áprilisban és májusban nem lesz egyetlen nap sem átjárási tilalom a Börzsöny hegységben. Ugyancsak tájékoztatás alapján közöljük, hogy szombaton, vasárnap és hétfőn az egész év folyamán szünetel a tilalom, tehát a Börzsöny hegység valamennyi turistaútja szabadon járható.

A SPORTKONGRESSZUSNAK JELENTJÜK:

A tizedik: az elsők között

„Sokszor felteszem magamnak a kérdést: mi az a vonzó ok, amiért itt vagyunk? Hiszen semmi anyagi előny nem származik belőle. Mégis eljövünk és egy cél érdekében munkálkodunk. Hétről hétre bejönnek munkatársaink és szó nélkül végzik, amit vállaltak. Miért? Mert hisznek egy eszmében.”

Ezek a szavak *Vértessy Ernőnek*, a budapesti X. kerületi Természetbarát Szakszövetség elnökének beszámolójában hangzottak el és kissé fényt derítenek arra is, miért nyerte el ez a kerület a BTSZ kerületek közötti működési versenyének első díját. A beszéd hangneme utal arra, hogy a kőbányai turisták vezetői a sok ügy intézése közben sem váltak hivatalnokokká. Örömet okoz nekik társadalmi munkájuk, s a természetjárást, mint a modern ember egyik legkorszerűbb szórakozását terjesztik.

Harmincnégy szakosztály működik a kerületben — ebből szinte évente négy új. Azt is felmérték, hogy Kőbánya sportkörei közül még tizenötben nincs természetbarát szakosztály és ebből tizenkettőben a közeljövőben meg is alakítják. Túravezetőjük 177, versenybírójuk 11 van. Több, mint ezer túrán nyolcezren vettek részt. Kéktúrázik 171, evez 115, barlangozik 52, síel 39, sziklát mászik 10 és motorozik 57 turistájuk. Már hatvanötven szerezték meg a „száz kilométer a Vörös Hadsereg útján” túra-jelvényét. Saját békekupájuk állandó versengést jelent a szakosztályok között, ki hoz több tagot a közös nagy túrákra. Újításuk az is, hogy a térképolvasó tanfolyamukat felviszik valamelyik turistaházba. Egy hétvég elég az egész tanfolyam elvégzéséhez és két előnye van: a szabadban alaposabban lehet megtanulni a térképolvasást. A másik: lemorzsolódás lehetetlen.

Bátran beszélnek a hibákról is. Őszintén teszik szavá, hogy sok iskolában a természetjárás formális, hogy sok üzemben nem törődik a KISZ-szervezet a fiatalok túrázásával és hogy még mindig akadnak, akik nem tekintik sportnak a természetjárást. De úgy a saját hibáik, mint az akadályozó tényezők ellen felveszik a harcot és igyekeznek megtalálni a javítás módszerét.

Csondró-völgyi kulcsosház

Új kulcsosház és foglalt forrás a Bükkben

A Kazincbarcikai MTK természetjáró szakosztálya a Bükk hegység egyik legszebb részén, a Csondró-völgyben a zöld jelzésű turista út mellett egy nagyméretű barlang felhasználásával 20 férőhelyes kulcsosházat épített. A kulcsosház kényelmes szállást nyújt, vízellátásáról a mellette elfolyó patak gondoskodik. A szállást keresők igényükkel a Kazincbarcikai MTK természetjáró szakosztályához forduljanak, amelynek tagjai előzetes értesítés esetén ügyeletes szolgálatot tartanak a turistaházban.

Ugyancsak jelentős turista létesítmény készült el a garadnai kisvasút végállomásánál. A miskolci természetjárók elkészítették a „Szövetség” forrás foglalását, környékén pedig pihenő és szalonnasütő helyet létesítettek.

Szövetség-forrás

Idegenforgalmi Tájékoztatókat adnak ki egyes megyei idegenforgalmi hivatalok. Mivel ezek a természetjárók szempontjából is igen használhatók, ajánljuk beszerzésüket. Legutóbb *Nógrád megye* és *Zala megye* adta ki zsebkönyv-szerűen tájékoztatóját. A Nógrádi Tájékoztató szinte kis utikalauz-kivonat, a megye érdekesebb helyeinek feltüntetésével, műemlékeinek felsorolásával. A Zala megyeiek a Göcseji heteket propagálják. Tekintettel arra, hogy Zala megyéről eddig — minden sürgetés ellenére — sem jelent meg használható turistatérkép, az Idegenforgalmi Hivatal *öt forintos árban* igen használható, eredeti módon rajzolt, jó átnézetű turistatérképet jelentetett meg, másik oldalán idegenforgalmi térképpel. Ugyancsak van Nógrádnak is átnézetes turistatérképe. Hasonló érdekes és használható térkép jelent meg Baranyáról is. Minden természetjáró kívánsága, hogyha már kevés hazai tájról jelent meg turistatérkép, akkor legalább ilyen megyetérképek segítsék a helyes tájékozódást. A térképek, a tájékoztatók, a turistaházak ismertetői, s az egyes jelentékenyebb városokról szóló párlapos kalauzok a megyei tanácsok idegenforgalmi hivatalainál kaphatók. (A fent említettek *Salgótarjánban, Zalaegerszegen és Pécsen.*)

A BISON AKCIÓ

A zsebtolvaj lógó orral gubbasztott az úton robbogó rendőrségi kocsiában. A sebességmérő a száztízest skálán ingadozott, amikor az utasokat alig 25 kilométer választotta el a Tópart-kempingtől.

— Tudja a feladatát? — riasztotta fel révülte a zsebest Horgos őrnagy.

— Igenis — felelte az szolgálatkész. — Körülnézek az üdülőtelepen és ha felismerem azt a külföldit, aki rábírt a Mercedes ellopására, jelt adok.

— Ismétlje meg a jeladást.

— Melléje állok, megszólitom, köszönök neki, ha megbizonyosodom arról, hogy valóban Ő az, akkor hátrasímitom a hajamat.

— Jól van. Igyekezzén természetesen viselkedni, akár nevet is. Ha tisztességesen végrehajtja feladatát, számíthat a jóindulatunkra.

A kocsi hirtelen fékezett és utasai előrelódultak az ülésen.

— Úgy látszik valaki karambolozott elől, szólj viszsa a gépkocsivezető.

Horgos korát meghazudtoló fürgeséggel ugrott ki az ülésről és végigtekintett az úton összetorlódtott kocsik hosszú során. A közlekedési dugó közvetlen okát innen nem láthatta, de a százméternyírről idehallatszók kiabálás, tülkölés baljós eseményekre engedett következtetni.

A jobbról, balról veszteglő kocsisor közötti keskeny útfolyosón egy horpadt elejű, vajszerű sport-Opel közeledett Horgos felé. Az őrnagy középre lépett, hogy megállítsa a türelmetlen úrvezetőt, de az a gázpedálba taposott és ha Horgos nem ugrik félre, menthetetlenül a kerekek alá kerül.

Légáram csapta meg. Fel sem ocsúdott még, amikor vagy tizen fogták gyűrűbe és egymás szavába vágva kiabáltak: — Az Opel vezetője gázolta halálra a rokkantat! Hirtelen mellette termett Horváth főhadnagy is a zsebesrel. Az egyre izgatottabban mutogatott a menekülő Opel irányába.

Ez volt a külföldi, felismertem!

Horgos villámgyorsan átlátta a helyzetet. Horváth főhadnagyot a helyszínen hagyta, a zsebesre pedig ráparancsolt:

— Futás a kocsihoz!

Az URH-s rendőrségi kocsi a gyufásdoboznál is kisebbnek látszó Opel után iramodott. Horgos lenyomta a rádiótelefon billentyűjét: Körzeti járőrök, riadó! A főútvonal Budapestre vezető szakaszán a 120-as kilométerkörtől üldözésbe vettem egy külföldi rendszámú vajszerű Opel sportkocsit. Hűtője behorpadt. Ötven körüli férfi vezet, utasa nincs.

A beépített hangszóró szünet nélkül sugározta a parancsot igazoló vételt: 213-as, 540-es, B-14-es jelenti; adását nyugtáztuk, üldözést megkezdjük. A fővárosi körzet hívójele hangzott fel: motoros készültség vág a menekülő elé az út teljes szélességében. Itt a motoros vezérkocsi; 15 óra 45 perc, a 27-es kilométernél tartunk, az Opelt még nem látjuk. A szaggatott szignált követően a kritikuss terület kapitányságai jelentettek: útkeresztetések, bekötőutak lezárva.

A zsebesre is átragadt az üldözés izgalma és görcsösen kapaszkodott a fogantyúba, mert a vezető a kanyarokat is százas tempóban vette.

Néhány perc múlva légi-rendőrség helikopterének rádiója forgalmazott: Itt a szitakötő, itt a szitakötő. Kérem a diszpécser, vétel. Horgos adásra kapcsolt: Itt a diszpécser, szitakötő jelentsen! Itt a szitakötő; az útvonal G-5-ös koordinátája felett repülök magasság 500 méter, alattam az Opel. További parancsot kérek.

Horgos rákacsintott a gépkocsivezetőre és ismét kapcsolt. Itt a diszpécser. Szitakötő végezzen mélyrepülést és szólítsa fel megállásra a gépkocsit.

Ami ezek után történt arról így meséltek később a síki erdőszélen táborozó turisták otthonmaradt társaiknak.

„A dombról láttuk, hogy egy Opel robot az erdőt kettészelő úton. Alig ért ki a fenyvesek közül, helikop-

ter ereszkedett a kocsi fölé. Futóműve már már a tetőt súrolta. A helikopterből apró tárgyak hulltak alá és mihelyt az útra koppantak, jókora ködfelhők keletkeztek, biztosan ködgránátok lehettek. Erre az Opel vadul cikázott. Több motoros rendőr hajtott szemközt a kocsival, hátamögött pedig ugyancsak rendőrök urh-s kocsikkal. Közrekapták az Opelt, feltépték az ajtaját és egy alakot szállítottak ki belőle. Azután elhajtott az egész stáb.”

Még hozzáfűzték azt is, hogy nyilván egy krimi film főpróbájának lehettek szemtanúi, csak azt nem értették, miért hiányzott az operatőr.

Két nappal később Horgos őrnagy első kérdése így hangzott a hamis útlevelel mögött rejtőző Otto Schulcz egykori SS tisztéhez: — Miért gyilkolta meg a hegyháti erdőben cinkostársát? — A háborúban példás SS tiszt volt, azóta elpuhult. Részeses feleségő alak lett belőle, aki nem érdemelt tisztességes osztozást. Logikám azt diktálta, hogy meg kell szabadulnom tőle.

Mi készítette arra, hogy életveszélyesen megsebesítsen egy magyar állampolgárt, Bernáth Zoltánt?

— Az elrejtett kincseknek csak egy részét tudtam magamhoz venni. Megvártam, amíg eltűnnek a te-repről a tűzoltók és visszamentem a barlanghoz. Akkor láttam meg azt az embert, akivel már szembesítettek, herr Bernáthot. Nem volt más választásom.

— És az országúti gázolás?

— Ugyancsak szükség-szerű következmény; a napokon át tartó idegfeszültség és álmatlanság okozta. Meggyőződéseim azonban, hogy csak ez a véletlen bal-eset juttatott az Önök kezére, különben már rég túl vagyok a határon.

— És ehhez az emberhez mit szól — kérdezte Horgos és beintette a szobába a zsebtolvajt.

Schulcz arca először krétafehér, majd bíbor színéket játszott.

— De közhölhetek Önnel ezenkívül még néhány apróságot is, herr Schulcz — jegyezte meg élesen az őrnagy és felolvasta a múzeumból rabolt ékszerekről Vésztoi Pál vallomását. Ezek szerint Önt a bíróságunk 1945-ben elkövetett gyilkosságokért és rablásért is felelősségre vonja. Az ártatlan emberek ellen elkövetett gonoszítottak nálunk sohasem évülnek el.

— És velem mi lesz? — kérdezte remegve a zsebtolvaj.

— A maga bűne jóvátehető. Most szabad. Egy év múlva jelentkezik és elmondja, hogy halad a munka abban a gyárban, ahová a mai napon elhelyezték.

Amikor ismét magukra maradtak, Horgos így szóló Horváth főhadnagynak: — Van egy adósságunk. Írjon levelet a Természetbarát Szövetségnek, amelyben megköszönjük az erdei szolgálat tagjainak derék helytállását.

Pesti Péter

Vége

Mindenkinek jó lenne

Kedves Turlista! A Pécsi Zipernovszky Technikum tórávezetőinek vizsgáját tartottuk az Abaliget turistaházban. Ez a ház a Baranya megyei Idegenforgalmi Hivatal kezelésében van. Jól érezzük magunkat. De még jobban is érezhetjük volna, ha a társalgót be lehetett volna fűteni és diákjaink asztal mellett írhatják dolgozataikat, nem az ágyakon hasonfekve. A gondnok szerint a téli forgalom igen kicsi, a társalgó diszkandallóját, mely fűtésre alkalmatlan, nem is érdemes megjavítani ezért. Erről az jutott eszünkbe, hogy ha a természetjárók ötven százalékos kedvezményt kapnának fődínyen kívüli az ilyen kibaszmatlan idegenforgalmi turistaházakban, talán a kandallót is érdemes volna megjavítani és egy ilyen intézkedésnek mindenki — még a népgazdaság is — csak hasznát látná. Javaslataink közléséért előre is köszönettel

Bartha János
szakosztályvezető

EMBEREK !

VIGYÁZZUNK

AZ ERDŐRE!

Egy szál gyufától millió károk

Az idei tavasz korai be-
köszöntése hamarabb tá-
masztja fel az évről évre
sajnálatosan visszatérő ve-
szélyt, az erdőtüzeket. Az
alkalmi kirándulók gondat-
lansága, hanyagsága súlyos
károkat okozhat. Ezért kér-
tünk most tájékoztatást az
illetékesektől: milyen ká-
rokat okoznak az erdőtüzek.
Legfőképpen pedig az el-
hárítás és a megelőzés mód-
járól szól most a cikkünk.

Sóvári József tüzoltó szá-
zados, a B. M. I—II—XII.
kerületi Tűzrendészeti Pa-
rancsnok helyettese így nyil-
latkozik:

— Az elmúlt két év alatt
sajnálatos módon emelke-
dett az erdőtüzek száma. A
mi parancsnokságunkhoz
tartozik az egész budai
hegyvidék, a Kamara erdő-
től kezdve a Hármashatár-
hegyig, a budakeszi erdőig,
illetve az óbudai hegyekig
bezárólag. A gyors beavat-
kozással köszönhető,
hogy az elmúlt két év alatt
84 erdőtűzhöz kellett ugyan
kivonulnunk, ennek ellené-
re „csak” 104 holdnyi erdő
szennvedett károsodást, il-
letve pusztult el.

A kárelhárítás mellett
legfontosabb feladatunk
a megelőzés, az óvintézkedé-
sek széleskörű ismertetése.
A budai hegyvidék
forgalmas és közkedvelt ta-
lálkozóhelyein, a fontosabb
gócpontokban ismertettük
például a tűzrakó helyek
létesítését. Táblák, a Hű-
vös völgyben hangosbemon-
dó figyelmezteti a kirándu-
lókat, hogy csak ott rakja-
nak tüzet, ahol erre kife-
lélt biztonságos helyet lé-
tesített az erdőgazdaság.

— Most március végén
máris szomorú statisztiká-
ról számolhatunk be. Az
utóbbi két hét alatt a ko-
rábban beköszöntött tavasz
nyomán már 13 esetben kel-

lett kivonulnunk és mint-
egy 12 holdnyi területen
keletkezett kár. Ez a tény
is arra készítet bennünket,
hogy ezúton is kérjük a ter-
mészetbarátokat, a kirándu-
lókat a fokozott óvatosságra.

— Az erdőtűzoltás igen
nehéz és sokszor veszélyes
munka. Gépjárművel a leg-
több helyre, ahol a tűz tá-
mad, nem lehet feljutni. A
lehetőségekhez képest igyek-
szünk megközelíteni a tűz
fészket, de a legtöbb eset-
ben nehéz terepen, füstben,
hosszú gyaloglással tudják
kifulladás, fáradt emberünk
a vesz helyét elérni. Itt kell
elmondanom, hogy micsoda
fantasztikus és nehezen
megközelíthető helyeken ké-
pesek az emberek tüzet
rakni. Kivonultunk már ol-
tásra például a Tündér-
hegyi sziklára is. Szerencsé-
re ezt a balesetveszélyes
helyet most a rendőrség el-
zártta a forgalom elől. Köz-
tudott, hogy még az elmúlt
hetekben is több súlyos bal-
eset történt ennél a sziklá-
nál. Említésre méltó egy
másik könnyen végzetessé
válható erdőtűz eset is. A
tv-adótoronyból jeleztek tü-
zet. *Fiatalléányok titokban
cigarettaztak, s az eldobott
cigaretta vég erdőtűzet oko-
zott,* közel egy gázvezeték-
hez. Óriási kárt okozhattak
volna, ha időben nem tör-
ténik meg a riasztás. Ami-
kor a veszélyt látták,
tanáraik irányításával igye-
keztek a lángoknak gá-
tat vetni, illetve a tűz irá-
nyát a gázvezetékétől elterel-
ni. Olyan derekasan és lel-
kiismeretesen dolgoztak,
hogy parancsnokságunk há-
rom diákot meg is jutalmaz-
zott. A tüzet okozó diákok
pedig megkapták a bünte-
tésüket.

Szervezett turisták mentik az
erdőt

Munkában a tűzoltóság

Az erdők igen becsületes
és lelkiismeretes védelme-
zője a társadalmi erdei szol-
gálat. Nemcsak védik, ha-
nem ismerik és szeretik is
az erdőt. Segítségünkre
vannak a megelőzés mun-
kájában is. Társadalmi
munkában tűzoltó állítanak
a magasabb budai hegypon-
tokon. Ismerik a környéket,
s tudják, hogy a tüzet hon-
nan lehet a legrövidebb idő
alatt felderíteni.

— Az erdőgazdaságokat
is rendszeresen ellenőriz-
zük. Most egy munkatérké-
pet készítették, ahol ponto-
san szerepelnek a tűzörök
helyei és az a hat szer-
számbázis, amely veszély
esetén a mi munkánkat
könnyíti meg. Ezen a hat
helyen megfelelő felszerelés
áll mind a tűzoltóság, mind
pedig a lakosság rendelkezé-
sére, oltás esetére. A
Budakeszi út 91. szám alatt,
az Erdőgazdaság Központjá-
ban külön gépjármű tart ál-
landó ügyeletet tűzoltás cél-
jára. Sajnálatos, hogy kevés
a telefon, már kértük az er-
dőigazgatóságot, hogy növel-
jék a lehetőségekhez képest
az erdei telefonok számát.

Érdemes utalni arra, hogy
a tűzokozók két csoportját
tartják nyilván. Az egyik
csoportba azok tartoznak,
akik hanyagságból eldobott

cigaretta-
végével, égő gyufa-
val okoznak tüzet, de lehet,
hogy nem is tudnak róla,
vagy pedig nem törődnek
károkozásuk jelentőségével.
A másik csoportba tartoz-
nak a piromániások. Volt
olyan esetünk, hogy négy-
szer-ötször ugyanaz a szem-
ély jelezte a tüzet és az
oltásnál mindig igyekezett
segédkezni. Kiderült, hogy
ő maga gyújtotta fel az er-
dőt és látszólagos közremű-
ködésével igyekezett káros
szennvedélyét palástolni. Az
ilyen ügyeknek bírósági íté-
let a vége.

Az I—II—XII. kerületi
Parancsnokságon különleges
felszereléssel ellátott teher-
gépkocsi segíti a tűzoltó-
autó munkáját. Parancs-
nokságunk jó érzellemmel veszi
tudomásul, hogy a kirán-
dulók, a környékbeli gazda-
ságok, esetleg üzemek dol-
gozói minden külön felhí-
vás nélkül önként sietnek
segítségünkre.

Sóvári József százados
nyilatkozatát így összegezte:

— Lehetőleg minden kár-
t megelőzni és minél keve-
sebb tüzet oltani.

Dömötör László

Turistadivat

Itt a tavasz, s a természet megújulásával együtt színesebb, változatosabb lesz a túra-öltözék is.

Tavaszi divat-ajánlatunk természetjárók részére:

Férfiak és nők egyaránt viselhetik a habszivaccsal bélelt, vízhatlan, kapucnis orkán anorákot, mely kék, barna és fekete színben kapható. Van egy anorák-féleség duplabalonnól, kevésbé impregnált, csuklyás, zöld, barna, szürke és kék színben. Gyerekek részére fekete-sárga impregnált ballonkabátot ajánlunk.

Az orkán előnye, hogy — bár a habszivacs-bélés miatt beleizzadnak — viszont teljesen véd az esővel szemben. A ballon szellősebb, de átázik.

Pulóverben nagy a választék: minden fajta — magasnyakú, rollgalléros, spicces nyakú, gömbölyű nyakú, egyszínű és mintás — gyapjúpulóver kapható.

A férfiak lastex nadrágot vásárolhatnak, barna, fekete és enciánkék színben. A tavaszi túrák idejére valószínűleg megérkeznek az új női lastex pantallók is, különböző színekben.

Ami a cipőket illeti, férfiak és nők részére olcsó gumitalpú túracipők állnak rendelkezésre. Ezek a cipők beváltak, a komolyabb túrázók is a legnagyobb elismerés hangján nyilatkoznak róluk, mert könnyűek, vízhatlanok és — fazonjuknál fogva — kényelmesek.

A szakemberek piackutatást folytatnak abból a célból, hogy a túrázók még szebb és modernebb kivitelű divatcikkék között válogathassanak. Olyan termelést kell találniuk, aki kisebb szériában állítaná elő a különböző ruházati cikkeket. Ilyen módon tovább lehetne növelni a rendelkezésre álló férfi és női túra-ruházati cikkek választékát.

A Budai-hegység turistatérképe

A turistatérképek között — amelyekről a Turista legutóbbi számában szó esett — jelentős helyet foglal el a *Budai-hegységé*. Ennek a közvetlen közeli — részben a főváros területén fekvő — területnek igen nagy a látogatottsága. Ez feltehetően megnyilvánul a térkép kelendőségében is.

A budai turistatérkép is olyan mint a többi: *túlságosan vázlatos*; inkább csak a terület áttekinthetőségére alkalmas. Nem segíti kellőképpen azt, aki útjelzéstől, épített sétaúttól függetlenül, önállóan szeretne túrázni a kevéssé járt részeken.

Ennél a térképnél is mutatkozik az a helytelen gyakorlat, hogy egyes hegyvidéki lapok többé-kevésbé csonkák: nem mutatják a teljes területet. Így a Budai-hegység térképéről lemaradt *Budajenő*, nevezetesen gótikus műemlékkápolnájával; hiányzik róla a *Garancsi tó* is, mely kedvelt kirándulóhely. Meg kell azonban mondanunk, hogy ilyen csonkítás a múltban is előfordult. A harmincas években kiadott Budai-hegység térképéről hiányzott a nyugati rész hiányzott (nagyobb mértékben, mint a mostaniról), ha-

nem a teljes északi rész is; már a sűrűn látogatott Nagy-Szénás sem volt rajta s a róla Pilis-csabára vezető turista-utak. Ez azonban nem volt jellemző általában a térképekre és semmi esetre sem követendő példa. A *Kartográfiai Vállalat* kezdetben nem is élt vele; az 1957-ben megjelent Budai-hegység térképen még rajta volt a teljes terület, sőt délen a törökbalinti dombvidéket is felölelte, és az Iharost és környékét is, le egészen Sós-kútig.

A budai térképnél felmerül a *nagyobb mérearány* szükségessége is. A belső területeken ugyanis — a *Budapesti Erdészet* gondoskodásából — gyors ütemben szaporodnak a sétautak és a különböző kirándulóberendezések (esőház, tűzrakóhely stb.). A sok jelet a kiterjedelmű részen már alig lehet elhelyezni; olykor csak a pontosság rovására. A szűk területen összezsúfolt sok térképpel egyes, különösen sűrű, részeken már csaknem zavarólag hat.

Megoldást kellene keresni a *sétautak* jelölésére is. A budai erdőkben kb. 110 km épített, karbantartott sétaút van. Ezek azonban ugyanúgy

egy fekete vonallal vannak csak ábrázolva, mint a külterületek gondozatlan erdei szekérútjai. A kirándulóközönség érdekében jó lenne ezeket eltérően ábrázolni. Ezek a gondozott, sármentes utak ugyanis rossz időben is lehetővé teszik a sétát; városi ruhában is, bakancs és egyéb turistaöltözék nélkül.

A hiányosságok mellett meg kell mondani azt is, hogy a kiadás alatt álló Budai-hegység térkép *új jeleket is tartalmaz*: turista kívánságra rákerültek a kéktúra bélyegzőhelyek, a minősítő pontok, a műemlékek. Új jelzést kaptak a veszélyes barlangok: a barlang fekete színű jelen átnyomott piros felkiáltójellel. A hiányként említett országúti autóbussz megállóhelyek pedig már eddig is rajta voltak; legalább is a fontosabb turistapontoknál.

Amit elsősorban meg kellene szüntetni: a joggal kifogásolt új erdőjelzés. Ez zavarólag hat. Nem vált be a gyakorlatban.

Jó turista jó térkép nélkül nehezen képzelhető. Megfelelőbb térképek kiadása osztatlan örömet okozna turistatársadalmunknak.

Pápa Miklós dr.

Asszonyfarsang

Izgatott készülődésben találtuk a Bács-Kiskun megyei Homokmégy falucska lakóit. Minden március első szombat éjszakáján megrendezik a hagyományos népi asszonyfarsangot, amelyen a férfiaknak éjfél előtt csak női ruhában lehet megjelenni. Aki az ősi szokást nem tartja tiszteletben, azt az asszonyok levetkőztetik. Így járt az állatorvos is, aki nem ismerte a hagyományt. Hogy a tánc partner hiányában ne akadozzon, az asszonyok közül sokan férfiruhát öltenek. A vidám hangulatban megelevenednek a réges régi népi szokások. Énekelnek, táncolnak, farsangi tréfákkal szórakoznak.

Éjfél után már szabad a férfiaknak is férfiruhában mutatkozni. Ilyenkor aztán bosszút állnak az asszonyokon és végkimerülésig táncoltatják őket.

Keresse meg „A Két Koldusdiák” írójának terét

Városismeretű versenyt rendeztek a kerületek

A Váci utcát vasárnap délelőtt alig koptatja sétáló. Ezen a napon — február 26-án — azonban szokatlanul megélénkült az utca. Fiatalok, fiúk és lányok siettek a Budapesti Természetbarát Szövetség Tájékoztató Irodájához, hogy elinduljanak azon a nagyszabású vetélkedőn, amelyet a kerületek természetbarát szövetségei, a KISZ-bizottságok és a középiskolai szakosztályok közösen szerveztek.

A három fordulós városismertető verseny utolsó fordulójában harminchárom fős csapat indult. A Váci utcából az Üllői útig igyekeztek, majd a Nagykörút kereszteződésében villamosra szálltak. Irány: a Népköztársaság útja. Innen ismét gyalogosan haladtak tovább, mert a végcél a Városligetben, a Széchenyi fűrdőnél volt.

No persze, miféle verseny lett volna ez csak így útvonalat betartva, sétálva, villamoson? Ezért a rendezők jónéhány feladattal nehezítették meg a résztvevők dolgát. Az útvonalat is rejtve-fedve, kérdésekben határozták meg, s a rátermettségen, ügyességen, városismereten múltott, ki hogyan találta fel magát. No és nem utolsó sorban az irodalmi, művészeti, történelmi jártaságon. Akadt akinek fejtörést okozott, hova is menjen, amikor ezt a kérdést olvasta:

— Hol van „A Két Koldusdiák” írójáról elnevezett tér? Keresse fel és ismeresse az írónak néhány jelentősebb művét. Végül is azonban mindenki megtalálta a Mikszáth teret. Annál kevesebben a November 7 teret, amelyet így jelöltek meg:

— Jusson el Budapest nyolcszögletű terére.

Hasonlóan kellett megkeresni az Iparművészeti Múzeumot, több műemléket és fontos középületet. A legügyesebbnek a Kvassay Hídepítő Technikum diákjai bizonyultak, az első helyen végeztek. Második a Százados úti iskola, harmadik a II. Rákóczi Ferenc Gimnázium csapata lett.

Nem panaszkodhattak azonban azok sem, akik nem értek el előkelő helyezést, mert kellemesen, hasznosan töltötték el ezt a délelőttöt. Szabad levegőn sétáltak, ismerkedtek városunkkal, s közben tudásukat, ismereteiket gyarapították.

A Zselic természetbarátjai

Híradás Somogyból

A kaposvári vasútállomás előtt sétálgattam, más előtt sétálgattam, ahol turistajelzésekkel teli táblára bukkantam. Ez az eligazító azt is jelzi — gondoltam, hogy Somogy fővárosában lelkes természetbarát kollektíva működik. Keresésükre indultam.

Az OTP-be Varga Béla-hoz vezettek a „szálak”. Ő az OTP-szakosztály és a „Zselic” sportkör egyik vezetője. Ez olyan sportkör — magyarázta —, amelynek csak természetbarát szakosztályai vannak. A Zselic SK ugyanis azért alakult, hogy a kaposvári OTP, a kaposvári városi, a kaposvári Kinizsi, a sífoki gimnázium és a nagyatádi Fonalgyár természetjáró szakosztályait összefogja.

Az egyesületnek több mint négyszáz tagja van. Jelenleg nagy munkában vannak, a Zselicséget behálózó turista jelzésrendszer vonalait jelölik ki és vállalták a festést is.

Az OTP-szakosztályról elmondotta, hogy mindössze három éve működik. Jelenleg 35

tagja van és az alapítók között volt maga Varga Béla is, annak ellenére, hogy ökolívó versenybíró és az Ökolívó Szövetség megyei elnöke. Azért lett híve a természetjárásnak, mert vonza a természet szépsége, a jó levegő és a kellemes társaság. A kissé „vad” ökolívó sportot nagyon jól egészíti ki a „csendes” szelid” idegmenyugtató természetjáró sport.

Elsősorban a zselici táj, Kaposvár környékének megismerése a cél, de járák Hévíz, a Badacsony, Sopron és a Dunakanyar vidékét is. A téli hónapokban a Zselic SK tagjai részére eszperantó tanfolyamot szerveztek. Az érdeklődés várakozáson felüli volt, hatvanötven jelentkezők. Tavasz szelék járák a somogyi erdőket, a napsütés vándorlásra hívja a kaposvári turistákat is. Tervezik már a hatnapos bécsi kirándulást és készülnek Vác, Visegrád és a budai hegvidék bejárására.

Zámbó

VANDÁL PUSZTÍTÁS A KŐHEGYEN

Tisztelt Szerkesztőség! Hármaleve éve járom a hegyeket. Mindig kellemes pillanatom volt a Kőhegyi úton, a sziklák alatt megpihenni a nemes gesztenyék ligetében, ahol nyáron 5-6 fokkal hűvösebb, télen ugyaneannyival melegebb van, mint az út többi részén. A liget tudomásum szerint védett terület volt. Régi tulajdonosai, Lupa Péter, később Mándics Iván legalább is azt beszélték, hogy ha akarják, sem vágathatják ki. Az új gazda, a Petőfi Tsz vezetősége, mi sem törődve a növény-történelmi nevezetességgel, a háromszáz éves, méteresnél vastagabb törzsdű ósfákat most kivágatta. Azért a 30-40 mázsa tűzöldért kár volt. Még nagyobb kár, hogy nem akadt senki, aki megakadályozza. A szövetségnek — ésszerűen — ide, a déli lejtőre még ezer gesztenyét kellett volna ültetnie, ő is akkor járna jobban.

Simann Rezső

A csongrádi módszerekről

Kedves Szerkesztőség! Igen nagy örömmel hallgattam végig dr. Tóth Imrénnek, a Csongrád megyei Természetbarát Szövetség elnökének sportakadémiai előadását a Budapesti Természetbarát Klubban. Főleg az maradt meg az emlékezetemben, amit arra válaszolt, hogyan tornázták fel magukat az ötezres létszám fölé, melynek 68 százaléka fiatal. Attól félek azonban, hogy a vita során, amikor az előadó a „csongrádi módszerek”-re hivatkozott, sokakban csak az maradt meg, hogy „ha kidobták őket az ajtón, visszamentek az ablakon.” S ez a „módszer” Budapesten is hasznosítható dolog az ifjúsági természetjárásban. Többfelől, állami rendeletekkel biztosított pén-

zek vannak a diákok táboroztatására. Tóth sporttársék ezeket vajták ki, sürgettek ki, nem hagyták elveszni a természetjárás számára. Ugyancsak vannak pénzek, rendeletek a sportkör természetjárására. Végül vannak irányelvek, amelyek a KISZ-bizottságok kötelességévé teszik a túráztatást, csak kellő diplomáciával, nem parancsolgatással, hanem baráti segítő szándékkal kell megközelíteni őket. Ez volt az előadás értelme és bocsánat, ha jegyzeteimből most elismételek. Nem minden vezető volt ott és az ilyesmit jó ismételtetni. Ez is „csongrádi módszer”.

Tisztelettel
Tóth Endre
Kismaros

Levél a Galyatetőről

Kedves Szerkesztőség! Az a megtisztelés ért, hogy az ország legmagasabban fekvő turistaházának — a galyatetői Vasas Udulónak vagyok a gondnok. Hogy miért turistaház egy üdülő? Elsősorban azért, mert itt minden természetjárót szívesen látnak. En magam is az vagyok, meghozza vizsgázott túravezető. Vendégeimet nemcsak esténként szórakoztatom, magnóval és történetekkel, hanem túrákat is vezetek számukra, a Csörgő patak vad romantikájú környékére, a Piskés tető alpesi lejtőire, a Szamárkő égbenyúló csúcsára, Parádsavvárra, az ország legszebb fenyő-arborétumába és a Rudolf tanyára, ahol Károlyi Mihály kedves pihenőhelye volt, ácsolt tölgyfaasztala ma is ott áll. Azt mondják, Tihany és Visegrád után ez hazánk harmadik legszebb kilátóponjtja. Megnézzük a parádsavvári üveggyárat is, ahol a világhírű ólomkristályokat készítik. De mégis legkedvesebb a turisták esti szórakozása. A Galya hangulatot kelt. Nemrég a Jászberényi Vasas SC természetjárói olyan vidám versikét mutattak be, aminek a rimelt, a tréfamester pálcamutogatására őt drótra, mint kottavonalra függesztett tárgyakról olvasta le és énekelte a közönség. Engem is meglepnek ötleteikkel. Szeretettel és igazi vendégbarátsággal várom a Galyára a természetjárók bármelyik csoportját.

Szalontai János

Ma már könnyebb az élelem keresése, de néhány héttel ezelőtt ugyanosak meg kellett dolgozni egy-egy harapásra.

A túrához kedv és pénz kell

A RÁCKEVEI GYEREKEK MEGKERESIK A KÖLTSÉGEKET

A ráckevei Ady Endre Gimnáziumban mind a tanárok, mind a diákok őszinte barátai a természetnek. A nyári szünidőben úgyszólván valamennyi osztály táborozni megy. A harmadik osztály például, a múlt nyáron a Bükkben táborozott. Bejárták a környéket, megnézték a városokat.

— Turához, táborozáshoz, kiránduláshoz két dologra van szükség — állapítja meg Bognár József tanár, a harmadikosok osztályfőnöke. — Az egyik: a kedv, a másik: az anyagi alap.

A kedvet, persze, könnyű felkelteni a gyerekekben: sarkallja őket az élményszerzés és a haza megismerésének a vágya. Mi, pedagógusok, ezt az ösztönös túrázó-országjáró kedvet igyekszünk tudatos elemekkel gazdagítani: Azzal a vidékkel, amelyet nyári táborozásra kiszemeltünk, már hónapokkal korábban elkezdünk foglalkozni. Elbeszélgetünk a gyerekekkel az illető vidék sajátosságairól általános földrajzi, geológiai, botanikai, néprajzi stb. szempontból. Átböngésszük az idevonatkozó turisztikai irodalmat. Erre részben osztályfőnöki órán találunk időt, részben pedig az iskolai szünidőben végzett mezőgazdasági munka szüneteiben, pihenés közben. Az is előfordul, hogy a tanév befejezése után az iskolában jövünk össze a táborozás előkészítő megbeszéléseire.

Ami pedig az anyagi alapokat illeti, munkával — mezőgazdasági segítőmunkával — magunk teremtjük elő. Összel, tavasszal és a tanítás befejezése utáni időben, összesen körülbelül két hetet dolgozunk évenként. A gyerekek nagyon komolyan végzik a munkát, 40—50 forintot is megkeresnek egy nap, úgyhogy két hét alatt összejön a szükséges pénz, sőt még félre is tudunk tenni belőle. Ez azért fontos, mert legközelebb költségesebb túrára indulunk: a Magas-Tátrába. Múlt nyáron osztályommal tizenkét napig táboroztunk, de erről beszéljenek inkább a gyerekek.

— Nagyon jól éreztem magamat a Bükkben, tetszett Aggtelek is, érdekes volt megismerni Miskolcot, Sárospatakat, Kazincbarcikát — mondja Paulheim Pista —, de számomra a legnagyobb élményt mégiscsak Eger jelentette. Itt megelevenedett előttem a történelem. A Dobó-vár eszembe juttatta, milyen hősiességgel harcoltak itt a magyarok a szabadságért, milyen bátran küzdöttek a törökök ellen. Ez nagyon lelkesített...

Engem pedig Rákóczi vára ragadott meg legjobban — szólal meg Cseh Kálmán —, a sárospataki Rákóczi-vár. Egy részét éppen restaurálták, de azért meg lehetett figyelni a különféle stílusokat, mert a vár mindig más és más stílusban épült újjá. A legérdekesebb az volt, hogy az egyik teremben találtam egy sirt, amelyben egy szentkatolnai Cseh nyugszik. Valószínűleg egyik „elődöm”. Ugyanis a mi családunk is Szentkatolnáról származik...

Messziről jött turisták

Ne feledkezzünk meg róla, hogy nemcsak mi vagyunk turisták Magyarországon. Rajtunk kívül még vannak másféle turisták: úgymint lovas-turisták, horgászturisták és vadászturisták. Ezek mind külföldi turisták, de azért a külföldi is ember... Igaz?

Az alábbiakban az idegenből jött sporttársakról lesz szó. Három mozaik...

Mr. Smith Chicagóból

Mr. Smith Chicagóból saját helikopterével New Yorkba utazott. Ott repülőgépre szállt, átrepülte rajta az Atlanti-óceánt és 10 ezer kilométeres út után megérkezett Amszterdamba.

Amszterdamban vonatra ült, elment vele Baselig. Ott egy másik vonatra szállt és meg sem állt Bécsig. Bécsben taxival a szállodába hajtatott és szobát vett ki. Másnap felhívta telefonon az autókölcsönzőt és kocsit bérelt. Ezzel harmadnap Magyarországra indult. Rövid budapesti tartózkodása után még kétszáznegyven kilométeres út következett, míg végül megérkezett Bükkmocsoládra. Ott már várta egy bérelt IBUSZ-ló, felnyergelve...

Mr. Smith felsóhajtott:

— Hogy mennyit kell az embernek utazni, amíg egy normális járműhöz jut-hat...

Hósi halál

Az alábbi hírt olvastam egy régebbi „Turistában”: „Nyugatnémet turisták tizenkét medve kilövésére kaptak engedélyt Szlovákiában az illetékes hatóságoktól...”

A folytatást csak így képzelhetem el:

Nyugatnémet turista: Medve úr, volna szíves egy pillanatra...

Medve: (mogorván) Mit óhajt?

Nyugatnémet turista: Kiloni Önt!

Medve: Van engedélye rá?

Nyugatnémet turista: Na, jaaa!

Medve: Az illetékes hatóságoktól?

Nyugatnémet turista: Természetesen.

Medve: (szigorúan) Mutassa!

Nyugatnémet turist: Jawohl, meine Herrschaft! (mutatja).

Medve: (bizalmatlanul forgatja) Illeték leróva?

Nyugatnémet turista: Jawohl... (némileg türelmetlenebbül) Kilöhetem végre?

Medve: (kihúzza magát) Kilöhet.

Nyugatnémet turista: (kilövi).

Medve (patétikusan) Édes és dicső meghalni a devizáért! (kimúlik).

Elfogultság

Egy kis hegyi patak partján egymás mellett horgászik egy magyar „benszü-lött”, meg egy francia turista.

A magyar irigykedve látja, hogy vetélytársa már a harmadik pisztrángot rántja ki a vízből.

Honfitársunk dühösen összecsomagolja felszerelését és így morog magában:

— Persze... Valutáért könnyű...!

(novo)

— Nem értem, miért nem akarod, hogy a Mama velünk jöjjön? Egy kis sportra neki is szüksége van! (Krokodil)

A HATÁRON TÚL

A Nemzetközi Tájékozódási-sport Szövetség (IOF) IV. Kongresszusát ez év július 9-16. között rendezik az osztrák Természetbarátok Turista Egyesülete Mooserboden-i turistaházában. A Kongresszust megelőzően Bécs környékén nemzetközi tájékozódási-futó versenyt rendeznek július 6-án.

12 litván hegymászó, köztük négy nő a múlt év nyarán egy, nagyjából 350 km-es sítúrát bonyolított le az Ural-hegység sarkkörti térségében, s közben megmászták az 1885 m magas Narodnaja-csúcsot.

Kanada 100 éves jubileuma alkalmából „maratoni-sítúrát” rendeztek Montreal és Ottawa között. A táv kb. 180 km volt. Ugyancsak a jubileumi események sorozatában, a nyár folyamán 200 kanadai és külföldi hegymászó indul a 6180 m magas Mount McKinley megmászására.

A lengyelországi Mazuri-tavakon július 2-9 között rendezik meg III. Nemzetközi

Kajaktúrát. A túra útvonala csodaszép tavak egész során vezet keresztül, melyeket a Krutynia folyó köt össze egymással. Az útvonalat a pompás Puszcza őserdő övezi. (Felvilágosítást a Magyar Természetbarát Szövetségben adnak.)

Csehszlovákiában, az Oszterva alatti szimbolikus temetőben a Tátrai Hegyi Mentőszolgálat tagjai felújítják J. Fekiac detvai népművész jellegzetes fából faragott páratlan szépségű emlékműveit.

Az Osztrák Tájékozódási-sport Szövetség nemzetközi oktatói tanfolyamot rendez a Stájerországi Schiellenteben. Az április 30-május 4 között lezajló tanfolyam részvételi díja 455,- Schilling. (Felvilágosítást a Magyar Természetbarát Szövetségben adnak.)

5 olasz hegymászónak sikerült télen először feljutnia a Monte-Rosa masszumban levő 4300 m-es Santa-Caterina-gerincre. A két kötélpártira osztott csoport mászása több nappal és éjszakát vett igénybe. Az 5-ös és 6-os nehézségi fokokat is elérő mászókövetelményeket összességükben 30 órán át eljegyesegett falakon kellett teljesíteniük, miközben éjszakánként a hőmérséklet -35 C°-ra is süllyedt.

Üvegmuzeumot nyitnak ez év nyarán az alsó-ausztriai Gmündben. Ausztria és Csehszlovákia e határszakaszán a XIV. század óta ismernek üveggyártást. Az azóta eltelt időszakban e térségben mintegy 120 üveggyárta létesült. Az üveggyártás „ős-kellékei” és „ős-eszközei” mellett több száz pompás biedermeier-poharat és serleget is tartalmaz az értékes gyűjtemény.

Több mint 75 éve nem jegyezték fel olyan nagy havazásokat Volgográdban, mint az idei télen. A nagy hideg következtében a Volga alsó folyamszakasza teljesen befagyott, s így a volgográdiak gyalog is átkelhetek az itt 3-4 km széles folyam balpartjára. E vidéken a hőmérséklet januárban gyakran süllyed minusz 30 Celsius fok alá.

A Mont Blanc 4800 m magas középsúcsára ez év február 6-án sikerült „tél-mászás” keretében első ízben feljutni. René Desmaison és Robert Flematt francia hegymászók az olaszországi oldalon indultak és feljutásuk 5 napos küzdelem eredménye volt. Az utolsó 600 méteres szakaszon egy 30 méter magas, függőleges, teljesen jéggel borított falat is le kellett győzniük.

EZÜST JELVÉNY — EZÜST HAJ

A turisták ezüstjelményét nem adják „ingyen”, meg kell ezért dolgozni. Fiatal, jó erőben levő természetjáróknak is sok vándorlást kell bejegyezniük a túráknyvecskéjükbe, amíg kiérdemlik.

Eppen ezért kettős öröm — és kétszeres dicsérete a természetjárásnak, amikor a hetvenes évek Igarai Etelnek, a Fővárosi Mértékutáni Szabódság természetjárójának Bittó Ferenc, a szakosztály legifjabb túrázó fiatalja ünnepélyesen feltűzte az ezüst minősítő jelményét.

ÁPRILIS

VÍZSZINTES: 1. Remi Belleau „Április” c. verséből idézünk egy szakaszt (Radnóti Miklós fordítása). Az első két sor (zárt betűk: T, E, R) 13. A nemzetközi és a magyar munkásmoz-

galom kiemelkedő egyénisége (1844-96) Személynevének kezdőbetűjével. 14. Rágcsáló állatok. 15. Görög betű. 16. Északnyugat. 17. Olasz karmester (Alberto) 19. Nátrium vegyjele. 20. Gyulladási. 21. Páncélszekrény. 22. Y L K. 23. A versidézett harmadik része. 24. Női becenév (ékezetet felesleges) 25. egyszerű gép. 26. Trombita. 27. Y K. 28. Enekelni lehet. 29. S H. 30. Francia folyó, Neversnél ömlik a Loire-ba. 31. Jód és kén vegyjele. 32. Méretre darabol. 33. Az idő angol neve. 34. Ellenfényes kötőszó. 35. Előidézés. 36. Körülbélül. 37. Angol sziget az Ir-tengerben (fordítva) 38. R S. 39. Horgoláskor, kötéskor a szemek számát csökkentik. 40. Rendelet, parancs. 41. Vajon az? 42. A sertés himje. 43. Aggódik miatta. 44. D Y L. 45. Az angol -tól, -től. 46. Pépessé nyomkod. 47. A felsőfok képzője. 48. Amerikai költő (A holló) 49. Fehéritő és fertőtlenítő hatású oltad-ban mos. 50. A pécsi vízi szórakozások egyik legnépszerűbb színhelye.

Hazug módon kitalált. 20. Ögörög pengetős hangszer. 21. Alkotó elemre válik. 22. Főzelek. 23. Tág. 24. L T. 25. A E E. 26. A versidézett negyedik része. 27. Saját kapusának juttatja a labdát. 28. Kas betű, keverve. 29. Az egyik sakkgaléria. 30. Gyalogos katona a XVI-XVII. században. 31. Beszélni kezd. 32. Európai állam. 33. Ágyúval darabokra zúz. 34. T J. 35. Odébb nyom. 36. Csontban is van (névelővel) 37. Kossuth-díjas hisztológus, egyetemi tanár (Imre) 38. Az egyik szín német neve. 39. Kis házikó. 40. A „Talpalatnyi föld” Jósikája. 41. Igen jól hasadó ásványok közös elnevezése. 42. Z T. 43. B. G. 44. Építési anyag.

Beküldendő a vízszintes 1., 25., függőleges 33. és 13. sz. sorok megfejtése. Határidő: április 15.

Előző számunkban közölt keresztjelmény helyes megfejtése: Bakony fővárosa., Bakony-szálka., Betekints-völgy., Fellner., Vladukt.

FÜGGŐLEGES: 1. Az egészség-re káros. 2. Nagy légitforgalmi társaság az USA-ban. 3. R N. 4. Sikér közepé. 5. Zenei műszó; lassan. 6. Mutató névmás. 7. S L. 8. Azonos magánhangzók. 9. Vajon ég? 10. Költemény. 11. Flóderozza. 12. Hangulat. 13. A versidézett befejező része (zárt betűk: A, F, A) 17.

Könyvjutalmat nyertek:

Varga Borbála, Bp. VIII. József krt. 82. Kovács Mihály Bp. XIII. Visegrádi u. 19. Molnár Béláné, Bp. IV. Hám Kálmán u. 78. Sass Imre, Püspök-ladány, Kalapács u. 19. Pócsi György, Nyíregyháza, Toldi u. 28. Molnár Éva, Kunszentmárton, Eötvös u. 6.

ÚJ TITKÁR A BTSZ ÉLÉN

Február 16-án foglalta át a Budapesti Természetbarát Szövetség lemondás miatt megüresedett titkári helyét dr. Kürthy Miklós, a Magyar Természetbarát Szövetség technikai bizottságának vezetője, korábban a budapesti II. kerületi Természetbarát Szövetség titkára. Az új titkárt lapunk olvasóinak nem kell külön bemutatnunk, hiszen számos cikkéből ismerik a Turista olvasói is. Új, nagyon fontos beosztásában eredményes munkát kívánunk Kürthy Miklósnak.

CSENDEI JUBILEUMOT ünnepel dr. Pápa Miklós, az MTSZ kulturális bizottságának vezetője. Idén van turistáiról munkásságának negyvenedik évfordulója. A jubileum alkalmával számos barátja és tisztelője kíván neki további sikeres és eredményes munkát.

RÁADÁST követelt az Újpesti Spartacus szakosztálya legnépszerűbb előadójának, a mindig „telt házat” vonzó dr. Horváth Magdolnának képes olaszországi élménybeszámolójából. Az előadás tehát sorozattá vált és a Szentkirályi utcai Spartacus-színházban folytatják.

ÉSZAKI SZÉL címmel ügyes, jól szerkesztett külön híradót indított a Heves megyei Szakszövetség tájékoztatói versenyzői számára.

PEZSGÓ ÉLET folyik az Óra-és Műszer KTSZ természetjárói között. Gulyás Béla szakosztályvezető már egész évre összeállította a túraprogramot.

A TERMÉSZETJÁRÁS TÖMEGESÍTÉSÉRŐL tartott magas színvonalú előadást a Pest megyei Szövetség propagandistáinak Homolya István, a Magas-Tax-i turistaházban.

DISZNÓTOROS bakancsos bált rendezett a Ruhaiparti Spartacus szakosztálya a magyarküti turistaházban. Csak éjfélig táncoltak. Elfél után — közkívánatra — éjjeli túrára indultak a környéken.

TIZENHAT fő híján négyezer taggal zárta az elmúlt évet a XIII. kerületi Szövetség, állapította meg Kápolnási László elnök a Dobogókői kerületi értekezleten. Orosz Mihály, a kerület TS elnöke elismerését fejezte ki a kerületnek, a budapesti mozgósítási verseny első helyezéséért.

A GÁBOR IGNÁC ifjúsági szakosztály — az Élelmiszer-kereskedelmi Iskola természetjárói — 16 túrán 568 fiatalt vittek a szabadba egy év alatt.

MEGSZÜNT A TURISTA-ÚT a zempléni hegyvidéken. Mád és Erdőbénye között, mivel a környék zárt területté vált. Ugyanabból az okból nem járható ezentúl a Gönc és Dobogóhegy közötti piros kocka jelzés sem.

KÜLFÖLDI TÁBOROZÁST szervez az Alacsony Tárban a Nógrád megyei Természetbarát Szövetség július 21. és 27. között. Természetjárók jelentkezését elfogadják.

TÁJOLÓ-JAVÍTÁST, karjelvény himnuszát — és még számos, minden tagot érdeklő vállalkozást hajt végre kollektíven az EVIG szakosztály. Követendő példának tartjuk.

Turistafarsang. Apró terítők, rajta fenyődoboz, tetején égő gyertyácskákkal, mellette névtábla és egy kis budibicska. Tompított világítás, a fehér falra vetített szöveg: „Üdvözlőjük a bicskás piknik résztvevőit és kedves vendégeinket!” Ez a kedves kép fogadta a belépőt, a Vasúti Főosztály SC. Klubjában a természetjáró szakosztály baráti találkozásán. Pompás harapnivaló, jó bor is került az asztalra, majd megkezdődött a jelesebb túraélmények felelevenítése, a tavaszi tervezgetés és természetesen nem maradt el a tréfás társasjáték sem. Forgó János szakosztályvezető az ötletes turista-rendezvényvel ismét kedves élményt szerzett a szakosztály tagjainak és vendégeinek.

AZ ÚJ PIROS KERESZT jelzés — amely a Nagykovácsi vadvédelmi területen megy át — az erdészeti hatóságokkal kötött nemrégli megállapodás szerint ismét járható szervezett természetjáróknak. — A Ságvári-ligeti autóbussz-megállótól a Nagykovácsi műtőig friss jelzésekkel látta el a Ganz-Mávag természetbarát szakosztálya.

A BUDAPESTI TERMÉSZETBARÁT SZÖVETSÉG Technikai Bizottsága a kerületi technikai felelősök részére március 11—12-én a Csúcshegyi turistaházban tartotta értekezletét, amelyen megtárgyalták az 1966. évi eredményeket, az 1967. évi feladatokat. Következő számunkban a Technikai Bizottság munkájára visszatérünk.

KARSZTVIZET keresnek a Bükk vízellátásának megjavítására a Miskolci Bányász Sportkör természetjárói. Hollósten, a bükkli Kisfennsíkon és Bükk-szentkeresztben folytatnak ásásokat, utóbbi kutatóhelyükön már ötven méteres mélységig jutottak.

A LEGKIVÁLÓBB társadalmi munkások közül a Veszprém megyei Természetbarát Szakszövetség megjutalmazta a keszthelyi Csiki Lászlót, a pápai Gáti Lászlót és Székely Lászlót, az ajkai Kiss Károlyt és Fülöp Lászlót, a pétfürdői Hodossy Gábort, a Yüzfői Bánkúti Antalt, a zirci Matuzs Károlyt és három veszprémi természetbarátot: Szathmáry Árpádot, Kehrér Gyulát és Venczlik Lászlót.

A LEGSZORGALMASABB AKTÍVAK megjutalmazása során a XIII. kerületi szövetség dícséretben részesítette Mocsári András, Sasvári Ignácot, Bárdosi Juditot, és Géczy Józsefet.

„Képek a csehszlovák ifjúság életéből” címmel dokumentációs kiállítás rendeztek a Csehszlovák Kultúra Népköztársaság úti helyiségében. A kiállítás

a Csehszlovák Ifjúsági Szövetség 280 000 példányban megjelenő hetilapja a MLADÝ SVET rendezte, a Szövetség júniusban megtartandó V. kongresszusának előkészítése alkalmából. Megnyitót mondott Ctibor Citek a Mladý Svét főszerkesztője és Orosz László a KISZ KB. kulturális osztályának vezetője.

JUTALMAK A JÓ MUNKAÉRT. Erdekessen oldotta meg a legszorgalmasabb társadalmi munkások megjutalmazását a Ruházi Spartacus szakosztálya. Külföldi utazásra jogosító utalványokat osztott ki jutalmul. Volt kiknek, hiszen a szakosztályuk állandóan fejlődik, elsőik között van kezdeményezésekben. A tagszerző versenyben utazási utalvánnyal jutalmazták Kirsch Antalét 89, Mézes Sándort 67, Juhász Ferencét 50, Gáspár Ilonát 46, Arvay Oszkárét 45 és Groza Sándort 34 új tag beszerzéséért. (Már az

évtárhoz közgyűlésen 479 tag kapta meg új sportkönyvét.) A minőségi túrák vezetéséért jutalmat kapott még Róbert Artúr, a szakosztály fotóalbumának elkészítéséért Kovács Józsefné, az ifjúsággal való foglalkozásért Hidvédi Miklós és Lukács Ferenc, valamint szorgalmas társadalmi munkájáért Alt Sarolta és Földes István. Az OKISZ testnevelési és sportosztálya is kitelt magáért. A KI-VÁLO MUNKAÉRT jelvény második fokozatát kapta Csárdy György, a szakosztály elnöke és az első fokozatot Berend Ottó ügyvezető elnök.

ELHUNYT SÜTŐ FERENC, a természetjáró mozgalom s a Tanácsköztársaság harcderített veteránja, a csehszlovák felszabadulási emlékmű megépítésének kezdeményezője, a Győr-Sopron megyei természetbarátok szeretett túratársa és vezetője. Emlékét megőriztük.

Rövid, de érdekes

ÜLTESSEN EGY FÁT minden vendégcsoport a nemrég megnyitott Nagymező-pusztai turistaháznál — javasolja a Nógrád megyei Idegenforgalmi Hivatal, mely elsősorban turistáknak létesítette ezt a kedves pihenőhelyet a három szép hegy: a Tepke-, a Bézna- és a Macskahegy öln.

OLCSÓ KAJAKOT 700.— FORINTERT építeni megantánja sportársait — a Vasútpéteri SC természetbarát szakosztályának Híradója szerint — a szakosztály egyik tagja: Kerti Károly.

TÚRAÖTLETEK. Néhány friss ötlet a bevált, de már megszokottá váló „Gyöngyvirág”, „vaddisznóknak” és a többi régi túra-ötlet után. A Vasas Szak-

szervezet szakosztályánál: fotóséták, Újpesten: Egy nap két menedékház. A X. kerületben: Propaganda-túra indul.

„ANGYALFÖLDI UTAT” — aféle minta-turistaösvény építései tervezői jubileumi évében a XIII. kerületi technikai bizottsága. Pihenő-padok, tűzrakóhelyek, védőkunyhók, és madáretetők szegélyezték ezt a mintának szánt, gondjaira bízott turistautat.

AZ ÜRVÉNYESI MALMOT — amely közel nyolcszáz éves és másfél évszázada egyhuzamban jár — a Malomipari Tröszt idén felújítja a malomipari múzeumban. Rendez be egyik helyiségében. Lesz új látnivaló, Kilián-telepi táborozók!

A Budapesti Természetbarát Klub

(Nyomdaiipari Dolgozók Szakszervezeti Székháza, VIII. Kölcsey u. 2.)

ÁPRILIS HAVI PROGRAMJA

ápr. 1. szombat, Vidám, zenés, műsoros klubest
Belépés csak meghívóval.

ápr. 10. hétfő, Alpeli virágok.
Dr. Simon Tibor docens vetítéses előadása
Rendezi: A BTSZ Klubbizottsága

ápr. 17. hétfő, Camping-túrán Jugoszláviában
Putnoki Áron diavetítéses élménybeszámolója.
(Rendezi a Művelődésügyi Minisztérium SC. szakosztálya.)

ápr. 20. csüt. Vízitúrázók klubestje.
Előadó: György Tibor.
Rendezi a Bpesti Vörös Meteor szakosztálya

Címlapunk: Magyar Alfréd felvétele

Turista

a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1., földemlet 11. Telefon: 113-493. Kiadja: az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3.— Ft. Előfizetési ára egész évre 32.— Ft, félévre 16.— Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlapirodánál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bármely postahivatalban. Csekk-számlaszám: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Kiskereskedelmi Vállalat. Budapest, I., Fő u. 32. és a Kultúra külföldi képviselői. Index: 25 814.

A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őriztük meg és nem küldjük vissza.

67.327 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

GYERMEKKÖNYVTÁR ÉS TERMÉSZETJÁRÁS

A pedagógiának igen fontos ága a honismeret, mert hazaszeretetre nevel, segíti a tájékozódást, terjeszti a természettudományos ismereteket.

A gyermekkönyvtár nem létezhet tudatos pedagógiai munka nélkül. A könyvek kiadását, bevételét tartalommal, sokszínűen, változatosan megtölteni — ez a feladatunk. Van-e szebb munka, mint céltudatosan arra törekedni, hogy a könyvtárba járó, olvasni szerető gyerekeink minél jobban megismerjék hazájukat? Örömmel vállaljuk ezt a színes, érdekes munkát, s mivel a turisztikának végső célja szintén ugyanez, a látszólagos ellentmondás, ami a sportélet és könyvtári munka között van, máris feloldódik. Mivel a cél azonos, a közös út megtalálása már csak leleményesség, ötlet kérdése.

Könyvtárunk olvasóközösségében nagy az érdeklődés a természetjárás iránt. Sok szervezett ifjú természetbarát jár hozzánk, még több az érdeklődő, és az olyan olvasó is, aki előtt csak fel kell tárni a lehetőségeket és kedvet kell csinálni ahhoz, hogy résztvegyen az évről évre fejlettebb természetbarát mozgalomban.

Ezeknek a gyerekeknek alakítottuk meg könyvtárunkban az *Ifjú Természetbarátok Klubját*. Ennek első megmozdulása az előző évben egy érdekes, színvonalas találkozó volt a „Turista” szerkesztőségével, ez évben pedig elkezdtük a rendszeres munkát. Első klubnapunkon — március 7-én — Szombathy Viktor író, a „Turista” munkatársa tartott a gyerekeknek sok tarka élménnyel színezett előadást, *Iványi Gyula* pedig a Budai Spartacus egyik túrájáról készült filmjét vetítette le. Biztos vagyok abban, hogy a kis hallgatók még közelebb kerültek a természetjáró mozgalomhoz. Igen sokan tették fel a kérdést, hogyan, hol léphetnek be a szervezetbe.

Munkánk két síkon folyik. Az

egyik folyamatos, hosszabb ideig tartó pályázatot indítottunk a gyerekeknek „Ismerd meg hazádat” címen. Ebben a pályázatban, versenyben a legkülönbözőbb feladatokat kapják olvasóink, részint a honismeret, részint a természetjárás alapismertetei köréből. Célnk ezzel a turisztika irodalmának fokozottabb olvastatása, játékos, szórakoztató formában. Gyerekeink nagy buzgalommal dolgoznak a megfejteseken, már az első fordulónak is csaknem száz résztvevője volt.

A pályázat azért is hasznos, mert ilyen módon tömörítjük magunk köré azoknak az érdeklődő gyerekeknek a csoportját, akikkel a rendszeres klubösszejöveteleket megkezdhetjük. A programunk egyelőre nem zsúfolt, keveset, de igen értékeset, tartalmasat szeretnénk nyújtani olvasóinknak. A téli hónapokban előadásokat, vetélkedőket, a nyári hónapokban pedig kirándulásokat rendezünk a klubtagoknak. Természetesen az igények összehangolása igen fontos, hiszen különböző érdeklődésű, hajlamú gyerekekkel van dolgunk. István régésznek készül, számára sokat mond az olyan tartalmú előadás, ami egy-egy táj történelmi, művészeti emlékeit öleli fel. Bandi erdész akar lenni, neki inkább a természet életről, az erdők, állatok világáról szóló beszélgetés érdekes. Zoli a vadásztörténeteket kedveli, Marika a városok történetéért lelkesedik. Arra is törekszünk, hogy rendezvényeinken ne csak a tudásanyag passzív befo-

gadása legyen a döntő, hanem amit hallanak, s a módszerek, amit a verseny kérdéseinek megoldásában tesznek magukévá, egyben gyümölcsözővé váljon számukra. Ezért rendezünk majd olyan túrát, melyen maguk a résztvevők egyben „túra-vezetők” is lesznek, előre felkészülnek egy-egy tájegység minden szempontból való megismerésére. Felosztjuk magunk között a történelmi, természettudományos, néprajzi stb. ismereteket, s menetközben ki-ki elmondja a ráeső részt. Rendezünk a szabadban akadályversenyt, vetélkedőt, persze sok mozgással, vidámsággal tarkítva.

A lehetőség igen sokféle. Szeretnénk minél több formájával élni, hogy minél színesebb, érdekesebb tudásanyagot adjunk át olvasóinknak. Célnkat akkor érjük el igazán, ha a mostani lelkes, érdeklődő gyerekekből tudni, tanulni vágyó emberek válnak, akik az olvasást s a természetjárást a gyermekkönyvtáron keresztül szerették meg, s viszik magukkal az életbe...

Jancsovics Klára

a Szabó Ervin Könyvtár

8. sz. gyermekkönyvtár vezetője

Állandóan ismétlődő témája levélíróinknak a budai vár. Mikor nyitják meg, mi látható?

Az izgalom érthető. Évek óta folyik a helyreállítás és az a hír, hogy idén már látható egy része. Tehát: a Budapesti Történelmi Múzeum negyven munkatársa ez év elején már beköltözött a helyreállított vár déli szárnyába. A Múzeum megkapta a déli szárny földszint-

Mikor tekinthető meg a budai vár?

jét és három emeletét. Csak a kiállításra alkalmas terület ötezer négyzetméter. Az Erzsébet-híd felőli oldalon, a szintén rekonstruált úgynevezett „Ferdinánd”-kapun át már idén májusban beléphetnek a látogatók. Megnézhetik a Romkertet

— melyet addigra a Fővárosi Kertészet azokkal a virágokkal díszíti fel, amelyek itt a középkorban is virultak. A középkori udvar „kerengőjét”, a gótikus nagytermet, az Albrecht-pincét, a Király-pincét, a Zsigmond-kápolnát fokozatosan

készítik elő bemutatásra. Folyik a Kiscelli Múzeum anyagának beköltöztetése, melyből kiegészítésekkel — későbbi időpontban két kiállítás készül berendezni a múzeum munkaközössége. Az egyik kiállítás fővárosunk történetét mutatja majd be. A másik — a lovagteremben — „Buda vára a középkorban” címet fogja viselni.

AZ ŐS-SÁRKÁNY utódai

Valaha a jura tengerben és a partmenti gőzölgő mocsarakban különös óriási őshüllők éltek. A sárkányok meséjében mind a mai napig eleven emléküik él. Az ősrégészek gyakran találhatnak csontmaradványaikból és ebből tudjuk, hogy sok tekintetben hasonlatosak voltak a ma élő gyíkokhoz és teknősökhöz.

E tiszteletre méltó méretű ősök mai utódai a fürge és kedves gyíkok és a bájosan esetlen teknősök. Gyakran kerülnek az előbbieket a természetjáró szemé elé, ha nem is hosszú időre, de a másik csoport tagjait többnyire csak az állatkertben, vagy terráriumban láthatjuk.

Ha jól megnézzük a gyík fejét, van valami benne a hajdani óriás ősök „arcvonásaiból”. Képzelnék csak el a fényképen bemutatott szép kék és zöld színű zöldgyíkot, úgy, hogy nem húsharminc centi, hanem ugyanennyi méter. Bizony már nem is olyan kedves gyíkoscska és nem is olyan szelíd.

Hazánkban élő gyíkfajok közül legnagyobb a már említett zöld gyík. Mindennél gyakrabban előfordul. Fűves, meleg lejtőkön csakúgy, mint kövek között. Szereti a napfényt, mert számos fajtársával és a kígyókkal és teknősökkel együtt, úgynevezett változó hőmérsékletű állat. Ez annyit jelent, hogy a környezet hőmérsékletét veszi fel. A meleg napon a gyík teste is forró, hidegben lehül. Az aktív életéhez, táplálkozáshoz és szaporodáshoz neki is magasabb hőmérsékletre van szüksége, ezért tartózkodik előszeretettel a forró napon. Látása és hallása igen jó, a mozgást hamar észreveszi és villámgyorsan eltűnik a földalatti járataiban, gyökerek és kövek között. A szemei oldalt állnak és ezért közvetlen a feje elé nem lát. Ezt a hiányosságot pótolja az érzékeny, kétágú tapogató nyelvének kiöltögetésével. A gyík nem harap, nem „csíp”, mégsem mondható gyáva állatnak. A sarokba szorított gyík bátran harcol, kemény szélű szájával odakap a támadó-

Foltos szalamandra

hoz és mérgesen szemez vele. Igen hasznos rovarpusztító, különösen a legyekből és szúnyogokból fogyaszt el tekintélyes mennyiséget.

Kövek és várfalak között él a sokkal kisebb és barnás pikkelyzetű kövi és fali gyík. A fürge gyík mintázatára jellemző a hosszanti barna csík a testen. Jóval ritkább gyíkfajunk az elevenesülő gyík. Ez onnan kapta a nevét, hogy eleven fiakat szül, amíg a többi tojást rak és azokat a nap melege költi ki. Tulajdonképpen az elevenesülő gyík is tojással szaporodik, de tojásai az anya testében kikelnek. A kis gyíkok néhány órával születésük után már függően mozognak és táplálkoznak. Hazánk különleges ritkasága és védett állata az ékszerszerűen finom testű, fémes aranybarna pannon gyík. Kicsi, alig 8 cm-es állat. Alkatas, mozgása igen kecses és szép. Van egy lábatlan gyíkfajunk is, amit gyakran kígyónak néznek és sajnos agyonvernek, pedig igen hasznos, ártalmatlan és kedves állat. A lábatlan, vagy törékeny gyík szeme nem merev, le tudja hunyni, mint a gyíkok mind, ellenében a kígyókkal. Teste ezüstös, barnás, simán pikkelyes. Oldalán égszínkék kis pettyek vannak. A farka vége tompa, erről könnyen megkülönböztethető a kígyóktól.

Van egy népi megfigyelés a gyíkokról; ha megfogják, letörlik a farka és a gyík elmenekül. Ez igaz is. A letrött farkok azután idők folyamán regenerálódnak, de sohasem olyan szép egyenletesen, mint az eredeti és gyakori a kettős farkok vagy más rendellenesség, ebben az esetben.

Az alföld közepén a homokbuckák világában és a folyók homokos árterein élnek a teknősök. Ma hazánk-

ban már igen ritka és védett állat és csupán egy fajta él, a mocsári teknős.

Megritkulása valószínűleg annak a következménye, hogy életéhez egyszerre szükséges és közel egymáshoz a zavartalan homokpuszta és a víz. A kifejlett állat vízben él és vízben táplálkozik. A tojásait a forró homokba rakja és ott a napmeleg költi ki azokat. Bugac pusztaságaiban, ahol kis nádasok tarkítják a homokdombok világát, gyakran láthatunk kiásott, szétdőlt teknősfészket. A róka és a borz kedves eledele a teknőstojás. Ez a körülmény is gyéríti számukat.

A teknősök is hasznos rovarpusztítók és szúnyogirtók. Különösen a vízben élő szúnyoglárvákat fogyasztják és a vízi férgeket. A mocsári teknős csak eleven táplálékot eszik és csak a vízben tudja elfogyasztani.

Teknős barátunkat is jó megnézni közelről és visszaálmodni magunk az őssárkányok korába. Kis „páncélautó” teste nehezen mozog a földön, de igazi elemében a vízben villámgyorsan úszik és utoléri a halakat is, el is pusztít belőlük, ezért nem kedvelik a halastavakban.

Túránkön kíséreljük meg napos reggeleken egy sziklacsoprot előtt csendesesen leülni és mozdulatlanul maradni. Ha van elég időnk és türelmünk, sok érdekes és szép élménynek lehetünk tanúi a napozó hüllők megfigyelésével.

DR. AGÓCSY PÁL

Készpénzért vásárolunk:

campingfelszereléseket,
teniszfelszereléseket,
sátrat, oldaltáskát, hátizsákot,
horgász- és labdarúgó-felszerelést
és egyéb sportcikkeket

SPORTBOLTUNKBAN

VI., Népköztársaság u. 34.
Telefon: 325-759

Bizományi Áruház Vállalat

Turista

UTAZÁS

CAMPING

KIRÁNDULÁS

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1967. MÁJUS
XIII. ÉVFOLYAM 5. SZÁM
ÁRA 3 FT

Természetbarátok ezrei Vöröskőn...

Mindig ugyanaz és mégis mindig más, mindig új és mindig lélekemelő a mi Felszabadulási Emléktúránk. A vöröskői emlékműnél ma már ezrek találkoznak ezen az április vasárnapon, s minden esztendőben van új szín, új viruló ág a mozgalom egyre lombosodó fáján.

Az ideai napfényes találkozó is felejthetetlen marad. Ötvenkét koszorú díszítette az ünnepség végéig az emlékmű talapzatát, amely a boldog élőket emlékezteti azokra a szovjet hősökre, akik életüket adták a szabadságunkért.

Az ünnepi szónok, *Tausz János* elvtárs, két új kezdeményezést is megemlíttet, melyek százezreket érintenek: a motorosok és a campingzők megszervezését.

Valamennyiünk elégtétele volt, hogy — első ízben — az arra legméltóbbak egész sora kapta meg — az ünnepély keretében — a felsőfokú túravezetői minősítést, először vannak nekünk is arany-jelvényes túravezetőink.

A napfényes idő, a sok jóbarát, régi ismerős, túratárs, a fiatalok ezrei, különleges ünnepé avatták április 9-ét számunkra: Felszabadulási emléktúránkon túl, mozgalmunk további erősö-

désének és a tavaszi túradíny megindulásának ünnepevé.

Április 9-én, pontosan délelőtt *Bérces Jenő* a BTSZ elnöke nyitotta meg az ünnepélyt, majd *Tausz János* az MSZMP Központi Bizottsága tagja, az IBUSZ vezérigazgatója lépett a mikrofonhoz

Egy csoport a sokezerből

Székely Miklós átadja az arany-jelvényeket

— „A mai országos méretű megemlékezésnek és csilagtúrának —, hangsúlyozta — az ad különös jelentőséget, hogy ebben az évben a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50-ik évfordulójának megünneplésére készülünk... a Nagy Október fényei mutatták meg az utat a II. Világháború után számos országnak. Október példáját követve fellángoltak a forradalmak, létrejött

Tausz János mondotta az ünnepi beszédet

a szocialista tábor és egy sor gyarmati ország rázta le az elnyomás igáját.”

Tausz elvtárs méltatta annak jelentőségét, hogy a veterán természetbarátok mellett egyre több fiatal csatlakozik a természetbarátok táboraéhoz. 1946-ban alig 1500-an jöttünk el ide. Az azt követő években és különösen az utóbbi esztendőben már 15—20 ezer turista látogat el a Vöröskő csúcsára, amely ma már szimbólum.

— Április 4. egyben a számadás napja is. Ezzel a kirándulással, harcos helytállással a mi széles táborunk is hitet tesz Pártunk IX. Kongresszusának politikája mellett. Mozgalmunk erős, és egyre tovább izmosodik. 20 évvel ezelőtt alig 14 ezer szervezett természetbarát volt ebben az országban és táborunk ma már 86 ezerre növekedett. A bakancsos és hátizsákos turisták mellett itt vannak már az autósok, motorosok, kerékpárosok és a kajakos természetbarátok is.

Az ünnepi beszéd után *Sütő Irén* művésznő szavalt, a leányfalusi iskola ének-kara énekelt, majd *Székely Miklós* a Magyar Természetbarát Szövetség főtitkára felolvasta az elnökség határozatát, amely szerint a legeredményesebb munkát végző túravezetőknek arany fokozatú jelvényt adományoztak.

Ez alkalommal került sor a kéktúra jelvények ünnepélyes átadására is.

A tömegmértetű demonstrációhoz méltó volt, hogy az MTS, az MTSZ és a BTSZ mellett a főváros összes kerületi szövetségei és sok megye, a Magyar Autóklub és sok természetbarát szakosztály küldötte helyezte el koszorúját az emlékmű talapzatán.

Május

Gazdagon árnyalt nyelvünkben tovább él egy ősi, természeti szokás: az esztendő nem januárban, tavaszkor kezdődik, a végtelenből kiszakított időt nem az évvel, hanem a tavasszal kell mérni. Nemrég

interjút készíthettem sportágunk nagy öregével, s amikor a korát kérdeztem, így válaszolt: „Hidd el fiam, sok tavaszt megértem már.”

A kifejezés ereje, a nyelvi fordulat jól példázza, mennyire eggyé vált az emberrel a természet, s a természet kezdete: a tavasz. És ki ne érezné ezt elsősorban, mint a turista, aki az első földszagú szélvullatra máris veszi a szöges cipőt, máris fogja a vándorbotot... s nekivág hegynek-völgynek. S ahogy az ősi néphagyomány tavasztól számítja az esztendő kezdetét, a tavaszt alig száz éve májustól számítjuk. Ezt a reformot azonban nem a tradíció, hanem a munkásosztály teremtette. S ha a természet megújulását a tavaszokkal mérjük, a munkásmozgalomét májustól, május elsejétől kell számolnunk. Különösen így van ez a magyar munkásmozgalom esetében, hiszen az első kommunista találkozások a természet közelében fogantak. Ságvári Endre, József Attila, Fürst Sándor, Sallai Imre nem véletlenül éppen a természetbarátok körében találtak barátokra, elvtársakra. „A természet közelsége lázadóvá tesz” — tartja egy latin közmondás. Mi megváltoztattuk: „Forradalmivá.” S ha ebben az évben a Nagy Októberre emlékezünk, májusban erre is emlékezünk!

ARANYJELVÉNYESEINK

A Magyar Természetbarát Szövetség Elnöksége 1967. április 7-i ülésén a Magyar Testnevelési- és Sportszövetség Elnökségének — a szakkáderképzésre vonatkozó — 6/1964. sz. határozatában foglalt felhatalmazása alapján — figyelembe véve, hogy a túrák, táborozások vezetésében is jelentős előrehaladás mutatkozik, s ezek leg-többjén a hangsúly nemcsak a szabadban való tartózkodásra, vagy az előírt számú kilométer bejárására szorítkozik, hanem a fizikai teljesítményeken felülemelkedően tartalmában is előnyösen fejlődtek, s az egyre növekvő szellemi és esztétikai igény kielégítését szolgálják — elhatározta, hogy hazánk felszabadulásának 22. évfordulója alkalmával a „Felsőfokú túravezetői” címet és az ezzel járó aranyjelvényt adomá-nyozza az alábbiaknak:

Angelus Miklós, Angyal Tibor, Agoston Antal, Balogh Dezső, Balogh Flóriánné, Barabás Dezső, Beck Rezső, Berend Ottó, Berger Mihály, Bérces Jenő, Bíró Pál, Bogdán István, Bokody József, Borsi Lőrinc dr., Buch János, Czibók István, Csiki László, Csiky Gyula, Diviaczky Gyula, Erős József, Fábján Pál, Fodor Lajos, Forgó János, Földes János, Gálffy Nándor, Grünfeld Gáborné, Gyarmati József, Gyelán Győző, Halla Dezső, Halász Miklós, Halmi Nándor, Haranghy György, Hatta Károly, Hárshegyi Sándor, Homonnai Béla, Homonnay Károly, Horváth Ferenc, Katona Gyula dr., Kápolnásy László, Kehrer Gyula, Kiss Lajos, Kiss Margit, Kletz Andor dr., Kovács Ferenc, Kovács Ferenc, Kovács Pál dr., Kürthy Miklós dr., Laczkó Jenő, Lajos Ferenc, Lendeczky László, Lánárt János dr., Lévai János dr., Magyar-széky Béla, Martusz Ferenc, Matuszka József, Mazura Alajos, Mayer Géza, Mácsay Mátyás, Medovarszky László, Mezei Iván dr., Miklós István, Molnár Lajos, Moró István, Nagy István, Neszmélyi Rezső, Németh Gyula, Pápa Miklós dr., Peredi János, Petri Miklós, Peske István, Ravasz Miklós, Révész Lajos, Sáfár József, Sárdy Nándor, Schléderer Alajos, Spirk Tibor, Spitzenseil József, Szalai József dr., Szántó Gyula, Szabényi Géza, Székely László, Szilágyi Mária, Szilas László, Szimon István, Szotyori Nagy László, Szurmay Lőrinc dr., Szücs Rudolf, Tenyei László, Tokaji Tibor, Tóth Imre dr., Totth Iréné, Trautmann Herbert, Thuróczy Lajos, Udvardy László, Vadányi István, Varga János, Varró Gusztáv, Veres Mihály, Vértesy Ernő, Vizkelety László dr., Zachar Árpád, Zákonyi Ferenc dr., Závodszy József, Zsombor Pál.

ÉLJEN MÁJUS 1!

CAMPING

CAMPING BIZOTTSÁG ALAKULT a Magyar Természetbarát Szövetségben — figyelembe véve a természetbarát mozgalmaknak a táborozás terén eddig is élenjáró kezdeményezéseit, valamint a táborozási mozgalom továbbfejlesztésében rá váró feladatokat. Az új bizottság vezetője: Szilas Lászlóné. Helyettes vezetője: Mészáros Gyula. Tagjai: Balogh Dezső, Czira Zsolt, Krucsó Dániel, Kovács Tamás, Lovass Kázmér, Neszmélyi Emil és Szabó Géza.

Közeledik a nyár és a szép tavaszi időben, amikor sorra kilombosodtak a campingek fái, jólesik már arra gondolni, nemsokára benépesülnek a balatoni táborok. A Balaton északi partján, további korszerűsítési munkák folytak a tábor-

helyeken. Balatonakarattyan, amely legközelebb van a fővároshoz, fűvesítési és tereprendezési munkákat végeztek. Itt felállítottak hét darab faházat összesen 35 ágygal. Ez ismét előmozdítja majd a tábor látogatottságát. Elkészült a strand-fürdő partvédő műve, a mögötte levő homokos töltséssel, ami nagyon emeli a tábor értékét.

Balatonalmádiban fásítottak és a vizen úszó tagra szerelt horgásztanyával növelelik a tábor keresettségét és a vendégek szórakozását is színesebbé teszik. A horgásztanya nagy nyitott felülete napozásra is kitűnően alkalmas. Balatonalmádiban a camping mellett épült a Balaton-part egyik legkorszerűbb atlétikai és labdarúgó pályája. Közél 3 millió forintba került ez a pálya, emellé 5000 főt befogadó lelátó is készült. A camping vendégei számára kitűnő sportolási lehetőségeit nyújtja, de az ott rendezett nemzetközi versenyekkel a vendégek programját is gazdagítja.

Az alsóórsi camping előtt az elmúlt évben hatalmas feltöltést végeztek. A Balatoni Vízügyi Igazgatóság közel négyszáz méter hosszú partvédművet létesített, mögötte pedig ötven méter szélességben új homok feltöltést hozott létre. Alaposan megnagyobbodott ezzel az alsó-

órsi tábor és olyan fürdőhöz jutott, amely nagyon fogja emelni az értékét. A tábor hasznos területe lényegesen bővült és a vízzel való kapcsolata strandolásra nagyon alkalmassá teszi. A balatonfüredi campingnél fásítási munkákat végeztek. Az egész tábor körül a kerítésen belül és kívül magastörzsű jegenyefákat ültettek, amelyek egy pár év múlva kellő árnyékot adnak.

A badacsonyi campingben az egész terület rendezése van műsoron. A parkosítást tovább fejlesztik, utakat építenek, valamennyi campingben felújítják a gyepet utánvetéssel és vegyi kezeléssel. Játékok beszerzésével a táborban üdülő gyermekek nyaralását színesebbé teszik.

A keszthelyi campingben, amely előtt nádsáv húzódik, földmólót létesítettek, s azt a víz felől kóttalal vették körül a hullámvédelem miatt. Így most már a táborlakók közvetlenül a vízzel érintkezhetnek, ami a strandolási lehetőséget megnövelelteti. A keszthelyi campingben nyolc darab, a Balatoni Nádgazdaság által kikísérletezett nádházat állítottak fel, mindegyikben négy-négy, összesen 32 férőhellyel. Ha ezek a nádházak bevalnak az idei nyáron, akkor továbbiakat helyeznek el.

Z. F.

Állandó tábor lesz Kiliántelegen

Az MTSZ Elnöksége úgy döntött, hogy Kiliántelegen az eddigiektől eltérően nem kéthetes országos táborozást rendez, hanem a tábor az igényekhez alkalmazkodva június 15-től szeptember 15-ig a szervezett természetbarátok rendelkezésére áll, kedvezményes — napi 5,— Ft-os áron. Ezen idő alatt kizárólag a tábor vezetőségének engedélyével lehet a campinget igénybe venni, tehát „idegenek” ott sátrat nem verhetnek. Részletesebb felvilágosítást a megyei szakszövetségek adnak. A szakosztályok a jelentkezéseket sürgősen adják le a megyei szövetségekhez!

A TÉRKÉPBOLT TÁJÉKOZTATÓJA A TURISTA OLVASÓINAK:

TURISTÁK ZSEBKÖNYVE. Sport. 223 oldal, 38 oldal foto, műanyag-kötésben 22,— Ft.

A turisták számára fontos hazai tudnivalókon kívül sok hasznos adatot közöl Jugoszlávia, Románia és Szlovákia turistalétesítményeiről is.

MAGYARORSZÁG AUTOATLASZA. Kartográfiai V. 96 színes térképoldal névmutató, vászonkötésben 45,— Ft.

KÉPES POLITIKAI ÉS GAZDASÁGI VILÁGATLASZ. Kartográfiai V. Kötve 280,— Ft.

185 oldalon több mint 400 színes térkép, 48 oldalon 237 fénykép a Föld jellegzetes tájairól és városairól, 80 oldal földrajzi adat és gazdasági táblázat, 96 oldalon 65 000 földrajzi név, növény- és állatföldrajzi térképek, csillagterképek stb.

KIS VILÁGATLASZ. Kartográfiai V. Kötve 50,— Ft.

A zsebben is hordható, könnyen kezelhető atlasz 90 színes térképoldalon, 196 oldal szöveggel mutatja be Földünket.

Turistatérképek minden hegységről. Panoráma-útikalauzok hazánk tájairól.

Külföldi autótérképek és útikalauzok.

Minden kapható kiadványról telefonon is szívesen felvilágosítást ad és megrendeléseket elfogad

az

ÁLLAMI KÖNYVTERJESZTŐ VÁLLALAT TÉRKÉPBOLTJA

Budapest, VII., Nyár u. 1. sz. Telefon: 220-438

JEGYZETEK EGY FONTOS TANÁCSKOZÁSRÓL

Több turista-útjelzést, foglalt forrást, kilátót

A BUDAPESTI TECHNIKAI TÁRSADALMI MUNKÁSOK ÉRTEKEZLETE

A krónikás első megjegyzése: régen volt ilyen alapos, körültekintő és jövőt ígérő összejegyzete a fővárosi természetjárók turista létesítményekkel foglalkozó társadalmi munkásainak, mint amilyenről beszámolhatunk: a Csúcshegyi menedékházban, szenvedélyes viták között, de érezhetően kialakult a pestkörnyéki turistalétesítmények fejlesztésének új körvonala a BTSZ technikai bizottságának ülésén, amelyen a budapesti kerületek küldöttei tanácskoztak.

A második megjegyzés két szerencsés véletlennek szól: Balogh Dezső, a BTSZ technikai bizottságának vezetője most már beszámolhat egyéves tapasztalatairól. Ugyanakkor a BTSZ új titkára, dr. Kürthy Miklós személyében két funkció örvendetesen egyesült: mint az MTSZ technikai bizottságának vezetője — egyszemélyben a BTSZ titkára is.

Végül még egy észrevétel: örvendetesen érkezik az utánpótlás. Az idősebb, ezt a munkát evetizedek óta végző és irányító sportársak mellett megjelent néhány kerület képviselőjében az ifjúság is. Biztató jelek.

A beszámoló sok ténye körül figyelmet érdemel a MOM szakosztályának kiemelkedően jó munkája. Jó az együttműködés a Társadalmi Erdei Szolgálattal is. Sok kerület szorgalmasan dolgozott. Ugyanakkor számos hiányosságot is kénytelen volt szövé tenni Balogh Dezső: még mindig rombolják hulgánok a táblákat, irányjelző nyilakat. Sok az el nem végzett munka is. Az elmúlt év alatt a tervezettnek csak mintegy felét végezték el: 1403 km jelzést és felújítást. A bizottság ebből leellenőrzött — és elfogadott 1035 km-t. Kevés.

Abraham József a XVI. kerületől azt tette szóvá, hogy a hűvösvölgy-zugligeti jelzés a Budakeszi busz-végállomásnál egyszerűen eltűnt. Jó, hogy az IKARUSZ-gyár hulladékkezeléssel segíti őket, ebből rakták ki jelzéseiket. Szabó Aladár a VI. kerületből jó hírt mondott: a Vasúti Főosztály természetjárói minden rájuk bízott munkát elvégeztek. Az István Kórház turistái vállalták, hogy az István-forrást rendbehozzák. Ducicz József a VII. kerületből panaszolta, hogy ott nincsenek územek, ezért nehéz a szervezés. Javaslta, hogy az Országos Kék-jelzés egysége érdekében annak a jelzéseit külön bizottság intézze. Bihary Gyula a XI. kerület nevében a táblás jelzést dicsérette. Télen, hóviharban is láthatók, mert lecsúszik róluk a hó. Ugyanakkor a fatörzsre festett jelzést a hó eltakarja.

Dr. Kürthy Miklós hozzászólásában hangsúlyozta, hogy a jó jelzéseknek milyen jelentősége van a mozgalom tömegesítése szempontjából. (A jelzett utakon járva kap kedvet a mai kiránduló, hogy holnap szervezett turista legyen.) Kiemelte a jó útjelzések mellett a többi turistalétesítmény fontosságát is, pl. az íható vízi forrásokét, vagy fontos helyekre kilátók létesítését, helyrehozását, mint amilyen a hegyestetői is.

Erős rokonszenvet keltett az a javaslat, hogy az útjelzési munkát tanácsok részletesen az alapfokú túravezetői tanfolyamon. Több új térképes táblát helyeznek el a Nyugati pályaudvaron és a Boráros téren is az eddigiek mellé.

Végül június 18-án, Budapestén technikai napot tartanak, melyen gyakorlati bemutatót rendeznek az érdekeltek és az érdeklődők számára a helyes technikai munkáról.

BIZTALTS

UTAZÁS

UTAZÁS

Eltűnt a tél köde, aranyos-kékké fényesedett az ég. Hófehér, pufók fellegek úsznak át a háztenger kéményei és antennatüskéi fölött. Egy májusi hajnalon szökevény virágillat lengi be a várost, s foszlányai még a kútszerű vén bérházudvarokba is beosznak, ahol örökké vaksin ég a villany. A kőbeágyazott rabok, a járdaszéli fácskák ághegyén kíváncsian kibújnak a fiatal zöld levelek. Az örökké siető nagyvárosi ember felszimatol a langyos levegőbe és megérzi a nyár közeledtét. Vére frissebben kezd keríteni, mosolya melegebbé válik, s amikor munkába menet a villamos a Duna hídján halad át, utat keres pillantása a nagy folyó fölött megnyíló messzeségbe.

Gondolatban voltaképpen ekkor már el is indult első ideai utazására. Észre sem veszi, de már a menetrendeket fürkészi a szeme, a boltok kirakatában egy-egy vonzó tájkép láttán megáll, és rég vágyott, de eddig el nem ért tájak, városok képe merül föl benne. Lassan vággyá érlelődik a hívás, amellyel — Áprily Lajos szerint — „úzen az óriás, az izmos hegyvidék”, és átérzi a költő szavát: „Pihenve is botot szorít — két nyugtalan kezem — Már menni, menni kellene, — utakra éhezem.”

Olyan ez a titkon felébredő utazási vágy, mint az észrevétlenül bimbozó szerelem. Szép, őszinte és emberi, mert a természet mélyen közös gyökérből sarjad. Ahogy megújul a rét és mező, kilombosodnak az erdők, bennünk is kihajt a kedv: eggyé lenni velük! Oda menni, ahol termő kalászkok és új értékek létrehozása felé indult el az élet. Más tájba, idegen folyók mellé jutni, kéklő hegyek tetejéről tekinteni le a napsütésben fürdő vidékre, együtt futni az iramló patakkal barnazöld dombok alján. Ismeretlen városokat, falvakat, életmegnyilvánulásokat látni, új hangokban, meg nem szokott formákban gyönyörködni: igen, ezt kívánjuk abban a nyugtalanságban, amely elfog nyár kezdetén.

Izgalmas kalandnak, ígéretes szákmánynak tűnik minden ismeretlen táj és település, ámde szívesen gondolunk a már megismertekre is. Szeretők, meghitt jó barátok ezek, akiknek jól esnék a kezét ismét megszorítani. Így szövődik össze útrákívánczolásunkban az új dolgok ingerlése a megismertekre való emlékezéssel. De még sok egyéb is feszíti felröppenni kívánó kedvünk léggömbjét. Rég nem látott rokonok és

barátok jutnak eszünkbe egy-egy városnévről; de jó lenne fölkeresni őket! A hírekből hallott újdonságokat, szülőföldünk és kedves vendégeink mai életét is szeretnénk a valóságban megtapasztalni, vagy pedig egyszerűen csak szegre kívánjuk akasztani pár napra mindennapjaink gondláncát. Tehetjük-e másként, mint úgy, ha útnak indulunk.

Már a tervezgetés is szórakoztat. Mámorító kóstolót nyújt az utazás örömeiből. Tarka térkép felett tűnődünk, útikönyveket böngészünk, elvonultatjuk magunk előtt a tájat. Régi, szép túrák, csúcsokról kitérülő panorámák, tavak és ezüsttűkrű folyók, virágzó dombhátak, zúgó erdők, barlangok ásitó torka elevenedik meg. Múltat idéző városnevek, várromok, nyüzsgő pályaudvarok és bájos vidéki korzók tűnnek fel emlékezetünkben. Lehunytt szemünk mögött kincsek bágyadt fénye villan és kápráztat. Valamennyi a mienk lehet! Hiszen nekünk kínálják fel a természetjárók programjai, a meghirdetett autóbustúrák, hétfégi különvonatok, kirándulóhajók, társasutazások. Mily nehéz a választás a sok csábító lehetőség között! Hiszen valamennyit nem választhatjuk, mindenhova nem juthatunk el — legalábbis egyszerre nem.

Döntés után új öröm forrása az útra felkészülni. Filmmel látni el a fényképezőgépet, túrafelszerelésünket néhány praktikus új darabbal kiegészíteni, csomagunk tartalmát gondosan mérlegelni, a bejárandó táj menetvonalával előzetesen, könyvekből megismerkedni, időjárást fürkészni — annyit foglalkozunk már utunkkal, hogy észre sem vesszük, voltaképpen még a hétköznapi életünk. Már hegyekkel, idegen városok harangszavával álmodunk. Számolgatjuk a napokat: még egy hét, még három nap van addig, amikor megújodott külsejű, kedélyű utazókká válunk. Aztán a kora reggel friss levegőjében becsukjuk magunk mögött a kaput, és ezzel együtt otthoni szerepünkben is pillangóvá vedlett hernyóként kibujunk. A pályaudvarról kigördülő vonat, a felbúgva gyorsító motor, a gyöngyöző vizet pacskoló hajócsavar zaja csupa búcsúzó, megannyi kendőlobogtatás, amellyel az utazás ünnepnapjai felé indulunk.

Atiszta életörömök mellett értékes tapasztalatok forrása is az utazás. Új magatartásokat ismerünk meg, s még azoktól is tanulunk, akiknek szokásait nem vállaljuk. Ismeretségek születnek, s a későbbi barátságoknak jó melegágya a közös utazási élmény. Akivel szép vidéken jártunk együtt, azzal munkánk közben is szívesen találkozzunk újból össze. S ki tudja, hol találja meg életre szóló „Ö”-jét egy fiatal?! Talán éppen egy túrán, utazáson.

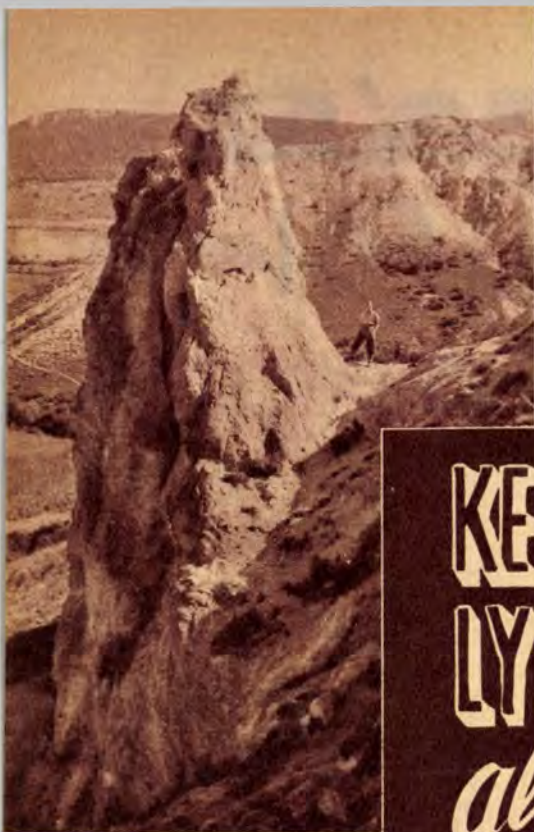
Semmiféle érdekes leírás nem pótolja a személyes benyomásokat, amelyeket szerzünk új városaink, a frissen épített hidak, gyártelepek, gazdaságok, a sokasodó természetvédelmi területek, restaurált várak, műemlékek láttán. És pótolhatja-e a kép, betű a valóságot, a közvetlen meggyőződést arról, hogy hazánk valóban, gazdagodik, épül, újul, színesedik.

Színeket kapva, élményekkel teli érkezünk haza. Az otthon sohasem tűnik oly melegnek, mint hazatérésünk idején. „Mesélj!” — halljuk, s mikor elmondjuk, egyben újra át is éljük a látottakat. Most jövünk csak rá, milyen eredeti humoros volt „annak a kövér férfinak”, milyen elragadó volt kosztümjében „az a helyes zugló kislány” (telefonszámát megadta ám!), mennyit tanultunk a rövid idő alatt is. De végül és legfőként: milyen szép volt ez az utazás, mennyire megérté a költséget és időt!

Nem ok nélkül élt minden kor emberében eleven érdeklődés az utazások iránt. A sokat utazott, világtúra embert szívesen meghallgatják, értékeléseinek súlya van. A hetedhet országot bejárt öreg obsitos Hány János naiv föllentéseit régekte épp úgy figyelemmel fogadták a falusi ivóban, mint ahogyan minden időben kedvelt irodalmi műfaj volt és marad az útleírás: Hérodotosztól kezdve a Verne-regényeken át egészen a Csendes-óceán keresztúttutatózásáig. Jelky András világtúra szabólegény nem eggyébért, hanem utazásaiért kapott szobrot Baján...

Utazzunk tehát mi is! Zöldül az erdő, hegyek, vizek, városok várnak. Vágjunk neki a mindenfelé szép terveket megvalósító hazának! Szépséget és örömet rejteget számunkra a látóhatár széle alatt megbúvó izgalmasan ismeretlen vagy kedvesen ismerős táj.

Aldobolyi Nagy Miklós

A Jenői torony

A KEVÉ- LYEK alján

Közismert, kedves kirándulóhelye a fővárosi turistáknak a Nagy-Kevély. Az alacsonyabb térszintből hirtelen és meredeken kiemelkedő hegytetőről pompás a kilátás. Messzire ellátni. S miközben a távolabbi vidéket fürkészi tekintetünk és sorra fedezzük fel az ismerős csúcsokat, talán észre sem vesszük azt a kedves tájat, mely szerényen húzódik meg közvetlenül a lábunk alatt: a pilisborosjenői fennsíkot és környékét.

Korántsem akarom „fel-fedezni” ezt a vidéket. Az már régen megtörtént. A Barcza—Thirring útkalauz (Budapest Duna-jobbparti környéke) már 1920-ban több túsát ajánl e tájrészlet megismerésére. Sziklamászóink pedig az I. világháború előtt is látogatták már az itteni kitűnő gyakorlóhelyeket. (Jenői-torony, Solymári fal) — A húszas évek elején erre vezették keresztül a hűvösvölgy—dobogókői zöld útjelzést; a harmincas években pedig egy sárga színű összekötő útjelzés létesült — Pilisborosjenőn át — a Kevélynyergi- és a Csúcshegyi turistaház között. Az útjelzés-hálózat azóta tovább bővült: erre halad már az országos turistaút kék jelzése is; és egy zöld □ jelzést is festet-

tek, a Külső Bécsi-útról fel a Kevély-nyeregbe. Négy jelzett útvonal halad tehát erre. Ezek a turistautak érintik, vagy legalább is megközelítik a terület nevezetesebb pontjait.

Mi újat lehetne még mondani?

Talán csak annyit —, s ez is csak szemléletben új: Menjünk el erre a tájra önmagáért is! Ne csupán keresztül haladjunk rajta, miközben egy távolabbi cél, a Kevélyek felé igyekszünk. Legyen egyszer ez a cél: ennek a területnek a meglátogatása, alapos megismerése. Erdemes időt szánni rá, nagyon hangulatos, változatos, érdekes. Vannak szép lomberdei és fenyves részletei, szűk völgyei és szabad hegytetői, látványos sziklaalakulatai, patakja, forrásai...

Ma Pilisborosjenői téglagyárnak nevezik, régebben Szarvas-téglagyár volt a neve, a szomszédságában álló hasonló nevű csárdáról. Idáig hoz ki a városi autóbusz 18-as járata, s átad az itt kezdődő zöld □ útjelzésnek. Ha tudjuk, hogy a telep emeletes lakóháza száz évvel ezelőtt még vadászlak volt, mindjárt érdekesebbé válik a hely. Az útjelzés felvezet a 241 m-es magaslat oldalába, az erdő szélére. De sok ibolya van itt tavasszal! Az erdőszegély tovább nyúlik a Hétágú-árok felé. Ez az érdekes árokrendszer, a felettünk emelkedő magaslat és a szomszédos Fehérhegy között, hét hosszabb — rövidebb ágból egyesül. Ágai kis félszigeteket fognak közre. Kerüljük meg felülről. Az inenső oldalán fel, a túlsón le. Az útjelzést most elhagyjuk: fent majd ismét találkozunk vele. Az egyik szélső ág mélyén fakad az Árokszigeti-forrás. Keskeny gyalogút vezet le hozzá. Nyitott betongyűrűbe foglalt vize vígan csörgedezik tovább az árok sötét fenekén. — Több helyütt fiatal fenyőültetvény díszíti a tájat. Vigyázzunk rá, óvjuk nagyon!

Az árok mentén feljutunk a kopár pilisborosjenői fennsík szélére. Innen szépen áttekinthetjük. A háta a Nagykevélyről lenyúló Magas-erdőnek támaszkodik. Innenső oldalán a Fehérhegy és a 241 m-es magaslat képez befelé enyhe, de kifelé meredeken leszakadó, erdőszegélyezte peremet. Ez utóbbihoz a valamivel magasabb Vendel-hegy is csatlakozik; a Fehér-hegynek is van még egy csúcsa, s ezek a másik két oldalról is körülrájják ezt a magas fekvésű, a közepén kissé behorpadt katlant. Ez a keret rejtegeti a táj szépségeit.

A fennsík felett ott emelkedik teljes nagyságában a Nagy-Kevély... Sehonnán sem olyan szép, mint innen!

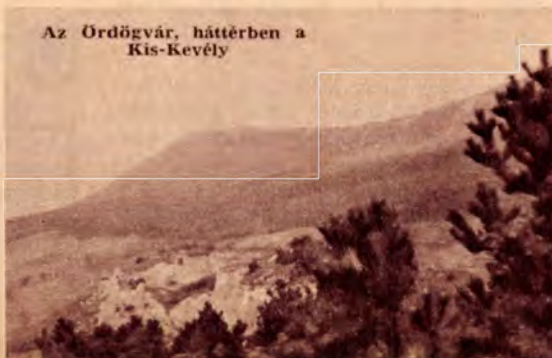
Közvetlenül előttünk magasodik fel, csaknem 300 méterrel. Sziklafalának tagozódása is szépen látható. Impozáns, lenyűgöző látvány!

A legyező-szerűen szétterülő árkon túl visszaereszkedünk ismét a völgybe. A völgyi út az egykori Csizmalomhoz vezet. A fűzettel szegélyezett patak itt a Fehér-hegy alá kanyarodik; onnan meg az erdő a patak felé igyekszik; közbül áll az öreg, rokkant malom. Régi idők tanúja...

De néhány perc múlva eszelid tájat már egy más arculatú tájrészlet váltja fel: a Solymár felől érkező zöld útjelzés — mely itt kel át a patakon — egészen más jellegű terepre vezet mindjárt.

Az eddig nyílt táj most bezárul. A Csiz-patak barátságos, széles völgyéből egy keskeny, szűk árokba fordulunk be. Az előrehaladás küzdelmesebb lesz. Sziklatömbökön kapaszkodunk át. A lomberdőt fenyves váltja fel. Jobbról mardek vízmosások bocsátkoznak alá. Az egyiket magasan fent a Jenői-torony karcsú sziklaalakulata zárja le. Ösvényünk felemelkedik a hegyoldalba. Ott halad színtezve, kanyarogva. A fenyők felett feltűnik a Solymári-fal. Alá érve látjuk csak, hogy milyen meredek az oldala. Keskeny gyalogutunk a Kerekhegy oldalában meredeken kapaszkodik egyre feljebb. Magasan felettünk feltűnik — majd ismét eltűnik — a Sűrű fiatalosban kelünk át a kétágú, sziklás árkon. De néhány perc múlva már a Magaserdő szép, ritkás szalderdejében visz tovább útunk.

Részlet az Ördögvárból

Az Ördögvár, háttérben a Kis-Kevély

A Solymári fal

Felérünk a széles pilisborosjenő-csobánkai kocsútra. A zöld jelzés megy tovább, fel a Kevély-nyeregbe. Régebben toronyíránt; ma kényelmesebben, kerülővel. Mi most nem megyünk feljebb. Lent maradjunk a Kevélyek alján...

Nem volt könnyű feladat annak idején ezt az útjelzést megfesteni. Nemcsak jelezni kellett ugyanis, de sok helyütt utat vágni is a vad bozótban, út nélküli hegyoldalakban. Egyes szakaszokon egyáltalán nem volt járható ösvény... „Számos helyen irtással, áthidalással, út és lépcsőzet vésésével tétetett járhatóvá” — írja az akkori *Turisták Lapja*. A turista fiatalság azonban nem riadt vissza a nehézségektől akkor sem. És 1922. szeptember 17-én átadták avatásra a kész utat.

A *Kerekeshegy* — melynek oldalában oly meredeken kapaszkodtunk fel az imént, itt fent barátságos, enyhe lejtővé szelődül. Alacsony, fenyőligetes, tisztasos teteje éles ellentétben áll a szemközti Kis-Kevély sokkal magasabb, meredek és sziklás oldalával. Ahol pedig a két hegy találkozik, mély bozótos szakadékot zár körbe. A szakadék völgyfőjében jó forrás fakad.

A *Magaserdőben* haladjunk a kényelmes, széles

kocsiúton. Jelzésen, majd jelzés nélkül. Erdőben, majd erdőszélén. Csak akkor hagyjuk el az utat, amikor az országos kék-jelzés jeresztezi irányukat. Követjük a jelzést s néhány perc múlva meglepő helyre érünk; egy köfejtéssel többé-kevésbé megbontott, színes homokkő sziklacsoport van alattunk. Lépcsős ösvényen ereszkedünk le az aljába. A látvány nagyszerű! Bizarr sziklaformációk, meredek sziklafalak; magasan fent kapunyi nagyságú sziklaablak, lent mély, barlangszerű sziklaüregek. S folyton változó színek gyönyörködtenek: sárga és barna, rózsaszín és lila. Ez az Ördögvár.

Az Ördögvárból egy kis fenyőligetes kúpra visz fel a jelzés. Majd a kálvária alá érünk. A falu szélén megint csak megválnak a jelzéstől. A Kövesbérc északnyugati oldalának tartunk. Kezdetben az erdő szélén visz utunk; majd jobbról fiatal, balról idősebb erdő fogja közre azt a kis völgyelést, melyben visszaereszkedünk kiindulópontunkhoz, a Borosjenőitéglagyárhoz.

Végig alacsonyan járunk... A 300 métert sem értük el sehol... A táji szépségek azonban nincsenek a magasságokhoz kötve... Megtalálhatók a hegyek alján is...

Pápa Miklós dr.

Orvosi tanácsadás

AZ ÉTELMÉRGEZÉSEKRŐL

Gyakran hallani, hogy az utóbbi időben szaporodnak az ételmérgezések, vagy legalábbis a gyomorrontások, bélfertőzések. Vajon mi az oka ennek?

Többféle okot ismerünk. A leglényegesebbek és leggyakoribbak a baktériumok útján okozott ételmérgezések, de újabban többször észlelünk gyomirtó szerek, permetező vegyi anyagok által okozott mérgezéseket is. Erre szomorú intő példa az almáskertből elcsent gyümölcs elfogyasztása utáni kettős gyermekhalálozás, amelyről annak idején a napisajtó is megemlékezett.

Túrák alkalmával nemegyszer tapasztaljuk, hogy étkezés után néhány órával a társaság több tagja hirtelen fellépő fejfájásról, hányingerről, émelygésről, nyomasztó közérzetről panaszkodik. Gyakran hasmenés is jelentkezik, jelezvén a gyomorrontás, tüneteit, amelyekhez még láz is csatlakozhat. Nem annyira a túlzott táplálkozás az oka ennek, mint inkább a baktériumok által megromlott, vagy egyéb mérgező anyagot (permetezőszert) tartalmazó, fertőzött ételek elfogyasztása útján keletkező mérgezés.

Kirándulások alkalmával különösen ügyelni kell a kultúrát és a helyes táplálkozásra. Több napos túránál a hátizsákban hordott élelmiszerek helytelen tárolása miatt előforduló veszélyekre is fel kell hívni a figyelmet. A hátizsákban külön kell csomagolni az élelmiszereket, egyrészt, hogy át ne vegyék kellemetlen illatú egyéb anyagok szagát, másrészt, hogy az esetleg több napra szánt étel mindvégig élvezhető maradjon.

A kenyeret tiszta, mosott vászonba takarva, nylonzsákba csomagolva célszerű védeni a kiszáradás ellen. A kenyér egyébként gyorsan megpenészedhetik, ezért nagyobb mennyiséget hátizsákban vinni nem célszerű.

Könnyen romló ételek közé tartozik a hús és a különböző felvágottak csoportja. Ezek legtöbbjét (szafaládé, virsli, kenőmájás, párizsi stb.) ajánlatos rövidesen elfogyasztani, mert főleg elcsomagoltan befüllednek és romlanak.

A konzervekről külön kell megemlítenünk azt, hogy felhasználásuk lejáratát idejét gondosan tartsuk be (szavatossági idő). Olyan dobozt, melynek pléh teteje feludorodik, használni nem szabad, mert a pléh kitüremkedését gázok okozzák és ez biztos jele a romlásnak. A kibontott konzerv tartalmát lehetőleg együlésben kell elfogyasztani. Nyitott konzervet tárolni — a gyors romlás miatt — tilos. Halkonzervekre és húskonzervekre ez a szabály egyformán érvényes.

Általában nyáron a felvágottak, kolbászfélék rövid idő alatt romlanak, célszerű ezek helyett könnyen emészthető, túra közben is jól tárolható ételekről gondoskodni. Magánszemélytől szerzett hurka, kolbász és sajtfélék sok bajt okoztak. Az állami kereskedelem ellenőrzött áru megbízhatók. Falun, bizonytalan eredetű forralatlan tej is veszedelmes lehet. A nyári cukrászdák fagyaltjai fogyasztását lehetőleg kerüljük. Iskolai kirándulásokon a vezetők külön is hangsúlyozzák a tanulók előtt a túra közben is kötelező étkezési rendszabályokat.

Ha a tisztaságra és óvatosságra vonatkozó szabályokat be is tartjuk, néha még így is érhetnek meglepetések. Ezek mellőzésével még inkább. Mosatlan gyümölcs élvezete a nyári gyomorrontások egyik szokványos oka lehet.

A vizivásra ez alkalommal külön is fel kell hívni a figyelmet. A terepen csak megbízható források, zárt kutak vize élvezhető. Úditőben hatnak a lezárt üvegben tárolható és patakban vagy forrásnál lehűthető gyümölcsnedvek. Túra közben szeszest italok fogyasztását — különösen az ifjúságnak — feltétlenül kerülni kell.

Dr. Palócz Gyula

TAVASZI FÉNYEK Visegrádon

Visegrád 42 kilométernyire van Budapeستől, a Duna jobb partján szorong a parthoz támaszkodva, olyan festői szépséggel, hogy nem tud a szem elszakadni ettől a képtől, bármerről nézi is. Tavasz fények járnak át most a hegyeket és a Duna vizét. Szédül az ember, ha a Salamon tornyától felnéz az óvárra, és szédül, ha letekint az óvár valamelyik csonka ablaküregéből a Dunára. Ilyen öröket rakatott magának a magyar király egy hegytetőre, a folyam fölé. Hűségese ő volt a visegrádi vár. De a török korszerűbb támadó volt, ágyúkkal jött a Hűség ellen. Ma almailatú levegőben pihenhet az ember Visegrád üdülőiben s álmaiban kiegészítheti a valóságot: mi lett volna hazánkából, ha nem tör ránk az oszmán hatalom.

Csend és nyugalom honol mindenfelé. Pedig sehol sem forgatják úgy a földet, a múltat keresve, mint Visegrádon. Régi útvonal ez. A korai vaskorszak közepéről valók a legrégibb kiásott emlékek: az urnasírok. S itt volt a rómaiak Pannóniájának határa, katonai erődítmény vigyázta, s meredek sziklafal a Duna felől. Jelentős hely volt, megyeszékhely a középkorban, s világhírű palotaváros Mátyás király korában. A mai visegrádi látogató örömmel veszi tudomásul, hogy remek út épült a Duna partján, hogy virágoznak az üdülők, virágoznak a gyümölcsfák, megoldják Visegrád vizellátását, megszépítik ezt-azt a faluban, melynek levegője olyan, mint a legfinomabb kéz simogatása. De minden visegrádi jó hírek között a legjobb: a várrendszer és a királyi palota feltárása. Száz éve lesz nemsokára, hogy Henszlmann Imre megindította Visegrádon az ásásokat, de még csak a várrendszerben. A híres palotát Schulek János kezdte kiásni 1934-ben, s most rendszeresen folytatják, évről évre, szünet nélkül. A Mátyás

király palotája ma Európa legnagyobb ilyenmű műemlékfeltárása. Pedig ami ma látható, még csupán egyharmada a nagy palotakomplexumnak.

Ilyen palota nem jött létre véletlenül s háttér nélkül. A visegrádi ásók, kapák és csákányok, a kések, kanalak, vésők és kalapácsok egy szervesen összefüggő múltat tárnak elő. Magyarország a középkorban egészséges arányok közt nőtt. Nagy Lajos király korában már 5648 község és város állt a hazában. Írásunk van róla, hogy II. Ulászló alatt a füstadót háromszázezer ház után rótták le. Megyénként volt tíz város s legalább háromszáz falu és település. S már ekkor vált Magyarország önállóvá művészet terén is. Építészeinknek saját szépségismé-nye volt. S ha mintaképet vettek, nem Bécsből vették, hanem a kútforrásból, Itáliából, ahol Dante hazánkat „boldog Magyarországnak” nevezte.

Ma már nem kételkedünk benne, hogy Castelli pápai legátus 1483-ban írt levélkezdő sora — „Kelt Visegrádon, a földi paradicsomban” — megfelelt a valóságnak. Oláh Miklós, az író és esztergomi hercegprímás, tíz évvel Mohács után itt járt, látta még a palotát. Oláh mondja el, hogy a palotában háromszázötven terem és szoba tálalható. Amint belép az ember, zöld fűvel és mezei virágokkal ékes mezőt pillant meg, fehér márványlépcső vezet fel a négyszögű függőkertbe. A függőkertben hárs-

fák díszlenek, közepén művészi szépségű kút emelkedik a múzsák képeivel, a kút tetején Cupido szobra márványtömlőből szorítja ki a vizet. A palota háta mögül, a hegyoldalból csatornákon vizet vezetnek a kút vörös márvány tálaiba, az onnan egy kerek medencébe csurog. Ebből a kútból győzelmi ünnepeken felváltva vörös és fehér bort folytatott Mátyás király tisztjei és katonái számára. Tavasszal és nyáron ezen a helyen reggelizett a király. Néha itt fogadta a külföldi követeket is. Aki író vagy tudós ma a szomszédos akadémiai üdülő vendége, ha a toronyszoba ablakán kinéz, épp ezt a helyet pillantja meg elsőnek.

Történetíróink soká azt hitték, Oláh Miklós túlzott s mesét mondott. Ma már tudjuk, hogy a mai visegrádi Fő utca 7. számú házától a 49. számúig, hatszáz méter hosszúságban és négyszáz méternyi szélességben húzódott a palota, melyet Róbert Károly kezdett el építeni 1335-ben. Itt játszódtott le a Visegrádi Királyi Kongresszus, mely Kelet-Európa békéjét kívánta biztosítani. Az építkezést Hunyadi Mátyás fejezte be, gótikus és reneszánsz stílusban. 1542-ben foglalták el Visegrádot a törökök, előbb kirabolták, aztán felgyújtották. Az ember kissé lehunyja a szemét a tavaszi fényben, s látja a szpáhikat, ahogyan égő fályákkal nyargalásznak, meggyújtják a küszöbre hányt szalmát és fát.

Még mindig sok ép része maradt, azt aztán a kurucoktól rettegő I. Lipót császár röpitette levegőbe, a felleget s a palotát is. A tető nélküli termekek a hegyről lezúduló víz feltöltötte iszappal és falevével. E hordalékföld alatt telett át a palotarom századokon keresztül, máig. Most már az ásások és helyreállítások révén áll a hálóboltozatos kerengő, áll a díszudvar java része, megcsodálhatod a kút kávalapjait a magyar király címerpajzsával. Oda-fenn áll már az emeleti terasz báboskorlátja. A hegyoldalba épített csodálatos öt teraszos palota kezd kinőni a földből.

Az ember nem tud betelni itt a látnivalóval, a fül mámorosan hallgatja a magyarázatot. A helyreállított lépcsőn feljuthatunk már a negyedik teraszra. Ötméteres földréteg alól gyönyörű oroszlanos falikút darabjai kerültek elő. A kút talapzatát öt fekvő vörös márvány orszlán képezte. Most mind az öt itt fekszik a múzeumban, a szomszédban, száz szobor darab, dombormű, kancsó között. Itt kushadnak, félig nyitott szemmel, komoran, lefésült sörénnyel, sebesülten várják, hogy egy új szobrász összeillesse szétvert végtagjaikat. A kőoroszlán csendes morogja:

— Látod, ember, az élet nem a kis viskók, alacsony gerendák formája, hanem a természet szépségének és szabadságának arányait kell megvalósítanod neked is, hogy szabad légy, s szépen élj!

M indig elfog a rettegés, valahányszor a száraz avart taposom, vagy fenyőerdő tüleveleinek párnáján, letört ágain sétálva látom, hogy a száraz falevéltre, recsegő, lehullott gallyakra települve kiránduló társaság süt szalonnát, vagy mézgasz fatörzsek alatt főz feketekávéét nagy lán gal. Minden elővívázat nélkül, természetesen. Kocakirándulók ő a haza napsugaras virányain.

Kirándulókat mondtam, lármás, hejehujás családi kört, avagy hivatali együtttest, amely a hétvégén sem tud elszakadni egymástól — nem pedig valódi természetjárókat. Ezek a hejehujás kirándulók gyűjtik föl boldog tudatlanságukban az erdőt, ők sercegtetik lán gal a szalonnaszírt, hogy a láng végiglibegjen az avaron, ők sétálnak olyan hanyagul Mancikát átölelve, hogy másik félkezükkel csak lepöccentik az égő cigarettavéget s ott is hagyják, hadd vessen lobbot az erdő. Mire a tűzoltók odaérnek, már a húszadik fa égjen legalább!

Taposom a múlt őszi avart májusi verőn a Nagyszénás alatt, és ilyenén majálist látok éppen vándolni. Hosszúhajú fiatalúr pengeti a gitárt, egy másik, nem kevésbé hosszúfürtű legényke rádiót nyekerget, Csöpike kezéből pedig e szent pillanatban borul ki lán galva a kávéfőző masina. Füstölgő Fecske-csikk lapui az ágak tetején. Nem álom meg szó nélkül:

— Nem félnek, hogy felgyújtják az erdőt? Oltsák el gyorsan.

Úgy bámulnak rám, mint akik nem bíznak ép elmémben:

— Ettől a csikktől? Az erdő? Ugyan, ne mondja!

— Egyetlen szál gyufától égett már le húszholdnyi fenyő — folytatam konokul s taposom a tüzeckét.

Rámmered az egész erdei zenekar; nem kedvelik, ha illetéktelenül avatkozik valaki a szórakozásukba. S ahogy tűnök is el a smaragd színű erdőben, a harmadik hosszúhajú sokatielemtően bökködi meg homlokát, felém mutat és még meghallom:

— Tisztára dilis. Vagy talán ő a tűzoltó parancsnok! Aztán tovább gyűjtogatnak. Egymást, meg az erdőt.

Meleg tavaszi nap a Szász Svájcbán. Rathenből indulunk, bástyaszzerű homokkősziklák, ég felé törő barna pillérek alatt kanyarog a

Május, némi monidóval

turistaút. De nem akármilyen, hanem széles, kellemes, jól jelzett. Lépcsőt vágtak, ahol kellett, kapaszkodó láncot erősítettek a sziklakeménybe, ahol szükségesnek látták. Ember pedig annyi ezen a kiránduló napon, mintha az Elba áradt volna idáig. Gyerekek nadrágféken a sziklák tetején. Kövér családapák pihegnek söröspalackkal, itt ott anyák cipelik a kajástáskát.

A turistaútnak szélén pedig mindenütt ott sárgállik a szemeteskosár. Képzeldjék el, mintha a Kékestető és a Galyatető között helyeztek volna el drótkosarakat, hogy a mátraházi sétálgatók oda dobálják a hulladékokat.

Rövidnadrágos apa áll az út közepén és tojást hámoz a kisfiának. A gyerek éhes, nagyokat nyel. Az apa gondosan tenyerébe gyűjti a tojás héjakat, még a földről is felemel egy csipetnyit. S amikor a gyerek bekapja a tojást, az apa nekilódul az útnak, menetel jó két percig, míg kosárra nem akad. Óvatosan hinti bele a törmeléket, villamosjegvét, gyufásdobozát is mellé, aztán megüszdulva ballagnak tovább. Az úton egy morzsa nem maradt.

Ebben a percben szemmel láthatólag s füllel hallhatólag pesti társaság ballag lefelé a Bástya-szikla tájáról. Egyik süvölvényük üres konzerves dobozt rugdos lefelé, ketten is rúgják, harmadiknak a mama, hegyesorrú cipővel. Nagyokat csörren a doboz. Végül pontosan a tiszta sétatút közepére gurul. Akkor egy másikat vesznek elő, azzal futballoznak. Ott is hagyják végül valamennyit.

Ez jutott eszembe, amikor a Budai Erdőgazdaság gondosan ápolt, fővénnyel szórt útjain járok a Makkos Mária mögött. Kellemes, akár egy szőnyeg. De csak hét-köznap reggel, közvetlen takarítás után.

Mert van-e fantáziája az olvasónak, milyen lehet egy vasárnapi „erdőzárás” esti óráiban a budakörnyéki utak csatateré? A konzerves dobozokat, szardíniás skatulyákat, a csokoládés papírokat, félredobott kenyérfaját, citromot és cigarettacsutkát mennyiségben és milyenségben el tudja képzelni a kedves olvasó?

Hányszor idézem magam

Erdői tábor a Börzsönyben

elő a drezdai apát, aki négyszáz métert gyalogol, kezében egy marék tojáshejjal, hogy még véletlenül se piszkítsa be az erdőt. El sem merném hívni valamely turistaházunkba vasárnap éjjel, amikor a közeli faluba visszavonulnak a beszélt helyi legények, piszkos ebédlöthermet, mocsok udvart, felfordított székeket s tengerré öntözött söntést hagyva maguk után.

Mert úgy szép a turistaház, ha alkoholban is tervet teljesít. És úgy szép az erdő, ha személtálda is!

Most néhány név következik, de következhetne akárk tizezer is. Viselőik bizonytalannal hálával fognak ránk gondolni, de hiszen az is volt céljuk: megörökíteni nevüket az utókor, vagy legalábbis a tájékoztató táblát olvasgató turisták számára. Nyilván azért vésik fába, firkálják jelzéstáblára, vágják kőbe nevüket, hogy teljes fényben ragyogjanak akár három nyáron át is. Mert vannak emberek és akadnak társaságok — az iskolák járnak, sajnos, elől ebben — akik nem levelezésben, hivatali okmányok szerkesztésében, nem dolgozatírásban tűnnek ki, hanem erdei emlékiratok alkotásában. Mindent telefirkáltak, amit csak érnek.

A Bükkben, Szentlélek alatt zöldel a bájos Loncírét. Ott csavarogtunk nemrég a rét körül, s mikor már a negyedik jelzéstáblát láttuk ugyanazokkal a nevekkkel telefeketítve, magam is elővettem a noteszt, hogy a szenvedélyes autogrammozók nevét átadjam a turisták nyilvánosságának.

Törökszentmiklósról például Kovács Magdolna és Sáros Jolán, meg Polgár Mária hagyta ott úgy a kézigjét, hogy a turistajelzést el sem lehetett olvasni, a miskolci Pasch András díszes keretét is rajzolt önmagának, Kulcsár Mária, Fónagy Klára, meg a többi mályinkai lány sem bírta megállni, hogy be ne kenje a táblát. De oldalakon keresztül idézhetnének a grafomániások szenvedélyét, nem kevésbé csufítják ők az erdőt, mint a szemetezők.

El is határoztam, hogy külön rovatot nyitunk erre a célra. S ha már az írásdűhben szenvedők nem nyugszanak az erdei örökléttel, készségesen másoljuk le nevüket fatörzsről, szikláról, emlékmű alapzatról, útmutató tábláról, kilátó-torony lengő tetejéről, erdőszház faláról, ahová csak írják, rajzolják, vésik: és cirkaalmas keret díszében adjuk nyomdai köztudomásra. Hadd olvassák minde nek és tudja meg a világ, hogy „Itt volt Saliga Jancsi” és „Itt evett, itt járt, itt énekelte a Vida család!”

Ahogy ezt egyszer a pomázi Kőhegy Petőfi-márványtábláján olvastam. A Vida familia úgy elnyomta az aranybetűket, hogy a költő már ki sem látszott alóla.

Van azonban egy mondas, amelyet, ha valaki nem ért; keresse ki a lexikonból: *Nomina stultorum jacet ubique locorum!*

Ebben maradjunk. Tessék csak nyugodtan jegyezni a neveket önnön-dicsőségre, közzétesszük. Így terem a világhír. De a neveltség is.

Szombathy Viktor

Amint látják, itt kétszer jártak a barbárok, a népvándorlaskor és a XX. században (Kovács Sándor rajza)

ANGYALFÖLD

Télen át olyan részein jártunk a fővárosnak, ahol szinte minden utcában sokszázéves házak fogadják a látogatót. Induljunk most olyan tájakra, ahol kevesebb a kőbe foglalt műemlék — bár a történelem sokszor végigviharzott ezeken az utcákon is. Május van, elsején vörös zászlók alatt vonultunk a pesti utcákon, menjünk hát most olyan kerületbe, ahol leghamarabb villant fel a forradalmi mozgalom vörös színe: Angyalföldre.

Az útvonalat a térkép mutatja: Angyalföld déli határa — igaz, hogy csak 1950 óta — a Szent István körút. A Dunapart felől indulva mindjárt két emléktáblát találunk két egymással párhuzamosan futó utca első házának falán: az első Fürst Sándornak, a másik Sallai Imrének állít emléket, az ő nevüket viseli a két utca is. 1932 nyarán állították őket statáriális vészbírótság elé, s a világ haladó embereinek tiltakozása ellenére halálra ítélték és kivégezték mindkettőjüket. Összes bűnük az volt, hogy — kommunisták voltak és a nép szabadságáért harcoltak.

Néhány lépés a két emléktáblától a Visegrádi utca. Alig pár házzal beljebb, a Visegrádi utca 15-ben néhány szobányi csendes műzeum áll: ezekben a szobákban működött a Kommunista Magyarországi Pártjának első központja, közvetlenül a megalakulás után, 1918 őszén. Akkor — itt volt a legnagyobb forgalom, hiszen egymásnak adták a kilincset a Váci úti, angyalföldi gyárak munkásai, akik hetek alatt az ország vezető erejévé nőttek a frissen alakult pártot.

A Váci úton annyi a gyár, hogy felsorolni is sok

lenne. Köztük egy-egy lakóház őrzi még a régi emlékeket. Pedig a régi sem olyan nagyon régi errefelé, hiszen annak is csak száz esztenedeje, hogy végigdöcögött az akkori Külső-Váci úton a pesti közúti vaspálya társaság első lóvasútja, amely a Széna (a mai Calvin) tértől vitte ki utasait Újpestig. Akkor még a mai Angyalföld egy részét futóhomok borította, annak megkötésére telepítették az Erdőtelek nevű ligetet.

De honnan jött az Angyalföld név? Biztosat senki sem tud róla, de sokan állítják, hogy a Rákospatak mellett állott Ördögmalomról korábban Ördögföldnek nevezték, ezt „szépítették” később Angyalfölddé. Más feljegyzések szerint Engel nevű kereskedőnek voltak telkei a környéken, azokat hívták Engelföldnek, amit a múlt század utolsó harmadában fordítottak magyarra. (És van egy pikánsabb feltételezés is: eszerint a pesti asszonyok az akkori külváros bábaasszonyaihoz jártag „angyalt csinálni”, mai szóval művi vetelésre.)

Haladjunk tovább a Váci úton. A Dózsa György út sarkán villanyrendőr irányítja a forgalmat, nehéz elhinni is, hogy a múlt század közepén még itt volt a Váci temető külső széle. Kisfaludy Károlyt 1830-ban még ide temették, s az utolsó sírokat 1890 táján egyengették el, hogy házakat emeljenek és piacot nyissanak a területen. Kissé odébb, a mai Dózsa György út 61-ben fegyház volt, ott végezték ki a múlt század leghírhedtebb haramiáit.

A lámpa zöldet mutat, mehetünk tovább. A Róbert Károly körút következik, amelynek vonalát csak 95 évvel ezelőtt nyitották meg, teljessé téve ezzel a pesti

PESTI SÉTÁK

„külső körutat”. Most a legszélső házban Angyalföld színháza működik, a József Attila Színház. A másik oldalon pedig új hid ível át a Dunán: az Árpád-híd, amelyet a korábbi évtizedekben már többször elterveztek, de megvalósítására csak a felszabadulás után, 1950-ben került sor. A hidfőnél pedig egész „Új-Angyalföld” épült. Egymás után, szinte gombamódra nőnek ki a földből az új lakóépületek, üzeletházak.

Még tovább, szinte észrevétlenül ömlik a Rákospatak a Dunába. Öreg épületek, kertek, ócskavastelepek váltják ma egymást ezen a környéken — amely pedig talán a legtöbbet szerepel a magyar történelemben. Itt volt ugyanis a híres Rákos mezeje, ahol ősidők óta tartották az országyűléseket. Itt gyűltek össze a köznemesek akkor is, amikor a Duna jegére vonultak Hunyadi királlyá választását támogatni, s még utoljára akkor, amikor Napóleon, a franciák császára hívta össze a magyar nemességet, hogy felkelésre bírja őket a Habsburgok ellen. Akkoriban még nem volt errefelé város. Pest messze volt, a mai Belváros területén. A Rákospataktól északra Jenő község terült el, amelynek lakosai hajósok és révészek voltak. (Talán az ő hagyományaikat őrzi ma az angyalföldi Hajógyár.) Odébb Szent László-major feküdt, körülbelül azon a tájon ahol a „rég” Pest találkozik Újpesttel.

Látnivalót keveset találna itt a bedekker. Legalább is olyat, ami a múltat őrzné. Hiszen Angyalföld múltjához a munkásnyomor is hozzátartozott — ma pedig a bérkaszárnyákat modern lakótelepekkel cseréli fel a munkáshatalom.

Múltbeli szép emlékekért, látnivalókért érdemes átszabadni a Duna túlsópartjára, a Margitszigetre. Összetartozik Angyalfölddel, s nemcsak azért, mert közigazgatásilag a XIII. kerülethez tartozik, hanem azért is, mert két híd köti össze őket.

Ma már csak Margitszigetnek mondjuk, pedig aligha van az országban még egy földrajzi hely, amelynek ennyi neve lett volna az

idők során. Kezdetben, az Árpád-házi királyok idején Nyulak szigetének hívták, mert a királyok vadaskertje volt itt. Később palotákat építettek a szigeten a főurak — így lett a neve Urak szigete. Amikor a Boldogasszony-rendhez tartozó apácák építettek kolostort, ismét nevet cserélt: Boldogasszony szigete lett. A múlt század legelején, amikor Sándor majd József főherceg-nádor épített itt palotát, a sziget a nádori méltóság latin nevét kapta: Palatinus-sziget lett.

Valamennyi névadójának emlékét őrzi valami a Margitszigeten. Az egykori vadaskert hagyományának szerény őrzője a mai vadaskert néhány özzel, szarvassal és pávával. A palotának és a kolostoroknak romjai ma idegenforgalmi nevezetességek. Az ismételt feltárások nyomán ma már teljesen kivehető a zárda egykori alapja a sziget északi felében. Helyreállították a premontrai szerzetesek egykori templomát, s láthatók az 1270 táján épült ferences templom kiásott romjai is.

A Palatinus nevet a főváros legszebb strandja őrzi — és őrzeni fogja hamarosan a 21 emeletes toronyszálló is, amelynek építéséhez — a sziget déli végénél — rövidesen hozzákezdnek.

A Margitsziget csak 1908 óta tartozik Budapesthez. Addig a Habsburg-család magántulajdona volt, 11 millió koronáért adták át „a főváros közönségének”, amely azonban — az 1919-es 133 napot kivéve — csak 1945 után vehette birtokába. Mindaddig belépődíjat szedtek a szigeti bejáratnál. Ma már egy kellemes vasárnap délutáni séta — sőt, egy meleg nyári estére is ajánlható — végigjárni a szigetet. Az Árpád-híd közelében álló zenélő kúttól a rózsakerten át a szabadtéri színpad, a kaszinó, a hóforrások, a mű-vízesés — mind megannyi kedves látnivaló. Megéri az időt és a fáradságot.

Várkonyi Endre

A NAGY PILLANAT:

A ZÖLD LÉC

Kevesen vannak, akiknek személy szerint be kell még mutatnunk *Homonnay Károlyt*. Hiszen bárki természetjáró hétfőn vagy pénteken telefonon vagy személyesen kérdéssel fordul a Budapesti Természetbarát Szövetség Váci utcai Tájékoztató Szolgálatához, tőle kap felvilágosítást, útmutatást: ezen a két napon ő van szolgálatban. A turisták megszokták, hogy mindent tud, fejből válaszol szállás-, útjelzési kérdésekre és mindenre, melyekre a turisták itt gyakran választ keresnek.

Mégis, mennyi meglepetést rejteget ez a gazdag múltú természetjáró élet. Mennyi bemutatni való van. Mindjárt először az életkora: ki hinné, hogy ez a fürge, mozgékony, öröklé vidám, fiatalos külsejű turista hetvenöt éves és ötvenöt éve már, hogy egyfolytában tulajdonosa a turistaigazolványnak?

S az eredményei? Csak a legutóbbi évekből egy néhány tény: Három év alatt, amíg a Textiles Dolgozók Természetbarát Egyesületének vezetője volt, a szakosztályok száma 18-ról 72-re, a szervezett turisták száma 2200-ról 4200-ra gyarapodott. Vagyis hároméves vezetése alatt 54 munkahelyen és 2000 dolgozóval kedveltették meg annyira a természetjárást, hogy ott új szakosztályt alakítottak és új tagok léptek be.

Ő szerezte meg régi szakosztályának a nagyrátpusztai turistaházat is, mely most sok fővárosi turista kedves kirándulóhelye. Gondozása alatt kibővítették, helyrehozták, kitatarozták a turistaházat. Egy évtizede szervezi a textilipari dolgozók táborozásait, mely az első öt-száz fős létszám óta már ezerkétszázra gyarapodott — és ennek a létszámnak a táborozási költségeihez a szakszervezet üdülési keretéből jelentős összeggel jár hozzá!

Végül: öt esztendeje elnöke Homonnay Károly a VI. kerületi Természetbarát Szövetségnek és innen, e vezető posztról is sok hasznos kezdeményezés fűződik nevéhez. Elég ha csak egyet említünk: kidolgozta az új szakosztályok megalakításának és

mozgalmi életbe indításának módszertanát.

— Fél évszázados *turistáskodás alatt mi volt a legmaradandóbb túraélménye, Károly bácsi?* — kérdeztük meg a Turista nevében.

Két történettel is válaszol. Egyik tavaszi éjszakan történt. Kimerült alpinista támolygott be az állomásfőnöki irodába — akkor Tátrafüred állomásfőnöke volt — és közölte, hogy valaki lezuhant a Kis Viszoka 2426 méteres csúcsáról. Károly bácsi azonnal üzembe helyezte a tarajkai siklót, amely a gyorsan összeverbuvált mentőosztagot két kilométeren át felszállította. Egyetlen korcsolyapálya volt a meredek hegyoldal. Néhány önkéntes, edzett mentővel mentek csak tovább, hogy — életük kockázatásával — kihozzák a szakadékból Matzner Istvánnak, a kassai napilap szerkesztője fiának holttestét. A család kis, ma is örökött aranyszoborral ajándékozta meg az önfeláldozó mentési kísérletért.

A másik történet — egy évtizeddel későbből — sokkal vidámabb, de ez is meglepetéssel kezdődik. Károly bácsi ekkor — tizenhat évig — a MÁV bécsi IBUSZ-kirendeltségét vezette. Kedves hagyomány volt, hogy munkatársaival, barátaival a karácsony utáni holtseasonban vették ki szabadságuk jó részét és mindig más vidékét mentek megismerni az Alpoknak.

— Ezen a télen — meséli — éppen Tirol következett. Tehát a Hochkönig-re mentünk — ez Mühlbach után van. Fiatal házaspár voltam, szép volt az élet, annyira szép — itt egy kicsit keresi a megfelelő szót Karcsi bácsi, aztán nevetve fejezi be: — legalább annyira szép, mint most.

— Vidám társaságunkkal telekacagtuk a hegytetőn álló turistaszállót, az Arthurhaus-t. Nagy túrákat tettünk. Ifjú feleségem, Angéla arca úgy ragyogott előttem a havas utakon, mint egy madonnakép. Széles jókedvünkben mindenből tréfát csináltunk, még az időjárásból is. Mindaddig, amíg vissza nem tréfált bennünket.

— Vidám ott-tanyázásunk első hetének végén ugyanis ellepett bennünket a hó. Sok tájat bejártam, sok havazást megéreztem, de olyat azóta sem láttam. Három és fél napig ömlött, mintha millió dunán szakitottak volna szét. Napi egy méter hó esett.

— Bezárva lenni egy turistaházba — nem volt az akkor rossz kaland nekünk. Igenám, de a házvezetőnő riasztó jelzést adott: a harminckét jóétvágyú, sokat túrázó fiatal ember az elmúlt héten felalta a turistaház egész élelemkészletét. Ha sürgősen nem hozunk utánpótlást, éhkoppon maradunk.

— Megszerveztem az expedíciót. Angéla, a feleségem, az elsők között jelentkezett. Nem volt kis dolog, amire vállalkoztunk, hiszen többméteres hó lepett el mindent. Csak a legkiválóbb síelők jöhettek.

— Vidáman indultunk útnak. A nagy lejtő előtt kis előnyt adtunk egymásnak, nehogy valaki belefusson a másikba. Ceglédi Pista barátom maradt leghátra, sereghajtónak, ő volt a legvidámabb.

— Bezzeg elkomorult az arca, amikor odalenn, az erdőszélen, ahol a nagy le-siklás után összegyűlekeztünk, rátörtem a kérdéssel: Hol a feleségem?

— Összenéztünk heten. Azonnal, szó nélkül indultunk visszafelé Angélat megkeresni. Nyomainkat már összevissza keresteztük, abból sem igazodhatunk el. Mások is járhatnak arra, mert törött sílécet, botot is találtunk, idegen túrázók nyomait. Csak Angéla nem volt sehol. Órákig kerestük már, amikor valami kis hegyes zöldet láttam meg a havon. Mennyit ugrattam Angélat a lehetetlen zöld színű léceiért! Eszeveszetten kezdtem ásni a behavazott patakmederben lefelé. És ott

Homonnay Károly

volt az én kis feleségem, az ijedtségen kívül semmi baja nem történt. Kicsúszott az egyik kanyarban és fejjel lefelé zuhant a felül vízszintes, de igen mély hótömegbe. Sajátmagától sohasem tudott volna kievickélni onnan. Azóta is örizzük az életmentő zöld sílécet, mint családi ereklyét. Na, miért nem nevezsz? Vidám történetet akartál.

— Ha valaki nyolcméteres hóba zuhan...

— Az megfullad, ezt akarja mondani — vág közbe Angéla néni — és lehet, hogy velem is ez történt volna. Csakhogy, mielőtt akkor az eséstől és az ijedtségtől elvesztettem volna az eszméletemet, minden erőmmel összevissza csóváltam a fejem, hogy egy kis rést nyissak a lélegzéshez. Így volt levegőm, amíg Karcsi kiásott.

„Fejcsóválás” — jegyezzük a történet csattanóját. Karcsi bácsi nevetve nézi a szót és megjegyzi:

— Alighanem ott tanulta meg, de igen jól. És hosszú házasetünk alatt de gyakran csinálta...

Nevetnek. Egymásra kacsinanak. Átölelik egymást. Már látom, nem csak az volt turistaéletünk nagy pillanata, amit most elbeszéltek, hanem ez is és az ilyenek, melyek két ember szeretetéről beszélnek. A szeretetről, mely rengeteg közös túrán edződött nemessé, kalandokon és vízszontagságokon át...

Gesztelyi Nagy Zoltán

Útban Mühlbadról a Hochkönig-re

BAKONYI BARANGOLÁSOK

KANÁSZOK, BETYÁROK

A Bakonyerdő társadalmában a kanász volt a legrangosabb. De hát kivel is kellett versenyeznie az elsőségért? Legfeljebb a szénégetőkkel, a hamuzsír-főzőkkel, a taplószedőkkel, a szerszámkészítő fafaragókkal. Más nem is élt az erdőben. A taplószedők is inkább csak átvo-nultak rajta könnyű kordélyaikon; fejszével levagdosták az útjukba eső vénebb fákról a taplót, aztán vitték be Zircre, feldolgozni tűzszerszámmak, vérzéscsillapító szer-nek, vagy nyári sapkának.

A híres bakonyi famívesek kezdetben telet-nyarat az erdőben töltötték; néhány alkalmas fát kidön-töttek, kunyhót raktak melléje, s két szerszámukkal — a szekercével és a fúróval — ott a helyszínen gyártották nagy szakértelemmel a teknőket, talicskákat, szekér-alkat-részeket, lapátokat, villákat, gereb-lyéket. Később inkább már haza-szállították a faanyagot falujukba, s otthon, a fészker alatt dolgozták fel áruvá.

A szénégetők meg a hamuzsír-fő-zők — akik az elégetett fák kilúgo-zott hamujából állították elő az üvegyártás és szappankészítés fon-tos alapanyagát — az esztendő jó-részét a Bakony mélyén töltötték ugyan, de hát ezek a kormos-füstös mesteremberek hogyan lehettek volna versenytársai a táncoslábú, délceg kanásznak, aki a Bakonyerdő legdrágább kincsét, a nagyhírű disz-nóállományt őrizte?

Az erdei tisztásokra települt kon-dás-tanyákra távoli falvakból is ki-szökdöstek a legények virtust tan-ulni, tánc-formákat ellesni. Fényes

kisbaltájukkal a kezükben hujjogva járták a szilaj fattyúk a kanásztán-cot:

*A bakonyi erdőbe,
Kanász vagyok kedvemre.
Leteritem a subámat,
Odavárom a rózsámat,
A rózsámat.*

Csárdabeli mulatozásuk zajos, fé-kezhetetlen volt. Pintszámra itták a bort, furulya- vagy dudaszóra ug-rottak táncba, közben baltáikat az ivó gerendájába vagdosták. Csak a

betyárok tettek túl rajtuk. A híres bakonyi betyárok!

Hát azokkal hogy is volt?

Az erdős magyar tájak közül a Bakonyt népesíti be legjobban be-tyárokkal a köztudat. Rómer Flóris száz év előtti leírása szerint „*még honfitársaink nagyobb része is olyannak képzeli a Bakonyt, mint a szenvedélyes regény-olvasók az Ab-ruzzokat: utak nélküli áthatolhatatlan sűrűségű őserdőnek, amelyben minden fa mögött útonálló lap-pang...*” Krúdy Bakonya sem sok-ban különbözik ettől a képtől: „*Hogy remegett a baljóslatú erdő-ségtől hatvan-hetven esztendő előtt az utazó. Minden fatörzs mögött Sobri szűrét látta, az árok száraz fa-levelében a betyár árvalányhajas kalapját, a szarka tarkaságában a haramia ingét...*”

A Bakony irdatlan erdei, barlang-jai — a kőlikak —, pásztortanyái és félreeső csárdái kétségtelenül jó bú-vóhelyek voltak az embernyúzó uraságtól megszökött cselédek, a tűrhetetlen életviszonyok, a társadalmi igazságtalanság ellen lázadó jobbágyok és zsellérek, az erőszakos verbuválás elől menekülő pásztorok és falusi legények számára; az „*el-hirhedt Bakony*” befogadott és el-rejtett mindenkit, akit a rendi tár-sadalom bilincseiből való szabadu-lás vágya zúgó erdeibe űzött. De a Bakony soha sem volt zsványtanya. Számkivetett emberek húzódtak meg benne, nem haramiák. Még a szigorú erkölcsi felfogású, tudós bencés pap, Rómer Flóris sem mond semmi rosszat róluk. Az 1850-es évek végén a Bakony minden zeg-zugát bejárja, de „*még a legmarco-nább arc is, mely félénk utas vérét fagyasztani képes lenne, 'dicsértes-séssel' vagy 'szerencsés jó nappal'*

Betyár a kedvesével, egy diófából fara-gott tükrös fedőlapján

közeledik" feléje. A marhát ugyan elhajtják, s kenyérből meg szalonnából álló sarcot gyakran vetnek ki a magános puszták lakóira vagy az uradalmi tisztekre, de ha megkapják amit kérnek, tisztességtudó köszöntés után továbbállnak.

A betyárok, a szegénylegények többnyire beérték azzal, hogy biztosították mindennapi élmüket. Bebezörgettek a földbirtokosokhoz, ispánokhoz, udvarházakba, majorokba, s ételt rendeltek. Sonkát, bort követeltek, bárányt, baromfit ölettek. Igen sok uradalom rendszeres évi komenciót mért a betyároknak, terményekben és állatokban, akár cselédeknek. Így biztosították a „járkálók”, „sétálók” jóindulatát. Ha kívánságuk teljesült, békével távoztak, ha azonban nem kaptak jószerevel, vitték erőszakkal. Kicsapták a nyájból a birkát, kondából a süldőt, gulyából a borjút; feltörték a kamrát, a pincét, meg a szőlőhegyi borházakat. Hónapokat töltöttek a szabad ég alatt; gallysátorban, kőlikban, hegyszakadékok, vízmosások odúiban; háltak vén fák tövén falevélalmon, bokrok sűrűiben, üres pajtákban, aklokban, szénapadlásokon, elhagyott szénégető-tanyákon. Pagonyokban, ligetes tisztásokon süttötték a húst, a szalonnát, a gombát:

*Hát a betyár hol eszi a vacsorát?
Zöd erdőben süti a nyers szalonnát.
Bal markába csöpögteti a zsíráját,
Avval keni fekete göndör haját.*

A népköltészet a meleg rokonszeny hangján szól a bakonyi betyárokról. A férfias virtus hordozóit látja bennük. Megéneklí bátorságukat, büszkeségüket, önérzetüket, szótartásukat és igazságérzetüket. A gazdagok ostorát, a szegények pártfogóját látja bennük, akik megtorolják a méltánytalanságot; kifosztják

Régi bakonyi parasztház belseje

Óskü Arpád-kori temploma a XII. századból

Bakonyi juhász egy faragott borotvatok fedelén

és megbotozzák a cselédeivel, szolgálival kegyetlenkedő földesurat, ispánt, gazdatisztet. Rablásaikkal a hatalom és a vagyon birtokosait rövidítik meg. A népdal szerint a betyárt azért teremtette az Isten, hogy az emberek közt igazságot tegyen; elvegye attól, akinek sok van, és odaadja annak, akinek nincsen: „Isten teremtette a betyárokat, — Hogy azzal verje a gazdagokat.” — énekeltek az erdővidéki jobbágyfalvakban.

A bakonyi népművészet is igen változatos formában örökítette meg a szegénylegények világát. Faragó pásztorok botokra, pipaszárazakra, tükrösökre, sőtartókra, ostorvelekre vészték rá a betyárélet egyes jeleit; a szaruból, csontból való tárgyakon, kürtökön, borotvatokon pedig finom karcolások formájában elevenedett meg a csárda-asztal mellett koccintó, szerelmesével enyelgő, vagy a pandúrok közt önérzetesen, felvágott fővel lépdelő betyár alakja.

A néplélek tükrében megjelenő bakonyi szegénylegény a balladákban kapott legmaradandóbb költői formát, de megható szépségűek azok a népdalok is, melyek a betyárélet viszontagságait, a számkivetettséget, a bűjdosást és a megterés szüntelen vágját éneklík:

*Erdők, mezők, vadligetek,
Be sokat jártam bennetek!
Ott jártam én a vadakkal,
Sirtam a kis madarakkal.*

*En Istenem, rendelj szállást,
Meguntam már a bűjkálást,
Sűrű erdőben bűjdosást,
Sík mezőben a nagy futást...*

A kanászvilág után a betyárvilág is régesrég letűnt a Bakonyban. Elhaló emlékeivel azonban még mindig találkozók a turista az öregek meséiben, az erdőszegélyen legeltető pásztorok gally-tűz melletti merengéseiben, s a népdalok fakuló, haluló szövegében.

Antalfy Gyula

Kit kérdezzünk meg, milyen a lassan hömpölygő folyam tavaszi varázsa, vagy nyáresti bája, amikor már szél szikkasztja a réti füvet, s kókadtan rezeg az erdei fák levele; milyen a nedves parti pázsit, vízre hajló fűzfalomb, sötétzöld éger, milyen a hívogató, langyos homok?

Milyen érzésekkel száll hajóra a vízi ember, s miközben hegyi sporttársa az ormok messzi világában él, a vízi ember előtt, úti feladatként a Duna, Tisza, Rába, Zala, vagy a Körös kanyarog?

Ez a szó: *hajó*, ne téveszse meg a bakancsos természetjárót, nem termes gőzhajóról van szó, sem uszályról. A vízi sportolók hajónak tisztelik a *kétpárevezőst* — másképpen: *dublót*, vagy még magyartalanabban *kielbootot* — úgyszintén hajó a *szkiff*, a *kenu*, a *kajak*. Van ebben a „hajó” névben valami szeretetteljes megbecsülés a jármű iránt, amelyre — miként a egymászó a kötélre — a vizen kalandozó ember teljes hittel rábízta magát.

Erről beszélgetünk a vizekre-szállás évadjának kezdetén *Szilás Lászlóval*, aki az MTSZ vízitúra-bizottságának vezetője és *György Tiborral*, aki viszont a Budapesti Természetbarát Szövetségben tölti

be ezt a tisztet. Mert, ha van, aki testestül-lelkestül a hegyi barangolásnak, a motorozásnak, a kerékpározásnak él, ugyanúgy *ezrelv vannak a víziélet szerelmesei is*. És, aki e kis haza járható víziútjait már tucat-szor evezte végig, s járt messzi külhoni vizeken is sokszor, arra a kérdésre, hogy *melyik víziséta a legszebb*, gondolatban magához ölel minden partmenti tájat, *valamennyit* bűvösnek, szépnek, igézőnek vallja, kivétel nélkül.

Milyen a *Duna*? Fenséges, megnyugtató, panorámájával messzi tájakra csábító. S a Dunában a mosoni-győri *Szigetköz*? Túlzás nélkül: vadregényes. Erdő, liget, vízmadár paradicsoma; nesztelen őzsuhanás, illanó halak, a parttól messze épült kicsi halászfalvak fehér foltja, földig boruló fűz, lián, megannyi apró sziget, puha főveny. Milyen a *Hernád*? Hullámos hegyhátak között történelem. Kanyargó, sebes folyó, partján várromok, Rákóczi emléke, nemes bor, ízes gyümölcs, s távolban füstölő gyárkémények erdeje. A *Rábáról* beszélj! Igen, a Rába lassúdad, mint egy szimfónia második tétele, költői, mint egy brit folyó és forradalmi lélek, ha megáradt. Ilyenkor medrét sem leled, végül egy réz színén evezel. S a *Tisza*?

Keresztül-kasul sz

Szeszélyes, mint a nő, vidám, mint egy gyermek, a leglaposabb rónán sem unalmas, mert folyton változó. Megannyi kanyar, s ha gátak elé ér a hajós, akkor cipekedéssel nehéz testi munka is. De ez csak fokozza a mulatságot, s a hajós-élvezetet. S milyen nyugodtan, meghittent barátságos a *Körös*, változatos, kiismerhetetlen a *Bodrog*. Hegyi tájak izgalmát hozza a *Bódva*, s a *Rakacsvi* utazás a felfedezések örömeivel kecsegtet. Melyik vízzakasz a legtisztább? Csodálkozunk, mert a *Duna* vize a legkristályosabb a rajkai zsilip után. Melyik a legszennyezettebb? A *Sajó*, a sok partmenti gyár miatt. Ámde történelme is legszomorúbb, itt a muhi mező. Nála csak a mohácsi mezőség szomorúbb. Ám, a magyar lét szomorú lapjait gyorsan oldja föl a jelen megannyi öröme, alkotó erejének látása tavasztól őszig tartó változó bája. Úgy halad el az ember előtt táj, történelem, ember, alkotás, mint ha nézőként ülne színházba.

Belépőjegy is van: a két kéz munkája, az evezés, a húzás. Színházi szünete is: a lefelé való csorgás.

A visszaemlékezések heve elragadja a két mesélőt. Már nem szakkérdésekről beszélünk, hanem a víziutak változó, forgó színpadáról, testnek, léleknek — divatos szóval éljünk — igazi kikapcsolódásáról. Ezt a „merek” és „összehajtható” hajó cipelése sem szűrki el; hiszen amíg vízre nem kerül a jármű, súlyos testi munka is: víz mellé keríteni a kajakot, dublót, vízre tenni sátorral, ruhával, élelemmel, főzőeszközökkel, nap ellen, eső ellen védő felszereléssel. Igazi víziember fellegektől sem retten.

Lassan húzni föl part mentén, mintha andalogna az utas, kikötni olykor, megfürdeni, sátrat verni, főzni, vagy ruhát rántva magára, a közeli faluba vásárlásra menni, városban utcákat nézni, hegyoldalon várromot mászni, esti táborútnál elalvásig egymásnak mesélni, miközben csak

TÖRÖKVERŐ „MU

EGY 400 ÉVES LEGENDA NYO

Furcsa históriák keringenek egy kis zalai faluról, amely szinte észrevétlenül ül a dombok között, néhány házával, utcájával. Csak afféle dülöt vezet hozzá, s ritkán tisztelik meg a kíváncsi látogatók. A község nagyszerű legendát őriz. Ismerjük meg:

— Kicsi gyerek voltam, amikor idetelepedtünk Mukucsfalura. De mindjárt feltűnt nekem, hogy egy mukucsot (mókust) sem látok. Mondom is a 96 éves Juli nénémnek, ugyan miért Mukucsfalura ez? Nohát, akkor megtudtam. Tudod fiam, mondta a néném, valamikor itt nagy erdőségek voltak. Cserfaerdő sűrűsödött ott, ahol most a szőlőgerezdek érnek. A fákon meg annyi volt a mukucs, mint égen a csillag. Aztán, amikor a török hordá el akarta árasztani a falut, okos gondolata támadt a falu népének. Zsákokba gyűjtötték a kis vörös jószágokat, s várták a törökök támadását.

Amikor aztán megjelentek a kontyosok a falu határában megnyitották a zsákok száját a falubeliek. A sok mukucs meg futott, neki a bugyogósnak. Azok meg úgy látszik nem láttak még ilyet, mert ének emelték a kezüket és ordította kereket oldottak. Azóta Mukucsfaló a falu neve.

A 70 éves Simon István, elhallgat. Sáros csizmáját nézegeti, s maga is mosolyog a legendán. Az ő idejében már minden egyszerűbb, hétköznapibb lett. Mukucsfaló sem igaz „Mukucsfaló” már. A pár házból álló település összeházasodott Lickóval és Vadamossal. Ma Lickóvadamosnak hívják a községet. Persze csak hivatalosan és csak az idegenek. A bennszülöttek ma is Mukucsfalónak hívják a — Munkácsy utcát. Mert egyetlen utca let a egykori faluból. De függetlenségét valahogy mégis megőrizte. Ezt talán annak Cserta-ágnak köszönheti, ame-

ep magyar vizeken

ad vizeken (Susóczky Ferenc felvételei)

egy zsebrádió láthatatlan hangfona köti össze a kicsiny tábor a nagyvilággal.

Más a természetjárók szárazföldi ballagásának varázsa, más a hegymászó szomszúsága újabb s újabb csúcscokért, más a tájékozódási verseny izgalma valamely térképes rejtvény megoldása fölött, s megint más a víziélet nagy nyugalmanak vonása.

Amde, az érzelmes vízszemlékezések költői szövevényei mögül szálljunk ki egy percre a szervezés prózai világába is.

Országosan 3500 vizitúrázót tartanak nyilván, ennyi az igazolt. Mégegyszer ennyi a „vadevezős”. Az igazolt, képzett evezősök főként szakosztályokban indulnak vízre — „túráznak”, mondanók idegen szóval — és egy hajó két személlyel már igazolt túra lehet; általában 3—6 hajó indul közösen a vizekre. Legélénkebb, természetesen, a fővárosi túramozgalom. De élénk, szakosztályi élet folyik Győrött, Esztergomban,

Vácott, Mosonmagyaróvárott, s valamennyire Baján is. A Tiszát a szegediek, szolnokiak, s a Hajdú-Bihar megyeiek járják. Nagyon kedvelik a Rábát Körmentől, a Hernádot Hidasnémetitől, meg a Siót.

Legkedveltebb hosszú túra a *Nagykör*, ez a természetjárók Országos Kéjének felel meg. Jelvénytulajdonos körút, pecsételési lehetőséggel. Az óramutató járásával megegyezően indul Pestről a Dunán, Sión, Balatonon, Zalán, Rábán (átemeléssel) Győrig s onnan vissza Pestre a Dunakanyaron át. A Balatont főleg a kényelmes gumikajakkal szelik át, ide a merev kajak, dubló nem alkalmas. Másik kedvelt túra a *8-as út*. Vonala egy óriási nyolcas, megkerülve a Szentendrei s a Csepel szigetét, azzal az előnnyel, hogy a Soroksári ágban a tassi zsilipnél újabban már zsilipelhet is a hajó.

Közép-Európában egyik legnépszerűbb közös vizitúra a minden évben megrendezett *Nemzetközi Dunatúra*, a TID. Tavaly mi ren-

deztük, idén az osztrákok; július 5. és augusztus 27. között bonyolódik le Regensburg és a bolgár Russe között. Ez évben ez már a tizenkettedik. Július elején „vízi embereink” a lengyel *Mazuri tavakhoz* is ellátogatnak; a lengyelekkel Magyarországon viszont ismét felújítottuk az 1932-ben kezdeményezett *Sobieski János emléktúrá*t. Ez június 23. és július 1. között lesz Esztergom—Budapest—Ráckeve—Dunaharaszti között. A „házi evezések” között a *Felszabadulási emléktúrá*t említjük meg április 8—9. között, a dunakeszi *évadnyitót* május 13—14-én és a *megannyi pontszerző vizitúrázást*, egészen a szeptember végi *évadzáróig*. Ezek fővárosi kezdeményezések. Vizitúrázóink más magyarországi központjaiban is hasonló programokkal kedveskednek az evezős társadalomnak. És a nagy, szervezett vonulatok között mennyi egyéni kezdeményezés, családi, baráti, egyesületi indulás! (Megjegyezzük, hogy a Sobieski emléktúrára május 15-ig lehet jelentkezni a Magyar Természetbarát Szövetség központjában, (Bp., V. Rosenbergházaspár utca 1.). Ismertetőt is innen küldenek.)

Vannak-e megoldatlan, ügyes-bajos kérdések is a

vizitúrázók birodalmában? Vannak. Elsősorban: *nincsenek vízi térképeink*. Egy volt: az Esztergom—Dunaújváros közötti út, ez elfogyott. A magyar vízisport térkép szempontjából *egyetlen, terjedelmes fehér folt* — és itt az Állami Könyvtérjesztő Vállalatra hárul a feladat, térképet rendelni. Jó térkép nélkül nincs vízisport. Ugyancsak bajnak tartják szakkörök a *vízi jártassági vizsga eltörlését*. Ez az ügyetlen, tanulatlan, a vízi KRESZ-ben járatlan, úszás-tudatlan vad társaság számát szaporította. Tovább: a merev hajóknak a MAHART hajóin való *szállítás* is körülményes; személyhajón megoldhatatlan. Jól szállítani csak az *összszehajtható kajakot* — írjuk le szomorúan, magyarul: *Faltbootot* — lehet. Azonkívül a szép magyar campingek keveset törődnek *kikötőhellyel*, pedig nemcsak autóstábor van a világban, hanem ezres létszámú evezőstábor is, a szónak elvont s valódi értelmében. Ugyancsak kérdéses a *tárolás* lehetősége; mert egyre több az *üdülő* a Római parton, s egyre kevesebb a valódi csónakház. Hiszen mind több ember vásárol csónakot és szerzi meg magának a vizen való *üdülés örömet*.

UCSOK" ABAN

gyik választóvonalat húz a régi tca és a község többi része zözé.

Simon István nyugdíjas táncelnök az új időkről mesél. A világháború előtt a Rózsás vasaság volt itt minden, de azán kiparcellázták a birtokát. Lekiestünk a földnek. Nem paszkodhatunk, termelősövetzeti csoportba tömörülve dolgozunk, kinek-kinek megan a rendes jövedelme.

A Munkácsy utcában többnyire régi házak állnak. Az pületek tetején még nem sűsödnek a televízióantennák, le az emberek, azok már naiak. Bejárnak a kultúr-ásba, hogy megnézzék szín-átszó csoportjuk játékát, vagy önyvet kérnek a könyvtárosól.

A község lakóinak egy része szakadt a földtől. A közeli lajipari központba járnak dolgozni. Az 575 lakó közül azonban legtöbben a gazdálkodás-ál maradtak.

— Nézzen körül — mutat Simon István a tájra. — Ezerkét száz hold. Ebből élünk. Az erdőknak hire-hamva sincs már. Csak a régi legendában.

Követjük a tekintetét, amely a ködbe borult szőlőhegyekre, s a barnán terpeszkedő szántóföldekre visz. Önkéntelenül a legenda jut eszünkbe — s szinte magunk előtt látjuk a törökverő „mukucsokat”. De a Lickóvadásra vezető úton most egy sincs.

Csak két fiatalember igyekszik rajta, a község felé.

Horváth Ildikó

(sz. v.)

FEL A MAGAS HEGYEKBE!

A Magyar Hajó- és Darugár váci gyáregységénél állandóan fejlődik, szélesedik a természetbarát mozgalom. A nyári tervekről beszélgettünk Lehoczky Miklós tüzavezetővel.

Legnagyobb szabású tervünk az, hogy a Magas-Tátrába megyünk túrázni a nyáron — mondotta Lehoczky Miklós — és megfelelő számú jelentkező esetén — két csoportot is indítanánk. Már tavaly is voltunk a Magas-Tátrában, s a harminchat részvevő felkeltette a többiek érdeklődését is. Az idén szeretnénk eljutni Zakopanéhoz, a Halas-tóhoz és a Tengerszem-tóhoz a lengyel oldalon. A cseh részen pedig a Béli Tátrát, a Csorba-tót, a Poprádi-tót, a szimbolikus temetőt keressük majd fel. Pillanatnyilag még csak tizen-tizenöten vagyunk, de mások is komoly érdeklődést mutatnak és gyűjtik a pénzt. Ha vállalati autóbusszal sikerülne elmenünk, olcsóbb lenne az út, és még az az előnye is volna, hogy ott állhatnánk meg, ahol kedvünk tartja. A szállást máris biztosítottuk.

A hazai tájakat sem fogjuk elhanyagolni a nyáron. Persze, az itthoni túrák szempontjából is nagy segítség a vállalati busz. A Karancsba tervezünk túrát, és meg akarjuk ismerni a salgóí és a somoskői várat. Sopron, Kőszeg, Ják, Gyula, a Bükk és a Mátra is terveink között szerepel. A Pilisbe, Börzsönybe, Cserhátra vonattal megyünk. Általában havonként három túrát teszünk majd, egy—másfél naposakat, a távolságtól függően.

Azt kérdezi, mi a tagság fejlesztésének módszere, a szervezés „titka” nálunk? A tapasztalat azt bizonyítja, hogy a sikeres túra vonzza leginkább az embereket a szervezett természetbarátok közé. Ha sokan mesélik: jó volt, szép volt, olcsó volt, a többiek is kedvet kapnak.

A túratervet idejében kikasztyuk a hirdetőtáblára, mindenki elolvashatja, s ha érdeklő, jelentkezik. A nagy utakra — a kedvezmények miatt — csak szervezett természetbarátokat viszünk, a kisebb utakon azonban szívesen látunk vendégeket is.

A múlt évben, a tátrai túránál ugrott meg a taglétszám, s azóta is egyre növekszik, fejlődik. Arra törekszünk, hogy a fejlődés állandó jellegű legyen — mondotta befejezésül Lehoczky Miklós.

A fiatalosság és a magas

Azt mondják, furcsa sport ez a hegymászás. Bolondok űzik, akik ahelyett, hogy drótkötélpályán, vagy kiépített szerpentineken mennének fel a csúcsokra, nekimennek a legvadabb szikla- és jégfalaknak, gerinceknek. Sokszor a legmostohább időjárás viszonyok között, kockára teszik testi épségüket, néha életüket.

A hegymászás a legszebb, a legfáradtságosabb sportok közé tartozik, persze ez nem jelenti azt, hogy ezen sportág a férfiak részére van kisajátítva, mert ismerünk számos, igen jó női hegymászt is. A hegymászás magasszínvonalú testi és szellemi felkészültséget, akaraterőt, önuralmat, bajtársiasságot, áldozatkészséget, szóval jellemes magatartást követel meg. A hegymászás harmonikusan fejleszti testünk minden izmát, fejleszti gyors elhatározókészségünket, tájékozódókészségünket és hozzásegít megismerni és megszeretni mindazokat a tudományokat, melyek a hegymászás területével szoros összefüggésben vannak. Így a meteorológia, geológia, botanika, biológia, kartográfia stb.

A hegymászás nagyrészt a fiatalok sportja, mert kielégíti azok egészséges romantikáját, kalandvágyát. A hegyek ehhez megfelelő környezetet nyújtanak. Nagy vonzerőt ad ennek a sportnak az abszolút és relatív új és ismeretlen meghódítása, fokozott nehézségek legyőzése. És mindez a természet lelket üdítő, csodálatosan szép környezetben folyik.

Igen nagy számmal találunk turistákat és hegymászókat a világ

szellemi nagyságai között, így pl. Eötvös Lóránd, a világhírű fizikusunk Európa-szerte ismert hegymászó volt.

A magyar hegymászó sport tekintélyes múltra tekint vissza. Számos hegy viseli magyar első megmászójának nevét. A magyarok pionírmunkája nemcsak a nagyrészt magyarok által feltárt Magas-Tátrára terjedt ki, ma is élő nagy pionírajaink, Komarniczky Gyula és Román, Grósz Alfréd mellett csak példának említve az Alpokban találjuk az Eötvös- és Zsigmondy-csúcsokat, Afrikában a Teleki-vulkánt stb.

A felszabadulás utáni években a magyar hegymászás holtpontra állt. Néhány idősebb magyar hegymászó segítségével a Magyar Természetbarát Szövetség létrehozta a hegymászó szakbizottságot és hozzáfogott a magyar hegymászóport újjáfejlesztéséhez. A kitartó munkának hosszú évek után az eredményei meg is mutatkoztak. Bár ezek még szerény eredmények, de a jövőbeli fejlesztés kilátásai biztatóak. Jelenleg 300 főre becsülik ezen sportágat űzők és támogatók számát. Egyelőre Budapest nyújtja a legtöbb hegymászt, de a vidéken is vannak az MTSZ kebelén belül hegymászó bizottságok. Ilyen a borsodi, veszprémi és a győri albizottság. Állandóan tudomást szerzünk új alakulatokról. Így az Egyesült Gyógyszer- és Tápszergyárban egy tisztagú, a miskolci Műszaki Egyetemen egy tizenhat tagú hegymászó csoport alakult meg a közelmúltban.

Kedves turista társam, nem akarom, hogy csalódj, nem krimit írok. A cím csak egy érdekes és tanulságos élményt takar, ami velem és a túratársaimmal történt.

Egy Bakony völgyi kis község szélén táboroztunk a múlt nyáron. A falu széle közel volt, látszottak a házak, a kivilágított ablakok. Sátrink előtt üldögéltünk és mesélgettünk vacsora után és néztük a tiszta égbolt csillagait, amikor hosszú nyávogás szerű hangot hallottunk a fejünk felett. Csend lett, mi ez? Pszt! Csendre intem a társaságot, bagoly koma most indul éjszakai őrjáratra a magtárak és kazlak tolvajai megrendszabályozására... Néhány pillanat múlva hangtalan árny suhant a fák közül a falu felé.

Menjünk, nézzük meg, mit csinál, indítványozták a fiatalok. A sátrak között örnek ott maradtak néhányan és négyen csendesen lesétáltak a falu szélére a hajdani malom és a magtár mellé. Este 10 óra lehetett és a falu házai már elcsendesedtek, kihunytak az ablakszekek.

ÉJSZAKAI

Hol lehet a bagoly? Csendesen megálltunk a magtár mellett és néztünk az ég felé. Valahova ide jött vadászni az bizonyos, ha türelmesen nézzük a kékbársony eget, bizonyosan meglátjuk a suhanó árnyat. Szerencsénk volt. Alig 10 percnyi nézelődés után a magtár ablakából kisuhan a bagoly és leült a malomrom egyik falkiszögelésére. A holdfényben lehetett látni, hogy a lábával fog valamit és hogy időnként lenyúl és tép a csőrével egy darabot a zsákmányából és elfogyasztja. Nem tartott sokáig az étkezés, csakhamar körülnézett és már ott sem volt. Vagy kétarasos macskabagoly volt. Hazafelé a tábor irányába bandukolva kérdezték a gyerekek, hogy milyen bagoly van még és mit esznek és miért félnek tőlük a babonás emberek? Alig győztem elmesélni róluk mindazt, amit röviden itt is elmondanék.

hegyek

Magyarországon nincsenek magas hegységek — mondják — és így ezen sportág fejlesztésére nincs mód. Ez téves felfogás. Az NDK-nak csak a drezdai homokkőtornyok állnak rendelkezésére, Hollandiának semmi hegye nincs, mégis mindkét állam a legkiválóbb teljesítményeket nyújtó hegymászókat állítja ki a nemzetközi frontra. Ahhoz, hogy a fiatalok kellő alapszakkörrel szerezzenek ezen sportágban, bőségesen elegendők a magyar hegymászó iskolák, ahol megfelelő biztosítással a magas hegységekben előforduló legnehezebb problémákat is megtaláljuk, persze az ott található óriási magasságok nélkül. Bőven rendelkezünk hegymászó iskolákkal a Pilis, a Bükk hegységben, s a Bakonyban, de iskolának alkalmas szikla-alakulatokat a Gerecsében és más hazai hegyekben is találunk.

A magyarok számára a hegymászóképzés tulajdonképpen középszintű a Magas-Tátrának cseh és lengyel része. Közel van és az utazás költségei nem túlzottak. De található 500 m-es sziklafalak Romániában, Bulgáriában és Jugoszláviában. A Magas-Tátra télen alkalmas a tulajdonképpen magas hegységekben szűkebb hó- és jégtechnika elsajátításához is.

Azok a fiatalok, akik ezt a fokozatos hegyászó iskolát kijárták és kellő tapasztalatra tettek szert, megfelelő nehézségi fokozatokat betartva, kipróbálhatják tudásukat a megfelelő felügyelet mellett, akár az Alpokban és a Kaukázusban is. Tulajdonképpen a Kaukázus az előisko-

Fenn a csúcson (Almásy Sándor, Nyíregyháza felv.)

laja a nagyobb expedíciós vállalkozásoknak.

Ahhoz azonban, hogy valaki a tehetséges hegymászók ezen álmát elérhesse, szorgalmasan kell gyakorolnia ezt a sportágat, a különböző fokozatokon keresztül, mielőtt egy nagyobb vállalkozásban résztvehet.

Az ifjúságnak tisztán kell látnia azt, hogy a nagy hegymászók is hosszú évig sziklamászó iskolákon folytattak céltudatos gyakorlatokat, edzették különböző módszerekkel ellenállóképességüket és csak ezután fogtak neki középszerű vállalkozásnak.

A magyar hegymászó sport fejlesztése nemcsak a hegymászásra alkalmas fiatalok számának növelé-

sén múlik, hanem azon is, hogy a sportegyesületeknek módjában van-e a hegymászó csoportokat létszámuknak megfelelő felszereléssel ellátni. A másik előfeltétel, hogy fokozni kell az oktatási lehetőségeket, de ezzel csak úgy érünk el eredményt, ha a meghirdetett hegymászó táborozáson a fiatalok kellő számban meg is jelennek.

A baráti szocialista államoktól, amennyiben arra érdemes fiatal hegymászókat ki tudunk állítani, megfelelő támogatást kapnánk. Ez alatt azt kell érteni, hogy rendezvényeikre és táboraikba a költségek fedezése mellett meghívást kapunk és ott magasabb fokú oktatásban részesülhetünk.

Bucsek Henrik

ŐRJÁRAT

Hazánkban több bagolyfaj él. A legnagyobb az 50–60 cm magas füles uhu, vagy buhu. Védett, ritka állat, mely sziklák közt fészkel és noha néha kárt is tesz, nyúlfiak, kis özek elragadásával, mégis kíméletet érdemel, mert nagyon kevés van már belőle. Az összes többi hasznos rovar és egérszűrtő, a füles erdei és mezei bagoly csakúgy, mint a fületlen macska és gyöngybagoly, vagy az ugyancsak fületlen kicsi, gerle nagyságú kuvik. A bagoly „füle” nem fül, hanem felmereszthető tollpamacs a szem felett. Afféle madár-dísz.

Szegény jámbor és hasznos kis kuvikot tartja a babonás ember a halál madarának. Valószínű magyarázata ennek a tévhitnek az, hogy ez a kis bagoly az egereken kívül rovarokkal is táplálkozik és a rovarok előszeretettel repülnek a fény felé. Falun korán fekszenek az em-

berek ágyba, a hajnaltól tartó kemény munka után. Világos ablak csak ott van, ahol beteg, vagy halálkó van. Világosság van, bogarak is vannak a fényben és az éhes bagoly bogarakat akar fogni, odarepül ő is. Azután jóllakik éjszakai lepkekkel és vidáman kurjant egyet. No, egyéb sem kell a sok babonásnak, kitalálták, hogy a szegény madár a halált hívja. Jön az, ha itt az ideje, akkor is, ha szegény bagoly hallgat, vagy közelben sincs. No meg a különös kinevezése a madárnak. A nagy, alkonyatkor is látó szeme, éjszakai életmódja mind elég arra, hogy féljenek tőle és ne szeressék. Pedig kevés állat hajt annyi hasznót a ház körül és a mezőn, mint éppen ők. Gyomortartalom vizsgálat során sokéves kutatással megállapították, hogy egy bagoly annyi egeret és rágcsálót pusztít, mint egy egész macska család és hozzá még olyan helyeken is, ahol nem jár macska. A kis kuvik pedig emellé a káros cserebogarak, szövőlepkék és bagolylepkék százait is elfogyasztja.

Szeressük hát és védjük e külö-

nös, érdekes és hasznos madarokat. Félreeső padlásokon, poros tornyokban megtaláljuk fészkeiket, ne bántuk, hagyjuk, hadd keljenek ki a tojások, cseperedjenek fel a fiókák, mert ahány bagoly tevékenykedik a magtárak körül, annyi több mázsa gabona marad meg nekünk és nem lesz az egerek zsákmánya.

dr. Agócsy Pál

A Maljovicza menedékháznál

A Hét-tónál. Háttérben a Haramia-szikla
(A szerző felvételei)

Szeparativa Banjanban szállunk le a buszról. Hosszú és mély sziklás völgyből vezet az út felfelé. Útunk eleje kopár, de később egyre több és nagyobb fenyővel találkozunk. Szemben baktat egy magányos csacsi, hatalmas köteg fával. A meredek és köves úton rossz nézni, hogy imbolyog. Szeretnénk megszabadítani terhétől ezt a botorkáló, roskodó kis állatot. A csacsi gazdája kényelmesen, szál bottal jön. Két óra alatt érünk 1200 méter magasra, széles és lapos nyeregponthoz, szép tó és egy úttörőtábor közelébe.

Rengeteg a patak, tiszta vizüket magasan fekvő helyen felfogják, csövekkel a házakba vezetik. Zúgó patak mellett fekszik utunk első célja is: a Szkakavicze menedékház.

Másnap kirándulunk a „Hét-tó”-hoz. Ismét fölfelé. Érdekes, hogy a növényzet-határ itt mennyire föltoledott. Kétezer méternél fogy el a fenyő, de még van boróka, majd gyephavas. Ragyogóan süt a nap, de a levegő nagyon erős. Mindenféle birkanyájak.

A gyephavas szélénél félkörben találjuk a Hét-tót. Azokon túl több száz méter magas sziklafalak vad birodalma. A természet csodás változatossági: a hófoltos kopár sziklafalak, két tavak, bennük a tükröződő ég, a zöld gyepek — távolabbi csipkés hegyvonulatok. Sajnáljuk itt hagyni e szép tájat.

Vidám, hangos csaholással három kutya rohan felénk. Ezekkel már fölfelé jövet megbarátkoztunk. Szép erős állatok és barátságosak. Selymes, vastag szőrűket jó simogatni. Nagyon szelídek látszottak, de aztán kitört belőlük a farkaskegető természet: egy másik birkanyáj négy kutyájára egyszerre rohantak rá. Ugyanis éppen a maradék ebédünkön osztzkodtak.

A következő napon odébb állunk egy házzal. Ismét zúgó patak, sűrű fenyvesekkel tűzdelt völgyek között vándorolunk. Utunk nagy részét öszvérúton tesszük meg, ahol a kényelmesebb turisták bérelt öszvéren vitethetik hátizsákjukat. Megérkezünk a festői környezetben fekvő hegymászó táborba. Barakkokból és nyolcszemélyes sátrakból áll, de most épül két modern turistaház a széles völgy oldalában.

A telep vezetője sokat magyaráz a Riláról. Innen kapja a főváros is az ivóvizet. Jövőre is jöjjünk el — mondja —, akkor szívesen elvezet bennünket a Pirin hegységbe. Az még szebb, ott 152 tengerszem van.

Még este elbúcsúzunk, mert reggel öt óraker kelünk, hogy nekivágjunk a Maljovicza csúcsnak.

Sziklás, helyenként nagyon meredek úton haladunk. Illetve út nincs is, csak a fekete-sárga vas-oszlopok mutatják az irányt. Aztán, hogy egyikőtől a másikig miként megy az ember, az mindenki ítélőképességére van bízva. Egyre feljebb megyünk, egyre jobb a kilátás. Hófoltok, sziklák mindenütt. És csörgedező patakok. Az biztos, hogy ebben a hegységben kevés helyen van szűkség a kulacsra.

Még feljebb megyünk s a déli oldalra érünk, ahol virág is nyílik. A bolgár népköltészet kedves találós kérdése jut eszembe: „erdőn, mezőn gyertya — szél el nem oltja”. Egy útjelző tábla mellett hagyjuk a hátizsákjainkat és felsétálunk a csúcsra, mely 2731 méter magasságban van. A Rila oromkoszorújára nyílik innen kilátás: a hegység legmagasabb csúcsára, a 2925 méter magas Muszalára, ahol Dél-Európa legmagasabb meteorológiai állomása van. Északra az Iskár folyó látszik, mögötte a főváros szomszédságában a Vitosia, dél felé a Pirin. Majdnem elérjük a felhőket, nem csoda, hogy annyi költő, festő megörökítette ezt a tájat.

Aztán elindulunk lefelé a füves legelőn, itt-ott márványkövek csilognak a napfényben. Még egy utolsó emelkedés jön, az utolsó nagy hómezővel.

Ez az oldal sokkal szelídebbnek látszik, mint amelyiken fölfelé jöttünk, s mégis sok a nehézség, s fizikailag megéri az ember amire az 1600 méter szintet leadja. Rogyadozó térdekkel érünk le a völgybe, éppen a büfés pavilonba ütközünk, aminek nagyon megörülünk. Itt jut eszünkbe délután 4-kor, hogy ma elfelejtettünk ebédelni. Van keletje a „kiszelo-mleko”-nak, a bolgár yoghurtnak.

A híres Rila-kolostornál vagyunk. Bulgáriában a török hódoltság 1393—1878-ig tartott. A feudális szétdaraboltság volt az oka, hogy a második bolgár cárság nem tudott ellenállni az ozmán török terjeszkedésnek, és, hogy eredménytelenek maradtak Zsigmond és Ulászló királyaink s a törökverő Hunyadi János felszabadítási kísérletei. (Várnában van is egy Hunyadi-szobor.)

Félezer évig a bolgár kultúra őrzői a kolostorok voltak. Ezek közt az egyik legszebb a Rila-kolostor, melynek múzeumát ez év június 15-én nyitották meg. A középkori bolgár kultúra emlékeit őrzi: Szerzetesek munkái láthatók a kiállításon, a sok régi ruha és fegyver mellett. Minden kor emlékét őrzi a kolostor komor, várszerű épületrendszere. Késő bizánci stílusán a reneszánsz dereng át, szépen faragott ikon oltára a kései barokk nagyon szép alkotása.

Utunk során volt egy-két kényes helyzet is, amikor a helyi szokásokat félreértettük. Szerte a világon, ha valamire igent mondanak, akkor bólintanak egyet. Bulgáriában a bólintás „nem”-et jelent, ha viszont nemet intenek, azt jelenti, „igen”. Ebből sok humoros jelenet adódott. Az is fordítva van náluk, hogyha hívnak „tuka, tuka!” — ide-ide, mondják, s közben a kezükkel búcsút intenek, mint mi is bolgár barátainknak, akiket — s szép országukat — soha nem lehet elfeledni.

Bödör Miklós

A természetbarátok érdekeinek legmesszebbmenő képviselője

A BTSZ ÚJ TITKÁRA NYILATKOZIK

Előző számában gyors hírből közölte a Turista, hogy elfoglalta munkahelyét a Budapesti Természetbarát Szövetség új titkára, dr. Kürthy Miklós. Most azzal fordulunk hozzá, mondja el, mik a tervei, mire készül ebben az évben a Budapesti Szövetség.

Két rövid pontban tudnám összefoglalni munkaprogramomat — kezdi Kürthy Miklós nyilatkozatát. — Egyik: a természetbarát mozgalom erősítése létszám-növeléssel és a mozgalmi élet tartalmi gazdagításával. Másik: a természetbarátok érdekeinek legmesszebbmenő képviselője.

Milyen módszerekkel, eszközökkel kívánja megvalósítani ezt a két célkitűzést? — kérdeztük.

Szövetségünk ez évi — 1967-es — munkatervében szerepel a tagok létszámának 5 ezerrel való növelése. Ennek első feltétele, hogy megjavítsuk a propaganda és az ifjúság körében végzett munkánkat. Az ifjúságban utánpótlásunk leggazdagabb bázisát látjuk, de eddig nem használtuk ki a lehetőségeket, hogy minden iskolában — ahol még nincs — legyen természetjáró szakosztály. Propagandánk feladata pedig, hogy a természetjárás előnyeiről és

eredményeiről széles körű tájékoztatást adjon, elsősorban a sajtóban. Sajtóvonalon persze legelőször a TURISTA segítségével számíthatunk, mely eddigi párhetes működése alatt is sokat segített. Ezt még szélesíteni kívánom, egészen addig, amíg a TURISTA a mozgalom elsőszámú propagandaeszközévé válik.

A tömegesítés érdekében fokozni kívánom a tájékoztatói versenysport népszerűsítését. Nem kétséges, hogy — főleg a fiatalok körében — igen sokan éppen a versenyeken át szeretik meg a természetjárást.

A mozgalom belső életének gazdagodása, tartalmi erősödése érdekében elsősorban a túszerzők képzésének színvonalát kell tovább emelni.

Mozgalmunk tömeges elterjedésének feltétele az is, hogy az eddiginél sokkal többet foglalkozzunk a turistalétesítmények építésével és azok karbantartásával.

A Társadalmi Erdei Szolgálat célkitűzéseivel teljes egészében egyetértek és azt elődömhöz hasonlóan kívánom fejleszteni. Meg kívánom azonban jegyezni azt is, hogy az Erdei Szolgálatot csak kölcsönöségi alapon

tudom elképzelni. Nem tartom ugyanis megengedhetőnek, hogy egyik oldalon természetjáróink heti pihenőnapjukat az erdők társadalmi megóvásának szentelik, ugyanakkor a másik oldalon sok esetben kivágják a jelzett fákat, amely jelzéseket áldozatkész aktivistáink készítették. Helyesnek tartanám, ha a sokat hangoztatott erdész-turista barátság nemcsak szavakban nyilvánulna meg, hanem tettekben is. Ez a természetbarátokon nem fog múlni.

Végül is fontos szerepet tulajdonítok a propaganda munkájában a Budapesti Természetbarát Klubnak is melynek rendezvényeit igen sokan látogatják és úgy érzem, hogy a jövőben érdemes fokozottan foglalkozni működésével.

Mozgalmunk tagjainak érdekképviselőjében — fejezte be nyilatkozatát a titkár —, szoros kapcsolatot kívánok fenntartani a kerületekkel, de a szakosztályokkal is. Meggyőződésem, hogy csak a felül való minél gyakoribb találkozás során lehet megismerni problémáinkat, ami a megoldás előfeltétele.

Az „Anton Ivanov” és „Georgi Dimitrov” partizán brigádok nyomán május 26. és június 1. közötti időben nemzetközi részvételi túrát rendez a Bolgár Turista Szövetség a Rodope-hegységben. Az esemény az ENSZ „Nemzetközi Turisztikai Év” keretében kerül lebonyolításra.

Felújítják és ismét üzembe helyezik az 1864-65-ben épült ún. „Rainer-kunyhót”. Tarpataki vízesésnél épült kis kőmenedékház a Magas-Tátra első ilyen turistalétesítménye.

A XXVIII. FICC-Rally-t július 30. és augusztus között rendezik meg a Bécs közelében levő Laxenburg-i nemzetközi campingben. A Rally-re 25 ország 2000 táborozóját várják. Az előtáborozás július 27-én kezdődik. (Felvilágosítást a Magyar Természetbarát Szövetség Camping Bizottsága nyújt.)

Ez évben negyedszer rendezik meg Jugo-szláviában a Nemzetközi Una Vízitúrát. A Strbacki Buk—Bihac—Ostrozac—Bos. Krupa—Bos. Novi útvonalú túrára július 29.—augusztus 2. között kerül sor.

Egy nyolevan tagú argentin katonai őrs ez év elején megmászta a 6960 m magas Aconcaguát, az Andok legmagasabb csúcsát. A csúcsmászás rendkívül nehéz időjárási körülmények között, mínusz 20 C° hidegben történt. — A teljesítmény előtti napon egy német, egy svéd és egy japán expedíció kénytelen volt lemondani a csúcs megmászásáról az időjárási viszonyok miatt. Az argentin katonák tulajdonképpen az akkor már 10 napja eltűnt japánok felkutatására indultak, mert azt hitték, hogy a hóvihár miatt veszélybe kerültek.

Az „OL” című svájci tájékoztató-sport folyóirat márciusi száma 2 oldalon fényképes magyar vonatkozású anyagokat közöl. Ismerteti a Magyar Természetbarát Szövetség nyújtotta segítséget, az izraeli természetbarátok első két tájékoztatói versenyének megrendezéséhez, továbbá beszámolót ad az 1966. évi „Vasutas Kupa” versenyen részt vett svájci futók tapasztalatairól. A lap magyar versenytáblák fotóit is közli.

Észak-Amerika legmagasabb hegycsúcsát a 6193 m-es McKinley-csúcsot mínusz 50 C° hidegben és 200 km sebességgel szélviharban mászta meg a 22 éves Art Davidson, a 24 éves Dave Johnston és a 35 éves Ray Genet. Az eredetileg 8 tagú expedíció egyik tagja Jacques Batkin a második napon lezuhant és életét veszítette, ketten eltűntek.

Magas színvonalú volt a „Páli Tivadar” emlékverseny

Egy évtizedes állandó fejlődés után idén először rendezte meg a Magyar Természetbarát Szövetség a „Páli Tivadar” emlékversenyt. Még a kezdeményező Budapesti Vörös Meteor SC természetjáró szakosztályának rendezésével országos jellegűvé vált a verseny és évről-évre magasabb színvonalon folyt, jelezve ezzel nemcsak a rendezők, hanem a résztvevő természetbarátok, fiatalok és idősebbek, a természetjárással rokon tudományok iránt érdeklődők tudásának gyarapodását is.

Az idei verseny ismét ilyen nivógemelkedésről tett tanulságot. A tavalyi szintekkel már nem lehetett megőrizni az elsőséget. Eppen ezért — néhány név mellett — új neveket is találunk a győztesek között.

Eredmények:

Felnőttek. Összesített eredmény: 1. dr. Bársonyos Jenő (Móvár) 4, 2. Radnóti Sándor (Veszprém) 9, 3. Török István (Debrecen) 13, 4. Szabó Gábor (Szécsény) 21, 5. Acház László (Pécs) 28, 6. Kubik Olivér (Móvár) 28.

Általános ismeretek: 1. Havas Gáborné (Budapest) 14/40, 2. dr. Bársonyos Jenő 15/52, 3. Kéry Károly 16/57, 4. Maróti Ervin (Szeged) 17/42, 5. Szabó Gábor 17/51, 6. dr. Gundrum K. (Pécs) 21/58.

Térképészet: - Radnóti Sándor 7/76, 2. dr. Bársonyos Jenő 7/87, 3. Török István 8/80, 4. dr. Praeffort László 8/90, 5. Acház László 9/88, 6. Mándoki József 9/90.

Ifjúsági: 1. Zimmer Péter (Pécs) 7, 2. Kunjalvi Zsigmond (Szeged) 9, 3. Boros Dezső 17, 4. Szabó István (Szécsény) 19, 5. Walloschek J. (Szécsény) 27,5, 6. Szikós Zsolt (Miskolc) 31.

Általános ismeretek: 1. Szabó István 7/45, 2. Hábermann Gusztáv 12/38, 3. Kardos László (Szécsény) 14/47, 4. Barta János (Pécs) 15/60, 5. Kovács Lajos (Szécsény) 21/59, 6. Zimmer Péter 24/60.

Térképészet: 1. Zimmer Péter 4/67, 2. Kunjalvi Zsigmond 8/60, 3. Szalai Tamás (Pécs) 9/71, 4. Földes Gábor (Tatabánya) 12/69, 5. Kovács Tamás (Szécsény) 12/86, 6. Tóth Sándor (Szeged) 13/63.

Szász Károly

TÁJÉKOZÓDÁSI VERSENYEK

A Bp. Pedagógus és a BEAC nagy harca a Felszabadulási vándorserlegért

A

Lajos-forrás környékén

A hagyományos Felszabadulási Emlékverseny ebben az évben a Pilis hegységben hivata nemes küzdelemre a tájékozdási versenysport hívt: A rendező BTSZ jó szervező munkáját dicséri és a mind nagyobb versenykedvet jellemzi, hogy az ünnepi sportműsor legnagyobb tömegeket megmozgató küzdelme volt a Pilismarót—Pilisszentlélek térségben lebonyolításra került verseny, amelyen mintegy 600-an álltak rajthoz a különböző osztályokban. Pomázról Pilismaróig MÁVAUT különjárat autóbuszok vitték a versenyzőket majdnem a rajthelyig, csak úgy zsongott a környék a vidám természetbarátoktól.

Az első napon a tájékozdási futóversenyre került sor, tíz kategóriában. A női I. osztályú mezőnyben a Bp. Pedagógus lányok főlényes biztonsággal szereztek meg az első három helyet, Monzpart Sarolta 3 másodperc híján teljes 10 percet vert az utánakövetkező legjobbra. Természetesen a csapatverseny is a Pedagógusok biztos zsákmánya lett. Női egyéni I. o. I. Monzpart 46.10, 2. Cser Borbála 56.22, 3. Balázs Éva 59.25 perc. Csapatban: 1. Bp. Pedagógus 224.46, 2. BEAC 269.21, 3. Bp. Postás 362.29 perc.

A férfi I. osztályú gárda harca annál élesebb volt. Sőtér, a Bp. Petőfi versenyzője beekelte magát a Bp. Spartacus két ágyúja, Papp Gy. és Orsi közé, az éles küzdelmet jól mutatja az időeredmény is: 1. Papp Gy. 57.50, 2. Sótér 58.05, 3. Orsi 60.39 perc. (Schön-

viszky a számára rövid, 8100 m-es távon nem tudta kifutni magát, így nem sikerült az első három közé jutnia.) Csapatban viszont már jóval biztosabb volt a szövetkezetiek Papp, Orsi, Schönviszky, Balogh összetételű legénységének a győzelme: 1. Bp. Spartacus 251.45, 2. Ú. Dózsa (Fábics, Kovács, Farkas, Jellinek) 274.10, 3. Bp. Honvéd (Deseő, Borosznoki, Musics, Budai) 293.26 óra.

A Felszabadulási vándordíjat — a nők kitűnő versenyzésével — végeredményben a Bp. Pedagógus nyerte ebben az évben, a szoros második BEAC és a MAFC előtt. A férfi mezőnyben biztos első Bp. Spartacus nem állított rajthoz női csapatot, így a vándorserlegért folyó küzdelemben nem szólhatott bele.

A verseny második napján a váltót bonyolították le és ennek főként a nevezése volt tanulságos. Ebben a versenyszámban ugyanis — a kiírás értelmében — azok vehetnek részt, akik mind a női, mind a férfi ágon serdülő, ifjúsági és felnőtt csapatokat is ki tudnak állítani. Ez a nevelőmunkát fémjelző követelmény azonban csak a BEAC és az OSC számára nem okozott gondot. Az egyetemisták 6, az orvosok 5 csapatot állítottak rajthoz. Nevezett a Bp. Pedagógus is, azonban serdülő csapatot nem tudott kiállítani. Az E-betűsök a férfi és a női felnőtt váltót is megnyerték, így a második napi küzdelmek győztese a BEAC lett.

Az év első nagyszabású versenye jó sportot és sok tanulást hozott. Mindenekelőtt élesen rávilágított a nevelőmunka fontosságára ebben a sportágban is.

indult a tájékozdási verseny-sport új idénye. A Bp. Petőfi rendezésében lebonyolításra került „Petőfi emlékverseny” az ifjúságiakat és a serdülőket állította csatasorba. Egy kissé nehéz volt a terep, érdekes, színvonalas küzdelmek alakultak ki minden kategóriában. Az ifjúsági férfi II. osztályban Hegedűs (BEAC) győzött sorrendben Szaktilla (OSC), Papp (BEAC), Tóth (OSC), Czöndle (BEAC) előtt. Az egyéni eredményekből már következik, hogy a csapatverseny is a BEAC és az OSC párharcát hozta, amelyből ezúttal a BEAC I. került ki győztesen.

Az ifjúsági női II. osztályban hasonló volt a helyzet, és itt is BEAC győzelem született Turcsányi révén, aki a Hegedűs „tájékozdási dinasztia” leánytagját előzte meg. Csapatversenyben: 1. BEAC I, 2. OSC I.

Az ifjúsági férfi III. osztály csapatversenyében az alábbi végső sorrend alakult ki: 1. Tipográfia, 2. OSC, 3. Tipográfia II.

Deseő László a Bp. Honvéd I. oszt. versenyzője a célban (Fotó: Makk József)

ÚJ BÉLYEGZŐKET

vásárolt a BTSZ és ezek — először — közmegeledésre szerepeltek a Felszabadulási Emlékversenyen. Az időhajszában siető futóknak nem kellett végre azon bosszankodniok, hogy fóg-e a bélyegzőfesték vagy nem.

Foto: Makk József

ÉVADNYITÁS NÓGRÁDBAN

Kitűnő időben rendezte a Nógrád megyei Természetbarát szövetség évadnyitó tájékozdási futóversenyét. A nehéz pályán 30 futó állt rajthoz. Főként az ifjúságiaknál alakult ki szoros küzdelem.

Eredmények: összesített versenyben első az SBTC; Férfi II. o. Egyéniben, I. Miklósvári SBTC 1:13, II. Mészáros SBTC 1:33; III. Stánic Vasutas 3:16. Csapatban I. SBTC, II. Vasutas. Ifjúsági III. o. I. SBTC (Molnár—Melichercsik) 1:12, II. Gépipari (Csongvai—Vancsó) 1:42, III. Gépipari (Huszár—Kiss) 1:51.

A BEAC hegyifutó-versenyén indítják a női ifjúsági és serdülő futókat. (Makk felv.)

több mint négy percet vert az utána következő versenyzőre, Korenczyre (BEAC) és a harmadik helyezett klubbársára, Cser Borbálára. Monzpart ragyogó ideje (28.19) egyben új pályacsúcsot is jelent. Új pályacsúccsal, 2:16.52-vel szerezte meg a női csapatgyőzelmet a Bp. Pedagógus együttese is.

A BEAC hagyományos hegyifutó-versenyén

érdekes meglepetések születtek, főként a férfi felnőttek 11 km-es távján. Úgyzólván a teljes magyar élgárda rajthoz állt. A Normafa környékén megrendezett versenyen, amely Schneider (Bp. Spartacus) győzelmét hozta, mögötte pedig — ez volt a legnagyobb meglepetés — Bozán (BVSC) érkezett a célba Schönviszky (Bp. Spartacus), Bankós (MAFC), Sötér (Bp. Petőfi) és Deseő (Bp. Honvéd) előtt. Csapatban azonban már a Bp. Spartacus megelőzte a BVSC-t és a Bp. Honvédot.

A női mezőnyben Monzpart Sarolta (Bp. Pedagógus) ismét biztosan győzött, Szalay Dezső, aki azóta — bárhol tanított — mindenütt igyekezett tanítványaival megkedveltetni ezt a szép, egészséges sportot.

A tanár és diákjai

Látogatás a Zalka Máté gimnázium természetjáró szakosztályában

Tizenöt éve, hogy először húzott turistabakancsot, és elindult élete első túrájára. A tájak csodás szépsége, az egészséges, friss, tiszta levegő, a források hű-

sítő vize oltotta belé a természet imádatát, amelynek máig is rabja. Hat éve már, hogy ezt a szenvedélyt másokba is igyekszik beoltani. Akkor lett tanár Szalay Dezső, aki azóta — bárhol tanított — mindenütt igyekezett tanítványaival megkedveltetni ezt a szép, egészséges sportot.

Jelenlegi munkahelyén a Zalka Máté gimnáziumban négy éve tanítja a fiatalokat, s ahol ugyancsak négy évvel ezelőtt kezdett neki a természetbarát szakosztály megalakításának. Eleinte nem volt könnyű dolga. Most, négy év után, ez a szakosztály az iskola egyik legeredményesebben működő csoportja. S hogy mennyire szeretik a diákok ezt a közösséget, arra mi sem jellemzőbb, hogy akik leérettségiznek, utána is visszajárnak, szakosztályukba. Visszahúzza őket a szívük, a kellemes programok.

A szakosztály tagjai bejárták már a budai hegyeket, a Pilit, s most azt tervezik, hogy a tavaszi szünetben eljutnak Mátraverebélytől Bujáig. Részt vettek már kerékpár- és barlangtúrákon is, az idén érettségizők búcsútúrándulását is megrendezték. Ekkor a Mátrában jártak, s öt nagyszerű napot töltöttek együtt. Januárban kihasználták a havas időt, a Bükkbe utaztak sítáborozásra. A szentléleki turistaházból indultak túrákra és többen most ismerkedtek meg a szíz tudományával.

A tanév végén, a nyári szünetben is szeretnék jól felhasználni az időt. A Bakonyba utaznak majd, egyhetes vándor-táborozásra.

A túrákat, táborozásokat rendszerint összekötik tanulmányaikkal ezért nem csupán a szakosztály tagjai vesznek részt ezeken, hanem az iskola többi diákja is. Ezért, a természetbarátok tevékenysége az iskola vezetői között is igen népszerű, segítik őket.

Igy lesz a Zalka Máté gimnázium diákjaiból sok-sok fiatalból, a hegyek-völgyek örök vándora...

Sanyika

beiratkozott

„Kisőreg” — ez volt az első benyomásunk, amikor Révész Sanyika — az újpesti Vámos Ilona általános iskola V/a osztályának tanulója betoppant szerkesztőségünkbe. Azt kérte, hogy azonnal segítsük őt belépni egy természetbarát szakosztályba.

Sanyika ügyét segítve — örömmel jelenthetjük, hogy pár nap óta a Miskolci úti Pedagógus SC természetbarát szakosztályának tagja és mostantól kezdve minden vasárnap a szakosztály ifi tagjaival megy túrázni. Közben megismertük és megszerettük ezt a gyereket, akinek annyira sürgős volt a szervezett túrázás megkezdése, hogy a belépésre költött harminchárom forintot, a fillérenként összekuporgatott zsebpénzéből vette el és emiatt idei nagy terve, a „Festmény-sor” kútba esett.

Ennek a tizenegy esztendő kisfiúnak már hat éves turistamúlt áll a háta mögött. Először Mátrászentimrén volt, ott még csak egy-két kilométeres túrákat teljesített — öt éves volt akkor — azóta minden nyáron Királyréten nyaral és tavaly egyetlen vasárnap ötvenöt kilométert is gyalogolt az édesapjával, aki a IV. kertileti tanács dolgozója.

Sanyika már négy éve tudja, hogy állatorvos lesz. A természetben is az állatokat szereti a legjobban, biológiából mindig ötöse volt. Földrajzból sem maradt le soha. Arra a kérdésre, tudja-e mi a különbség a Pilis és a Börzsöny között — a következő hónapokban érrefelé túrázik szakosztálya — azonnal válaszol: „Hogyné. Az egyik az Északi Középhegység nyugati része, a másik a Dunántúli Középhegység északkeleti része.”

Apu megígérte, hogy fedezi úti-költségeit. Ő maga térképolvastást és tájolókezelést akar tanulni. És még jobban takarékoskodni, hogy mielőbb bepótolja a hiányzó harminchárom forintot. Akkor lenne igazán boldog. Ahogy Sanyikát megismertük — ezt a „tervét” is teljesíti, mert... „tetszik tudni, aggasztóan megy felfelé az ára”.

SAROKBA ÁLLÍTJUK

a közelmúltban megjelent, egyébként jól szerkesztett és valóban rengeteg érdekességet, hasznos tudnivalót tartalmazó könyvecske, a „Sport mindentudó” szerzőit. Úgyzólván teljesen megfeleltek munkájuk során a tájékoztató versenyportról.

A hazánkban üdött sportágakat ismertető „Sport abc” fejezetben, a T-betűnél, sajnos csak a teke, a tenisz és a torna sportágakkal találkozhat az olvasó. Hasonló közönnnyel megy el a minden szempontból sportágnak számító tájékoztató versenyport mellett a füzetecske „Melyik sportágból mikor rendeztek először EB-t, VB-t, mikor szerepelt először az olimpia műsorán?” fejezet is. Mintha nem lett volna ebben a sportágban már két EB és mintha nem rendeztek volna tavaly tájékoztató sportágban — Finnországban — világ-bajnokságot is, amelyen magyar versenyzők is rajthoz álltak mind a női, mind a férfi mezőnyben.

Azért valami mégiscsak derengett a szerzők fejében erről a sportról, amely ma már ezreket számlál, mert — no lám — a „Bajnokok bajnokai” fejezetben már tudomást vesz a tájékoztató sportról és felsorolja, hogy 1966-ban Deseő László, Monzpart Sarolta, a Bp. Pedagógus és a Bp. Spartacus csapata nyert magyar bajnokságot.

A hiányosságok bizony meglehetősen lerontják a „Sport mindentudó” egyébként kitűnő osztályzatát!

TÚRA- motorosok

PROGRAMOK, MOTOROS TALÁLKOZÓK

ORSZÁGOS TÚRAMOTOROS TALÁLKOZÓT RENDEZ május 13—14-én a Magyar Természetbarát Szövetség. Ez lesz az első országos motoros találkozó hazánkban — ha nem számítjuk a tavalyi Kilián táborban rendezett „nullszériát”, mely sem előkészítése, sem a megjelentek létszáma szerint még nem volt igazi országos találkozó. Maga a találkozó május 14-én lesz a Verőcei Ifjúsági Táborban, megbeszélésekkel, ügyességi versenyekkel. Megérkezni már szombaton is lehet. Előzetes igénylésre jó szálláshelyet kaphatnak a 13-án érkezők. Az igényléssel egyidejűleg személyenként 15,— forintot kell beküldeni az MTSZ 251.519—V. számú csekk számlájára. Akik a határidőt lekésték, május 5-ig még megpróbálhatnak helyet kapni. Szombat este, 13-án táborozás lesz, az ünnepi találkozó vasárnap 10-kor kezdődik. 11 órakor ügyességi verseny, délután és kora reggel túrák a környéken. A klubok mozgósítási pontversenyben vesznek részt. Valamennyi résztvevő emlékjelvényt és zászlót kaphat.

A kassai járásban levő Suvogva-völgyében július 27—30 között tartja országos találkozóját a Csehszlovák Túramotorosok Szövetsége az 1944. évi Szlovák Nemzeti Felkelés emlékére. Ajánlatos, ha a résztvevők előzőleg kapcsolatba lépnek a rendezéssel megbízott kerületi motoros turisztaszakosztállyal. Elnökének címe: MuDR. Haverla Tibor Kossice, Moravska c. 28. CSSR. Az elnökhelyettes: Július Vágassy, Kossice, Kossice Krivá c. 6. CSSR.

ITT A „MOTOROS NAGYKÖR”

Egy túramotoros földrajztanár — Kolos Virág, a BHSC Motoros Klub tagja — megbízásából azon dolgozik, hogy a gyalogtúrázók Országos Kék Túrájához hasonlóan a túramotorosok számára is kidolgozzon egy olyan útvonalat, melynek bejárásával hazánk minden tájegységét és legnevezetesebb látványait megismerhetik.

A munka befejezéshez közeledik. A tervezett útvonal — mely még csak javaslat és később kerül az MTSZ elé — a 11-es úton indulna ki Budapestről és Visegrád, Esztergom, Győr,

Sopron, Kőszeg, Zalaegerszeg és Nagykanizsa érintésével nagy félkört írna le a Dunántúlon, majd Keszthelynél elérné a Balatont, körüljárná Lelleig majd innen Kaposváron és Szigetváron át Pécs, Mohács és Baja érintésével menne át a Duna—Tisza közére, ahol Szeged, Orosháza és Békéscsaba lennének főbb állomásai, majd Debrecen, Nyíregyháza, Sátoraljaújhely. Legnehezebb az útvonal vezetése az ország északi részén. Egyelőre Putnok, Ózd, Salgótarján, Balassagyarmat és Szob a tervezett állomások. Egy heti szabadságon, vagy öt-hat hétvégen bejárható, nem több négyezer kilométernél.

EGY KIS BARKÁCSOLÁS

TANÁCS NYUGATRA INDULÓKNAK. Kellemetlen helyzetbe kerültem egyik nyugati utamon, amikor az ottani rendőr járművem éjszakai kivilágítását követelte meg. Ott ez a szabály. Nem elég az utcai lámpa alá állni. Schwalbé-vel voltam. Mit tehettem. Bekapcsoltam rajta a városi világitást. Ez viszont azt eredményezte, hogy reggelre kimerült az akkumulátorom. Hazaérve első dolgom volt, hogy hasonló esetekre felszereltem motoromra a kis parkírozó-lámpát. Hasonlót javaslok minden nyugatra indulónak.

HIBAKERESÉS. Ezt kezdőknek szánom. Nem kevesen vannak. Négy olyan problémájuk fordul elő sorozatosan, amit, ha tudnák, pillanat alatt elháríthatnának. Az első: *nem indul a motor*. Tulajdonosa pedig verejtékezve rugdossa. A kicsavart gyertyáról csöpög a beszívott, el nem égett keverék. Mi a teendő. El kell zárni a benzincsapot, majd teljes gázra nyitott gázmarkolattal néhányszor az indítópedálra

lépve kiszellőztetjük a motort. A gyertya visszacsavarása után egyből indul. Másik típushiba: *Nehezen indul a motor*. Teendők sorrendben: megnézzük, van-e a tartályban benzin? Nyitva van-e a benzincsap? Ha ezek rendben, akkor csavarjuk ki a gyertyát. Ha nedves, tisztítsuk meg. Majd testre nézve győződjünk meg róla, hogy a közép-elektroda és a gyertyaköröm között átugrik-e a szikra. Ha nem, próbáljuk másik gyertyával. Ha megjelenik a hön várt szikra, még nem biztos, hogy a motorban levő nyomás alatt is teljesíti majd kötelességét. Előfordulhat, hogy a porcelántest megrepedt, vagy a hézag, vagy a *gyertyakábel bakelit áramkivezetője megrepedt* és a meleg motornál kitáguló repedésen keresztül megszökik az áram. Ez utóbbiért vigyünk magunkkal mindig tartalék kivezetőt. *Ha indítás után leáll a motor*. Pár másodperccel az indítás után leáll és az újraindításnak ellenáll. Tenni-valók, sorrendben: vegyük szemügyre a porlasztót és tisztogassuk meg a szennyeződésektől, szedjük szét a víz-zsákot, tisztítsuk meg a szűrőt. Ha mindez hiábavalónak bizonyulna, cseréljük ki a kondenzátort. (A kondenzátor-cserét igen nehéz végrehajtani. Ezért javasolom, hogy a 2. jelű kivezetésre kívülről csatlakoztassunk a testhez erősítve egyet. A hatás azonos a beépítettével.) Végül a negyedik hiba: *egyenlőtlenül jár a motor*. Ezt okozhatja az elpiszkolódott légszűrő, a túl nagy fúvóka, a nem megfelelő tüállás, a hibásan kevert üzemanyag, az elkorrozódott hengerfej, az eltömődött kipufogó vagy a rosszul beállított szivató. Vizsgáljuk végig ebben a sorrendben őket.

Csákváry András

Motorra szálltunk...

A BHSC motoros klubjának tagjai a hagyományos szentendrei sétán járatták be az idén is motorjaikat. Sokan voltak, sok szépet láttunk, jó túravezetőink voltak. A motorokkal nem volt sok baj. Most már minden vasárnap túrázunk, amelyeken szívesen látunk vendégeket, érdeklődőket.

Szentkereszty József
Bp., XII., Városmajor u. 61. BHSC

A természetbarátokat is várják a Kilián kölcsönzőállomások

Elmúlt a tél, vége a síléc-kölcsönzés időszakának. Tavasz jön, sőt, nyár. Olvasóink között egyre többen érdeklődnek, hol kölcsönözhetnek sporteszközöket. Ugy tapasztaltuk, kevesen tudják közülük a Kilián kölcsönző állomások helyét és lehetőségeit. Márpedig ezeket a bázisokat nem kis részben ömíattuk is hívták életre. Ugy gondoljuk, hasznos lesz közölni listájukat.

A természetbarátokat, a vándorsportok kedvelőit nyáron elsősorban a kerékpár és a kajak érdekli. Jelenleg tehát ezek felőhelyéről adunk tájékoztatást.

Kerékpárkölcsönző állomások működnek Pécsen, Kecskeméten, Békéscsabán, Miskolcon, Székesfehérváron, Debrecenben, Szob és Szentendrén.

Kajak-kölcsönző állomások a Duna mentén: Győrött, Komáromban, Vácott, Szentendrén, Budapesten (az Orion Csonakházban), Bácskén, Dunaújvárosban, Pakson, Baján és Mohácsban.

Kajakot már a Tisza mellett is lehet kölcsönözni, mégpedig Tiszaszederkényben (Palkonya), Tiszadobon, Kiskörén, Tiszafüreden, Szolnokon és Szegeden.

A Balaton-menti Kilián kajak-kölcsönző állomás Fonyódon működik.

Kajak-kölcsönzők működnek ezenkívül a Velencei-tó mellett Agárdon, a Bodrogon Bodrogkeresztúron, a Mátyi-tó mentén Miskolcon, a Körösnél Gyomán, valamint Tatán a tatal öregtónál és a körömenyi, meg a szombathelyi csónakázó tavaknál. Jó, ha az igényt előzetesen egyeztetik a megyei TS-nél.

Kaplony Miklós

A PAMIR akció

HAT TAGÚ MAGYAR ALPINISTA CSOPORT UTAZIK A SZOVJETUNIÓBA

A Szovjetunió félévszázados jubileumának sokrétű ünnepeiben szerepel egy nagyszabású alpinista vállalkozás is. Arról van szó, hogy nemzetközi hegymászó túra keretében az alpinisták egy csoportja megmássza a 7134 méter magas Lenin csúcsot.

Az impozáns vállalkozás magyar vonatkozású részleteiről tájékoztatást kértünk *Nógrádi Gyulától*, az MTSZ Hegymászó Bizottságának vezetőjétől.

— A szovjet hegymászók húszas kerettel vesznek részt a Pamír akcióban, ezenkívül a szocialista országokból meghívtak 6–8 alpinistát vendégként. A július–augusztus hónapban lebonyolódó vállalkozásra válogatott kerettel készülnek a magyar alpinisták, melynek Tátrai Ruppert, Honti Tivadar, Kovács Tamás, Kristóf Péter Pál, Pick József, Sótér János, Tólos Zoltán és Tompa László a tagjai. Közülük kerül majd ki a hat hegymászó, akik részt vesznek a Pamír akcióban.

— *Milyen szempontok szerint folyik a felkészülés?*

— Vittek Lajos edző segíti a felkészülést. Orvosi vizsgálatok, kondíció ellenőrzés és természetesen magashegyi edzés szerepel a tervben. A keret tagjai közül máris többen a Lengyel-Tátrában voltak alpinista táborban, mások a Magas Tátrában vesznek részt tíz-tizenkét napos edzéseken.

A kijelölt keret tagjai 25–30 évesek, ez a korosztály a legalkalmasabb a magashegyi, hosszú távosságú alpinista túrára.

— A Szovjet Alpinista Szövetség úgy tervezi, hogy a Lenin csúcs megostromlásában a szocialista táborból érkezett hegymászók közül országunként 2–2 alpinista vesz részt, a többiek a 4200 méter magasságban levő Lenin gleccseren létesítendő tábor felépítésében, gondozásában se-

gédkeznek. A csúcs felé vezető úton egészen 6800 méter magasságig építenek táborokat. Az alaptábor negyven napig működik, ennyi idő elég ahhoz, hogy az alpinisták akklimatizálódjanak.

Elmondta még *Nógrádi Gyula* — aki a tervek szerint — a magyar expedíció vezetője lesz, hogy a vállalkozás egészen újszerű, hiszen a magyar hegymászóknak nincsenek tapasztalataik ilyen magasságokban. Mégis reméli, hogy a Lenin csúcsra érkezők között ott lesznek a magyar alpinisták is.

Nógrádi Gyula tizennyolc esztendőskora óta szenvedélyes hegymászó s sportpályafutásának egyik legszebb vállalkozása lesz a Pamír akcióban való részvétel. Persze, hajlottabb korára való tekintettel már nem vállalkozhat arra, hogy a csúcsra is feljusson, de szerepe lesz az alaptáborok létesítésében. Alpinista tapasztalatait bőségesen érvényesítheti, hiszen — mint mondja — harminchét éves korában feljutott az Alpok több négyezer méter feletti ormára.

Németh Imre

A Tátra barátok köre

a Csehszlovák Kultúra és a Magyar Természetbarát Szövetség védnöksége alatt — megtartotta alakuló összejövetelét a Csehszlovák Kultúra Népköztársaság úti klubjában. A vendéglátó intézmény igazgatójának üdvözlő szavai után *Bucek Henrik*, a magyar természetbarát hegymászók egyik vezetője tartott színvonalas előadást a „Tátra-kultusz” múltjáról, jelenéről, a hegységet feltáró, és turisták számára járhatóvá tevő mozgalmi munka történetéről, s annak kimagasló képviselőiről, mint *Téry Ödön*, *Grósz Alfréd* stb.

Az egybegyűlteket — közel százan voltak — *Székely Miklós*, az MTSZ főtáboros üdvözlölte. Kifejezte reményét, hogy ez az új kezdeményezés, a két nép turistáinak baráti összefogása, a közös hagyományok ápolása érdekes és hasznos színfoltja lesz a magyarországi mozgalomnak is.

Forradalmi Ifjúsági Napok Zalában

HÁROM TERÜLETI DÖNTŐ

A Zala megyei Természetbarát Szövetség és a KISZ megyei bizottsága — a tavalyihoz hasonlóan — megszervezte a Felszabadulási túrát. A területi döntők közül hármát a Forradalmi Ifjúsági Napok keretében rendeztek.

Csány emlékünnepe

A Csány-emlékünnepe csillagtúrájának győztese a zalaegerszegi Csány László Közgazdasági Technikum szakosztálya lett 50 ponttal, második helyen a zalaegerszegi Zrínyi Gimnázium Völgyi Margit által vezetett szakosztálya végzett. Az úttörő csapatok kategóriájában az újudvari, a pákai iskola, valamint a zalaegerszegi Hamburger úttörőcsapat lett a győztes.

Nova, március 21

Kora délután ifjúsági nagygyűlést rendeztek a novai volt direktorium székháza előtt és a résztvevők megkoszorúzták a direktorium emlék-

tabláját. A természetjáró akadályverseny egyik érdekessége a novai földosztó bizottság és a direktorium egykori tagjaival történő beszélgetés volt a novai vadászkastélyban, amely az egyik ellenőrző pontként szerepelt.

Az akadályverseny eredményei: 1. Csömödéri tsz KISZ-szervezete 105 p., 2. Garabonci tsz KISZ-szervezete 98,5 p., 3. Zalaegerszegi iparitanuló-iskola 92 p. **Úttörő kategória:** 1. mikiósfai Petőfi 87 p., 2. rédcisi Petőfi 86 p., 3. pákai Petőfi 85 p.

Mezei futóverseny: Férfi: 1. Grigász József, Lenti. 2. Nyakas Zoltán, Gutorfőde, 3. Bódog János, Lenti. Nők: 1. Nagy Magdolna, Gutorfőde, 2. Sárdi Margit, Lenti, 3. Gombos Magdolna, Zala-tárnok.

III. 21. Zalaszentgrót Hamburger emlékünnepe

A Tanácsköztársaság megalakulásának 48. évfordulóján megkoszorúzták a TK volt népbiztosának, dr. Hamburger Jenőnek a szobrát, majd kezdetét vette a természetjáró akadály-, illetve mezei futóverseny.

A zalaszentgróti B. Balogh Ádám gimn. III/b. oszt. csapata, az akadályverseny második helyezette. (Z. Mészáros felv.)

Eredmények: 1. B. Balogh Ádám Gimn. Zalaszentgrót II. 2. B. Balogh Ádám Gimn. Zalaszentgrót III. 3. Letenyi Gimnázium 66 p. **Úttörők:** 1. Zalaszentgróti Táncsics Mihály. 2. Kehida Deák Ferenc. 3. Zalaszentgróti Táncsics Mihály. **A mezei futóverseny első helyezettei:** Fiú: Rózsa László, Zalaszentgrót. 2. Lány: Németh Marika, Kehida. **Férfi ifjúsági:** Orbán László, Csány, Közg. Techn. Zalaegerszeg. 2. **Női ifj.:** Horváth Judit, Csány, Közg. Techn. Zalaegerszeg.

Ez évben még három területi döntőre készül a megyei szövetség. Egyet április 4-én már megrendeztek Nagykanizsán. **HI.**

1967. évi

MTSZ—BTSZ viziúra naptár

- Máj. 13—14. Természetbarát évadnyitó viziúra (BTSZ 1. forduló). Táborhely: Dunakeszi strand.
Jún. 3—4. Pontszerző viziúra (BTSZ 2. forduló). Táborhely: Pócsmegyer.
Jún. 23.—júl. 1. IX. Sobieski emléktúra (MTSZ). Esztergom—Budapest—Tass—Dunaharaszti.
Jún. 24—25. Pontszerző viziúra (BTSZ 3. forduló). Táborhely: Tahi. Csatlakozás a Sobieski túrához.
Júl. 2—9. III. Nemzetközi viziúra a Mazuri-tavakon (Lengyelország) (MTSZ).
Júl. 5.—aug. 27. XII. Nemzetközi Dunatúra (TID). Regensburg—Russe (MTSZ). Magyarországi szakasza:
júl. 25. Esztergom—Nagymaros,
júl. 26. Nagymaros—Budapest,
júl. 27. Budapest,
júl. 28. Budapest,
júl. 29. Budapest—Dunaújváros,
júl. 30. Dunaújváros—Paks,
júl. 31. Paks—Baja,
aug. 1. Baja—Mohács.
Magyarországi csatlakozó túrák:
Mosoni Dunaág: Rajka—Győr júl. 19—22.
Rába-túra: Körmen—Győr júl. 16—21.
Dunai 8-as túra: júl. 23.—aug. 3.
Balaton-túra: júl. 28.—aug. 8.
Júl. 9—16. IX. Nemzetközi Brda túra (Lengyelország) (MTSZ).
Júl. 15—28. Viziúra a Mecklenburgi tavakon (NDK). (MTSZ cseretúra).
Júl. 22—23. PTTK központi viziúrája a Dunajecen (Lengyelország) (MTSZ).
Szept. 9—10. Viziúrázóknak találkozója (BTSZ). Táborhely: Szentendre-i Dunaág 5 km-tábla.
Szept. 16—17. Pontszerző viziúra (BTSZ 4. forduló). Táborhely: Göd, Kőkereszt.
Szept. 23—24. Természetbarát évadzáró viziúra (BTSZ). Táborhely: I. kut.

Természetbarátok és eszperantisták

Két kedves üdvözlőletet is kapott szerkesztőségünk hazánk természetbarát eszperantistáitól. Mindkettő közérdekű, tehát nyilvánosságot érdemel. Pölöskey Árpád aláírásával az Internacia Estraro de Esperanto melegen üdvözlő lapunk olvasóit és az eszperantisták nemzetközi turista-szervezete nevében szeretettel hívja őket nemzetközi munkára. A szervezet címe Budapest 119. Postafiók 6.

A másik üdvözlőlet — melyet a FOTO-FILM-SERVO nevű eszperantista propagandaszervtől kaptunk — több érdekes információt is tartalmaz. Közli, hogy az eszperantisták világszervezete eddig nyolc európai országban indított tanfolyamokat külön turisták és kempingezők számára, a könnyen megtanulható nemzetközi nyelv elsajátítására. A Turizmus Nemzetközi Éve alkalmából — melynek célkitűzéseit teljes egészében magukévá tették — fotó-levelezőlapot és ragasztó bélyeget adtak ki. A FOTO-SERVO-nak már harminc országból vannak levelezői és munkatársai. Elhatározták, hogy a LA ESPERO című nemzetközi

TURISMO

lapjukban négy oldalt biztosítanak a természet kedvelői és a természetjárók számára. E célból szívesen fogadják híreket és főleg fényképeket 9×12 nagyságban. Az említett szerv a 119-es budapesti posta 6-os postafiókján át érhető el.

A szervezet egyik — számonkura megküldött — mondtárs levelezőlapjának képét közöljük.

HEGYES SZERELEM

KÖNYVESPOLC:

Három érdekes kiadványról

HEZAGPÓTLÓ VÁLLALKOZÁS Magyarország Régészeti Topográfiajának sorozatos megjelenítése. Az első kötetet — Veszprém megye keszthelyi és tapolcai járásának valamennyi régészeti lelőhelyét ismertető rész ez — örömmel üdvözljük. A keszthelyi Balatoni Múzeum igazgatójának, dr. Sági Károlynak szerkesztésében a kötet el-érte, hogy birtokosai előtt ezen a fontos és gazdag régészeti terepen az érdeklődő természetjáróknak sincs többé „fehér folt”. Érdeklődéssel várjuk a második kötetet, amely — a sümegi járásról — hamarosan napvilágot lát.

BALASSAGYARMAT ELSŐ UTIKALAUZÁT adta ki a Városi Tanács. Negyven oldalon, harminc képpel, öt-ezer példányban vezet — szinte kézenfogva — a kis füzet a jelen városán végig a látogatót. Jó szerkesztésért dr. Zólyomi Józsefet, a Palóc Múzeum igazgatóját és munkatársát, Flórián Mártát illeti dicséret.

BARANYA, TOLNA, PÉCS legfrissebb tudnivalóit közli minden kirándulóval, turázóval a Baranya megyei Idegenforgalmi Hivatal három új kiadványa. Bemutaja Délkelet-Dunántúli történelmi, néprajzi érdekességeit és minden elérhető adatot közül utakról, szállásokról, látványokról, ami a turistákat érdekelheti.

A túravezetőt Karcsinak hívták, a turistákat turistáknak, a műzsát Saroltának. Hozzá kell tennem, hogy Sarolta is igényt tartott a turista elnevezésre, ezért jött a hegyekbe. Karcsi igen fontosnak tartotta Saroltát.

Az első bükkfánál Sarolta valamit sugott Karcsinak, mire ő megállította a csapatot. Érti, emberek vagyunk.

A huszadik bükkfánál Sarolta sugott valamit Karcsinak, mire ő megállította a csapatot. Tízórai szünet. Kilenc felé járt az idő, de ha már a vezető azt mondja, hogy együtt, hát eszünk. Hadd teljen az idő.

A századik bükkfánál Sarolta sugott valamit Karcsinak, mire ő megállította a csapatot. Pihenő. Nem voltunk fáradtak, de ha pihenni kell, hát pihenünk.

Pihentünk. Indulás.

A kétszázadik bükkfánál Sarolta megint sugott valamit Karcsinak, mire ő:

„Mindenki nézze meg, nem ment-e szikla a cipőjébe!”

Sarolta megnézte, neki akadt egy kövecskéje. Mi tudtuk, hogy nekünk nincs, s azt is, miért kell megállnunk.

A turista szereti a természetet, a másokét is igyekszik megszokni. Nem szóltunk semmit.

Ötven bükkfával odébb Sarolta előhúzott egy butykost, hogy igyunk.

Ittunk. A literes butykosból huszan. Nem baj, egy pohár bor a hazaért még nem árt.

Újabb ötven bükkfa. (Érdekes, ez a mértékegység!)

Sarolta sugott valamit Karcsi fülébe, mire Karcsi álljt javasolt és kijelentette, hogy most ebédelni fogunk. Az egész

csapat evett, mert ki tudja, mikor sug valamit Sarolta Karcsi fülébe, ehétünk-e még valamikor ebben az életben?

Felszedelőzködtünk. Talpraállítottuk a műzsát is, aki gyorsan Karcsi elébe vágott, nehogy nagyon siethessen. Volt is annak eszében! Elnéztük őket: istenem, milyen fiatalok és milyen turisták!

Száz-százhusz bükkfa maradt el mögöttünk. Sarolta sugott, megálltunk. Újabb kétszáz bükkfa. Sarolta sugott, megálltunk. Enni, pihenni, vizet meríteni. Mindig akadt valami dolgunk.

Este én sugtam valamit Karcsi fülébe.

Később mégis elvette Saroltát feleségül.

Nem hallgatott rám.

Most gondoskodhatunk új túravezetőről.

Marthy Barna

Magyar tájak, magyar lanton

VÍZSZINTES: 1. Idézet Petőfi Sándor egyik szép költeményéből (zárt betűk: V, U, E). 11. A nemzetközi és a magyar munkásmozgalmak kiemelkedő egyénisége, a párizsi kommun munkügyi megbízottja (1844–96, Leó). 12. Ilyen labda is van. 15. Thö-

köly és Rákóczi szabadságharcok idején a császári zsoldban harcoló katona neve volt. 17. Női név, de egy olasz tartomány neve is. 18. ÖMÁ. 19. Érzékeli. 22. Ceruza. 23. Maga után húz. 24. A versidőzet harmadik sora (zárt betűk: I, S). 26. Női név. 28. „De... amottan a téli világ?” (Petőfi). 29. Két összetartozó személy, tárgy. 30. Az egyik francia névelő. 31. AES. 34. Mely személynék. 36. Fedd. 37. Meggyújtva elfogyaszt (cigaretta). 39. A másik házaspár fiúvére, a nővér férje. 40. Kiejtett betű. 42. Ivásra alkalmas. 44. KYB. 45. Monte Christo sziklabörtöne volt. 46. ETM. 48. Elejétől kezdve (latin kifejezés). 50. Titkon, észrevétlenül eldugá. 54. Tan betűi, keverve. 55. Esztendő (névelővel). 56. Rizsből készített erős pállnka. 57. Operaénekes (basszbariton) kora egyik legünnepeltebb művésze. 58. Hivatkozás. 60. Francia szeszessital (a 3. négyzetbe kettős betű kerül). 63. Folyó és tartomány neve a Délafrikai Köztársaságban. 65. Kis juszsláv szigetcsoport, üdülőhely.

FÜGGŐLEGES: 1. Hidrogén és fluor vegyjele. 2. Elektromos mérőkészülék. 3. Fővárosunk egyik régi szép budai részéből való. 4. RNA. 5. Kán betűi, keverve. 6. Kényeztet, babusgat. 7. A nemzet csalogánya névejele. 8. Országos Terhivatal. 9. Nő — ahogyan táviratban írják. 10. Vágta (a ló egyik futásmódja). 13. A

költői tehetség és alkotás jelképe. 14. A vonat fut rajta. 15. A versidőzet befejező sora (zárt betűk: L, K). 16. Ezsau és Jakób atyja. 20. REL. 21. Ezen a helyen szintén. 24. Azonos betűk. 25. Az ókori görög törzsek egyik legnagyobb csoportja. 27. ...medence (a Balatoni-felvidék legnagyobb medencéje). 32. A versidőzet második sora (zárt betűk: Y, A). 33. Gyakori magyar családnév. 35. Japan kikötőváros. 38. Bor, pállnka stb. — tréfásan. 41. Atterjedő, nagymértékben érezhető. 43. Kitűnő sajtóféle. 45. Erről a helyről való. 47. Osztrák zeneszerző, minden idők egyik legnagyobb zenei lángelméje. 49. Időegység. 51. Ritka női név, de egy régi görög város neve is. 52. Szótlanul elgondolkozó, magába mélyedő. 53. Szándékozó. 59. SJU. 61. Falat, angolul. 62. Hint. 64. Tova. 65. Egyik miniszterünk rövidítése.

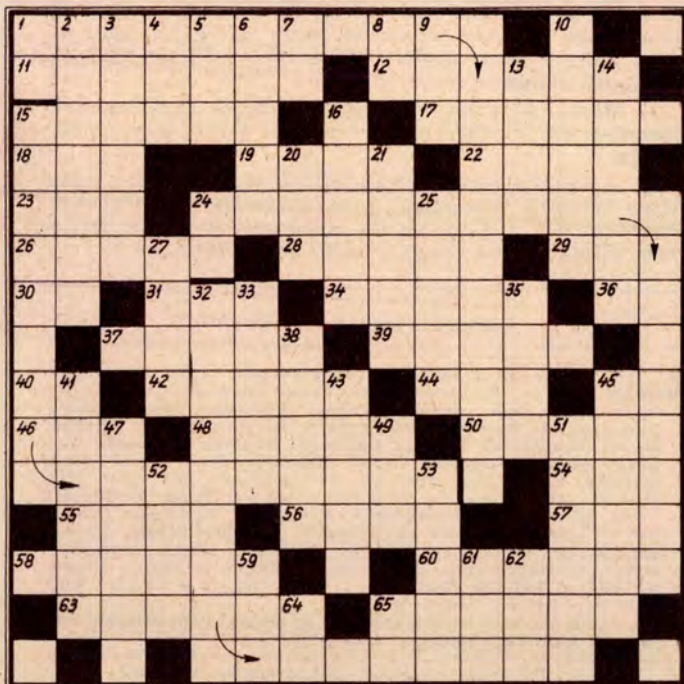
Beküldendő a vízszintes 1., függőleges 32., vízszintes 24. és függőleges 15. sz. sorok megfejtése. Határidő: május 15.

Előző számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése:

Április, te évek éke, / fák reménye, / bolyhos bimbók szoptatója; / fényed jár a fák fölött, / ág között.

(Belleau: Április)

Könyvutalmat nyert: Nagy Márta Bp. X. Pongrácz u. 17. H. ép. fszt. 7, Erdős László Bp. VIII. Rákóczi u. 59. Simai Miklós Bp. XIII. Róbert K. krt. 63. Sipos Lajosné Csór, Magyar u. 14. Sturek Endréné Eger, Darvas u. 4, Varga Sándor Debrecen, Urrétje u. 26.

HÍREK

KÉSZÜLÜNK A SPORTKONGRESSZUSRA

Az MTS Országos Tanácsa és a Magyar Olimpiai Bizottság április 7-én együttes ülést tartott, amelyen Csanádi Árpád, az MTS elnökhelyettese beszámolt az olimpiai játékokra való felkészülés helyzetéről.

Az MTS Országos Elnöksége javaslata alapján az Országos Tanács elhatározta az MTS II. kongresszusának december 12—13-ra történi összehívását.

A magyar nép felszabadulásának ünnepe — április 4-e — alkalmából, a Magyar Természetbarát Szövetséghez küldött táviratokban üdvözlőket és szerencsekívánatokat tolmácsolták a magyar természetbarátoknak: a Szovjetunió Központi Turista Szövetsége, a Bolgár Turista Szövetsége, a Lengyel Turista és Országismertető Társulat és a Német Turista és Hegymászó Szövetség.

A Magyar Úttörők Szövetsége Országos Elnöksége — a tavaszi szünetben — április 2—4. között a „Három tavasz ünnepünk” akció keretében megrendezte a Természetjáró Úttörők Országos Találkozóját. A Csillebércei Úttörő Nagytáborban rendezett eseményen Budapest és a megyék legjobb természetjáró úttörői vettek részt vezetőikkel. A résztvevők programjában akadályverseny, ki mit tud?, budapesti városnézés, kirándulás a Pálvölgyi Cseppkő-barlangban szerepelt. Megrendezték a „természetjáró úttörők parlamentjét” is, melyen Székely Miklós a Magyar Természetbarát Szövetség főtitkára és Szloboda Árpád, az Úttörő Központ munkatársa válaszoltak az úttörők kérdéseire.

ÚJ KULCSOSHÁZ A BÖRZSÖNYBEN

Örömmel adunk hírt egy újabb turista létesítményről. A Budapesti Előre SC természetbarát szakosztálya — mely eddig is példával járt elől a pihenők építésével, útjelzésekkel és általában turista létesítmények gyarapítása terén — 2500 órai társadalmi munkával rendezte az egyik elhanyagolt épületet Kisirtáspusztán és azt — a veranda átalakításával — tíz fő számára lakhatóvá tette. De ezzel sem elégedtek meg. Új épületet is állítanak fel, amelyben újabb nyolc fő pihenheti ki a túra fáradalmait. A közel halastó, fürdő és az ezer négyzetméteres park eddig is vonzóvá tették a környéket, de most már menedék is van, sokkal többben gyönyörködhetnek a Börzsöny e festői szögletében.

ÚJ ÚTJELZÉS A BUDAI HEGYEKBEN. Ismét egy új — az erdészeti hatóságokkal kötött megegyezés alapján — turistáknak járható — útvonal jelzését fejezték be a Ganz-Mávg természetjárói. Lefestették piros kereszt jelzéssel a Ságvárliget—Adyliget közötti turista-utat.

UNNEPÉLYESEN indultak el — az óvárosi szovjet hősi emlékműtől — a dunai városi MŰM 316-os iparitanuló intézet diákjai „100 kilométer a Vörös Hadsereg útján” túrájukra.

EMLEKTÁBOROZÁSON — érdekes, újfajta kezdeményezésen — vettek részt négy napig a paksi Vak Bottyán gimnázium természetjáró diákjai. Vajnai János tanár, a szakosztály vezetője irányításával felkeresték mindazokat a Veszprém megyei és Bakony hegységbeli helyeket, melyekhez a magyar munkásmozgalom és a felszabadításunkért folytatott harc legnevezetesebb emlékei fűződnek.

FILMBEMUTATÓT rendezett túramotorosainak a Csongrád megyei természetbarát szövetség az Eszperantó utcai Művelődésházban. A „Nagymenő” című filmen kívül tájfilmeket néztek meg a Bükkről és a Mecsekről, mert a motorosok első túrái ezekbe a hegységbe vezetnek.

TERMÉSZETBARÁTOK KITÜNTETÉSEI. A Börzsönyi Állami Erdőgazgatóság az elmúlt évben végzett jó munkájáért — a Társadalmi Erdői Szolgálat eredményes ellátásáért, szervezéséért — az ERDŐK VEDELMEZŐJE kitüntetés adományozta a Pest megyei Természetbarát Szövetség elnökségi tagjai közül Spirik Tibornak és Kahotek Mihálynak, a Szobi Tőrekvés Sportkör természetjárói közül Skripek Máriának, Ábrahám Istvánnak, Giber Ibolyának, Solymosi Máriának, Zombori Ferencnek, Plosz Máriának, a Budakalászi Munkás Sportegyesület természetjárói közül Ajtony Vilmosnak és Rózsa Józsefnek, a Nagykovácsi Elektromos Sportegyesület tagjai közül Iglér Ferencnek és Könyves Aurélinak, végül a Főti Sportegylet természetjárói közül Fűredi Sándornak és Varga Lajosnak.

„A FEKETE ERDŐTŐL a Fekete Tengerig” címmel érdekes előadást tartott a Lékal János gimnázium természetjáró szakköre a Dunáról. A nyolc országot át vezető, daltal, versekkel — és természetesen diáképekkel — illusztrált előadás fő érdekessége az volt, hogy nagy részét az iskola természetjáró diákjai gyűjtötték és adták elő.

A GEMENCI erdőben, a világhírű vadrezervátumban júniusban és júliusban ismerkedhetnek meg a helyi érdekességekkel a természetjárók. Szállást is igényelhetnek a Tolna megyei Idegenforgalmi Hivataltól (Szekszárd, Béla tér 5.) a hetven személyes turistaszállóban.

A BUDAI SPARTACUS természetbarát szakosztálya a budapesti szövetkezeti természetbarát szakosztályok tagjai részére május hó 28-án közös túrát szervez az Ecskendi erdőbe. A vonat a Keleti pu-ról 6.30 órakor indul. Útiköltség 18,— Forint.

A PÉCSI SPARTACUS TERMÉSZETJÁRO SZAKOSZTÁLY és a TIT színes vetítéssel „Ember és természetjárás” címen előadást rendezett. Az előadást Dr. Oppe Sándor ismert természetbarát orvos tartotta népszerű halgatóság előtt.

NAGYRA NÖTT már a II. kerületi központi szakosztály. Már száznegyvenhárom tagja van. További jelentkezőket is szívesen lát. Címük: II., Bimbó út 1. Fogadnak: minden csütörtökön 17 órától 19-ig.

HALÁLOZÁS. A Heves megyei Természetbarát Szövetség elnöksége fájdalommal jelenti, hogy hirtelen, fiatalon — 46 éves korában — kidőlt tagjai sorából Zbiskó Ernő, az elnökség tagja, az Egri Spartacus SC természetbarát szakosztály, a természetjárás, a tájékozdási versenysport bugzó, közkedvelt szervezője. Emlékét szeretettel ápolják és őrzik a természetbarátok és mindenki, aki ismerte és szerette.

VIGYÁZAT! VESZETT RÓKÁK!

Természetjáróink között rohamosan terjedt el a hír, hogy veszett vadállatok garázdálkodnak a Pest megyei erdőségei területén. A hírrel kapcsolatban a Pest megyei Közégszolgálat és Járványügyi Allomástól a következő közérdekű tájékoztatást kaptuk:

— A hír igaz, de nincs ok arra, hogy kerüljük az erdőket. Valóban előfordultak veszetzési esetek a Börzsöny-Pest megyei részén, a gödöllői erdőségei területén, de ezen kívül Pest megye egyéb részein is.

— A veszetzés elsősorban a rókák között fordult elő, de marásuk révén megbetegedhetnek apróbb állatok, háziállatok, sőt, nagyobb vadak — őz, szarvas — is. Kutyákon, macskákon, sertéseken, juhokon és teheneiken is előfordulhat a veszetzés. A veszett állatok rendszerint támadólag lépnek fel, de előfordul — különösen rókák esetében —, hogy látszólag szelíden viselkednek és nem futnak el az ember elől. Az ilyen állatokat kerülni kell.

— A kórokozó vírus az állat nyálában van. Fertőzés nemcsak marás által jöhet létre, hanem úgy is, hogy az állat nyála fedetlen testrésze, kézre, arcra jut, vagy az állat szőrére jutott nyállal érintkezik az állatot fogdosó, simogató ember.

— Marás, vagy fertőzés gyanúja esetén orvoshoz kell fordulni. Az idejében adott védőoltás kivédi a megbetegedést.

— A veszett állatok elpusztulnak. Előfordulhat, hogy ilyen tetemre bukkannak a turisták. Kérjük, tegyenek jelentést róla a legközelebbi erdőőrnek, erdészeti szervnek, állatorvosnak, vagy községi tanácsnak.

Címlapunk: Doma István felvétele

Turista

a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség Budapest, V., Rosenbergházaspár u. 1., lélelelet 11. Telefon: 113-493. Kiadja: az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3,— Ft. Előfizetési ára egész évre 32,— Ft, félévre 16,— Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlaprodánál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bármely postahivatalban. Csekk-számlaszám: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, Budapest, I., Fő u. 32. és a Kultúra külföldi képviselőlet. Index: 25 814. A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

67.502 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

„Ma ad a sors e tájon szerencsét Tarcalnak”

A népi hagyomány szerint Árpád mondta volna Tarcalnak, mikor előreküldte kikélni az elfoglalandó Zempléni hegyvidéket, hogy „ma ad a sors e tájon szerencsét Tarcalnak”. A szó-játék magában foglalja e híres, tokaji néven ismert borvidék négy települését: Mádot, Tállyát, Szerencset és Tarcalt. De ez a mondás sejteti azt is, hogy a táj népében él történelmünk nagy drámája, amely itt még a kövekből is sugárzik, még a táj is ezt leheli.

Csendes folyó a Hernád és szelid. Békésen kanyarog széles völgyikjában madárdal-os galériaerdők és kiterjedt szántók között. A völgyikből szinte észrevétlenül emelkedik ki kelet felé a Szerencsi-dombvidék. Mögötte a hegyvidék már 600 m fölé emelkedik a Molyvász tömegében. A domboldalokon katonás rendben, végtelen sorokban a tűzes nektárt termő aranyvesszejű szőlők sorakoznak. Itt terem „a borok királya, a királyok bora” a tokaji. Hogy mitől olyan csodálatos bor ez? Ki tudja?! Titok volt mindig. Mi mindent híreszteltek róla. Hogy az esvik szemnek aranyból volt a magja, másoknak a vesszeje, hogy a gyökerei aranyról nőnek, hogy egy százéves bor visszaváltozott arannyá a hordóban, sőt még a híres Paracelsus is azt írta, hogy aranyszálakat talált egy vesszőben. Könyvtárnyi történet. — S mennyien szerették: a német-római császároktól a francia királyokon át a pápákig. Nagy Péter cár pedig saját szőlőt vett itt, amit kozákokkal

öriztetett és a bort erős őrizettel szállította Pétervárra. E táj valóban mindig aranyat ért számunkra. És aranyat ért népünk történelme számára is. Mert a Rákócziak földje ez és itt született Kossuth Lajos.

A Hernád és a Tisza együttes síkjából magasodni kezdő dombvidéken, mint előretolt őrszem vigyázza a tájat, már a XIII. század óta, a Szerencsi-vár. Innen indultak történelmi útjukra a Rákócziak. Itt választották ugyanis fejedelemmé Rákóczi Zsigmondot. Hamvai — a várral szomszédos

magaslatti koronázó gótikus templomerdőben nyugszanak. Pompás faragású vörösmarvány síremlék alatt egy tumbában látható kardvágásoktól elcsúfított koponyája.

És a templomtól nyíló kilátás? Hogyan is írta Petőfi: „Szerencsnél legszebb a kilátás. Délre hosszú-hosszú rónaság, le egészen a Tiszáig; keletre az egykori tűzokádó, a tokaji hegy...; tövében Tarcal városa. Éjszakra a többi hegyaljai hegyek, hosszú sorban; alattok Tállya és Mád. E városokban laknak, e hegyeken az öröm istenei, innen küldik szét a világba apostolaikat a palackba zárt aranyszínű lángokat.” S valóban amerre szem ellát, mindenütt szőlő, szőlő, szőlő. Csak két hatalmas kémény szakítja meg a szőlősorok katonás rendjét, a híres csokoládé- és cukorgyár kéménye.

Szerencset Monoktól, Kossuth szülőfalujától hatalmas erdőség választja el. Itt történt egyszer az erdőben, a még alig felserdült

Kossuthal, hogy séta közben szörnyű zivatar lepte meg, amely elől egy cigánytanyára menekült. Itt a vajda anyja, egy vénséges-vén cigányasszony jósolta a tenyeréből: — Nagy jövő vár az ifjú úrra. Nemsokára eljön az idő, amikor hírnév, dicsőség fogja könyezni, s az országnak szabadítója lesz. — S hogy adott lélek-tani helyzetekben jelenték-telen dolgoknak is milyen hordereje lehet, halljuk erről magát Kossuthot, aki így ír később: „Nem tudom mily benyomás mondatta e cigánynővel a jóslatot, mely — kísérve a természet csodás tüneménye által —, reám fokozott hatást gyakorolt, de jövőmre ez irányadó volt. Sohasem voltam babonás, de e pillanattól fogva a szabadságérzet tudása ébredt fel bennem, amelyet atyám függetlenségérzete öntudatlanul táplált és nevelt, s ezentúl a történelemnek és a jognak szenvedélyes tanulmányozása juttatott azon demokratikus meggyőződésre, mely minden léptemet vezérelte.”

Monok főutcáján ma is ott áll Kossuth szülőháza, falán

A Boldogkői-vár falainál

Vendégmarasztaló pincék

emléktáblával, belül relikviákkal.

Tállya nem messze, de már a magasabb hegyek lábánál fekszik. Evangélikus templomában ma is látható a keresztelő kút, ahol Kossutot megkeresztelték. A katolikus templom Maulbertsch festette oltárképén pedig, a táj hangulatához méltóan — szüretelnek. Igaz — Szent Vendel szüretel. A temetőben a táj jeles zeneszerzőjének sírját egy kő obeliszk jelzi. Rajta a felírás:

„Tested immár száz év óta Porladozik jó Lavotta: Ámde lelked nem lesz röggé; Dalaidban élsz örökké.” S valóban, dalai ma is élnek a nép ajkán.

A példásan ápolott szőlők alatt egy százéves pincében pihentünk meg. S mikor az aranyló furmint a poharakba csordult, igazat adtam Browningnak, hogy a tokaji beragyogja az asztalt. Ilyen lehetett a görög istenek tanyája, mondaná erre Anatole France.

A Hernád völgyében haladó fontos útvonalat őrizte a tekintélyes méretű Boldogkői-vár. Toronyszobájában Balassi Bálint írta a végvári életet dicsőítő verseit.

Az országos kék jelzésen érjük el hazánknak talán legszebb fekvésű várroncsát, a regécit. II. Rákóczi Ferenc fejedelem életének első négy évét ebben a várbán töltötte édesanyjával, Zrínyi Ilonával. Itt találkoztunk a Rákóczi turistaúttal is, amelyen végigjárva, lerójuk turista-kegyeletünket a nagy szabadsághegy előtt.

Balogh Ferenc

Lavotta János sírja a tállyai temetőben. (A szerző felv.)

TÚRA I. 2 SZEMÉLY ELHELYEZÉSÉRE ALKALMAS, BEVARROTT FENÉKRÉSSEL KÉSZÜL
ÁRA: 980 FT

TÚRA II. ÉS III. KÉTFÉLE MÉRETBEN KÉSZÜL 2-4 SZEMÉLY ELHELYEZÉSÉRE ALKALMAS. OLDALÁN TERITEX ABLAKKAL. ELEJÉN ÉS ALJÁN ZIPPÁRAS NYÍLÁS.
KÉK, ZÖLD, SÁRGA SZÍNEKBE KÉSZÜL.

ÁRA: TÚRA II. 1560 FT
TÚRA III. 2460 FT

KÉKES 3 SZEMÉLY ELHELYEZÉSÉRE ALKALMAS NYEREGTETŐ, BEVARROTT FENÉKRÉSZZEL KÉSZÜL. ELEJE ÉS ALJA ZIPPÁRRAL NYITHATÓ.
ÁRA 2200 FT

1967. május 6. és 14. között rendezi meg a Sport-, Hangszer- és Játékáru Nagykereskedelmi Vállalat a már hagyományossá vált camping kiállítását.

A kiállításon bemutatásra kerülnek a campingezéshez, a korszerű pihenési formához szükséges cikkek

Olvasóink figyelmét elsősorban a sátrakra kívánjuk felhívni, melyeket itt is bemutatunk.

A kiállítás helye a Városmajor VTSK fedett teniszcsarnoka (XII., Szamos u. 2/a.) nyitva: naponta 10 órától 19 óráig.

Itt említjük meg, hogy a camping kiállítással szemben levő épületben kerül megrendezésre a cseh Artia Külkereskedelmi Vállalat és a Sport-, Hangszer- és Játékáru Nagykereskedelmi Vállalat közös hangszerkiállítása is.

NAPSUGÁR KÉTFÉLE MÉRETBEN KÉSZÜL 4-6 SZEMÉLY ELHELYEZÉSÉRE ALKALMASAK. A SÁTORHOZ HÁLÓFÜLKE, ELŐTERASZ TARTOZIK
ÁRA 3600 FT
4600 FT

WIG-WAM

2 SZEMÉLYES
12 SZÖG ALAKÚ
GÚLA SÁTOR
FENÉKRÉSZ
NÉLKÜL
KÉSZÜL.
ÁRA: 500 FT

Turista

UTAZÁS
CAMPING
KIRÁNDULÁS

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1967. JÚNIUS
XIII. ÉVFOLYAM 6. SZÁM
ÁRA 3 FT

JÚNIUS

„**T**ikkadt, tikkasztó napverésben trónol fölöttem a diadalmas és könyörtelen nyár, s a lankás búzaföldek, erdők és folyamok ringató mozdulatlansága konok megadással túri az egek villanyzuhanyát...” — írja Szabó Lőrinc egyik legsodróbb nyári versében. A költők mintha kevesebbet énekelnének forró nyárról, perzselő júniusról, mint fakadó tavaszról, búsongó őszeletről, közelítő téletről. Inkább ihleti őket a sejtelmes május és az őszi elmúlás, mint a harsanó nyár. Mintha a felhőtlen nyári napokban az élet gazdag aranyát, a valóságos tettek, kalandozások örömeit keresnék, nem pedig elvont álmodozások óráit. Boldog csavargásokról, jóízű bolyongásokról szól legtöbbször nyári verseiben a költő, ha mégis a nyár örömeit szedi ihletett sorokba.

„Erdő, te boldog! Oh, milliárd vad mámor együtt, összezárt eleven tornyok, részek, egymásba habzó emelet: a fák virágpor fellege egyszerre mindnek gyönyöre: be dús vagy, erdő, meztelen, egyetemes, nagy szerelem!” —

írja ugyancsak Szabó Lőrinc egy másik versében, minden természetjáró lelkének hűrját pendítve meg.

Mi is az erdőnek, víznek, szikláknak s patakpartoknak e nagy szerelmével induljunk útnak! Ha az időjárás-felelősnek és a Meteorológiai Intézetnek úgy tetszik, az időjárás tavaszi zürzavarai után előbb-utóbb bekopogtat ajtónkon a lángugarú nyár. Költőnél új versekre biztatás, természetjáróknál pedig a könnyűjárású cipők, nehéz hátizsákok, vizenjáróknál az evezők, sátrak, motorosoknál a száguldás napjainak bűvös világa, áhított csavargások boldog évadja. Nyár!

Az ember egyik ősi vágya teljesültének áldozunk: a kalandkeresés, a helyváltogatás örömeinek. Az örök kettősség dolgozik bennünk ilyenkor is: amíg egyfelől az otthon nyugalomát, a változatlan csendet áhítjuk, másfelől a folyton-új, a folyton-más, a szemlélődő és az alkotó kíváncsiság ostora hajt. A folyton újat kereső, égető kíváncsiság s ugyanakkor a boldog, semmittevő pihenés a természetjáró ember örök bűjtogatója. Ennek ál-

dozunk teljes nyarunkon át, napzárporban, zivatárban, szélben, tikkasztó mozdulatlanságban, gyalogúton s hegytetőn, vonaton, vizek hűvösén, motornyeregben.

Megelevenedik az ország; öreg s fiatal, nő és férfi, magános és társaslény indul virágos mezők, szellős hegytetők, sátorlabor sűrű nyüzsgése, vagy vízparti egyedülvalóság felé: kinek mit kínál az alkalom, kit hogy biztat a kaland, kit merre hív a ballagás vágya.

Vagy a sietése — ha éppen versenyez.

Fel hát a hátizsákkal, az oldaltarisznyával, fel hétköznapon s ünnepnapokon, mossuk le a csónakot, elő az evezőlapátot, sodorjuk össze a sátrat, tisztítsuk meg a porlasztót és kék ég alatt, zöld mezők pázsitján, sötét erdők tavalyi avarjában, lassuléptű folyamon, zizegő tavon, kanyargó országutakon lendüljünk a nyár ígézetének! Kívánjunk egymásnak s mindenkinek — magunknak is — szerencsés, vidám, gondtalan, sok-sok szép utat!

Kellemes nyarat, kellemes utakat, kedves Olvasó.

HAJDÚVÖLGY

tás közben újrázva elmondta, hogy: eccő' mégis nyilni köll itt annak a virágnak! Oszt' möglássá, majd csak visszagyűnnek azok a fehérkócsagok. Öreg Mácsár Pali monta neköm, amikö mán úgy túlonan járt a kilencvenhármon. Szerelembül fakatt az a virág...

...Eszteendőre pedig áprilisig tartott a tél méteres havával és a Tisza—Maros szögében új világ született. Ezerkilencszáznegyven tavaszodására a szénási pusztát elnyelték a vadvizek. Azután ugyanígy volt a következő kikeletkor, harmadévre pedig megintcsak az őstermészet diadalmaskodott. A belvizek a Hajdúvölgy felé siettek, az újraéledő folyó meg csillogva kanyargott hajdani medrében. Felébredt az elfelejtett ősvilág.

Akkor nyáron nap-napután a rejtett víziutakat bolyongtam. Kerestem a vadrecét, ki a kákás tocsogókban pelyhes fiait vezette, meglestem a lomha szürkegémét, ahogy szobormozdulatlan vadászesben órákhozott várta zsákmányait. Sok-sok új állattal-növénytel találkoztam, melyeket eddig csak könyvekből, vagy hallásból ismertem és ma már azt is tudom, hogy az ilyen találkozások egy kicsit önmagunk megismerésének is egyengetik az útjait. Körülöttem élt, lélegzett, pompázott az ősi Alföld megálmódott múltja. Sohasem volt olyan csodás nyári vakáció!

És egyszer egy este, a nádi útvesztőkben izzadtanfáradtan tolórudazva kerek tavacsára siklott a csónakom. Rózsaszín volt a víz a napáldozástól és a nagy pusztai csendben ezernyi béka zsongó danája vetett puha-lágy hullámokat.

Itt találtam rá a tündérrózsára! Nagy, kerek levelek közt pompázott, talpig patyolatban. Fehér volt és tiszta, mint a kócsagmadár szúzi látomása, ahogy szárnyat bontott, mikor felriasztotta a csónakom. Igaz lett a mese, ahogy valamikor a vén Mácsár Pali mondta — úgy túl a kilencvenhármon — öreg Szemenyei sem őrizte hát hiába a tőle örökölt pusztai titkokat.

Aztán sok minden más, súlyos, nagy dolog történt a világban, huszonöt év is elszállt fölöttünk, mire viszontláltam a régi helyeket. Korányár volt és egymást követő, nagy nehéz láncotalpas traktorok dolgoztak a visszahódított vízmederben. Már villanypóznák is szegélyezték a kikövezett dűlőutat. Rekordtermést ígért az évek óta újra kiszárított Hajdúvölgy.

Ember számolgotott fűzetében az árokparton.

— Hát lehet ennél szebb látványa a gazdának? — fordult hozzám, mikor ráköszöntem. Bólintottam, de sehogyan sem sikerült hozzá szavat is találnom... Hiszen én vakációs diák voltam valamikor itt a Hajdúvölgyben! Ismerem a titkát a szerelemvirágnak és ma már azt is tudom, hogy életem tavaszát vitte el magával az a kócsag, mikor elszállt, messze, napnyugatnak.

DR. STERBETZ ISTVAN

Nagy kerek levelek között pompázott talpig patyolatban

Szarvas felől Orosházára utazva a vonat néhány másodpercet Hajdúvölgyön is elidőzik. Tengersíkon nyújtózkodik itt az alföldi róna, honnan kapta hát a kis vasúti megálló a kérkedő völgy — elnevezést?

Jégkorból örökölt, hajdani ősfolyó volt egykor a Hajdúvölgy. Parttalan, lapos medrében évezredekén át kanyarogtak itt a mai Nagyszénás, Gerendás meg Árpádhalom környékéről összefutó vadvizek. Féktelen Tisza és Maros-áradások gondoskodtak róla, hogy lefolyástalan lápok-mocsarak láncolatával még a történelmi időkben is nyomot hagyjon az egykori ősvilág. Csak a századvégi Tisza szabályozás húzta meg fölötte a lélekharangot, azóta hullámzik a búzaföld aranytengere.

Es azóta már csak szalonnatűz mellett szájról-szájra járó, egyszerű volt-holnem volt történetekben él az ősi Hajdúvölgy. Szénaszagú nyárestéken mesélgetett róla egykor Szemenyei bácsi, tűnő valóságából képzelettel csiszolt, szép emlékezőket. Egy hajdani, gazdag földesúr világszép lányáról is az öreg pusztacsósztól hallottam egyszer régen, kit grófnak-hercegnek szánt a nagyra-vágyó apja, de a széltől is óvott kisasszonyt mégis elszöktette egy kóbor szegénylegény. Hét vármegye pandúrjai zúdultak utánuk, míg végül maga az úr talált rájuk valahol itt a Hajdúvölgy nádréngetegében, boldogsággal bélelt pákászkunyhó titkos rejtekén. A felbőszült apa mellbelötte a legényt, mire a lány bevetette magát az ingoványba. Azt mondják, hogy hófehér tavirózsa nyílt azon a helyen, ahol lejátszódott a boldogtalan szerelmesek tragédiája. Foszlott tollú, fehér kócsagok örzik azt a virágot, mely tolléi majd az idő múlását és nem fog elszáradni sohasem.

Gimnazista kamaszfiú voltam akkor, fölényesen magabiztos, maturára váró nagydiák. De ugyan ki ne mosolygott volna életének ebben a világot szétvetni kívánó korszakában egy ilyen igaz sem lehetett, népmesebe kívánczó, gyerekes romantikán?

Szemenyei pedig csak pipált napszamba. Sok hallga-

„A Szocialista Hazáért”

Kiosztották a most alapított „A Szocialista Hazáért Érdemrend” kitüntetésekét. A névsorban sok régi harcos, sok veterán természetbarát neve is szerepel. Ezt, a negyedik legmagasabb állami kitüntetését, csak hosszú évtizedek becsületes és eredményes munkájával lehetett kiérdemelni, melynek a néphez, a párthoz való hűség az alapfeltétele.

Sportágunk megbecsülésén túl, a kitüntetésekben tükröződik a természetbarát mozgalom lényege, tartalma, az új, igazságos társadalomért vívott harc. Kifejeződik e kitüntetésekben, hogy mozgalmunk célkitűzése — a sport és kulturális vonatkozása mellett — a szocializmus építése, a szocialista embertípus kialakítása, a szocialista haza megismerése, megismertetése és szeretete.

Erre gondolunk, amikor gratulálunk kitüntetettjeinknek és további jó és eredményes munkát — s hozzá erőt és egészséget kívánunk valamennyiüknek.

A dunaföldvári vár

seki parkjának zöldjét a Szelidi tó kékjével, de mivel a földvári halom nem nyúlik felhők közé, csak távoli alföldi falvak tornyait látjuk beleszűrődni az ég kékjébe s füstölőgni északra Dunaújváros hosszú kéményeit.

Nyaktörő vállalkozás a Kálváriadomb partfelőli oldalán mászni le a bozótba. A magas part csaknem függőlegesen mered a Duna fölé s ahogy az ember a homokba vájt buktató lépcsőkön tekeregve a kiugró párkányon billegtetni lábát, attól tartva, hogy rögtön ötven métert zuhan a Dunába: hegyoldalba fűrt ablakos lakást talál, gondosan elfüggönyöztet. Vajon kinek jutott eszébe felhőkarcoló-magasan barlanglakást ásní az anyaföldbe?

Miközben a meredek Kálváriadombra kapaszkodom apró házacskák kusza tömkelegében s hol vakvágányra jutok, hol virágos udvar közepébe lépek, azon tűnődöm: miért van az, hogy az ember e kicsiny, drága haza bizonyos — sokszor nem is a legmegkapóbb — tájait, városkáit, völgyeit, sétaútjait úgy megkedveli, hogy soha nem feledheti többé, bolyongásaiban hozzá vissza visszatér.

Dunaföldvárt is első látásra szerettem meg. Jó néhány éve annak, hogy őszszakállú hajóskapitány barátunkkal könyököltünk parancsnoki hídja korlátján és a délutáni nap sugárzáporában nézegettük Dunaföldvár egymás mellé párosult két dombját, az apró házakkal tarka Kálváriadombot és a város tekintélyét hordozó Várhegyet. Az én kedves kapitányom, aki Passautól Giurgiug minden gázlót, folyamjelzőt, falut, halászcárdát ismert, emígy szóló vidorán:

— *Földváron főzik a legjobb halászlévet, paksi bor kell hozzá!*

Kissé talán elfogult volt Arthur kapitány; utóbb mégis többször meggyőződtem róla, hogy közel járt az igazsághoz, valahányszor az ő emlékezetére helyeztettem a kicsike, forró bográcsot az asztal közepére. Ámde nemcsak halászléből és paksi borból áll a dunai világ, hanem igézetes parti sétákból, csónakázásokból, kellemes fürdőzésből, műemléki szemlélődésből, a jelen fejlődésének és a múlt történelmének ötvözetéből is, ha pedig kellő kilátópont kínálkozik, akkor hosszas bámulkozásból is. Mindezt együtt lelem mindenkor ebben a bájos, nyüzsgő, eleven mezővároskában; ezért kedvelem az idevezető utat s ezért bizatom azt, akinek netán alkalmá van erre vetődni: ne restelljen megállni félnapra, egy napra s mert jó szállodája van, akár kettőre is, ezen az ősi településű helyen. Valóban ősi:

BIZTATÁS Dunaföldvárra

teraszain már háromezer évvel ezelőtt megvetette lábát a bronzkori ember. S joggal nagy sétákra is készítő: a barangolási kedv nyilván benne lebegett a dunai levegőben már a múlt század elején is, különben mi hívogatta volna kalandos utakra az itt gyermekeskedő *Magyar Lászlót*, Afrika-kutatót, és „afrikai királyt” ha nem a messzianyargó, ígéretes Duna?

Ez a virágos kis mezőváros a Mezőföld löszhordta pereméről pillant át a balpartra, a *tassi hátság*ra s a *solti homokhullámokra*. Testvéri érzéssel teszi: valaha Solt is Fejér megye része volt. Ha a Kálváriadomb magasságát megkétszereznők, még a kecskeméti öregtorony csúcsát is látnánk, a kiskőrösi határt, Kalocsa ér-

Apró, omladozó házak sikátorai kanyarognak fel a Kálváriadombra emitt, városrendezésre várva, a romantika vegyesillatú levegőjét árasztva, aztán a mélyben vasúti sín következik — az állomástól fut föl a Dunahídra, hogy a solti messziségbe vesszen — az aluljáró alatt a valódi városba jutunk amott. Modern házak és múlt századból ittmaradt virágos udvarok, forgalmas terek, műemléki házak, le-fel vezető lejtős utak, nyílegyenes hosszú, széles utcák hálózatába. Ezek ölelik körül a Várhegyet. Két domb között mély völgy, a völgyben utak le a Dunának: ez is a város. Mint minden kisvárosunkban: ódonnak és modernnek eleven keveréke. A vasúti szerelvény most pőfög föl a hid-

Duna-parti sétány (A szerző felv.)

ra és sűrűlombú, zöld szigetekcskén át gurul az Alföldre, hogy majd kocsis, szekér, autó, gyalogember kövesse később.

A kicsike dzsungel illatát akarom szagolni, ballagok magam is át a hídon a szigeti erdőbe, hogy onnan pillantsak vissza a dunaföldvári toronyok dombjára. Ezen a szakaszon kevés az ártéri erdő, jól meg kell becsülni, csak fent, Dunaujvárosnál és lent Kömlődnél jelentkezik kicsike pamatja. Aztán vissza ismét, föl a *Várdombra*, megtekinteni, mennyire jutottak már a *Törökvár* restaurálásával. Múzeum lesz belőle, de lassan készül. A legenda tartja török építkezésnek ezt a sátorotetős, négyszögű, zömök vártornyot, de az ozmánok előtt is erősség volt ez már a középkorban, a törökök csak palánkját erősítették meg s kegyetlenül védték. A vár dicsősége akkor fénylett föl utoljára, amikor Vak Bottyán ostromolta s a kurucok erőssége lett: Különösképpen: megmaradt. Idővel lakóház lett, új szerepét pedig most fogja megkapni.

Templomkert — kilátó is egyben — ódon utcasorok rendje, parti villák, régi rendházból gimnázium — Magyar Lászlóról neveztek el s most 230 éves — virágos, széles főutca, a vár körül kanyargós utcácskák, a város közepén roskatag kápolna. Műemlék temploma három; a harmadik már „szolgálaton kívüli” szerb templom, Arzén pátriárka hívei emelték a Mária Teréziás időkben. S ha rekkenő melegben érkezel Földvára, kedves útitárs, bizvást alászállhatsz a strandra a hajóállomás mellé: korszerű, nagyméretű úszómedencéje van.

Mi vonz ide, Dunaföldvára? E kis város patinája, a virágos, zöldellő szépség, amely a helyenként elötűnő kopottságot is feledtetni tudja, a kedvesség, amely az itt lakók mosolyában bujkal, a piaci nép ízes tájékozása, a régi portákkal kevert új városrészek, a kilátódombok, a vízben tükröződő fűzek, hajladozó nyárfák, az apró tavacszkák a kicsi szigeten, a dudáló hajók s a parton tolaszkodó hófehér libanyáj.

A rómaiak *Anamantiának* hívták, a törökök *Jir Hisszárinak*. A népvándorlás idején egyszer *Zimonynak* is. A rómaiak hadiútja erre vonult; a török erre haladt Budára; szerte a táj remekül terem, a Mezőföld gazdagon ontja a gabonát, a cukorrépát, a gyümölcsöt. Négy termelőszövetkezet 16 000 holdon gazdálkodik. Duna-hídját a németek felrobantották, újraépült. Most azt remélik, hogy 40 fokos forrást találnak a Duna-parton, a strandot emígy is 28 fokos hévízzel táplálják, nem a Dunával. Mellette sátorbátor színesedik nyáron, csónakkal bátran kiköthetsz.

Lehet, hogy az olvasónak mindez csak szürke adat. De alulírottat egy rég-messzeségbe tűnt, soha nem feledhető táj gyermeki városára emlékezteti.

Szombathy Viktor

Domica, turistaház

Szabad az átjárás Domicába

A magyar természetjárók által jól ismert Baradla-barlangnak van egy 7 km-es szakasa, amely Csehszlovákia területére esik. Ez a jól karbantartott, villanyvilágításos barlangrész azonban az utóbbi két évtizedben nem volt útlevel nélkül járható a magyarok részére. Szépségében ez a szakasz vetekszik a magyar szakasszal, sőt több vonatkozásban újszerű látványt is nyújt. Különösen a vízbőség a jellemzője e barlangrésznek, annyira, hogy egyes szakaszai csak csónakkal járhatók be. Igen szépek a „Plitvicei-tavak” elnevezésű cseppkő képződményei is. A csónakos szakaszt egyébként „gyémánt hajókázásnak” is hívják a ritka szép, kristályos ragyogású cseppkövei miatt. A barlangban jó kiépített utak vannak úgy, hogy azok városi öltözékben is járhatók.

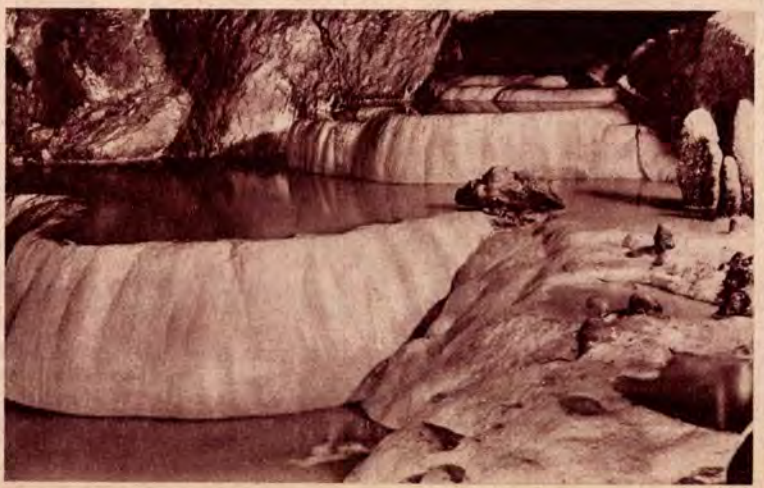
Örömmel számolunk be, hogy a most létrejött megállapodás szerint a két ország állampolgárai határátlépési okmányok nélkül látogathatják a Baradla, illetve a Domica-barlangokat. A magyar állampolgároknak előzetes levelezés nélkül, a határátlépéssel kapcsolatos formaságok elintézése végett az Aggteleki-barlang bejáratánál levő túravezető irodához kell fordulniuk. Célszerű azonban az átlépő csoport tagjairól előre elkészített névsort összeállítani a születési hely, év, lakcím és személyi igazolvány szám feltüntetésével. Ugyancsak kimutatásba kell foglalni a fényképezőgépeket tartozékaikkal együtt. A túravezetés, barlang-belépő és 12 cseh korona zsebpénz ellenértékét, — 30,— Ft-ot, — ugyancsak az aggteleki túravezetői irodában kell befizetni. A határátlépés ez idő szerint csak személygépkocsival, vagy autóbusszal történhet.

A Domica-barlang bejáratánál egyébként étteremmel ellátott turistaház, büfé és bazár is a látogatók rendelkezésére áll.

Jó lenne, ha a somoskői és domicai könnyített határátlépést hasonló követnék, hogy a természetbarátok megismerhessék a határon túli, de a lakóhelyükhöz mégis közel eső túraterületeket is.

dr. K. M.

„Plitvicei tavak” a domicai barlangban

A könnyűbúvárok táborában

KILIÁN-TELEP A MIENK!

— CAMPING-BIZOTTSÁGUNK TERVEIRŐL —

A Turista hírt adott arról, hogy megalakult az MTSZ camping-bizottsága. Munkájuk megkezdéséről is adtunk tájékoztatást. Mik az újabb tervek, eredmények? — kérdeztük ezúttal a bizottság vezetőjétől.

— Mindenekelőtt — kezdi Szilas Lászlóné — a Kilián-telep. Szövetségünk június 15-től szeptember 15-ig „kibérelte” a Kilián-telepi szép táborhelyet, mely annyira megtetszett az elmúlt két táborozáson természetbarátainknak. Ez azt jelenti, hogy a nyári fődényben a szervezett természetjárók napi öt forintért lakhatnak a Balaton partján — ha van camping-bélyegük. Enélkül is napi 8,— forintért. Természetesen az ország összes többi campingjeiben is élvezik a 20 százalékos kedvezményt.

— Bizottságunk másik „munkavonala” — folytatja Szilasné —, a felszerelési cikkekkel kapcsolatos. Szeretnénk összefogni a turistatársadalom bírálatát a kereskedelem és az ipar számára, ugyanakkor ötletet adni, a tömeges igényt bejelenteni. Például határozottan megmondtuk máris, hogy az úgynevezett „kolibri”-főző nem vált be, ellenben vegyenek példát az NDK kitűnő, mélytányérryára összerakható edénycsomagjáról, melyben a főzőn kívül három edény is elfér.

— A Magyar Camping Klub Pap-szigeti nemzetközi rally-ján háromszázan képviseljük hazánkat. A rendezés, vezetés gondja is legnagyobb részét a mienk, itt is és vele párhuzamos leányfalui ifjúsági táborban. Részt veszünk Laxenburgban az idei nemzetközi rally-n is. Az a szép tervünk, hogy turista-módon, vizitúrán érkezünk Merk-ből a megnyitásra — fejezte be tájékoztatását a camping-bizottság vezetője.

Hat magyar a Lenin-csúcson

A Pamír expedíció mozgatta turistatársadalomunkat. Az ismeretes nehézségek elkerülésére egymás után érkeznek a szakosztályok és turisták „hozzájárulásai” — ne nevezük adománynak —, az expedíció költségeihez.

A Szovjetunió hegymászóinak hivatalos meghívása a napokban érkezett meg. A Nagy Októberi Forradalom 50. évfordulójára rendezett ünnepi hegymászó túra hat magyar résztvevője (a világ minden tájáról összesen kétszáz sportembert hívtak meg a nevezetes találkozóra) július 19-én indul el Budapestről, mert július 22-én már a Pamír fennsík alatti vasúti végállomáson, OS városában, az expedíció kiinduló helyén kell lenniük. Innen indulnak hegyi autóbusszokkal a járművel még egyáltalán járható Alaj-völgybe 23-hézségek elkerülésére egymás után érkeznek a szakosztályok és turisták „hozzájárulásai” — ne nevezük adománynak —, az expedíció költségeihez.

nek hegyi autóbusszokkal a járművel még egyáltalán járható Alaj-völgybe 23-hézségek elkerülésére egymás után érkeznek a szakosztályok és turisták „hozzájárulásai” — ne nevezük adománynak —, az expedíció költségeihez.

Pontosan egy hónapot szán az expedíció rendezése a Szovjetunió második legmagasabb csúcsának megmászására, vagyis a völgybe augusztus 23-án érkeznek vissza.

A magyar hegymászók legjobbjai szorgalmasan edzenek a nevezetes túrára. A hat fő végleges kiválasztását július elején döntik el. A felszerelést már beszerezték. Hegymászóink legjobbjai közül azok, akik nem jutnak fel a Pamírra, a világhírű Kaprun hegymászó iskolába utaznak a nyáron, ahol Moravetz meseter, a ma élő alpinista oktatók legjobbika viszi őket magashegyi túrákra.

LACI FELFEDEZÉSE

Legfiatalabb olvasóink egyike, Hegedűs Laci első osztályos általános iskolás írja Budapestről (Bp., VIII., Pál u. 6.): „Kedves Turista! Ne haragudjanak, hogy írással zavarom. Dobogókön voltam, és ott a Napsugár Szállóval szemben igen erős a visszhang. Jobb, mint a tihanyi visszhang-dombon.

Hegedűs Laci

A kisfiú vázlatot is mellékelte felfedezéséhez. Eszerint a menedékház felé vezető úton, a Napsugár Szálló előtt a buszmegállónál az „Idegen kocsiknak tilos!” feliratú táblától egy-két méterre balra kell megállni, és az úttesten átkiabálni.

„Cápvadászat” Fényesfürdön

KÖNNYŰBÚVÁRAINK NEMZETKÖZI TALÁLKOZÓJA

Különös riporton voltam Fényesfürdön. Az „alanyok” állandóan víz alatt tartózkodtak, s ha beszélni akartam volna velük, nekem is búvárkosztümbe kellett volna beöltözöm. Így, amit a szárazon sikerült megtudnom, papírral vetem.

Tata mellett, igen hangulatos természeti környezetben fekszik Fényesfürdő, melyet már felfedezett a természetjáró közönség. Itt vertek sátrat a mind népesebb könnyűbúvárok, hogy megrendezzék nemzetközi találkozójukat. Ott volt a jugoszláv Matic Márkó, az 1966. évi vízalatti halászat bajnoka, aki kijelentette: büszkék lehetnek a magyarok, hogy tenger nélkül is ilyen lelkes gárda űzi ezt a szép sportot. A magyar Iván Margit és Keifer Katalin társaságában három osztrák kollégájukat találtak és átutaztak a szépen megrendezett táboron a lengyel vízalatti sportolók is, akik — ők sajnálták talán a legjobban — más külföldi túrán vettek részt.

A magyarok — amint Surányi Csaba táborparancsnoktól hallottuk — 80-an jöttek össze, köztük 10 nő, akik fegyelmélettel gyakorolták a vízalatti műveleteket az április 30 és május 1-én előírt program szerint. Persze a vízalatti gyakorlatok mellett a rendezőség — Németh Gyula vezetése alatt — gondoskodott, hogy a két napon jutson idő a szervezeti kérdések megbeszélésére is.

Amint megtudtuk, nálunk az MHS keretében indult meg a „béka-ember” tanfolyam még 1959. évben. Kis sportág volt, nem tudták tömegesíteni, s így inkább szervezeten kívül űzték ezt a sokaknak igen vonzó sportot. 1965-ben a XI. kerületben alakult meg először egy ilyen természetbarát szakosztály — miután az MTSZ úgy döntött, hogy ez a sportág is a turisztika műfajához tartozik. Azóta mind többen lépnek be különböző szakosztályokba — 8 van összesen —, s ma mintegy 150—200 a budapesti szervezett könnyűbúvárok létszáma. Vidéken ilyen szervezetről nem tudunk, de tény, Budapesten és vidéken is igen sokan űzik szervezeten kívül.

S mennyien űznék, ha — a felszerelés olcsóbb volna. Mert egy teljes felszerelés — ruha, puská, légzőkészülék, stb. — belekerül legalább 10 ezer forintba. Ha csak úszonnyal, „pipával” merül alá valaki, ahhoz is 5—600 forintos felszerelés kell. Tehát nem olyan olcsó dolog víz alá merülni, s így érthető, hogy ez a sportág nem tömegesedik úgy, amennyien — sokezeren — szeretnék űzni.

Az országos találkozó a Ferunion Vállalat által rendezett kiállítás is hozzájárult a nemzetközi találkozó sikeréhez és reméljük későbbiek folyamán a könnyűbúvárok népszerűségéhez is. Ehhez azonban az kell, hogy megtalálják itt is annak lehetőségét, hogy a fiatalok olcsón, vagy kölcsönön jussanak kellő felszereléshez. Vannak próbálkozások. Pl. a „Botond” pneumatikus szigonypuskát már itthon állítják elő Munkácsy Tibor a GANZ-MÁVAG dolgozója találmánya alapján, s a negyedébe kerül, mint az import puskák. Sok ilyes sikeres próbálkozás után és jó szervezés mellett ez a sportág is feltérhet a számszerűleg nagyobb természetbarát sportágak mellé.

M. L.

Jól sikerült a Király Albert- emléktúra

Több éves hagyomány szövedik át új és újabb színekkel május második vasárnapján, amikor a kevélynyergyi Stromfeld-menedékház vendégül látja a hazai természetbarátmozgalom alapítójának, Király Albertnek, a Tanácsköztársaság sportdirektóriuma vezetőjének emlékéztére összegyűlt fővárosi és vidéki természetbarátokat, családtagokat, a mozgalom legrégebb munkásait és a hagyományokat tisztelő fiatalokat. Idén már érezhetően sikerrel járt az a törekvés is, hogy az eleinte „régiek” találkozójának indult rendezvényt „régiek és újak”, idős és fiatal turisták találkozóává fejlesszék, nem utolsósorban azért is, hogy az idős emlékeztéseiből mozgalmunk ifjúsága átvegye, eltanulja mindazt, ami örökérvényű, ami túléli a változásokat.

A rendező Tipográfia SC turistái —, kik Király Albertben a nyom-

Az emléktúra résztvevőinek egy csoportja

dász-sportmozgalom előharcosát is ünneplik —, ezúttal sem hagytak ki semmilyen lehetőséget, amivel bensőségebbé és vidámabbá lehet tenni a szép hagyományokra épülő találkozót.

Gondosan előkészített műsor szórakoztatta már szombat este a korábban érkezőket. A koszorúzás és régi kedves dalok tették emlékeze-

tessé minden résztvevő számára az idei Király Albert túrát, melyre nemcsak a budapestiek jöttek el, de a vidék is képviseltette magát.

Székely Miklós, az MTSZ főtájkára üdvözölte a több száz főnyi közönséget, méltatva a veteránok érdemeit, amit az ország újjáépítésében és a mozgalom fejlesztésében tettek.

Júniusban kezdődik a nagy idény a nemzetközi cseretúrákban — mondotta munkatársunknak Balázs Nándor, az MTSZ cseretúra-bizottságának vezetője. — A kispénzű emberek számára tervezett devizamentes utazások nemcsak itthon népszerűek, hanem a testvéri országokban és a három éve idejáró svájci és két

Csúcsforgalom a cseretúrákban

éve vendéglátó és vendégfogadó francia munkásturisták körében is. Sőt, újabban érdeklődés mutatkozik osztrák és olasz turistatársaink köréből is.

Kielégítésük elsősorban attól függ, megépülnek-e az idegenforgalmi szervek

által tervezett kis vikendházak idejében a Kiliántelepen.

Az érdeklődés mindig nagy, általában kétszeres a túljelentkezés, de van olyan népszerű és vonzó túra, amit tizenkétszeresen túljegyeznek. Nyilvánvaló,

hogy ilyen körülmények között azokat a régi, aktív természetbarátokat juttatjuk előnyhöz, akik jó társadalmi munkát végeznek mozgalmunkban.

A forgalom most a legnagyobb. Május vége óta indulnak a csoportok a Szász-Svájcbba, a németországi túrákra és az első franciaországi túracsoport is elindul június elején.

Kétezer fiatal természetjárót várnak Balatonfüredre

— AZ ORSZÁGJÁRÓ DIÁKOK II. ORSZÁGOS TALÁLKOZÓJA —

Az Országjáró Diákok Mozgalma idén június 9. és 13. között rendezi meg az Országjáró Diákok Találkozóját. A tavalyi Csanyik-völgyi nyitány után, mely igen jól sikerült (1300 résztvevő, csak három megye hiányzott), az idei, II. Országos Találkozó még vonzóbbnak ígérkezik (Balatonfüred, Nemzetközi Camping, 2000 résztvevő!). A KISZ Központi Bizottsága igen hathatós segítséget nyújtott a színes program összeállításában.

A KISZ Központi Művészegyüttese és a vesztémi katonaság művészcsoportja adja az ünnepi tábor tüzek műsorát. Elsportolók tartanak sportbemutatót. Lesz vízisí, ejtőernyős és haditechnikai bemutató is.

A fiatalokat a környék legvonzóbb útjaira viszik túrázni. A tábortábori bajnokságokon kívül a megyék között — tíz fős csoportoknak — akadályverseny és tájékozódási bajnokság is lesz, melyen minden megye két-két fiúval és lánnyal vesz részt. (A megyei döntők már zajlanak.) Az összetett bajnokság vándorserlegének jelenlegi védője Heves megye csapata.

A találkozót a fiatalok politikai nagygyűlése zárja majd be.

Itt jegyezzük meg, hogy a budapesti országjáró diákok találkozóját a BTSZ rendezésében május 28-án Gödöllőn tartották ugyancsak színes program beiktatásával.

Vacsora a nagy túra után
(foto: Ernst)

JÓ TANÁCSOK A VÍZI „NAGY-KÖR”-HÖZ

A „Turista” 1965. évi június és júliusi számában jelent meg ismertetés a víz „Nagy-kör”-ről. Ugyancsak hasznos tanácsokat ad a „Turisták zsebkönyve” 1965-ös kiadása is.

A Dunát, Balatont és a Rábát jobban ismerik a vízitúrázók. A túra legismeretlenebb szakasza a Sió és a Zala. Ezen útvonalakat szeretném ismertetni.

A Sión felfelé 123 km-t megtenni, igen nagy munkát jelent. Ha nyitva van a siófoki zsilip, komoly sodrással kell megküzdenünk, ha pedig nincs vízfolyás, akkor a felső szakaszon megfenekléssel kell számolnunk. A Sió torkolatától számítva — ellentétben a szokással — 123—0 fkm jelöléssel van ellátva. Az utolsó 30 km-n már a szokásos km megjelölés is megtalálható, vagyis a siófoki 0-tól kiinduló számozás is. A Zalán 55 km-t kellett felfelé megtennünk, még talán nehezebb körülmények között mint a Sión. A Zalár a torkolattól számítva 500 m-ként találunk jelzőköveket. Az alábbiakban naponkénti beosztásban közlöm túrajavaslatomat:

A Sión:

1. nap: Sió torkolat—Palánk, 22 km. Nem nehéz, a Sió legszebb szakasza. Ha reggel nem a torkolattól indulunk, hanem még valahol a Dunán, akkor is időben Palánkon lehetünk. Közben a keselyűsi erdészháznál pecsételtetni kell. Ha nincsenek otthon, kb. 250 m-re beljebb van egy italbolt. Palánknál alkalmas táborhelyet találunk, fél óra alatt Szekszárdon lehetünk, ahol minden szükséges élelmiszert beszerezhetünk.

2. nap: Palánk—Köles, 22 km. A sodrás erősödik. Siógárd előtt egy csatorna balról, majd a Sárvíz jobbról ömlik a Sióba. Siógárdon pecsételtetni kell. Legjobb, ha a 97 fkm körül a régi szabadstrandnál kötünk ki. Kölesdnél a híd alatt átevezve, balról a csatorna torkolatánál van alkalmas táborhely. Jó ha 1 km-rel feljebb a gátórháznál táborozunk.

Innen érjük el legközelebb a boltokat. Reggel friss kenyér és tej kapható.

3. nap: Kölesd—Sárszentlőrinc, 14 km. Rövid szakasz, pihenőnap. Sárszentlőrincen a híd után kb. 4—500 m-re a szabadstrandnál kiváló táborhelyet találunk. Tejet csak 19 óráig kapunk a táborhelytől 15 percre levő csarnokban.

4. nap: Sárszentlőrinc—Simontornya, 24 km. A sodrás egyre erősödik. Simontornyan a híd mellett táborozunk. Pár lépésre van a Tanácsháza, ahol pecsételtetni kell. A modern önkiszolgáló boltban minden beszerezhető.

5. nap: Simontornya—Mezőkomárom, 21 km. Simontornyától pár km-re a Sió jobbra fordul, balról a Kapos ömlik bele. A Kapos vízmennyiségétől függően kicsit gyengül a sodrás. Ozorán a híd előtt kössünk ki, pár száz méterre a Tanácsház, itt kell pecsételtetni. Mezőkomáromban a közúti híd után, a gátórházzal szemben találunk alkalmas táborhelyet. Tejet és kenyeret reggel kaphatunk.

6. nap: Mezőkomárom—Siófok, 20 km. Igen erős sodor jellemzi ezt a szakaszt. Siófokra érve átszilipezünk. A Balatonon is kell még egy rövid távolságot eveznünk, míg egy campingben tábort verhetünk. Az időjárástól, szabad időnktől és pénzüinktől függ, hogy hány napot kívánunk itt eltölteni.

A Zalán:

1. nap: Balatonberény—Zalaapáti, 23 km. A Zala első 10 km-es szakasza természetvédelmi területen halad keresztül. A „Turista” említett cikke felhívja a figyelmet arra, hogy sem kiszállni, sem a mellécsatornába bevezetni ezen a szakaszon nem szabad. A cikk nem ír arról, hogy áthaladási engedély szükséges.

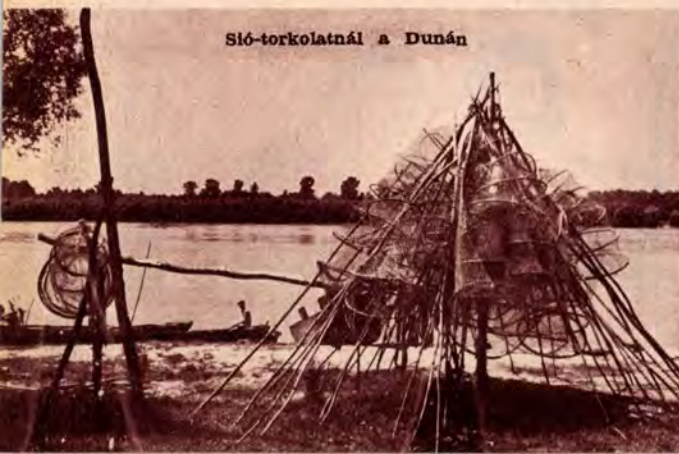
(A kiírás szerint áthaladási engedély szükséges a Kis-Balaton területére. Ezt a Természetvédelmi Tanácsnál, Bp., V., Egyetem tér 5. sz. alatt szerezhetjük be.) A Zalán vigyázzunk, hogy ne tévedjünk el a csatornák közé. Figyeljük a telefonvezeték, mely már 1—2 km-re a torkolattól a Zala partján húzódik. A zalaapáti híd 22,5 km-re van. Itt alkalmas helyet találhatunk sátorverésre. Az állomáson pecsételtetni kell. Tejet és kenyeret reggel tudunk beszerezni.

2. nap: Zalaapáti—Kustány, 14 km. Zalaapátiból elindulva 2—3 km evezés után zsilipmaradványt találunk. Ha elegendő a víz, át tudjuk rajta segíteni a csónakot. Vigyázzunk, mert a sodor erős, így csak jól úszók lépjenek be a vízbe, amely itt nem mély. Kustányban a vasúti híd mellett jó táborhely van, az állomáson kell pecsételtetni. Kustány előtt az utolsó kilométereken, már esetleg vontatni kell az őrsi csónakot, mert az evezők nem férnek el a mederben.

3. nap: Kustány—Zalabér, 20 km. Talán ez a rész a túra legszebb szakasza. Az őrsi csónakot egész nap vontatni kell. A kajakok elférnek. A zalaszentgróti híd alatt nagyon nehéz átjutni, mert tele van a meder nagy kövekkel. A víz nem mély, csak nagyon sebes, így az átmenésnél fokozottabb figyelem szükséges. Újabb 3—4 km után ki kell emelni a csónakot és kb. 150 métert a parton vinni. Egy malom van itt, ennek zsilipjén csak így tudunk átjutni. Az utolsó akadály közvetlenül Zalabér előtt van, ahol egy fahíd fölött 1—200 méterrel kőgát zárja el a Zalát. Kajakot ki kell emelni, őrsi csónakot a meredek part miatt inkább kötél segítségével kell áthúzni, amennyiben elegendő a víz. Zalabéren a híd mellett találunk táborhelyet. Az állomáson pecsételtetni kell.

Y. X

Sió-torkolatnál a Dunán

Felfelé a Zalán (fotó: ifj. Mészáros)

TÚRA- MOTOROS

ÚJ MOTOROS BIZOTTSÁG ALAKULT

A napokban megalakult az MTSZ új motoros bizottsága, helyesebben a régi bizottságba több új tag lépett be. Az MTSZ motoros bizottsága a szervezeti kérdések tisztázása után — az eddigi munkának ez volt a legfőbb akadálya — megkezdte működését és máris több olyan határozat született, amelyek a túramotorosok tömeges belépését teszik majd lehetővé a klubokba, illetve szakosztályokba.

MOTOROS ÚTIKÖNYVET KÉRÜNK

Tisztelt Szerkesztőség! Az MTSZ felhívására országszerte alakultak a motoros természetjáró szakosztályok és klubok. Máris szép sikereket értek el, túraprogramjuk egyre gazdagabb. Ott tartunk, ideje felvetni a kérdést a motoros útikönyv kiadását. Közismert, hogy a közlekedés szabályai országokonként eltérőek. Az igényelt könyv egyik legjelentősebb része lehetne ennek első magyar nyelvű ismertetése. Pontos volna egy fejezetet szentelni az utazással kapcsolatos egyéb tennivalóknak (útikönyvek beszerzése, vám és valuta ügyek). A túrák útvonalának ismertetésére is maradna hely. Sőt, még a baráti országok legnevezetesebb látnivalóit, túravonalait is bele lehetne iktatni a Medicina Könyvkiadó által gondozott sikeres útikalauz sorozat motorosoknak szóló kiadványába. Meggyőződésem, hogy egy ilyen útikalauzt örömmel fogadna a motoros természetjárók népes tábora.

Veres Mihály,

a Nógrád megyei Természetbarát Szövetség elnöke

Nem vagyok régi motoros, ezt klubtársaim ismerik. Eppen ezért, örömmel vettem, amikor Szauberer Béla, a XVI—XVII. kerületi túramotorosok vezetője meghívott egy debreceni túrájukra. Nem tudta szegény, mennyi bajuk lesz velem.

A társaság a Határ úti benzinkútnál találkozott, de Béla előzékenyen felajánlotta, értem jön budai lakásomra. Ez volt az én szerencsém. És ez lett az ő veszte. Motorom ugyanis a Deák téren felmondta a szolgálatot. Szerelő tudományom nem mondta fel, — ugyanis ilyen nincs. Bé-

Cilike Debrecenben

la viszont rövid félóra alatt megmagyarázta motoromnak, hogy mennie kell, és azután nem is volt semmi baja vele, a motorral. Annál több velem.

Az igazi „bejáratás” Vecsésnél kezdődött. Egy gyakoros a szükségesnél jobb lépett az úton, nem tudtam már kikerülni, és elvesztettem az egyensúlyomat. A földön, ahol kötöttem, egy csodálatos ifjúsági könyv jutott az eszembe: Cilike vendégségben. El is mondtam, jót

Mit jelent a CSTK?

A négy betű nem valamely csehszlovák idegenforgalmi iroda rövidítése, hanem a Csongrád megyei Túramotoros Klubé, amely — idei túranaptára adatai szerint is — nagyon gazdag programot bonyolít le. Egyik túrasorozatuk címe: „Ismerd meg Csongrád megyét!” E túrasorozat keretében már voltak a pusztaszeri emlékműnél Hódmezővásárhelyen. Június 4-én viszik motorosaikat a ruszai fenyves erdőbe, és még további hat túrát vezetnek a megye legnevezetesebb látnivalóihoz. Első táborozásukat június 17-én és 18-án tartják motorosoknak a békésszentandrási duzzasztómű közelében, de közben útba ejtik a Körös-torkola-

tot és a szarvasi arborétumot is. Táboroznak a Széplídi-tónál, a gyulai campingben a várjátékok alkalmából, bejárják a Balaton-felvidéket, vendégül látják a motorosokat a Szabadtéri Játékokon, és 12 napos nagytúrát vezetnek augusztusban Lengyelországba.

Változatos programjaik — melyekben nagyvázsonyi sétalovaglásra és balatoni vitorlázásra épp úgy elviszik tagjaikat, mint barlangnézésre és természeti szépségek megtekintésére — azt eredményezték, hogy nincs nap, a négy szervezőhelyen (Szeged, Hódmezővásárhely, Szentes, Makó), új belépő nélkül.

CSINÁLD MAGAD!

— motoros tanácsadó —

MEGSZÜNT A GYÜJTÁS. Mi lehet az oka? Sorban: 1. Zárlatos a gyújtógyertya. — 2. Repedt az áramkötvető. — 3. Hiányos szigetelésű a gyújtókábel. — 4. Átégett a gyújtótekercs. — 5. Átégett a gyertyapipa szilítje. — 6. Eltört a megszakító.

Tanács: ne a szerencse kísérjen útonkon, hanem a tartalékalkatrész. Egy motoros se induljon el túrára lendkerék-lehűző, pótygyertya és tartalék gyújtótekercs nélkül.

A MOTOR RENDETLEN MŰKÖDÉSÉNEK HIBÁI:

- a gyertya kilazult menetéből
- elolajosodott a gyertya
- víz került a benzinbe
- elégett a megszakító felülete
- elállítottott a gyújtás

JÁR A MOTOR DE NEM JÖL HÚZ:

- piszkos a légszűrő
- gyenge a mágnes
- hibás a gyújtógyertya
- koromlerakódás a kipufogóban
- szorulnak a fékek

Csákváry András

mint Pest. Szépek a kirakatok és az úttest éppen úgy fel van dűlva.

Hortobágyon megnéztük a Pásztor Múzeumot, a csárdát, és ellenőriztük a hidat. Mind a kilenc lyuk megvan, le is fényképeztük de egy lyuk lemaradt. Kezdet után zápor és szembeszél, de mi voltunk az erősebbek. Gödöllőn beálltunk a parkírozóhelyre, és én megint a földön voltam. Szerencsémre a pulóverem nem szakadt ki, csak alatta a könyököm. Ez jó, mert magától benő, a pulóvert pedig stoppolni kellett volna. Na! gondoltam, ezek sem hívnak engem többet túrázni. Csálódtam. Sopronba készülnek, és hívtak. Azt mondják, régen mulattak olyan jól, mint rajtam. Ebből is látszik, hogy a túramotorozáshoz a benzinnél is fontosabb a jókedély. Ha addig nem töröm ki a nyakamat, el is megyek velük.

Kolos Virág

Kilencen a „Kilenclyukú”-hídnál

Lubickolás a helyreállított forrás-medencében

Lovas kirándulók Tálodon

Az országos kék-túra egyik szép, látványos szakasza a tálodi erdőn vezet át. A vigántpetend-nagyvázsonyi országútról léptünk be az árnyas, enyhén lejtő erdei útra. Jelzésünk átszeli a Kinizsi-forrás és környékének „védett” területét. Itt állt egykor a XIII. században épült tálodi pálos templom és kolostor, mely 1483-ig volt birtokukban. Ekkor készült el a vázsonyi kolostor. A pálosok ebbe költöztek át, tálodi rendházukat pedig ferenceseknek adták át. Mindkét kolostort 69 évvel később, 1552-ben felrobbantották, nehogy a törökök erődítésül használhassák fel.

A templom és a kolostor építése a pálos rendházak építésének arra az első időszakára esik (XIII. század, XIV. század eleje), amikor azokat eldugott, rejtett helyen emelték. A magányos, erdőben megbúvó kolostor egyik jellemző tulajdonsága, hogy jóformán csak akkor pillantjuk meg, mikor már az épület előttünk áll. A hegylanc főtengelyétől eltérő, regényes mellékvölgyek kiemelkedő helyei voltak erre leginkább alkalmasak.

Másik szabályként vehetjük, hogy — ebben a korszakban — a kolostort mindig forrás, patak, esetleg kisebb állóvíz mellé építették (lásd: Uzsaszentlélek, Szt. Miklósvölgy, Bakonyszentjakab (Ennek magyarázata az, hogy a heti böjtökön kívül az évente 60—70 napot is kitevő adventi és nagyböjt fontos tényezővé tette a halastavakat.)

Iskolapéldája ennek az elrendezésnek Tálod. Bőséges vizet adó forrásorozata, mely az egykori templom és kolostor felett emelkedő hegy oldalából fakad, könnyen elláthatta a halastavakat vízzel. A kifalozott forrásmedencébe — a jól fog-

A TÁLODI erdőben

A tálodi pálos templom falmaradványai

Rákászás az Eger-vízben (fotó: Csiki)

lalt Kinizsi-forráson kívül — közvetlenül 5 forrás vize ömlik.

A romterületet, a forrásmedencét (falazata jórészt összedőlt) annyira benőtte a növényzet, hogy alig látszott ki valami is a templom falmaradványából.

1963-ban Veszprém megye Tanácsának Idegenforgalmi Hivatala vette gondozásába a csaknem 3 hektáros védett területet. Elsőnek a forrásmedencét tisztították ki és újjáépítették a medence összedőlt kőfalát. Most már akadály nélkül élvezhetik a túrázók a Kinizsi-forrás 9 C°-os vizét.

A sűrű aljnövényzet kiirtása után bukkant elő az a forrásokozat, mely a hegyvonulat DNY-i lábánál hatalmas víztömeggel posványosította a templomrom déli fala melletti területet. Sikerült földgát-emeléssel ezeknek a forrásoknak vizét is bevezetni a medencébe.

A romok kitisztításánál elsősorban a templom, majd a kolostor területét szabadították meg az áthatolhatatlan csepütétől. Most már szabadon áll a templom két falmaradványa. A bozót eltakarítása után a kolostor keleti sarokfala is jól láthatóan emelkedik a talajszint fölé. A többi részlet (cellák, kerengő) egyelőre még csak sejtethető.

Utoljára maradt a kolostorhoz tartozó 3 hektáros területet kerítő kőfal maradványainak kiszabadítása. Jól követhető végig a hajdani kőkerítés. Hiányosság csupán a déli szakaszon van. Innen a köveket építkezésre hordták el.

Kiváló lehetősége van — az egykori halastó helyreállításával — erdei strandfürdő létesítésének. A pompás erdei tisztás táborozásra csábítja a természetkedvelőt. A romok közelében folyik el a Nagyvázsonyban eredő Eger-víz. Megtelepíthető lenne a pisztráng. Végül, ha a Pulára vezető dűlőút 1,5 km-es szakaszát is rendbe lehetne hozni — a már külföldön is jól ismert Nagyvázsony mellett — Tálod is méltó szerephez jutna természetjárásunkban.

A SZARVAS

A szarvas, vagy gím-szarvas hazánk legnagyobb testű vadfaja.

Nemes, büszke megjelenésű, karcsú, izmos testű vad. Testének nagysága élőhelyének táplálékokban való gazdagsága, vagy éppen szegénysége szerint eléggé változó. A szarvas-tehenek 70–140, a bikák 140–300 kg súlyúak, akadnak azonban 300 kg-nál nehezebb szarvasbikák is.

Ugyancsak jellemző rá, hogy emlős vadfajaink közül egyike a leghosszabb élettartamú vadfajoknak. 18–20 évig is éléhet.

A szarvasvadászat már a legrégebb időben is közkedvelt volt. Így szívesen vadásztak szarvasra Napóleon idejében is. A császár 1808-ban nagy falkavadászatot rendezett a Vincennesi-erdőben, feleségének, Josefínek a tiszteletére. A kopók többek között egy páratlan 22-es agancsú bikát is felverték, amelyet hosszú hajsa után sikerült kifárasztani úgy, hogy az egész udvar öröme a kutyák lefogták. A császárnő megkegyelmeztet a bikának és a nap emlékére egy aranytáblát akasztottak a nyakába, amelybe bevészték: „Ennek a bikának kegyelmeztet meg Josefin császárnő 1808. szeptember 8-án”. Egyesek szerint a szarvas ekkor már legalább 20 éves lehetett (amit ma már fenntartással fogadunk, mivel tudjuk, hogy ilyen korú szarvasok nagyon ritkák és olyan rejtett életet élnek, hogy nem kerülhetnek a falkavadászat kopói elé).

A bikáról ezután nem volt hír. Az idő kerek fordított, Franciaország fellett nagy történelmi események vonultak el. A császár diadalmas hadjáratai, tündöklése és bukása. Sokáig nem volt vadászat Vincennesben.

1836-ban Lajos Fülöp rendezett vadászatot a királyi erdőben. A vadászok többek között egy kapitális bikát ejtettek el, melynek nyakában megtalálták Josefin császárnő emléktábláját, melyet az állat 28 évig hordott.

Ezt a régi történetet már megcáfolták a tudományos kutatók zárttéri kísérletei, melyek során

bebizonyosodott, hogy a szarvasok nem élnek 48 évig.

A szarvas csaknem egész Európában elterjedt. Lakott vidékeken a kultúra térhódításával és a lakosság növekedésével, valamint a technika fejlődésével erősen visszaszorult. A legtöbb szarvas Európában nyugat–keleti irányba haladva Németországban, Ausztriában, Csehszlovákiában, Magyarországon, Jugoszláviában, Romániában és Lengyelországban él.

Hazánkban a dunántúli (Tolna, Baranya, Somogy, Zala) és az északi megyékben (Nógrád, Heves, Borsod, Zemplén) él a legtöbb szarvas. Csaknem teljesen hiányzik a tiszántúli megyékből, ahol a Békés-megyei Sarkad környéki kis állományon kívül nincs számottevő mennyiség.

A szarvas élőhelye az utóbbi évszázadban már többnyire erdősült terület, de megtaláljuk a nagykiterjedésű „ősnadásokban” is. Érdekes tulajdonsága, hogy a magas hegységekben (2000 m-en felüli tengerszintmagasságban) szinte a zergegőlyökben is jól érzi magát, de ugyanakkor megtaláljuk a Duna-ártér vízzel borított nádasainak környékén is.

A csapat kevés megszakítással — kora hajnaltól késő estig — fekszik a meleg, pocsolyaszerű vízben. A lustán kerdőző állatok nyugodtan türik a karcsú nádszálakon egyensúlyozó apró cinkéknek és egyéb kis madaraknak a bizalmasságát, amint azok ráugranak a vízből kiálló szarvasfejekre és gyors mozgással kapnak el egy-egy zúgó repüléssel odaérkező legyet, vagy szúnyogot.

Többnyire csak estefelé jönnek ki a védelmet nyújtó vízből és ilyenkor a rájuk tapadt, fakószínű iszapancél védi őket a szúnyogoktól. Kánikulában az ártereken élő szarvasok az egykori végeláthatatlan nádasokban és ma helyenként a holt Duna-ágak kiöntéseinek a környékén valóságos „vízben élnek”.

Érdekes és jellegzetes

megnyilvánulása a szeptember hónapban hallható szarvasbögés. Ilyenkor sok száz méterre, de néha km-re is elhallatszó tehénbögésre emlékeztető hangon árulja el jelenlétét a legóvatosabb szarvasbika is. A 40-es évek közepén ismertünk egy ilyen „szellemként mozgó, láthatatlan” öregurat. Tudtuk, hogy van, mert nyomai elárulták, megfigyelni azonban sohasem sikerült. Hetekig jártunk utána eredménytelenül. Végül is a szarvasnász mámorító őszi hangulatának ő sem tudott ellentálni és egy hideg hajnalon rövid morgást hallottunk az egyik ember-nemjártá völgyből. Másnap már rögtönzött magaslesről távcsővel figyeltük a környéket és — nem hiába. Még sötétben, a hunyorgó csillagok bizonytalan fényénél újra felhangzott — az öreg bikákra jellemző — rövid morgás, amit a szarvastehen orrhangon hallott „eng-eng” szólama követett. Csaknem két óra hosszat semmi sem történt, majd a széltörésből nagy robajjal ugrott ki a következő pillanatban egy rémülten rohanó üsző és nyomában a sokat keresett öreg szarvasbika. A sötét erdő homályából kirohamba megtorpant a most már erősen tűző nap vakító fényében. Ez a vilanásnyi idő elég volt ahhoz, hogy a puska megszólaljon, és az öreg bika a szépnem követelésével, megfélekezve szokásos óvatosságáról, befejezze életét. A vadászok annál többre értékelik a trófeát, minél öregebb a bika és minél szebb az agancs. Jó agancsot pedig csak az öreg bikák fejlesztenek. Ennek a vén bikának is gyönyörű trófeája volt.

Ugyancsak jellemző tulajdonsága a szarvasnak, elsősorban nyáron, a für-

dés. Vizes kiöntésekben, pocsolyaszerű vízállásokban, — különösen kánikulában a szarvasok zavartalan helyeken önfeláldozóan, nagy zajjal lubickolnak fürdés közben. Ezt az érdekes életmegnyilvánulást is híven öröktí meg vadásznaplónk.

„1942-ben bögéskor még sötét, hajnali derengésben nagy fürdési locsbakolást, vízcsobogást hallottam. Nem tudtam elképzelni, hogy az ismert hegyoldalban, ahol nem volt patak, vagy tó, honnan ered ez a szokatlan zaj. Odaóvatoskodva, a hajnali szürkületben az azelőtt napi felhőszakadásból megmaradt tócsában „gondtalanul” fürdő fiatal bikát láttam. Olyan zajjal fürdött, hogy messziről meghallottam a víz locsogását. Sokáig figyelttem a fiatal bikát, amely játékosan úgy hempergett a vízben, hogy néha négy lábát az ég felé meresztette. Később felállt és agancsával is verte a vizet és szíjjal láthatólag jól érezte magát.”

A szarvasok rejtett életmegnyilvánulásainak a megfigyelése jó szórakozást nyújt — nemcsak a vadászoknak —, de minden természetjárónak. Ma már sokat tudunk életükről, de még nem mindent, így ezen a téren is lehetőség van az újabb megfigyelésekre. Minden élmény, megfigyelés értékes lehet és ezekből a kis mozaikokból építhetjük fel a vadonélő állatok szokásainak érdekes és értékes életmegnyilvánulássorozatát, természetrajzát.

dr. Szederjei Ákosné

JÓ A SÁTOROS HEGYEKBE MENNI, DE...

• TÍZ ELHANYAGOLT VIKENDHÁZ

• KÉT ÉVE KI NEM TETT ELIGAZÍTÓ TÁBLÁK

• TÖBBS FIGYELMET A HEGYALJA TURISTÁI IRÁNT

Maga a város több, mint hétszáz esztendő. Nemcsak számos épületének nemes vonalában őrizi elmúlt századok emlékeit (a több, mint kétszáz éves Tanácsháza és a Fő-tér számos kora eklektikus épülete műemlék), de az itt őrzött szellemi emlékek is felbecsülhetetlenek. Itt élt, itt dolgozott Kazinczy Ferenc, a magyar irodalom egyik atyja, s itt diák és fiatal megyei tisztviselő történelmünk egyik legfényesebb alakja Kossuth Lajos.

De nemcsak ezérszámíthat komoly idegenforgalmi jelentőségre Sátoraljaújhely hanem azért is, mert nem ok nélkül nevezik „Zemplén kapujának”, hiszen innen közelíthetők meg a páratlan szépségű Zempléni-hegyek, a Hegyköz gyönyörű helyei, s az a Hegyalja, amelyet már csak világhírű boraiért is szívesen felkeres minden hazai és külföldi turista.

Már felkeresni sem nagyon könnyű ezeket a helyeket. Nehézkés a vasúti közlekedés, s még megfelelő autóbuzsforgalom sincs. Még két évvel ezelőtt azt mondhattuk, hogy még mindig sokkal könnyebb felkeresni, mint itt megállapodni, mert nincs hol. A városnak és a környéknek nem volt szállodája, tu-

ristaháza és csak nagyon gyéren szervezett fizetővendég-hálózattal rendelkezett.

Két évvel ezelőtt épült a „Kossuth Lajos” turistaház, s valljuk meg, nem a legszerencsésebb körülmények között. Későn kezdtek a téliésítéshez, s bár minden szobában jól fűthető cserépkályha van, a falak szigetelése nem valami tökéletes, és bármilyen jól fűtsék is a kályhákat, reggelre a zempléni szél alapos telet teremt a szobákban.

De ezzel már végeztünk is hibákkal. A gondnok házaspár Stefanov József és felesége valóban mindent elkövet azért, hogy a vendégsereg jól érezze magát. 84 férőhely van a turistaházban, négy kétágyas kisháló, a többi nyolc-tizenhat ágyas turistaszállás. Nem az ő hibájuk, ha ez a turistaház nem elsősorban a turizmus híveinek találkozóhelye, hanem „pótolandó” a hiányzó szállodát, — a kiküldetésben járók, a tanulmányi csoportok, kisegítő szállodája.

Pedig ébrednek már az érdeklődés külföldön és belföldön egyaránt a zempléni tájak szépsége iránt. A Lengyelországból, Csehszlovákiából és NDK-ból tavaly itt járt vendégek már levélben jelentkeztek,

az országban belül pedig elsősorban az alföldiek érdeklődnek a szép hegyvidék iránt.

Ébrednek már a turistaélet „Zemplén kapujában”, de sok mindezt kellene még tenni annak érdekében, hogy megfelelő léptekkel haladhasson előre. A közelmúltban a város — elsősorban társadalmi munkával — szép sípályát teremtett. A közeljövő terve az ugrósánc kiépítése, és drótkötelpálya felszerelése. Az idei télvégen megrendezett „Üttörő Téli Olimpia” és a nemzetközi síverseny jövőre nyilván még több vendéget csalogatnak ide.

De addig jó lenne még néhány dolgot előkészíteni. A turistaház közelében eléggé elhanyagolt helyen tíz vikendház van. Ezeket közművesíteni lehetne, vendégfogadásra alkalmassá tenni, és hozzácsatolni a turistaházakhoz. Bizony, elkelve itt a telefon is, mert eléggé távol esik a városközponttól. És itt lenne az ideje, hogy felszereljék azokat a táblákat, amelyek két éve készültek már, és az lenne a hivatásuk, hogy a vasútállomástól és a Fő-tértől jelezzék az utat az idegennek a turistaházfelé.

Fazekas György

Túrászunk a soproni hegyvidéken is

Természetjáró szakosztályainknak igen gyakran szerepel programjában a soproni városnéző túra, azonban tapasztalataink szerint a várost körülvevő hegyekre igen ritkán jutnak el pedig a soproni hegyvidék egyik legszebb része hazánkban, a kényelmes sétautakon igen jó jelzések segítik a tájékozódást és az egyéb turista létesítmények is jól karbantottak. Turista térképe is a legjobbak közé tartozik.

Sok szakosztály valószínűleg azért nem keresi fel e hegyvidéket, mivel abban a tévhitben él, hogy az tilos terület. Igaz, bizonyos adminisztratív formaságokat be kell tartani, azonban az ezzel járó fáradságot bőven kárpótolja a sok szép látnivaló.

Ha tehát fel akarjuk keresni a soproni hegyvidéket, az alábbiak szerint kell eljárni:

1. A határsáv engedélyt leggyeesebb kollektív formában megkérni a budapesti, illetve az illetékes megyei rendőrfőkapitányságtól, természetesen nemcsak Sopron városra, hanem valamennyi községre, amelyet a túrázó csoport érinteni kíván.

2. A Soproni Idegenforgalmi Hivataltól idegenvezetőt kell kérni.

3. A túrán résztvevő személyekről névjegyzéket kell készíteni és azt a Soproni Idegenforgalmi Hivataltól keresztül el kell juttatni a Határőrség Soproni Parancsnokságára, amelyre az Idegenforgalmi Hivatal rávezeti az idegenvezető nevét.

4. A névjegyzék elején fel kell tüntetni a túra napját és azt, hogy az mely órától mely óráig tart, valamint a tervezett túra útvonalát.

A határőrség az engedélyzési záradékkal ellátott névjegyzéket a soproni idegenvezetőnek adja át. Az Idegenforgalmi Hivatal ezért a szolgáltatásáért természetesen felszámítja a szokásos idegenvezetői díjat, azonban, — mivel általában nagyobb csoportok keresik fel a várost, — az idegenvezető költsége a szakosztály terhére is elszámolható.

dr. Kürthy Miklós

AZ ALÁBBI KÖNYVEK KAPHATÓK AZ ÁLLAMI KÖNYVTERJESZTŐ VÁLLALAT SPORT KÖNYVESBOLTJÁBAN BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI ÚT 64.

Bessenyei A.—Tabi—Tóth: A kis barkácsoló 20,— Ft. Budapest térképe 11,— Ft. Schätzl: Képes KRESZ 21,— Ft. Pilis útikalauz 25,— Ft. Gyökér László: Tihany 43,— Ft. Miskolc (útikönyvek) 29,50 Ft. Molnár: Barátom a vadon 21,50 Ft. Tiszatáj 17,50 Ft.

Új turistalétesítmények Nógrádban

Az MTS Nógrád megyei Tanácsa Természetbarát Szakszövetségének Technikai Bizottsága az elmúlt évben is jó munkát végzett. Az útjelzések és a Nyugati Mátra útjelzőtáblákkal való ellátásában oroszlánrészt vállalt a bizottság múlt év közepén elhunyt elnöke, Krizsán Endre, kinek emlékét a Cserhát és Mátra útjelzései is őrzik, munkáját számos egyéb turistalétesítmény is dicséri.

Nógrádban a múlt évben elkészült két teljesen egyforma, 29 méter magas, olajfúrótoronyból átalakított kilátó is, egyik a Cserhát Tepkén, a másik a Karancson. A kilátók a Nógrád megyei Idegenforgalmi Hivatal beruházásaként és költségén készültek —, de a kilátók alapozásában sok természetjáró végzett társadalmi munkát.

Különösen nagy segítséget nyújtottak a pásztói, nagybányai ITSK természetjárói.

Az 1966 év eredményeként könnyelhetjük el, hogy — végre — megnyílt — villamosítva — a Cserhát első turistaszállása is Nagymezőn, az országos kék útvonal mentén 80 ágygal, kényelmes társalgóval, televízióval a megyei Idegenforgalmi Hivatal kezelésében. Ugyancsak a megyei Idegenforgalmi Hivatal 10 személy részére létesített turistaszállást Hollókőn is.

A somoskőújfalvai természetjárók *Czibula Elemér* vezetésével a Karancs-Kápolnahegyen létesítettek védkunyhót, és három forrást foglaltak a Karancs környékén.

Útjelzések terén is szép sikerekről adhatnak számot a nógrádiak. A szö-

vettség a Karancs—Medvesben—Cserhátban és a Ny-i Mátrában közel 600 km jelzett utat gonдоз. Az útjelzések még sok kívánnivalót hagynak; sok helyen kopott és ritka a jelzés. Jónéhány térképen szereplő útjelzés pedig a valóságban egyáltalán nincs meg. Ezért az 1967. év fő feladata a megye útjelzési hálózatának teljes befejezése és a lekopott jelzések felújítása lesz, de 1967. évben számos irányjelző tábla és néhány nagy térképes tábla is elkészül.

Az 1967. év legnagyobb terve, a Karancs nyugati oldalában átvett zsadánypusztai erdőszház 40 személyes kulcsosházzá való átalakítása. A nógrádiak lelkes, áldozatkész munkája itt is bizonyára sikerrel jár.

— Veres —

Kölyök koromban, ha Mama megúnta a sok nyaggatást és elengedett a szomszéd Ferial, a világ minden csodájának fölfedezésére vágtunk neki a Zobornak. Kint laktunk a város peremén a Gisser hentes házában, innen a Nyitricska partján kellett végighúznunk, aztán át a réten, be a sziget ősfái alatt, s máris elértük a Komló völgyet. Odalent a vízparton laktunk, kitombolhattuk magunkat a réten, de a Zobor, az más volt, arra fölnéztünk, s ha a Komló völgyön át elértük az erdőt, százfélé futkosott képzeletünk. Volt-e akkor valamiféle turista jelzés a hegyi úton, arra én nem emlékszem, nem is az utakat kerestük, neki-vágtunk mi minden veszedelemnek, s amikor fölértünk a csúcsra, szólni se tudtunk, annyira elgyönyörködtünk a Nyitra csavargó, fényes szalagjában, a mélyen pihenő városban, a piaristák kéttornyú templomában, amely mintha a házakon könnyökölt volna, s nagyon sokáig tanulmányoztuk a vártemplomot, a távolban kicsinek tűnő várhegyet, melynek a rét föléli oldalában titokzatos barlangot kerestünk, ha csak kisebb tűrára léphettünk meg hazulról.

Ezekben a kölyökekben eljutottam más hegyek-erdők közé is, kiadtak például nagyapámékhoz, Lédécze, nyaraló libapásztorkodásra, ott megmászta a falu vállán szürkélő sziklakat, amelynek tetején töméntelen résenye — más nevén erika — virított, fölmentem olykor, főleg ünnepnapokon néhány paraszt pajtásommal a ghimesi vár romjaira, kerestem a messzességben a Zobort, s azon túl a csodálatos, nagy hegyeket, amelyeket a kölyökképzetelem súlt a mérhetetlen messzességben.

Kezdő lépések a turisták rendjében

Mert, hogy nagyon messze nagyon magas hegyek szűrnek bele a mennybolta, azt én szentül hittem. Hallottam a tengerekről, ropant nagyságú folyókról de jobban érdekelt, ami a föld felett ágaskodik az ég felé, jobban érdekelt a hegy, az erdő, a madarak ezerszínű csivitelése, füttyörészése, a mókusok finomlendületű ugrándozása, a fák között ezer csillogó fénytócsára szakadozó napsugár.

A jó ég tudja mi-miért dobálja meg az embert az életben, én sajnos egészen fiatalon városlakó lettem, ott keményedtem munkára a tengerem, itt zúgtak el fölöttem a dolgok köznapok, s a pillélt ünnepek. Morzsolódik itt az ember, gyötirik, fogyasztják az urbanizációs ártalmak, olykor kimenekül falura: és este hazatér füstös, poros levegőt szívni, előveszi a könyvei közül azokat, amelyek a városi karosszékéből kiemelik pár órára, s akár a Himálaját mászhatja Tenzinggel és Hillary-vel, vagy elmehet a Szaharába izzadni, kifuthat a tengerre Bombard-dal, aztán út az óra, itt a város, mehet vissza a könyv a társai közé s az ember lefekszik álmodni.

Az utóbbi években, amellet, hogy a vizeken próbáltam pihenni, egyre gyakrabban elem toppan Ferial a múltból, hívott a Zoborra, a régi utak képe is fölremlt a képzeletemben, s kezdtem rádőbenni, menyire belezsugorított az élet a városba. Erdők, hegyek most is vannak, a madarak, mókusok se vesztek ki, csak meg kell ráznia magát az

embernek, tarsakat keresni, s hatat fordítani egy-egy napra a hideg-rideg környezetnek. Maradjon itthon az íróasztal, a lakás. Vesse az ember vállára a trisznyát, vagy vegye háttára a hátizsákot és betoppánhat megint az erdőbe, mint kiskölyök korában, amikor mindennél nagyobb hegyeket képzelt el az írdatlan messzességben.

Az már ugyan nem túlságosan ingerel engem, hogy ebben a nemes sportban holmi mutatós szakmai teljesítményeket érjek el, de az igen, hogy kitárukozzam a természet minden városi kötöttséget feloldó szépségeiben. S most, hogy beletaláltam ebbe a környezetbe, a természetbe vágyók kasztjába, a fehérvári Vörös Meteor jól összeforrott közösségében, nehezen tudok megúlni itthon. Zúg itt körülöttem az élet, papír, könyvszagú minden, de amint néhány percem akad, azonnal elkalandozom azokra a helyekre, ahol a múlt esztendőben turistaként megfordultam. És mesélek erről a városi tespedésben őrlődő embernek, társalgási témáim közé szinte észrevétlenül bevonult a természetjárást, mesélem, hogyan vívtam meg a Rámszakadékkal, milyen ragyogó kép tárult elem erről és erről a magaslatról, ami talán fölér a Zoborra, de nagyon messze van meg Tenzingék első állomásának szintjétől.

Persze azért lehet, hogy ilyen magasságokba is fölér még egyszer a magamfajta koca turista, ha másként nem, az álmodok százszínű jelzéssel tündöklő útjain. Ormos Gerő

A Bakony falvai az irtásokra települtek; az árpádkoriak éppúgy, mint a török hódoltság utáni újabbak. Nagy területeken fölégették az erdőt, s az így nyert alkalmas helyen építették föl a házakat, mérték ki a belsőségeket, osztották ki a szántóföldeket, legelőket. Az ősi településű bakonyi falvak többé-kevésbé alkalmazkodnak a terepviszonyokhoz, utcái dombra kúsznak, vagy patak völgyekben kanyarognak, az 1700-as években telepített új községek utcasorait azonban már egyenesre húzták meg a kincstári mérnökök. Délnémet telepéseket és felvidéki szlovákokat költöztettek ezekbe a XVIII. században létesített községekbe, a törökkel vívott harcokban erősen megfogyatkozott magyarság helyére.

Az erdőborította hegyvidék több községe települt 400 méter fölé, legmagasabbra, 476 méterre Tés házai húznak föl, híres szelmalmái — melyekből egy még ma is áll, népi ipari műemlékként — az örökös széljárta fennsík legtetején kalimpáltak. A legmélyebb múltba visszont a *cseszneki vár* falai tekintenek, melyek a XIII. század óta ülnek az Aranyos patak tágas völgy-medencéjében magasló vörössárgás mészköszirten. Az egész táj uralja ezt a kicsipkézett falszegélyű, csonka tornyos festői romot, ahogy ott áll a sziklagerincen, s falai szinte a meredek szirtfok folytatásaként nőnek ki a várhegyből. A királyt játszó Garák és Czilleiek vad oligarcha uralmának emléke tapad köveihez; dongaboltozatos földszinti termeiben ma vadsóska nő és fehérbokrétás cickafarkkóró virágzik.

De a Bakony másik erőssége, a *nagyvászonyi Kinizsi-vár* öregtor-

Egy ősi bakonyi falu, Szentgál

nya már újjáépült, mégpedig korszerű műemlékvédelmünk irányító elve alapján, hogy a tudományos hitelesség legmesszebbmenő figyelembevételével érjenek el művészi élményt keltő hatást a rekonstrukcióval. A magyar várépítésnek ezt a XV. századbeli remekét az eredeti állapotot megközelítően sikerült helyreállítani. A boltíves toronyszobákban teljesen korrhú környezetben tárja a látogatók elé a végvári múzeum a török—magyar viaskodások idejének fegyvereit, a páncélos vitez szűrő-vágó eszközeitől a szakállas puskáig. A nyaranként megrendezésre kerülő várjátékok ugyanezt a kort elevenítik meg nagy elhíhető erővel.

A Bakony legtípusosabb hegyifaluja kétségtelenül *Bakonybél*, ren-

geteg bükkerdők közti irtásréten. Itt, az úgynevezett Magas-Bakonyban maradt meg legépebben a hegységet hajdan teljesen beborító erdő. Mert egyébként igen vedlett, igen foszlott a Bakony erdőgúnyája, testének alig egyharmadát takarja be már csak. A bakonyi erdők pusztulása még a török hódoltság idején kezdődött meg. Egy-egy várpalánk építéséhez egész tölgyeseket használtak fel; a sáncok, hidak verése, a nyílt városok megerősítése szintén temérdek gerendát, szálfat emésztett fel. A hódoltság után a felégetett falvak újjáépítéséhez kellett igen sok fa: a beköltözött telepések fejszével és tüzzel egyaránt irtották az erdőt, hogy faluhelyet, szántó meg legelő területet teremtsenek. Az üveghuták, a mész- és szénégetők és a hamuzsírforrások ugyancsak nagy mennyiségű fát taroltak le. És betetőzte a bakonyi erdők romlását a fakitermelő vállalatok mohósága a múlt század végén és századunk elején.

A nagy pusztulás ellenére a Bakony erdőterülete még mindig meghaladja a kétszázezer holdat, s ezt az állományt tervszerű munkával egyre növelik az állami erdészet dolgozói. A hegység belsejében, a Magas-Bakonyban ma is összefüggő hatalmas erdősegeket alkot a bükk, a táj legjellemzőbb, legszebb, legértékesebb fája. Az Öreg-Bakonyban — *Borzavár, Porva és Bakonybél* vidékén — még olyan a táj, amilyenek Kisfaludy látta, felkiáltván: „*Te Bakonynak rengetegje — Borzasztó vad árnyékok!*”

Ez még az ősi Bakonyerdő. Méteres átmérőjű, óriás szálfák rengetege. Nyílegyenesen szöknek fel a szürkésfehér törzsű bükk-oszlopok, az esthomály hűsét terítik ránk délidőben is. E tájba menekül Ber-

Lovasturisták a vázsonyi vár alatt

zsenyi a csendes magányt keresve, s a Bakony szülötte, Ányos Pál is csak itt érzi jól magát: „Bakony erdejének szállottam keblébe, — Hol kedvemet érzem teljes mértékébe.”

És ez az erdő mesél Krúdynál az ősz mélabús hangjain: „... búgott a Bakony, amelynek szüret felé olyan hangja van, mint a tengeri csigának; zúg-búg szakadatlan, mintha most következett volna el az ideje, hogy elmondja végre-valahára az erdő mindazt, amit titokban magába zárt. Aki először hallja, talán éjszakai, szélmentes időnek közepén ezt a szakadatlan zúgást, megriad, mintha kísértetet hullana, ezer esztendő óta elment emberek hangjait. Félelem, névtelen nyugtalanság, közelgő bánat lepi meg szívét. Aki születése óta nem ismeri a Bakony-zúgást: nem tud aludni az első éjszakai, rőzselángot szeretne látni a sötétben, amely láng fölött mesemondó öregasszony tördeli ujjait, mint targallyakat...”

A rengeteg bükkösöket az alacsonyabb részekben a legkülönbözőbb lombosfa félék váltják fel, a Dél-Bakony Szentgál melletti 400—500 méter magasságban húzódó mészkő-hegysorozatának hűvös északi lejtőjén pedig Európa pusztulófélben levő igen szép fenyőféléje, a tiszafa alkot többszáz holdnyi őshonos települést. Valamennyi bakonyi fajajta együtt található egyébként a zirci védett arborétumban, mely tulajdonképpen az Ős-Bakony egy megmaradt darabja, kiegészítve több száz féle külföldi különlegességgel, óceánontúli és távolkeleti lombos és tűlevelű fa-ritkaságokkal.

A falvak közelében, idilli kedvesgű tisztásokon rozsdafoltos fehér tehének gázolnak térdigérő fűben, gömbölyű vadkörtefa vet kerek árnyékot az alatta hűsülő pásztorra. Békéltető, elringató, szelíd képek; annál vadabbak és félelmetesebbek a hegység mélyének szakadékos szurdokvölgyei, melyek — Rómer Flóris szavai szerint — „szent borzalommal töltik el a látogatót”.

Ezek a dolomit és mészkősziklába vésett, zeg-zúgos kanyargású patak-medrek a Bakony legkiemelkedőbb látnivalói. Megragadó élmény a Gaja patak Bakonyhána alatti szurdoka, a bakonyoszlópi Ördökárok és az alpesi szépségű Cuha völgye. Vadul szétdobált sziklagörgetegek között örvénylik zúgva a Cuha, apró sellőkön esik alá porzó, habos vize. A magasból fenyegető sziklák lógnak alá, hatalmas mészkőpadok torlódnak egymásra lépcsőzetesen.

A Cuha „borzasztó szép szurdokától” mély bükkösök ölén víz fel a meredek vadászösvény a Bakony

A csaszneki vár

legmagasabb csúcsára, a 704 méter magas Kőrishegyre. Alattunk a hegység egymásra torlódott, összevissza töredezett táblái, hullámos gerincei és lapos hátságai meg-megszakadó erdőtakaró alatt hevernek el. A kilátás hatalmas körkép. Legtávolabb az Osztrák Alpok hósipkás csúcsai fehérlelnek, közbül a Sopronig nyúló kisalföldi síkságból magányos szigetként emelkedik ki a Somló kerek vulkáni kúpja. Északra a Kis-Kárpátok ködlenek, keletre a Vértesen túl az Alföld simul el, s „a nagy messziségben a Balaton emelgeti ezüst keblét minden lélegzetvételnél a nap felé...” E kép Krúdyé, aki újra és újra visszatér a Bakonyba; ha titokzatosságokat, magyar rejtelmeket keres, hőseit mindig ebbe a legendás ősrenetegbe hozza el.

Antalfy Gyula

A tési műemlék szélmalom

A Cuha völgye

KÍGYÓS BOTTÓL

az európai hírvő dobozokig

LÁTOGATÁS ZALA NÉPMŰVÉSZNÉNél

Faragás közben

Egy, a híres dobozok közül (Kiss Ferenc felvétele)

A TÉRKÉPBOLT TÁJÉKOZTATÓJA A TURISTA OLVASÓINAK

TURISTAK ZSEBKÖNYVE. Sport. 223 oldal, 38 oldal foto, műanyag-kötésben 22,— Ft.

A turisták számára fontos hazai tudnivalókon kívül sok hasznos adatot közöl Jugoszlávia, Románia és Szlovákia turista-életményeiről is.

MAGYARORSZÁG AUTOATLASZA. Kartográfiai V. 96 színes térképoldal névmutató, vászonkötésben 45,— Ft.

KÉPES POLITIKAI ÉS GAZDASÁGI VILÁGATLASZ. Kartográfiai V. Kötve 280,— Ft.

185 oldalon több mint 400 színes térkép, 48 oldalon 287 fénykép a Föld jellegzetes tájairól és városairól, 80 oldal földrajzi adat és gazdasági táblázat, 96 oldalon 65 000 földrajzi név, növény- és állatföldrajzi térképek, csillagterképek stb.

KIS VILÁGATLASZ. Kartográfiai V. Kötve 50,— Ft.
A zsebben is hordható, könnyen kezelhető atlasz 90 színes térképoldalon, 198 oldal szöveggel mutatja be Földünket.

Turistatérképek minden hegységről. Panoráma-útikalauzok hazánk tájairól.

Külföldi autótérképek és útikalauzok.

Minden kapható kiadványról telefonon is szívesen felvilágosítást ad és megrendeléseket elfogad az

ALLAMI KÖNYVTERJESZTŐ VÁLLALAT
TÉRKÉPBOLTJA

Budapest, VII., Nyár u. 1. sz. Telefon: 220-438

Ráncos, eres, szakadozott körmű keze agancsnyelű vésőt vezet. Beleváj a puha bodzába, s madarak, virágok, ágacskák alakulnak a simára csiszolt fadoboz oldalán. Nincs tervrajz az asztalán. Csak úgy, munka közben szüli figuráit a játékos, gazdag képzelet.

Breglovics Kálmán a látogató jöttére felpillant és félre teszi a madaras dobozt. Tudja, hogy kíváncsiak vagyunk élete történetére, így hát elmosolyodik és a mennyezetre néz. A vastag gerendáról gazdag faragású sétabot lóg alá. Leveszi.

— Ilyent faragtam akkor is — meséli —, amikor réges-régen, a harmincas évek elején rámbukkantak az erdőszélen. Legeltettem a nyájamat, közben farigcsáltam. Meglátták a botot a kezemben, hát rögtön el kérték, nézegették, aztán elvitték a múzeumba. Na, azóta nem legeltetek. Faragok. Ez lett a főfoglalkozásom — teszi hozzá kicsit büszkén és huncutul mosolyog.

Tekintete végigsimogatja a botot, kosfejű kampóját, a rácsavarodó pikkelyes kígyó hátát, s a megannyi apró figurát, amit faragás közben parancsolt csapongó fantáziája a vésőre.

— A sétabotom... Ezzel járom a falumat... Pö-löskét.

Breglovics Kálmán 1954-ben a „Népművészet mes-tere” lett. A Népművészeti és Háziipari Szövetkezet nyugdíjasa, de ma is el-látják munkával.

— Ilyen dobozokat kér-nek tőlem — mondja a mester — mindenféle fi-gurákkal. Kicsiket, nagyo-ka-t. Külföldre is viszik őket.

Breglovics Kálmán újra a vésőért nyúl. Mert iga-zán csak a munkája ér-dekli. Túr-kál a maga ké-szítette szerszámai között, s faragja, vési kifogyhatat-lan ötleteit. Nincs is tuda-tában teljesen értékének. De azt már megszokta, hogy a szőlőlugasos kis ház előtt nap mint nap ha-zai és külföldi autók áll-nak meg — kíváncsiskod-ni, csodálkozni jönnek a vendégek.

Kikísér, amikor búcsú-zunk. A napfényben össze-húzza véreres szemét, el-vakította a szoba félhomá-lya, az asztalkája fölé szer-relt gyér villanykörte. Szótlanul búcsúzik. Nem sűtkérezik a napon, nem topog a kapuban. Siet visz-sza az ő világába — al-kotni.

Horváth Ildikó

Különös forrás

Az Észak-borsodi-karsztvidéken, az országos kék jelzés út-vonalán emelkedő Szadvár völgyében épült Szögliget község fiataljai csak hallomásból tudtak eddig arról, hogy hosszú évekkel ezelőtt a falu fölötti hegyoldalból kitért és napokig hatalmas tömegben ömlött a víz.

Most megismétlődött ez a ritka jelenség. Április 8-án, több mint tíz évi hallgatás után kitért a hegyoldal sziklái között a víz. A közelben lakó Dudás Lajos most örömmel mondogatja, milyen jó, hogy hallgatott az üregekre, mert ha oda építi a házat, ahová tervezte, akkor most elmosta volna az épületet az áradat.

A különös jelenségnek egyszerű a magyarázata. A falu föl-ött emelkedő Alsóhegy terjedelmes mészkőfejtésének a Dru-gapallagi és az Acskó-réti nyelőkben eltűnő vizet a község közepén fakadó és csak időszakosan működő Csörgő árviz-forrás vezeti le. De ha nagyritkán olyan nagy mennyiségű víz torlódik fel a hegy belsejének üregeiben, amit még a Csörgő-forrás sem tud már leveztelni, akkor a hegy mélyén huzódó bar-langrendszer felső emeletébe is felnyomul a víz és nagy nyo-más alatt a hegyoldal sziklahasadékain, talán egy ősi, sok ezer év előtti forrásszájon lép ki és bővizű pataként folyva a falu házái között, a községet átszelő Ménes folyócskába torkollik. Ez évben a hóolvadást követő huzamos esőzés folytán gyűlt fel a hegy belsejének karsztos üregeiben olyan víztömeg, mely végül, több mint tíz esztendői szünetelés után az érdekes víz-kitörésre vezetett.

A kitérés helyén már 1958–59-ben bontással kísérleteztek a Vörös Meteor barlangkutatói behatolni a hegy mélyének bar-langrendszerébe, de munkájuk akkor nem járt eredménnyel. Az idei kitérés nyomán talán sikerül majd feltárni a kutatóknak a feltételezett szögligeti barlangrendszert. Dr. Dénes György

Nem hobby! Ismeretterjesztés!

Játékkal kezdtük egy szép jubileum alkalmából tett látogatásunkat Szöllősi Nagy András földrajztanárnál. Ötletszerűen elmondogattuk, mi ragadta meg leginkább figyelmünket a számunkra legkedvesebb hazai vagy külföldi városokban, tájakon. S percekben belül vetített, színes diaképeken láthattuk viszont az említett turisztikai nevezetességeket, építészeti, képzőművészeti alkotásokat, panorámaképeket városokról, jellegzetes tájakról. És minderről rögtönzött kiselőadásokat is hallhattunk. Próbáltuk megerősíteni emlékezőtehetségünket, hátha sikerül olyan nevezetességekről is leckét feladni házigazdánknak, amelyekről dia nem készült, vagy elkerülte figyelmét. Nem sikerült. Abba is hagytuk a játékot, mert kiderült: sikertelen próbálkozásainknak nem a mi tájékozatlanságunk az oka, hanem az itt felhalmozott óriási mennyiségű ismeretterjesztő szellemi és illusztrációs anyag gazdagsága. Szöllősi Nagy András saját készítésű, szinte egész Európát bemutató színes diafelvételeinek száma ugyanis eléri a 25 ezret. S vajon milyen mércével mérhető az a bámulatos mennyiségű és sokrétű ismeretanyag, amellyel maga az előadó, mint szellemi kincsrel rendelkezik? Ez nem is mérhető. Azzal a népszerűséggel, amely vonzza ismeretterjesztő előadásaira a közönséget.

— Nem hobby! — mondja. — Tizenhat év óta foglalkozom rendszeresen ismeretterjesztéssel. Legutóbb a Csepel Kerékpárgyárban tartottam turisztikai tárgyú előadást.

Tudjuk. Ez volt a 2500-ik, amolyan csöndes, jubileumi előadástje. A leggazdagabb dia-illusztrációs és élmény s ismeretanyag természetesen a hazai, de ezenkívül tizenöt ország tájait, városait, művészeti, turisztikai látivalóit bemutató diafelvételeivel tudja illusztrálni mondanivalóit.

— Azokat az országokat dolgoztam fel, ahová a magyar turisták a legtöbbször, legszívesebben utaznak, tehát amelyekről többet szeretnének tudni mint amennyi a prospektusokban vagy elszórta és szakosítottan az irodalmakban megtalálható ugyan, de mekkora idő és fáradozás árán a laikus számára. S — talán nem kö-

zömbös — ehhez kapcsolom személyes élményanyagaimat, tapasztalati tanácsaimat. Az előadásokat illusztráló képekben nemcsak a kuriozumokat mutatom be, hanem szeretném visszaadni egy-egy ország városi atmoszféráját, ami a legjellemzőbb, akár a tájra, akár az ott élő emberek életére, szokásaira, történelmükre. A gyakorlati tanácsok, programjavaslatok célja pedig nem utolsósorban az is, hogy mindenkor felhívjam a figyelmet: *értékek nemcsak az üzletekben találhatók. Sőt.*

Egymásután nézegetjük a találmányra kiválasztott képeket: a nagylomnici Állami Gazdaság, a bécsi fiakkerek, a krakkói barbakán, a zürichi bank, a skopljei földrendés mentési munkálatainak képei jelennek meg a házi-vetítő vásznan. Majd másik gyűjtemény: térképekről készített reprodukciók. Itt épp úgy megtalálhatók a magyar autótutak térképei, mint a norvég fjordoké, óceán-térképek épp úgy, mint a börtönyi hegyvidéké. Magyarországról ötezer színes diaképet készített Szöllősi Nagy András és gyűjteményét állandóan bővíti, rendszeresen járja az országot mint turista vagy legtöbbször mint túravezető. Tizenhét év óta így telnek a hétvégek és a szabadságidők.

S esténként beszámol hallgatóságának. Bárhol is jár, művelődési házakban, Csepel vagy Kőbánya gyáraiban, a főváros és vidék előadótermeiben, mindenütt nagy érdeklődéssel várják előadásait, törzsközönsége nőttön nő, propagandistája maga a hallgatóság.

A kétezeröttszázadik előadás alkalmából mi is gratulálunk.

Ifj. Szitnyai Jenő

KÖZEL 7 MILLIÓ LÁTOGATÓJA VAN ÉVENTE AZ ORSZÁG 144 MÚZEUMÁNAK ÉS MŰEMLÉK JELLEGŰ ÉPÍTMÉNYEINEK

Kirándulásain túrán keresse fel az ország 144 múzeumát és műemlékét.

Orvosi tanácsadás

TUDNIVALÓK KÜLFÖLDI TÚRÁKNÁL

Az utóbbi évek során a nyári turista-évadban egyre nagyobb az idegenek hazai vándorforgalma, de egyre több magyar turista is kikerül a határokon túlra, hogy a magas hegyekben szerezhessen minél több maradandó élményt.

A jó felkészülés, a megfelelő edzés, előgyakorlat, a szakszerű felszerelés nagyszerű útravaló, de ez nem mindig elégséges. Mindenkit érhet baleset, vagy heveny megbetegedés, amely külföldi túrák alkalmával — a tanácstalanság miatt — súlyosabb következményekkel járhat.

Sok kiránduló még hazai körülmények között sem tudja, hogy mi a tennivalója, túra közben fellépő heveny betegség, vagy baleset alkalmával, hát még külföldön, melynek nyelvét is talán nehezebben érti és egyéni lehetőségeivel, jogaival nincsen tisztában.

Gyakorlati tapasztalatok és szomorú példák alapján sok kérdés futott be hozzánk, célszerű lesz tehát nagyjából összefoglalni, hogy külföldi egyéni vagy csoportos túrákon jelentkező heveny betegség, vagy baleset esetén hogyan segítsünk magunkon vagy túratársainkon.

Tudni kell, hogy a szocialista államokkal kölcsönös megállapodásunk van a heveny megbetegedések vagy balesetek ellátására vonatkozóan. Ez azt jelenti, hogy útleveleünk vagy rendőrhatósági igazolványunk bármely szocialista államban elegendő dokumentum ahhoz, hogy baleseti ellátásban vagy akut megbetegedés esetén orvosi kezelésben részesülhessünk. Itt azért kell hangsúlyozni a heveny betegséget vagy balesetet, mert krónikus, régen fennálló panaszaink (pl. rheumás elváltozások) díjtalan kezelésére az előbb említett nemzetközi egyezmény nem vonatkozik.

Turistatársaink részéről a leggyakrabban látogatott helyek a Szlovák Paradicsom, a Magas Tátra cseh és lengyel szakaszai, de ezenfelül egyre nagyobb csoportok jutnak el a bolgár és román hegyekbe, valamint a Szász-Svájc gyönyörű sziklaalakulatai közé és az Adria regényes partjaira.

Megnyugtató érzés tudnunk, hogy Bulgáriával, Csehszlovákiával, Jugoszláviával, Lengyelországgal, a Német Demokratikus Köztársasággal és a Szovjetunióval viszonyossági szerződésünk van az előbb említett orvosi ellátásra vonatkozóan.

Ha tehát külföldi útjaink során hirtelen fellépő betegség vagy baleset ér, a díjtalan körzeti orvosi ellátást vagy kórházi, ápolást éppen úgy igényelhetjük mint idehaza.

Az illetékes egészségügyi hatóságok kérésünkre az erről szóló hivatalos igazolást is kiadják.

Természetesen ugyanez vonatkozik az előbbemlített szocialista államoknak hazánkban túrázó, nyaraló, üdülő, kempingező polgáira is. Ezeknek balesetét vagy heveny megbetegedéseit illetékes körzeti orvosi vagy rendelőintézeti szakhálózatunk látja el.

Más a helyzet, ha a nyugati országokba kerül sor — hirtelen szükség esetén — orvosi beavatkozásra. Mivel ezekkel az országokkal viszonyossági szerződésünk nincsen, a szükségnek megfelelő orvosi beavatkozást (kezelést, gyógyszer, műtétet, kórházi ápolás költségeit) meg kell fizetnünk. Az orvosi ellátásról szóló pontos igazolás azért fontos, mert a költségek visszatérítése a hazai társadalombiztosítási szervektől — megfelelő mértékig — igényelhetők.

A betegség és baleset rendszerint váratlan meglepetésként éri az embert. Azt kívánjuk, hogy minél több turistatársunk sok maradandó emléket szerezzen külföldi túrái során balesetmentesen és jó egészségben.

Dr. Palócz Gyula

ÁLÓ- KOCSIN PIHENTEN ÉRKEZIK

UTASELLATÓ

„MEGSZÁLLTAK...”

Április 2-a és 4-e között került megrendezésre Csillebércen a Természetjáró Úttörők I. Országos Találkozója.

A résztvevők — 12 fős csoportok képviselték 1—1 megye turista-úttörőit —, eddigi jó munkájukért kapták e megtisztelő feladatot. Naplójuk tanúsága szerint komoly eredményeket értek el a különféle túramozgalmakban, főleg az Úttörő Kéktúra és a „100 km a Vöröshadsereg nyomában” túra útvonalainak bejárásával.

Az alkalomhoz illően a pályaudvaroktól 3 útvonalon közelítették meg Csillebércet — gyalog. Útközben szorgalmasan bejegyezték naplójukba az útvonalak mentén található történelmi emlékeket. Legtöbbször a Pálvölgyi cseppkőbarlangot és a Hármashatárhegyet ejtették útba, mások a budakeszi erdőn át Makkosmária felől, vagy Farkasréttől át a Frankhegyi turistaház érintésével jutottak fel a táborba.

Gazdag program várta őket: felszabadulási akadályverseny, úttörő és turistavetélkedő, kulturális „ki mit tud?”, úttörőparlament, ahol a csoportok megbízottai elmondták a természetbarát és az úttörőmozgalom vezetőinek a túrázással kapcsolatos kérdéseiket, észrevételeiket. Április 4-én a Hősök Terén végignézték a budapesti kiszerek fogadalomtételét, majd koszorút helyeztek el a gellérthegyi Felszabadulási Emlékműnél.

Érdekes volt az a megbeszélés, ahol a csoportok vezetői találkoztak Székely Miklóssal, az MTSZ főtitkárával, melynek során felvetődött a sok kérdés között: az iskolákban levő túravezetőhiány, a szállás és túrafelszerelések kérdése, mint a tömegesítés objektív akadályai, hazánk megismerése és a külföldi táborozások, a turistautánpótlás stb.

Többször panaszkodtak arról, hogy az eredményes munkát legtöbbször nem a gáncsoskodás, hanem az a tény gátolja, hogy azok az alsóbb szervek, amelyekkel az ifjúsági természetjáró tevékenységünket össze kell hangolnunk (járási művelődési osztályok, úttörőelnökségek) nem ismerik célkitűzéseinket, túraformáinkat, akcióinkat.

Megállapítást nyert, hogy e téren nekünk, természetjáróknak kell lépten-nyomon felvilágosítanunk, meggyőznünk az illetékeseket, és akkor egyre ritkábban fordulnak elő olyan kinos esetek, hogy felelős tanügyi szerv részéről ilyen kérdés hangozzék el: „Van egyáltalán valami nevelési lehetőség abban a turista-szakkörben?”

A jelenlevő vezetőkre valóban ráillett a megállapítás: „megszállottak”. A kaposvári gimnazista ifivezetőktől a borsodi ezüsthajú vasasig. Hivatásuk, szenvedélyük a természet szeretete és a legifjabb turistanemzedék nevelése.

Feltétlen említést érdemel pl. Szórád Sándorné Jászberényből, aki férjével együtt már az első elemitől viszi a tanulókat túrázni. Tevékenységük eleven cáfolata annak a tévhitnek, hogy a turisztika hegyvidékhez kötött.

(Bár a Középhegység mentén levő úttörőcsapataink — akiknek a „szájában van” az Országos Kéktúra útvonala — érnének el olyan eredményeket a kéktúrázásban, mint ők!) Vagy Féderer Ferenc, aki két évtizede lelkes híve az úttörő-természetjárásnak. (Baranyában 1947-ben ő alapította az első úttörőcsapatot.) „Nemcsak a nevelőjük, az apjuk vagyok” — mondja magától értetődő természetességgel a csoportjáról.

De ilyen a többi is. Azok, akik évtizedekben számolják az időt, azok is, akik most kezdik a munkát. Vidám, jókedvű megszállottak, akik a négyórás komoly tanácskozás után április 4-én 0 óra 2 perckor — az országban elsőként — dallal köszöntötték a csillebérci fák alatt hazánk felszabadulásának 22. évfordulóját.

Tóth J.

KIRÁNDULÁSON,
TÚRÁN
FOGYASSZON
ALKOHOLMENTES
VALÓDI
GYÜMÖLCSLÉT

TÁJÉKOZÓDÁSI VERSENYEK

Remek küzdelmek az év első nemzetközi tájékozdási versenyén

— Ez lesz a főpróba a Bp. MÁV SC IV. Nemzetközi Vasutas Kupájára!

Sok vezető és versenyző vélekedett így — nem is alaptalanul — A MAFC hagyományos Kilián

György emlékverseny előtt, amelyet Csevharaszt környékén, meglehetősen nehéz pályán bonyolítottak le. Ha igazuk lett volna a jósnak, akkor a nemzetközi verseny sok meglepetést hozott volna. A férfi I. osztályban (11.500 m) ugyanis 1. Horváth (OSC), 2. Szabó (OSC) volt a sorrend, őket Hegedűs (BEAC) követte és Schönviszky (Bp. Spartacus) csak a 4., míg válogatott klubtársa, Eörsi csak a 6. helyen végzett a Ganz-MÁVAG Salek nevű jó képességű futója mögött. Csapatban azonban már a Bp. Spartacus szerezte meg az első helyet, sőt az egyéniben 1—2. helyet e két OSC-t csapatban a BEAC is megelőzte.

Sokkal kevesebb volt a meglepetés a női mezőnyben (8000 m), ahol Monzpart Sarolta (Bp. Pedagógus) ismét biztos győzelemmel fejezte be a távot, bár Turchányi Piroska (BEAC) szívós ellenfélnek

Schönviszky, a verseny győztese, hajrában

Deseő László berajzolja térképére az ellenőrző állomást (foto: Makk József)

bizonyult. Utánuk Cser Borbála (Bp. Pedagógus) haladt át a célvonalon és ez egyben meg is szabta a csapatverseny végső sorrendjét: 1. Bp. Pedagógus, 2. BEAC, 3. OSC.

Egy héttel később, a Cserhát hegységben, Penc környékén került sorra a Bp. MÁV SC IV. Nemzetközi Vasutas Kukája és a Csík Judit emlékverseny. Nos, ez az érdekes, kitűnően rendezett verseny egyáltalán nem igazolta a MAFC korábbi versenyének eredményeit. Természetesen ez csak a férfiakra vonatkozik. Hiszen a nők mezőnyében Monzpart Sarolta hosszú időre legyőzhetetlennek látszik a hazai versenyeken. Női csapatban azonban a BEAC

kitűnő nevelő munkája már mind szebb eredményeket hoz.

Minden kedvezett a vasutasok nemzetközi versenyén a rendezőknek. Jó idő, kitűnő térképek, nagy mezőny, versenyzési kedvtől fűtött sportolók. A talaj pedig Maác Benedeknek, a válogatott edzőjének kedvezett, mert mély, sáros volt. Így aztán a távok teljesítése komoly fizikai erőpróbát is jelentett, ami az állóképesség fejlesztése szempontjából válogatottjaink számára egyáltalán nem közömbös.

A férfi felnőtt I. osztályúak versenyét (18 000 m) Schönviszky, Balogh és Deseő éles párharca jellemezte. A küzdelem heveségét a szoros eredmények, szépségét pedig a jó idők jellemzik. Örvendetes volt, hogy ezen a komoly erőpróbán a válogatott keret tagjai kitettek magukért. Néha jó a „papírforma” is... 1. Schönviszky (Bp. Spartacus) 112.16, 2. Deseő (Bp. Honvéd) és Balogh (Bp. Spart.) 114.13, 4. Horváth (OSC) 115.17, 5. Nyári (Bp. Vörös Meteor) 116.03, 6. Skerletz (Bp. Spart.) 117.56. Ilyen is régen volt: az első és a hatodik helyezettet mindössze 5 perc 40 mp választotta el egymástól!

Csapatban: 1. Bp. Spartacus 344.25, 2. BEAC 374.02, 3. Bp. Honvéd 378.09.

A nők 10 km-es távján Monzpart ismét igazolta kiváló képességeit, utána

azonban három BEAC-lány futott át a célvonalon. Ez világossá tette, hogy — Monzpart kiváló eredménye ellenére is — a budapesti egyetemisták szerzik meg az értékes csapatgyőzelmet. Az eredmények sokatmondóak!

Női egyéni: 1. Monzpart (Bp. Pedagógus) 66.29, 2. Hegedűs 87.12, 3. Turchányi 97.31, 4. Tass 98.44 (mindhárom BEAC). Az osztravai Trajkova az itt elért ötödik helyezéssel az egyik legsikeresebb külföldi versenyzőnek bizonyult. És ha már a külföldi vendégekről esik szó — NDK-beli, jugoszláv, csehszlovák és svájci vasutas tájékozdási sportolók álltak rajthoz — említést érdemel, hogy a legjobb külföldi női, illetve férfi csapat részére kiírt kupát ismét a tavalyi győztesek, a lipcsei Lokomotiv lányok, illetve a svájci férfi vasutasválogatott nyerte.

Befejezésül még egy újdonságról kívánkozik ide néhány mondat. Ezen a nemzetközi versenyen alkalmazták első ízben azt a szabályt, hogy a versenyzők a saját versenyidejükből kötelesek az ellenőrzőpontokat berajzolni a térképükre. Az „újítás” vegyes érzelmeket váltott ki. Mi azokhoz csatlakozunk, akik jónak, hasznosnak találták az „önrajzolást”, hiszen feltétlenül alkalmas a versenyzők technikai-tájékozdási ismereteinek fejlesztésére.

Vedres József

EGYETEMI-FŐISKOLAI BAJNOKSÁGOK

A magyar főiskolások-egyetemisták egyéni és váltóbjajnokságát igen nagy érdeklődés kísérte, annál is inkább, mert egyrészt ezekben az egyesületekben számos válogatott kerettag indul, másrészt pedig — külön versenyben — rajthoz álltak azok a válogatott kerettagok is, akik nem főiskolások, vagy

egyetemisták. Ez a megoldás igen hasznosnak bizonyult, mert érdekes „körbeverések” alakultak ki, bizonyítva a nagy versenykedvet és formábalendülést.

Ez utóbbi különösen Monzpart Saroltára vonatkozik, aki az ELTE (Eötvös Loránd Tudomány Egyetem) versenyzőjeként

Monzpart Sarolta „tájékozdik”

állt rajthoz az egyéni és a váltóbajnokságban is. Remek versenyzéssel, hatalmas fölényrel nyerte az egyénit. Igaz, hogy a válogatott kerettag Cser Borbála és Balázs Éva jobb időt futott Monzspartnál, Monzspart azonban a másnapi váltóbajnokságra is tartogatta az erejét. A váltóbajnokságon azután az ELTE színeiben kirobbanó formában, nagyszerű időt (53.59) futott.

A férfi felnőtt 11,5 km-es bajnokságon 61-en álltak rajthoz és az első 7 befutó I. osztályú időt ért el. Első: Deseő (Külker. Technikum) 76.04, 2. Őrsi (Miskolci Műeg.) 76.05, 3. Horváth A. (Felsőfokú Gépip. Technikum) 78.57, 4. Fiedrich (az ELTE tavalyi bajnoka) 79.09, 5. Kempelen M. (Élelmiszerip. Tech.) 80.29, 6. Bozán (Bp. Műeg.) 83.36, 7. Sótér (Bp. Műeg.) 84.58. Érdemes megjegyezni, hogy ugyanezen a távon a válogatott kerettagok versenyét Nyári Tamás (Bp. Vörös Mező) 72.36-tal nyerte!

Női egyéni, 8 km: 1. Monzspart (ELTE) 81.54, 2. Tass (ELTE) 109.08, 3. Almásy (Veszprémi Vegyip. Egy.) 134.35.

A férfi csapatversenyt a Bp. Műszaki Egyetem nyerte az ELTE és a Miskolc előtt, női csapatban az ELTE győzött a veszprémiek előtt.

Míg az egyéni- és csapatverseny Vértesszőlős környékén, a váltóbajnokság Vértestolna térségében került lebonyolításra. A férfi váltóban: 1. Bp. Műszaki Egyetem, 2. Felsőfokú Gépipari Technikum, 3. Bp. Orvostudományi Egyetem sorrend alakult ki, a női váltóbajnokság győztese pedig — Monzspart ragyogó futásával — az ELTE lett.

KÜLFÖLDI VERSENYHÍREK

A tájékozási futóidény lezárásául az elmúlt év végén Gottwaldovban találkoztak a tájékozási futók. A TU Dresdenből Helmut Conrad állt rajthoz. Első napon Holecow közelében zajlott le a staféta, esőtől felázott nehéz terepen. Másnap zajlott le a „maraton” verseny Slusovicében. Hatvan futó két csoportban vágott neki a versenynek tömegindítással. A 30 km-es távon 1170 m szintkülönbséget kellett legyőzniük. Helmut Conrad lábsérülése ellenére a 12. helyet érte el.

1966 végén a Svéd Tájékozási Szövetség 1292 sportegyesületet tartott nyilván, ahol tájékozási versenyzéssel foglalkoznak.

A Svéd Tájékozási Szövetség nemzetközi táborát 1966 július 24—28 között hétén Östergötlandban. A nagy találkozóra mintegy kétezer résztvevőt várnak. Európa legjobbjai közül mindazok részt vesznek a nagy találkozón, akik fel akarnak készülni az 1968-as világbajnokságra. A Svéd Tájékozási Szövetség mindent el fog követni, hogy a vendégeknek jó lehetőséget adjon az edzésekre.

Az OL márciusi számában közöl részleteket az aargauai Rudolf Wassmer sporttárs elmúlt évi magyarországi tapasztalatairól. Az elmúlt évben először indult néhány svájci sportoló Magyarországon tájékozási futóversenyen. A svájci Vasutas Sportszövetség küldöttsége tartózkodott Budapesten, ahol részt vettek a III. Nemzetközi Vasutas Kupa versenyein. A magyar vasutas kollégák nagyon jól gondoskodtak rólunk — volt a svájciak véleménye. A versenyen a 25000 léptékű térkép nagyon pontos volt s külön erre az alkalomra készült. Az egyes állomások világosan és pontosan voltak feltüntetve. Úgy tervezzük, hogy 1967-ben újra részt veszünk a Nemzetközi Vasutas Kupa küzdelmein, minden esetre erősebb csapattal — mondta Rudolf Wassmer beszámolójában. Valóban az ez évi Nemzetközi Vasutas Kupára a megerősödött svájci vasutas válogatott elsőnek érkezett Budapestre, és kitűnő szereplésével megnyerte a IV. Nemzetközi Vasutas Kupát.

Makk József

VITA A „FEHÉR FOLTOKRÓL”

Viharosnak is mondható érdeklődést váltott ki a TURISTA márciusi számában a „Fehér foltok eltüntetéséről” szóló, a Kartográfiai Vállalat részéről elhangzott és közölt nyilatkozat. Szerkesztőségünk postájában hosszú, részletesen elemző levelek érkeznek még meglevő és eltüntetendő foltokról. Különösen a nyilatkozatnak az a része váltott ki heves indulatokat, amely szerint „1967-ben azért nem jelennek meg új kiadványok, mert minden olyan területről, amely turisztikai szempontból érdekes lehet”, már befejezték a megfelelő térképek kibocsátását.

KATONA GYULA túravezető, egyik területünk vezetőségének tagja, a túramozgalom lelkes híve hosszú levelében elemzi, mennyi fehér folt van még, ami „turisztikai szempontból érdekes”. Felsorolásában nem kevesebb, mint huszonhat teljesen hiányzó, vagy csak részben kielégített térképigényt említ fel, melyeknek javarészen minősítési pont van, vagyis alapját képezi a túrázók minősítésének, be kellene járniuk, de nincs térképük hozzá. Különösen hiányolja a gödöllői dombvidék nagy részének térképhiányát, a régen esedékes Karancs-Medves térképet, a Zselicséget, a Tiszántúl legtöbb minősítési pontját, a Duna—Tisza között. Megállapítja levélírónk, hogy az új zalai térkép is inkább propaganda-kiadvány. Segítségével nemigen lehet felkeresni a Farkas-erdőt, a Várdombot és a Zalaerdőt, az itteni minősítési pontokat. Katona Gyula befejezésül megállapítja, hogy a hiány nem okvetlenül a Kartográfiai Vállalat hibája. Talán nem is ismeri eléggé az igényeket. Ezért kell tájékoztatni.

KRASZNAI ISTVÁN (Budapest, II., Kolozsvári Tamás utca 4/a), másik olvasónk levele már indulatosabb. Ő nemcsak a vitérképek hiányát kifogásolja, (hol vannak — írja — a Rába, Rakacsa, Bódva, Sajó, Hernád, Bodrog és Tisza vízisport-térképei?), hanem magának a nyilatkozatnak turista-szemszögből ellentmondásos felfogását elsősorban. Azt írja: „... nem lehet egyetérteni azzal a kijelentéssel sem, hogyha lesznek területek, ahol útjelzés-hálózat lesz, menedékházak épülnek, akkor ezekről is kiadnak térképeket.” Szerinte épp fordítva, az lenne a helyes út, ha először adnának ki térképeket egy új területről, annak alapján azt látogatni kezdenék a természetbarátok s majd csak akadna közülk, aki útjelzésekre vállalkozik, sőt idővel kulcsosházat is létesít. A magyar turistatörténelem eddigi haladása ilyen volt. Levélírónk nehezményezi, hogy mindezt szóvá tette már a Magyar Nemzet 1967. január 11-i számában és nemcsak a lapban, hanem egyáltalában nem kapott választ rá. Végül kifogásolja a turistatérképek minőségét, a középhegységek domborzatának ötven méteres rétegvonalakkal való eltorzítását.

A Bp. Honvéd tájékozási futó-csapat Svédország déli részén, Skane megyében három nappali és egy éjszakai versenyen vett részt. A Deseő László, Borosznok Ferenc, Ribényi Imre, Kohl József összeállítási csapatot Greminger János, a 175-szörös magyar válogatott kosárlabdázó vezette, aki az utóbbi években már, mint Honvéd sportvezető veszi ki részét a nagy fővárosi egyesület munkájából. Gremingerről elmondható, hogy úgyszólván az egész világot bejárta a Bp. Honvéd, illetve a magyar válogatott kosárlabda-csapat. Véleménye tehát a tájékozási sportról mindenképpen érdekesnek ígérkezett.

Greminger elámult...

Nemcsak ígérkezett, érdekes is volt...

— Tudtam — mondotta hazatérése után Greminger —, hogy a tájékozási versenysportág szülőhazája Svédország és jelenleg is a leg-erősebb ország ebben a sportágban. Még így is meglepett az, hogy milyen óriási tömegbázisa van a svédoknél a tájékozási verseny-sportnak. A világ- és Európa-bajnokságok bizonyítják, hogy minőségileg is rendkívül magas a színvonal. Mégis, bennem az a vélemény alakult ki, hogy elsősorban és főként az álta-

lános testkultúra céljait igyekeznek a tájékozási futóversenyekkel kielégíteni. Nem ritka az olyan verseny, amelyen 1000—1200 résztvevő indul, 8 évestől 70 évesig.

— Megfigyeltem egyik versenyükön, hogy — hétköznap lévén — munkából jövet jelentkeztek a rajtnál az indulni szándékozók és miután lefutották a távjukat, nyugodtan felöltöztek és hazaindultak.

A svédországi versenyeken egyébként a Bp. Honvéd csapata több ízben is jól szerepelt, jó benyomást keltett. Egyénileg a válogatott Deseő László nyújtotta a legjobb teljesítményt.

NEM DRÁGA, ÉS ÉLMÉNY

Túratipp Jugoszláviába

Időszerűnek tartom elmesélni felfedezésemet, mert tudom, sokan mennek Jugoszláviába. Hadd fedezze fel más is, ne csak Opatija környékét, vagy a hajóval megközelíthető Split-et és Dubrovnikot — mely helyek egyébként elég drágák is. Hallották ezt a nevet már: PRIMOSTEN? Ugye, nem sokan. Ez egy furcsa kis félszigetre épült halászfalucska neve, mely olcsó, nemzetközi turista-sátortáboráról válik nevezetessé.

A tábor maga a jugoszláv eszperantisták összefogásának eredménye, ők építették öt éve a népek barátságának szimbólumaként. Hajóval megközelíthető Rijekától Sibenikiig, s onnan autóbusszal már csak 35 kilométer. Vonattal Zágráb—Sibeniki s megint busz. Kétágyas kis pavilonokban, vagy kétszemélyes sátrakban helyezik el vendégeiket, lehet sátrat is vinni, s van autós camping is.

Internacia Esperanto Kampadejo, hirdetik a feliratok. A telepnek csillagvizsgálója is van, ahonnan eszténként nézni lehet a Hold krátereit, a bolygókat. Van saját strandja is az Eszperantó Öbölben. A falu kis motoros bárkáján el lehet úszni az Insulo del Amo-ra, a Szeretet szigetére. Itt a békafelszereléssel rendelkezők szép kagylókat gyűjthetnek, tengeri sünöket láthatnak. Kirándulásokat szervezhetnek Trogirba, ahol IV. Béla királyunk koronázási palástja látható. Egy óra Split, Diocletianus palotájával. A Hét kastély öbléről és Mestrovic galériájáról nem is beszélve. Másik kirándulás Sibenik, temploma az egyetlen földrészünkön, tiszta terméskőből. Pálmák, trópusi növények, a kék vízen fehér hattyúk. Ganz-daruk a kikötőben, két citadella a város felett. Igen szép. S most hagyjuk az autós turistákat kompra szállni, miránk egy kedves, szerény kis folyami gőzös vár, amely a KRKA folyó széles torkolatából felvisz a Dinári Alpok karsztos hegyei között a világhíru Sladomai vizeséhez. Másfélóra hajút után már a középkorban vagyunk, a bástyás, síkatoros Skradin faluban. Karcsú viadukt, sasok szállnak, kabócák ciripelnek s nemsokára felmennydörög a vizesés. Hét lépcsőjében türelmes horgászok pisztrángra lesnek — ha már meg tudtak szabadulni a lenyűgöző látványtól.

S a primosteni napkelték! Amikor felizzanak a sziklák! S az esték, amikor felhangzanak a dalmát népdalok. Mindig kerül tüzes és olcsó helybeli bor az asztalra és hamarosan táncol mindenki.

Kálnai Attila
MAHART, Szabadkikötő

ÉRDEKES APRÓSÁGOK

Tallózás a turistaság történetében

1883-ban az újságok hirdetései még előnyös tarifával ajánlják a bérkocsikat a Budai hegyek kirándulóinak. Egy órára bérelt egylovas kocsijáé 60 krajcár, míg a kétlovasé 80 krajcár. A kétlovas kocsijáé bérleti díja egész napra 8,— Forint. A Lánchídtól a Svábhegyre vagy a Szép Juhász-néhoz 2,50-be került egy sétakocsizás, igaz, hogy a hid és alagút díjat a kiránduló fizette. (Összehasonlításként álljon itt: Budapesttől Zebegényig a vasút II. osztályon 80 krajcár volt.)

1892-ben a Mátra vad vidékén még nem volt ajánlatos vezető nélkül elindulni. A vállalkozó szellemű turisták részére, két vezető is rendelkezésre állt, Nováki János Gyöngyösi és Molnár László Agasvár pusztán. Ezek a kitűnő kalauzok napi 70 krajcárért — 1 Forintért és természetben kapott élelemért nemcsak az utat mutatták, hanem 10—20 kg terhet is szívesen vittek. (A hegyi vezetők és a teherhordók intézménye ma már — néhány kényelmes turista legnagyobb sajnálatára — csak a magashegységek világában ismert.)

1893. A Pilis-hegységben szaporodnak a turista útjelzések és akadnak olyanok, akik többnapos túrákra indulnak. A hegységben más vidékekkel ellentétben már „böven” akad turistaszállás is. A mexikói és síkárosi erdészházakban egy, illetve két szoba bérelhető a szíves erdészeiktől, sőt a Hoffmann kunyhó kulcsát is megkaphatják a hegyek közt éjszakázó kirándulók. (A turista-kronika szerint könnyebb volt akkor szállást kapni a Pilisben, mint ma a Turistaházakat Kezelő Vállalat hat működő házában több száz hálóbélyeg.)

1893. A múlt század végén a gyalogtúráknál sokkal népszerűbbek voltak a kerékpáros kirándulások. A Magyar Sport egyre másra közli a kirándulási felhívásokat. Ime az első egyike: „Nagy kirándulás tartatik április 2-án vasárnap Székesfehérvárra, egészen Veszprémig. Indulás reggel 6 órakor az Octogon téren levő Nicoletti kávéháztól”.

1894-ben merült fel először a turistaság történetében, méghozzá az Angol Alpine Club javaslatára az egységes veszjelzések szükségessége. 1896-ban Svájcban be is vezeték az alpesi veszjelzések egységes rendszerét (bármiféle jelzés — zászló, kendő lobogtatás, karmozgás, sípjelzés, lámpavillanás hatszori ismétlése egy-egy percen belül).

1880-ban alakul meg az első oroszországi turista egyesület Tiflisben, a Kaukázusi Alpesi Club. 1900-ban már számos alpin egyesület működik, köztük a Krimi Alpin Club, amely számos útjelzést készít el, turistalétesítményeket épít és olcsó diák utakat szervez.

1900-ban rendezték meg Ausztriában az első szervezett térképoltvasó tanfolyamot, ahol az iránytű kezelésére és a térkép ismeretére oktatták a hallgatókat.

Feltehetően a világ egyik első idegenforgalmi prospektusát a finnnek adták ki, akik az 1900-as párizsi világgkiállításon francia nyelvrű, képes tájékoztatót osztogattak az Ezertó országáról, kifejezetten azzal a céllal, hogy a 300 km-es víziutat és a Lappföldet propagálják. A magyar sajtó keserűen jegyzi meg, hogy hazánkban behunytt szemmel megyünk el a természet szépségei mellett.

(Jávorka Péter)

A HATÁRON TÚL

60 éves jubileumát ünnepelte ez év márciusában a lengyel hegymászók lapja, a TATERNIK. Ez volt az egyetlen hegymászó folyóirat, melyet a II. Világháború alatt illegálisan jelentettek meg, jóllehet megőrzése is halálbüntetést vont maga után. A Klub Wysogorski lapja negyedévenként 2700 példányban jelenik meg.

Az 1944. évi Szlovák Nemzeti Felkelés emlékére ez év július 27. és 30. között a Kassai járásban levő Sugova-völgyben rendezik a XIV. turistatáborozást és a II. motoros turista találkozót. (Felvilágosítást a Magyar Természetbarát Szövetség ad.)

"MIDNATTSOL GA-LÖPPEN 1967." elnevezéssel 5 versenyből álló tájékoztatósi hetet rendez az Észak-Norvégiai Tájékoztatói Szövetség július 9. és 16. között. Az első nemzetközi verseny 9-én Mo i Rana helységről indul, a másodikra 11-én kerül sor Bodo-ban, majd 13-án Finnsnes a rajt színhelye, 14-én Troms-ből éjszakai verseny rajttal (ebben az időben éjfél nap van a Föld e részén), majd 16-án egy Overbygd-i versennyel zárul a hét. — A kiírás szerint e nagyszabású eseménysorozat keretében 5 tájékoztatói klub rendez kiállításokat s a programot halászkirándulások, táncmulatságok tarkítják, mert a hagyományok szerint ezt a „tájékoztatósi hetet” a dán, finn, norvég és svéd tájékoztatói sport kedvelői családostul a nyári szabadság eltöltésére is felhasználják.

A svájci Sopraceneriben négy vasúti alkalmazott, akik kedvtelésből már hosszú idő óta kristályok után kutattak, rendkívüli leletre tettek szert. Egy, kőbányában ismeretlen feketétől sötétbarnaig terjedő árnyalatú kristályokat fedeztek fel. Tudományos vizsgálatok során Dr. Filippo Bianconi megállapította, hogy „braunnerit” nevű ásványról van szó. E

rendkívül ritka és rádióaktív ásvány tulajdonképpen az urán és titán oxidja. A leletnek különösen nagy az értéke, mert eddig a világon mindössze 20 braunnerit lelőhelyet ismernek, de az ásványt kristályos formában még eddig sehol sem találták. A váratlan felfedezés nyomán Dr. Bianconi kezdett kutatni a kőbányában, ahol további 30 értékes és figyelemre méltó ásványt talált, köztük powelitot is, amelyet eddig Svájcban sehol sem találtak.

Csehszlovák hegymászók 8 napos küzdelem során Bonatti-útján az északi fal legrövidebbjén (direttissima) jutottak fel ez év márciusában a Matterhornra. A 4478 m magas csúcs ez úton való legyőzéséért nagy árat fizetett a csehszlovák hegymászó-csoport. A fal és az időjárás okozta nehézségek során a hetedik napon, a csúcstól mintegy 100 m nyire, 70 m-es zuhanás során halálra zuzta magát a 30 éves prágai Stanislav Lednar. A többiek, Milan Kalab, Josef Sotca és Jan Durana is kimerülve jutottak vissza a csúcsmászás után a kb. 4000 m magasán levő Solvay-kunyhóba. Kettőjüket innen helikopterrel mentették, a harmadik pedig a hegyi-mentőszolgálattal tért vissza a kiindulási pontra, Zermattba.

Divat-hóbort „turista” módra. Sok külföldi hír számol be arról, hogy a legújabb elszállásolási módszer az ún. „kolostori”, vagy XV. századbeli. A bulgáriai Rila-kolostorban (mely festőiségében vetekszik az Athos-heggyel), nemrég új szállodát építettek a legkorszerűbb kényelemmel, de... középkorikolostori bútorzattal. Úgy-szintén Angliában, a Trantbeck tavak vidékén hatalmas menedékházakat avartak, amelyekben a „turista”, VII. Henrik király korának hangulatát élvezheti. E menedékházak ágyai mind régiségi árverésekből kerültek ki. Az egyik ilyen ágy 1492-ben készült és súlya kereken 1 tonnát nyom. A kezdeményezők igen elégedettek, mert a felkapott stílus nagyszámú „turistát” vonz az utazásokra, s a jegyek már elővételben mind elfognak.

KI CSERÉLNE VELEM LEVELEZŐLAPOT?

Kedves szerkesztőség! Lapjoknak hűséges olvasója vagyok és igaz gyönyörűséggel olvasom szép tájleírásait, meg a mozgalom érdekes híreit. Én is régi turista vagyok, sőt hét évig Kolozsvár tartományban egy turistaház gondnoka is voltam. Most, 1963-as nyugdíjbavonulásom után az útjelzéseket festem. Szépek a mi erdőink is, szép képeslapjaink

is vannak. Múltkor, amikor dán turisták kértek lapjunktól át képeslapokat, küldtem nekik. Arra kérem olvasóikat, írjanak nekem. Szívesen leveleznék olyanokkal, akiknek kedvük van kicserélni gondolataikat és a képeslapokat. A címem:

Molnár Kornél Árpád
TIMISOARA.
III. Str. Sonesul 19.
R. S. R.

PANASZ EGY „TURISTAHÁZRA”

Tisztelt Szerkesztőség! Szerencsétlenségünkre — amikor a kéktúrázás a Vértes hegységbe vitt — a kápolnapusztai „turistaházban” éjszakáztunk. A házat kezelő Idegenforgalmi Hivatal adminisztrációja jó, mindaddig, amíg a szállásért járó 14,— forintot be kell szedni. Nem így a szállás maga. Két vékony takarót kaptunk, ami alatt nagyon fáztunk a köpadós hálóhelyiségben. Ráadásul az ajtó ablaka is be volt törve — bár amúgysem lehetett becsúszni teljesen. Fűtési lehetőség a külső szobában egyáltalán nincs. Melegünk csak hajnal felé lett, amikor a szobában rengeteg denevér cikázott a fejlünk felett. Nagyon drága bizony ez a „szállás” tízennégy forintért, főleg, ha összehasonlítjuk a tatal Idegenforgalmi Hivatal másik, ugyancsak 14,— forintos szállásával, a gesztési turistaházban, ahol meleg, barátságos, kulturált és kifogástalan vendéglátásban volt részünk.

Pataky Dezső,
Gyógyvert SC

KÉKTÚRÁZÓK, FIGYELEM!

Kedves Turista! Részben bosszúságunk levezetése és a hibák kijavítása miatt, főleg azonban az utánunk jövők okulására soroljuk fel, mi vár rájuk a Csereháton. Például Mérez állomástól csak a tanyáig van jelzés, az útelágazásnál könnyen fölösleges utat tehet bárki Fancsali községbe, Baktakék helyett. Tornabarakonyig kár jelzést

keresni, a bokros-dombos vidéken csak a tájolóban bízhatunk. A martonyi kolostorromhoz vezető úton nincs jelzés, az egyetlen kék nyíl is hamis irányba mutat. Bódvarákó bélyegzőhely felé is nehéz megtalálni az utat, mert két kék jelzés is van.

Kéktúrázók nevében
Kőváry Jenő

BECSÜLD MEG JOBBAN ...

Kedves Szerkesztőség! A nagyvillámi kilátó tetején örömmel tapasztaltuk, hogy a mellvéd könyöklőin a szép vésett munka rajzáról körben leolvasható az egész környék panorámája. Sajnos, ezt a fáradságos munkát sokan nem becsülik. A sok kéretlen autogramból csak a budapesti Csepeli Erzsébet és a sümegi Nyíró Zsuzsa, Szabó Teréz, Csik Livia és Bognár Mária nevét írom le. Talán annyira szegényeknek majd, hogy legközelebb nem tévesztik össze a szép vésetet a vendégkönyvvel. Ami egyébként van a Nagyvillámon. Bánréti Adrienne a Spartacus Gyopár túravezetője

„ÖZLESEN”

Kedves Szerkesztőség! Üde mátrai túráról szeretnénk hírt adni. Már a hajnali erdőben is megleptek a mükusok, szinte úszva a levegőben. Ámulva figyeltük a kis akrobatákat, s a madárdaltól zengő erdő életét. Széllel szemben haladva tudtuk csak meglepni és lencsevégre is kapni a képen látható özet, figyelve, amikor makkot szedeget. Csak a fényképezőgép kattánására ugrott meg. Mennyire sajnáltuk, hogy fél tőlünk!

Kovácsné Timár Leona
Bp., XVIII.,
Németh József u. 23.

ÚJABB BÉLYEGZŐLOPÁSOK

Kedves Szerkesztőség! A hármashatárhegyi kéktúra bélyegző már március ötödikén sem volt meg. Ráadásul az étteremből kinézték a sáros turistáinkat és nem voltak hajlandók pecsételni nekünk. Nem is tudjuk, hogyan igazolhatjuk ottjártunkat. Több kéktúrázó nevében:

dr. Matinovich Valér,
Kertészeti Kutatóintézet

Tisztelt Turista! A Cserháiban túráztak Fejes Tóth Erzsébet és Bródy Miklós sporttársaink. Megdöbbenéssel tapasztalták, hogy a Tepke hegyi kilátónál a kéktúra bélyegzőjének hűlt helye van. Csak a dobozát találták meg, összetörve. Jó lenne, ha a Társadalmi Erdei Szolgálat őrzőiratai nyakon csípnék az ilyen elemeket és gátat vehetnének különös gyűjtőszennvedélyüknek.

(Megjegyzés. Több hasonló panaszos levelet is kaptunk, köztük igen sok veszi zokon a Hármashatárhegy étterem dolgozóinak rideg magatartását. Lapzártakor érkezett Sándor Endre levele, aki a MOM turistáinak visszautasítását látta az étteremben. Két javaslata: a vendéglő kertjében, zárt dobozban helyezték el az új bélyegzőt. Másik: próbálják megmagyarázni az éttermiekkel, hogy a segítségnyújtás és udvariasság nem veszélyezteti a gazdasági munkát s nem kell okvetlenül a Hármashatárhegynek az emberiség, a jóérzés és segítőkészség „hármashatárának” is lennie.)

VITA

A SÍHÁZ IGÉNYBEVÉTELÉRŐL

Áprilisi számunk „Öltözőt kérnek a budai hegyekben” címmel közölte Várkonyi Róbert panaszos levelét. A cikkre válaszul a Budapesti Természetbarát Szövetség a következő közlését kéri: „A cikk azt kifogásolja, hogy a Budai hegyekben nincs egy olyan épület, ahol a tájékozási futás edzéseinek lebonyolításához öltözőhelyiséget lehetne berendezni. Megállapításunk szerint a cikkíró tájékozatlan a tények felől, miután a Normafa síházban eddig is, ezután is lehetőség van arra, hogy a versenyzők átöltözhesenek. Ennek csupán annyi a feltétele, hogy a versenyző szakosztály bejelentse Szövetségünknek, hogy mikor kívánja igénybe venni és ez esetben — mint már eddig is — biztosítjuk a síház igénybevételét.”

ÚJ ÖTLET: KILIÁN-VONATOK

A természetbarát mozgalom gyakran kapott őszinte elismerést a Kilián Testnevelési Mozgalom fejlesztéséért. Legutóbb a Kilián kölcsönző állomások sí-postaversenyei sikerültek kilitűnően. De az állandó új ötletek közül is kiemelkedik a debrecenieké: a Kilián-vonat.

Tavaly egy ilyen vonatuk volt: *nyolcszázötvenhatan utaztak Szil-*

vásváradig, közöttük tizenhat túravezető, és három „hitelesítő”. Valamennyien elgyalogoltak a vasútállomástól a Szalajka vízeséséig. Mivel ez több tíz kilométernél, mindenkinek járt 10 kiliánpont. De az állandó új ötletek közül is kiemelkedik a debrecenieké: a Kilián-vonat. Ezek további nyolc—tíz pontot szereztek. És akik letáboroztak, azok is ki-

érdemeltek játék közben jó néhány további pontot a futó, dobó és ugróversenyeken, a röplabda, kézilabda és kispályás labdarúgó mérkőzéseken.

A vidám nap alatt húsz—harminc pontot szerzett mindenki. Olyan népszerű lett a debreceniek ötlete, hogy az idén már három Kilián-vonatot kell indítaniok.

Kaplony Miklós

GIZI NÉNI ÜZENETE

A feketehegyi Sasfészek turistaház mindenki által ismert Gizi nénije írja:

„Kedves Szerkesztőség! Kérem szíveskedjenek tájékoztatni olvasóikat, hogy a „Sasfészek” tatarozása befejeződött, és május óta húsz ágyval és ebédlőjével a turisták rendelkezésére áll. Ugy érzem, kötelességem nyilvános köszönetet mondani Várkonyi Róbert sporttársnak, a BM Gépkocsijavítók nagyszerű turistájának, valamint brigádjának, Ritter Ferencnek, Radnóczy Ferencnek, és Tarczal Bélának, továbbá Tillich Henrik és Tillich János dorogi turistáknak, akik az ünnepek alatt komoly társadalmi munkával segítettek abban, hogy olyan szép legyen ez a kies fekvésű kis turistaház, amilyen még sohasem volt.

MEGJELENT KÉT RÉGEN VÁRT UTIKÖNYV

MISKOLC

útikönyve most jelent meg a Panoráma kiadásában. A 250 oldalas, sok képpel díszített kötet alapos gondallal veszi sorra a leggyorsabban fejlődő magyar város múltját, földrajzát, műemlékeit. Módszeresen ismerteti a városban és környékén tehető sétákat. A térképmelléklettel is el-

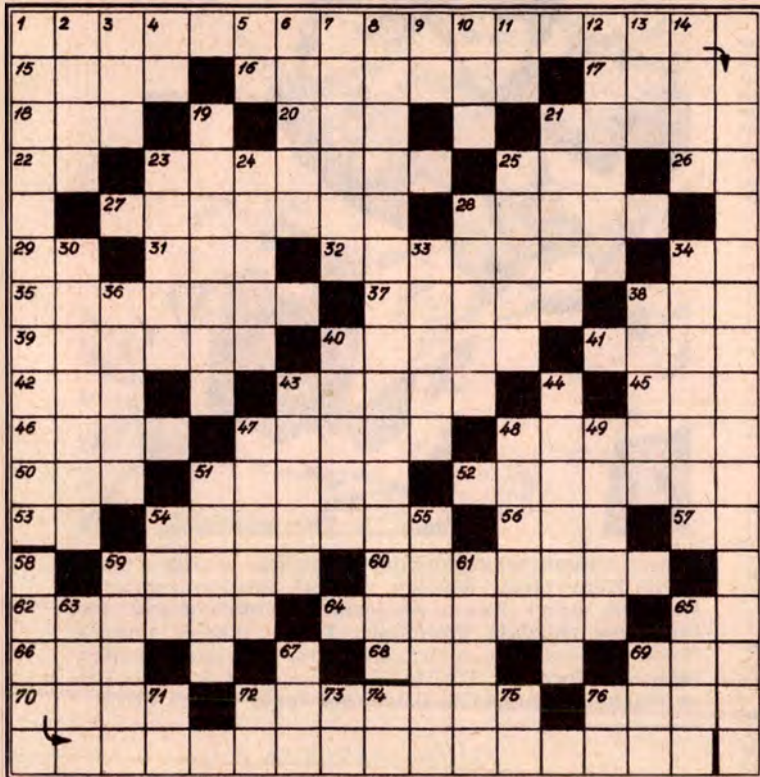
látott könyv jó szolgálatot tehet minden turistának és aligha hiányozhat a túravezetők könyvespolcáról.

PILIS

Régi hiányt pótolta a Sportkiadó a Pilis útikalauzának negyedik kiadásával, amely új útikönyv-formában felpuha műbőr-fedéllel, a Pilis turistatérképével együtt

most hagyta el a nyomdát. A harmadik kiadás óta közel egy évtized telt el és nagyon hiányzott azoknak, akik azóta csatlakoztak mozgalmunkhoz. A szerkesztő — Dr. Mezei Iván és a könyvet író munkaközösség tagjai: dr. Dénes György, Lajos Ferenc, és dr. Pápa Miklós az eltelt évtizedet arra használták

fel, hogy a könyv régi szerkezetét megtartva, kijavítsanak jó néhány ismereteket az újabb tudományos felfogás értelmében, valamint ismét javítsanak a túraleírások szerkezetén, beosztásán. Reméljük, most is csak rövid ideig lesz kapható, de nem kell ismét egy évtizedet várunk az újabb kiadásig.

Motor és turisztika

VÍZSZINTES: 1. A természetkedvelő motorosok figyelmébe! (folytatása a függőleges 1. sz. sorban). 15. Jelenleg. 16. A lengyel munkásmozgalom kiemelkedő vezetője (Wladyslaw). 17. Ok. 18. Helyhatározószó. 20. Városrész rövidítése. 21. Nincs egy vasa sem — jassznyelven. 22. Allóvíz. 23. Nagy fokú tisztelet. 25. Von. 26. Csont, latinul. 27. Birósági ügyekben az ügyvéd látja el. 28. Csillagászati talpönt. 29. Helyrag. 31. TEL. 32. Ide-oda huzigál. 32. P. T. 33. Handlő. 37. Súly. 38. HOA. 39. Anyagilag rendbehoz. 40. Szomszéd nép. 41. Abaktalan szoba. 42. Oklevél rövidítése. 43. Nagyság, arány. 45. Kossuth-díjas vajújár (Árpád). 46. Forgalomba hoz (könyvet). 47. Héjtalanít. 48. száguldó. 50. Vonatköz névmás. 51. Ismert kávékeverék. 52. Oltalom. 53. Mint a 22. sz. sor. 54. Az esküdtsek határozata. 56. Boráról ismert dunántúli község. 57. Z. V. 59. A Nemzeti művészneje (Mária). 60. Kitér a közvetlen összecsapás elől. 62. Keringőszerű lengyel párostánc. 64. Hangszerkészítés egyik fázisa. 65. P. R. 66. Végtag. 68. Némán bókoi!! 69. Kecskellem. 70. Svájci festő és grafikus (KLEE). 72. Sorozatok. 76. Merre?

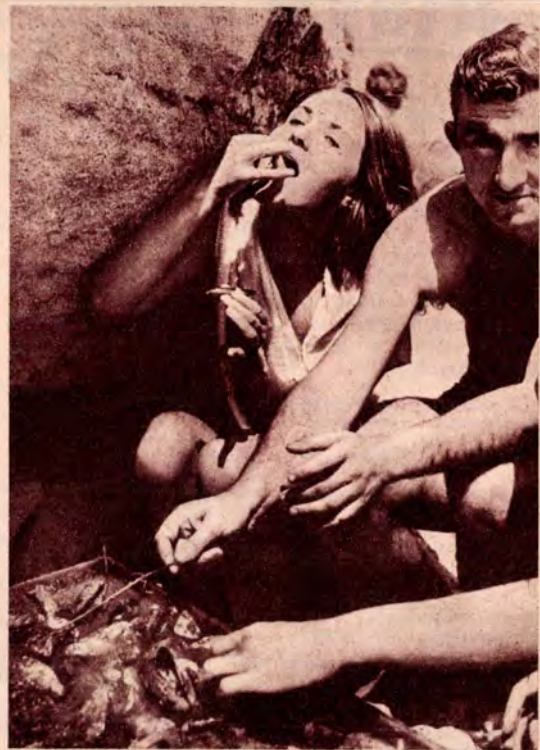
FÜGGŐLEGES: 1. A vízszintes 1. sz. sor folytatása. 2. Sportfogadás. 3. Napszak. 4. Rézvenyintársaság. 5. Lángol. 6. Egy időben a cseh korona neve volt. 7. Épület két földem közé eső része. 8. A függőleges 58. sz. sor

folytatása. 9. B. L. 10. Művészi alkotás tárgya. 11. Helyrag. 12. Lök. 13. Beszéd része. 14. A némafilmek egyik népszerű komikus. 19. Mérsékel, fékez. 21. Elvisehelhetetlenül komisz. 23. A napokban. 24. Zeniten van a nap. 25. Ipari város az NSZK-ban. 28. Ugye megmondtam? 30. Rendszerint több van, mint foka. 33. Hengerelt lap. 34. Lengyel nemzeti tánc. 36. A Balaton egyik partjának jelzője. 38. Előrejut. 40. Princ, a katona. 43. Novellista (Iván). 44. Díjaz. 47. Állandó műsorszám a rádióban. 48. Villamos kocsiszín. 49. Hős, eredeti írással. 51. Sportöltözékek. 54. Út. 55. Színessé tesz. 58. Motorosaink figyelmébe ajánljuk (folytatása a függőleges 8. sz. sorban). 59. Török, de nem hajlik. 61. Kormánykerék. 63. Nemsokára, németül. 65. Díszes tollú madár. 67. Szót pótló szó! 69. Pálca. 71. Azonos betűk. 72. S. M. 73. Személyem. 74. R. Y. 75. Az amerikaiak Dél-vietnami bábja. 76. H. J.

BEKÜLDENDŐ: A vízszintes 1., valamint a függőleges 1., 58. és 8. sz. sorok megfejtése. Határidő: június 15.

Beküldendő a Turista szerkesztőségébe, Bp. V., Rosenbergházaspár u., 1.

Könyvjutalmat nyertek: Mészáros Károly Bp. XVI. Thököly u. 144. Hlebetz Zoltán Bp. IX. Aranyvirágstánny 5. Holczinger Katalin Bp. III. Vörösvári út 114. Raáb Ferenc, Solymár Kerámia gyár. Fekete Emese, Kistarcsa Zsófia liget. O'ván József, Bicske Kossuth u. 22.

Ez az olasz házaspár Várnában tűzön melegíti a tengeri kagylót. Amint kinyílnak, máris bekapják kedvenc csemegéjüket

— Miért nem vetkőzöl le anyu? (Eulenspiegel)

HÍREK

MÁJUS ELSEJE, a dolgozók harci ünnepe alkalomával a Bolgár Turista Szövetség, a Lengyel Turista és Országismertető Társulat (PTTK), a Német Turista és Hegymászó Szövetség és az Ungvári Turista Klub küldtek üdvözlő táviratokat a Magyar Természetbarát Szövetség útján a magyar természetbarátoknak.

A BUDAPESTI TERMÉSZETBARÁTOK HAGYOMÁNYOS TALÁLKOZÓJÁT ebben az esztendőben június 10-én és 11-én rendezik meg a Szabadsághegyen. A színes programból is kiemelkedik a nagyszabású táborozási bemutató, melyen — egyebek között — bemutatják és értékelik a legújabb sátortipusokat.

Az Országos Barlangos Találkozót az MTSZ rendezésében június 24—25-én tartják Budapesten. A találkozóhoz az a célja, hogy a barlangokat látogató természetbarátok és a barlangkutató csoportok tagjai között elmélyítsék a kapcsolatot.

A FAKLYA Sportkör — így hívják a közéleti pedagógusok egyesületét — országos pedagógus turista találkozót rendez Közegen június 30 és július 2 között. Etközésről, szállásról a rendezők gondoskodnak. Jelentkezhet minden pedagógus természetjáró Odontis Istvánnál (Közseg, Kiss J. u. 35/b.).

ELETET MENTETT egy orosházi természetjáró, Gajzágó Attila. Szakosztálya vízgáversenyén, a Kevélynyereg közelében fedezte fel Kun Tibort, aki már két nap és két éjjel fektült egy horhosban fejszerűléssel és bordatöréssel, s társa otthagya. A segítségért elment, de vissza nem tért társa ellen rendőri eljárás indult.

VANDÁL pusztítók jártak a nemrég feltárt, Kőlyuki barlangban. Kiemelték az acélírcsosz ajtót és letörték a gyönyörű cseppköveket. A barlang turistatársadalom nem hagyja annyiban a dolgot. Ki akarják nyomozni a tetteseket.

A DEBRECENI NAGYERDŐN új turistaút-jelzéseket és az út kezdetén, a Viztoronynál tájékoztató térképtáblát helyeznek el a helybeli természetjárók.

A LEGJOBB belvárosi nagy szakosztály címet és a vele járó vándorújszólót már harmadik évben nyerte el kitűnő szervező munkájáért a Ruházati Spartacus SC természetjáró szakosztálya.

NYUGDÍJAS busztúrákat rendeznek minden hónapban a diósgyőri DVTK turistái. Májusban még gyalog voltak Lillafüreden és a Garadnán. Júniusban már busz viszi őket Telkibánya — Füzérvár — Sárospatak körútra.

TABORNYITÁSRA készülnek a Vasas Szakszervezet SC turistái balatonszemeli táborukban június 5-én. (Érdeklődés a 131-422 telefonon.) Felújítják népszerű galyatetői turistaházukat is.

LEVELEZNI SZERETNE Robert Kasek zenéről, tánczenéről, turisztikáról magyar fiatalokkal. Lelkes fotóamatőr és van egy 8 milliméteres filmfelvételgépje. Szeretne képeslapokat is cserélni. Címe: Robert Kasek Boguszow ul. Gen. K. Swierczewskiego 32/3 pow. Walbrzych POLOGNE POLSKA.

A SZEKSZÁRDI KÉK, — a Szekszárdi Dombvidéket a Mecsekkel összekötő kék turista-jelzés elkészült. Az ötven kilométeres új turistaút már szerepelni fog a Mecsek új kiadású turistatérképén. A szekszárdi vasútállomástól indul, érinti az Oriás-hegyet, Szálka, Mőcsény és Bábaapáti közlegyeket, elhalad Úvegghuta mellett és Mecseknádasdnál csatlakozik a Mecsek eddigi turista-jelzéseéhez.

FOGADÓNAPOK a BTSZ-nél. Valamennyi, a túrabizottsághoz tartozó ügyben szerdán 17 és 19 óra között, versenyyűgyben pedig kedden, ugyanakkor fogadnak a BTSZ társadalmi munkásai.

TÖBB HONISMERETI SZAKKÖRT alakítottak a XVI. kerület természetjárói. A Zalka gimnázium köréről, mely a Mosolygó Antal ifjúsági klubban működik, már beszámoltunk. Most a Szabó Ervin Könyvtár rákosszentmihályi fiókjában, és gyors egymásutánban a sashalmi, mátyásföldi, petőfikerti könyvtárakban is megalakul a szakkör.

ÜZENET Tóth Lászlónak, Miskolcra. A Vándorlás a vándormadarakkal és a Decemberi barackvirágzás című versét szívesen olvastuk. Nem vagyunk szépirodalmi lap, nem közlünk verseket, ezért — sajnos — nálunk nem kerülhetnek a nyilvánosság elé.

GYULAI KÜLVÖNÖNÖT indít a Ruházati Spartacus SC természetbarát szakosztálya július 9-én városnézéssel, vartúrával és fürdéssel a híres melegvízi strandon. Jegyek még igényelhetők 60,— forintért Berend Otiónál 14—16 óra között a 115-264 telefonon.

Helyesbítés. Képcsere történt az előző számunkban, ugyanis a Pesti séták c. cikkben Angyalföldhöz tévedésből az Üllői úti lakótelep képe került, az Árpád-hídi lakótelep helyett. A nyomda ördöge megtrefált bennünket.

KÖNYVET A TÉRKÉPOLVASÁSRÓL

Maróti Ervin szentesi olvasónk írja — egyebek között —, hogy „évek óta nem jelent meg térképolvasással, tájékozódással foglalkozó szakkönyv és különösen az új jelkölcsöt nem ismerik társai, ezért kellene ilyen könyvet kiadni.”

A kívánsággal egyetértünk, s értesülésünk szerint a térképismeret: már nyomda alá rendeltek, a tájékoztató szövegek újabb kiadása, kibővítése a nemzetközi versenykötetjézettség anyagával, készülöben van.

Mozgalmunk propagandáját hathatósan segítik a Szabó Ervin Könyvtárral közösen indított előadássorozataink. Legutóbb május 4-én a pestlőrinci gyermekkönyvtárban tartottunk előadást. Szombathy Viktor, lapunk munkatársa előadása után aláírásával látja el a gyerekhallgatóknak szétosztott „Turistá”-t. A magot itt is elvetettük, az alakuló természetbarát szakkör majd tovább érleli.

FEHÉR SZÁRNYAK

Költők nevezik így a vitorláshajókat. Ezt a nevet megérdemlik a természetbarát család legifjabb tagjai, a Túravitórlás Sportklub tagjai is (150-en vannak már, de négyezer vitorlás van a Balatonon!) akik három év után elérték, hogy az örökifjú Solti Laciról Port-Lacaj-nak becézett fonyódi támaszpont után most Alsóórsön is kaptak egy telket. Itt hárommannyi hajó találhat bázisra.

Június 16-án tartják természetbarát vitorlásatlalkozójukat — és nagyhajós vizsgájukat — Földváron. Először bízták rájuk a balatoni nagyhajós csillagtúra megrendezését — július 1—2-án — ami a „vitorlás-társadalomban” már az elismerés jele. Részt vesznek a Balaton Kupán, a nagyhajós versenyén, amelynek első fordulója Almádból rajtol június 4-én. Egész munkájuk, közösségük, fejlődésük megérdemli, hogy „odafigyeljünk” és minden törekvésükben segítsük őket.

A TÍD

A Nemzetközi Dunatúra — mint jelentettük — július 5-én indul Regensburgból és a csatlakozó túrákkal együtt ötvennégy nap múlva, augusztus 27-én a bulgáriai Ruseban zárul. Magyarországi szakaszán több nemzet vizeitúrázó egy héti, július 25-től augusztus 1-ig tartózkodnak hazánkban. Ebből három napig, július 26—29-én Budapesten. Négy csatlakozó túrát vezetnek vizeitúristáink: a Mosoni-Dunaágban Rajkától Győrig, a Rábán, a „Két-sziget kerülés” dunai „nyolcason” és a Balatonon.

Turista a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1., félemelet 11. Telefon: 113-493. Kiadja: az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3,— Ft. Előfizetési ára egész évre 32,— Ft, félévre 16,— Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlapkiadónál, Budapest, V., József nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bármely postahivatalban. Csekk számlaszám: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Kiskereskedelmi Vállalat. Budapest, I., Fő u. 32. és a Kultúra külföldi képviselőit. Index: 25 814.

A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

67. 668 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

AZ V. KERÜLET

A vidéki turista számára a főváros — Pest. Ha általában beszélünk kétmillió nagyvárosunkról, rendszerint csak ezen a néven emlegetjük. Pedig az igazi Pest — ami már régés-régen is az volt — csak nagyon kis része ennek a hatalmas városnak.

Induljunk hát most sétára azon a környéken, ahol a régi Pest emlékeit találjuk. Ahol most a Deák Ferenc utca, a Tanács körút, a Múzeum körút és a Tolbuhin körút húzódik — nagyjából ezen a félköríven álltak a régi pesti városfalak, északról, keletről és délről védve a sokáig jelentéktelen települést.

Ahol most Budapest legújabb büszkesége, a már-már jelképpé emelkedett Erzsébet-híd eléri a pesti partot, ott őrzik a város történetének legrégebb emlékeit: a Március 15. téri földalatti múzeumban. A rómaiak ezen a tájon építettek kis erősséget Aquincum védelmének biztosítására. A mai siető ember könnyen el is feledkezik ezekről a régi emlékekről. Számára több látnivalót nyújt az új híd, a másik oldalon pedig Petőfi Sándor szobra. A szobor nem szépségével tűnik fel, sőt, ez a költőnek talán legrosszabb emlékműve —, de nevezetessége, hogy országos gyűjtésből épült fel még a múlt század utolsó harmadában, mintegy jelképezve a nemzeti ellenállást a Habsburg-uralommal szemben. S egy negyedszázaddal ezelőtt ismét jelkép lett a Petőfi-szobor: hozzá vonultak 1942. március 15-én a Történelmi Emlékbizottság-szervezte tüntetés résztvevői, tiltakozva a háború és a fasizmus ellen.

A hídról a Szabadsajtó útján megyünk tovább. Nevét Landerer és Heckenast egykor ezen a környé-

ken állt nyomdájának történelmi eseményéről kapta: itt állították elő 1848 márciusában a szabad magyar sajtó első termékét. Nem is véletlen, hogy ezt Ferenc József és Horthy idején egyaránt szereték volna elfeledtetni — azért kapta az ő korukban ez az út az Eskü út nevet. Az eskü, amelyről elnevezték, kerekén száz éve hangzott el: a szabadságharc leverője esküdött fel magyar királlyá.

A Kossuth Lajos utca akkor még Hatvani utca volt. Keleti végén, nagyjából ott, ahol most az Astoria-aluljáró lépcsőin áramlik hajnaltól éjszakáig az emberáradat, állott a Hatvani kapu. Itt ért véget a város, a kapun túl még a múlt század első felében is külváros volt. Ház is alig akadt, s nagy merészségnek számított, amikor a kaputól alig néhány méternyire, de a falakon kívül rakták le a Nemzeti Színház alapkövét. Tovább már út is alig vezetett, a szekérművek után húzták meg később a Kerepesi (ma: Rákóczi) út vonalát.

Az egykori Hatvani utcától — ha a híd felől jövünk — jobbra sok házon olvashatjuk a műemléket jelző táblát. Aki erre jár, megtekinti az egykori Károlyi-palotát (itt született az utca névadója, az 1918-as Magyar Népköztársaság elnöke, Károlyi Mihály, ma az épületben a Petőfi Irodalmi Múzeum őrzi a magyar irodalom legnagyobbjainak emléktárgyait, bemutatja munkásságukat). Néhány lépéssel odébb az Eötvös Loránd Tudományegyetem központi épülete áll. Innen a régi nevét őrző Kecskeméti utcán jutunk el a városfal legtávolabbi állott pontjáig, az egykori Kecskeméti kapuig, amelynek képét a Calvin tér sarkának házfalán láthatjuk.

PESTI SÉTÁK

Ha viszont balra fordulunk a Kossuth Lajos utcából, egyre több és több látnivalót találunk. A Városház utcában szép műemlék az utcának egykor nevet adó épület — ma Fővárosi Tanács, — mellette pedig a Pest megyei Tanács háza. Újabb néhány lépésnyire áll az éppen most restaurált Szervita-templom. Még tovább a városrész — 1950 óta Budapest V. kerülete — új büszkeségei. Az Engels téren központi autóbusz-pályaudvar épült, közvetlen szomszédságában lebontottak néhány elöregedett házat, hogy világvároshoz méltó térré szélesítsék a Népköztársaság útja—Bajcsy Zsilinszky út—József Attila utca torkolatát.

Csak néhány lépés — és itt van a Szent István bazilika, amely úgy kimagaslik környezetéből, hogy Budáról átnézve is feltűnik. Ybl Miklós építette remekbe, freskói pedig — a legnagyobb magyar festőművészek alkotásai — világhírűek.

A bazilika mögött nagykereskedelmi-raktári utcák húzódnak. Valamennyi a Szabadság térbe torkollik. A tér helyén a múlt század közepén még egyetlen hatalmas épület állt: a Neugebäude, vagyis Újépület. Börtön volt az, méghozzá a leghírhedtebbek egyike, sok magyar hazafi sanyalódott benne. A tér egyik sarkában kis emlékmű felirata is szól erről: itt végezték ki 1849. október 6-án Ferenc József és Haynau parancsára az első magyar felelős minisztérium elnökét, Batthyány Lajost. A teret most minisztériumok, országos főhatóságok épületei veszik körül, két hosszabb oldalát a Nemzeti Bank és — a Technika Házával társberletben — a Magyar Televízió épülete (az egykori tőzsde) uralja. A tér északi felében pedig egyszerűségében is felémelő emlékmű áll: a felszabadító szovjet hősök emlékére emelték.

Csak egy rövidke utcán kell átmenni — ez is, mint a környék sok más utcája, a 48-as tábornokok, 49-es mártírok nevét viseli — s

a Kossuth Lajos térre jutunk. Fővárosunknak és az országnak egyik világszerite ismert szimbóluma: a Parlament uralja a teret, de Budáról nézve szinte az egész Duna-partot. Európa legszebb épületei között tartják nyilván Steindl Imre művét, a századforduló táján épült Országházat. Az épület belsejének szépségeit évente sok ezer külföldi turista is megcsodálja. Az épület két végénél, a téren Kossuth Lajos és Rákóczi Ferenc szobra áll.

Ismét kiértünk a Dunához. Mehetünk tovább, északra a Margit-hídig még az V. kerülethez tartozik a folyópart. Ez a városrész — mint általában az egész kerület — elsősorban kormányzati negyed, csaknem minden minisztérium, a legtöbb országos főhatóság, szerv itt van. Jelentőségében és épületében is a legkiemelkedőbb a Margit-híd mellett, a Jászai Mari téren a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának székháza.

S ha felértünk a Margit-hídra, tekintsünk megegyezően vissza a pesti Dunaparra. A Parlament épülettömbje mellett áll Pest felszabadulásának első évfordulójától az immár történelemmé vált, de egykor oly sokat jelentett Kossuth-híd. Odébb a hagyományos városkép központja: a Széchenyi Lánchíd, amely nyári estéken fényárban úszik, csakúgy, mint új szomszédja, a modern Erzsébet-híd. S végül, legdélebbre, ahol valamikor a pesti városfal visszakanyarodott a Duna partjára, a Szabadság-híd. A parton pedig készül a legújabb városkép: az egykori Kossuth-híd táján nemsokára alagút nyílik a földalatti vasút számára, tovább a parton pedig most bontják a régi Duna Szállót, amelynek helyére újat építenek, szebbet, modernebbet. Új gyöngyöt fűznek a mi szép Budapestünk nyakára.

Várkonyi Endre

ÉS
SZEGEDI

Soha bővílebb elbeszélőt nem hallottam Móra Ferencnél. Lassan, mintegy mellékesen emelkedett fel a dobogón, elmosolyodott, azzal kezdte, hogy majd a végén tapsoljunk, ne úgy mint a minisztereknek, akiket az elején agyon-tapsolnak s a végén leabcúgják őket. Beszélni kezdett. Hasonlatait a búzamezőkről hozta, nádasokból és akácokból, a földet és a népet idézte a dús és fehér hajú férfi, a piros arcú s ragyogó szemű író. S a lelkek föléledtek, megrázkódtak s együtt rezegtek vele a legfinomabb kis rezzenésig.

Az az érzésem támadt, hogy az embereket jó szóval egyetértésre lehet bírni. Az író csak beszélt, elmondott egy anekdotát, belefűzte nemzedékünk történetébe, de a történetet is ellátta ismeretei hiteles pecsétjével, mint adományleveleiket a régi királyok. Akkor egy pillanatra megállt, tréfára kapcsolt át. Mindenki felnevetett, könnyedén ölébe rakta kezeit. Akkor Móra kitért arra, milyen titokzatos egy írásmű születése. Mindenhez értett, földrajz és történelem, régiségtudomány és népismeret, nyelvészet és növénytan volt, amit felismerésként mondott. Egy Juhász Gyula strófát iktatott bele előadásába. Halkra fogta itt a szót, mert barátjáról szólt, a nagy költőről. A vers után fölemelte szavát, ércesen, miközben végigjártatta tekintetét az empire-stílusú terem fehér mennyezetén. Egykori urainkat hozta szóba, a Habsburg királyokat, akik szembehelyezkedtek a magyarsággal s megállították az ország fejlődését, elvitték a nép fiait, jószágát, búzáját, almáját, borát. Változtatni kell a magyar világon, mondta szeretetre méltón. Akkor újból érezte, honnan érkezett. Az Alföldről szólt, ahol lehajtott fejű, szomorú és fáradt emberek küszködnek a földdel, s a sárga fodru pusztai belvizekkel.

Ez az arany-kedély egyetlen magyar virtusra ösztönözte hallgatóit: emberségre. Ez sugárzott Móra Ferenc lényéből. Az alföldi emberek nem ismerik a gyűlöletet, mondotta.

Aki tudni akarja egy író titkát, szülőföldjére kell elmennie. Móra Ferenc ugyan 1879-ben Kiskunfélegyházán született, de életének javarészt Szegeden élte, ott virágzott ki íróként, ott lett újságíró, a szegedi napilap főszerkesztője, majd

Szeged, a Tisza-hídnál

Móra Ferenc szobra

a szegedi könyvtár vezetője s Tömörkény halála után a városi múzeum igazgatója, s országos híru archeológus. Őszenőtt Szegeddel, de más lett, mint a többi szegedi író. Tömörkény és Juhász Gyula soha nem tudott úgy mosolyogni, mint Móra.

Megnéztem a házat, amelyben Móra Ferenc lakott és írt. Elmentem a könyvtárba s a múzeumba, ahol nevelő és szervező munkát végzett annyi esztendőn keresztül. Láttam a honfoglaló kardokat és sarkant-úkat, melyeket az ezermester író ázott ki az ómagyar sírokból. Ismerte a halakat és szárnyasokat Szeged gazdag tóvidékén, akárcsak véreinek, a parasztnak életét és művészetét. Mindent tudott Szegedről s az Alföldről, talán még azt is, ami életében még nem volt s ma aranyat érő kincse a vidéknek, tudott a kőolajról és földgázzal, hitt a gyárakban és tornyokban, amelyek majd felnőnek itt. Ebből a földből szívta erejét és bölcs mosolyát. Mosolyba takarta sírását. Mindig meg fog maradni férfias szemérme, írásműveinek tisztasága. Megnéztem a szobrát Szegeden, de megbántva hagytam ott. Olyan kicsi és keveset mondó a Móra-szobor, hogy restelni való. Szeged népe, a földiek és gyárak népe, mely ezer esztendő

alatt sem ábrándult ki a szorgalom-ból, Móra Ferencnek méltóbb emlékművet kell emeljen.

Kisétáltam a Tiszához. A folyó mindenütt a világon civilizációt épít, életet szervez, írókat avat. A vízparton két férfi horgászott, s egy szép lány lengett el mellettem a sétányon, mint egy arany szalag. Csendes volt az árvizek Tiszája, lefogyott, de emyedt izmaival is ragyogott, dacosan, acélkéken, vakító ezüst fodrokkal. Emlékeit mondta. Milyen lehet, amikor vágyait közli? Ez a vízi zenekar volt Móra Ferenc bátorítása. A Tisza bátorításával tört ki s kezdett el tiszai bőséggel mesélni.

Lefekvéskor kinyitottam szállodai szobám ablakát, aztán puha, gyors álomba estem. A türközkék szegedi ég gyöngéd mosolya játszott velem, álomszínekben tért vissza a Tisza ragyogása. Hirtelen felébredtem, muzsika szólt valahonnan. Talán rádióznak ily késő éjszaka? Nem, nem gépzene volt, közvetlen zenekari produkció szólt. Felkeltem, kihajoltam az ablakon. Szeged Főterét láttam, legszebb városi terünket, harmonikus egységet házakkal, tornyokkal, szobrokkal, fákkal és virágokkal. A zenekart a platánfák adták. Koronájuk az ablakomat verte. Kis szellő támadt, az aranyfák hullatták leveleiket. Mintha aranytalérok esnének az égből. Lassan, zengve szálltak alá a tiszai szélben a platánfák levelei. A hatalmas ágak, mint egy aranyerdő ágtengere búcsúztak a levelektől. A csendes, tiszta tér megtelt óriás aranyló level-szönyeggel.

A Tisza hangjától, a platánfák csengő aranyától bátorodott mesélő és bíráló szóra a kúnási parasztfiú, Móra Ferenc. Ami élményt a szülői házból magával hozott, amit ismeretekből magába szívott, amit kutatásaival vízben és földben föltárt, e két hang sugallatára olvasztotta eggyé. Várt, várakozott, míg a szegedi zeneszó, amelyre széksége volt, egy őszi estén hallhatóvá lett számára. A hallgatag lény ekkor vált mesélő forrássá.

Szalatnai Rezső

Turista

UTAZÁS
CAMPING
KIRÁNDULÁS

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1967. JÚLIUS
XIII. ÉVFOLYAM 7. SZÁM
ÁRA 3 FT

TÖRÖDJÜNK TÖBBET

A MAGYAR PUSZTÁVAL

Külföldi vendégeink előtt kétségtelenül a Balaton és a puszta a két legsajátosabb turisztikai érdekesség Magyarországon. Hegyet, vizet, erdőt másutt is eleget találunk. A Balaton azonban utólérhetetlen varázsszával még a legigényesebbek számára is tud újat, egyéni nyújtani. A puszta híre is bejárta már a kerek világot, csak éppen ott van a baj, hogy míg a Balaton propagandája szinte önmagától csiszolódba tart lépést az idegenforgalom sokoldalú fejlődésmentével, a puszta esetében még ma is végletek között kalandozó elképzelések keresgélnek a megértés és nagyobb érdeklődést elősegítő természetjáró propaganda irányvonalát.

Kezdetben vala a déli-bábkorszak, melynek sok, erőltetett gyöngyösbokrétás ostobaságát szerencsére egyszer már megérdemelt sorsára juttatta a közvélemény. Azután átestünk a ló másik oldalára, amikor megrettenve ettől a Duna vonalától kezdődő, mestersegesen teremtett Ázsiától, egyszeribe csak a maradéktalan tájtalakításra törekvő kulturális változásokért lelkesedtünk és a minden ősit, minden természetest eltüntető létesítmények jelenthették az Alföld látványosságait.

Hazai természetjáróinkat — valljuk meg — sem a mesterkéltné romantika, sem az öntözöcsatornák látványa különösképpen nem vonzotta. Elvezették a hegyet, az erdőt, a síksági barangolást azonban — az egyik formájában sem szerencsés táj- szemlélet miatt — sehogy-

sem sikerült népszerűsíteni. A külföldi turistáknak idegenforgalmunk kezdete óta nagy ígéret volt a magyar puszta látványa. Az első, álromantikus időszakban azonban csupán egy csomó giccs várt a vendégre, ki szívesen maratta szájpadrását a méregerős paprikással, ha minden fenntartás nélkül csupán exotikumra vágyott, azonban a „minőségi turista” annál csalódottabban távozott. A későbbiek során udvarias bólintást kaptunk a külföldiektől, ha megmutattuk nekik a rizsföldeket porozó, növényvédelmi repülőket. Szerencsét kívántak az erőfeszítéseinket tükröző statisztikákhoz és ők is hazamentek anélkül, hogy igazából belekös-

... mert szép ez a magyar puszta

Kihalóban van a címeres szürkemárha

toltak volna abba a természeti szépségekben és emberi munkát dicsérető látványosságokban egyaránt gazdag, sajátosan magyar világba, melyet sajnos, természetjáró szemmel itthon is olyan kevesen ismerünk.

Az utóbbi évek tapasztala-

latai azonban egyre sürgetőbb szorgalmazzák, hogy többet kell törődnünk ezzel a mostohán kezelt, érdekeltennek tűnő rónasággal. Azok a szélfúttá kunsági homokbuckák, meg hóféhéren kivirágzó szikso, füzesnyárfás ligetek a Tisza árterében, vagy a jégkori emlékek fölött fátylázó kékes lápi köd ma már egyedülálló természeti érdekességek Európában. Sajátos tájképi adottságuk, élőviláguk valóságos élő múzeum. Kihalóban van a címeres magyar márha, gyakran előfordul, hogy csupán tájékoztatás miatt történnek jóvátehetetlen, tájformáló intézkedések olyan helyeken, ahol minden nehézség nélkül össze lehetne egyeztetni a termelés és természetvédelem érdekét. Egy valóban tömegmozgalommá fejlesztett síksági természetjárás

nagyon sokat tehet az Alföld szétszórta rejtőző, értékeinek feltárásában.

Mert szép ez a magyar puszta még akkor is, ha ma már a rideg márha mellett a lánctalpas traktort is ott találjuk. Egyformán büszkék lehetünk arra, hogy Tiszalöknél nagyot alkotott a magyar mérnök-munkás akarása, de ugyanakkor van még Bátorligeten őslámpunk és szabadon futhat a tekintet a hortobágyi Bekefenéken, míg csak el nem hajlik alóla a földgolyó.

Szomorú lenne, ha mindezzért itthon csak alig néhány ember lelkesedne, és a magyar természetjárásnak továbbra is mostohagyermek maradna ez a Dunától országhatárunkig nyújtózó, pompás rónaság.

Dr. Sterbetz István

AZ ORSZÁG LEGFIATALABB ÚTVONALA

Mástélezer évvel ezelőtt a római légiók meneteltek azon az úton, amely ma hazánk legfiatalabb útvonala. Történetéről annyit tudunk, hogy annakidején az út dunántúli szakasza összekötötte alsó- és felső Pannóniát.

A romantikus őrségi tájat átszelő római utat most felújították, és nemrég — a közép-európai országok képviselőinek jelenlétében — ünnepélyesen megnyitották a nemzetközi idegenforgalomnak.

A „Barátság útja” százkilométeres magyarországi szakasza Kőszegnél kezdődik és Rődicsnél éri el Jugoszlávia határát. Az út Jugoszlávián át tovább halad, és az Adria partján Koper városkáig húzódik. Hossza 160 kilométer. Az útnak a nemzetközi idegenforgalom szolgálatába állításával rövid idő alatt érhetnek céljukhoz az Ausztrián, Csehszlovákián keresztül hazánkba érkező, vagy a Balkánra igyekvő autós turisták. Legfiatalabb útvonalunk tehát rendkívül nagy tranzitforgalmat bonyolít majd le. Az út mentén egyvárményes jeleket helyeztek el az autós turisták tájékoztatására. Az út szépségét tekintve, bátran ajánthatjuk a magyar autós és motoros turistáknak is.

Vitorlásélet Fűreden

A szépség enyhe színnel és vonalakkal bővíti el az embert. A síófoki hajóról Balatonfüred előtt a kék és zöld szín változatai simogatják nemcsak a szemünket, lelkünket is. A béke, szelídség s a nemes öröm színei. Sehöl semmi harsány szín. Fűreden már minden zöld, a Balaton ilyen, s zöldek a gyümölcsfák és tölgyerdők, a fű s a szőlőkertek. A szőlő a rómaiak óta húzódik végig e vidéken, vörösborkok és aranyszínű fehér borkok tökéi, melyek magukba szitták a láva forrását, ahogyan a fürdőző test itt magába szívja a napfényt.

A parton a világ legbékésebb hajórajza: magyar vitorlások ringanak, majd elindulnak s röpködnek, mint a sirályok fölöttük. Mert elindul a szél a hegyekről s kifeszíti a fehér vitorlákat, hogy ellejtse a föld legszebb táncmozdulatait a zöld víztükrön. Tihany felől hajó közeledik zenezóval. A parton két zömök bronzmagyar álldígál: az egyik halat tart, a másik evezőt, vízi világban járunk, ősmagyar foglalkozás köszönt.

A balatonfüredi utca csupa fény, csupa illat. Jókai, aki villájába húzódva itt írta nyaranként regényeit, „édeni tájnak” nevezte Fűredet. A fürdőparkban álljunk meg egy pillanatra, vagy üljünk le a padra s nézzük a végtelen vizet; látod, elmúlik e pillanatban az idő, csak ez a szépséges tér érzékelhető, végigfut idegeinken, képtelenek vagyunk tovább menni. Pedig tovább kell menni, a százados fák alá kell állni, fel kell ke-

SZÍVEMBE ZÁRTALAK, BALATONFÜRED!

resni a szénsavas forrást, körül kell nézni. 1632 óta emlegetik az útleírások ezt a gyógyhelyet, ahol érdemes megfürödni, mert az ember megújodik a füredi források vizében. De van rá adat, hogy Valerius római császár felesége itt gyógyult meg, tehát Pannonia korában. Már 1764-ben nagyobb vendégfogadót építettek itt, fürdőszobákkal és vízmelegítéssel. De a Balatonban nyaranként fából vert s a parttal cölöpökön összeépített „hideg fürdő” működött: egész sor szoba, külön a férfiaknak, külön a nőknek, mindegyik szobában tíz lábnyi széles, vízbe merített fakosárba feküdtek bele a fürdőzők. Ma már csak emlék ez. A második világháború egyik bombája elsodorta az ódon fürdőt, csak a cölöpök maradtak meg egy ideig. Hogy a Balaton vize is gyógyít, azt később fedezték fel, előbb csak a gyógyforrást használták.

Balatonfüred forrásai magnéziumot, szénsavat, nátriumot, vasat és kén-tartalmazznak, ez a vegyület üdít. A XVIII. századtól fogva a legkülönbözőbb betegek keresik fel a szép tóparti üdülőhelyet. Mindig olyanok jöttek, akiknek a vérnyomása rendetlenke-

dett, s szívükkel, idegeikkel volt baj. Ivókúrát elegyítettek fürdőkúrával. Sőt, tüdőbetegek is tódultak ide — savókúrára. Azt hitték, hogy a savó megszabadítja a testet a hektikától. Hajnalban fejt juhtejből készítették a gyógysavót s azt szénsavas ásványvízzel itták. Persze attól gyógyultak, hogy pormentes levegőn jó étvágyuk támadt, nagyokat pihentek s a napfény és a víz megtette a magáét.

A múlt században jött divatba a füredi szőlőkúra. A pompás füredi szőlő cukra ugyancsak gyógyított. De csak az 1870-es években vették észre az orvosok, hogy Balatonfüred alkalmas a szívbeteg gyógyítására. A szívizom tónusa nő, anyagcseréjük élénkebb, a beteg étvágya javul, a csend és a víz erőt ad. 1870-ben épült meg az állami kórház, 1912-ben a Szívkórház, 1956-ban csatolták hozzá a híres Horváth-házat. Azóta modern nagyszálló is épült Fűreden s épül új is.

A partmenti sétányon átbálgatva elérjük a fát, melyet Rabindranath Tagore hindú költő ültetett annak emlékére, hogy itt meggyógyult. Azóta Fűred író-látogatóinak nevét itt rendben megörökítik. Emlék él itt

százával is. A reform-korban idejárt üdülni az ország palatinusa, ezek a mézszín falak látták Kossuth Lajost, Széchenyi Istvánt. Kisfaludy Sándor, aki megénekelte a Balaton-táj minden hegyét és várát, nem véletlenül áll itt szoboralakban. Országos gyűjtéssel a nemzeti függetlenséget képviselő színházat ő építette itt fel. Ott áll ma is csonkán, romjaiban is kecsesen Kisfaludy színháza, mint egy itáliai emlék, a fenyőligetben, mint egy elröppenő láng, a nemzet és anyanyelv egyesülésének múlhatatlan emléke.

Itt egykor csak magyar ruhát hordtak a látogatók, Bécs nem győzte kémjeivel figyelni ezt a tüntetést, pláne a nyár legnagyobb füredi eseményét, az Annabált, amikor a gyertyafényes csillárok alatt táncoltak a kardos, sarkantyús ifjak az ország legszebb lányaival. John Paget, az angol utazó írja 1835-ben, hogy a táncosnők tánc közben táncosaik vállára hajtották fejüket. Az Annabálokat 1954 óta ismét megtartják.

De manapság Fűred legnagyobb eseménysorozata a sport. Fűred a magyar vízisport egyik központja. A vitorlásversenyeket országos és nemzetközi keretekben itt rendezik. Mintha hófehér sirálycsapatok lepnék el a Balatont. S az úszás és fürdőzés! A múlt század közepe óta tudjuk, hogy a Balaton vize gyógyvíz, 20—26 fokos, bársonyos, híg szikós, meszes ásványvíz. Itt gyógyulsz meg, ha napsugarak szövik át a vizet és testedet. S távolabb a parton ott állnak a sport bőlcei: a horgászok, s a hivatásos halászok. A halpaprikás íze estefelé megcsiklandja orunkat. Erre aztán íhatik az ember a környék borából, Arács, Fűred, Csopak levéből. Híghíthatjuk a bort Fűred szénsavas vizével, ahogyan Kossuth szerette. Vagy nyúlhat, ha kedve tartja, Fűred gyümölcsjei után, az őszibarack zamatával frissítheti fel testét-lelkét. S érdemes megtekinteni a faluban a régi magyar paraszti építkezést, vagy elvonulni a patakparton lépkedve fel a Bakony zúgó rengetegébe. Felejthetetlen magyar tájélmény ez.

Szalatnay Rezső

**ORSZÁGJÁRÓ DIÁKOK
TALÁLKOZÓJA
GÖDÖLLŐN ÉS
BALATONFÜREDEN**

Bolondos időjárás volt. A felső kép ugyanazon a napon készült, mint amit itt látunk

A bátrabbak fürödtek, pedig nem volt éppen meleg a Balaton

Többezer fiatal kerekedett fel május 28-án a KISZ, az MHS, a Budapesti Természetbarát Szövetség hívására és Gödöllőn a nyári napsütésben kezdődött meg az országjáró diákok első budapesti találkozója.

Tömött sorokban vonultak a diákok a gödöllői MHS-repülőtér irányába. Itt a dombos lejtő és az erdőszegély találkozásánál verték fel a sátraikat az országjáró fiatalok.

Az MHS budapesti elnöke megnyitójában szeretettel üdvözölte a KISZ, az MHS és a Természetbarát Szövetség kezdeményezését és kiemelte a három tömegszervezet összefogásában rejlő további lehetőségeket. A végzős MHS sportolók életéről, helytállásáról hallottak követendő példákat az egybegyűlt diákok. Néhány perc múlva a gyakorlat igazolta az ejtőernyősök bátorságát.

A csoportos ugrás lélegzetelállító pillanatai következtek. Hárman fogódtak össze a magasban, s az apró babáknak tetsző fiúk több száz méteren át ernyő nélkül zuhantak, majd földközélen hirtelen kibomlott fölöttük a selyem gomba és talajt érve tapsvihar köszöntötte őket.

A természetbarát szakosztályok gödöllői versenyei méltóak voltak a találkozó színvonalához. Tömeges részvétel, kiváló terepismeret jellemezte a vetélkedő rajok teljesítményét. Alkonyi órákig pattogott a labdajáték, rögtönzött szellemi párbajok, egymást váltó rövid túrák következtek, az akácvirágba öltözött dombvidéken.

Június 9-én felröppentek a rúdra a balatonfüredi országjáró diáktalálkozó zászlói. Budapest és tizennyolc megye sok ezer képviselője sorakozott fel alatta.

Pénteken és szombaton vizsgatáncul fűtyült a parti szél, de a vászonfalak védelmében dal és gitárpengés kelt versenyre a zord időjárással.

Vasárnap délelőtt külföldi vendégek tekintették meg a katonás rendben épült tábort. Bulgár, csehszlovák, német és lengyel turistavezetők

ket látott vendégül Szövetségünk és a helyszínen mutatták be az ifjúsági turisztika eredményes fejlődését.

Balatonfüred valóban új elemekkel járult hozzá mozgalmunk előrehaladásához. A gyalogtúrákra és tájékozódási versenyekre alapozott célkitűzések most, a KISZ-szel, az MHS-sel való közös együttműködés révén a honvédelmi sportágak demonstrációival, a pezsgő, fiatalos játékok, kulturális programok élénkségével mind szélesebb rétegeket mozgósítanak.

A forgószínpad tervszerűségének jegyében zajlott le a balatonfüredi program. A megnyitótól és a harcos békétüntetéstől kezdve, a cselgáncs, az ökölvívó, repülő bemutatón át a nagyvázsonyi, herendi túrákig minden eseményt óramű pontossággal irányítottak Beke Mártonné vezetésével a rendezők: Ákos Géza és Hosszú Pál. Név szerinti dicséretet érdemelne a segítőársak népes csapata is. A hosszú lista helyett a nagyszerű közösségi helytállást méltatjuk; a tanárok fáradhatatlan szervezőmunkáját, a kulturális munka aktivistáinak ötletességét, a néphadsereg sokoldalú segítségét, szakosztályvezetőink és a KISZ munkatársainak hozzáértő, szorgalmas munkáját.

A nyári évadot nyitó ifjúsági demonstrációt követően önként adódnak a távlatokba mutató elgondolások. Az országos találkozó minden napjára 15—20 különböző program jutott. Ezek tartalma jól tükrözi a KISZ, az MHS és a Természetbarát Szövetség politikai tömegmunkájának hatékonyságát és a hazaszeretetre nevelés legjobb módszereit.

Mozgalmunk jelesen vizsgázott a tömegszervezetekkel való összefogásból és egyben a fejlődés új távlatait tárta fel. Ilyen eleven és lüktető táboréletre van szükség, ilyen jól átgondolt programok és pergő események igazodnak leginkább ifjúságunk szelleméhez.

50 ÉV EMLÉKEI

Fehér hajú, csillogó szemű természetbarátok gyülekeztek a HÉV margithídi állomásán, hogy elzárando-koljanak a Pilishegység egyik legszebb túraterréjére és emlékezzenek. Emlékezzenek és elmondják élményeiket arról, hogyan járták lopva abban az időben a részükre tilos területeket.

Elmondják, hogy a feudális tőkés ország nagy urai a dolgozók ki sem fizetett béréből építettek a legszebb helyeken vadászkastélyokat, a proletárokat pedig kitiltották ezekről a területekről.

Az ötven év élményeiről ezek a fehér hajú harcosok most abban a vadászkastélyban emlékezhetnek, amely az Ő verejtékes munkájuk eredményeiből épült és jelenleg nagy mártírnők, volt turistatársunk, Ságvári Endre nevét viseli.

Az óbudai természetbarátok meghatottan emlékeztek a mozgalom mártírjairól és halottairól, akiknek harcos emlékét kegyelettel őrzik.

A szövetség elnöksége nevében Szántó Gyula üdvözölte a jubilánsokat.

LAPZÁRTAKOR ÉRKEZETT

A fiatal turistáknak nyújtott programjaikról tartott sajtótájékoztatót az Expressz Ifjúsági és Diák Utazási Iroda. Évente 70 ezer fiatalot visznek el belföldi kirándulásokra, táborozásra, a 20 országba indított társasútkon pedig mintegy 20 ezren vesznek részt. 190 útvonalon vezetnek országjáró túrákat, és olcsó üdülést biztosítanak a Duna-kanyarban és a Balatonnál. Két nagy nyári rendezvényük: július 29—30-án az első Szegedi Ifjúsági Napok, valamint a Testvérvárosok Világszövetségének felkérésére, Verőcén megrendezendő nemzetközi ifjúsági táborozás. Idén sok ezer fiatal utaztatnak az NDK, lengyel, szovjet, román és jugoszláv tengerpartra, s hajójárataik indulnak Belgrádba és Bécsbe. A november 7-i ünnepségekre négy különvontattal utaznak majd fiatalok a Szovjetunióba.

Megnyílt a Kilián-telepi tábor

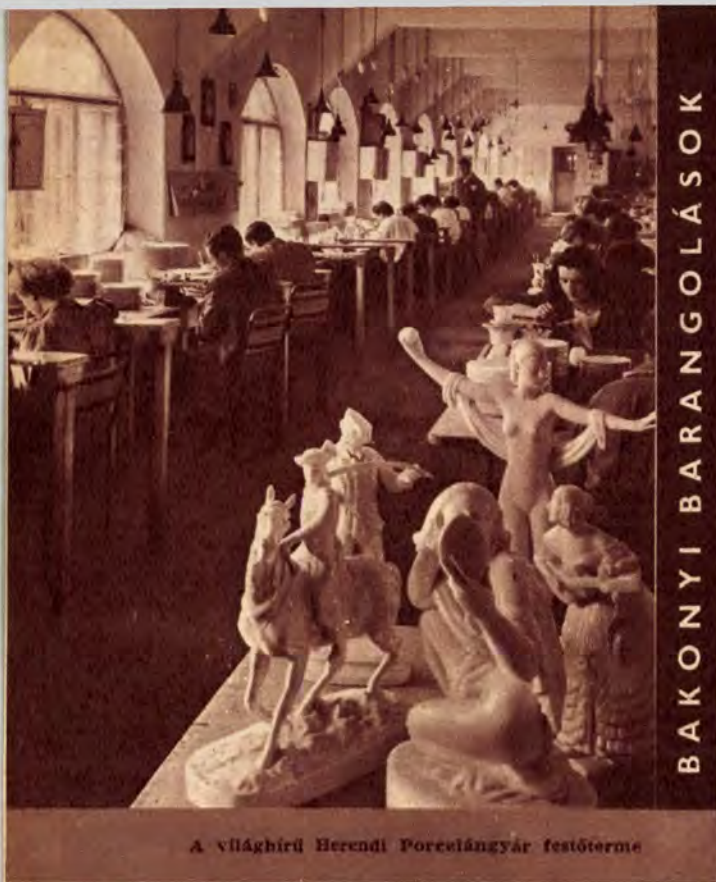
A Magyar Természetbarát Szövetség képviselői június 15-én ünnepélyesen átvették és megnyitották az üdülni vágyó természetbarátok előtt a Kilián-telepet. A tóparton elterülő táborozóhely kedvelt találkozóhelye lett a természetbarátoknak az elmúlt években. Ezért határozta el a szövetség, hogy tagjai számára idén, június 15-től szeptember 15-ig kibérli a telepet. Így a nyári főszezonban — ha van camping-bélyegük öt, ha nincs, nyolc forintért — nagyon kellemes, kulturált körülmények között tölthetik el együtt szabad-ságidejüket a szervezett természetbarátok.

Szövetségünk dicséretes kezdeményezése nagy visszhangot keltett a turisták körében, akik az ország különböző részeiből sereglenek össze a Balaton partjára. A leghosszabb ideig a budapesti, a Győr-Sopron megyei és a veszprémi természetbarátok jelentették be tartózkodásukat. (Hadd említsük meg: apró, de kedves figyelmesség a szervezők részéről, hogy emléktárgyakról is gondoskodtak, a telep lakói camping-jelvényeket, zászlókat vásárolhatnak.)

Egymás után érkeznek a jelentések a megyei altáborok létrehozásáról is. Baranya, Csongrád, Hajdú-Bihar, Komárom és Fejér megye szövetségei pár napra, vagy néhány hétre hívják táborozásra tagjaikat.

A fázósabbak sem unatkoztak, a kép is ezt bizonyítja

A világhírű Herendi Porcelángyár festőterme

BAKONYI BARANGOLÁSOK

KIBONTAKOZÓ

még csak 5000 lakosa volt, ma pedig már csaknem 30 000. Thúri Györgynek, a félelmetes bajvivő végvári kapitánynak most újjáépülő félezeréves vára körül hatalmas új lakónegyedek magasodnak. A Várpalotát alkotó három helység még elég távol esik egymástól, a városrendezés most birkózik azzal a nehéz feladattal, hogy a területileg erősen széteső és különböző jellegű település-csoportokat egységes várossá ötvözze. Palota az utóbbi tíz évben megháromszorozódott, a Bakonyt azonban hiába keresi már körülötte a táj szülőtte, Jankovich Ferenc:

Palota, Péttfűrdő s az a nagy gyárváros,
mely ott terpeszkedik s rajzát veti már most,
s hosszú kéményekkel nyúlván, az egekig
veri fel sárga, kék s szürke felleget,
gőze nyájaival legelve a fákat —
eltünteti lassan azt a kedves tájat.
Hol a híres Bakony sok vadas erdeje?
Hol immár a Sárrét sok csukája s erre?
Hol van a nagy-fenyves sok kicsi ligete:
hol én futkároztam s terveztem? ... hült helye.

A Bakony délnyugati szegélyén alakult ki a másik nagy iparvidék, Ajka központtal. A nyirádi, szöci, város-lódi és halimbai bauxit, valamint a cséki, padragi, ajkai barnaszén nyersanyagforrásához települve könnyű-fémkohászatunk újabb hatalmas gócpontja jött itt létre. Sümegtől Ajkáig vöröslök a fenyvesek alján kanyargó bakonyi országot a bauxit-portól, teherautók karavánjai hordják a kőszini fejtéssel termelt nyersanyagot a feldolgozóhelyre.

Ajka száz évvel ezelőtt alig ezerlelkes eldugott falucska volt a Csinger-völgyi rengetegek mélyén, ma mintegy 20 000 lakosa van, s vonzereje öt járás messzi területeire kiterjed. Ajka ma már igen tág környék központja, de valóságos várossá fejlesztésénél ugyanazokat a nehézségeket kell leküzdeni, mint Várpalotán. Egy mezőgazdasági jellegű anyaközség s négy nagyüzemhez tartozó különálló lakótelepek összeolvastásának munkája folyik, hogy kialakuljon az egységes városszerkezet, s a szétszórt lakótömbökből homogén település váljék. A Dél-Bakonyba induló természetjárók, akik Ajkánál vágnak neki a Kabhegyre vezető útnak, jól teszik, ha szétnéznek ezen a most formálódó nagy ipari településen. Egy születőben levő város nem mindennapi látványosság, főleg ha ismeri az ember az út elejét, ahonnan a fejlődés elindult.

Az Északi-Bakonyba tartó turista is érthet egy most alakuló új ipari tájat. A hegység harmadik jelentős iparvidéke ugyanis Zirc környékén, a dudari szénbányák mentén fejlődött ki. A ritka szép arborétumáról híres Zircen, ebben a jellegzetes bakonyi városkában — ahol az 1182-ben alapított ciszterci apátság klasszicizáló kolostora és kéttornyú barokk temploma volt a legutóbbi időig az uralkodó épületegyüttes — 1952-ben megépült

Allunk a Kőrishegyen, s a száz évvel ezelőtt itt járt Rómer Flóris tájképi rajzát idézzük föl: „Lábunk alatt délre húzódnak el a kékes-zöld bükkösökkel mezelt gerincek, itt-ott hajló nyergeik közt a fényben úszó Balaton ezüst tükrének némi tért engedvén. Keletről az erdők sűrűségéből elszórt falvak fehérlő tornyai bukkannak ki, háttérben pedig az éggel egyesülő határnélküli magyar síkság terül el. Délnyugatra emelkednek a Balaton partján festői alakban ama borágaikról híres ormok, melyek koporsó idomukkal sajtyszerűen tűnnek fel...”

E rajzon az a legérdekesebb, ami nincs rajta, amit a mi nemzedékünk varázsolt ide: a kibontakozó új ipari tájak. A kanászairól és betyárjairól híres Bakony, ahol nem is olyan régen még a mézesgetés és legfeljebb még a kőedénygyártás volt az egyedüli ipari tevékenység, az utóbbi két évtizedben az ország legfontosabb könnyűfémipari és nehézszerkezeti körzetévé vált. Erdőségeit csárdák helyett hatalmas ipari gócpontok övezik: erőművek, timföldgyárak, alumíniumkohók, szén-, mangánérc-, kvarcit-, bentonit- és bauxitbányák.

Volt ugyan a régi Bakonyban is néhány kisebb ipari vállalata, mint a bakonybéli és a város-lódi kőedénygyár, de jelentősebb üzemmé csak az 1839-ben alapított Herendi Porcelángyár fejlődött; művészi értékű gyártmányait ma is széles körben exportálja. Ajkán is működött egy kisebb üvegyár, néhány bányában fejtették a gyenge barnaszén, a bauxittermelés is megindult a két világháború között, nagyobb népgazdasági jelentőségű ipari tájak azonban csak napjainkban alakultak ki az erdővidéken.

A Magas-Bakony keleti peremén, az egymás közelében elhelyezkedő bauxit- és széntelepekre támaszkodva született meg az egyik nagy iparvidék Várpalota környékén. Öt nagyüzeme van ma ennek a nemrég még oly csendes, álmos és regényes föld- és szőlőművelő városkának; középkori vártornyait karcsú gyárkémények, óriás köcsögszerű hűtőtornyok veszik körül nagy ívben. A palotai szénmedence lignitjét az inotai erőmű alakítja át villamosenergiává, s az itt termelt árammal az alumíniumkohó a Bakony buxitjából állítja elő, igen magas hőfokon végbemenő elektrolízissel, az alumíniumfémét.

Az Inotával és Péttel egyesült Várpalota a Dunántúl egyik leggyorsabban fejlődő ipari központja. 1946-ban

Zirc látképe az apátsággal, Jobbra az arborétum

IPARI TÁJAK

az első háromemeletes lakótömb, s ma már az öreg településnél szinte nagyobb területen fekszenek el az új lakónegyedek s a kertés családházakból álló munkástelepek színes, modern utcásorai.

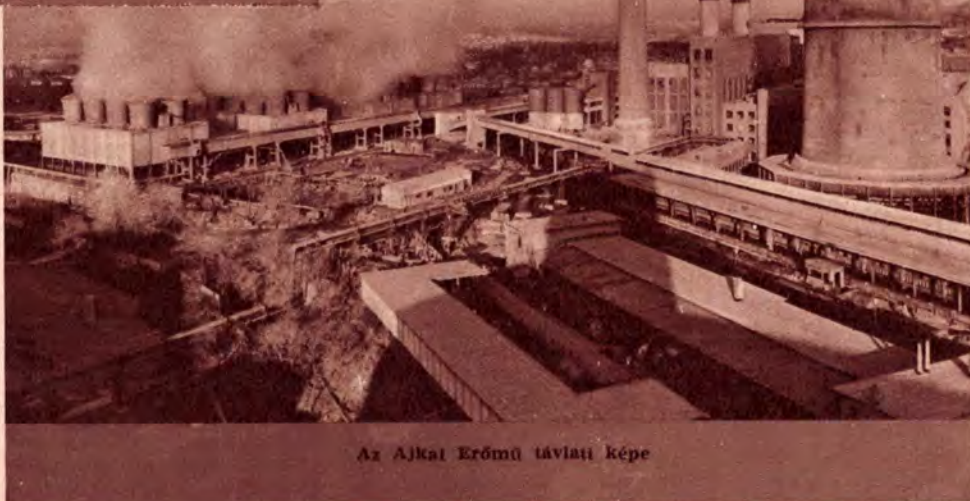
Dudar, ez a tatárivadékok lakta, jellegzetes bakonyi falu, amely nemrégiben még csak a nyírfaseprőkészítésről, meg a pipacsutóra faragásról volt nevezetes, ma tíz-tizenöt szomszédos községből — elsősorban zircről — szívja magához a munkaerőt. Ezen a tájon a legeldugottabb magas-bakonyi községeket fejleszti gyors ütemben az iparosítás.

Az ősi falumagvak körül valóságos villanegyedek alakulnak ki. Az ívelt tornácú, barokkos homlokzatú, fehér ámbitusos parasztházak mellett két-háromemeletes, lágy paszttel színű háztömbök és korszerű, kertés családi házak táblái sorakoznak. Az újkeletű ipartelemek nyújtotta munka- és kereseti lehetőségek hatására majd minden bakonyi község erőteljesen fejlődik, fénycsó világit a falusi utcákon, az egész hegyvidéket sűrűn behálózzák az autóbussz-vonalak, s a fizetővendéglátó-szolgálat segítségével megszálló turista városi bútorzatú szobában rekamién kap helyet, ha nem éri el idejében a bakonybéli menedékházat.

A bakonyi táj előttünk változtatja arcát, települései épp úgy átalakulnak mint emberei — pásztorokból bányászok lesznek, átugorják a közbülső paraszti életformát. A Bakony erdei még ott zúgnak mindenütt az új hivatásra ébredt községek, az egyre szélesebben kiformálódó új iparvidékek körül, de a toronyszerű bükk-szalagnál sokkal jellemzőbb jegyei immár a tájnak az aknatornyok, gyárkémények, hűtőtornyok, drótkötélpályán úszó csillék, acéltalpaikkal hegyeket—völgyeket át-lépő távvezetékek, új vasutak, betonutak, nagyvárosi háztömbök. Ez az új Bakony. A régít pedig lassanként már csak a veszprémi Bakony Múzeum néprajzi gyűjteményének tárlóin találjuk meg; a pásztor- és betyárvilág rekvizitumaiban, a szénégetők, taplószedők és fafaragók kezdetleges ipari tevékenységének avult emléktárgyai között.

Antalfy Gyula

A Várpalotai Szénbányászati Tröszt bántapusztai külszíni fejtőjében markológép rakja szalagra a szenet

Az Ajkai Erőmű távlati képe

A Bánki tó

Könnyen elérhető, Vác-tól, a Dunakanyartól alig 24 kilométer választja el. A Börzsöny és a Cserhát lankái övezik. Az erdő randevúzik itt az ezüstös víztükörrel. A Bánki tóról van szó, mely sosem fagy be teljesen, sok langyos forrása megakadályozza a jégképződést.

Tavaly már próbálkoztak vendégek fogadásával. Néhány kabin épült a fürdőzöknek, a Felsőpetényi Ásványbánya pedig létrehozta a horgásztanyát. Alkalmi sátor tábor is ütöttek a parton.

Mindez csak a kezdet. A tó igazi jövője most kezdődik, mióta a Dunakanyar Intéző Bizottság — és a járási Tanács, a KISZ, a természetbarátok, horgászok, a bánya és a romhányi Cserépkályahagyár dolgozói — pártfogásba vették a tavat és szép környékét.

A tótól két kilométerre vezet el az országhatártól Vácig és Pestig vezető főút

(egy év alatt 52 ezer gépkocsi, félmillió turista haladt itt át.) Nyolc holdnyi víz, és körülötte húsz hold sátorozásra alkalmas liget. Az új Börzsöny-Bizottságnak Diósjenő mellett a Bánki tó a legfontosabb fejlesztési programja. Már épül az élelmiszerbolt, idén üzemel már az új kiszvendéglő is. Csónakokat hoznak a tóra, horgásztanyabővítés, strand, iszapkotrás szerepel a tervekben. És az erdészet is hozzájárul a fejlesztéshez: ide telepít egy arborétumot.

Szerencse az is, hogy itt vezetnek át a turistaútak a Börzsönyből a Cserhátra és a Mátrába, Királyrétről Nagymezőpusztára, Hollókőre. Érthető a fejlesztést intéző egyik mérnök megállapítása, aki civilben természetjáró: Már idén a természetjárók paradicsoma lesz! Pedig a fejlesztési terv több évre szól.

i-a.

Gyalogosan a Tisza mentén...

I. Szegedtől Mártélyig

Az éjszakát Szegeden töltöttük. Előző nap a várost jártuk. Most nem volt a „napfény városa”; csendes eső mosta utcáit. A szitaló esőben tisztelettel néztünk fel az ősi *Demeter-toronyra* és gyönyörködünk az *Oskola* utca öreg házaiban. Majd a *Kultúrpalota* szép épülete fogadott be, hogy a *Móra Ferenc Múzeum* izelítőt nyújtson a tájból, melyet a következő napokban járni fogunk. Szép volt ez a sétálás-kószálás a város régi emlékei között... És szép volt ez az egész Tisza-parti vándorlás, amely akkor még előttünk állt. Emlékét nem homályosította el a közben eltelt több mint két év és e két év alatt más tájakra rendezett sok szép túra sem...

Másodnap reggel a *várnál* búcsúztunk Szegedtől. Milyen nagy kár, hogy az 1879. évi nagy árvíz után nagyrészt lebontották.

Az eső esik, egyre jobban esik. De azért nem engedünk a csábításnak: Nem ülünk fel a jó darabon mellettünk haladó villamosra. *Látni akarunk — tehát gyalog megyünk.* A *Felső Tisza-part* váltásán kifelé tartunk a városból. A táj jellege átalakul: Kezdődik a zöldövezet. Balról a sportpálya marad el, jobbról a vízisporttelep. Közvetlenül csatlakozik hozzá szép ár-

nyas ligetben a *Tömörkény-üdülőtelep*.

Mire elérjük a szomszédos *Tapét*, elcsendesedik az eső is. Ezt az ősi halászfalut a szegediek nagy becsben tartják. Lakóit hagyomány-tisztelő, melegszívű, derűs hangulatú embereknek ismerik. Híres mesteriségük a gyékényfonás. De nem maradnak el a halászatban sem. Évekkel ezelőtt egy csaknem 3 méter hosszú, 81 kilós óriás harcsát is fogtak a Maros torkolatánál. A mai község északnyugati részén egy nagy kiterjedésű és leletekben gazdag, *bronzkori temetőt* tártak fel 1960-ban. Több mint *háromezer éves*. Az ásatás európai viszonylatban is jelentős volt. A feltárás során a *XIII. századbeli falu* maradványait is megtalálták. Ebben az időben épült a temploma is, melyet a többszöri bővítés, átalakítás nagymértékben megváltoztatott ugyan, de néhány részlete még ma is tanúskodik középkori jellegéről.

A *Marost* is látni szeretnénk. Átmegyünk a hajóhídon a túlpartra.

Mire visszaérünk Tápéra, ismét megnyílnak az ég csatornái. Magunk mögött hagyjuk a falut. Csak a déli harangszó jön nonsokára utánunk s egy *gátörház*nál ér utól. Igénybe is vesszük

a gátör vendégszeretétét, hogy szárazon megebédelhessünk.

Ide már közel van *Algyő*; ma itt szállunk meg. A szállást előre lelevezeltük. „Szeretettel várjuk...” — válaszolta a vb-titkárnő. A vendéglátás nem kevésbé volt szívélyes, mint a meghívás. Igen jól éreztük magunkat. Vacsoráig széjjel néztünk a nagy múltú községben, melynek története a magyarok előtti időkre nyúlik vissza. A *XIV. században* épült temploma gótikus jegyeket őriz. De *Algyőnek* nemcsak a múltja gazdag; a jelene is figyelemre méltó. Eppen mostanában olvashatjuk, hogy milyen eredményes *olajkút-fúrások* folynak itt.

Harmadnap jókor reggel útnak indulunk. Mielőbb látni szeretnénk már a híres *saséri rezervátumot*. A község fölött a Tisza nagyot kanyarodik. A gát követi a hajlatot. Elmarad az algyői vasúti híd, majd az algyői főcsatorna szivattyúműve. Mellénk szegődik ismét az ártéri erdő és eltakarja a folyót. Mihamar elérjük a Gyevi-fokot is. Majd egy hosszabb útszakasz következik a *Holt-Tiszáig*. A szabályozáskor átvágták itt a Tisza nagy, patkó alakú kanyarulatát. Most a patkó alsó száránál vagyunk, ahol visszakanyarodik a töltéshez. Kis fél óra múlva elérjük a felső ágat is. Ez túlnyúlik a töltésen, a hullámtérbe. Ez a gáton túli szakasz a *Sasér*. S az a nagyjában háromszög alakú terület, melyet a Sasér, jobbról és felülről az itt csaknem derékszögben kanyarodó Tisza közrefog: a *madárvédelmi rezervátum*. A *Természetvédelmi Hivatal* táblája jelzi a kezdetét. *Egy darab itt-felejtett és megmentett ősvilág ez!* Bujja növényzettel, gazdag madárvilággal. Valamikor a *régi sas* is fészkelte itt; ma már csak váltakozva. De nevezetes lakója a *kiskócsag* és az *üstökös-gém*. És a vízi madárvilágnak még számos más képviselője. A titokzatos homályú *öreg füzesező* felejthetetlen élmény.

Feljebb ismét beereszkedünk az ártér erdejébe.

Hosszan visz benne az út. Nem látjuk sem a töltést, sem a folyót. Néhány kilométer után gyenge kis csapás ágazik ki balra. Ösztönösen arra térünk. Egy szép kis erdei tóhoz vezet. Idillikus, csendes, nyugodt hely... Pedig milyen nagy katasztrófa emléket őriz! *Itt törté át 1879. március elején a megáradt Tisza a gátat és rohant tovább feltartóztatathatatlannal, hogy romba döntse Szegedet.* A bezúduló víztömeg mélyen kimosta a talajt. Ebben képződött az erdei tó. Az új gát ún. petresi szakasza pedig félkörben kerüli meg az egykori gátszakadás helyét.

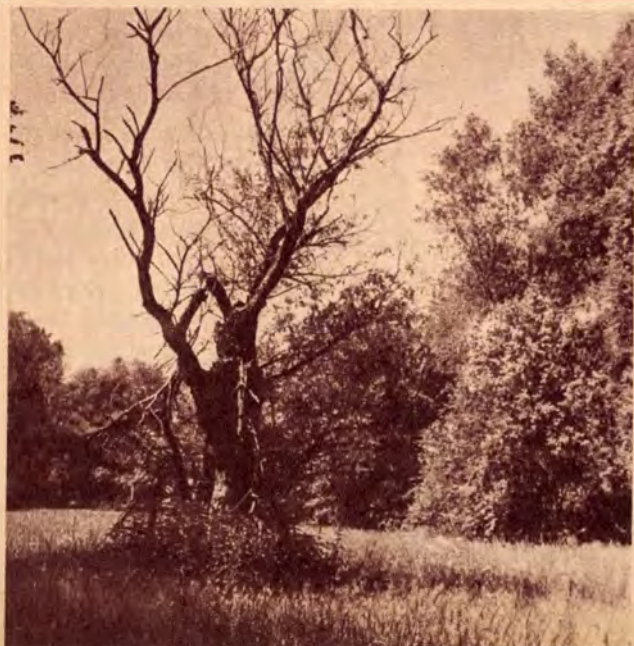
A mai nap végcélja a túlparti *Mártély*. At kell még valahol kelniünk a Tiszán. Megyünk tovább a gáton, míg egy tábla figyelmeztet, hogy itt kell letérni a *révhez*. Szekérút kanyarodik be az erdőbe; később ösvénnyé szűkül és egyre vizenyösebb, sárosabb lesz. Nonsokára elérjük a víz szélét. De a víz is elibénk jött. *Magas a vízállás*, benyomult az erdőbe. Ezért a révnek nem látni semmi nyomát. Tanácstalanul pillantunk ki a sűrű növényzet közül a túlsó partra. Am a révésznak jó szeme van. Észreveszi az utasokat s átkiált a túldalról, hogy át akarnánk-e jönni. Tölcser formálunk a tenyerünkben és visszatelefonozunk, hogy „igen”. Erre elindul egy ladik a túlsó partról. Hoz egy utast is. Helyet cserélünk. Csónakosunk nagy darabon felhúzza a part mellett, majd hagyja, hogy a víz átsodorja a ladikot a mártélyi oldalra. A folyó közepén látjuk igazán, hogy mennyire megáradt a Tisza és milyen gyors a sodra. Négy méterrel van a szokásos fölött, állítja a révész. De a táj csodálatosan szép! A folyó mindkét partját végeláthatatlan hosszúságban erdő szegi. Zökken a ladik. Megérkezünk, kiszállunk. Most veszem csak észre, hogy emberünk egy öreg, rozsdás ásóval hozta át járművét a rohanó vízen. „El-tört tegnap a lapátom” — mondja szükszaván.

Innen turista-útjelzés is indul, de nem követhetjük. Elöntötte egyik szakaszát a víz. Pompás almáskerteken és ligeteken át érünk be a faluba.

(Folytatjuk.)

Pápa Miklós dr.

Füz-matuzsálemi a saséri természetvédelmi területen (Foto Sterbetz)

HÍREK VÍZITÚRÁZÓKNAK

Az Országos Vízügyi Főigazgatóság közli, hogy a síófoki zsilipen a balatoni vízbőség mellett előreláthatólag az év nagy részében folyamatos vízeresztés lesz. Ezek szerint lesz a vízitúristáknak megfelelő vízmennyiség a Sión. Az esetleges műszaki okokból történő lezárások idejét a sajtón és rádión keresztül közlik.

A Középdunavölgyi Igazgatóság tájékoztatása alapján a Soroksári-Duna-ágat lezáró Kvassay zsilipen 6—22 óra közt félóránként, a Tassi zsilipen pedig 6—20 óra közt minden páros órában lehet sporteseményeket átészilipezni. Zsilipezés más időben csak 5 csónakkal történik. Zsilipezési díj 5,40 Ft, csoportosan 2,70 Ft.

Felhívjuk a vízitúrázók figyelmét a „Budapest—Sztálinváros” című Duna-térkép hibáira. A Nagy-Duna keresztgátjai nem kerültek feltüntetésre. Ezek különösképpen Kulcs-pusztá előtt és után veszélyesek. Feltétlenül a hajózó útban való evezés az ajánlatos. A Nagy-Dunát az 1590 fkm. alatt a Soroksári ággal 5 fkm-nél összekötő csatorna nem használható, 2 betongáttal le van zárva. A Majosháza—Szigetsép között levő szigetnél a szigetsépi ág a Vegyesüzemi HE tanyája vonalában széles földtöltéssel van elzárva. Ugyancsak el van zárva mindkét végén a 32—36 fkm-ek között levő sziget kisága.

TÁJISMERTETŐ VERSENY — ALFÖLDI TÁJON

A Budapesti Vörös Meteor S. K. ötödik tájismertető versenyt Cegléd és Nagykőrösön, valamint e két város környékén rendezte meg. A ceglédi városismertető verseny főként Kossuth Lajossal, a nagykőrösi pedig Arany Jánossal kapcsolatos emlékekkel foglalkozott. A verseny harmadik részét a hontházi erdőben bonyolították le, ahol a környék állat- és növényvilágával, valamint a Duna—Tisza közének turisztikailag érdekes területeivel kapcsolatos kérdésekre kellett válaszolni. A legérdekesebbek a magnetofonra rögzített madárhangok voltak, amelyekre nehéz volt „válaszolni”.

Nemcsak kulturális, de esztétikai szempontból is gazdagodtak a versenyzők, hiszen volt idő megismerni és egyben megszeretni a tájat, amely ligeteivel, akácok, nyárfás erdeivel sok változatosságot nyújtott.

A verseny eredménye: 1. Pénzügyeték Vörös Meteor Sportköre, Székesfehérvár, 2. Ózdi Pedagógus 3. 44. számú Építők.

Tokaji Tibor

NYITÁS AGGTELEKEN

Kivételes zenei élményt nyújtó hangversennyel nyitották meg az idegenforgalmi évadot Aggteleken. A 250 személyes Hotel Cseppkő már márciusban elkészült és fogadja a turistákat. Az idény első nagy szenzációját azonban a május 21-i barlanghangverseny jelentette.

A 720 férőhelyes földalatti cseppkő hangversenyteremben a Budapesti MÁV Szimfonikusok adtak elő két Beethoven művet. Előadásuk színvonala méltó volt a rendkívüli érdekfeszítésre. És a zenei élményt magávalragadó vizuális hatások tették még teljesebbé. A hatalmas földalatti csarnokban ugyanis csak apró gyertyák és a zenekar mögött lobogó tűzkosarak világítottak. A páratlan akusztikájú csarnokban a természet és a művészi alkotás összefonódása adott lehető-

séget arra, hogy a hangversenyt teljes gondolati átéléssel élvezze a közönség.

A hangversenytermet Magyar Gábor a Barlangigazgatója adta át rendeltetésének, majd Csikós Sándor, a Miskolci Nemzeti Színház művésze szavalta el József Attila versét — A Dunánál.

Az aggteleki idénykezdés alkalmából Nagy Lajos a Borsod megyei Idegenforgalmi Hivatal vezetője nyilatkozott a megye, de főképpen Aggtelek és környékének idegenforgalmi helyzetéről. A Hivatal 1963-ban vette át a cseppkőbarlang és a vidék gondozását, és azóta 30 millió forintot fordított arra, hogy lehetővé váljon a kulturált turisztika e különleges szépségekben gazdag tájon. Nagy gondot fordítottak a barlangi útrendszer és világlátási hálózat kiépítésén

TÁRSADALMI ERDEI SZOLGÁLAT A PEST MEGYEI TERMÉSZETBARÁT SZAKSZÖVETSÉG TERÜLETÉN

A Pest megyei Természetbarát Szakszövetség és a Börzsönyi Állami Erdőgazdaság jó kooperációjának eredményeképpen a szövetség területén is működik a Társadalmi Erdei Szolgálat. Tagjai minden vasárnap megtalálhatók az Erdészet által kijelölt útvonalakon, melyek közül tíz különösen forgalmas ebben az időben. A kirándulók főleg Királyrét és környékét, valamint a Kislónai és a Törökmezei turistaház környékét keresik fel, ahol tűzvédelmi propaganda-plakátokat tűznek ki a fákrabokrokra és osztogatják a kirándulók között. A szol-

gálat tagjainak munkáját a megyei szövetség és az erdészet is ellenőrzi.

Július végén a szövetség az erdészettel együtt fogja kiértékelni az eddigi tapasztalatokat és a szolgálat munkáját.

Spirk Tibor

túl, a felszíni úthálózat korszerűsítésére, parkolóhelyek létesítésére is.

A legközelebbi tervek közé tartozik az aggteleki barlangban tartott hangversenyek, előadások rendszerítése.

A Béke-barlang gyógyító híre már túljutott az ország

határain, naponta érkeznek levelek külföldről, melyek szerzői szeretnék kipróbálni a barlang gyógyító hatását. A megyei idegenforgalmi hivatal is szeretné, ha felépítenének egy 100 személyes gyógyüdülőt, a légzőszervi betegek gyógyítására.

Szendefy György

„Szeretnék levelez ifjuság magyar ...”

Kedves levelet kaptunk Lengyelországból, Bednarek Slavától, aki magyar fiatalokkal szeretne levelezni. A magyar nyelv még egy kicsit nehezen megy ugyan, de hát mikor volt akadály a nyelv a barátkozásnak? Íme a levél szó szerint:

Kedves Szerkesztőség!

Kezdetben én üdvözöl egész szerkesztőség „Turista”. Nagyon tetszik nekem, szeretnék levelez ifjuság magyar. Nagyon én szeret turisztikát. Ismer nem sok magyar és szeretnék levelez. En voltam egész szeptember 1966 év, és áprilisban 1967. év Esztergom és Budapest. Budapest van nagyon szép és nagy. En ismer egész Budapest, azonban nekem nem van barát magyar. Tesék enyém cím hírlap „Turista”. (En múltam tizennyolc év.)

Baráti üdvözléssel, viszonthatásra

Bednarek Slava
Legajny 2. pocz. Barczelwo
pocz. Olsztyn, POLSKA
woj.

Veterán küldötteink a Szovjetunióban

Lenin útját járták eddig is a munkásmozgalomban és a párt harcaiban eltöltött évtizedek alatt. Most alkalmuk volt személyesen is megismerkedni ezzel az életúttal. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom születésének azon a kiemelkedő állomáshelyein jártak, ahol Lenin élt, dolgozott s vezette az emberiség történelmének legnagyobb, legigazságosabb ütközését.

Németh Ferenc, Molnár Lajos és Ágoston Antal a párt és a munkásmozgalom, a magyar turisztikai élet veteránjai Gimesi István vezetésével nyolc napon át a Természetbarát Szövetség küldöttel voltak az ötven éves fennállását ünneplő Szovjetunióban.

A Szövetség főtítkárának dolgozószobájában körülüljük a tárgyalóasztalt. Németh Feri bácsi arra készül, hogy az elnök és a főtítkár jelenlétében köszönetet mondjon négyőjük nevében a felejthetetlen uti-élményekért. Keresi a megfelelő szavakat, de azok sehogysem akarnak szabatos mondatokat alkotni. Így oldódik a hivatalosnak induló beszéd kötetlen, színes beszélgetéssé.

— Azt meséld el Feri, hogy Moszkvából Leningrád felé utazva egész éjjel nem tudtunk aludni, mert a tájat akartuk látni.

De nincs is szükség biztatásra. A négy turista, akiknek átlag életkora 63 esztendő, egymást váltva szinte ki-

fogyhatatlan kedvvel és átélessel elevenítik meg a nyolc nap történetét.

Kezdjük talán azzal, hogy Molnár Lajos, a szigetmonostori természetbarátok Moli bácsija néhány hete a Szövetségben járt, hogy szokásához híven új felszereléseket szerezzen a Duna-parti tábornak.

„— Molikám! — szöklítette meg a főtítkár. — Az elnökség kiküld a Szovjetunióba. — Azt hittem tréfa, de olyan meggyőzően hangzott, hogy elszorult az torkom az örömtől. Még nem jártam a Szovjetunióban sohasem. Azután következett az utiláz és fel sem ocsudtam, máris a repülőgépen ültem társaimmal.”

Valamennyiüket váratlanul érte az örömhír.

Most azon derülnek, hogy a kilencszázas évek elején annyi időbe telt kijutni a fővárosból a budai hegységbe, mint a Fehérvári repülőtérrel Moszkvába.

Sokasodnak az élmények mozaikkockái. S valamennyi epizód azzal járul, hogy a forradalom születésének útvonalán haladva, a turistahagyományok szerint igyekeztek ismerkedni a meglevenedetett történelmmel, a vendéglátókkal és Moszkva, Leningrád feltáruló szépségeivel.

A turista szokások gyakran megütözték a kor technikájával. Azon mosolyog a 74 éves Németh Feri bácsi, hogy néha megpróbálták gya-

logszerrel eljutni a szovjet főváros nevezetes pontjaira, de mihamar feladták a küzdelmet. A hőlégsugaras óriás gép, a Leningrádig száguldó Vörös Nyíl expressz, a robogó taxik és a Metro szerelvények új világot tártak fel veteránjaink előtt.

A Tanácsköztársaság napjaiban személyes tanúi voltak annak a pernek, amikor szovjet földről megérkezett Budapestre Lenin harcos üdvözlője. Sokáig nézték azt a régimódi telefonkészüléket, amelyet Vladimir Iljics használt. Nehéz volt elhagyni a Forradalmi Múzeum termeit, búcsút venni Lenin kortársaitól, akik baráti szeretettel emlékeztek a forradalom magyar harcossaira. Tisztelegtek a Kreml falánál Kun Béla és Landler Jenő emléktáblái előtt, találkoztak egykori harcostársuk, Bokányi Dezső lányával, aki a Szovjetunióban él. Közösen emlékeztek vissza az Újpesti Munkásotthon izzó hangulatú nagygyűléseire, ahol Bokányi elvtárs szavai világították meg a nemzetközi munkásmozgalom harcainak távlatát.

— Számunkra ez a nyolc napos út elhozta meglett korunk legszebb ajándékát. Olyan túra részesei voltunk, ahol tulajdonképpen ifjúságunk valóravált álmaival, forradalmi hitünk élő valóságával, a Szovjetunióval találkoztunk, — mondták a veterán természetbarátok.

ISMERJÜK MEG
A SZOVJET TÁJAKAT

IBUSZ —
INTOURISZT

a
Technika Házában

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére nagyszabású eseménysorozatokat sokaságát szervezik és rendezik meg a Szovjetunióban. A legkülönbözőbb programok a turisták ezreit vonzzák mind a szocialista, mind a kapitalista országokból, s az a sajtótájékoztató, amelyet a Technika Házában rendeztek meg az IBUSZ és az INTOURISZT utazási irodák képviselői, egyben bizonyította, hogy a magyar közönség is fokozott érdeklődéssel fordul a moszkvai, leningrádi, volgai, szocsi-i stb. utak iránt. 1964-ben 31 ezer, 1965-ben 37 ezer, 1966-ban pedig már több mint 40 ezer turista lépte át Csapnál a határt. Természetesen a Szovjetunió népei is fokozott érdeklődéssel viseltetnek hazánk iránt, hiszen 1965-ben 107 ezer, 1966-ban már 126 ezer utas érkezett Budapestre, s a Balaton partjára.

Az idei esztendő — ami a számokat illeti — minden eddigit felülmúl. A Nemzetközi Turisztikai Év különben is sok emberben felkeltette az utazási vágyat, s feltehetően nem lesz üres hely a szovjet szállodákban, campin-gekben.

A Technika Házában megrendezett kiállítás bemutatta az INTOURISZT ideai plakátjait, amelyek ötletesen hívják fel az utca emberét a világ legnagyobb országának természeti szépségeire, gazdag történelmi, kulturális és építészeti emlékeire. Színes fotókon gyönyörű tájakat láthatunk, s a fotók mellett tablók mutatták be azokat az útvonalakat, amelyek hívják és várják a magyar turistákat is... Hosszú idő után végre örömmel vehetünk kézbe több — képzőművészeti értelemben véve is — kitűnő prospektust, amelyek a leningrádi Tretyakov képtárról, a Don-Volga hajóútról, a Fekete tengeri Rivieráról, a AEROFLOT légitársaság útvonalairól, a Kiev—Poltava—Harkov—Moszkva, vagy a Kiev—Leningrád—Talin—Riga—Moszkva útvonalokról adnak színvonalas tájékoztatást. Nagy érdeklődésre tarthat számot a Kaukázus vadregényes hegyei között szervezett út, vagy a csodálatos kirándulások sora a déli köztársaságokban.

A Szovjetuniót most „fedezzük fel” igazán, s ehhez az idegenforgalom, a turizmus nagyszerű lehetőségeket biztosít. Erről győzte meg a látogatókat maga a kiállítás is, amely sajnós mindössze egy hétig tartott nyitva.

Hegymászók a Csabai Toronynál

Június 3-án és 4-én Piliscsaba mellett verték fel sátraikat az ország különböző részéből érkezett hegymászók, akik itt rendezték meg hagyományos országos nyári találkozójukat. Nógrádi Gyula, az MTSZ Hegymászó Bizottságának vezetője a találkozóról ezeket mondta:

— Két napot töltöttek el együtt a budapesti, miskolci, dorogi, veszprémi és szolnoki hegymászók, hogy kölcsönösen kicseréljék tapasztalataikat, tájékozódjanak egymás tevékenységéről és részt vegyenek a bemutatásokon. Erre a célra kitűnően megfelelt a Csabai Torony, az előtte elterülő szabad térségről remekül végignézhették az érdeklődők a három órán át tartó bemutatásokat.

A nagy felkészültséget, „szakmai” tudást igénylő gyakorlatok a következők voltak: függőleges gerincél-mászás, felmászás, leereszkedés és az áthajló fal megmászása. Mindent egybevetve, országos találkozónk — amelynek jó megrendezése a BTS Hegymászó Bizottságának is köszönhető — nagyszerű propagálója volt e szép sportnak.

PESTI SÉTÁK

FERENCVÁROS

A Dunánál fejeztük be legutóbbi pesti sétánkat. Olyan ez a mi szép fővárosunk, hogy akármerre indulunk, előbb-utóbb mindig ehhez a „főutcához” jutunk. Folytasuk hát most ott a sétát, ahol abbahagytuk. A Belváros után indulunk ezúttal déli irányba — Szentfalva felé.

Ezt a falut ugyan nem találjuk semmiféle térképen. Még a régieken is csak feltételezik a helyét, írásos emlék mindössze annyi maradt róla, hogy 1403-ban állt egy ilyen nevű község Pesttől délre, azon a tájon, ahol a Rákos-árok a Dunába torkollott. A Rákos-ároknak is csak a helyét ismerjük már — nem azonos a ma is folydogáló, időnként kiáradó Rákos-patak — ott érte el a Dunát, ahol ma a Petőfi-híd feszül: a Boráros térenél.

Szentfalfvát földig rombolták a törökök, csak 1699-ben kezdtek a helyére újra települni. Ma úgy hívják: Ferencváros.

Kezdjük a sétát a kerület határán, mindjárt a Szabadság-hídnál. Az első két épület, ami szembetűnik: a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem és közvetlen szomszédja, a központi vásárcsarnok. Az elsőt — fővámház céljára — Ybl Miklós tervei szerint építették, a másikat Petz Samu tervezte.

A Tolbuhin körúton megyünk tovább. Rövid utca ez, valójában a hidat köti össze a város egyik legforgalmasabb pontjával, a Calvin térrel. Itt áll a kerület egyik legrégebbi épülete, a református templom, amelynek kriptájában nyugszik Fáy András, a reformkor neves írója is. A környék másik régi temploma: a Bakáts téri — volt ferences — templom, amelyet éppen egy évszázaddal ezelőtt tervezett Ybl Miklós, a benne levő festmények pedig Lotz Károly és Than Mór művei.

A kerület nevét 1792-ben kapta, az akkor trónralépett I. Ferenc császár-királyról. (Ugyanakkor keresztelték a többi pesti „külvárost” is a Habsburg-ház tagjairól Lipót-, Teréz-, Erzsébet- és Józsefvárosnak.) Az éppen csak fejlődni kezdő városrészt az 1938. évi pesti árvíz csaknem teljesen elpusztította. Az árvíz után újra kel-

lett kezdeni az építést.

Az árvíz utáni időket idézi egy utcanév is: Gát utca. Újabb katasztrófák megelőzésére építették akkor itt a gátat. Akkor kezdték el a nagy proletárházak építését is ezen a környéken. Egy ilyen soklakásos ház falán dombormű hirdeti, bent a falak közt egy szoba őrzik nagy szülöttjének emlékét: itt született József Attila.

Emléktáblákban gazdag a Ferencváros, s a legtöbb tábla a közelmúlt történelmét idézi. A Ráday utca 53-ban működött egy ideig az illegális nehéz éveiben a Kommunista Párt nyomdája. A Tompa utca 14-ben kergették szét szervezett munkások, kommunista fiatalok a nyilasok gyűlését. A Mester utca 59-ben lakott Hámán Kató, a róla elnevezett út 54. számú házában pedig Kreutz Róbert, a mártírhalt ifjú munkás.

Az Üllői út pedig — telve irodalmi nevezetességekkel. A 17-ben működött az Auróra-kör, a reformkor íróinak — Kisfaludy Károlynak, Kazinczy Ferencnek, Kölcseynek és másoknak találkozóhelye. Két házzal odébb, a 21-ben lakott egy ideig Kosztolányi Dezső, aki halhatatlanná tette versével az „Üllői úti fák”-at. A 23-ban élt idős korában 1848 hőse és a magyar munkásmozgalom egyik elindítója: Táncsics Mihály. Móríz Zsigmond a 95. számú házban lakott.

A legrégebbi Ferencváros a kertek és az iparosok városrésze volt. Innen származik több utcanév: Ipar utca, Mester utca, Liliom, Viola, Bokréta utcák. A kiegészítés és az első világháború közti években települt erre a környékre sok ipari üzem, először a nagy malmok, utána a vegyipar és más üzemek is. A munkásoknak bérházak épültek — aztán már csak tömegszállások, nyomortanyák. Akkor épült a hírhedt Mária Valéria-telep és a Zita-telep. A két világháború közti negyedszázadban az emberhez nem méltó lakások száma tovább szaporodott, akkor épült a „Dzsumbuj” a Gubacsi út és az Illatos út sarkán, meg a kiserdei barakkalakások. Ez volt a régi Ferencváros.

Az új, a legújabb pedig ugyanott nőtt ki néhány év alatt a földből, ahol egykor a Valéria szükséglakásai voltak. A kerület nagy szülöttéről József Attila lakótelepnek hívják. Az új lakótelepen 7100 modern, központifűtéses lakás épült fel, 300 ezer négyzetméternyi park javítja a levegőt, üdíti az embereket. A nyomortanyák helyén Budapest egyik legszebb városrésze emelkedik. A Hámán Kató út körül több mint 600 szövetkezeti lakás épült, az Illatos út mellett pedig — a fővárosnak egykor legegészségtelegebb tájékán — jövőre lesz kész a Házgyár, amely évente 1600—1700 új lakást ad Budapestnek.

Aki a régi Ferencvárost ismerte, annak különösen érdemes ellátogatnia az új, a mai Ferencvárosba. Már a Duna partja sem az, ami volt: park épült ott is. Új a Ferenc telefonközpont, új a Bakáts téri Schöpf-Merei Koraszülött Kórház, ahol sok olyan gyermeket mentenek meg, akik korábban biztosan elpusztultak volna.

A régi Ferencvárosból egyre kevesebb marad. Lassanként a hírből is — csak a labdarúgó-csapat neve. Nem is ért volna meg egy sétát a régi. Annál érdemesebb felkeresni az új Ferencvárost.

A Szabadság-híd

Vegye igénybe a MÁVAUT menetrendszerinti nemzetközi járatait:

Bécs	Subotica
Pozsony	Novi-Sad
Tále	Rijeka
Tatranska Lomnica	Opatija
Krakow	Crikvenica
Zakopane	Ljubljana
	Porec
	Portorozs

Érdeklődés

Engels téri pályaudvaron

Tel: 18—28—28

és az IBUSZ-Irodákban

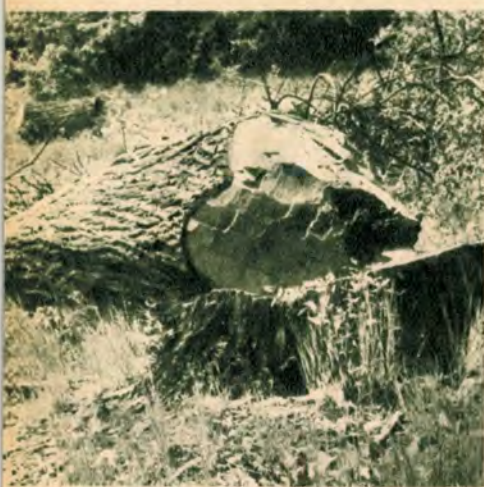

Várkonyi Endre

A POMÁZI SZELÍDGESZTENYÉK ÜGYE

Kőhegyi táj

Egészséges törzs, kivágva (A szerző felv.)

Áprilisi számunkban „Vándalpusztítás a Kőhegyen” címmel rövid közleményben adtunk hírt arról, hogy a pomázi Kőhegy kőoszlopai alatt levő szelídgesztenyést a pomázi Petőfi tsz minden ok nélkül kivágatta. A teljesen egészséges, több, mint másfélszáz esztendő, minden ősszel gazdag termést hozó, hatalmas szelídgesztenyefák kivágásának *semmi oka nem volt.* Az erdőnek ezt a részét széppé tették, hűvössé szelídítették. Különösen bosszantó volt ebben az eljárásban, hogy a termelőszoövetkezeti engedély nélkül cselekedett és természetvédelmi területen „működött”.

A TURISTA közleményére a hatóságok is felfigyeltek s intézkedtek — sajnos, már későn. Szerkesztőségünk a Petőfi tsz-hez is kérdést intézett ezügyben, mert többek között *feladatának tartja azt is, hogy a tájak szépségének megvédése érdekében az Országos Természetvédelmi Hivattal együttműködjék, azt szép munkájában segítsen.*

Olvasóinknak a fejleményekről a következőkben adhatunk hírt:

A pomázi Petőfi tsz levelünkre egy hónap múlva felelt:

„Február 28-án kelt, a kőhegyi gesztenyefák

kivágása ügyében hozánk intézett levelükre válaszul a következőket közöljük:

A Kőhegy alatti területünkön levő gesztenyefákat a terület tisztítása alkalmával kivágtuk, miután azok nagy részben korhadt, öreg fák voltak, másrészt a gesztenyefák ágait a kirándulók, vagy a környékbeli lakosok nagy részét letördelték. Miután az így megrongált gesztenyefák termést évről évre nem hoztak, a tisztítást végzők indokoltan vágták ki a fákat. Megnyugtatóul közöljük, hogy termelőszoövetkezettünk a Kőhegy alatt birtokában levő területből kb. 20—25 kholdnyi gesztenyést szándékozik létesíteni, amennyiben ehhez az irányító szervek hozzájárulnak.”

Válaszlevelében közöltük, hogy ezt az álláspontot aligha lehet elfogadni, mert semmiféle „tisztogatás” nyoma a Kőhegy alatti erdőben nem látszik, csupán az egészséges, szép fákat vágták ki teljesen fölöslegesen, érthetetlen okból, indokolatlanul. Sem a turisták, sem a környékbeliek nem szaggatták a fákat, ellenben a fák évente tiztizenkét mázsás termést hoztak: ezt a tsz begyűjthette volna. Ha pedig új gesztenyést akarnak létesíteni mi nek kivágni a meglévő,

védett, százötvenéves gyönyörű törzseket.

A fakivágás ügyében időközben két hatóság is intézkedett:

Lapunkat a pomázi községi tanács vb. április 17-én értesítette, hogy többrendbeli kérdésükre a termelőszoövetkezeti vezetősége nem adott választ arra nézve, miért vágják ki a fákat. Ellenben ők szabálysértési feljelentést tettek a Járási Tanácsnál engedély nélküli fakivágás miatt, a tsz ellen.

Az Esztergomban székelő Pilis Erdőgazdaság vezetősége ugyancsak értesítette lapunkat, hogy „az illetéktelen fakitermelések ügyében az eljárást a helyszíni bejárás után megindítottam.”

Tudunkkal az Országos Természetvédelmi Hivatal is foglalkozik a kérdéssel, tekintettel arra, hogy a Kőhegy és környéke már évtizedek óta védelem alatt áll s ezt a Petőfi tsz-nek tudnia kellett volna.

A szelídgesztenyék már megvoltak akkor, amikor Petőfi Sándor a Kőhegy szikláiról gyönyörködött a tájban! Ezért is illő lett volna megőrizni őket.

Tanulság: mielőtt egyes tulajdonosok erdőirtáshoz, vagy fakivágáshoz fognának, jól tessék, ha tájékozódnak afelől, milyen értéket pusztítanak el. Sajnos, hogy a nagykovácsi Remete-szurdok hasonló pusztítását szintén nem lehetett már megakadályozni. (sz. v.)

TELJES ELISMERÉS

illesse a Gödöllői Erdőgazgatóság-hoz tartozó Budapesti Erdészeti: évről évre szebbíti, gazdagítja, kedvesebbé teszi budai és pesti erdeinket. A budai erdőkben — a sétáló és a természetbarátok nagy öröme — csak ott vágat fát, ahol föltétlenül szükséges, ahol az újjáültetés a célirányosabb. Különösen sokat ad az Erdészeti az erdők tetszetős külsejére, a ligetes facsoportokra, hogy az erdő necsak egészséges, hanem szemnek is gyönyörködtető legyen. Kilátóhelyeket épít, esővédő kunyhókat állít föl, szalonnasütő helyeket jelöl ki és már több, mint száz kilométer hosszúságban létesített homokkal szórt sétatutakat. A budai erdők szinte összefüggő csoportokban húzódnak Dunától—Dunáig, a pesti oldal erdei azonban fő-

ként akácok s nyárfások — egyelőre csak nagyobb foltokban települtek. Öröm végigsétálni a szépséget kívánalmaknak is őszintén áldozó budai erdők sétatanyain s csak egyet sajnálhatunk: oly kevés a főváros környéki erdőkben a patak, meg a forrás s ami van, azok nagy része is kiszárad rekkenő hőségben.

A Természetbarátok Társadalmi Erdei Szolgálatára nagy segítségére van az erdőgazdaságoknak. Figyelmezteti a fapusztítókat, az akaratlanul is gyújtogatókat, jelenti a tüzeket, szép szóval oktatja az erdőben garázdálkodókat. Mi, turisták, a magunk részéről is viseljük gondját az erdei létesítményeknek s különösen az oktanul szemtelőket és felelőtlenül nagy tüzet gyújtogatókat és fátépőket intsük szép szóval, de szigorúan rendre. Ne vesszen kárba a turisták legjobb barátainak, az erdészeknek szép munkája!

Sétaút a budakeszi erdőben

KÉT SZOM- SZÉD VÁR

A tapolcai turistaszálló

Ha Veszprém megyében két szomszéd várat emlegetnek, a köztudatban mindig Rezi és Tátika vára kapcsolódik e fogalomhoz. En azonban nem e két, már régen rombadólt és rendbehozásra, megóvásra még nem került várakra értem, hanem a magyar turizmus két új fellegvárára: az egymáshoz közel fekvő tapolcai és sümegi új turistaszállókra. Az egyre sokasodó és mindig szebb és korszerűbb turistaszállók jelentik ma a magyar turistaság fontos örös szálláshelyeit, amit régen a várak jelentettek az utakon vándorlóknak. Örvendetes az, hogy hazánkban az utóbbi években egyre gyarapodik számuk és egyre nagyobb a versengés, melyik új szálló múlja felül a korábbiakat berendezésével, kényelmével, újszerűségével.

A sümegi turistaszálló

Veszprém megye két új turistaszállója Tapolcán és Sümegen létesült. A tapolcai, amelyet a város nagy szülötte Batsányi János költő feleségéről Baumberg Gabrielláról „Gabriella szálló”-nak neveztek el, ott áll a város kedves természeti kincse a csillogó Malomtó partján. Különös vonzóereje ennek a szállónak, hogy három oldalról víz fogja körül. Még a ház alól is források vize patakzik, oldalára most helyezik vissza a nagy malomkereket, amelyet a tó lezúduló vize forgat. Minden kényelem megtalálható a szállóban, az egyes szobák mellé épített hideg-meleg víző forrószobákban, a közpon-

ti fűtésben, kényelmes társalgóban stb. Amellett a kevéspénzű turisták és diákok számára is elérhető, mert a máshol szokásos legolcsóbb árú szobák itt is találhatóak.

A sümegi vár, — amelynek még nincs neve — ott magasodik fel a Várhegy aljában. Felette a Dunántúl legnagyobb romvára, a sümegi vár megóvott falai emelkednek, a tetővel ellátott öregtorony, az ágyúnyílásokkal ékeskedő Köves-torony és a szépen rendbehozott kaputorony. A szálló is építészeti sti-

lusában, rakott kőfalával alkalmazkodik a vár épületeihez. Sümegen tág tere nyílt a tervező képzetének. Széles folyosók, nagy szobák és hatalmas ablakok, amelyeken át ömlik a napfény és a környező táj szépsége. Erkélyeiről élénk tárul a gyönyörű balatoni és kislalföldi táj. Előttünk a távolban a tó tükre csillog, jobbról a Tátika és a Kovácsi-hegy tömege magasodik, balról a Bakony nyugati őrbástyája a Csabrendeki hegy hatalmas bükkerdeivel.

Minden szobában hideg-

meleg víz és központi fűtés. Ennek—a szállóknak nagy szerepe lesz majd a 84-es nemzetközi úton Soprontól a Balaton felé igyekvő autós turisták elszállásolásában.

Ha Tapolcáról Sümeg felé közeledünk, ma négy épület uralja a látéképet. A Várhegy, tetején a vár maradványaival, aljában a Bíró Márton püspök által az 1760-as években épített hatalmas emeletes istálló, amely rövidesen méntelep-lesz és túralovaglások központja, középen a turistaszálló, balról pedig a szürke jelentéktelen plébániatemplom, amely azonban belsejében a legszebb magyarföldi freskó-együttest, Maulbertsch Antal gyönyörű alkotásait őrzi. A kitűnő melegvízű uszoda, a szép, kirándulásra alkalmas környék, az országos kék jelzés kezdő, vagy a Zemplénből indulóknak végső pontja, Kisfaludy Sándor irodalmi emlékei és az egész mosolygó, kedves dunántúli táj, ami körülöleli, elismerésre készíti a vándorló turistákat. Ezt bizonyítják a szálló vendégkönyvének bejegyzései is.

Mindkét szálló az országos kék jelzés nyomán fekszik és egyik megvalósult része annak a nagy tervnek, amely az egész országon átvonuló kék jelzés nyomán vándorlók részére minden 20—25 km-en kényelmes szállást biztosítana. Eljön az idő, amikor a terv megvalósul.

Z. F.

4 TRÁK ARANYKINCSES

*Távol a tábor szélén újonnan érkezett trákok
Kint a szabadban hálnak, Rézosz a fejedelmük;
Pompásabb paripákat még nem láttam a földön,
Ragyogóbb a színük a hónál és a futásuk
Szélviharoknál gyorsabb. A fejedelmi vezérnek
Vérlezete szintiszta aranyból, mint a váltó
Napsfény. Szinte nem illik ily pompával övezni
Földi halandót...*

gy mutatja be Homérosz az Iliász 10. énekében a trákokat, akik azért jöttek Trója falai alá, hogy trójaiak oldalán harcoljanak a görögök ellen. A világirodalomban ezek a közel 3000 éves verssorok tartalmazzák az első híreket a titokzatos trák népről, amelyet harciasnak, lovas népnek és pompát kedvelőnek ismerünk meg. Ezt a három tulajdonságot a későbbi keletű feljegyzések és a modern ásatások sírleletei igazolják.

Évszázadokkal később Herodotos már többet tud mondani a trák népről. Számos törzsre oszlottak, ezek leghatalmasabbja az Odrizok törzse volt; ezeknek földjén, a mai európai Törökország és Dél-Bulgária területén vonult keresztül Dáriusz, mikor a szkíták ellen vonult. Átlépve az Artiscus (a mai Kamcsia?) folyón, a géták törzsét igázta le, akik „magukat halhatatlanoknak mondják és a trákok között a legvirtezebbek és legtisztább jelleműek.” Prófétájuk, Zalmoxis, Pythagoras rabszolgája volt, maga is nagy műveltségre tett szert a görög böics mellett, majd Tráciába visszatérve, hirdette a halál utáni életbe vetett hitet. Hogy tanainak nagyobb hitelt adjon, évekre eltűnt a világ szeme elől, földalatti üregbe rejtőzött, majd váratlanul újból előkerült, saját „feltámadásával” bizonyítva a géták törzsének halhatatlanságát.

Talán ezzel az eseménnyel függ össze, hogy a trák fejedelmek és előkelők sírboltjaik fölé dombokat

emeltek. Ezekből a dombsírokból kerültek elő Bulgária területén a felszabadulást követően eszközölt ásatások folyamán a világszerte nagy érdeklődést keltett trák aranykincsek.

Szófiában az Alexander-Newszki-katedrális kriptamúzeumban van kiállítva a Valcsi Trán nevű falu mellett felfedezett trák aranykincs, amely az időszámításunk előtti 8. századból származik és 13 darab rituális edényből áll, amelyeknek össz súlya meghaladja a 10 kilogrammot. Legújában néhány évvel ezelőtt fedezték fel a Szófiától északra fekvő Vrácza mellett azt a trák dombsírt, amelyből a halottal együtt eltemetett díszes kocsi került elő. Ez az első eset, hogy trák síroknál kocsitemetkezés nyomaira bukkantak, ami még igen érdekes további fejleményekhez vezethet: nálunk Magyarországon ugyanis elég gyakran találkozunk a kocsitemetkezés nyomával, sőt a pannóniai sírköveken domborművű ábrázolásukkal is. Ezt a temetkezési módot a mi vidékeinken a római uralom előtt a kelták honosították meg, és ez a Vrácza melletti lelet hasonlósága miatt annál érdekesebb, mert a trák nép származása mindmáig ismeretlen. A magyarországi kelta kocsitemetkezés tanulmányozása még értékes szolgálatot tehet a bolgár archeológusoknak.

A legérdekesebb a bulgáriai trák dombsírok között a Fekete-tenger partvidékén, a Burgas melletti Po-

Trák aranyserleg a Panaguristei aranykincsből

morio közelében látható dombsír; 22 m hosszú boltozatos folyosó vezet be a domb belsejébe, ahol kerek kupolateremmé szélesedik. Ennek a teremnek a boltozatát egy 3 m átmérőjű oszlop tartja, amely maga is üres és felül tölcészerűen szétnyílvá, a kör-folyosót képező kupolaterem boltozatát alkotja. Az egész építészeti remekmű faragatlan, durva kőtömbökből épült, helyenkint vízszintes téglasávokkal kombinálva. A római uralom századaiból fennmaradt építmény ma is megoldatlan probléma elé állítja az archeológusokat, jöhetnek Bulgária területén több hasonló dombsírt tártak fel.

Kazanlik mellett ugyancsak feltártak egy trák dombsírt, amelynek belsejében a kör alakú terem freskói ma is eleven színekben pompáznak. A kupola peremének körképe kocsiversenyt ábrázol, az emberalakok nyúlának természetük, indoeurópai származásra mutatnak.

Ezek a fejedelmi trák sírok sem kerültek el a későbbben bekövetkezett népvándorlás alatti ismételt fosztogatásokat. Bizonyára több aranykincs veszett el nyomtalanul, mint amennyit a viharos évszázadok itt felejtettek. A legérdekesebb közöttük, a világhírűvé vált „Panaguristei aranykincs”, annak köszönheti felfedezését, hogy nem a feltűnő dombsírok valamelyikében, hanem jeltelenül a föld alatt feküdt.

Panaguriste vidéki kisváros Plovdivtól északnyugatra, a Balkán-hegység déli nyúlványainak lábánál. A második világháború után vált világszerte ismertté, amikor földmunkások a környéken a téglaegetéshez szükséges anyagot fejtették és ebben a rétegben, nem is különösen mélyen a föld alatt 9 darab edényre bukkantak. Eleinte nem is

Falfestmény a kazanliki tumulus sírkamrájában

tulajdonítottak nagyobb jelentőséget a tapadó agyaggal borított leletnek. Az egész környéken nyoma sincs valamely ókori településnek, amiből azt következtetik, hogy valaki távolról hozta erre az akkor ismeretlen vidékre, hogy itt elrejtse. A tiszta aranyból készült kincs feltétlenül igen előkelő ember, esetleg fejedelem tulajdona lehetett. Különböző nagyságú 9 darab vázából áll, valamennyi művészi kivitelű munka dombormű ábrázolásokkal, az ábrázolt alakok a görög mitológiából vett személyek. A színrány serlegek csizma alakúak, alsó részük állatfejen (szarvas, kos) végződik, a felső részt, a csizma szárát ellenben görög istenek és mitológiai hősök alakjai díszítik. Az egyik serlegen Páris trójai királyfit látni a három istennővel, Hera, Aphrodite és Athénával. Egy másik serleg Herakleszt ábrázolja küzdelemben a maratoni bikkával, továbbá Thézeusz a Minotaurusszal.

Az első és legfontosabb probléma, amely elé a lelet a régészeket állította: mikor és hol készültek az aranyserlegek és mikor kerültek a föld alá. Ha egyéb nem, már az említett görög feliratok is mutatják, hogy az aranykincs görög műhelyből származik. Talán nem is valamennyi serleg ugyanabból az egy műhelyből, talán a lelet tulajdonosa időnként további rendelésekkel kiegészítette aranykincsét. A művészi munka nem a klasszikus korból, nem Phidias és Praxiteles idejéből, hanem a későbbi, nyilván a perzsa háborúkat követő évtizedekből származik. Erre utalnak az alkalmazott állati figurák, amik perzsa hatásra engednek következtetni. A 4. század vége, vagy a 3. század kezdete, a macedón Fülöp és Nagy Sándor kora ez az idő. Kinek a rendelésére készült e nagy világhódító életében ez a mérhetetlen értékű aranykincs?

A probléma élénk megvitatásra talált a bulgár és a külföldi szakirodalomban. Az aranyleletől most már nem lehet elválasztani a kérdést: „Ivott-e Nagy Sándor ezekből a serlegekből?” Ez az első gondolata mindenkinek, amikor a plovdivi múzeumban megpillantja a kincset.

A másik nagy kérdés: mikor és ki ásta el Panaguriste mellett az aranykincset? A vidéket, ahol a kincs elrejtve feküdt három évezreden át, i. e. 330-ban Nagy Sándor támaszpontul használta a Dáriusz elleni háborúban. Nagy Sándor halála után tábornoka és macedóniai helytartója, Lysimachos ragadta magához a hatalmat, nem kisebb ambícióval, mint hogy visszaállítsa Nagy Sándor világhatalmát. Habár idáig nem jutott el, ezek az idők Tráciában sokkal biztonságosabbak voltak, semhogy kincsek elrejtésére lett volna szükség. Ellenben néhány évtizeddel később, i. e. 270 körül már ehhez a trák vidékhez is közeledett Nyugat-Európa felől a kelta invázió. Ebben az időben, a 3. század első felében rejthette az agyagos földbe az aranykincset a tulajdonosa.

Mezei Iván

A mozgalmat meg kell kedveltetni...

A legnépesebb kerületi szövetség „kultússzatítkai”

Az V. kerületi Természetbarát Szakszövetség tömöríti — mind buda-pesti, mind országos viszonylatban — a legtöbb szakosztályt és — ezen belül — a legtöbb tagot. Felkerestük a szakszövetség vezetőit és érdeklődtünk e kiemelkedő eredmények okai, a szervezés módszerei iránt.

— A taglétszám, valóban, állandó növekedést mutat — tájékoztattott Hortobágyi Antal, a szakszövetség elnöke. Első negyedévi taglétszámunk 6100 volt, s év végére valószínűleg elérjük a nyolcezeret.

A tagszervezés egyik legeredményesebb módszere nálunk, hogy tömegeket megmozgató különvonatokat indítunk az ország különböző részeibe. Egy-egy ilyen vonaton minimum hat-száz résztvevő utazik. Nyolcvanhat szakosztályunkat körlevél útján értesítjük. Nem szükséges, hogy a résztvevők szervezett természetbarátok legyenek. Ha jól érzik magukat a túrán és megkedvelik a mozgalmat, úgyis csatlakoznak hozzánk.

Szakosztályaink is rendeznek túrákat. Összeállítják a programot, beküldik a szövetséghez, itt átnézzük, — s ennek alapján — tanácsokkal látjuk el a szakosztályokat.

Nagy közkedveltségnek örvendenek a legáltalább havonként egyszer megrendezett dia-vetítéses élménybeszámolókat. Ezeket a beszámolókat olyan tagjaink tartják, akik részt vettek a szervezett külföldi cseretúrákon. A tagság

körében nagyon jó főtársak és előadók vannak, így az élménybeszámoló sikere úgyszólván biztosítva van.

— Szólnunk kell arról is — mondotta Gyelán Győző főtárgy —, hogy az V. kerületben igen sok a hivatal, s így fokozott jelentősége van a túrázásnak. Igen szívesen jöttek el tagjaink és hozzátartozóik, ismerőseik tavalyi öt különvonat túrákra, s az idén megrendezett két túrára: a szombathelyi- és a salgótarjáni-somoskőújfalusira, amely egyben az V. kerületi természetbarátok találkozója is volt. Júniustól októberig a következő vonat-túrákat bonyolítjuk még le: Kalocsa-Kiskőrös, Balatonboglár-Ponyód, Szeged, Miskolc-Lillafüred, Balatoni felvidék Szigligetig.

Tagjaink között vannak végzett idegenvezetők, akik minden egyes IBUSZ-vonathoz vagy nagyobb jelentőségű tömegtúrához összeállítják a magyarázó szöveget. Ezt a szakosztályvezetők illetve az egyes csoportok vezetői — sokszorosított formában — kézhez kapják, segédeszközzül: a terület geológiai, zoológiai, botanikai és műemléki jellegű nevezetességeinek ismertetéséig.

Salgó-várnál, amelyről Petőfi Sándor Salgó című költeményét írta, koszorút helyeztünk el, és megkoszorúztuk a vár alatt a partizán-élmény-művet is. Kiskőrösön a Petőfi-házban emlékezünk majd a költőre. Ilyen módon minden egyes túránkhoz kulturális élmények is fűződnek.

Szakosztályainkban általában jó munka folyik. A Ruházati Spar-tacus például, április 20-ig elérte a hatszázhetvenkettes taglétszámot. Az OTP nagyon aktív, sok a fiatal náluk. Jól dolgozik a Fővárosi Mértékutáni Szabóság és az állami áruházak szakosztálya is. A KGM-ről pedig hadd mondjam el, hogy a tavalyi évben harminckilenc vezetővel képezett ki, s — a nagy érdeklődésre való tekintettel — az idén újabb tizenötöt szervezett, negyvenhat hallgatóval.

— Szövetségünk, természetesen, a technikai munkából is kiveszi a részét — mondotta Flanek Tibor, a Technikai Bizottság vezetője. — A Börzsöny jelentős hányadát — főleg az északnyugati részt — a mi gondjainkra bízták. Mi végezzük az útjelzéseket, az utak karbantartását. Elosztjuk a munkát a szakosztályok között, amelyek tagjai — egy-egy munkatúra keretében — elvégzik a feladatot.

Befejezésül annyit, hogy az V. kerületi szövetségnek szép terve van a nyárra: tizenkét napos túrát szervez a Tatrába. Az idő legnagyobb részét a lengyelországi oldalon töltik majd, felkeresik a Dunajec-áttörést és a többi szép látnivalót. Az utolsó két napon a csehszlovákiai oldalon túráznak majd. Körülbelül harminc ember indul erre a külföldi útra, s ha sikerül, legközelebb még nagyobb szabású túrákat szerveznek.

Százötven szobor egy parkban

A szentendrei városi Tanács — a hazai és a külföldi turisták, művészetkedvelő közönség számára — létrehozta a szabadtéri szobormúzeumot. Százötven, az ország különböző vidékein felállított szobor gipszmodelljét láthatja itt a közönség. A modelleket a művészek ajándékozták a szentendrei Parkmúzeumnak.

A szabadtéri szobormúzeum ötholdas területen fekszik, de állandóan bővül. Parkja egymagában nevezetesség és tervbevétték, hogy idővel szép arborétummá alakítják ki. A szobrok ebben a természetes környezetben méginkább megragadják a szemlélődőt. A városba látogató turisták a jótérről, a múzeum mellett elhaladva tizenöt perc alatt érhetik el a szabadtéri szobormúzeumot, ahol egyik szülőatyja, a Munkácsy-díjas Kucs Béla szobrászművész személyes felvilágosításokkal segíti a látogatókat.

— gáldonyi —

A ROKA

A róka a legismertebb és legelterjedtebb szőrmés ragadozónk. Rendkívül óvatos, figyelmes állat. Ezért is nevezik népszerűen „ravaszdinak” és tartják az állatok között a ravaszág mintaképének. A sok üldözés, zavarás óvatosságra kényszeríti. No meg a táplálék megszerzése is „ravaszágot” kíván. Hiszen a róka, mint ragadozó naponta kénytelen zsákmányolni. Prédái, az egér, pocok, nyúl, fogoly, fácán, házi baromfi stb. figyelmesek és igyekeznek takarásba vagy minél nagyobb távolságra húzódní tőle. Futása bár térnyerő, de hosszú távon nem mérkőzhet sem a mezei, sem pedig a föld alatti katorékában gyorsan eltűnő üregi nyúlal sem.

Nem könnyű elfogni a lyukja közvetlen közelében tartózkodó pockot, ürgét, vagy hörcsögöt sem. Már pedig ezek a figyelmes és mozgékony állatok a róka étlapján gyakran szerepelnek. Az ember — különösen a fácánt, foglyot és egyéb apróvadat tenyésztő vadászok, valamint a baromfi tenyésztőtelepek őrzői — vadásszák, üldözik és még katorékjában is elpusztítják.

Ezek után nem csoda, hogy a legkisebb zavarásra is fogékony. Ezt a tulajdonságát a vadászok is kihasználják. Az úgynevezett terelővadászattal, vagy prédájának hangjával — egércincogást, vagy nyúlnyávogást utánozva — is lőtávokra lehet csalni. Télen üzekedéskor, holdvilágos éjszakákon megszokott váltóin, forgóin ugyancsak elejthető. A róka-katorékok, — a rókavarak — környéke egy-egy róka vadászterülete, amelyet nap, mint nap végigkeres, végigkajtat. A lakóhelyéhez közel azonban ritkán rabol és inkább nagyobb utat tesz meg, semhogy elárulja rejtekhelyét. Nyomainak elrejtésében azonban már nem olyan óvatos. Előszertettel használja pl. esős időben az erdei ösvényeket, cserkészutakat, ahol könnyen felismerhetjük nyomairól.

Mozgási köre igen nagy és megesis az is, hogy egy-egy éjszaka 10 km-t is megtesz. Különösen magashegységben kell sokat járnia, míg megszerzi zsákmányát. Akkor mozog legtöbbször, amikor örökké éhes kölykeit neveli.

A rókafiaknak semmi sem elég. Állandóan nyúzzák, nyagatják anyjukat. Az erősen „leszopott”, lesóványodott rókamama nem győz elég zsákmányt szállítani telhetetlen csemetéinek. Ilyenkor találjuk lakóhelye környékén a legtöbb nyomot.

Párási időben is sokat kóborol. Ilyenkor azonban nem a nőstények, hanem a kanok hagyják hátra a leg-

több nyomot. Január, február táján tehát elsősorban a kanrókákat könnyű kinyomozni és elejteni. Megezik, hogy egy-egy rókaszemmel nézve „csinosabb, vagy kívánatosabb” rókaleánynak, vagy asszonyoságnak három-négy legény is udvarol. Ilyenkor nagy forgalom van a róka menyecske háza táján. Egy-egy katorékból három-négy, de ritkábban több rókát is ki lehet ugratni. A rókánász után az önző, csak magával törődő férfinép aztán elhagyja párját és többé nem is törődik vele a következő téli koslatási időig.

A gyermeknevelés minden gondja, baja a rókamama nyakába szakad. A kis rókakölykök gyámoltalanok, nem is látnak és így szinte telhetetlenek születésük után pár napig. Semmi sem érdekli őket, csak a mama teje. Miatán már látnak, többet mozognak és pár hét múlva már maguk is körüljárják a rókata-nya környékét. Kisebb állatokat, bogarakat, vakondot, békát, gyíkot zsákmányolnak.

Mamájuk a súldőrókákat magával viszi zsákmányszerző körútjára is. Óvatosan, figyelmesen halad elől a rókamama, utána mint hosszú vörös kígyó, egymás nyomában baktat a kis vörösfrakkos család. A kisorókák orra pontosan az előttük haladó társuk farka végét érve, szinte egybeolvadva mozognak. Ekkor tanulják meg a legkisebb takarás jó kihasználását, a „jó szél” keresését és a préda belopását. Amelyik rókacsemete vét a fegyelem ellen, az aznap nem vadászhat. Az első ügyetlen mozdulatra, a megzissenő szárazlevél, vagy a megroppanó, korhadt ág hangjára villámgyorsan megfordul a rókamama és a zajt okozó gyereket egy-két erélyes anyai csapással „hazaküldi”. Ilyenkor a rókamama első lábaival kissé befelé kaszálva üti, veri az ügyetlen, vagy ren-

detlenkedő kölykét. Az pedig minél gyorsabban igyekszik mind távolabb kerülni az erélyes anyai mancsok ütőtávolából és ijedten szedi irháját haza, a biztonságot nyújtó rókavárba.

Amíg azonban a kis rókák nem tudnak önállóan vadászni, addig a mama hordja nekik a táplálékot.

Arra is gondja van a rókamamának, hogy a csemeték, míg kicsinyek „ne ijedjenek meg, ne féljenek” a zsákmánytól. Valósággal „tanítja őket” a zsákmány megragadására és lefojtására. Ebben az időszakban élő állatot is hoz nekik haza. Az első időben még ügyetlenek, nem tudják jól használni mancsukat és túhegyes fogaikat, de ahogy halad az idő, annál jobban begyakorolják a zsákmány megragadását. Az ilyen gyakorlat céljaira fogott „tanulmány egérnek”, vagy madárnak eléggé szomorú a sorsa. Kevés olyan vad-faj van, amelynek kölykei annyira ügyesen, ruganyosan mozognak, mint a kis rókák. Mozdulataik a kis cicákat is megszégyenítően ügyesek, írhatnánk azt is, hogy bájosak. A házi cicáknál azonban sokkal vadabbak. Amint már írtuk, a zsákmány megfogásában és elérésében ügyes kis állatokat a mama később hosszabb kirándulásokra viszi. Ezek a „tanulmányutak” az idő teltevel mind távolabb esnek a családi katoréktól. A „kalandozások kora” úgy fejeződik be, hogy nyár végén, ősz táján egy ilyen családi kiránduláson valamitől megriadnak a rókák és szétugranak. Így szédel széd a család és a kis rókák ügyességük sorrendjében önállósítják magukat. Nem is maradhatnak a szülőhelyük közelében, a megszokott rókavár környékén, hanem új vadászterületet kell keresniök, mert a terület csak bizonyos számú rókát tud eltartani. Az öregek elsőbbségi jogot élveznek megszokott területükön és ha közben vannak a kelletténél, a fiataloknak távolabbi vidékre kell költözni, szerencsét próbálni.

A róka, amint már írtuk, részben kárt okoz, részben pedig hasznot hajt azzal, hogy prédái között megtaláljuk az ember által tenyésztett házi baromfiakat, fácánokat, foglyokat, nyulakat stb., de ugyanakkor szívesen fogyasztják a kultúr-növényeinket pusztító kártevő egereket, pockokat, hörcsögöt, ürgét stb. A rókát tehát csak ott kell vadászni és elszaporodásukat megakadályozva állandóan fékentartani, ahol károkozására számíthatunk. Egyéb-ként pedig, mivel szép színfoltja a vörösfrakkos állat az erdő-mezőnek, ne pusztítsuk könyörtelenül.

Dr. Szederjei Ákosné

„Nem sieti el a dolgát”

TURISTARIPORT EGY TEKNŐSSEL

Baktattunk a forró homokban, Bugac közelében a kis turistacsoporttal, akik úgy vélték, valami nem hegyes vidéket is fel kell már keresni egyszer.

A túravezető hirtelen megáll. Mi az? Nézd, szőlőnekem a csoport egyetlen biológusának, mi ez? A homokban egy halom fehér tojásszerű szétrágott héj és szétfolyt tojássárga. A kaparás nyoma még látszik a homokban és kikandikál egy ép, inkább selyemher tyó gubóra emlékeztető tojás is. Ez teknősfészék, mondom és valami állat, róka vagy borz kiszimatolta a tojások helyét és megette azokat. A túravezető azt hitte át akarom „rázni” a teknős mesével. Itt teknős? szól, hiszen itt csupa forró homok minden és a teknős vízi állat, ha az iskolában nem tanítottak rosszul. Nézz körül Lajos — mondom — és Lajos kö-

Ez a tájtípus...

rülnéz és megéri mire célzom, mert párszáz méterre egy kis füzessel körülvett nádas és tó van. A teknősök ott élnek a kis tóban és számuk azért fogyhatkozik meg ezeknek a különös kis élő páncélautóknak, mert az életük-höz egyszerre és közelben levő homok és vizes terület szükséges.

Az első pihenőnél azután elmeséltem a túrázó társaknak amit a teknősökről tudtam.

A teknősöket helytelenül nevezik teknősbékának, mert a békához nem sok közük van. A teknősök rokonai a gyíkok és kígyók,

...és ez is kell a teknősök életéhez

Mocsári teknős

mert azok is hullók, a békák pedig átalakulással fejlődő kétélűek. A kis teknős ugyan olyan csak kicsi, mint a fejlett állat, a kétélűekre viszont fiatal korukban csak a szakember ismer rá, hiszen a nép is ebihalnak nevezi a halszerű békálárvt.

Valaha a föld és élet fejlődésének korai szakaszában az ős sárkánygyíkok korában sok és nagy teknősfaj élt a földön. Számuk ma már nagyon megcsökkent. Hazánkban egyetlen fajuk a mocsári teknős él. Számuk csökkenéséhez nagy mértékben hozzájárult a számukra nélkülözhetetlen mocsár és futóhomok vidéke, fokozatos kultúrába vétele és felszámolása. A teknős ragadozó állat, kisebb vízi rovarokkal, békálárvtakkal és halakkal táplálkozik. Főtápláléka a féreg- és a szúnyoglárva. Csak vízben mozgó, élő táplálékot eszik. (Szegényt, ha valaki megtalálja és hazaviszi, valami általánosan elterjedt tévhit alapján salátával és moslékkal eteti és csodálkozik, hogy éhen pusztul, mert bár sokáig bírja a koplalást, de néha azért neki is enni kell.) Szaporodása tojásokkal történik, tavasszal a nőtény 20–25 fehér, kissé puha és mindkét oldalán egyformán gömbölyű tojást rak a homokba és ott a nap melege költi ki a kicsinyeket. A kis teknősök körülbelül forint nagyságú teknőt viselnek és azonnal elindulnak életelemük, a víz felé és számukra igen fáradságos homokmászás után el-

érve a vizet, azonnal táplálkozni kezdenek, eleinte méreteiknek megfelelő apró vízi rovarokat és férgeket. A teknős lassan növekszik és sokáig, nem egy esetben többszáz évig is él. Egész életmódjában, mozgulataiban van valami sokszor humorosan ható „meg gondoltság”, lassúság.

Amit elmondtam a túrázóknak, nagyon felkeltette az érdeklődésüket és nem is lepődtem meg, amikor Karcsika, a túracsoport ifjú, de reményteljes serdülő tagja ígygen summázta a csoport kérését: gyerünk és fogjunk egy teknőst. Felkerekedtünk és a közeli nádas széléhez mentünk. A víz szélétől mintegy 4 méterre nádtörmelék halom volt. Ezen mozgott, napozott három teknős is. No csak óvatosan gyerekek! mondom én, mert a lassú teknős bizony éber és gyors is tud lenni, ha veszélyt érez. Úgy is lett, Karcsi furdónadrágban volt egy fél perc alatt és lassú, óvatos lépésekkel közelített meg a nádhalomra. No még 5 lépés, még négy, megáll egy pillanatra, az egyik teknős felemeli a fejét és már surran is be a vízbe. eltűnik, utána a másik. Karcsi gyorsan igyekszik a halom felé, egy lépésre van, amikor az utolsó teknős is eltűnik a vízben. No ez nem sikerült. Megyünk tovább a vízparton, mindenkinek a vizen a szemé. Egy homokos alacsony vízű sávon lenyúl az egyik fiú a vízbe és már a kezében lóbálódzik, kapálódzik a teknős. Körülbelül 12 cm hosszú teknője van, sárga pettyes fényesen fekete teste izeg-mozog a kellemetlen rabságban.

Ez a példány lehet 14–16 éves. Letesszük a homokba. Egy ideig meg sem mozdul, azután lassan, milliméterről milliméterre dugja ki a fejét, majd sorban a lábait, farkát. Körülnéz, le és fel, azután elindul lassan a forró homokból a víz felé.

Nem sieti el a dolgát, mondja ki Karcsi a közvéleményt. **Agócsy Pál**

Késspénzért is vásárolunk

**Camping felszerelést,
tenisz felszerelést,**

**sátrat, oldaltáskát, hátizsákot, horgász
és labdarúgó-felszerelést és egyéb
sportcikkeket**

SPORTBOLTUNKBAN

Bp. VI., Népköztársaság útja 34

Telefon: 325-759.

Blaha Lujza mellszobra a templom-parkban

Kedves levelet hozott a napokban a posta a szlovákiai Rimaszombat (Rimavská-Sobota) városából. Értesítettek, hogy Blaha Lujzának, a nagy énekesnőnek szobrát ismét felállították a főtéri parkban és miután viszonzásul Balatonfüreden Jaroslav Hašek, a világhírű író emléktábláját helyezük

AZ EKHÓS SZEKÉR NYOMÁBAN

Rimaszombati emlék

el a Balatoni Pantheonban, a tábla leleplezésére küldöttség érkezik.

A dolgok jobb megértésére elmondom, hogy Rimaszombat szülőföldjét, a nemzet csalóányát Blaha Lujzát, Balatonfüred is a magáénak vallja, egykori nyaralója ma is a gyógyhely féltve őrzött műemléke.

Jaroslav Hašek pedig többször járt a Balatonnál, itt írt novelláit Balatoni történetek címen jelentette meg és így a többi magyar és külföldi nagyság között neki is helye van a Balatoni Pantheonban.

A levél olvasása közben felrémlett előttem utolsó rimaszombati utam, ahol éppen Blaha Lujza emlékeit kutattam. Kitűnő vezetőm volt Veres János, fiatal ottani kiváló költő személyében. Nyúlánk, karcú férfi, csupa tűz a szeme, amíg városa értékeiről mesélt. Ha egy kis bajusza

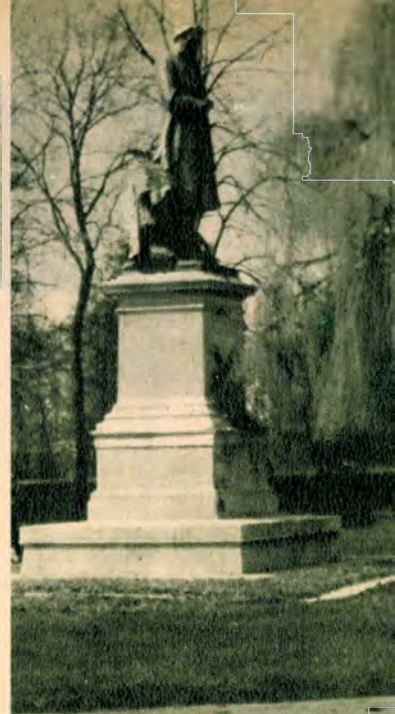
és hegyes kis szakála lenne, kísértetiesen hasonlítana Petőfire, költőideájára, akinek ottani tartózkodása minden mozzanatát kikutatta már. Vele jártam be a várost, ahol Tompa Mihály a költő, Ferenczy István a szobrász, Hatvani István orvos és tanár született, ahol iskolába járt Mikszáth Kálmán, Pósa Lajos, Kiss József és amelynek határában látta meg a napvilágot Blaha Lujza is.

A Rimaszombatból János községbe vezető úton is végigsétáltunk. Ezen az úton 1850. szept. 5-én szerkekaraván haladt a város felé, színészek ekhós szekerei. Már érett a kukorica, néhol már friss szántás húzódott, az útmenti bokrokat, fákat ellepte az út pora. Egyszer csak megállt a karaván és az egyik kocsi-ról gyöngyöző homlokú asszonyt emeltek le, Várnai színész feleségét. Besegítették az útszéli bokrok közé és ott egy színészköpenyegen a felhős ég alatt egészséges leánygyermeket hozott a világra.

A megszaporodott család a városban, a mai Tompa Mihály utcában lakott, a házat 1944-ben bombatámadás érte, eltűnt, ma a posta udvara van a helyén.

A színészek később továbbmentek — nagyrészüket menekült honvéd volt, akik így bújtak az osztrák sorozás elől és a kis Lujza élete is csupa vándorlásból állt. Ekhós-szekerek ponyvája alatt, vidéki fogadók szobáiban, színpalak és jelmezek között telt el gyermekora. Később már ő is szerepelt, férjhez ment Blaha karmesterhez, majd Debrecenben megkezdődött igazi pályafutása. 1872-ben már a Nemzeti Színház tagja és a legjobb népszínmű énekes. Ekkor kapta a nemzet csalóányára nevet.

Rimaszombat ma is büszkén vallja magáénak, Bory Jenő szobrászművész gyönyörű mellszobrát azért állították vissza régi helyére. Blaha Lujza hosszú és fényes életútja, amely

Tompa Mihály szobra a Május 1. parkban

1926-ban ért véget, innen indult el.

Sokan élnek még a városban, akik emlékeznek rá, látták, hallották. Valahányszor ott megjelent, szünni nem akaró tapssal üdvözölték. A Piros bugyelláris, a Sárga csikó, a Falu rossa női főszereplője páratlan sikereket aratott. Déryné és Jászai Mari mellett, a magyar színjátszás egyik legnagyobb alakjává nőtt. Sajnos gyönyörűen csengő tisztaságát a kezdetleges lemezek nem adják jól vissza.

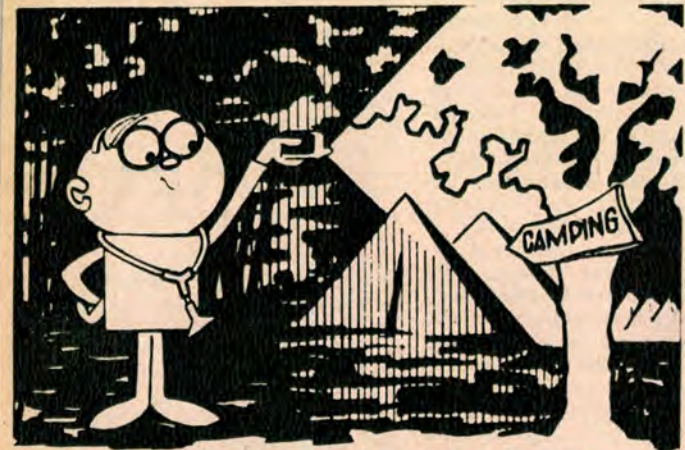
Blaháné már 41 éve halott. Az udvarban, ahol a Blaha ház állt, ma postautók berregnek, kéksapkás emberek járnak. De a kövek, a macskaköves járda, az utca öreg házikói Blahánéről beszélnek.

Nekitámaszkodtunk egy fának Veres Jánossal az országút közelében. Ma is még sok vadrózsabokor virít az út mellett, ahol már nem ekhós szekerek, de autóbuszok, gépkocsik robnak. Tekintetünk végigsuhant a mezőn, amely ma is olyan még, mint amikor Várnainé világrahozta a kis Lujzát.

Magyar turisták, ha arra jártok — és mennyien jártok arra! — álljatok meg egy percre és nézzetek végig a mezőn. Gondoljatok a dalra, melyet egykor Blaháné oly szépen énekelt:

„Rózsabokorban jöttem a világra...”

(Zákonyi Ferenc)

Vakító-fény az éjszakában

MEDILUX CH

A HÁLÓZATBÓL TÖLTHETŐ
MINIZSEBLÁMPA

Kapható: Keravill szaküzletekben és az áruházak műszaki osztályain

TÚRA- MOTOROS

JÓL SIKERÜLT A MOTOROSOK ORSZÁGOS TALÁLKOZÓJA

Május 14-én rendezték meg Nógrádverőcén az MTSZ Országos Motoros Bizottsága és a Pest megyei Motoros Klub által megrendezett csillagtúrát.

A találkozót Thuróczy Lajos, az MTSZ titkára nyitotta meg, üdvözölte a találkozó csehszlovák és jugoszláv vendégeit.

Ezután rajthoz álltak az ügyességi verseny résztvevői, akik értékes jutalmakért küzdöttek.

A találkozóra szervezési versenyt is kiírt a rendező-bizottság. A verseny győztese részére a TURISTA szerkesztősége vándorserleget ajánlott

fel. Az értékelés alapján a vándorserleget 1967-ben Budapest nyerte 211 ponttal, míg a második helyezett Pest megye (145 pont), és a harmadik helyezett Baranya megye (72 pont) zászló díjazásban részesült. A budapestiek közül a legtöbb pontot a Budapesti Helyiipari SK. szerezte meg (41 pont) a Budai Pedagógus SK. Robogó Klubja (38 pont), valamint a Vasas Kismotor SK. (13 pont) előtt.

Délután lebonyolították a Kresz-versenyt, a műszaki vetélkedőt, valamint a Kresz módosításairól tartottak előadást. Sokan vették igénybe a Csepel Motorkerékpárgyár szakszolgálatát, felkeresték a tájékoztató szolgálatot is.

Ezt követően túrákat indítottak Nagyvilámra és Nagyrítás pusztára.

Kár, hogy a népligeti gyorsasági verseny miatt viszonylag kevesen — 499-en vettek részt a túramotorosok találkozóján.

Mindent elbonyolították a sikeres napok közé sorolhatjuk május 14-ét, az első nagyszabású Országos Motoros Találkozót.

Csákváry András

Eredmények: 50 km-ig: 1. Rimóczy József, 2. Théobald János, 3. Pozsonyi Ferenc. 125 km-ig: 1. Deszpot Károly (XVI—XVII. ker.), 2. Kresnyavi János (Vác), 3. Molnár János (Mezőtúr). 250 km-ig: 1. Fehér Lajos (Vác), 2. Berger Ferenc, 3. Kelemen Tibor.

Óldalkocsisok: 1. Ország Nándor (BHSC), 2. Szentkereszti József (BHSC), 3. Bari Zoltán (BHSC).

A versenyben résztvevő Bakonyi Judit és Csellik Mihályné különytalomban részesült. (50 km-en 5. hely. óldalkocsi 5. hely.)

Motoros túra Kelet- Szlovákiába

Júliusban másodszor rendezik meg a csehszlovák motorosok országos találkozóját. A találkozó idén túllépi az országos keretet, mivel a baráti országok motorosait is meghívták a július 27—30. között, a kelet-szlovákiai Sugovóban sorra kerülő találkozóra. Szép természeti környezetben, Kassától 35 kilométerre fekszik az a völgy, ahol kellemes programot igénylő három napot tölthetnek el a motorosok, akik többek közt túrákon és ügyességi versenyeken is részt vehetnek.

A találkozóra meghívták a magyar motorosokat is, akik még jelentkezhetnek az országos szövetségüknel: Budapest V., Rosenberg házaspár u. 1. alatt. A jelentkezési lapon a következőket közöljék: név, lakcím, milyen motortípussal és hány kísérővel kívánnak részt venni a túrán, valamint csatolják szakosztályuk javaslatát is.

Hazai motorosaink együtt indulnak majd Csehszlovákiába.

A HATÁRON TÚL

A RILA ÜNNEPÉT augusztus 9. és 13. között rendezik meg a Bolgár Turista Szövetség. A csillagtúra külföldi és bolgár résztvevői augusztus 12-én a Balkán-félsziget legmagasabb csúcán, a 2925 m-es Muszsalán gyűlnek össze és ünnepség keretében tesznek hitet és emlékeznek a Nagy Októberi Szocialista Forradalomra. A túrára a Magyar Természetbarát Szövetségben lehet jelentkezni július 10-ig.

Kerékpárok Vietnammak. Az NDK-beli Binzben levő „Heinz Kapelle” turistaház gondnoknőjének felhívására, valamennyi turistaház részt vesz a „gyűjtünk egy kerékpárra valót a vietnamiaknak” akcióban. Ismeretes, hogy Vietnamban a leghasználatosabb közlekedési eszköz a kerékpár, s a hadműveleteknek is nélkülözhetetlen segédeszköz. Az NDK turistái piénigeikkel és márkáikkal is szolidaritást vállalnak a vietnami nép harcában. A turisták kerékpárjait a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. jubileumjára ünnepel

fogják átadni a Vietnami Nagykövetségnek.

11 osztrák hegymászó és egy orvos is engedélyt kapott arra, hogy ez év nyarán felkeresse a Pamirt a „világ tetejét”. Az expedíció az Osztrák Alpeli Egyesület (ÖAV), az Osztrák Turista Klub (ÖTK) és az Osztrák Természetbarátok Turista Egyesülete (TVN) tagjaiból alakul.

Nemzetközi motoros találkozót rendez Poroninban, szeptember 20—24. között a Lengyel Országismertető és Turista Társaság. A találkozón való részvételre július 31-ig lehet jelentkezni a Magyar Természetbarát Szövetségben.

„Legyen a Keleti-tenger a béke tengere” jelmóddal rendezik meg ez évben tízedszer a Keleti-tengeri Hetet. A július 9-től 16-ig megrendezésre kerülő jubileumi eseményre 4000 résztvevőt várnak. A szállásokat iskolákban, campingekben és turistaházakban biztosítják. A szervező bizottság Rostockban működik.

Az Elbrusz 5633 m magas csúcsán egy négy személy számára helyet biztosító menedékhelyt építettek a szovjet hegymászók. A kunyhó előregyártott elemelt helikopter szállította a csúcra. Ennek manőverezése is nagy ügyességet kívánt, figyelembe véve az ilyen magasságban uralkodó szélhelyzetet.

Különvonaton Sopronba és Gyulára

Nagy sikere van az V. kerületi Természetbarát Szövetség különvonatos országjáró kirándulásainak. A kerületi szövetség titkáránál Gyulán Gyözönel érdeklődtünk, milyen újabb túrákra indulnak júliusban?

— Előbb hadd említsen meg legutóbbi emlékeztető kirándulásunkat, amelyre — hagyományunkhoz híven — június 25-én is különvonattal indultunk. Uticéltünk Kiskörös és Kalocsa volt. Közös sétán ismerkedtünk meg Kiskörös Petőfi-emlékével, majd kalocsai városnézésen vettünk részt. Ebben a hónapban, július 9-én indulnak újabb útra a kerület turistái, meghozza nem is egyre. Választani lehet a soproni és a gyulai kirándulás között. A Pest megyei Főszert Sportkör természetbarát Szakosztályával közösen rendezzük meg soproni túránkat, amely során meglátogatjuk a város műemlék-nevezetességeit, kirándulunk a Lóverekbe és Brennbérg-bányára. Programunkat az is színesíti, hogy látogatásunk egybeesik a Soproni Ünnepi Hetek látványos eseményeivel. Sokan lesznek, akik szívesebben mennek majd el a Ruházati Spartacus által szervezett gyulai útra, amelynek programjában várlátogatás — de strandlátogatás is szerepel.

Tegyük meg hozzá: egy-egy túrájukon öt-hétszázan vesznek részt. A jó szervezés, számoszóni ülohelemek, a büfé-kocsi és a gyorsasági tesztikellemessé a kirándulást a helyi programok mellett.

Jó példa, érdemes követni.

TÁJÉKOZÓDÁSI VERSENYEK

VERSENYRŐL — VERSENYRE

NYITRAY (BP. MÁV SC) MEGLEPŐ GYŐZELME A „MÁJUS 1.” EMÉLKVERSENYEN

Oroszlány környékén, négy kategóriában, népes mezőny állt rajthoz a Bp. Vörös Meteor hagyományos „Május 1.” emlékversenyén. A legnagyobb érdeklődéssel várt számban, a FF I. osztályúak versenyében meglepetés született a 16 km-es távon: Nyitray György, a Bp. MÁV SC nagyszerű napot kifogó versenyzője hatalmas párharcot vívott a mezőnyvel és végül a legjobb idővel ért célba Orsi, Schönviszky, Balogh és a válogatott keret más tagjai előtt. Nyitray jó futása-

Csak négyen tudták teljesíteni az I. osztályú szintet az Ozdi Kohász hagyományos „Mazura Károly” emlékversenyén. Az Aggtelek környékén sorra került verseny nem csak komoly fizikai, hanem fejlett tájékozódási készséget is kívánt a versenyzőktől. A 15 km-es távon, 300 m szintemelkedésű pályán sorra került verseny FF I. o. számában Balogh (Bp. Spartacus) győzött

Széphegyi (PVSK) frissen fut a cél felé a Pécsi Vörös Meteor versenyén. Előnye, a második helyezett Kissel (P. Vasas) szemben több, mint negyed óra volt!

Boldogan mosolyog Gulyás, a Bp. Postás versenyzője, meglepetés erejével ható győzelme itt már biztos volt. Még a hajrát is frissen futotta, amit az a felvétel is bizonyítja...

Most merre? Balogh Tamás egy pillantást vet a térképre a „Mazura Károly” emlékversenyen, aztán tovább indul. A győzelem felé...

Boros (Egri Spartacus) előtt. A további három helyezést Skerletz (Bp. Spartacus), Horváth (OSC) és Schönviszky (Bp. Spartacus) érte el. Ez egyben azt is jelentette, hogy a Bp. Spartacus csapata főnyesen nyerte a csapatküzdelmet.

Az FN I. osztályúak versenyéből (12 km, 350 szintemelkedés) Cser Borbála (Bp. Pedagógus) került ki győztesen Ambrus (Mátrai B.) és Danovszky (Bp. Pedagógus) előtt.

A Postás Természetjáró Kupa küzdelmeire Tihanyban került sor. A verseny nagyszerű propagandája volt annak, hogyan lehet üzemi sport keretében tájékozódási versenyt rendezni és annak versenyzőivel mintegy „fűszerezni” a tömegsport jellegű megmozdulást. Az 5475 m-es, 300 m. szintkülönbségű pályán a férfiak mezőnyében a Soproni Postás győzött a Bp. Postás előtt, míg a nők küzdelméből a Bp. Postás került ki győztesen, a Pécsi Postás előtt. A tájismertető versenyszámban vegyes csapatok indultak. A 6875 m-es, 220 m szintkülönbségű pályán a Bp. Postás csapata győzött, második a Bp. Vezérigazgató-ság lett.

A „Meteor Kupa” küzdelmeit Pécssett, a helyi Vörös Meteor rendezésében, a Mecsek hegységben bonyolították le. A férfiak mezőnyében Széphegyi (PVSK) győzött, mögötte Kiss és Hegyi (P. Vasas) ért a célba. A csapatversenyt is a PVSK nyerte a PEAC előtt. A női versenyben a P. Tanárképző Főiskola győzött, 2. Pécsi Vasas, 3. P. Orvos EÜ.

Meglepetéssel végződött a „Borsos Rózi” emlékverseny, mert az egyéni győzelmet Gulyás, a Bp. Postás szorgalmas versenyzője szerezte meg Giczi (MAFC) és Farkasné (TAKI) előtt. Csapatban azonban az OSC győzött az Ú. Dózsa rendezésében sorra került versenyen, amelyet Felsőpeténybánya környékén bonyolítottak le. A vandordíj idei védője a MAFC lett.

Az elmúlt évekhez hasonlóan, a „Borsos Rózi” emlékversenyen párhuzamosan rendezte az Ú. Dózsa a „Dózsa Kupa” küzdelmeit is, amelyek FF I. o. számában ritka szép, szoros küzdelem alakult ki Deseő, Schönviszky és Skerletz között. A nehézségi pályán végül ez a befutási sorrend alakult ki: 1. Deseő (Bp. Honvéd) 116.12 perc, 2. Schönviszky (Bp. Spartacus) 116.30 perc, 3. Skerletz (Bp. Spartacus) 121.05 perc. A csapatversenyben elért győzelmével a Bp. Spartacus lett a „Dózsa Kupa” védője

Szoros versenyt hozott az 1967. évi Budapest nappali tájékozódási egyéni II. osztályú bajnoksága, Nagyirtáspuszta környékén. Az FF versenyt Imrényi (Bp. Pedagógus) nyerte Szébenyi (MAFC), Király (Bp. MÁV SC) és Ránki (Bp. Vörös Meteor) előtt. Az 1-2. helyezettek hibapontszáma 3-3, míg a 3-4. helyezetteké 9-9 volt. Az FN mezőnyben a hajrát jobban bíró Kolárné (Testvériség) győzött 5 h-pal Farkasné (TAKI) előtt, akit Sándor (Finommechanika) és Korompay (BEAC) követett. Az IF II. osztályú küzdelmet Hegedűs (BEAC), az IN II.-t Völgyi (OSC) nyerte — enyhe meglepetésre.

A képen még csak az árnyéka látszik kísérelt Nyitrayt a „Május 1.” emlékversenyen, pedig nem sokkal mögötte ott van Orsi is. Végül a győzelem Nyitrayé lett — nagy meglepetésre.

val az előkelő 2. helyhez segítette a Bp. MÁV SC csapatát is. A vasutas tájékozódási sikerét növeli, hogy az FF II. osztály csapatküzdelmében is élre kerültek ezen a versenyen.

Szép versenyt láttunk az FN I. osztályúak kategóriájában is, ahol a kitűnő Monzpart Saroltának ezúttal jobban meg kellett küzdenie a győzelemért a 8 km-es távon, mint mások. A BEAC-lányok ugyanis ugyan csak remekül futottak, a csapatgyőzelmükhöz például sem-

Kettős magyar győzelem a thüringiai erdőkben

Két magyar csapat vesz részt a hírhedt emlékü Buchenwald környékén, a thüringiai erdőkben megrendezett VIII. Buchenwald Kupán, amelyet — a magyar csapatok mellett — bolgár csapatok részvételével nemzetközileg avatott. A Bp. Spartacus Schönviszky, K Skerletz, Balogh férfi együttesét Deseő (Bp. Honvéd) erősítette, míg a női mezőnyben a Bp. Pedagógus képviselte — Monzpart, Cser, Danovszky, Balázs összetételben a magyar női tájékozódási verseny sportot.

Monzpart Saroltával, a sokszoros bajnok Bp. Pedagógus versenyzőjével beszélgettünk az NDK-ból történt hazakerkezés után. A kitűnő versenyző szavai nyomán örömmel számolhatunk be, hogy versenyzőink helytálltak a küzdelemben, mert mind a női, mind a férfi versenyben magyar győzelem született.

— Igaz, a mezőny nem volt túlságosan erős — állapította meg tárgyilagosan Monzpart — így győzelmünket nem szabad túlértékelni. Az NDK-ban egy héttel a thüringiai verseny után rendeztek nagyobb jelentőségű versenyt és az NDK legjobbjai inkább arra készültek. A győzelmeknek természetesen így is örülünk, hiszen a férfiak mezőnyében győztes Schönviszkynek 34. nekem pedig a női kategóriában 19 ellenfelet kellett megelőznom a győzelemhez. Mindkettőnk első helye igen biztos volt, amit az időeredmények is alátámasztanak. A férfi-mezőnyben a 12 km-es, 450 m szintkülönbségű 9 ellenőrző ponttal ellátott pályát Schönviszky 77,38 perc alatt futotta be, mögötte pedig az NDK-beli Peter Konrad ideje 84,19 perc volt. A női verseny távja, 300 m. szintkülönbségű, két ellenőrző ponttal ellátott pályán 8600 m. volt. A távot 69,11 perc alatt tettem meg, utánam az NDK-s Unger 85,33 idő alatt ért célba.

A többi magyar versenyző is elért néhány jó eredményt, ez derült ki Monzpart további szavaiból. A férfiaknál Deseő az 5., Balogh a 6., Skerletz a 10. helyen végzett a 35 tagú mezőnyben. A nőknél Cser ugyancsak az 5. helyet szerezte meg, Danovszky és Balázs eredményét azonban — útvonal elhagyás címén — törölték.

Monszpárt győzelme viszont nem keltett meglepetést. „Saci-tól” megszokta a közönség és a szakvezetés is a győzelmet. A „Május 1.” emlékversenyen is biztosan harcolta ki győzelmét a Pedagógus údvöskéje a jól versenyző BEAC-lányok ellen

Fotók: Makk József

mi kétség sem fért. A „Május 1.” verseny eredményei: FF I. o.: 1. Nyitray (Bp. MÁV SC) 128.04, 2. Orsi (Bp. Spartacus) 130.15, 3. Boros (Egri Spartacus) 134.02, 4. Schönviszky (Bp. Spartacus) 135.45, 5. Danovszky (M. Labor) 138.00, 6. Balogh (Bp. Spartacus) 138.51 perc. Csapatban: 1. Bp. Spartacus I. 404.11, 2. Bp. MÁV SC 444.35 perc.

FN I. o.: 1. Monszpárt Sarolta (Bp. Pedagógus) 51.21, 2. Hegedűs Agnes (BEAC) 54.50, 3. Turchányi Piroška (BEAC) 55.25 perc. Csapatban: 1. BEAC I. 110.15, 2. Bp. Pedagógus I. 113.44 perc.

A válogatott edzője:

Most következnek a versenyévad java!

Lezárult a naptárban is az első fél esztendő. Maác Benedek, a tájékoztatói versenysport válogatottjának edzője nem szándékozik a fél évről „mérleget” készíteni, de — igaz van — úgy mond nem árt visszatekinteni az elmúlt hat hónapra. Mert az bizony hozott néhány tanulságot...

— Például azt — mondja Maác — hogy néhány versenyzőn a fáradtság tünetei mutatkoznak. Ezt a május végén megtartott egyhetes, a Lajos forrásnál rendezett edzőtáborozáson is észrevettem. A válogatott keret tagjai majdnem teljes létszámban ott voltak az edzőtáborban, volt alkalmam megfigyelni mozgásukat. A tünet nem veszélyes és érthető. Március óta úgyszólván minden vasárnapra jutott egy-egy verseny, amelyre komolyan fel kellett készülni. Most egy kis könnyítés következik, főleg a terhelést illetően, a keret munkájában.

— Nincs változás a keretben?

— Június végén, július elején kerül sor ismét a válogatott keretek kijelölésére. Ez azonban aligha lesz, hogy különösebb változtatásokat hozna. Legfeljebb a férfiak mezőnyében várhatóak kisebb mozgások. Az év második felében igen komolyan ígérkezik a hazai és a nemzetközi műsor. Minden versenyt a jövő évi világbajnoki felkészülés egy fontos állomásának kell tekinteni!

A válogatott edzője pontosan napirenden tartja a jelentősebb versenyeket. Július elején az osztrákok rendeznek nagy nemzetközi találkót, amelyen — számos ország között — a magyar versenyzők is rajthoz állnak. Igen jelentősnek ígérkezik a július közepe táján, Svédországban megrendezésre kerülő ötnapos versenysorozat, a hagyományos O-Ringen, amelynek mindennapos versenysorozata komoly megterhelést, nagy erőpróbát jelent. Még akkor is — jegyzi meg Maác —, ha tudjuk, hogy minden nap fokozatosan eszkentik a megterhelést.

— Júliusban és augusztusban egész sor nagyjelentőségű, a legjobbakat a rajthoz hívó verseny kerül lebonyolításra idehaza és az idén már Hungária Kupa néven megrendezésre kerülő augusztus 19–20-i versenyen nemzetközi szinten is képet kapunk, hogy hol tartunk, mennyit fejlődünk. Augusztusban egyébként Bulgáriában is részt veszünk egy nemzetközi versenyen, programban tehát nincs hiány.

Nincs bizony, Véleményünk — amelyet a jövő évi VB közelsége bizonyára megerősít —, hogy érdemes már ebben a sportágban is küzdeni a legjobbak közé jutásért. Évről évre érdemesebb!

Vedres József

Július 8–9. a XIII. kerületiek találkozója

Néhány szó Angyalföld természetjárásáról

Négy év és négy hónap. Ekora múltira tekinthet vissza a XIII. kerületi Természetbarát Szövetség. Mi minden történt ez idő alatt? Próbáljuk meg először a számokból kiolvasni e néhány év történetét.

Megalakulásuk évében, 1963-ban valamivel több mint kétezerkötven tagja volt az angyalföldi szövetségnek, 1967-ben pedig ez a szám meghaladja a négyezret. Ma a XIII. kerület Budapestén a második, az or-

szágban az ötödik legnagyobb szövetség. A kerületben 54 szakosztályuk működik.

Persze nem a pusztán adatokból számokat akarjuk kiemelni, hanem azt, amit a szövetség nyújt tagjainak. Évről évre olyan vonzó programokat állítottak össze, amelyek mind több természetkedvelőt nyertek meg a közös, szervezett munkának. Vonzó programokról tanúskodik az is, hogy megalakulásuk óta közel ötvenezer

kerületi dolgozót vittek el természetjárásra. A túrákat 116 vizsgázott túravezető irányítja.

És a számok nem fejeznek ki minden eredményt. Nem örökölték meg a társadalmi aktívák éveket át kitartó szorgalommal folytatott munkáját, a Társadalmi Erdel Szolgálat áldozatos tevékenységét, vagy a kerület technical területének, a Pilis egy részének sokszor nehéz körülmények között végzett technical munkáját.

A szövetség vezetői — jogosan — jelentős sikernek tulajdonítják, hogy iskolákban is atakítottak természetbarát szakosztályt. Még mindig nem elégtő viszont kapcsolatok az üzemekben dolgozó fiatalokkal. És ha már a fiatalokról van szó, említsük meg a kerület legifjabb természetbarátját, a kétéves ifj. Bálint Dénest, aki idén „betípett” a Szalag és Zsinórgyár természetjárói közé.

A XIII. kerületi Természetbarát Szövetség július 8–9-én a leányfalusi campingben rendez meg kerületi találkozóját, amelyre minden természetjárót szeretettel vár.

ERDEI ARBORÉTUM A BÜKKBEN

Új utat építettek a Bükkben a lillafüredi Hámori-tó és Jávor-kút között, át, a Bükkfennsíkon. Az út hat kilométer hosszú, építése most fejeződött be. Bükkösökön, tölgyeseken, fenyveseken át vezet az új, tájképi szépségekben, kilátópontokban rendkívül gazdag autótúr. Szinte minden kanyarodójáról új és új kilátás nyílik mindenfelé, végigszelni rajta élvezet a természetjárónak is. Az út mint idegenforgalmi érdekesség is számottevő. Eppen ezért létesített a Keletbükkli Erdőgazdaság különleges arborétumot is ezen a tájon. A tisztások s erdei legelők egy részét fákkal telepítette be; az őshonos fajtákon kívül különleges külföldi ritkaságokat is ültettek: szivarfát, kanadai vasfát, hét féle jegenyefát. A telepítést az erdőgazdaság KISS-szervezete az Ifjúsági Szövetség fennállásának tizedik évfordulójára, s a Nagy Októberi Szocialista Forradalom ötvenéves jubileumára vállalta társadalmi munkában. — Természetjárók! Ha arra járunk, vigyázzunk a létesülő szép arborétumra! Soha friss ültetésben ne taposunk!

ERDŐTŰZEK

Jóformán alig van hét, hogy a budai erdőkben tűz ne támadna: vigyázatlan sétálók, gondatlan kirándulók hulladékait el a cigarettavéget, vagy sűtnék erre a célra alkalmatlan helyen szalonát. A felelőtlen, gondatlan elemek néha sok százezer forintos kárt okoznak. Az erdők közelében rakott tűz szélhordta szikrája is sok tüzet okoz: Szombathely határában 150 000 forintos kár keletkezett, Sárkeszi határában 245 000 forint értékű fa égett le. Nagykanizsa erdejében a játszó gyerekek, Nagyszékelyen — Tolna megyében — a rözeégetők gyújtották fel az erdőt. — Természetjárók, ne járjatok égő cigarettával, pipával az erdő, minden legkisebb parázst azonnal taposatok el s a gondatlanokat figyelmeztessétek! A szalonasütő-helyet, táborítást helyét különös vigyázzal válasszatok meg. égő tűz mellett elaludni veszélyes. Nem árt, ha kulacsunkban mindig van víz!

Természetbarát TÚRAVITÓRLÁS SPORT KLUB versenynaplára

JULIUS 1–2. Nagyhajós csillagtúra a Magyar Vitorlás Szövetség és Magyar Természetbarát Szövetség rendezésében Balatonföldvári befutóval.

JULIUS 8. Fonyód. Az első természetbarát vitorlásbázis „Port Laci” felavatásának évfordulója.

JULIUS 15. Balaton Kupa TV. futama. Stófok—Tihany—Balatonfüred—Stófok. Vízügyi SC rendezésében.

JULIUS 29–30. Balatoni Kupa V. futama, „KÉK SZALAG” a Magyar Vitorlás szövetség rendezésében.

SZEPTEMBER 3. Badacsonyi Szűret Kupa, Badacsony, Veszprém megyei Természetbarát Szövetség rendezésében.

GAZDAG

PROGRAM

VÁRJA

A

VENDÉ-

GEKET

Az I. Nemzeti Rally Papszigeten

külön élményt jelent végighaladni az ősi, római kori városon, vagy végig-sétálni a Duna-parti árnyas sétányon.

Mit ígér az I. Nemzeti Rally programja?

A szervezők igen gazdag programot állítottak össze. Már az első napok is érdekesek; magyar folklort a Budapest táncegyüttes előadásában, városnézés, múzeumlátogatás, sétahajóval kirándulás a Dunakanyarba Zebegényig. Budapesti kör-séta hajóval és autóbusszal a résztvevők kívánsága szerint. Visegrádi kirándulás hajóval. Panoráma busz viszi a látogatókat a Nagyvillám és a Fellegvár megtekintésére. Solymások, íjászok és lovasok bemutatója teszi látványossá a kirándulást.

A program összeállítói arra is figyelemmel voltak, hogy a turistákat színes program várja. Augusztus 11-én a szentendrei és leányfalui camping között túracsonakok, kajakok, motorcsónakok versenye és vízisi bemutató szórakoztatja a látogatókat.

Másnap — augusztus 12-én — emléktúrát indítanak Vöröskőre. Este pedig megrendezik Szentendrén a camping-bált.

A program zárásaként augusztus 13-án autós ügyességi versenyre kerül sor Visegrádon — a Fellegvár—Nagyvillám—Fekete-hegy — útvonalán, a Magyar Autóklub rendezésében.

Mindezzel még korántsem soroltuk fel a sokféle és sokoldalú programot, a filmvetítéseket, a szakácsversenyt, az éjszakai budapesti kirándulást és a záró táborítést, mely gazdagítja a szórakozási lehetőséget.

Mint a rendező bizottságtól megtudtuk, a FICC tagállamokból külföldi résztvevőket is várnak az I. Nemzeti Rallyre.

A Pest megyei Idegenforgalmi Hivatal felkészül a több száz vendég és turista fogadására. Korszerűsítették a közvilágítást, fedett terasz, szalonnasütőhely, gázkonyha, zuhanyzó, strand, élelmiszerbolt és szákszermélyes bisztró várja a vendégeket.

A természetbarátok azt várják a találkozótól, hogy ismét gyarapodik azoknak a tábora, akik megkedvelik a Dunakanyart és a jövőben mind többen keresik fel ezt a festői vidéket, Szentendrét, Visegrádot, Leányfalut, Zebegényt, ahol a túra- és szórakozási lehetőségek szinte korlátlanok.

g. b.

Az idén először tartják meg a Nemzeti Rallyt augusztus 7—13 között, a szentendrei Papszigeten a Magyar Camping és Caravanning Club, valamint a Pest megyei Idegenforgalmi Hivatal rendezésében. A szervező bizottságban helyet kapott Szilas Lászlóné is, a Magyar Természetbarát Szövetség Camping Bizottságának vezetője.

A Papszigeti campinget 1963-ban létesítették, ma mint elsőosztályú, nemzetközi tábor szerepel a nyilvánosságban. A festői szigeten ezer személyt tudnak elhelyezni motelszobákban, faházakban, sátrakban és a táborozók által hozott, vagy bérelt felszerelésekben.

A sziget már régóta kedvelt kirándulólhelye a környéknek. A 11-es közlekedési út a parton halad el, aki gépkocsival érkezik könnyen eljut a táborhoz, hiszen a szigetre is bekötő út vezet. A szentendrei HÉV végállomáson pedig autóbusz várja az érkezőket. A gyalogtúrásoknak

Július gazdag programot kínál az utazóknak. A sok érdekes rendezvény, vagy kellemes kirándulólhely közül megemlítünk néhányat, amelyet érdemes úticélul kitűzni.

A Balaton nyáron több mint 400 programmal várja vendégeit. Jó szórakozást ígérnek az IBUSZ yachtkirándulásai, vagy az esti cigányzenés sétahajózások. Igénybe lehet venni a vizitaxi szolgáltatást, és részt vehetünk vízisi-oktatáson is. A hónap színes eseménye a július 29—30-án Balatonföldváron megrendezett Folklor Napok. Júl. 5., 12., 19., 26. — ezeken a napokon orgonahangversenyt tartanak Tihanyban.

Sportesemények: júl. 28—30. Országos lovasbajnokság Stófokon, 29—30-án Ba-

UTAZÁS — CAMPING — KIRÁNDULÁS

latoni kékszalag vitorlásverseny.

A Dunakanyarban júl. 19—30. között kerül sor a XII. Nemzetközi Dunatúrára. Július 8-án a Gyulai Várjátékok, 22-én pedig a hagyományos Szegedi Szabadtéri Játékok kezdődnek. Pécsen a Mecseki Karnevál, Beregen a Beregi Lakodalom ünnepeit rendezik meg ebben a hónapban.

Bővelkednek szórakoztató, látványos eseményekben a június végén kezdődött és július 17-ig tartó Soproni Ünnepi Hetek. A programból kiemelkedik a Balett-est, a Haydn-Kertben megrendezendő barokkmuzsika-est. Július 10-én Győr-Sopron megye fiataljai adnak műsort, majd az ün-

nepségsorozat utolsó napjaiban az Állami Operaház művészeinek előadásában láthatjuk a Bánk bánt. Ezenkívül még kiállításokon, sporteseményeken vehetnek részt a látogatók.

Júliusi túrát ajánlunk a pápai járásba, ahol a Bakony-hegység és a Rába-part természeti szépségei kellemes kirándulást, pihenést biztosítanak. Felejthetetlen élményt nyújt a népi hagyományok bemutatása, a horgászat, vagy a bakonyi vadászat. Szállás: bakonybéli turistaház, a farkasgyepűi camping, és a 75 személyes döbrönte turistaház.

Jó fogást ígér a horgászoknak a Velencei tó, egész évi bérletet is lehet váltani

az IBUSZ-tól. A tavon naponta három sétahajó közlekedik.

És most néhány szót a campingekről, amelyek közül 30 tóparton, 9 folyó mellett, 8 hegyekben, erdőben, 7 strand- és gyógyfürdő közelében fekszik, a többi pedig nagyobb városok mellett, üdülőkörzeten. A budapesti római-parti, a szentendrei, papszigeti, a balatonfüredi, a fonyód-béla-telepi, a debreceni, a toka-ji és a szolnoki campingeket különösen ajánljuk a turisták figyelmébe, mert ezek a táborhelyek idén FICC-jelzést kaptak, ami annyit jelent, hogy nemzetközileg elismert színvonalúak, tehát teljes kényelmet nyújtanak.

Kellemes üdülést! Jó szórakozást!

(Ifj. Szitnyai)

Kedvezően alakul a magyar—jugoszláv turistaforgalom

Magasrangú jugoszláv idegenforgalmi szakemberek tájékoztatták a magyar sajtó képviselőit Jugoszlávia turisztikájáról. Mlada Stanimirovic a belgrádi PUTNIK-iroda vezetője a gyors ütemben fejlődő turizmus jelenét és távlatait ismertette.

A háború előtt alig 250 kilométernyi autópáttal rendelkeztek, napjainkban több mint 10 ezer kilométer hosszúságú sztrádák szelik át Jugoszláviát. Hasonlóan gyors ivelésű a szállodai férőhelyek gyarapodása: a háború előtti 40 ezer szállodai férőhellyel szemben ma 200 ezer vendéget tudnak elszállásolni hotelekben, s ezenkívül 300 ezer turista fogadására alkalmas campingek épültek ki a leglátogatottabb centrumokban. A terv: 1970-ig további 100 ezer szállodai férőhelyet építeni.

A PUTNIK vezetője elmondotta, hogy az 1963. évi 1 millió külföldi turistával szemben az elmúlt év során 3 és félmillió külföldi vendéget fogadtak, s az idei szezon végéig számításuk szerint 4 millió külföldi üdülő és 16 millió átutazó látogat el Jugoszláviába.

A természeti szépségeken kívül a nyári programok is csábítóak: Nyári Játékok Szplitben, számarverseny Pirán, szimbolikus vitézi játék Korcsulában, operafesztivál Opatijában, eredeti spanyol bikaviadal Noviszádban.

Dubrovnik

Nemzetközi Duna Verseny Belgrádban és még számos esemény tarkítja a Jugoszláviát felkereső turista napjait.

Az IBUSZ és a PUTNIK együttműködéséről szólva a két ország idegenforgalmi szakemberei kedvező helyzetről számoltak be. Ma már kialakult gyakorlat, hogy a Jugoszláviába induló turisták az IBUSZ irodáiban biztosíthatják devizakeretük terhére a szállást, a programokon való részvételi lehetőséget. A két szervezet telex útján órák alatt cserél információt és így rövid idő alatt biztosítják ügyfeleik kérésének teljesítését.

K. L.

KELLEMES ÉS KÖNNYŰ SÉTA

Új turistautak a Budai-hegyekben

autóbusz végállomását. A túravonal hossza 6,5 km, szintkülönbsége 210 m.

A második út sárga jelzéssel a nagykovácsi tanácsházától indul ki, együtt haladva az Anna-órházhoz vezető zöld sáv jelzéssel. A falu utolsó házánál az út kettéválik: a zöld a balra vezető úton folytatódik, míg a sárga jelzés a hatalmas szántó, illetve gyümölcsös kerítése mellett a már távolban látható erdő irányába tart. Jobbra a Kutya-hegy és Nagyszénás, míg balra a Vöröspocsolyáshát, és a Nagykopasz erdős gerince, csúcsa látható. Jó félórás gyaloglás után elérjük az erdő szelét, a gyümölcsös eddig vezető kerítése megszűnik, de a sárga jelzés is, mert innen a régi közforgalmú Perbál—Nagykovácsi út a vezetők. Lassan emelkedik az út, kopasz gerincre érünk. Itt kettévágzik az út, a jobb oldali Kutya-hegy irányába fordul, a mi utunk azonban a bal oldali, amely néhány lépés után az eddig követett irányban folytatódik. Most már szintben a gerincen haladunk, megjelenik a fehér mészkő, amelyről Fehér útnak neveztek el ezt az útvonalat. Pazar kilátás nyílik innen a hegyvonulatokra és a földekre. Alattunk a Zsámbéki medence, benne Telki, Budajenő, és túránk távoli végpontja, Perbál község.

A gerincen folytatjuk utunkat, amely két völgy között lassan, majd mind jobban letenni kezd. Elérjük a vadvédelmi terület kerítését, ahol ismét találkozunk a sárga jelzéssel. A

Útban az Anna órházhoz

kerítés kapuján kilépve, jobbra fordulunk, és egy széles földútra térünk. Kezdetben az erdő kerítését követjük, majd egy hatalmas gyümölcsöshöz érünk. Innen már jól látható Perbál is.

Megérkezünk a falu első házaihoz. Itt rátérünk a piliscabai műútra, amely egyben Perbál község főutcája is. Rövidesen elérjük a szövetkezeti vendéglőnél levő MÁVAUT állomást. Az útvonal hossza 11 km, szintkülönbség 210 m.

A harmadik új turistaút a Budakeszi—Telki műúton a pátyi útelágazástól indul ki a zöld kereszt jelzéssel. Ennek a mintegy 3 km-es útnak az Anna-órház a végpontja, ahol csatlakozik a Telki—Nagykovácsi közötti zöld sáv jelzéshez.

A most leírt turistaútvonalakkal gazdagabb lett a budapesti természetbarátok túraterréje. Nemcsak új vidékekkel ismertetnek meg, hanem a Budai-hegyek legszebb részeire visznek el az új turistajelzések. Könnyen elérhetők a fővárosból és a költségek is minimálisak.

Lajos Ferenc

Az Anna-órház

A Budapesti Természetbarát Szövetség az erdészeti szervekkel kötött megállapodás alapján három turista-utat jelzett le a Budai-hegyekben, amelyekről az alábbiakban tájékoztatjuk olvasóinkat.

A zöld sáv jelzés Telki községen az autóbuszállomástól indul ki, és az iskolát, valamint a templomot jobbra elhagyva, a futballpályánál jobbra fordulva a hegyek felé vezet. A községből kiérve utunk lassan emelkedik. Visszafordulva, a Telki-katlan szép zöld színeiben gyönyörködhetünk, utunk irányában pedig a Telki-hegy és a Nagykopasz csúcsait láthatjuk. Nemsokára kiérünk egy kerti sétautakkal ellátott, smaragd zöld füvel borított rétre, amelynek közepén utunk egyik célja; a hangulatos Anna-vadászház található.

A további út jobbról, balról cserjés erdővel borított területen halad. A széles utat balra elhagyva, egy nyíladákon vezető ösvényhez érünk. Most már meredek lejtőn haladva egy kapun át elérjük az előbbi széles utat, s a távolban feltűnnek Nagykovácsi piros tetejű háza. Szántóföldek között érjük el a községet, és a templomnál találjuk a 63-as

SURÁNY és HORÁNY

A DUNA PARTJÁN

Másfélórás hajóút a Szentendrei-szigetnek ez a vonzó pontja. Felsőgöddel szemben. De eljuthatunk Surányba Budapestről vonattal is, vagy óránként induló autóbusszal, Felsőgöddön keresztül. Onnan motorcsónak visz át a vízre.

Surány és a vele szomszédos Horány dunai üdülők. „Bennszülött” lakossága mindössze néhány család, egyébként mindkét telep a nyaralók birodalma. Az utóbbi évek folyamán gombamódra nőttek ki a földből a vikendházak. A kisebb-nagyobb nyaralók, vidám élet fészke lett Surány és Horány is.

Az iskolaévi végén megélelni a két telep, gyerekek lármája veri fel a csöndet. A nyári hónapokban megjelennek a vadevezősök: tarka sátrak tűnnek elő a fák közül, csónakok hevernek a homokra húzva, kis alkalmi konyhák füstölögnek az árnyékban, de nagy forgalmat bonyolít le a kikötő két kisvendéglője, a közismert surányi és horányi csárda is. Egyéb szórakozóhely aztán nincs is a szigeten. A nyaralók szerint ez nem is baj.

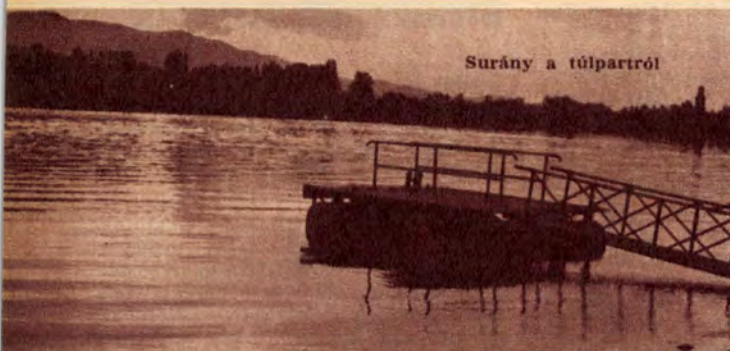
A surányiak a Vác felőli oldalon néhány perc alatt elérhetnek egy fiatal fákkal, füves tisztásokkal ékes kis erdőt. Horány felé indulva viszont a gát belső oldalán kis tavak lepik meg a kirándulókat. Horány alatt római híd maradványait találjuk.

Száraz időjárásban jól érzi magát itt a sivatagos földhöz szokott árvalányhaj, és a fehér harangjaival pompázó gyönyörű yucca. Hazai fánk közül a forró meleget is tűró jegenyenyárfa, ezüstnyárfa és az akác kedvelik legjobban a szigetet. Kár, hogy — nem tudni milyen meggondolásból — az utóbbi években módszeresen irtják a hatalmas, egészséges ezüstnyárfákat. A telepet nagy kiterjedésű homoki szőlők határolják: pócsmegyeriek szorgoskodnak bennük.

Tavasszal kellemes látvány a virágborult ezernyi gyümölcsfa. A háttérben kéklő pilisi hegyek, mint a díszletek. Legszébb mégis a táj ősszel, amikor a szőlőkben és kis kertekben kimosolyognak a gyümölcsök.

A téli vasárnapokon is megélelni a telep. Surány szerelmesei kijárnak, s itt töltenek néhány szabad órát.

Györy Aranka

Surány a túlpartról

Néhány szó a „turizmus-pavilon”-hoz

A vásár főútvonalán épült turizmus-pavilon jól szimbolizálta szerepünket a nemzetközi méretekben megélelniült turisztika területén. Az emeletes, korszerű csarnok az ország tájegységein kalauzolta a látogatót. Talál e kalauzolás azért hagyott maga után némi hiányérzetet, mert elsősorban műzeumokkal ismerkedhettünk és a rendezők nem válogattak tablókhöz anyagot a turisztika olyan jelentős létesítményeiről mint például a Balaton, a Duna-kanyar kempingjei, a Kiliánteplői tábor, a turista házak szépielő hálózata... Amikor a kezdeményezését dicsérik és

hangot adunk a „turizmus”-pavilon építőihez címzett elismeréseknek, a jövőbe mutató javaslatnak is helye van: nyisson ez a pavilon 1968-ban tágas ablakot hazánk tájaira és mutassa be a vásárlatógatóknak idegenforgalmunk, turisztikánk új arculatát.

Orvendetes, hogy bővül a turisták érdekeit szolgáló választék, sportboltjainkban viszontláthatjuk a BNV-n kiállított gyorsfűzők, ruházati cikkek, vízi túra és camping felszerelések, sátrak, utánfutók darabjait, s a legtöbb ciccik bő választékban máris, vagy a közeljövőben kapható lesz.

KIRÁNDULÁSON,
TÚRÁN
FOGYASSZON
ALKOHOLMENTES
VALÓDI

**GYÜMÖLCS-
LEVET!**

MAGYAR TÁJAK, MAGYAR LANTON

VÍZSZINTES: 1. Kén és fluor vegyjele. 3. Idézet Garay János egyik verséből (a második sor, zárt betűk: F, D) 9. Gyógynövény. 10. Referens. 13. Fogadószo. 15. Atterjedő, messzire elhangzó. 16. Folyadékkal felönt. 17. A Halotti Beszéd egyik szava. 19... rózsza (a víz színén úszó virág) 20. Régi nép. köréből származnak a magyarok. 21. Az idézet első sora (zárt betűk: O, A) 23. Titokban figyel. 24. Faanyaggal borít, bélel. 25. Nikkel és nitrogén vegyjele. 26. L. T. 27. Polinézia harmadik legnagyobb szigetcsoportja. 29. Méh-termék. 31. S. T. 32. ... Hikmet (kiváló török költő) 33. A szél, a vihar hangja. 34. M. B. 36. ... fut. 37. Birák, tanárok hosszú köpenye némely országban. 39. Nemzeti Vállalat. 40. Tibeti háziállat. 42. Elraktározás. 44. A tetejére. 46. Földmunkát végez. 47. Kiemelkedés a föld felszínén. 48. Gondoz. 49. Halfajta, a Földközi-tengerben él. 50. Okori völgy Görögországban, ünnepi játékokat rendeztek itt. 51. Altatószerrel megtöltött. 53. Újszerű, haladó, a korral fejlődő. 54. Szomjúságcsillapító (névelővel) 56. Az olasz skála három különböző hangjegye.

FÜGGŐLEGES: 1. Illatos. 2. Receptre rendel. 3. A Nőtanács rövidített neve. 4. E N N. 5. Gallium vegyjele. 6. Ú E. 7. Korlát része (!) 8. Nagyon beteg, egészségtelen rossz az állapota. 9. Szárazföld, amelyet minden oldalról víz vesz körül. 11. Vízben élő állat (névelővel) 12. Fülgyulladás (orvosi kifejezés) 14. Négykerekű könnyű kocsí, homokfutó.

16. A versidézet befejező sora (zárt betűk: Á, A) 17. Magyar szobrász (keresztnevének kezdőbetűjével) 18. Kap betűl, keverve. 21. Elő-Ázsia nagy nyelvcsaládjának tagjai. 22. Csodálkozva nézés, szemlélődés. 27. Só, angolul. 28. A versidézet harmadik sora (zárt betűk: T, Z) 30. Kulcsra járó szerkezet. 33. Bolgár fejedelem Árpád idejében. 35. Közép-Amerikából származó kultúrnövény (édes burgonya). 37. Üveggyáráról ismert helység Komárom megyében. 38. Lásd a 46. vízszintest. 39. A Szovjetunió sik-ságairól Háromszék vidékére beáramló hideg szél. 41. Tanítás, gyakorlás által fejlesztli. 43. Kaszáló. 44. Régész, a magyar művészet-történet úttörője (1815-89) keresztnevének kezdőbetűjével. 45. Korcsolya, a gyermek szavával. 47. Óvodák. 50. ...ilyent! (csodálkozás kifejezése) 52. Maró folyadék. 53. Micsodán? 55. Római 51. 56. Fordított kötőszó.

Beküldendő a vízszintes 21., 3., függőleges 28. és 16. sz. sorok megfejtése. Határidő: július 15.

Előző számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése: A természetbarát szakosítályok várják a motorosokat.

Sok kedvezményt nyújt a túramotoros klub.

Könyvjutalmat nyert: Vásárhelyi Béla Bp. XVI. Mátyásföld, Széchenyi u. 18. Kelecsényi Lajos Bp. II. Dimitrov u. 10. Varga Sándorné Vecsés, Katona J. u. 14. Boros Mihály Kiskunfélegyháza, Hunyadi u. 31. Halász Ferenc Miskolc I. Kinizsi u. 45.

GYENGÉDSÉG

Hogyan lettem TURISTA

Szeretném önkritikusan elmondani: Hogyan lettem természetkedvelő turista?

Még a tavasz elején történt, hogy szombaton utaztunk a feleségemmel. Mit csináljunk vasárnap? Meccs nincs, a moziban minden filmet láttunk és mintha a televízió is összeesküdött volna ellenük.

— Kirándulunk — mondta a feleségem a tőle megszokott határozottsággal.

— Amen — hagytam rá békésen és olvastam volna tovább, de nejem elvette tőlem az újságot.

— De hová rándulunk ki?

— Ahová a kedved tartja kedvesem. Svábhegy, Aquincum, esetleg Szentendre...

— Nagymező!

— Az hol van?

Kár volt kérdezniem, másnap úgyis megtudtam. Felkeltünk már jó korán és a Keletből vonattal utaztunk Pásztóra. Eddig még kellemes volt az út. Megfejtettem négy rejtvényt és aludtam is egy keveset. Pásztón viszont nem kaptunk autóbusz csatlakozást. A vasúti forgalmista készségesen felvilágosított, hogy szinte egyenes úton eljuthatunk Nagymezőre, ha van kedvünk tizenhat kilométert gyalogolni. Már éppen azt akartam mondani, hogy... „van a fészkes...” amikor drága nejem megelőzött:

— Az csak természetes, hiszen kirándulni jöttünk, mi turisták vagyunk. Igaz Lajos?

Nekivágtunk.

Mondanom sem kell, hogy én cipeltem a hátizsákot és az aktatáskát a piperével. Feleségem pedig a retikült és a turistabotot. Az út nem volt valami sima, de elég nagy emelkedőkkel tarkított. A táj nagyon szép. A Mátra vonulata szinte karnyújtásnyira van innen, de azért jobb oda autóbusszal utazni — gondoltam.

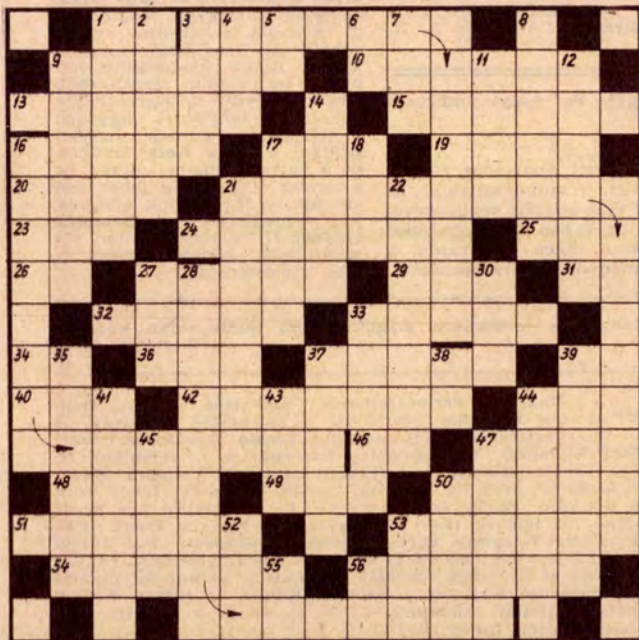
Szó ami szó, frissen megérkeztünk a nagymezői turistaházhoz. Igen szép út volt és kellemes, langyos, tavaszi idő. A feleségem fújtatott én viszont férfias erőm teljében kihúztam magam: csak ennyi volt az egész? — és körülnéztem.

Egy vérbeli turista társaság közepébe cseppentünk. Azonnal elkaptak, hogy milyen volt az út, láttunk e kis rókát és mi a véleményünk az erdőirtásról, nagyon elcsúfítja a tájat. Persze mindenről volt véleményünk és azt is határozottan kijelentettük, hogy ilyen gyakorlott turistáknak, mint mi, meg sem kottyant ez a tizenhat kilométer.

Este azután felszedelőzködött a társaság és most már dalolva és együtt tettük meg visszafelé a tizenhat kilométert.

Másnap reggel első dolog volt betelefonálni az osztályvezetőmnek, hogy egy nap szabadságot kérek családi okok miatt. Nem bírtam felkelni. Viszont beléptünk a turista szakosztályba, mert a harminckét kilométert mégsem lehet csak úgy veszni hagyni...

—gáldonyi—

HÍREK

Tízkilométeres emléktúra. Három megye — Heves, Szolnok és Hajdú-Bihar fiataljai, mintegy tizenkét ezren az ősszel, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom ötvenedik évfordulója tiszteletére emléktúrárt rendeznek a 39-es dandár hősi harcainak színhelyére. A fiatalok tíz-kilométeres útvonalon közelítik meg Poroszlót. Este végig a Tisza partján emléktűzeket gyújtanak.

A június 9—10-re hirdetett Budapesti Természetbarátok Találkozója, a rossz időjárás miatt elmaradt.

A lengyel „SWIATOWID” c. turista magazin szerkesztőségének meghívására 10 napot Lengyelországban töltöttek a baráti országok turista lapjainak szerkesztői. A tanácskozások során megállapodást írtak alá a kölcsönös információk kicserélésére és a kapcsolatok elmélyítésére.

Postás természetbarátok találkozója. Az ország minden részéből érkeztek a postás természetbarátok a május 6-án és 7-én Szántódon megrendezett találkozóra. Az emlékeztető programból: Turista ki mit tud a Balatonról és Zala megyéről, műsoros táborúzt, tájékoztatót, tájismereti verseny a Tihanyi félszigeten és túrákra is indultak a postások. A találkozó sikeres volt a Magyarországi P. S. E. Természetbarát Szakosztályt illeti dicséret.

Nemzetközi „Turista és Kamping” fotókiállítás rendez Béla Plankán a Turista Hotelben a Jugoszláv Turista Szövetség. Az Eszperantista Fotó-, Film és Magnetofon-amatőrök Nemzetközi Szövetsége megalakulásának 10. évfordulója és a turizmus nemzetközi éve alkalmából rendezett kiállításra a magyar természetjáró fotósok is küldhetnek 13x18 cm nagyságú színes és fehér-fekete felvételeket. Cím: Turista Hotelo „Esperanto”, Najdan Rakić reprezentantó de I. L. E. F. Bela Planka (Serbio) Jugoszlavia. A kiállítás dátuma: július 23—24.

Obudára és a Szabadsághegyre szervez városismertető sétát a Budapesti Természetbarát Klub. Mindkettőt dr. Pápa Miklós vezeti. Az obudai sétát találkozója: július 14-én pénteken 18 órakor a 11-es villamos Margit-hídi végállomása-

nál. A szabadsághegyi találkozó augusztus 11-én pénteken 18 órakor lesz a Fogaskerekű városmajori végállomásánál. Részvételi díj mindkét rendezvényen 5 Ft. Jegyek a BTSZ Tájékoztató Szolgálatánál igényelhetők. (V. ker. Váci u. 58. kedd, szerda, csütörtök 14—18 óra között.)

A Kecskeméti Spartacus Sportkör a közelmúltban újjáalakította hosszabb ideje szünetelő természetbarát szakosztályát. Már ebben az évben hat túrát szerveztek. A szakosztály taglétszáma eddig 61 fő.

A nagyvázsonyi vár falainál az elmúlt évben sorozatos ledőlés kezdődött. Különösen a déli és északi falnál támadtak, nagy hézagok és a déli fal ovális támpillérel is megerőskedtek. A vár árkat a látogatók elől el kellett zárni. A székesszévférvári műemléki kirendeltség dolgozója már május hónapban elkezdte az új falak felrakását, amely munka június végére fejeződik be és akkor ismét az összes árkok járhatóak lesznek.

Sümege évszázados régi épületét, a Fő utcában álló egykori nagyvendéglő egyszemélyes tömbjét lebontották. A múlt században minden nevezetes eseményt ebben az épületben folyt le, a követválasztások, mulatózások, nagy bálók és ott működött a Kisfaludy Sándor által alapított Kaszinó is. Helyére korszerű lakóház épül.

Megalakult a Kaposvári Spartacus Sportkör természetbarát szakosztálya. Célul tűzték ki, hogy néhány útvonalat még ebben az évben turista-jelzéssel látnak el.

Cseréppen nevelt

HAVASI GYOPÁRT

azonnal szállít virágozva:

TURISTÁKNAK a 25,— Ft-os árból 20% engedménnyel

Büdy kertészet

Dunaharaszti, Batthyány u. 11.

Telefon: Dh. 80

Felsőörs nagy építészeti emlékének, a XII. századból származó templomnak kívül még egy értékes műemlékkel dicsekedhet. A XVIII. század közepéről származó prépostszállal, amely a felszabadulás után szükségglakóházzá alakult át.

Az Országos Műemléki Felügyelőség most megkezdte az épület teljes helyreállítását, a községi Tanács pedig a lakók kiköltöztetését. A templom felé néző főhomlokzatán cukrászdat létesítenek korhű bútorokkal, többi részébe pedig kis-

Tömegsportversenyeket rendez a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója tiszteletére a Hortobágyi Állami Gazdaság MEDOSZ sportegyesülete. A versenyeket nyolc sportágban május-tól november 20-ig bonyolítják le. Atlétika, asztalitenisz, kézilabda, labdarúgás, röplabda, sportlövészet, sakk és természetjárás szerepel a sportágak között.

A Ruházati Spartacus turistáinak szép terve, a Pilisszentlászlótlól Visegrádig azonos magasságban húzódó panoráma sétány létesítése szépen halad előre. A sétányon 3 emlékhelyet építenek, melyeket elhunyt turistáikról neveznek el.

Hagyományos csillagtúráját május 14-én rendezte meg a VI. kerületi Természetbarát Szövetség. A cél ezúttal a Kevélynyergyi turistaház volt, ahol 18 szakosztály 240 tagja jelent meg. A szövetség elnöksége itt nyújtotta át a túrázóknak mimóféltési jelvényének „Ifjúsgági” fokozatát az 5 éves Tóth Ildikónak és a 6 éves Papp Tominak.

Új kiállítás nyílt Sárospatakon június 17-én. A mintegy 30 teremből álló kiállításon — amelyet a Nemzeti Múzeum munkatársai rendeztek — XVI. századi varbelsőt, a Rákóczi családra vonatkozó tárgyakat, a Rákóczi szabadságharcra kapcsolt dokumentumokat és XVI—XVII. századi fegyvereket, bútorokat mutatnak be, valamint emléket állítanak az 1708-as sárospataki országgyűlésnek is.

vendéglő és helyi múzeum jön.

Az Újpesti Spartacus természetbarát szakosztálya az OKISZ Sportosztály segítségével ebben az évben is megrendezi augusztus végén Noszvajon, a hagyományos sátorábróztatást.

Címlapunk az országjáró diákok füredli találkozásán készült. (Wormser felv.)

Nyugdíjas klub — természetjárással

Örömmel jelenthetjük, hogy a Várkerületben is megalakult a nyugdíjasok klubja.

A Várkerületben több mint háromezerfős nyugdíjas évi, akik közül sokan ma is szívesen vesznek részt természetjárásban. Legfőbb célunk, hogy nyugdíjasaink klubéletük mellett minél többet járják a természetet, ami nemcsak kellemesebbé teszi pihenésüket, de egészségi szempontból is előnyös számukra. Híreinket rendszeresen beküldjük a Turistának

Varga Géza Ernő

A Spartacus nagy találkozója

A Spartacus természetbarátok negyedévenként egy-egy nagyobb szabású közös találkozót rendeznek. A nyáreleji nagy találkozót a Budai Spartacus rendezte, Tóth Ferenc h. szakosztályvezető szakszerű és lelkes irányításával a Galga menti Ecskendői erdőben. Püspökhatvanból indultak az Ecskendői erdő mélyén meghúzódó igen kedves Rózsakút irányába. A Rózsakút melletti hosszabb pihenő alatt tanácskoztak a szakosztályvezetők, kicserélték elgondolásaikat különösen abban a tekintetben: hogyan hozhatnák a természetbarát szakosztályokat minél erősebb testvéri közelségbe egymáshoz. A több, mint félszáz természetbarátot számláló találkozás résztvevőinek egy része a Rózsakút tájékán túrázott, másik része a Zaackőhegyi irányában szelte át a Gödöllői Erdőgazdaság által kiváló karban tartott Ecskendői erdőt — az aszói természetjárók kedvenc területét.

ÚJ TURISTAKÖNYVEK

Holényi László: Gerecse Útikalauz.

A Sport Könyvkiadó legújabb tetszetős külsejű kiadványaként a Gerecse-hegyvidék ismertetője jelent meg a tájat jeleltül ismerő Holényi László tollából. Az útkönyv szerkesztésén és élvezetes stílusban írt műveit „A Vértes édestestvérét”, a tatal térségon és a Duna között elterülő komárom—esztergomi tájat, ezt a turisztikailag is megnyerő vidéket. Az útkönyv „Általános ismeretek” fejezetében gazdagon szól a földrajzi, földtani, természetrajzi, történelmi s ipari vonatkozásokról, majd pontos túsúterveket ad mind gyalogosoknak, mind kérekpárosoknak, de vízi túrázóknak, barlangkutatóknak és sízőknek is. A kitűnően megírt és Gerecseben nélkülözhetetlen útkönyv mellé csatolt térképről a naplajtó már megírta véleményét: a térkép terjedelmében, anyagában, formájában is csekély. Nem ábrázolja a teljes Gerecset s ez nagy hiba; hiányzik a tárgyalni terület alsó harmada, a kék-túra kezdővonal is. Remélhető, hogy a könyv újabb kiadásához nagyobb terjedelmű, részletesebb térképet nyújt a Kartográfiai Vállalat. A tényérnyi nagyságú s jellegtelen címlap helyett például a Nagy Gete részletesebb rajzát adhatta volna! Ez a térkép — így még fehér fótt maradt. — Hirt adunk arról is, hogy megjelent a Zemplén hegyeség Útikalauza, szintén rég nélkülözött könyv. Ismertetésre visszatérünk. —

Turista a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztést fel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség Budapest, V., Rosenberg házaspár u. 1., félemelet 11. Telefon: 113-493. Kladja: az Ifjúsgági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kladásért fel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3,— Ft. Előfizetési ára egész évre 32,— Ft, félévre 16,— Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlapirodánál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bármely postahivatalban. Csekk-számlaszám: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Kiskereskedelmi Vállalat. Budapest, I., Fő u. 32. és a Kultúra külföldi képviselői. Index: 25 814.

A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrzük meg és nem küldjük vissza.

67.792 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

JÚLIUSI MÉLYHÓ

Július első napja volt, párás, ködös napsütés; fönt a Lengyel Öttó fölött még fehérlett a hó. Életemben aznap lattam először a Tátrát — és rendhagyó módon nem is déli oldaláról, hanem rögtön a komor, északi oldal felől. Második napja tapostuk már az Árva völgyét, Námesztóról gyalogszelrel küzdöttük át magunkat a Fekete Dunajec süppedős mocsárvidékén s egyetlen rohammal vágattunk Nowy Targig, hogy elérjük a zakopanei vonatot.

Apró felhőpamatok ültek a Szvica csúcsa fölött, amikor tétován álldogáltunk a postaépület sarkánál. Kocsit, autót reméltünk, hogy szíveségből átvigyen Javorinára, vissza a határon. Turistaruhas, vidámszemű lengyel férfi tologatott egy gyerek-kocsit s vágyódva méregetett végig bennünket, három diákot. Nyilván apai kötelességeket rótt rá a kocsiiban sirdogáló kicsi lengyelfi, holott legszívesebben ő is nekivágott volna a messzi szikláknak.

— Hová, fiatalurak?

— Javorinára s Tátralomnicra.

— Ekkora felszereléssel, sima országúton, ilyen erővel? Én bizony szégyelleném magam. Nem volna kedvük inkább átérezkedni a hágókon? Kicsit magasabb, kicsit fárasztóbb, ezerszer szebb.

— Mégcsak térképünk sincs a Lengyel Tátráról.

De a gondos apa már kézbe kapartotta a tájat, minden sziklacsúcot. Papírt ragadott s irányt, jelzést, tavakat, turistaházat, hágót lerajzolt. Csak éppen a havat s a ködöt nem, azt eltitkolta önzetlenül. Ellenállhatatlan volt. Végül megrázta kezünket, cuclit dugott az apró lengyelfi szájába s kelet helyett délnek fordította székjainkat.

Hárman baktattunk. Kettőnk sarka aznap taposta először a Tátra gránitját, csak harmadikunk, Ödön ismerete a hegységet, de ő is csak a déli oldalt. Ösztöneben bizott szilárdul. Rögtön aznap meg is tanultam, hogy jó ösztön sokszor sokkal többet ér, mint bármilyen iránytű — s állíthatom ezt bátran még akkor is, ha zordul fenyegetnek büszke kompasztulajdonosok. Mert a ránkhullott mély ködben, hóban, nyirokban eltakart jelzések útján, láncok, kampók, kérmények és horhosok útvesztőjében, görgeteg kövek között egyedül Ödön ösztöne, fiatalon is jó hegyi elméje vezetett bennünket. Különben félúton ottveszünk.

Mert ezeröttszáz magasságban orvul ránktenyerelt a nyúlós, sötét köd. Szítálva jelentkezett, rosszindulatúan. Kezdetben sötét fenyők védtek, mire azonban a vén Goryczková asszony tanyájához értünk, eltűnt az erdő, gyalogfenyő vette át uralmát, síkossá vált a pázsit. Soha nem értettem meg, hogyan jutott valakinek eszébe ilyen magasan tanyát verni. Fölötte már csak a hómező volt. Vén,

gorál asszony, golyvásnyakú fiával lakott együtt, két kecskéjük, néhány juhuk és tehenük társaságában. Hat szem főtt krumplit s fejenként tizenegy söröspohár aludtjelet szereztünk tőle, dohányért. Még láttuk, hogy a fiú a dohány miatt mily ádázul dönteti a kedves mamát.

A jelzések elvesztek a szűz hóban. Mi voltunk az elsők abban az évben, akik útát törtünk a Zawrat-hágóhoz. Térdig érő havat tapostunk. És jobb is, hogy nem láttunk semmit. Alattunk csak sejlett a háromszáz méter mély szakadék, a jég teteje megfagyott, folyton bereccsent. Beleszúrta s benne felejtettem a botom. Ödönnek kalapját fújta le a szél, de utána sem nyúlhatott, különben ő is a kalappal gurul. Mélyen alattunk komorlott az Öttó.

Aztán megcsúsztam. Hangtalan zuhantam hanyatt s hemperegtem bele a semmibe. Ödön haladt utolsónak, ha ki nem teszi a lábát s fenn nem akadok, sosem találak meg. Összeszorított foggal nyomtuk előre magunkat, gyufát próbáltunk gyújtogatni a szélben, hogy láthassuk a jelzést; kézzel, lábbal, könyökkel kapartuk a havat. Láncok következtek és kampók, sziklahorgok. Ha tapasztalt hegymászók vagyunk, fel sem vesszük őket. De, mondom, első napunk volt ez a Tátrában, Khádé Gézával.

A Zawrat-hágó 2160 méter magas. Miként, hány óra alatt, mely kínlódásokkal vergődtünk fel, miért nem sodort le a szél, hogyan kapaszkodtunk több kétségbeeséssel, mint szakértelemmel a sziklaperembe: magam sem tudom. Vékony vászonruhánkat hasogatta a szél, kezünk odafagyott a vashoz, a szikla éle horzsolta, éhünket-szomjunkat feledtük. A szél ide-oda lebegtette a felhőfüggönyt. Amikor ellebbentette: nem mertünk lábnunk alá nézni, nehogy szédüljünk, amikor visszacibálta: orrunkig nem láttunk. Időnként fekete katlanok ásitottak a mélyből felénk, a tavak.

Délután öt tájban Ödön belerúgott a sziürke sziklába:

— Azt hiszem nincs följebb, ez a Zawrat teteje.

Lehanyaglottunk a nedves gránitra. A kölyökvihar szétrántotta a függönyt s jutalmul felvillantotta az egész lengyel oldalt, el, talán Krakóig. Előttünk komorlott a Lengyel Tátra a maga gyönyörű vadsgájában, a zölddel, szürkével, a tavakkal, s a hómezőkkel. De az éhség hirtelen

Felhő és naptény (A szerző felv.)

kitört rajtunk és nem volt mit ennünk. A zawrati kitérőre nem számítottunk reggel. Üres gyomorral rémüldöztünk lefelé, bámultuk a fenséges világot, aligha hittük volna reggel, hogy idáig vergődünk. Didegettünk kegyetlenül.

Kövek koppantak alattunk. Két fekete pont közeledett, egyre nagyobbodván. Fél óra múlva felértek ők is. Két lengyel diák.

— Megelőztetek — lihegték — mi akartunk az idei úttörők lenni. De, ha magyarok vagytok, nem sajnáljuk.

Náluk a mi számunkra is akadt egy kis sligovica, vajás kenyér. Megosztották velünk, cukrot is kaptunk. S rövid szakmai vita következett: Ők úgy vélték, hogy a Halas-tavi menházat jobbról menve érik el. Ödönt jó ösztöne balra húzta. Még két órát ereszkedtünk lefelé s megint csak Loysch Ödön ösztöne győzött, nemhiába késmárki fi volt. A lengyelek csak éjfélkor zuhantak be a házba, megkerülték az egész Csibirinát, pedig térképük is volt.

Az már csak gyerekjátéknak tűnt — egy nap alatt tapasztalt, vén Tátra-járókná edzettük magunkat —, hogy máskor leszálltunk a Halastó patakja mellett, felszálltunk a Fehérpatak völgyén, megjártuk a Poduplaszky völgyet, másztuk a Fagyott tó alatti kínzó kőgörgöteget, meglovagoltuk a Lengyel-nyereg 2230-as magasát — bírta a fiatal tudó —, de amikor a Tarpatok zuhatagjai mentén taposva a puha ösvényt, Füredekre érkezünk, úgy vágunk magunkat végig mégis az első padon, hogy sajogni is elfelejtettünk magunknak. Álló óra hosszat fel se tápázkodtunk. Aztán megvizsgáltuk hátságunk mélyét. Mi maradt?

Egyetlen duplakonzerv. Hideg, nyúlós, mint a kocsonya.

Bevágtunk hősiesen, a maradék csokoládéval. Utána melán húztunk egyet a Hoffmann-csöppekből. De éhes gyomrunk hasító fájdalmát ez sem csillapította már. Mentünkben is mentholt lihegtünk.

Tátralomnicon, az áldottan kedves Kuszmannéknál két napig csak faltunk. Harmadnap pedig olvashattuk nevünket a késmárki Karpathenpostban, pedig mindennek igazán csak a zakopanei turista-apa volt az oka!

Szombathy Viktor

Napsugár-sátor
3600—4600 Ft

Csónai matrac 585,—
Ft-től 510,— Ft-ig.
Matracpumpa 38,— Ft

Campingszekrény polcos 150,—
Ft, akasztós 120,— Ft

Víztároló 70,— Ft

KORSZERŰ PIHENÉS — CAMPINGEZÉS de csak korszerű felszereléssel!

A campingezés nem nagy múltra tekint vissza hazánkban, de ez alatt a rövid idő alatt is igen nagy népszerűségre tett szert. A campingezést mint pihenési formát a szép és izléses felszerelési tárgyak is igen kedvelté teszi. Ma már számos korszerű és izléses camping-cikk áll a vásárlók rendelkezésére.

Az alábbiakban hívjuk fel olvasóink figyelmét néhány olyan cikkre, mely biztosítja a kényelmet.

Elsősorban a sátrakra kívánjuk a figyelmet felhívni. A Sport-, Hangszer és Játéktáru Nagykereskedelmi Vállalat május hónapban rendezte meg a hagyományos CAMPING KIÁLLITÁST. Ezen a kiállításon számos cikk került bemutatásra, így többek közt a NAPSUGÁR sátorcsalád is. A sátor 4 személy kényelmes elhelyezésére alkalmas, nyeregretetős csomagúla alakú. Alvóhely biztosítására külön felső fenéketétes rész szolgál. A sátrat fémvázra lehet kifestíteni. Ára 4650 Ft és 5700 Ft.

A SZTÁR II. elnevezésű sátor már 6 személy kényelmes elhelyezésére alkalmas, szintén nyeregretetős csomagúla alakú. Az alvó részen kívül a sátorhoz külön főzőfülke is csatlakozik, ára 8300 Ft.

A korszerűen felszerelt sátor biztosítja a pihenni vágyók kényelmét. A campingezéshez elsősorban olyan cikkeket vigyünk magunkkal, melyet többféle képpen tudunk kihasználni. Vízen, szárazon egyaránt a kényelmet, a jó szórakozást biztosítják a gumirozott vászonborítású matracok, melyek színekben és mintázatban igen

nagy választékban állnak a vásárlók rendelkezésére 252 Ft-tól 520 Ft-ig. Itt említjük meg a kevésbé ismert csónakmatracokat, melyek szintén vízen és vízparton egyaránt szolgálják a campingezők pihenését. Ára mérettől és minőségtől függően 585 Ft-tól 910 Ft-ig terjed.

A fáradságos matracfelfújástól kímél a matracpumpa, mely 38 Ft-os áron kapható.

A belső berendezéshez ajánljuk az alumíniumvázaz, ragasztott vagy mintás vászonhuzatú campingágyat. Ára 570 Ft.

Ruhák elhelyezésére kiválóan alkalmas a CAMPING-SZEKRÉNY, mely polcos és akasztós kivitelben készül. Ára 150 Ft és 120 Ft.

Víztárolásra, hordásra igen megfelelő a gumirozott vászonból készített VÍZTÁROLÓ, mely csappal van ellátva, ára: 70 Ft.

A kényelmet szolgálja a RABA CAMPING-ASZTAL, ára 280 Ft., a CAMPING-ÜLŐKE, ára 80 Ft.

Autósoknak ajánljuk az autofix gyorsétkezőt, mely 2 termoszból és 1 turistadobozból áll. A készletet 2 pánt segítségével az autóülés háttámlájához lehet erősíteni. Ára 190 Ft. A CAMPING-étkezészet 2 személy részére teljes étkezési felszerelést tartalmaz, ára 490 Ft.

Csak néhány felszerelési tárgyat mutattunk be, ezenkívül még számos sport- és campingcikk teszi kényelmessé a pihenést, melyek megvásárolhatók a sportboltokban, az áltami és szövethetkezeti áruházak sportosztályain. (x)

Campingágy 570,— Ft

Rába campingasztal 280,— Ft
Campingülőke 80,— Ft
Autófix gyorsétkező 190,— Ft
Camping étkezészet 490,— Ft

Turista

UTAZÁS
CAMPING
KIRÁNDULÁS

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1967. AUGUSZTUS
XIII. ÉVFOLYAM 8. SZÁM
ÁRA 3 FT

A felszabadulást követő években, amikor a Velencei-tó déli partjának üdülő települései épencsak talpraálltak a hullámozó harcok viharainak csapkodásából, nagyon kevesen gondolták, hogy másfél-két évtizeddel utóbb milyen fejlődési távlatok nyílnak meg ennek a főváros közelében fekvő szép tónak, tóvidéknek életében. Más helyzetből érdeklődve a tó iránt, már jó tizenöt évvel ezelőtt arról írtam, hogy ez a víz bámulatos idegenforgalmi lehetőségeket rejtget regényes nádasai között, például sokezer hazai és külföldi horgászát képzeltem el a 26 négyzetkilométer kiterjedésű, s Közép-Európában szinte egyedülálló nádas vízre, arról álmodoztam, hogy amint gazdaságilag megerősödünk, amint a városokban élő tömegek fokozatosan özőnlenek ki a rideg falak közül a természetbe, a tó különböző részein cölöpépítményeket emelnek, lesz itt bőven horgásztanya, sőt vízi szállodarendszert is létesíthetünk a partoktól távoli nádszigetek között.

Azóta sok minden történt a Velencei-tó életében. Talpra álltak a déli part települései, kisebb-nagyobb üdülők százait rakták össze szorgalmas kezek Velencén, Velence-fürdőn, Gárdonyiban, s főként Agárdon. Megerősödött a Velencei Tavi Intéző Bizottság, megerősödtek a területileg érdekelt tanácsok, megszületett a tó regionális fejlesztési terve, megkezdődött a déli part korszerű rendezése, s évről évre egyre nagyobb tömegek utaznak ide Budapestről, Székesfehérvárról, de az ország távolabbi részeiből is. S amint hallom, látom, örvedetesen élénkül a természetjárók érdeklődése is a tó iránt. Azt, hogy mi mindennel várja ez a tó, a tóvidék a turistákat, lehetetlen egy ilyen kiterjedelmű cikkben összefoglalni, hiszen vízparton annyi a lehetőség, hogy egy kalap alatt nem is lehet beszélni róla. Az északi oldal hegyvidéke nem ismeretlen, lehet, hogy sok turista a tó fejlődéstörténetéről is tud egyet-mást, tudja például, hogy kő és bronzkori leletekre bukkantak valamikor Pákozdi környékén, tudja, hogy halászskultúrájának emlékei a római korba nyúlnak vissza, hogy a tó hajdan a székesfehérvári kaptalan birtokát képezte, hogy a Velencei elnevezés nem az itáliai Veneziától származik, hanem onnan maradt ránk, hogy a hajdani halászok szeljelző, háló szárító póznáit velencé-

nek nevezték, hogy Herman Ottó tizenegy halfajtát számlált meg a tóban, s hogy északi partján vezetett a rómaiak Savariát Aquincummal összekötő hadiútja.

Természetes, hogy e vázlatosan, s a teljesség minden igénye nélkül felrajzolt történelmi „térképet” nem árt tudnia annak, aki napjainkban vízi túrára készül a Velencei-tóra, de talán fontosabb olyan természeti adottságokkal megismerkedni, amelyeket eddig jóformán csak a tó csónakon barangoló szerelmesei ismer-

tek. Szép lehet egy túra keretében húsz perc alatt áthajózázni Agárdról a Szúnyog-szigetre, így is elszakadhat az ember a parttól, belekuk-

talajtól — vagy sohasem érintkezett azzal. A régi halásznyelv nevezte el szakadtnak ezeket a sokszor tekintélyes nagyságú lebegő nádasokat, melyek közül a kisebbek talán egy-egy nagy szigetről váltak le, s régi megfigyelők szerint úszó lápok, a nagyrészt nyugati széljárás elindítja és úsztatja, amíg nagyobb nádasban el nem akadnak. Ismerek embereket, akik húsz-harminc éve járják a tavat, egyikük se tudott olyan szakadatt mutatni, amely az utóbbi évtizedek alatt változtatta volna a helyét. Persze a természet játékaiban mit számít két-három évtized! Lehet, hogy egyik-másik szakadtja valamikor, a múlt században indult el a pákozdi partról, s most egyhelyben áll, sűrű nádszővevénye között vastag földréteget raktak a porhordó szelek, ez meggazdagodott a vegetáció rothadásából eredő anyagokkal, s ma helyenként dús növényzet tenyészik rajta.

Mindezt azért említem, mert szép turista élmény kiadó csónakázás közben megkeresni ezeket a különös tavi képződményeket, s ha nem is lehet valamennyin „partra” szállni, elgyönyörködhet az ember Európaszerte egyedülálló szépségükben. Természetes, hogy láttnivaló nemcsak ennyi akad a Velencei-tavon. Jól felszerelt, biztonságos csónakkal át lehet evezni az északi part vadregényes „fekete” vizeire, száz és száz kisebb-nagyobb öblöt, csatornát találni a turista, gyönyörködhet a nádvilág rejtelmeiben, a tó madárvilágának hangos tereferelésében.

Ha egyszer hely es alkalom adódik, e rövidre szabott bevezetés után, érdemes lesz kiadósabb tájékoztatót is adnunk a tó iránt érdeklődő vízi turistáknak. Arra nem lenne érdemes helyet-időt fordítani, hol találhatóak vendéglőket, vagy éjjeli szállást, de arra igen, hogyan igazodjanak el a tavon, hogyan közlekedjenek a nádvilágban, hol-merre keressék a szép láttnivalókat, s hogyan tartsák tiszteletben a halászok kenyérkereső készségeit, a horgászok megjelölt állásait, melyeket sajnos nagyon sok „nem hivatásos” turista lelkiismeretlenül megbolygat. A turistának ezen a vizen, mint az erdő-ségében, nemcsak az élvezetes vízi kóborlás lenne a feladata, hanem az is, hogy az erdők rendjének őrzéséhez hasonlóan, a víz rendjére is ügyeljen.

Ormos Gerő

AZ ÓRIÁS- HARCSÁK BIRODAL- MÁBAN

kanthat a tó igazi képébe, de mennyivel többet kaphat, aki csónakba ül és bevez a kacskaringós átjárókon a belső tisztásokra, melyeknek vizén, különösen a kisebb-nagyobb öblök környékén tizenöt-húsz méterről gyönyörködhet a szárcsák fickándozásában, ahol a csónak vi-rágzó hínárszőnyegen siklik bonyolult kis csatornákon, s ahol megtalálhatja a turista a tó ritka szépségű, titokzatos szakadtjait, melyek alatt óriásharcsák és kapitális pontyok élvezik az ember tehetetlenségét: ide halász-horgász képtelen követni őket, mert a szokványos nádasnak tűnő terület elszakadt az al-

Alkonyat a Velencei-tónál

Nyár az agárdi strandon

SOPRON

A LÜKTETŐ MÚZEUM-VÁROS

Két követe van Sopronnak szerte magyar földön: vörösbora és illatos cikláménje. Eljutnak a követei Pestig, pedig Sopron Magyarország legnyugatibb városa, a határnál fekszik. A 600 méter magas, erdőborította Soproni hegység és a Fertő-tó mentén emelkedő, erdős halmok között futó Ikva patak völgyében, s a hólepte Alpok közelében fekszik, Közel van Bécshez. S Győrből, Szombathelyről, Bécs felől s Kőszegről futnak a vonatok és járművek szüntelen a festői szép magyar határvárosba. Sopron a múltban sokszor főbejárata volt az országnak. Királyt is koronázott, országgyűlést is tartott.

A 45 ezer lakosú Sopron építészeti formakincsek dögében egységes város, innen van, hogy egységes hangulatot is áraszt. 1676-ban óriás tűzvész pusztított Sopronban, akkor elhamvadt a középkori Sopron, s lépett elő a mai kései reneszánsz és barokk stílusú város, amelynek utolsó nemes vonásait a Széchenyi-ház klasszicizáló homlokzata képviseli.

Sopronnak, mint minden egységes városnak, van egy jelképe: a 61 méter magas, karcsú, elegáns Várostorony. Alsó része Árpádkori, loggiás erkély-sora reneszánsz, réz-sisakja pedig a nyitott lámpással együtt barokk. Így együtt jelenti a város minden korszakát. Szép szobros kapuja pedig azt a hűséget képviseli, amellyel Magyarországhoz ragaszkodott, amikor népszavazással Ausztriához csábitották, az első világháború után. A torony mellett álló városháza 1895-ben épült, amikor még nem volt műemlékvédelem nálunk, s ostobán hagyták lebontani a régi, XV. századbéli városházát. Ebben az épületben a tanács hivatalain kívül helyet foglal a levéltár is. Az őrsi ötezer középkori oklevéllel együtt IV. László király 1277-ben kelt becses pergamenjét, amellyel szabad királyi várossá avatja Sopront. Legrégibb, XV. századbéli — magyar nyelvű virágénekünk is innen való, s

ugyanolyan korú a soproni magyar—latin szótártöredék is. Lajtha László pedig néhány évvel ezelőtt Sopronban találta meg a népajkán az ősi magyar virasztó-énekeket.

A város eredeti neve az

Kilátás a Bécsi dombról a Belvárosra

ómagyar Suprun személynévből származik. Idrisi arab földrajzíró 1153-ban már Sopronként emlegeti a várost. A német helynév — Ödenburg — háromszáz évvel későbbi. Soha Sopron nem volt se német se osztrák terület. Históriaja a magyar szellem és eseménytörténet gazdag krónikája, Berzsenyi, Kis János, Petőfi, Széchenyi, Liszt neve fénylik benne.

A Gambrinus-ház előtti finom arányú téren hazánk egyik legszebb csúcsíves temploma fogadja a látogatót, a kecses, szép tornyú Kecse-templom. A mellette levő egykori bencés kolostorban XIV. századból származó csúcsíves terem, középkori freskó-maradványokkal lepi meg szeműnket. De ilyen műzeális meglepetések lépten-nyomon érik az embert Sopronban. Élő múzeum ez a város. A templom előtt egy pazar barokk szobor, pár lépésnyire a híres Storno-ház, kapuján a kopogtató. Ebben a házban készült Bécs győzelmes ostromára Mátyás király. A szomszédban Sopron híres polgármestere Lackner Kristóf, a művész lakota, aki katona volt

A Színház utca 31. számú ház udvarán 1840 körül épült, női alakkal díszített kútát találjuk

s jogász is, mint ahogy azóta is a soproniak mind tudósok és ezermesterek, simogatják, szépítik városukat, vigyáznak rá, mint a szemük fényére, hogy győzze az idegenforgalom szolgálatát, mert ebből is élnie kell.

Az enyhén lejtő Tempom-utcán jutunk el a falba illesztett római sírkövekhez. Mert Sopron a magyar honfoglalás előtt Scarbantia néven római város volt, a napsütötte Pannónia nyugati őrhelye. 1944 karácsonján bombazápor érte Sopront, s némely részét teljesen tönkretette. A szétdőlt házakat azóta szakszerűen helyreállították, sőt régi bástyákat s falakat is szabadítottak fel. Mennyi látnivalót rejt ez a város, mennyi tanulságot, felismerést.

A Várostoronyból kilépve végigjárhatjuk a várövnél kívüli Sopront. Itt volt a felvonóhíd, s ezen áthaladva a várkerületbe érünk, ahol a barokk-házak közé rokokó-házak vegyülnek. Váltakozatos utca ez, boltokkal, átjáróházakkal, ódon cégekkel. A tulsó oldalon, a Fehér ló fogadóban vendégelte meg katonáival

együtt Zrínyi Miklóst a soproni tanács. Akkor a soproni polgárok dísz: Vitnyédi ügyvéd volt, Zrínyi törhetetlen híve, a soproni diákok mecénása. Széchenyi István szobra amott a nagy társadalmi reformátort idézi, aki selyempárt, takarékpénztárt, gőzmalmot és vasutat adott szűkebb hazájának. A Berzsenyi gimnázium, az egykori híres evangélikus líceum. a jakobinus diákokra és hazafias tanárookra hívja fel a figyelmet. A Liszt-múzeum gyűjteményei századok soproni kultúrájáról regélnek. Csak a soproni színháznak még nincs állandó társulata, holott színházéhes ez a város s megbecsül minden szép játéket.

A tizenegyholdas Erzsébet-park körül gyárak sorakoznak. A sörgyárban főzik a zamatos soproni árpalevet, a lakatosáru-gyár készíti a legszebb magyar kilincseket, a fafeldolgozógyár ajtókat és ablakokat állít elő, tügyára, selyemgyára, ruhagyára van Sopronnak, több tízezernyi munkással. Főleg a textilipara nevezetes, országos jellegű. És Sopron iskolaváros is, tízezer diákja, erdőmérnöki és faipari mérnöki főiskolája, botanikus kertje messze kiemelkedik iskolavárosaink közül. S hogy Sopron gyógyhely és üdülőtelep, azt mindenki tudja. A csönd, a jó levegő, a védett hegyoldalak szanatóriuma és szállodái, a jó modorú kiszolgálás és vendéglátás hívja a belföldi és külföldi vendégeket Sopronba. Mód van rá, hogy művész-teleppé is váljon, annyi kitűnő piktora városa. Szépül-épül és növekszik tehát Sopron, öröm oda benézni s nagyot szívni a fenyőillatú tiszta levegőből.

Szalain Rezső

HÁRMAN A MELEGHEGYNEK

Egy Vörös Meteor, egy Postás természettjáró s egy Budai Spartacus ballag a tűző napon a dinnyési álmásról Pákozdi felé. Úgy látszik, nincs jobb dolgunk, mint az árnyék-talan aszfalton kocogni, holott jobbat is tehetnénk: beborulhatnánk a Velencei tóba s hal módján benne is lubickolnánk egész nap. A part tele tanka sátrakkal, fickándozókkal, póre napozókkal, virágos házacskákkal, a vizen billeg egy vitorla, bologat a nádas, még a madár is fészken csücsül, mi meg itt emelgetjük a lábunkat a szárazföldön, olykor enyhítve csak szomjunkt az eperfáról. De az eper meleg is, poros is, pillanatok alatt lila lesz tőle minden újjunk. Tépett, vén eperfák ezek, aligha újítják őket, hiszen az utat is másfelé építik már, a közelben halad az új balatoni műút. Dohog egy markológép javában.

Pákozdon zárva az italbolt, csukott a népbolt, nem akad egy pohár szóda sem. Almos hétköznap délelőtt. Bordószínűben izzanak a kerti futórózsák; az ökölnagyságú, tömött, virágok végigkísérik útunkat Sukoróig s vissza Velencéig. Tarkón szúr a nap, vág, mint a kés. Két társam legalább fejére tesz valami kis fehér sapkatüneteményt, jómagamnak csak tenyerem marad. A falu végén sőhajva kaptatunk domb ellen s ami árnyékot ad, mindössze egy vékony akácerdő, az is rövid. A faluvégi *Bella-fürdő* felől idehallatszik a vidám lucskolás. Úszómedencében gyönyörödik a gyerek, nem minden írgység nélkül pillantunk oda.

Azokat ott lenn nem hajtja a szenvedély: ingó-bingó gránitköveket keresni, napzaporozta domboldaltól pillantani le a Velencei tó szürkés-zöldjére, álmodozva nézni messzi erdők felé. A Meteor-társnak még egy másik szenvedélye is van: az Érintési Pontok újabb vizsgáját teszi maga örömeire, Ezüstjelvényre utazik. Már van ma egy pecsétje az állomásról, egy pedig a pákozdi postáról. A postafőnök némi gyanak-

vással nézte az Útilapot, aztán mégis ráütötte a pecsétet.

— Esetleg vettem volna egy bélyegget, arra föltétlen ráverte volna — véli a Meteor, mert a mai penzum: négy pecsét. Meg is fogja szerezni.

Most térképet, iránytűt hámoz elő, noha minden kellék nélkül is vonulhatunk toronyiránt, minden kő és szikla idelátszik, olyan a táj, mint egy térkép. És sokkal jobb, mint amit kezünkben tartunk. Felkapaszkodunk a *Sárhegy tetejére* — porzik most, akár a Szahara — s a domboldalak úgy kirakták elének a különféle köveket, a Gombát, a Pogánykővet, az Oroszlánfejet s megannyi mást, hogy alig győzzük sorbavenni őket. Szegeződnek az égnek mint az expresszív szobrok a Múcsarnokban — maga Henry Moore is csuklana az örömtől, ha látná —; Postás barátunk engedelmesen tapasztal meg minden sziklát, jómagam új neveket próbálok költeni az ódon alakzatokra, fantázia dolga csupán, a kő nem haragszik érte.

A Gomba olyan is, akár egy dinyés tál, esetleg tők, az Oroszlán-sziklát nézheted harcias beduinnek. Lehet, hogy a Pogánykőn valóban áldoztak eleink.

Odalenn rezeg a tó fölötti július heve. A *Mezőség* párába vész. Füttyög a balatoni gyors.

Annai a szikla a hatalmas terepen, mintha óriások labdázta volna itt.

A kétszáz millió év sokat koptatott, gyalult rajtuk, végül is meghagyta nekünk, örömeinkre. Abban reménykedünk, hogy a Természetvédelmi Hivatal kerek táblája a kirándulókat is újabb kétszáz millió évig figyelmezteti: ne tördeljék a sziklákat, hanem óvton-óvják a Mindenség e vidám remekeit. Szemetet úgyis hagynak a kirádulók, legálább ezer esz-

Nyitva az ajtó, kutya sincs (Szombathy felv.)

tendőre valót. Hogy van kedvük itt is szemtelni!

Birkanyáj legel a közelben, a kis, fürgő kutya megpróbál bennünket is terelni. Feltűnik egy marhacsorda, aztán hirtelen ködbe vész, mint a délibáb. Juhok, marhák eltűnnek.

Helyettük lepkék libegnek az ágak között. Gyíkok osonnak.

Az Ezüstjelvény Váradosa nem enged sem a térképből, sem a negyvennyolcból, bosszantja, hogy más a térkép és más a terep. A negyvennyolc maradhat. A pákozdi csata obeliszkjét veszi be iránynak s biztatom, maradjunk meg ősi tapasztalatom mellett: ha átlátszó a terep, nyit a táj s ha tudjuk, hová megyünk és látjuk magunk előtt a célt, akkor nem kell térkép sem, hiszen nem terepfutásból vizsgálunk. De akinek térképet, iránytűt adott kezébe végzete, az már csak elbánnik velünk s önmagával. Így hát ballagunk le s föl a kopár, alig-fás tájon. A fátlanság oka némileg a pákozdi termelészövetkezet is: a fehérvári káptalan hajdani erdejét régi állapotában hagyja, kopárul, gondozatlanul. Ezen a kövesnek maradt talajon fásítani kellene: fenyővel, tölgyvel.

Találkozunk is a jóízű nevű *Hurkavölgy* bejáratánál négy pákozdiszekeressel, fagyökereket emelgetnek ki a földből. Megkapják a turisták tanácsát: *fásítsanak, mert ebek harmincadján marad az erdő.*

— Mi csak az akácot szeretjük, könnyen nő, hamar vághatjuk!

Sohasem értjük meg egymást; természetjárók és erdészek haragja az akác, falusiak öröme viszont ez. Ennél fogva szívesen elbeszélgetnek a pákozdiakkal — egy „belevaló” humoros faemelgetővel máris váltjuk a vidám szót — de éhes a Postás, siet a Meteor, lohólok utánuk az *Angelika-forrás* felé.

A *Polák hegy*, a *Hurka-völgy* s a *Bodza-völgy* végre tölgyes árnyat kínál, alattuk bőven ömlik a patak. Hogy a tömött vízfolyás honnan került elő, relytély, mert mint Athéné Zeus fejéből, úgy pattan elének hir-

Ötven autóval és ötven motorkerékpárral érkezett hazánkba a Lengyel Természetbarát Szövetség 250 tagú küldöttsége. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója tiszteletére indított Béke-túra útvonala Katowice — Prága — Budapest volt. Lengyel barátaink a csehszlovák fővárosból egy napra a Balatonhoz mentek, majd három napon át ismerkedtek Budapesttel. Vendégeink ünnepélyesen megkoszorúzták a Gellért-hegyi Szabadság-szobrot.

telen. Kezdeté azonban nincs. Megbújva érkezett.

Az iránytű, az óra s a nem mindig pontos térkép együtt: ebédidőt jelez. Gyanum, hogy az Angelika-forrást is kissé oldalaslág tünteti föl a térkép. Már csak a Pákozdvárban bízom, kicsi földhalmát könnyű megtalálni. A forrás vize édes, hús. De jó, hogy ideteremtették! A környéken heverő szemét azonban annyi, hogy ebbe már nemcsak a pestiek, hanem a fehérváriak is beledolgozhattak. Lehet azonban, hogy iskola járt erre, gondatlan nevelővel. Hogy volt lelkiismeretük ilyen szeméthalmom között ebédelni!

Odakinn, a forrás fölötti fenyéren úgy teleszórja a napfény a halvány Bakonyt, a lebegő Vértest, az alanti tavat, a Mezőséget s a közeli Meleghegyet, oly bágyasztóan kellemes, oly illatos, puha, smaragdszín s oly magukfeledten kergetőznek a virágok körül a lepkék, hogy legszívesebben bűjőcskát játszanék a két magamkorú útitársal, vagy legalábbis tovább ásnám Pákozdvárát, hátha ott felejtett számunkra egy bronzkarpercet a hajdani törzsfőnökné aszszony.

Mint a gyerek, aki meglóg a többiektől, kergetem önmagam a fennsíknak tetsző gyepes hepe-hupákon s mászom föl a Sorhegy pirosköves tetejére, ködlő Bakonyt s közeli Meleghegyet bámulni. Kézzel fognám meg a Likaskövet s más ingókövek hegyét — de másfél kilométer.

A fehér nyíl itt már jól irányít. A Csepegő források mellett jóllakva sétálunk lefelé, harangvirágok kíséretével. Közelednek a gyümölcsösök, a szőlők, a sukorói pincék, a kicsi hegyi házak. Valaki hosszan potyogtatta el a zöldborsót s egy másik valaki utána ballaghatott, sorra felszedette, kibelezte, megette. Érik a szőlő, piros az alma.

Minden kutya megkötve. Harapós ebek világa ez, pedig de szívesen megsimogatnám azt a kis gubancos feketét, a villogó szürkét!

S most hirtelen szembe mosolyog velünk a domboldalra futó Sukoró, a maga két templomával, virágos kertjeivel, nádtetős házaival. Vidám a Postás, mert végre leértünk a tó mellé s autóbuszra várhatunk, vidám a Meteor, mert újabb pecsétet szerez a csárdásnetől, vidám vagyok én is, mert legalább málnaszörpöt kaphatok. S még az autóbusz indulása előtt végső rohamnak megfutom a templomdombot; körüljárhatom a kálvinisták templomát, ahol 48-ban Percelék a pákozdi csata tervét beszélték meg. Rózsák itt is minden kertben, nádfedelek, ápolit, új házak, csak az iskola kopott, szinte düledező.

Útközben, kiránduláson

FOGYASSZON
ALKOHOLMENTES

gyümölcslevet

Hogy azonban őszi esőzésekortól mekkora lehet az agyagos sár, hegynek menet és dombról lefelé csúszván az utcákon, azon rémüldözni sincs bátorságom! — vajon mekkora csizmákkal másszák?

Aztán még egy kettős örömmel is szolgál ez a bájos Sukoró: ritkán láthat az ember annyi széparcú, kedves gyereket, mint itt; mintha gyűteményes kötete lenne derűs, jóképű

gyerekeknek és — mert ez sem utolsó — mindegyik barátságosan köszön. Ez már a szülők s a nevelők dicsérete.

Aztán köszönök én is neked, Sukoró: nagyon kedves falu vagy.

Talán még a dühös ebekkel is megbarátkozom. A cukor mennyisége nem fog számítani.

Szombathy Viktor

PESTERZSÉBET

Utoljára 1950-ben változtak meg Budapest határai. Az addigi 14 kerülethez akkor csatoltak még nyolcat, közigazgatásilag szentesítve azt a régebben is ismertényt, hogy megszületett: Nagybudapest. Egész sor város és község került akkor a fővároshoz, s a Budapest-sétákat aligha fejezhetnénk be méltóbban, mintha ezek közül látogatunk meg egyet. Legyen hát az a forradalmi múltjáról híres Pesterzsébet, amely 17 év óta a budapesti kerületek sorában — Soroksárral együtt — a XX. sorszámot kapta.

A mostani kép, amely a Pesterzsébetre érkezőt fogadja, eléggé szélsőséges: öreg, földszintes házak közt emelkedik jónéhány új épület. Egy jókora részen pedig éppen bontás folyik: régi erzsébeti házak egész sorai tűnnek el hamarosan, hogy helyettük felépüljenek Pesterzsébet városközpontjának új, öt-tíz szintes házai, korszerű otthonok adva mintegy 5—6000 lakosnak.

Az 1848—49. évi szabadságharc előtt másfélezer lelket számolt az egész környék, száz esztendővel ezelőtt pedig, a kiegyezés táján, a lakosság száma az ötszázat sem érte el.

Neve sem volt még akkor ennek a néptelen vidéknek. Inkább afféle pusztaság volt, helyenként tölgyerdőkkel tarkítva, s ez utóbbiak terméséről kapta a Gubacs elnevezést, amelyre ma már csak néhány kilo-

méterrel odébb utal a Gubacsi út. Az egész környék Mária Terézia obsitos testőrének, Grassalkovich hercegnek az uradalmához tartozott. A parcellázási kísérletek eleinte nem jártak sikerrel, 1864-ben már vásárolt itt telket néhány soroksári meg lőrinci lakos, azzal a céllal, hogy kertészkedjék rajta. De út semerre sem vezetett, terményeiket legfeljebb a Dunán szállíthatták a fejlődni kezdő Pestre s ezért alig-alig találtak követőkre az első telepesek, négy esztendeig.

Aztán hirtelen megindult a fejlődés. A Grassalkovichok kihaltak, birtokaikat országos hírverés közepette verték dobra egy angol cég megbízottai. Az árverésen olyan nemzeti nagyságok is megjelentek, mint Jókai Mór, méregették a telkeket, tervezték a jövőjét — mert dunai kirándulóhelyet akartak itt alapítani. Hanem ebből a tervezetésből semmi sem lett. Hamarosan elkezdődött a házépítés, 1870. június 14-én pedig már — legalábbis nevében — megszületett a falu. Azaz hogy — egyszerre kettő. A kiegyezés párti telektulajdonosok bizonyára azzal igyekeztek jó pontot szerezni a hatalmasságoknál, hogy telepüket Ferenc József felesegéről Erzsébetfalvának keresztelték. Kissé kefebbre, Kispest felé pedig a nyakas 48-asok megalapították Kossuthfalvát. De a fejlődést a sok vita sem akaszthatta már meg. Anynyira, hogy a századfordu-

lón 15 ezer, húsz évvel később 40 ezer lakost számoltak, 1924-ben pedig már kinőttek a községi keretből, s éppen ötven évvel azután, hogy Soroksártól előljárási kirendeltség felállítását kérték, önálló várossá alakultak. Igaz, hogy a nevek akkor is nagy vita támadt. Voltak olyan javaslatok, hogy legyen Kossuthváros, 1919-ben pedig Leninváros lett Erzsébetfalvából. A kurzuslovagok Kossuthban is a haladás jelképét látták, megriadtak tőle — s az új város a Pesterzsébet nevet kapta, újabb nyolc év múltán pedig az egyházi hatalmasságok javaslatára Pestszenterzsébetre változtatják a város nevet.

Az Erzsébet téren volt a nagygyűlés, amelyen Kun Béla jelenlétében határozták el az erzsébetiek, hogy városuk felveszi Lenin nevet. Ma emléktábla őrzi az esemény emlékét a tér sarkán.

De szinte minden utcán lehetne emléktáblákat elhelyezni. A Jutagyrában 1918 augusztusában volt a világnak talán első „fordított sztrájkja”, amikor az éhbérért dolgozó munkások és gyermekek nem akarták elhagyni a gyárat, a tőkés rendőröket hívott, s azok kíméletlenül kardlapták a nőket és gyerekeket. Az erzsébeti utcákon vonultak fel 1931 januárjában ötezen, 1932 júliusában tízezen „Munkát, kenyeret!” követelve, s még autójából is kirángatták dr. Chikán Bélát, az akkori — és panamai, hamisításai miatt évekig állásától felfüggesztett, de visszahelyezett — polgármestert.

Emléktábla hirdeti az első munkásotthon emlékét a Posta utca és Izabella utca sarkán. Az első csepeli sztrájkolók közt szép számmal voltak erzsébetfalvaiak, s itt volt gyűléshelyük, sztrájktanácsuk. Itt határozták el azt is, hogy sztrájkjal követelik a Fegyvergyártót: fizessék ki a ledolgozott túlórákat. Hosszú harc volt, de végül siker koronázta. A gyár fizetett — a vasasok pedig úgy döntöttek, hogy az egyszerre kapott nagy összeg-

ből saját munkásotthont építenek. Így született a „Csili”.

Nevét onnan kapta, hogy eredetileg a Csillag utca 2. számú telken kezdtek az építkezést, később a 4. és a 6. is hozzáerült. Egészen 1944-ig sok harc és munkásmozgalmi esemény színhelye volt a Csili, amelyet a német megszállás első napjaiban elkoboztak az erzsébeti munkásoktól, nem sokkal később pedig bombatalálat érte. A felszabadulás után újjáépült, még szebb, még nagyobb lett, mint azelőtt volt, s ma már évente 400 ezer körül jár látogatóinak száma. Egy ideig a budapesti Nemzeti Színház kamaraszínháza is működött falai között.

A Csilivel együtt és a harcok során az erzsébeti házaknak a fele jelentékenyen megsérült, 480 ház pedig teljesen elpusztult. Húsz év alatt azonban nem csak a háborús károkat heverte ki az immár 120 ezer lakost számláló városrész, de sok új épület is épült. A második ötéves tervben 880 új lakást adtak át. Az egykor sötét „külvárosi” utcákon 350 higanygözlámpa árasztja a fényt — s a következő években ezek száma tovább növekszik. Épül az új városközpont a Dózsa György út — Kossuth Lajos utca — Vörösmarthy utca és Nagy Sándor utca által határolt négyszögben. Valahol azon a tájon, ahol az első telepesek házai álltak.

Valaha munkanélküliekről, éhező gyermekekről, tömegnyomoráról volt híres Pestszenterzsébet. 1932-ben, amikor így keresztelték el — kilencezer éhezőt tartottak nyilván a városban. Általános volt a gyermekmunka — olcsóbb munkaerő volt, mint a felnőtt férfi. Ma 70 oktatási intézményben 17 ezernél többen tanulnak — a gyerekek mellett felnőttek is, akiknek a maguk idején nem volt lehetőségük a műveltség alapjainak elsajátítására.

A múltira Erzsébeten — egyre inkább csak az emléktáblák utalnak.

Várkonyi Endre

A tanácselnök asztalán levelek tömege. Turisták, campingezők, kirándulók, idegenek és hazaiak érdeklődnek hol kapnak szállást, milyen az ellátás Badacsonyban. Csak így: „Badacsonyban”. Pedig a Balatonfelvidék fővárosa, csak földrajzilag Badacsony. Közigazgatásilag Badacsonyórrsal együtt Badacsontomaj. Így gazdája a nemesvonalú, meghitt tájnak a tomaji tanácselnök *Árva László*, aki szakadatlanul, az igazgatási határokon belül, de azokon kívül is harcol Badacsonyért.

Először egy maradi felfogást kellett leküzdenie. Sokáig uralta a hivatalos szerveket, járástól, megyétől felfelé: Badacsony kirándulóhely, csak idényjellegű létesítményekre van szükség. (A vita folyt éveken át s közben tavasztól őszi napig átlagban 2500 turista, kiránduló, természetkedvelő fordult meg Badacsonyban.) Árva Lászlónak, a tanács más illetékeseinek, a Badacsony többi rajongójának szava eljutott magasabbra is. Máskor is jönnének, többen is ha lehetne hova. De főidény után, a természettel együtt elalszik Badacsony.

De nem aludtak azok, akiknek örök buzgalma, szívügye Badacsony jelene s főleg jövője. Most a jelentős nyári forgalom közepette először a jelenről tájékozódunk.

Két modern campinget köszönhetünk. Mindkettőt olyan tájon, ahol talán a legmértőcségteljesebb a Balaton, ahol csodás ízek, felejthetetlen színek, nagy irodalmi találkozások, természeti ritkaságok, csodálatos zamatú borok vannak. Könnyű dolga van már a tanácselnöknek, amikor vendégeinek szállást kínál.

Badacsonyban találtuk a kisebbiket, amely 600 férőhelyes. A Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal jó időben nyitotta meg, főleg külföldiek számára. Felszerelése tökéletes. Folyóvíz, csatornázás, mindenütt tisztaság, tökéletes higiénia. A komforttal azonban baj van. Nincs a táborban üzlet, sem büfé, sem bisztró, semmiféle kereskedelmi egység. A tervezők a 6-800 méterre levő üzletsorra, valóban mindent kielégítő bazársorra építettek. Rosszul tették. Egy modern campingnek ma minden kényelmet meg kell adnia. Ne kívánjuk a turistáktól — bármilyen vonzó a táj —, hogy felesleges utat tegyenek meg, amikor napi cikkeiket beszerzik.

Íme, a jó példa, éppen a közeli Badacsonyórrsón —, hogy másként is lehet. A tábor itt ezer vendéget fogadhat, igen kulturált körülmények között. A táboron belül modern kereskedelmi egységek, minden szakmából. Tökéletes kényelem, zavartalan a pihenés s minden kedvet, erőt a természet megismerésére, a szórakozásra, pihenésre lehet fordítani. (Nem volt valami szerencsés az üzemeltető vállalat kiválasztása. A kiváló tomaji földművelésügyi igazgatóság helyette a megyei tanács vállalatra

MÉLTÓ RANGOT KAP VÉGRE A BADACSONY

NAGY TERVEK, NAGY VÁLTOZÁSOK

bízták az ellátást. Kár volt.) E tábor, mint írjuk, megfelel a követelményeknek. De mást látunk a gazdasági hasznosság szempontjából. Adjuk itt át a szót Árva László tanácselnöknek:

— Nagy kár, hogy ezt a tökéletesen felszerelt tábort az Idegenforgalmi Hivatal csak július elején nyitotta meg. Megtehetné volna hetekkel korábban is, főleg, amikor június derekán beköszöntött a kánikula. Sok értékes napot, hetet veszni hagytak...

Badacsonyi sétánkon mutassuk be az ország első földművelésügyi igazgatóságát, Ábrahámhegyen. Igazgatásilag ez már nem Tomajhoz tartozik, de beleillik a tájegységbe. Modern kis faházak, vízvezeték, villanyvilágítás, minden komfort, szép táj. Külön szeretettel várják a szervezett turistákat, gazdag programot készítenek azoknak is, akik először fordulnak meg a Balaton-felvidéken. A tábor szomszédságában a szövetkezet minden igényt kielégít.

Térjünk vissza Tomajba. A természetjárók kedvelt pihenőhelyét, az Egy Józsefről elnevezett turistaszállót látogattuk meg. (Megfelelő jelzésekkel ellátott, jól karbantartott turistautak vannak a Badacsony legszebb tájain.) A modern, tiszta turistaszálló 60 férőhelyes. Sajnos csak a főszezonban üzemel, amikor a kihasználtsága százszázalékos. Szezon után bezárja kapuját. Pedig a turista-szezon egész éven át tart. A modern szálló fűthető, télen is lakható. Jönnének is a turisták, üzemi természetjáró csoportok ősziidőben, téltájt is. A tanács azonban kénytelen elutasító választ adni: *Badacsonyban sehol nincs ilyenkor szállás*. Már a csoportoknak. Egyének, a fizetővendégszolgálatnál juthatnak szálláshoz, ami nem alkalmas a csoportos turisták számára. Ugyanígy lehetne hasznosítani a télen zárva tartó vállalati üdülőket is. A szervezett természetjárók örömmel fogadnák.

Badacsonyi sétánk 1967 nyarán még az idényjellegű örökíthette meg, a jövő viszont tervekben igen gazdag. Árva László íróasztalán belapoztunk a közeljövő tervébe. Nézzük körül néhányat, melyek érintik a természetjárókat, a Balaton és a hegyvidéki túrák kedvelőit.

Amiről most szólnunk, 1970-ben kezd valóra válni. Így szólnak erről a tanulmánytervek. A kirándulók, túrázók forgalmát „széthúzzák” — Badacsony és Tomaj között. A tavaly megszűnt, természetromboló kőbánya helyét, lent is, de fent a hegyen is hasznosítják. (Alapelv: egész évben várja Badacsony a természet kedvelőit.) A Balaton partján, a régi kőzúzó helyén modern autósstrand, 300 férőhelyes egész évben üzemelő szálló, 600 személyes étterem és vízi-camping létesül, főleg fiatalok számára. Fent a volt kőbányánál 6 emeletes szálló, nagy étterem nyílik. A fenyveserdőben első osztályú camping várja majd a turistákat. Átalakul Badacsony s a múlt évtizedek rombolását felejtve, visszakapja természetadta báját, szépségét. Minden turista igaz öröme.

Bücsüznünk e tájtól, a természet rajongójára, a Badacsony festőjére emlékezve, akinek nevét büszkén viseli a turistaszálló. Egy József szerény emlékműve e hegyre felfutó temető csendjében magasodik a táj fölé. A színek szeretetében égett el a művész lelke s fáradt teste, a természetjárás örök rajongásában. Emlékezzünk rá a költő, Fodor András soraival:

„... És ő csak ül. A vízre néz,
A tó ringatja rancos arcát,
de átható tekintetét
a víz redői sem takarják;
és zöld tükrében látja ő
a háttal elfödött világot,
hallja a föld nesztét, amint
a nádasok közt átszivárog...!”

Dömötör László

UTAZÁS - CAMPING - KIRÁNDULÁS

AUGUSZTUSI PROGRAMOK

Rovatunkban ez alkalommal is érdekes programokat, kellemes pihenést nyújtó üdülőhelyeket és szép kirándulásokat ajánlunk olvasóinknak.

Számos kulturális esemény között választhat augusztusban az országjáró turista. Kőszeg egész nyáron át tartó rendezvénysorozatának utolsó két eseménye az 5-1 orgonahangverseny a nagytemplomban, és a Jurisich várban 26-án rendezendő nemzetközi turistabál. (Határővezeti beutazási engedélyt az IBUSZ, az Express, valamint a megyei idegenforgalmi hivatalok adnak.)

A Dunakanyarban ajánljuk Nagymaroson a művésztelep 13-ig nyitva tartó kiállítását.

Augusztus a „Napok” hónapja. Ekor kerül sor ugyanis a Göcseji Napok (6—18. között), a Szentendrei Folklór Napok, (12—13-án) a Visegrádi Napok, (5—6-án), a hollóközi Pálóc Napok (13—16 között) kulturális eseményeire. A Hortobágyi Lovasnapokhoz hasonlóan, az Alföld népi hagyományait elevenítik fel és mutatják be 13—20 között Debrecenben a Népművészeti Hét, valamint a Hidi Vásár alkalmával. Emlékezetes élményt ígér 18-án Tatán a Zenei-est, amelyet vízi-színpadon tartanak. Ugyancsak zenei program várja a vendégeket 19—20-án Fertőrákoson, ahol a monumentális köfjéftőben rendeznek Nemzetközi Zenei Fesztivált.

Szentendrén a megye legkiválóbb népitánc-együttesei találkoznak és adnak színes műsort 20-án. Ugyanezen a napon Zalaegerszegen virágkarnevál lesz. Szombathely augusz-

tus 27-i monstre-műsora a már hagyományossá vált Savaria Történelmi Karnevál. A városban 26—30. között „Nemzetközi Lovasjátékokat” is rendeznek.

Külön kell szólnunk a Balatonról. Három fesztivál is esik erre a hónapra. Siófokon 5-én a vízfesztivált, Balatonbogláron 13-án a népzene-karok fesztiválját, 19—20-án Keszthelyen a Nemzetiségi Népitánc Fesztivált ajánljuk megtekinteni. A hagyományos Nagyvázsónyi Lovasjátékokra 13—20 között kerül sor.

Sportesemények

16—19. Nagyhajós vitorlásbajnokság, majd 20—21-én balatoni úszóbajnokság Balatonfüreden. 20—26. Balatoni nemzetközi vitorlászó és országos vitorlásbajnokság.

Hazai camping-mozgalmunk idei legnagyobb eseménye az I. Nemzeti Campingtalálkozó 7—13 között a szentendrei papszigeti campingben, Leányfalu pedig ugyanezkor nemzetközi ifjúsági táborozás színhelye lesz.

Kirándulási tanácsadónkban ezúttal a Szelidi-tó és környékére hívjuk fel olvasóink figyelmét. Ez a kis tó, Dunapatajtól 4 km-re, a Duna völgyében terül el. A természetbeli szépségekben bővelkedő táj, a víz 20—26 fokos nyári középhőmérséklete, a jókonyhájú étterem, mind-mind együttesen teszik vonzó túraprogrammá a Szelidi-tó vidékét. (Előzetes szobafoglalás: Bács-Kiskun megyei Vendéglátó V. kalocsai kirendeltsége.)

Kellemes üdülést! Jó szórakozást!

CAMPING KISKALAUZ

Európa közel száz turisztikai lapja, magazinja fedezte már fel az éppen egy évvel ezelőtt lezajlott nemzetközi campingtalálkozó alkalmával a magyarországi campingeket, s az itteni élményeket. Jó alkalom volt ez arra, hogy hazai közönségünk figyelmét is felkeltsük a camping-mozgalmra.

Nem véletlen, hogy a Magyar Természetbarát Szövetség is bekapcsolódott a hazánkban is megalakult Camping Klub munkájába, illetve a Szövetségben belül camping-bizottságot hozott létre. Lapunk pedig hosszú évek óta úttörője a camping-mozgalmnak.

Szerkesztőségi postánkban is megmutatkozik a mind fokozottabb érdeklődés. Ezért állítottunk össze, lehetőleg más-más földrajzi tájakról, kis tájékoztatót. Itt jegyezzük meg, hogy a Magyar Természetbarát Szövetség tagjait hazai campingjeinkben 20%-os kedvezmény illeti, de kiváltható külföldi utazások esetére a Nemzetközi Camping Carnet, amely a FICC, AIT, vagy FIA jellel ellátott külföldi campingekben is 15—20%-os kedvezményt biztosít. E három rövidítés a Nemzetközi Camping Szövetséget, a Nemzetközi Touring Szövetséget, illetve a Nemzetközi Automobilklub Szövetséget jelzi.

A külföldre szóló carnet egyébként 10 Ft, négy évig érvényes, de éventént is 10 Ft-os bélyeggel kell érvényességét felújítani.

A Velencei-tónál

Kérdésekre is válaszolunk egyúttal, amikor megjegyezzük, hogy a Velencei-tó mellett két camping van, az agárdi és a velencei. Agárdon a Nemes-kócsag camping I. osztályú, kitűnően felszerelt. Itt a szokásos négyesemélyes faházakon kívül kétszemélyes faházak is rendelkezésre állnak. Nem szükséges felsorolnunk a továbbiakban, hogy ezekben a campingekben zuhanyozók, mosdók, főzőhelyiségek, vagy nyílt főzőhelyek mindenütt megtalálhatók. Az agárdi egyébként alig 250—300 m-re, a velencei pedig mindössze 150 m-re van a strandtól.

A három folyó városában

Akiknek útja a három folyó városa, Győr felé vezet, vonat, autóbusz, motoros, vagy kerékpáros kiránduláson figyeljenek fel a város kérésére: ne tekintsek csupán „átutazó városnak”. Ezért is építették meg itt egyik legszebb campingünket a Rába, Rábca, és a Kis-Duna találkozásánál, közvetlenül az 1-es műút mellett. Ez a tábor is összkomfortos, sőt medencés uszoda, 30 C°-os thermálfürdő egészíti ki a változatos strandolási lehetőségeket. A riasztó elnevezésű Iparcsatorna a horgászok paradicsoma, harcsa, csuka, ponty és keszeg fogható, persze, ha „harap”.

Sátorváros a Lőverekben

Erdemes felhívni a figyelmet a Soproni hegység lábánál elterülő erdei campingre. Ez a „hegy-lába” is úgy értendő, hogy 250 m tengerszint feletti magasságban van, s nem elkoptatott jelző a festői környezet. A campingtel egyébként számos turistajelzéssel ellátott út vezet a hegyi kilitőkhöz, forrásokhoz. A camping nemcsak az autósok, motorosok számára megközelíthető, a városból autóbuszjárat visz fel a Lőverekbe. A táborból busszal két kilométer a Lőver-hegyi strandfürdő. Nem mulaszthatjuk el felkeresni a mindössze 7 km-re eső Tómalom forrásvízzel táplált strandfürdőt, ahol csónakázni is lehet. Mőd van lovaglásra is. Elemezéssel itt sincs gond, mint minden ismerttétt campingben. A soproni campingben is élelmiszerből, büfé gondoskodik erről, és jogos büszkeségük a Fenyves szálló is, amely 1 km-re van a tábortól.

A „rangidős” hegyi-camping: Sástó

Sokan, helytelenül „Sóstó” után érdeklődnek a Mátrában —, holott Sástó a neve. Az első volt a hazai hegyi-campingek között, s létét a természetbarátok áldozatos társadalmi munkájának köszönheti, túl a hivatalos támogatáson. A vulkani-

kus képződésű ös-sással borított hegyitő partjain alakították ki ezt a modern, és romantikus környezetű campinget. Az „újjaépített” tavon mesterséges szigeteket létesítettek. Az östóból kitermelt tőzeg az alapja a part rugalmas gyepszőnyegének. A tó napos időben 20—22 °C-os. A camping-felszerelése és ellátottsága minden igényt kielégít. Megközelítése: Gyöngyöstől 9 km, Mátraházától 6 km, Mátrafüredtől 2 km. A camping az autóbusz-megállótól 50 m-re található, tengerszint feletti magassága 520 m.

Táborok Budapesten

Elsőként az I. osztályú nemzetközi Római-fürdői tábort említjük meg, amelynek hat hektáros területén hangulatos környezetben állítjuk fel sátrainkat, vagy bérelhetjük ki a faházakat. (Címe: III., Szentendrei út.)

A másik camping a budapestiek egyik kedvelt kirándulólhelyén, a Hárshegyen található. (Címe: II., Hárshegyi út 5—7.) A csendes hegyvidéki környezetben létesített camping szintén I. osztályú, jól felszerelt, itt is rendelkezésre állnak faházak. A tábor területén élelmiszer- és iparcikkbolt tart nyitva.

Az előzetes helyfoglalásról mindkét camping esetében a Fővárosi Idegenforgalmi Hivatal gondoskodik.) V. Roosevelt tér 5. Tel: 180-609)

Szombathely: fürdés, horgászás, lovaslás

A Csónakázó-tó, a Tó-fürdő, a Horgásztó közvetlen közelében van Szombathely I. osztályú nemzetközi campingje. Három és négyágyas, modern berendezéssel ellátott faházak várják itt a turistákat. A sátor-élet kedvelői saját felszerelést hozhatnak magukkal. A város központjától jól kiépített úton megközelíthető tábor szolgáltatásai, fürdési, horgászási és lovaslási lehetőséget biztosítanak. Az élelmiszerrel a közeli Tóvendéglő és a nemrég nyílt Pásztorcsárda gondoskodik.

Bükki túrák támaszpontja: Hollósető

A gyalogos, motoros-, vagy autós-turisták számára valóságos kincs ez a könnyen elérhető hegyi-camping. Az ország egyik legszebb útja, az Eger—Lillafüred 22-es út mellett, 600 m magasságban, a hegyvidéket keresztül-kasul szövő turista-utak központjában fekszik, Lillafüredtől 6 km-re. Akik vonattal érkeznek erre a vidékre, Miskolcra az erdei kisvasúttal mennek Lillafüredig, s onnan kb. másfél óras gyalogtúrával érik el Hollósetőt. Ajánlott útvonal: Lillafüred erdei vasútállomástól István-cseppkőbarlang — Szinvaforrás — régi bób-pálya, amelynek kezdetétől útjelző tábla mutat — s piros jelzésű turistautó vezet Hollósetőre. MÁVAUT autóbusz-járatok akár Budapestről az Engels térről, akár Miskolcra egyaránt közlekednek ide, a megálló éppen a campingnél van. Nem messze található a turistaház, amelyet általában többen ismernek, mint magát a campinget.

Ajánlások — röviden

A Hortobágyra kirándulóknak két campinget is ajánlunk; Debrecenben a nagy-erdei, vagy a hajdúszoboszlói tábor. Mindkét helyen lengyel faházak is bérelhetők. Hortobágyra rendszeres autóbusz-járatok indulnak.

Az ország déli részében — figyelemmel a Szabadtéri Játékokra — Szeged nemzetközi campingje, a Pécsre, illetve Baranyába utazókat Harkányfürdő, Abaliget teljes komfortot nyújtó campingjei, kis üdülővárosai várják.

Valamennyi campingre vonatkozik, hogy a keresett és közkedvelt faházakról — ilyenkor földényben — feltétlenül kívánatos az előzetes érdeklődés, a helyfoglalás. Minden nemzetközi, tehát I. oszt. camping rendelkezik telefonnal, de postai úton is felvehetjük a kapcsolatot a táborok gondnokával. A campingek közvetlen gazdái egyébként a területük szerinti megyei, vagy városi idegenforgalmi

Ez a nyári divát

ÁLLAMI ÁRUHÁZ

hivatalok. Csoportos látogatások esetén különösen fontos az előzetes tájékozódás.

Még egy tudnivaló: a Magyar Camping és Karaván Szövetségbe nem lehet tagként belépni, csak közvetve. Így az MTSZ, KISZ, Autóklub tagjai saját társadalmi szervezetükön belül részeseinek szövetségi tagságban, illetve a biztosított kedvezményekben. A Camping Szövetség címe: Bp., VIII., Múzeum u. 11.

Szép camping-túrákat, kirándulásokat, napstíves augusztust kívánunk!

ifj. Szitnyai Jenő

Helyfoglalási díjak a campingekben:

Budapesten és a Balaton-nál	10,- Ft	8,- Ft
Dunakanyarnál, Velencei-tónál	8,- Ft	5,- Ft
Egyéb helyeken	7,- Ft	5,- Ft

Ezenkívül naponta és személyenként 2 Ft az üdülőhelyi díj.

Felhívjuk a figyelmet, hogy az előszezonhoz hasonlóan, az utószezonban is, tehát augusztus 31-től, a helyfoglalási díjakból 20%-os kedvezményt adnak. A 16 éven aluli gyermekek részére a szezonról függetlenül, 50%-os helyfoglalási kedvezmény jár.

Parkolási díjak naponként:

Személygépkocsi	10,- Ft
Motorkerékpár	5,- Ft
Kerékpár	2,- Ft
Autóbusz	40,- Ft
Lakókocsi személyenként	10,- Ft
Utánfutó	3,- Ft

Lakókocsi használata esetén külön helyfoglalási díjat nem számítanak.

TÚRA- motoros

CSINÁLD MAGAD!

Ezúttal a motorosok „mumusáról”, az elektromos hálózat hibáiról és azok javításáról lesz szó. E számban a lendkerékmágnessel szerelt motorok hibái és azok megszüntetésének módja kerül sorra.

A GYERTYÁT HA KISZERELJÜK és a testhez tartva a motort a berugóval megforgatva egyáltalán nincs szikra: a gyertya zárlatos, vagy repedt. De lehet hogy a gyújtókábel szakadt, vagy kihűzött a pipából, esetleg az áramkivezetőből. Ellenőrzés után a hibás részeket ki kell cserélni.

A 2 JELŰ KIVEZETŐRE vagy a kalapácshoz 6 Volt 35 Watos próbálampát kapcsolunk. Ha a lámpa nem villan fel fényesen: a megszakító nem zár, a megszakító beégett, az állórögztő csavar meglazult, vagy a kalapács rugója eltört. A beégett megszakítót közsőrüléssel és csiszolással simára igazítjuk. Ha a beégett nem tudjuk eltüntetni: az állót és a kalapácsot ki kell cserélni.

A PRÓBALÁMPA FÉNYESEN ÉG (FOLYAMATOSAN) ha a megszakító nem teljesíti feladatát; azaz nem szakít meg: állandóan zár, vagy a kalapács bakelit büttye eltört. A rövidre záró vezeték vagy kapcsoló zárlatos. A 2 jelű vezeték kikötésekor a hiba megszűnik. A zárlatos alkatrészt és a kalapácsot ki kell cserélni.

A KISZERELT GYERTYÁN a testhez tartva csak gyenge szikra van: a kondenzátort kell kicserélni.

MOTOROS HÍREK

Az MHS nemzetközi motorosnapot rendez szeptember 24-én a Faskashegyen. A programba, — melyet a televízió három órás adásban közvetít — a túramotorosok is bekapcsolódnak, különböző műsorszámokkal.

Amint előző számunkban megírtuk, szeptember 20—24 között a lengyelországi Ponorinban nemzetközi motoros találkozót rendez a PTTK. A találkozón való részvételre a magyar motorosok szeptember 10-ig jelentkezhetnek.

Új motoros klub alakult az V. kerületi Alpár Gyula út 16. sz. alatt.

A GYÚJTÁS NEHA KIMARAD, és csak kis szikraközrel üzemképes: leemelt gyertyapipával a motor átforgatásakor a motorházból szikrapratogás hallatszik; a gyújtótekeres szigetelése átűt és a szikra a mágnesházra ugrik át. A gyújtótekeres ki kell cserélni.

A FÉNYSZÓRÓ, ha nem ég fehér fényvel: a hátsó lámpát a féklámpával felcserélték, az izzó 3 wattosnál nagyobb, gyenge, vagy a mágnés, vagy a fényoszító izzója nem megfelelő.

A REFLEKTOR NEM ÉG, ha szakadás vagy zárlat van a vezetékben, vagy kiégett az izzó. A vezeték és az izzó kicserélendő.

Azoknál a hibáknál, amelyeknél elsősorban a gyújtókábel, vagy a gyertya a gyanúsított, nézzük meg, hogy a gyertyapipa szilítje milyen állapotban van. Ennek hibája ugyanis gyakrabban okoz megoldhatatlan problémát. Kevesen gondolnak ugyanis erre az alkatrésze. Magam is akkor tanultam ezt meg, amikor minden hibalehetőséget ellenőriztem és mégsem találtam a leállásra okot. Új gyertyapipa segített. Azóta néhány szilít is van a tartalékalkatrészek között.

Cs.

Dongóval a tengerig

Két jóbarát néhány évvel ezelőtt elhatározta, hogy érettségi után felcsap világrajónak. Megvették L. Dulemba — W. Dvorczyk: Háromgarasos utazás című könyvét, mondván, ha a két lengyel diák tíz dollár zsebpénzzel útnak mert indulni gyalog, akkor ez nekik is sikerül majd motorral. Méghozzá Dongó motorral, ugyanis ezt a 38 kcm-es kis motorocskát szerelték fel strapabíró kerékpárjaikra. Aztán nekivágtak az útnak, Cseh-szlovákia és Lengyelország felé.

Mindezt pedig úgy, hogy reggel még nem tudták, hol hajtják fejüket álmorra, elérke aznap kitűzött céljukat. Így aztán aludtak parkokban és turisztaszállásokon, de előfordult, hogy meghívták őket magánházakba, ahol kosztot és kvártélyt kapott a két világrajó. Örültek az efféle szállásoknak, mert augusztus táján már hidegkák a tátrai és lengyel éjszakák. Így is sokszor dideregtek, az összegyűjtött zsebpénzből ugyanis nem tellett meleg holmira, csak egy kötött kabátjuk és egy esőköpenyűk volt. Tolták a kerékpárokat a meredek hegyi utakon, és közben hazai szárazkolbászt ettek kenyérral. Mindezek ellenére nem veszítették el jókedvüket, fűtötte őket a vágy, hogy lássák a Tátra csúcsait és a tengert.

Dicsőségükre legyen mondva, elérték a kitűzött célt. Nézzük csak merre is jártak és mit láttak.

Hidasnémetinél hagyták el az országot, majd Kassa, Eperjes, Lőcse és Késmárk után megérkeztek a Tátrához. Csodálatba ejtette őket a Tátra Nemzeti Park, a Csorba tó és környéke, a Fátoly vízesés, a Poprádi tó, és még sorolhatnánk tovább. Sokszor vették körül az érdeklődők, kérdegették őket, volt aki csodálkozott, hogy már nem gyártják e teljesítményre képes segédmotorokat.

A tengerig azonban még hosszú volt az út és csak most

következett az igazi erőpróba, a 10—15%-os emelkedők, ahol gyakran kellett pedálozni, sőt tolni az úttársakat. Végre Zakopane, Krakkó és Varsó után Sopotnál meglátták a tengert. Sétáltak a sopoti mólón, fényképezőgéppükkel megörökítették a tájat, a sirályok játékát. Éjszakára is a parton verték fel sátrukat, s hallgatták a tenger zúgását.

Aztán elérkezett a nehéz búcsú ideje, elindultak visszafelé. Megálltak Varsóban, ahol lefényképezték a Tudomány Palotáját. Látták a fasizták által rombadöntött város helyén felépült világvárost, sokemeletes házaival, nagy forgalmával.

Dicsérték az utak mentén elhelyezett benzinkutak gyorsaságát és a kutaknál levő autószervezeteket. Itt szerezték be ugyanis a motor üzemeléséhez szükséges anyagokat, láncot, ragasztót stb.

28 napig voltak távol, közel 3000 km-t kerekedtek, és nemcsak maguknak, hanem a már sok ezer kilométert futott Dongóknak is dicsőséget szereztek. Amikor ez a beszámoló készül, a kis segédmotorok még üzemképesek, és naponta viszik gazdáikat munkahelyükre vagy kirándulásokra. De mellettük már egy nagyobb teljesítményű motor is pihen a garázsban. Megtudtuk, hogy az idén is meg akarják ismételni bravúrcsúcsát, a Fekete tengert keresik fel, remélve, hogy a Dongó után a Tünde is bekerül a családi fotoalbumba.

A motorokról csak annyit: még sosem hagyták gazdáikat cserben. Senki se riadjon vissza tehát attól, hogy motorja csak 50, vagy 125 kcm-es, mert ha a 38 kcm-es motor tud komoly segítőtárs lenni, akkor a ma forgalomban levő Schwalbék, Komarok, Starok is társai lehetnek a turistáknak, csak jól kell bánni velük. Ezt mindig meghálálják.

Csákváry András

TISZTELT SZERKESZTŐSÉG!

Több száz autós és motoros turista nevében fordulok Önökhöz segítségért. A Bükk hegységet járó autósok és motorosok hétvégi pihenőjüket szeretnék itt eltölteni de sajnos nem lehet, mert az összes utakat még a legkisebb „beállókat” is a mellékelt fényképen látható táblával zárták el, mint egy rezervátumot.

Gépkocsival az egész Lillafüred—Eger útvonalon nincs egyetlen beállási lehetőség sem. Ez a helyzet a szarvaskúti réten is. A képen látható, mennyi természetrajongó autós keresi fel ezt a hangulatos helyet. Ezzel szemben az erdészet allig várta, hogy az utolsó autós eltávozzon, s máris felárkolták a bejárat, farönköket raktak le, mindezt azzal magyarázva, hogy a területet kaszálónak használják.

Azt hiszem erről az Erdészeti Főigazgatóság nem is tud. Kérjük segítségüket, hogy legalább a szarvaskúti rétet engedjék használni táborozásra. (Lillafüredtől Eger felé Hollóstató után 3 km-re található.) Nem hisszük, hogy az Erdészeti szempontjából ez a kis terület, mint kaszáló többet jelentene a dolgozók hétvégi pihenésénél.

Győri Ferenc
Debrecen, Kürtös u. 5.

Fenti sorokat az Erdőigazgatóság figyelmébe ajánljuk.

ZALASZENTGRÓT IS VÁRJA A TURISTÁKAT

A „Dr. Hamburger Jenő Munkásmozgalmi Múzeum” részlete

Sokszor leírtam már és beszédeimben is sokszor elmondom, hogy hazánk területe turistaság szempontjából még nincs teljesen feltárva. Mindig újabb és újabb helyekről olvashatunk pl. lapunk hátsólapjain is, amelyekről hallottunk, tudtunk és amikor elérünk oda, akkor látjuk, mennyi új meglepetéssel szolgálnak. Én is így vagyok, ha némely helyre hosszabb idő után eljutok és alaposan körülnézek, meglepetéssel fedezek fel új és eddig nem látott szépségeket, érdekességeket, amelyekről jó érzés hírt adni és másokat is megtekintésükre ösztönözni.

Igy jártam én a Zala völgyében fekvő Zalaszentgrót községgel, amelyben még ifjú koromban jártam, azután kiment az emlékezetemből és amikor nemrégiben ismét felkerestem, csak álmélnokni tudtam.

A Zala folyó völgye, ez a hosszú szelbarázda, a zalaapáti és a vele szemben fekvő zalavári hátság közt számos meglepetést rejteget. Egykori végyvárak maradványai, átkelők és révek emlékei, román ízlésű és gótikus templomok, a múlt tanúi és az új élet alkotásai sorakoznak egymás mellett. A hosszú folyóvölgyet északon zárja le Zalaszentgrót község, amely alaposan megnagyobbodott, mert 1963-ban hozzácsatolták Aranyod és Tüskeszentpéter községeket is és ma már közel 6000 lakosával járási székhely.

Kitűnő aszfaltutak vezetnek oda, akár Sümeg, akár Keszthely felől akárjuk megközelíteni. De a gyalogos turistának sem unalmas a táj, mert a Zalavölgy községei gyorsan követik egymást és mindenhol van valami néznivaló.

Zalaszentgrót első pillantásra városias képet nyújt. Déli végén a vele összeépült és korábban Kiszentgrótnak nevezett település műemlék templomtornya állít meg. A török idők alatt elpusztult templom megmaradt tornyát, ma park és gyermekjátszóter övezi és gyermekek boldog zsvajva veri fel a sokszázados kövek csendjét.

A bevezető Fő utcán lakóházak, üzemek emelkednek, toronydaruk szállítják az anyagot, most épül 65 millió költséggel egy hatalmas hűtőház. Sajtgyár, két szeszgyár, téglagyár, négy ktsz. nyújt munkaalkalmat az egyre fejlődő község lakóinak.

Modern épület falán eszpresszó fényreklámja villog és örömmel látjuk a Szabadság tér végén a község legszebb épületét, a helyreállított volt Batthyány kastélyt, ami ma gyermekotthon.

Zalaszentgrót, amely a nevét Gelliért püspöktől vette, a Túrje nemzetség fészke volt. A Zala mocsaras területére építették várakat, amely a török időkben nevezetes szerepet játszott. A török nem foglalta el, mégis elpusztult, mert a kuruc harcok idején Rabutin labanc tábornagy felégette, 1710-ben pedig lerombolták. A helyén épült fel az időközben földesurává lett Batthyány Ferenc copf ízlésű kastélya 1787-ben, amely most teljesen megújult. A gyönyörűen rendbehozott kastélyt kovácsolt vaskerítés övezi, remekműv kapuval. Négy hatalmas platánfa áll a kastély sarkain, remek keretet adva a szép épületnek. Belseje még mindig rejteget értékeket. Egykori könyvtárának Itáliából hozott faragott ajtóí faszobrászati remekművek. Az egyik ajtón az ókori jogtudósok fejei, a másikon a Bibliából vett jelenetek

láthatók. Bizony ezeknek az ajtóknak a múzeumban volna a helyük, mert itt a gyermekek között nem lehet kellően megvédeni azokat. A könyvtárszoba sarkában az ugyancsak Itáliából hozott márványkandalló szintén múzeumi tárgy lehetne.

A Zala folyó itt három ágra szakad, közrefog egy szigetet, amelyen a község szabadtéri színpada áll. A középső ágon átvezető híd műemlék, kőből épített szép alkotás. 1945-ben a menekülő fasiszták felrobantani akarták, de egy hős szovjet katonamentette, elvágta a robantózsínórokat, azonban a fasiszták golyójától találva elesett. Emléktáblája a hídon őrzi hősi tettének emlékét.

A község lakosai közül is sokan életüket vesztették a felszabadulásnál. Már szabad volt Zalaszentgrót és a község lakosai a Vörös Hadsereg katonáival együtt a kastélyhoz vezető híd újjáépítésén fáradoztak. 1945 március 29-én a csáfordi hegyen beasott német ütegek löni kezdték a kastély környékét és a hídon dolgozók közül 6 szovjet katonája és 11 polgári személy életét vesztette. Emléktáblájukat a hídfőn helyezték el.

A község főterén, a Szabadság tér sarkán áll az a ház, amelyben, 1910–14. években élt és dolgozott dr. Hamburger Jenő, a Magyar Tanácsköztársaság földművelésügyi népbiztosa. Egykori lakása ma munkásmozgalmi múzeum. Bővítését tervezik helytör-

téni kiállítással, amelynek anyagát már összegyűjtötte a község múltjának kutatója, Székelyhídi Vilmos vb. titkár.

A plébánia templom is nyújt látnivalót. Kanizsai Miklós tárnokmester vörösmárvány sirköve és egy vértanú üvegkoporsóban elhelyezett csontváza, szép falfestmények emelik a látnivalókat.

Turistajelzés is keresztül vonul a községen. Túrjétől indul ki és átszeli majdnem az egész Zala megyét; a lótenyésztéséről híres Rádiháza pusztán végződik a sárga jelzés. Csak azt találtam kicsit furcsának, hogy bádoglapokra festve, szeggel erősítik fel az élő fákra. Azt hiszem, jobb volna a mindenhol bevált módon, a fák törzsére festeni a jelzéseket. Olcsóbb is lett volna és nincs úgy kitéve a rongálásnak, mint a mostani megoldás. A lényeges azonban az, hogy van és e jelzés nyomán lehet bejárni Zala megye szép és kedves tájait, ahol még sok eddig ismeretlen látnivaló rejtőzik.

Zalaszentgrót a Balatontól nyugatra eső terület turistiközpontja lehetne. Fízetővendéglátó szobák bérelhetők, jó vendéglők, cukrászdák rendelkezésre állanak. A Zala völgye pedig szőlőkkel, pincékkel telehintett dombdalaival, erdeivel, forrásokban gazdag vidékével az ismeretlen felfedezésének élményét nyújtja a turistának.

Zákonyi Ferenc

Az épülő Zalaszentgrót

A Zala-folyó melletti kiskastély

GYALOGOSAN A TISZA

II. MÁRTÉLYTÓL CSONGRÁDIG

Jócskán elharangozták már a de-let, mire beértünk a faluba. „No, most nem írhatod, hogy ilyen meg olyan régi település”, — mondja úti-társam. Valóban, *Mártély nem régi község*. Az 1944. évi helységnévtár még Hódmezővásárhely részeként említi. De ha önállósult is azóta, to-vábbra is megmaradt a vásárhelyi-ek szeretetében. Kedvelt kiránduló és pihenőhelyük; több helybeli vál-lalat. Üzem itt építette fel üdülőhá-zát. *Művésztelepe* is van. Tornyai János is itt telepedett meg egy idő-ben. Méltán, mert a „*festői táj*” megjelölés Mártély esetében nem el-kopott frázis, hanem élő valóság.

A nagy élményt, a falu szép kör-nyezetével való ismerkedést, holnap-ra tartogatjuk. Most a vasútállomás-ra sietünk, hogy elérjük a délutáni vonatot. Éppen csak hátizsákjainkat adjuk le a szálláshelyen. Hódmező-vásárhelyre igyekszünk. Mindössze 11 kilométernyire van ide. És még sohasem jártunk ebben a hangulatos városkában.

Egy városnézés szokásos *program-ja*, hogy a látogató felkeresi a *mű-émléket* és megtekinti a *helyi mú-zeumot*. Mi is így tettünk. Mégis Hódmezővásárhelyről *nem ez mar-adt meg elsősorban emlékezetünk-ben*. Nem mintha a *Tornyai János Múzeum* régészeti és néprajzi any-a-ga nem nyerte volna meg érdeklődé-sünket. Jó néhány *építészeti emléke* is van a városnak. Ezeket is sorra megnézegettük.

Az 1884-ben fűrt Kálvin-téri *arté-zi kút* is műemlékjellegű emlékként van számon tartva. Érdekes volt tudni, hogy Hódmezővásárhely az első között létesített az Alföldön artézi kutakat. És azt is, hogy a *re-formátus öreg templom* kerítésfala még védelmi célokat szolgált. A *gö-rögkeleti templom*ot már azért is ér-deklődéssel nézegettük, mert évekkel ezelőtt az a hír járta, hogy fára festett gazdag ikonostáziát szű tá-

madta meg; de vegyszeres beavatko-zással sikerült megmenteni. — A *földművelésügyi miniszternek* is emléke-zetes helye Hódmezővásárhely: itt tevékenykedett *Szántó-Korács Já-nos*. Erről sem feledkeztünk meg. — Arra meg már a népkerti vasútál-lomás kiképzése is figyelmeztetett, hogy a *kerámia-gyártás* klasszikus földjén járunk. „*Az utas könyve*”, az *Országos Magyar Vendégforgalmi Szövetség* kiadványa (1938) írja, hogy „... 1912-ben hódmezővásárhe-lyi születésű művészek, mint Pász-tor János, Endre Béla, Rudnay Gyula, Kallós Ede alapították ezen vál-lalatot (a Művészek Majolika és Agyagipar Telepét), hogy a népmű-vészeti díszítőelemek ne menjenek veszendőbe... Készítményei széles e világon mindenütt keresett, kedves dísz tárgyak, amit semmi sem bizo-nyít jobban, mint a világkiállításó-kon sorozatosan nyert aranyérmek és díszoklevelek.” Jelenleg is műkö-dik majolikagyár Hódmezővásárhe-lyen.

Mindezt újra átgondoltuk és számba vettük, miközben a vonatra vár-tunk a majolika díszes, kedves népkerti állomáson. De úgy éreztük, hogy mindezekon felül *még valamit* nyújtott ez a város: a *földrajzi fek-vés nagyszerűségét*. Igaz, hogy a fél-kör formájú egykori *Hód-tóból*, melynek partjára települt a város-mag, már csak a széles levezető csa-torna van meg. De a téglából épült árvédelmi fal — amely *városképi je-lentőségű műemlékként* áll védelem alatt — még őrzi emlékét. Egy alföldi város, ahol a városközpontba *felfelé kell menni*: a lecsapolt Hód tó síkjáról a felette emelkedő föld-hátra, ahol az ember megtelepedett. Ritka élmény. — És egy kicsit elkó-száltunk gondolatban a múltban is. Útikalauzunk írja, hogy „a múlt század elején, a folyó szabályozása előtt, — egész tórendszer volt ezen a tájon: mintegy 136 kisebb-nagyobb

tó, egymással és a Tiszával is össze-köttetésben. Akkor hajóval lehetett Szegedről Vásárhelyre utazni, ahon-nan gabonával megrakott nagy ha-jók haladtak a Tisza felé.” A Hód-tó is ennek a tó-rendszernek a része volt. Egy csodálatos ősi világ tűnt itt el, hogy helyet adjon a gabona-mezőknek. Milyen egyszerű idegen-forgalmi látványosság lenne ma, ha le nem csapolják...

Sötét lett, mire visszatértünk Már-télyra. Háziasszonyunk kéri, hogy írjunk be az *emlékfüzetébe*. „Itt jár-tunk és megszálltunk Kaposvár—Komló—Szekszárd—Bátaszék—Baja—Kalocsa—Kiskunhalas—Szeged—Csongrád-i gyalogutunkon”. Igen, ez is egy szakasza volt a nagy hazai vándorútnak. — Így cseppentünk bele a község idegenforgalmi törté-netébe.

Kinéznek. Szép csillagos az ég... Az eső már tegnap elállt. Az időjá-rás hűvösre, de derültre fordult. Holnapra is jó idő ígérkezik.

Réggel... Felejthetetlen reggel! Ott állunk megbűvölten a *mártélyi vízparton*... A széles holtág partján, mely félkörben fogja körül az erdős *Körtvélyes sziget*et. Túloldalát az élő Tisza mossa. A korreggeli napsu-gár opálos fátyolon tör keresztül. Csillog-villog a csendes víztükrön, melyet nem fodroz most sem csónak, sem szellő. Túloldalt, a Körtvélyes erdeje mintha már őszi színpompá-jára készülődne...

Állunk a vízparton, és azt hiszem: most értettem meg igazán *Petőfit*. Amit és ahogy „*A Tisza*”-ban írt. „Ottan némán, mozdulatlan álltam — Mintha gyökeret vert volna láb-am.” — Így álltunk mi is a vízpar-ton és nem tudtunk búcsút mondani a gyönyörű helynek. *Magyarország egyik elbűvölő tájképe ez!*

Ezt a pompás helyet a természet-járók is birtokba vették. A szege-diek 1961-ben nyitották meg táboru-kat, a *Vörös Meteor Természetbarát Egyesület* délmagyarországi találko-

A körtvélyesi holtág (Dr. Sterbetz felv.)

Mártélyi részlet (Vida László felv.)

MENTÉN

zója alkalmával. *Útjelzések* is készültek a hajó- és a vasútállomástól. A csongrád megyeiiek gyakran felkeresik. A vásárhelyiek különösen. De távolabbról is megéri eljönni ide. Igaza van *Aldobolyi Nagy Miklós*-nak: "...messzi földről érdemes miatta idáig utazni."

Amikor nagysokára elindulunk, nemcsak Mártélytól veszünk búcsút, hanem *útikönyvünktől* is (Németh István — Simon István: *Séták és kirándulások Szeged környékén*). Kitűnő vezetőnk volt, igen jól tájékozott. Most aztán már csak *autóterkép* a kísérőnk. (De hát állítólag nincsenek már „fehér foltok” a térképladás terén.)

Egy ideig még a Holt Tisza mellett haladtunk. A Körtvélyes sziget vadászati szempontból is érdekes terület. Nemcsak *őzek* akadnak szép számmal de a *vadvándorlásnak* is útjába esik. A „*Magyar Vadász*” egy régebbi száma érdekes adatokat közöl egy itt megtelepedett *vadászó-családról* és egy idetársult *szarvasbikáról*. — Lejjebb, Algyó határában az ártérben *vadmacskákat* is lőttek.

Mielőtt *Mindszent* községet elérnénk, átkelünk a túlsó partra. Mai (negyedik napi) szállásunk ott fekszik. Ez már biztonságosabb átkelés; komp visz át a folyón. És roppant családias: az utasok kifizetik az átkelési díjat, azután segítenek a drótkötélen áthúzni a nehéz vízijárművet.

Megyünk tovább a *gáton*. Több száz kilométert tettünk már meg a Duna, a Sió, a Tisza gátjain és rendkívül élvezetesnek találjuk a vándorlásnak ezt a módját. „Az árvízgátak valóságos látványosságok. A gát tetejéről nagyszerű nézni az ellentétet. A folyó felé ott látjuk az árteret ősi alakjában... A másik oldalon a mentesített ártér valóságos paradicsom. A szétszórt tanyák, a gyümölcsösök, az akácfaligetek, az utakat szegélyező fasorok messze, messze a kékes távolban halványulnak el; nincs az a művész aki ezt a hangulatot hűen tudná ecsetelni.” — írja egyik neves földrajztudósunk, Cholnoky Jenő.

Csatorna torkoll be bairól és kétágra szakadva *kis szigetet ölel körül*. Jobbról a hullámtéri erdőszegély egyre keskenyedik. Mire elerjük a *csanyteleki* ladikos átkelőhelyet, már csak néhány lépés a vízpart. De a falu több kilométerre van a folyótól, elég nagy kiterőt kell megtenni az éjszakai szállásért.

Most, utólag olvasom *Móricz Virág* Csongrádi naplójában, hogy *Csanytelek*, a „bámulatos falu” a

Jellegzetes tiszántéri táj
(Dr. Sterbetz felv.)

karalábé természetés egyik jelentős területe. „Itt minden talpalatnyi föld tavasszal karalábé terem. A térszben is van már 4000 négyzetméter karalábé...” A korai karalábé természetés jó jövedelmet biztosít a falunak.

A reggel ismét nagyon szép. A gát tetején melegen süt a nap, de lent, a vizet finom köd üli meg. Óra is eltelik, amíg felszáll. Itt szinte közvetlen a vízparton húzódik a gát s a kis töltéseken (erre felé rampának mondják) be-benézünk egy-egy kis szigetre. Azután egy nagyobb sziget következik, a *Labodár*. Ezt védetté is akarták nyilvánítani, ritka madárvilágára tekintettel. A tárgyalások azonban elhúzódtak. Közben kivágták azt az öregerdőt, mely a gémeik tanyája volt. Így a védelem tárgyalanná vált.

A gáton — hol gyakran félnapig sem láttunk senkit — most sűrűbbé válik a forgalom. Közeledünk a városhoz. Egy erdőrendészeti táblából kitűnik, hogy erre már gyakrabban járnak a helyi kirándulók is.

De még nagy darabot megyünk a gáton. És közben *Vásárhelyi Palra* emlékezünk, kinek zseniális tervei szerint készült a Tisza védőgátja. Ez volt életének főműve.

A gáton való gyalogutazás azért is érdekes, mert megismerhetjük az egész árvízvédelmi rendszert; a gát-örházakat, szivattyútelepeket, s lépten-nyomon látjuk a veszély esetére tartalékolt rőzsehalmazokat; a gáton telefonhuzal is fut, mely közvetlen összeköttetést biztosít az őrházakkal és egyéb szervekkel. — Am a gátoknak nem csupán a víz az ellensége. Megfigyelték, hogy különböző mezei rágcsálók évről évre tetemes kárt okoznak a töltések állagában. Ezért a kutatók javasolták, hogy elő kell segíteni a *baglyok* megtelepedését a gátak környékén, mert ezek irtják a legeredményesebben ezeket a károkozókat.

A túra vége felé közeledik. A kitérőkkel, városnézésekkel együtt *mintegy 100 km* utat tettünk meg. Befelezésül csak megismételhetem, amit *Papp Gyula*, Szeged város tanácsának elnökhelyettese mondott: „Nemcsak a hegyek nyújtanak romantikát, az Alföldnek is meg van a maga különleges bája és varázsa.”

Ezzel a különleges bájjal telítve közeledünk végcélnak, Csongrád felé. Nemsokára feltűnnek a város szélső háza...

Pápa Miklós dr.

A BAKONY VÁROSÁ

Kilátás a várból a városra

A romantikus Séd-patak völgye

épülettömbjeivel uralkodik a városi táj fölött.

A meredek falú, keskeny hegygerincere épült veszprémi Vár hazánk egyik legmegragadóbb hatású városképét nyújtja. Ehhez az ősi várhoz kapcsolódott századokon át Veszprém története. Komoly erődítmény volt már a magyarok bejövetele idején is, a honfoglaló seregek egyhetes ostrom után tudták csak bevenni. I. István Veszprémben alapította az első magyar püspökséget, székesegyházat építtetett a Várhegyen, s a Bakony rengetegei közt rejtőzködő várost a királyné székhelyévé tette.

A középkori magyar királynék építkezdve, s a gyorsan szaporodó lakosság iparüzése erős ütemben fejlesztette Veszprémet. A XIII. században már főiskolája volt ahol a „hét szabad művészetet” kívül jogot is tanítottak. Ez a székesegyházi iskola volt az Árpád-kori Magyarország legjelesebb tanintézete, egykorú följegyzések szerint hírneve vetekedett a párizsi Sorbonne-éval. Mohács után a dolomitszklára épült vár a Dunántúl egyik legfontosabb végvára lett, amely csak a kuruc háborúk után vesztette el hadászati jelentőségét. Ekkor vált csendes, álmos papi-várossá Veszprém, a Vár mai épületeinek legnagyobb része ez időben keletkezett, a XVIII. század barokk világában.

Aki a Bakonyba indul, nem kerülheti el ezt a várost: aki a Balaton mellől kirándulást tesz a tó fölött húzódó erdős hegyvidékre, ugyancsak útbaejti. Veszprém a Bakony és a Balaton közötti fennsíkra települt, egyformán közel a nagy tóhoz és a legendáshírű hegy-séghez.

A Bakony keleti ormai, a nyugodt vonalú *Papod*, a kúposan kerekded *Boros-tyán-hegy*, és *Miklóspál-hegy*, meg az ovális *Hárs-hegy*, ölelik körül nagy félkörívben. Maga is hegyi fekvésű városnak tűnik, mert a lapos dolomitplatót, amelyen elhelyezkedik, mély völgyekkel szabdalta fel a Bakonyból lefutó Séd folyócska. A város egyes részeit elkülöníti egymástól a hegehupás térszín, de az az öt domb, amelyen Veszprém fekszik, tulajdonképpen a Séd-től feldarabolt felszín egy-egy szelete.

A nyugat felől érkező Séd a szakadékos sziklafalú *Betekints-völgyön* át lép be Veszprémbe, merész ívben megkerüli a Várhegyet, aztán északnak kanyarodva, az *Aranyos-völgyön* át hagyja el a várost. A Séd két mély völgye között sasbércszerűen magasodik fel a *Várhegy*, s hatalmas bástyasorával, tornyaival, ódon

Veszprém hazánkban tájképileg és építészetiileg is egyik legszebb városa, amely szerkezetében mindmáig megőrizte középkori jellegét. Az Árpád-házi királynék egykori székhelyének, a középkor egyik legjelentősebb magyar városának építészeti kultúrája nagyrészt megsemmisült a török idők egymást követő ostromaiban, de a történelmi levegőjű Várban a műemlékek egész sora zsúfolódik mégis össze. A régi várfalak a tatárjárás utáni korból valók, a várkapu védelmére épített, hengerded testű *Vigyázótoronny* is középkori alapzatú, csak a felső része, a körbefutó galériával és a barokk részsisakkal, épült a múlt század elején.

A város szimbólumának tekinthető öreg toronynál indul ki a Várhegyet teljes hosszában átszelő egyetlen utca, amely barokk és copf homlokzatú házak, kökeretes kapuza-

tok között vezet el a bensőséges hatású Szekesegyház térre. Itt áll, a Várhegy meredek keleti sziklafalának peremén, a város legművészibb épülete, a püspöki palota. Az egykori királyi rezidencia helyére építette a XVIII. század végén Fellner Jakab, a neves tatabi mester. A monumentális épület arányos méreteivel, könnyedségével, ritmikus tagozódásával ragad meg, halványzöld és fehér színei derűt sugároznak. A püspöki palotához csatlakozó *Gizella-kápolna* a város legrégebbi műemléke; keresztboltozatos gótikus mennyezete alatt Árpád-házi királyok és királynék hajtottak fejet a XIII. századból való, bizánci stílusú falfreskók előtt. A kis tér harmadik jelentős épülete a *szekesegyház*. Az eredeti bazilikát még Gizella királyné építtette a XI. század elején, de ebből csak az alapfalak kövei s az altemplom egyes részei maradtak ránk. Neoromán stílus mai alakját alig fél évszázada kapta az ősi templom.

A Vár utcájának a végét lépcsős bástyafal zárja el. Az erkélyszerűen kiugró zárófalon István király és Gizella királyné kettős fehér kőszobra néz a távolban kéklő Bakony felé. A Várhegy e legkiugróbb északi fokáról, melyet a veszprémiék „világ végének” neveznek, felejthetetlenül szép panoráma, nagyszerű tájkép bontakozik ki. Közvetlenül előttünk a *Benedekhegy* meredek dolomitszikláit zuhannak alá a Séd sötét völgyére, odább a merész ívelésű viadukt fölött a szőlős *Csátárhegy* emelkedik szeliden, míg az egész látványt a Bakony

összefüggő vonulata keresztelzi a távoli háttérben, közepén a 646 méter magas, nagytestű Papoddal. A Bástyakilátó alatt mély szakadék tátong, s ha lenézünk, a régi polgár város öreg házait látjuk szét-szórva a Séd lankáin, jellegzetes váraljai településként.

A város és a környező táj múltjának tárgyi emlékeit a *Bakony Múzeum* gazdag gyűjteményei őrzik. A bőséges régészeti és történelmi anyag mellett feltűnően érdekes a néprajzi kiállítás. A régi bakonyi pásztornóművészet igen szép darabjait látjuk a tárlókon, a dunántúli fazekas mesteriség remekeivel, a Balatonmelléki népviselet legjellemzőbb ruhaféléivel és a hajdani bakonyi betyárvilág emlékeivel együtt. A múzeum épülete mellett, a Lenin liget szélén álló *bakonyi ház* a táj népének egyszerű bútorait, berendezési és használati tárgyait, életmódját mutatja be szép hűséggel.

A múlttal szemben pedig ott áll a jelen. A Bakony Múzeum lépcsőjéről az új egyetemi városrész megragadó látványa tárul elénk. A mai Veszprém a bakonyi szén-, bauxit-, bentonit- és mangánbányák és üzemek révén a magyar kémiai tudomány fellegvára lett. Szerep nélküli kisvárosból országos jelentőségű nehézvegyipari kutató központtá fejlődött. A városnak ezt az új szerepét jelképezik a Vegyipari Egyetem, a Nehézvegyipari Kutatóintézet, az Ásványolaj és Földgáz Kísérleti Intézet hatalmas méretű, modern épület-tömbjei. Az egyetem és kutatóintézet körül pedig va-

Régi malom a Séd-pataknál

lóságos városrész épült ki korszerű lakónegyedekből s kedves, kertés családirházak laza csoportjaiból. A mindenütt folyó építés fiatal lendülete jellemzi ma a Bakony öreg fővárosát.

Az ősi és modern Veszprém azonban nem válik két külön testté, az ódon és az új negyedek szép összhanggal simulnak egymáshoz. A királynék székvá-

rosa és a kémiai tudomány fellegvára — a Vár ódon műemlékházai és az egyetem vasbeton- és üvegpalotája — harmonikusan olvadnak össze a szépséges tájkeretben.

Ezt a tájkeretet a Bakony nagyszerű vonulata adja, a kanyargós Séd párák homályba vesző völgye fölött. Veszprém a Bakony városa, innen indulnak a hegységet átszelő fő turistautak, s a hegyvidéket behálózó autóbussz-vonalaknak is ez a város a kiindulópontja. Az év minden szakában tele vannak természetjáróval és városnézővel Veszprém hegyrekülő utcái, az idegenforgalom télen-nyáron egyformán élénk. Ha megállunk a Bástyakilátó mellvédjén, hamvaskék fátol jelzi a távoli Magas-Bakonyt, ahol a legszebb tájélmények várják az országjárókat.

Antalfy Gyula

A ma már elterjedt és az ország valamennyi megyéjében megtalálható fácán nem őshonos vadfajunk.

Evszázadokkal ezelőtt telepítették be és jó alkalmazkodó képességével meghonosodott, elszaporodott, úgyhogy ma már egyike a legismertebb vadfajainknak.

Hazai előfordulásáról az első hiteles írásos feljegyzés még II. Ulászló 1504. évi törvénykönyvében található, ahogy ezt Kolozsvári Bálint írja. Bél Mátyás szerint 1735-ben már teljesen meghonosodott hazánkban. Nem sokkal később 1769-ben Miskolci Gáspár: „Egy jeles vadkert” c. könyvében azt írja, hogy a török hódoltság kedvezett a fácán elterjedésének. A törökök ugyanis azt tartották, hogy azt a területet, ahol a fácán él, megszereshetik és meg is tarthatják maguknak.

A XIX. század végén egy-egy nagyobb fácánosban már száz kakast is lőnek naponta. 1892-ben a Dunántúlon 17 872, a Dunatisza közén 16 861 db fácán elejtését mutatja az egykori statisztika.

A fácánnak több fajtája és változata él nálunk. Ma már sajnos csak zárt területeken találkozhatunk meg a legpompásabb tollazatú, ún. díszfácánokat. Az arany, ezüst, király, stb. elnevezésű díszfácánok valóban rászolgáltak a nevükre, mert ahogy a téli napsütésben repültek, aranyosan, vagy ezüstösen csillogott a tollazatuk. Hazánkban legjobban elterjedtek az ún. vadászfácánok, melyeknek kakasai ugyancsak színpompásak. A fémesen csillogó sötétkéktől, az aranyos sárgásbarnán át, a pirosas tollakig mindenféle színt megtalálunk a díszestollú fácánkakasokon. A tyúkok már kevésbé tartják. Ők barnás, pacsirtaszínű, egyszerű tollruhában járnak.

Inkább futó, mint repülő madár. Combja, lába erős, izmos, nagyon alkalmas a futásra, míg az erős altesthez és aránylag nagy testhez kicsi a szárnyfelülete. Nem szívesen repül fel és akkor is inkább csak rövid távolságokra száll. Gyors, sűrű szárnycsapásokkal, nagy robajjal rebben fel. Ha már magasra „feltornyozott”, nem csapkod szárnyával, hanem valóságosan úszik a levegőben és rézsütösen sikló repüléssel fokozatosan ereszkedik alacsonyabbra. Kiterjesztett szárnyakkal, látszólag mozdulatlanul siklik a levegőben, de ilyenkor is nagyon gyors a repülése.

A hosszabb repülés kifárasztja. A háromszor-négyeszer gyors egymásután felrepített fácán a magas hóban alig bír újra felrepülni.

Amennyire nem szívesen repül, annál inkább tud futni. Futás közben térdnyerő a lépése, így igen gyors szalad. Szenvedélyesen bújkál. Sokkal jobban szereti a bokrok, fű, gaz között eltűnni, mint repülésel menekülni.

Mestere a mimikrinek. Néha annyira ügyesen alkalmazkodik a terep színéhez, hogy csaknem rálépünk az avarba lapuló és a környezetbe olvadó fácánra.

Nemcsak az öreg fácán, de az alig pár napos csibéi is nagyszerűen mimikriznek. Múlt év kora nyarán egy csodálatosan szép hajnalban Szentendre szigetén figyeltük az ilyenkor még bizalmasan mozgó nyulakat, fácánokat, foglyokat. Óvatosan haladtunk az útmenti fásor takarásában. Egyszerre szinte önkéntelenül megálltam. Valami mintha megmozdult volna közvetlenül a lábam alatt. A már levegőbe emelt lábamat mozgás közben önkéntelenül megmervítettem és magam is mozdulat-

lanná dermedtem. Pár pillanatig tartott az egész, mikor szinte meglevenedett előttem a száradó fűcsomókkal és dűslevelű gazonokkal takart terep. Mint apró pamutgombolyagok, kis fácánok „gurultak” elő. Apró lábaikat oly gyorsan szedték, hogy mozgásuk nem is futásnak, hanem egy eldobott szürkésbarna golyó gurulásának tűnt. Nem sokáig tudtam őket szemmel tartani, mert 3-4 m-re már egészen beleolvadtak a környezetbe. 8-10 percig tartott a „bújjócska”, amikor a kis csibék kiérkeztek egy lekaszált lucernatáblára. Ekkor vettem észre, hogy a tábla szélén levő csenevész akác takarásában ott állt mozdulatlanul a fácán mama. Csőrével gyors egymásután a földre csapott, hihetetlenül valami menekülő bogarat csipett fel gyermekeinek, mire a kis csibék pillanatok alatt körülállták és ott ügyetlenkedtek, csetlettek-botlottak az öreg fácán körül. Annyira el voltak foglalva, hogy közvetlen közelükbe lopóztam a fásor takarásában. Ekkor láttam, hogy vagy rajzó bogarakat, vagy hangyabolyt találhatunk, mert igen gyors ütemben csipegették fel az inyenc falatokat. A kis fácánoknak valóságos „csemegéjük a „hangyatojás”. Sokáig figyeltem őket, amint szorgosan „dolgoztak”, tömték kis begyüket.

A fácán valósággal ingyenes napszámosa a szántóvetőnek. Hihetetlen tömeget pusztít el mező- és erdőgazdasági kultúrnövényeinket károsító rovarok, bogarak, csigák, de még pocok közül is.

Tudományos kutatóink begy- és gyomortartalom vizsgálatokból pontosan megállapították, hogy milyen nagy a fogoly és fácán gazdasági jelentősége. Különösen a kora tavaszi rovarfogyasztásával hajt nagy hasznot növényvédelmi szempontból, mert első sorban a szántóföldek áttelelő rovarvilágát pusztítja.

Ugyancsak szívesen táplálkozik gyommagvakkal is. Hogy milyen hihetetlen tömeg rovar vagy károsító állatot találunk egy-egy gyomor vagy begytartalomban, azt jellemzik a következő adatok. A „Shooting Times” 1930. I. 25-i számában jelent meg, hogy egyetlen fácánban 263 db drótférget találtak. Drezda mellett novemberben R. Ger-

ber 1366 drótféregmaradványt talált egyetlen fácánban. Egy másik kutató decemberben begyűjtött fogolyban 3914 bársonylégy maradványát számolta meg. Bruns boncolása során egy fácánban 30-nál több meztelen csigát észlelt. Schmidt 180-nál több begy- és gyomortartalomban talált répbogarart.

A fácán szívesen pusztítja az eget és a pockot is. Gödöllő melletti Harasztipusztán a 40-es évek végén egy lucernást úgy elleptek a pockok, hogy szinte mozgott tőlük a föld. Akárhova tekintettünk, mindenütt nyúzsogtak. Lépésünk nyomán besüppedtünk a könnyű homoktalajba, mert mindenütt keresztül-kasul pocokjáratok tettek tönkre a lucernást. Férjem tanácsára a fácán csibéket nevelő telepről kivittük erre a táblára kis fácánjainkat. Ahogy növekedtek a fácánok, olyan ütemben pusztultak a pockok. Napokon át figyeltük tevékenységüket. A már felcseperedett, jól repülő fácánokat az öregek tanították meg a pocokfogásra. Mozdulatlanul, mereven álltak, majd az e'öbukkanó pocokra vilámgyorsan vágtak oda csőrükkel. A következő pillanatban már a vergődő pocok szabadlakták, tépték. Nyár végére órákon át kellett keresni, míg egyetlen pocokot találhattunk a lucernás környékén. Rákos és Göd környékéről a fácánok pusztították ki az ún. „Rákosi viperát”. Göd határában 1904-ig nem volt fácán, de nem volt ritka a vipera. 1905-ben kezdett a fácán elszaporodni és 1912-ben már eltűntek a viperák. A kifejlett, nagy viperát nem támadta ugyan meg, de az apró, alighogy világrajzott viperákat szorgalommal és nagy szenvedéllyel pusztította.

Mint ahogy a kártevők pusztításával igen nagy hasznot hajt, minden védelmet megérdemel. Ne közelítsünk a fészken megbújó, bizalmas közelségbe bevárázó állathoz, de a kedves kis pihés csibéket se igyekezzünk megfogni. Sajnos a tudatlan és kulturálatlan emberek még ma is sok fácánfészekaljat pusztítanak el, amivel akaratlanul is nagy károkat okoznak a mezőgazdáknak.

dr. Szederjel Ákosné

A HARMAT- VIGÁIG VÁNDORAI

Hajnalban baktatnak a harmatgyöngyös füvek között a turisták. Bizony nedves már a bakancs és a nadrágszár is. De a meleg nap már itt-ott átsút a fák ágai között. A növényeken bőven ülnek a csillogó víz-cseppek és a levegő is párateljes az erdők mélyén.

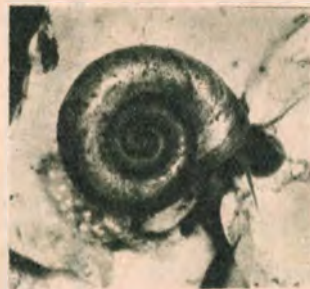
Ez az idő a harmat-cseppek vándorainak, a csigáknak az ideje.

Júj csiga, — többnyire ez a reagálás, ha valaki, különösen a női turisták közül — szembetalálkozik velük. No túratársak! nézzük csak meg közelebbről ezeket a „félelmetesen undorító” jószágokat.

A föld, de hazánk puha-
testű állatai közül is legje-
lentősebb csoport a csigáké.
A tengerek színpompás
óriásai mellett szerény kis
állatok, de ha részleteiben
megnézzük őket, bizony
nem csúnyák. Legtöbb faj-
nak van háza, amelybe
behúzódik ha valami baj
van. A csigaházat maga az
állat terrieli ki és így a
ház a kis csigával együtt
növekszik, mígnem mind-
ketten eléri a felnőtt mé-
retüket. A csigaházak nagy-
on változatos alakúak és
színeik, többnyire felcsa-
varodottak, bár ez alól is
van kivétel, mert az öskö-
zeten, folyó, patakok vizé-
ben a kövekre tapadva élő
sapkacsiga háza csak olyan,
mint egy frigidai sapka.

Sokfelé járok a „Sparta-
cus” turistákkal, a he-
gyeink között csakúgy, mint
a vizek két országtújjain,
vagy az alföldi homokbuc-
kásokban. Csigá mindenütt
van, csak meg kell látni, és
ez nem is mindig könnyű.

A Vértes hegységben
máztunk felfelé a Csókakő
várhoz. A szürkésfehér do-
lomtsziklán ott, ahol kis
fekete zuzmópettyek tar-
kássák, láttam meg, — bi-
zony nem könnyen — a kis

A nádasok lakója a tányércsiga

orsócsigákat. A sziklára
tapadva, színük pontosan
olyan mint a köveké és ott
lelegeltek a kis zuzmókat.
Mázt az erdő avarjában
a nyirkos lombok között
eszegetik a gombafonala-
kat. A Bükk hegységben a
Szalajkavölgy patakjaiban
sok a mézskő. Ezer számra
él rajta hazánk egyik leg-
kisebb csigája, a zöld szí-
nű, alig 1—2 milliméteres
Sadleriana. A Velencei-tó-
ban a nád között, a lan-
gyos tiszta vízben gyakran
láthatunk 6—8 centimé-
teres házú tornyos mocsári
csigát, vagy lapos tányér-
csigát. És ha Hévízre visz
a túrabakancs és netán es-
ne, menjél csak be turista-
társam a liget bokrai közé
és nézd meg jól a fák tör-
zseit. Erdemes, mert olyan
színpompás csigák mász-
kálnak az esőben a fák kér-
gén, sőt a lombok között is.
Házuk forint nagyságú, na-
rancs- és citromsárga, szép
barna vagy fekete övek dí-
szítik a házat, néha egy
máskor öt is. Ez a csiga
nyugateurópai faj és elter-
jedése nálunk, a Keszthelyi
hegységben éri el legkele-
tibb pontját.

Felmerült a kérdés a mi
túránkban is, hogy tulaj-
donképpen mire is jók a
csigák, mi a szerepük a
természet nagy háztartásá-
ban?

Vörösbarna háza van a méh-
kascsigának

Erre a kérdésre nem
könnyű válaszolni, mert a
természetben az élőlények
összefüggései és egymásra
utaltságuk nagyon bonyo-
lult.

A tudósok az összes élő-
lényeket három csoportba
sorolják. Ezek a *termelők*,
melyek a talaj és a víz
anyagaiból szerves anyagot
termelnek. A *fogyasztók*,
melyek más élőlények szer-
ves anyagaiból élnek. Végül
a *lebontók*, melyek az előző
két csoport hullait és hul-
ladékait ismét felbontják
kémiai alkotórészekre és így
az egész körforgás kezdőd-
het előlről.

Nézzük meg ezeket a fo-
lyamatokat úgy, ahogyan a
turista szeméi elé kerülnek.

A zöld növények a víz-
ből, a talaj anyagaiból és a
levegőből készítik a szer-
ves anyagokat. A hernyó
megrája a levelet, a hernyó
tehát fogyasztó szerve-
zet. A hernyót egy másik
fogyasztó, mondjuk a ka-
kukk bekapja. A kakukk
és a hernyó ürülékét és a
kakukk hulláját, ha elpusz-
tul, viszont a talajban élő
ezernyi apró szervezet, fér-
gek, csigák, egysejtűek
bontják le vegyi anyagok
egyszerű formáira és ez
vízben oldódva újra felve-
hető táplálék a fák számá-
ra. Ez a példa az anyag
körforgásának egyszerű
esete. Ebből látjuk, hogy a
csigáknak afféle köztiszta-
sági, hulla és hulladékelta-
karító szerepe van. Főleg
korhadó és rothadó növé-
nyekkel és gombákkal táplál-
koznak.

Legismertebb csigánk a
nagy éti csiga. Magyaror-
szágról tekintélyes mennyi-
ségben viszik ki Nyugat-
európába, ahol kedvelt
élelmi cikk. Mivel aránylag
jókorá termetű és minde-
nyütt előfordul, a csigák

A Balaton iszapjában él a csi-
gák rokona a festőcsiga

szervezetét rajta lehet jól
tanulmányozni. A házból
kinyújtó csiga első része
a fej, rajta a két pár tapo-
gató. Ezek végén ül a szem.
Ha valamihez hozzáérnek,
riadtan húzzák vissza ta-
pogatóikat. A csiga szeme
nem éleslátásra szolgál, in-
kább csak a fényt érzi
meg. A csiga talpán ritmi-
kusan összehúzózó izomzat
van, melynek mozgása
csúsztatja előre a csiga
testét a talajon. Segíti eb-
ben a mozgásban az a
nyálka, amit kiválaszt a
torka tájékán és mint egy
szőnyegen csúszik rajta to-
va. A megszárado nyálka-
szőnyeg, mint ezüstösen
csillogó hártya marad a
csiga nyomán a talajon,
köveken, növényeken. Ez a
nyálka az, amittől többnyire
undorodnak nemcsak az
emberek, de az állatok is.
Így az aránylag védtelen
csigát nem sok állat fo-
gyasztja.

Amikor forrón sűt a nap
és száraz szelek járnak,
amikor mi turisták is elő-
vesszük a kulacsokat és
felkeressük a hús forrásó-
kat, eltűnnek a csigák, be-
húzódnak a talajba és kö-
vek alá. Számukra a tik-
kaszto forró szárazság ma-
ga a halál. Testük 85—
90%-a víz. Amennyiben
ebből sokat veszítenek, el-
pusztulnak. Házuk, nem is
annyira a sérülések ellen
véd, inkább a szárazság
ellen. A házába behúzódo
csiga hártyaajtóval zárja el
a háza nyílását és ezzel vé-
dekezik a párolgás ellen.

Hajnali harmatban ban-
dukoló turisták, ne lépje-
tek a csigákra, nekik is
fontos szerepük van a szép
természetben, amiben gyö-
nyörködni kimentünk har-
matországba.

Dr. Agócsy Pál

Ma már sem a gyalogos turista, de a kerékpáros, motoros, autós kiránduló, vagy kempingező és vízivándor sem indulhat útnak megfelelő kézpatika nélkül! Biztonságot ad az a tudat, hogy balesetnél, rosszulletnél ott van kéznél a legszükségesebb gyógyszer vagy kötszer. Sok esetet sorolhatnánk fel, amikor valóban életmentő volt az idejében nyújtott szakemberi segítség.

Előjáróban azt is hangsúlyozni kell, hogy az elsősegélynyújtás legfontosabb alapjait minden vezetőnek ismerni, saját és túratársai érdekében egyaránt fontos! A motorosok, autósok számára megfelelő előírás szabályozza az elsősegélynyújtó doboz tartalmát, de a legtöbb turista a saját igényei szerint, gyakorlati tapasztalatok alapján szereti összeállítani házipatikáját. Ehhez kívánok néhány tanácsot és hozzájárulni.

Turistapatikámat én két részre bontva hordom. Hátizsákom egyik külső zsebében a kötszerek, a másikban a gyógyszerek, tisztálkodó eszközök kapnak megfelelő csomagolásban helyet. Rövidebb kirándulásoknál csupán a legszükségesebb „kispatikát” viszem magammal, amelyből csaknem mindig kérnek a túratársak gyógyszert, kötszert, ragtapaszt. Hosszabb kirándulásoknál persze bővebb a felszerelés. Emlékeztetőül álljon itt néhány lényeges kellék.

Először a kötszerekről szólnunk. Tiszta zseb-kendő és egy kis vatta mindig legyen a hátizsákban.

Gyorskötő pólya. Kisebbségű sérüléseknél jól használható ez az 5—10 cm szélességű készen kapható pólya.

Ideál pólya. Rándulásnál, ficamnál, izomhúzódásnál kitűnő szolgálatot tesz ez a rugalmas kötszer.

Sebkiötő csomag ugyancsak kézen kapható pár forintért a patikában.

Chinoplast-gyorskötés. 10 cm x 4 cm nagyságú, használatra kész sebkiötés, kisebb horzsolások, sérülések, égési sebek gyors ellátására. Használati utasítás a borítékra mellékelve van. Én a zsebtárcámban állandóan magamnál tartok ilyen gyorskötést.

Háromszögletű kendő, olló, biztosító tűk, ragtapasz, zsinor is mindig jó, ha kéznél van.

Bőrpazelin tubusban vagy egyéb kenőcs jó szolgálatot tesz napégésnél, lábfeltörésnél stb. Hosszabb túránál nálam lábápolásra jól bevált a szarvasfaggyú.

Szappan és tiszta törülköző nélkül ne induljunk túrára.

Gyógyszerek közül elsősorban azt kell magunkkal vinni, amit különben is szedni szoktunk.

Szódabikarbóna gyomorégés, izomfáradtság enyhítésére kávéskanálként.

Orvosi széntabletta gyomorrontásnál, felfú-

vadásnál vagy mérgezés gyanúja esetén.

Hashajtó és görcsoldó főként azoknak, akik otthon is ezekkel a szerrel élnek.

Kalmoppyrin vagy más hasonló gyógyszer fájdalom, láz ellen.

Valeriana, Andarin, vagy **Trioxazin** ideges panaszoknál nyugtatóként jó szolgálatot tehet. Ha valaki egyébként is szedni szokott nyugtatókat, megkísérheti nyaralás vagy kirándulás idején ezeket mérsékelni vagy teljesen elhagyni. Ideges panaszoknál a szabad természetet a legjobb orvosságnál is többet tehet.

Szalmiákszesz vagy más szűnyogriasztó szer különösen nyári vízitúráknál, rovarcsípéseknél használatos.

Erős feketekávé, tea, tiszta ivóvíz és néhány szem **kockacukor** tartalékként kitűnő szolgálatot tehet kimerültségnél, ájulozásnál, de egyéb esetekben is. Ezekről tehát ne feledkezzünk meg.

Orvosok házipatikájában még injekciós készlet és néhány ampulla gyógyszer is helyet kaphat.

Külön kellene szólni a kemping és menedékházak — mint mentőállomások — elsősegélynyújtó felszereléséről, ahol az előírásoknak megfelelően kell tárolni és állandóan felfrissíteni, illetőleg pótolni a hiányzó vagy használhatatlanná vált gyógyszereket és kötszereket!

Dr. Palócz Gyula

Magyarország madártávlatból

A *Panoráma képeskönyv-sorozatának legújabb kötete Járai Rudolf csaknem száz légifelvételével mutatja be az országot. A turista előtt nem ismeretlen ez a nézőpont; hegytetőről, kilátóról hasonlóképpen látjuk mi is a haza tájait, a kiváló fotóművész nagyszerű képsorozatából azonban az egész ország madártávlati arculata élénk tárul.*

Szalainai Rezső bevezető tanulmánya épp oly szárnyaló szépségű, mint a légifelvételek. A kísérőszöveg élményszerűsége elmélyíti a képek látványát, amikor rájuk sugározza az történelem és az irodalom fényét is. Szalainai költői prózája segíti az olvasót, hogy fotók mögé is lásson, hogy honi tájainknak ne csak szépségében gyönyörködjék el, de mondanivalóját is megértse.

A könyv a Sportkönyvesboltban kapható.

Csőpit, kedves kis szomszéd! Nyunkat az idén kezdtük kirándulásra szoktatni. És mindjárt a második kiránduláson olyan élménye volt, ami nekünk csak 10—15 év után jutott.

Lelkesen magyaráztuk Csöpi-nek a hegyeket, a nyíló virágokat, a fákat. Ő pedig azt várta, hogy valami vadállatot is láthatna. Amikor a Nagyszénási-turistaháztól a két jelzésen elindultunk a Zsíros-hegy felé, a kanyar után néhány percre megálltunk. S én elmeséltem Csöpi-nek, hogy négy évvel ezelőtt, pont ezen a helyen, hogyan találkoztunk három özzel. Aztán lassan elindultunk. Alig mentünk tíz métert, amikor fölénk mintegy 25—30 méterre vágatott öt disznó! Még megjedni is elfelejtettünk. Különbözők is a disznók jobban féltek mint mi, és pillanatok alatt eltűntek a sűrűben.

Igy ismétlődött meg, hogy szinte ugyanezen a helyen láttunk vadállatokat. És ez volt az első vaddisznó kalandunk is. Csöpi boldogan jött tovább, hiszen valóban nagy élmény volt.

Mezey Béla

Bp. X., Endre u. 7/a.

Ne kerüljük el...

Ne mulasszuk el megtekinteni a Koloska-völgyet, ha Balatonfüreden járunk. Hajóval érkezve, a hajóállomástól piros jelzésen juthatunk el oda. Vonaton Balatonárácson szálljunk le, innen menjünk tovább a piroson.

Utunk keresztülvisz a falun, balról a Tamás-hegy, jobbról a Péter-hegy kíséri bennünket. A falu utolsó házait elhagyjuk, s már mellettünk csobog a Koloskapatok. Nem kell 30 perc elerjük a csárdát.

További utunk (piros) egy tisztáson át fenyvesben, majd lombos erdőben vezet. Fél órányi járás után, már is elérjük a forrást. (Természetvédelmi terület, óvjuk!)

A tisztás közepén szalonnasútó, napóra, pihenőpad van. Ne feledjük megnézni a menedékház mellett az erdészházat. Ruzsák György erdész szívesen megmutatja saját faragású állatait, emléktárgyait.

Visszafelé menjünk el a Jókai-kilátóra a Tamás-hegyen és nézzük meg a Lóczy-barlangot (kék és zöld jelzés).

Kőszeghy Lajos
Kaloça

NEGYVENÉVES TÁRA

A HÜVÖSVÖLGYI NAGYRÉTTŐL MOSZKVÁIG

A vöröskői felszabadulási ünnepségen azokat a régi természetbarátokat tüntették ki arany túravezetői jelvénnel, akik mozgalmi munkájukkal, példamutató magatartásukkal hosszú évek során kiérdemelték.

A kitüntetettek között szerepelt Ágoston Antal, a II. kerületi Természetbarát Szakszövetség elnökének neve is.

Felkerestük az elnököt, hogy megismerjük, mi van az aranyjelvény és a turista múlt mögött.

— 1927. május 1-én lettem „hivatalosan” természetbarát — emlékezett Ágoston Antal —, addig csak „kocáskodtam”, ahogy mondani szokás. Mint szervezett tag, a Természetbarátok Turista Egyesületében az V-VI. kerületi osztályba iratkoztam be.

Legényke voltam akkortájt, s életem jelentős részét — a hétvégét és a szabadságidőt — télen-nyáron mindig a természetben töltöttem. Így ismerkedtem meg feleségemmel is, akivel azóta is — immár harminc éve — állandóan együtt túrázom.

Azt kérdezi, hogyan kerültem a mozgalomba? Ennek is megvan a maga története. Mint fiatal szervezett munkás — a vasasokhoz tartoztam —, május 1-én a hűvösvölgyi nagyréten kerültem össze a természetbarátokkal, velem egyidős fiúkkal-lányokkal. Játsoztak, szórakoztak, hívták maguk közé. Egy hét múlva már zsebemben volt az igazolvány, s a mai napig megőriztem.

Ha visszagondolok ezekre az időkre, sok kedves társ neve jut eszembe: Ravasz Miklós, Löwinger Feri és Gyuri, Bogdán Pista, azután Kilián György és húga Irén, Hárshgyei Sándor és mások. Nagy részük elpusztult a háború alatt, de akik élnek, ma is fáradhatatlanul dolgoznak a természetbarát mozgalomban.

Elvtársak és barátok: Kilián György a középső sorban balról a harmadik

Annak idején ez a társaság az V-VI. kerületi osztály balszárnyát képviselte, rajtuk keresztül lettem a KIMSZ tagja. 1929-ben — nem hivatalosan — részt vettünk Bécsben a II. Nemzetközi Ifjúsunkás Találkózón, s amikor hazajöttünk, kizártak bennünket az osztályból. Minthogy nem akartunk megválni a mozgalomtól, bementünk a központi osztályba.

A szemináriumokat — mint turisták — a szabadban tartottuk. Nagyobb megmozdulásokra a budai hegyekre vittük ki az indifferens embereket. Az volt a cél, hogy turista-társaink megismerjék a hazai és nemzetközi helyzetet s a munkásmozgalom célkitűzéseit. Egy-egy ilyen találkozó — visszafelé jövet — rendszerint városi tüntetéssel végződött.

A felszabadulás óta a demokratikus eszmék nem szorulnak a hegyek védelmére, nyíltan lehet politizálni, s így a természetjárás főként test-edző, szórakoztató jellegét tartotta meg. Nevelőmunka azonban — természetesen — most is folyik. Nálunk, például, a II. kerületben sok ismeretterjesztő előadás hangzik el a baráti országok életéről, szép tájairól, fejlődéséről. Az előadásokat filmvetítés teszi szemléletessé.

Vannak helyi — II. kerületi — előadók, akik a túravezetőképzést biztosítják. Ebben az évben tizennyolc túravezető vizsgázott. A tanfolyamon politikával, művészettörténettel, földrajzzal, térképolvasással és egyéb témákkal foglalkoznak.

Meghívott előadók is vannak, akik a természetjárással kapcsolatos különféle speciális tárgykörben tartanak előadásokat. Például Dénes György, a Karszt- és Barlangkutató Társulat főtájkára Aggtelekről és környékéről tartott diavetítéssel egybekötött előadást. A Kaukázusról

1929, Bécs. Az újpesti és az V-VI. kerületi TTE II-ik Nemzetközi Ifjúsunkás Találkozó

szóló — ugyancsak diavetítéssel kísért — előadást a Statisztikai Hivatal szervezte nálunk.

Igyekszünk úgy dolgozni, hogy a kerület munkája megfelelő legyen. Két éven keresztül második helyezést értünk el a középnyagyságú kerületek tagtaborzó versenyében. Egy-egy sátrat nyertünk.

Jól dolgoztunk vagy nem... más tudná megmondani. Tény, hogy kerületünk titkárat: Kürthy Miklóst vitték el budapesti titkárnak. Nagyon jó a kapcsolatunk az MTS kerületi elnökével: Horváth Ferencsel, munkánkat megbecsülik, segítik. A tanácsuléseken szövetségünk tevékenységét, mint jó példát, több esetben kiemelték.

Minden budapesti és országos rendezvényen részt veszünk. A hozzánk tartozó II. HKI természetbarát szakosztálya minden évben egy-egy forrást felújít. A Statisztikai Hivatal lelkesen vesz részt az útjelzési munkában. A TÁKI adja a versenyzők zömét a kerületben. Sajnos, van néhány nagyobb vállalat, ahol nem megy ilyen jól a munka. Például a Ganz Villamossági Gyárban, ahol kilencezer ember dolgozik, de komoly természetbarát mozgalom még eddig nem alakult ki.

Hadd említsem még meg — mondotta befejezésül Ágoston Antal —, hogy május végén nyolcnapos jutalomútlóval vettem részt a Szovjetunióban. Moszkva, Leningrád nagy hatást tett rám, s a lenini forradalmi emlékekkel való személyes találkozás — bár az élmények még nem szűrődtek le teljesen — úgy érzem, megsokszorozta energiámat, munkakedvetem.

Ágoston Antal a régi barátokra emlékezik

TÁJÉKOZÓDÁSI VERSENYEK

BALOGH TAMÁS GYŐZELME A BÜKKBEN ÉS A MÁTRÁBAN

A Bp. Spartacus válogatottja, Balogh Tamás nagyszerű formája keltezték kellemes meglepetést a Bükkben és a Mátrában rendezett „Dobó István”, illetve „Mátra Kupa” tájékoztatósi futóversenyeken. Különösen a 16,5 km-es távon, 1100 m-es szintkülönbségű, 9 ellenőrző ponttal nehezített Mátra Kupa versenyen volt imponáló Balogh főlénye, itt egyedül ő futotta a férfimezőnyben az I. osztályú szintet.

A Bükkben — Szarvaskő környékén — ugyancsak hosszú, 14,5 km-es, 830 m szintkülönbségű, 9 ellenőrzőpontos pálya várta a férfi mezőnyt. Ezen a versenyen Balogh szoros küzdelem után harcolta ki az elsőbbséget válogatott klubtársa, az ugyancsak kitűnően futó Schönviszky előtt. A nők 10,5 km-es, 600 m szintkülönbségű pályáján Monzpart Sarolta a szokottnál is nagyobb különbséggel végzett az első helyen, a tizenötödösöd megrendezett „Dobó István” emléktversenyen. A verseny részletes eredményei:

Ffi I. o.: 1. Balogh 1 ó 57:19, 2. Schönviszky 1 ó 58:43, 3. Kempelen (OSC) 2 ó 00:58, 4. Selek (Ganz-MÁVAG), 5. Tegzes (MAFC), 6. Nyáry (Bp. Vörös Meteor). Csapatban: 1. Bp. Spartacus 3 ó 56:02, 2. OSC 4 ó 10:03, 3. MAFC 4 ó 24:24.

Női I. o.: 1. Monzpart (Bp. Pedagógus 1 ó 31:25, 2. Turchányi (BEAC) 1 ó 56:07, 3. Balázs (Bp. Pedagógus), 4. Hanusz (MAFC), 5. Völgyi (OSC), 6. Hegedűs (BEAC). Csapatban: 1. Bp. Pedagógus 3 ó 38:25, 2. BEAC 4 ó 20:17, 3. OSC 5 ó 19:54.

A Mátra Kupa részletes eredményei:
Ffi I. o.: 1. Balogh 2 ó 04:49, 2. Friedrich (BEAC) 2 ó 27:10, 3. Bársony (BEAC), 4. Sótér (Bp. Petőfi), 5. Arató (Ajka). Csapatban: 1. Bp. Spartacus 4 ó 36:17, 2. Bp. Honvéd II. 5 ó 29:02, 3. Mechanikai Labor 5 ó 30:07.

Ha a váltóbajnokságban elért Bp. Spartacus csapatgyőzelmét is hozzászámítjuk, akkor különösen sikeres júniust hagyott maga mögött Balogh Tamás, a Bp. Spartacus válogatott versenyzője. (Fotó: Makk)

AZ A-KERETBE KERÜLT

néhány tehetséges, fiatal tájékoztatósi versenyző. Az edzőbizottság felterjesztésére ugyanis — a második felévre — a versenyzőbizottság az alábbi válogatott kereteket hagyta jóvá.

Férfi A-keret: Balogh, Schönviszky, Őrsi, Deseő, Horváth A., Sótér, Boros, Hegedűs A., Skerletz, Arató, Bozán, Nyári. Női A-keret: Monzpart, Cser, Hegedűs A., Turchányi, Denovszky, Tas, Balázs, Völgyi.

A férfikeretben Boros Zoltán (Egri Spartacus), Hegedűs András (BEAC), Arató János (Ajka) Bányász) és Bozán György (Bp. MÁV SC) lépett az utánpótlás keretből az A-keretbe, míg a nőknél Völgyi Zsuzsa (OSC) számít az első csoport újoncának.

VERSENYRŐL — VERSENYRE

Hajdúsági győzelmeket hozott a „Szabolcs Kupa” tájékoztatósi futóverseny, amelyen 25 szakosztály 62 csapatában 124 versenyző állt rajt. A Kisvárdától 12 km-re fekvő Ricsikai erdő térségében rendezett verseny felnőtt férfi osztályában, 10 275 m-es távon, a Debreceni EAC Marina — Lojek összetételű csapata 108 perc alatt, hibapont nélkül tette meg az utat és szerezte meg a győzelmet. A felnőtt női kategória győztese a Karcagi Vörös Meteor Láposi — Nád-házi csapata lett, akik a 7075 m-es távot igen jó idő, 83 perc alatt teljesítették. Az ifjúsági férfi kategória győztese (8075 m) az Egri Spartacus Őrsi — Argyilán kettőse, a női ifjúsági mezőnyt győztese a Kisvárdai Bessenyei g. Kozma — Sárosi kettőse lett, 6525 m-es távon.

Harminc csapat rajt. Aláírása bizonyította, hogy a Török Ignác emléktverseny iránt mindinkább fokozódik az érdeklődés. A gödöllői járás TSZ-nek rendezésében sorra került versenyen a ceglédi, a monori, a váci és a rendező gödöllői járás fiatal tájékoztatósi sportolói vettek részt. A legeredményesebben a Váci Forte gyár versenyzői szerepeltek, akik a férfi és a serdülő kategóriában is megszerezték a győzelmet. Hasonló eredménnyel végzett a Monori gimnázium is, csapatai a férfi és a női ifjúsági mezőny élén

A „Török Ignác” emléktversenyen a serdülőkké mezőnyében győztes Váci Forte fiatalok nyújtották a legjobb teljesítményt. (Fotó: Makk)

Teljes figyelem! A „Földes Ferenc” emléktversenyen a váltó első futói az utolsó eligazítást kapják. (Fotó: Makk)

Batty (MAFC) biztosan nyerte a versenyt, mögötte azonban — a helyezésekért — annál nagyobb küzdelem folyt (Fotó: Makk)

végeztek. A felnőtt női kategóriában a Ceglédi Postás győzött.

Minden sportágban — a tájékoztatósi versenysportban is — a legelkesebbek közé tartozik a Siketek SC. A Pilis-csaba térségében lebonyolításra került „Császár András” emléktverseny is ezt bizonyította.

A versenyen a MAFC szerepelt a legjobban: Batty és Szabó került a férfiak mezőnyében az 1—2. helyre és csapatban is a MAFC szerezte meg a győzelmet a Postás előtt, sőt az ifjúsági mezőny 1—2. helyén is két MAFC fiatal, Klimstein és Soós végzett. Az ifjúsági csapatverseny viszont az OSC zsákmánya lett. A felnőttek távja 10, az ifjúságé 9 km volt.

Augusztus: a nagy versenyek hónapja! Egyik nagyjelentőségű verseny a másikat követi ebben a hónapban, nemzetközi jellegű küzdelmek

kel tarkítva. A sort augusztus 6-án, a Miskolci TSZ rendezésében, a „Herman Ottó” emléktverseny nyitja meg, ugyanakkor bonnyolítják le a Typográfia rendezésében a „Rózsa Ferenc” versenyt is. Egy hét-tel később a Honvéd Kupa és Staféta már nemzetközi erőpróbát jelent, mintegy felkészülést az augusztus 20—21-i „Hungária Kupára”, amelyen — a Magyar Természetbarát Szövetség rendezésében — meghívott nemzetközi férfi és női válogatott csapatok vetélkednek. Az augusztus 20-i Nemzetközi staféta — a nemzetközi válogatott csapatok mellett — hazai és külföldi klubcsapatokat is rajt. hoz állít.

Ugyancsak nemzetközi jellegű lesz a Balatoni Kupa küzdelme is, a Veszprém megyei TSZ rendezésében.

A gesztusi vár tövében nagyon nehéz órák vártak a Vasas Kupa tájékoztatósi verseny résztvevőire. Az aszfaltolvasztó kánikulában még a rendes időjárási viszonyok között is igen hosszú (a férfiaknak 19, a nőknek 9 km) pályák és nagy szintkülönbségek állították rendkívül nehéz feladat elé a versenyzőket. A férfi mezőnyt dicséri, hogy a győztes Schönviszky, a 2. helyezett Horváth (OSC) és a nagyszertien feljött Bozán (Bp. MÁV SC) mellett még további négyen teljesítették az I. osztályú szintet. Csapatban is a Bp. Spartacus győzött a BEAC és az Ajka SE előtt.

Míg Schönviszkynek kemény küzdelemre volt szüksége a győzelemhez, a nőknél Monzpart Sarolta (Bp. Pedagógus) ezúttal is biztosan, 12 perces előnnyel ért klubtársa, Cser Borbála előtt a célba, akit Sz. Molnár (Vörös Meteor) követett. Női csapatban a Bp. Pedagógus I-nek a Bp. Pedagógus II. volt a legkomolyabb ellenfele, a 3. helyen a BEAC lányok végeztek.

Még egy utópillanat: a sikeres thüringiai versenyre, amelyen a magyar Monzpart és Schönviszky nemzetközi győzelmet aratott: a két győztes — balra a 108. sz. német versenyzőtől — a rajt előtt. (Fotó: Hardicsay Mária)

AZ ORSZÁGOS VÁLTÓBAJNOKSÁG

zuhogó esőben, nyolc kategóriában került lebonyolításra Csomádon. Akárcsak a Mátra Kupa versenyen, az országos bajnokságon is jogos kifogások merültek fel az indulók részéről a térképek minősége miatt. Amint az várható volt, a férfiak mezőnyében a Bp. Spartacus, a női kategóriában a Bp. Pedagógus aratott biztos győzelmet. A férfiaknál azonban vaskos meglepetést jelent a Bp. MÁV SC második helye, amelyet nagy különbséggel szerzett meg a Bp. Honvéd előtt. Az országos váltóbaajnokság eredményei:

Ffi I. o. Táv 30 km, szintkül. 600 m. 32 ellenőrző pont: 1.

Bp. Spartacus (Balogh, Schönviászk, Skerletz) 2,45:54, 2. Bp. MÁV SC 2,55:36, 3. Bp. Honvéd 3,25:03, 4. BEAC 3,25:39, 5. MAFC 3,43:04. Ifjúságiak: 1. BEAC, 2. Bp. Vörös Meteor, 3. Ajkai Bányász.

Női I. o. Táv 20 km, szintkül. 500 m. 26 ellenőrző pont: 1. Bp. Pedagógus (Monzpart. Cser, Balázs) 2,57:00, 2. BEAC 3,26:59, 3. OSC 4,17:44. Ifjúságiak: 1. OSC, 2. MAFC, 3. Hódmezővásárhelyi Frankel Leó Technikum.

Az egyidőben lefutott Budapest bajnokságot a férfi mezőnyben a Bp. MÁV SC, a női bajnokságot az OSC csapata nyerte.

Magyar győzelmek Ausztriában

A zenevilágban — Strauss örökség dallamai nyomán — a világhírű bécsi erdők két nemzetközi tájékozási versenynek adtak otthont július közepén. A tájékozási szempontból könnyű, de az erős színtemelés miatt fizikailag nehéz versenyen — a rendező osztrákok és a magyarok mellett — főként csehszlovák juniorok indultak, de rajtához állt egy-egy szerényebb képességű svéd, finn és dán tájékozódó is. A küzdelem, mindkét napon, főként magyar egyéni- és csapatgyőzelmeket hozott.

A férfiak giesshügel versenyét (13 km, 800 m szintkülönbség, 13 pont, 30 induló) Horváth A. nyerte 1,46:56-os idővel Bozán és az osztrák Pacher előtt. Tóth a 4., Hegedűs A. a 12. helyen végzett. Ugyanezen a helyen a nők (8 km, 300 szint, 8 pont, 10 induló) küzdelme Monzpart igen jó idővel elért főlényes győzelmével végződött. A 47:55-ös futó „Saci” mögött Turchányi, majd Völgyi és Hegedűs A. következtek, Danovszky a 6. lett.

A Klosterneuburg melletti versenyen a férfiak küzdelmében Horváth rádúplázott két nappal előbbi sikerére. A versenyen (16 km, 700 m szint, 11 pont, 30 induló) 2,15:31-es idővel győzött a csehszlovák Koruba (2,22:27) előtt, majd sorrendben ismét a magyarok következtek: 3. Hegedűs A., 4. Bozán S. Tóth. Monzpart is megismételte giesshügel győzelmét, ezúttal 7 km-es (400 m szint, 5 pont, 10 induló) pályán. A magyar bajnoknő 50:45-ös futása után sorrendben Hegedűs A., Völgyi, Turchányi és Danovszky következtek.

Aligha hoz ennyi sikert versenyzőink számára a svédországi ORing, amelyre július 15-én utaztak el. A Línköpping melletti pályán sorra kerülő hagyományos versenyen — kitűnő nemzetközi mezőnyben — Deseő, Horváth, Monzpart, Hegedűs A., Turchányi, Cser és Balázs képviseli a magyar színeket.

JELENTKEZHETÜNK A SÍTÚRÁKRA

Az 1967/68-as síidény érdekes eseményeket és évfordulókat hoz a síturázók népes táborának.

75 éve, hogy Téry Odön vezetésével először jelent meg fővárosunk utcáin a síléc. 1892. december 4-én, hatalmas hóvihár után indult a három főny csoport a Vérmezőről a Kissvábhegyre (ma Martinovits hegy). Béli Mátyás, Demény Károly, Téry Odön és élcéldők sora között haladt, az új sportág úttörőjeként.

60 évvel ezelőtt, 1908. január 9-én alakult meg a Magyar Sí Klub, majd január 19-én a Magyar Turista Egyesület rendezte az első hivatalos „sítáversenyt” a Gete hegyen.

Gazdag lesz a nemzetközi program is. A Szovjetunióba Itkolba (Kaukázus), Lengyelországba Szczyrkbe és Zakopaneba, Csehszlovákiába a Chopokra tervezünk túrákat. Újdonság, hogy Szczyrkbe 9 napos túrákat szervezünk ellátással kb. 1000.— Ft-ért, 7 teljes nap szízi lehetőséggel a felvonóval ellátott Beskydekben.

Íme a program:

Szovjetunió:	
Előreláthatólag 1968. febr. 14-től 29-ig	kb. 2600,— Ft
Lengyelország:	
1967. dec. 25—1968. jan. 1-ig. Szczyrk	kb. 1000,— Ft
1968. febr. 11—febr. 18. Szczyrk	kb. 1000,— Ft
1968. febr. 22-től márc. 3-ig Zakopane, Hala Gasienicova, ugyanez ismétlődik: márc. 31-től ápr. 9-ig	kb. 1350,— Ft
Csehszlovákia:	
1968. márc. 31-től ápr. 7-ig Chopok	kb. 1000,— Ft

Jelentkezési határidők:

A Szovjetunióba 1967. szept. 1-ig 500,— Ft egyidejű befizetésével; A többi túrára október 1-ig ugyancsak 500,— Ft egyidejű befizetésével.

Jelentkezni a MTSZ Nemzetközi Túrabizottságánál lehet minden kedden 17—19 óra között.

Szebényi Géza

sítúra szakbizottság vezetője

SZIGETMONOSTOR ÜNNEPE

Több ezer természetbarát csak a telep múltjáról, je gyűlt össze július 9-én a lenéről, hanem jövőjéről Vörös Meteor szigetmonostori erdei telepén, hogy a villanyt s nemsokára társadalmi munkával lefektetik a kis házak között a vízvezeték csöveit, hogy jövőre ezzel közzonthessék a telep alapításának 40 éves évfordulóját.

A koszorúzási ünnepség kedves színfoltja volt a meghívott szovjet katonazenekar és a híres Vándorkórus, melynek alapítója Vándor Sándor szintén itt élt, harcolt a telepen.

A koszorúzás után a község átvonult a szabadtéri színpadhoz, ahol a Vándorkórus adott műsort, Demján Éva művésznő szavalta, majd a fiatalok nagy öröme az igen népszerű Gerilla-együttes adta elő a Pol-beat fesztiválon díjat az erdei telepen. De nem nyert száma.

A harcostársak nevében Farkas Sándor, a közgazdaságtudományi egyetem tanára az erdei telep egyik alapítója emlékezett meg azokról, akik életüket adták, hogy ne kelljen csend-öröktől félve gyülekezniük az erdei telepen. De nem nyert száma.

A XIII. KERÜLETIEK TÁBOROZÁSA

Július 9-én 500 angyalföldi természetbarát üttött tábort a leányfalusi korszerű kemping pázsitján. A XIII. kerületi Szakszövetség tartotta ott találkozóját. Túrahajók, MAHART járatok és autóbuszok szállították az idén már nemzetközi jellegű táborozás lakóit.

A XIII. kerületi Szerszámgépgyár, a Cieszyn lengyel városának nagyüzemével tart állandó kapcsolatot. Most a táborozás közös élményei nyújtanak alapot a barátság további elmélyítésére.

Dr. Kápolnási László, a Szövetség elnöke, Szébényi Géza és Bárdos József szakosztályvezetők elégedettek a fejlődéssel. Az idén kétszer annyian jöttek el Leányfalura, mint a múlt évben.

A szakosztály gondoskodott a különböző korosztályt képviselő természetbarátok programjáról. Táborúzi, labdajátékok, ületes quis versenyek élénkítették a táboréletet. Külön dicséretet érdemel a diafilmek színvonalas vetélkedője: már a táborozást megelőzően pályázatot hirdettek a legsikerültebb turista diafilmek bemutatására. Az eredmény meghaladta a várakozást: Gézi József, az Adócsőgyár dolgozójának „Leningrádi szökökutak” című válogatása a sok diafilm között különösen nagy sikert aratott.

Díjkiosztás, s végül a túravezető jelvényes ünnepélyes átadása zárta 500 angyalföldi turista jól szervezett táborozását.

Jóska először látta a Balatont

Vájártanulók között Kenesén

Kényelmes sátrakban laknak a fiúk

Közel a Balatonhoz, alig pár-száz méterre a kenesei vasút-állomástól áll egy tábor. A díszes vaskapu mögött takaros rendben sátrak sorakoznak.

Ötödik éve rendezi ezen a helyen a Munkaügyi Minisztérium a szakmunkástanulók hagyományos nyári táborozását. A bejáratnál „Jó szerencsét” köszöntéssel fogadják a látogatót, s ebből mindjárt kitűnik, hogy bányászatanulók találkozhattunk.

Békés megyéből vasipari, a Borsod megyei Kurittyánból vajúripari tanulókkal indult az üdülőszezon. — mondta *Téceli János* táborparancsnok, aki kezdettől fogva vezet a szakmunkástanulók nyári foglalkoztatását. Évek során az ország szinte valamennyi vidékéről érkeztek már táborlakók. A közvetlen környéken kívül 4—5 kisebb nagyobb túra is befér a kéthetes programba.

A beszélgetésbe bekapcsolódtak a körénk sereglő fiatalok is. *Kovács Béla* Felsőtelekesről és *Spisák József* Erpatokról most látta először a Balatont. A többiek már iskolai

kirándulásról ismerik a magyar tengert.

A két „újonc” mindjárt alaposan belekóstolt a balatoni turisztikába. Voltak Balatonfüreden és Veszprém-ben. Meglátogatták az akaratnyi parton a Rákóczi szilfát és hazafelé megállnak Székesfehérváron is.

Tóth Árpád az alföldről, Tiszacsegről való. Szereti szülőföldjét,

Sorakozó a reggelhez

csak azt sajnálja, hogy ők, az alföldiek a téli hónapokban nem síelhetnek, mint a borsodi hegyekben.

A tábori élet mozgalmas. Mikor meleg az idő, fürdenek a fiatalok, hűvösebb napokon túráznak. Népszerű persze a foci, meg a horgászás is az lenne, ha engedélyük lenne. A kényszerű túrát egyébként napon-ta megteszik a fiúk, mert az étkezéshez 5 km-t kell gyalogolni, legalább egyszer naponta.

A beutaltak többsége a kurittyaní vajúrképző tanintézetből jön. Van-nak III. évesek is, akik jövőre sza-

badulnak és sokan Perecesre kerülnek, ahol jól működik a természet-járó szakosztály. A mi falunkban még nincs, mondja *Kriston József* Besenyőtelekről. Pedig Téceli táborvezető belénk oltotta ennek a szép sportnak a szeretetét. Nem hiába volt János bácsi évekig a Veszprém megyei Természetbarát Szövetség elnökségi tagja és a gézaházai hagyományos ipari tanuló találkozók szervezője. Ha hazamegyek, megpróbálok a szakosztályt megszervezni, a KISZ bizonyára segít majd ebben.

Az idén valósággal megújult a tábor. A Munkaügyi Minisztérium 121 ezer forintot engedélyezett új sátrak, ágynemű, felszerelés beszerzésére. S a fiúk viszonzózzák ezt a gondoskodást. A táboron belül ízléses kerítést és díszkaput építettek. Kőművesek, lakatosok, vajúrtanulók fogtak össze, hogy büszkélkedhesse-nek „a mi táborunkkal”.

A késő délutáni órákban két csoport közeledett a kapu felé. Bada-csonyból jött az egyik, Balatonfü-redről a másik, jó kedvvel tele él-ménnyel.

Így van ez rendjén. Egész évben tanultak, dolgoztak a fiúk, most pi-henjenek, szórakozzanak, túrázza-nak. Ismerjék meg hazánk szép tá-jait.

Napbarnított, erőtől duzzadó, ví-dám, jóévtvágyú gyerekek.

Hamarosan búcsúznak. Letelik a 14 nap, s jönnek a következők.

Tamás Ferenc

A IX. Sobieski János Duna Emléktúra

Magyar és lengyel csónakosok raja indult útnak június végén Esztergomból a kilenc napos Sobieski János Duna Emléktúra. A Gdansk-ból, Lublinból, Krakkóból és Varsóból érkezett lengyel sportolók, valamint az MTSZ vízi-szakosztályának, a Budapesti Társadalombiztosítási Igazgatósága Sportkörének, a VTSK-nak és a Vízmű Sportkörének tagjai megemlékezést tartottak a lengyel király esztergomi emlékművénél, s azt megkoszorúzták. Másnap a túrázók a Sóllyom szigeti campingbe érkeztek, majd kirándultak Visegrádra. További útjuk során felkeresték Szentendrét, Budapestet, Kulcspusztát, Szigetszentmárton-t, majd végül Dunaharasztin tartották meg az emléktúra ünnepélyes záró-estjét.

„Lepkevadász”-túra a Bükk hegységben

Néhány múzeumi rovarász szakember és néhány fiatal turista szervezett éjszakai lepkegyűjtő túrát Csapkéskút környékére. Persze nem a tarka virágszerelmes nappali lepkék kerülnek ilyenkor terítékre, hanem a vastos bagolylepkék és az éjszaka szürke vándorai a molyok, araszolók és szövőlepkék.

A nyári éjszakában is hűvös plató szelén, csalitos helyen akasztottuk fára a petrolgáz-lámpát és mögé a fehér lepedőt.

Amíg várakoztunk, meséltem néhány szót ezeknek a lepkéknek az életéről. Több van belőlük sokkal, a fajok számát tekintve is mint a nappal élőkből. Hernyóik rendszeresen az erdei fák és az erdőszél apró dudváinak lombját fogyasztják, némelyik, mint a gypjaslepke, vagy amerikai szövő, veszedelmes kártevő, melyek gyakorta felelősek egy-egy tarra rágott erdő pusztulásáért. Maguk a lepkék csak ritkán színpompásak, többnyire szürke, barna, fekete tarkázatúak. A természetben

azonban minden alól van kivétel. A legtarkább lepkék az éjszakaiak közül kerülnek ki, és pedig a medvelepkék közül. Aránylag nagy, 3–6 centis lepkék, piros, sárga, barna, acélkék tarkázottak. Hernyóik a közismert papmacska-hernyók, fekete, vörös szőrös-bundás, fűрге állatok. Nem kártevők, mert gyermekláncfű és más gyom a táplálékuk.

Amíg ezt elmondtam, sötét bársony lett az ég, kiverve csillagszegekkel, kinyílt a mécsvirág villogó fehér éji virága és illattal, neszekkel volt teli a csendes este.

Megindult a lepkék és köztük más rovarok rajzása. Előbb egy-kettő, majd egyre több koppant a lepedőn, vagy repdesett a lámpa körül. Nem csak a rovarásznak, de a turistáknak is sok dolga akadt, hogy összegyűjtsék az élővegekbe a lepkéket. Szegény rovarász és magam is sok kérdés és csodálkozás zuhatagában álltunk egész este. S ha még csak álltunk volna... Némelyik lepke nem ült a lepedőre, ezután nekünk kellett futni és lepkehálóval elkapni.

Alighogy egy kicsit kifújtuk magunkat, ismét szaporáztak a lepkék. Először azok jöttek, mint amelyek nemsokkal éjjel előtt, majd utoljára a 10 óra körül fogottak. Mire a hajnal piros csíkja megjelent a keleti égen, már ismét a koraesti fajok jelentek meg. Így fordult meg a rajzás. Elmagyaráztuk a fiataloknak, hogy egyes fajok szürkületiek, ezek este és hajnalban repülnek, mások a legsötétebb, és harmatos éji órákban.

Fáradtan vonultunk a sátrainkba hajnalban, hogy egy keveset aludjunk. Szeretett természetünk új arcát, új jelenségét ismertük meg, valamint a rejtett élet titkaiból, valamint, amivel gazdagabbak lettünk.

Dr. Agócsy Pál

Új turistaút köti össze a Budai hegyeket a Gerecsével

Régi vágya teljesült a természetbarátoknak, amidőn a Budapesti Természetbarát Szövetség aktívái elkészítették a Budai hegyeket a Gerecsével összekötő új turistajelzést.

Az új sárga jelzésű turistaút Zsámbék községből indul ki az autóbusz állomástól, egy darabig együtt haladva az innen Héreg község felé vezető piros jelzésű turistaúttal. Hamarosan megpillantjuk a domboldalon a volt szám-

béki vár helyén a XIV. században épült volt zárdapülete, amely ma mezőgazdasági szakoktatás céljait szolgálja. A község házai közül kiérve elénk tárul a XIII. században román stílusban épült hatalmas méretű templom. A Nyakastető felé enyhén emelkedő kocsúton folytatjuk útunkat szőlő és gyümölcsös kertek között. A villaszerű épületnél a kocsút megszüntik, és most már egyre erősebben emelkedő

gyalogösvényen folytatjuk útunkat a tető felé. A gerincen éles szögben jobbra fordulunk. Itt már az ösvény is eltűnik és kis fenyőcsoportok mellett szintben folytatjuk útunkat. Igen szép a kilátás a zsámbéki medencére, Zsámbék községre és a romtemplomra, távolabb Budajenő és Telki községekre, a háttérben pedig a Budakeszi rezervátum hegykoszorújára.

További útunkon balkez felől jól kijárt kocsúttal találkozunk, amelyen eddigi irányunkat tartva rétekekkel és kisebb erdőcsoportokkal tarkított szép gerincvándorlásban van részünk. Bal kéz felől feltűnik a Gerece hegység vonulata: a Peskő sziklák, a Gerece tető, Pisznice és távolabb a Gete hatalmas tömege, míg jobbról a Budai hegyek koszorúja. Továbbhaladva, jól kiépített kocsút keresztezi útunkat, amely jobb kéz felé Tök községbe vezet le, balra pedig Anyácsa pusztára. Mi azonban tartjuk eddigi irányunkat, elhaladunk egy tanyaépület előtt, majd útunk lassan lejténi kezd és útelágazáshoz érünk. A jobb oldali kevésbé kijárt kocsút választjuk, amelyet balról erdő, jobbról

szántóföldek kísérik. Újabb jobb oldali elágazás után elhagyjuk az erdőt, és most már mezőgazdasági területek között folytatjuk útunkat. Elérjük az Állami Gazdaság gyümölcsösének kerítését, amely végig kísér bennünket egész Perbál község széléig. Perbál községben hamarosan elérjük a zsámbéki műutat, amelyen balra fordulva rövidesen csatlakozik útunk a Nagykovácsi községből jövő sárga jelzésű turistaúthoz. A két turistaút a perbáli autóbusz-megállóban találkozik, ahonnan vagy autóbusszal hazatérünk, vagy folytatjuk útunkat Nagykovácsi felé.

A most ismertetett új turistaút hossza: 12 km, szintkülönbsége: 200 m, és 3 1/2 óra alatt végigjárható.

Lajos Ferenc

Vegye igénybe a MÁVAUT menetrendszerintű nemzetközi járatait:

Bécs	Subotica
Pozsony	Novi-Sad
Tále	Rijeka
Tatranska	Opatija
Lomnica	Crikvenica
Krakow	Ljubljana
Zakopane	Porec
	Portorozs

Erdeklődés

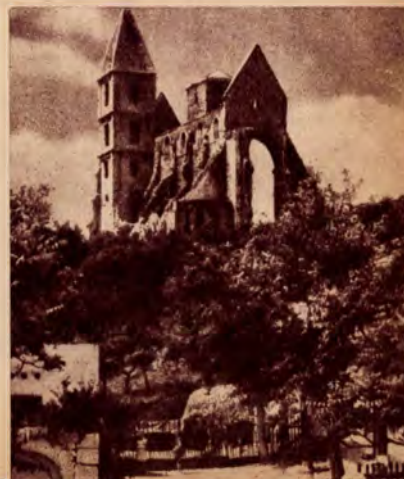
Engels téri pályaudvaron

Tel: 18—28—28

és az IBUSZ-Irodákban

A zsámbéki romtemplom

Válasz a „fehér foltok” tárgyában

A „Turista” 1967. júniusi számában cikk jelent meg „Vita a fehér foltokról” címmel. A cikk arról szól, hogy bár a Kartográfiai Vállalat részéről elhangzott nyilatkozat szerint a „fehér foltok” már eltűntek, valóban azonban a gyakorlati turisták szerint sok az olyan terület, amelyről hiányzik a turista-térkép.

A cikk szerint Katona Gyula turistavezető 26 olyan területet jelöl meg, amelyről szükséges volna térképet kiadni. Katona Gyula különösen hiányolja a gödöllői dombvidék nagy részének térkép-hiányát, a Karancs-Medves térképét, a Zselicéget, a Tiszántúli területeit, valamint a Duna-Tiszaközt ábrázoló turista-térképeket. Krasznai István szerint a Rábáról, Rákacáról, Bodrogról, Sajóóról, Hernádról és Tiszáról is kellene vizeztérképet kiadni, és azt is megállapítja, hogy olyan területekről is szükséges lenne térképeket megjelentetni, amelyek ma még nem területei a turizmusnak, de azaz válhatnak, ha megfelelő térképek állnának rendelkezésükre.

A Kartográfiai Vállalat feladata, hogy a nagyközönséget kellő térképekkel ellássa. Nagy örömmel tesz eleget minden megbízásnak, amely térképek készítésére vonatkozik. Önmaga is kezdeményez térképkiadást, természetesen azonban ezt csak úgy teheti, hogy működésének gazdaságosnak kell lennie. A vállalat a vásárlóképes piac igé-

nyét akarja kielégíteni. Más szóval ez azt jelenti, hogy az elkészített térképeket el is kell adnia. A gödöllői dombvidék turistatérképek kiadását a vállalat programjába iktatta, azonban a könyvterjesztők csak 600 példányt hajlandók a térképből átvenni. Igaz, hogy az Állami Könyvterjesztő Vállalat 3000 példányt bizományba átvenne, de ez a mennyiség sem biztosítaná a térkép kiadásának gazdasági alapjait.

A Kartográfiai Vállalat örömmel venné, ha a Természetbarát Szövetség, vagy bármilyen más, turizmussal foglalkozó szerv megteremtene annak anyagi lehetőségét, hogy a turistákat érdeklő területekről — ideszámítva a vízisportot — azok térképéigényét is — megfelelő térképeket adhasson ki.

Elképzelhetőnek találjuk azt a megoldást, hogy a Szövetség meghatározná az egyes turista területekről készítendő térképek fontossági sorrendjét és ennek alapján összeállítanánk két, vagy három évre vonatkozó turistatérkép megjelentetési programot. A program megvalósításához a „Turista” c. lap rendelkezésére bocsátanánk válaszlevelezőlapos megrendelőket, amelyen feltüntetnénk a programban közösen meghatározott turista-térképeket.

A programból azon turistatérképek kiadását valósítanánk meg, amelyekre kellő számú megrendelés érkezne be. A megrendelőlapokat költ-

ségmentesen bocsátanánk a „Turista” rendelkezésére. Tájékoztatásul szolgáljon az az adat, hogy egy új turista-térkép vesztésmentes kiadásához kb. 8000 példány előállítása szükséges. Érthető tehát, hogy a Kartográfiai Vállalat attól teszi függővé a javasolt turista-térképek kiadását, hogy beérkezik-e a jelzett példányszámú igény, illetve, hogy a beérkezett rendelésekből lehetne-e arra következtetni, hogy a kiadást követő három éven belül ez a példányszám eladható-e.

A „Turista” c. lap a végleges program összeállítása után közölné az olvasóival, hogy a programból, illetve a megrendelt térképekből mi kerül kivitelezésre, illetve szállításra.

Ugy gondoljuk, hogy ezen javaslatunk tárgyalási alapul szolgálhatna a „Turista” és a Szövetség illetékes vezetői és a Kartográfiai Vállalat között.

Kartográfiai Vállalat
Dr. Hegyi Gyula
igazgató

(A fenti levélből kiténik, hogy a vitaindító nyilatkozat azon kitétele, hogy nincsenek fehér foltok a térképkiadás területén — nem egészen helytálló. Ez a megjelölt és még nyilvánosságra nem hozott választásokból is kiténik.

Ami a javaslatot illeti: A Magyar Természetbarát Szövetség bizonyára szívesen tárgyal a térképkiadás programjáról, ezt már a múltban is megtette. A „Turista” is vállalkozik, hogy a jelentkezésekre felhívja a figyelmet. De a vállalatnak kellene e téren kockáztatni vállalásával is mindent megtenni annak érdekében, hogy mihamarabb valóban eltűnjenek a fehér foltok. Ehhez mi minden segítséget megadunk. Szerk.)

A Vízirendészet segítőitársakat kapott

Június első hetében 17 vizitúra vezetőnek adta át dr. Pressing József rendőrőrnagy az önkéntes rendőrök szolgálati karszalagját és az intézkedésre feljogosító önkéntes rendőri igazolványt.

Az ünnepélyes avatással a Dunai Vízirendészeti Kapitányság közérdekű munkájába olyan segítőitársakat kapcsolódtak be, akik nemcsak szerelmesei a vizitúrázásnak, hanem értik és ismerik is a folyami élet írott szabályait.

A vízirendészettel való munkakapcsolatot a Magyar Természetbarát Szövetség kezdeményezte, felhasználva azokat a tapasztalatokat, amelyeket a tűzvédelem, az emlékművédelem területén szerzett a turistamozgalom.

A vállalkozás kezdeti szakaszánál tartunk, de az önkéntes turista-járőrök máris hasznos szolgálatot tesznek. A veszedelmes örvények körében felelőtlenül úszkálóknak elég volt egy határozott figyelmeztetés, hogy betartsák a szabályokat.

A Duna ezen a nyáron is új áldozatokat temetett. Nem került volna sor tragikus kimenetelű balesetekre, ha az úszkáló gyermekek felett őrködnek a szülők és minden kiránduló ott fürdik, ahol erre kijelölték a szabad területet.

A Vízirendészet felelősségteljes hivatásába bekapcsolódó vízi-túravezők tehát nem bosszantani akarják a csónakázókat és fürdőzőket. Egyetlen célt tartanak szem előtt: megelőzni a tragédiát. Első feljelentéseik arról tanúskodnak, hogy az önként vállalt szolgálatnak határozott szak tudással és felelősségérzettel tesznek eleget. Jelzéseik pedig segítik a rendőrséget, hogy újabb intézkedésekkel védje az üdülők életbiztonságát.

A 17 önkéntes vízirendőr közhasznú társadalmi munkájukban bizonyára követőkre találnak.

K. L.

VILLAMOSIPARIK TALÁLKOZTAK A PÁLVÖLGYINÉL

Sátorvárossá vált három napon át a Pálvölgyi cseppköbarlang környéke. Az ország minden részéből, mintegy 300 villamosipari természetbarát adott itt egymásnak találkozt. Június 30-tól július 2-ig rendezte meg a Magyar Villamosművek vezetősége, Sport klubja és Természetbarát szakosztálya a 17-ik villamosenergetikai találkozóját.

— 1950 óta minden évben megrendezzük a találkozót — mondja Kovács Feri bácsi, az intézőbizottság elnöke. Feri bácsi civilben 7 éve nyugdíjas villamosmérnök. Ő meséli a kezdetről: Néhány évvel a felszabadulás után ünnepelték az építők, vasutasok napot tartottak a vasutasok, csak a villamosipari dolgozóknak nem volt „napjuk”. Így határoztuk el, hogy meg szervezzük mi is a szakma országos találkozóját. Már az is elárulhatom, hogy legközelebb Középgyógyászat rendezel az összejövettől.

Ezeken a találkozókon jobban megismerik egymást az emberek, kicserélhetik egymás között a szakmai tapasztalataikat, és ha vannak problémák, (és mindig vannak) ami nem lokális természetű, hanem országos gond, könnyebb a megoldás. Ez tehát a találkozó szakmai és erkölcsi értéke.

— Régebben sokat küzdöttünk az alkoholizmus ellen — veszi át a szót újra Feri bácsi, aki egyébként aranyjelvényes túravezető. — Azt szoktam mondani, hogy azt a nyárspolgárt aki minden vasárnap délelőtt megiszik a Práter utcában öt krigl sört, én rá tudom venni, hogy kijőjön vasárnap, mondjuk a Normafához, és ott issza meg az öt krigl sört, már akkor is sokat tettem a mozgalom érdekében.

A természetbarátoknál általános panasz, hogy a többség idősebb, nincs utánpótlás. Ez a találkozó az ellenkezőjét bizonyította. Ott voltak a Nehézipari Minisztérium Erőáramú Technikum hallgatói is, ahol most szervezték meg a természetbarát szakosztályt. Az ő számukra ez a találkozó volt az első, indító élmény.

A Pálvölgyi barlang igen forgalmas helyen van. A találkozó három napja alatt a barlang udvaron két reflektor világította meg a sziklafalat. Jó lenne ez a jövőben is. Megéri, a látvány lenyűgöző.

— 42

Szívesen helyreigazítjuk

A Turista júliusi számában cikk jelent meg, Erdőtűzek címmel. Írója óvatosságra inti az erdőt járó kirándulókat, természetjárókat. Ezt helyén valónak is találtam.

Nem tudok azonban egyetérteni azzal, hogy a Fejér megyében levő Sárkeszin történet tüzesettel kapcsolatban csupán azt említi, hogy ott 245 000,— forint értékű fa égett le. A gyanútlan olvasó önkéntelenül arra gondolhat, hogy mivel természetbarátoknak szóló lapban jelent meg ez a közlés, az nyilvánvalóan turisták okozta tűz lehetett.

Ha nem lennének a Társadalmi Erdei Szolgálatnak (TESZ) a tagja, és nem tudnám azt, hogy Fejér megye területén az elmúlt öt évben, erdőgazdasági területeken, és munkaszüneti napokon nem történt erdőtűz, akkor talán még magam is arra gondolnék, hogy kirándulók által okozott tűzről van szó.

Ezzel szemben a tény az, hogy az említett Sárkeszi határában történt erdőtűz,

tulajdonképpen mezőgazdasági eredetű volt és még erdőtűznek sem mondható, mert a tavaszi avartűzet a fiatal telepítés igen jól kiheverte. Az egész kár, csupán egy töredéke az említett cikkben írt összegnek.

Mi TESZ-tagok büszkék vagyunk arra, hogy a Mezőföldi- és a Vértesi Erdőgazdaságok dolgozóival karöltve, eddig eredményesen végeztük megelőző felvilágosító munkánkat, erdőségeink megvédésében. Talán az is szerepet játszott ebben, hogy az elmúlt öt év alatt TESZ-tagjaink mintegy harminc esetben oltottak el szabálytalanul helyen és módon rakott tüzeket, a védelembe vett erdőterületeinken.

Bizunk abban, hogy az Erdei Szolgálat további fejlődésével arányosan, csökkenni fog a ma még gyakran tapasztalható felelőtlenség.

A TESZ-tagok munkáját segítse valamennyi szervezett természetbarát!

Varró Gusztáv

A HATÁRON TÚL

Sir Edmund Hillary — a Mount Everest első megmászója — sarkkutató, ismét az Antarktiszra készül. Egy újjeländi álló kutatócsoportot vezet az örök jég birodalmába.

A Matterhorn északi fala újabb áldozatot követelt. Június 5-én indult az északi fal leküzdésére a 23 éves Sigeyuki Torri, Joto-Ku Osakából barátjával, Eiji Nodával, aki Gifuba való. A rosszraforduló idő megakadályozta őket a mászásban. A hegyet napokig sűrű köd borította. Sigeyuki Torri súlyos sérüléseket szenvedett, melyekbe belehalt, Nodát elszendetett fagyásai miatt a zermatti kórházba kellett szállítani.

Kirándulások a shakespearei helyekre. Angliában a célra XVIII. századbeli postakocsikat állítottak be. Az újdonság nagy sikerét bizonyítja, hogy a postakocsikra napokkal hamarabb elkelnek a helyek.

Építik a világ leghosszabb tenger alatti alagútját. A Föld jelenlegi leghosszabb tenger alatti alagútja az Angliában levő 7 km-es „Severn” alagút. A leghosszabb szárazföldi alagút pedig az Olaszország és Svájc közötti Simplon, mely 20 km. A Japánban épülő Seikan-alagút meghaladja a 36 km-t. Az alagút Honshut (a japán fősziget) és Hokkaidot (Japán északi szigetet) köti össze.

Magyar tájak, magyar lanton

1. Idézet Petőfi Sándor egyik költeményéből (zárt betűk: L, L, N, V) 14. Tantárgy az általános iskola legalacsonyabb osztályaiban. 15. Vastagabb görcsös bot (névelővel). 16. Nővény része. 17. Kereskedelmi műszó (kézpénz kikapcsolásával való elszámolás). 18. Bulgária legmagasabb hegysége. 19. Ellentétes kötőszó. 20. A Morva 282 km hosszú mellékfolyója Csehszlovákiában. 22. Csuk és... (Gajdar ifjúsági műve). 24. Francia szatirikus regény- és drámaíró (első négyzetbe személynevének kezdőbetűjét írjuk). 26. Szóváltás, perpatvar. 27. Házilátatok. 29.

Izmos. 30. Latin köszöntési formula. 31. Bíróági útra terel. 33. Becézett Adél. 34. Ilyen étel is van (pl. rizs, tojás stb.). 36. Tisztálkodik. 38. Vigyáz rá. 39. Könnyű, átlátszó, hálószerű csipkeanyag. 40. Tündékirály a germán mitológiában, történetét Shakespeare mesejátékában, Weber operában dolgozta fel. 44. Egy meghatározatlan személy. 47. K.E.T. 48. Zsiradékkal dörzsölget. 51. A magyar irodalomtörténetírásban a latin nyelv helyett a magyar nyelvet vezette be (1712–69, Péter). 52. Rossz hír, vészvár (... hír). 54. Török államférfi volt (Atatürk). 55. Arany- vagy

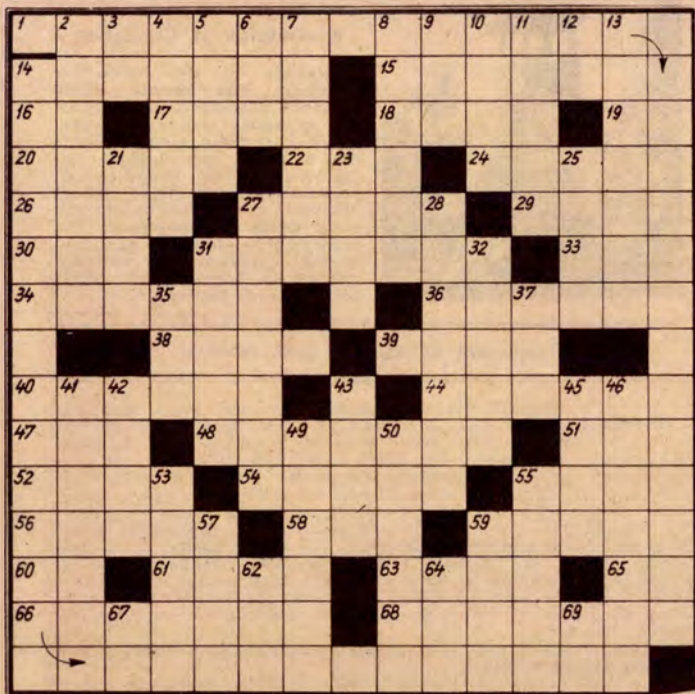
ezüstszállal átszótt kelme. 56. Arról a helyről. 58. Kórházi osztály. 59. Házi szárnyasok. 60. N. D. 61. Ahogyan hívják. 63. Végtag (névelővel). 65. Viszszatér (!) 66. ...rózsa tövis nélkül. 68. Távbeszélő.

FÜGGŐLEGES: 2. Fényképezetben használatos vegyszer. 3. Nemzeti Vállalat. 4. ... feje, búsuljon a ló. 5. Görög mitológiai alak, földrészt neveztek el róla. 6. Csuk. 7. A házastárs fivére (névelővel). 8. Válogott labdarúgónk. 9. Becézett Üdön. 10. Becézett női név. 11. Híres angol tengerész (1540–96) 12. Allóvíz. 13. Költő, műfordító (1850–1920, Sándor) 14. A vízszintes 1. sz. sor folytatása (zárt betűk: Y, O, V) 21. Lélegzet, németül. 23. Mókus. 25. Város Romániában. 27. Mindig... Júliák (szállóigévé vált színjáték). 28. Erkölcsben, tudásban nemesít, kifinomít. 31. Házastársak. Hátrafelé mozgat. 35. A test külső rétege. 37. S L L 41. Gépét, szerkezetét mozgásba hoz. 42. Angol város a Temze partján. 43. Férfi vagy nő? 45. Hűvelyes növény (névelővel) 46. Egyik megyénk. 49. Ne a helyiségben, szobában. 50. Dunai kikötőváros Romániában. 53. Bank, olaszul. 55. Könnyed mozgással ide-oda hajladozik. 57. Halk zaj. 59. Két daloló szócsock. 62. V E E. 64. Talál. 67. N. T. 69. Fluor és oxigén vegyjele.

Beküldendő a vízszintes 1. és a függőleges 14. sz. sorok megfejtése. Határidő: augusztus 15. Előző számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése: Szép Balaton tavában /Mégfürdött az ég, /Azóta lett vizének/ Hullámjátéka kék. (Garay János).

Könyvjutalmat nyert:

Kiss Izabella, Szerencs, MÁV Kolónia, Csuhay István Tiszaszentimre, Vasútállomás, Dr. Mohácsi Erzsébet Nagykanizsa, Járásbíróság, Fáy Lászlóné Bp. IX., Gabona u. 2., Elek Miklós Bp. VII. Wesselényi u. 6., Ojtozi Miklósné Bp. V., Kossuth Lajos u. 3. III.

HÍREK

Az MTS Országos Tanácsa

június 27-én ülést tartott, melynek napirendjén a testnevelési és sport további tömegesítését célzó intézkedésekről hozott határozat végrehajtásának helyzete, valamint a tömegsport további fejlesztésének lehetőségei szerepeltek, összefüggésben a gazdasági irányítás reformjával.

Az országos tanácsülés megállapításaiból, határozataiból számunkra különösen a természetbarát mozgalomra vonatkozóak fontosak. Megállapították többek közt, hogy a természetjáró szakosztályok száma jelentősen növekedett, amely szintén bizonyítja: a tömegesítés szempontjából a természetjárásnak van a legnagyobb lehetősége. Fejlesztését akadályozza viszont a turistaházak rossz helyzete. A határozati javaslatok közé foglalták, hogy tovább kell fejleszteni a cempingezést, túramotorozást, síturózást, vízitúrázást, és a tájékozódási versenyzést, valamint szorgalmazni kell a túramotoros klubok létrehozását.

A Kommunista Ifjúsági Szövetség

kongresszusán a beszámoló foglalkozott a testnevelési és sportmozgalommal, mint az ifjúsági nevelés fontos eszközével. A testnevelés általában jól fejlődött, állapítja meg a KISZ KB, jelentős eredményeket hozott az országos sportnapok, a falusi és a munkahelyi spartakiadók megrendezése, a Kilián testnevelési mozgalom. De ezek az akciók együttesen sem képesek átfogni a fiatalok többségének szabad idejét. A KISZ ezért kéréssel fordult az MTS országos és területi szerveihez, hogy még fokozottabb figyelmet fordítsanak a testnevelés és a sport fellendítésére a fiatalok körében, s ezen belül a tömegsportokra, nem utolsósorban a természetjárás széleskörű szervezésére.

Újjáépítették a cserhádi Kilián forrást. A Vörös Meteor Sport Klub és a csóvári KISZ-szervezet tagjai 240 óra társadalmi munkával hozták rendbe a lerombolt forrást. Szép cserhádi túra keretében tartották meg az avató ünnepséget, s a forrást jelképesen átadták a csóvári kiszistáknak, akik védnökséget vállaltak felette.

A régi magyar turistaházak építésének és történetének feldolgozást vette tervbe az MTSZ Technikai Bizottsága. A könyvalakban megjelenő tanulmány összeállításához kéri azokat a régi természetbarátokat, akik rendelkeznek turistaházainkra vonatkozó adatokkal, szíveskedjenek bejelenteni nevüket és lakhelyüket a Bizottság címén: Bp., V., Rosenberg hp. u. 1.

A Ruházati Spartacus Természetbarát Szakosztály kilencnapos kőlényautóbusz túrát indít az NDK-ba és Csehszlovákiába október 21–30-ig. Jelentkezni augusztus 25-ig lehet **BEREND OTTÓNÁL**. Címe: **FEDOSZ Ktisz, Bp., V., Szent István krt. 13.**

Erdekes számadatokat hallottunk a legutóbb hazánkban járt csehszlovák idegenforgalmi szakemberek sajtótájékoztatóján a magyar-csehszlovák

Fényképezőgép, fénymérő szakszerű javítása Szabó fotóműszerész XIII., Herzen u. 6. 401-446

turisztika alakulásáról. Az elmúlt években közel négyszer annyi turista kereste fel északi szomszédunk legszebb tájait, városait, mint 1962-ben. Hazánkban tavaly több mint félmillió csehszlovák utazó járt. És ezek a számok évről évre emelkednek. Figyelemre méltó a szakemberek azon megállapítása, hogy legtöbb turista nem veszi igénybe az utazási irodák szolgáltatásait. Így fordulhat elő, hogy az utazók gyakran nehezen kapnak szállást. Megszívlelendő tehát a tanács: érdemes előre biztosítani szállásunkat. Csehszlovákiában 120 ezer szállodai férőhely várja a vendégeket. De nem biztos, hogy bármikor jut hely, ha nem gondoskodunk előre.

A balatonudvari vasúti megállótól a Kereszta-tető irányába vezető zöld jelzésű út mellett a 71-es országúttól 1600 m-re érdekes borozó fogadja a kirándulókat. A balatonudvari II. Rákóczi Ferenc Tsz egy 150 éves présházban hangulatos borozót létesített. A földszinten, a pincében, múlt századbéli hatalmas fapréss áll a fal mellett, a szőlőművelés egykori szerszámai díszítik a falat, s a pincében állnak a tsz hordói a környék jó boraival. Már az első napokban számos külföldi rendszámú autó táborozott a présház előtt, és számos gyalogos kirándulót is lehetett látni.

Szigliget vára alatt a XVIII. században épült az ún. Lengyel-kuria szép épülete. Oszlopokkal díszített tornácáról gyönyörű a kilátás a topolnaci medencére. A badacsonytoma-

ji földművelésvetkezett és az Országos Műemléki Felügyelőség között létrejött egységessel vendéglátó üzemmé építik át a műemlék-épületet. Megnyitása 1968. május 1-re várható. Ezzel Szigliget utolsó műemléke is megvédést nyer.

Felújították a „Vasutas turista találkozó”. Június 3. és 4-én az ország vasutas természetjáró szakosztályainak küldöttel gyűltek össze a Budai hegyekben, hogy felújítsák a vasutas természetjárók hagyományos találkozóját, melyen 19 szakosztály küldötte vett részt. A Pálvölgyi turistaházban illetve a Virágosnyeregben rendezték a találkozót. A szervező Vasútervező Szakosztály jó programot állított össze, melynek során elődtől a „Legérősebb Vasutas Természetjáró Osztály kupájának” sorsa. Ez évben a Kupát a Miskolci Vasutas S. C. turistái nyerték el.

Határozat született, hogy minden évben kiadják a hagyományos vasutas teljesítményjelvényeket és megrendezik a „Vasutas turisták találkozóját”, melyet a következő évben a szobli szakosztály rendez a Börzsönyben. (Trencsényi Zsigmond szakosztályvezető)

A Bakony legszebb látványosságánál, a cseszneki várnál ismét megkezdődött a műemléki munka. Régészek kutatják a vár belsejét, és egészen a szikláiig feltárják az egyes helyiségeket. A teljes feltárás befejezése után kezdődik majd a helyreállítás, amelynek befejezése 1969. végre várható.

Turistatalálkozót rendezett június közepén a Szolnok megyei Természetbarát Szakosztály és a jászberényi természetjáró szakosztály. Az Eresztvényen, Salgóbanán és a Zagyva forrásánál tartott összejövetelükön tájékoztatói versenyeket rendeztek, majd ünnepélyesen felavatták az újonnan épített Zagyva forrást.

Címlapunk: Ifj. Szinyal Jenő felvétele

Turista a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség: Budapest, V., Váci utca 62. földszint 9. Kiadja: az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3.— Ft. Előfizetés ára egész évre 32.— Ft. félévre 16.— Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlapirodánál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bármely postahivatalban. Csekkszám: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyósámlijára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Kiskereskedelmi Vállalat. Budapest, I., Fő u. 22. és a Kultúra külföldi képviselői. Index: 25 814.

A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza. 66.961 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

EMLÉKEZÉS

Mérő Jánosné sz. Vértessy Zsuzsanna 76 éves korában hirtelen meghalt. Zsuzsa mami, ahogy mi neveztük, egyike volt, aki több, mint fél évszázada megindította a természetjáró mozgalmat Vas megyében. Idős koráig minden szabad idejét az erdőben, a hegyekben töltötte. Az utolsó öt esztendőben a Szombathelyi Vasas Elektromos Sportkör Természetbarát Szakosztályának (Edász.) volt tagja. Szeme romlása miatt már a túrákon nem vett részt, de a hétfői szövetségi napokra belátogatott. Okos, jó tanácsokat adott a fiataloknak. Idős kora ellenére hirtelen halála megrendítette megénk természetjáróit. Emlékét őrizzük!

Kubát Hugó

A veszprémi Közgazdasági Technikum 35 Ifjú turistája Bors Lőrinc igazgató és tanártársai vezetésével 10 napi munkatáborba szállt a Zádor-vár udvarán. A Tihany feletti Derék hegyen omladozó vár falain belül már negyedik éve rendeznek munkatáborot. Ennek keretében most már sikerült a vár falait övező reneteket kiirtani, a falakat láthatóvá tenni és alattuk jól járható kényelmes utat készíteni. Közben megismerik az egész környéket kirándulásaik során. Munkájukkal segítik a régészeket a jövőre meginduló feltárában, mert előkészített terep várja a szakmunkásokat.

Két pedagógus-vonatkozású emlékkövet üjtöttek fel a soproni erdőben a város pedagógus turistái. A Dalos-Kő, amely 1863 óta hirdeti itt a magyar dal szánnyalását, valamint Sopron nagy zenetanárának és zeneszerzőjének, Altdörfer Viktornak emlékköve a kéktúra útvonalának legszebb pontjait díszíti.

Kirándulók az Őrségben

Elindult az első kiránduló autóbussz Vas megye egyik legszebb területére, az Őrségbe. Az egynapos kirándulás keretében a turisták megismerkedtek az Őrségi nép életével, jellegzetes „szeres” településével, műemlékeivel, a XIII. századi veleméri műemléktemplommal, s az Őrség központjában, Őrszentpéteren létesült tájmúzeummal. Képünk a pankaszi „szoknyás haranglábat” ábrázolja. (Foto: Marosfalvi)

Egy magyar negyedkorkutató specialista több mázsa „löszbabát” gyűjtött kutatásai során, a legszelbetteket a TIT geológiai kiállításán mutatta be, ahol ez az anyag a geológusok, szobrászok, természetjárók körében rangos sikert aratott. Munkatársunk nem volt rest, s a nap hőjét, a lösz magát interjúvolta meg.

— Kedves Lösz kartárs, mondjon valamit önmagáról. Tudja, régen csodáljuk Homoki-Nagy híres filmjét, a „Löszfalak madarait”, s a mostani löszbaba-kiállítás is elég nagy port vert fel...

— Azt mondja, port vert fel? Nagyon stilszerű — hisz magam is por vagyok! Az üledékes kőzetek nagy családjába tartozom, testvérem az agyag, a homok, a kavics. Anyám — mondhatnám anyakőzetem — a szervesetlen ásványi anyag. Apám a szél. Korom? 500—600 ezer évig terjed, vagy 20 ezer évig növekedtem, az ún. földtörténeti negyedkorban. Persze ma is növekszem még immitt-amott...

Származásom? Ázsia felől hordták Európába hatalmas porviharok, de míg Magyarországon csak vagy 50—60 méteres takaróra futja belőlem, Kínában több száz méter vastagok helyenként a löszrétegek. Madách is megörökített, mikor a betemetett piramisokról irt az Ember Tragédiájában.

— Azt mondta, testvére a homok?

— Úgy van, hiszen ő is hasonló anyagú ásványzsemcsékből áll — csak a szemcsék nagyobbak. Az én szemcsém kétszázad milliméter és egy század milliméter között vannak zömmel, viszont a durvább homok a két milliméter szemcseátmérőt is eléri. Érthető, hogy a szél korábban, mélyebb rétegekben rakta le többnyire.

— És az agyag?

— Hát az agyag az nálam is finomabb szemű. Ő az előkelő rokon, főleg a kék agyag. Koloidméretűnek nevezik a szemcséi nagy részét, mely a 2 mikronnyi, azaz két ezredmilliméternyi átmérőn is alul marad. Néha eléggé elkülönülten, vastag réteges elválásban él a homokok, agyagok s a többi laza üledékek nagy családja, néha meg eléggé összekeveredve. Az agyagban sok szilikáttartalmú agyagásvány van — a kaolinit, montmorillonit stb. — aminek a kerámiai és alumíniumiparban van nagy szerepe.

— És önnek, kedves Lösz Kartárs, miben van nagy szerepe?

— Mindenekelőtt a téglá-

VALLOTT A LÖSZ

Nyári riport a mosolygó geológia köréből, melynek fele sem tréfa

gyártásban, de sokhelyen jó termőtalajt is képezek. Aztán nagyszerű pincéket lehet belém ásni —, kidúcolás nélkül olykor. A jégkorszakok eljegesedései közötti időkben növényzet települt meg a löszzsemcsék között, s a függőlegesen elhelyezkedő gyökér és növényvázak függőleges elváláshoz vezettek. Így képződnek az igen magas, meredek löszfalak; néhol ún. löszkutak is alakulnak.

Hogy mennyire szilárdak, állékonyak a löszfalak? Általában igen megbízhatóak, állékonyak, amíg túlzott külső terhelés nem éri őket, s amíg a beszivárgó víz a közbetelepült vizet-záró agyagrétegeket csúszóssá nem teszi. Mert ha ez bekövetkezik, — s ha az agyagréteg, „a csúszólap”, még kissé lejtős is — a talajcsúszás, suvadás rengeteg kárt okoz. Ez okozta néhány éve a dunaujvárosi katasztrófális földcsuszamlást, mely a Vas-mű hatalmas vízcsövezetékét söpörte el pillanatok alatt, s az egyik szivattyúházat is teljesen kiforgatta sarkából.

— Érdekes, amit magáról mondott. De most, hogy ekkorra sikert arattak gyermekei, a „löszbabák”, kérem, mondjon valamit róluk is —, mik ezek tulajdonképpen?

— Ahogy a szénsavtartalmú esővíz a lösz csöves szerkezetében lefelé szívárog, valahol a vízátnemerestő agyagréteg felett bonyolult vegyi folyamatok mennek végbe s a löszzsemcsék körüli és közötti kalcit a víz elpárolgása, a széndioxid elillanása után egy-egy homokszem körül a legfurcsább alakzatokra tömörödik össze. Madár, ember, arcképarikátúra formáját veheti fel. Van, amelyik a híres willendorfi Vénuszra emlékeztet, kis lovacskaformát vesz fel némelyik, nem is csoda, hogy a gödrökben, barlangokban lakó ősember (kinék legrégebb, eszközfőmáló, tűzgyújtáshoz értő ismert típusát szintén a löszképződésben annyira fontos utóbbi félmillió évbe helyezi a kutatás!) maga is ihletet meríthetett ez alakzatokból művészete számára. A löszbabák

keletkezése? Azt hiszem, hogy ez sok hasonlóságot mutat a természet másik nagy műalkotásának, a cseppkönek képződésével — legalábbis elvileg.

— A lösz, a sárgaföld színe miből ered?

— Természetesen az is főleg limonit. De vannak ennél fontosabb, izgalmasabb problémák is. A Magyarországon s Bulgáriában gyakori partcsúszások nyomán a geológusok, mérnökgeológusok, botanikusok egyre szorgosabban kutatják a lösz, a homokos, agyagos magasparkokat. Botanikusok főleg faszenet keresnek, melynek szintjelző jelentősége van, s főképp ősemberi településekkel függ össze. De a geológusok is szintjelző, kormeghatározó jelentőséget szánnak a löszbabáknak, melyekről az az érdekes, hogy nem mindennél fordulnak elő a löszben, sőt inkább ritkaságszámba mennek. Ekkora méretűekről, mint hazánkban Paks, Duna-földvár körül tehát a Duna jobb partja mentében kerültek elő — világviszonylatban sincs tudomásunk. Némelyik a 30—40 centimétert is meghaladja.

— A másik érdekesség, hogy néhol már homokbányákban is megtalálták a löszbaba formájú konkréciókat, így a diósdói homokbányában is. Bizonyos, hogy a durvább szemű „rokon”, a homok is képes ilyenfajta cementálódási produkciókra. Példa rá Várna környéke, hol facsoportokra emlékeztető homokkő-erdő cementálódott össze, melynek oszlopai közül a vízjárás kímosta a kioldható, össze nem ragadt homokszemeket.

— Köszönjük a tájékoztatást! De mégis, mi lehet e sokféle formának, különféle jelenségnek magyarázata?

— Ezen tőri a fejtét a tudomány. Pár évszázad múlva többet tudunk majd. Egyelőre megyek vissza a családomhoz — a löszbabákhoz.

Dr. Bauer Jenő

Löszbabák, dr. Kriván Pál gyűjteményéből (Klinda Lajos fotói)

A MI TÁBORUNK

**Forró tea, kánikulában
Ki tudja merre?
Csodabogár történet**

A többórás Balaton-parti utazás után, a fürdésre csalogató vízstrand látványától, szinte kiugrunk a vonatból, mikor megérkezünk Kiliántelepre. A vasútállomás mindössze a pénztáros faházikójából áll, de mögötte már többszáz személyes étterem modern épülete fogad. Közvetlenül a sínek mellett van a szabadstrand.

Az állomástól vezető aszfaltúton már látjuk a lombok alól kibukkanó színes sátorerdőt. „Magyar Természetbarát Szövetség hirdeti a bejáratnál nagy betűkkel a transzparens.

A turista-camping gondnoknőjét, *Liptai Károlynét* a vendégek fogadása közben találjuk.

— Naponta érkeznek, egyénileg, csoportosan, gyalogszerrel vagy motorral, autóval a turisták, köztük külföldiek is. — mondja — Van aki régi ismerős a táborban, mivel részt vett az elmúlt években itt rendezett táborozáson, de legtöbben most látogatnak ide először. Nem egyszer előfordul, hogy az egy-két napra tervezett tartózkodásból egy, vagy két hét lesz. Az egyik hódmezővásárhelyi táborlakónk például most hosszabbította meg harmadszor kiliántelepi nyaralását.

Nézzük meg közelebbről is a kis sátorvárost, pillantsunk be lakóik életébe. Útikalauzunk Nagy László táborvezető, aki egyébként a Helyiipari SC motoros szakosztályának vezetője, ezüstjelvényes túravezető. Ő a tábor mindene, a fiatalok kedves Laci bácsija.

A Győr-Sopron megyei turisták lakóhelye — tábor a táborban. Színes zászlócskák hosszú sora díszíti a bejáratot, amelyet esténként reflektorokkal világítanak meg. A tizenkét nagy sátor előtt utakat és sziklakerteket építettek. A téren felállított óriás napórájuk olyan pontos, hogy erről igazítják be karórájukat.

Mindenütt rend és tisztaság. A táborvezető, Bartha Gyula katona volt, s mint turista is „megköveteli” a rendet.

Mint tőle megtudtuk, a Győri Vagon és Gépgyár természetbarátainak és a megyei szövetség szervezésében, szeptember közepéig, ötvenes turnusokban jönnek üdülni a gyárból és a megyéből.

Csehszlovák és lengyel motoros turistákhoz érkezünk. Árnyékban is harminc fokon felül mutat a hőmérő, ezért meglepő a kép: csésze számra isszák a gőzölgő, forró teát. Nézni is rossz — gondoljuk — de mikor lehajtunk egy csészével, csakhamar érezzük hűsítő hatását. Laci bácsi receptje ez, kánikula ellen.

A komlói ipari tanulókról — szintén ott táboroznak — hallottuk, hogy az étteremben maguk a fiúk találják fel egymásnak az ebédet, rendkívüli hozzáértéssel. Sokan nézik őket.

A tábor kitűnően van berendezve, kényelmes, kulturált, higiénikus, minden campingező igényeit kielégítő körülmények között táborozhatnak itt a turisták. Az ABC áruház, a háromszáz személyes önkiszolgáló étterem és presszó is, amely esténként zenés, táncos szórakozóhelyé alakul át, csak fokozza a kellemes ott-tartózkodást.

A legfőbb program ugyan a fürdés, de a természetbarátok itt sem maradnak hűtlenek a túrázáshoz. A környező vidék szinte csalogatja őket a szebbnél szebb túrákra. Sokan látogatnak el a műemlékek között is ritka örvényesi malomhoz, és balatonudvari védett temetőjéhez, amelynek egyedülálló kuriózumai a XIX. század elejéről származó szívalakú sírkövek.

Újabb van még egy nevezetessége a környéknek, a Panoráma csárda. Nem a régi épületről, hanem régi évjáratú borairól híres. Állítólag ez is kedvelt túra-célpont. A leglelkesebb résztvevők néha tájékoztatói vetélkedőt rendeznek: „Ki tudja merre?” Ez a játék címe.

Élénk lesz a táborélet augusztusban is. A hónap elején jönnek Kiliántelepre a veszprémi turisták, előre gyártott programmal. Tihanyba és Zádor-várra látogatnak el. A Budapesti Természetbarát Szövetség vízitúra-szakbizottsága pedig itt rendezi meg vízitáborozását 10—20. között. Ugyancsak augusztusra jelezte érkezését a Hajdú-Bihar megyei Természetbarát Szakszövetség csoportja is.

Reméljük, még szeptember 15-ig — akkor zár — sokan meglátogatják a sátorvárost. Számukra közöljük, a szolgáltatás díjait. Camping bélyeggel 5., anélkül 8 Ft naponta a táborhely díja. 2 személyes sátor kölcsönzési díja heti 20., egy-egy napra 10 Ft. 4 személyes sátor díja heti 40., egy-két napra 20 Ft. Gumimatracs kölcsönzése egy hétre 10 Ft.

Csodabogár történet: Búcsúzáskor a gondnoknőtől ajándékba kaptam egy szarvasbogarat. Liptai Károlyné egész bogárgyűjteménnyel rendelkezik. Nemrég ugyanis nagy sikert aratott a keletnémet turisták között egy orrszarvú bogár. Fényképezgettek, majd végül elkérték ajándékba. Azóta a gondnoknő már ebből is bő választékot tud kínálni. Hiába, Kiliántelepen a jelszó: Mindent a vendégért!

Turista

UTAZÁS

CAMPING

KIRÁNDULÁS

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1967. SZEPTEMBER
XIII. ÉVFOLYAM 9. SZÁM
ÁRA 3 FT

Szigligeti képek

Jól ismerem Szigligetet, ott van az írók Alkotóháza, ott szoktam nyaralni, a kastély és a kert, a Balatonpart s a víz — a tenger megközelítése — évenként megújuló élményem. Valamikor azt hittem, csak a városoknak van varázsa, meghittsége, otthonadó, bővölete. Nem igaz, Szigliget győzött meg róla, hogy a falunak is van varázsa. Ha olyan szép, mint Szigliget. Mert ez a legszebb falu, amit életemben láttam, pedig százával láttam.

A strand felől jövet áll elénk a legfestőibb képe ennek a Balaton-parti falunak. Jobb felől szőlőkeres hegvek, bal felől a Balaton s ami kiszáradt belőle, a Tapolcáig húzó, nyárfákkal tűzdelt zöld öböl, szemben az új villa-házakkal, muskátlis és petúniás szalagokkal a házak előtt, aztán a falu régi házai, a magyar népi építkezés egy-egy műemléknyi szépségével tarkítva, s a falu fölött a templom fehér tornya, s a fölött a harmadfél-száz méter magas Várhegy. Szigliget fájdalmasan intő romvárával, mely mint egy mutatoujj a nemzet egész történetét visszainti, tanulságul. A tájkép minden tiszta színe rajta van ezen a képen, főleg a zöld, barna és a sárga szívzsongító tónusai. A lemenő nap soká pirosrá festi Szigliget várát. Mint ha fölnyomulna a földből a vér s fölszívódna tájfestő és sorsérezékeltető színek az elemekkel dacoló falakba. Ha festő volnék, ide állnék valamelyik parasztház kertjébe és festeném ezt a látványt reggel, délen és este. Ez a vidék ihlette Kisfaludy Sándort, hogy megírja a Balaton-vidék várainak regéit. Szigligetnek már a neve is regényes, mintha a reformkorban kapta volna, s nem századokkal korábban.

Még 1260-ban, ahogy IV. Béla királyunk jól megőrzött oklevele bizonyítja, megvolt már ez a falu. Akkor bízta meg az uralkodó a pannonhalmi bencéseket, hogy építsenek várat Szigliget fölött, ahol az ellenség támadásakor menedéket találhat a szegény nép. A tártárok kítakarodása után így épültek a szépséges várak a Balaton körüli hegyeken. De Szigliget ennél is régiebb.

Olyan régi, mint a dunántúli városok. Hetven éve Darnay Kálmán egy kőhalm alá rejtett edényben kétezzer éves ékszereket talált, majd kelta sírokat ástak ki, római korszakáról számos bizonyíték maradt, hunok, avarok laktak itt, végül a magyarok. A mai szőlőkertekben terült el a középkori Szigliget, az Avasi templomrom a bizonyítéka, ott a gyümölcshatár útkereszteződésnél, csupa erő és magabiztos fenség ez a restaurált Árpádkori rom. A török hódoltság itt állt meg Szigliget váránál, ennél tovább nem jutottak az oszmánok. Tisztelettel nézheted Szigliget várát: ama pajzs egy része, mely megvédte az európai kultúrát, a magyarok pajzsa, vagy magyar bástya. Volt olyan várkapitánya, aki felkészült a törökök támadására a Balaton felől is, hajóhadat állított Szigliget partjainál. A várat, jelképességét, az ország s a nemzet őrzését a Habsburgok magyargyűlölete ölte meg. Villámcsapás röpítette levegőbe lőportornóját, de a nép azt súgta-búgta, hogy a villámcsapás csak ürügy volt. Bécs urai valamennyi várunkat így pusztították el.

Műemlék a várhegy oldalához simuló templom, továbbá az 1782-ben épített Lengyel-kúria, szép oszlopos tornácu udvarával s kőkerítéses kapujával, kőtáblán magyar versszövegek-

Szigligeti táj

kel. Kanyargós utcákon érünk le az egykori Eszterházy-kastélyhoz, a mai Alkotóházhoz, melyet az Irodalmi Alap igazgat s egész éven át nyitva áll az írók számára. Az 1780-ban épült klasszicista stílusú kastély egy hatalmas arborétum szélén fekszik, a park felé egyemeletes, túlsó oldala földszintes épület, tornya van, középső emeleti erkélyét két pillér s két oszlop tartja, a park végén folyik a Tapolca. A házban ma központi fűtés, hideg-meleg víz van. Jellegzetes magyar stílusú épület az Eszterházy-major gazdasági épülete, s több régi parasztház, meg egy szépséges ódon vízimalom.

A kastély s a Balaton között áll a kúpalakú, erdős hegy, Óvár, Királyné szöknyája a neve a faluban; a hegyben rejlő vár még feltárára vár. Innen is, s minden szépséves szigligeti dombról, az Alkotóház emeleti ablakaiból gyönyörű

kilátás nyílik a tóra. Színváltó víztükre tükörként beragyogja egész Szigligetet. Ha fölsétalunk a dombokra, mindenütt házakat, pincéket, prэшázakat, néhány nagy és szép üdülőt, villákat s kertészmod ápolit földeket találunk. Az egyik dombon, Rókarántó a neve, fehérfalú kápolna fogadja a sétálót. Mindenki a régi, hűvös pincéket keresi fel, ahol hamisítatlan szigligeti bort vásárolhat az ember. Mert Szigliget boráról és gyümölcséről is híres. Ahhoz, amit itt szépségben a természet s a magyarság önvédelmé teremtett, harmónikusan illeszkedik az emberi szorgalom, földszereket és hozzáértés termése: barack, szilva, szőlő, dió. Az egész falu virágillatos és gyümölcsösszagú. Egyetlen dombos kert ez a Balaton partján, romantikus tájjal a háttérben. Mindenki megáll és gyönyörködve nézi Szigligetet, ezt az enyhe, simogató, harmonikus, emberies vidéket. Nem lehet vele betelni. Üdülőket, szállókat terveznek most Szigligeten.

A falu régi hegyközség, szőlőtermése tartja el a népet, attól gazdagodik s szemlátomást évről-évre szépül. Húszeresztendeje egész új, villaszerűen épült házak sorai nőttek fel Szigligeten. Minden ház körül kert, a kertben gyümölcs, zöldség és virág. Az emberek, főleg az asszonyok, szépek, magas termetűek, délcég tartásúak. A nők — a török idők emlékeként — fejükön viszik haza kosárban a gyümölcsöt. Olyanok, mint egy-egy mozgó antik nőszobor. Reggel a kanász dudája ébreszt, este az ezüsthangú templomharang. Akkor viszik a gyűjtőbe a tejet. Valaki énekel a puha, bársonysíma esti csöndben.

Szalainai Rezső

Szeptemberi programok

Megkezdődnek borvidékeink nagy aratóünnepségei, a hangulatos, látványos szüret, hagyományos és jellegzetes mulatságokkal, műsorokkal.

A Balaton mentén: 3-án Boglárán szüreti felvonulás és bál, 9-én Kőröshegyi szüret, s 17-én várja vendégeit a balatoni borvidék központja, Badacsony, ahol primásvetélkedőt is rendeznek.

A Mátra aljában 18–20-án lesz a gyöngyösi szüret, 29-től október 1-ig pedig a Móri bornapok. 10-én szüreti lovasverseny Kecskeméten.

A hónap balatoni kulturális rendezvényei közül a zenekedvelőknek ajánljuk 2-án Kőröshegyen a Musica Antiqua Hungarica templomi hangversenyét. Tihanyban két alkalommal tartanak orgonahangversenyt, 4-én és 11-én.

Ismét nagyszabású programra hív a jubileumi év óta méltán érdeklődésre számítható Szigetvár, a Zrínyi emlékünnepségekkel, 10-én.

A Dunakanyarban, 23-án Szentendre „Virágkarnevál”-t rendez. Kirándulásnak is nagyszerű, látványos is élvezetes 9–10-én Tatán a nemzetközi kajakenu verseny.

Hazai természetvédelmünk

Hat évvel ezelőtt megjelent egy nagy könyv — Kenyeres Lajos és Tildy Zoltán könyve — amely a magyarországi védett természeti ritkaságokról szól, képből s írásban. Nyugodtan vallhatjuk: egyike azoknak a könyveknek, amelyeket a természetjáró ember legszívesebben lapozgat, hiszen szívéhez-lelkéhez, gondolkodásmódjához az ilyen mű van legközelebb. A könyv ma már antikvár-ritkaság s a benne felsorolt megannyi védett erdő, liget, magános fa, sziklaképződmény, barlang, nádas tó mellé azóta újjak is kerültek; a hazai természetvédelem folyton újabb védett tájakkal, magános vén fákkal, madártanyákkal, különleges növényekkel, barlangokkal gazdagodik; méltán sorakozik természetvédelmünk a hazai műemlékvédelem mellé. A természetjáró ember mind többször találkozik országjárásában figyelmeztető táblákkal, amelyek arra intik, hogy különleges tisztelettel lépje át a védetté nyilvánított táj küszöbét, különös figyelemmel szemlélje a természeti ritkaságokat, legyen az fa, virág, forrás, arborétum, szikla.

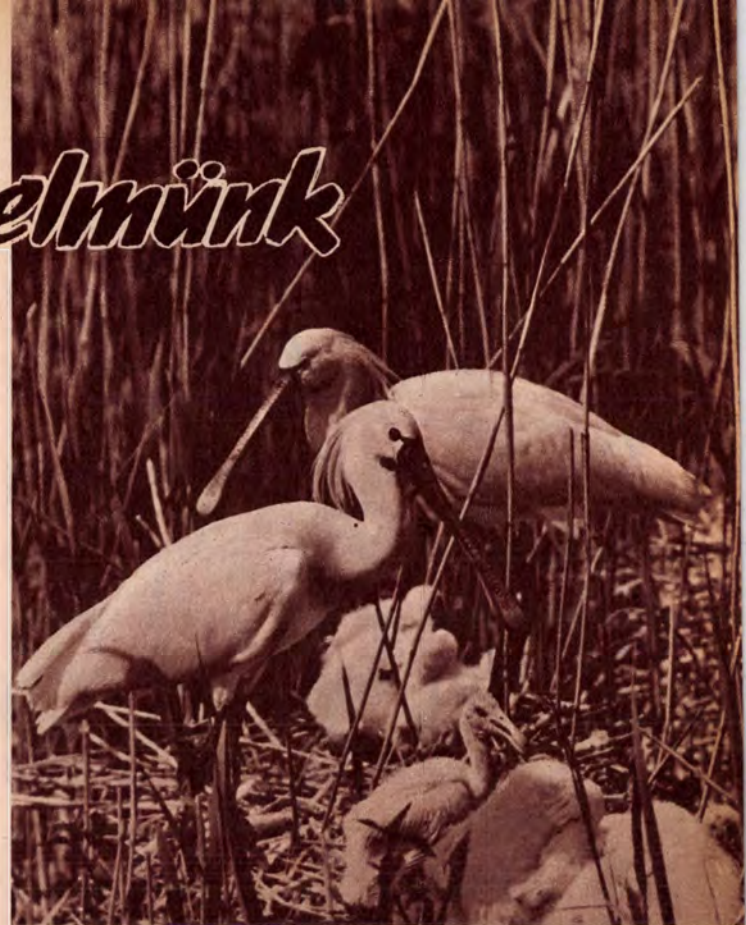
Igazi turista egyben önkéntes természetvédő is.

Kérdést intéztünk az Országos Természetvédelmi Hivatal elnökéhez, dr. Tildy

Zoltánhoz: milyen időszerűségekkel szolgál ma természetvédelmünk ügye; — nem tervekről érdeklőtünk tehát, hanem meglevő állapotokról. A felelet, minden természetjáró ember számára igen megnyugtató. Ez, a csak eredményeiben látható, szívós, csendes természetvédelmi munka állandóan folyik, pedig nem is könnyű feladat, hiszen sok érdek keresztezi egymást a természetvédelem útján és még több a közöny, az értetlenség, hogy csak a budai Remete-szurdok és a pomázi szelídgesztenyés megvédéséért vívott szinte Don Quijoteszerű küzdelmet említsük.

Magyarországon jelenleg háromszáz hivatalosan védettnek nyilvánított egységet tartanak számon; ebbe éppúgy beletartozik az egy egységnek számító tihanyi és a badacsonyi tájvédelmi körzet, mint a köveskáli kötenger, a mohorai Mikszáth-fa, a Kis-Balaton, a Velencei-tó egy része, a Fehér-tó, a cseppkőbarlangok hona, vagy egy-egy szépen foglalt forrás. A táj eredeti szépségét, jellegét védik olyannyira, hogy az egyes védett tájak területén nem lehet művelési ágakat sem változtatni, például nem lehet szőlőterületből szántóföld, erdőből kukoricás.

Háromféle védettség van nálunk: állattani, növény-

taná és földtani jellegű. (Földtanira legérdekesebb példa az ipolytarnóci öslet. Ez a látogató számára nem is látható, mert le van földve.) A legtöbb védett terület szabadon látogatható; csak olyan helyek bejárására kell külön engedély, amelyek érzékenyek a külső behatásokra. Ilyen területeken csak tudós kutatók dolgozhatnak, például a Kis-Balaton, a Velencei-tó és a pusztaszeri szikes tó kijelölt területein. (A látogatók néha különös okokból szeretnének — csellel,

Kanalis gémekek a Kisbalatonon

vagy erőszakkal is behatolni a védett területekre: a televízió „Túskevár” című érdekes, regényes filmsorozatának hatása alatt magánosok éppúgy, mint egész iskolák, vagy úttörőrajok, fiatalok s öregek hónapokig ostromolták a Kis-Balaton kapuját, hogy a filmbeli Matula bácsi kunyhóját megtalálják, Matula bácsival szalonnázhasanak, holott a történet s a szereplő-gárda költött volt!) A madárvilág különösen érzékeny: illetéktelen látogatók úgy elüldözhetik a kócsagokat, golyatöcsöket, gulipánokat, hogy azok soha vissza nem térnek!

Madárvilágot telepítettek több arborétumba, elsősorban az alcsutiba, zircibe, szigligetibe, több vasi parkba is; az ilyen helyeken még a bokrokat is úgy nyelsik, hogy alkalmasak legyenek a fészkelésre. Ezekben az arborétumokban a látogató az erdei madárvilág minden képviselőjét megtalálja, s aki csendesen üldögél, s a világ legszebb zenekarainak előadásait hallgathatja, belépődíj nél-

Vizesés a Szalajka völgyében (Foto Tildy)

Libanoni cédrus Aicsuton

(Foto Pietsch)

kül, miközben különleges fafajokban, virágokban is gyönyörködik. Érdekes, hogy az arborétumoknak — egy-kettő kivételével, amelyek közel vannak a fővároshoz vagy szervezet-

ten látogathatók — kevés a csodálója, aránylag kevesen keresik föl őket. Milyen érdekes például a szarvasi park közelében a tiszakürti, vagy a gyulai, szabadkígyósi, az erdőtelki, szép-

almapusztai park, milyen látványosak a vasi arborétumok! Az ócsai öslápot néha szervezeten is megtekintik turisták — bejárása csak vezetővel ajánlatos — és különleges élményt jelent az Orosháza mellett elterülő kardoskúti szikes világ, amelynek taván őzidőben ezer költöző daru is megtelepszik. Ugyanilyen felfedezés újabban a pusztaszeri, hétszáz holdnyi területű szikes tó állatvilága, táji érdekessége is. (Az Alföldet, a végtelen rónaságot különösen a németek szeretik megtekinteni; számukra valóságos exotikum a hegyek nélküli tengersíkság.)

Jelenleg a *Pilis-hegység* védett területeinek felülvizsgálása folyik: források, szikla-alakulatokat, ritka ragadozó madarak fészkelőhelyeit „vesznek vizsgáztatás alá”, újonnan térképezik föl s ezzel jár, hogy némely védettséget feloldanak, más ritkaságokat új védelmi jegyzékbe vesznek.

De nemcsak erdőket, tavakat, sziklaalakulatokat véd törvény, hanem egyes fákat, szebb fasorokat is. Az őhutai fákat a zempléni hegységben éppúgy, mint a nagyeceni fasort — ami még megmaradt belőle — a kunbaracsi gyertyános-

tölgyeseket, a kecskeméti kedves őserdei fát, ősbükkösöket és ősfenyveseket Bükkben, Mátrában, Dunántúl, a zsenyei „ezeréves tölgy”-et, a csesztvei Madách-hársat és a mohorai Mikszáth-gesztenyefát (szerkesztőségünk a vanyarci Veres Pálné-hársat is ajánlotta), ősmaradványokat és barlangokat egy-egy aprócska részét ennek a szép, kis hazának.

S akinek alkalma van olyan fapéldányhoz elzárándokolni, mint a *tápei* fehérnyárhoz — a *legöregebbhez az országban* —, az nemcsak a bájos Tiszántáiban gyönyörködik, hanem, ha mérőszinőra van, akár meg is mérheti a háromszázszentendős fa kerületét: tíz méter. Elandalodhat a természet szabadtéri hangversenyén: harmincféle madár fészkel a fa ágain. Egymaga egy egész erdőt képvisel ez a ma is friss, fiatalos, üde, zöld lombkoronás, hófehér törzsű nyárfa. Örvend a természetjáró, hogy ez a fa ápoltnak, védettnak, szeretetben ily sokat megélhetett. S arra gondol, hogy vannak tájaink, ahol rég kivágták volna már.

(sz. v.)

Szántód a Balaton egyik legforgalmasabb átkelőhelye. Hónapokon keresztül vonul a réven át Tihany felé az autósok áradata. Szántód ma már csendes. Már kisebb a torlás és a komp előtt és az országúton. Közeleg a záróra, mindenki mérleget készít. A portás, a pincér, a fagyaltárus.

Milyen volt a szezon? A szántódi Posta Oktatási Intézet tanulmányi táborában, Pálfalvi Lajos gondnok egy szóval válaszol: Kitűnő!

Szemre szép, tetszetős ez a telep. 21 izlésesen berendezett, kitűnően felszerelt faház áll a központi épületek mellett. Kiszeselek, postás fiatalok és a Posta két technikumának tanulói jelentős társadalmi munkával vették ki részüket az építésből, hogy most évenként júniustól—szeptember közepéig mintegy ezren élvezhessék a táborozás örömeit.

Gyakran indultak várakra a táborlakók: Tihanyba, Balatonfüredre, Badacsonyba, Tapolcára, Keszthelyre.

Postás fiatalok Szántódon

Vannak itt külföldiek is. Cserealapon érkeztek a baráti országok postás fiataljai. Heinz Kluger, az erfurti ifjúmunkás szervezet, az FDJ tagja, jogos elragadtással beszél a Balatonról, tolmácsolva egyben az ittlevő német, lengyel és csehszlovák fiatalok véleményét.

— Mi is azzal a szeretettel várjuk a magyar fiatalokat hazánkba, ahogy bennünket fogadtak — mondta. — Bár nekünk nincs Balatonunk, de a gyönyörű Thüringia, a Harz és a Keleti tenger is rejt hasonló szépségeket.

Esténként együtt szórakozik a tábor. A magyarok alkik a Postaüzem Szakszervezeti Bizottsága és a KISZ-szervezet által meghirdetett munkaversenyben elért kitűnő eredményük jutalmaként üdülnek itt, megbeszélik vendégeikkel eredményeiket, megvitatják kölcsönös gondjaikat, és a mindenkit érintő szakmai kérdéseket.

Cserélők a címetek s hamarosan megindul a levelezés.

Te kit választottál? — kérdeztem Fábian Miklóstól, a 78-as Postafőnökség ifjúmunkásától, aki egyébként a Szakma Ifjú Mestere és szocialista brigádvezető. — Én egy lengyel partnert, míg Horváth Piroška a Központi Táviró Hivatal alapszervezetének gazdasági felelőse, egy csehszlovák kislánnyal kötött barátságot.

— Köszönetet kell mondanunk a táborot üzemeltető Pécsi Postaigazgatóságnak — kapcsolódott beszélgetésünkbe Oszlány István, a turnus vezetője — kitűnő körülményeket biztosított számunkra. Sajnos, szeptember közepén bezárunk, de a jövő év júniusától ismét szeretettel várjuk fiataljainkat.

Tamás Ferenc

A Vértés és Gerecsében fekszik Tata, hazánk legvarázslatosabb tóbírodalma. „Öreg” tava Balatonunknál is régibb, forrásainak számát Horusitzky Henrik 1919-ben 160-ra becsülte, s a belőlük fakadó vizet pedig percenként 130 000 literre, ami a bővizű Hévízi tó hozamának több mint négyszerese. — Tata azóta is a hidrogeológusok paradicsoma; a Múgyetem forrásmérő diákkörei évtizedekig itt csiszolták tudásukat, Papp Ferenc, Lenkei, Cziráky, Csörnyey kötetremenő tanulmányt, szakmailag izgalmasnál-izgalmasabb jelentést szerkesztett egybe Tata rendhagyó vizeiről. Hogy miért rendhagyók? Mertők is karsztvizek, a karszt pedig mindig a kiszámíthatatlan üregek, búvópatakok, vízi meglepetések hazája volt. A mészkövet oldó tatai langyos vizek, a Mikovinyi vízrendezői munkája nyomán olykor egymás alatt átbúvó patakok varázsa éppen az, hogy egy helyen, mintegy tárgylemezen mutatják a magyar forrástudomány barlangászattal is szorosán összefüggő ezernyi problémáját. Ahányan eleddig mérték a feltörő tatai vizek tömegét, hőfokát, szinte csaknem annyiféle — olykor nagyon is eltérő — eredményt észlelhettek. Növekvéseket, máskor hatalmas vízhozamcsökkenéseket. És kiderült, hogy nemcsak a légnyomás, a csapadék, a műszerek pontossága és sok más tényező játszik szerepet, hanem olyasmis is, amire csak néhányan gyanakodtak: a Föld ár-apály jelensége például, mely a Hold járásának függvényében a források hozamát, néha „kitörését” vagy elapadását befolyásolja, s melyre egyre érdeklődőbb figyelt a tudomány a jósvafői karsztvizeljárások nyomán. Mit je-

TATAI tóbíro- dalom

Fiatal geológusok kutatják a Fényes-forrást

lent ez? Azt, hogy a karsztvizek hasonlóan viselkednek Budapesten, Aggteleken és — Tatán. Mert nemcsak Budapestnek vannak forrászökevényei, hanem Tatának is, és ha ezek nem is egyenest a Dunába szöknek, de vizük ma már feltehetően a Duna felé áramlik el! Ilyen elszőkő forrásá vált Tatán az ötvenes évek második felében a park „Nagy-forrása” mely egy szép napon faképnél hagyta medrét. Ilyenkor azután kérlelni, „masszírozni” kell a dacos szökevényeket, melyek valami mélyebb földalatti vízszinten helyezkedtek el. Ez történik a gyönyörű kis tatai Kristály-strand forrásával is, melyet a medencék vizellátása érdekében most már szivattyúzni kell.

Hogy mindez miért történnik? A hidrogeológusnak erre is kész a válasza. — Süllyed a talajvízszint — ez esetben a karsztvíz-szint — mivel a környék szénmedencéiben mind mélyebb rétegekben találunk csak kitermelésre érdemes aknákat, melyekből pedig — mivel már a talajvízszint alatt fekszenek — sokezer köbméteres nagyságrendben kell kiszivattyúzni a bányá-

szatban annyira veszélyes vizet. Érthető, hogy sokkilométeres körzetben a forrás-hozamra oly lényeges talajvízszint is kisebb-nagyobb mértékben alábbszál...

Szerencsére, ezt a hatalmas vízkivételt a tatai források sem egyformán érzik meg. Ha egy pillantást vetünk Horusitzky H. klaszszikus térképére, szaggatott egyenes vonalakat láthatunk jobbára ÉNY vagy ÉK-i irányban. Ezek geológiai törésvonalakat jeleznek és feltűnő, hogy a körökkel jelzett források zöme is ezek mentében helyezkedik el. Jelül annak, hogy a langyos karsztvizek a mészkő repedései, lezökenései mentében szállnak fel — egészen hasonlóan, mint Budapesten. Így valószínű, hogy a bányavíz-kivétel forrásokra, tavakra gyakorolt hatása ott jelentkezik leginkább, hol a nagyobb repedésekben tárolódó vizek járatai összefüggnek egymással. Úgy látszik, hogy a város legmélyebb szintjén fekvő Fényes források kevésbé érzékenyek a vízkivételre: itt ma is hatalmas bőségben patakanak a vizek. Őt tömedencét fűz itt ezüstös szalagjára egy kanyargó patak. Vízük kristályosan áttetsző s rengeteg vízinövény hazája. Egyikük valóságos vízi-rezervátum: fehér tavirózsákat, Ludwigiát, Myriophyllum scabratumot találhatunk itt a botanika ismerői. Pár év óta modern kétmedencés strand, elegáns öltözőépület, campingházak és sátrak tömege ad üdülő-keretet a balneológiai is értékes vizeknek, melyekről az újabb vegyvizsgálat megállapította, hogy az ásványi alkotórészek mellett

tekintélyes mennyiségű szénsavgázt is tartalmaznak.

A Tata városcentrumától alig 3 kilométernyire fekvő Fényes-forrás-vidék kisebb-nagyobb, önálló tavai néha kerek tóbrökre emlékeztetnek. Egyikük másikuk mindeféle víz alatti kutatómunkának kedvelt támaszpontja. Van, amelyben az ország különböző tájairól összeseregülő könnyűbúvárok gyakorlatoznak, vagy végeznek víz alatti vizsgálatokat, sőt újabban évente nemzetközi búvártalálkozókra is sor kerül.

Másutt a karsztkutatók figyelhetnek fel szokatlan jelenségekre: több méteres víz alatti üregek a talajvíz-szint-változások nyomán nagyon szűp, olykor limonitos elszíneződést mutató, cseppköre emlékeztető, hólyagos bekérgeződéseket rejtenek, s a víz alatti üregek felmérése, tudományos kiértékelése sok vonzó feladatot kínál a fiatal kutatóknak.

Egyébként a Fényes-forrásoknál most befejezett 2000 méter körüli mélyfúrás is sok gyakorlati és tudományos haszonnal járt. Az elég bővizű artézi kút, bár jól segítheti a város vízbeszerzési gondjainak eloszlását, a langyos forrásoknál magasabb hőfokú vizet nem adott, jelül annak, hogy magasabb hőfokú mélységi víz csak akkor nyerhető, ha sikerül megcsapolni azokat a törésrendszereket, melyek a magasabb hőfokú mélységbeli vizekkel állanak közvetlen összefüggésben.

Bekérgezett borsóköves travertin az „Öreg-tó” északi partján

Bauer Jenő dr.

A XII. NEMZETKÖZI DUNA-TÚRA MAGYAR SZAKASZÁN

Hetvenegy nyugatnémet, huszonöt keletnémet, tizenegy osztrák, harmincnégy csehszlovák, tizenöt jugoszláv, tizenegy bolgár, két holland és százhuszonegy magyar evezős hajóján lengett a XII. Nemzetközi Duna-túra színes lobogója, amikor július 25-én a folyó magyar szakaszára érkeztek a dunamenti testvériséget hirdető nagyszabású sportesemény résztvevői. Elsőnek Nagymaroson, a festői Duna-kanyar legszebb campingjében vetettek horgonyt, ahol a Regensburgból induló túrásokat a Magyar Természetbarát Szövetség tagjai — mint magánemberek látták vendégül ízletes gulyáslevesre. A tábornút mellett sokáig ünnepelték a két szakácsnőt, *Schönbein Mártát* és *Szilás Lászlónét*.

A következő állomás már Budapest, a Római-part. Itt a Lidó és Bibic sporttelepen látogattuk meg a Duna-túra résztvevőit. Kalauzunk: a túra egyik magyar szervezője, a Természetbarát Szövetség vizitúra bizottságának vezetője, *Szilás László*, aki egyébként civilben fizikus, a MOM tudományos munkatársa.

Regensburgban július 5-én tettük vízre hajóinkat — mondja — búcsúztatásunkra megjelent a város főpolgármestere is. „Jó alkalom — mondotta beszédében —, hogy hirdessék Önök is a népek barátságát, testvériségét, a békét.”

Tavaly a magyarok, most az osztrákok rendezték a túrát, s nagyon helyesen, nemcsak azokat a sportszövetségeket hívták meg, amelyek országát a Duna érinti, hanem azon rendszeresen vesznek részt NDK-beli, lengyel, sőt néha tengerentúli sportolók is.

A népes konvoj augusztus másodikán Mohácson lépte át a magyar-jugoszláv határt. Addig azonban közel négy napot töltöttek Budapesten, ahol megismerhették történelmi emlékeinket, mai életünket.

Azon a délelőttön, amelyen meglátogattuk a Duna-túra résztvevőit, a merőlegesen tűző nap, valósággal a színes sátrak közé szegezte a víz szerelmeseit. Sokan az árnyékos fák alatt javították csónakjukat, néhányan olvastak, mások teniszeztek, vagy éppen a pesti naptól süttették indiánbarnára magukat. Találko-

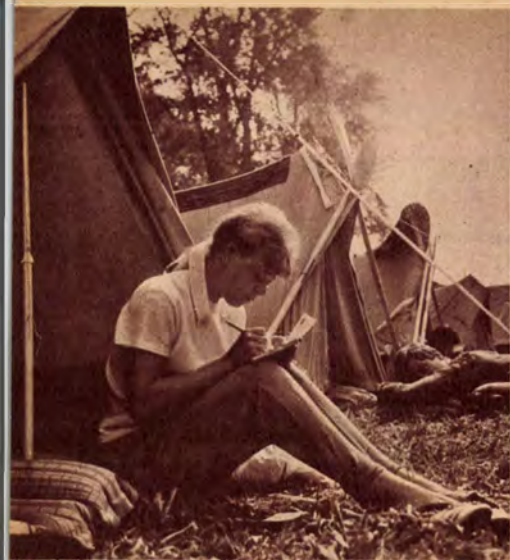
tunk Alexander Blockkal is, a túra legidősebb résztvevőjével. Block úr 1882-ben született, tehát idén ünnepeli nyolcvanötödik születésnapját. Bremenből — mint annyszor eddig is — habozás nélkül jelentkezett a nem is olyan könnyű útra. Aztán kiderült, hogy nem is olyan nagyon idős, hiszen azon a négyszemélyes csónakon például, amelyen Nagymarostól Budapestig evezett, nem is volt hetven évesnél fiatalabb résztvevő. Block úr kiszámította: a csónakban evezők összesített életkora háromszáznolcvan év!

S ha a bremeni Block úr a legidősebb résztvevő, a legnépszerűbb kétségkívül a belgrádi Cook kapitány. Igazi nevét alig néhány beavatott tudja, de mert eddig a Nemzetközi Duna-túra valamennyi programján részt vett, s humorával sokszor könnyítette meg a nehéz evezőket, érdemei elismerésül Cook kapitányt — azaz Disdarevic sporttársat — Pozsonyban admirálissá léptették elő.

Stoiko Potev, a bolgár csapat vezetője elmondta, hogy Mohácsnál, friss erők foglalják el helyüket. Így több sporttárs ismeri meg a Duna országait, a vízi-élet örömeit.

Szilás László alapító tagja a Nemzetközi Duna-túrának. Német és angol nyelven egyaránt kitűnően beszél, s így nem csoda, ha a résztvevők minden ügyes-bajos gondjikkal hozzá fordulnak. Valami baja esett a csónaknak, a sátornak? Seabaj, majd Szilás sporttárs segít... A nyugatnémet Biedebach úr például Belgrádban elbúcsúzik a konvojtól, sűrű tárgyalások várják a Közelkeleten. Ehhez természetesen már most be kell oltatnia magát himlő ellen. Hol és hogyan lehetséges ez? „Kedves Szilás úr, segítsen...” Valaki rosszul lesz az egyik sátorban. „Kedves Szilás sporttárs, segítsen...” Mások a Lidó csónakház falára felragasztott Budapest térképét böngézik. „Kedves Szilás úr, hogyan lehetne eljutni a Nemzeti Galériába?...” És Szilás László szervező társaival, a vízitúra bizottság lelkes társadalmi aktíváival együtt segít...

A XII. Nemzetközi Duna-túra több mint 200 résztvevője kitűnően érezte magát Budapesten, Magyarországon.

P okoli hőség reszket a levegőben, napok óta nem hullott eső, pedig a kukoricára is kellene már. A fák tikkadtan pihegnek, a Hegyalja zöld koszorúja halvány párába vész, az erdészet vontatója sárgás porfellemben úszik. Ott pihegünk csak meg, ahol az első tölgyek borulnak fölénk. Néhány méter erejéig bekapcsolódunk a kék-piros jelzésbe, majd újra elhagyjuk; egyenest vágunk neki a várnak a meredek ösvényen, tüskés bozótban, sziklaperemen át.

A lágyabb hajlatú regécei oldal felől rohamozzuk a romokat. A mogyoróskai bár rövidebb, de meredekebb, jobban is veri a hegy-mászó embert azon az oldalon a Nap.

A várba vezető hajdani köves út nyomait rég beleperte fű, fa, feledés. Indián ösvénykutatóként keresgéltem azt a kocsiutat, amelyen az alig készenlévő Ferkót — Rákóczi Ferencét — egy havas decemberi napon hozták erre Borsiból, mert édesanyja, Zrínyi Ilona, a fiatal özvegy, nem állhatta más az anyós, Báthory Mária, örök zsörtölődéseit és az udvari jezsuiták vagyonra éhes szenteskedését. Nehezen kapaszkodtak fel a lovak a regécei várba. Az egyik hintóban a négyéves Júliánka ült, komornájával. Mögöttük fegyveres kíséret, udvari nép, inasok, szakácsok, csatlósok, máhás szekerek. Zrínyi Ilona Regéce, Patakra, Szerencsre tette át székhelyét ezidőtájt. Ezt a telet éppen Regéceen akarták tölteni.

A vár szilárd volt, kényelmes, távol minden hadizajtól, levegője is frissebb, mint a Szerencset körülölelő mocsári gőze, s a távolság az anyóstól oly tekintélyes, hogy Zrínyi Ilona boldogan választotta Regéce-t egyik udvari szállás helyül a sárosi, vagy munkácsi vár helyett.

Mi maradt mostanra Regéceből? Néhány szikla, összeomlott bástya, gótikus

Zoliék a tetőn

EGYEDÜL, REGÉCE VÁRA ALATT

ablaktörredék, lőrés, gödör, besüppedt termek sora — ha akarom pince, ha akarom, szoba — giz-gaz, árnyékoló kőrös, tölgy, akác, a lépcsők helyett csúszós gyalogösvény, torony helyett vulkáni kőlap. Ormáról a mai szem is messzire tekint s csaknem ugyanazt látja, amit a várbeli őrkatoná: a távoli Hernád völgyét, a Gergely-hegy, Bán-hegy, Hosszúkö, és Pengőkő, a Nagykőrös és a Pap-hegy koszorúját, a Dargó tejet és a hutai völgyet — akkor még nem volt ott huta — s a szőlőktől aranylós Hegyalját. A táj vonzalma maradt meg s a Nemzeti Múzeum gyűjteményében egy virágos szöveggel bevont reneszánsz-ízű regécei bútorkészlet. De magát a várat I. Lipót rendelkezésére már a Thököly-háborúk idején felrobbantatta hosszú, alapos munkával a bécsi haditanács. Mikor a felnőtt II. Rákóczi Ferenc, fejedelem korában újra ellátogat boldog gyermekségének színhelyére, hogy megkeresse a mezőt, ahol lovagolni, célbalóni tanult, már csak romokon bánkódhat ő is.

Fűtatok, mint az orgona a regécei templomban Péter-Pálkor. Az erdészék Zoltán fia azonban egy sopro-ni főiskolás fiatal erejével rohamozza a várat, ug-rál sógorőjével együtt szikláról sziklára, miközben biztat: mitől se féljek, viperát rég nem láttak már. (Rossz nyelvek szerint csak az erdészék ötlete a zempléni vipera, így tartják távol az erdőpusztító járókelőket, az igazság azonban, hogy minden évben agyonütnek néhány viperát. Húsz forintot ér az erdőgazdaságnak.)

— A Kárpátok! — szólott Rákóczi, amikor szételintett hegyaljai birtokán, mert ő még sem az „Eperjes-Tokaji hegylanc”, sem a ma szokásos „Zempléni hegység” elnevezést nem ismerte; számára a családi birtoktest egyetlen Kárpát-ovolat volt a makovicai rengetegtől le a Tiszáig, mint ahogy az ettől nyugatra eső hegyvidéket is egy földrajzi kalap alá fogta, a Mátra sűvege alá. Lett légyen az Mátra, Bükk, Cserhát, vagy Börzsöny, számára a Hernádtól a Garamig egyetlen hegység volt: a Mátra. Akkortájt nem osztották még parányi táj-tes-tekre a domborulatokat a földrajztudósok. A Bakony is a Drávától a Dunáig tartott.

Felkapaszkodom hát ma-gam is a „Zempléni Kárpátok” regécei sziklatömbjére, várván valami kövérebb felleget fényképezés okán. Testes felhők helyett három igen sovány turista liheg

föl az ösvényen, öt perc múlva pedig oly kövér társuk szédeleg a romok platójára, mintha a három so-vány helyett is ő cipelné a kellő zsiradékot. Huppan a földre, vélnéd rögtön összeroppan alatta Regéc. Mogyoróska felől jöttek, Kék túrán vonulnak. 624 méter magasan vagyunk.

Átadjuk nekik a stafétát, a tájban ők gyönyörködnek tovább, mi pedig alászá-lunk. S hogy a napi jótét is meglegyen: üres, fás-szekeret emelünk ki az út gödréből; megakadt. Keskeny, hűvös fason iram-lunk. Az erdészet cseme-tekertjébe lépünk, a hat-hektáros remek kert tele zsege lucfenyővel.

Zoli ideadja az erdészház kulcsát s fiú, menyecske, el-köszön. A jóillatú Mézes-kalácsházikó apró tornácán egyedül maradok. A falu messze fehérlik alattam, csak egy vonatfűtő ér föl idáig Vizsoly felől. Hajda-nában jó Károli Gáspár ott nyomtatta a Bibliát.

Olyv kering egerészve a vár fölött, élesen rikoltoz. Ahogy a forráshoz ballagok, szarka cserregése jelzi a madaragnak jöttömét. A bo-zótban két őz legelészik s csak akkor illan el, amikor a kövér turista alatt meg-reccsen a galy. A négy tu-rista keresztülvág az erdőn, az óhutaí úton tűnik el. Három gyerek ténfereg a ke-rítés tövében, szedrezni vol-tak a Zabarria oldalában, még a homlokuk is lila.

Aztán emberből senki Re-géce vára alatt, csak madár, felleg és szűnyog. Mégegy-szer megmártódom a lan-gyos tóban, pottyánó béka úszik elől. Az erdő őszbe hajlik már, zizzen a sár-ga tölgylevél. A regécei torony-ban Rákóczi-harang szólal meg. Erdei munkások bal-lagnak keresztül a csemete-kerten, vállukon fejszével. „Egyedül tetszik maradni?” — „Köszönöm, majd csak el lesznek!” — „Jóéjszakát, uram!” — „Nyugodalmast, maguknak is!”

Úgy érzem magam, mint-ha Rákóczi-vitéz lennék, ör-ségre rendelve a vár alá, aki a nagy hadból hirtelen egyedül maradtam. Pör-zsölt szalonnám füstje biz-tatóan kanyarog, enmagam bátorítására fűtyörészek. Eppen csak a tárogató hiányzik ide. Hűvös szellő borzongat, az országotat autó reflektora hasítja fény-re és sötétre. Bagoly huh-hant egyet.

Becsukom az ajtót.

Szombathy Viktor

Magányos vadász kunyhó (Szerző felv.)

Gellérthegy, Budapest

A budai Várhegy déli része

AMIT LÁTUNK, AMIN JÁRUNK

Az országot járva sok mindenről tudomást szerezhet a nyitott szemű turista: szépülő műemlékeink, gazdag növény- és állatvilágunk, növekvő városaink a látottak mélyebb megértésére serkentenek. De — úgy érzem — aránylag kevés az az ismeret, amit a tájkép legfőbb formáiról, a hegyekről, völgyekről tud a természetet vándora. Mi ezek anyaga, miért olyan a formája, hogyan keletkezett? Ha a felmerülő kérdésekre választ várunk, legjobb, ha a földre irányítjuk tekintetünket, vagy az onnan felémelt kődarabra tekintünk és vallatni kezdjük e köbefoglalt tanúkat.

Első sétánk Budapest egyik legismertebb pontjára, a Gellérthegyre vezet. A Duna-partra néző világosszürke, sárgás színű meredek sziklafal, továbbá a hegy nagy tömegének anyaga a dolomit nevű kőzet. Vegyi összetétele kalcium — és magnéziumkarbonát. A kőzet több mint 180 millió évvel ezelőtt — az ak-

kor itt hullámzó tenger vizéből vált ki, majd megszilárdult. A hegy lankásabb DNY-i és ÉNY-i lejtőit a dolomitnál puhább, sárga színű, rétegzett kőzet a budai márga alkotja. A puha sárgás kiscelli agyaggal együtt mint takaró fedő az itt-ott kibukkanó dolomitot. E két kőzet szintén tenger-vízből rakódott le, de a dolomitnál fiatalabb, „csak” 30 millió évesek. A hegy nyugati lejtőjéről jól látható a kettős csúcsú Sashegy, a Budai-hegység másik kiugró déli bástyája. Felépítése hasonló a Gellérthegyéhez.

A Citadella északi falánál állva, vessünk egy pillantást a Várhegy műemlékkel zsúfolt, hosszan elnyúló testére. A Várhegy fő tömegét a már megismert márga alkotja, ebben a kőzetben halad az alagút is. Hogy ez az aránylag lágy kőzet máig is fennmaradhatott, annak egyszerű oka van. Az egész Várhegy tetjétől u. átlagosan 10 méter vastagságú, piszkosfehér színű, kemény mészkő-páncél vonja be. E mészkő egy-két darabja a Várhegy Tabán felé eső déli végződésén nemrég megnyílt gyönyörű parkban, vagy a Halászbástya alatt látható. A kőzet nem tengervízből, hanem nagy kalciumkarbonát tartalmú melegforrások vizéből keletkezett, alig egymillió évvel ezelőtt.

A Várhegyet nyugat felé a Kisgellérthegyől és a MTI szürke épületkolosszáról jól felismerhető Naphegytől egy hatalmas, északnyugati irányból érkező

völgy, az Ördögárok völgye választja el. Az Erzsébet-híd építésekor a völgy déli végződését korszerű útvonallá képezték ki, fürge autók és méltóságteljes villamosszerelvények ezrei használják nap mint nap ezt a természetes eredetű közlekedési vonalat. Egykor a Duna ősenek, az Ós-Dunának vize hőmpölygött itt végig, hullámai a Várhegy és a Naphegy oldalát ostromolták. Később, mikor a Duna keskenyebb mederbe szorult, az Ördögárokban a Budai hegység lejtőiről lezúduló patakok vize találkozott, s folyt be a Dunába.

A most megismert hegyek merész formáinak kialakulását elsősorban azokban a feszítő és húzóerőkben kell keresni, amelyek a szilárd földkérget alkotó kőzetekben időről-időre fellépnek. Egy-egy ilyen alkalommal a sziklaszilárdnak látszó kőzetek nagy tömegei lesüllyednek vagy kiemelkednek.

Igy történt ez a Budai hegység életében is, mikor főleg az ÉK-DNY irányú törési síkok mentén elmozdulva, a hegység feldarabolódott, önálló hegyekre bomlott. Ilyen mozgásokat bizonyít pl. az a tény, hogy a Gellérthegy dolomitjával egyező anyagú kőzetet a pesti Széchenyi fürdő artézi kútjának fúrásakor 917 m mélységben találtak meg; a Sashegyét a Kelenföldön 525 m mélyen.

Ezek a nagy sebhelyek a földtörténeti idő folyamán gyógyultak, vesztettek maradványukból. Az új tengerelöntések, folyóvízi lerakódások stb., egyengették el a térszíni formákat. Majd megjelent az ember, építkezéseivel itt-ott lefaragott a hegyek testéből, végül pedig szinte tartósította azt a szép panorámát, melyre séntánk végeztével ne sajnáljunk egy utolsó pillantást vetni.

Ravasz Csaba

Emberségből jeles

Tisztelt Szerkesztőség!

Kérem, tegyék lehetővé, hogy a lap hasábjain keresztül mondhassunk köszönetet azoknak, akik emberségből és szolidaritásból jelesre vizsgáztak.

A B. H. S. C. motorosaiként, 1967. július 23-án Komáromnál léptük át a határt a csoporttal. Nyitra és Zsolna érintésével 26-án akarta vezetőknek elérni a Sugóvi táborhelyet. Én azonban, oldalkocsis motorommal — velem utazó feleségemmel — balesetet szenvedtem a dobosinai elágazásnál. Társaim magunkra hagytak. Ismeretlen emberek segítettek, vittek a rozsnói kórházba; az ottani rendőrség vigyázott motorunkra.

A kórházban ért a legnagyobb meglepetés. A Magyar Természetbarát Szövetség Motoros Bizottsága Szlovákiában tartózkodó képviselői meglátogattak; társaink azonban nem. Az orvosoktól tudtuk meg, hogy gépkocsival fognak minket hazaszállítani.

Hálánkat elhárították magukról, mondván: a kötelességüket teljesítették. Szeretném, ha nevük nyilvánosságra kerülne: Fuchs Imre, Felföldi András, Pintér Ferenc, Csákvári András és Dregán István.

Tisztelettel

Kiss Jenő és felesége
Budapest, VII., Cserhát u. 14.

CSÓNAKRENDSZÁM-TÁBLÁT

aluminium lemezből
dombornyomott
számokkal
és betűkkel, festve
azonnal szállít,
páronként 120,— Ft-ért
KTSZ. MŰHELY,
PÁLFA

A GYÓGYÍTÓ BARLANG ÉS AZ ÜDÍTŐ CAMPING

„A levegő hőmérséklete 30 C°
A víz hőmérséklete 27 C°
A barlang hőmérséklete 12,6 C°”

Ezek Abaliget „állandói”. az idei nyáron. S a harminc fokos hőség itt, a Mecsek szelíd nyugati lejtőjén és a párás völgyben nem nyomasztó. Enyhe szél lengi körül a napozókat, a tó vize hűsít, s ha valaki igazán le akar hűlni — hát ott a barlang, Abaliget fő nevezetessége. Itt télen-nyáron szinte állandó a hőmérséklet. Kristályvízű patak csörgedez a barlang hosszában, a mészkőfalakat penicillingombák borítják. Cseppkőalakulatok, apró növények vonzzák a szemet.

Itt találkoztunk Szabó Sándor fiatal barlangkutatóval, aki tíz éve él a Mecsekben, ismeri a vidéket, s hét éve kutatja az abaligeti és az orfűi barlangot.

— Az utóbbi évek legnagyobb érdekessége — tájékoztatott Szabó Sándor —, hogy felfedeztünk egy víznyelőt a barlangi patakban. Ebben a víznyelőben a patak vízhozamának mintegy a fele eltűnik. Feltehetően az alsó barlangszakaszba vezet le a vizet.

Hetvennyolc lépcső vezet az úgynevezett nagyterembe, amelynek mennyezetén van egy kürtő, a kürtő alatt pedig egy közel harminc köbméteres mészkőtömb. Ha a kötőmbel szembenézünk, a balra eső sziklafalnál felfedezhetjük a kő egykori helyének feltételezhető nyomait. Mások viszont azt állítják, hogy ez a tömb a kürtőből szakadt le és megfordulva zuhant jelenlegi helyére. A magam részéről az előbbi nézetet vallom, és bármikor kész vagyok érvekkel kiállni mellette.

A barlang levegőjének páratartalma 95—100 százalék között mozog, átlagos

hőmérséklete — mint ismeretes — plusz 12,6 C°-os, gyakorlatilag pormentes, 30—35 százalék oldott állapotban levő kalciumot tartalmaz, a sziklákon sok a penicillingomba. Ezek összességének köszönhető, hogy a barlang levegője gyógyhatású. Ez a vélemény azonban még nem egyöntetű egészségügyi körökben, ezért hivatalos formában még nem népszerűsítik, mint gyógyhelyet.

A barlang kiépítésekor önként adódott az ötlet, hogy a barlangi patak vizét tóvá képezzék ki. Korábban vízenyős rét terült el a két tó helyén. Az egyikben csónakázni lehet, s különféle vízisport-versenyeket rendeznek itt, a másikban — amelyiknek kis árnyas sziget van a közepén — úszni, labdázni, lubickolni.

Megálltunk a tó partján, néhány lépésnyire a barlang szájától.

— Angyal, gyere ki, elég volt az ugrálásból. Hozd a többieket is! — Ezt egy nagyobb fiú — Túri József ifivezető — kiáltotta a vízbe egy csoport ugrándozó, láthatólag már fáradt gyerekeknek. A rózsaszentmártoni általános iskola „Mező Imre” úttörőcsapatának tagjai voltak. Pécsen van a táboruk, s naponként más-más helyen túráznak. Nagyon tetszik a Mecsek Sándor Józsefnek, aki most végezte a nyolcadikat, s őstől az egri gimnázium erdészeti tagozatán tanul.

— Sokat járom az erdőt — mondta —, bár még nem vagyok szervezett természetbarát. Erdész akarok lenni. „az erdő szakember”. Meg kell ismernem az

erdő növény- és állatvilágát, a fakitermelést. Most alkalmam van összehasonlítani az otthoni vidék, a Mátra levegőjét és fát az itteniekkel. Mindkettőnek megvan a maga jellegzetessége, hangulata, de mindkettő szép.

— Bár én nyelvtanár szeretnék lenni, nem pedig erdész, mint Jóska — szólalt meg Dorner Erika, aki szintén most végezte a nyolcadikat —, engem is érdekelnek a fák. Megfigyeltem, hogy Pécs és Abaliget között fenyő, vadalmafa és tölgy fordul elő leggyakrabban az út mentén. Végig a fák között jöttünk. Elsőnek a barlangot néztük meg itt Abaligeten, aztán megfürdöttünk. Ez volt a legnagyobb élményem, mert nagyon szeretek úszni, s erre otthon a faluban nincs lehetőség. Kár, hogy a felkavarodó iszap zavarossá teszi a vizet...

Abaligeten nemcsak „átmenő forgalom” van. Sok természetbarát tölt itt heteket, hónapokat a campingben, ahova évről évre visszatérnek az emberek. Fa- és betonházikók virítanak színesen a teraszossá kiképzett domboldalon a tavak közelében. Aki akar, sátrat verhet a dombon. Szalay Károlyék, például, kényelmes, higiénikus négy-személyes sátrukban immár negyedik éve töltik itt a nyarat. A tizenöt éves Emese nagy sportoló.

— Itt a tó körül tudok legjobban tréningezni — mondta. — Bemelegítő gyakorlatokat végzek: gimnasztikázom, repülőket futok. A Ferencvárosi Tornaklub Atlétikai Szakosztályának vagyok a tagja. Persze, a hegyeket is szeretem, a kiadós, izommozgató erdei túrákat. A Mecsek nagyon szép. Én már valahogy „itt vagyok itthon”.

És Lívia, a nagylány, akit most vettek fel az orvostudományi egyetemre?

— Abaligeten pihenem ki a felvételi fázisaimat. Sokat úszom, s a hegyekbe járunk gombát szedni.

A tó partján

Az abaligeti gyógyító barlang

— Sok gombát főzünk — teszi hozzá Szalay Károlyné, a kislányok édesanyja. Hoztunk magunkkal edényeket, evőeszközöket, hordozható petrofort, spirituszfőzőt, összecsukható asztalt, székeket, ruhaszáritó köteleket, négy gumimatracot és összesen nyolc plédet. A sátorral együtt kocsihoz rakjuk mindezt, és Abaligeten igen kellemesen töltjük a nyarat. Számomra különösen sokat jelentenek ezek a hetek: itt a barlangban kaptam vissza egészségemet.

Szép és kellemes hely Abaliget. Reméljük, jövőre kinyit a zöldséges bolt is, amelyre mind a campingnek, mind a falu népének nagy szüksége lett volna az idén.

És reméljük, hogy a camping igen jól dolgozó, nagy felelősséget viselő alkalmazottai, munkásai, nemcsak a turisták elismerését élvezik majd, hanem mielőbb megfelelő dotációt is. Mert ez is egyik, „hiányossága” a campingnek. P. J.

F. I. C. C. RALLYE LAXENBURG

Bécsből délre 20 kilométernyi távolságra, a híres Wienerwaldtól alig 10 kilométernyire kelet felé Laxenburgban találhatjuk az egykori császári kéjlakot, amely az osztrák hercegek régi vadászbirotonján épült.

Az 1693-ban épült plébánia templommal szemben van az új kastély, amely 1752-ben létesült és „Blauer Hof” néven ismert a Bécsi Kongresszus ideje óta, amikor is az udvari élet egyik központja volt. A késő-barokk stílusban épült kastély közelében 250 hektárnyi angolpark terül el, amelyet 1788 és 1800 között alakítottak ki. A parkot, amelyet a Schwechat-patak szel át, kis vízesések, hidak, barlang, kápolna, s egy nagyobb tó teszi hangulatossá. A tó közepén egy kis szigeten épült az 1801 és 1836 közötti időben új-gótikus stílusban a „Franzensburg” elnevezésű kastély, mely hű utánzata egy középkori várnak, tornyokkal, védfalakkal és kapukkal, s amelyet gazdagon díszítenek faborítások, bőrtapéták és a XVI—XVII. századbeli bútorok.

E hangulatos környezetben építettek meg az elmúlt évek során a laxenburgi campinget, amely a Nemzetközi Camping és Caravanning Szövetség (FICC) XXVIII. Táborozásának színhelye volt, ez év július 30-tól augusztus 5-ig.

A hivatalos nyilvántartás szerint 23 nemzet 2041 táborozója töltött el kellemes, élményekben gazdag hetet itt a Schwechat-patak két part-

ján, 702 sátorban, illetve lakókocsiban. Legtöbbször az angolok voltak, kerekén 800-an, 300 lakóegységben. Utánuk a németek következtek 284 fővel és 112 lakóegységgel, s nagyságrendben a harmadik helyen a franciák 238 résztvevővel 84 lakóegységben. A FICC 33 tagszervezetéből 25 volt képviselve, köztük a Magyar Camping és Caravanning Club is 56 természetbaráttal, illetve Autó Klub taggal.

A kis magyar tábor lakói 30 színes sátorban élték tábori életüket. Részt vettek a közös rendezvényeken, mindenekelőtt a július 30-i megnyitón, ahol nem kis büszkeséggel tekintettek a magyar nemzeti lobogóra, amint közösen, közvetlenül a FICC zászlója mellett került felvonásra annak tiszteletére, hogy a XXVII. Rallye emlékezetes sikerrel Magyarország rendezte meg az elmúlt évben.

A gazdag programból bizonyára mindenkinek emlézetes marad a stájer-est, a fegyveres testületek zenekarainak műsorai, a résztvevő nemzetek műsoros estje, az osztrák népi együttesek színes programja. Igen látványos volt a stájer ejtőernyősök ugrása, majd egy lovasbemutató a parkban.

A nagy melegben enyhülést és kellemes szórakozást biztosított a mindig tiszta vízü öszoda, s az azt körülvevő napozó-pázsit, vagy a patakparti árnyas erdő. A jó időbeosztás lehetőséget biztosított városnéző körútra is Bécsben és több kirándulásra a Fertő-tóhoz, a Raxra, a Wienerwaldba vagy éppen Grazba, Melkbe, Dürnsteinbe és Klosterneuburgba, s a híres (Duna-menti) Wachau felkeresésére.

A magyar tábort sok-sok vendég kereste fel. Köztük elsőként Ch. F. Baumgartner úr, a FICC elnöke, aki már a táborverés idején megje-

lent, s örömmel konstatálta az általa is szépszámúnak tartott magyar csoport érkezését. S jöttek angolok, franciák, hollandok, luxemburgiak, németek, norvégok és sokan mások, akik mostanáig sem felejtették el a tavalyi budapesti, balatonfüredi vagy éppen debreceni szép napokat, s akik újabb és újabb magyarországi útiterveikről beszéltek. Örömmel köszölgatták ismét a kedvelt barackpálinkát, a szürkebarátot, s a gyakran „méreg”-nek titulált feketekávékat. A táborozás során a Magyar Camping és Caravanning Club elnöksége a bécsi Collegium Hungaricum-ban bemutatta a Magyarországon rendezett XXVII. FICC Rallyeről készített színes filmet. Ezt több mint 350-en tekintették meg. Többszöri közbetapcsolás is jelezte a film sikerét.

A Rallye ideje alatt került sor a FICC rendes évi kongresszusára is, melyen a Magyar Camping és Caravanning Club képviselőiben Kovács Mihály főtájtár, továbbá Herczeg Géza, Salgó György, Székely Miklós és dr. Vida Ernő elnökségi tagok vettek részt. A kongresszus egybekel mellett új tagszervezet felvételével is foglalkozott, melynek során a Brazil Camping Clubot ismerték el új tagként.

Augusztus 5-én meg-megújuló esőben került sor a táborzárás ünnepélyes aktusára. Itt mondott köszönetet a sikeres rendezésért a FICC elnöke az Osztrák Camping és Caravanning Club elnökének, Coreth úrnak, s munkatársainak — köztük is elsőnek H. Eiletz úrnak, a XXVIII. Rallye főrendezőjének.

A FICC himnuszának elhangzása után a megjelentek a rallye búcsúdallát énekeltek, majd „viszontlátásra 1968-ban Svédországban” köszöntéssel búcsúztak egymástól.

Székely Miklós

TURISTÁK KÖNYVESPOLCA

A Panoráma útkönyvek ismeretterjesztő sorozatának négy érdekes kiadványára hívjuk fel olvasóink figyelmét.

Jóó Kálmán „Prága” c. útkönyvéből megismerkedhetünk a csehszlovák főváros nevezetességével, műemlékeivel a legmodernebb létesítményekkel. A könyv nemesak kitűnő városismertetőt nyújt, hanem segít a programkészítésben, közli a szállodák, áruházak, színházak stb. címét is.

A jugoszláv tengerpartra utazók számára jó útítár a Bács Gyula kis könyve, „A jugoszláv tengerpart”, amelyben végigvezet az olvasót Isztriatól az albán határig. Tájékoztató a különféle közlekedési és szállási lehetőségekről és nagyon hasznos a kis útítár fejezet is.

Fajth Tibor: *Itália* (3. kiadás). A klasszikus idegenforgalom hazájáról nyújt általános képet a könyv, amely utazóknak nélkülözhetetlen, de olvasmányos is élvezetes. Tájékoztató az ország földrajzáról,

történelmi és kulturális múltjáról és jelenéről. Gazdag illusztrációk és térképek kíséretében vezet végig Itálián.

Az országnak turistáikailag még mindig kevésbé felfedezett tájáról ad ismertetőt a Sportkiadó gondozásában megjelent „Zempléni hegység útkalauza”. Részletes túratervet mutatják be az Országos Kék-túra, a piros Rákóczi-túra útvonalait, s ezenkívül számos túrát ajánl a természeti szépségek és egyéb látnivalók megismerésére.

PAPP JÓZSEF: Védett területek, növény- és állatritkaságok.

Régóta nélkülözött könyvvel örvendeztette meg Papp József tanár a természetbarát társadalmat. **Természetvédelmi kalauz** állított össze, mely földrajzi területek szerinti csoportosításban ismerteti a növény- és állatritkaságo-

kat. A szerző felsorolja mindazt, amit több évtizedes barangolásai során a magyar földön megismert és ami ritkaságnak tekinthető. Nemcsak azokat tehetjük, amelyek törvényes védelem alatt állnak, hanem jóval többet annál. Bármerre járjunk az országban — a hegyvidéken, a dombok között vagy az Alföldön — túráink során mindenütt hasznos útítárunk lesz ez a csinos kiállítású könyvecske. Már eleve tájékoztató, hogy hol mit érdemes megtekinteni és felhívja a figyelmünket számos olyan természeti tárgyra, amelyről egyébként nem is tudnánk. Külön is említést érdemel az

arborétumok bemutatási módja, melyeknek minden jelentősebb növényét felsorolja és úgy sorolja fel, hogy a parkokban sétálók könnyen ráakadhassanak. A Vácrátóti, a Szarvasi és a Kámonyi arborétum ismertetéséhez térkép-vázlatot is mellékel. Amely fához hagyomány, monda fűződik, azt is ismerteti. A könyv bevezetőjében a hazai természetvédelmi mozgalom vázlatos ismertetőjét adja, 20 oldal képmelléklet és 40 oldalra terjedő tárgymutató egészíti ki a hasznos útkönyvet. A könyv a Medicina Kiadó gondozásában jelent meg. Ára 15 Ft.

P. M. dr.

A könyvek kaphatók a Sport Könyvesboltban, Budapest, VII., Rákóczi u. 64.

Időjárásunk okainak pontosabb megértése azóta vált lehetségessé, amióta a tudományos kutatás feltárta az úgynevezett „levegőfajták” szerepét az időjárás alakulásában.

Légkörünkben ugyanis állandó mozgás uralkodik. A levegő még csendes időjárás idején is legalább 1—2 méter utat tesz meg másodpercenként, és pedig annyit jelent, hogy kereken 100 kilométer utat vagy még többet tesz meg naponként. Magyarország levegője tehát néhány nap leforgása alatt még akkor is teljesen kicserélődik, ha csak gyenge szellő fújdogál.

fekszik, amelyet a nyugati szelek övezetének hívunk. Ez annyit jelent, hogy Magyarországon gyakran lép fel az élénk nyugati szél, amely az Atlanti-óceánról származó levegővel áraszt el bennünket. Ennek a *tengeri levegőfajtának* jellemző tulajdonsága a közepes vízgőztartalom; télen ez a levegő erős enyhülést hoz, nyáron ellenben az időjárás lehülését; meglehetősen sok szennyezést szállít magával, főként a nyugat-európai országokból származó ipari füstöt; villamos vezetőképesége csekély.

A keleti szél nem gyakori minálunk. De amikor fellép, gyakran

lyen levegőfajta borítja az illető hegységet. Mert ha sarkvidéki vagy szárazföldi levegőben vagyunk, akkor a hegycsúcsokról gyönyörű panoráma tárul a szemünk elé, messzire elláthatunk és még a nagyon távoli tárgyak is éles körvonallakkal, eredeti színeikben látszanak. Ha ellenben földközi-tengeri vagy szubtrópusi levegőfajtában vagyunk, akkor a kilátás homályos, a tájat párafátyol borítja, a távoli hegyek eltűnnek a szemünk elől, a közepes távolságban levők pedig színeiket elveszítve, elmosódottan látszanak.

Különösen kedvezőtlen a helyzet az olyan nyári napokon, amikor szubtrópusi levegőfajta borít el bennünket. Ilyenkor a levegőt nem csak melegnek, hanem fülledtnek is érezzük, a felkapaszkodás kifáraszt bennünket és a hegyi kilátás felüldítő látványától majdnem egészen meg vagyunk fosztva. Ez az időjárásnak az a fajtája, amikor csúcsok megmászása helyett célszerűbb völgyvándorlásokat végezni vagy erdei túrákat tenni.

A nálunk oly gyakran előforduló atlanti-óceáni levegőfajta annyiban előnyös a turista számára, hogy ebben a levegőfajtában nem vagyunk kitéve szélsőséges hőmérsékleti hatásoknak: télen enyhéséget hoz és nyáron a meleg csökkenését biztosítja. A kilátási viszonyok ebben a levegőfajtában aszerint változnak, hogy mennyire gyorsan végzi ez a levegő az áramlását. Ha a nyugati szél erőteljes, akkor a kilátási viszonyok az átlagosnál kedvezőbbek. Ha a szél gyengül, akkor a kilátási lehetőségek megromlanak.

Reggel, amikor túráinkra elindulunk, az időjárás megfigyelése alapján már el tudjuk dönteni, hogy milyen levegőfajtában vagyunk, és így előre sejtethetjük azt is, hogy a túra későbbi részében milyen kilátási és közérzeti állapotokkal lehet számolni.

Dr. Aujezky László
a fizikai tud. kandidátusa

Magyarok is ostromolják a Világ Tetejét

Mint már meg is írtuk, a Pamír fennsíkra — a „Világ Tetejére” — hattagú magyar expedíció indult el júliusban, ötletes táborozásra. A Szovjet Alpinista Szövetség ugyanis a Nagy Októberi Szocialista Forradalom ötvenedik évfordulóját azzal ünnepli meg, hogy kiváló hegyászok részvételével megostromolja a 7134 méter magas Lenin-csúcsot; a Tadzsikisztánban emelkedő Pamír hegységnek, a Világ Tetejének ezt a táji szépségeiben is bővelkedő ornat, Minden szocialista ország természetbarát szövetsége meghívást kapott, hogy hat-hat jeles hegyászóval képviseltesse magát, de meghívták a tőkés országok természetbarát klubjainak alpinistáit is. Közülük elsőül az osztrákok fogadták el a meghívást, már csak azért is, mert az osztrák alpinisták világszerte kiválóak: tizenkét osztrák indult a Pamír ostromára.

A csúcsra természetesen nem mind a kétszáz meghívott jut föl, hanem országoként csak az a két-két legkiválóbb, aki a háromhetes akklimatizációt legjobban bírja. A csúcs megmászása három különböző — s eddig ismeretlen — úton történik. A három út nehézségi foka is más-más, általában III—IV. nehézségi fokkal kell megküzdeni. Az alaptábor 4200 méter magasságban ütik föl, majd 6900 méterig még három altáboruk épül; a csúcs ostroma a legfelsőből indul. Maga a táborozás egyébként négy hétig tart a festői Alai-völgy fölött, a nagy gleccser szomszédságában. Ilyen magasságban magyar hegyászó még nem járt, ennek ellenére remélhető, hogy a Lenin-csúcson magyar zászlót is lenget majd a szél. A magyar csoport vezetője Pus-kás Lajos, tagjai Honfi Tivadar, Kristóf Péter Pál, Pick József, Sötér János, Tátrai Rupert. Szervezőjük és itthoni irányítójuk Nógrádi Gyula, a hegyászó bizottság vezetője, aki maga is indult volna, ha másirányú elfoglaltsága lehetővé teszi, bár 66 éves kora ellenére a legnehezebb edzésekben, terepfitásokban, gyakorlatokban teljes eredménnyel vett részt. A versenyzők életkora egyébként 22—45 esztendő.

A csoport nyolcnapos tátrai edzést is tartott s főleg a kesztői Kétágú-hegyen és a bajóti Öregkőn gyakorolt, állandó orvosi ellenőrzéssel. (sz)

Mit jelentenek számunkra a „LEVEGŐFAJTÁK”?

Más a helyzet a szélviharos napokon. A 20 méteres másodpercenkénti sebességű északi szél néhány óra alatt sodorja el az ország felett levő egész légtömeget és olyan új levegőt hoz a helyébe, amely idegen országok légteréből származik.

Ennek az idegen levegőnek a tulajdonságai gyakran egészen különbözőek az eltávozó levegő tulajdonságaitól. A messze északi területekről érkező levegő sokkal hidegebb, vízgőztartalma sokkal kisebb, átlátszósága és villamos vezetőképesége sokkal nagyobb, mint a mi megszokott légtömegeinké. Joggal mondhatjuk, hogy egy különleges levegőfajta érkezik ilyenkor hozzánk, amelyet *sarkvidéki levegőfajtának* hívunk.

Magyarország a Földnek abban az övezetében

olyan levegőt sodor hozzánk, amelynek tulajdonságai több tekintetben ellentétesek az atlanti-óceáni levegőfajtaival. Így például télen erős lehülést, nyáron ellenben nagy meleget hoz. Ez a *szárazföldi levegőfajta*.

Időjárásunk alakulása szempontjából igen fontos a *földközi-tengeri levegőfajta*. Az év minden részében az időjárás felmelegedését hozza. Vízgőztartalma nagy és ebből a vízgőzből sokszor bőséges esők keletkeznek.

Legérdekesebb levegőfajtánk kétségkívül a *szubtrópusi levegő*, amely többnyire Afrikából érkezik hozzánk. Télen nagy enyhülést és sűrű ködöt, nyáron pedig fülledt hőséget hoz.

Turisztikai szempontból korántsem mindegy, hogy egy nagyobb túránknak a napján mi-

MAGÁNYOS ÓRIÁS

Mindig valami különös elfogódottság vesz erőt rajtam, mikor lép-teimet a Somló szőlői felé veszem. A hegy magányossága, óriási méretei valami fenséget sugároznak. Az alakja olyan, mint egy óriási harangnak. Még hangja is volt évmilliókkal ezelőtt, amikor a harmadkori rétegekre bömblöve és dübrögve szórta a vulkáni kítőrés a hatalmas szikladarabokat, majd szétterítette izzón folyó bazaltlepenyét, amely még most is fedi a Somló tetjét.

A hegy oldalában, ahol a hegynek nevet adó som tenyészett, már a római földműves édes nektárt adó szőlőt termelt. Ma is szépen ápolt szőlők sorazoknak a lejtőin, köztük zöld lombokkal benőtt vízmosások csikjai szaladnak a hatalmas, meredeken álló bazaltoszlopokig. Az utakat sár ellen szőlővenyigével borítják. Olyan ruganyos járás esik rajtuk, mintha perzsaszőnyegen járnánk.

Míg a szőlők között hol felfelé, hol oldalozva haladunk, találgathatjuk, melyik volt Mátyás király és melyik Kinizsi Pál szőlője, vagy honnan szüretelt Vak Bottyán, később Vörösmarty. S vajon melyik rész termelt Mikszáthnak, aki így ír boráról: „Ha Tokaj a bortermő hegyek királya, Somló se kutya, nagy oligarcha Somló is. Aranyzínű nedve Grand Vin, s behűtve a világ bármelyik pecsenyeborával felveszi a versenyt.”

A somlói bort évszázadokig természetes gyógyborként tartották számon, és sokféle betegség ellen használták. Tudunk eseteket, amikor patikákat somló bor tartására köteleztek, sőt ünnepi nyitvatartást is elrendeltek, hogy baj esetén hozzá lehessen jutni a gyógyító italhoz. Latin közmondás is állítja gyógyhatását: Vinum Somlaianum omni tempore sanum, vagyis a somló bor mindig gyógyít. Kítűnő vesetisztítónak és savképzőnek tartják ma is. Az 1752-ből ránk maradt Hegy Articulusok szerint a bor hamisítót büntetésre ítélték. Olajsárga borát csak az igazi bonivók kedvelik, mert nem édes, inkább nyalós.

Bora jó hírével ma is törődnek. 1957-ben a Szőlészeti Kutató Intézet

elkészítette rekonstrukciós tervét. 700 kat. hold szőlőt kívánnak újjátelepíteni, ebből 76 hold állami szőlő. Az új telepítéseken a 160 cm-es sor-közzel megteremtik a korszerű gépesítés feltételeit. Üzembe helyeztek egy hordozható drótkötélpályát és korszerű úthálózatot építenek, amelyen majd eljuthatunk egészen a kilátóig.

A hegy lejtőjének közepe táján érjük el az ország egyetlen épségben maradt taposókútját, vagy ahogyan itt nevezik, tiprókútját. A 80 méteres mélységől egy nagy forgódobban előre gyalogolva — taposva — lehetett a nagy vödört felhúzni. Ma körülkerítve műemlékvédelmet élvez.

A szőlőkre a legszebb kilátást a XV. sz.-ban épült Margit kápolnától, egy 200 éves védett hársfa árnyékából élvezhetjük. A kápolna Kisfaludy „Essegváry”-jában is szerepel. Kisfaludy nagyon szerette somló szőlőjét és az itteni víg szüreteket. A közelben álló házáról írja: „Ez volt évtized óta gondjaimtól menedékhelyem. Itt írárom pompás kilátású ablakomnál utolsó elméműveimet. Halálom után, midőn már porladni fogok, ez oly hely leend Magyarországbán, melyet megnézni el nem mulasztja az utód; ... hol egy hazafi kebelből azon szózatok hangzának el, melyek a magyart hazaszeretetre gerjedni, nemzetiségét és ezzel nemzeti életét visszavívni, szóval a magyart önmagának visszaadni segítették.” A házat ma emléktábla jelöli.

A hegy széljárta fennsíkára bazaltsziklák közt vezető meredek úton kapaszkodunk fel, majd egy kis erdőből kilépve hirtelen tárulnak ki a dűsfüvű rétek, amelyek napozásra, vagy játékokra csalogatnak, vagy ahol heverészve is pompás kilátást élvezhetünk.

A Somló legmagasabb pontján (435 m) a Petőfi Sándor kilátóból nagy-szerű körképben gyönyörködhetünk. Nyugatra — a Kisalföld felett — az osztrák Alpokig, keletre a Bakonyig, délre pedig a Balatonig látni.

A kilátótól árnyas sétaút vezet a kissé alacsonyabban fekvő várromhoz. Az első erősség még feltehetően a XIII. sz. második felében épült.

A vár középkori falai között

Hatalmas ép kapuzaton léphetünk a kanyarodó falszorosba, amelyen a hajdani lakosztályokig juthatunk. En nagyon szeretem a „beszélő kövek”-et, leültem hát egy faldarabra és hosszan szemlélődtem. Gótikus ajtónyílások, faragott ablakbelleletek jelezték a hajdani szobákat. Mi mindent láttak e falak? Fénykorát a művészetkedvelő Bakócz Tamás alatt élte. De magáénak mondta a várat Liszthy László költő is, aki falai között írta a mohácsi csatáról szóló verses krónikáját. Talán ott lent, abban a pincehelyiségben verette ugyanó a hamis pénzt, és lehet, hogy ebben a szépkilátású gótikus teremben tervelte ki sötét rablásait, gyűjtögetéseit és gyilkosságait.

Legérdekesebb maradványa a várnak a máig megfejtetlen rendeltetésű hatalmas kőgúla. Talán a kápolna tornya lehetett. A várudvaron egy hatalmas ciszterna, felnőttek számára is életveszélyes, fedetlen nyílását pillantottam meg. Nem ártana ráccsal elzárni, míg súlyos baleset nem történik. (Sok tanuló látogatja a várat!)

A kilátóban tértem nyugovóra. 22 hálókely várja itt a turistákat, bár e sok turisztikai és idegenforgalmi előnnyel rendelkező hely megérdemelné, hogy legalább egy autóbusz létszámát jelentő 35 fő befogadására bővítsék újabb faházikók építésével.

Balogh Ferenc

Játék a kilátónál

Venyigés út a szőlők között (A szerző felv.)

Felfedező úton a Zala völgyében

Alig 10 km-re húzódik a Zala folyó festői völgye a Balaton nyugati szélétől. Két domb között folyik északról délnek, majdnem 50 km hosszúságban a Balaton legnagyobb mellékfolyója, a Zala, amely Hidvég-nél keleti irányba fordul és végig haladva a Kis-Balatonon, a fenéki hidak alatt ömlik be a tóba. A földtanilag rendkívül érdekes Zala völgye egy hatalmas törés következtében jött létre. A szél és a víz munkája folytán kimélyült a folyó völgye, két oldalán rendkívül érdekes dombvonulat, ún. hátság alakult ki. A keszthelyi és zalaapáti hátságok között a távolság alig 3 km. Középen a Zala folyó, kétoldalt szántók, rétek, kertek, domboldalra kúszó szőlők és itt-ott kis erdőfoltok húzódnak, egy művelt kultúrtáj a Zala völgye.

Háromszáz évvel ezelőtt mocsaras ártéri terület volt, amelyen egyik hátságról a másikra csak csónakkal lehetett közlekedni. 1736-ban a zalavári apát egy darab fából faragott csónakban járta be területét, és a nádasokban még farkasok üvöltöztek. Ma a szelíd szépségű tájakon termelőszövetkezetek működnék és korszerű öntözéses gazdaságok alakulnak ki. A török időkben a völgy népe a várak védelme alá húzódott és Zalavár, Pölöske, Csány, Zalaszentgrót, Szentgyörgyvár kis várai a magyarság menedékhelyei voltak 150 éven át. Legtöbb vár már elpusztult, helyét csak gödrök, földhányások jelzik.

Keszthelytől utunkat először Zalavárnak vettük, ahol a minden évben vándorzászlóval kitüntetett híres tsz működik. Nagy tervek válnak itt valóra. A Zala partján már áll a vízkimelő épület és már fektetik a 40 cm átmérőjű csöveket, hogy többszáz holdon öntözőgazdálkodást folytassanak. Nagyszerű kertészet lesz itt éveken belül. Ahol a Zala vize nagy kanyarulattal délről keletnek fordul, áll a kis Hidvég puszta. Fontos átkelőhely évszázadokon át. A folyó bal partján egy kis erőd állott, amelyben a zalavári vár hajdú vigyáztak az átkelőhelyre. De aki a folyó jobb partjáról akart átjutni és véletlenül meglepték a törökök a 16. és 17. században, bizony sokszor áldozatul esett. Ezért írta Kapra Ferenc a komáromi vár kapi-

tánya 1588-ban Nádasdy Ferenc du-nántúli főkapitánynak:

„Az hidvégi kastély semmi hasznokra nincsen az vitézeknek, sőt nagy kárvallásokra... az Törökök unos untalan az rév előtt lesnek és az mely arra akarna menni, vagy elfogják, vagy az Balatonba ugrik, oda hal, kettő az ellenség: víz és fegyver, avagy rabság... de ha innend volna csinálva az kastély, az kit elő vennének) mégis lenne bizodalma hová szaladni...”

Sajnos nem épült meg a jobb par-ton, és biztosan még sok ember esett áldozatul, amíg a török el nem ta- karodott e vidékről.

Utunk következő pontja a borairól és kilátásáról híres Pogányvár, amelynek gerincéről nagyszerű ki-látás élvezhető a környező tájra. Po-gányvár jó borán kívül öreg fáról is nevezetes. 600 éves szelídgesztenye-fa, 400 éves hársfa és 250 éves fe-nyők uralkják a gerincét, kitéve évszázadok viharainak, amelyekkel szemben eddig ezek a fák bizonyul-tak az erősebbeknek. A hegyen a Zala megyei turisták által készített új jelzés vezet.

A piros jelzés nyomán ezután Dióskál községbe ereszkedünk le, amely a Zala völgyének egyik ked-ves mellékvölgyében fekszik. Han-gulatos dombok keresztezik, a község házai a lejtőkre kúsznak fel.

Dióskál azért érdekelt, mert ott született 1754-ben Virág Benedek, a kiváló ódaköltő, Berzsenyink elődje. Csokonai Vitéz Mihály róla írta

„... Te pedig zengedező Virág!

A zöld Pannoniát és Dácia szüzeit
Új hangokra tanítgatod.”

Megtalálták a szülőházát is, a Kossuth Lajos utca 62. sz. alatt. Meghatva léptünk be az alacsony szobába, amelyben a költő élt. Dióskál-on az emléket szépen megöröki-tették. Hatalmas, emeletes iskolát építettek, amely az ő nevét viseli.

Maga a község hosszan elnyúlik, északi végén, magaslaton áll a temp-lom mellett egy 400 éves gyönyörű szilfa. Emlékezve az akarattjai hal-dokló szilfára, örömmel nézegettük a 25 m magas fát, kihaló fajának egyik egészséges, szép példányát. A templom falában márványtábla, Vi-

Harangláb Sármelléken

rág Benedek bronz képmásával hir-deti a költő emlékét.

A séta után a község főterén az italboltba is betértünk, ahol feketét kértünk. Nem is gondoltuk komo-lyan és nagy meglepetésünkre, kap-tunk. Pár perc múlva hozták is aranysegélyű poharakban a jó ká-vét. Látva csodálkozó pillantásomat, megkérdezte a kiszolgálónő.

— Talán nekünk nem szabad aranysegélyű pohárból inni? — Ne-künk is jobban ízlik ebből a kávé, nemcsak a pestieknek.

Igaza volt; amíg a piros jelzés nyomán tovább ballagtunk a szép völgyben Pacsa irányába, elgondol-kodhattunk, hogyan tört be a kul-túra mindenféle formában, még az ilyen kis elzárt falvakba is, mint Dióskál.

Egyébként a Zala völgye annak, aki nem sajnálja a fáradságot és a szebb, természetből gazdagon meg-áldott helyeket gyalog járja be, sok érdekességet nyújt. A sok oldal-völgy mindegyike rejteget valamit, amit érdemes megnézni. Öreg föld-várat, vagy többszáz éves öreg fát, forrásokat, vagy magasan fekvő ta-vat, különleges formájú templomot, vagy egy nagy ember szülőházát, amelyek felfedezése örömmel tölt el és megjutalmazza fáradságunkat.

(Folytatjuk)

Zákonyi Ferenc

Dióskál új iskolája

A Pogányvár tömbje

Pillantás a Pannonhalmi-dombságra

Pápai városkép

A Bakony északnyugati oldala nagy lapos hullámokban lejt alá a Marcal folyó völgyére, s egyre lankásabb hátságokkal olvad bele a Kisalföld síkságába. Ez a vízfolyásoktól felszabdalt halomvidék a *Bakonyalja*. A hegység mészkötömege alól előbugygyanó patakok vésték ki azokat a keskenyebb-szélesebb völgyeket, amelyek oly aprólékosan felszeletelik ezt a barátságos arculatú tájat. A Bakony tövében hallatlan bőséggel fakadó vizeket a Torna, a Hajagos, a Bittva, a Bakonyér, a Tapolca, a Gerence s a kisebb patakok, erek és árkok egész serege gyűjti össze, hogy sorban a Marcalba öntse őket. Egyedül a zuhatagos Cuha torkollik közvetlenül a Dunába, Gönyü alatt.

A bakonyi erdőrengetegből aláereszkedő völgyek szájában, mindenütt népes települések ülnek, a legfontosabb bakonyalji utak kereszteződésénél pedig Pápa városa terül szét kényelmesen a síkságon. A Veszprém felé átvetető farkasgyepüi völgy kapujában foglal helyet, a Tapolcafőn eredő nagy vízbőségű forrás patakja mentén. A Bakony lábánál ág-bogasan előtörő *Tapolcafő* körüli berkekben lobbant fel utóljára Koppány pogány oltárainak a tüze, visszfénye világot fel Erdélyi Józsefnél:

*Mint egy táltosló patkója nyomán,
Buzog száz ágon a Tapolcafő,
tavat szül és folyót ereszt világgá
a meztelen, fehér bakonyi kő.
Itt áldozott Kupa vezér utólszor
fehér lovat a gyászos nap előtt...
Eltörték a lófargas lobogók,
elnémultak a regés hegedők...*

A Bakonyalja a három alacsony gerincvonulatból álló *Sokorói-dombsor*ral mélyen benyúlik a Kisalföld középebe. *Pannonhalmi-dombságnak* is nevezik ezt a Győr felé lejtő halomvidéket, mert keleti hátságán, *Győrszentmárton* fölött emelkedik az 1001-ben alapított bencés apátság, a középkori Magyarország egyik legjelesebb helye. A történelmi fejlődés során elavulttá vált magyar pászortársadalomnak az európai feudalizmushoz való idomítá-

A Tapolca-patak Pápa belterületén

A PANNONHALMI DOMBSÁG

Légifelvétel az apátság erődserű épületéről

Szent István korából való, altemplom Pannonhalmán

sában vezető szerepet játszó bencések politikai és kulturális központja volt „a Pannónia hegyén emelt Szent Márton monostor”, ahogy a múlt század közepéig nevezték.

A fejedelmi adományokkal naggyá tett apátsághoz kezdetben királyi palota is csatlakozott. Gyakran laktak benne az Árpád-királyok; tróntermében fogadta Könyves Kálmán 1096-ban Bojullon Gottfried kereszties vezér tisztelgését, Szent László itt tárgyalta IV. Henrik német császárral, II. Géza falai között látta vendégül VII. Lajos francia királyt és III. Konrád német császárt. Szent László országgyűlést is tartott Szent Márton hegyén, s 72 könyv adományozásával megvetette a mai 300 000 kötetes könyvtár alapjait.

Ez a várszerű monostor oly gazdag tárháza a történelmi értékeknek, nemzeti kincseknek, hogy alig van párja az országban. Levéltárában 276 Árpád-kori oklevelet őriznek, köztük 29 felbecsülhetetlen értékű diplomát a XI–XII. századból. Valóságos nemzeti ereklye az apátság Szent Istvántól való kiváltságos levele, melyet tűzben aranyozott, drágakövekkel kirakott keretben, üveglappal légmentesen elzárva, páncélszekrényben őriznek; legelső nyelvemlékünkkel, az 1055-ből való tihanyi alapítólevéllel együtt. Ez a latin nyelven írt okmány foglalja magába a legrégebb, eredetiben fennmaradt magyar szavakat, melyeket az apátság birtokhatárainak pontos megjelölésére vettek be a latin szövegbe. Ötvennyolc magyar szó, valamint kilenc rag és képző található ebben az egyedülálló becsű okmányban. A monostor kincses-tárának viszont egy remekbe készült csúcsives misekehely a legértékesebb darabja, Mátyás korából és Szent István koronázópalástjának előmintája 1031-ből. Világossárga szövetén sötétbarna madarak röpködnek kékes fényű csillagok ragyogásában.

A bazilikát és a kolostort olyan erős várfal és bástya-sor vette körül kezdetül fogva, hogy már a tatárok eredménytelenül ostromolták. A Szent Márton hegyén fölmagasló épülettömb ma is várszerű hatást kelt, s nagy idők em-

lékét őrzi. A székesegyház és a kolostorépület jelentős része az első magyar századokból való. A bazilika bal hajóját 1137-ben építették román stílusban, mennyezetét és jobboldali hajóját 1225-ben már gót ízlésben ívelték át és boltozták be. Állatfigurás lábazatú, bimbófejes román oszlopkötegeken nyugszik a csúcsives mennyezet. A háromajtós altemplom hat zömök kőoszlopa fölött ugyancsak ez a két stílus ölelkezik a mennyezet bordáiban 1225 óta. Árpád-kori a főapátság kerengője és román díszkapuja is, tíz pár, fehér márványból való karcsú oszlopával.

Az ősi épület lenyűgöző nagyszerűséggel koszorúzza a Sokorói-dombság keleti vonulatát. A 750 éves templomot és monostort kerítő várfal mellvédjéről Nyugat-Magyarország jelentős részét beláthatjuk, de még a Stájer-Alpok legkeletibb csúcsai is fel-felkődlenek. Innen tekint le Pápa tájára Erdélyi József, hogy a Nagy-Alföld tágabb láthatárához szokott szeme pillantása máris a Schneeberg havas ormaiba ütközzék:

*Kisebb e táj, szűkebb e láthatár,
messzebb csábít a küllös napsugár.
Nyugat felé kémlelget Sokoró
halma, honnan ködtelen ég alól
százszorszépet üzennek e határ
jégsisakos bércei Styriának...*

Ugyaninnen kémlelték végig a pannóniai tájat, Anonymus szerint, már a honfoglalók is: „Árpád vezér és vitézei Szent Márton hegye mellett táborba szállának és a hegyre felmenvén Pannónia földjének szépségét látva fölötté örvendezének...”

E halomsor kiemelkedő pontjairól nyitott a táj a vasi dombokig. Elénk tárul a kisebbik magyar alföld, az Alpokalja és a Dunántúli-középhegység

közi síkság. Tízszerte kisebb a Nagy-Alföldnél, de az ország legkorszerűbben művelt, leggazdagabb természetlágokkal dicsekvő mezőgazdasági vidéke. Legmélyebb része a Győri-medence — a Rábaköz, a Mosoni-síkság, a Szigetköz, a Hanság és a Fertő —, melyen a Duna és a Rába teregette szét vastag üledékeit és egyengette el tökéletes síksággá. Nyugati és déli peremvidékén az Alpok nyúlványairól lefutó folyócskák raktak le széles kavicsstakarót, s e hordalékba vágódott vízmosások változatos arculatú dombossággá alakították a Kisalföld szegélyét. Így jött létre a Dunántúl néhány igen hangulatos kis tája, köztük a Vasi-dombság, a Rába és a Marcal között húzódó Kemeneshát és a róia aláereszkedő Kemenesalja, (ahová legközelebb látogatunk el).

A három oldalról dombvidékekkel határolt Kisalföld 7000 négyzetkilométernyi területe szépen megmunkált kultúrtáj. A Marcal és a Rába hosszu ideig egymással párhuzamosan fut a közepén a Duna felé, a Kisalföld legértékesebb mezőgazdasági területein át. A kiváló talajon s a kiegyensúlyozott éghajlat alatt magas hozamú igényes növénytermesztést és mintaszervi állattenyésztést folytat itt a nagyüzemi gazdálkodás útján haladó szövetkezeti parasztság. A ligetekkel, kis erdőcskékkel, fasorokkal tagolt hatalmas cukorrépa- és búza-táblák, kiterjedt kukorica- és burgonyaföldek változatosabb tájképeket formálnak, mint az egyhangúbb Nagy-Alföld végtelen gabonamezői; a Rába, a Marcal, a Rábca és a Kis-Duna pedig ideális halasvizek a horgász-turistáknak.

Aki a Bakonyból aláereszkedve a Pannonhalmi-dombságon át legyalogol a Kisalföldre, három különböző jellegű tájával ismerkedik meg az országnak, s útja végén a változatos arculatú síkságban is sok gyönyörűséget talál.

Antalfy Gyula

A „PLISZKÁTÓL” A TURISTA UNIÓIG

Látogatás a bolgár „TURISZT” szerkesztőségében

Bulgáriában a Turista-Uniónak közel egymillió igazolványos tagja van. Egyetlen európai ország sem mutathat fel ilyen nagyarányú fejlődést a turisztikai tömegmozgalom terén, mint amilyent fennállása 72 esztendeje alatt a bulgáriai turista-szervezet elért. Ennek a gigantikus fejlődésnek egészen magábanálló politikai, mondhatni történelmi okai vannak, amelyekre érdemes rámutatni, mert Európa legfontosabb eseményeivel függnek össze, amelyek a múlt század utolsó évtizedeiben lejátszódtak.

500 éves török megszállás után 1878-ban szabadították fel Bulgáriát II. Sándor orosz cár hadai a Sipkaszorosban és Plevna ostrománál vívott véres harcok után. Az ország népe a mai napig hálával és szeretettel emlékezik vissza az áldozatkész orosz testvéreire, és ennek a hálának és szeretetnek a jeleivel lépten-nyomon találkozunk a városban. Messze kimagaslík az épületek és parkok közül a hála-templom, a Alekszander Nevszki székesegyház aranyozott kupolája, ez a remekmű, amelyet a századforduló után 1904 és 1912 között emeltek nemzeti adakozásból. Szemben a székesegyházzal, a város főterén áll II. Sándor cár lovasszobra. A felszabadító háborúban hősi halált halt orosz orvosok emlékének külön emlékművet emeltek egy szép parkban, a „Doktorok Parkjában”.

A felszabadító háború sikere és a bolgár nép szeretete felszabadítói iránt felkeltették a nyugati nagyhatalmak féltékenységét, ami végül az emlékeztetés 1878. évi berlini kongresszushoz

vezetett. Itt főleg az orosz befolyás ellensúlyozására törekedtek a Balkánon: az Osztrák—Magyar Monarchia felhatalmazást kapott Bosznia-Hercegovina és a Szandzsák megszállására; Bulgária trónjára Alexander von Battenberget, a reakciós porosz szellemben nevelkedett német herceget ültették, amivel a bolgár népet még inkább elidegenítették maguktól.

A kulturális fejlődésében fél-évezreden át meggátolt bolgár nép hallatlan energiával látott hozzá a rákényszerített mulasztás pótlásához. Rengeteg tennivaló akadt a tudomány, irodalom és művészet terén. A szorgalmas és tehetséges bolgár nép kiváló tudósai és művészei álltak a megújulás mozgalmának élére és megteremtették a bolgár reneszánsz korszakát.

Ebben a nagy újjászülésben bámulatos előrelépéssel a turisztika nemzetnevelő jelentőségéről sem feledkeztek meg, és legelőször a szocialista országok mai mozgalmát a tömegsport szervezése terén. Hogy ez a mozgalom miként indult el a milliós taglétszámhoz vezető úton, arról a továbbiakban Sztján Sztáncsev elvtárs, a „TURISZT” főszerkesztője fog beszámolni, aki bemutat szerkesztősége tagjainak: Vitsó Szabev és Rangel Matánszki szerkesztőknek és Penka Grivova szerkesztőségi titkárnőnek. A társalgást bolgár nyelvről franciára Maria Vaszarova, a Nemzeti „Cyrill-Method” Könyvtár dolgozója tolmácsolja.

A jelenleg 72 éves turista-szervezetet Aleko Konsztantinov ismert bolgár

író kezdeményezésére alapították 1895-ben. Az első egyesületnek a „Pliszka” nevet adták arról a városról, amely a középkorban Bulgária fővárosa volt. Az idegen uralom alól alig 15 évvel korábban felszabadult népet szólították fel az alapítók csatlakozásra. Míg nyugaton exkluzív alpesi egyesületeket alapítottak, a bolgár írók és tudósok a városi és falusi néphez fordultak és felszólították őket, alakítsanak saját körzetekben társaságokat és rendezzenek kirándulásokat, hogy hazájuk földjét megismerjék. Nagyjelentőségű politikai elgondolás volt ez abban az időben, amikor a bolgár nép még alig ébredt tudatára annak, hogy szabadon mozoghat saját hazájában. Az 500 éves elnyomatás alatt ugyanis nem mozdulhatott ki a falujából, saját hazája földjéről, kultúrájáról, művészetéről, történelmi emlékeiről fogalma sem lehetett, hatóságai csak idegen nyelven — ha ezt nem tudta — egyáltalán nem érintkezhetett. A nemzeti öntudat felelőssége a széles néprétegekben jóformán kizárólag a turisztika vezethető, így ismerhette meg a bolgár ember honfitársait, így felelősséget a már elfelejtett rokonait, akikről számos nemzedéknek keresztül el volt zárva.

Az első ember, akinek agyában ez a zseniális gondolat megszületett, Aleko Konsztantinov, Bécsben végzett egyetemi tanulmányait, abban a városban, ahol a természet szeretete már akkor évtizedes tradíció volt. Megismerhette ott a már régebben fennálló, exkluzív Deutsch-Österreichischer Alpenverein szervezetét és a kibontakozó Naturfreund-mozgalmat. Hazájába visszatérve nagy buzgalommal látott hozzá a hazai nyelv, a hazai irodalom műveléséhez. Megjelent művei közül nagy népszerűsége tett szert külföldön is a „Báj Ganju” (Ganju bácsi) című szatirikus regény, amely hasonló humoros jelenetekben bővel-

kedik, mint a mi Gárdonyink „Göre Gábor”-sorozata. A „Báj Ganju” jelentősége azonban hasonlíthatatlanul nagyobb, mert a félezer éves idegen uralom alatt eldurvult, tudatlan, félszeg viselkedésű népet nevelte szeretetre méltó humorával a modern emberhez méltó magatartásra.

Sokoldalú publicisztikai tevékenysége mellett nemcsak elindítója, de eljárási szervezője volt a turista-tömegmozgalomnak. Az ő elgondolása lényegesen különbözött az Ausztriában tapasztalt felfogástól. Nem társadalmi osztályok szerint elkülönült, nem is területi megosztódáson alapuló, egymástól idegen szervezetekre gondolt. Hitt az egész bolgár nép egységében, és hitében nem csatlakozott. A félezer éves idegen uralomnak, mint minden katasztrófának, volt mégis egyetlen jó oldala is: összekovácsolta a bolgár népet egyetlen társadalmi osztályba: az elnyomottak osztályába. Így azután az 1878. évi felszabadulás egységes, élni, alkotni vágyó bolgár népet talált, amely azóta sem ismer és nem ismer rendeket, nemességet és főnemességet, „nagyságos”, „tekinetes” és „méltóságos” címeket.

Ezen a demokratikus alapon indult meg minden gazdasági, tudományos, irodalmi, művészeti fejlődés, ez a demokrácia nyomta rá bélyegét a turisztikai szervezkedésre, ennek köszönhette a már kezdettől fogva megnyilvánuló nagyarányú fejlődést.

Kiváló írók és tudósok vettek részt a szerződés munkájában Konsztantinov oldalán, többek között Ivan Vazov és A. T. Balán, a nagy tudású filológus, a Bolgár Tudományos Akadémia alapító tagja. A magot jó talajba vetették el: a bolgár nép vándorkedve, természetszeretete már ekkor közismert volt. Jellemző erre, hogy a turisztika kezdeményezőit politikai síkon 4 évvel megelőzte Dimiter Blagoev (1856—1924), a Bolgár Szocialdemokrata Párt megalapítója, aki az alakuló közgyűlést 1891. július 20-ára a Balkán-

A 97 éves Balán látogatása a Bolgár Nyelvtudományi Intézetben, amelynek alapító tagja

hegység egyik csúcsára, a Buszludzsára hívta össze, amelyen nagy munkástómegek vettek részt.

Ilyen körülmények között alakult még 1895-ben a „PLISZKA” *Bolgár Turista Egyesület*. Ezt az elnevezést az idők folyamán többször megváltoztatták; 1902-ben „Musszala Társaságra” (a Balkán-félsziget legmagasabb csúcsáról), később egyszerűen „Bolgár Turista Egyesületre”. A szervezet mai neve „*Bolgár Turista Unió*”.

Rövid idővel a megalakulás után, még ugyanabban az 1895. évben, jólsikerült népes túrát vezetett az egyesület a Vitosza-hegység legmagasabb csúcsára, a Cserni Vrach-ra. Tehát már az első túrája az egyesületnek alpesi jellegű volt.

Konstantinov mindössze két évig élvezhette az általa megindított mozgalom hatalmas fejlődését: 1897-ben május 24-én, Bulgária nemzeti ünnepén, Cyrill-Method napján „ismeretlen tettesek”, politikai ellenfelei, meggyilkolták. Ez a nap volt az egyetlen, amelynek megünneplését a mohamedán hatóságok sem tudták az 500 éves idegen uralom alatt megakadályozni, olyan mély gyökeret vert a bolgár nép szívében a két szláv apostol, a cirill-írás és ezzel a bolgár kultúra megalapítóinak tisztelete. Ezt a tömegfelvonulásokkal járó ünnepet használták fel az udvari körök, hogy megszabaduljanak egy haladó szellemű írótól, akinek egyik művében sértő célzásokat véltek találni az uralkodó személyére. A gyilkosok után megindított nyomozás természetesen eredménytelen maradt, de a deszpotikusan uralkodó Coburg Ferdinánd személye ezzel nem vált rokonszenvesebbé.

A súlyos veszteséget, amely Konstantinov halálával a haladó szellemű bolgár irodalom mellett a

fejlődő turisztikai mozgalmat is sújtotta, csupán az pótolhatta, hogy Alexander Teodorof Balán, a Tudományos Akadémia alapító tagja vette át a szervezet vezetését, mint annak elnöke. 1900-ban megalapította az egyesület hivatalos folyóiratát, amelynek ő volt az első szerkesztője. Munkatársai ismert humanista írók voltak, mint Anton Sztrasziminov, Sztillán Csilingirov és M. V. Rakitin, továbbá dr. Ivan Velkov archeológus.

A „*Bulgarszki Turiszt*” néven megindult folyóirat kezdettől fogva tudományos népnevelő, hazafias irányt követett. Gazdag tartalommal, tetszatosan illusztrálva ismertette olvasóival a hazai föld természeti szépségeit, a hazai föld történetét a préhisztórikus időktől kezdve egészen az 1878. évi felszabadulásig. Kezdetül fogva arra is törekedett, hogy nemzetközi kapcsolatokat létesítsen a külföldi turisztikai folyóiratokkal, azokból ismeretterjesztő cikkeket vett át, hogy olvasóinak ismeretkörét bővítse. Közölte a bel- és külföldi turisztikai eseményeket, főcélja azonban a hazafias nevelés maradt, amelynek leghatékonyabb eszköze a hazai föld, a szép hazai vidékek propagálása.

Balán öt éven át vezette a folyóirat szerkesztőségét. 1905-ben tudományos elfoglaltsága miatt kénytelen volt főszerkesztői tevékenységétől megválni, de továbbra is munkatársa és támogatója maradt a folyóiratnak, amelynek hasábjain gyakran jelentek meg tanulmányok cikkei. Személyével érdemes közelebbről megismerkedni:

Alexander Teodorof Balán 1859-ben született, egyetemi tanulmányait külföldön végezte és már fiatal korában feltűnt kiváló képességeivel. Részt vett a Bolgár Tudományos Akadémia megalapításában és annak hosszú élete végéig tevékeny tagja maradt, mint a bolgár nyelv-tudomány megalapítója. Öreg korában, amikor már 50 éves tudományos munkásságra tekinthetett vissza, érdemei elismerésül az állam a bolgár nemzet nevében automobillal ajándékozta meg és állandó gépkocsivezetőt rendelt melléje. Kocsija segítségével

A Hálatemplom, az Alekszander Nyevszki székese gyház

ISMERJE MEG
Budapestet!

Keresse fel
a Lánchíd pesti
hidfőjénél a

Fővárosi Idegenforgalmi Igazgatóságot!

Szállásáról éjjel-nappal gondoskodik:

fizetővendéglátó-szolgálat keretében; 1—4 ágyas szobákban fürdőszoba-használattal napi 20—40 Ft személyenként, turistaszállóban és camping-faházakban: napi 18—25 Ft személyenként, és szállodákban.

Programjainak megszervezésében rendelkezésre áll:

városnéző-körséták, az Országház és múzeumok csoportos meglátogatása szakképzett idegenvezetővel, 33—37 Ft.

jegyek színház-, sport- és egyéb rendezvényekre, pénzváltás információ, prospektusok.

Ajándéktárgyak és idegenforgalmi kiadványok árusítása.

Központ és főiroda: V., Roosevelt tér 5.

Nyitva: 8—23 óráig.

Tel.: 380-581, 180-609.

Fiókiroda: VI., Bajcsy-Zsilinszky út 55.

Nyitva reggel 9-től másnap reggel 6-ig.

Tel.: 314-545, 316-180.

folytatta túráit még akkor is, amikor már századik életéve betöltéséhez közeledett; 95 éves korában megmászta a közel 3000 méter magas Musszala-csúcsot, a Balkán-félsziget legmagasabb hegyét.

Balán még élete utolsó hónapjaiban is folytatta mindennapi 3 kilométeres sétáit; 1956-ban, 97 éves korában még meglátogatta a Bibliográfiai Intézetet, amelynek ugyancsak alapító tagja volt. Képünk azt a jelenetet ábrázolja, amikor Maria Vazsarova (véletlenül éppen mai szerkesztőségi beszélgetésünk kedves tolmácsolója) az Intézet dolgozóinak nevében virágcsokrot nyújt át az agg tudósnak. Századik születésnapját már nem érte meg: két hónappal korábban rövid betegség véget vetett mindvégig alkotó életének.

A Balán által alapított turista-folyóirat átvészelt a két világháborút, anélkül, hogy megjelenését szü-

teltetni kellett volna. Csupán egy évre szakadt meg tevékenysége a fasiszmus paroxizmusában 1944-ben. A felszabadulás után elsőrendű állami egészségügygyé vált a sport és ezzel mind a turista-tevékenység, mind a turista-irodalom további fejlődése biztosítva volt.

Azzal a szándékkal léptem be a „TURISZT” szerkesztőségének kapuján, hogy ott megismerkedjem a bolgár turistaíró-kollégák munkájával, hogy elbeszélgessünk közös célkitűzéseinkről, munkánkról, terveinkről. Nem egyedül én vagyok a hibás, hogy ebben a szellemes, művelt társaságban ennyire eltérünk a tárgytól. És olvasóim meg fogják bocsátani, hogy a Berliini Kongresszustól a Bolgár Bibliográfiai Intézetig minden egyébről beszéltem, csak az aktuális szerkesztőségi munkáról nem.

Mezei Iván

Az állatrendszertan a tá-
gabb értelemben vett
rágcsálókat két rendre
osztja: a szűkebb értelemben
vett rágcsálók és a nyúl-
félék rendjére.

Miért hívják ezeket rág-
csálóknak és miért rágcsáló
a nyúl is. Közös jellemző
adottságuk a nyílt gyökér-
zetű, állandóan növe-
ző 4 nagy hosszú metszőfoguk.
Nyílt gyökérzetük követ-
keztében a metszőfogaik
állandóan növekednek. Erre
azért van szükségük,
mert különben az állandó
rágás következtében elkop-
nának. Viszont ugyanez
megfordítható: a metszőfo-
gak állandó növekedése
szükségessé teszi a rágást,
különben ezek a fogak túl-
ságosan nagyra nőnének.
Ezért tehát a nyulak állandó-
an kénytelenek rágni.

Az állandó rágás követ-
kezményeképpen bizony
kultúrnövényeinkben kárt
is okoznak. Így elsősorban
nem tűrhetjük meg jelenlé-
tüket gyümölcsöseinkben,
ahol télen a fák kérgének
megsértésével a fiatal fák-
ban igen érzékeny károkat
okozhatnak. Ezzel a kárte-
véssel szemben viszont ér-
téktelen gyomokat és más-
ra fel nem használt füve-
ket stb. értékes hússá dol-
gozzák fel. A nyúl gazda-
sági értékére jellemző, hogy
az élő nyúl export-ára hús
dollár körül van.

A nyúlfélékre jellemző
többek között az is, hogy
mind az öt világrészben
megtalálhatjuk őket. Ausztrá-
liában ugyan nem ősho-
nos, mert az ember telepít-
ette be az üregi nyulat és
e meggondolatlan cseleke-
det következményeképpen
úgy elszaporodott, hogy
egyesen elemi csapássá
vált.

Ha már megemlítettük az
üregi nyulat, azt sem hall-
gathatjuk el, hogy hány
nyúlfélét ismerünk. A nyúl-
félék rendjéhez két család
tartozik. Ezek közül egyik
a szűkebb értelemben vett
nyulak családja. Ide sorol-
juk a mezeinyulat, a havasi
nyulat és az üregi nyulat.
Ezek közül a mezei nyúl,
vagyis ahogy általában hív-
juk, a nyúl közismert vad-
faj hazánkban. Mindenhol
megtaláljuk, erdőkben, mez-
őkben, árterek nádasainak
szélein stb. Az üregi nyúl
viszont fás területekhez kö-
tött életet él és kizárólag
mezőgazdaságilag művelt
területeken. Hazánkban
nem fordul elő. Bár rokona
a mezeinyulnak, azzal nem
párizk és így közösen nem
is szaporodnak.

A mezeinyúl

A mezeinyúl egész Euró-
pát lakja, Írország, Skandi-
návia és Kelet-Európa leg-
északibb részeinek kivéte-
lével. Hihetetlen igényte-
len, így pl. megfigyeltük
már a Tisza hullámainak
munkája nyomán létrejött
kavicsszigeteken, ahol alig
láthatunk kevés fűvet és
csenevész fűzbokrokat. Itt
a nyulak valóságos vízi
életet élnek. A szigeteket
keresztül-kasul átszelő víz-
folyásokat keresztülússzák,
a kevés takarású kavicsos
talajon mesterien el-
tudnak tűnni, mimikriz-
ni. Ugyanakkor megtalál-
hatjuk őket a legdombor-
sabban művelt kultúrte-
rületeken, szántóföldjein-
ken is. Ugyancsak ott-
honosak ártéri, alföldi,
dombvidéki és hegyvidéki
erdeinkben. Még magas-
hegységben is az erdőrégió
határáig elvetődik és meg
is marad. Természetesen az
utóbbi helyen igen kevés
van belőlük, mert a ma-
gashavú, hosszantartó nagy
teleket kevés vészeli át.

Rendkívüli nagy alkal-
mazkodóképessége külsejé-
ben is megnyilvánul. Dél-
Európa nyulai általában ki-
csinyek, fülük hosszabb, a
szőrzetük rövid, színezetük
vörhenyes. A nyári és téli
színezet között alig van kü-
lönbség. A közép-európai
nyulak közepes nagysá-
gúak, szőrzetük hosszabb,
dúsabb, színezetük barnás.

A téli szőrzetben a hátsó
combok és oldalak ezüstös-
szürke árnyalatúak. Az
északon élők ezzel szemben
nagyok, aránylag rövid fü-
lűek, nyári szőrzetük szür-
késbarna, míg téli szőrük
világosabb szürke, hosszú és
dús. A felsoroltak azonban
nem külön fajok, még csak
nem is alakok. Tudomá-
nyos szempontból nem in-
dokol az ilyen megkülön-
böztetés, mert még a leírt
déli és északi nyulakat sem
sorozzák külön alfajokba.

Mindenütt jellemző rá,
hogy az ellenség közeled-
tére lelapul a vackában és
így próbálja irháját men-
teni. Sokszor sikerül is ez
neki, mert mesterien mi-
mikrizik, azaz jól beleolvad
a környezetbe. Ha azonban
zavarója túlságosan közel
kerül hozzá, vackából (a ta-
lajba kapart kis mélyedés,
amely még testének harmad-
át sem takarja el) hirtelen
kiugrik és gyors futás-
sal menekül. Az a távol-
ság, amelyre ellenségeit be-
várja, nagyon különböző.
Néha már 500 m-ről, más-
kor azonban alig 1–2 m-ről
ugrik fel és igyekszik el-
menekülni. Nemcsak a ta-
lajtani és növényzetviszo-
nyok befolyásolják ezt a
tulajdonságát, hanem az
időjárás is. Ez az „ugrotá-
volság” attól is függ, hogy
a nyúl milyen takarásban
vackol el, vagyis húzódik
meg, és hogy mennyire érzi

Európa minden részébe szál-
lítják a magyar nyulakat

ott magát biztonságban. Ez
utóbbi még a nyúl ivaratól,
korától és néha még egyéni
tulajdonságaitól is függ.

Megesett már velem,
hogy télen, fedetlen hegy-
pen a kivágott fák esőtől
kimosott gyökerei közé hú-
zódtott nyulat alig egy mé-
terről vettem észre. Csak a
riadtan kitágult szemboga-
rának napsütésben meg-
csillanó szokatlan villogá-
sára ismertem fel a szür-
késbarna gyökerek között
lapuló állatot. Sajnos meg-
lepetésemben megálltam,
mire azonnal kiugrott és
hosszú ugrásokkal tűnt el
szemem elől. Nemsokára
ismét megpillantottam egy
lapuló nyulat. Ekkor úgy
irányítottam lépteimet,
hogy rendkívül lassan, de
közvetlenül, alig fél mé-
terre vonultam el a földre
lapuló tapsifülestől. Mint-
egy 50 métert tettem
meg, majd óvatosan vissza-
fordultam és most már a
nyúl másik oldalán vonul-
tam el ugyanolyan lassú, de
állandó mozgással. Négy
alkalommal sikerült köz-
vetlen közelről megfigyel-
nem a nyulat, míg az még
nem únta kísérletemet és
tizenöt perces izgalmas la-
pulás után meg nem ugrott.

Zavart területen a nyúl
sem mozog nappal. Így leg-
jobb a hajnali, kora reggeli
és az alkonyati órákban
megfigyelni. Mezőgazdasá-
gilag művelt területeken,
fasorok, vagy bokrok takarásából
távcsóval könnyen
és közelről megfigyelhetjük
őket tavasztól őszig, míg télen
takarás nélküli terüle-
ten nappal is mozognak.
Erdőben, tisztások, vágá-
sok szélén, lomb vagy fa-
törzs védelmében csende-
sen üldögélve jól láthatjuk
a reggeli és esti órákban
a nyulak életét. A fiatal kis-
nyulak játékosak, futká-
roznak, még néha egymást
is átugorják, sokat mozog-
nak, míg az öregek — kü-
lönösen a sok puskaport
szagolt — vén kanok csak
akkor lépnek ki a sűrűből,
ha már a többi vad nyu-
godtan mozog a tisztáson.

Érdekes tulajdonsága a
nyúlnak az, hogy nagyon
nehezen háziasítható. A
mezeinyulat rendkívül ne-
hez zárt területen nevelni
és hosszabb ideig tartani.
Ezért nem láthatunk állat-
kertekben nyulakat, annak
ellenére, hogy a nyúl a leg-
ismertebb és legelterjed-
tebb vadfajunk.

Dr. Szederjel Ákosné

Szeptember 15-25: Turisztikai írók, újságírók világkonferenciája házánkban

Turisztikával foglalkozó írók és újságírók érkeznek a világ minden részéből hazánkba a szeptember 15—25 között Magyarországon rendezendő XII. FIJET (Federation Internationale des Journalistes et Écrivains du Tourisme) kongresszusra. A mintegy kétszáz idegenforgalmi szakember találkozója nemcsak országunk turisztikai propagandájának, hanem az ENSZ által meghirdetett Nemzetközi Idegenforgalmi Évnek is kiemelkedő eseménye.

Vendégeinknek bő alkalmuk lesz megismerkedni legszebb tájainkkal, turisztikai nevezetességeivel, erről gondoskodik a találkozó rendezője, a Magyar Újságírók Országos Szövetsége.

A háromnapos kongresszus színhelye Siófok. A konferencián kívül a résztvevők balatoni körutazást is tesznek, melynek során ellátogatnak Tihanyba, Balatonfüredre, Badacsonyra, Keszthelyre, Hévízre, Fonyódra és vendégei lesznek egy falusi lakodalomnak. További programjukban megismerkednek a fővárossal, kirándulnak a Dunakanyarba, de alkalmuk lesz megtekinteni Debrecen és a Hortobágyot is.

Nem kis eredmény, hogy Magyarország kapta meg az „Idegenforgalmi Év”-ben ennek a világkonferenciának rendezési jogát. Bizonyosak vagyunk abban, hogy a sok országot és sokszázmillió olvasót képviselő írók és újságírók, személyes tapasztalataik és élményeik alapján könyveikben és lapjaikban jószolgálatot tesznek annak az ENSZ-jelmondatnak: „AZ IDEGENFORGALOM ÚT A BÉKEHEZ!”

Az idegenforgalom a bélyegeken

címmel kiállítás nyílik a Városligetben szeptember 3—10 között megrendezésre kerülő légitpostabélyeg gyűjtemények nagy nemzetközi seregszemléjén. A Nemzetközi Vásár területén, négy pavilonban negyven ország vesz részt a turisztikát is propagáló bélyegek kiállításán, amellyel egyidőben kongresszust is tartanak. A jelentős idegenforgalmi esemény főrendezője a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége. Szeptember 10-én, a seregszemle utolsó napján kerül sor a 40. magyar bélyegnap kiállítására, valamint az év legszebb magyar bélyegei pályázat eredményhirdetésére.

Szőnyi Márton emlékmű

A bükkki partizánokra emlékezve az utóbbi években — rendszerint augusztus első vasárnapján — határmenti ifjúsági találkozók rendeznek a Hangonyi-tó partján. Erre a találkozóra az ózdi turisták új turista-út jelzését végezték el a Hangonyi-tó és Borsodnádás között.

Az új piros jelzésű turistaút az Ózd—Domaháza közötti műút „Hangonyi-tó” MÁVAUT megállójából indul ki, ahol a legendás hírvü bükkki partizán: Szőnyi Márton emlékoszlopa áll. Elhaladva az emlékoszlop alatt, a tó bal oldalán hamarosan

Elkészült a „Partizán út”

hangulatos kis csárdát érintünk, amelynek gerendákból összerakott épülete stílszerűen illik bele a festői tájba. Rövid szemlélődés után délnyugati irányba indulunk innen, majd a tótól mintegy 500 méterre érjük el a gyönyörű Vizes-völgy bejáratát. E völgy kezdetben szélesen terül el, de minél beljebb haladunk a völgyben, annál jobban összehúzóódik, majd balra kisebb völgyet pillantunk meg, de jelzett utunk a jobb oldali völgyben vezet tovább. Újabb útelágazáshoz érünk, és most már elhagyjuk a völgyet, és jobbra a hegyoldalban folytatjuk utunkat. Ha a bal oldali utat választjuk Borsodszentgyörgy községbe jutunk.

Az elágazás után erdőben folytatjuk utunkat, és 10 perces kapaszkodó után fent vagyunk a Vermes fennsíkján. Itt most megpihenhetünk, hiszen már egy órája jövünk a Hangonyi-tótól, és a hely igen szép kilátást nyújt. Előttünk a Járnokfői tanya, mögötte a Járnokbérc, tőle nyugatra a Vizesvölgy hegye látszik.

Tovább folytatva utunkat, érintjük a Járnokfői tanyát, majd onnan déli,

délkeleti irányban a Kéménekbérc és a Járnokbérc közötti szűk, vadregényes völgyben haladunk. Velünk szemben szépen látszik a Padostető 406 m-es pontja. Mintegy félórás út után elérjük a Tereznek patak völgyét, ahol éles szögben jobbra fordulunk Palina pusztá irányába, jól kijárt kocsúton. Itt érdemes néhány pillanatra visszatérnünk, mivel a Kéménekbérc oldalában jól látható talajeroszió nyomait fedezhetjük fel. Jellegzetesen szép óbükkvi völgy a Tereznek patak völgye, akarattal megáll a vándor gyönyörködni a táj szépségében.

Mintegy fél órát haladunk a völgyben, amikor is elérjük a Palinai erdészházat. Itt kettéágazik utunk, az egyik az erdészház előtt megy el, és Palina tanyára, majd onnan Domaházára visz, a másik pedig amelyiken a jelzés készült, délnyugati irányba vezet a 281-es magassági pontig, ahol egy vadetetőt pillantunk meg. Innen egy széles új erdészeti kocsúton folytatjuk utunkat déli irányba és a Palinai erdészháztól mintegy 3/4 órai gyaloglás

után felérünk a Cinokásra. Innen jobbra fordulunk keleti irányba és felkapaszkodunk a 474 m magas Cinokasközormára, majd délnek fordulva érintjük a 479 m magas Futyóközormát.

Gerincúton folytatjuk utunkat, időnként igen szép kilátással a Gyepesvölgyre, szemben a Szarvaskőre (542 m) és a Vajdavárra (529 m). Elérjük a Vadaskertet, a kerítés mellett haladunk tovább, majd összelátalkozunk a Kohász Kékkal, amely a Gyepesvölgyből jön fel. Most egy darabig együtt halad a két jelzés, majd a piros jelzésű utunk balra, keleti irányba tér el egy erősen lejtős úton a Remetevölgy felé. Az elágazástól mintegy 10 percnnyire az út balra kanyarodik, mi azonban a két horthos közötti, erősen kapaszkodó utat választjuk, amely felvezet a 416-os magassági pontig, ahonnan igen szép kilátásban van részünk a Vajdavárra. Innen az út gerincen vezet tovább, majd jobbra levezet a gyönyörű Remetevölgybe. Fél órát tart az út ebben a völgyben, majd becsatlakozik a Kéteberek közötti tanya felől jövő széles völgybe, amely most már egyenesen bevezet Borsodnádás községbe.

Az útvonal teljes hosszában mintegy 6 óra alatt járható be.

TÚRA motoros

MOTOROSOK!

A Magyar Természetbarát Szövetség motorosklubjai a magánmotorosok érdekképviseleti szervei.

Mit nyújt a klub tagjainak?

1. Belföldi és külföldi túrákat.
2. Turistaházakban szálláskezdvezményt.
3. Hazai campingekben 20%, külföldiekben 15–25% kedvezményt.
4. KRESZ oktatást.
5. Tájécsmertert és szakmai előadásokat.
6. Motoros találkozók során szakmai támogatást, ingyenes műszaki felülvizsgálatot és tanácsadást biztosít.

Az évi tagdíj az igazolvány díjával, camping bélyeggel együtt keresetből élőknek 53,— Ft, diákoknak és nyugdíjasoknak 24,— Ft-ig. A belépéskor 1 db kisméretű fénykép is szükséges.

Jelentkezni lehet:

Budapecsten:

III. ker. MTS motorosklub, III., Tanuló utca 1. V. ker. Pesti motorosklub, V., Alpári Gyula utca 16. (műhely). X. ker. MTS motorosklub, X., Halom utca 33–35. XII. ker. Budai Pedagógus SK, XII., Költő utca 30. (műhely). XVI–XVII. ker. MTS motorosklub, XVI., Szabadság út 51.

Vidéken a megyei Természetbarát Szakszövetségeknél:

Baranya: Pécs, Megye utca 21. Bács-Kiskun: Kecskemét, Rákóczi város 35/a. Békés: Békéscsaba, Kórház utca 4. Borsod: Miskolc, Dayka Gábor utca 9. Csongrád: Szeged, Pf. 99. Fejér: Szeferhár, Ady Endre utca 19. Győr-Sopron: Győr, Batthyány tér 2. Hajdú-Bihar: Debrecen, Simonffy utca 1/c. Heves: Eger, Kossuth L. utca 9. Komárom: Tatabánya, I., Pruzsina utca 6. Pest: Bp., XI., Karinty Frigyes út 3. Nógrád: Salgótarján, Vöröshadsereg útja 14. Somogy: Kaposvár, Május 1 út 10. Szabolcs-Szatmár: Nyiregyháza, Beloiannis tér 16. Szolnok: Szolnok, Mátyás király út 30. Tolna: Szekszárd, Hunyadi utca 5. Vas: Szombathely, II., Hollán E. utca 1. Veszprém: Veszprém, Szabadság tér 16. Zala: Zalaegerszeg, Kosztolányi D. utca 10.

A Motorosélet rejtvénypályázatának nyertesei

A Motorosélet szerkesztősége és az Állami Biztosító közös rejtvénypályázata nagy sikerrel zárult. A megfejtők közül a közlegyző jelenlétében megtartott sorsoláson az alábbiak nyertek:

Egy db. motorkerékpár köpenyt nyert Szlovák György, Albertirsa, Gorkij u. 1.

Egy db. motorkerékpár belsőt nyert Dömösi János, Pápa, Jókai u. 68.

Egy db. 300,— forintos vásárlási utalványt nyert Barabás László, Bp., IX., Kőbányai út 18.

200,—, 200,— forintos vásárlási utalványt nyertek: Imre Béla, Győr, Bartók Béla út 30., Horváth Józsefné, Bp., X., Harmat u. 14/18., Mogor Jánosné, Bp., II., Törökveszti út 41. és Perl Attiláné, Bp., I., Batthyány u. 23.

100,—, 100,— forintos vásárlási utalványt nyertek: Domokos Béláné, Bp., I., Hunyadi János u. 11., Horváth Margit, Bp., II., Mártírok útja 48., Szilávk János, Bp., XIX., Rákóczi u. 46.

Egy-egy db. nagy edesség-csomagot nyertek: Dúrr Mar-

git, Szentlőrinc, Bem út 2., Andrejkovics Istvánné, Miskolc, Budai József u. 42., Antal Erzsébet, Merenye, Árpád u. 9., Ipolyi György, Mezőkövácsháza, Árpád u. 132., Nadrvai János, Szigetvár, Vasvári u. 4. és Szabó István, Kaposvár, Szántó Imre u. 11.

Egy-egy db. kis edesség-csomagot nyertek: Bándi Györgyné, Bp., XX., Királyhágó u. 32., Gazos Mihály, Szikáncs (Csongrád megye), Felszabadulás u. 5., dr. Halgass György, Pilis, Báthory u. 12., Kalló Erzsébet, Bp., XIII., Mohács u. 18/a., Nyárasdy Tamás, Bp., IX., Tompa u. 16., Oravecz Péter, Bp., XI., Tömös u. 9., Tollas Domokos, Széreg, Petőfi u. 145., Tornyai Sándor, Bp., IX., Ferenc krt. 26., Tóth Szabolcs, Debrecen, Bőszörményi u. 106., Varga Mártonné, Bp., I., Mészáros u. 58. és Zsáry Tibor, Miskolc, III., Árpád u. 60.

Egy-egy db. könyvet nyertek: Dr. Krasznai Lajosné, Bp., IX., Angyal u. 29., Papp F. István, Szolnok, Tör u. 8. és dr. Orosz Kálmán, Mátészalka, Kossuth u. 10.

SZEPTEMBER 24

Országos motorostalálkozó a Farkasvölgyben

Az MTSZ Országos Motoros Bizottsága nagyszabású motorostalálkozót rendez szeptember 24-én a farkasvölgyi motocross pályán. A látványos programból kiemelkedik a nemzetközi motocross verseny, amelyen 14 ország versenyzői állnak rajthoz. Ezután a találkozó résztvevőinek terepügység, KRESZ-, és műszaki vetélkedőre kerül sor.

A motoros klubtagok részére ingyenes segélyszolgálatot, gyújtás-, és porlasztásbeállítást biztosít a Csepel Motorkerékpárgyár.

A találkozó színhelye a Déli-pu. felől az Istenhegyi út—Eötvös út—Normafa—Konkoly Thege út útvonalon közelíthető meg.

SUGÓ—1967

A Csehszlovák Turista Szövetség kassai bizottsága és a Kassai Lokomotív SC karöltve rendezte meg a Sugó völgyében a gyalogos, motoros és autós turisták nemzetközi találkozóját.

A találkozó az 1944. évi szlovák nemzeti felkelés emlékére állított emlékmű felavatásával nyílt meg, és ennek jegyében zajlott le.

társaság, Románia, Szovjetunió és Franciaország küldöttel.

A magyar motorosokat elkísérte Thuróczy Lajos, az MTSZ titkára, valamint az MTSZ Országos Motoros Bizottságának két vezető tagja is.

Ez alkalommal képviselte először hazánk színeit hivatalos küldöttség, amelyre egyébként a Csepel Motorkerékpárgyár szerelői is elkísértek bennünket. Sajnos, több ízben kellett segítségért hozzájuk fordulni.

Mindent egybevetve, sikerrel zárult első részvételünk a nemzetközi találkozó. Motorosaink ellátogattak Eperjesre, Kassára, Kraszna Horkára, Rozsnyóra, Rimaszombatra és Losoncra. A vezetőség kibővítette nemzetközi kapcsolatait, hogy a magyar motorosok egyre több országba látogathassanak el a jövőben. Ezek kifrásait a „Turista” mindig időben fogja közölni.

A találkozóon lezajlott tájékoztató versenyben a junior kategóriában Tóth György (Vörös Meteor) 1,48'50" idővel a harmadik helyet szerezte meg.

Csákváry András

Motoros találkozó Lengyelországban

Lapunk augusztusi számában már hírt adtuk, hogy szeptember 20—24. között nemzetközi motoros találkozót rendez Poroninban a Lengyel Természetbarát Szövetség. A találkozóra szeptember 10-ig lehet jelentkezni az MTSZ Országos Motoros Bizottságánál, címük: Bp., V., Rosenberg házaspár u. 1. Indulás szeptember 17-én, Zólyom, Breznó, Tátrai Nemzeti Park útvonalon.

UTAZÁS—CAMPING—KIRÁNDULÁS

ÚJ CAMPINGEK NYÍLTAK TATÁN ÉS EGERBEN

Igen örvendetesen, éppen az I. Nemzeti Campingtalálkozó idejére, a Dunántúl és Észak-Magyarország egy-egy újabb sátorvárossal gazdagodott, s ezzel ismét bővült hazai campinghálózatunk.

CAMPING AZ ÖREG-TÓ PARTJÁN

A Komárom megyei Idegenforgalmi Hivatal a gazdája, a Nagy Tó, vagy ismertebb nevén az Öreg-tó partján, az M 1-es út mellett, szép természeti környezetben létesített tatai campingnek. Területe: 40 ezer m².

A gondnoki épülethez most klubhelyiséget építenek, melyhez csatlakozik majd egy élelmiszerbolt is. Jelenleg sincs gond, mert alig néhány száz méterre a tábortól, zöldség-gyümölcs és élelmiszer-bolt található. De a közelben van a tóparti Nyirfa-csárda, távolabb pedig a Fenyves-büfé, valamint a Kristály-szálló étterme.

A campinget gázfűző helyekkel is ellátták, s építettek szalonnasütő helyet is. Ezeket mindenütt szívesen veszik igénybe, nemcsak az étkezés, hanem az „egyéni módszerek”, a tapasztalatcsere, a szalonnasütés „szertartásai” miatt.

A tatai tábor ideiglenesen az Idegenforgalmi Hivatal címén: Tata, II. Ady Endre út 20., tel.: 247 kereshető. Személyesen a camping gondnoka ad felvilágosítást.

A „KÖVÁGÓKERTI CAMPING” EGERBEN

A Heves megyei Idegenforgalmi Hivatal a sástói tábor telepítése után ismét jól vizsgázott. A „Kövágókert” elnevezésű egri camping a városközponttól alig 2 km-re, az Eger—Felsőtárkány, Eger—Szilvásvárad, Eger—Bánréve felé kivezető út mentén, 9 kat. hold területen fekszik. Pompás a kilátás innen a városra és a Bükk-hegységre.

Külön érdekesség a tábor főépülete. Ugyanis egy hajdani kúriából alakították ki a társalgót, s a hangulatosan berendezett klubszobát. A „camping-kúriában” presszó és élelmiszerbolt is működik.

Valóságos kis üdülők a teraszos lengyel faházak, melyek berendezése teljes komfortot nyújt.

És még egy: a mosdók tusalóiból a híres egri gyógyforrások 27—29 C°-os vize folyik.

A camping október 15-ig tart nyitva. Megközelítés: a városi helyi járatú autóbusszal. A Heves megyei Idegenforgalmi Hivatal címe: Eger, Bajcsy-Zsilinszky u. 9. Tel.: 17—24. A tábor gondnokának címe: Vida Gyuláné, Egri camping, Kövágókert, Rákóczi u. 77.

MIT VACSORÁZOTT NAPÓLEON GYŐRBEN?

Előző számunkban felhívtuk a figyelmet a győriek campingjére, de úgy jártunk, hogy „törököt fogtunk”, mert olvasóink még többet kívánnak róla tudni. Felkerestük a megyei Idegenforgalmi Hivatal győri kirendeltségét, újdonságokért. A hivatal címe: Győr, Aradi vértanúk u. 32. Tel.: 11-48.

A győri campingben — melyet egyébként Kiskúti campingnek hívnak — különös társasjáték részesei lettünk: Öt- és hétlevelű löherét kerestünk, ami itt terem, s hazai, külföldi turista egyaránt vadászik rá. Egy ötlevelűt sikerült is találni.

Érdeklődőknek: a tábor a város centrumától 3 km-re, az 1-es műútól 250 m-re, szép ligetben, az iparcatorna mellett található. Fedett helyen négy gázfűzőhelyet állítottak fel. Említésre méltó a termálfürdő és ivókúra gyógyhatása. Fürdészel: mozgásszervi, reumatikus — ivókúrában: gyomorbántalmak, pajzsmirigy és fogínymegbetegedésre gyógyhatású.

Az érdekes tudnivalókból nem hagyhatjuk ki a győri Mátyás étterem újdonságát sem. Felkutatták Napóleon konyhafőnökének receptjét, mit talált fel a császárnak Győrben. S ha valaki kíváncsi, mit vacsorázott itt Napóleon — az „Napóleon-tálat” rendel. Tessék megkóstolni!

FORGALOM A FICC CAMPINGBEN

Kíváncsiságból látogattunk el a tavalyi nemzetközi camping kongresszusa óta joggal világhírré szertett balatonfüredi campingbe, amelynek bejáratán nagy betűk hirdetik a nemzetközi márkát: FICC. A nagy tapasztalatokkal rendelkező gondnok, Bálint Jánosné, itt a gazda. Örömmel újságolta, hogy a tábor forgalmát a visszatérő vendégek gyarapítják. Idén különösen a skandináv államokból és Hollandiából jöttek el igen sokan.

Szemtanúi voltunk, milyen hasznosok a tavalyi beruházások: a kulturált, rendezett terület, az impo-

zans fogadóépület a Konzumturist bolttal, a két önkiszolgáló étterem (közülük az egyik háromszáz személyes, itt esténként zene, tánc várja a vendégeket), vagy a BELKER jól felszerelt kölcsönzője, a delicatesse, és a zöldségbolt — mind-mind együttesen avatják ezt a tábor nemzeti közti rangúvá. Kölcsönözhető itt vitorláshajó, csónak, camping-felszerelés, részt vehetünk vízisí-oktatáson és bérelhetünk vízitaxit. Reméljük, a jelenleg üres, lezárt játéktér üzemeltetését jövőre már sikerül megoldani, bizonyára népszerű szórakozóhelye lesz a campingzőknek.

CAMPINGEK — GYÓGYFÜRDŐK

Szeretnénk felhívni a figyelmet az ország nyugati részében, Szombathelytől 27 km-re levő olyan nagy jövőjű gyógyhelyre, amelyről még sokat fogunk hallani. Neve: Bük. Vasúton a sopron—szombathelyi és a sárvár—répcevisi vonalon közelíthető meg. A vasútállomástól 200 méteres út vezet a gyógyfürdőhöz. 1—2—3 ágyas motelszobákat nyitottak, később szálloda, üdülők tarkítják a 86 kat. holdnyi festői szépségű tájat, hazánk legújabb gyógyhelyét. Részletesebb érdeklődésre a Vas megyei Idegenforgalmi Hivatal szívesen válaszol: Szombathely, Mártírok tere 1. Tel.: 23-48.

Miskolc-Tapolcán is van camping, így akik a páratlan, meleg vizű barlangfürdőt keresik fel, kényelmes szállást találnak a camping négy-személyes faházaiban. A tábor szeptember 30-ig tart nyitva.

Nem éppen gyógyhely, de hadd említsük meg, mert közeleg a szüret: Tokajban is van camping. Itt is megtaláljuk a négy-személyes víkendházakat.

Végül: szeptember 1-vel érvénybe lépett valamennyi campingben az utóidény-kedvezmény, tehát a helyfoglalási és egyéb szolgáltatási díjakból a vendégek 20%-os kedvezményben részesülnek.

Most már csak jó nyárutóra és szép őszre van szükség.

Ifj. Sztinyai Jenő

Tájékozódási versenyek

Az IOF IV. Kongresszusa

Az ausztriai Mooserbodenben került sorra a Nemzetközi Tájékozódási Szövetség (IOF) IV. kongresszusa, amelyen a Magyar Természetbarát Szövetséget Székely Miklós főtitkár képviselte. Jelentős eseménye volt a kongresszusnak, hogy a 11 tagországon kívüli a tagjelvélteli kérelmet benyújtó Lengyelország és Nagy-Britannia is részt vett, és első ízben jelent meg — megfigyelőként — a Szovjetunió is. Az eddigi legnépesebb IOF kongresszus volt ez a találkozó, miután 14 ország 36 résztvevője ülésezett.

A kongresszus jelentősebb döntései közé tartozik, hogy Lengyelországot és Nagy-Britanniát felvette az IOF rendes tagjai közé. Határozatot hozott a következő kongresszus és a későbbi világ bajnokság színhelyéről is. Mint ismeretes, 1968-ban Svédországban került sorra a VB, 1970-ben pedig az NDK a rendezője a sorrendben a harmadik tájékozódási világ bajnokságnak. Előzetes állásfoglalás történt arra vonatkozólag is, hogy az 1972. évi VB rendezője Csehszlovákia legyen.

A magyar tájékozódási versenysport elismerését jelenti, hogy 1969-ben Magyarország rendezi az IOF

V. kongresszusát. Jó néhány ismert magyar tájékozódási versenysport vezető is ki nevezést kapott a különböző szakbizottságokba. Vörös István, a Magyar Természetbarát Szövetség Tájékozódási Versenybizottságának elnöke az IOF térkép bizottságának lett a tagja, a technikai bizottságba pedig Horváth Lorándot, az MTSZ tájékozódási bizottságának tagját választották be. Számos magyar módosító javaslatot is elfogadott a kongresszus, többet pedig a különböző szakbizottságokhoz utaltak véleményezés végett.

A mooserbodeni kongresszuson néhány olyan döntés is született, amellyel

már a közeljövő versenyein is számolni kell. A világ bajnokságon résztvevő csapatok létszámát például az eddigi 10-ről 11-re emelték, 6 férfi és 5 nő alkotja egy nemzet VB csapatát. Még ebben az évben kiadásra kerül az egységes térképek jelek ismertetője, ami a nemzetközi versenyek reális eredményeit nagymértékben elősegítheti.

Az MTSZ főtitkára, Székely Miklós részletes tájékoztatója után a hazai tájékozódási bizottságnak és a szakbizottságoknak bőven akad majd tennivalójuk, hogy a hazai versenysport is lépést tartson, „szinkronba” kerüljön a nemzetközi szabályokkal, módszerekkel.

A „Gyenes György” emlékversenyt a Vértes hegységben, Csókakö és Mór térségében rendezte a Mosonmagyaróvári TE — kitűnően. A páras, fülledt melegtől nem tehettek a rendezők, a térkép minősége azonban jobb is lehetett volna. A Bp. Spartacus legerősebb csapatával indult (Balogh, Schönviszky Gy., Skerlecz) és a csapatgyőzelmet biztosan szerezte meg a BEAC és az OSC előtt. Egyéniben azonban Horváth Attila ért előbb a célba, Balogh-gal folytatott remek küzdelem után. A győztes Horváth (OSC) ideje a 16 km-es távon 1:59.09, míg Baloghé 2:00.19 volt. A 3. helyet Schönviszky Gy. szerezte meg. A nők 10 km-es távján Kollárné (Testvériség), csapatban a TAKI; a férfi II. osztályúak mezonyében Bodnár (PVSK), csapatban a Bp. Petőfi; a III. osztályban az Almásfüzitői Timföld csapata, az ifjúsági egyéniben Rácz (Szombathelyi Építők) és csapatban is a Sz. Építők szerezte meg az emlékverseny első helyeit.

Jó térkép és nehéz, homokos terep várta Debrecen környékén az „Alföldi Kupa” mezonyét. A férfiak 16 km-es versenyén az Ajkai SE — és

Versenyről versenyre

nem Ajkai Bányász, ahogy a legutóbbi irtuk — versenyzője, Arató, kemény küzdelem után győzött Boros (Eger) és Nyitrai (Bp. Máv) előtt. Csapatban az Ú. Dózsa Fábics, Kovács, Egervári együttese szerezte meg az első helyet a BEAC és a Bp. MÁV előtt. A férfi II. osztályban Strok Mayer (Eger), csapatban a Diósgyőri VTK győzött.

Nagy érdeklődés jellemezte a Pécsvárad térségében lebonyolított ezévi „Mecsek Kupa” küzdelmet. Az I. osztályúak közül a férfiak indultak el a versenyen, amely BEAC sikereket hozott. Egyéniben Hegedűs (BEAC) győzött, Bozán (Bp. MÁV) és Arató (Ajkai SE) előtt, a csapatversenyben is az E-betűsök diadalmaskodtak, mögöttük a Bp. Spartacus és az Ú. Dózsa ért célba. A férfi II. osztályban biztos MAFC győzelem született csapatban és egyéniben (Gombkötő) is, míg a nők II. osztályú csapatversenyét a Pécsi Elektromos nyerte.

Jelinek (Ú. Dózsa) kitűnő futása volt a „Soproni Kupa” 18 km-es versenyének kellemes meglepetése. A Lővérekben megrendezett verseny egyébként is nehéz pályáját a zuhogó eső még csak tovább rontotta. Minden elismerés a győztes Baloghé és a többieké, akik végigküzdötték ezt a nehéz versenyt. A férfi I.

osztályban Balogh (Bp. Spartacus) 1:54.15, 2. Jelinek (Ú. Dózsa) 1:56.38, 3. Schönviszky (Bp. Spartacus) 2:10.28 volt a befutási sorrend, csapatban a Bp. Spartacus tisztes főlényvel győzött a Veszprémi Vegyész és a Bp. Vörös Meteor előtt. A női I. osztály győztese Balázs (Bp. Pedagógus).

Remek környezetben, a visegrádi vadrezervátumban bonyolította le — ezúttal hetszerez — a hagyományos „Rózsa Ferenc” emlékversenyt a Tipográfia. A versenyen jobbra az utánpótlás állt rajthoz és igen színvonalas küzdelmeket vívott minden kategóriában. A fő számot, a kupával díjazott II. o. csapatversenyt a KFKI Petőfi nyerte, Balla, Czibók, Rónai együttesével, 2. Csepel SC, 3. Postás. Ebben az osztályban az egyéni győztese Danovszky (M. Labor) lett. A III. o. versenyt a Petőfi SC, az ifjúsági II. csapatot és az egyénit (Tóth Gy.) a Bp. Vörös Meteor

Balogh Tamás az 1967. év egyik legeredményesebb versenyzője a „Sopron-Kupán”

nyerte. Számos tehetséges serdülőt is láttunk a „Rózsa Ferenc” emlékversenyen!

A „Hungária” és a „Pannónia Kupára” való felkészülés komoly állomása volt a „Herbert Ottó” emlékverseny. A Miskolci Városi TS rendezésében sorra került jelentős versenyen ugyanis a sportág legjobbjai úgyszólván valamilyen rajthoz álltak. Az állóképességet és a tájékozódási készséget egyaránt próbára tevő küzdelmek során az I. o. nők 9 km-en (580 m szintkül-

Balázs Eva a „Sopron-Kupa” győztese, zuhogó esőben tör a cél felé

(FOTO MAKK)

lönbség), a férfiak 13.6 km-en (960 m) futottak. A női mezőnyben a legjobb csapatával megjelölő Bp. Pedagógus győzelméhez nem fért kétség, ugyanígy a Pedagógus nők (Monzspart és Cser) első két helyéhez sem. Schoszer (BHSC) került a 3. helyre. Csapatban a 2. helyen a BEAC, a 3. helyen az OSC lányok végeztek.

A férfiak mezőnyében a BEAC versenyzők szerepeltek a legeredményesebben, az egyéni versenyt azonban Horváth (OSC) nyerte az E-betűsök menő, Friedrich és Bárony előtt. Csapatban: 1. BEAC I., 2. BEAC III., 3. Ú. Dózsa. Érdekes és figyelemreméltó, hogy az alsóbbosztályú küzdelmek vidéki sikerekkel végződtek. A II. o. férfi csapatversenyt a Diósgyőri VTK nyerte, 2. a Hódmezővásárhelyi MEDOSZ, míg a női II. osztályt a Miskolci VSC nyerte, 2. Mátraaljai Bányász, 3. Szegedi VSE. Még az ifjúságiak csapatversenyében is vidéki sikerek születtek: lányoknál az Egri BERVA, a fiúknál a DVTK révén.

Három jelentősebb versenyre került sor szeptemberben. A 10-én sorra kerülő „Hírös Kupa” elsősorban a Kelet tájegység számára érdekes, a 17-1 „Dunakanyar Kupa” pedig a Közép tájegység versenyzői számára jelentős. A szeptember utolsó vasárnapján sorra kerülő hagyományos „Ötötvör Loránd” emlékverseny — a

BEAC rendezésében — az I. osztályúakat is rajthoz szólítja, valamint Somogy és Veszprém megyék számára is bajnoki pontszerző lehetőséget nyújt.

A Csongrád megyei Mártély körzetében rendezték meg a X. Szeged Kupa vándordíjas tájékoztatói versenyt, közel 3000 néző előtt. A nehéz, bokros, fedett terep nagy próba elé állította az indulókat. Az éjszakai versenyt a váciak nyerték nagy fölénnyel. Az IF. kategóriában szegedi, az IN. kategóriában kisteleki, az FN. kategóriában ugyancsak szegedi győzelmekről számolhatunk be. Különösen örvendetes az ifjúsági kategóriában elért helyezések. Eredmények:

FF. kategória (táv: 10 km, ell. pont: 9, 52 induló) 1. Moór Zoltán Váci Forte SC 2:37:20.

Csapatban: 1. Váci Forte SC (Nábelik—Moór) 5:47:20.

FN. kategória (táv: 10 km, e. p. 8, 11 induló) 1. Bodrogi Andrásné Bp-i Vegyszer SE 2:28:50.

Csapatban: 1. Szegedi VSE (Szabó—Csorja) 6:44:55.

IF. kategória (táv: 10 km, e. p. 9, 20 induló) 1. Tóth Sándor Szeged Déli M. gt. 2:00:30.

Csapatban: 1. Hmvhelyi Kossuth Zs. gimn. (Egető—Vince) 4:07:30.

IN. kategória (táv: 7,8 km, e. p. 9, 18 induló) 1. Gera Mária Kistelek 3:30:10.

Csapatban: 1. BEAC (Bózán—Szakács) 6:17:05.

A HATÁRON TÚL

A táborozás családi sport — állapítja meg a Német Camping Club egyik statisztikája. A 31 és 40 év közötti korosztály 97%-a házias és többségükben gyermekek is vannak. A 41 és 51 közöttiek 96%-a házias és 80%-uknak vannak gyermekeik, akik a táborozásokon és karavánutakon részt vesznek.

1966-ban emelkedett a hegy-mászó balesetek száma Svájcban. A nyilvántartásba vett 114 eset során 136-an vesztették életüket (1965-ben 102 baleset 115 áldozatot követelt). A 114 esetből 105 gyalogtúra, 9 pedig sítúra volt.

650 000 utánfutó lakókocsit tartanak nyilván Európában. Ezek többsége nyáron a szabadságidő alatt úton van. A lakókocsikkal táborozók nagy

gondot fordítanak utazási menetrendjük összeállítására, annak érdekében, hogy az amúgyis nagy városi és országúti forgalmat ne akadályozzák. Így lehetőség szerint a déli, majd délutáni csúcsforgalomban a nagyvárosokban és a hágókon nem közlekednek.

A kölni SPOGA kiállításán 27 ország 700 vállalata mutatja be október 22. és 24. között a sportolók számára készített termékeit. Kiállításra kerülnek a téli sportok, a vízisportok, a szabadéri és teremsportok és a campingezés felszerelése. Mindezeket a megfelelő ruházati cikkek kiállítása egészíti ki.

1968. február 6. és 20. között kerülnek lebonyolításra Grenobleban a 10. Téli Olimpiai Játékok. A várható nagy érdeklődésre való tekintettel Chamrousseban nyitva tartják a téli táborozásra is alkalmas „Plateforme Européenne de Caravanning de la Neige” táborlakókocsikkal táborozók nagy

Rézsikerek az O-Ringen versenyen

A vártnál is erősebb nemzetközi mezőny gyűlt össze Svédországban, a Wästern tot partján fekvő Motala kisvárosban a hagyományos O-Ringen tájékoztatói futóversenyre. A finnek, a csehszlóvdok, a svájciak teljes világotagott csapattal indultak, és rengeteg svéd klub is rajthoz állította márkás versenyzőit. 21 kategóriában mintegy 3000 tájékoztatói versenyző vett részt az ötnapos küzdelemben.

A magyar versenyzők legtöbbször az „elit kategóriában” indult. A férfiak csoportjában 110, a nők mezőnyében 80 induló volt. A férfiak 10, 8, 7, 8, 9 km-t, a nők 6, 5, 4, 5, 6 kilométert futottak az ötödik versenynapon. Csak azok eredményeit értékelték, akik végigfutották a teljes távot. A mezőny becsülése válik, hogy mind a férfiaknál, mind a nőknél 70—70 olyan versenyző akad, aki végig küzdötte az öt napot.

Monzspart Sarolta, a magyar bajnoknő érdekes és tanulságos magyarázatot adott arra, hogy a magyar versenyzők eredményei — jötként a férfiak — a vártnál szerényebbek. Monzspart önmagával sem elégedett, pedig a 9. helyen végzett és előtte csak svéd versenyzők érkeztek célba. Ez azt jelenti, hogy „Saci” a nemzetközi mezőnyben — a vendéglátók után — a legjobb volt. Monzspart az első napon a 10., a harmadik napon az 5. és az ötödik napon a 4. helyen végzett. Egy ízben Cser Borbálának is sikerült az első 10 közé verekednie magát: a második napon a 6. helyen végzett.

A férfi versenyzőket a balszerencse kísérte. Deseő László, a negyedik napon bukott és karcimac miatt fel kellett adnia a versenyt. Schönviszky György a második napon lábsérülés miatt nem tudott rajthoz állni és bár a további napokon már versenyzett, eredményeit nem tudták értékelni az összetett versenyben. Balogh Tamás szerepelt legjobban a magyar versenyzők közül, de ő is csak a befutó mezőny második felében tudott elhelyezkedni.

A férfiak versenyét a svéd Kalle Johanson nyerte, aki 1963-ban a Balaton Kupa győztese is volt. A nőknél a tavalyi világ-bajnoknő az ugyancsak svéd Ulla Lindkvist szerezte meg a győzelmet. A csapatversenyben is a svéd fiúk és lányok győztek, az élecsportban alig tudott egy-egy más nemzetiségű versenyző „befurakodni” a remek svédek közé.

Tájékoztatóban voltunk gyengék — magyarázza Monzspart. — Ez a magyar férfi és női versenyzőkre egyaránt vonatkozik. Cser Borbála, Hegedűs Ágnes, Turchányi Piroksa és jómagam fizikailag nem maradtunk el nagyon a legjobb svéd versenyzőktől sem, de tájékoztatólag nagy volt az északiai jólénye. A finomdomborzatú térképen mi sokkal nehezebben igazodtunk el, mint ők.

Komolyan vonja le a svédországi kirándulásból a tanulságot bajnoknőnk:

— Nagyon hasznos volt indulásunk az O-Ringen versenyen. Legálább láttuk, hogy miben vagyunk elmaradva, hol kell erősíteni, hogy előbbre lépünk az erős nemzetközi mezőnyben.

Vedres József

Víz alatti verseny a Wigry tóban

Kis társaságunknak hirtelen támadt az ötlete: menjünk a Mazuri tavakhoz, ahol víz alatti vadászerenyt rendez a Lengyel Természettudományi Szövetség, a P. T. T. K. Az ötlet nyomán filmszerűen peregni kezdtek az események. Interurbán Varsóba, érdeklődés a Lengyel Kultúrájánál, majd a frissen közzétűlt szigonyokkal helyet foglaltunk a Polonia expresszen.

Huszonhat órai utazás után érkezünk meg a 21,7 km² kiterjedésű Wigry tot partján fekvő Stary Folwarkba, a verseny színhelyére. Érkezésünkről nem tudtak, mégis barátián, nagy érdeklődéssel fogadott a tíz versenycsapatból álló búvártábor.

Meglepetéssel vettük tudomásul, hogy a vadászverseny helyett, három különböző versenyszámból álló összetett könnyűbúvár bajnokság résztvevői lettünk. Az érdekesnek ígérkező vetélkedő a következőkből állott: 1000 méteres vízfelszíni úszás, 2x75 méteres „vízből mentés”, valamint 200 méteres vízfelszíni alatti slalomverseny, ahol különböző feladatokat kellett végrehajtani, 5—15 méteres mélységben szabadtüdővel és légzőkészülékkel.

A háromnapos versenyen végül is a 7. helyen végzett, a Rompos Károly (V. SZ. M. Könnyűbúvár Csoport), Söphen László, Maróthy László (F. T. S. K. „Budapest” Vízalatti Kutatócsoport) búvárhármas.

Maróthy László

Vadászatra indulunk (Foto Maróthy László)

Körvasutat a Börzsönybe

Börzsönyi körvasút kiépítését javasolja a Szobi Járási Népi Ellenőrző Bizottság, amely legutóbb a járás személyszállítási helyzetét vizsgálta meg. Megállapították, hogy jelentős mértékben lehetne kiterjeszteni a személyforgalmat, ha igénybe vennék a Királyrétről a Nagyhideg-hegyre vezető — jelenleg nem használt — 3,5 km-es vonalszakaszt. A turisták így könnyebben közelíthetnék meg a hegycsúcsot, s azt a területet, amely a Mátra után a legalkalma-

sabb sízésre az országban. De lényegesen egyszerűbb lenne így Nagybörzsöny község, sőt — a meglévő erdei kisvasúttal, valamint összesen 2 km-es új pálya építésével — Kемence és Márianosztra megközelítése is. Minthogy Márianosztráról vezet vasútvonal Szobig, a hegyeken át megvalósítható a kisvasút körforgalma Kismarostól a városig.

Az ésszerű, turistáknak nagyon kedvező javaslatokat örömmel üdvözljük. Reméljük, az illetékesek is.

ÜDÜLŐTELEPPÉ FEJLŐDIK BÜKKSZENTKERESZT

Minden turista megszerette, aki egyszer is látta az ország egyik legmagasabban fekvő falvát, a bájos környékű Bükk-szentkeresztet. Most egyszerre több irányból is kezdeményezés történt, hogy vendégjárásra alkalmasabbá váljék a falu. A község lakói eddig hatvan szobát bocsátottak az idegenforgalom rendelkezésére. Körülbelül százhusz telket ad a község azoknak, akiké víkendházat kívánnak építeni itt. Több vállalat is üdülő építésére készül a festői környezetű tájon. A legnehezebb problémát, a falu ivóvízellátását „víz-társulat” szervezésével oldják meg.

Turistapihenő a Haramia-forrásnál

A Szekszárdi Spartacus Sportkör természetjáró szakosztálya turistapihenőt létesít a „Tolna megyei kis Svájc” egyik legszebb táján, a minősítő túrák országos útvonalába eső sötétvölgyi Haramia-forrásnál.

A szekszárdi turistafiatalok munkatúrát tartottak Berger Mihály szakosztály-

vezető irányításával, s fatörzsekben megkezdtek uzsonnázóasztalt és padok felállítását a lombsátor alatt. Megtisztították a forrás csermelyének eliszaposodott medrét és ágakból hidat is raktak föléje. Azt tervezik, hogy pihenőházat is emelnek a kirándulóhelyen.

TURISTAÚT TOLNÁBAN

50 kilométer hosszú turistaút jelölt meg fehér alapon kék sávval Szekszárdtól Mecseknádasdig a Tolna megyei Természetbarát Szakszövetség.

A kék jelzésű turistaút a szekszárdi vasútállomástól kiindulva a város központján át és Babits Mihály szülőháza előtt elhaladva vezet a Kerékhegyre, majd a mammutcsontokat rejtő Szarvas-szurdokon át az Éles-hegyhátra, továbbá az Óriáshegyre, majd a sötét-

TÚRA KÖZBEN

CSAKIS

ALKOHOLMENTES

gyümölcslevet

fogyasszon!

MAGYAR TÁJAK, MAGYAR LANTON

VISSZINTES: 2. Tóth Árpád egyik költeményéből idézünk (zárt betűk: O, T, E). 14. Ilyen ige is van (az első négyzet „GY”). 15. A „Háború és béke” egyik nőalakja. 16. Amerikai regényíró, az „Elfújta a szél” írója. 18. Bírósági ügyek. 19. Oda — németül. 20. Nem valódi. 21. Becézett Anna. 23. OBE. 24. Darabos égési termék. 26. Nem tud kijönni valami miatt. 28. Orosz férfinév. 29. Teljesen kinyílik, kivirágzik. 30. KV. 31. Selyemgyártásáról ismert francia város (az első négyzet „LY”). 32. Kicsinyítő. 33. Festmények (névelővel). 34. Ozmium vegyjele. 35. Becézett női név. 37. Egyik oldalunk (névelővel). 38. A régi „cs” betű. 39. Atlanti-óceáni szigetcsoport. 41. O — németül. 42. ... et moi (Géraldy). 43. SZ, N (az első négyzetbe kettős betűt írjunk). 45. A csófürat belső átmérője. 47. Község Vas megyében. 48. Az in-tarzia magyar neve. 50. Görög mondat királylány. 51. A máj váladéka. 52. Kisebb értéket eltulajdonít. 53. Az eurórium elem vegyjele. 54. CKA. 55. Olasz zenei jelzés: szélesen. 57. Halk hangon énekel. 59. Vicceket mondó. 61. Az olyan hangulat, érzés, amely határt, korlátot nem ismer.

FÜGGŐLEGES: 1. A vízszintes 2. sz. sor folytatása (zárt betűk: U, G, M, GY). 2. A hagyomány szerint ókori görög szobrász, Icarus apja. 3. Fülserdőn hangos és nyers. 4. LOC. 5. Finoman kikészített bór-

rök. 6. Svájci város a hasonló nevű tónál. 7. Lát betűt, keverve. 8. BO. 9. On vegyjele. 10. Az ipar egyik ága. 11. Nagymúltú újpesti sportegylet. 12. Szeget. 13. A ruha tartozéka. 17. Ingszerű ruhadarab az ókori Rómában. 21. Ingfa, amelyet nem kell vasalni. 22. Kapaszkodó, törtető, akarnok. 25. Ezüst vegyjele. 26. BI. 27. Női név. 29. Általában minden folyékony orvosság. 32. Szívós küzdelemmel elért, kiverekedett. 35. Salt... City (Utah állam fővárosa az USA-ban). 36. Amely időben. 38. Erőszakkal helyet szorít magának. 40. Mulat (névelővel). 42. Talpálaváló zeneszám. 44. Gyújtóbomb. 46. Kiejtett betű. 47. Kicsinyítő. 49. Becézett férfinév. 50. Kettő nem fér meg egy csárdában. 53. Két különböző igeikötő, vagy ő franciául. 56. Genitívus rövidítése. 57. EUD. 58. Fúrás közepé. 60. Vajon ő? 61. Mássalhangzó kiejtés szerint.

Beküldendő a vízszintes 2. és a függőleges 1. sz. sorok megfejtése. Határidő: szeptember 15.

Előző számunkban között keresztrejtvény megfejtése: Lenn az Alföld tengersík vidékén / Ott vagyok honn, ott az én világom. (Petőfi)

Könyvjutalmat nyertek:
Páli János Orosháza, Ond u. 5., Nagy Júlia Bp. XIII. Róbert K. krt. 62., Maucha Piroksa Székesfehérvár, Berényi út 11., Kozsup István Miskolc, I. Tóth utca 12., Kovács Barnabás Tótkomlós, Achim A. u. 5.

KÜLFÖLDI ÉS BELFÖLDI TÁRSASUTAZÁSHOZ

VEGYE IGÉNYBE

AUTÓBUSZAIT

Kirándulásokhoz,

bel- és külföldi

társasutazásokhoz autóbussz igényükkel

keressék fel

a MÁVAUT Szabolcs u. 17. sz. alatti

hivatalát.

Telefonon: 200-638, 200-413

készséggel állunk ügyfeleink rendelkezésére.

Olcsó, kényelmes; biztos.

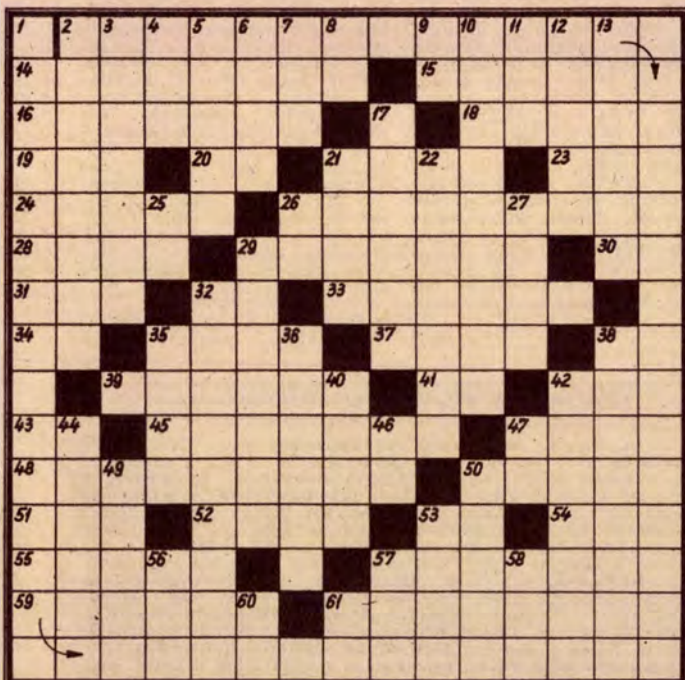
Találkozás a Szitnya csúcsán

A Mechanikai Laboratórium S. E. nyolc napos túrát szervezett a szlovák paradicsom, a Magas Tatra és az Alacsony Tatra legszebb túraútvonalaira, autóbusszal.

A sok szép élményt nyújtó kirándulás után, hazafelé jövet, különleges baráti fogadtatásban részesültünk a gyönyörű Pocsuvalói tavak melletti turistatáborban. Megismerkedtünk egy rendkívül fiatal, agilis sportvezetővel, a 69 éves Greguss Antallal, aki a Szitnya szakosztály elnöke. A selmecbányai sportársak elmondták, hogy társadalmi kezelésbe vették a Szitnya csúcsán levő patinás turistaházat, ahol mi is eltöltöttünk egy kellemes estét. Megmutatták a Téry-szikláról nyíló csodálatos kilátást, innen jó idő esetén Budapest fényeit is látni lehet. Vendéglátóink jóvoltából láthattuk azt a féltve őrzött régi tablót is, amely a szlovákiai vitorlázórepülés hőskorát örökíti meg, amikor még a Szitnya lejtőin próbálkoztak kezdetleges gépekkel a sportolók.

A Turista — az általuk is olvasott lap — hasábjain küldjük köszönetünket a baráti fogadtatásért.

Erényi Egon
szakosztályvezető

HÍREK

Keszthely egyik híres műemléke a Festetich György által 1797-ben alapított Georgleon épülete, amely a róla elnevezett utca 20. szám alatt található. Festetich György alapította Európa első mezőgazdasági főiskoláját, amely ebben a házban működött. Az épület sokáig a róla elnevezett utca szegényfoltja volt, hulló vakolatával, festetlen ablakaival. Ez évben a Helikoni Ünnepek 150 éves évfordulójára igen szépen rendbehozták az épületet. Fehér vakolatot kapott a fal, újrafestették az ablakok kereteit, a falon levő emléktábla betűit is olvashatók már. Most már csak az hiányzik, hogy a nagyműtű intézmény megmaradt emléktárgyaiból kis múzeum létesüljön a házban.

Eszperanto nyelvtanfolyamok indulnak szeptemberben a természetbarátok részére. Hetenként 2 órási foglalkoztatással, kezdő és középfokú szinten kezdődik az oktatás, amelyre jelentkezni lehet: Bp. Váci út 50. Hazafias Népfőntá, mindenkedden du. 18–20 óra között, vagy írásban: Bp. 62., postafiók 630.

Dunai nagytúrát tett meg a székszárdi úttörők egy csoportja augusztus elején. A kéthetes, több mint 300 km-es csónaktúra Győrben kezdődött, majd Komáromot, Visegrádot, Dunaújvárost, Paksot elhagyva, a gemenci erdőn keresztül, a Sió-csatornán érkeztek háza.

Tihany érdekessége a koravaskori földvár és az aljában látható tumulusok, vagyis koravaskori sírok. Az ott lakók törzsfőnökeit, előjáróit temették ezekbe a sírokba. A község terjeszkedésével az első házak már egész közel kerültek a dombokhoz. Az autóbussz végállomást nemrégiben kihelyezték a község végére és a kocskis fordulóhelyét a sírdombok között alakították ki, lefaragva egyes tumulusok oldalát. A Tihanyban járó turisták joggal kérdezhetik: nem lehetett volna másképpen megoldani a végállomás elhelyezését, mint csak ilyen módon?

Új vasútállomás a Bükkben. Az Eger–Putnok közötti vonalon, a Szalajka-völgy bejáratánál épült új vasútállomáson minden vonat megáll, így a turistáknak most már nem kell gyalog megtenni az utat Szilvásváradtól a völgyig.

A dörgicsei medencében három érdekes középkori templom romja található. A Dörgicse–Akali vasútállomásról kiinduló piros jelzés először az ún. alsódörgicsei templomromot érinti. A XII. századból származó érdekes egyiptomi templomkapukhoz hasonló tornyú templomrom körül ma érdekes ásatás folyik. A Veszprém megyei Múzeumok Igazgatóságá feljárta az egykori Alsódörgicse jobbágyfalu területét, kiássa az ott állott házak alapfalait. Némelyiket ezek közül konzerválják és velük együtt helyreállítják magát az egyszerű középkori templomot. A Balatonfelvidéken túrázóknak újabb érdekes látványt nyújt majd a helyreállított alsódörgicsei templomrom.

Vigyázat, viperaveszély! Fokozott óvatosságra intik az erdészek a Zemplén hegységbe kirándulókat, ahol az utóbbi időben elszaporodtak a viperák. Nagymillió, Kányahegy és Füzérkomlós bokros, sziklás részein eddig több mint 40 mérgekeskigyót pusztítottak el. A viperák elszaporodásának a száraz időjárás kedvezett.

A tapolcai medence közepén fekvő Szentgyörgyhegy egyik érdekessége a hegy déli oldalán álló ún. Tarányi–Lengyel présház. Barokk ízlésű homlokzatát szobrok díszítik, faragott kőrácsokkal ékes erkélyi támaszkodik homlokzatához, melyet ugyancsak faragott oszlopok tartanak. Az épület, tulajdonosának hanyagsága folytán végső pusztulás előtt áll. Megmentésére összefogott a hegymagasi termelőszövetkezet és az Országos Műemléki Felügyelőség. A Termelőszövetkezet megvásárolta az épületet és abban borozót rendez be, a Műemléki Felügyelőség pedig a műemléki kívánalmaknak megfelelően helyreállítja az egész épületet.

BARBÁROK!

Ragyogó időben túráztunk a Mátrában. Kellemes hétvégi programunkat nem is az időjárás, hanem embertársaink viselkedése felhőzte be.

Vörösmarty turistaház. A gondnok egy kérést intéz hozzánk: „Kérem, hogy a matracokat ne fúrják meg.” Csodálkozásunkra példákkel illusztrálta, hogy a nemrég beszerzett habzivacs matracból egyesek kiszaggatták a betétet. Mátraháza. A jól ismert kék doboz letépett ajtóval, székhimbálta bélyegzővel várt. Irány az Utasellátó, itt szeretnénk volna fűzetelinket lebélyegeztetni. A kiszolgáló azonban közölte: „Mi csak kiszolgálunk, bélyegzőnk nincs”. Az autóbussz forgalmi irodában pedig azzal tagadták meg kérésünket, hogy a bélyegzőt csak hivatalos célokra lehet igénybevenni.

Hármashatár erdészház. Sarkig nyitott kapu, elhagyatottság, piszkos mindenütt, a bélyegző fájából csak a szögek meredeztek ki.

Azért írtam meg tapasztalataimat, hogy mindenki fokozottabban ügyeljen a szándékos rongálókra, a hivatalos közegek pedig higgyék el a túrafűzetben levő bélyegzést egy turista sem fogja okirathamisítására felhasználni.

Szabó Béla
Jászberényi Vasas SC

SAKÁLOK, BÁJDALÁROK, MOTOROK

Ez mind található a mi szép, csöndes erdeinkben.

Túlzsák nélkül tisztelhetjük sakálként amaz erdei látogatókat, akik, bár anatómiailag pszichikailag emberek, hangjukat illetően sokszor mégis „állatiak”. Ezek valami téves nézetből eredőleg úgy vélik, hogy túl kell harsogniok az erdők minden lakóját, a tücsköt, ha cirpel, a kányát, ha károg, a békát, ha ung, az őzet, ha sivít s a vaddisznót, ha rőfög. A szél fuvaltatja, patak-nak zúgását, eső kopogását, pacsirta énekét.

Fényképet is szívesen készítünk volna arról az iskoláról például, amelynek minden tagja — nevelőjük látható meglepedésére — különböző hangerevvel, hangmagasságban s szövegével üvöltözött egy halk búkki völgyben, de annyian voltak, hogy elaprózódtak volna a képen. Meg aztán az ordobást illetően korkülönbőség amúgy sincs. A dedős gyerek éppúgy megereszti vékony hangját, mint az anyagbeszerző-bájdalár a maga torkát, a gitáros ifjú csakúgy, mint Zsuzsika néni, aki egyébként csak pihent képes. Turistaház közelsége, netán sör, vagy spriccer egy oktávval emeli a kotát. Amiképp mindenki Carusónak hiszi magát a fürdőszobában, akképp véli magát világrádióának a tölgyfák alatt az, aki már nem bír önnön szívével, magamutogatásával.

Es ha még csak „direkt”, azaz rádióműszóval „egyenest” hang repezgetné az erdő! Ha még csak Petike állna föl a sziklára s jelezné: „Itt vagyó-o-o-ok!” Ha még csak Évike sikoltozna apunak-anyunak, Petinek: fogj meg; ha még csak egy-egy felnőttebb Zudárd énekelne kettesben értelmes beat-dalokat, akkor hagyj! De a csend hónapban hirtelen előkerülnek a zsebbel s táskabeli rádiók és jobbról Szepesi kádtja világgá a gó-ó-ó-ó-ó, balról egy pozsonyi együttes énekel angolul, a patak partján friss hírek zúgnak s már érkezik a kanyarban a szakállas Rudi is a világegyetel. Micsoda megnyugtató csend a Pilsnyeregben!

Végül aztán mindebbe belebőül, belebrüg, beledörög éles sikantások kíséretében a motorbicikli; ketten ülnek rajta s parancsolják: félre az útból! Kékes búzzel, nehezen egyensúlyozva magát a gyalogúton, csörtet végig a fülemülék házaján. Mert már csak ő hiányzott.

(szv)

Megrendüléssel vettük a hírt, hogy a Nemzetközi Duna-túra csehszlovákiai szakaszán tragikus szerencsétlenség áldozata lett Tamási Zsolt 13 éves iskolai tanuló, a váci úttörőcsapat tagja.

A gyermek szüivel vett részt a túrán s fürdés közben vízbe fulladt.

A szülők mély gyászában osztozik a Duna-túra minden résztvevője, rendezője és az egész magyar természetbarát tábor.

Csak a jóakaraton múlik

Egyik júliusi vasárnapon, a kerületi csillagtúra résztvevői szakadó esőben indultak el kitűzött céljuk, Nadap felé. Viharkabátok ide, sátorlapok oda, bizony bőrigen ázva érkezett meg mindenki a faluba. Különbösen rosszul járt az a tizenegyes gyerek, akik az anyai íntelmek dacára „otthon felejtették” esővédőjüket. Sebal, mondták, majd a turistaházban megszálltunk. A turistaház zordon öre azonban nem engedte be az azot gyerekeket a helyiségebe, mondván, hogy ott az egyik vidéki iskola tanulói tanyáznak. „Igaz, hogy most éppen Székesfehérvárott vannak kirándulni, de hát akkor sem lehet bemenni...”

Egy régi közmondás szerint: Ahol legnagyobb a baj, ott van legközelebb a segítség. Most is így történt. A közelben lakó iskolaigazgató mtu-után meghallotta elkeseredett kifakadásainkat, kinyitatta előtünk az iskolatermet. Fedél alatt a társaság hangulata is megjavult, megszáradtak és átmelegedünk attól az emberi magatartástól, amit Szilaj János, a kultúrőthön és az iskola igazgatója tanúsított.

Mátéffy Péterné

A PANASZOS LEVÉL NYOMÁN

A Turista júniusi számában bíráló közlemény jelent meg gánt-kápolnapusztai turistaházunkról. Sajnálattal vettük tudomásul, hogy a túra résztvevőinek kellemetlen tapasztalatai voltak, és közöljük, hogy a gondnokot utasítottuk a betört ablak megcsináltatására.

A szállásdíjat rendelet szabályozza és ettől eltérni hivatalunknak nem áll módjában.

A jövőben az igényesebb turisták részére a móri, vagy bodajki turistaszállásokat ajánljuk, amelyek — ugyanazon árért — több kényelmet, komfortot nyújtanak.

Gonda Istvánné
a Fejér megyei Idegenforgalmi Hivatal vezetője

Címlapunk: A Dunatúrán (Zimmermann felv.)

A Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik Turista havonta. Szerkesztő a szerkesztő bizottság. A szerkesztés felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség Budapest, V. Váci utca 62., fsz. 9. Telefon: 186-938/10. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI. Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3.— Ft. Előfizetési ára egész évre 32.— Ft. félre 16.— Ft. Terjesztő a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlapiródnál, Budapest, V. József Nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bármely postahivatalban. Csekkzármáslap: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjesztő a Kultúra Könyv és Hírlap Kézikereskedelmi Vállalat. Budapest, I. Fő u. 32. és a Kultúra külföldi képviselőlet. Index: 25 814. A beklüdtött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrizük meg és nem küldjük vissza.

67.1115 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

I. Nemzeti Rallye a Papszigeten

Festői környezet, telt ház az I. Nemzeti Rallyen a Szentendre melletti Papszigeten. Dr. Marton János, a campingklub titkára elmondta, hogy erre az eseményre közel háromszáz hazai turista adott egymásnak találkozót.

Örvendetes — noha a találkozó nemzeti jelleggel indult — népes nemzetközi

mezőny gyűlt egybe. Különösen szép számmal jöttek el mindkét Németországból. Franciák, angolok, lengyelek között, legtöbben a cseh vendégek voltak.

Augusztus nyolcadikán, ünnepség keretében került sor a megnyitásra. Utána a külföldi és hazai vendégek színes programok keretében ismerkedhettek meg a

Duna-kanyar nevezetességeivel. Naponta autóbuszok vitték a fővárosba a vendégeket, akik megismerhették mai hazánkat, annak szépségeit, és népünk alkotómunkáját.

A papszigeti Nemzeti Rallyet hírverésnek is szánták, elsősorban a hazai autós turisták körében. A külföldi vendégek közül talán töb-

ben felfedezték a magyar campingeket mint a hazaiak, akikkel még meg kell ismertetni ennek kulturális és egészségügyi értékeit.

Az egyhetes eseménydús program jól szolgált az azt a célt, amit a szervezők kitűztek. A papszigeti Nemzeti Rallye egy lépéssel előbbre vitte a magyar campingezés népszerűsítését.

Emléktábla a Normafánál

Hét évvel ezelőtt tűzte ki célul a Művész Természetbarátok Egyesülete, hogy a villámcsapásoktól elpusztult Normafa helyén egy másik bükkfát ültet, és a fa emlékét maradó, művészi módon megörökíti. A tervet meg is valósították, s a kis fa azóta megnőtt, megerősödött, méltó utóda lesz a régi Normafának.

Érdekes megemlíteni, miért a budapesti művészek kezdeményezték e kedvelt kirándulójel híres pontjának megörökítését. A magyarázat egyben a Normafa hiteles története is.

A sok mende-mondával szemben a fa a Norma operáról kapta nevét.

Nyári Pál a Nemzeti Színház egykori intendánsa a fa alatt adta át ugyanis a közönség ajándékát Schoedelnek: a Norma-ária legkiválóbb magyar megszólaltatójának. (A Turisták Lapja 1943. évfolyam 10. számában rábukkantunk Pataki Istvánnak, a Nemzeti Színház akkori híres művészeinek nyilatkozatára: „— A kirándulók között volt Vörösmarty Mihály is, aki a nem mindennapi esemény hatása alatt, nyomban elnevezte a fát Normafának.” Szerk.) Azóta a Nemzeti Színház prózai és énekes művészei még sokszor tartották itt szünnapi vigasságukat, melyek később népün-

nepélyekké kerekedtek. Ezek voltak az első színész- és közönségtalálkozók.

Mint dr. Szabó Endre, a Művész Sportkör Természetbarát Szakosztály részéről közölte, a Normafánál már áll a szép új vörös márvány emléktábla, amelyet szeptember 24-én vasárnap délelőtt 10 órakor műsorral egybekötött ünnepség keretében leplez le a Művész és az Opera Sportkör. Foglalkoznak egyébként azzal a gondolattal, hogy a régi hagyományokat felelevenítve, minden évben ismét megrendezik a Normafa-ünnepségeket, a természetbarát művészek nagy találkozóját.

A Krim egyik üdülotelepe
Szimeiznél

Leningrád 300 hídja közül egy a Néván

LENINGRÁDTÓL

A Szovjetunió, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója tiszteletére ismét szélesre tárta kapuit: hívja és várja Európa, az egész világ turistáit. Az idegenforgalom hihetetlen méreteket öltött ezen a nyáron.

Leningrád műemlékeit, a gyönyörű palotákat, a díszkerteket, a Néva-parti sétákat a Fehér Éjszakák teszik feledhetlenné. Moszkva gigantikus méreteivel, épülő lakónegyedeivel, a Kreml muzeális értékeivel kápráztatja el az utazót. A szovjet Kelet pedig olyan egzotikus érdekességet rejt magában, amelyet nem megnézni megbocsáthatatlan hiba. Grúzia, Krim, Azerbajdzsán vadregényes tájai az élmények sokaságát ajándékozzák a turistáknak. Képriportunk — a teljesség igénye nélkül — szeretne izelítőt adni az utazni vágyóknak.

GRÚZIAIG

A kirándulók szívesen keresik fel
Grúziában a barlang-labirintust

A moszkvai Kreml híres
hagymatornyai

Baku. Turisták szebbet nem is
kívánhatnak: hegy, tenger,
dús erdők...

Turista

UTAZÁS
CAMPING
KIRÁNDULÁS

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1967. OKTÓBER
XIII. ÉVFOLYAM 10. SZÁM
ÁRA 3 FT

A KÉKESEN,

Gyöngyösről, de már Budapestről is, egyenes vonalban, társasgépkocsi visz fel a Mátrába, Mátrafüredtől kezdve, a hajdani Bene-pusztától, már sűrűsödő fák, sőt fenyők között. A homlokot, tüdőt, szívet megcsapja a hegyek üdítő levegője. A magasság, az emelkedés nemcsak fiziológiai élmény, lelki öröm is. A hegyek jellemfaragók. Fut az autóbusz, fut velünk, föl a kis ország legmagasabb csúcsára. Még az is, aki járt már ezen a vidéken, s ivott egy korty hideg forrásvizet a Kékes tetején, izgalommal indul újra a hegytetőnek. Elillan a por, a szürkeséget felváltja a szemápoló zöld szín, a tikkasztó napfényt háttérbe szorítja a hegyek szabad, szép, könnyű és édes légköre. Jó fölmenni a Kékesre, pedig Mátraháza is már kedves és marasztaló vidék. A Nagypatak völgye kettéosztja a Mátra félszáz kilométernyi főgerincét, nyugati részén a Galyatetővel, keleten a Kékessel. Köztük kanyarog a nyereg a még mindig szélesítésre váró autópálya.

Szemmel is látható, hogy a Kékes a Mátra csúcsa, magassága meghaladja Galyatető magasságát. Mátraházán át kell szállni a Kékesre menő társasgépkocsira, de van olyan is, amely közvetlenül Pestről, átszállás nélkül kúszik fel az ország tetejére. Mindenki végtelenül boldog volna, ha Mávaut-buszaink ezen a vonalon modernebbek, kényelmesebbek, szebbek volnának. A Mátra emelkedő idegenforgalma megérdemli a legnagyobb figyelmet és gondosságot. Ezen a téren sok pótolni és építeni való akad. Ilyen tüstént a mátraházi Mávaut-eszpresszó és „étterem”, melyről már annyi panaszlevél íródott a napilapokban. Hamupipóke ma a Mátra a Balatonhoz képest, pedig a hazai üdülő- és turista-forgalomra is illik gondolni, nemcsak a külföldi látogatókra. Nekünk a Mátra a legnagyobb hegységünk, így hát mindazt, amit a hegység nyújt egy ország lakosainak egészségügyi és turisztikai téren — erdőgazdálkodásról és téli sportról nem is szólva — elsősorban a Mátrától kell igényelnünk és megkapnunk.

A rövid út Mátraházáról a Kékes-tetőre két oldalon kínálja az építkezési telkeket szanatóriumok, szállodák, villák számára. Ma még jóformán házüres ez a szép, pormentes, gyönyörű kilátásokat biztosító táj. A két csúcú tömör orom Magyarország legmagasabb pontja, országtető. A nyugati kúpon egy sziklára mázolták az adatot: Kékestető 1015 méter. A hegytető tornyai televízióképeit közvetítik és meteorológiai adatokat szolgáltatnak. Itt törtek ki azok a látatömegek, amelyek elborították egykor a Mátrát, tűzhányó korszakában. A tető szakadékos, sziklás, árnyas, mohalepte északi oldala hirtelen lejt a Tarna völgyébe, az Alföld felé azonban méltóságteljes lassúsággal ereszkednek alá a párhuzamosan futó mellékgerincek. A délnek forduló egykori patakok hatalmas völgyeket vájtak ki maguknak a láva-burrokba, fésűszerűen vonulnak lefelé az alacsonyodó hegyhátak, sűrű erdőkkel, málnabokrokkal, egy-egy fiatal

MAGYARORSZÁG TETEJÉN

fenyvesel takarózva. A Kékes boltozatos tetejét hideg kék színben csillanó zárt bükkös veszi körül, óriás, szálas, folyvást zúgó, sűrűn egymás mellett álló fák. Balszamos a levegő, könnyűléptű a séta a páfrányos ösvényeken. Ma mindössze egy szanatórium áll itt, példát idézve a hiányzó többi szanatóriumnak. Pajzsmirigyeseket, kimerülteket, műtét utáni betegeket ápolnak a Kékesen. Van két kis épülete a sportolóknak is. A látogatók ellátására azonban csak a Mávaut pöttöm eszpresszója áll rendelkezésre; szálloda, vendéglő, civil kilátótorony sehol.

Pedig micsoda kilátás nyílik itt bármely oldalra. Lelátni innen az egész országra, le az Alföld végtelen síkjára. A földrajz-tanárok nyilván elmagyarázzák kiránduló diákjaiknak, hogy fenn vannak az ország csúcsán, irodalmunk azonban nem igen tudatosítja ezt velünk. Az irodalom, elsősorban legbensőségesebb válfaja, a líra, nem látogatja Kékes-tetőt. A Kékes nem szerepel irodalmunkban, ahogyan országcsúcsok szerepelni szoktak egy nemzet költészetében.

A földtörténet őskorában millió éven át tenger terült el az Alföldön, az mosta a Mátra lábát, a Kékes kimagaslott ebből a vízből, s a víz itt maradt meg a legtöbbit. A vulkánok tengervízből törtek elő s borították el a buja növényzetet a Mátra alján. Így keletkezett itt a barnaszén és a lignit, réz és ólom, de arany és ezüst is. A Kékes tetejére felnyomul a Mátra-vidék iparának, a bányászatnak számos jele, kémény és füst, vasút és teherautók karavánja. Kénes, szénsavas gázok ma is szivárognak a föld mélyéből, a vulkánok utójelenségei, átjárják a talajvizet s kibuggyantják a földből a kénhidrogénes ásványvizet. Ilyen elsősorban a parádi víz, ez a kénes szagú, egész magyar világ szerzte, de Európában is ismert ásványvíz. Aki letekint a Kékesről, a festői völgy mélyén ott láthatja a Parádi forrását fedő pagodaszerű barna épületet, a sasvári kastély közelében. Nem messze attól terül el a régi üvegyár, melyet II. Rákóczi Ferenc fejedelem indított termelő útjára, a parádi víz palackjait készítik itt, de újabban korszerűsítették a gyárat s ma mindenfajta használati üvegcsikket és dísz tárgyakat is állítanak elő. Sasváron túl a kiszélesedő völgyben, mint zöld párnán fekvő ékkő, fenyők és platánok közt ragyog Parád-fürdő, a régi magyar fürdők egyik jellegzetes példája. Gyógyvizét gyomor-bajosok, lábadozók használják sikerrel.

A zöld szín megannyi árnyalata s a kék derűs változatai simogatják a szemünket Kékestetőn. Jó napot fogtunk ki, napsütésben a legszebb a Mátra, mesebeli gyönyörűség a leveles fák közt járkalni, s ünnepies érzés a napsugárba karoló fenyők alatt gombát és szamócát keresni, vagy harangvirágot gyűjteni. Roppant csend árad minden oldalról. Csend és nyugalom a Kékes. Az ember elterül a földön s fenyőágak közül nézi a még nagyobb csendet és nyugalmat maga fölött, az égbelit.

Szalatnai Rezső

Parád község látképe

Az 50. évforduló ünnepségén

Küldöttségünk tovább erősítette a baráti kapcsolatokat

Nagy örömmel töltött el az a megtiszteltetés, amely lehetővé tette, hogy a Magyar Természettudományi Szövetség egyik küldöttségként részt vegyék a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségek egy meghatározott szakaszán, tanúja lehessenek az ottani eseményeknek, melyekre most oly sok reménnyel és szeretettel figyelnek fel az emberek százmillió tömegei.

A Szovjetunió Központi Turista Tanácsa meghívására a Magyar Természettudományi Szövetség két tagú delegációja, Bogdán István elvtárs és én utaztunk el Moszkvába és Leningrádba. Ugyancsak részt vett a SZOT két tagú delegációja is. A Moszkvában most rendezett Spartakiádra utazott küldöttség, Egri elvtársal az élen, szintén együtt utazott velünk a repülőgépen.

Most először voltam a seremetyovói repülőtéren, amely még sokkal szebb, modernebb, mint a vnukovói. Míg a szállodába értünk, szemünkbe ötlött az a rengeteg új épület és folyamatosan levő építkezés, amely legutóbbi ottlétünk óta létesült, illetve indult meg.

Megnéztük Moszkvában a nevezetességeket, a Kreml-t, a fegyvertárat stb. Ellátogattunk a mauzóleumba és leróttuk kegyeletünket Lenin elvtárs koporsója előtt. Megnéztük a Kreml falában a mauzóleum mögött levő sírokat, megálltunk egy pillanatra Komarov elvtársnak, a szerencsétlenül járt úrhajósnak, az emberiség nagy halottjának sírja előtt.

A Rossia Szálló, amelyben laktunk, külön látványosság. Gyönyörű, modern, luxus kiviteli szobák, a fürdőszobákban, a fürdőkádakon friss szalag: „Dezinficiálva.” A szálló 6000 személyre készült, saját mozáival, a konyhából mozgólépcső vezet az étterembe. Ma még csak 1500 embert lát el, a szálló nagyrésze még nincs befejezve, de már üzemel.

Este hálókocsiban indultunk el Leningrádba, az ünnepségek központjába.

Leningrádot mindannyiszor megcsodálom, ahányszor alkalmam van ott lenni. Most a „fehér éjszakák” végefelé érkezünk, már nem volt világos éjszaka, de éjjel 12 óraker még nem kellett lámpát gyújtani.

Városnézés és a szükséges ismerkedések után megkezdtük programunkat. Ebben szerepelt egy ünnepség a Szmolnij-ban. A Szmolnij-t egykorú ruhákba öltözött vörösgárdisták — a nagy melegben prémkucsmában, matrózok tölténytárral a mellükön, díszgyenruhás gárdisták, veteránok, akik az 1917-es forradalomban résztvettek — őrizték.

Az ünnepi beszédet Konyev marsall tartotta, majd felszólt a Nem-

Leningrád. Kí-látás a Névára és a Téli Palotára, a Vasziliszaklj sziget felől

zetközi Ifjúsági Világszövetség, a Komszomol, a Leningrádi Pártbizottság és Szakszervezeti Tanács képviselője, továbbá egy öreg elvtársnő, Lenin egykori harcostársa, aki a Téli Palota ostromában részt vett. Ezután felvonultak 120 ország fiatal küldöttei, hinduk, négerok, angolok, a világ minden tájáról jött fiatalok. Majd egy páncélcsovi elhozta a Hősök Temetőjéből a lángot és ott meggyújtották a tüzet.

A legmegrabzóbb és legszebb élmény a Hősök Temetőjében este lezajlott ünnepség volt. Díszgyenruhás gárdisták fáklyái között vonult az ünneplő tömeg a reflektoroktól kivilágított temetőbe, ahol a második világháborúban meghalt több mint 600 000 áldozat fekszik. Leeresztett zászlókkal, némán vitték a koszorúkat, a virágokat, a zene közben gyászindulókat játszott, majd a hangszóró közben 1942-es rádiójelentést olvasott be. Könnyes szemekkel, meghatva mentünk mi is és róttuk le kegyeletünket sokszázezer halott sírjánál, akik a népek szabadságáért adták életüket.

Ünnepségen vettünk részt Petrodvorec-ben, I. Péter cár egykori nyaraló kastélyában, amelyet versailles-i mintára építtettek. Aranyozott szobrok, rengeteg szökőkút díszíti a gyönyörű parkot, amely a Balti-öbölben terül el. Játékos ötleteket valósítottak meg a park alkotásánál. Pl. a szerelmesek padjára, ha leülnek, a mögöttük és fölöttük levő fáról indul meg a szökőkút és áztatja meg az „áldozatokat”, majd amikor el akarunk futni, akkor a pad előtti kavicsos részből tör elő a szökőkút. Egy kis pavilon tetőzetéről köröskörül valóságos zápor zúdul le. Egy kis házból nézve szórakozott a cár, amikor az udvarhölgyek és udvaroncok e tréfák áldozatául estek. Ma temérek látogató élvezi a gyönyörű parkot, és talál üdülést a festői környezetben. A németek a háború alatt ezt a vidéket elfoglalták és teljesen lerombolták. Azóta építették újjá. Itt is ünnepségek voltak. Felvonult a sok

külföldi delegáció. Népi táncokat mutattak be, majd beszédek hangzottak el.

Részt vettünk a flotta napján a Balti-flotta felvonulásán. A cirkáló, rakétavető hajók, tengeralattjárók feljöttek a Névára (a Néva torkolata csak néhány km-re van Leningrádtól) és ott horgonyoztak a városban. A vezető tengernagy megszemlélte a hajókat, köszöntötte az ünneplőket.

Abban a tudatban távoztunk az ünnepségről, hogy a szovjet haderő és flotta örökdió a népek békéje felett és jó érzés volt látni azt a legyőzhetetlen erőt, amelyet a szovjet haderő képvisel.

Részt vettünk egy nagygyűlésen a Téli Palota előtt, majd sajtófogadáson, amelyen a legnagyobb szovjet lapok tudósítói vettek részt.

Leningrádi búcsúnkat gyönyörű hajón tartottuk, amely a Balti tengerre vitt ki bennünket. A hajón a külföldi delegációk, a szovjet tagállamok turista tanácsainak elnökei és a Központi Turista Tanács vezetői vettek részt az ünnepségen, valamint a leningrádi Szakszervezeti Tanács titkára. Sok beszéd hangzott el. Mi is felszóltunk és úgy véljük, sikerült tovább erősíteni a népek barátságát, szilárdítani a jó viszonyt a Szovjetunió és a baráti államok turistái között, amely eddig is megvolt.

Nagy kitüntetésben is részesültünk. A lenini Komszomol Központi Bizottsága, a Szovjet Honvédelmi Sport-szövetség Központi Bizottsága és a Központi Turista Tanács által erre az ünnepségre alapított emlékéremmel tüntették ki delegációnk tagjait. A kitüntetésről szóló igazolást Konyev marsall írta alá.

Ez az út felejthetetlen volt és mindig büszkén, boldogan fogok visszagondolni az ott töltött napokra. Szeretettel és hálával a szovjet népi iránt, amely munkájával és fegyverével őrzi a békét és építi az emberiség szebb, boldogabb jövőjét.

Miklós János

AZ AZTEKOK FÖLDJÉN

— KIRÁNDULÁS
A POPOCATEPETLRE —

A Popocatepetl és az Ixtacchuatl. Előtérben a mexikói egyetem

Cigarettafüst, saját főzésű feketekávé, narancs, banán és élénk hangulat jellemezte azt a rögtönzött beszélgetést, melyet a Centro egyik szobájában folytattunk a magyar szakvezetőkkel és orvosokkal. A NOB emlékeztető döntése óta három év telt el, s az előolimpiai versenyek befejezése után, tapasztalataink birtokában, összegezhetjük a tényeket, vagyis választ adhatunk a nagy kérdésre: lehet-e olimpia Mexikóban?

Mennyivel másképp látjuk most a kérdést, mint azelőtt! Azt hiszem, sok sportszakembernek, újságíróknak és orvosoknak kell most revidálnia véleményét. Mert emlékezzünk csak vissza, mennyi felület, elhamarkodott és megfontolatlan kijelentés hangzott el eleinte. A „magaslati” hírdömping nagyobbik része légből kapottnak bizonyult, a tömegpszichózis hatására keletkezett. És milyen különösen hangzottak akkor a már idézett olasz professzor patetikus szavai:

„Az ember le tudja győzni a természetet!” Lassan meghódítjuk a világot — mondta —, felkutatójuk a mélytengerek világát és megmásszuk a legmagasabb hegycsúcsokat. Miért félénk tehát Mexikótól? A sportolók legyenek pionírok, hiszen az átlagnál jóval edzettebb emberek.

Igaza volt az öreg professzornak. Íme, már az előkészületek is mennyi eredményt produkáltak. De mégis csak itt, a helyszínen ismertük meg igazán, milyen a sajátos mexikói klí-

ma. A világon több mint 60 millió ember él 2000 méternél magasabb hegyekben. De csak a bolíviai és tibeti fennsík hasonlítható a mexikóihoz. Azok is csak fekvésükben!

A térképen láttuk, hogy a mexikói fennsíkban a Sierra Madre nyugványai voltaképpen völgyet formálnak. Leolvashattuk, hogy Mexico-City a nyugati féltéke 99. hosszúsági és az északi féltéke 19. szélességi fokán fekszik, szóval közel az Egyenlítőhöz. De nem gondolkodtunk el azon, hogy mit is jelent ez. Csak itt, Mexikóban adtunk magunknak számot arról, hogy ez a szélességi fok Kuba déli részének, illetve Szudán, Bombay és Honolulu magasságának felel meg. Ennek ellenére Mexikó éghajlata nem trópusi. Legfeljebb csak lent, a tengerparton. Fent, a fővárosban mérsékelt az éghajlat. Ám, hogy tökéletesen felfogjuk ezt a sajátos klímát, a Popocatepetlre kellett felmászunk.

Szép, napfényes reggelen indultunk a híres tűzhányó-óriás felé. Szerencsénk volt, mert alighogy elhagytuk a fővárost, a reggeli párából élénk bukkant egy havas hegycsúcs.

— A Popocatepetl! — üdvözöltük vidáman, de Dósa Tibor, külkereskedelmi kirendeltségünk vezetője leintett:

— Az ott az Ixtacchuatl. A Popo még távolabb van.

Percek múlva, amikor a pára még jobban felszállt, valóban egy újabb, még magasabb csúcsot vettünk észre. A két hegység fehér hó-

LÁTOGASSÁK A MÚZEUMOKAT

1967. október
V. múzeumi hónap

Az ország minden múzeumában érdekes kiállítások, előadások, tárlatvezetések és rendezvények.

sapkája vakítóan csillogott a reggeli napfényben.

— Ikerhavasok — mondta valaki, de Dósai ismét kiigazította:

— Innen még nem látható, de a közelben van még az Orizaba is! Tehát szerelmi háromszögről van szó. És nézzétek csak, az Ixtaccihuatl sziluettje olyan, mint egy fekvő nőalak. Igaz? A Popo meg mint egy gögös férfi áll mellette. A három hegynek egyébként kedves története van. Elmeséljem?

— Halljuk!

— A Popocatepetl és az Ixtaccihuatl házasok voltak. Az asszony kikapós menyecske volt, és összebarátkozott az Orizabával. Amikor a rászédett férj megtudta, éktelen haragra gerjedt. Isteni hatalmával élve, megátkozta őket:

„Váljatok kővé”. És rögtön meg is fogant az átok. Az asszonnak még volt annyi ideje, hogy bűnbánóan visszafeküdjön a férje mellé, s ezután mindhárom kővé meredtek... Igen, igen az engesztelhetetlen férjet is elérte a végzet. Azóta így élnek, egymás mellett, nagy békességben...

Az ősi indián mese utolsó szavai már Amecameca falu piacán hangzottak el, ahol fazekasok, tortilla sütők (kukoricalepény), bazárok és pulqueriák (pálinkamérés) színes látványa tűnt a szemünk elé. Átrobogtunk még egy nyomorúságos, nevesincs falun, s máris a hegység oldalában kigyózó szerpentin-úton kapaszkodtunk felfelé. 3000 méter magasságban elértük a híres nyergeket, ahol valamikor Cortés serege haladt keresztül. Néhány felvételt készítettünk a csodálatos tájról. Innen már kitűnően

lehetett látni a „házaspárt”, sőt, végre a „házibarátot”, az Orizabát is megpillantottuk.

Az autót 4200 méterig vezet fel. Itt kezdődik a hóhatár, innen már csak gyalogosan lehet továbbjutni. Ehhez bizony nem volt kedvünk, inkább elővettük a tízórait.

Rettenetesen szomjasak voltunk és erős légszomj kínozott mindnyájunkat. Gyengeségünket leküzdve, csodálkozva néztünk körül. Kellemesen sütött a nap, mindenütt dús volt a növényzet, a kárcsú, élénkzöld fenyők mintha csak odahaza, a Mátrában nőnének...

— De hiszen ez képtelenség! — kiáltott fel valaki. — Ilyen klíma az Alpokban vagy a Kárpátokban elképzelhetetlen! Ott 2000 méter felett már ritkul a növényzet és egyre alacsonyabbak a fák. 4000 méter felett pedig már az örök hó birodalma található.

Nos tehát, ezen a kiránduláson értettük meg igazán, hogy ezt a klímát nem szabad összetéveszteni semmivel. Ez nem 2300 méter általában, hanem mexikói 2300 méter.

Az elmondottak akár a NOB-döntés „védelmében” is elhangozhattak volna. De ezek a tények, a végre megszerzett tapasztalatok, és nem kétséges, hogy megnyugtató hatással vannak ránk.

— Tehát a mexikói éghajlat alkalmas az olimpia megrendezésére, de szakavatottabb munkát kíván mint Tokió, Róma vagy Melbourne éghajlata?

— Úgy van.

Terényi Imre

(Részlet a szerző „Olimpia az Aztékok földjén” c. könyvéből)

A csúcs alatti, 4200 méterig autót vezet a Popocatepetlre. A krátert csak gyalogosan lehet megközelíteni

Öreg spanyol kolostor a Popocatepetl lábánál

A Popocatepetl és az Ixtaccihuatl nyergéből látta meg először Hernán Cortés az ősi mexikói fővárost, Tenochtitlánt

A Popocatepetl és az Ixtaccihuatl Mexico-City főteréről nézve. Előtérben az Elnöki Palota

Lovas turisták az Őrségi dombon

Az Őrség felé útba esik Ják, legszebb román stílusú műemlékünkkel

Fatalpakon álló százéves parasztház

porgó ősi falvakat összekötő országutak lejtőkön és kapaszkodókon himbálóznak le s föl, dombhátak lapos tetején futnak egy darabig, aztán aláereszkednek a völgyek aljába, hogy átszelve a tétován kanyargó patakat, ismét a halomsorok gerincén kigyózzanak tovább. Minden útforduló más és más képet villant föl, s egyik derűsebb, gyönyörködtetőbb a másiknál. Fenyvesek fekete foltjai váltakoznak harsányzöld rétekekkel, szántók keskeny sávjai selymes fűvű legelőkkel. Vadvirágillattal és tömjénes gyantaszaggal teli a levegő, s a dombhajlatokon legelésző vörösbarna tehének méla kolompaszavából havasalji hangulat árad, a magashegységek sziklafüves gyeptérségének a levegője.

Magyarország nyugati, délnyugati szegélyén, az osztrák és a jugoszláv határ mentén, több jellegzetes kistáj követi egymást; az Őrség, Hetés és Göcsej a legnevezetesebbek közülük. Különleges érdekességű, folyóformálta dombvidék ez az országszeglet. A Keleti-Alpokból lefutó gyors vizek széles kavicsatakart terítettek itt széjjel a lágy, tengeri eredetű agyagra, s ezt az eredetileg fennsíkszerű

Az Őrség apró falvai a Zala folyó forrásvidékén és a Kerka folyócska középső völgyszakaszán helyezkednek el a domboldalakon. A völgytalpak nehezen járható vízenyős talaja településre nem alkalmas, ezért ülnék az Őrségi falucskák a vízmosásos árkokkal barázdált hátak szilárdabb kavicsrétegein. Alattuk, az agyagos, süppedékes völgyfenéken, a zöld legharsányabb árnyalataiban pompázó rétek

AZ ŐRSÉG

kavicsmezőt különálló dombbóká, hátakká szeldelteszabdalta a sűrű patak-hálózat. A kavicsréteg alól termérek forrás buggyan elő a domboldalakon; mély árkot vájnak a lehántott takaró alatti pannon agyagba, s a lejtő falát szabdalva futnak alá a völgyfenéken folydogáló patakocskákba. „A dombok alján hűs víz csordogál” — rögzíti a képet szinte földrajzi szakszerűséggel a vasi tájak költője, Bárdosi Németh János.

A vasi kavicsfennsík legnyugatibb kiszögellésébe ékelődik bele az ország egyik legeredetibb és legérzékenyebb néprajzi tája az Őrség, melyet most kezd fölfedezni a turisztika, az idegenforgalom.

Olyan ez az Őrségi táj, mintha hullámvasútról látnánk. A domboldalakon ku-

kört tévelyeg a lassú patak, embermagas bozótosokkal, berkekkel szegélyezetten; fölöttük a tetőket a stájer hegyekből aláereszkedett őshonos fenyvesek borítják.

Az Őrség tipikus falvai szétszórt házcsoportokból tevődnek össze. A patak-völgyekre tekintő domboldalakon egymástól jó távol sorakoznak a néhány házból álló települési egységek, a szerek. Ezek a szerek igen ősi települési sajátosságokat őriznek, a honfoglalás utáni faluforma emlékét látják bennük. A magános településből kifőrmálódó rendszertelen képű falut, ahol minden terv nélkül építkeztek egymás mellé a rokonszaladok, s ahol utcák hosszú ideig nem alakultak ki.

Egy-egy szert, egy-egy család vett birtokba, s

ahogy nőtt a családtagok száma, úgy szaporodtak a szerek házai az ősi udvarhelyen. A dombtetőtől a völgytalpig hosszú csikban húzódnak a házak telkei, mindegyikhez egyformán tartozik patak-menti rét, domboldali gyümölcsös, s erdő meg szántó a dombháton. Az egyes szerek között gabonaföldek, kaszálók, erdőcskék húzódnak, így aztán a falvak hosszúra nyúlnak, házcsoportjaik nem függnék össze egymással. A nyolc szerből összenőtt Óriszentpéteren például több mint három kilométerre van egymástól a felső és alsó szer, a Siskaszeg meg az Alszeg, s közbül még hat különálló szer követi egymást a Zala folyócska két partján húzódó halom-sor oldalára telepedve.

A szeres település kialakulásában a védelmi szempontok játszották a főszerepet. Valamikor teljességgel járhatatlan ösrengeteg volt az egész Órség, s mint az ország nyugati határát védelmező gyeplínia fontos szakasza, a Rábakaput őrizte a német betörések ellen. A határvédelmet nagy körültekintéssel megszervező Árpád-királyok telepítették ide IV. Henrik német császár 1051 évi betörése után besenyőket és székelyeket,

A Gyöngyös patak, ahogy Szombathelyen áthalad

len közigazgatási és bírói teendőket. „Az itteni lakosok hajdan Stájer Ország szélén mint szomszédosok, örök voltak. Királyi szabadsággal bírtak, saját Kaptányaságuk alatti törvényszéktől függték” — summázza az „Eörséghe districtus” kiváltságait egy régi írás. Az Órség — melynek két legnagyobb, színmagyar települését, Felsőört és Felsőlövőt az első világháború után Ausztriához csatolták — az ország legkevesébb

amely a szomszédos Hetéssel és Göcsejjel együtt a faépítkezés ősi területe. Tölgyfából ácsolt ormótlan fatalpakra rakták fel a feynyőrenda-falakat, rozszalmával fedték, s legfőbbször kéményt sem húztak rá. A nyitott tűzhely füstje a konyhaajtón vagy a padlástéren át távozott.

Az őrségi nép díszítőművészete a faházak deszkahomlokzatának ékes kifaragásában, a „szoknyás” faharanglábakban, s a házak pítvara elé toldott kicsiny tornácok oszlopfőinek remek változataiban hagyta ránk legszebb emlékeit. S amíg Göcsej híres szép faházait szinte az utolsó szálig eltüntette már az a forradalmi gyorsasággal és alapossággal végbement változás, amelyet a kőolaj-termelés idézett elő, addig a zártabb Órség méregzöld dombhátaiban még ma is gyakran élénkibb boronaház, és sajátos érdekességet ad az erős tagozottság révén amúgyis igen finomrajzú tájnak.

Sok még az úgynevezett kerített ház is. Ezeket úgy építették, hogy a lakóház és melléképületek sarkai összeérjenek, s belül zárt udvart formáljanak. Ezek az őrtanya szerű épületek a határvédő feladatok megszűntével a háziállatokat oltalmazták az erdőből kikutató farkasoktól. Ilyen házakat látni még többek között Szalafőn, ahol egyébként most állították helyre az egyik boronafalú emeletes gabonátárolót, az úgynevezett kástut, népi építkezésünk egyik legszebb emlékét.

Csupa üde szín az Órség; friss, derűs, szemgyönyörködtető vidék — érdemes volt végre fölfedezni. Vas megyének ezt a színes kistáját a sok városi érdekességet nyújtó Szombathelyről könnyen megközelíthetik a gyalogszerrel járó turisták is.

Antalfy Gyula

FELFEDEZÉSE

azzal a feladattal, hogy a magyar törzslakossággal együtt őrszolgálatot teljesítsenek az erdővidéken. A határőr családok a domboldalakat ülték meg, az irtványok legjobban kilátóhelyein verték fel első szállásaikat. A legtöbb őrségi falu ma is olyan, mintha apró őrállások sorakoznának egymástól jó távolságra az erdős dombosorokon. A különálló szerek persze egyre inkább kezdenek már utcákká összeolvadni, de különösen Szalafő, Kondorfa, Kistrákos, Nagyrákos, Pankasz és Óriszentpéter még ma is „széjjelfutó” szeres települések.

Az őrségiek egészen a XVII. század végéig szabadalmatlan őrállók, határvédők voltak. Legfőbb előjárójuk, az őrkaptány tizenkét választott esküdtel együtt látta el a megyétől függet-

megbolygatott települési területei közé tartozik. Lakossága a honfoglalás óta folyamatosan egy helyben él itt, s az oly sokat támadott határvidéken is megtartotta magát ősi mivoltában.

Az őrségi falvakat ma is a Vérbulcsú által telepített első foglalók s az Árpád-kori őrállók utódai népesítik be, akik kultúrájukban temérdek színes keleti hagyományt, nyelvükben középkoriasan ódon ízeket, népművészetükben, fafaragó, díszítő készségükben igen sok székelyes vonást őriznek. Népi építőművészetüknek is gazdag hagyatékát tartotta meg az erdők közé zárt, környezetétől elszigetelt, kicsiny Órség.

Falurézlet kontyos tetős régi házakkal

Avar cölöpök nyoma

Térképezik a felgyői honfoglaláskori házat

IDŐTLEN UTAZÁS A FÖLD ALATT

Ha megkérdezné valaki, a megannyi nyári bolyongás között melyik volt a legszínesebb, legizgalmasabb: nyilván az ősökkel való „földalatti találkozás” érdekességeit ecsetelném legszívesebben. Engedje meg hát a kedves olvasó, hogy ezúttal ne a föld színe fölött, hegyek, erdők, patakok világában utazzunk, hanem a gyepes humusz alatt, ha mindössze néhány méternyi mélyen is csupán.

Volt ez olyan érdekes és tanulságos, mint a gyalogúton, vadászösvényen való bolyongás. És nem is egy akad hasonló Magyarországon: nyári időben a tudós régészek s a tudósoknak induló tanítványok szinte ellepik a Tisza—Duna táját, a kúnhalmok tájékát, Csörsz árka partjait, a löszös domboldalakat, és — mint Móra Ferenc írta egykor — az ősök vallatásához fognak.

Ülünk a kerek gödör szélén — (a horizonton a Tisza ártéri erdeinek szürkésbarnája nyúlik a messziségbe) — de nem az Alföld végtelenjét pillantjuk végig, hanem a letűnt évszázadok sorát. Ülünk hatan s miközben a gyümölcsösből lepattanó almákon rágódunk és a gödörben két fiatal nő tudósjelölt méricskél, készít vázlatot:

mi arról beszélgetünk, hogy a szakértő nyomozó munkának és a ködös véletlenné mily sikeres összjátéka szükséges ahhoz, hogy a messzire nyúlt rónán olyan földhullámba nyomhassa az ember a kutató-ásót, ahol a barackfa gyökerénél sokkal érdekesebb gyökeret talál, az ősök életfájának gyökerét, hullatott forgácsát.

Itten, a felgyői határban például az első honfoglaláskori házhelyet! Olyan „vallatmányt” tehát, amilyen eddig még elő nem került, magyarul: az első honfoglaláskori „lakást”. Sajnos, berendezés nélkül.

Temetőt, sírhelyet lelni, kúnhalmot ásni, kurgánt találni még a Duna—Tisza között sem különleges feladat a mai kutatómódszerek mellett. De lakóházaknak, istállónak, tűzhelynek, gabonaveremnek nyomát felfedezni a töröktől—tatártól dúlt pusztaságban: sokszor már-már reménytelennek tűnő vállalkozás. Hónapokig, évekig kutattak Szabolcsban, Fejér megyében, Csepel szigetén hiába, míg végül egy fiatal egyetemi hallgató eljutott Szentés környékére is, Gedehalomra. Gazzal, bozóttal bentőtt hajdani temetkezőhely volt — kurgán —, Arpád-kori templom is épült a tetejére. Cserépdarabok kerültek elő a földből.

Ezzel kezdődött. Dombos, vízjárta helyet kellett keresni, amelyet későbbi mélyszántás sem zavarhatott meg. Hónapokig kutattak a környéken és a sárga szűztalaj alatt váratlanul fekete földdel töltött árkokat találtak: itt tehát évszázadokkal ezelőtt már megforgatták a földet! Egyre tovább ástak a tudósok. Kiderült, hogy a fekete árkok valaha az állatok téli szállását vették körül, az istállót pedig maga a felhalmozott takarmány jelentette. Az állatok téltől-tavaszig „átrágták” magukat a rideg istállón. Az árkok mellett pedig az első honfoglaláskori lakónyomokra bukkantak. A telephelyen belül nem volt cölöp, sem tűzhely; a jurtát a külső váz tartotta — mint a mai mongoloké! A hajdani magyar aszszony tűzhelye, kemencéje a sátron kívül lángolt.

S hogy mindezt megtalálják: a Magyar Tudományos Akadémia segítsége és tízéves serény kutatómunka kellett!

A rekkenő hőségben egy magyar nemzetség szállásterületén ülünk; ezen belül szétszórt góccokban külön-külön települtek meg a nagycsaládok. Végül egy tanya kertjében ötrétegű temetőt is leltek: a bronzkor, az avar idők s a korai magyarság holtjait helyezték itt örök nyugalomra.

Ülünk tehát a lakógödör szélén s nem földrajzi távol-ságban, hanem időben utazunk nagyot. Évezredek. Csongrádi kubikusok izmos, földes kezét néztük. A nehéz ujjak finoman ásták, fésülték, kefélgették a homokot, a hasadt, ősi malomkövet, a lóvakarót, kapát, sarlót, fafoszlányt. Így találkozott az őssel, az istállózó állattartást űző földművelő magyarral a kései, gépesített utód. Aztán a füstös földből kiemeltek egy aranyozott, vörösréz könyvkapcsot is, szellemi művelődésünk emlékekül, régi tűzvész maradékeként. Kinek imakönyve lehetett?

A

**z egészséges, hosszú élet
egyik titka a természetjárás...
A további titkokat
orvosok biológusok kutatják**

**Erről is rendszeresen tájékoztat
képben és írásban, 48 oldalon
októbertől havonta
a DELTA tudományos-technikai
magazin**

Avar falut ásnak Dunaújvárosban (a szerző felv.)

S mikor mindent felfedtek, újra gondosan visszatakar-
ták. Fénykép, térkép, rajz, szöveg: emlékezetül mind-
össze ennyi marad. Újra a múlt ködébe vész az évezre-
des magyar lakás. Mi ülve maradtunk a Tisza-térség
roppant pástján, csak az idő rohant fölöttünk.

* * *

Hogy Közép-Európa *egyetlen avar lakótelepéről* egy
pillanatra fellebbenthessük az évszázadok fátylát, ahhoz
még különösebb véletlen kellett. Mert a nemrég kiásott
dunaújvárosi avar falunak már annyi nyoma sincs, mint
a felgyői magyar telepnek.

Az avar lakótelep felfedezése azzal kezdődött, hogy
Dunaújváros mellett lesuvadt a Duna magas partja s új,
biztonságos partvonalat kellett alkotni. Ezt megelőzőleg
azonban a régészek kötelességszerűen átfésülték a tere-
pet. Magyar lakótelep nyomait kutatták — hiszen ezen
a magas parton a kőkorszak óta mindig lakott ember —
s a magyar lakótelep mellett avar falu nyomára is
bukkantak. *A kettő egymás mellett s fölött húzódtott.* A
magyar falu lakógödrei sorban, rendezetten. Az avarokéi
tömöten, kuszán. Eddig úgy vélték, hogy az avar is
örökké nomadizáló nép volt, hosszasan nem telepedett
meg sehol. Dunaújváros rácsáfolt erre az elméletre. A kis
avar falucska, sok mélybe ásott házhellyel, szelemen-
gerendával, nádtetejével asszonyok s gyermekek lakása
volt, a férfiak a szabad ég alatt, az állatok mellett pihen-
tek. Időszámításunk VII. századában lakhattak itt, a
magyar falu ötszáz év múlva került a helyére. Soha eddig
Európában avar lakótelepet nem találtak.

Centiméterről centiméterre haladunk a kutatásban;
kubikus kezek, régész-fésűk, ecsetek porolják a löszös
talajt s rakják félre a múzeumba valókat.

Az avar asszony kemencéje a házon kívül volt. A
magyaré a házon belülre került: micsoda kitűnő kályha
lehetett télen! Idézzük magunk elé az ósanya emlékét,
a lepénygyűrű, köleskása-főző, vadpecsenyét forgató,
halat sütőgető asszony képét s a gyermekét, akit az avar
édesanya közvetlen a háza mellé temetett el. (Huszon-
négy gyöngyszemet találtak a gyereksírban.) A magyar
asszony gondos háziasszony lehetett: kicsi szoba-kony-
hája padlatát — akárcsak a palóc asszony ma is —
legalább ötször-hatszor döngölte, tapasztotta simára, ke-
ményre. Az avar ósanya rendetlenebb volt, ő csak egyszer
tapasztott.

Ennyi mindent lehet kiolvasni a Történelem Nagy
Könyvéből.

Aztán sietve lapoztunk tovább; amint ásták, térképez-
ték a kicsi falu-maradékokat, úgy küszözt utánuk a talaj-
gyalu türelmetlenül és itt nem lehetett a földbe sem
visszatakarni semmit. Tűzhelyet, padkát, kemencét szája
közé kapott a talajgyalu és szórta örök enyészetté az
időben.

Megtett útunk után semmi jel sem maradt. A „zsák-
mány” majd múzeumok tárlójába kerül.

Így utaztunk nyáron, egyhelyben ülve, évezredek-
en át.

Szombathy Viktor

BERLIN
BUKAREST
MOSZKVA
PRÁGA
SZÓFIA
VARSO

órák alatt elérhető a

MALEV

repülőgépeivel

Felvilágosítás, helyfoglalás,

jegyeladás:

Budapest, V., Dorottya utca 2.

Telefon: 186-687, 181-370.

Hat magyar hegymászó a Világ Tetején

Múlt számunkban megírtuk, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom ötvenedik évfordulóján a szovjet alpinisták is hódoltak Lenin emlékének, s a maguk részéről a legszébb, legstílusosabb módot választották: számos ország meghívott alpinistáinak részvételével megmászta a Pamír hegységben emelkedő 7134 méter magas Lenin-csúcsot.

Szovjet, jugoszláv, keletnémet, olasz, osztrák, lengyel, bolgár, csehszlovák hegymászók mellett hat magyar alpinista is meghívást kapott. Puskás Lajos vezetésével Tátray Rupert, Honfi Tivadar, Pick József, Kristóf Péter Pál és Sötér János indult neki a csaknem kéthónapos útnak. A Ganz-MÁVAG, a Budapesti Petőfi és a Dorogi Bányász sportegyesületek turistáinak jutott az a szerencse, hogy ebben a nevezetes expedícióban — hazai és Magas Tatra-i edzés után — részt vehessenek.

Hazatérésüket követő napon kis konferencián — amely alkalommal Székely Miklós, az MTSZ főtitkára üdvözölte a résztvevőket — számoltak be először a megtett út szépségeiről, érdekességeiről, nehézségeiről. Útjuk már csak azért sem volt könnyű, mert szokatlan terepen szokatlan nehézségekkel kellett megküzdeniük: magyar hegymászók most jártak először ilyen magasságban, edzési lehetőségeik is csekélyebbek voltak, mint akár az osztrák, a szovjet, vagy a lengyel hegymászókéi. Ennek ellenére mind a hat magyar hegymászó nagyszerűen megállta a helyét: négyen jutottak föl a csúcusra, ketten pedig 6900 — illetve 6800 méter magasságig értek.

Az expedíció szervezése, előkészítése mintaszerű volt, a bajtársiasság, segítőkészség hasonlóképpen. Az egyes táborok között rádióösszeköttetést épített ki a közeli katonaság, ugyanők állítottak föl mozisátrat, klubsátrat, ebédlőt, hogy az előkészületek közben a szórakozásról is gondoskodhassanak.

Az összes résztvevők száma 320 volt, s ezek közül 250-en indultak a csúcusra. Különböző napokon négy irányból „támadták” sikeresen a csú-

csot az egyes csoportok, s a néhány négyzetméter magas platón — ahol Lenin mellszobra s egy csúcsjelző piramis áll — minden nemzet kitzúte a maga kis zászlaját.

Az akklimatizáció nagy rendszerességgel folyt s ennek volt köszönhető, hogy igen kevesen kaptak hegyibetegséget. Aki pedig mégis megkapta 6000 méteren fölül: azt a mentőszolgálat bajtársai szeretettel — bár nagy nehézségek árán — az alsóbb táborba szállították le. A különböző nemzetek fiai ehhez egyként nyújtottak segítséget.

Az alaptábor 3600 méter magasságban volt, itt dolgozták ki a támadási terveket, majd kétnapos hozzáedzés következett 5200 méter magasságban, utána 6200 méter magasságban újabb ötnapos edzés volt. Ezután orvosi vizsgálat következett, hogy megállapítható: a szervezet „beállt-e” a nagy magasságra. A csúcsrohamot ötnapos szünet előzte meg, ekkor már csak erős leveseket, teát, tejberizst, csokoládét kapott az expedíció. A csúcsot hóviharban, nehéz látási viszonyok között, kavargó fellegek kíséretében hátizsák nélkül másták meg, volt hőmező, amelynek 80 méteréhez több órai küzdelem kellett. Minden lépésre vigyázni kellett nemcsak a süppedő hó, a lavina veszélye, hanem a légzési nehézségek szempontjából is. Az utolsó szakasz egy 55 fokos hőmező — a „Vessző” volt a legnehezebb. A jó ruházat miatt azonban a hideget nem érezték.

A Világ Tetején

Segített ebben a magyar szervezetű ipar remek ruhák, pehelyholmik s kötött áruk szállításával. A Ramona Kötöttáru Ktsz és a Sportáru Ktsz gyártmányai jó szolgálatot tettek.

A Pamír levegője igen száraz, a test páráját a szájon keresztül lehetett csak leadni, a hegymászók torka kiszáradt, minden nyelés fájdalommal járt. Mindeme nehézség ellenére megküzdött a csúccsal a magyar csapat is: először Tátray Rupert és Honfi Tivadar érte el a csúcsot, majd Pick József és Kristóf Péter Pál. Sötér Jánost, sajnos 6800 méteres magasságban súlyos hegyibetegség döntötte le lábáról, ahonnan később együttérzéssel és nagy bajtársiassággal, az alsóbb régiókba sátorlap-ágyban szállították el.

A magyar hegymászók a keleti gerinc felől érték el a csúcsot. Útközben érintették a gerinc egyik 5100 méteres pontját is, ahol 1937-ben Lipin pilóta zuhant le. Repülőgépeinek roncsai most is ott hevernek még: egyre fogyadozóban, mert mindenki visz a gépből magának emléket.

A „győztesek” mintegy félórát töltöttek a csúcson: a hó vesztütlü kavarogott, felhők lepték el az eget; visszamenet hasonlóan nehéz volt, de mindenkit boldogsággal töltötte el az a tudat, hogy fent járhattak a „Világ Tetején”.

A csúcsjelvényt végül is nyolcvan-négyen kapták meg, köztük négy magyar.

A magyar természetbarát mozgalom egyik legnagyobb eseménye volt a Lenin-csúcs megmászása s ezt a teljesítményt az teszi naggyá, hogy nekünk nincsenek hegymászás szempontjából számbajöhető hegyeink, mi főleg csak a — szomszédságban gyakorolhatunk.

... A rögtönzött pesti értekezlet résztvevőit egy-egy szál havasi gyopárral ajándékozták meg a hegymászók. Az alaptábor hatalmas gyopármezejéről tépett kicsi, puha virág hangtalan mesél a távoli Ázsia ropant hegyeiről, zöld pázsitjáról, zúgó folyóiról, s a széles hőmezőkről, amelyet negyven napig tucatnyi nemzet sportoló fiainak lába taposott...

Barlanszállót avattak a Bükkben

Egy évvel ezelőtt a Kazincbarcikai MTK két természetjárója, túrázás közben a Csondró völgy fölött, az Odvaskőn gyönyörködött a táj szépségében. Amint ereszkedtek a völgy felé, tágas barlangra akadtak.

Az osztály vezetősége úgy határozott, hogy a barlangot turistaszálló céljára használják fel. Az Erdőgazgatóság engedélyezése után nagy lelkesedéssel látott neki a munkának egy kis kollektíva, Mályinka község lakossága segítségével.

Egy év munkája után, augusztus 13-án ünnepélyesen avatták fel a Barlangszállót, s az a turisták rendelkezésére áll. Az avatásra négyszáz természetjáró sereglett össze a Csondró völgy legszebb részén, hogy tanúja legyen az új létesítmény átadásának.

Káprai János

(szv)

Hazai gólyáink Dél-Afrikába indulnak vándorútra
(a szerző felv.)

ŐSZEL A NAGY VÁNDORÚTON

Amikor fáradtabb már a nap ragyogása és a száradó vadvizek kesernyés mocsárszapot lehelnek, és, ahogy hajnalonként párákat fátylazik a tó, valami időből-térből kihulló, furcsa hangulat emlékeztet a Végtelelre.

Az egyik nádbugán csaláncuk hintázik, félrehajtott fejjel sütteti magát a bágyasztó napsugárban. Talán már vándorúton van a kicsi réti madár és ismerkedni próbál egy furcsa, idegen, sohanemlátott világgal? Nem tud megszólalni, de a csillogó madárszem-drágakőben ezernyi kérdés tükrözik. Úgy szeretné tudni, hogy miért van most benne ez a nagy nyugtalanság. A vágy, ami egyre tovább, egyre távolibb tájakra hajsolja. Vajon hová, vajon meddig kell még engedelmeskedni ennek a titkos parancsolásnak?

Ilyenkor ősz felé csupa ilyen önmaguk csodáját kereső utasok bolyonganak az egek országútján. Vannak, akik csak ide a közeli szomszédig látogatnak, a Földközi-tenger langyos partvidékén igen sok madárfaj talál télire megfelelő környezeti adottságokat. Mások viszont nagy messzeségekbe vándorolnak. Hazai gólyáink pl. egész Dél-Afrikáig szóló útlevelemmel indulnak, ha nyár végén számukra is elérkezik a búcsúidő.

Csodálatra méltó rekordszámokat tart számon az ilyen vándorutak repülési teljesítményeiről a madárvonulás tudománya. Ki gondolná, hogy mi mindenre képes egy féltényerünkön elférő keveske mellizomköteg, diónyi tüdőlebens, vagy a hozzájuk tartozó madárszív parányi életmotorja.

Igy pl. régen tudjuk a hazai vizeinken is rendszeresen átvonuló, kisebb gerlenagyságú aranylile ázsiai fajrokonáról, hogy amikor a Csukcs félszigeten fészkelő egyedek Kamcsatka, Kurili-szigetek Japán, Midway és Hawaii útiránnyal a Markuesas-szigetekre vonulnak téli otthonukba, a nyílt óceán felett leszállási lehetőség nélkül több ízben szelnek át három-négyezerkilométeres távolságokat. Egy japáni sárszalonna faj még őket is lepipálja, amikor tasmaniai végcéllal ötezer kilométer körüli, nyílt tengeri utazásra vállalkozik. És bizonyára sokan jól ismerik a balatoni nyár elegáns, karsú halászcserjét. Az ő közeli rokona a hasonló nagyságú sarki csér, ki nyár végén Kanadából először Grönland felé indul, majd onnan irányt vesz Angliába, azután Nyugat-Afrika partjait követve megy tovább az Antarktiszba, és végül a Falkland-szigeteken találja meg végcélját. Mire ezt az utat tavasz közeledtével visszafelé is végigcsinálja.

ORÚTON

... időből, térből kihulló, furcsa hangulat emlékeztet a Végtelelre ...

évi harminnégyezer kilométeres csavargással aratja le a világutazás rekordjait.

Az ember, aki méltán büszke arra, hogy parányi rádiókészülékén meghallja, hogy miről beszélnek a Föld túlsó oldalán, hogy ma már egyre távolabb merészkedik a csillagok honába, a vonulás rejtelmében kutatva még most is jónéhány kérdésen értetlenül csodálkozik. Azt már megfejtették, hogy a vonulási vágy nem egyéb, mint hormonok parancsa, amikor ősszel a rövidülő napok egyre kevesebb napi fény mennyisége, vagy tavasszal a fajfenntartási ösztönrel párhuzamosan megnyílvánuló élettevékenység működésbe hozza a belső elválasztású mirigyek bonyolult rendszerét. Ugyanakkor azonban még most sem jutottunk tovább néhány feltételezésnél a vonuló madarak tájékozódásának kérdésében. Erről a problémáról ma sincs birtokunkban tényként bizonyított, megtámadhatatlan ismeretanyag.

Szerzte a nagyvilágban sok-sok ember kutat manapság az égi utazások dolgában. Az élet rejtelmének bizonyára egy érdekes ismeretanyagával leszünk gazdagabbak, ha egyszer valakinek sikerül majd ezt a kérdőjelet is megfejteni.

De ára is lesz ennek a felfedezésnek.

Egy ősi nagy titok misztériumát kell adnunk majd mindezért cserébe. És ettől kezdve pusztán csak élettani jelenséggé szürkül majd előttünk az égi országutak sejtelmes varázsa, amiről a megpihenő csaláncuk is tűnődik most a bókáló nádszálon, mielőtt dél felé tovarepülne, ahogy azt a nagy parancsolások elrendelik...

Dr. Sterbetz István

Mecseki táj lát képe a Cigány-hegyről. Háttérben a Zengő

keretben hegységek közt és ezüstösen villanó folyókanyarulatokkal szegélyezetten tárul ki, kétszáz méternél mélyebben alattunk, hazánk legdélibb tája a napsütésben fürdő apró falukkal és nyárfasorokkal, utakkal, és erdőfoltokkal beszórt Dráva-menti síkság.

Egy évezrede Ormánságnak ismerik ezt a vidéket. A finn-ugor nyelvészek szerint onnan a név, hogy sok benne a drávai ártérből laposan kiemelkedő sziget: az Ormány; Ormány. De származtatják a

tében lakatlanul álló, be-deszkázott ablakú házak, elnéptelenedő falvak.

Ma már nem igen találhatunk itt a hajdani házakból, viseletből, szöttekből. Ezeket a pécsi múzeumban s az Orfú mellett létesülő szabadtéri néprajzi kiállításon láthatjuk. De kivesztek a baljós jelek is az Ormánságból. Az ősi lakosság megritkult sorait a magyarság más vidékéről (leginkább a Nyírségről) ide telepített szapora rajai töltötték be: a táj gyermekszaporulata már alig marad el az országos átlag mögött. Az apró falukat közös tanácsú községekbe tömörítették. Villány, Siklós dombjain és az elkopárodott Szársomlyón a híres vörösbor régi területeit visszahódították, sőt ki is terjesztették. A sugárnyelő déli lejtőket legújabbban az országban legkorábban szüretelhető „Pannónia kince” nevű csemegeszőlővel ültették be.

Ezt a szép és gazdag tájat járjuk, amikor Csukma-tetőről délnek aláereszkedve, Máriagyüdön keresztül másfél óras könnyű vándorlással Siklósa megyünk. A nyílegyenes úton visszanezve Máriagyüd hegylejtőn álló műemlék XVIII. századi kéttornyú ferences kegytemploma emelkedik a fásoros út felett.

Az eleven forgalmú városias Siklós közel 90 község járásszékhelye. A vasút vonalán innen a Szársomlyó oldalán levő nagyharányi bauxit- és márványbányához, majd Beremendre vezet. Ez a község nemcsak mészkefejtőjéről és cementgyáráról híres, hanem arról is, hogy határában van Magyarország legdélibb pontja.

Siklós már a síkságon épült, de a Göntérhegyben és a Várhegyben még jókora kiemelkedéseket tapasztalunk a Villányi-hegység elsüllyedt sziklatölgéi. A vidék délszláv népe színes viseletben gyűlik össze minden év augusztus 14-én a göntérhegyi búcsúban. A római időkbe visszanyúló eredetű Szerena, mai Siklós nevezetessége, középkorban épített vára. Ide fölmenve a felvonóhidon és barokk kőkapun át a várudvarra jutunk, ahonnan a körbe épített két emeletes tömör várat, a későgótikus várkapolnát és a kazamatákat bejárva, a letűnt évszázadokat sok ér-

AZ ORSZÁG LEGDÉLIBB VIDÉKEIN

Nyár vége felé, amikor mind későbbben piroslik fel a hajnal és egyre korábban száll le a lila alkonyat, futni szeretnénk a szőkevény nap után, hogy még egy kicsit sütkérezzünk aranyos sátrában. Délnek akarjuk követni, oda, ahol még akkor is árad a verőfény, amikor már északon hűvösek, és ködösek a hajnalok. Magyar földön legmesszebbre Baranya megye Dráva-parti széléig mehetünk a búcsúzó nyár nyomában: a Villányi-hegység és a Dráva völgye a mi legdélibb vidékeink, amelyek felett még hanyatló pályáján ível a nap.

Már Pécssett megcsap bennünket a meleg vidékek fuvallata. A napos mecseki lejtőkön szőlősgyümölcsös kertjeivel messze föltekintő város vidám-tarka forgataga és török emlékei délies képet nyújtanak, de ez csak fokozódik, amint tovább megyünk dél felé.

A villányi vonalon a korai vonattal elindulva Pécsről, egyetlen nyár végi nap alatt fölkereshetjük Dél-Baranya látnivalóiban gazdag földjének legszebb részeit, s élvezhetjük az ország legdélibb szegélyén még teljes pompájában ragyogó nyarat.

Kistófalú állomáson szállunk le. A csöndes kis község egyik szélén a kertek a Villányi-hegység északi lejtőjét borító szép erdőnél végződnek, a másik szélén pedig darázsdongta firtökkel teli szőlők közé futnak. A lőszbevéjt pincék során járva, mindenen előmlik a reggel aranya, de amint később a szakadékos, mély

út erdőbe vész, ismét homályban járunk. Bő harmat lepi a nehéz rögöket, a szegélyező galagonya- és kökénybokrokat. A sűrű lombban rigótrilla meggerle burukkolása festi alá a fülelő csendet.

A lejtőn izzasztó-mereken vezet egyre feljebb az út a Csukma-tető felé, s végül az indulási helytől több mint 200 métert emelkedve, bőven megkapja másfélórás gyaloglása jutalmát a vándor, a fehér-mészkecsirtes csúcs alatti széljárta hágóról nyíló kilátásban. Kelet és Nyugat felé egyaránt egymás háttára boruló hullámos hegyek környeznek. A nyugati szomszéd, a tarkuló erdővel fedett, legendás hírnű Tenkes, messzebb, keleten pedig a Villányi-hegység sarkbástyája, a nem egészen 100 méteres drávai-dunai síkből hirtelesen 442 m-re kiugró Szársomlyót látjuk. Délen a Dráván túl, távoli felhőkhez hasonlóan a horvátországi Papuk-hegység csaknem 1000 m-es merev vonulata kéklik. S ebben a

nevet a török ormán (erdő) szóból is. Mindkét magyaríz találok. A Drávát és a bele torkolló Feketevizet kb. 60 km hosszan kísérő félszáz falu zöme már a honfoglalást követő századokban megtelepült az ártéri szigeteken, de az Ormánság még 200 évvel ezelőtt is végeláthatatlan mocsári erdő tája volt. Még most is feltűnően sok benne a liget, magános mély mocsári tölgy, ártéri erdő. Itt fészkelnek a nagyritkaság számba menő, védett fekete-gólyák, meg a drávai holtágak nevezetes lakói, az Európa-szerte kihalóban levő teknősök.

Az ormányi faluk jellegzetessége még kétnemzedékekkel korábban is a szét-szedhető, árvíz esetén új helyre vihető fatalpas ház, a sárban járásra alkalmas fa-gólyaláb és az asszonyok újjas fehér ingből megkurta fehér szoknyából álló viselete: a bikla. Volt azonban még egy szomorú nevezetesség itt: a lakosság körében egészen a közelmúlt évtizedekig uralkodó „egyke” követke-

dekes emlék idézi fel. A márványkandalló felirata Zsigmond királyt; a címerek az egész ország felett uralkodó Garaiakat és Perényieket; a reneszánsz maradványok Dél-Baranya élénk itáliai kapcsolatait; a török kézműsödés mendedence a másfél százados török hódoltságot; a Benyovszkyak várrestaurálása és a legújabbkori átépítések pedig a jelent hirdetik: a régi erődítmény ma vármúzeum és szépen berendezett turistaszálló.

Deleléshez közeledik a nap, amikor negyedórás vonatossal Siklósról Harkányba utazunk. Ismét elhaladunk Csukma, majd a Tenkes alatt, dél felől pedig Bűdöstapolca langyosvízű forrásai maradtak el.

Harkány déli végén van a parkba ágyazott, korszerűen kiépített, nagyszabású fürdőtelep bőségben omló 62—63 fokos kénes-rádió-aktív, kitűnő gyógyhatású forrásvizeivel, medencéivel, szállodáival és üdülőivel. A fürdő nemcsak mint gyógyhely nagy hírű, de arról is neves, hogy száz esztendeje az itt feltörő források feltárásával és tudományos magyarázatával vetette meg Zsigmond Vilmos mérnök és akadémikus a világhírűvé vált magyar ártézi vízkutatás alapjait.

A kirándulás fürdésre és pihenésre szánt hat órájának leteltével a Harkány—Pécs közötti 32 km-t egy óra alatt lefutja vonatunk. A Villányi-hegységen Diósvizlónál kelünk át alacsony hágón, utána a hegyföld termékeny domboságán utazunk. Legmagasabb pontját Keresztespuszta megállóhelynél érjük el. Az utat itt két oldalt erdő szegélyezi és a belőle zengő kakukkszó visszhangozva kíséri a mozdony zihálását. A levegőben ökörnyal úszik és az alkonyodó égbolt csodálatos tisztaságában a dél-baranyai nyárvég minden szépsége érzik. A táj kellőképpen kitarul innen a Dráva és a Mecsek felé. A búcsúzás helyére értünk.

Lejtő következik, a lágy déli képeket elfedi a dombtető. A vonat északnak, a pellerdi halastavak és Pécs feltűnedező fényei felé szalad.

Aldobolyi Nagy Miklós

"Költöző" MŰEMLEKÉK

ZALAEGERSZÉGI SZABADTÉRI NÉPRAJZI MŰZEUMA

Zalaegerszeg egyik külterülete — Ola — különös események színhelye immár egy éve. A takaros új, zalaegerszegi házak mellé épület-matuzsálemek „költöztek”. A legrégibb közülük 1700-ból való.

Persze a költözés nem olyan módon történt, hogy a házakat valami óriási szállítóeszközzel rakták, Olában pedig szépen lepakolták. Darabokban, gondosan csomagolva érkeztek oda a műemlékek.

Régi zalai vágy valósult meg az ország első szabadtéri néprajzi múzeumának felépítésével. A Zala megyei Tanácsból alakult bizottság, a Göcseji Múzeummal karöltve, számos társadalmi munkás segítségével egy régi göcseji falut hozott létre a megye székelyén, s a Göcseji Napok alkalmával megnyitotta a látogatók előtt.

Mi kerül a skanzenba, azaz a falumúzeumba?

Az első „lakó” már csaknem egy éve a Zala parti „faluba” került. Ez egy Kávásról származó régi ház, s hamarosan követte az értékes szerzeményt egy nagykutasi torkos pajta épület, egy hottói fajsztálló és egy rendkívül értékes műemlék, a Felsőszenterzsébeten vásárolt, 1700-ból való juház.

A malomról külön szólni kell. Új kontosbe bújt a XVIII. század elején épült vén tákolmány a Zala-parton. Ez a szabadtéri múzeum egyetlen olyan darabja, amelyik nem úgy költözött ide, itt állt már épülése óta. Komár Ferenc nyiregházi malomrestaurátor hozta rendbe, s most

Három épület — Skanzenből: a Kávásról átköltözött fecskeormú ház, a csödei palinkafőző kunyhó és a gombosszegi kamra

fehérre meszelve — akár egy takaros nyaraló — bújjik meg az egykori Henz malom a parti fűzesben. Az idős „malomorvos” korhűen rekonstruálta a rostákat, ládákat, lépcsőket, hengereket, tartályokat, csak épp az egykori molnársegéd hiányzik a parányi segédszobából.

Nehéz felsorolni, mi minden várja a turistát a skanzenban. Füsttőskonyhás házak, pálinkafőző kunyhók, tolózáras pajták, 150 éves kovácsműhely (eredeti szerszámokkal) s természetesen a régi házakat is megfelelően, korhűen felszerelik a bontáskor bennük talált haszná-

lati tárgyakkal, bútorkokkal. A 200 éves csödei Rujsz-féle házban például festett tányérot, faragott kölestörőt, kendervágót, zsupszagató csáklját, fonószközöket láthatunk.

A házak összeszerelése előtt, szakember vezetésével, azokat konzerválták, időállóvá tették.

A falumúzeum 12 épületből áll. De ha beszámítjuk a házak közé szétszórt galambdúcokat, gémeskutakat, egyéb kellékeket, akkor összesen 35 néprajzi objektumban gyönyörködhetnek a falumúzeum látogatói.

H. I.

Jó úton halad, ha utazásnál, kirándulásnál, jó térkép a kísérője!

TURISTATÉRKÉPEK

Aggtelek	Budai hegyek
Jósvafő	Bükk
Bakony	Mecsek
Cserhát	Pilis
Balaton	Gerecse
Soproni hegység	Börzsöny
Mátra	Vértes

Velencei-tó és környéke
Ara darabonként 11,— Ft

ÚTIKALAUZOK

Pilis. Útikalauz	kötve 25,— Ft
Börzsöny. Útikalauz	kötve 30,— Ft
Budai hegyek	kötve 33,— Ft
Bakony	kötve 26,— Ft
Gerecse	kötve 22,— Ft
Zemplén	kötve 25,50 Ft

Külföldi autótérképek és útikalauzok is kaphatók és megrendelhetők postalapon a

TÉRKÉPBOLT-ban!

Budapest, VII., Nyár u. 1.

Telefon: 220-438

A Vértesbe utazó turista, ha menetközben kitekintget a vonat ablakán, *Herceghalomnál* ugyancsak kedves tájban gyönyörködhet. Bal oldalt erdős dombvonulat emelkedik, az aljában patak folyik, a patak és a vasúti töltés között pedig hosszasan húzódik egy szép rét. Ilyen hangulatos környezetben van a vasútállomás. S olyan turistáknak, akik már megszokták, hogy a szépet ne csupán a hegyek között, a hegyek magaslatain keressék, de a *hegyek alján is*, nem sok buzdítás kell ahhoz, hogy egy adandó alkalommal itt kezdjék meg túrájukat.

Igy indultunk mi is útnak *Herceghalomról*. A Vértes egyébként sem túl magas hegyei erőrefelé *alacsony dombokká, halmokká szelidülnek*. Az erdőpalást is szétszakadozik: egy-egy kisebb folt van itt is, meg amott. Csak beljebb, a Szent László vize fölött sűrűsödik ismét kiterjedt erdőséggé. Az erdőszigetek között rétek, szántók, szőlők borítják a tájat. És *fazorok* húzódnak keresztül-kasul, sok kilométer hosszúságban. Szép öreg fákból. Árnyas lomboszatuk alatt vezetnek az utak. Ahogy körültekintünk az enyhe dombhajlatokról, olyan alattunk, körülöttünk a táj, mint *egy nagy kert*.

Szép kilátást is élvezhetünk ezekről a szelíd hajlatokról. Biatorbágy felett az *Iharos* formás hegycsoportját látjuk; tőle északra pedig a *Budai hegység* kiterjedt erdőkkel borított végső nyúlványai zárják le a látóhatárt. Azok ott mind ismerős hegyek; de a táj, amerre most járunk, még új és ismeretlen.

Félórába sem telik és fennállunk az első „magaslaton”. Erősen idezőjelbe kell tenni, mert mindössze 180 méter. 40—50 méterrel emelkedik a környezete fölé. Aljában szakadékos, mély árok húzódik, oldalán rét díszlik, a tetejét erdő fedi. Őz riad fel közeledtünkre, ahogy belépünk az erdőcskén végighúzódo nyíladekba.

Tisztásos részéről szép rápillantás nyílik a romjaiban is imponáló *Zsámbéki műemlék-templomra*. És a Zsámbékon túlról, a perbáli hátrából érkező patak völgyhajlatára.

Egy fél évszázados régi térkép szerint útközben két vízimalmot is hajtott. S ahol eléri a műutat, ott az érdekes nevű „*Üres tarisznya*” vendégfogadót jelzi az öreg térkép.

Hátulról a *Gerecse* szélső nyúlványai zárják le a tájképet.

A domb, amelyen állunk, a *Bolha-hegy* nevet viseli. Mielőtt elmosolyodunk a „csipős” elnevezésen, érdekes tudni, hogy nem messze, a Biatorbágy déli része fölött emelkedő magaslatot ugyanígy nevezik.

Vízfolyást keresztelünk, mely egy közeli, dús növényzetű vizenyős részből fakad. Utána árnyas faszor fogad magába és vezet hosszú szakaszon. Amikor kilépünk belőle, *meglepő látványban* van részünk:

Egy meredek és kopár domb tetején várszerű épülettömeg emelkedik...

Bővízű patak folyik a tövében s a domb mögött *Bót-pusztá* öreg épületei húzódnak meg. De ezt már csak akkor látjuk, amikor a domb tövébe érünk.

Egy *XV. századbeli gótikus templomocská* áll a dombtetőn. Sűrűn körülépítve erős *támpillérekkel*. Sajnos, nagyon elhanyagolt állapotban. Északi oldalához egy földszintes *barokk épület* csatlakozik: az öt cellára osztott nazarénus ház. Ezt 1750 körül építették s róla a magaslatot *Nazarénus-hegység* nevezik. Szép fekvésű helyet választottak annak idején maguknak e protestáns vallási szekta hívei.

Bót-pusztán nemcsak érdeklődést, de gyanút is kelt megjelenésünk. Alighogy elhagyjuk a kis települést, sietve utánunk kerékpározik a buzgó *segédrendőr* és leigazoltatja társaságunk férfi tagjait. E kényszerű találkozás azonban mégsem volt haszontalan, mert útmutatása nyomán az elvadult szőlőkön, gyümölcsösökön keresztül csakhamar felérünk az *etyek—alcsutdobozi műútra*.

Közben egyre emelkedtünk; lassan, alig észrevehetően. A *Nazarénus-hegven* 184 méteres szinten álltunk s onnan átmenetileg még jócskán alá is szálltunk. A műútnak ez

Turistatábla

a szakasza viszont már kb. 240 méter magasan van.

Jobboldalt nagy *szőlőgazdaság* települt; balra nemsokára *kezdétét veszi az erdő*. A szélén, az út mentén *erdészház* áll; a közelében *MÁVAUT*-megálló is van.

Mégegyszer visszatekintünk a bejárt hangulatos tájra, azután nemsokára elnyeli társaságunkat a *Vérte-erdő*.

Egy darabig a szélén haladunk. Még nem látjuk és nem halljuk, de már tudjuk, hogy alattunk csobog mélyen, a *Vérte-völgy* pompás szorulatában a *Szent László vize*...

Tisztásokon haladunk át; óriásira nőtt beléndekék között. Ahogy megmetszódik az erdő, feltárul ismét a *kilátás*. De most másfelé: a kekes párában a *Vértes* és a *Velencei-hegység* ismerős csúcsai bontakoznak ki.

Szép fenyvesben ereszkedik le az út a Vérte-völgybe.

Szép fenyvesben ereszkedik le az út a Vérte-völgybe

Verti-völgyben

Az erdőfedte völgy alján széles és mély mederben folyik a *Szent László vize*. Hosszú utat tett meg ideig. A Nagy Gerecse tövében ered; számos ágból. Felveszi a Szarvas-völgynek a Küllüd-erdészháztól érkező patakját is. A délkeleti csücskén hagyja el a Gerecse-hegységet. Érinti Bicskét és több halastavat táplálva egyre hangulatosabb tájrészleteken át éri el legvadregényesebb szakaszát, a Verti-völgyet. Szentgyörgypusztá után ismét szétnyílik a völgy s ez a bővízű nagy patak Gyúron és Tordason át Martonvásárnak tart, ahol szép tóvá szélesül a pompás parkban. Martonvásár után még jókora utat tesz meg Iváncsáig, ahol találkozunk a Dunával.

Az egész Verti-völgyet erdő borítja. Változatos, szép erdő; idősebb és fiatalabb; szép öreg facsoportokkal. Sok a fenyő; terjedelmes lucfenyő ültetvényel is találkoztunk. „Van-e fa, mely ennyire sokféle és sokoldalú?” — kérde *Kosztolányi Dezső*. Hatalmas rokonságra síkon, lankán, hegyen egyaránt otthonos”. (Zsivajgó természet).

A patak partján kitűnő, hideg forrás fakad. Eléggé eldugott helyen. Aki nem ismeri, nehezen találja meg. A meredek partoldalba vágott lépcsőkön közelíthetjük meg. Foglata rossz állapotban van. Újrafoglalása, felette egy pihenő létesítése és hozzá — és általában a völgybe — útjelzés festése, szép turistafeladat lenne.

Feljebb az ún. „Vashíd”, egy vasgerendákon nyugvó korlát nélküli palló, hidalja át a patakot. 3—4 m mélyen folyik alattunk a víz, apró sellőket alkotva.

A hídfő innesső oldalán *nyolctíz öreg szilfa* álldogál egy csoportban. Tovább egy nagy fatörzs fekszik keresztben a víz fölött. Akinek van kellő ügyessége és bátorsága, ezen is átjuthat a túlsó partra. Ahol a hegyoldalhoz simulva, az erdőben elbújva egy szép fekvésű erdészházat találhat.

*

A *Pogányvár*, mely a völgy meredek nyugati oldalát koronázza, a környék tudományos nevezetessége. Egy ősi földvár van a hegytetőn, csaknem sértetlen állapotban. Tisztán kivehető teljes védelmi berendezése. Korát még nem tisztázta régészeti feltárás. Nem lehetetlen, hogy eredete a bronzkorba nyúlik vissza. A mintegy 300 méter hosszú erődítményrendszer két részből áll. Az ősi feljáró úton közelíthetjük meg ma is. A Pogányvárról és a Verti-völgyről kitűnő leírást közölt a *TERMÉSZETJÁRÁS* 1958 októberi számában. *Dr. Miklós László*, a cikk szerzője, itteni táborozása alkalmával nemcsak a földvárat igyekezett tisztázni, de az egykori pálos-kolostor romjait is kutatta. Régi térkép és leírás tanúskodik egy itteni klostorról. *Kisbán Emil* a pálosok történetéről írt könyvében elmondja, hogy az óbudai fehéregyházi kolostornak a Fejér megyei Verden is volt nagyobb birtoka. Ehhez a nagyobb birtokhoz feltehetően épület vagy épületek is tartoztak. A pálosok egykori ittletére utal a közeli Ginza-pusztá középkori templomromja is, melynek alapfalai még láthatók; ezt is a pálosoknak tulajdonítják. Miklós dr. vizsgálódásai során nagy kiterjedésű ismeretlen eredetű falmaradványokat talált. Izgalmas leírásából idézem az alábbiakat:

„A fenyőerdő közepén egyszerre vadgesztenye ligetben találok magam. Vagy húsz-harminc hatalmas vadgesztenyetörzs tör a magasba, versenyezve a fenyőkkel. Lombjuk oly sűrű, hogy szinte egy szikra nap sugar sem tör át rajtuk. Megbűvölve állok a csodás lombsátor alatt. A meredek hegyoldal félkörű padkává szelődül, itt állnak a gesztenyefák. Leülök egy alkalmas kőre és körülnézek.”

„Hogy került ide ez a gesztenyés? Amint hozzászokik szemem a homályhoz s körbejárom a kis teret, feltűnik annak szabályos formája. Mintha egy ellipszist kettévágnának, olyan az egész. Ez nem hagy nyugton! Nézem a köveket, de nem is sok vizsgálódás kell hozzá, hogy észrevegyem a rozsdavörös gesztenyeavarból mintegy 10 cm-re kiemelkedő falomokat. Igen, itt húzódik egyenesen a meredek hegy és a padka szélén. S milyen különös a formája! Mi lehetett ez? A romok kb. 25—30 méter hosszú és 8—10 méter széles teret kerítenek be. A hegy felőli fal egyenes és két végét mintegy ív köti össze a padka szélén körbefutó fal. Különös alakrajz... A régi térkép itt nem jelez semmit. Kik, mikor, miért építették?”

És a „Szent László vize” elnevezésnek is biztosan van valami mondanivalója...

A Pogányvár alatt fekszik *Vértpuszta*. Ez a völgy szorulat felső kapuja. Az alsó kapunál *Szentgyörgypusztát* találjuk. Mi is most erre tartunk. Egy romantikus öreg vizimalom mellett visz el utunk Gyúró község felé. Innen autóbusszal utazunk tovább Martonvásárra, onnan vasúton vissza a fővárosba.

Ősi tájakon jártunk, ahol a nem mindennapi természeti szépségeket áthatja a történelmi és a történelemelőtti idők hangulata. És láthatuk: még sok a tennivaló. Sem a természeti, sem a történelmi értékek nincsenek még kellőképpen feltárva...

Írta: **Pápa Miklós dr.**
Fényképezte: **Miklós Imre**

Gótikus templom áll a Bótpusztá fölötti dombtetőn

Avadmacska csaknem minden nagyobb hazai erdőségünkben él és ezekben nem nagyon válogat.

Az alföldi lomberdőkktől és az ártéri nádasokkal váltakozó fűzesektől, nyárasoktól, a magashegységi fenyvesekig megtalálhatjuk. Elterjedését tehát az erdősültség befolyásolja, mert kedveli a nagy kiterjedésű erdőket, ahol zavartalanul rejtett életet folytathat.

Elterjedésére jellemzőek a 30-as évek végén készült felmérések, mely szerint az ország északi részein 305, a Dunántúlon 231 és az Alföldön 211 darab vadmacskát ejtettek el egyetlen év alatt.

Rendkívül óvatos, gyanakvó, figyelmes állat. A legkisebb gyanús zajra, szagra, vagy szokatlan jelenségre kereked old, vagy — különösen a fiatal macska — a földhöz, vagy faág-hoz lapul, amíg zavarója el nem tűnik.

Rejtetten élő, ritkán látható és többnyire csak a késő esti óráktól, a kora hajnali derengésig sötétben mozgó állat. Nem szereti az áruló, mindent megvilágító nappali fényt.

Zajtalanul és alig észrevehetően mozog. Rendkívül kevés nyomot és életét eláruló jelet hagy maga után.

Legkevésbé óvatos és legtöbbet mozog kölykezés és párzás idején. Párzását a vadászok „pacsomagolás”-nak nevezik. Ilyenkor különösen a kandur a szokatnál jóval nagyobb távolságokat jár be. A február körüli párzási harcok komoly verekedéssé is fajulhatnak. Az egyébként is barátságatlan, komor vadmacskák goromba, véres verekedésekkel jelzik a pacsomagolás időszakát.

A megfigyelők ezt az

A VADMACSKA

időszakot használhatják ki a legjobban, amikor holdvilágos, száraz éjszakákon, jól megválasztott leshelyekről (legjobb a hordozható, vagy a fára épített leshely) figyelhetik meg a legkönnyebben. Nagyon nehéz azonban a leshelyet jól megválasztani. Ugyanis nem tartja be ebben az időben váltóit és elég nagy távolságokat bejárva, nehéz kiszámítani azt, hogy hol figyelhetnénk meg leginkább a „pacsomagolási” játékot.

Április táján kölykeznek, 3—6 szaporulata van. Az eleinte vak, tehetetlen, ügyetlen, gyámoltalan vadmacska gyerekek kb. 2 hetes koruktól kezdve anynyira gyorsan fejlődnek, hogy a második hónapos koruk betöltése után már kisebb rablásokra is elkísérik anyjukat.

A vadmacska mama a még ügyetlen, gyámoltalan kölykeinek rengeteg táplálékot hord és szeretettel bánik velük. Ez azonban nem soká tart, mert nyár végére, őszre szétszóródik a család. Minden vadmacskagyerek külön utakat keres és ekkor már anya és kölykei a prédán össze is verekednek.

A fiatal kis macskák játékosak ugyan, de mozdulataikban több az erő és a vadság, mint a kecsesség. Az ember által nevelt kis vadmacska is vad, goromba és viselkedése jól megkülönböztethető a játékos, kecses kis házi cicáétól. A kis macskák egymással is durvák, gorombák. Minden csekélységért fúznak, prűszkölnek és egymásnak ugranak. Jellemző rájuk,

hogy míg állattelepünkön, ahol igen sok hazai vadfajból neveltünk kölyköket, a másfél-kétéves szelíd farkasokkal kis 4—5 éves lányaink nyugodtan játszhattak, de a féléves vadmacskák már a felnötteken is veszélyes sebeket ejtettek.

A kifejlett állatok is magánosok, egyedüljárók. A pacsomagolási időt kivéve, nagyon ritka két felnőtt vadmacskát egymás közelében megfigyelni. Ilyen esetünk volt a Bükkben ti-

macskákat felzavarta az öreg bükkös fakoronái közé. Olyan ügyesen rejtőztek el, hogy bár többször körülmoyoztuk a fát, nem tudtuk megpillantani a magas fa lombkoronájában megbúvó macskákat. Sajnos jó félórai figyelés után abba kellett hagynunk keresésüket, mert program szerint a következő hajtsárra kellett felállnunk. Így aztán máig is megfigyeletlen maradt a macskák eltűnése.

Jelenlétét legjobban táplálkozásának maradványairól állapíthatjuk meg. Ugyanis a kevés nyomot hagyó, óvatos állat sem tudja megtagadni ragadozó voltát. Prédáját vérszomjasan szagatja szét és a szétszórta tollak, gerezna, szőr és bőrmaradványok, csontok jól elárulják táplálkozását. Az erdőnek egyetlen apróvadfaja sincs előle biztonságban. Elfogja a felgallyazott fácat, a sűrű bokrok védelmében lapuló császármadarat, a fészükön ülő énekeseket, vadgalambokat, de a csúszó-mászókat is. A kis pelétől a szarvasborjúig minden vadra támad. Szükségben a békát is megeszi, de a halat sem veti meg. Ügyesen elkapja a kitűnően mászó, ágról ágra ugró nyusztot, a fürge, mozgékony üregi nyulat is. Ha egy üregi nyúltelepre ráakad, igen nagy pusztítást visz véghez. Ilyen esetben is megfigyelhetjük. A régi budapest—gödöllői útvonalon a Gödöllőhöz közel fekvő, úgynevezett „patkókanyarban” a 40-es évek közepén igen sok üregi nyúl volt. Az üregi nyúltelep közelében egy elhagyott „rókavárban” szállásolta be magát egy vadmacska. Nyomat egy hajnali megfigyelésen vettük észre, ahogy a harmatos fűben előttünk verte le a harmatcseppeket. Ezt vadásznnyelven „húzásnak” nevezük, amikor a vad lábát végighúzza a harmatos fűvön, sötét csikot húz maga után. Azonnal „ráálltunk” a nyomra, azaz pontosan mellé, (mert sohasem szabad a nyomot eltaposni) és óvatosan követtük a vadmacskát. Bármilyen figyelmesen is haladtunk, mégis észrevettem, de elárulta új lakóhelyét az öreg föld alatti rókakotorékot. Harmadnap az esti órákban figyeltük meg mozgását. Ekkor már pontosan tudtuk azt, hogy az üregi nyulak kedvéért telepedett ide,

mert már két üregi nyúl széttépett maradványait is megtaláltuk. Csendes, nyári éjszakákon a telihold fényénél, alkalmi magaslesről figyeltük a vadmacska rejtett életét. Minden alkalommal más irányból közelítette meg a gyanútlanul mozgó üregi nyulakat. Közelre, alig 1—2 méterre kúszott a hozzá legközelebb eső kis nyúlhoz és egyetlen ugrással vetette rá magát. Alig egy hétig figyeltük, amikor az eddig rendkívül óvatos macska elbízta magát. Vagy talán korgó gyomra kényszerítette arra a meggondolatlanságra, hogy még a szürkület beállta előtt napvilágnál „próbáljon szerencsét” a kisnyulakkal. Egy arra járó vadász észrevette az üregiekkel elfoglalt macskát és elejtette.

A vadmacskát felületesen szemlélő, vagy hozzá nem értő könnyen összetéveszti a barna-feketével sávozott gereztnájú, hasonló színű házimacskával. Van azonban olyan jellegzetességek is, amelyek segítségével megkülönböztethető. Így pl. a vadmacska garatnyílása kerek, a házimacskáé ovális. A vadmacska aránylag rövid, 35 cm körüli, bunkószerűen végződő egyenes vastag farkú, — míg a házi macska hosszabb, vékonyabb és a hegye felé fokozatosan elvékonyodó farkú. Legbiztosabb mód azonban a fülkagyló vizsgálata. A fülkagyló felső részén, a perem felett 1 cm körüli hosszú, a hiúzéhoz hasonló kis pamacszerű szőrzet van, ami a házi macskánál és a keresztezett példányoknál vizsgálataink szerint még egyetlen egy alkalommal sem fordult elő.

Mivel rejtett életet él, megnyilvánulásai nagyon érdeklik a kutatókat. Minden vadmacskával való találkozás tehát élményt jelent. Valószínűleg jóval több van belőlük, mint amennyire a hivatalos elejtési statisztikákból következtetni lehetne, hisz nagyon kevés olyan vadász van, aki találkozott vele, vagy pedig el is ejtette. Mivel az apróvadállományban — különösen fácántelepek környékén — rendkívül nagy károkat okoz, a vadászok pusztítják. Ahol azonban már megrikkult a száma, mint természeti ritkaság megérdemli a kíméletet.

Dr. Szederjei Ákosné

BÉKAKONCERT

Ki ne hallotta volna a természetjárók közül a békakoncertet, ha a füzesek puha zöld lombjaiban megállt gyönyörködni egy tavasszi túrán.

Tavaink és folyóink partján, de többnyire kisebb árkok és vize nyós réteken is békák ezrei zengik ilyenkor tavasszal nászadalukat. Ez az andalító kedves zene több szólamú. Az unka béka az a kis sárszürke, de élénkcsörgő hasú apróság dallamosan fuvoldázik unku-unku, unku-uuunk. A kecskebéka és a tavi béka a nagybögős az együttesben brek, brek — ke-ke-ke, szól a békazene. A kávészínű erdei béka és a bájos kis leveli krek, krek és kvak, kvak hangot hallat, ugyanígy, de mélyebben a varangyok. A tavi béka néha igen szépen szólózik, ilyenkor mondja a kutykurutty kruu tyutyu énekét. Vessünk hát egy pillantást a vizekbe, kedves turista társak, hiszen úgyis meg kell igazítani a zsákot, meg egy kis pihenő sem árt túra közben.

Alig olvad a hó és bújnak ki a hóvirágok, megmozdul a vizek alja és félig alétlan a téli álomtól, előmászna a békák az iszapágyból. Levegőznek egyet-kettőt a víz tetején és ha kisüt a nap és langyul a víz, béka úr máris udvarolni kezd. Tora két oldalán felfújja a nyakzacskóit és ebből engedi ki a levegőt, ekkor halljuk a brekegést és a kuruttyolást. Közben a hívogató hangra előkerül a nőstény béka is és ha elfogadja az udvarlást, hamarosan megkezdődik a nász. A megtermékenyített békapetéék fűzér alakban vagy csomókban vízi növényekre tapadnak és hamarosan kifejlődnek bennük a kis farkos, lábatlan békalárvák. Amint a melegező vízben a peteburok felszakad, kiúszna a kis ebihalak, ahogyan népiesen a békalárvát nevezik és megkezdik önálló életüket. A fej-

lődés során májusban már olyan ebihalak úszkálnak a vizeinkben, melyeknek hátulsó lába már kinőtt. Később kinő a második lábpár is és ezzel együtt visszafejlődik a fark. A kis békának közben kifejlődik a tüdeje is és már képessé válik a szárazföldi életre is. A vízi, majd szárazföldi életmód miatt kapták a békák a kétélűt nevet.

Bizony kedves túrártások, sokkal több szúnyogcsípés és kellemetlen légymolesztálás érne minket, ha kedves jó barátaink, a békák nem ennének meg jó étvágygal annyi rovarot, különösen szúnyogot. Ezért, ha egy kicsit idegenszerű és talán nem a legszimpatikusabbak is a békák, ne bántuk őket, mert igaz, jó barátaink, fontos szerepük van a természet háztartásában és ha jól megnézzük őket, nem is olyan csúnyák.

A varangyoknak igen szép aranszínű szemük van. A kis leveli békák kecsesen üldögnének a bokrokon. Kevesen tudják, hogy ezek a többnyire zöld állatok, ha sokáig barna fatörzsön tartózkodnak, vagy téli álomban a föld alatt, barna, vagy sziirke színt vesznek fel a környezethez való alkalmazkodás végett.

Végül — mivel minket túráinkon a szúnyogok hada bosszant a leginkább — nézzük meg, mennyit pusztítanak ezekből a békák. Egy kifejlett béka egy éves koráig 10 000 szúnyogot, szúnyoglárvát és legyet eszik meg. Ha meggondoljuk, hogy egy kis tóban a békák ezrei élnek, megértjük, hogy mennyi kellemetlen, sőt szinte elviselhetetlen szúnyogcsípéstől mentesítenek ugráló barátaink.

A magyarországi békák között van egy aránylag ritka érdekesség, az erdei béka. Élete második szakaszában az erdők hűvösében él. Nagyon érdekes és jellegzetes a színe, mert a tejeskávészínű, rózs-

A kis zöld levelibéka

A jólismert tavibéka

A zöld varangy kitűnően rejtőzködik a növények között

Fejlett békaporonty a patak kavicsos alján

színes bőrén a szemén keresztül a feje hátulsó részéig és a válláig egy mély sötétbarna sáv húzódik. Ez a faj ritkaság és védelem alatt áll.

Különös az életmódja az ásóbékának. Pirostarka apró varangynak néz ki, nagyon rejtetten él, a talajba ásva magát nappalra. Éjszaka jár vadászni szúnyog és rovar elesége után. Többnyire csak akkor kerül elő, ha árokásás, forrásfoglalás alkalmával megbontjuk a talajt.

Dr. Agócsy Pál

ÚJDONSÁG AZ NDK-BAN:

A kempingezés nagy közkedveltségnek örvend az NDK-ban. Gép-kocsin, kerékpáron, hajón vagy vasúton évente százezrek utaznak a legszebb tájakra, hogy a szabad természetben töltsék el idejüket, vagy szerezzenek maguknak néhány üdítő napot. Még azoknak sem kell erről az üdítő szorakozásról lemondaniuk, akiknek nincs kemping-felszerelésük, vagy nem tudnak ilyet beszerezni. Sok helyütt ugyanis vannak kemping-felszereléseket kölcsönző kirendeltségek, s itt bármilyen szükséges holmit beszerezhetnek.

Sokan szeretik, hogy sátrukkal hurcolkodjanak egyik helyről a másikra — ma itt, holnap ott. Mások pedig csakis egy helyütt szeretnek letelepedni. Nekik kemping-terepre van szükségük, amelyből 1966-ban 481 volt az NDK-ban, és számuk állandóan növekszik. Vannak kis táborok, csupán hász személy részére, de vannak nagyobbak is, amelyek akár ötezer személyt is befogadhatnak. Vannak olyanok is, amelyek távoleső helyeken fekszenek, és csak a legszükségesebb kényelmet nyújtnak, s ezeket azok a kempingezők keresik fel, akik a lármától és a forgalomtól minél távolabb, a természetben kívánják eltölteni szabadságukat. Vannak azonban olyanok is, amelyek elsőosztályú kényelmet nyújtanak: többek között van bennük vendéglátóipari üzem és mozi, színpad kultúrmisszorok számára, parkolóhely, varró- és vasaló-szoba, mosoda, strandkosár- és nyugágy-kölcsönző, elsősegélyhely stb. A legkülönbébb igényeket is kielégítik tehát. Az elmúlt években kerekén 220 ezren töltötték szabadságukat a kempingekben.

1967. június 17-e óta ezekhez még egy újdonság is járul az NDK-ban. A Schwieloch-tó déli partján fekvő kis helységben, Jessernben, nem messze Spreewaldtól, amely mellett a folyóágak száza romantikus labirintust alkotnak, 5500 négyzet-

méteres területen felépült az NDK első sátorszállodája. „Camping City” a neve, mely nyolcvan méterre fekszik a tóparttól.

Aki ide rándul ki, tulajdonképpen csak arra van szüksége, hogy a leg-
elemibb személyi tárgyait hozza magával, mert olyan ötven sátorból álló kis várost talál, ahova ugyanúgy költözhet be, mint egy szállodába, csak a szállodaszoba helyett teljesen berendezett sátor áll rendelkezésére. A vendég, igényeinek megfelelően, maga határozhatja meg a berendezést, a kényelmet. A kem-

ping-felszerelések nagy választéka áll rendelkezésére: például légmatracok, kemping-bútorok, kemping-étkezészetek, sátorlámpák, de még sportfelszerelések is.

Nagy sátorvendéglője is van, szemet gyönyörködtető tarka kemping-bútorokkal. A sátor egyik oldala ki van vágva, amelyen keresztül ételt, italt, dohányárut stb. szolgálnak ki. Az állandó jellegű sátorban konyha, élelmiszerraktár és a sátorhelyek vízellátását szolgáló aggregátorok is helyet kaptak. Ennek az építési megoldásnak az az előnye, hogy a kemping-idény elmúltával, amikor a sátrakat felszedik, az értékes szolgáltató berendezések és technikai felszerelések a helyszínen maradhatnak.

Sátormozi is van a Camping Cityben. Szilárd kőalapon van a vetítőfülke, a pénztár, s ehhez csatlakozik a nagy sátor, a nézőtér.

A tulajdonképpeni sátortéren huszonkét kétszemélyes és huszonnyolc négyszemélyes sátorház áll. Ezekhez ivóvíztárolót, elektromos sátor-
tortér-világítást, csatlakozókat is építettek.

Bár még csak az idén nyílt meg a Camping City, máris nagy látogatottságnak örvendett. Több mint hét-ezer éjszakára vettek fel megrendelést június, július és augusztusra, amikor telt ház volt. A sátorszálloda jelenlegi befogadóképessége húsz-ezer éjszaka idényenként. A közeljövőben azonban tovább bővítik, a sátrak számát százra emelik. A Camping City az állami kereskedelmi szervek munkáját dicséri. Külön értéke van e létesítménynek annak ismeretében, hogy 1967 szeptemberétől az NDK-ban folyamatosan bevezetik az ötnapos munkahetet.

Manfred Knoll

MINI-BALATON LESZ A RAKACAI TÓBÓL

Észak-Magyarország egyik legkedveltebb kirándulóhelye lett létesítése óta a Rakacai tó partvidéke. Lassanként az is feledésbe megy, hogy ez mesterséges létesítmény. Horgászok, evezősök, fürdőzők, sátrazók úgy veszik birtokba, mint egy igazi „vad”-vizet. A tó környékének részletes rendezési tervét elkészítették. A Szalonna községi tanács például felajánlotta üdülőkörzetnek, vikendházaknak, campingnek az egész partrészt a martonyi elágazás és a Karola-tanya között. A horgászoknak máris van egy harminc fős pihenőszállásuk, igen szép pontyokat és csukákat fognak ott, ahol hat évvel ezelőtt még legelő volt. Az első két büfét már felállította a Szendrői Földműves Szövetkezet, de már felülrik a bisztró, bazár, a halászcserda, az élelmiszerbolt, a sportpályák, játszótérek, az autószervez és a parkoló helyét is.

Hvala lepo—ADRIA

Medúzaként lebegünk a vízben s elől anyaként ringat a sós-keserű tenger. Fejünket pillanatra sem emeljük ki a lágy hullámokból, mert a hihetetlenül változatos víz alatti világ látványa minden földi láncnál erősebb bilincsel köt ide bennünket. A mélységben középkori romokra emlékeztető falak emelkednek a fentről selymesnek tűnő Posedónia-füvből, amelynek homokpadjain, kőtisztásain és szeszélyes ligetein élő „virágok” díszlenek: fehér és halvány rózsaszín viaszrózsák, bíbor- és narancsárnyalatú tengeri csillagok, lila, barna, fekete ruhájú sünök. A szagattott sziklamezők útvesztőiben ezerszám cikázanak a halak, az alsóbb berkekben kigyózó karú polip lapul — minden él, mozog, változik.

S amíg e csodavilágot szemléljük, kárörvendő gondolat vibrál bennünk:

— Lám-lám, Pinocchiót elhagyta jötevő tündére, s az FTSK könyvüdvárainak a segítségére sietett. Nélküle alighanem le kellett volna mondani arról, hogy nyolc magyar természetjáró sportbúvár megismerhesse az évszázadok óta az Adria Máltájának nevezett szigetét és környékét. Mert a jugoszláv partszakasztól negyvennégy kilométerre fekvő Vis sziget felkeresése engedélyhez kötött, s jötevőnknek, Marko Engelsberger jugoszláv búvárnak is csak úgy sikerült, hogy a Nemzetközi Idegenforgalmi Évre hivatkozott és személyesen jót állt értünk.

Az ismeretlen iránti vággyal hajóztunk be a mesés szépségű visi kikötőbe. Nagy esemény itt a hajóérkezés, holott egyáltalán nem ritka dolog. Mindenesetre a rendőrkapitány már tudott rólunk, s néhány formáság elintézése után elindulhatunk a régi kőerődítményekkel szegélyezett meredek szerpentinúton, amely rukavaci táborhelyünkhöz vezetett. S a védett öböl partján kies táborhely és kedves emberek vártak, ami idegenben talán a legtöbbet jelent. A vacsora birkapörkölt, ikrasaláta, rántott hal, sült polip és vörös bor. Kétségbeejtő! Hamar pockos búvárok leszünk, ha ez lesz a mindennapi menü.

De álltuk a sarat! Most pedig már nem törődünk az előzményekkel. Valamennyien a víz alatti természet szenvedélyes rajongói vagyunk, s vállalva cápaveszélyt, poliptamadást, elektromos ráját, sünbelépést — egyre mélyebbre hatolunk a barátotelleneséget egyesítő Adriába...

Zavartalan gyönyörködésünket váratlan kiáltás zavarja meg:

— Sonkakagylók, hé, sonkakagylók! Meresztjük a szemünket, de csak girbe-gurba vonalakat látunk. Csinos betűsüggerek viháncolnak közöttünk s baráthalak mosolyognak bámészkodásunkon. De egyik barátunk már

Fotóvadászatra indulunk, de a szigonypuska sem maradhat otthon

43 fokos meleg, még az agavék tövében is

merül, fekete rákként ollózik a kéklő mélységbe. Tíz-tizenkét méter mélységben megragad egy gyorsan összehúzódó „vonalat”, tépi, rángatja, teljes erejéből, míg csak ki nem szakad ágyából az opálos fényű „gyökér”.

Most már felismerjük ezt a különös kagylót, amely néha méteresre vagy annál nagyobbra is megnő. Kívül moszatok és csigák tapadnak rá, belsejében rendszerint két kis áttetsző tüvegrák található. Az együttélés sajátos csodái fedezhetők fel a tengerben! Egyébként a kagyló hófehér záróizma nyersen is fogyasztható: olyan, mint az enyhén sózott gomba.

Fél óra alatt felhoztunk vagy húsz darab kagylót. Több széttörik a csavargatás közben, a kezünk már csupa égő seb. De újból és újból merülünk! Nem mintha a húsa csábítana; házigyűjteményünk és kiállítási anyagunk gazdagítása vezet. Korábbi zsákmányaink között már sok ritkaság található: óriási tengeri pókház, félszegűszóhal, kigyókarú és jégcsillag, korállbokor, langusza és több féle ragadozó hal: így muréna, macskacápa, tövises rája stb. S noha itthon néha szemünkre vetik, hogy milyen turista az aki a víz alatt zsákmányra les, vadászik — nincs ebben semmi ellentmondás.

Egy életen át elgyönyörködünk a földi és a víz alatti természet varázsos szépségeiben, csak ahogy a sziklamászó hazavisz néhány szál havasi gyopárt vagy a Karancs-Medvesben bolyongó betesz a zsákjába egy kis darab letörtten heverő bazaltömlést, mi is elfogadjuk — hogy mások is láthassák —, amit a szeszélyes vizek kínálnak. Nem bántanánk a világ minden kincséért sem, mondjuk, egy

víz alatti cseppkőképződményt, de gyűjtjük az el nem fogyó, örökké megújuló érdekességeket. S a tenger maga a vadság! Itt minden élőlény támad és védekezik, semmit sem kap ingyen, s ha megküzd az ember egy halóriással vagy akár csak egy két forint nagyságú tapadókaagyló izomerejével, akkor a látvány öröméhez a cselekvés gyönyöre, a győzelem vagy a kudarc semmi máshoz nem hasonlítható érzete társul...

Úszunk tehát. Kitartóan, fanatikusan. Alattunk csigahélytől tarkáló hasadékok, halrajoktól látogatott csipkés szélű barlangok, hajlongó növények vagy éppen kopár holdtájak suhannak el. Egyre újabb szigeteket keresünk fel. A Ravnik, a Veliki Budikovác, a Spilja na Ravniku, a Greben és Susac mind sorra kerül. Lakatlan sziklarenetegyek ezek, csak a homár és langusztahalászok és a haltól duzzadó hálóért a pokol fenekére is elmotorozó halászbbrigádok keresik fel néhanapján. Valamikor híres kalóztanyák voltak ezek, később nagy tengeri csaták zajlottak erre. Sok híres hajót nyelt el a Vist környező tenger.

A szirtfalakban itt-ott sötét mélységű óriási barlangok tátonganak, s nem csak a híres bisevői Kék-barlang, vagy a hat-hét emelet magas cseppkőbarlang, a Tvrdá Spilja; hanem ezek a kisebbek is izgalmas túrákat jelentenek. Sokat felkeresünk közülük, s ha megunjuk a partot, felmegyünk a füge- és szentjánoskenyér-fákkal szegett ösvényen Podstrazjéba, felmászunk az agavés Záravnicebe s elköszálunk a borókás, olajfaktól és rozmaringoktól illatos cserjés hegyhátakra is. A környékbeli halászok és szőlőtermelők már ismernek, gyümölcscsel, prosekkel (híres aszúboruk!) kínálnak, s ha visszatérünk, már messziről üdvözlő ajajajaj fogad.

S másnap hajnalban már ismét a vízben vagyunk. Tizenöt-húsz-huszonkét méterig merülünk, mert áhítjuk a tenger csodáit, mint az egykor erre bolyongó argonauták az aranygyapjút. Néha csak délfelé kerülünk újból partra, s ha üres zsákmányhálóval jövünk, akkor is elsusogjuk:

— Hvala lepo, Adria.

Köszönjük, amit adtál, te szeszélyes, csodás asszony. Ezt az élményt a sírig magunkban hordjuk s titkaidat, szépségedet, filmeinkkel és fényképeinkkel, ajándékaiddal kitárjuk az egész világnak.

Z. Vincze György

Tájékoztató verseny

MAGYAR ÉS CSEHSZLOVÁK GYŐZELMEKET HOZOTT

A HUNGÁRIA KUPA

Nem volt könnyű dolga a Borsodnádasd környékén megrendezett Honvéd Kupa mezőnyének, mert a 20, illetve 8 km-es táv komoly feladat elé állította a tájékoztató versenyzőket. Kiemelkedő eredményt csak a két győztes, Monzspart Sarolta és Schönviszky György ért el. Schönviszky és Monzspart nagy főlénytel utasította maga mögé ellenfeleit a szokatlanul sok ellenőrző ponttal ellátott pályán. Az eredmények:

Férfi I. osztály: 1. Schönviszky (Bp. Spartacus) 2:24:57, 2. Nyitrai (Bp. MÁV SC) 2:38:13, 3. Jelínek (U. Dózsa) 2:46:18, 4. Hegedűs (BEAC) 2:48:26, 5. Nyári (Bp. Vörös Meteor) 2:49:28, 6. Bozán (Bp. MÁV SC) 2:54:29.

Női I. osztály: 1. Monzspart (Bp. Pedagógus) 1:17:40, 2. Cser (Bp. Pedagógus) 1:37:04, 4. Danovszky (Bp. Pedagógus) 1:37:23.

Sajnálatos, hogy a színvonalasnak ígérkezett váltóverseny rendezési hiba miatt elmaradt. Az első váltásnál ugyanis felszínre kerültek a technikai hiányosságok és emiatt nem lehetett befejezni a küzdelmeiket.

A Budapest bajnoki címet — amelyet két fordulóban rendeztek — csak azok szerezhették meg, akik mindkét fordulóban rajthoz álltak. A legjobbak közül Monzspart és Balogh csak 1-1 fordulóban tudott indulni, így a Csákvár környékén, illetve a Mátrában rendezett küzdelem győztese Hegedűs A. (BEAC), illetve Bozán (Bp. MÁV SC) lett. Bozán és Schönviszky remek párharcáról — és az egész versenyről — elsmerően vélekedett a svéd tájékoztató versenybizottság hazánkban tartózkodó egyik vezetője, Ragnar Petterson úr is. Különösen a második fordulóban alakult ki éles, remek verseny a férfiak között. A II. fordulóban győztes Horváth (OSC) és a 6. helyezett Egervári (U. Dózsa) között még 3 perc különbség sem volt! A kétfordulós bajnoki küzdelem végeredménye:

Budapest 1967. évi női bajnoka: Hegedűs Agnes (BEAC) 5 hp., 2. Turchányi (BEAC) 7 hp., 3. Grzymola (Finommechanika) 14 hp., 4. Danovszky (Bp. Pedagógus) 14 hp., 5. Schlosser (BHSC) 16 hp., 6. Pál (Bp. Pedagógus) 17 hp.

Budapest 1967. évi férfi bajnoka: Bozán György (Bp. BAV SC) 4 hp., 2. Schönviszky (Bp. Spartacus) 7 hp., 3. Jelínek (U. Dózsa) 9 hp., 4. Horváth (OSC) 13 hp., 5. Skerletz (Bp. Spartacus) 13 hp., 6. Szabó (OSC) 18 hp.

Az országos bajnoki küzdelemben a Budapest bajnokság első 20 férfi, illetve első 13 női helyezetteje vehet részt.

„Üdvözljük valamennyi kedves versenyzőnket és vendégünket!”

Ez a felirat köszöntötte a farkasgyepűi camping bejárata fölött az év legnagyobb jelentőségű hazai tájékoztató versenyei, a Hungária Kupa és a Pannónia Kupa mezőnyét. Csehszlovákiából, Bulgáriából, Romániából és a Német Demokratikus Köztársaságból érkezett versenyzők indulása nemzetközivé avatta ezt az érdekes küzdelemsorozatot. Kedves színfoltja volt az indulók mezőnyének az NDK-ból érkezett nyolc tagú család, amelynek minden tagja — a nagyapától az unokáig — ma is aktív tájékoztató versenyzők.

Am nemcsak ilyen nemzetközi érdekességei voltak a küzdelemnek, hanem — elsősorban a kitűnő csehszlovákok révén — jól felkészült vendégektől is tanulhatott a magyar mezőny egyet s mást. A kitűnő futótechnikával rendelkező, igen állóképes Bartak például — legyőzve az ismeretlen táj nehézségeit — váratlanul biztosan nyerte a Hungária Kupa férfi egyéni versenyszámát Horváth és Schönviszky előtt, az összetett versenyt azonban — amelybe a nők eredményei is beleszámítottak Magyarország I. csapata nyerte főlényesen, több, mint 35 percet verve a következő

nemzeti válogatottra, az NDK együttesére.

A Magyar és a Veszprém megyei Természetbarát Szövetségek rendezésében lebonyolított, jólmegrendezett versenyen a nők 10 km, a férfiak 15 km távon versenyeztek, 8—8 ellenőrzési pont beiktatásával. A Hungária Kupa női váltóversenye is főlényes magyar sikert ígért, de az ellenőrzési pontok ördöge közbeszólt. A Magyarország I. csapatában szereplő Cser Borbála és a II. csapat tagjaként egymás mellett versenyző Balázs Éva rossz ellenőrzési pontot fogott és így hiába futott mindkét női csapatunk a váltóban „utcahosszal” jobb időt, mint a külföldiek, teljesítményük nem volt értékelhető. A győzelmet ebben a számban a csehszlovákok harmas női csapata szerezte meg. A Hungária Kupa — a nemzeti válogatott csapatok és versenyzők — eredményei így alakultak:

Férfi egyéni: 1. Bartak (Csehszlovákia) 1:47:09, 2. Horváth (Magyarország II.) 1:53:13, 3. Schönviszky (Magyarország I.) 1:53:51, 4. Konrád (NDK), 5. Lazmicska, 6. Jasek (Csehszlovákia). Csapatban: 1. Csehszlovákia 5:43:46, 2. Magyarország II. 6:01:26, 3. Magyarország I. 6:27:51. Váltóverseny: 1. Magyarország I. (Schönviszky, Balogh, Skerletz) 3:43:42, 2,

Eredményhirdetés a Hungária Kupa női egyéni versenyszámában. Középen a győztes Monzspart Sarolta, mellette a csehszlovák Vozubulova és a magyar Turchányi

Magyarország II. 3:45:05, 3. Csehszlovákia 3:49:22.

Női egyéni: 1. Monzspart (Magyarország I.) 1:23:48, 2. Vozubulova (Csehszlovákia) 1:54:06, 3. Turchányi (Magyarország II.) 1:56:03, 4. Berseck (NDK) 5. Hegedűs Á. (Magyarország II.) 6. Schrei (NDK). Csapatban: 1. Magyarország I. (Cser, Hegedűs Á., Monzspart) 6:04:13, 2. NDK 6:36:21, 3. Bulgária 7:19:18. Váltóverseny: 1. Csehszlovákia 3:23:05, 2. NDK 3:51:52, 3. Bulgária 4:09:35.

A Hungária Kupa összetett verseny végeredménye:

A Hungária Kupa összetett csapatversenyében győztes magyar válogatott. Balról jobbra állnak: Hegedűs A., Horváth A., Balogh, Schönviszky, Skerletz és Boros, Ülő sor: Moszpart, Danovszky, Balázs, Turchányi, Cser és Hegedűs A.

A farkasgyepűi camping, a nemzetközi verseny résztvevőinek tábora, a külföldi versenyzők tetszését is megnyerte

Egy sportszerető német család, amelynek még ma is aktív tagja a nagypapa, de már tagja a két unoka is. Három generáció található a természetbarát német családban. A nemzetközi verseny külön érdekessége volt ez a família...

1. Magyarország I. (Cser, Hegedüs Á., Monszpárt, Balogh, Schönviszky, Skerletz) 12:32:04, 2. Német Demokratikus Köztársaság 13:07:45, 3. Csehszlovákia 13:30:56.

Igen szép, szoros küzdelmet hozott a Pannónia Kupa férfi egyéni-csapat versenye és a női mezőnyben is csak nehezen tudta Völgyi a győzelmet kiharcolni a kitűnően versenyző Handlova előtt. A Pannónia Kupa futamai az alábbi eredményekkel véződtek:

Férfi egyéni: 1. Arató (Ajakai SE) 1:57:02, 2. Jelinek (Ú. Dózsa) 2:02:15, 3. Egervári (Ú. Dózsa) 2:04:33. Csapatban: 1. Újpesti Dózsa 6:11:12, 2. Slavia Kassa 7:04:27, 3. OSC 7:43:01. Váltóverseny: 1. Újpesti Dózsa (Egervári, Fábics, Jelinek) 3:49:52, 2. MAFC 3:65:09, 3. Slavia Kassa 4:13:26.

Női egyéni: 1. Völgyi (OSC) 2:06:19, 2. Handlova (Zalezarny) 2:07:40, 3. Tass (BEAC) 2:46:02. Csapatban: 1. Pernyik 9:48:01. Váltóverseny: 1. BEAC (Bánhegyi, Bozán, Tass) 4:33:09.

A két jelentős nemzetközi kupaküzdelemmel párhuzamosan számos egyéb hazai vonatkozású versenyt is lebonyolítottak, elsősorban az utánpótlás számára nyújtva alkalmat komoly verseny lehetőségre. A kétnapos nemzetközi versenyről elmondható, hogy igen jól szolgálta a jövő évi világbajnokságra készülő válogatott keret tagjainak felkészülését. Egyben azt is bizonyította a kitűnő rendezés, hogy még ennél is nagyobb szabású versenyek lebonyolítását is nyugodtan rá lehet bízni a magyar tájékozódási versenysportra.

Vedres József

Arató János, az Ajkai SE jókötésű versenyzője, a Pannónia Kupa férfi egyéni versenyének győztese lett.

Jó formában versenyzett Schönviszky György a Honvéd Kupán. A Bp. Spartacus versenyzője biztosan szerezte meg az első helyet

Hegedüs Agnes, a BEAC fiatal versenyzője főként a Budapest bajnokság I. fordulójában szerepelt kitűnően. Az itt elért első helyezéssel szerezte meg a bajnoki címet

A legjobb magyar versenyzők közé sorakozott ebben az évben Bozán György, a Bp. MÁV SC legjobbjá. A Budapest bajnoki címet remek küzdőképességével sikerült kiharcolnia

BORSODI KÖRKÉP

Mennyire népszerű ifjúságunk körében a természetjárás? Ezt akartuk megtudni, s országjáró körútra indultunk. Első utunk Miskolcra, a természetjárók fellegvárába vezetett, ahol a Felszabadítók útján egy gondozott park mögött a megyei KISZ-bizottság épületébe igyekeztünk. Siska András a sportélet egyik irányítója fogadott, s rögtön egy képes füzetet tett előm. A helyi természetbarát szövetség és a KISZ közös kiadványa ez, benne a megye valamennyi turistaútjával, túraajánlatokkal és általános tudnivalókkal.

Valamennyi iskola és intézmény kapott belőle, hiszen Borsod természeti adottságainál fogva bármely évszakban rendkívül kedvező a természetjáróknak. 70 szakosztályi működik, s ebből 36 a középiskolás. Ez a szám 4096 minősített sportolót jelent, s köztük 1429 diákkorút. Ennek természetesen sokszorosa az aktív természetjáró.

A gyalogtúrák mellett egyre nagyobb az érdeklődés a motoros, vízi- és sítúrák iránt. Tavaly Bánkúton volt az országos diáktaidázó és Sátoralfajhelyen bonyolították le a téli úttörő olimpia küzdelmeit.

Az eredmények mellett gondok is akadnak. A Bükkben számos dilandó tábor működik. A felszerelések nagyrészt a Belkereskedelmi Kölcsonszótól bérlik, amely viszont a megnövekedett igényeket már képtelen ellátni s így hibába a vállalkozó kebe, a szervezés, nincs elég felszerelés. A turistaházaknál még rosszabb a helyzet. Képtelenség helyet kapni, gyakran a versenyzők elhelyezését sem tudják biztosítani. Helyes lenne a bükki turistaházakban bizonyos létszámot a borsodiak részére fenntartani, hogy az a helyi természetbarátok és a kiszekes rendelkezésére álljon. Annál is inkább, hisz köztudomású, hogy tavaly a megye rendezte a Csanyik völgyben az országjáró diákok I. találkozóját — kitűnően, s az idei balatonfüredi fesztiválon Borsod 205 fővel képviseltette magát. Az ezt megelőző megyei találkozón azok a diákok vehettek részt, akik legalább 4 alkalommal túráztak.

Újdonság a határmenti ifjúsági találkozók rendezése csehszlovák fiatalokkal. Az idein Aggteleken, Ózdon, Hangonyban és Abaújvevécseren voltak ilyen rendezvények.

Érdeklődtünk a külföldi túralehetőségekről is. A megyének igen jók a kapcsolatai a szomszédos Kassai kerület vezetőivel, s így bő lehetőség nyílik az ismerkedésre.

A szervezett utak száma az utóbbi 3 évben megnövekedett. Míg tavaly 1200-an, az idén több mint 2000-ron utazhattak külföldre csak az „Express” irodán keresztül. Megnőtt a belföldi honismereti utazók száma is. Különvont indult Szegedre, és budapesti látogatást is szerveznek az őszi kiállításokra.

Borsodban a sportágak közül, mint az már kitűnt, kiemelten foglalkoznak a természetjárással, fejlesztik a létesítményeket. A Mályi-tónál, 16 km-re Miskolctól, a vízi-telepen 100 férőhelyes üdülő épül.

Az 1968-as év terveiben szerepel a létesítmények továbbfejlesztése, a felszerelések növelése. A sportkörökben megújítják a tisztségviselőket, hogy a fiatalok az irányításban is képviselve legyenek. Újdonság lesz az eddig is igényelt, de még létre nem hozott motoros-autós rallye a KISZ és az Autóklub segítségével.

Nagyjából összefoglaltuk a megyei turistaéletet. Bár az idei év két nagy eseményére az Auróra akcióra és a november 7-ik emléktúrára az Októberi Szocialista Forradalom 50-ik évfordulójának megünneplésére későbbi időpontban kerül sor, megállapíthatjuk, hogy a sportvezetők és a társadalmi aktívák jó összefogásának eredményeként kitűnő kezekben van a borsodi természetjárás ügye.

Tamács Ferenc

Palóc menyecskek

járóknak abban, hogy ne csak egyetlen napra látogassanak el a palóc-hazába. Salgótarján mellett az *Eresztvényei turistaház* nagy befogadóképességű — közel a salgói s a somoskői várromhoz. Pásztórol a *nagymezői turistaház* megközelítése könnyű —, ezt egy útmenti kiskastélyból alakították át, közel a Tepke-tetőhöz, Toldhoz, Hol-

tették ki a strand közelében, a négy és fél holdnyi terjedelmű, elsőosztályú autóstábort. Ez év augusztus 15-én kezdte meg működését. Ötszáz főt lehet elhelyezni a táborban. Még ez évben felépítik a húsz szobás, negyven férőhelyes motelt is a tábor területén, az ún. *Tatárárokbán*, az országhatártól három kilométernyire, kellemes, karancs-medvesi erdőségben.

NÓGRÁDI TURISTA-HÍREK

Fővárosi természetjáróink mind szívesebben és gyakrabban keresik föl Nógrádot, hogy ebben a bájos megyében töltsék a hétvéget, vagy akár a Cserhátban hosszabb túrát is tessenek. Ez a palóc-föld még ma is sokat őriz régi népi hagyományaitól; az etnográfia iránt érdeklődő utasember tehát gyönyörködhet mind a tarka palócviselésben, mind a szüreti, lakodalmi, karácsonyi, húsvéti szokásokban, de a történelem iránt érdeklődő is találhat számos műemléket, kastélyt, várromot a nógrádi tájakon; aki pedig hegyen-völgyön bolyongani

szeret, az a Börzsöny keleti szegélyét, a Mátra nyugati szegélyét s a teljes Cserhátot, Karancsot s Medveshegységet bebarangolhatja vasúttal, autóbusszal könnyen megközelíthető palóc-földön.

Segítségére van az utasembernek a turisták elhelyezési hálózatának állandó bővítése is. Néhány évvel ezelőtt még legfeljebb két városban lehetett szállodai elhelyezést találni Nógrádban s imitt-amott a falvak parasztszobái nyújtottak legfeljebb menedéket. Újabban azonban a Megyei Idegenforgalmi Hivatal nagy segítségére van a természet-

lőköhöz. Magában *Hollókő községben* két műemléknek nyilvánított parasztházat alakítottak át turistaszállássá, jelenleg újabb kettőnek átalakítása következik. Hollókőn — a falu belterületén — egyébként tizenöt parasztházat nyilvánítottak védetté. Az egyik már múzeum. A hollókői vár romjainak feltárása s állagmegóvása most folyik. (Műemléki szempontból újabban legérdekesebb a *nógrádsápi* román-kori templom restaurálása; megtekintésre érdemes).

Elkészült a *salgótarjáni autósamping*. Két és fél millió forint költséggel épít-

ették ki a strand közelében, a négy és fél holdnyi terjedelmű, elsőosztályú autóstábort. Ez év augusztus 15-én kezdte meg működését. Ötszáz főt lehet elhelyezni a táborban. Még ez évben felépítik a húsz szobás, negyven férőhelyes motelt is a tábor területén, az ún. *Tatárárokbán*, az országhatártól három kilométernyire, kellemes, karancs-medvesi erdőségben.

Balassagyarmaton végre felépül az új turistaszálló, a város belterületén, a városi tanácsház mellett. Kétemeletes lesz, férőhelye 80 személyre szól; kis szobákat helyeznek el benne. Lesz kirendeltsége is Balassagyarmaton a Megyei Idegenforgalmi Hivatalnak. *Bánkon*, a hangulatos tó mellett most szabályozzák a patakat. Elkészült a bárki üdülő terve, a Felsőpetényi Bányamű kellemes halásztanyát épített a bárki tó partjára. A bárki tó valóban megérdemli, hogy jelentősebb tőkebefektetéssel, a tó partjának rendbehozásával Észak-Magyarország egyik legkellemesebb, leglátogatottabb „tavi rezervációját” építsék ki belőle a községben. Innen akár a romhányi Rákóczi-emlékek is könnyen elérhetők. (sz)

**„ANGYALI”
ötlet**
egy
hálózatból
tölthető

MEDILUX CI
MINIZSEBLÁMPA

Kapható
a KERAVILL-nál
és az áruházak
műszaki osztályán

TÚRA- motoros

HASZNOS TANÁCSOK MOTOROSOKNAK

A motorkerékpározás veszélye közismert. Különösen a szülő-motorkerékpár vezetése veszélyes a motor labilitása, állandó egyensúlyban tartása miatt. És mivel a motorost nem védi szilárd karosszéria, baleset alkalmával mindig súlyosabb sérülést szenved, mint például a gépkocsivezető. Erre utal a közlekedési baleseti statisztika egyik adata is, mely szerint a motoros balesetek 90-92%-a személyi sérüléssel jár.

A bukósíkok kötelező bevezetése óta, a súlyos fejsérülések és a halálesetek száma örvendően: 36-40%-kal csökkent. E szám is bizonyára meggyőző mindazoknak, akik eddig a bukósíkok viselését szükséges rossznak tekintették.

Igen sok balesetnek oka az a tévhit, hogy ha már egy mellékutcában a motorozás biztonságos, kanyarodás, fékezés stb.) minden baj nélkül sikerült, akkor már tudunk vezetni. Nem! — Ez még nem jelenti a biztonságos vezetéset. Ehhez elsősorban különböző forgalmi, időjárási és útvonalak mellett, több ezer kilométer levezetése, valamint a motor helyes vezetési technikájának beidőzése, nagyfokú felelősségérzete szükséges. És természetesen nagyon fontos a közlekedési szabályok mindenkor betartása.

Ne feledjük, nemcsak a kezdő motorost, hanem az ún. „nagyemót” is érheti baleset. Ezért érdemes megjegyezni: a motorozás általában veszélyes, csak más okok és tényezők játszanak szerepet a kezdőknél és megint más a régi, tapasztalt motorosoknál. Míg az előbbieknél a szabályismeret, vagy a tapasztalat hiánya, addig a „nagyemóknál” az elbizakodottság, a kockázat gyarkori vállalása, az óvatosság hiánya játszik szerepet a baleset bekövetkezésénél.

A motorkerékpár vezetésére is alkalmazható a talált megállapítás: „Az ember úgy vezet, ahogy él”. Ezt kiegészíthetjük még avval is, hogy minden motoros úgy vesz részt a forgalomban, amilyen közlekedési ismeretekkel és vezetési tapasztalattal rendelkezik, amilyen a felelősségérzete, egyénisége.

A következőkben — teljesség igénye nélkül — felsorolunk néhány olyan emberi tulajdonságot, motoros erényt, amely nélkül nincs biztonságos közlekedés.

Józanág

A józanágot a biztonságos közlekedés egyik legfontosabb személyi tényezőjének tartjuk. Ebből következik, hogy vezetés előtt, vagy vezetés közben szeszest italt, vagy más hasonlóan ható szert fogyasztani nem szabad. Az ittas vezetés a baleset likertestvére.

Lehetséges, hogy valaki többször is „megüssza” az italfogyasztást baj nélkül, de az bizonyos: egyszer nagyon szomorúan ráfizet felelőtlen ségére.

A szesz ital fogyasztása vezetés közben általában az alábbi következményekkel jár: 3000 forintig terjedhető pénzbírság, a vezetői engedély rövidebb-hosszabb időre való bevonása, 3 hónaptól, több évig terjedhető szabadságvesztés, hónapokig tartó kórházi kezelés, esetleg egy egész életre nyomorékká válás, vagy az emberi élet értelmetlen elpusztulása.

Óvatosság

Soha ne vállaljunk motorozás közben kockázatot, mert nemcsak magunkért, hanem másokért is felelősek vagyunk. Vezetés közben legyünk bizalmatlanok, mert nincsen biztos útkeresztződés, vagy biztos útkanyar, és nem minden kerékpáros, lovaskocs, vagy gépkocsi előzése veszélytelen. Vezetési rutinjukban, de még inkább motorjuk fékberendezésében már nagyon sokan csalódtak és csatlódásukért nagy árat fizettek. Az óvatosság a legjobb fék!

Udvariasság

Udvariasságra, türelmes és előzékeny magatartásra nem csak a Kresz, hanem a társadalmi együttélés szabályai is köteleznek mindenkit. Az udvariasság viszontudvariasságot szül. Ha azonban biztonságunk megköveteli, saját előnyünkét is udvariasan adjuk fel, mert ebből csak nekünk származhat előnyünk. Ha például egy teherautóval ütközünk össze, a baleset következményeirel legkevésbé kárpótolhat bennünket az, hogy nekünk volt előnyünk.

Önuralom

Ne ragadtassuk el magunkat, ha a közlekedés más

részvevője könnyelműséget, ostobaságot követ el. A jó példát kövessük, és ne a rosszat! Ne akarjuk megelőzni a másik járművet csak azért, mert az bennünket megelőzött. Ha motorozunk, feltétlen uralkodjunk indulataink, vágyaink és érzelmeink felett, mivel ezek fölötti uralmunk elvesztése előbb-utóbb motorunk feletti uralmunk elvesztéséhez: balesetbe vezet!

Eberség

Vezetés közben figyelmünk mindig az úton legyen, készül-

jünk fel minden pillanatban a váratlan veszély elhárítására is. Kísérjük figyelemmel, ami az úton előttünk és mögöttünk történik, ugyanakkor figyeljük az út két oldalát is. Gondoljunk mindig arra is, ami történhet.

Legyünk felkészülve, hogy az út állapota hirtelen megváltozik. Igen sok súlyos baleset történt már azért, mert a motoros figyelmen kívül hagyta valamely jelzőtábla, vagy jelzőberendezés figyelmeztetését, tilalmát, illetve utasítását.

Kucsara Pál

CSINÁLD MAGAD!

Felkészülés télre

A járművét igazán szerető motoros gondos munkával készíti fel motorját a téli pihenőre. Nézzük, mi a legfontosabb tennivaló.

Először is mossuk le a motort petróleummal, majd az állványra húzott motort üzemmelegre járattuk; ebben az állapotban a sebességváltóból leengedjük az olajat. Ezt követően töltjük fel a sebességváltót motorölítő olajjal, ismét járassuk a motort néhány percig. A mosóolajat leengedjük, majd a sebességváltót friss olajjal töltjük fel.

A négyütemű motort úgy állítsuk le, hogy a szelepek zárjanak, ezzel ugyanis elérjük, hogy a henger légmentesen zárt lesz, és a rugók terheletlen állapotba kerülnek. A kétütemű motornál mindössze a dugattyút a felső holtpontra kell beállítani, ezzel ugyanis a beömlő csatorna nyílása ugyanúgy, mint a kipufogó csatorna nyílása zárva van. A gázbabályozót engedjük vissza, és nem árt a nedvesség behatolását úgy megakadályozni, hogy a porlasztó szűrőjét leszerelve annak helyére, valamint a kipufogócső végébe olajjal átitatott rongyot tölünk. Ezután az összes kenendő helyet el kell látni zsírral, vagy olajjal. A fékek táján inkább bánjunk takarékosan a kenőanyaggal, nehogy a fékdobba kerülve tavasszal kellemetlenségeket okozzon. Oldjuk ki a bowdenokat is és töltjük fel olajjal, vagy petróleummal. Nem szabad elfeledkezni a benzintartályról sem. Ahol van, először a vízzsákot takarítsuk ki, majd eresszük le a tartály tartalmát. Ha úgy látjuk, hogy már üres, csavarjuk ki a csapot. Így az üledék is eltávozik. Célszerű azonban 1-2 liter benzinnel átöblíteni. Most visszazsereljük a csapot, és színtültig feltöltjük a tartályt. Erre azért van szükség, hogy a nedvesség ne okozhasson rozsdásodást.

A motort száraz, pormentes helyen kell tárolni. Aki nem tud külön helyiséget biztosítani, annak célszerű a motort kiszerezni a vázból, így már lényegesen könnyebb lesz a tárolást megoldani.

A gumikat az előírt értéknél kisebbre pumpáljuk fel, a bakra úgy helyezzük a motort, hogy a gumik ne érintkezzenek a talajjal. Mikor mindezzel megvagyunk, óvatosan szereljük ki az akkumulátort a helyéről. Nézzük meg, a kifolyt sav nem okozott-e kárt az akkumulátortartó dobozon. Ha igen, rozsdátlanítsuk, majd fessük be. Az akkumulátort kb. 20 C fokos helyiségben kell tárolni úgy, hogy a tisztítás után pótoljuk az esetleg hiányzó savat a gyógyszerárban kapható desztillált vízzel, s havonként megismételjük. Háromhavonként a töltés után ki kell sütni, majd ismét feltölteni. Vigyázzunk: az akkumulátort teljes kapacitásának tizedrésszel szabad tölni. Pl.; a 6 Aó kapacitású akkumulátort 0,6 A-ral célszerű feltölteni. A sav nyívóját minden töltés után ellenőrizni kell.

Azok részére, akik a rendszeres ellenőrzést és töltést nem tudják elvégezni, adják az akkumulátort szakmühelybe.

Ezek után nem marad hátra más, mint hogy a motort, melyet ragyogóan tisztára takarítottunk, 1:1 arányú olaj-petroléum keverékkel lefújuk. De messze ki kell kerülni a gumikat. A gumik ugyanis az olajtól kémiai roncsolódást szenved. Az olajféslek kémiai összetételükönél fogva a gumik rugalmasságát, ellenálló-képességét rontják. A krómzott részeket vazelinnal kenjük be vékonyan.

A lefűvés és a bekenés megvédi az oxidálásra hajlamos részeket a levegőben levő páráktól, azaz a víztől, mely elsősorban okozza a rozsdásodást, a krómzott felületek fakulását, és egyéb vegyi bomlást.

Csákváry András

Magyar tájak, magyar lanton

VÍZSZINTES: 1. ...hopp. 5. Idézet Arany János „Toldi”-jából. 9. Kikötőváros Norvégiában. 10. Fa, bokor részél (névelővel). 13. Beleképzeli magát. 15. Háború, mely a görög monda szerint az elrabolt Helénaért folyt. 16. Finom könnyed kellem. báj. 17. Szerencsétlenséget kívánó szidalom. 20. Férfinév. 21. Arra a helyre. 22. Az idézett vers második része. 24. Főleg Jávában és Indiában honos rosnövény. 27. Kis sebességgel haladó. 28. Római szám: 54. 29. Kállum és nitrogén vegyjele. 30. „A toronyban... harangoznak” (magyar nóta). 32. Es a többi. 34. Rámutató szócska. 35. Marx és Engels mellett az emberiség legnagyobb szocialista gondolkodója. 36. Város Jugoszláviában a Ferenc-csatorna tisztal torkolatánál. 37. Ezen a napon. 39. Azonos betűk. 40. A szokásos, ésszerű helyzettel, cselekvéssel ellentétben álló; visszas. 41. A liba hangját utánzó szó. 42. „... napmelegtől a kopár szik sarja”. 44. Oratípus (...óra). 46. Valakiből, vagy valamiből az utolsó egyetlen példány. 50. Principium. 51. Író, költő, jeles műfordító (1862–1943, Antal). 52. Becézett női név. 53. ...berek, nádák, erek. 54. Bélessel látja el. 56. Bele, abba – németül. 58. Rövid kabát, falusi férfiviselet (népies kifejezés). 60. Rossz állapotban levő.

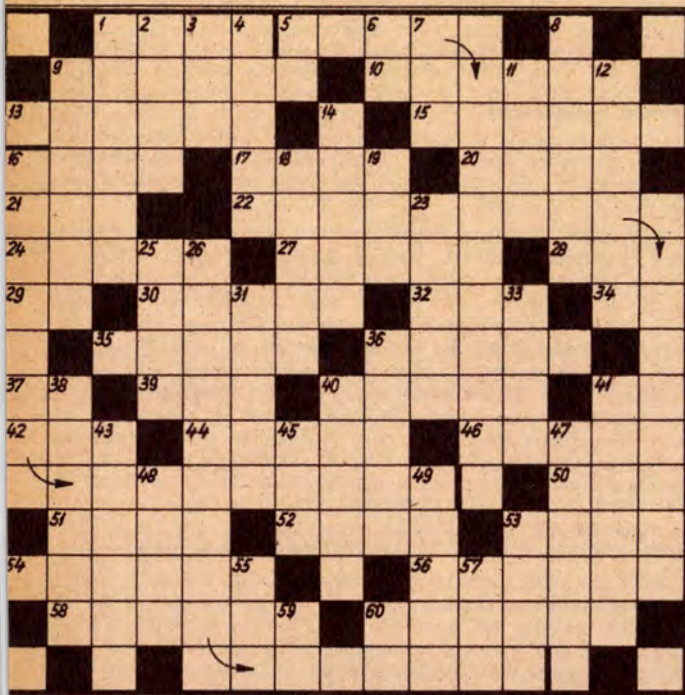
FÜGGŐLEGES: 1. Alig hallhatóan. 2. A kelta népcsoport gall ágához tartozó nép. 3. P V E. 4. Rizses úrhús (kedvelt keleti étel). 5. Pénzintézeti Központ. 6. A francia rt. 7.

T Z T. 8. Startol. 9. Hollandia egyik legrégebb és legszebb városa. 11. A Vigszínház egyik legkiválóbb művésze volt. 12. Porcelánföld. 14. Vasúti kocsi összekapcsolt sora. 16. Az idézett vers harmadik része. 18. A leghidegebb évszakban. 19. K Y S. 23. Város a Ruhr-vidéken. 25. Vörös-tengeri kikötőváros. 26. Az idézett vers befejező része. 31. Svéd természettudós (1707–78). 33. Abu... (az első arab kalifa, mohamed veje). 36. Betakar, terít. 38. Beteges képzelődésből eredő, gyöttrő formában jelentkező látomás. 40. Postára tesz. 41. Ókori római tartomány. 43. Művégtag (névelővel). 45. Jugoszláviához tartozó sziget ez a három mássalhangzó. 47. Nyáron van az embernek. 48. Angol konzervatív párti államférfi (1956-ig miniszterelnök). 49. Kihajít. 53. Ceruza. 55. Becézett Ilona. 57. Mindkét névelőnk. 59. Ó – franciául. 60. R G.

Beküldendő a vízszintes 5., 22., függőleges 18. és 26. sz. sorok megfejtése. Határidő: október 15.

Előző számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése: Délibábos puszta, kedves ideálom, Ugy mosolygysz felém, mint egy édes álom. (Tóth Árpád)

Könyvjutalmat nyert: Gárdonyi Ida Bp. IX. Gyűl út 15/c. Ihász Gyula Bp. XIII. Róbert Károly krt. 40., Reisch Vilmos Bp. V. Zrínyi u. 9., Deme Józsefné Szerencs, Járás Pártbizottság, Simon Márta Keszthely, József Attila u. 19., Magyar Mónika Nagykovácsi, Kossuth L. u. 68.

Szer-
kessz
velünk!

CSELES KI-MIT-TUD A TURISZTIKA TÉMAKÖRÉBŐL

Kedves Olvasó!

Elhatároztuk, hogy minél több olvasónk igényére támaszkodunk lapunk szerkesztésében: tudni szeretnénk, mi az amiről a Turista hívei legszívesebben olvasnának.

Az alábbiakban néhány képet közlünk Magyarországon és a külföld turisztikailag jólismert helyeiről. A feladat ennyi: megírni az ábrázolt hely nevét szám szerint. Anynyit elárulunk, hogy két-két kép (1. és 2.) esetében bizonyos névazonosság van, a képek mégsem ugyanazt a helyet ábrázolják. A harmadikról csak annyit, hogy nem abban az országban vették fel, melybe építészeti stílusa szerint beleillene.

Kérjük megfejtőinket, írják meg, melyik ábrázolt helyről szeretnének lapunkban bővebben olvasni. A legtöbb szavazatot nyert helyről szívesen közlünk cikket lapunk valamelyik következő számában.

HÍREK

BEFEJEZŐDÜTT a balatonfüredi Lóczy barlang villamosítása. A Veszprém megyei Tanács Szerelőipari Vállalata befejezte a terv szerinti munkát, s a barlang minden érdekes részlete most már megvan világítva.

A BALATON VIDEK legnagyobb ásatása ez évben Dörgicse község területén folyik. A Gernye-hegy oldalában emelkedik az egykori Boldogasszonydörgicse középkori falu. 13. századi román ízlésű templomromja. A messzire el látszó, magaslaton álló, felfelé keskenyedő torony építészeti ritkaság. A feltárás során, amelyet a Veszprém megyei Múzeum igazgatóság végez Ery István vezetésével, kibontakozott a középkori falu alaprajza. Nagy meglepetés érte a régészeket, mert azt hitték, hogy itt is, mint a legtöbb falunál, vályogházak alapjaival fognak találkozni. Ezzel szemben kiderült, hogy a felépült házak mind kőből készültek. Van olyan ház, amelynek szinte a teljes falazata előkerült a földből, egészen a tetővonalig. Ha a templom környéke kiásásra és megóvásra kerül, a Balaton-környék egyik nagyon értékes látványossága lesz. A teljes feltárás után a Műemléki Felügyelőség a templom falait megerősíti, és az érdekebb épületeket is védelemben részesíti.

A SZOVJETUNIÓBAN nagyon meggyorsult a szállodaépítkezések tempója. Általában nagy befogadóképességű hotelek épülnek. Szuhumbin például nemcsak átadnak a forgalomnak egy huszonöt emeletes, kilencszáz ágas hotelt.

LENGYEL EGYETEMISTÁK BÓL ALLO csoport lóháton indult el Csehszlovákián, Magyarországon és Románian át Várnába. Lengyelországban már tizenegy olyan turista központ működik, ahol a külföldi turistáknak lovagolási lehetőséget nyújtanak.

CSEHSZLOVÁKIA IDEGENFORGALMA ugrásszerűen nő. Az idén az első negyedévben ötven százalékkal több turista kereste fel az országot, mint az elmúlt év hasonló időszakában.

A BAKONY KÖZEPEN FEKVŐ és természeti szépségeiben gazdag Gerecse völgyének is megvan már a saját turistaháza. Az Odvaskői barlang alatt terül el az Odvaskői csárda, amelyet a bakonykoppányi tsz tart üzemben. Egykor erdőszél volt, abból alakították át korszerű vendéglővé, turistaházzá. Hálószobában 18 személy éjszakázhat, szép vendégőjében minden időszakban ételt, italot kaphat a fáradt utas. Miután előtte húzódik a Zirc-Pápa közötti műút, amelynek átépítése most van folyamatban, 1968-ra befejeződik, s az autós turisták is nagy számban kereshetik fel ezt a szép vidéket.

KÉKTŰRÁZOK FIGYELEM! A Magyar Természetbarát Szövetség közli, hogy a Tepke-hegy-i és Hamuháza-i bélyegzőhelyeket megszüntette.

A MAGYAR-JUGOSZLÁV idegenforgalmi egyezmény aláírása alkalmából a jugoszlávok javasolták, hogy a jövő évben hívják össze a dunai államok idegenforgalmi konferenciáját. Az együttműködés eredményeként rövidesen kiadják a „Négy dunai város” (Bécs, Bratislava, Budapest, Belgrád) című útikönyvet.

A KÖZELMŰLTBAN FELSZABADULT budakeszi Vadrézervátum egyes turistautóitain létező személyek lesznek vagy megromálják az útjelzőseket. A Természetbarát Szövetség felkéri a természetjárókat, hogy minél gyakrabban látogassák ezt a turistakailag igen értékes területet, és ha valahol jelzősúlyt vesznek észre, azonnal közölik a szövetségünkkel, hogy a jelzést pótolják.

TOVÁBB FOLYTATÓDIK a cseszneki vár felújítása. A Bakony legromantikusabb várának belsejében régészek dolgoznak. A KISZ Ifjúsági építő táborának tagjai a nyári hónapokban segítettek a feltárási munkáknál. Kibontakozott a vár belsejének teljes és pontos alaprajza. Az ásatási munkák befejeztével készülnek el a helyreállítási és megőrzési munkák tervel, amelyek alapján az Országos Műemléki Felügyelőség 1968-ban befejezi a cseszneki vár állagvédelmi munkáit.

VEZSPREM MEGYÉBEN Túskevár községben született Karácsony Imre, történetudós, a török kori emlékek kutatója. Szülőházát most emléktáblával jelölték meg, halálának 100 éves évfordulója alkalmából.

GAZDAG ESEMÉNYNAPTART állítottak össze a komlói természetjárók. Programjában, a turákon, tájékozdási versenyeken kívül barlangkutatók és motoros túrák is szerepelnek. Újdonság a lovas sportág megszervezése. A város turistái hamarosan beiratkozhatnak a lovaglóiskolába és résztvehetnek lovastúráversenyeken is.

A TATABÁNYAI KISZ-FIATALOK társadalmi munkában utat építenek a Gerecse-hegység tetejére, a Turul emlékműhöz, amely egykor a munkások illegális találkozóinak színhelye volt. A munka legnagyobb részét az Ut-és Vasútipó Vállalat fiataljai vállalták, de részt vesz benne a város szinte valamennyi KISZ-szervezete.

HELYESBÍTÉS. A Turista 1967. augusztusi számának 20. oldalán a Versenyéről versenyre rovatban, elírás folytán „Császár András emlékverseny”-ről tettünk említést. A helyes név: „Cházár András emlékverseny”.

VEZSPREM MEGYÉBEN fél év alatt tíz új szakosztály alakult, köztük egy falusi is. Tizennégy rendezvényen 3017 fő vett részt, míg az elmúlt év azonos időszakában csak 700 résztvevő volt. A megye minden járásában működik járási szövetség. Bár az országos átlagszintet még nem érik el, de a fejlődés biztatónak látszik.

KONNYÜBŰVÁR TANFOLYAMOT indít október első felében a XI. kerületi Természetbarát Szövetség. A hat héttig tartó alapfokú tanfolyamra a XI., Hengermalom u. 2/b alatt, a Szövetség helyiségében lehet jelentkezni.

A BAKONYBAN, a CSESZNEKI VÁR felett emelkedő Zörög-tetőn áll a Romer Flórisról elnevezett kilátótorony. Sokan panaszkodtak, hogy a feljáróhoz olyan létrák állnak rendelkezésre, amelyeken a feljárás bizonytalan és veszélyes. A Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal most kényelmes lépcsős feljárókat épített, amelyek könnyen és biztonságosan lehet megközelíteni a kilátótorony erkélyeit.

A BALATONFÜREDI PANTHEON ÚJ emléktáblával gazdagodott. Jaroslav Hasek, a világhírű cseh író is többször járt a Balaton mellett. Balatoni történetek címén egész elbeszélésgyűjteményt jelentetett meg. Emléktábláját nagy számú vendégsereg jelenlétében leplezték le az elmúlt napokban.

HELYREIGAZÍTÁS. Lapunk 1967. júliusi számában téves információ alapján közöltük, hogy az V. ker. Természetbarát Szövetség Kiskőrösi és Kalocsára vonatos túrát rendezett. Mint arról a szövetség vezetősége bennünket értesített, a tervezett kirándulásuk elmaradt.

TELJESEN BEFEJEZŐDÜTT az egregyi 12. századbeli kis templom restaurálása. Hévíz egyik nevezetessége az egregyi román ízlésű templom, amely a gyöngyöspatak rétsége feletti teraszon szép helyen fekszik, és jól illeszkedik bele a szép tájképebe.

A VILÁG EGYIK LEGKORSZERŰBB MOTELJE készül a Szovjetunióban. Az Odessza közelében felépülő 15 emeletes szálló 400 személyes fűrdőhellyel is rendelkezik majd.

A SZIGLIGETI VÁR részletes megmentése is befejeződött. Az Országos Műemléki Felügyelőség megerősítette a hulló falakat, a nagy rondellába gyölködjő építetett, és a felső-vár feltárást is elvégezték. Ma a szigligeti vár szépen rendezhett látalva a Balaton vidék egyik kedves látványossága.

Októberi programok

Október a hagyományos szüreti mulatságok hónapja. Ezek közül a két leglátványosabb, leggazdagabb szüreti programokat nyújtó eseményre hívjuk fel olvasóink figyelmét.

A Szekszárdi Szüreti Napok 7-én kezdődnek: délután a szabadtéri színpadon néplegyüttesek adnak színes műsort, majd este szüreti bál lesz a Sió csárdában.

Másnap reggel a város képviselői ünnepélyesen fogadják a Szekszádra érkező vendégeket, akik ezután szüretileg részt vesznek a Garay tsz-ben, vagy megnézhetik a szabadtéri színpadon rendezendő népviseleti szépségversenyt és a népi táncfesztivált. Délután látványos szüreti felvonulásra kerül sor a városban, este pedig szüreti bál színhelye lesz a Sörkert. A turisták részére ugyanaznap szép túrát vezetnek az Orlás-hegyre. Tájékoztató: szállást a turistaszállóban (14 Ft-ért), vagy a Garay szállóban (30 Ft-ért) kaphatunk. A Tolna megyei Idegenforgalmi Hivatal (címe: Szekszárd, Széchenyi u. 13.) készségi áll az érdeklődők rendelkezésére.

Ott ahol a „borok királya”, a világhírű tokaji aszu terem, a kirándulásokon kívül sok szórakozási lehetőség várja október 7-én az oda látogatókat. A vidék gazdag népi hagyományait elevenítik fel a szüreti ünnepségek, kocsifelvonásokkal, pincelátogatásokkal tarkított programjal. Részletesebb felvilágosítást a Borsod megyei Idegenforgalmi Hivatal ad. (Címe: Miskolc, Széchenyi u. 40. Tel.: 14-876)

A HATÁRON TÚL

1967. július 21-én az Eiger É-i falának megmászása közben halálos szerencsétlenség áldozatai lettek a 33 éves Fritz Eske, a 31 éves Günter Kalkbrenner, a 33 éves Kurt Richter és a 25 éves Günter Warmuth, az NDK hegymászó válogatott keret tagjai. Az együttes Karl Däweritz edző és H. Hering vezetésével július 10-én hagyta el Drezdát azzal a céllal, hogy megmásszák a Matterhorn, az Eiger és a Grandes-Jorasses É-i falát. A Matterhorn É-i falát július 15-én és 16-án 17 óras mászás során leküzdötték. Ezután következett volna az Eiger...

Hamvaikat az NDK-ban helyezték örök nyugalomba.

A Természetbarát Internacionale (NFI) következő kongresszusát 1968. október 4-6. között rendezik a belgiumi Deurne-Antwerpen-ben.

A történelmi hagyományokra visszatekintő Finnország-Eszterházi közötti tájékozódási versenyt ez évben július 1-én és 2-án rendezték Talintól 60 km-re DK-re. A versenyen egy régi 1:42 000 méretarányú térképet használtak a legkiválóbb felkészültségű versenyzők. A férfiak egyéni versenyét a finni Juhani Salmen-

kylä nyerte az ugyancsak finn Avikainen előtt. A női győztes a finn Salmé Arminen volt. A visszavágóra jövő év július-augusztus hónap kerül sor Finnországban.

A München melletti Grünwaldban rendezik meg október 12-15. között a XIII. TID - Nemzetközi Dunatúra Előkészítő-Konferenciáját a Német Kenusport Szövetség (DKV).

Gleccser a Cormona-völgyben. A Románszentgyörgy fürdőhely közelében levő rendkívül szép völgy Pietrosul-hegy felőli végén az évek folyamán több mint 2 méter vastagságú jég réteg képződött. A jég tömb - melynek közvetlen közelében áfonya és málna érik - a nyári kánikula ellenére is megőrzi méreteit. A jelenség Románia és táján teljesen szokatlan.

A középcehországi Jeguszice mellett világviszonylatban is egyedülálló rezervátum található. Egy fehérszarvas csorda él itt, melynek ősei közel 4000 évvel ezelőtt Perzsiából kerültek Csehszlovákia területére. Minthogy a ritka állatok kihalóban vannak, kísérletek folynak a faj fenntartására.

Ezredik és egyben utolsó útján halad szeptember 16. és október 19. között a Queen Mary. A mintegy 35 éve épült angol óceánjáró 1934-ben több mint 2000 utassal fedélzetén tette meg első útját. Most 1 230 000 fontsterlingért megvette az amerikai Long Beach kikötőhatósága. Új állomáshelyen mint úszó múzeum, szálloda és különleges idegenforgalmi látványosság teljesíti tovább szolgálátot.

HÍREK

FELLABBAL - FEL VILÁGON AT. A francia. George Palliot alighanem a világ leglelkesebb turistája. Negyven évvel ezelőtt elvesztette jobb lábát, és rajongása az utazás után nem szűnt meg. Többnyire gyalogosan, legszükségesebb holmijait hátizsákjába csomagolva, azóta már több mint 90 000 kilométert tett meg, bejárta a fél világot. Most nyáron Svájc, Olaszország, Jugoszlávia, Görögország, Szíria, Libanon, Jordánia, Kuwait, Irán, Pakisztán és India legszébb tájait, városait kereste fel. Hazatérve, nem sok időt tölt pihenéssel, készülő már legújabb útjára: gyalogosan szeretne nekivágni Afrikának.

A Szentgyörgyhegyet járó turisták köréből már számos panasz érkezett lapunkhoz is amiatt, hogy a hegy déli részén álló ún. Darányi-Lengyel préház igen rossz állapotban van. Ez az épület műemlék, és a Balaton-vidék egyik nagyon szép épülete. Megmentésére most összefogott a hegymagasí termelőszövetkezet és az Országos Műemléki Felügyelőség. A termelőszövetkezet megvette az épületet és a pincéjében borozót rendez be, az emeleti részében pedig igen szép vendéglátó üzemet, valamint 2-3 vendégszobát. A Szentgyörgyhegy ún. Lengyel kápolnája már évekkel ezelőtt helyre lett állítva. Már csak a harmadik, ugyancsak közelükben álló épület, az ún. Sárközi préház rendezőszála van vissza, ami 1969-re várható.

A PÉNZINTÉZETEK Fejér megyei Vörös Meteor Sport Egyesülete szeptember 19-én Szegedhárvaron tartotta meg nagy érdeklődéssel kísért beszámoló- és vezetőségválasztó közgyűlését.

KILIANTELEPI TABORUNK Pest megyei altáborában július 15-augusztus 15 között kétszerannyi turista táborozott, mint tavaly. Csehszlovák és keletnémet sportkörü vendégekkel együtt kétszázötvennyi turista összesen 1356 napot töltött el a táborban.

ORSZÁGOS VASAS TERMÉSZETBARÁT találkozó volt Balatonszemesen. A Vasas Szakszervezet Testnevelési és Sportbizottsága augusztus 26 és 27-én rendezte meg hagyományos táborozását a Balaton mellett. Több mint 60 szakosztály 300 turistája vett részt a kénnapos baráti találkozón.

A MAGYAR TERMÉSZETBARÁT SZÖVETSEG KÖZLI, hogy szervezett természetbarátok a 82. sz. Sportboltban (Bp., VII., Rottenbiller u. 4.) szövegségi kiutalásra az alábbi cikkeket vásárolhatják: Térképmérő, ára 108,- Ft. Versenyzői futócipő, ára 157,- Ft. Elemes fejlámpa, ára 380,- Ft. Vásárlási utalvány az MTSZ Bp., V., Rosenberg házaspár utca 1. szám alatti irodájában igényelhető.

SZERETNÉTEK KÖNNYÜBŰVÁROK LENNI? A VII. kerületi MTS könnyűbúvár szakosztálya új tanfolyamot indít fiúk és leányok részére. Jelenkezni lehet: Budapest, VII. Hársfa u. 43. II. 15, minden csütörtökön 5-től 7-ig.

HŐSÖKRE EMLÉKEZTEK

A bőrs természetbarátoknál immár hagyománnyá vált, hogy a gödi bőrs üdülőtelepen levő mozgalmi emlékoszlopnál évről évre találkoznak, hogy leróják kegyeletüket és a hős elődökre emlékezzenek. Az énekar gyászindulóinak hangjai mellett helyezték el az idén is a szakszervezet, valamint a gyárak képviselői a hála és a megemlékezés virágait.

Turisták könyvespolca

A természet, a városok története, jelene iránt egyaránt érdeklődő turistáknak hasznos olvasmányként ajánljuk a Panoráma Könyvkiadó útkönyv-sorozatának újdonságait.

MISKOLC A 250 oldalas könyv a Bükk-hegység keleti szegélyén, a hegyvidékre nyúló völgyben és a környező sík területen kialakult, gyorsan fejlődő várost mutatja be az olvasónak. (Ára kötve: 29,50 Ft.)

A most 3. kiadásban megjelent VISEGRÁD c. könyv szerzője, Cseke László nemcsak a Dunakanyar egyik legszebb tájáról írt, hanem érdekes összefoglalót adott a vidék történelméről is. (192 old., ára kötve: 23,50 Ft.)

Kolts János: PECS. Dél-Magyarország legnagyobb idegenforgalmi centrumába, a Mecsek déli lejtőjén épült; kétezer éves városba kalauzot a 304 oldalas útkönyv (Ára kötve 33 Ft.)

Dr. Boros Lajos - Dr. Soproni Sándor - Szombathy Viktor: SZENTENDRE. (2. átdolgozott kiadás, 220 oldal.) A különleges hangulatú Duna menti városokt írodalmi színvonalon mutatják be az írók. (Ára kötve: 23,50 Ft.)

Zsolnay László - Letrich Edit: ESZTERGOM. (293 old.) A Dunakanyar egyik legszebb városáról tudunk meg számos érdekes és hasznosítható adatot a sok képpel illusztrált könyvből. (Ára kötve: 27 Ft.)

A Panoráma Könyvkiadó kitűnő kezdeményezése, hogy be-dekter szerző útkalauzain kívül, hazánk egy-egy táját azzal az íróval mutattatja be, aki szűkebb pátriájának mondhatja a vidéket. Tatal Sándor: Szülőföldem a Bakony c. kiskönyvében az író személyes élményein, kutatásain, történelmi kereszttől ismerjük meg a bakonyi tájat, a népi hagyományokat, az ottél ember régi és új életét.

Az ismertett útkönyvek mindenyikét térkép egészíti ki.

A könyvek kaphatók a Sport Könyvesboltban, Budapest, VII., Rákóczi út 64.

Címlapunk a Pamir expedíció egyik szakaszán készült (Foto: Tátray)

Turista a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség: Budapest, V., Váci utca 62. földszint 9. Telefon: 183-936/10. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3,- Ft. Előfizetési ára egész évre 32,- Ft. félévre 16,- Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlapirodánál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bármely postahivatalban, Csekk számlaszám: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Kúkereskedelmi Vállalat. Budapest, I., Fő u. 22. és a Kultúra külföldi képviselői. Index: 25 814.

A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

67.1256 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

Felfedező úton a Zala völgyében

II

Múltkori cikkemben már elmondtam, hogy a Zala folyó melléke még a komoly turistát is kielégíti völgyeinek szépségével, ősi eredetű falvaival, és a szinte minden községben található, megtekintésre érdemes emlékekkel.

A Zala völgyében a török időkben egymás nyomában sorakoztak a végvárok. Kanizsa, a legnagyobb török erőd ellen, a kisebb-nagyobb végvárok sorát állította a Haditanács. Minden valamire való helyet megerősítettek, templomokat, kolostorokat vettek körül palánkkal, vagy ahol a hely arra alkalmas volt, új földvárakat létesítettek. A hidvégi és komári erődről már említést tettem, a Zala völgyi várak nagyobb sorozata Zalaapátitól felfelé található. Isabor, Gétye, Nagykapornak, Csány, Zalabér a folyó jobb partján, míg Zalaszentgrót, Szentgyörgyvár, a folyó bal partján őrizték a magyar településeket.

Utunk során először a csányi erőd maradványait kerestük Zalacsány községben. Az útról is jól látható az a kis magaslat, amelyen egykor a vár állott. Két patak háromszöget alkot itt, és körül fogják teljesen a kis emelkedést, amelyen most a termelőszövetkezet silőgödrei húzódnak. De aki figyelmesen megnézi a felszínt, mindenütt téglák, kötőrmelék nyomait látja. Két kőből épített torony állott itt, földdel töltött palánkkal körülvéve. A török idők után szétrombolták, nyoma is alig maradt. Zalacsány község két kastélya azonban ma is szép állapotban van, a község déli végén álló kastélyban született Csány László, az 1848–49-es szabadságharc vértanú minisztere. Kár, hogy a kastély nincs egy emléktáblával megjelölve!

Zalacsány után Kehidát érjük, és itt Deák Ferenc emlékének áldozunk. Most a kiegyezés száz éves évfordulóján számos cikk jelenik meg Deák Ferenc legnagyobb művéről. Életének negatív vagy pozitív vonásain lehet vitatkozni, de az nem vitás, hogy kitűnő jogtudós volt, és amit tett, arról úgy érezte, hazája érdekében teszi. A kehidai egykori kúria Deák Ferencé volt, 1842–54 között. A szép földszintes épület ma is igen jó karban van. Mezőgazdasági szakiskola van benne, előtte áll Zala György mellszobra, amelyet 1928-ban állítottak

Deák Ferenc emlékére. A szobrot gyönyörű juniperusok veszik körül, és a szélben halkán zúgó hatalmas fák, amelyek árnyékot vetnek a rendbentartott kúriára. Az egész épület a körülvevő kis parkkal pontosan viszszaadja számunkra a múlt századi nemesi kúria hangulatát. Csodálkozom, hogy filmeseink, akik annyira keresnek hasonló épületeket filmjeinkhez, még nem fedezték fel ezt a szép házat.

Kehida után északnak haladva, befordulunk Kallósd felé, és alig két km-es út után elénk tűnik a Dunántúl egyik legérdekesebb műemléke, az ősi román stílusú kerektemplom. A teljesen téglából épült templom hájója kerek. Keskeny, kis ablakai alig adnak belül világosságot, gyertyák sápadt fénye világítja meg istentisztelet alkalmával. Felmegyünk a keskeny téglából készült lépcsősoron a karzatára, és onnét nézünk alá az érdekes belső templomhajóra. Itt nincsenek óriási méretek, mint a gótikus templomok csarnokszerű belsőjében, de a kis kerek, 12–13. századbéli érdekes műemlék, talán még jobban őrzi az elmúlt évszázadok hangulatát, mint az óriási csarnoktemplomok. Kéves van belőlük hazánkban, igen érdekes műemlék, kár, hogy vakolata már omlik, és kőműves után kívánkozik.

Ezután Zalaszentgrót következne, amelyről már írtam legutóbbi lapunkban, és így elhagyjuk ezt az érdekes községet, és Zalaudvarnoknak vesszük utunkat, most már a folyó bal partján. Ez a kis község azért állít meg, mert a fő utcáján, a Kosuth u. 9-es számú házban született 1883. május 31-én dr. Hamburger Jenő, a proletárforradalom nagy harcosa, a Magyar Tanácsköztársaság földművelésügyi népbiztosa. A faluban őrzik emlékét, háza szépen rendbentartott, és rögtön közlik velünk, hogy az emlékmúzeum Zalaszentgróton található. Ott már jártunk, ismerjük azt a szép munkásmozgalmi kiállítását. Ezután Szentgyörgyvár izgatott bennünket, ez az ugyancsak ősi község, amelynek határában egész közel a folyóhoz építették fel egykor a török időkben Békavárnak nevezett végvárat. A község közepétől indul utunk a folyó felé, és párszáz lépés után kis emelkedő állít meg bennünket. Itt volt a vár, mondja vezetőnk dr. Sági Károly, a Balatoni Múzeum igazgatója. Kételkedve né-

A kallósi kerektemplom

zem a területet, amíg csak az egyik görödből elő nem húz egy téglát, mellette kődarabok fekszenek, edénytöredékek, csontok és ahogy tovább vallahatjuk a talajt, alapfalak tűnnek elő. Azonosítjuk a Turcó féle rajzokban található alaprajzzal, s megállapíthatjuk, hogy azon a helyen, amelyet most a Zalába vezető új árok vág keresztül, feküdt az egykori vár. 1655-ben 25 lovas és 42 gyalogos tannyázott benne. Környéke mocsaras volt, ezért is nevezték Békavárnak.

A község határában levő Öreghegyen hatalmas gesztenyefa áll. Felhívták a figyelmünket arra, és így nem sajnáltuk a fáradságot, s a szőlők között elzarándokoltunk hozzá. Tényleg hatalmas fa-matuzsálem, kerülete majdnem 7 m, uralkodik az egész környék felett. A község lakói azt mesélik, hogy a törökök onnét lőtték az egykori Szentgyörgyvárat. Megbecsülöm a távolságot, nagyon erős ágyúnak kellett volna lenni, amely a közel 700 m-es távolságból elérhette volna a várat. A szájhagyomány azonban akkor is kedves, ha messze jár a valóságtól. 4–500 éves lehet ez a hatalmas gesztenyefa, ami nem is olyan nagy idő e fák történetében, különösen, ha a Pogányvárbán látott hatalmas gesztenyefákra gondolok. Mindenesetre megőrzésre méltó.

Szentgyörgyvártól már csak egy ugrás Keszthely, de közben még a keszthelyi kőbánya területén feltárt sírokat mutatja meg Sági Károly. Hatalmas kőlapok borították a téglákkal kirakott sírokat, egyiket a másik után bontják fel a régészek. A sírletek nem nagyon gazdagok, de érdekesek. Különösen az tűnt fel, hogy 3 sírből is előkerültek sarkantyúk. Sági Károly véleménye szerint valamelyik római lovasezred nyugdíjas tisztjei temetkeztek itt.

Zalavölgyi utunkat befejezve, sok szép emlékekkel tértünk haza. Az autós turistának is élvezet az egymást gyorsan követő községeken áthaladva, a gépkocsikkal is elérhető érdekességeket megtekinteni. A gyalogos turistának pedig különösen a Zalaapáti–Zalabér közötti táj szép dombjaival, a közéjük bemélyedő keskenyebb völgyekkel, egykori várak, templomok maradványaival, a megbúvó kis falvakban található népi építésű házzal sok örömet rejtget.

Zákonyi Ferenc

A szentgyörgyvári gesztenyefa (foto: Kónya)

„**Oh, hol a kis Túr siet beléje**”

A Petőfi-tölgy Nagyaron, a Nagyrekesszdűlőben

Hazánk legtávolabbi zugában, hol a térkép a jelentéktelenségnek tűnő kis Szatmári-síkságot jelzi, amelynek zöldjét csak a Tisza, Túr és Szamos kanyargó kék vonala élénkíti, mindenütt szépséges vízi tájakat, madárban gazdag galériaerdőket láthatunk. A hangulatos kis falucskákból irodalmi életünk legnagyobbjainak emlékével találkozunk.

Végigvándorolva e, turistaszívűnknek annyi váratlan gyönyörűséget rejtő tájon, detektívregénybe illő nyomozást végeztünk, hogy megtaláljuk a helyet, amelyet Petőfi „A Tisza” c. versében leír. Földrajzilag olyan pontos leírás állt rendelkezésünkre a versben, hogy azt hittük, könnyedén megtaláljuk. Csak a közvetlenül előkészítő térképmunkánál döbbsentünk rá: a Túrnak három torkolata is van. Az egyik Tolcsvaapátinál, a másik, Tiszakóródnál, a harmadik egy elzárt holtág, Nagyarnál. Ez utóbbi, amit a falusiak Vak-Túrnek neveznek, bizonyult a keresett folyónak.

Petőfi Kőmörő felől érkezett Nagyarba Luby Zsigmond meghívására, de a nagy sárban a szekér elakadt, úgy küldtek eléje egy másik kocsi. Mi nagyobb kerülővel közelítettük meg Nagyart, de bizony mi is éreztük, hogy Pest nagyon messze van. Itt-ott elfelejtettek kitenni helységnevtáblát és útelágazásnál útjelzőtáblát. A földeken arató kombájnok, a házakon a televíziós antennák azonban jelezték, hogy e tájat sem kerülte el korunk társadalmi és technikai fejlődése.

Nagyar keleti szélén, a Vak-Túr partján áll egy öreg tölgyfa körülkerítve. A hagyomány szerint Petőfi szerette ezt az öreg tölgyet, és szívesen megpihent alatta. A falu lakói emléktáblát is erősítettek rá. Innen indultunk a 3 km-re levő torkolathoz. A Tisza gátja, amely eddig elzárta a Túr folyását, most felnagyítva állt, és rajta vasbeton zsilip épült. Így Petőfi Túr-ja ismét élő víz lett. A gáton túl még egy km-t párhuzamosan halad a Túr a Tiszával és csak azután torkollik bele az ún. Túrtúrnél. Siettünk, mert alkonyodott. Hogy az utat rövi-

dítsuk, átkeltünk a színes vízivirágokkal borított Túron, és az utolsó métereket az izgalomtól futva tettük meg. Végre ott álltunk az újra kiásott torkolatnál. Egyik társunk elszavalta Petőfi „A Tisza” c. versét, majd álltunk némán, néztük az aranyló Tiszát, a távoli Kárpátokat, az öreg botoló füzeket, és a látványtól mi is megsejtettünk valamit azokból az érzésekből, amelyek a költőt megihlették:

„Oh természet, oh dicső természet!
Mely nyelv merne
versenyezni véled?”

Visszafelé az Eskámborján mentünk keresztül. Nevét onnan kapta, hogy Balogh Estánnak beleveszett a borja az itteni kútba. Itt állott a Lubyak méhese egy kis házzal, ahová Petőfi is megérkezett a kirándulás után „friss gyümölcsből készült vacsorára”, s ahol aztán röszetűz mellett beszélgetett társaival. A tanya elűnt, helyén tarlót és burgonyaföldet találtunk.

Másnap a „Falu végén kurta kocsmá...” c. Petőfi-vers kocsmájának keresésére indultunk Matolcsra. Igaz, a helyszínt magáénak vallja Szatmár is, ahol a vers íródott, azután Fülöp-daróc és Berence is. A tudományos kutatás azonban megrikította a vetélytársak sorait és így Matolcs lett a győztes. Mindössze 16 km-re van Nagyartól. Ma már a jobb parti Tunyog és a bal parti Matolcs egy község, vashíd köti össze őket. Megvan azonban a hajdani komphoz vezető út is. Azon mentünk le Tunyog felől, és néztünk át a Szamos túlpartjára, ahol a kurta kocsmá állott. Sajnos már nyoma sincs az épületnek, pedig a harmincas években még állott. A versben szereplő uraság valószínűleg Kölcsey Mihály volt, akinek kiskastélya itt volt a tunyogi parton.

A Szamos csillogott a déli napsütésben, fűz és nyárfá-illat szállt felette, a vashídra dübörögve gurultak rá a tunyogmatolcsi termelőszövetkezet vontatói.

Balogh Ferenc

Itt kötött ki hajdan a komp. Atnézünk a kurta-kocsmá helyére

Megdöböljük a Szamosot Tunyogmatolcsnál

A Vak-Túr Túrtúrnél (a szerző felv.)

Turista

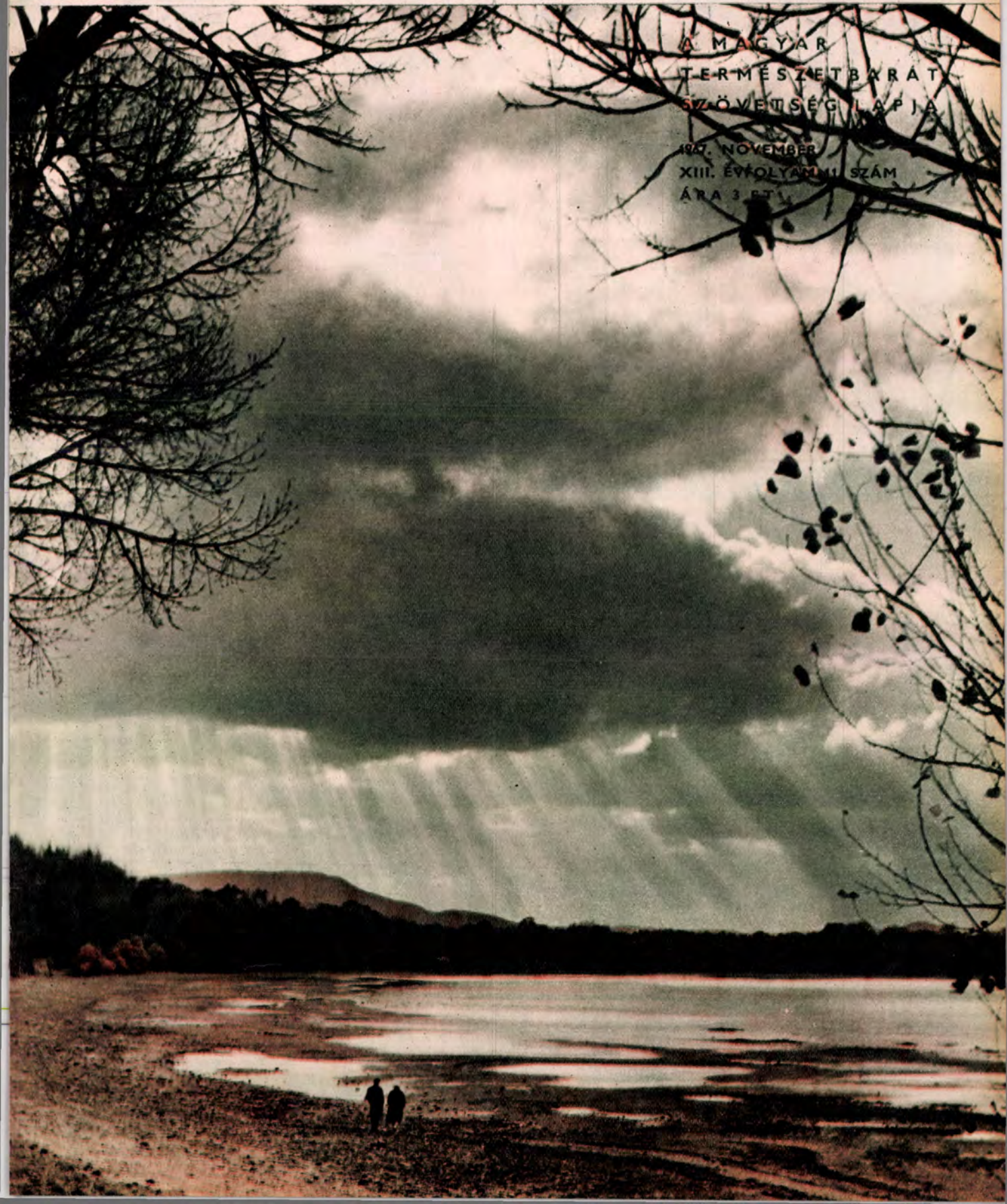
UTAZÁS

CAMPING

KIRÁNDULÁS

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1967. NOVEMBER
XIII. ÉVFOLYAM XI. SZÁM
ÁRA 3 FT

ÜNNEPELJÜNK A SZABADBA!

Ünnepre készül a világ: Moszkvától Tókióig, Budapesttől Kubáig azt a forradalmat köszöntjük immáron ötvenedszer, amelyik az emberiség történetében először hirdette és először valósította meg az egyén és a társadalom, az egyén és a természet harmónikus egységét, szabadságát. A magyar nyelv végtelen gazdagságára szeretnénk hivatkozni most, amikor arról frünk, hogy éppen a szervezett turizmus, a természetbarát mozgalom volt az, amelyik már a születése pillanatában eggyéforrott a forradalmi gondolatokkal. „GYERÜNK A SZABADBA!” — Ez volt a jelszava az első magyar munkásegysületeknek is, s a felhívás jelképes

volt: jelképe mindazoknak a törekvéseknek, amelyeket kizárólag a Nagy Októberi Szocialista Forradalom szellemében valósíthattunk meg hazánkban is. A természet nyújtotta szabadságvágy adott erőt az illegális éveiben sok bátor kommunista forradalmárnak, s a természetből merítettük mi is az ösztönzést munkánk tökéletesebbé tételéhez, mindennapjaink örömeihez.

A természet és a szabadság: e két elválaszthatatlan fogalom vezérelte azokat is, akik felépítették és felavatták a Vöröskösziklát, jelképét a régi harcoknak, emléket az elesett hősöknek, s a megvalósult álmoknak. „GYERÜNK A SZABADBA!” — kiáltjuk a régi jelszót, most, ami-

kor Lenin félévszázados forradalmát ünnepeljük.

Gyerünk a szabadba, ünnepeljük a szabadságot!

A pilisnyergi emlékműnél november 6-án déli 12 órakor kezdődik a jubileumi ünnepély, amelyre a Magyar Természetbarát Szövetség elnöksége meghívta a Szovjet Turista Szövetség küldöttségét.

Ezúton is kérjük a természetbarátokat, hogy minél nagyobb számban vegyenek részt ezen a hagyományos ünnepünkön, s együtt tegyünk hitet, együtt rakjuk le a hála virágait az egyenlőség, a boldogabb jövő, a szabad természetet is jelképező emlékműnél.

ÉLJEN NOVEMBER 7

Iljicsel a hegyek között

Lenin a Tátrában

J. L. Gurvics szovjet kutató az SZKP Központi Bizottsága mellett működő Marxizmus — Leninizmus Intézetben a közelmúltban érdekes, már feledésbe merült dokumentumot fedezett fel V. I. Lenin egyik kiváló turisztikai teljesítményéről. A Bucevics Leninnel kapcsolatos emlékezéseinek egyik fejezetéről van szó, melyet az alábbiakban kivonatossan közlünk.

A Magas-Tátra vad csúcsaival, csodálatos sötétkék tavaival hatalmas gránit tömegeket állít elének. Ezek a tavak gyakran vadregényes hegykoszorúban fekszenek, s valóságos hegyóriások tornyosulnak föléjük.

Természetesen a mi orosz kolóniánk is már megérkezése óta nem egyszer rándult ki a hegyek közé. (Az 1912. és 1914. között Krakkóban élt emigráns orosz kommunistákról van szó. A szerk.) Különösen két ilyen kirándulás maradt emlékezetemben, melyeken Iljics maga is részt vett. Egyik közülük a Cserni Sztav (Fekete tó) völgyébe és a 2154 méter magas Zavrát nevű hegyzszakadékhöz vezetett, meg a 2306 méter magas Szvinnycára, a másik pe-

dig a Morszki Oko (Tengerszem) katlanába, s a Rüszi Polski 2503 méter magas csúcsára.

Elindulunk tehát a Cserni Sztavra, mely Zakopane közelében az egyetlen „valódi hegy”. Ahelyett, hogy vasútra ülnénk, elhatározzuk, hogy egyenesen Poroninoból megyünk Kuznecebe. Útközben megállunk egy kis boltnál. Bagocky bemegy, hogy vegyen valamit az útra. Mikor kijön az üzletből, kiderül, hogy elfelejtette megtölteni a kulacsot egy kis szeszessal... Iljics, ki már remekül belejött a hegyászó útitárs szerepébe, meg akarja tölteni a kulacsot. Tréfás vita keletkezik, Bagocky azt ajánlja Iljicsnek, hogy ő maga menjen a boltba, — szeretné nagyon látni, hogyan keveredik ki a csávából (Iljics ugyanis egy szót sem tud lengyelül). Lopva megérinti kabátomat, látva, hogy segítségére akarok lenni. Am legnagyobb meglepetésemre Iljics magabiztosan megy a boltba, s egy perc múlva diadalmas arccal hozza ki onnan a megtöltött kulacsot. Örök titok, hogyan értett szót a boltossal, aki maga is csak annyit értett oroszul, mint mi lengyelül. Persze, mikor kérdezni próbáltuk, Iljics mindig tréfával ütötte el a dolgot.

Az idő lassan elborul és esővel fenyeget. Megszaporazzuk lépteinket, s mikor már alig pihegünk az erőltetett menettől, megérkezünk a Galgonszenic-i pástorkunyhókhoz, ahol az egyik kunyhó turistáknak van fenntartva. Úgy tervezzük, megszártokunk itt. Különösebben csak az bosszant, hogy egy versztnyre vagyunk attól a tótól, melyet meg akarunk mutatni Leninnek.

Közben két elvtársunk is utolér, akik Zakopaneból indultak kirándulásra. Az egyik a „Kuba” fedőnéven szereplő Ganecki elvtárs (Neves alakja a lengyel és orosz forradalmi mozgalomnak. A szerk.), a másik Párizsból érkezett. Még néhány turista gyűlt egybe, s látom, hogy Iljics már sakkal ült le valakivel. Nem is tudom, hogyan került

sakk ebbe a primitív kunyhóba, de — máris elkezdett csatát vívni.

Közben az eső szűnik, szétoszlanak a felhők. Csak nehezen tudjuk Iljicsset elszakítani a saktól. De megyünk a tóhoz. A természeti szépségek különös elragadtatással töltik el Iljicsset, aki most van itt először; a szenvedélyes sakkozókra jellemző bosszúsága a befejezetlen játszma miatt hamar elpárolog. Még néhány lépés, és elének tárul a Cserni Sztav (Fekete tó), 1600 méterre a tengerszint felett.

Csodálatos szépség: balra a „Gránát” sárgás csúcsai, majd félkörben a Kozji Verha (Kecskehát), majd egy fogazott sziklafal, mely a félkört folytatva emelkedik a Zavrát hágó fölé (2154 méter), a 2306 méter magas Szvinnycica csúcs felé, ahonnan lefelé húzódik a Kosztelca csúcsához, majd az útunkat szegélyező gerinchez.

Jobbról kerüljük meg a tavat és lassan felfelé kapaszkodunk a Zavrát hágó felé. Egyre nehezebb, meredekebb az út. Végül elérjük a Zamarzli Sztav (a „Befagyott”) tavacsát. A kis tó az ösvény alatt van. Lenin többször is lemegy, hogy saját szemével győződjék meg arról, hogy most július végén is valóban jég fedi-e a tavat.

Elérünk végre a Zavrát-hágó sziklás lábához. A hágóra hordalékkó törmeléken át kell felkúszni. A turistaegyesület meredek sziklás utat vágatott; kötélfelhelyek itt acélláncok és drótkötelek vannak kifesztve, sőt itt-ott még ezek sem, csak kapaszkodó kampok.

Eljutunk a hágóhoz. Áttekintjük az egész tóvölgyet, távolról Zakopane ködlik, s valahol a hegy mögött egy viharsújtott erdősrész kidőlt fái marék gyufához hasonlítanak.

A hágóhoz közvetlenül csatlakozik az Orlej Perti, vagyis „Sas-ösvény” kezdete, mely különösen nehéz szakasza a hegygerincnek. Két hete már jártam itt, és elmagyarázom a turisztika iránt érdeklődő Leninnek élményeim az út

legfurább részéről. Például: hogyan ereszkedtem le a szakadékból a „Bádóg-lépcsőn”, háttal egy sziklafalnak, hogy aztán a szakadéktól több tíz száz méter távolságra (több száz méter) levő sziklaparkányon kússzak végig. Lenin elvtárs csodálkozik, hogyan lehet így mászni, meghozza ekkora távolságon. Mindnyájan szeretnénk feljutni a Szvinnycica-csúcsra, habár oda az út még mindig elég nehéz, mert tulajdonképp a Sas-ösvény folytatása.

Elkezdünk a Szvinnycára mászni. Eleinte nem is nehéz, de aztán 50—60 fokos szögben lejtő sziklákön kell felmenni.

Már többszáz métert mentünk így, ami mindnyájunkat nagyon kifárasztott. Iljicset is, aki először vett részt ilyen vállalkozásban. Az útnak ez a szakasza valamiféle csodalétrára emlékeztetett. A létrából csak egyes kampók meredeztek elő, s a fáradt Iljics találoán nevezi ezt majomlétrának, bizonygatva, hogy ez a közlekedési mód inkább való majmoknak, mint embereknek.

Végül fenn vagyunk. Mindnyájan megkönnyebbüln lélegzünk fel, Iljics meg őszintén csodálkozik, hogy milyen nehéz volt felmászni. A csúcs nagyon kicsi, csak nagyon nehezen tudunk elhelyezkedni a szélvédett oldalán. Nem teljes a kilátás, mert a magyar oldal sűrű felhőkbe burkolódik — jobban látni a zakopane-i völgyet, az Ót tó völgyét, s a szomszéd csúcsokat.

Megpróbálunk teát főzni, hóból. A szeszszózó többször kialszik, de nagy nehezen mégis hozzájutunk egy kis furcsa színű és ízű folyadékhoz, melyet rummal ízesítünk. Miután pihentünk, gyönyörködünk a kilátásban, igyekszünk leereszkedni. Lefelé sokkal gyorsabban jutunk, hamarosan elérjük a Cserni Sztavot. Kuzneceben kiérünk az országhútra, ahol már sík terepen folytatjuk útunkat Zakopane felé...

Másnap Lenin nagy lelkesedéssel beszélt mindenkinek a látottakról. Főleg a tóiról...

Magyarok a Világ Tetején

ÉLMÉNYBESZÁMOLÓ A LENIN-CSÚCS MEGMÁSZÁSÁRÓL

Honfi Tivadar

Augusztus 16-án déli egy órákor öt napi hegymászó út után a 7134 méter magas Lenin csúcson álltunk.

Tíz hónap előkészítő munkája és háromhetes „akklimatizáció” után célhoz értünk. Magyar hegymászók először jutottak ilyen magasra, és úgy éreztük, hogy a klasszikus hegymászók nagynevű magyar úttörőinek hagyományait méltóképpen folytattuk.

Kristóf Péter Pál

Az a tíz hónap, amely a meghívás kézhezvétele és elindulásunk között eltelt, tele volt izgalmas készülődéssel, kétségekkel és reményekkel. Még sohasem voltunk ilyen távol és ilyen magasban, s bár számtalan magashegy expedíció kudarcát és eredményeit ismertük — az irodalomból és egy-egy résztvevő személyes előadásából —, pontosan mégsem tudtuk, hogy mi is vár ránk a Pamír-hegységben.

A meghívást a Szovjetunió Alpinista Szövetsége juttatta el hozzánk 1966 októberében, melynek értelmében hat magyar hegymásztól szívesen látnak a jubileumi év keretében a Lenin-csúcs megmászására szervezett nemzetközi expedíció tagjaként. A külföldi résztvevőket Os-ban — Kirgiz Köztársaság — fogadják és onnan minden költséget fedeznek. A részvétel engedélyezése előtt tisztáznunk kellett a szükséges felszerelési tárgyak előteremtésének lehetőségét. Ez nem volt egyszerű kérdés, hiszen a legóvatosabb becslés is több mint hatvanezer forintba rúgott — a tényleges összeg ennek a duplája lett. Számba vettük tehát anyagi lehetőségeinket és bízunk a természetbarát szakosztályok segítségével is. Ugy terveztük, hogy a költségek felét, mintegy harmincezer forintot felajánlásaik útján tudjuk biztosítani. Sajnos nem így történt, ezen az úton mindössze tízezer forint állt csak rendelkezésünkre, bár remél-

Piek József

Puskás Lajos

Sötér János

jük, hogy a természetbarát szakosztályok még élni fognak a támogatás lehetőségével*. Az anyagi erőforrások felmérése és a részvétel engedélyezése után megkezdődött a tényleges előkészítő munkálatokat. Legelőbb is kijelöltük azt a tizenkét fős keretet, amelyből a hat résztvevő végül is kikerült. Elkészítettük a felkészítést szolgáló edzéstervet és összeállítottuk a szükséges felszerelések jegyzékét, ez két részre bontottuk. Egyik részét a saját, — melyekkel minden résztvevőnek rendelkeznie kellett, — másik részét a speciális magashegy felszerelési tárgyak képviselték — pehely ruházat, pehely hálósák, kötött ruhák, jégcsépek, stb. — melyek előteremtését a Természetbarát Szövetség vállalta. A technikai felszerelés egy részét (jégzőg, jégkalapács, hőszemlőg, lavinalapát, pihepapucs, benzinfűző stb.) a müncheni „Schuster” sportáruházról rendelttük meg. A pehely ruhákat minták és rajzok alapján a „Sportáru KTSZ”, míg a kötött ruhákat a „Ramona KTSZ” készítette el. (Az „Okisz” a felszerelési tárgyak előállításának összegének felét magára vállalta.) Magashegy bakancsokkal és pehely kesztyűvel, valamint háromszemélyes magashegy sátrakkal a „Sovjet Alpinista Szövetség” látott el bennünket.

Végülis július 21-én minden együtt állott, s elindultunk „Közép-Azsia” felé, a Pamír-hegységbe. Kilenc óra alatt értünk a Kirgiz Köztársaság fővárosába a kétszázézer lakosú Frunze-ba. A város kilencszáz méter magasban a Kirgiz-hegység ötézer méter meghaladó havas csúcsai alatt fekszik, s a Tadzsik, a Kazah és az Üzbég SZSZK-ai, valamint Kínával határos. Területe 198 km², tehát kétszer akkora mint Magyarország. A köztársaság területének nagyrészt a Tien-San-hegység foglalja el, legmagasabb pontja a 7439 méter magas Győzelem-csúcs (Pik Pobeda). Területén van a Pamír-hegység egy része is, a

* (A résztvevők személyenként 1200 Ft-tal járultak hozzá a költségekhez.)

Lenin-csúcs a Kirgiz és a Tadzsik SZSZK határát képező gerinc vonulaton helyezkedik el. Frunzeből Osba repültünk; Os a Kirgiz Köztársaság egyik legnagyobb városa, vasúti végállomás, ipari központ, és a Pamír-hegységbe induló expedíciók kiindulási pontja.

Itt gyülekeztek a nemzetközi expedíció — osztrák, olasz, cseh-szlovák, lengyel, jügoszláv, bolgár, német, magyar és szovjet — résztvevői. Osban mindössze egy napot töltöttünk, majd összeállt az autokaraván és megindultunk a közel háromszáz kilométeres útra.

Mielőtt elérnénk a Pamírt, át kell keltnünk a vele párhuzamosan futó Alaj-hegységen. A nap már nyugovóra készült és hűvös szellő borzolta a hegyi legelőket, mire 4550 méter magasban elértük a Kindyk-hágót, a hegység egyik átjáróját. A hágóból gyorsan lejutottunk az Alaji-völgybe, amely 3000 méter magasban fekszik a Pamír és az Alaj között. A völgyben sok ágra szakadva folyik a Kizilszu-patak. Az átkelést azonban másnapra kellett halasztani, mert a patakon híd nem ívelt át. A pataokban a víz a reggeli órákban a legkevesebb, mivel az éj beálltával csökken a hó és jégmezők olvadása.

Másnap reggel egy vontató traktor segítségével izgalmas módon átkelünk a patakon és folytatjuk utunkat az Alaj-völgy kietlen kő- és homoksi-vatagában. Vigasz nélküli ez a táj, sehol semmiféle fa vagy bokor, csak csenevész, csomókba növv erős szálú fű. Eső szinte egész nyáron nem esik, legelőik is csak 3000 méter fölött találhatók. Ott telepedtek meg a pásztorkodó kirgizek is jurtáikkal és nyájaikkal együtt.

Végülis ötnapi utazás után, július 25-én 3600 méter magasságban elértük az alaptáborunkat. A havasi rétet, ahol sátrunk álltak, hatalmas hegyóriások karéja övezi. Ennek a karéjnak a közepén magasodik a 7134 m magas Lenin-csúcs, utunk célja.

A tábori életet pontos menetrend szabályozta. Ebben a menetrendben előkészítő túrák, pihenő tartózkodások, orvosi vizsgálatok szerepeltek. Az első előkészítő túrára három nap múlva indultunk el. Célunk az 5200 méteres magasság volt. Oda kívántuk feljuttatni a csúcsmászás idején szükséges élelmiszert és technikai felszerelést. Alaposan megterhelte — 25—28 kg-os hátizsákkal indultunk el a Lenin-gleccserre, hogy 4200 méter magasságban felállíthassuk első táborunkat. Hétórás út után fáradtan pihentünk le. Másnap a gleccser, repedésekkel, gleccserpatokkal és tavakkal szabdal felületén kapaszkodtunk felfelé és 4300 méter magasban értük el a Lipkin-sziklát.

Tátrai Rupert

A 2. számú tábor 5200 méteren

A Lipkin-szikla tulajdonképpen egy sziklás gerinc, amely északról támaszkodik a Lenin-csúcs tömegének. Kezdetben jéggel borított meredek sziklafolyosón haladtunk felfelé. Egy kisebb sziklás plató után hófal következett, ahol kötélbiztosításra is szükség volt már, majd enyhébb lett a hólejtő és kb. 5100 méter magasan elértük Lipkin repülőgépeinek jégbe ágyazott roncsait. (Lipkin szovjet berepülő pilóta 1937-ben az októberi forradalom 20. évfordulója alkalmából szervezett jubileumi expedíció felszerelését segített felszállítani. Azonban a beállott rossz időben ezen a helyen gépeivel a gerincnek ütközött és lezuhant.) Onnan már csak rövid hólejtő állta meg útunkat, majd 5200 m magasságban állítottuk fel sátrainkat.

Másnap reggel fáradtan indultunk vissza az alaptáborba. A nagy magasság, az álmatlan éjszaka és a megelőző kétnapos út éreztette hatását.

A második előkészítő túrára háromnapos pihenő után, augusztus 31-én indultunk el. Az 5200 méteren levő második táborunkig a már ismert úton haladtunk, viszonylag könnyen, mivel felszerelésünk és élelmiszerünk egy részét előzőleg már felszállítottuk. Ezt a táborost mintegy 50 méterrel feljebb telepítettük, mivel jelenlegi helyén a sűrűn megismétlődő szélviharok kissé megtépták.

A sátrak részére a gerincen, illetve annak oldalán sima terepet kellett készíteni. Nehéz volt a fizikai munka ebben a magasságban. A kiásott hó és kristályos jégkockákból szélvédő falat emeltünk a sátrak mögött.

Ejszaka csak gyenge szél fújt, de reggelre viharossá fokozódott. Alaposan megnehezítette a felfelé haladást, ugyanis helyenként vastag puha hó fedte a kemény, kristályos jéglejtőt. Zsájkaink is nehezek voltak, mivel 6200 méteren fel akartuk állítani a harmadik táborot, ehhez viszont tovább kellett szállítanunk élelmiszereinket és a technikai felszereléseket. 45–50 fokos jég és hólejtőn haladva, nehezen, sok pihenővel értük el a 6100 méteres magasságot. Innen már csak enyhén emelkedve — a csúcs északi lejtőjét keresztezve — függő gleccserek felett haladva jutottunk el 6200 méterre. Szerencsére időközben elállt a hófúvás, oszladozni kezdtek a felhők, s kitért előtünk a hó és jég világa. A keleti gerincen, kis sziklás területen állítottuk fel a sátrakat. 2000 méterrel alattunk a Lenin-gleccser jégárja vonult, feltartóztathatatlanul a völgy felé.

Északra az Alaj-hegység jeges ormai emelkedtek, alattuk a párba burkolózó Alaji völgy feküdt. Impozáns és lenyűgöző látvány volt.

Másnap megerősítettük egyik sátrunkat, elhelyeztük benne a felszállított élelmiszert és egyéb felszerelési tárgyakat, majd visszaindultunk az alaptáborba.

Újabb többnapos pihenő után — amire szükség is volt — augusztus 12-én indultunk a csúcsmászásra. Csoportunk 30 főből állt, tagjai hat magyar, három olasz, két jugoszláv, egy lengyel és tizenkilenc szovjet hegymászó volt. A tábor többi lakója, mintegy 320 hegymászó átlag harmincas csoportokban már az előző napokban elindult, hogy elérje a Lenin-csúcsot.

Mielőtt elindulunk, úgy illik, hogy közelebbről is megismerkedjünk a Lenin-csúccsal és a Pamír-hegységgel.

A Pamír-hegység az Eurázsiai-hegységrendszer fontos része. Innen ágazik ki a Tiansan, a Kunlun, a Karakorum és a Hindukus. Nyugati és keleti Pamírra szokták osztani. A keleti rész száraz hideg éghajlatú, itt van a hegység legmagasabb csúcsa (Kínában) a 7719 m magas Kongur. A Nyugati-Pamír éghajlata kevésbé száraz és zord. A Nyugati-Pamír és egyben a Szovjetunió legmagasabb csúcsa a 7495 m magas Kommunizmus-csúcs. A hegység építőkövei mészkő, pala és homokkő. Vizeit az Amu-Darja, az Aral-tóba viszi. A hegységben 8040 km² a jéggel borított terület. Legnagyobb jégárja a 77 km hosszú Fedcsenko-gleccser, mely egyúttal földünk leghosszabb jégárja.

A Pamír-hegységet száz évvel ezelőtt még alig ismerték, bár az Amu-Darja felső szakaszának hegyvidékéről a XIV. században már Marco Polo leírást adott. Szervezett expedíciók csak 1849-ben, az újonnan

leltesült Orosz Földrajzi Társaság segítségével indultak meg. 1871-ben a kiváló orosz földrajztudós Alexander Pavlovics Fedcsenko vezetett expedíciót a vidék feltáráására. Sikertől ájtutni az Os-tól délre fekvő hegyláncot és a Kizilsu-folyó völgyében vertek táborát. A fellettük szikrázó hegyóriások legnagyobbikát Fedcsenko a kutatásait készségeen támogató turkisztáni kormányzó nevére „Pik Kaufmann”-nak nevezte el. A csúcs 1928-ig viselte ezt a nevet, sokáig a Pamír és egyúttal a Szovjetunió legmagasabb csúcsának vélték.

Első alkalommal 1928-ban egy közös orosz–német expedíció német tagjai mászták meg E. Schneider vezetésével. A második megmászás 1934-ben történt Vittalj Abalakov vezetésével.

A 6200 méteren levő 3-as tábor 14-én értük el. Az időjárás nagyon zord volt. Szinte az utolsó pillanatban érkezünk ahhoz, hogy megmenthessük sátrunkat az elsodrástól. Megerősítettük a sátrat és vacsorát főztünk, bár étvágyunk nem nagyon volt. Folyadékot és pihenést kívántunk, sokat. Nehéz éjszaka volt, a szél ráta a szűk, két-személyes sátrat, melyben hárman szorongtunk tizennégy órán át. Aludni szinte egyáltalán nem tudtunk, egész éjjel vártuk a jótékony reggelt, mely majd megvált bennünket. A nagy magasság, a rossz idő egyre több hegymászót viselt meg, akik visszatérésre kényszerültek. Mi hatan még álltuk a „havat”, bár Sötér János nem a legjobb előjelek mellett vágott neki a meredek keleti gerincnek. Igyekezett tartani magát, de a 6800 méteres magasságot csak úgy tudta elérni, hogy felszerelését vinni kellett.

Nehéz, hat órai út állt mögöttünk, amikor megkezdtük a sátrak felállítását. A szinte orkászzerű szélben és az állandó havazásban ez nem volt egyszerű feladat. Mindenkit

megviselt már a negyedik napja tartó kapaszkodás, a szél, a nyugtalan éjszakák, az étvágytalanság, a nagy magasság, és a sűrű lélegzetvétel miatti kiszáradás és torokfájás.

A szél egész éjjel cibálta a sátrat, mely zúgott mint egy vízesés, közben ömlött a liszti-finomságú porhó. A reggel nem akart megérkezni, s amikor kibújtunk a sátrakból, hogy meginduljunk a csúcsra vezető útunk utolsó szakaszára, nagyon hideg, zord és világos nélküli volt a táj. A nap küszködött a felhőkkel, de harcát nem kísérte sok siker. Közben mi külön küzdelmet vívtunk a hóval, a magassággal, a széllal, a fáradtsággal és meredek jeges emelkedőkkel. Lassan haladtunk előre, a csúcs elérése előtt még hét kisebb előromra kellett feljutni, majd útunkat állta a „Veszszó”. A csúcs meredek, 50–50°-os felszökését nevezik így, mely 80–90 méter magas. Sok volt a hó, és kevés volt már az erő, csak az akarat volt az, amely felfelé vitt bennünket.

De végülis 1967. augusztus 16-án déli egy óraker ott álltunk a csúcson, 7134 méter magasan, a hatfőnyi magyar csoportból négyen — Honfi Tivadar, Kristóf Péter, Pick József és Tátrai Rupert.

Sajnos semmit sem láttunk, a felhők mindent beburkoltak. Negyedórát töltöttünk fenn, majd megindultunk vissza a négyes táborba. Nagyon fáradtak s nagyon boldogok voltunk.

A négyes táborban még egy nagyon kellemetlen és fárasztó éjszakát töltöttünk, majd másnap megindultunk lefelé. Két napig szinte drámai küzdelem folyt még a sikeres lejutásért, melynek fő nehézségét a magatehetetlen János szállítása okozta. De ma ez már mind csak emlék, drámaiságával, nehézségeivel és a sikerrel együtt.

Tátrai Rupert

Az alaptábor (Tátrai Rupert és Kristóf Péter Pál felv.)

Tinódi, az országjáró riporter

Tinódi szobra Szigetvárott

Szigetvárt ezen a nyáron a tavalyi négyszáz éves várvédelem után megemlékeztek az ugyanolyan századú költőről is, a krónikás Tinódi Lantos Sebestyénről, aki Szigetvárnak s Magyarország valamennyi végvárának dicső védelmét megénekelte. Kortársuk volt Zrínyiéknek és Dobónak, ott járt a helyszínen, mindent kikutatott, mindent megírt. Tinódi volt az első országjáró magyar riporter, s riportjait a kor ízlésének megfelelően versekbe szedte, de igazat mondott, s ez most derült ki róla. Még az iskolában némi elnézéssel vettük tudomásul a Lantos deákat, mosolyogtunk gyöngé s fahangú rimelésén, ma egy rehabilitált Tinódival van dolgunk: igazmondó volt, becsületes és vitéz jellem, hatása kortársaira elsőrangú hazafias nevelés volt, s verseinek muzsikája, saját kompozíciói, kiválóak.

Mi ma gépkocsin járjuk az országot s megelégszünk a sebtében feljegyzett adatokkal, egy fényképpel, csepp leírással, hírlapíró ösünk egész katonai és társadalmi nyomozást végzett, mindent felkutatott, hitelesen, mert tiszta hírmondó akart maradni. Várkapitányok írtak át egymásnak: fogadjatok szeretettel Sebestyén deákat, várjátok jó falattal, oltásotok szomját a legjobb borral. Mert a kapitányok tudták, hogy Tinódi szava felér egy kis sereggel. Akkor volt, hogy a török elfoglalta Magyarországot nagyobbik részét, s ami nem került a szultán kezére: német-osztrák seregek rablóterülete maradt.

A Dunántúl közepén, a Felvidék déli sávján s Erdély határán futott végig az a vonal, melyet már nem tudott áttörni a török, akárhogy is erőlködött félelmetes hadaival közel kétszáz éven át. Ekkor vált a magyarság eleven teste Európa vébőbástyájává. A német város söröző polgárait, a francia templomokat, az olasz muzsikát, Bécsét, Prágát, Velencét, Krakkót mi védtük meg attól a pusztulástól, aminek a magyar vá-

rosok védtelenül voltak kitéve Mohács után.

Tudjátok, magyarok, hősök
valátok,
Míg nagy szeretettel egymást
hallgattátok,
De mihelt köztetők ti
meghasonlátok,
Ottan országtokban im mind
pusztulátok!

Így énekel az országjáró Tinódi, aki mindent tudott a hazai társadalomról, megbízhatóan, elsőkézből. Úgy kell őt látnunk, ahogyan Rudnay Gyula képe mutatja. A háttérben ott a magyar vár, az élet győzelme a nemzet halála fölött. Tinódi ezt a rémet üzte el a katonák fejéről. Őri szobákban, kastélyok termeiben épügy forgott, mint váralkakon és városvégeken, ahol a nép vette körül, hisz maga is népi származás volt.

Az 1505 körüli években született, nem tudjuk, hol. De kétségtelen, hogy a szépséges Dunántúl volt a szükebb hazája, Székesfehérvárt járt iskolába, s mivel családja már a reformáció híve, Tinódi magyar nyelven is ír s nem latinul. Pedig tudott latinul is, németül is, törökül is. Miután évszámmal jegyezte minden írásművét, tudjuk, hogy első katonai élményei, harcai és sebesülése 1530—1535 között játszódtak le. Ezután került a Dunántúl híres hadvezérének Török Bálintnak udvarába, akit nagyon megszeretett, nagyra tartott. Török Bálint gyermekei nevelőjének fogadta Tinódit s egyben udvari lantosnak nevezte ki. Szigetvárt volt kapitány Török Bálint, onnan csalta magához a török szultán, jöjjön hozzá követségbe, s füzte menten rabláncra s vitte el Sztambulba, a hírhedt börtönbe, a Héttoronyba, ahol elpusztult, mert nem akart török basaként szolgálni.

Ettől fogva vándorolt végig Magyarországon Tinódi Sebestyén. Megírta Török Bálint életét és halálát. Ekkor válik Tinódi a török félelmetes ellenfelévé: a szultán elleni harc tudatos írójává és agitátorává. Hűség szövetségese minden magyar katonának, aki hadba száll a török ellen, jó tanácsadója mindenkinek, aki óvakodik a bécsi császártól. Elhagyja a Dunántúlt, Nagyszombatra siet, ahová Ferdinánd császár országgyűlést hívott egybe. Lángoló lelkiismeretként tüzel a hadjáratra a török ellen, de a Habsburgoknak nem az ország felszabadítása kell, hanem a megegyezés a törökkel. Tinódi ocsudik, tovább vándorol Pozsonyba, onnan Egerbe, majd Kassára, ahol megnősül, családot alapít. Kassáról Debrecenen át Kolozsvárra vándorol, ahol 1554-ben megjelenik híres Cronicája könyvalakban. Még volt néhány esztendeje, hogy újabb útjain a saját kiadásában megjelent könyvet eladhassa, még szólhatott, énekelhetett, iantján kísérvé szövetségét s dalolhatta a népnevelő verseket.

Mi ma az ő nyomában járva nem várostromokat nézünk meg, hanem ékkő gyanánt óvott és védett műemlék-várakat s a gyönyörű dunántúli vidéket, s Eger városát és mindazt, amit ő látott, aki elsőnek tudta, hogy az országot saját szemével kell látni a magyarnak, jarnia-kelnie kell a hazában, találkozni az emberekkel s a munka alkotásaival. Mert így szövődik össze az az érzelem közöttünk, amit hazafiságnak nevezünk. A szigetvári vár déli bejáratánál 1967 szeptemberének elején leleplezett Tinódi-szobor, Kiss István alkotása, a honismereti nevelés legrégebb magyar mesterének megörökítését és tiszteletét jelenti.

Szalatnai Rezső

Az újraszülető Norma-ünnepség bölcsőjénél

Tárogatószóra figyeltek fel a Normafánál a Szabadság-hegy kirándulóit, turistáit szeptember 24-én. Száz éves hagyományt elevenített fel a Művész Sportkör, amely itt ünnepelte fennállásának tizedik évfordulóját.

MALONYAI DEZSŐ, a Sportkör elnöke nyitotta meg az ünnepséget, majd BENKŐ GYULA mondott ünnepi beszédet.

Az elpusztult Normafa elé kőtábla került, melyen Devecseri Gábor verse hívja fel a figyelmet a magyar művészek egykori kiránduló célpontjára. Mint az ünnepi szónokok elmondották, még a századforduló idején is messzire esett a várostól e hely, mégis színművészeink, íróink, szabadtéri kultúrközpontja lett. A szakosztály ezt a haladó hagyományt szeretné felújítani, s a régi Normafa helyett néhány évvel ezelőtti elületesített kis tölgy hamarosan tanúja lehet a szép szándék megvalósulásának.

Az ünnepség kedves folytatásaként az örökifjú természetjáró művészt ünnepezték, ABRÁNYI EMILT, az Opera volt igazgatóját, neves karmestert és zeneszerzőt, aki a jelenlevőknek és a televízió nézőinek elmondta: 85 éves korában megőrzött frissességét — természetszeretetének és a természetjárásnak köszönheti.

A Strauss-szobor Bécsben

A llok a bécsi *Kahlenberg* tetején, szertepillantók a tájon, alattam Bécs halvány őszi párában, kékes-lilán, egy-egy hegyes tornyával böködi az égi világot, mögötte, kissé szegyenlősen, hogy nem jutott középre: a Duna ezüstszürke szalagja, még mögöttébb szőlődombok, ezernyi présházzal s csaknem minden présházban borívóval, balra *Klosterneuburg* a szerzetes atyák erdeivel, aztán, amerre a szem ellát: hullámos hegyhátak, alacsonyabb, magasabb kiemelkedések s végestelen-végig erdő. A Bécsi erdő.

A romantikát kereső ember buzgalmával és a természetjáró szenvedélyével járkáltam útjain, másztam meg emelkedőit egy-egy kilátópontért, kerestem apró zugait, ahol csak egy kicsi vendéglő fért el, izzadtam várromjai oldalában. A romantikát a Strauss-muzsika édesítette — a melódia akaratlanul is belesusogott az ember fülébe —, a vigalmat a grinzingi és a sieveringi heurigerek és a különleges fízzel süttöt csirkék adják, a természetjáró pedig akkora erdőséget talál, hogy nem napokig, hanem hetekig bolyonghat a Bécsi erdőben.

Aki a Strauss-kerिंगő andalító hangjai nyomán képzelet magának a bécsi erdőt, az csalódik. Csalódik, mert úgy véli, hogy nem nagyobb, mint a budai erdők: egy kis szelete a város szélének, afféle zöldövezeti szalag, hűsítő s portalanító egyszerűre, tele kellemes sétautakkal, amelyeken a lovaskocsik idejében szerelmesen andalgott az utas.

Nem! A Bécsi erdő nagyon nagy; nem holmi kis városzéli erdőcske. Akkora, mintha az egész budai hegyvidéket a tilalmas Fekete hegyekkel, a Nagyszénással, a Pilissel, Gerecsével, Dunazuggal összefognám. A térkép — (kitűnő, tévedhetetlen, remek ötvenezres) — amit magam elé teríték, negyvenszer negyven kilométert határol — (címlap és magyarázó műtűrök: oldalt és a térkép hátoldalán) — és ez még nem is a teljes erdőség. Kelet felé összefolyik a *Lajta menti erdőséggel*, nyugat s dél felé az *Alpokkal* kapcsolódik. A

A BÉCSI ERDŐ

Bécsi erdő ugyanis nem más, mint az Alpok keleti irányú „megszelídülése”. Mondhatnánk némi túlzással, hogy a *Rax*-szal és a *Schneeberggel* kezdődik és a grinzingi villák szőlőlugasaiban végződik; érdekes módon egy erdők közé ágyazott többholdnyi szántóföld a vége, amelynek sárgája a bécsi Duna-csatorna minden hídjáról, minden utcájáról látszik Északkeleti irányban a Bécsi erdő már a pozsonyi *Kis-Kárpátokhoz* kapcsolódik, mintha a dévénvi vár lenne a kapocs. Egészen délen pedig újra nagyot emelkedik, de akkor a neve már: *Semmering*.

Ötszáz-nyolcszáz méter magas hegyhullámok ezek, van homokkő zónája, van mészkőzónája s ha az ember valamely kilátóponttól nézi — a *Hohe Lindkogel* 847-es, vagy a *Schöpl* 893-as magasságról, — úgy érzi, egybefolyó erdőség az egész: főleg tölgy, fekete fenyő, gyéren lucfenyő, még gyérebül gyertyán, kőris, juhar. Igen gondozott erdők, telisentele jól jelzett turistautakkal, úgy hogy a *kérelem* mely szerint az utatról ne térjünk le: szinte fölösleges, mert az egyik kanyargó út mellett rögtön ott a másik. A határozott *utasítás* legfeljebb arra vonatkozik, hogy vadászatok idején maradjunk az úton, mert veszélyes letérni róla.

De az, hogy a kilátópontokról csak erdőséget látunk: valóban csak látászat. Már maga a térkép is sok-sok apró települést jelöl, kicsi falvakat, majorságokat, turistaházakat, pihe-nőket, vadászkunyhókat, üdülőket, megannyi vendéglőt — amelynek tisztasága és nyugalma irigylésre méltó — kastélyokat, amelyekből múzeum lett, várromokat, amelyeket „műemlékileg” támogattak meg, kolostorokat, amelyeket nem pusztított a török, tehát a középkor óta érintetlen stílusban áll, kicsi fürdőhelyeket és csemetekerteket, kőbányákat és kilátótornyokat —, de aztán a barangoló ember, ha beljebb kerül az erdőségbe, akár gyalog, akár autóbusszon, az irottakon és jelzetteken felül valami különös, enyhe bájjal találkozik, mintha a mi Mátánkban lennénk. Járva a Bécsi erdő útjait, meg-megállva tisztasáin, üldögélve elkepesztő tisztaságú és udvariasságú kicsi vendéglőinek teraszán, vagy beszélgetve a „bennszülöttekkel” egy-egy híd karfájának dölve, azon

tűnődtem, melyik hazai tájunkhoz hasonlíthatnám ezt a vidéket, hiszen annyira ismerős. A Mátra alacsonyabb halmái, a Vértes tölgyesei jutottak eszembe, csak ez terjedelemben nagyobb s népesültségben tarkább, műemlékeiben gazdagabb. Hangulata azonban valóban mátrai, mindössze több a patakja. Van egy kellemes, látogatott tava is, alakja afféle „háromújj”, a másfél kilométer hosszú *Wiener Waldsee*. A 674 méteres *Anninger* — nem messze Baden fürdőhelytől — különlegesen népszerű kilátópont, védett „Naturpark” övezi, aminthogy a Bécsi erdő területén sok a védett, kímélt terület.

Nagyobb települések — *Klosterneuburg*, *Wienerneustadt*, *Badenfürdő* — csak a szélén vannak, a Bécsi erdő mélyére csak kisebb falvak kerültek. Baden körül különösen ápolott az erdőség, tele sétahelyekkel, a *Rauhenstein* nevű hajdani rablólovag-félsziget romjai szinte a fürdőtelep villái közé csúsztak, avagy a villasor mászott már föl a rabló-félsziget, de a kép minden esetre hatásos.

Mayerlingbe Badenből felérás autóbussz-út visz: Rudolf trónörökös és *Vetsera Mária* tragédiája — 1899-ben történt pedig — még most is ezek és ezek kíváncsiságát borzolja; remek idegenforgalmi központtá vált a hajdani vadászkastély. Ma húsz karmelita apáca békés otthona, nem is élnek rosszul a tragédia emlékéből, mert sűrűn hull perselyükbe a schilling, bár az ominózus hálószoba helyén ma kápolna van s a kíváncsiak néhány teáscsészén s fényképen kívül alig látnak egyebet. *Mayerling* fölött azonban hiába kerestem borongó árnyakat — ez a költők dolga — az árnyék s a kora őszi aranyló napsütés között színpadi ellentét fénye reszketett s a szintén kitűnően pénzelő vendéglő „magyar gulvása” illatozott.

A Bécsi erdő nagyon szép, hatalmas, változatos, akár két hétre terjedő turista-programot is adhat. Szeretik a turistákat, remekül ellátják.

Csak a *mayerlingi vendéglő* „*ungarisches gullasch*”-át tudnám feledni!

Szombathy Viktor

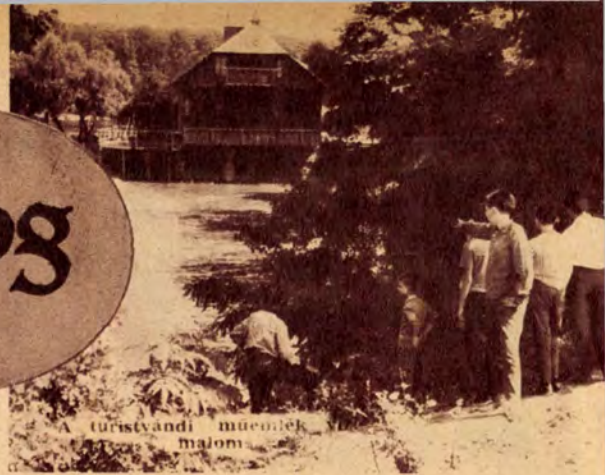
Fjamingók (A szerző felv.)

A zsupfedéles Mórucz-ház Tiszacsécsen

Boldog sziget

A turistváni múzeum Majom

Mórucz Zsigmond nevezte boldog szigetnek Tiszacsécsent, szülőfaluját. Mindössze 5 és fél évet töltött itt, de itt tanulta meg az édes szatmári nyelvet, amit a legszebb magyar nyelvnek tartanak. Itt szerette meg a gyaloglást apja oldalán. Édesapja, a nagyindulatú és nagyeszű Mórucz Bálint a legszebb és legigazibb gondolatokról gyaloglás közben vallott fiának, ahogy ezt Mórucz is írja az „Életem regénye” c. könyvében. Később Móruczot, az újságíró is visszahúzza ez a táj, hogy néprajzi gyűjtést végezzen. Ebből a gyaloglásból nem lett néprajzi gyűjtemény, pedig begyalogolt több mint ötven falut, de megszűletett belőle az író. „Kimeríthetetlen mondanivaló duzzadt bennem — írja —, és 25—30 év alatt nem fogyott ki az a tarisznya, amit ott és akkor tüntem meg mohó kapzsisággal, a nép életének mindenféle anyagával.” De ebben a tarisznyában voltak azok a tapasztalatok is, amelyek arra készítettek, hogy a forradalom mellé álljon, és a Tanácsköztársaság idején tagja legyen az Írói Direktóriumnak.

Mórucz Zsigmond, a nagy realista író 25 éve halott. Mi, kegyeletünk jeleként turistamód, gyalogtúrával ünnepeltünk. Nem Leányfalura mentünk, ahol legtöbb műve született, s ahová most legtöbben zarándokolnak, hanem a gyökerekhez, a szülőházhöz, az ország legtávolabbi pontjára, Tiszacsécsére. Tiszakőröd felől érkezünk. Ahol az országút eléri a falucska főutcáját, ott áll ma is a kicsiny szalmafedeles épület. Megilletődve léptünk be az alacsony léckerítésen nyíló kapun. Az udvarról kétlépésnyi előszobába jutunk, ahonnan szemközt a konyha nyílik, jobbra és balra pedig egy-egy szoba. A szobákban családi képek, néhány bútordarab, köztük a bölcső, amelyben az író ringott.

A falu egyik végén állt Mórucz Bálint jobbágyivadék háza, a másik végén Pallaghy Erzsébetnek, az özvegy papné lányának háza. Köztük „szikra pattant, s lettem én” — mondta magáról az író. A kis falucska ma is csendes. A házak azonban már jóval módosabbak, mint az író idejében. Az érdekes, fából épült harangtoronyból a falu közepén most is úgy száll a harangszó, mint régen. Elszáll egészen a kertek alatt

kanyargó Tiszáig, amely „a füzes bokrok alatt a csécsi parton egyre nagyobb szakadékokat vájva a szántóföldbe, már viszi, viszi a temetőt, s kiássa a régi halottakat s a koporsóval együtt sepri őket a korai feltámadásra.”

Mindössze 10 km-re van Csécsőtől Turistváni, de Mórucznak egy más világ kapuját jelentette. Csécsé, a „boldog sziget” után Istváni a szociális egyenlőtlenségek megpróbáltatásainak tüzes kohója. Ma is áll még a ház a középkori templom mellett, amelyben lakott nagybátyjánál, születőtől távol. A házon az emléktábla az író soraival: „Turistváni volt az én jellemformáló kohóm.”

A falu szélén, ahol évszázados fűzek eresztik lombjukat a Tur zöldesen csillanó vizére, múlt századi, fából épült vízimalom látható, a legfestőibb népi ipari műemlékünk. 1964-ben teljes épségében helyreállították.

Istváni felől Szatmárcseke felé szaporázzuk a lépteinket. Mindenütt diófák, szilvafákból pedig egész erdők. Itt-ott szántók, vizenyős rétek. És csönd, nagy csönd, szél se rezdül. Előttünk ködbe veszte a Máramarosi bércek mutatják az irányt, s mi csak menetelünk erdőkön-mezőkön. Előre is szól tréfásan egyik társunk: „Hé, ott elől, aztán le ne menjetek a térképről!” De már meg is érkezünk Csekére. Testvéreivel osztozott itt az ősi birtokon Kölcsey Ferenc, a Himnusz költője. 1815. április 15-én kelt levelében szomorúan írja: „Gazda leszek...” De nemcsak gazda lett, hanem a hazaszeretet, a haladó gondolkodás és a magyar irodalmi élet világító fáklyája. Itt élt haláláig, 1838-ig. A költő így vall lakhelyéről: „A körny, amelyben lakom, el van dugva szem elől, szép, de vad, s fellelte magányos. Egyfelől a Tisza foly, másfelől a Tur, mely itt amabba szakad, s minket a torkolatban hagy laknunk. Egyfelől nagy erdők körítanak, másfelől nyílás esik, s látha-

Bori néni, férje csónakfejás sírjánál

tárainkat a máramarosi hóbércsek határozzák.” Megkerestük a házat, a főutcán régi síremlékét és a temetőben nyughelyét, új síremlékét.

A temető, amelyben nyugszik, maga is látványosság, hazánkban egyedülálló csónakfejás temető. A fejfák olyanok, mintha egy csónak félig a földbe lenne szúrva, kifaragva. Emlékezés ez a halász, pákász ősök-re. Minden fejfán évszázados hagyományként titokzatos betűk. A-B-F-R-A. Ezeket Bori néni segítségével megfejtettük. Azt jelentik: a boldog feltámadásra. Bori néni megmutatta férje sírját is. Feliratából a következő rész ragadta meg figyelmemet: „Itt nyugszik Gubacsi Gerzon. Élt 85 évet párosan. Csoma Borbála nejevel 48 évet töltött boldog házasságban.” Nagy tisztelet és megbecsülés övezi ugyanis e tájon a családi életet és a gyermekáldást. Ahogy azt Mórucz is megfogalmazta: „Én mint ragályt kaptam az apámtól, az anyámtól, a ragály melegágyában, a családban, azt, hogy a világon semmi gazdagság, semmi dicsőség és semmi hatalom nem ér fel avval, amit én ebben a parányi kis házban élveztem: a családi szeretet melegében való sütkérezés.”

Milyen picinyke tája a Szatmári síkság hazánkknak, mégis mennyi emlékek, gazdagság és bölcsesség rejtezik benne.

Balogh Ferenc

MÉG A LÉLEGZETEM IS ELÁLLT...

TENGERI ÉLMÉNYEK A CÁPÁK BIRODALMÁBAN

Falatkás Ilona a XI. kerületi „Amphora” Könnyűbúvár Klub tagja. Csupa élet, derű, dinamizmus ez a fiatal lány. Észreveszi a világban, ami szép és érdekes, és tud örülni neki. A bűvárkodásban is a szépséget keresi. Az idén eljutott az Adriához. Elményeiről kérdezzük.

— Régi álomom vált valóra az idei nyáron — mondja Falatkás Ilona — hiszen — mint minden bűvár — én is arra vágytam, hogy eljussak a tengerre. Nekem már több éves „bűvár-múltam” van. Érdeklődésemet „A csend világa” című film keltette fel. Az MHS keretében a bűvárkodás versenyszerűen folyik, ami komoly fizikai felkészültséget kíván. 1965-ben a XI. kerületi Természetbarát Szövetség tüzrázó könnyűbúvár szakosztályt létesített, amelynek magam is alapító tagja vagyok.

Könnyűbúvárokodtam Hévizen, Tatán, Vecsésen, Apcon és másutt. Érdekes, izgalmas élmény ez is, de a tenger mégis más! Sokkal jobbak a látásviszonyok, élővilága színesebb, mint a hazai tavaké.

Július—augusztusban — két bűvártársammal együtt — tizenhárom napot töltöttem az Adriánál. Jó sok csomagot vittünk, a cipelésből nekem is kijutott. A személyes könnyűbúvárfel-

szerelésen kívül (maszk, légzőpipa, uszony megkés) sűrített levegős palackot, négy személyes gumicsónakot, szigony-pisztolyokat vittünk magunkkal, meg persze sátrat. Dugi Otok szigetén, a MIR camping-ben laktunk. Ezen a nagy, hosszszűkás, elhagyatott szigeten egyetlen egy település van, tovább nem is közlekedik rendszeres hajójárat. A campingbe úgy jutottunk el, hogy béreltünk egy kis motorost, ami még kalandosabbá tette az utat.

Általában úgy szokott lenni, hogy ha túlságosan sokat vár az ember, akkor csalódik. Valóban sokat vártam a tenger-től, de az Adria minden várakozásomat felülmúlta. Első alkalommal még a lélegzetem is elállt a vízben, olyan mély hatást tettek rám a látnivalók. Azelőtt, ha tengerről, tengermélyről készült fotókat láttam, az jutott eszembe, hogy a színek talán nem is reálisak, mesterségesen festették a képet. Most már tudom, hogy az azúrkék tenger — valóság. Ha a felszínét nézem, akkor is, ha a mélyében vagyok, akkor is — ugyanaz a kékség vesz körül. Láttam a tuskéiket meresztgető tengerisünöket; a tengeri uborkákat, melyeket a víz árama hengerget s a narancsvörösén virító tengericsillagokat. Láttam csigaházban élő remeterákat, oldalazó

mozgással közlekedő tarisznyarákot és találkoztam cápával is. Közlekedtélre a halak nagy ivben ugráltak minél messzebbre, de mi is behúztuk lábunkat a gumicsónakba. Zsákmányaink közé tartozik több sonkakagyló, egy körülbelül hetven centis polip és több fehérkorall-ág. Víz alatti tokkal sok felvételt készítettünk, ezeknek egy részét és zsákmányunk legérdekesebb darabjait kiállítottuk a Budapesti Természetbarát Szövetség Tájékoztató Szolgálatának kirakátában (V., Váci u. 58.), ahol megtekinthető.

Hadd mondjak néhány szót társaimról is. Surányi Csaba klubunk vezetője, Ember Sándor pedig ugyanott tag. Azelőtt mindketten az MHS keretében könnyűbúvárokodtak, nagyobb gyakorlattal rendelkeznek, mint én. Szabad tudóval tizenhármas-húsz méterre is lementek, én pedig — valljuk meg őszintén — csak hat méter mélységig jutottam le. Egyébként mindent éppen úgy bírtam, mint a fiúk, ezt ők is tanúsíthatják.

Jövőre, reméljük, sikerül ismét elmennünk Jugoszláviába. Több helyre készülünk és többben leszünk. Így a közös felszerelés súlya megoszlik és könnyebben tudunk mozogni.

Nem volt könnyű ekkora csomagokat cipelni

Ilonka, az esetben mihi seilő

Jelentjük: a győri Műm. 401. sz. szakközépiskola kilenc tanuló-jának Kék túra könyvébe Zircen bekerült az utolsó bélyegző. Két év eredményes túráit fejeztük ezzel be, 46 túra- napot teljesítettünk. Az Októberi Forradalom 50. évfordulóján, a mi csoportunk is felsorakozhat majd a pilisnyergi emlékműnél, a Kék túra jelvény átvételére.

Molnár Alajos
tanár, szakoszt. vez.

ÖTÉVES A FEJÉR MEGYEI TESZ

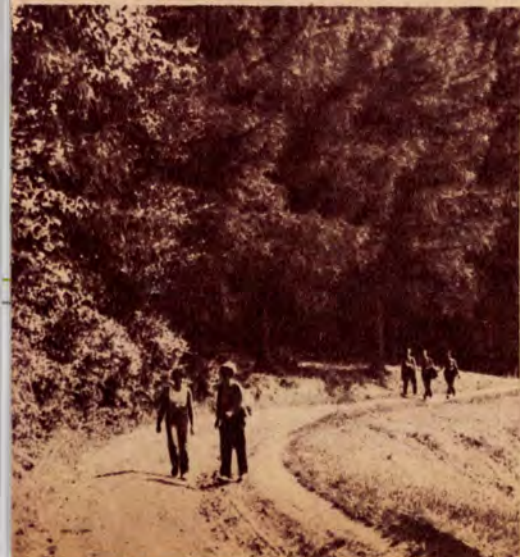
Jelentős eseményre készülnek a Fejér megyei Társadalmi Erdei Szolgálat tagjai, November 12-én ünneplik a szolgálat öt éves évfordulóját.

Öt évvel ezelőtt Nadapon ültek össze a megyei természetbarát mozgalom vezetői és az erdészeti és vadászati szakemberek, akik mindnyájan azt szerették volna elérni, hogy erdész, vadász, és turista egyforma joggal járhasa érdeinket. A megbeszélésen az MTSZ képviselőket megjelent Dr. Pápa Miklós azt ajánlotta a vezetőknél, hogy szervezzenek járőr-szolgálatot a kirándulók által látogatott helyekre, mint a budai hegyekben a Vörös Meteor tagjai.

A budapesti kezdeményezés nyomán, így jött létre Fejér megyében a Társadalmi Erdei Szolgálat, s most erre a nadapi értekezletre emlékeznek a résztvevők.

A megyei Szövetség és a TESZ Megyei Intéző Bizottsága ezúton is kéri a többi megyei és budapesti kerületi szövetségeket: jöjjenek el Nadapra november 12-én és ünnepezzék velük együtt az évfordulót.

V. G.

Ahol két lakosra esik egy turistaágy

A pápai textilés turisták első kulcsos háza egykori malomból átalakítva

A pápai Spartacus turisták szállója Döbrönte falu közepén

Az idegenforgalmi hivatal Tánicsics Mihályról elnevezett turistaháza a vár aljában

A pápai textilés turisták most épülő új turistaháza

Veszprém megyében a Bakony északi szélén, ott, ahol elsimulnak már a dombok és beleolvadnak a Kisalföld síkságába, a Bittva-patak völgyének kiszélesedésénél fekszik Döbrönte község. Egyike Veszprém megye legkisebb településeinek, lakóinak száma 302. Hangulatos és szép a környéke. A Bittva patak völgyét szelíd léjtésű dombok fogják közre, évszázadokon át ebben a völgyben vezetett a Bakony egyik összekötő útja Pápától Városlőd irányába. Ma már csak a termelőszövetkezetek kocsijai járnak és a turisták, akik a Bittva patak mellett, az Ódón forrásnál és a mánchegyri, Tánicsics Mihályról elnevezett kilátónál gyönyörködnek a természet szépségében.

Ez a kis község a napokban nagy ünnepség színhelye volt. A község felett emelkedő döbrönte-i Himfi vár 600 éves fennállásáról emlékeztek meg. Nagy Lajos király 1367-ben adományozta Heim fia Benedeknek, az akkor még Szarvaskőnek nevezett várat. Abban az időben fontos szerepet játszott a vár, a Bakony belsejébe vezető utak ellenőrzésében. Ma már csak romjai láthatók, a kaput védő rondellája és az egykori palotarésznek nyugati fala emelkedik még felkiáltó jelként a falu házaik fölé. A török időkben pusztult el, lehetséges, hogy felrobantották, azért, hogy ne legyen török erőd a fontos végvárnak számított pápai vár ellenében.

Döbrönte falu egyike a megye legszebb községeinek. Házaik még őrzik az ősi népi építészeti formákat, gyönyörű oszlopos tornác húzódik a legtöbb ház előtt. Villany és vízvezeték mindenütt van már, és alig hagyjuk el a falu utolsó házát, a Bittva patak völgye már minél kitűnő kirándulóhely csalogatja a természetjárót. Ott kanyarog mindenütt a patak, ilyenkor minél szelíd, csacsogó kis víz, de a tavaszi áradások idején néha elönti az egész vidéket haragos, piszkos hullámaival. Az ünnepség alkalmával 5000 ember kereste fel ezt a kis falut, és minden házában laktak, természetesen a turistaházaiban is. Itt térek rá a cím magyarázatára, ugyanis ebben a kis községben összesen 161 turistaágy szolgálja a vendégek kényelmét.

Az első és legrégebbi turistaház a pápai Textiles Sport Clubé, amely egy régi malom épületében létesült 3 szobában 37 férőhellyel. A fejlődést mutatja a pápai Spartacus Sport Club turistaszállója, amely már a község belsejében szép, kényelmes házban található, 12 ágygal. Legszebb az idz-

genforgalmi hivatal Tánicsics Mihályról elnevezett turistaszállója, amely híven őrzi a községben divatos népi építészeti formákat 5 szobában, 52 ágygal, és végül most épül a pápai textilés turisták új korszerű turistaszállója, ahol 6 szobában 60 ágyat helyeznek el. Nagy társalgója lesz minden kényelemmel felszerelve. 1968. tavaszán ezt az új házat is már birtokba vehetik a pápai turisták, akik egyre szebb eredményekkel hívják fel magukra a figyelmet. Hol kilátótornyot építenek a Mánchegyren, hol csárdát létesítenek turistaszállással, mint a Gerence patak völgyében Odvaskőnél, hol ilyen tömegben turistaházakat, mint a hangulatos kis Döbrönte faluban. Országos viszonylatban is — azt hisszük —, a döbrönte-i turistaházak létesítése követendő példa lehet.

Z. F.

NÉVADÓ ÜNNEPSÉG NAGYIRTÁSPUSZTÁN

Komáromi Jenő sportlársunk életének utolsó perceit Nagyirtáspusztán töltötte. A mozgalomért fáradhatatlanul dolgozó turista terepfelmérő munkatúrán vett részt Nagyirtáspusztán, ahol végzetes szívrohamot kapott.

A Ganz-MÁVAG természetjáró szakosztálya és a hozzátartozók megemlékezést tartottak, s névadó ünnepséget rendeztek a háznál. Az ünnepség szép szimbóluma volt, mikor elhunyt sportlársunk kisunokája — emlékezésül — fenyőcsemétét ültetett el a turistaház mellett. Az első napon este az elhunyt családtagjai a sportlársak meghitt körében, tábornok mellett emlékeztek halotnukra. Másnap 400 turista előtt, Székely Miklós méltatta megható beszédében Komáromi Jenő turista életének kimagasló érdemeit. Ezután leleplezték a turistaház falára szerelt márvány-emléknyelvtáblát.

Bánréti Adrienne

VIII. ker. TSZ propagandistája

Berda Jóska kutyaí

Tanulmányokat lehetne írni Berda Jóska állat- és kutya-szeretetéről, de ezt számomra — ki évtizeden át kiránduló-társa voltam — tiltja a szemérmes illem. Már a tanulmány címe meredve is elakadna a lélegzetem. Mert lássuk csak: „Kutyák, macskák, sertések, libák, kacsák és pulykák Berda József költészetében.” Nem, és nem! Maradjon ennek megírása azokra az utánunk következőkre, akik őt személyesen nem ismerték, mert akit köt és fogva tart Berda egyénisége, az csak szubjektív vallomásokra képes.

A szubjektív vallomásoknak pedig az a legfőbb hibájuk, hogy rendszerint a vallomástevő kerül az események fókuszába. Ezt tudván, igyekszem magam „kivonni a forgalomból” s a történések középpontjában hadd ragyogjon Berda és ebei.

Saját kutyája soha nem volt. Csak barátokozott velük. Ez a „csak” azonban mélyebb értelmű s jelentőségű volt azokkal szemben, akik „kutyatulajdonosnak” vagy „kutyatartónak” mondták s vallották magukat.

Az ötvenes évek elején egy alkalommal háromnapos túrát tettünk a Börzsönyben, öten. Visszafelé jövet Kóspallagot elhagyván, valami puli-pumi-farkaskutya keverék csatlakozott hozzánk. Mintha csak elvesztett, vagy elhagyott gazdájától kért volna bocsánatot, egyenesen Berda Jóska-hoz törleszkedett. A társaság egyik tagja nevetve megjegyezte meg a nagy barátokozás láttán:

— Úgy gondolkozzál most már Jóska, hogy kétőtökre kell keressél, hisz látnivaló, hogy ötünk közül kit választott gazdájául.

De Jóska oda se hederített. Hanem inkább azt

hangoztatta, hogy a kiskutya szomjas, meg kell itatni.

— Ott van a csatosodban a tütü. Próbáld csak azzal — tanácsolta egyikünk.

— A kutya sokkal okosabb, mintsem bort igyék! — nyilatkozta ki Berda barátunk. Néhányan fogadást ajánlottak.

Jóska letelepedett a fűre, kirámolt a hátizsákjából, előhúzta a csatost, majd a csajkafedélre lötyintett valamicskét a gyöngyösvontáiból. Előbb azonban a cecremónia következett.

— Ha iszol belőle kiskutyám, velem együtt elkárhozol s a pokol legmélyebb fenekén, forralt borban rotyogunk, Amen!

A kutya éppencsak beleszagolt a csajkafedélbe s máris undorral fordította el a fejét.

— A kutyák angyalai muzsikálnak majd néked odafönt kiskutyám, én pedig megiszom a fogadáson nyert lityit! — ujjongott Jóska. — Nos, gyerünk, keressünk vizet!

Szob irányába törekedtünk a kanyargós ösvényen, amely előbb egy vágaton vezetett végig, majd tenyérnyi szántók és szőlőskertek váltották föl a völgyet. A vidék végül fensíkká szelődött. Egyikünk magányosan álló keretes házat pillantott meg.

— Oda bemegegny vizért — mondta Jóska — s közelebb érve hiába próbáltuk visszatartani, mivel a kapun tábla állott: „Vigyázat, a kutya harap!”. Jóska még akkor sem rettent meg, mikor egy hatalmas, kifejtett kuvasz csapódott a kerítésnek. Jóska lenyomta a kapukilincset s hogy a kutya ki ne szabaduljon, szinte bepréselte magát a résen, közben egyre csitította az előre-hátra ugráló, vicserítő ebet. Mi, akik remegő inakkal húzódtunk hátra, a kiskutyát lefogva vártuk a szörnyű kifejtet, de ez nem történt meg. Egyszer csak megszűnt a vicsergő csaholás, kisvártatva pedig Jóska jelent meg egy csajkával vizel. A kiskutyát megittatta, majd lelkére beszélt:

— Most már ittál is, menj, keress meg a gaz-

dát! Menj haza szépen kiskutyám... — parancsolta, kérlelte Jóska az ebet.

Az pedig, mintha értené, körbeszimatolt, föl-fölugrott Jóska-ra, ki közben csak egyre ismételte parancsát, olykor latin szavakat, áldás szöveg-töredékeket kevert mondandójába, míg a kiskutya egyszerre elinált arra, amerre Kóspallag felé vezet az út. A sövény szélét elérve megegyeszer visszanezített ránc s eltűnt a szurdokban. Percekig álltunk aztán, de a kutya nem tért vissza.

Hazafelé hajóházva, Berda tudományos magyarázatát is adta annak: miért nem harapta meg őt az a mérges kuvasz? Az embert, szagáról ismeri meg a kutya. A sajátos szagot az ember az izzadság-mirigyében keresztül bocsátja a világba. Ha egy ember idegen is a kutya számára, de ez a szag egyenletesen áramlik felé, a kutya lassan megnyugszik. Ha azonban valaki fél egy kutyától, szív működése és anyagcseréje meggyorsul, vérnyomása fokozódik, a vérnyomás hatására még gyorsabb lesz az anyagcseréje. Következésként, a kutya egyre fokozódott mennyiségben érzi az ember szagát. Ösztöne arra indítja, hogy az illető valamit terrel, valamire készül ellene és akkor inkább ő támad, vagyis harap.

— Mivel én nem félttem, a vérnyomásom sem növekedett, a kutya állandó, egyenletes szag-ingereket kapott, észébe sem jutott engem bántani...

Így értettem meg aztán később, miért csatlakoznak hozzá olyan hűséges szeretettel és ragaszkodással a kőbor, gazdájukat vesztett kutyák. Csak az egyenletes szag-inger lenne erre a magyarázat? Ki tudja? Vagy a kutyák ösztöne olyan igen-igen finom, hogy megérezte Berdán: ez az ember még öklöt nem emelt életében soha senkire; s hogy bár verseiben törrel, karddal, bunkóval és vitriollal hadakozott, de tettelegesen soha?

De akkor mi a magyarázata annak, amely Szigligeten esett meg vele s egy

sima szőrű, fekete kutyával, mely a foxterrier és dog keveréke lehetett?

Vacsora utáni sétánkról voltunk hazatérőben a szigligeti várromoktól, le a faluba. A posta előtt kanyarodtunk el, mikor ez a fenetebb említett kutya ugrott elének. Láthatóan ideges állapotban volt, mintha valakit keresett volna. Persze Berda azonnal barátokozni kezdett vele. A kutya erre nyüszítésbe, ugrándozásba kezdett, majd furcsa módon darabig elszaladt, aztán visszatért, megint elfutott, tehát úgy tett, mint aki segítséget kér s hív bennünket, hogy segítsünk... — Gyerünk, ennek a végére járók! — mondta Berda s máris vonultunk a kutya után.

Az eb láthatóan örvendezett, de szaladozásával nem hagyott föl. Sétánk egyre hosszabbá vált. Mi lesz, ha a kutya átússza a Balatont és Pécsnek tart? Oda is kutyagoljunk utána?...

A Királyné szoknyája nevű domb aljába értünk, elhaladva a hajóállomás előtt, a kutya a hegyhajlatnak vezetett. Már erősen alkonyodott. Találhattunk. Tán a gazda beteg? Vagy talán meghalt?

Rövidesen kiderült a turpisság, mert az volt. Egy prészházban kötöttünk ki, hol a gazda borát mérte. Mikor betértünk, a gazda első dolga volt, hogy megveregesse ebe lapockáját:

— Derék kutya vagy Virág! Újabb vendégeket hoztál! Na menj a faluba, hozzá újabb vendégeket...

Meséljem tovább? A vacsora aznap, reánk vártában elhült az Alkotóházban. Jóska nem tudott betelni a ravaszdi gazda okos kutyájával. Éjjel is elmúlt, hogy abbahagytuk a borkóstolást, de a kutya dicséretéről hajnalig folyt a szó.

Bíró András

* Berda József költő (1902–1966) főként az ételek, italok és a természet gyönyörűségeiről írta a világirodalomban egyedülálló hangvételű, belső ritmusú szabad verselt. A turisztika kiváló művelőjeként nemcsak maga járta be az ország legszebb vidékeit, hanem igen kiterjedt baráti körét is buzdította és szervezte a természetjárásra.

Miután végigjártam a történelmi hangulatot árasztó lengyel városokat, láttam a romjaikból újjávarázsolt műemlékeket, beutaztam a nyírfaerdőkkel borított tájakat és lépten-nyomon tapasztaltam a lengyel emberek őszinte barátságát, impresszióimból szeretnék valamit juttatni a Turista olvasóinak. Hadd kapjanak többen is kedvet lengyel barátainkat felkeresni.

Lengyelország a második világháborúban nagyon sokat szenvedett: elpusztult hatmillió lengyel állampolgár és megsemmisült a nemzeti vagyon 40 százaléka. A Westerplatte félsziget volt az a hely, ahol az első ágyúlövések eldördültek és Varsó volt az első főváros, amelyet bombáztak a németek. A bombázás után gyújtóbombákkal igyekeztek teljesé tenni a pusztulást. De a romokból új élet támadt, a lengyel nép szívós akarateréje, heroikus küzdelme folytán.

Az óvárost — Stare Miasto — és a hozzá csatlakozó Nove Miasto-t teljesen korhűen, régi metszetek és Canaletto olasz festő képei alapján ugyanúgy építették fel, ahogy az a középkorban volt. Újra életre keltek az ódon utcák, keskeny, sokemeletes, színes házak, a várszerű, régi templomok, és ismét lengeti a cirádás, kovácsoltvas cégéereket a szél. Csak az a különbség, hogy a középkori mez mögött összkomfortos lakásokban élnek az emberek és a földig lerombolt Muranow lakónegyed munkásházai helyén pompás modern lakóházak épültek.

Gdansk. — A Balti tenger partján elterülő Hár-

LENGYELORSZÁGI MOZAIK

Gdansk

masváros legszebb tagja —, szintén osztozott a lengyel főváros sorsában. De Gdansk is feltámadt és régi fényében pompázik. Az Óváros tengelye — a Długa utca és a Długi Targ — minden csodás épülete újra áll: a Városháza, az Aranyház, a Motlawa partjára vezető régi városkapuk, Artus udvara, az Oroszlán vára ismét ámulatba ejtik szépségükkel a turistákat. A díszes patri-ciusházak, művészi portáljaikkal és terraszaiikkal, sárkányfejes vízköpőkkel, szinte mese-illusztrációként hatnak. Talán azért, mert úgyszólván minden építészeti stílus díszítőelemei, a gótikától a flamand reneszánszig fellelhetők rajtuk. Újjáéledt a Neptun-szobor is, amely csodálatos módon megmenekült a németek barbár tervétől, a beolvasztástól. A Tenger-isten bronztestén, szigonyán aláhulló vízecseppekben ismét megtörik és a szívárvány színeire bomlik az arany napsugár.

Gdynia története is a lengyel nép alkotóerejéről tanúskodik. 1924-ben még

jelentéktelen halászfalu volt és ma hatalmas kikötőváros 10 kikötő bazennal. A két világháború közt ugyanis Lengyelország csak keskeny korridoron keresztül érintkezett a tengerparttal, nem volt komoly bázisa a tengeren, ezért volt szükség új kikötőváros építésére.

A magyarok és lengyelek történelme számos helyen összefonódik, ennek maradó emlékei is vannak szerte az országban. Wieliczka sóbányájában láttuk a Kinga kápolnát, amely IV. Béla leányának az emlékét őrzi. Nevezetese, hogy az oltár, a domborművek, szobrok és a csillár is sóból van.

Megilletődve álltunk Nagy Lajos leányának, Hedvignek, fehér márvány szarkofágja mellett a krakói királyi vár, a Wawel templomában. A lengyelek kedves Jadvigája minden vagyonát arra célra hagyta, hogy mindig tanulhasanak magyar ifjak a krakói orvosi egyetemen.

Báthory István erdélyi fejedelem nevét viseli a lengyel flotta büszkesége a „Batory” 15 000 BRT-s hajóírási, amelyet Gdynia kikötőjében megcsodáltunk.

A magyar—lengyel kapcsolatok ma is szorosak. Varsói városnéző kör-sétánk alkalmával csinos, barna fiatalasszony vezetőnk tökéletes magyarsággal mutatkozott be: ő Budai Juliska Kaposvárról. Jólesett az érdekes, sokrétű magyarázatot saját anyanyelvünkön hallani. Krakóban is szerencsések voltunk, a magyarok közis-

mert, kedves Kamillája vezetett bennünket.

Sokat lehetne írni a Balti tenger fehértarajos hullámairól, amelyek harsogva, dübörögve futnak végig a homokdűnés végtelen partokon... a Lengyel Tát-ra jégkorszak-kicsipkázta gránitesücsűsáiról, a Giewontról, amely valóban alvó óriásként vigyázza a gorál nép álmát... de rövid cikk keretében erre nem futja.

Csak távirati stílusban említek meg néhány olyan dolgot, amelytől jóleső melegség támadt a szívünk körül:

A Hel-félszigetre menő hajón lengyel pionír-gyermekek énekszóval köszöntötték a magyar kiránduló csoportot.

A Gdansk—Gdynia között közlekedő „Elektriczná”-n az utasok mind áadták helyüket a „Wegry gruppá”-nak.

Gdyniában egyetlen magyarnyelvű lappal, a „Turista”-val találkoztunk!

Befejezésül valamit a mondák színes világából. A varsói Vártéren magas oszlop tetején áll Wáza Zsigmond király szobra. A monda azt tartja róla, ha veszély fenyegeti az országot, felemeli kardját. Szeretném hinni, hogy nem tör többé a háború fenyegető réme erre a sokat szenvedett népre és Zsigmond király soha többé nem emeli fel a kardját.

dr. Dékány Mihályné

Varsó. A Krucza utca a háború alatt és az újjáépítés után

CINKA PANNA FALUJÁBAN CINKA PANNA FALUJÁBAN

Nemrégiben Szlovákiában csavargtam Petőfi Sándor úti leveleinek nyomán. Rimaszombatból Várgedre, Ajnácskőről Fülekre és Vecseklőre mentem, azon az útvonalon, ahol Ő járt. Mindent úgy találtam, ahogy leírta.

Fülek váránál én is mérgeledtem akár csak Petőfi. Ő azért, hogy a romokat lehordják az utcákat tölteni", én azért, mert a megmaradt romokat olyan magas elburjánzott növényzet fedi, hogy alig lehet benne járni. Pedig a romok egy szépen fejlődő község kellős közepén állnak.

Eljutottam Bejére is, amelynek paplakában többször tartózkodott az ott lelkészkedő Tompa Mihálynál Petőfi Sándor, és itt írta Tompa Mihálynál című versét. Ma is megvan még az épület, és ebben a községben hallottam, hogy a szomszédos település, Gömör község milyen érdekes látnivalókat rejteget. Atgyalogoltam a Sajó völgyébe és vagy három km-re Tornalja községtől értem el Gömör falvát. Útközben már figyelmestettek arra, hogy a széles völgy, amelynek közepén a Sajó folyik, és amelynek szélessége eléri a 7-800 m-t, 1849-ben véres csata színhelye volt magyar és osztrák lovasok között.

Gömör község az egykori Gömör vármegye legrégebb községeinek egyike, és valamikor székhelye. Vára már a honfoglaláskor fennállt, és Anonymus Gumur néven, mint Gümür vezér várát említi. Mátyás király 1459-ben foglalta vissza a huszitáktól, és az egész várat lebontatta. Ma csak kövek vannak helyén, a Várhegyen.

Amikor beértem a községbe, egyenesen az evangélikus templom melléti kis ligetbe vezettek. Legnagyobb meglepetésemre, Mátyás király bronzszobra nézett velem farkasszemmel. Ott áll hatalmas fűzfák árnyékában a szép szobor, amely egy kapára támaszkodva ábrázolja a királyt, az egykori híres gömői kapáltatás emlékére. A szájhagyomány szerint a gömői szőlőhegyen zajlott le az a jelenet amikor, Mátyás ki-

rály, hogy példát mutasson, kapát vett a kezébe, és a főurakat is munkára kényszerítette. A falubeliek nevetve megjegyezték, „persze nem hegynek felfelé, ahogy szokás, hanem hegynek lefelé, hogy nehezebben menjen az uraknak.” A Tükkör nevű domboldalon ma is szőlő van, és igen meredek, ha tényleg megtörtént ott a kapálás, izzadhatnak a jó urak. A szobor talapzatán levő táblán a következő szöveget olvastam:

Mátyás király,
az igazságos,
Mátyás király a tréfát fölötte ked-
velé,
Mátyás király feláll s int a szőlő-
hegy felé:
Ím dolgozói a munkás, míg víga-
dánk urak,
Ne váltanónk fel őket, hogy ők vi-
gadjanak?

Hátlapján pedig „Bogár Lajos igazgató-tanító kezdeményezésére közadakozásból emelte Sajó-Gömör község közönsége 1912-ben.” A szép szobrot Holló Barnabás készítette. Elnézegettem a szobrot, közben odagyűlnek a község lakosai, egyre több és több történet hangzik el Mátyás királyról, végül valamelyik megemlíti, hogy ebben a községben van eltemetve Cinka Panna, a híres zenészlány. Nosza rávettem magam erre az új adatra, és felkerestük azonnal lakásán Mayer Béla ref. lelkipásztort. A falakon hatalmas aranykeretekbe rámázott képek, ódon bútorok között fogad a fehér hajú lelkipásztor, aki hamar megmutatja azt a keskeny hosszúkas halotti anyakönyvet, amelybe 1772-ben lúdtollal, halványuló betűkkel, bejegyezték a következő szöveget:

1772. február 5-én temették el lantjával együtt, a lant és ének művészetéről híres cigánylányt, Cinka Pannát.

Cinka Panna 1711-1772 között élt. Nagyapja II. Rákóczi Ferencnek volt udvari zenésze. A kis Panna már 9 éves korában olyan tisztán hegedült, hogy a földbirtokos, — akinél nevelkedett — Rozsnyóra küldte, ahol tovább képezhette magát. Cinka Panna csakhamar túltett mesterein, zenekart szervezett, és híre beszárnyalta az országot, sőt külföldön is ismerték. Zenekara fényes ruhában járt, és ő maga is férfiruhába öltözve szerepelt. Így is temették el drága AMATI hegedűjével együtt. Három szerzeménye maradt fenn, amelyek gyöngyei a hallgató daloknak. Valószínű, hogy nagyapja művei is az ő átdolgozásában maradtak az utókorra. Nagyapja szerezte a Rákóczi ke-sergőjét és a Bercsényi nótákat, Cin-

Mátyás király szobra Gömör község főterén

ka Panna pedig a Háromszáz özvegy nótája, a Halotti tánc és az Ósapáink dala című híres hallgatói.

Ezek után természetesen a sírját is látni akartam. Ki is ballagtunk a temetőbe, de megdöbbenve álltunk meg, mert azon a helyen, ahol sírjának lenni kellett volna, magas fák árnyékában már csak lezúduló földtömeget találtunk. A falubeliek szerint utépítéshez elhordták a földet, és vele együtt valószínűleg a csil-lékbe került az addigra régen elkor-hadt koporsó és tetem is. Nincs tehát már nyoma a híres cigánylány-nak, csak dalaiban él tovább, a ze-nét szerető emberek szívében.

Azután megnéztük még a híres fogadót, amelyben Petőfi Sándor 1845-ben egy éjszakát töltött, és a régi iskolát, amely már 400 éve áll fent, korábban gimnázium volt, és amelyben Jón Kalincsi író, vala-mint Jonás Záborsky szlovák költő is tanult.

Estére hajlott már az idő, mire gazdag élményekkel elhagytuk a fa-lut. Addigra már sokan fogtak kö-rül bennünket, áradt felénk a gö-mőri nép szeretete, és az elmondot-takból a hazai föld ismerete. Napo-kat lehetne eltölteni egy-egy ilyen kis faluban, és mint méh a virág-port, úgy lehetne összeszedgetni mindazt a sok-sok emléket, amely ezekben a falvakban a régi híres emberekről még él.

Hazafelé utamban még egyre zsonganak fülemben a Cinka Panna nóták dallamai, amelyeket a község fogadó-jában búcsúzóul játszottak. Tudtam és éreztem, hogy e kis gö-mőri falu, a királyi szobor és a fé-nyes ruhában járó AMATI hegedűn játszó zenészlány emlékét még a múlt idő sem tudja majd bennem eltörölni.

Zákonyi Ferenc

E fák alatt volt Cinka Panna sírja

A nyugati határszélén egymás után sorakoznak a színes, de-rűs néprajzi kistájak. Az *Órség* mellett *Hetés*, azután meg *Göcsej*.

Hetés a legkisebb közöttük, mind-össze tizennégy községből áll. Dél-ről csatlakozik az *Órség*hez, s ugyan-csak a gyepűvonal része volt, határ-őrvidék a honalapítás óta. A *Szentgyörgy-patak* és a *Kebele-patak* völgyében sorakozó apró községek némelyik az órségihez hasonló „széj-jelfutó” szeres település, lakóik kö-zött még avar leszármazott is akad.

Hetés alatt mihamar *elérjük* a *Murát*, a délnyugati határfolyót, melynek síksággá laposodó mellékén az ország legnagyobb bükkjei, tölgyei, hársai nőttek fel. A *Zrínyiek* hajdani vaddús rengetegeinek maradványai ezek a *Mura* menti ősfák. Egy-egy vénséges törzsnek vet-vén vadászmodra a hátát, hányszor hallgathatta a folyóparton a költő *Zrínyi* a zalai erdők zúgását.

A *Mura* és a *Zala* folyó között a sajátosságosan felbarázdált *Zalahát-ság* hosszú, egyenes vonalú völgyek-vel szabdalta domborai futnak északról délnek. A vízszabályozás előtt a völgyekben ingoványos ber-kek tenyészték, dzsungelszerű ége-resekkel, tőzegláppokkal, a hátságok tetejét pedig akácok és fenyves fol-

tokkal tarkított tölgyerdők takarták be. A *Zalahátság* apró községei leg-inkább a berkek szélén, a dombhá-tak oldalában alakultak ki. Lakos-ságuk színmagyar maradt, mert a berkek vad vízvilága megvédte a népet a török dúlásaitól. A nagyszabású vízrendezés végrehajtása után értékes mezőgazdasági területté vált *Zalahátság*nak ma is csak két na-gyobb községe van, *Türje* és *Zala-szentgót*. Ez utóbbit színesen, szépen mutatta be a *Turista* augusztusi szá-mában *Zákonvi Ferenc*.

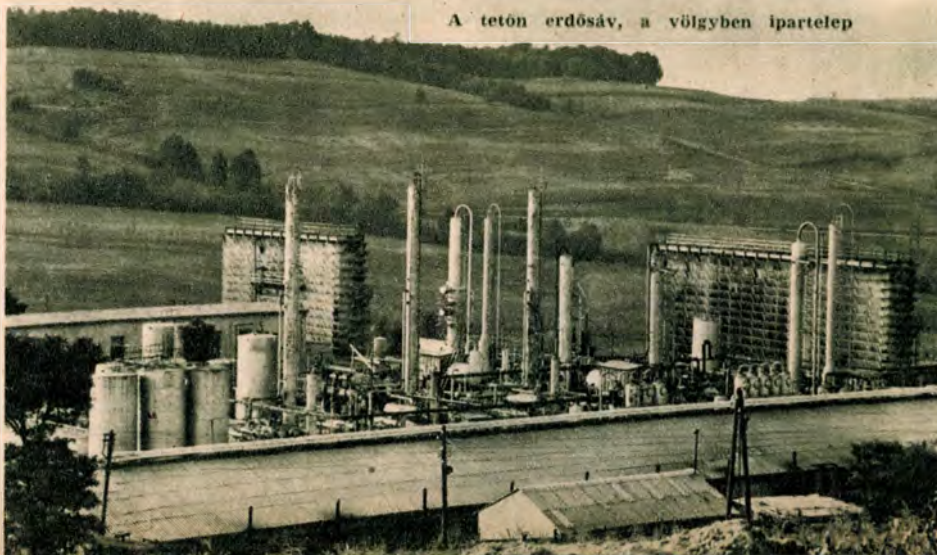
ZALA

A *Zalahátság*tól nyugatra terül el egyik legeredetibb néprajzi tájunk, *Göcsej*. A párhuzamosan futó *Zala* menti dombhátak szabályos rendje, egyhangú barázdáltsága helyett *Göcsej*ben a táj felszíni formáinak igen nagy változatossága fogad. A *dimbes-dombos* felszínü, erősen hullá-mos tagoltságú táj olyan, mintha iszonyú erők szaggatták volna fel a földjét. Az apró rögök halmaza gödrössé, görcsössé, göcsörtössé te-szi a vidéket, innen ősi neve. A *Zala* völgyétől a *Muráig*, a *Kerka* folyócs-kától a *Válicka* patakig terjedő göc-seji domboságot a földkéreg törései darabolták fel ilyen aprólékosan; a törésvonalak mentén fújta ki aztán a szél és vájta ki a víz a völgyek mély barázdáit.

A gömbölyű dombhátaból, száz és száz apró magaslatból, az össze-vissza kuszált völgyhálózatból egybe-ötöző *Göcsej* a legtarkább válto-zatosságot mutatja lépten-nyomon. A dombtetőkön a fenyő és a bükk alkot nagy kiterjedésű erdőségeket, árnyas hűvös mélyükön hatalmas páfrányok nőnek, a nedves hegyi ré-teket ritka szép vadorchideák díszítik, sötétlila ciklámen és kék pár-tájú orchidea vegyül el köztük. A vízmosásoktól szabdalta domboldala-kon emberemlékezet óta szelíd gesz-tenye és szőlő tenyészik, fehér falú, zsúpfedeles pincék villannak ki mindenfelől a gyümölcsösök közül. A domboldalakkól rengeteg forrás buggyan ki — van olyan göcseji falu, melynek határában harminc-negyen is fakad —, vizük lecsorog a völgyekbe, ahol lomhán folydogál egy-egy kanyargós patak. A széles völgytalpak vizenyős talaján tölgy, gyertyán, éger és nyár egymással keveredve alkot vadon erdőköt; a nyirkos laposokban dűsfűvű rétek varázsolnak üde tájképet a komor fenyvesek aljába.

Vízvilág, erdőország volt száza-dokon át *Göcsej*. Száz apró falucs-kája az egymást hullámsorozatban

A tetőn erdősáv, a völgyben ipartelep

KISTÁJAKON

követő dombok tetejére települt, mert csak ott lehetett biztonságban. Az elvizenyősödött völgyek az év jó részében járhatatlanok voltak, a domboldalak csuszamlós agyagtalaja nem bírta el házakat, a dombtetők peremére, a „börc”-ökre húzódtak hát fel a községek. A fennsíkok előreugró szegélyére, hogy a lehető legközelebb legyenek a völgyfenék forrásaihoz, édes szénát termő rétjeihez.

Göcsej legjellegzetesebb településformáját a Cserta völgyében leljük, a „szeg” végződésű falvakban. Egy-egy „börc” tetején kuporog Győrfi-szeg, Barabásszeg, Pajzsszeg, Vargaszeg, Pálfi-szeg, Rózsásszeg, Kustánszeg; valamikor mindegyik egy-egy család udvarhelye, s csak a nemzetség szaporodásával alakultak falvakká. A kezdetben magányos házcsoportok hosszú idők múltán nőttek össze egymással, akár csak az őrségi „szer”-ek. A göcseji falvak közül az egyik szinte a dombtető legszélén függ, a másik szétterül a fennsíkon, s van amelyik lenyúlik a völgy felé, szóval „likba esett”, ahogy Bázáról vagy Oltárcról mondják. Az egyiknek szertefutnak a házai, s utcái alig vannak, a másikban szorosan egymás mellé épültek s kialakult az utca valamilyen rendje is.

Ezekben az ősi településű, festői összevisszaságú falvakban a XI. század folyamán lesátorozott magyar és besenyő — esetleg székely — határvédők egyenes leszármazottai élnek. Az őserdőkkel, ősmocsarakkal borított göcseji táj a honszervezés idején tökéletes útvesztő volt, a nyugat felől közelítő ellenség nem tudott áthatolni rajta. Amikor pedig már keletről jött a vész, sárvárak egész láncolata védte a török elől. A Kerka, a Cserta és a Válicka feneketlen mocsarai oltalmazták az ősi gyepúvonalon kialakult végvár-övet, amelynek égerfa cölöpökre épült palánkjai összefüggő láncolatot al-

Göcseji táj, Kustánszegnél

kottak a Mura melléki és a Zala völgyi várakkal, az egerszegi meg a kanizsai mocsárerődökkel.

A vízivilág és a sárvárak sorozata megvédte a népet a török pusztításától, de ugyanakkor el is szigetelte környezetétől. Így maradt meg Göcsej a magyar ősiség legtávolabbi mentvárának, ahol még Árpád-kori népszokásokat és nyelvi hagyományokat őriz a nép őregje. A magyar népdalnak is egyik leggazdagabban termő virágokertje ez a kis nyelvi sziget, de a népműveltség nagyon ősi hagyományai élnek a göcseji vének példabeszédszerű bölcs meséiben, s művészi készségű faragóinak nemes veretű díszitelemeiben is. A zsúpkontyos faházak festett és faragott homlokzatán, a galériás haranglábakban és fatornyokban éppúgy, mint a legkülönbözőbb használati tárgyokban, bútorokban.

Ma már azonban jóformán csak muzeális emlékekről beszélhetünk, hiszen magyar táj nem alakult még át olyan forradalmi gyorsasággal és alapossággal, mint a zalai dombvidék. S ennek legfőbb oka a táj új nagy kincse, az olaj. Magyarország legjelentősebb kőolajmezői Zala megye keleti részének harmadidőszaki rétegeiben halmozódtak föl. A magyar olajtermelésnek mintegy felét a Zalai-dombság boltozatos fel-

gyűrt mészkő- és dolomitrétegeiből hozzák felszínre az olajkutak mélyszivattyúi. Ez az olajkincs fejleszteti rohamtempóban napjaink Göcsejét. A hajdan sűrű sárba merült falvakat műutak kőtík össze, iskolák, művelődési házak, vízművek épültek, modern lakótelepek létesültek az olajvidéken. A régi falvak sörényes tarajú, lecsapott üstökű kontyos számafődeles házainak jó részét elfújta a fejlődés szele.

Az olaj lendíti előre Göcsej „fővárosának”, Zalaegerszegnek a korszerűsödését is. A megye székhelye — miközben tisztintes lakóházakat emel központjában — gondoskodik a rohamosan iparosodó táj népi építészeti remekeinek megmentéséről is. A Zalaegerszeg mellett életrehívott Göcseji Skansenben felállított zsúptetős, faragott homlokzatú faházak az egykori népelet értékes emlékei. A pusztulástól megmentett ősi épületeket eredeti használati tárgyakkal rendezték be, az épségben megőrzött 200 éves göcseji vízimalom akár öröklhetne is. A táj néprajzi érdekességeinek rövidesen nem is lesz más nyoma, mint amit ez a szabadtéri múzeum megőriz, de Göcsej rendkívül sajátos természeti szépségei továbbra is a miénk maradnak.

Antalfy Gyula

A Zala folyó melléke

Zsúptetős, faragott deszka-homlokzatú göcseji faház

TURISTÁK ELLENSÉGE: A KULLANCS

Az *Ixodes ricinus* kullancs him és nősténye

Ez a nemcsak kellemetlenkedő, de egészségre veszélyes parazita, ilyenkor ósszel különös figyelmet igényel, mert hazánkban a kullancsveszély általában tavasszal és ósszel a legnagyobb. Mit is mondhat tehát az orvosi tanács?

A kullancs „működési területe” általában a vadcsapások, legelők bokros szegélyei, legeltetésre is használt nagyobb erdei tisztás, tehát olyan helyek, ahol a létfenntartásukhoz szükséges gazdaállatokat megtalálják. A nagyobb erdőségeknek inkább a széle felé találhatók, ahol a mezei rácsálók nagyobb számban vannak. A legtöbb hazai kullancsfajta egész élete — kb. 1½—2 év — során mindössze három ízben szív vért: lárva, úgynevezett nympa, majd „felnőtt” korában. Lárvakorban madárvért, nympakorban rácsálók vérért, és „felnőtt korában” pedig nagy vad vérért igényli. A madarakat és rácsálókat általában földközélen éri, de a nagyobb állatokra fákról, bokrokról ráhullik, vagy a földről felkapaszkodik.

Saját bőrünkben is mindig olyan helyen fordul elő a kullancs, ahová felülről bepottyannak; az öv körül, ha az ing gallérjában esik be, és a térdhajlatban, ha járás közben a láb hátsó részére hullik.

Betegségterjesztésben első helyen áll a nálunk elterjedt „*Ixodes ricinus*” kullancs, amelynek a mérsekeltebb meleg, 15—25 Celsius fok a kedvelt környezeti hőmérséklete: hidegebb, vagy melegebb időben nem szokott vért szívni. A tavaszi (főleg májusi) és az őszi (főleg szeptemberi) aktivitási hullám közül a tavaszi veszélyesebb, mivel a levegő fokozottabb páratartalma is serkentően hat ezekre az apró állatokra.

A kullancsok által leginkább állatokon terjesztett agyvelőgyulladás vírus okozza. Különböző változatai lovakon, birkákon, vagy teheneken okoznak hasonló betegséget; emberre is fertőzővé téve ez utóbbi tejet. Emberek általában ritkán betegszenek meg, mert a fertőzött vidékeken lakók, gyermekkorban enyhe for-

mában áteshetnek a betegségen, ami védetté teszi őket. A leggyakrabban erdeszeti idénymunkások, és turisták betegszenek meg, akiket első ízben már felnőtt korban ér a fertőzött kullancs csípése. A betegség két-három heti lappangás után lázzal és fejfájással kezdődik, melyet végtagbénulások és esetlegesen szellemi funkciók kiesése követ. A tünetek egy-két hónap alatt visszafeloldhatók, de gyakran egy életen át megmaradnak. Sajnos a betegséget gyógyítani a tudomány egyelőre nem tudja. Halálos végű megbetegedés hazánkban eddig csak egy volt, de a szibériai tajgákon a betegség igen sok áldozatot szed.

A legfontosabb a megelőzés. Az elmúlt évek tapasztalata alapján tudjuk, hol vannak fertőzött kullancsok, tehát ezeket a helyeket a kritikus időszakban lehetőség szerint kerüljük el. Legismertebb góca a tatabánya körüli: A „turul” feletti domboldal, a kék-túra vonalába eső Somlyó-pusztai és Zsuzsárét, illetve a vértesi oldalon a Vitányvár alatti rétek és az Oroszlány környéki bányák vidéke. Igen sok a fertőzött kullancs a somogy-zalai erdővidéken, és a Sarkad melletti kiserdőkben. Fertőzött terület a Pilishegy Pilisszántóra, illetve a vasútvonal felé néző oldala, a Börzsönyben pedig a kisirtáspusztai völgy. De voltak betegek, akik a Szalajka völgyben és a nyugati Bakonyban kaptak fertőzést.

Jó tudni, hogy a kullancs nem vérszívás közben fertőz, hanem csak annak legvégén. Csak amikor már teleszívta magát vérrrel, akkor izzadja ki a többszörösére duzzadt kullancs a vírust tartalmazó testnedvet, amely könnyen bedörzsölődik a sebecskébe. A kritikus pillanatig három-négy óra is eltelik, ami azt jelenti, hogy egy gyalog-túrát maximum 6—8 órásnak véve, elegendő a túra közepe táján, és a vé-

A kullancs néhány órá vérszívás után

gén saját magunk és túr társaink testén (elsősorban az említett jellegzetes helyeken) megkeresni a kullancsot, s ekkor már nem kell félni a fertőzéstől.

Nem elég azonban a kullancsot megtalálni, el is kell tudnunk távolítani, méghozzá egy darabban, hogy az esetleges fertőzött testnedvet nehogy mi magunk nyomjuk ki belőle. Értelmetlen a kullancsot gyufával égetni, vastag réteg zsírt rákenni, vagy benzinnel leönteni. A legjobban bevált módszer, bármilyen fajta alkoholt rácsöppenteni, ami az állatot 3—5 perc alatt elkábítja és ekkor túvel kipiszkálható. Ha erre nincs mód, akkor bicika hegyével, túvel enélkül is eltávolítható, egy kis darabka bőrral együtt. A kullancs feje a bőrebe ugyanúgy ferdén fúródik be, mint a fa szálfka, tehát kipiszkálni is azonos módon kell. (A kullancs feje előtt, arra merőlegesen szúrjuk be a tűt és pöcköljük kifelé.)

A vírussal fertőzött kullancsok súlyosan betegítenek meg évente kb. 10—15 turistát. A fertőzés biztonságga megelőzhető, ha a kullancsok fokozott aktivitása idején a fertőzött erdőket elkerüljük, de ha mégis kullancsos vidéken járunk, legalább naponta két ízben keressük meg, távolítsuk el a véletlenül testünkre kerülő kullancsot.

Dr. Lévai János

KÜLFÖLDI ÉS BELFÖLDI TÁRSASUTAZÁSOKHOZ

vegye igénybe a MÁVAUT autóbuszait

KIRÁNDULÁSHOZ, BEL- ÉS KÜLFÖLDI társasutazásokhoz autóbuszigényükkel

keressék fel a MÁVAUT

Szabolcs u. 17. sz. alatti hivatalát

Telefon: 200-638, 200-413

készéggel állunk ügyfeleink rendelkezésére

OLCSÓ, KÉNYELMES, BIZTOS

A szovjet-svájci cseretúra nyomában

Idén sok cseretúra csoport járt hazánkban. Közülük kiválasztottunk két csoportot, végigkísértük útját, hogy a hírek után, személyesen is meggyőződjünk az MTSZ cseretúra-bizottságának jó szervezéséről.

Kiválasztott csoportjaink tagjai a Távols-Keletről érkezett szovjet és a Zürichből jött svéjci turisták voltak. Szovjet sporttársaink — gyári munkások, erdészeti dolgozók, mérnökök, technikusok — három napot töltöttek Dobogókőn, bejárták a Duna-kanyart. Nem kevésbé volt gazdag a svéjci turisták első heti programja sem, ők is megismerkedtek a Duna-kanyar látnivalóival, s részt vettek a szigetmonostori koszorúzási ünnepségen, meglátogatták a főtí gyermekvárost.

A két csoport Budapesten találkozott egymással, a Vasas Szakszervezet Sportköre által rendezeti hangulatos barátsági esten. Ezután együtt utaztak a Balatonhoz az almádi Kék Balaton turistaházba. Innen indultak el hosszabb-rövidebb kirándulásaikra, Veszprémbe, Nagyvácszonyba és Herendre is ellátogattak.

Az egy hét bővelkedett vidám epizódokban. A szovjet és svéjci turisták barátsági estet tartottak szalonasüléssel, vetélkedővel egybekötve. A jól sikerült vetélkedőt a túra magyar vezetői rendezték; diákepeken bemutatott tájakat kellett felismerni vendégeinknek. Nagy derűséget keltett, mikor ugyanazt a tájat egy szovjet turista svéjciinek, egy svéjci turista szovjet tájnak nézte, míg a végén kiderült, — magyar vidéket láttak.

Szovjet sporttársaink egyik legkedvesebb élményükként őrzik a falusi lakodalmas menettel való találkozásukat. Csatlakoztak a menethez, végignézték az esküvőt és ajándékokkal kedveskedtek az ifjú párnak. A szovjet turistákról egyébként is köztudomású volt, mennyire érdeklődnek a magyar emberek élete iránt. Nemezszer hajnalban felkeltek, hogy még idejében találkozzanak, elbeszélgessenek a földekre induló falusiakkal.

S ahogy a szovjet és svéjci turisták szép emlékekkel búcsúztak hazánktól, mi is elégedetten nyugtáztuk a cseretúrabizottság jó munkáját.

E túsák keretében évente ezer hazai turista utazik viszonzásképpen, a barátai és nyugati szocialista országokba. S mint megtudtuk: tervezik további országok bekapcsolását a cseretúrákba.

Derecskei diákok az ARLÓI-TÓNÁL

Feledhetetlen kéthetes táborozást rendezett az Ozdtól 7 km-re fekvő Arló-tónál a derecskei Tóthfalusi Sándor Gimnázium KISZ-bizottsága és Természetjáró Szakosztálya.

A Bükk hegység északi előterében, a múlt század végén földcsuszamlás következtében keletkezett tó sok turista számára még felfedezetlen terület. A táj természeti szépsége, gondozottsága, a tó vizének a Balatonhoz hasonló hőmérséklete — ha jobban ismernék — még több természetbarátot vonzana ide. A 25–30 kat. hold területű, 4–8 m mélységű tó kedvelt találkozóhelye a horgászoknak, s igen alkalmas sátor táborok, vikendházak létesítésére is.

A derecskei diákok a társadalmi munkában végzett parkosításon, útépitésen kívül 25 km-es gyalogtúrán, akadályversenyeken, és járőrvényeken is részt vettek. A tábor érdekes eseményei közé tartozott a jól sikerült táborúti műsor és a brigádonként rendezett főzőverseny. Az Arló-tó szépsége minket is visszahív e tájra, tervbe vettük, hogy állandó tábort állítunk fel a tó környékén.

Hegedüs Jenő
szakosztályvezető
Derecske, Gimnázium

TÚZOLTÓ ÚTTÖRŐK

Egyetlen iskolából tizenhat kisdíák érdemelte ki az Erdők Védelmezője jelvényt.

Szép vasárnap délelőtt történt. A kőszegi Landler Jenő általános iskola Dózsa György úttörőcsapata kirándulásra indult a zsidányi útmenti erdőbe. Elhaladtak a lóter mögött, a hatodikos Deregi Laci elkiáltotta magát:

— Tűz van!

Valóban, a csapattól négyszáz méterre tíz négyzetméteres területen már lángolt az aljnövényzet és a fák törzse is lángokban állt.

A csapat szervezetten, habozás nélkül futott oda és azonnal nekilátott a tűz eloltásához. Képzettségükre utal, hogy tudták: mit kell tenniük. Kézzelel szórták a homokot a tűz peremére. Botokkal és ruhájukkal „verték” le azokat a lángokat, amelyek a szomszédos fákra is átterjedtek. Néhányan kisebb égési sebeket is kaptak, ruhájuk elszakadt, levetett ingeik, mellük egy-egy gally lángját fogták le, megégték.

De hallatlan nagy volt örömük, amikor kiderült, hogy a felnöttek és a riasztott tűzoltóság érkezése előtt eloltották a tüzet és jelentős anyagi kárt akadályoztak meg.

File László csapatvezető szerint a csapat szorgalmas és bátor tagjai közül dicsegetni érdemesek Deregi Laci, Nagy József, Szlukovényi Csaba, Horváth Zoltán, Csekás Tamás, Schön János, Gebei Viktor, Péntek Sándor, Horváth János, Németh István, Paska István, Bollók Imre, Monostori Tibor, Virágh György, Erdei István és Tóth Imre pártások.

Eltűnt a hernádcecei függőhíd

Lapunkban két alkalommal is írtunk a függőhídről. Először, hogy romos és meg kell újítani, majd, hogy rendbe hozták, át lehet kelni rajta. Ezt a Kék úton című film be is mutatta. A híd azóta eltűnt, már csak a tartó oszlopok dacolnak az idővel. Most, mint a kép mutatja, komppan helyette, mely bármikor átvisszi az arra járó turistát. Gyarmos Gyula

KÖSZÖNJÜK BRIGÁDVEZETŐK

A Turistában olvastunk egy cikket arról, hogy Debrecenben és környékén nincsenek megjelölt turistautak. A cikk az Idegenforgalmi Hivatal felé szöjt, amely — mikor felvettük velük a kapcsolatot — kijelentette, hogy az útjelzéshez szükséges anyagi fedezetet nem rendelkezik. Sajnos nekünk, a Hajdú-Bihar megyei Természetbarát Szövetségnek sincs pénze.

A cikk nyomán jelentkezett szövetségünkkel a MÁV Debrecen állomás gépkarbantartó műhelye két szocialista brigádjának vezetője, akik olvasták a cikket, és felajánlották, hogy társadalmi munkában segítenek az útjelzés elvégzésében. Elváltatták az útjelző táblák elkészítését, megfestését, és augusztus közepén 12 km-es úton el is helyezték azokat. A Turistán keresztül is szeretnénk ezért köszönetet mondani a Mérleges és a Karbantartó lakatos brigádoknak.

Az útjelzés színe: két vízszintes fehér vonal között egy piros vonal. Az útvonal: 1. Bocskai kert vasútállomás mögött vezető úton kell menni az erdőszéléig, majd onnan egy hátsó mellett a 4-es sz. főközlekedési útra. Ennek másik oldalán jobbra haladunk, ezután tovább az erdőszéli út-elágazásig, innen ismét jobbra tartva az erdőszélig. A háztól balra kocsiúton megyünk Boda község túlsó végén található kútra, majd keresztülvágunk erdőn, amelytől földút vezet a pallagi főiskolaig, ill. a villamos-végállomáshoz, ahonnan az óránként induló járatral mehetünk a nagyerdői gyógyfürdőig, majd a város központjába.

Természetbarát údrözléssel:
Nagy János
a TESZ elnöke

EGRI kénes- lan

Szerencsém volt. A szép dán kislány, akit az egri főutcán már tíz perce átható tekintettel néztek a járókelők (vigyázat: nemcsak a férfiak!), engem szólított meg. Miniszoknyásan, paradicsommadárra hasonló jersey ruhában, kis sárga kalappal a fején tanácstalanul állt egy OFOTÉRT kirakata előtt. Kezében gyúrt cédulát tartott, pokoli rossz helyesírással néhány cím volt rajta. Koppenhágai barátnőjétől kapta, aki nyáron öt feledhetetlen napot töltött az új egri sátortáborban. „Agria Taverna” — ez állott legfelül a cédulán. Azután a Dobó István vár, a képtár, kétszer aláhúzva. Végül ezt olvastam: „Sepassom volgie”. Istenem, mivé is tud lenni egy szépasszony völgye! Néhány szóval útbaigazítottam a dán kislányt, s hogy a magam kíváncsiságát is kielégítsem, felkerestem Csépanyi Ferencet, a Heves megyei Idegenforgalmi Hivatal vezetőjét.

— Az idei szezont nagyszerű eredményekkel zártuk — mondotta. — Augusztus közepén lett kész a 400 férőhelyes egri kemping, s már ebben a csonka hónapban is 1181 vendégnapot tarthattunk nyilván — 755 vendéggel.

Elkészült a 46 férőhelyes szarvaskői turistaszálló is, amely inkább a hazai természetbarátok igényeit lesz hivatva szolgálni.

— Hollandok és belgák vettek részt az idei lovastúrán, amelyet Gyöngyöstől Miskolcig szervezett meg az IBUSZ, át a Bük-

kön. A vendégeket ugyan végig elkísérte kényelmes autóbuszuk, ám ők mégis „lőhátról” ebédeltek — Egerben.

Csépanyi Ferenc ezután azokról a rendezvényekről beszélt, amelyek egyre több bel- és külföldi turistát vannak hivatva Egerbe, Heves megyébe, a Bükk hegységbe invitálni. Nagy érdeklődés mellett rendezték meg az első bükki lovasfesztivált Szilvásváradon. Ugyanilyen nagy sikerre számítanak Gyöngyösön, ahol Szüreti Napokat rendeznek.

— Nem akarjuk sem Gyulát, sem Szombathelyt, sem Szegedet utánozni — mondotta az Idegenforgalmi Hivatal vezetője. — Mégis hiszünk abban, hogy ki tudunk találni valami egészen egri specialitást. Mert jól tudjuk: nem elég a festői környezet, sok szórakozási lehetőségről is gondoskodnunk kell...

Szeptember közepén várta a megyében a 200. külföldi turista csoportot. A hazai természetbarátok számát pedig, mármint azokat, akik itt kerestek kikapcsolódást, itt pihentek, senki sem tudja megmondani...

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére nagyszabású programot állítottak össze. A többi között szeptember 30-án gazdag tartalmú idegenforgalmi kiállítás nyílt a Vármúzeumban, ahol a Magyarországon eddig megjelent idegenforgalmi plakátok nagyrészevel ismerkedhetek meg a látogatók. (BIG)

**EGÉSZÍTSE KI
RUHATÁRÁT
AZ
ÁLLAMI ÁRUHÁZAKBÓL!**

Eger, Szépasszonyvölgye

Forrásvíz a városokba

A Bükk hegység forrásainak vizét egyre többször használják fel Borsod megye nagyobb településein a lakók ivóvíz-ellátására. A következő években a legnagyobb eddigi ilyen vállalkozás az a 110 millió forintos beruházás lesz, amellyel a Sályi- és a Kácsi-forrásokat alakítják át természetes vízművé. A két forrás együttesen napi 6000—9000 köbméter vizet ad és az új vízvezeték használói lakásukba kaphatják a legkitünőbb erdei forrásvizet.

A menyét és a hermelin

Elterjedési körük nagy, az egész országban találkozhatunk velük. Ezek a találkozások azonban természetesen elég rövid ideig tartanak, mert a kistermetű, mozgékony állatok villámgyorsan eltűnnek szemünk elől. Hisz a menyét testmagassága farkhosszal együtt alig 20–25 cm. A hím általában jóval nagyobb, mint a nőstény. A hermelin többnyire nagyobb testű a közönséges menyétnél. A teljes hossza 30–38 cm közötti, de előfordult már 48 cm hosszúságú (Bodrogkővályjáról) és 25 cm-es kicsiny állat is (az Alföldről).

Az elejtett vad statisztikája szerint a legtöbbet Dunántúlon fogják vagy ejtik el és legkevesebbet az északi megyékben. Így valószínű, hogy ezek a számok az élő állomány mennyiségére is jellemzőek.

A hermelin legbiztosabb ismertetőjele a téli és nyári ruhájánál is egyaránt meglevő fekete farkvég. Erőlről biztosan megkülönböztethetjük őket, mert testmagasságukról nem lehet biztosan megmondani, hogy menyét vagy hermelin-e a kérdéses állat. Ugyanis megtörténhet, hogy egy rendkívül nagy termetű, közönséges menyét nagyobb testű, az átlagosnál kisebb testű hermelinnél. A fehér szín azonban nem biztos ismertetőjel, mert vannak kivételes esetek, amikor télen a menyétnak is fehér a bundája. Viszont a hermelinnek nyári szőrzete nem hófehér.

A hazánkban élő ragadozók közül a menyét és a hermelin a legérdekesebb, legkíváncsibb természetű. Kevesen tudják, hogy milyen könnyen elő lehet csalni földalatti lyukjából, vagy a pocokjáratokból, amelyekbe a hajlékonytestű kis állat szintén belefér.

A 40-es évek végén a Gödöllő melletti állattelepünk szélén a homokos gyalogúton vettem észre egy fiatal menyétet. Ez azonban hamarabb meglátott és egyetlen ugrással tűnt el egy lyukban. Fa mögé húzódtam és az egér cincogó hangját hallattam. Mire legnagyobb csudálkozásomra a közeli pocokjáratok torkolati nyílásaiból velem szembe és jobbról-balról is egy-egy kis felémfigyelő menyétfej bukkant elő. Az egyik kis fej hol fel, hol lejjebb mozgott a nyílásban és a következő pillanatban gazdája kiugrott, hogy helyet adjon az utána következő, ugyancsak kibukkanó másik kis menyétnak. A négy kis állat izgatottan futott jobb-

ra-balra és láthatólag kereste a cincogó egérhang tulajdonosát. Hosszúnak tetsző ideig kibírtam mozdulatlanul, így nem vettek észre. Talán 10 perc is eltelhetett, amikor egy kemény kittingpáncélú nagy bogár lábam szárának repült és nagy koppnással zuhant az útra. A négy kis ragadozó azonnal megtámadta és pillanatok alatt el is tűntették. Ekkor egy karvaly vágott gyors szárnycsapásokkal a közeli bokorba csiripelő verebek közé, mire a kis menyétek gyorsan eltűntek a pocokjáratokban. Ezalatt kényelmesen elhelyezkedtem és jó búvóhelyet kerestem magamnak a dűslombú bokrok tövében. 20 percet kellett várnom, míg ismét előkerültek. Újra csak a fejüket dugták ki és pár perces figyelés után egymás után ugráltak a gyalogútra. Gyorsan egymásnak futottak, mint a játszadózó kis cicák és olyan gyorsan pörögtek egymást átölelve, hogy egyetlen gomolyagnak tűntek. Feltehetőleg a hancurozás zajára megjelent az eddig láthatatlan menyétmama is. Éles hangot hallottam, mire a menyétgyerekek azonnal szétugrottak és eltűntek a földalatti rejtékhelyükön.

Nemcsak nyomaikról, hanem szákmánymaradványaikról is felismerhető jelenlétük. Tápláléka egér, pocok, patkány, ürge, hörcsög, üregi és mezei nyúl, stb., míg emberi települések környékén előszeretettel levágja a baromfit is. A nagy termetű baromfiakból többnyire csak a vért szívja ki és a tetemet otthagyja. Kirabolja a fogoly és a fácánfészkeket is, de nem kíméli az énekesek fészekaljai sem. Pusztítja a rovarokat, békákat, gyilkokat, rákokat stb. Rendkívül vakmerő és vérengző. Sokkal több prédát levág, mint amennyit megeszik. Vakmerőségére jellemző, hogy a nála jóval nagyobb termetű állatoknak, pl. a kutyának, de szorultságban még az embernek is nekimegy.

Egyik telepünkön a házinyulak ketreceibe szorult be egy menyét. A ketrecek öre seprűvel akarta leütni, mire a dühös kis állat az ügyetlen embernek a nadrágszárába kapaszkodva felmászott a testére és beleharapott a karjába. Meglepetésében az ajtóban álló ör nem tudta idejében leütni, úgyhogy a vakmerő kis rabló meg is menekült. A teljesség kedvéért megemlítem, hogy másnap nemcsak őt, hanem négy süldő gyermekét is lelőtték a telepen, úgy, hogy egércincogás hangjával földalatti rejtékhelyükből előcsalták őket. A kis, 6 mm-es kaliberű automatapuska pattogása nem zavarta őket, hanem az egérpréda hangjára elfeledkezve az óvatosságról, egymás után ugráltak elő.

Nagyon ügyesek tanyájuk kiválogatásában. Kórákás, faodú, elhagyott épületrész, nádszárkúp, hidak alja, vakond, hörcsög vagy ürgelyuk stb.

a lakása. Télen a menyét emberi lakóhely közelébe húzódik. Padlásokra, eresz alatti üregekbe, szénatartókba stb. költözik be. Tanyáján a lakókamrát — főképp kölykezés előtti időben — száraz fűvel, vékony gazzal kibéleli és puha, meleg fészket készít. Értelmére jellemző, hogy tanyája közvetlen közelében nem rabol, hanem inkább távolabbra jár portyázni.

Mint rendkívül vérengző állat, a csapdába is aránylag könnyen belemeleg, ha kedvenc ételét rakjuk ki. Szereti az aszalt gyümölcsöt is, de kedvenc eledele a tojás. Az egerek és pocok pusztításával nagyon sok hasznot hajt a mezőgazdaságnak, viszont a házibaromfiakat, fácánokat, foglyokat is előszeretettel zsákmányolja. Különösen fészkelés idején. Így elsősorban fácánosok, és jó foglyos területeken vadászaink nem hagyják elszaporodni.

Pocokpusztítására jellemző, az egyik 10 évvel ezelőtti megfigyelésem. Pocokjárásos idő volt abban az évben. Nem messze Gödöllőtől egy tarlón figyeltem a közeli kukoricában mozgó foglyokat. Az egyébként óvatos madarakat itt már hetek óta nem zavarták, így nyugodtan szedgettek. Erős távcsővemmel jól láttam minden mozdulatukat. Egyszerre az őrt álló kakas megmerevedett és vészjelére a fogolycsapat szárnyra rebbenve, eltűnt a szemem elől. Két öreg menyét jelent meg a kukorica szélén. Utána következett négy csemetéjük. A hat kis állat valóságos rajvonalat alkotva pásztázta végig a tarlót, ahol előtűk itt is, ott is pocok futkostak. A menyétek vonulása nyomán egymás után hangzott fel a kétségbeesett cincogás, ahogy a kis ragadozók szorgalmasan végigkutatják a pocokjáratokat. Egy óra alatt 64 alkalommal hallottam a pocok kétségbeesett cincogását. Valószínűleg nem fogyasztották el valamennyi áldozatukat, mert másképp nem tudtak volna percenként újabb pocokt levágni. Az egyik öreg menyét a pocokot ki is rángatta a föld felszínére, szájában apontirozva a vadászvizslához hasonlóan. Több napon át kimentem megfigyelni őket, de két hét múlva már eltűntek a menyétek a tábla környékéről, de a pocokoknak is nyoma veszett. Lehet, hogy nem fogták meg valamennyit és a kártevő kis rágcsálók megúvva a menyétek állandó zaklatását, elvonultak a számukra veszélyes környékről.

Jellemző a menyétre, hogy pocokos években a környék menyétei összegyűlnek ezeknek a kártevő rágcsálóknak az élőhelyén és ha elegendő vannak, egy-egy tábláról valósággal kipusztítják őket. A természet egyensúlyát tehát ők tartják fenn a pocok esetében, amikor nem engedik ezeket elszaporodni.

dr. Szederjei Ákosné

TÚRA MOTOROS

**AZ OMB
1968-AS
TÚRATERVE**

Dicséretes gyorsasággal, még jóval év vége előtt elkészítette 1968-as országos túratervét az Országos Motoros Bizottság.

Két országos találkozóra kerül sor a jövő évben. Az első május 19-én rendezik meg Nógrádverőcén, az Express Ifjúsági Utazási Iroda táborának területén. Július 5-8 között pedig a népszerű balatonmenti kilánylepi tábor lesz a motorosok találkozójának, s a megyei motorosklub vezetői értekezletének színhelye.

Az országos rendezvényeken kívül megyei és járási szinten is lebonyolítanak találkozókat.

Négy külföldi túra is szerepel az OMB tervében: Csehszlovákiába, Lengyelországba, az NDK-ba, és Svédországba indulnak majd szervezett motorosaink.

Motoros klubnapok Pest megyében

Követésre érdemes példa a Pest megyei Motoros Bizottság rendezvénysorozata, a járási klubnapok. Egy-egy összejevetel alkalmával szakemberek tartanak előadásokat a motorosokat leginkább foglalkoztató kérdésekről, s maguk a motorosok is fórumot kapnak tapasztalataik kicserélésére. A klubnapok témaköre ennek

megfelelően igen változatos: műszaki tanácsadás, továbbképzés, balesetelhárítási előadás, és tanulságos kisjátékfilmek vetítése szerepel a programban.

A Pest megyei Motoros Bizottság novemberi eseménynaptára: 4-én Dömsödön, 17-én Vácott, és 25-én Szentendrén rendeznek motoros klubnapot.

Motocross és ügyességi verseny Farkasvölgyben

Nagy látogatottság mellett rendezte meg Farkasvölgyben a túramotorosok találkozóját az Országos Motoros Bizottság. A találkozó izgalmas, egyik leglátványosabb eseménye az MHS Nemzetközi Motocross verseny volt, de népes közönséget vonzott a találkozón szép számmal részt vevő magánmotorosok ügyességi versenye is, ahol sok szép kategória-győzelem született.

A találkozó programgazdagságát még csak fokozta a Csepel Motorkerékpárgyár használat, helyszíni szolgáltatása: a műszaki tanácsadás, szerviz, karburálás, és díjtalan javítószolgálat. Sok nézője volt a P 10 és P 20 motorkerékpárok szabadtéri, alkalmi kiállításának is.

SZÉP SIKERE VOLT A MAGYARKÜTI MOTOROS-AUTÓS TALÁLKOZÓNAK

Nem kedvezett ugyan az időjárás, de a változatos programok még az esős időt is elfeledtették a jó hangulatban végig kitartó motorosokkal, autósokkal. A Pest megyei Motoros Bizottság és a megyei Balesetelhárítási Tanács magyarküti rendezvényére különösen a váci, szentendrei, és gödöllői járási mozgósították motorosalkat. A fővárosból is

sokan érkeztek, s vettek részt a jó vezetéstechnikát igénylő ügyességi versenyen, amelynek izgalma után feloldották a tréfás, szórakoztató vetélkedők. A sok szép díj, jutalom méltó gazdákra talált a legügyesebb és a legjobban felkészült motorosok között. De mindazok, akik ott voltak Magyarküten, jóslékül napélményét is jutalmul kapták.

CSINÁLD MAGAD!

A TURISTA előző számban arról írtam, hogy mi a teendő a motorkerékpár téli felkészítéséről, most pedig arról írok, hogy mit kell tenni a téli motorpihenő alatt a vasparipával, ha az hibás. Mert nem az az igazi motoros, aki a téli zimankóban könnyen öltözve száguldozik hibás motorján; hanem az, aki már most kezdi előkészíteni a következő évre.

Amennyiben hibátlanul állunk motorunk állapotát, akkor is helyesen tesszük, ha nyomon követjük a benzint, az erő útját, a fék és a kormányzerkezetet.

Először nézzük meg, hogy az állványra húzott motor levegőben levő mellőse kerekének sármentője mozgatható-e függőleges irányban, s egyúttal nézzük meg azt is, hogy a kormány-nyaknál van-e kotyogás. Ha mozgást tapasztalunk, húzzuk meg a kormány alatti szabályozó anyát annyira, hogy a lógás megszűnjön, de a kormányzást ne zavarja. Amennyiben a kormányzás szakaszossá válna, akkor ki kell cserélni a csapágycsészét, valamint a golyókat, mert a régi golyók is beveredtek.

Kellemetlen meglepetést okozhat a lengővilla kikopott himbatengelye. Ez akkor árulja el magát, hogy kanyarban, vagy fékezéskor a motor „kitör”. Mielőtt ez bekövetkezne, javasolom: próbáljuk oldalirányú mozgásba hozni a lengővilla szárát. A Pannóniánál könnyű a hiba elhárítása: az excentrikus tárcsa állításával megszüntethető a villa lógása. Ahol nincs ilyen szerkezet, ott csak az új perselyek beépítésével lehet visszaállítani a hibátlan vezetést.

A régebben oktanulólajozott bowdenek egyre nagyobb erő kifejtést követelnek a motorostól. Gyakorlatból tudjuk, hogy a szorosan működő kuplung (tengelykapcsoló), fék- vagy gázbowden előbb-utóbb elszakad. Ezt megelőzhetjük akkor, ha kiakasztjuk a bowdeneket, és beáztatjuk azokat benzinbe úgy, hogy közben megjárattuk a külső huzalában szoruló kábel. Az így megtisztított bowdent azután a motorhoz használt 20:1 arányú benzin:olaj keverékben

megbuktatjuk. Ezzel elérhetjük azt, hogy az eddig szakaszosan, vagy nehezen járó bowden „csapágyon” járjon.

A kirojtosodott huzalon természetesen már csak a csere segít. Ugyancsak tapintással állapítható meg a fékkulcs tengelyének megszorulása is. A legegyszerűbb ellenszer néhány csepp petróleum, de ez csak átmeneti megoldásnak jó. Akkor végzünk teljes értékű munkát, ha a tengelyt kiszervelem annak megtisztítása után finom esiszolóval, az erdes és egyenetlen felületet lecsiszoljuk, majd a furat kitisztítása után azt megolajozzuk és összeszereljük a féket. Ilyen kezelés után már sokkal könnyebb érzéssel adagolni a fékhatást, ami az adott pillanatban létfontosságú is lehet.

A jó fékre is érvényes az a mondás, amit a repülősök is ismernek: „Ha egyszer szükségem lenne rá és nincs, akkor soha többé nem lesz rá szükségem!”

A fékek beállításához tájékoztatásul elmondom, hogy a hátsó féknek kb. 15 km/óra sebesség mellett a kereket késedelem nélkül meg kell tudni állítani forgásában, „blokkolni” kell.

Ugyanez a követelmény az elsőféktől, amikor a motor tolésa közben az elsőfék meghúzásakor az elsőkeréknek meg kell csúsznia a talajon. Ezt a módszert azonban mindennapos útunk megkezdése előtt is javasolom. Meg kell jegyezni, hogy a legjobb fékhatást akkor érjük el, ha a fék a kereket nem állítja meg a forgásban, a gumibroncs még nem csúszik, de a megcsúszás határán van.

Hogyan kell fékezni?

A fékezést mindig a hátsó fékkel kell kezdeni úgy, hogy a fékpedált folyamatosan, és nem lökészerűen nyomjuk le. Erre a motor lassulni kezd, ezzel egy időben megváltozik a keréktengelyek terhelési aránya, a motorkerékpár súlyának nagyobb része nehezedik az első kerékre. Ehézt az elsőféket is használjuk. Az elsőfékkel azonban csínján kell bánni, mert a jeges, nyálkás úton könnyen okozhat meglepetést.

Csákváry András

TERMÉSZETBARÁT MÚZEUMŐRÖK

MEGNYÍLT A HERCULES-VILLA

Óbudán, a Meggyfa utcában különös formájú, ultramodern, csarnokszerű építmények tűnnek a járókelő szemébe. Falaik, sárga tejszínű mintegy óvón, vígyázva borulnak a múltból itt maradt romokra, mozaik padlóra. A „Hercules-villá”-ban vagyunk, Budapest legújabb múzeumában, amelyet ideiglenesen nyitottak meg október elsején, a múzeumi hónap alkalmából. A végleges megnyitásra majd a tavasszal kerül sor. Október hónapban is csupán vasárnaponként volt megtekinthető, s ezeken a vasárnapokon önként vállalkozó természetbarátok végezték a múzeumőri munkát.

Megkerestük dr. Wellner Istvánt, a Budapesti Történeti Múzeum munkatársát, a „Hercules-villa” feltárásának felelős vezetőjét, s arra kértük, tájékoztassa lapunkat a munkálatokról, a villa eredetéről, és a természetbarátokkal kiépített kapcsolatáról, együttműködéséről.

— A feltárás 1958-ban kezdődött és — lényegileg — ez év nyaráig tartott. Ezt a közel évtizedes munkát a Budapesti Történeti Múzeum végezte, a védőépületeket pedig Hegyi Lajos, az Átlalános Építettervező Vállalat dolgozója tervezte.

Ez a terület, ahol állunk, a katonaváros északi széle volt. E hajdani szórt villatelepülés legrégebbi villanyoma a második század első feléből való. A század hatvanas-hetvenes éveiben az ellenséges betörés nagy pusztítást végzett. A falak felhasználásával, kibővítve, felnagyítva, a század végén újjáépítették. A felendülés korában, a harmadik század elején pedig díszes mozaik padlókkal látták el, ami abban az időben is luxusnak számított.

A két Hercules-mítoszszal foglalkozó mo-

zaikról Hercules-villának neveztem el. A 270-es vandál betörésnél pusztult el, azután nem építették fel többé, a környékét temetőnek használták.

A házakban vízvezeték, csatornázás és padló alatti légfűtés volt. Az egyik védőépületben elhelyezett torzót a Hercules-villától mintegy százötven méterre találtuk a környéken.

A régészeti munka gyakorlatilag befejeződött — nem túrhatjuk fel egész Óbudát —, a múzeumszerű berendezés azonban még folyik. Sok falfestmény-töredék került elő. Tavaszra ezek rekonstrukciója is elkészül.

Ami az októberi nyitvatartást illeti, ebben igen nagy segítséget nyújtottak a természetbarátok. Dr. Pápa Miklós, az MTSZ Kulturális Bizottságának vezetője készségesen megszervezte az ügyeletet. Tíz természetbarát vállalta, hogy a a múzeumi hét öt vasárnapján — minden alkalommal két-két ember — múzeumőri szolgálatot teljesít. Tekintettel arra, hogy most nem tudunk volna új alkalmazottakat felvenni, voltaképpen a természetbarátok önzetlen segítségével nélkül meg sem nyithattuk volna a Hercules-villát. A megnyitás előtti napon a tíz ember — valamennyien a „dr. Mező Ferenc” Központi Sportkör tagjai — eljött ide, megkapták a szükséges instrukciókat és ismertetést hallgattak meg a Hercules-villáról.

A Múzeum ezúton is köszöni a turisták segítségét és ugyancsak örömmel fogadta Pápa Miklós dr. felajánlását, hogy a szövetség támogatására tavasszal is számíthatunk majd — mondotta végezetül dr. Wellner István.

270 kilométer kerékpáron

A szentendrei Ráby Mátyás úttörőcsapat közlekedésrendészeti egysége 11 napos, 270 km-es túrán vett részt. Útvonaluk: Szentendre — Visegrád — Esztergom — Tata — Mór — Fehérvár — Velence — Budapest és Szentendre volt.

A pajtások — akik egyébként a Pilis Természetbarát kör tagjai — igen jól bírták az élményekben, látnivalókban gazdag túrát. Fegyelmezett magatartásukkal, szabályos közlekedésükkel mindenütt kiérdemelték az elismerést.

Példájuk nyomán szeretnénk felhívni a természetjárók, pedagógusok és úttörővezetők figyelmét, hogy érdemes felkarolni ezt az elhanyagolt túrajarmát, mert amellet, hogy romantikus és nagy örömet szerez a fiataloknak, egyben fejleszti ismereteiket és fegyelmezettségre nevel.

Túránk sikerén felbátorodva elhatároztuk, hogy úttörőcsapatunk közlekedésrendészeti egységével jövőre elindulunk a szófiai Világifjúsági Találkozóra.

Rétei Lajos
csapatvezető

Forrásépítés a Gerecse-hegységben

A tatabányai Cement SC Természetjáró Szakosztályának turisztikai munkatárjainak újjáépítették a Malom-árokban levő Buncsu-kutat. A vadregényes környezetű bővíző forrás mellé tüzrakóhelyet és pihenőpadokat, a Malom-árok patakja fölé pedig átjáró hidat építettek.

A forráshoz két turistautat is kijelöltek, lefestettek. A piros kör jelzésen: Tatabánya—Újvárosi autóbussz-végállomás—János-forrás—Vaskapu—Nagyret—Kisréti vadászház—Malom-árok—Buncsu-kút — kb. 7,5 km útvonalon; a kék kör jelzésen pedig: Tuskórét (az országos kékjelzésről leágazva) — Malom-árok—Buncsu-kút — kb. 0,3 km útvonalon érhető el az újjáépített forrás.

Az országos kék útvonalhoz közelebb Buncsu-kút friss forrásvíze, a Gerecse-hegység kék-túra útvonalát járó turistáknak felüdülést, rendezett környezetet pedig kellemes pihenőhelyet, ideális táborozási lehetőséget biztosít.

Karkó Ferenc

Tatabánya, Városi Természetbarát Szakszövetség elnöke

Tanácskoztak a Fejér megyei turisták

Másfél napos rendezvény keretében tartotta meg a Fejér megyei Természetbarát Szakszövetség ezévi találkozóját Bodajkon. Az első nap délután Csiki Gyula a megyei Szövetség elnöke tartott beszámolót, amelyben nem szűkölködött a dicsőretekkel, de a bírálatnál sem. A beszámoló bőven adott témát a hozzászólóknak, mivel a természetjárás valamennyi területét érintette. A 22 hozzászóló is ezt bizonyítja.

Második nap Gaja-völgyben került sor a megyei természetbarátok találkozására. Itt osztotta ki a me-

gyei Szövetség elnöke a legújabb Kéktúra-jelvényeket és a Pályi Tivadar elméleti verseny díjait is. A találkozó egyik színfoltja a Társadalmi Erdei Szolgálat túzoltási versenye volt, melynek győztese a székesfehérvári Vasvári Pál Gimnázium csapata lett.

A másfél napos rendezvény kifogástalan szervezése, a beszámoló és a hozzászólások tartalma is bizonyította, hogy Fejér megyében a szervezett természetbarát mozgalom irányítása jó kezekben van.

Varró Gusztáv

**„NOVEMBER 7.”
EMLEKVERSENY,
„VÖRÖSMARTY KUPA”**

Még két jelentősebb verseny van hátra az 1967. évi tájékoztatói versenysport küzdelmeiből. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom tiszteletére évről évre megrendezésre kerülő „November 7.” Bp. Spartacus nemzetközi verseny a Forradalom félévszázados jubileumi esztendejében különösen ünnepélyesnek és jelentősnek ígérkezik. A rendező Bp. Spartacus Közép-Magyarország térségében lebonyolításra kerülő nagy eseményén a teljes magyar élgárda komoly erőt képviselő külföldi klubcsapatokkal és versenyzőkkel találkozik. Igen érdekes, szép küzdelmek várhatók mind a nők, mind a férfiak mezőnyében a Bp. Spartacus „November 7.” nemzetközi emlékversenyén.

Az idei versenyéviadot — legalábbis, ami a nagyobb jelentőségű versenyeket illeti — az OSC november 12-én sorra kerülő „Vörösmarty Kupa” küzdelme zárja be. Ezen az I. osztályú minősítő versenyen is ott lesz a felnőtt és ifjúsági élmezőny nagy része és így a magyar tájékoztatói versenysport komoly, színvonalasnak ígérkező eseménnyel búcsúzik a versenyéviadot.

Tájékoztatói verseny

MONSPART SAROLTA ÉS SCHÖNVISZKY GYÖRGY AZ ORSZÁGOS EGYÉNI BAJNOK

Szokatlan körülmények között ért véget a tájékoztatói sportolók 1967. évi országos egyéni bajnokságának első fordulóját. A térképhiányosságok ezúttal is megtréfáltak nemcsak a versenyzőket, de még a rendezőseket is. Ennek következtében az első napon a női felnőtt versenyzők eredményét meg is kellett semmisíteni, mert az egyik ellenőrző pontot 500 méterrel „eltájtolták” a térképen szereplő pontot.

Magabiztosan, kitűnően versenyzett már az első napon is Schönviszky György, a Bp. Spartacus válogatott versenyzője, meglepetést inkább válogatott versenyző társai okoztak — mérsékelt szereplésükkel. Csak Egervári, az U. Dózsa fiatal versenyzője tudott az I. fordulónban Schönviszky mellé felmenni és a 2. helyet meg is szerezte.

A második napon már semmiféle technikai hiányosság nem akadályozta a verseny zavartalan lebonyolítását. Schönviszky és Egervári ezúttal is jó formában versenyzett, és bár a 2. napon I. Orsi, 2. Skerletz, 3. Schönviszky, 4. Egervári volt a befutási sorrend, a két forduló összetett eredményei alapján így alakult a bajnokság végső sorrendje:

Az 1967. évi országos egyéni férfi bajnok Schönviszky

György (Bp. Spartacus), 2. Egervári (U. Dózsa), 3. Skerletz (Bp. Spartacus), 4. Boros (Egri Spartacus), 5. Orsi (Bp. Spartacus), 6. Horváth (OSC).

A női mezőnynek csak a második napi eredményei alapján lehetett — az előzőekben ismertetett okok miatt — végső sorrendjét megállapítani. Amint az várható volt, a Pedagógus nők vetélkedőjét hozta ez a találkozó, azonban figyelemre méltó a miskolci Mohácsi teljesítménye, aki „beékelődött” a Pedagógus nők közé. Az országos egyéni bajnoki címét Monzpart (Bp. Pedagógus) biztosan védte meg, második Cser (Bp. Pedagógus), 3. Mohácsi (Miskolc), 4. Danaszky (Bp. Pedagógus), 5. Hegedűs (BEAC), 6. Tóth (Bp. Postás).

Színvonalas küzdelemben döntötték el az ifjúságiak is az országos egyéni ifjúsági bajnoki címek sorsát. A lányoknál Turhányi Pirokska (BEAC) győzött klubtársa. Bánhegyi előtt, 3. Gratzl (Bp. MÁV SC), 4. Horváth (OSC), 5. Rózsa (Szombathely), 6. Ferencz (OSC).

A fiúk mezőnyében Tóth Tamás (OSC) szerezte meg a

Akár műkorcsolyázó mozdulatnak is beillene Monzpart „Saci” stílusú mozdulata az országos egyéni bajnokság terepén. Monzpart egész évi kitűnő versenyzésére tette fel a koronát az egyéni bajnokság megnyerésével

bajnoki győzelmet Hegedűs (BEAC) előtt, 3. Tóth Gy. (Bp. Vörös Meteor), 4. Soos (MAFC), 5. Szarvas (BEAC), 6. Gyalog (Bp. Vörös Meteor).

VERSENYRŐL VERSENYRE

A Budapest bajnokság I. osztályába feljutásért küzdöttek Penc környékén a férfi felnőtt és ifjúsági csapatok. Mind a felnőttek, mind az ifjúságiak igen hosszú pályát kaptak, amelyen kemény harc alakult ki a feljutást jelentő 1. és 2. helyekért. A csapatbajnokság végül az 5. helyezési pontot szerző Közponi Fizikai Kutató Intézet csapatának sikerült, mögötte — ugyancsak 5. helyezési pontszámmal — az Orion együttese végzett. Így a KFKI és az Orion került Budapest férfi I. osztályába. A győztes KFKI csapata: Czibók, Antal, Balla, Rónai. Az ifjúsági fiúcsapatok végeredménye: 1. OSC (Gerlay, Hegedűs Z., Szaktila, Tóth T.), 2. BEAC, 3. MAFC. Pontosan ez a három csapat küzdött a legeredményesebben a női csapatversenyben is. Végül a győzelmet az OSC (Karsai, Fehér, Horváth) együttese szerezte meg a MAFC, illetve a BEAC előtt.

Igen erős mezőny adott randevút a BEAC tájékoztatói szakosztálya hagyományos

Völgyi Zsuzsa volt az egyetlen magyar versenyző, aki Brnóban dobogóra került

„Eötvös Loránd” emlékversenyén. A Zalaszántó térségében megrendezett egyéni csapatversenyen a férfiak éjszaka, a nők nappal bonyolították le a nagy érdeklődéssel kísért találkozókat. Mindkét verseny bővelkedett meglepetésekben. A férfiaknál a Ganz-MÁVAG versenyzője, Selek „ugrott ki” és előzött meg jó néhány válogatott kerettágot, a nőknél pedig a Postás versenyzők — elsősorban Gulyás győztes futása — borította fel a „papírfomat”. A férfiak mezőnyének (12 000 m, 7 ell. pont) eredménye: 1. Horváth (OSC),

1.51:27, 2. Selek (Ganz-MÁVAG) 1.56:33, 3. Skerletz (Bp. Spartacus) 2.03:29, 4. Nyitrai (Bp. MÁV SC) 2.05:37, 5. Schönviszky (Bp. Spartacus) 2.07:30, 6. Tóth P. (OSC) 2.09:27. Csapatban: 1. Bp. Spartacus (Skerletz, Schönviszky, Balogh, Papp) 8.37:43, 2. OSC 9.57:08, 3. Bp. MÁV SC 10.19:29.

A női mezőnyben Gulyás (Bp. Postás) 1.46:17-tel szerezte meg a győzelmet, 2. Völgyi (OSC) 1.46:53, 3. Mohácsi (Miskolc) 1.48:43, 4. Hanusz (MAFC) 1.55:53, 5. Vég (Bp. Postás) 1.59:29, 6. Schosser (BHSC) 2.10:07. Csapatban: 1. Bp. Postás (Gulyás, Vég, Hunyadi, Tóth) 8.29:48, 2. OSC 9.33:43, 3. MAFC 9.35:50.

Köves, nehezen járható terepen bonyolították le — Dobogókó környékén — Budapest 1967. évi éjszakai egyéni bajnokságát. Több versenyző sérülése miatt a küzdelem feladására is kényszerült. Úgy gondoljuk, hogy a komoly erőpróbat jelentő terepek kijelölése helyes és a sportág fejlődését szolgálja. Meggondolandó volna azonban, hogy olyan terepekre is szükséges-e versenyeket kitzúzni, amelyek a sérülés veszélye fokozottan fennáll.

A 13 000 m, 500 m szintű pályán Bozán György, a Bp. MÁV SC válogatottja negyedórás fölénytel ismételte meg az évi nappali Budapest-bajnokságát. Érdekesége volt még ennek a küzdelemnek, hogy hazánkban először vezették be éjszakai versenyen az ellenőrzési pontok kivilágítását. Bozán 2.07:49-es eredménnyel szerezte meg a győzelmet, mögötte ez a sorrend alakult ki: 2. Horváth (OSC) 2.23:19, 3. Hegedűs (BEAC) 2.27:54, 4. Nyári (Bp. Vörös Meteor) 2.31:22, 5. Desseő (Bp. Honvéd) 2.39:52, 6. Selek (Ganz-MÁVAG) 2.47:52.

Budapest ifjúsági csapatbajnoka, az OSC: Sódor, Hegedűs Z., Szaktila, Tóth T. csapata

Ez pedig a lányok bajnoksapata; a MAFC: Szondi, Gogolyák, Bibó, Kováts

Budapest ifjúsági csapat bajnokságának második fordulója a fiúknál OSC, a lányoknál MAFC győzelmet hozott. Az éjszakai versennyel azonos terepen, de rövidebb pályán került sorra az ifi cs. b. második fordulója, amelynek végeredménye: Férfiak: 1. OSC (Sódor, Hegedűs Z., Szaktilla, Tóth T.) 2. helyezési pontszám. 2. BEAC 5 hp., 3. Bp. Honvéd 6 hp. Nők: 1. MAFC (Szondi, Gogolyák, Bibó, Kováts) 3 hp., 2. BEAC 5 hp., 3. OSC 6 hp.

Budapest válogatottja néven népes magyar sportküldöttség vett részt az idei Brnói Vásári Városok Kupája hagyományos tájékozdási versenyen. Szőnyi László, a BTSZ elnökhelyettese vezetésével. A Blanca város — a macohai barlang környéke — térségében, jól futható fenyveserdő terepen lebonyolított küzdelmekben a nyolc magyar versenyző nehezen birkózott meg a térképneheziségekkel. Különösen a felnőttek mezonyében Nyári Tamásnak, az ifjúsági fiúk csoportjában Horváth Attilának nem sikerült a térképpel való „barátkozás” és így kb. 90 fokos irányhibát vétve, a mezonyók hátsó részében végeztek. Bozán sem tudta a férfi felnőtt kategóriában hazai formáját bizonyítani, ő is kénytelen volt a 23. helyezéssel megelégedni.

A legeredményesebb magyar versenyző — amint dr. Vízkeleti László, a csapat edzője értékelte — Völgyi Zsuzsa volt.

Ejjeli verseny után — nappali eredményhirdetés. Dr. Kürthy Miklós, a BTSZ titkára átadja a verseny győztesének, Bozán Györgynek a díjat

A magyar csapat a brnói verseny ünnepségén. Előtérben a csapatvezető Szőnyi László, a BTSZ elnökhelyettese

aki közel 50 női ifjúsági versenyző között a nagyon elismerésre méltó második helyet szerezte meg. A fiúk közül Friedrich szerepelt a legjobban: a junior (19—21 évesek) osztályában 80 versenyző között a 10. lett, ami ugyancsak jó eredménynek mondható. A brnói verseny minden esetre a fiatal magyar versenyzőknek jó lehetőséget nyújtott nemzetközi tapasztalatok szerzésére.

MAGYAR SIKEREK A RODOPHE HEGYSÉGBEN

A Béke és Barátság Kupa küzdelmei — amelyre Bulgáriában, a Rodophe hegységben került sor — a magyar tájékozdási versenysportot Monzpart Sarolta, Cser Borbála és Tas Emőke női, illetve a Nyári, Desso, Nyitrai férfi csapat képviselte. A gyönyörű terepen, mintegy 1600 méter magasan fekvő pályán a legkellősebb meglepetést a szovjet versenyzők megjelenése és szereplése jelentette.

— Nagyszerű versenyzők ebben a sportágban is a szovjet sportolók — emlékezik vissza a küzdelmekre Maacz Benedek, a magyar csapatok edzője. — Az első napon, az egyéni csapatversenyben a szovjet versenyzők szereztek meg a győzelmet a női és a férfi csapatversenyben, valamint a női egyéniben. A férfi egyéniben bolgár versenyző győzött. A miénk az első napon — főként a rossz térkép miatt — a vártnál gyengébben szerepeltek. A nőknél a harmadik helyre befutó Cser Borbála, a férfiak mezonyében a negyedik helyen végzett Nyári Tamás ért csak el jobb helyezést. Csapatban mindkét együttesünk a harmadik helyen végzett és ugyancsak a harmadik helyre került az összetettben is.

A nemzetközi váltóverseny során már sokkal jobban ment a magyar versenyzőknek. A rendező bolgárok mellett — akárcsak az első napon — ezúttal is szovjet, csehszlovák és NDK-beli versenyzőkkel vették fel a küzdelmet, amelynek során a magyar férfi váltó megszerezte a győzelmet, a női csapat pedig — nagy küzdelem után, a Szovjetunió mögött — a második helyen végzett.

ELLESETT

PILLANATOK:

Szomjas lányok

Ezt a négy 'kis-lányt — Pfeifer Editet, Fodor Marikát, Oswald Gabriellát és Barabás Máriát — a szentendrei Hév-végállomás kútjánál kaptuk lencsevégére, amint egész napi túrázás után szomjúságukat kezelték csillapítani. A Könyves Kálmán gimnázium érettségizett diákjai mind a négyen és még nem tudják, melyik szakosztályba kerülnek.

Addig is szorgalmasan túráznak, most például ezen a koraőszi vasárnapon bebarangolták — csak úgy, nagy csomag nélkül — a fél Pilit. Brávó lányok, csak így tovább. És majd a férjeket is turistának neveljük, ugye?

„FELAJÁNLUK SEGÍTSÉGÜNKET...”

A Turista 1967. szeptemberi számában megjelent a Szobi Járási Népi Ellenőrző Bizottságnak a borszönyi körvasút kiépítésére vonatkozó javaslata.

Mi teljes mértékben egyetértünk a javaslattal, mivel a környék közlekedési problémáinak megoldása mellett nagymértékben szolgálja a természetjáró sport érdekeit. A tervezet megvalósítása nagy jelentőségű lehet a téli sportok fellendítésében is.

Örömmel támogatjuk a javaslatot és egyúttal felajánljuk közreműködésünket a megvalósításhoz. A Vasútépítő Törekvés Sportkör Természetjáró Szakosztályának mérnök tagjai vállalják, hogy az erdei kisvasút megépítendő 2 km-es szakaszának teljes tervdokumentációját elkészítik.

Sporttársi üdvözléssel:

Bathó Norbert
szakosztályvezető

Halmos Benedek
okl. mérnök

Lenin nyomdokain

Még 1912–14-ben történt, hogy az akkor még fiatal orosz forradalmár, Vladimir Iljics Krakkóban és Zakopánében, Lengyelország területén tartózkodott. Szívesen járt akkoriban a Magas Tátrában vagy egy görál, vagy valamelyik barátja kíséretében. Zakopánében még ma is élnek emberek, akik személyesen ismerték Lenint. Többek között Maria Krzeptowska, aki akkor fiatal leánya volt, és ő hordta naponta a tejet Leninnek.

Zakopáne és Krakkó környékén tovább nem tartózkodhatott, letartóztatták és Nowy Targban tartották fogva. Börtönének zárkája ma is megvan, szinte ereklyeként őrzik. A börtönépület régen eltűnt és helyén ma modern iskola áll.

12 évvel ezelőtt született az a gondolat, hogy évente szeptemberben „Lenin nyomdokain” elnevezéssel túrákat és egyéb rendezvényeket tartanak, a PTK, a Lengyel Turisztikai és Tájékoztató Társaság szervezése mellett.

A Lenin-túra most a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulóján különösen imponáns volt. Több országból érkeztek küldöttségek. Ott volt a Szovjetunió, Csehszlovákia, az NDK, Finnország és Magyarország küldöttsége. A magyar küldöttséget Miklós János, az MTSZ elnöke vezette.

A rendezvény kereteiben egytől hét napig tartó könnyebb-nehezebb túrákat rendeztek. Közük autós és motoros túrák is szerepeltek a programban. Az összerétekelésben a poznańi Gépgyártó Művek H. Gegielski turistái győztek szorosán a krakkói Lenin-Huta turistái előtt. Ez azért volt meglepetés, mert eddig általában a krakkóiak győztek.

A Nova Huta dolgozóinak mindig újabb kezdeményezésük van. Ebben az évben az Októberi Forradalom tiszteletére 50 darab vas kandelábert készíttettek és ajánlották fel. Az első kandelábert az öntökemence tűzével gyújtották meg és a Zakopáne melletti Poroninban a Lenin múzeum előtt állították fel. A többieket szeptember 15. és október 20. között turista staféták vitték a munkásosztály felszabadulási harcainak különböző emlékhelyeire. Több kandeláber került a Szovjetunióba, s azokat Leninótól a szovjet–lengyel határig helyezték el, különböző pontokon. (Leninóban szervekedett újjá a lengyel hadsereg.) Berlinben is felállítottak egyet, ahol az utolsó fasiszta ellenállást leverték.

Szép élmény volt az idei Lenin-túra. Szép volt az idő is és felejthetetlen maradt annak a 10 000 lengyel turistának is, akik a külföldi küldöttségekkel együtt ezen a felemelő ünnepélyen részt vettek.

Remélem, hogy a jövő évben a baráti országokból, különösen Magyarországról még sokkal több turistát várhatunk.

Zbigniew Mikolajczak

PLASKOWSKI JÁNOS:*

A hegyek gyönyörűsége

(Dobogókő)

Fegyverkezett hegyek állnak a síkon.
Erdők, sziklatömbök, gyönyörű homálya...

Ez a hegy csodája!
Ködben úszó hegylánc
bíboros avara.

Tátongó szakadék fenekén
vaddisznó tanyázik.
Szürke rengeteg közepén
szarvasgida szökell.
Sziklaormok tetején
fura állat bolyong.
Tétova fák lengedeznek,
kis gyík szalad
a lomb alatt,
orkán süvit égbemeredő
szirtek tetején.

Ott van az én lelkem,
onnan nézem mindezt,
ott szalad a kis gyík lelkemben,
ott bolyong a fura állat,
ott süvit a szélorkán.

* A szerző 9 éves, a Váci út 57. alatti általános iskola IV. oszt. tanulója. Versét közöljük, érdemes felfigyelni.

A HATÁRON TÚL

Esküvő a 3263 m-es Antelab-csúcson.

A Bellunói Alpok e kitett pontján kötött házasságot a 27 éves Marcello Bonafede hegyvezető, a 24 éves Franca Zanvettorral. Mindketten környékbeliek. Az eskető egy — ugyancsak a hegymászást kedvelő — páduai pap, míg a két tanú egy-egy hegyvezető volt. A násznép 6 órát mászott behavazott és eljegesedett sziklákon a színhelyre. A fehér menyasszonyi ruhát egy jó vastag piros pulóver helyettesítette. Az esküvő után valamennyi résztvevőnek jól esett az erős snapsz.

A Westerplatte őrtornya Gdansk városnak és a lengyel történelemnek egyik nevezetessége. 1939-ben e térségben kezdődött a második világháború. Az őrtorony — kislétszámú őrsége napokon át tartotta magát a többszörös náci túlerővel szemben.

A híres torony most az építőknél állt útjában. A kikötő és a hajógyár terjeszkedése elérte a Westerplattet, melynek környéke zöld pázsitjával, árnyas ligetével a gdanskiak kedvelt pihenőhelye, s amiatt, hogy az emlék sértetlen legyen, az őrtornyot nem bontották le, hanem acélrámkák közé

fogták és síneken mozgó emelődaruk segítségével mintegy száz méterrel odébb vitték.

Az őrtorony nemcsak a náci tűznek állt ellen, hanem az építmények számára szokatlan szállításnak is.

Öt finn ifjú világljáró útra indult. Augusztus 30-án indultak el egy kis bárka fedélzetén. Földközi útirányuk: Turku, Kiel, Brest, Lisszabon, Panama, Columbia, Galapagos, Marquesas-szigetek, Tahiti, Cook-szigetek, Norfolk-szigetek, York-fok, Mauritius-szigetek, Luanda, Dakar, Tanger, Brest, London, Kiel, Turku.

SPOGA—KÖLN 1967. elnevezésű vásáron október 22–24. között 27 ország 700 kiállítója ismertette 1968-ra ajánlott új cikkeit a sí- és vízitúrázóknak és campingezőknak. A magyar termékeket az ARTEX, a HUNGAROTEX és a CHEMOL-IMPEX külkereskedelmi vállalatok mutatták be.

A Bolgár Turista Szövetség több mint 700 osztályában 900 000 tagot tartanak nyilván. A Szövetség 130 saját turistaházzal rendelkezik, melyek közül nem egy eléri a valódi szállodák követelményeit. A különböző turista- és tájékoztatói-versenyeken évente mintegy 25 000-en vesznek részt. A Szövetségben 40 barlangkutató-klub is működik, melyek több mint 500 barlangot tártak fel Bulgáriában.

Kubában is fejlődik a természetjárás. Az utóbbi években sok turista-központ alakult és több turistaház létesült.

Az Antarktisz legmagasabb csúcsát, az 5139 m-es Vinson-csúcsot egy-egy afrikai, argentin ausztráliai, belga, észak-amerikai, chilei, francia, japán, norvég, szovjet és új-zélandi hegymászból álló expedíciónak sikerült először megmászni.

Az alsóausztriai Gross-Enzersdorfbán „Az utolsó apacs” című vadnyugati film bemutatójával megnyitották Ausztria első autós-moziját. Az 525 négyzetméternyi vetítőfelület szürkés-kék duralumíniumból készült. A színes, szélesvásznú filmek a lépcsőzetesen elhelyezett teraszokon parkoló gépkocsikból mindenütt remekül láthatók. A hangot kis — a gépkocsikba vihető — hangszórók közvetítik.

Barcelonában egy liter ásványvizet 28 pesetért árulnak. Egy liter asztali bor ára 10–12 peseta. Mégis az ásványvizet állnak sorban a kioszkok előtt, mert igen rossz az ivóvíz, ihatatlan a városban.

100 éves múltat tekint vissza a Szlovén Hegymászó Szövetség (Planiska Zveva Slovenije). Tagjainak száma meghaladja a 65 ezret. Az elmúlt években több sikeres Himálaja-expedíciót is szerveztek.

Tavaly bejártam a szomszéd ország erdeit, hegyeit, völgyeit, dombjait, megfordultam sok városban, történelmi nevezetességű helyeken, felmásztam a templomtornyokba és kilátókba, csak hogy gyönyörködjem a panorámában. Szép volt, de mi tagadás, elfáradtam, s ráadásul kielégítetlenül tértem haza, nem szabadulhattam attól az érzéstől, hogy egy csomó dolgot elmulasztottam, egyszerűen, mert nem volt rá érkezésem. Mint afféle gyalogos-vonatos turista, félnapokat vesztegettem el átszállásokkal, csatlakozásokra való várakozással, nem beszélve a városnézés hosszadalmasságairól.

Érthetően örömmel fogadtam hát Lajos barátom múltkori javaslatát:

— Hagyd a vonatot, meg az apostolok lovát, barátom, az idén gyere velem a kocsimon. Hipp-hopp ott vagyunk, ahol akarunk, ott állunk meg ahol akarunk. Megpillantunk egy szép tájat, megállítjuk a kocsit kiszállunk, megpillantunk egy takaros falucskát, megpihenünk benne, megpillantunk egy magas hegyet, otthagyjuk a masinát a töviben és felmegyünk a tetejére... Kétszer annyit látsz és feleannyira fáradsz el...

Az ajánlat kecsgetető volt, elfogadtam.

És megindultunk a szomszédos ország felé.

A felsoroltak közül először egy renyeges völgyzurdok tűnt elénk:

— No, itt megállunk, ugye? — kérdeztem.

Lajos belépett a gázba.

— Itt éppenséggel nincs értelme megállni, hiszen alig félóra múlva bent vagyunk a városban. Ha megállnánk, közben ráncsötétedne, márpedig nem szeretek sötétben hajtani.

Beérünk a városba, még világosban, s egy gyönyörű román stílusú templom előtt hajtottunk el.

— Stop! — kiáltottam —, Parkírozni tilos! — hangzott a válasz és felbőgött a motor.

Másnap egy mesés szép fenyőerdő bukkant fel mellettünk.

— Álljunk meg itt... — könnyörögtem.

— Örülök, hogy végre jó az út... Ilyen úton élvezet hajtani, nem vesztethetem az időmet ácsorgással.

Útunkba került még ezek után egy darab nemzeti park, egy darab víz-esés, két darab római kori település, két darab középkori vármegy, négy darab őspark és kilenc darab vadvirágos rét.

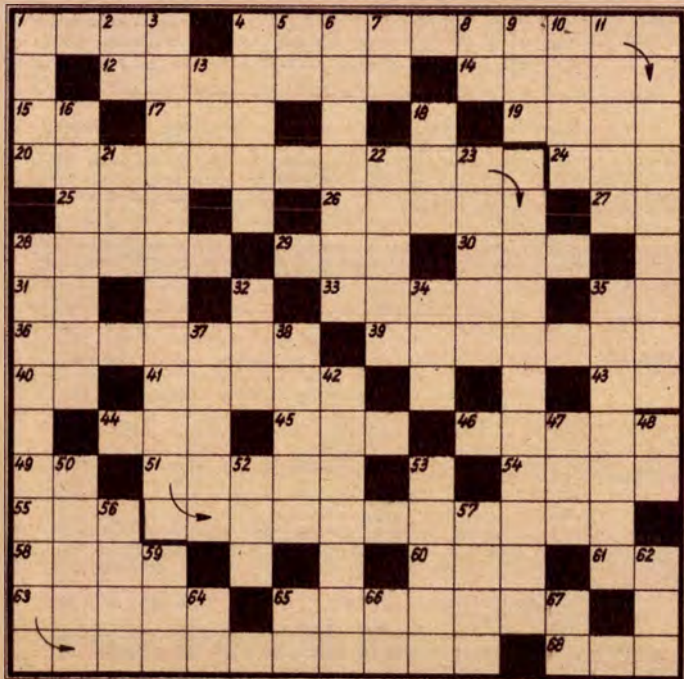
Ezek mindegyikére csupán a kocsiból vehettem futó pillantást, mert az alábbi akadályok merültek fel: túl korán van, túl késő van, lejtős az út: nem lehet megállni, egyenes az út: ki kell használni, nem lehet őrizetlenül hagyni a kocsit, tilos a megállás, árt a féknek a sok megállás, meg kell tenni a napi átlagos kilométert, ha állunk több benzint fogy, mintha megyünk, el kell érünk a legközelebbi benzinkutat, el kell érünk a legközelebbi szervizállomást és így tovább.

Nem akarom hosszúra nyújtani szenvedéseim történetét. Vagy ezer kilométert száguldottunk végig, anélkül, hogy — az éjszakai pihenőket leszámítva — kiszálltunk volna a kocsiból.

Míg az utolsó reggelen egy gyönyörű hegység felé indultunk volna, ám Lajos dühösen konstata, hogy leengedett a kerék. Amíg ő a gumit javította, én felszabadultan, boldogan sétálgattam az erdőben. Hiszen úgy jött nekem az a szög a gumiban, mint a megváltás.

Kár, hogy hamarabb nem jutott eszembe, mert akkor nem az utolsó napon szürom bele. (novo)

MUNKÁSOK DALA

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójára egy régi orosz munkásdal első szakaszát foglaltuk rejtélyünk négy leghosszabb sorába.

VIZSZINTES: 1. Nem engedélyez. 4. A munkásdal második sora (zárt betűk: N, J, A). 12. Baráti nép Európában. 14. A Homérosz hőskölteményében szereplő Trója város másik neve. 15. A mélybe. 17. Dunántúli csatorna. 19. Hosszabb út, kirándulás. 20. A munkásdal első sora (zárt betűk: S, L, A). 24. ZTL. 25. Széles csik. 26. Incelkedően pajzán. 27. Indulatszó. 28. Idősebb nőtestvér. 29. Kórus, dalárda. 30. Szesztes ital. 31. Arzen vegyjele. 33. Fosztóképző. 35. Szintén. 36. Csúcsíves stílusban épült. 39. Alarc, jelmez. 40. YR. 41. Lassanként egészen deborít. 43. Adományoz. 44. Becézett Agnes. 45. Selyemszövéséről világhírű francia város (az első négyzetbe kettős betűt írjunk). 46. Lángész. 49. Mutató szó. 51: A Rajna csatornázott torkolati ágai Hollandiában. 54. A zöld szín egyik árnyalata. 55. Sas betűi, keverve. 58. Euterpé a műzsája. 60. Nemzetközi Olimpiai Bizottság. 61. Mely személy? 63. Eresz... fészkel a fecske. 65. A mai napot megelőző nap (névelővel). 68. Fekvőhely.

FÜGGŐLEGES: 1. Színültig töltve. 2. Azonos római számok. 3. A munkásdal harmadik sora (zárt betűk: R, S, F). 4. Gyorsan gyere, siess! 5. J. Y. 6. Amit köteleesszerűen

el kell végezni. 7. Létezik. 8. Y. I. 9. A széken elhelyezkedett. 10. Ragadozó emlősállat. 11. Főútóér, főverőér. 13. NIA. 16. A legjobb hely a színházban. 18. Államvasútnak rövidítése. 21. VAV. 22. Udvarias kifejezés. 23. A régi római mitológiában a családi tűzhely védelmezője. 28. A munkásdal negyedik sora (zárt betűk: L, N, S). 32. ...-fűl. 34. Újság. 35. Az indoeurópai nyelvcsaládba tartozó népcsoport. 37. Nyomólemez, dúc. 38. Község Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. 42. Olasz étel (kukoricakása). 47. Meggyőződés. 48. Többé-kevésbé szabályos görbe pálya. 50. Gyümölcskoscsnya. 52. Segit — mássalhangzó. 53. Hordó készül belőle. 56. Egítést (névelővel). 57. Gömbölyített díszítő írás (...írás). 59. ETE. 62. Foghús. 64. A régi „cs”. 65. Névelő. 66. Háziállat. 67. Köszönés.

Beküldendő a vízszintes 20., 4., függőleges 3. és 28. sz. sorok megfejtése. Határidő november 15.

Előző számunkban között keresztrejtvény megfejtése: Pest város utcáin fényes holdvilág van, / Sok képmény fehérlik fenn a holdvilágban. (Arany János: Toldi)

Könyvtulajmat nyert: Kovács I. Oszkár Bp. XII. Agancs u. 18., Sarkady Éva Rezi. Göblyös Gabriella Bp. I. Naphegy u. 33., Hajdu László Sopron, Patak u. 2., Stummer Istvánné Nagylenygel, Bányász u., Dr. Szamek Vera Bp. VII. Gorkij Fasor 9-11.

EGRI GYULA, a Magyar Testnevelési és Sportszövetség elnöke fogadta a Pamír-expedíció magyar résztvevőit. Országserződte nagy visszhangra talált a magyar hegymászók — Pamír-expedícióban elért nagyszerű sikere. A teljesítmény nagyráértékelését jelenti az a zártkörű fogadás is, melyet Egri elvtárs szeptember 13-án adott a hat magyar alpinista tiszteletére. Ennek során kapták meg az MTS e különleges alkalomból kiadott díszokleveleit.

A kitüntető oklevelek átadásánál jelen volt Terényi Imre az MTS elnökhelyettese, Miklós János a Magyar Természetbarát Szövetség elnöke, Kozmanovics Endre az MTS Tömegtestnevelési és Sportosztályának vezetője és Székely Miklós az MTSZ főtitkára.

Az Októberi Forradalom 50-ik évfordulójára készülő központi jubileumi kiállítás november első napjaiban nyílik meg a Múcsarnokban, a Munkásmozgalmi Múzeum rendezésében. A kiállítás az októberi forradalom világtörténelmi útját és jelentőségét mutatja be, többek között azt, hogyan változtatta meg a forradalom a nemzetközi erőviszonyokat, és az orosz gazdasági és társadalmi rendet, de a tudományt, a kultúrát és az emberek mindennapi életét is.

Erdekes idegenforgalmi rekordteljesítményt jegyeztek fel az egrí minaretben. Az idei nyáron közel 50 000-en mászták meg a törökkori műemlék 97 lépcsőfokát.

Grönlandban túrázott egy olasz—svájci expedíció, amelynek tagjai olyan sarki hegyeket másztak meg, ahol ember még nem járt. A vállalkozó szellemű alpinisták a 72. szélességi fokon túl fekvő területen hat csúcsot értek el.

Új drótkötélpálya építését kezdte meg a Lomnic és a Kópataki-tó között. A pálya 21 perces útvonala megegyezik a régivel, a lomnici megálló azonban távolabb esnek majd egymástól. Két önálló útszakasz lesz: a Lomnicról induló hossza 1800 méter, a Kópatakitól indulóé 1950 méter. A két szakasz között négyfőrhelyes kabinokban, átszállás nélkül utazhatnak a turisták. Az új drótkötélpálya 420 utast szállít majd egy óra alatt.

Új autós szervizállomás építését kezdik meg a nemskara elkészülő Budapest toronyszálló mellett. A szervizállomást a Budapesti Autójavító Ktsz. építteti.

Schirilla György, az ismert sportoló neve a jeges Duna átúszásával vált ismertté. Most elhatározta, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójára tiszteletére futva teszi meg a Budapest—Moszkva távolságot. Schirilla lapzártakor ért át a szovjet határon és a jelentések arról

számolnak be, hogy mindenütt nagy szeretettel, lelkesen köszöntik a magyar sportolót.

Új színpolt Budapesten. Megnyit a vár helyreállított szárnya, s már nemcsak a restaurált falakat, hanem felbecsülhetetlen értékű kiállítást is láthat a közönség. Az üvegmarvány palotában kapott helyet a Budapesti Történelmi Múzeum, ahol a múzeumi hónap keretén belül megnyitották azt a kiállítást, ahol a leghíresebb XIX—XX. századbeli alkotásokat láthatjuk. Munkácsi. Szinyei Merse Pál, Derkovits alkotásaiban gyönyörködhetnek a látogatók.

Általános jelenség, hogy azokban az országokban, ahol fegyveres konfliktus, vagy politikai zavargások vannak, jelentősen visszaesik az idegenforgalom. A görög kormány sértődött a nemzetközi sajtót vádolja azzal, hogy ellenséges hangú tudósítások miatt esett vissza a görög idegenforgalom. Most azzal próbálkoznak, hogy meghívták a nagy nyugati lapokat egy görögországi körútra, győződjenek meg a nyugalomról és békéről. Nem véletlen, hogy a meghívottak között egyetlen szocialista ország tudósítója sem szerepel és biztosra vehető, hogy a vendégeknek az Akropoliszt fogják mutogatni és nem a politikai fogolytáborokat. Így talán ismét felkeresik a turisták a „szabad és demokratikus” Görögországot!

Pápan a Városi Tanács Építési Osztálya a Városgazdálkodási Vállalattal kijavíttatta a város egyik legszebb műemlékének, az ún. Lábasháznak folyószerkezeti részét és a felületek tisztaságáról, befejezéseiről is gondoskodott. Számos turista panasolta a Lábasház elhanyagolt voltát, a szükséges intézkedések most megtörténtek.

Balatonkenesén a református templom mellett áll egy műemléknek nyilvánított parasztház. Egyemeletes, az emeletén oszlopos tornáccal. Az Országos Műemléki Felügyelőség a házat teljesen rendbehozatta, közel félmillió forint ráfordítással. Az épület alsó ré-

szében a Veszprém megyei Vendéglátóipari Vállalat 1968-ban borozót kíván létesíteni. Emeleti szobáiban tájmúzeum létesül és az általános iskola honismereti szakkörének szobája kerül kialakításra.

Evek óta dédelgetett terve a Bakonyi Intéző Bizottságnak, hogy a cseszneki vár közelében, ott ahol a győri országot nagyot fordul, és körben halad a vár körül, a fordulónál ütemű vendégfogadót épít. A tárgyalások jó eredménnyel végződtek, és a Hungária Szálloda és Éttermi Vállalat már elkezdte a terv elkészítését. Elég nehéz lesz az épület létrehozása, mert a környéken sehol sincs vízvezeték, a sziklás talajban először kutat kell fúrni. Az épület emeletes lesz, felső részén hálólépcsőkkel, alul étteremmel. A hegyvidéken szokásos stílusban és belső berendezésben készül el a Bakonyban annyira hiányzó ütemelt vendégfogadó, amelynek természetesen legnagyobb értéke az ablakból élvezhető gyönyörű kilátás lesz a cseszneki várra. Mire a vár feltárási és megőrzési munkálatai befejeződnek, 1969. nyarára elkészül az annyira várt országi vendéglő is.

Egyre közelebb kerülnek a Balatonfelvidéken a vendéglátóüzemek a turistautakhoz. Révfölöp felett a Tepécs hegyen pl. idáig csak turisták jártak. Most már a 207-es magassági pont közelében szépen kiépített autót vezet, és a kő-

vágóúri Béke Termelőszövetkezet ott a szőlők között nyitja meg egy emeletes épületben legújabb borozóját. Ahol valamikor háztáskával jártunk, most már gépkocsival is megközelíthető a jó borokat és kitűnő ételeket nyújtó borzó. Ugyanez a termelőszövetkezet Szentbékála határában a Feketehegy, Öreghegy nevű részén is építi már új borozóját. 80 személy fér el az átépített egykori szőlőbéli hajlékban, ahol állandóan kapható meleg étel és a legjobb borok, amelyek a Feketehegy oldalában teremnek. Az országos kékelzés az épület mellett vonul el, és 1968. nyáron az arra járó turisták már ebben az új szőlőborozóban pihenhetik ki fáradtságukat.

A 71-es számú balatoni országot mellett, Akali község határában Ság pusztánál asztásokat folytat a Veszprém megyei Múzeumi Igazgatóság. Falmaradványok az ásás helyén már korábban láthatók voltak, és a feltevés szerint ott római telep volt. Az ásások nyomán előbukkant egy középkori keresztény templom teljes alapja, a hozzácsatlakozó nagy és eddig még nem fejtett rendezetű helyiségekkel. A középkorban Ság-Dörgöse község területén el ezen a tájon, az egykori öt Dörgöse nevű község egyike. Valószínűnek látszik, hogy az ásásoknál a község középpontja került elő. A feltárási befejezése után a romokat konzerválják, és ezzel ismét egy érdekes, újabb látványos lesz a Balatonfelvidéknek.

Turisták könyvespolca

A könyvek, amelyekre ezúttal felhívjuk olvasóink figyelmét, olyan tájakkal, illetve országgal ismeretnek meg, ahol magyar turista még sosem, vagy csak ritkán járt. Eppen ezért érdekes, a felfedezés élményét nyújtó olvasmányok ezek.

Günter Skieb: A déli jégvilág

A zord, de káprázatos szépségű sarkvidék világáról, az Antarktisz felfedezőinek élet-halál harcáról ír érdekfeszítően, a tudósok munkájáról és mindennapi életéről számol be személyes élményei alapján a meteorológus-kutató, szerző. (Kossuth, Univerzum könyvtár, 204 old. Köve: 34 forint.)

Fehér Klára — Nemes László: Gésák, pagodák, titkok.

Japán szigetlein egymás mellett él — és látszólag jól megfér egymással — a modern huszadik század és a mozdulatlan sárga dermedt évezredek múltja. Ezt a kettőséget, a jelen és múlt közötti harmóniát és belső ellentétet kutatta, írta meg a szerző, a turista és az író szemével nézve az országot. (Táncsics, Utikalauzok, 221 old. Köve: 22,50 Ft.)

Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy az útkönyveket megvásárolhatják a Sport Könyvesboltban Budapest, VII., Rákóczi út 64.

Turista a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelenik havonta. Szerkesztő a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség: Budapest, V., Váci utca 62. földszint 9. Telefon: 183-936/10. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3.— Ft. Előfizetési ára egész évre 32.— Ft. félévre 16.— Ft. Terjesztő a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlapiródnál, Budapest, V., József Nádor tér 1. Telefon: 180-850 és bármely postahivatalban. Csekk számlaszám: 61 251, vagy átutalás az MNB 8. számú folyószámlájára. Külföldön terjesztő a Kultúra Könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat. Budapest, I., Fő u. 22. és a Kultúra külföldi képviselői. Index: 25 814.

A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

67.1401 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

Még nedves az út, most állt el az eső

A vidék két arca, a nádas, tocsogó mocsár és a szélfúttá homok

Felfedezzük a homokpusztát

Makacs elszántsággal esett az eső, vigasztalatlan szürkén gomolyogtak a felhők, amikor a „Budai Spartacus” kicsi, de elszánt csapata vonatra szállt. Szilárd volt az elhatározásuk, özönvíz ide, özönvíz oda, felfedezzük az alföldi homokpusztát a magyar turisztika számára.

A nagy elszántság láttán megrettentek a felhők és oszladozni kezdtek, mire leszálltunk Ágasegyházán a vonatról, már láttunk egy kis napot. Még nedves volt az út, amikor elindultunk, de hamarosan lekerültek a kabátok és vidáman gyalogoltunk a kétarcú táj első érdekességei felé. Kétarcú ez a táj, mert a nádas tocsogókat és kis szikes tavakat gyorsan váltják a homokbuckák. Itt vadmadarak repülnek fel láttunkra, ott a szél zizegve sodorja hullámokba a laza homokot. És hogy a jó turista el ne únja magát, hát mozaikszerűen tarka a táj. Van itt emeletnyi magas boróka, ezüstös fehérnyárfa, liget és zuzmószőnyeg, minden útkanyarnál más és más.

Néhány percig a Helvéciái Állami Gazdaság szépen ápolt szőlői között vitt az út. Azután gyérfüves homokpusztán át, ahol lépten-nyomon megálltunk, mert szúrós termésével bántalmazott minket a királydinnye. Ez az átkozott kis növény úgy terjeszti fajtáját, hogy termése beleakad a juhok és más legelésző állatok bundájába. Azok elviszik és ott levakargatják magukról a termést. Nemsokára

mi is beálltunk a kis kegyetlen gyom terjesztői közé, mert a harisnyánkba és nadrágokba beakadt tüskéktől igyekeztünk megszabadulni és szedgettük magunkról. Ahol a homok már mozdul, ha fúj a szél, ott él egy ezüstösen szőzös, kékvirágú kis növény. Kihúztuk a gyökerét és megmutattam, hogy a gyökérben erős piros festékanyag van, ami az emberi kezeket is jó alaposan megszínezi. Valaha pásztorok a juhok jelölésére használták ezt a gyökeret, innen a neve; báránypirosító. Az árvalányhaj már szárazon lebeg a pusztai szélben, májusban bizonyosan nagyon szép lehet itt, amikor messze úton leng a fehér fátyla. Itt-ott már az ősz színei mutatkoznak. Milyen mások ezek a színek itt, mint a hegyek között. A madár keserűfű kórója karmin piros és a csenkeszfű mahagóni színre érik. Felettük élénk sárgán ragyog a nyárfa lombja és komor ellenpontként őrt állnak a feketészöld boróka-piramisok.

Sok szónál többet mond a fénykép. Ezért inkább képes beszámolót nyújtok át most olvasó sporttársaimnak. Leghőbb vágunk az volt a túra végén, hogy mások is, sokan járják be ezeket a feledhetetlen utakat. Kis ország vagyunk, hegyeink is azok, tengerünk sincsen. Van azonban olyan kincsünk, amit messze Ázsiában találhat az, aki oda eljut. Ez a táj a homokbucka. Ismerjük meg, becsüljük meg.

DR. AGÓCSY PÁL

A domb. Majdnem olyan, mint abban az angol filmben. A lépések megcsúsznak a puha homokban és igen nehéz a feljutás

Mintha a sivatagban étkeznénk. Lábaiknak támaszt fűrtünk a homokban és jóízűen fogyasztottuk el az ebédet

A szél fodrokat rajzol a puha homokba, szokatlan táj, érdekes és új minden lépésnél. Amikor a tavaszi és őszi szelek fújnak, ez a homokdomb megindul

Bejutottunk a borókák és fehér nyárak varázslatosan szép világába. A borókák itt nem alacsony, földrenyomott növények, mint másutt, hanem emeletnyi sötét piramisok

A dombok közti nedves réteken sok apró kecskebéka

EGY CSÉSZE FEKETE

Olyan nagy élmény gyönyörködni bennük ilyenkor. (A szerző felv.)

Pesten én is csak úgy iszom, ahogy az már nagyvárosban szokásos. Sietve, gépies kapkodással. Így kívánja ezt úrkorszakéletünk kíméletlen időhajrája. Mert a pultmelletti, vagy az „írásztalkává” felhőpintése csupán megszokott mozdulat.

Kinn a szabadban azonban még ma is sajátos varázsa van a kávézásnak. Ott mindig valami elkezdődik, vagy éppen végetért, amikor fellobban a kis tábori főző borszeszlángja. Nyitányok és finálék körítését, elkövetkező élmények izalmát, egészségeseen fáradt izmok pihenőenyújtózását jelenti az ilyen sátor előtt készült kávé. Talán ezért is jut olyan sokszor eszünkbe a hétvégi szabadság messzecalandozó hívogatója, amikor napközben itt-ott felhajtunk egy csésze városi feketét?

Lehet, hogy talán most is kávéillat idézte fel bennem a vándordarvak őszi krugatását. Beszél-nem keil róluk, mert nekem a pusztázó darvaszás éppen olyan ünnep, mint a szarvasbögés az erdőbe szerelmes nagyvad-vadásznak. Úgy várom őket évről évre, hogy fényképezőgépem teljesítőképességét összemérem ezzel a rendkívül óvatos, ritka vadmadárral. Olyan élmény gyönyörködni bennük ilyenkor! Múltakat idézni, képzeletben bekalandozni mindazt, amit az ilyen magamfajta Alföldrajongónak az a sokat emlegetett, régi pákászvilág nyújthatott.

Az elmúlt századokban, amikor e nagy múltú, címeres madarunk tolla még elmaradhatatlan dísz volt a pásztorok, betyárok, meg egyéb „rangos pusztai embőrök” kalpagjának; nagyra értékelt adottság volt a darvaszás tudó-

mánya. Hihetetlen türelemmel, állatismerettel kellett rendelkezni annak a „darulúvőnek” vagy „darufogónak”, aki darabolt szög-gel töltött, kovás mordályával, vagy a madárjárta helyeken agyafurtan elhelyezett törökkel, hurkokkal hébe-korba hozzájutott az értékes tollszákmányhoz. Öreg sárréti pásztorok még arra is emlékeznek, hogy a rátermett zsadányi, vésztoi, meg orosi darvaszok magukat nádkévének álcázva álltak lesbe a költőhely szomszédságában és pányvával fogták el a fészekhez közelítő, óvatos madarat.

A századvégi mocsárlecsapolások óta azonban nem költ többé daru a magyar pusztákon, csak a Tiszántúl legkeletibb szegélyén vonulnak át tavasszal-ősszel nagy csapatokban. A híres töröző, pányvázó darvaszásoknak is régésrég vége már. Félteve őrzött, védett madár lett belőle és napjainkban már csak néprajzi gyűjtésekben él tovább az egykori „darusember” tudománya.

Ezt a régi szép hagyományt kelti manapság néha életre, nemesíti kemény próbatétellé a legsportszerűbb „vadászfegyver” a fényképezőgép tele-optikája. Ezért keresem fel minden ősszel a kardoskúti pusztát, ahol mindig új élményekkel, új kalandok ígéretével vár rám ott a nagy szikestő partján a ködsubával bélelt, csilagfényben alvó táborom.

Egyszer egy jól ismert, szarkaláb-betűs, nehézkezü írás hívására csomagolom a hátizsákot. Máskor meg csak úgy érzés után indulok el keresni őket, amikor utolér a szállongó ökörnnyál, vagy a ciripelő őszibogar híradása. Rendszerint munka után, késő alkonyatkor indulok. Az ember repülni szeretne ilyenkor, mégis

csak csigalassan furakodhat előre az ötórás csúcsforgalomban. És mire jó kétszáz kilométer után a kardoskúti jelzőkaró megcsillan a reflektorfényben, fogad a pusztá mérheterlen, végtelenbemerült, szuroksötét éjszakája. Ettől kezdve már csak leoltott lámpákkal óvatokodhatok tovább a táborhely irányába, mert az autó fénykévéi világgá kergetnék a réten szerte éjjelező darvakat. A kövesüti lejárónál az útnak pontosan derékszögbe fordulva 5 km-es sebességgel három percen át kell így vakon haladnom a birkarágtá réten, ekkor érem el a megszokott táborhelyemet.

Felpumpálom a gumimatracot, derengéskor induláshoz kezűgybe rendezem a hátizsákot, fényképező felszerelést, tehénkolompnyi távcsövet. Azután fellobban a szeszfűző lángocskája...

Pici, vibráló lidércfény a fekete-bársonyba burkolt, végtelen némaságban. Csoda, hogy most szertartással rangosodik az illatos kávé — kortyok élvezése, amikor az ember felcsigázott képzelettel tervezget a holnap ígérétében és forgolódva hajnalig bámulja a felhőkből néha előbújó, őszi csillagot?

...És mennyi-mennyi minden történt, mire a kis tábori főző lángja újra kigyullad! Mire a hajnali derengéstől napáldozásig tartó sok-sok gyaloglás, hasoncsúzás, csatornamászás után csuromvízesre ázva visszaérek. Dél óta hull a havaseső szakadatlan. Mekkora nagy luxus, főúri kényelem — most a bogárhátú kiskocsi mindenféle felszereléssel megtömődött, szűk hátsóülése! Milyen jól esik itt hazaindulás előtt egy kevéskét szundítani! A forró fekete ilyenkor átjárja a fázott csontokat. Elűzi a kényelemszeretet álnok alattomoságát, mely a darvaszást fiatalabb nemzedéknek tanácsolja és bennünket holmi megkomolyodásra ösztönöz.

Végül a harmadik szertartás-kávé megint csak itthon Budapesten tesz pontot a pusztázó kirándulásra. Késő éjjel, amikor az összeázott, sármaszatos felszerelés újra tisztán csillog.

A megvénült novembert azóta már metsző, északi szél búcsúztatja. Ginbegurba esőbarázdák közt egyre több és több hópihe fehérlik az ablakon. Halkan, fájdalmasan néha falevél koppan az üvegen.

Melleg szoba, fürdőkád, házikabát, aromás illatokat lehelő kávéfűző... hol van már az elmúlt másfél nap kimerítő, ázott-fázott fáradtsága? És lehet-e méltóbb befejezője egy ilyen kirándulásnak, mint egy régmúlt mesevilág visszaélmodását, messzeszálló, őszi darvak látomásait életrekelte, frissen előhívott filmtekerces?

Dr. Sterbetz István

Turista

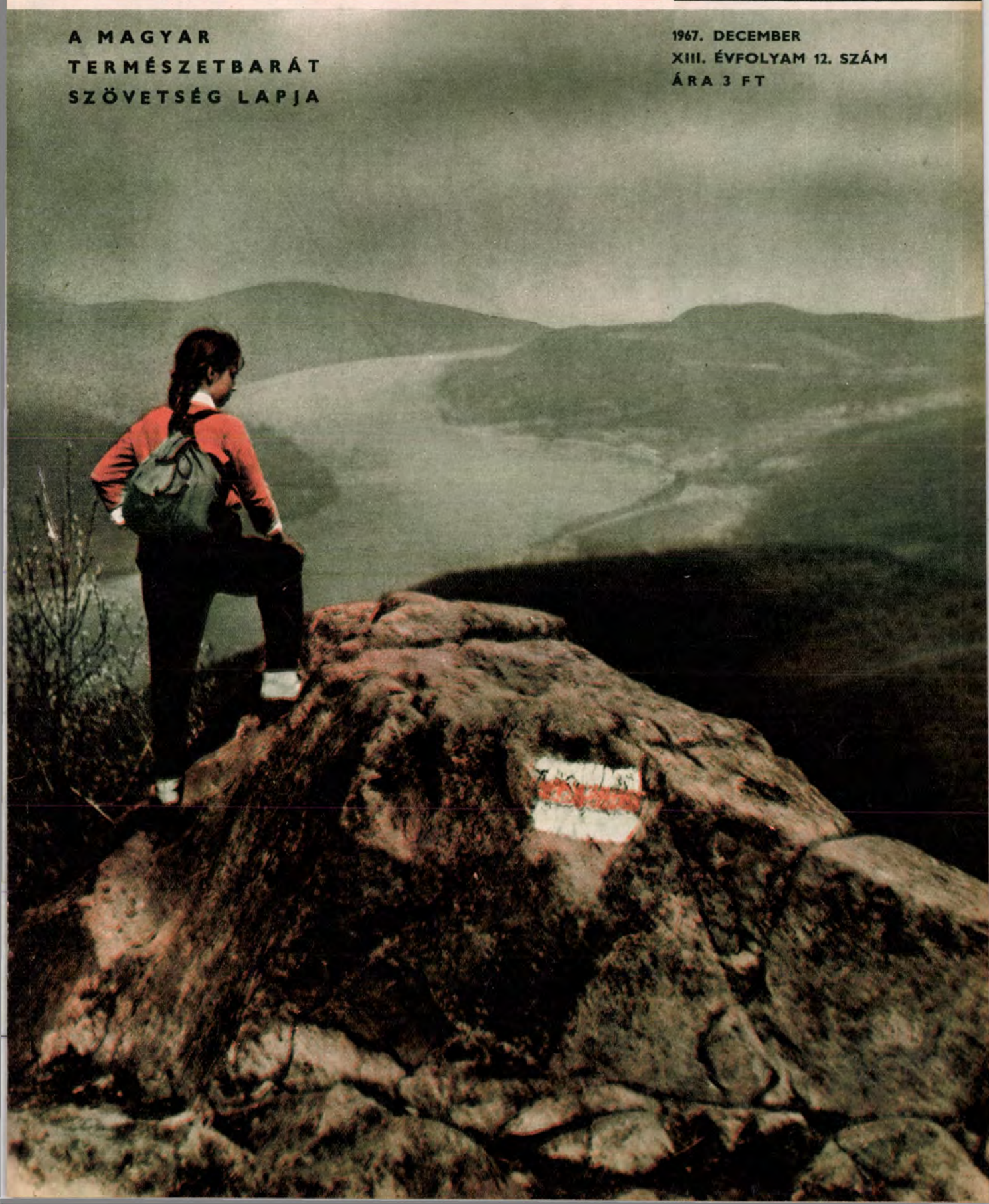
UTAZÁS

CAMPING

KIRÁNDULÁS

A MAGYAR
TERMÉSZETBARÁT
SZÖVETSÉG LAPJA

1967. DECEMBER
XIII. ÉVFOLYAM 12. SZÁM
ÁRA 3 FT

HŐSÖKRE Emléztünk

Miklós János, az MTSZ elnöke mondott ünnepi beszédet

Pilisnyereg, a szovjet emlékmű volt túracélpontja november 6-án annak a több ezer turistának, akikkel utunk során mindenütt találkoztunk. Nemcsak a természet szeretete, a kirándulás élménye vonzotta a természetbarátokat a pilisi útra. Hősökre emlékezni, tiszteletüket leírni kerestek fel egy kis erdei tisztást, egykori harcok, katonák bátor tetteinek színterét.

Az emlékmű — amelyet a dorogi szénmedence bányászai és a dorogi természetbarátok állítottak fel — a turisták hagyományos emlékünnepegének színhelye lett.

Munkásörök, az Ifjú Gárda egyenruhájába öltözött kiszisták és úttörők álltak díszőrséget az emlékműnél, amely előtt *Miklós János* a Magyar Természetbarát Szövetség elnöke mondott ünnepi beszédet. Köszöntötte a hazánkba érkezett szovjet küldöttséget, *Jevgenyij Konsztantyinovics Siskint*, a Baskir Turista Szövetség elnökét, és *Iván Antonovics Kononenkót*, aki a moszkvai Turista Tanács képviseletében jött el hozzánk.

Jevgenyij Siskin mindenekelőtt tolmácsolta a szovjet turisták üdvözlését. Megemlékezett azokról a magyar internacionalistákról, akik a Szovjetunió oldalán harcoltak a szabadságért, s akiknek emlékét épp úgy ápolják a szovjet emberek, mint az itt elesett szovjet katonák emlékét a magyar turisták.

Ezután ünnepélyesen megkoszorúzták az emlékművet: az MTS és az MTSZ, továbbá a kerületi, a megyei természetbarát szakszövetségek, vállalati, szövetkezeti természetba-

Sátrakat is állítottak az őszi erdőben

rát szakosztályok, valamint a különböző állami és társadalmi szervek képviselői. Koszorúk és a kegyelet virágai borították be az emlékművet.

Nagy érdeklődés kísérte a teljesítmény jelvények kiosztását. *Székely Miklós*, az MTSZ főtitkára elismerő szavak kíséretében nyújtotta át a jelvényeket.

Néhány sporttárs teljesítménye különösen említésre méltó.

Jogosan köszöntötte például a taps *Párdányi Jenőt* és feleségét, akik együtt szereztek meg az arany túrázó jelvényt.

Gratulálunk *Takács Gyulának* is, aki az országban elsőként teljesítette a kerékpáros körtúráját. A X. kerületi sportkör biciklis turistája két éven belül járta be az öt szakaszra bontott, összesen 2040 kilométeres útvonalat.

Durkó Andris, az ország legfiatalabb kéktúrázója. Nyolc éves. Édesapjával együtt vette át a szép jelvényt, amely 900 kilométeres út után valóban méltó gazdára talált a kis természetjáróban.

Szürke esőfelhők borították az eget. Ennek ellenére sokan kirándultak az emlékműtől Dobogókőre, vagy a Pilis más tája felé.

Siskin elvtárs tolmácsolja a szovjet turisták üdvözlését

Sz. J. Andris joggal büszke a jelvényére. Ő a legfiatalabb 900 km-es kéktúrázó

Hazánk legnagyobb hegysége télen még magasabbnak rémlik, mint nyáron, magasabbnak, erősebbnek, győzhetetlennek. A Galyatető s a Kékestető felhőbe, napba fúrja fejét, mintha sürgős párbeszédet folytatna az éggel. Lehet, hogy panaszodik, s miután annak rendje és módja szerint emberi nyelven már elmondta, ami a szívén fekszik, de nem hallgatták meg, azért most az égiekhez menekszik. A hegység olyan, mint az ember, oda fordul, ahol panaszát meghallgatják, kérését teljesítik. Egyszerű dolgom volna, ha szimbólumokat írnék, holott a valóságot mondom. A Mátra el van hanyagolva télen-nyáron egyaránt, évszámra nem történik semmi lényeges változás-javítás, hogy ez a szép és nagy jelentőségű hegység méltó szerephez jusson végre. De nyáron a természetjáró ember szelíd-sege, kevéssel beérése, természetsszeretete kielégül a Mátra gerincei között, a turista elpihen kezdetleges körülmények közt is, megelégszik a vándorok körülményeivel is, elhál egy szénaboglyában, ha kell, s nem panaszodik. Alig olvastunk az idén nyári panaszlevelet a Mátra látogatóitól újságjainkban. De télen!

Télen más a helyzet. Hóban és fagyban, szélben és kietlenségben duplán érződik az építkezés és rendezés után sóvárgó, állandóan igénybevett s állandóan félrelökött hegység minden fohásza. Aki felmegy a Mátrába, boldogan tud ott pihenni, vagy még boldogabban sportolni, ha kimódolja valahogy a pihenést és a sportolást. Mert csak úgy, mint másutt, rendeléssel, utazással ezt nem érheti el. Miért?

Mert a betegek számára kevés a szanatórium, az üdülők számára kevés az üdülő, a sportolók számára csak évről évre meghosszabbodó különös kegy révén sport-hegység is Magyarország legmagasabb hegysége. Közismert, hogy ez a szépséges hegyvidék, mely mindent, amit a természet nyújthat az embernek, meg tud adni, de nem adja meg a civilizált állapotokat emberi gyarlóságok miatt. Ezt a hegységet meg kellene nyitni az ország lakossága számára, hogy aki fel akar menni a Mátrába, felmelessen, szobát kaphasson, pihenéshez juthasson. Csak pénz kell hozzá? De-

hogy, ma még csak beutalóval mehet fel az ember a Mátrába, akár télen, akár nyáron. Aki nem jut beutalóhoz, mondjon le arról, hogy meglakhatja ezt a hegységet. A Mátrában ugyanis nincs szálloda. Különösen hangzik, de így van. A Mátrában szanatórium sincs, ahová pihenni, meg erősödni mehetne az ember szabad választással s magalakta szobához juthatna. A kékesi állami szanatórium-ba rövid időre, hosszú várakozás után veszik fel csupán a betegállományban le-

A MÁTRA TÉLEN

vőket. Parádra ugyancsak. A tetszés szerinti szabad fölmenetel a Mátrába ma még csak álom. Aki végigmegy a Mátrán, léptenyomon fölkiált: mi lehetne itt! S alig történik valami, évszámra majdnem semmi sem épül.

Nincs megfelelő elhelyezés a sportolók számára sem. A téli sportnak két központja van, két nagyszerű sítéren: a Galyatetőn és a Kékestetőn. De mindkét helyen csak szükségmegoldások révén jut az ágyhoz a síző, lakások bérlésében. Az a szerencse, hogy a galyatetői alkalmazottak közül többen házakat építettek a hegyen az utóbbi húsz évben, ma szobákat adnak ki, a sízők önkiszolgálattal valahogy laknak is bennük, vízért járnak, fát aprítanak maguknak, még enivalót is találhatnak. A sízők szeretettel emlegetik a galyatetői nagyszálló igazgatójának, Bajor Ernőnek a nevét. Az ő jóvoltából ugyanis léteznek egyáltalában a síversenyek és edzések idején. Az igazgató a nagyszálló kis turistavendéglőjében ebédhez juttatja a sízőket, megengedi, hogy a szálló uszodájában megfürödhessenek. Egyébként a mátrai sízés emberi és higiénikus körülményeiről csak durva szatirával lehet beszélni.

Kivételt csak azok képeznek, akik a Vasas galyatetői turistaházában lakhatnak, amely modernül, kényelmesen tudja ellátni vendégeit. Megépítették ugyan néhány éve Mátraháza és Galyatető között a Vörösmarty-üdülőt, de az majdnem hasznavehetetlen, olyan helyen fekszik, amely messze esik minden turista- és sportközponttól, pedig

A téli sportolásra hivatalos alkalmasság terepek vannak, csak fel kellene fedezni azokat.

A téli Mátra

viszonylag modern berendezésű. Galyatető és Kékestető egyaránt nagyszerű sítéren, külföldiek nem győzik dicsegni, évről évre nagyobb számban keresik fel. Milyen téli sport-élet fejlődne ki nálunk, ha a Mátrában korszerűen el lehetne helyezni a hazai és külföldi turistákat! Nem vitatjuk, hogy a nagyszállónak Galyatetőn elsőrangú üdülő-hivatása van, de menyire elkelne ott több ilyen nagyszálló, s nem csak a SZOT kezében, hanem önálló szállodaipari egységként.

Úgy volt, hogy Hután hamarosan felépítenek egy területi rendezési terv keretében, sportszállót. Már ki is irtották az erdőt az építkezésnek, aztán titokzatosan az egész elmaradt. Sajnos, nehezíti s körülményessé teszi a sísportot a felvonók hiánya. A versenyek területén mindössze két felvonó működik, egyesületi tulajdon mindkettő, ami azt jelenti, hogy csak kis forgalmat tud lebonyolítani. Holott a Galyatetőn az északi pályán, Kékestetőn a déli és északi pályán egy rendes felvonó üzemeltetése óriási lendítene nemcsak a téli sportok terén, hanem öröme volna a nyári természetjáróknak is, mert székes felvonó jó szolgálatot tesz a nyári hegyjáróknak is, az idősebbekről nem is beszél-

ve. A felvonók megépítése megér minden befektetést. Lényeges és alapvető kérdése a Mátrának a víz-kérdés megoldása. Közismert, hogy ez a szép, romantikus hegység vízszegénységben szenved. Olykor víziánnyal küzd a galyatetői nagyszálló is, meg a villák. Erre nézve is vannak már tervek, egy víztároló megépítése és üzemeltetése eltüntethetné a kínos és Damoklesz-kardként mindig fenyegető vízihiányt, de a terv csak terv, évek óta s a víz semmi sóhajra sem akar előtörni munka és befektetés nélkül. Es a közlekedés! Óh, eljutni a Mátrába!

Így van ez a Mátrával, a két sportközponttal. S a nagy hegység csak áll és nézi, nézi, mikor érnek fel hozzá az emberek, hogy civilizálttá tegyék és könnyen, szépen elérhetővé, olyan autóbuszok beiktatásával, amelyekben korszerű módon lehet utazni s olyan mátraházi és gyöngyösi utasellátókkal, ahol pirulás nélkül lehet hideg-meleg ételhez jutni, leülni s a frissítőt elfogyasztani.

Tél van, nemsokára lehull a hó a Mátrában s monumentálissá teszi a Kodály-zenével megszüpült hegységet, ahová mindnyájan elvágódunk egy kis pihenésre s ahová nem tudunk eljutni.

Szalatnai Rezső

templom nevezetességéről s magáról Rákóczi Zsigmondról, közvetlen, egyszerű stílusban, hogy minden gyerek megértse, mit kell itt látnia, mire emlékeznie: „Elöl sebezhetetlen volt, csak hátulról lehetett megtámadni. Sebhelyek vannak feje hátsó részén s még 9 évig élt lyukas fejjel, úgy volt fejedelem is. Mongol jellegű koponyája van.” Melyik gyerek figyelmét nem köti ez le?

A szerencsi vár, benn, a város közepén, nyüzsgő környezetben, már nem ennyire gondozott. Parkja

mintaképe. Monokon egyébként is sok a látnivaló. Dombtetőn áll a Monakicsalád hajdani várkastélya — helyreállítva a maga reneszánsz stílusában, ma termelőszövetkezeti központ — s parkban emelkedik az emeletes Andrásy-kastély. Klasszicizált, eredetileg barokk. Ma iskola. Sajnos, meglehetősen elhanyagolt épület, különösen szomorúan „festenek” nagyterme freskói, a rokokó-festmények. Aki pedig parasztházak építészeti szépségeit kutatja: pompás, tornácós házakat láthat utcatorokron végig. Fényképezőnek csupa öröm. Turistának meg a Monok melletti hegyek. (A zempléni turistatérképről ez is lemaradt.)

A *boldogkővára*ljai vasútállomáson ügyesen kéredeztem föl a postászékérre, mert a falu messze van, jó fél óra, amíg az ember az állomásról a faluba ér. A kocsis kivallat, mielőtt felülöm enged, egymás becsületében végül kölcsönösen megnyugszunk. A halvány reggeli pára felszakadozik s mint a festő ecsetje alól vizlatból kép születik, úgy élesedik Boldogkő várának kontúrja is mindjobban. Volt idő, amikor a fiatal Balassi Bálint is erre lovagolt. A költő bizonyonnan nem látta a falu kocka alakú, szomorúan típusos, a tájba sehogysem illő postaépületét, mert bizonyonnan odalövetett volna. A télen hideg, nyáron forró sablonépület mellől rugaszodom neki a várnak, a fátlan domboldal mintegy vizsgáztatója a természetjárónak: bírja-e szusszal s temperáltsággal. Hogy a népnyelv a Bodó vitéz várának nevét mikor alakította át Boldoggá: ki tudná. Bodóék még csak a lakótornyot építették, idővel kerülközött hozzá a vár. Rákóczi Ferenc fejedelmünk idejében nem volt fontos erősség. Környékén inkább vadászgatni szeretett.

Magányosan ülök a várfalon, de már csörtetnek a lenti bozótban fiatalok s vidáman népesül be a sziklatető. Az óhutal ifjusági táborból jöttek, oda meg a Tisza mellől. És mert a helyi törpevízmű még nem kész: mégis alászállunk a faluba s isszuk meg a limonádét, amit itt is „málnának” hívnak.

Szombathy Viktor

KÉT SZOMSZÉDVÁR

Az egyik a település szintjén fekszik, benn, a városban, a másik magasan a Hernád völgye fölött, mint egy vesztés uralkodó, akinek trónja rombadőlt. Szerencs az egyik, Boldogkő vára a másik. A szerencsi vár még ép, Boldogkő várának maradék romjait már csak a cemenkezés tartja össze. „Hivatalos terv” azonban mindkettővel van: a szerencsi várát művelődési központtá óhajtják kialakítani; Boldogkő várának turistaházfeladatot szánnak, de a turistaház olyan lassan készül, mint a Luca széke.

Szerencs jó illatokkal fogad: a kis állomási parkon áthaladva a csokoládégyárat szinte orunkban érezzük, az utcákat belengi a kedverítő csokoládé-illat. S miközben a Rákóczi-vár felé haladunk, morzsolgatjuk a város nevének két összetevőjét: szer annyit jelent, mint tábort, az encs pedig régi kicsinyítő képzőnk. Szerencs: Kis tábort. Árpádi időkben való név. A monda szerint honfoglaló Árpád megült a mai város felett emelkedő dombon, az Aranka-tetőn s onnan nézett szét a tájon, Mád, Tállya, Tarcal, Tokaj vidékén. A domb tele van görgeteg kövekkel, a valamikor vulkáni működés szélől-vízről kopasztott emlékeivel, messziről tekintve olyanok, mintha legelő báránykák lennének. Csak éppen mozdulatlanok.

Magunk is felkapaszzkodunk a dombra. Párducos Árpád-apánk eltűnődne, ha most kelvén hadak útjára, tekintetével végigpásztázná az áldottan termékeny tájat. Kevesebb erdő, több írtás, a Takta-közben gyérebb mocsár, a domboldalon pedig keletnek Újhelyig, északnak Göncig egymással összeolvadó szőlők, Hegyalja aranyszín nektárjának napfényvel iz-

zított, vulkáni hővel melegített, tiszai párával dúsi-tartománya. Rákóczi Ferenc ennek a nektárnak csengő aranyra váltott árából tartotta el éveikig szabadságharcos taborát.

Ez az egyik, az Aranka-tető kúpja, amit turistaembernek megtekinteni érdemes Szerencsen. Kiváltképp tiszta időben. A másik már zarándokút: a domboldalon emelkedő, a XIV. században gótikus stílusban épített s belsejében barokkizált református templom. Hatalmas kulcsát kérjük el, hogy tisztelegjünk az első Rákóczi fejedelem, az 1607-ben megváltasztott Zsigmond nagyméretű szarkofágja előtt. (Miatán elődjét, Bocskai Istvánt az itt tartott 1605-ös országgyűlés e templomban választotta ország fejedelmévé.)

Egyedül lépegetek a templomban, lábujjhegyen, ne is visszhangozzék. Nem zavar most iskolások nyüzsgő lármája, sem tömegkirándulók bosszantóan naív kérdésözöne s nem mindig sikerült kommentárja a látottak fölött: áhitatom teljes és őszinte. Nemzeti létünk örökké nyugtalan történelmének egyik kegytemplomában állok: e falak között Bocskai István s megannyi Rákóczi-sarj is lépkedett még. Rákóczi Zsigmond síremlékét a kegyelet állandóan friss virággal ékesíti. S ha megkondulnak a harangok: egyikét azoknak is Zsigmond fejedelem adta. Lapozgatom az 1883-ban nyitott feketetáblás emlékkönyvet: mennyi híres név benne! Még Kossuth Ferencé és Thaly Kálmáné is, 1894-ben jártak itt. Írásos magyarázat is szól a

elhanyagolt, tava békalencsét szándékkal hagyták meg nyúlósan-zölden, a dekoráció okából. Tizenhat család lakik a várban, zegzugas udvarok, omladozó falak között, ezeket kellene kilakoltatni először, hogy a várat rendbehozhassák. Egy fél szárnya van rendben, itt: a járási könyvtár, a Közművelődési Ház szépen berendezett klubja. Látogatásunk idején éppen kézimunka s népművészeti kiállítás volt a klubban. S megnyílt a Múzeum is, ahol főként dr. Petrikovich László orvos gyűjteménye van elhelyezve; többek között Magyarország egyetlen képeslevelezőlap-kiállítása is. A múgyűjtő orvos levelezőlap-gyűjteménye egyike a leggazdagabbaknak a világon: négyszázezer képeslapja van, de gyűjteménye ma is állandóan gazdagszik. Ebből ad „ízeltőt”, több más régészeti és néprajzi anyag mellett a múzeum. Valaha ez is Rákóczi-vár volt, a főkapu felett látható rákos címer azonban nem a Rákócziaké, hanem a legutolsó várúrnak, a Szirmay grófi családnak címere. (Sokan összetévesztik ugyanis a két címet. A Rákócziaké a templomban látható.) A málló köveken és a templomi síremléken kívül alig maradt itt meg Bocskai s Rákóczi-emlék.

A vár restaurálása lassan folyik, egyelőre a Huszártornyot részesítették „állagmegóvásban”. Az ásatások majd felderítik a vár reneszánsz emlékeit is.

Még kifutunk autóbusszal a szomszédos Monok-ra, Kossuth Lajos szülőházát megtekinteni. A főtúcán álló, kis nemesi kúria Kossuth-emlékmúzeuma a gondozottság s a kegyelet

Kongresszus előtt

December 12—13-án ülésezik a Magyar Testnevelési és Sportszövetség II. Kongresszusa. Napirendjén az elmúlt négyéves időszak munkájának kiértékelése, az elkövetkezendő évek irányelveinek, feladatainak meghatározása, az Országos Számvizsgáló Bizottság jelentése, az MTS alapszabályának módosítása, valamint az országos vezetőszervek megválasztása szerepel. A kongresszuson hatszáz küldött (450 szavazati, és 150 tanácskozási jogú) vesz részt.

*

A Magyar Testnevelési és Sportszövetség Országos Tanácsa 1967. április 7-i ülésén határozatot hozott arról, hogy a kongresszust és a területi konferenciákat megelőzően a sportegyesületeknél szeptember 1. és október 20. között vezetőségi és küldöttválasztó közgyűléseket kell tartani. Szeptember 20. és november 26. között pedig a területi (kerületi, járási, megyei, városi) konferenciákra került sor.

A közgyűléseken értékelték az elévített munkát, eredményeket, felmérték a tömegsport és az élsport, így a tömegsporthoz tartozó természetbarát mozgalom fejlődését, foglalkoztak a tagság nevelésével, valamint szervezési és gazdasági problémákkal.

Igen öröndetes, a közgyűléseken általában a tagság 60—70%-a, de gyakran 80—90%-a jelent meg, ami igen nagyfokú aktivitást, érdeklődést bizonyít. Budapesten nem volt ritka, hogy *minden tag eljött a tanácskozássra.* (Említésre méltó néhány egyesület kezdeményezése, amellyel a közgyűlések színvonalát külsőségeiben is emelni tudták. Így például veterán sportvezetőket búcsúztattak, filmvetítéseket tartottak, vagy színes műsorokat rendeztek.)

Általános tapasztalat, hogy a beszámoló — kevés kivétellel — gazdag tartalommal rendelkeztek, hűen tükrözték az egyesületek tevékenységét. *Tovább nőtt az igény az elnökségek, a vezetők munkájával szemben.*

A korábbiakhoz képest előtérbe kerültek a nevelésre vonatkozó elvi és gyakorlati kérdések. S az eziránt megnyilvánult érdeklődést biztató jelnek tekinthetjük a jövőt illetően.

Jó érzékkel ismerte fel a tagság a *társadalmi nevelés szerepét*, hatóerejét s ezzel nagy segítséget adott a decemberi kongresszus számára.

Ugyancsak figyelmet érdemel az az igény is, hogy a versenysport mellett az eddiginél *hangsúlyosabban kapjon szerepet a tömeges testnevelés.* Főleg az üzemi sportegyesületek tagsága emelt szót ennek érdekében. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy az egyébként elismerésre méltó versenyszellem mellett a hagyományos, klasszikus egészségvédelem, a természetjárás, turisztika testnevelő szerepének jelentőségére mind többen mutattak rá, s ez feltehetően ösztönzőleg hat a kongresszus ilyenértelmű állásfoglalására és határozataira is.

Számos felszólaló sürgette a rendszeresebb sportegyesületi életet, programjának gazdagítását, a klubélet jobb megszervezését. Kötünk a javaslatokból, hogy *a tagság korántsem elégszik meg a formális társadalmi keretekkel, hanem azok tartalmi feltöltését igényli*, s ezzel aktívabb, az élethez közelebb álló társadalmi közösségi élet kialakítására ösztönzi a vezetőségeket.

A határozatokban, munkatervekben új szakosztályok létrehozása, fejlesztése is helyt kapott. Az egyesületek többsége reálisan és tervszerűen tűzte ki céljait.

A gyűlésen megjelentek és felszólalásaikkal segítették a munkát, a helyi párt és gazdasági vezetők. A tömegszervezetek — elsősorban a KISZ — jelentős segítséget nyújtottak. A vezetésre legalkalmasabb személyeket megfontoltan, a párt és társadalmi szervek segítségével igyekeztek kiválasztani. A tagság érettségének, a demokratizmus érvényesülésének tekinthetjük azokat az eseteket is, amikor — egyes helyeken — a tagság nem vette egyértelműen tudomásul a jelölő bizottság javaslatait, hanem az egyes jelöltek helyett alapos indokkal, másokat választott.

*

A Magyar Testnevelés és Sportszövetség II. Kongresszusára felkészült az egész magyar sportélet, így ezen belül a sok tízezernyi tagot felölelő természetbarát mozgalom is. A testnevelés és sport további tömegesítését s a tömegsportok — a termé-

szetjárás — további fejlesztését célzó határozatokat várják a Kongresszustól. Érthető, hiszen a természetbarát szakosztályok és a tagság számára állandó gyarapodása is bizonyítja —, *a tömegesítés szempontjából a természetjárásnak van és lehet a legnagyobb tömegbázisa. Annál is inkább, mert kormányzatunknak a munkaidő megrövidítésére irányuló törekvése, ezt méginkább indokolttá teszi.* Ezt a törekvést a természetbarát mozgalom nyilvánvalóan figyelemmel kíséri, hiszen a dolgozó tömegek részére igen jelentős szabadidő-felhasználás jelentkezik, amelyeknek célszerű és programszerű leköltésére a természetbarát mozgalom is hivatott.

Összefoglalva tehát megállapíthatjuk, hogy az elért eredmények mellett, az egyébként öröndetes növekedés gondolai is bővítik a kongresszus munkáját. Ez egyúttal viszont fokozza a küldöttek és a megválasztandó új vezetőség társadalmi felelősségét, hiszen határozataik irányt szabnak majd az elkövetkező évek sokrétű teendőinek.

Klubavatás

Az MTSZ és a BTSZ vezetőinek jelenlétében, és nagyszámú tag részvételével, családias hangulatban nyílt meg november 10-én a budapesti természetbarátok új klubja. A BTS székházában, a budapesti sportvezetők klubjában kapott otthont a törzsközség, amely eddig bérelt helyiségben volt kénytelen összejövetelét tartani. A modern berendezésű és külön eszpresszóval is rendelkező elegáns klub minden igényt kielégít.

Az avatáson Tátrai Rupert a Pamir expedícióról tartott nagy érdeklődéssel kísért előadást, amelyet színes dia-filmekkel illusztrált.

Mint dr. Kürthy Miklós, a BTSZ titkára elmondta: minden hónap második és negyedik péntekén adhatnak találkozót egymásnak a budapesti természetbarátok a klubban, ahol a tapasztalatcserén kívül színes élménybeszámolókra, előadásokra és turisztikai filmek vetítésére is sor kerül.

A klub legközelebb december 8-án, és 22-én várja érdekes programmal a budapesti természetbarátokat.

KITÜNTETÉSEK

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa november 7-e alkalmából a testnevelési és sportmozgalom területén hosszú idő óta kiemelkedő munkát végző sportvezetőknek, társadalmi aktíváknak kitüntetésekkel adományozott.

A természetbarát mozgalom területén a Magyar Népköztársasági Sport-Erdemérem arany fokozata kitüntetést kapta

Szalai József dr.

a Magyar Természetbarát Szövetség társadalmi aktívája, a Magyar Népköztársasági Sport-Erdemérem bronz fokozata kitüntetést kapta

Mocsári Gábor

a Magyar Természetbarát Szövetség társadalmi aktívája és

Nógrádi Gyula

a Magyar Természetbarát Szövetség Hegymászó Bizottságának vezetője.

Kitüntetésekkel adományozott a Magyar Testnevelési és Sportszövetség Elnöksége is.

A természetbarát mozgalom területén a *Testnevelés és Sport Kiváló Dolgozója kitüntető jelvényt és címet Bajzát Oszkár*, a Heves megyei Természetbarát Szövetség elnökségi tagja, *Bérces Jenő*, a Budapesti Természetbarát Szövetség elnöke, *Eleőd Tihamér*, a Magyar Természetbarát Szövetség Vízitúra Bizottságának tagja, *Hardicsay Mária*, a Magyar Természetbarát Szövetség elnökségi tagja, *Kiss Margit*, a Simontornyai Bőrgyár SK Természetbarát szakosztály vezetője, *Mazura Alajos*, az Ózdi Kohász SE természetbarát szakosztályának vezetője, *Mezei Iván dr.*, a Magyar Természetbarát Szövetség társadalmi aktívája, *Singer Imre*, a Magyar Természetbarát Szövetség nemzetközi túra vezetője, *Szabó Sándor*, a Magyar Természetbarát Szövetség Technikai Bizottságának titkára, *Szítányi Rudolf dr.*, turistaház-vezető kapta.

A *Testnevelés és Sport Erdemes Dolgozója kitüntető jelvényt és címet kapta: Farkas Károly*, a Budapest, XI. kerületi Természetbarát Szövetség főtítkára, *Felkai Ödön dr.*, a Magyar Természetbarát Szövetség Kék-

túra Bizottságának helyettes vezetője, *Gyelán Győző*, a Budapest, V. kerületi Természetbarát Szövetség főtítkára, *György Attiláné*, a Turistaházakat Kezelő Váll. titkárnője, *Herzár Viktor*, a Magyar Természetbarát Szövetség Technikai Bizottságának tagja, *Kiss Gyula*, a Nyíregyháza városi Természetbarát Szövetség elnöke, *Lukács Gyula*, turistaház-vezető, *Medovárszki László*, Baranya megyei Természetbarát Szövetség elnökségi tagja, *Sóos László*, a Zirci járási Természetbarát Szövetség elnöke, *Szebényi Géza*, a Magyar Természetbarát Szövetség Sítúra Bizottságának vezetője, *Tamás Endre*, a Heves megyei Természetbarát Szövetség titkára, *Tokaji Tibor*, a Budapesti Vörös Meteor SE természetbarát Szakosztály vezetője, *Török Zoltán*, a Hajdú-Bihar megyei Természetbarát Szövetség elnökségi tagja, *Varga Ferenc*, a Magyar Természetbarát Szövetség társadalmi aktívája, *Varasdy Sándor dr.*, a Vas megyei Természetbarát Szövetség Versenybizottságának elnöke, *Vastag H. Pálné*, a Budapest, XVIII. kerületi Természetbarát Szövetség elnökhelyettese.

BARÁTOK ÉS TESTVÉREK KÖZÖTT

A Magyar Népköztársaságban való látogatásunk — mint a Természetbarát Szövetség vendégei — egybeesett a szovjet emberek nagy ünnepével — a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójával, amelyet ma nemcsak a Szovjetunió népei, hanem a szocialista tábor, a világ minden haladó gondolkodású dolgozója megünnepel.

Amikor Magyarországra utaztunk — érthetően — sajnáltuk, hogy egy ilyen nagy ünnepet nem otthon töltünk, habár tudtuk, hogy barátok között leszünk.

A Magyar Természetbarát Szövetség vezetőinek, vendéglátásának, meleg fogadtatásának köszönhetjük, hogy testvérek között — otthon — éreztük magunkat. A kellemes itt-tartózkodáshoz hozzájárult és főszerepet játszott Miklós János, a Szövetség elnöke, Székely Miklós, a Szövetség főtítkára és a szövetség minden tagjának irántunk tanúsított vendégszeretete.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom új korszakot nyitott meg az emberiség történelmében. A lenini párt vezetés alatt, országunk dolgozói a történelemben elsőnek hozták létre a szocialista társadalmat és kezdték építeni a kommunizmust.

Népeink eleinte egyedül harcolt a szocializmus felé vezető úton — s ez nem volt könnyű. A szocializmus építésének nemcsak örömei és győzelmei voltak, hanem sok nehézséggel és csapással kellett megküzdenünk.

A német fasiszták elleni harcban több millió szovjet polgár esett áldozatul. Az áldozatok azonban nem voltak hiábavalók. A második világháború eredményeként új demokratikus államok alakultak, közöttük a Magyar Népköztársaság is. S ma, a forradalom jubileumát a Szovjetunió és a szocialista országok hatalmas eredményeinek ismeretében ünnepeljük.

Számunkra különösen jóleső érzés volt, hogy a Magyar Népköztársaság társadalmi szervei milyen nagy megtisz-

tetésben részesítik az elesett szovjet hősök emlékét. Különösen nagy hatással volt ránk a magyar természetbarátok hagyományos ünnepe Pilisnyeregben, a szovjet hősök tiszteletére állított emlékműnél. Az ország különböző helyéről érkeztek ide turisták, hogy tiszteljük, hálájukat és kegyeletüket fejezzék ki az elesett szovjet katonák emlékműve előtt, akik Magyarország felszabadításáért harcoltak.

Nagyon érdekes volt számunkra Magyarország, Csehszlovákia, Bulgária és az NDK közötti nemzetközi tájékozódási verseny, amelyet a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulóján rendeztek.

Nagy hatással volt ránk a fáklás menet a Gellérthegyén, a szovjet felszabadítók emlékművénél, amelyet a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Budapesti Bizottsága szervezett. Több ezer fiatal lány és fiú jött el ide, hogy ünnepélyesen kifejezzék a szovjet nép iránti szolidaritásukat, és ünnepeljék a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulóját.

Budapest nagyon szép város. A régi és új stílusok összhangja, a sok emlékmű, az impozáns hidak a Dunán, gyönyörűen díszítik a várost. Érthető, hogy a budapestiek büszkéek fővárosukra. S hadd említsük meg, hogy nagyon tetszettek a plakátok, feliratok az 50. évforduló tiszteletére, a Lenin arcképek, a szobrok. Mindebben a magyar dolgozók baráti érzését, szolidaritását látjuk a szovjet nép iránt. S jölesett az a biztos tudat, hogy a Nagy Októberi Forradalom ünnepe nemcsak szovjet ünnep, de a magyar dolgozóknak is kedves ünnepe.

A Természetbarát Szövetség vendéglátása örök emlék marad számunkra, s a szívélyes, baráti, testvéri fogadtatásért ezúton is köszönetet mondunk.

J. Kononenko

I. Siskin

A Szovjet Szakszervezetek
Központi Turista Szövetségének küldöttei

Az Express nőgrádverőcei táborában

Napjaink békés népvándorlásából az Express Ifjúsági és Diák Utazási Iroda is kivieszi a maga, nem is olyan szerény részét. Amikor munkatársunk hivatalában felkereste Várady Béla vezérigazgató helyett, hogy az idei év eredményeiről és a jövő esztendő tervekről érdeklődjön, az első mondat, amelyet lejegyzett, így hangzott: „A magunk módján mi is turisták, természetbarátok vagyunk!”

— Milyen programokat, milyen szolgáltatásokat biztosítanak azoknak a fiataloknak, akik az Express segítségével szeretnék megismerni Magyarországot? — kérdeztük Várady Bét.

— Az év eddig eltelt hónapjaiban mindent összevéve 120 ezer utazni vágyó fiatalról gondoskodtunk, s igen örvendetes, hogy egyre több a külföldi csoportunk. Lehetőségeink szinte korlátlanok, minden igényt ki tudunk elégíteni. Magyarország minél jobb megismerésére 190 túraútvonalat állítottunk össze, s ezek az utak 1—3 naposak. Töltse a hétvégét a Duna-kanyarban! Ismerje meg a Hortobágyot! Jöjjön velünk Bajára! — hirdetjük programjainkat, amelyek mindig nagy érdeklődésre tartanak számot. Hogy csak egy példát mondjak: Pécs—Kaposvár—Nagykanizsa — Zalaegerszeg — Szombathely — Kőszeg — Sopron — Nagycenk — Vasegerszeg — Sárvár — Sümeg — Tapolca — Keszthely — Balatonmáriafürdő — Kaposvár — Pécs útvonal 300 forintba kerül. Vagy még egy példát? Négynapos út, Tata — Komárom — Surány — Nyitra — Pozsony — Rajka — Mosonmagyaróvár pontosan 350 forintba kerül, s mind Magyarországon, mind pedig Csehszlovákiában kiváló ellátásban részesülnek a résztvevők.

— *Vannak speciális rendezvényeik is?*

— Természetesen. Szegeden, immáron hagyományos programunk a Szegedi Ifjúsági Napok elnevezésű kétnapos rendezvény-sorozat. Martonvásárhelyen Beethoven hangver-

„A MAGUNK MÓDJÁN MI IS TERMÉSZETBARÁTOK VAGYUNK!”

— AZ EXPRESS UTAZÁSI IRODA VEZÉRIGAZGATÓ HELYETTESE AZ IDEI ÉV EREDMÉNYEIRŐL ÉS 1968 TERVEIRŐL NYILATKOZOTT —

senyeket, Nagyvázszyban külön ifjúsági lovasversenyt, Gyulán KISZ-találkozót rendezünk, de már szerveztünk amatőr táncdalfesztivált, táncversenyt, sportvetélkedőket stb. „Töltsön két vidám napot Budapesten!” — hirdettük meg programunkat a parasztfiatalok körében, s ez alatt a 48 óra alatt több száz vidéki utasunkkal ismertetjük meg a főváros nevezetességeit, színházba megyünk velük, múzeumokat látogattunk stb.

— *Hogy vannak megelégedve a külföldi fiatalok az EXPRESS-szel?*

— Szerénytelenség nélkül mondhatom, európai színvonalon bonyolítjuk le mind a szocialista, mind a nyugati országokból érkező fiatalok programjait. Nem lepődünk meg akkor sem, ha vendégeink különleges igényeket támasztanak velünk szemben. Májusban egy angol fiatalemberekből álló csoport érkezett Pestre. Kiderült róluk, hogy ornitológusok, s szeretnék a magyar madártudomány eredményeivel megismerkedni. Azonnal kapcsolatba léptünk a Tudományos Akadémia szakintézetével, s a végén valóságos tudományos értekezést szerveztünk. Malmöböl egy zeneiskola tanulóit azt kérték, hogy adjunk módot nekik Bartók Béla és Kodály Zoltán műveinek tanulmányozására. Természetesen nemcsak ennyit tettünk, de megszerveztük azt a közös koncertet is, amelyet az egyik zenei középiskolánk növendékeivel közösen adtak. Vagy más. Egy angol középiskola labdarúgó csapata azt kérte, hogy gondoskodjunk magyar ellenfelekről. Gondoskodtunk, sőt még futballpályát is béreltünk, s a legnagyobb megelégedésükre, a mérkőzésről az angol televízió önálló filmet készített...

— *Mi a célja az Express Utazási Irodának azzal, hogy ilyen sok irányú tevékenységet fejt ki?*

— Kétségtől, munkánk egyik fontos tartozéka a nyereséges gazdálkodás. Ehhez persze az kell, hogy olyan szolgáltatásokat nyújtsunk, amelyek tovább növelik jóhírünket. De mindemellett *a cél vezérel bennünket, hogy mind a belföldi, mind a külföldi fiatalok megismerjék gyönyörű hazánkat, városainkat, a szocializmust építő magyar nép hazáját. Ezt a szép feladatot, bevállaljuk, a turisztika segítségével lehet a legjobban, a legérdekesebben megvalósítani.* Nem szégyeljük bevallani, hogy sok hibát is elkövettünk a múltban, s hogy ez a jövőben ne forduljon elő, túravezetőket szeretnénk kiképezni. Ehhez egyébként szeretnénk a hivatásos természetbarátok segítségét is kérni.

— *Melyek a jövő évi terveik?*

— Úgy tervezzük, hogy 70—80

ezer diákot és ifjúnunkást sikerül bevonnunk programjainkba. Itt említem meg, hogy különvonatot indítottunk Szófiába, a IX. Világifjúsági Találkozóra, illetve a Szovjetunióba, a Lenini Komszomol 50. évfordulójának nagyszabású ünnepségeire. Ugyanakkor 20 ezer külföldi fiatal várunk Magyarországra, elsősorban a Balatonra, Budapestre és az északi hegyekre. Vannak sátoztáboraink, turistaházaink, s a nyáron a miénk több egyetemi és középiskolás diákszálló is.

— *Úgy hallottuk, hogy a FIJET, az idegenforgalommal foglalkozó újságírók ez évi kongresszusán többször is megdicsérték az EXPRESS-t.*

— Ez valóban így van. Az IBUSZ mellett, mondták nem egyszer a nemzetközi tekintélynek örvendő újságírók, nagy szerepe van az ifjúsági és diák utaztatási irodának, hiszen az utóbbi években ugrásszerűen emelkedett az utazni vágyó ifjak száma az egész világon, s mert Magyarország amúgy is — idegenforgalmi szempontból — az egyik legérdekesebb, legvonzóbb ország Európában, nyilván sokoldalú feladatokat kell lebonyolítania az Express-nek is. A tapasztalatok pozitívak voltak, sok elismerést kaptak munkatársaink — fejezte be nyilatkozatát Várady Béla igazgatóhelyettes.

A SOMOGYI TURISTAÉLET ÉRDEKÉBEN...

A közelmúlt napokban megheszlőre jöttek össze a Magyar Természetbarát Szövetség, a Somogy megyei Idegenforgalmi Hivatal és a Somogy megyei Természetbarát Szövetség képviselői, hogy kimozdítsák a holtpontról a megyei turisztikai életet. A Somogyban megforduló idegenek eddig ugyanis csak a Balaton nyújtotta üdülési és szórakozási lehetőségeket ismerték, de még a Balaton-part-hoz közel eső dombvidékre sem jutottak el. Az értekezlet résztvevői megállapították, hogy a rendkívüli jelentősége volna annak, hogy ha megfelelő előfeltételek biztosítása után bekapcsolhatnák az idegenforgalomba Somogy megye történelmi és természeti nevezetességeit, s ezzel meg-hosszabbíthatnák a balatonit szezonit.

A tárgyaláson határozat született, a „Somogyt két” elnevezéssel új turista út létesítésére, amely Ságvár községből indulna ki és Fonyódon érne véget. Ez a mintegy 50—55 km hosszúságú jelzett turista út érintené a vidék legfontosabb műemlékeit és természeti szépségeit. Határozat született arra is, hogy a megyei Idegenforgalmi Hivatal a megyei Természetbarát Szövetség segítségével térkép-vázlatot ad ki a megye jelzett turista útjáról és elősegíti a már kéziratban meglévő „útikönyv” kiadását is. A somogyi turista életet fellendítendő, ha minél előbb felépülne a tervezett kaposvári turista-szálló. Jelenleg ugyanis a vendégek elszállásolása csak magánházaknál oldható meg.

Dr. Kürthy Miklós

ÖREG FÁK

Fiatal lány az öreg vadkörtefánál

Százéves szelídgesztenyefa a Mecsekben

ta, vihar letördelte, víz elsodorta a többiekét. Ez az egy valahogyan dacolt mindennel és megmaradt, évszázadokon át. Rajta is meglátszik az idők marása, de dacol és áll, ha görcsös, görnyedten is.

A rómaiak és görögök is ültettek már emlékfákat és Japánban is szokás, hogy családi eseménykor facsemetét ültetnek. Tudják, hogy az a fa élni fog akkor is amikor az ültetőinek teste már porrá válik. A mi történelmünk tanúként is számon tartanak híres öreg fákat. Néha való esemény, máskor csak legenda tanúja az öreg fa. Ez alatt Rákóczi pihent meg, az alatt Kossuth Lajos. Petőfi üldögélt verseket írva itt, a másik meg Jókai álmait nézte.

A történelem e tanúi azonban mint élőlények is nagyon érdekesek. Hazánkban leginkább a tölgyek, szilfák és néha a nyárfa éri meg a matuzsálemi kort. A tölgyfa, cseranyaga konzerváló hatására igen soká ellenáll az időjárás behatásainak. Hazánkban kívül, Amerikában is ismertek az óriási öreg fák. Az életartam-rekordot azok a mammutfenyők tartják, amelyeknek korát több ezer évre becsülik. Odvas testükön nemegyszer autót halad keresztül és a modern autósok, akik áthaladnak alattuk, tudják, hogy ezek a fák még „látták” az inkák fénykorát, csodálatos városaikat és építészetüket. De térjünk vissza a mi „csak” évszázados faóriásainkhoz.

A kivágott fákon látjuk, hogy belső részük sötét, a külső világosabb és legkívül van a repedezett kéreg. A belső, cser és gyanta anyagokban dús rész a geszt, az értékes bútortfa. A külső a szijács. Van egy vékony réteg a szijács és a kéreg között, ez a fa növekedésének zónája. Ez a legfontosabb élő rész, a gesztes rész nélkül még áll a fa és él tovább, de a kéreg alatti kambium pusztulása a fa halálát vonja maga után. A növekedés során a fa gyűrű alakban vastagodik. Minden évben egy sötétebb színű téli és világosabb nyári gyűrű keletkezik a törzsben. A kivágott fa évgyűrűinek megszámlálásával tehát megtudjuk a korát. Hozzáértő erdészek és biológusok az évgyűrűkből azt is meglátják, hogy milyen volt az esztendő a fa életében, mikor érték sérülések a fát és mikor volt sok eső. Eleven naptár tehát egy ilyen nagy fa.

Sokfelé jártunk a „Spartacus” turistákkal és mindenütt tisztelettel néztünk fel az öreg fákra. A technika fejlődésével a házak építése hetekre zsugorodott. Évek alatt gyárak és városok nőnek ki a földből. A fák életéhez és fejlődéséhez azonban sok idő kell és sok szakértelem az erdei termeléshez. Egy gondatlanul letört, majd eldobott fiatal fa nagy kár és veszteség. Ezért nem szabad az igazi turistának rongálni a fákat, vétni a kergüket és törni az ágait.

Dr. Agócsy Pál

Turistaház épül a Szalajka-völgyben

A Bükk legfestőibb zuga eddig amolyan átjáróház volt a turisták számára. Egy napba kellett zsúfolni a Fátyol-vízesés, a pisztrángos tavak, az Istállóskői ősember-barlang és a rezerváció más sok nevezettségét. Sátrat ugyan verhettek a természetvédelmi terület határán, alhattak az ózdiak szilvásváradai turistaházában is, de több napig üdülni, nehézségbe ütközött.

Ezen segít most az Idegenforgalmi Hivatal, amikor 120 ágyas turistaház építését határozta el a Szalajka-völgyben. Az új turistaház hegyoldalon épül, s délre néz minden ablaka. Van lesiklópálya is, télen is nagy forgalomra számítanak a síelők jóvoltából. Erdel kisvasút is vezet majd az új létesítményhez, melynek tervei most készülnek, alapjait a következő években ássák meg és — a tervek szerint — első vendégeit 1971-ben fogadhatja majd.

RONGÁLJÁK a turista alkotásokat

Kedves Szerkesztőség!

Aki az ország hegyeit járja, szomorúan tapasztalja, hogy rendkívüli módon elszaporodott az erdőkben, túraterületeken a turisták áldozatos munkájával létrehozott forrásfoglalások, turista útjelzések megrongálása. Csak néhányat említek meg:

Legutóbb a Mátrában jártunkkor a kallóvölgyi Gyökeres forrás felé vezető úton a piros jelzésű fémlapok az útvonal teljes hosszában hegyes fokossal ki vannak lyukasztva.

A Köhég alatti János-forrás foglalatanak kifaragott kőeit ledöntötték és ülökének használják az alatta folydogáló patakmederben.

Számunkra a legsajnálatosabb, hogy az országközi turisták által a köhégi Petőfi emlékmű melletti kilátónál felállított két pihenőpadot, a nyár folyamán ismeretlen tettesek eltüntették.

Kérjük a természetbarátokat, hogy turistaútjaik alkalmával ne várjanak mindent az erdei szolgálat ügyeleteseitől, hanem maguk is igyekezzenek megakadályozni az effajta rongálásokat, mert ez csak együttes összefogással sikerülhet.

Természetbarát üdvözléssel

Kotsis Ferenc

szakosztályvezető

Országközi Közalkalmazottak SK

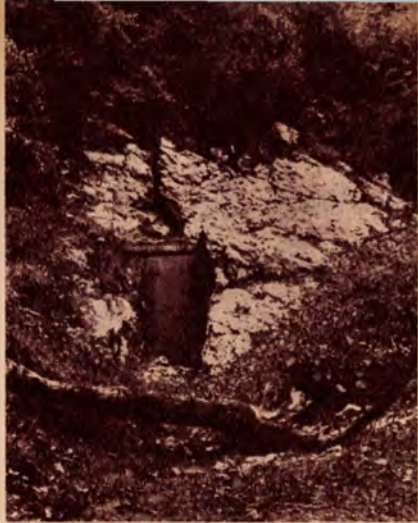
Természetbarát Szakosztálya

MÉGIS LESZ VÍZ A KÉKESEN ?

Többször szóvá tettük már, hogy ha felmegyünk az ország legmagasabb pontjára, még ivóvizet sem találunk. Turista csoporttal ivóvizért jelentkezni a Szanatóriumban néha kínosabb, mint szomjazni. Különösen szegyenkezik az ember, ha külföldi vendégeket visz. A Vörösmarty-turistaház gondnoka már egészen apostola lett e probléma megoldásának. Mi is többször írtunk róla. De mit várjon az ember a Kékestől, amikor még Gyöngyösön is sorba álltak az emberek vizért a kánikulai napokon.

Most a probléma megoldáshoz közeledik. Gyöngyös harminc milliós vízművét év végére üzembe helyezik. Épül a parádi völgyben a víztároló is, a községekben víztársulatok alakulnak. A Mátra vizet kap végre. Lehet, hogy hamarosan a Kékesen is lesz egy kis közkút? Kezdetnek elég lenne.

Amit látunk, amin járunk

A Báthory-barlang bejárata

Az észak-budai hegyvidék kőzet-tani megismeréséhez több kiadós séta szükséges. Első utunkat a 22-es autóbussz Mészkyva téri végállomásánál kezdjük meg. Szépilonáig az Ördögárok völgyében utazunk. Innen, az egyre meredekebbé váló úton először a már ismert kiscelli agyagon, majd sárga talajféleségen haladunk. Míg buszunk felkapaszkodik a Ságvári-ligethez, gondoljuk át, mivel akarunk ma megismerkedni. A Nagyhárshegy, Kishárshegy, Fazekashegy, Vadaskert nevetek viselő, tájképileg is szívet-lelket gyönyörködtető hegycsoport három legfontosabb kőzetét: a dachsteini mészkövet, a cephalopodás mészkövet, a hárshegyi homokkövet szeretném bemutatni, majd a Hármashatár-hegyet és környékét.

Leszállva az autóbusszról, vágunk át az Úttörővasút sínpárján, és a Nagyhárshegy csúcsa felé, É-ra vezető gyalogúton menjünk tovább, míg a hegy oldalán óriási sebhelyként éktelenkedő kőfejtőhöz nem érünk. A kőfejtő falát alkotó és az előtérben hatalmas tömbökben, törmelékdarabokban heverő tömött, piszkosfehér vagy sárgás színű kőzet a dachsteini mészkő. Nevét egy alpesi előfordulásáról kapta. Anyaga tiszta kalciumkarbonát; fénylő, sárga ásványból, a kalcitból álló erek járják át. A kőzet sárga vagy vörös elszíneződését vasásványok festő hatása okozza. A kőzet a gellérhegyi dolomittal egyidős, a földtani középkor tengerének vizéből vált ki.

A másik nagy tömegben megjelenő kőzet, az apróbb-nagyobb gömbölyded homok- és kavicszemekből álló hárshegyi homokkő. Színe meszszebből nézve világosszürke, vörösbarna, kézbe véve külön-külön fel-

ismerhetjük a fehér, rózsaszínű, sárga, fekete szemcséket, melyeket kovács kötőanyag ragaszt össze, ennek következtében a kőzet víznek, fagnak igen jól ellenáll, szilárd. Építőkönek kifaragott, érdes felszínű tábláit, tömbjeit többek között a Várba vezető Hunyadi J. út támfalán, a Bécsi kapu ívén láthatjuk. Anyaga ugyanannak a tengernek vizében rakódott le, mint amiben a budai márga és a kiscelli agyag keletkezett.

A homokkő kisebb-nagyobb törmelék-darabokban, vagy összefüggő kőfalakban végig követhető a Nagyhárshegy Húvösvölgy felé lejtő oldalán, a Kishárshegy K-i lejtőjén, a Fazekashegy D-i emelkedőjén, valamint az Ördögárok É-i partjától a Vadaskert egész területén.

De most már kerekedjünk fel, ismerkedjünk meg a harmadik kőzettel is. A Kishárshegyen DK-i irányba átvágyva a dachsteini mészkő alatt, egy fehér, porlékony mészkőre bukkanhatunk. A „cephalopodás” jelzőt, a benne található ősmaradványok nevével kapta. Keletkezési kora nagyjából egyező a dachsteini mészkővel; a keménységben, színben levő eltérést az okozza, hogy ez a mészkő régen hévforrások átalakító hatásának volt kitéve. Ne sajnáljuk az időt és a piros jelzésen menjünk a Nagyrétre, onnan pedig Remetékertvárost megcélözva forduljunk jobbra, amikor elértük az erdő szélét. Itt az Uzsoki utcában ugyan-csak dachsteini mészkő alatt, jobb feltárásban láthatjuk a cephalopodás mészkövet.

Aki nem fáradt el, az jöjjön velünk, végig a kék jelzésen, fel a Hármashatár-hegyre. Ez a vitorlázóinkról jól ismert hegycsoport a Viharhegytől a Táborhegyig triász korú dolomitból áll. Az eddig megismert dolomittól abban tér el, hogy kiálló kőbörcei erősen oldott felszínek, továbbá — néhány útbevágásban jól tanulmányozható — rétegekben, elszórtan gumókban szürke, vörös színű kova anyagú „szarukövet” tartalmaz.

Ha végigsétálunk a gerincen, azt tapasztaljuk, hogy a csúcsok (Hármashatár-hegy, Táborhegy, Mátyáshegy) dolomitja után, szabályosan váltakozó ismétlődéssel mindig először egy szürke vagy sárga színű, jól rétegzett, lapok mentén elváló mészkő bukkan elő; majd egy élénk-sárga, aprólukacsos márga jelentke-

zik. Mindkettő fiatalabb az eddig megismert mészköveknel, és puhábbak is annál. A nummuliteszes mészkő nevét a benne nagy mennyiségben található, több mm átmérőjű, lapult korong alakú ősmaradványról nyerte.

Második sétánk is kényelmesen kezdődik, a fogaskerekűről figyeljük környezetünket. Kb. a Normafáig budai márgát, majd feljebb egy rövidesebb szakaszon sárga, vörösbarna, porózus homokkővet keresztezünk. Ez utóbbi sokkal finomabb szemű, morzsolékonyabb mint a hárshegyi homokkő, fiatalabb is annál. Hazánk területét borító tengerek közül a legutolsóból, a Pannon-tengerből rakódott le. Kanyargóssá váló utunk piszkosfehér, barnás színű édesvízi mészkőben folytatódik. Ez a likacsos, közepes keménységű, édesvíztűtő fenekén keletkezett mészkő alkotja a Szabadság-hegy lapos, elnyúlt hátát. Budaörs É-i végén kezdődik és a János-hegy D-i lábáig húzódik. Vastagsága a 90 m-t is eléri. A lukacsosságát előidéző elmeszesedett egykori növénymaradványok (nád, sás) jól felismerhetők.

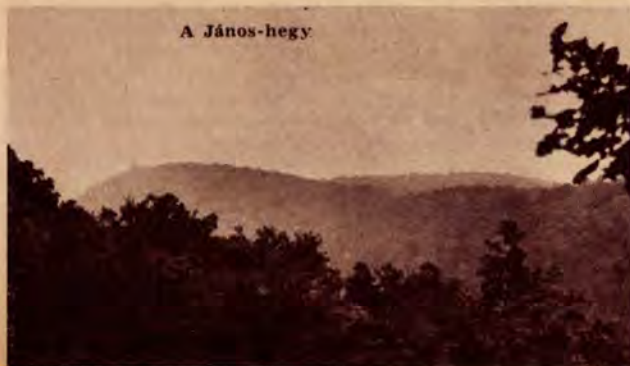
A Széchenyi-hegy, Szabadság-hegy, János-hegy, Hunyadi-orom fő tömege a sashegyhez hasonló dolomitból áll, a Tündérhegyi út mentén pl. több jó feltárásban tanulmányozható. Ha már itt tartunk, menjünk fel a János-hegyi kilátóba, mely a dolomitra települt dachsteini mészkőfolton ágaskodik.

A megismert kőzetek közül a mészköveket a középkortól mészégetésre használták elsősorban. (Innen származik Pest neve is, mert pest = mészégető kemence.) Különösen jó építőkö az édesvízi mészkő, faraghatósága miatt. A hárshegyi homokkőből malomkővet is készítettek, míg a kiscelli agyag az újlaki téglagyárak fontos alapanyaga. Ne feledkezzünk meg a tisztogatásban nagy szerepet játszó kőporról, a dolomitról sem, ha már a praktikus szempontokkal is foglalkozunk.

De ne kalandozzunk el, szóljunk néhány szót a hegycsoportok között húzódó völgyekről, az elterpeszkedő medencékről is. Ezeket a jégkorszak végén hullott, szél szállította finom por, a lösz tölti ki. Jellegzetes élénk-sárga színe van, kitűnő termőtalaj. Erre alapozódik a Budakeszi — Nagykovácsi — és Pesthidegkúti medence mezőgazdasága.

Ravaszi Csaba

A János-hegy

A Budakeszi-medence

Bérces Jenő, a BTSZ elnöke mondott ünnepi beszédet

1961. SZEPTEMBERÉBEN KEZDEMÉNYEZÉSÜNKRE ITT TALÁLKOZTAK ES TANÁCSKOZTAK ELŐSZÖR A MAGYAR ERDESZÉK VADÁSZOK ÉS A TERMÉSZETBARÁTOK KÉPVISELŐI.

E TANÁCSKOZÁS EREDMÉNYEKÉNT KEZDTÉK MEG TAGJAINK 1962. JÚLIUSÁBAN — A KÉSŐBBIEKBEN ORSZÁGOS MOZGALOMMÁ VÁLT — TÁRSADALMI ERDEI SZOLGÁLATOT.

1967. OKTÓBER BUDAPESTI VÖRÖS METEOR S.K.

Ötéves az ERDEI SZOLGÁLAT mozgalom

Október 21-én a Ságvári Endre turistaháznál — ahol az ország Vörös Meteoros természetbarátai rendezték ezévi találkozójukat — ünnepség keretében leplezték le a ház falán elhelyezett márványtablát, amely azt hirdeti, hogy öt évvel ezelőtt erről a helyről indult el az erdei szolgálat mozgalom.

Az ünnepség keretében *Magyarszéki Béla* beszédét — betegsége miatt — *Trautmann Herbert* olvasta fel, hangsúlyozva, hogy az emberek többségében él az erdők iránti szeretet. Ma már tizezrek keresik az erdők csendjét, szívják friss levegőjét és találnak ott felüdülést. Eppen azért, mivel az erdők hazánkban ma már a társadalom tulajdonában vannak, a természetbarátok kötelességüknek tartják azok védelmét is.

Dr. Pápa Miklós arról szólt, hogy az emléktábla két eseményt örökít meg: Egyik a nevezetes erdőszé—vadász turistatalálkozó, amely 1961 szeptemberében zajlott le, a másik a társadalmi erdei szolgálat megindulása 1962 júliusában, amikor *Végvári Jenő*, a Pilsai Erdőgazdaság igazgatója felhívással fordult a természetbarátokhoz, hogy vegyék védelmükbe az erdőt.

Az ünnepség keretében *Bérces Jenő*, a BTSZ elnöke leleplezte az emléktablát, majd jelvényeket és okleveleket adott át a társadalmi erdei szolgálat néhány tagjának.

Sárospatak gondja, a szálláshiány

A történelmi emlékekben és turisztikailag értékes vidékekben is kivételes helyet tölt be Sárospatak. Több mint hétszáz esztendő városi múlt áll a ma községként működő Patak mögött. Már 1200 körüli dokumentumok, mint várost említik és a történelem egy szakaszában, elsősorban a Nagyságos Vezérlelő Fejedelem, II. Rákóczi Ferenc korában, valósággal az ország fővárosa volt, hiszen itt, a pataki várban élt a nagy magyar szabadságharcos vezér. De az 1848—49-es szabadságharcnak is számos emlékét őrzik a régi falak. Mi sem bizonyítja ezt jobban, minthogy a Turinnal csaknem egybeépült Collegno olasz városka, amely jelentős Kossuth reliquiákat őriz, testvérvárosává választotta Sárospatakat és az olasz városban „Sárospatak” park hirdeti a testvérváros nevét.

De nemcsak szellemi hagyományokat őriz Sárospatak. Az ősi vár, mint

idegenforgalmi nevezetesség egyre nyer értékében azokkal a feltárási munkálatokkal, amelyeket a Műemléki Felügyelőség folytat. Több mint két éve folyik sok milliós költséggel a gótikus templom restaurálása.

De nemcsak maga Sárospatak őriz kincseket a turisták számára. Az egész környék turisztikai értéket jelent. A Bodroghöznek, a Hegyköznek és Hegyaljának — mindhárom önmagában is érdekesség — valóságos központja Sárospatak, és Hollóházára, Kőkapura vagy Radványba egy napos túrát Sárospatakról kitűnően le lehet bonyolítani.

Tóth Józseffel, a községi tanács vb. elnökével beszélgetünk a sárospataki idegenforgalom jelenéről és jövőjéről. Megtudjuk, hogy az elmúlt évben mintegy 70 ezer turista járt Sárospatakon. Önmagában ugyan ez jelentős szám. De, ha tekintetbe vesszük Patak és környéke idegenforgal-

mi nevezetességeit, akkor már egyáltalán nem sok. Mi ennek az oka?

— Idegenforgalmunk akadozása — mondja *Tóth József* vb-elnök — bármennyire paradoxonnak hangzik, talán értékeink sokaságában keresendő. Magának Sárospataknak is annyi látnivalója van, hogy egy napos itt-tartózkodás nem lehet kielégítő, ha pedig a környék turisztikai szépségeit is meg akarják nézni, akkor különösen több napos tartózkodásra van szükség. És itt merül fel az első probléma: *hol helyezük el őket?*

— Turistaszállónkban nyáron 108, télen 60 vendéget tudunk fogadni. Fizetővendég-szolgálatunk 200—250 turista elhelyezésére alkalmas. És most épül egy új szálloda, vendéglő kombinát a Várban, az egykori trinitárius kolostor épületében, a romantikus, műemlék jellegű házban, ahol 65 vendégünket tudjuk elhelyezni. Ezek a számok mutatják, hogy jelenleg

eléggé korlátozottak a lehetőségeink.

— A közeljövőben új szálloda építésre nem is számíthatunk. Gondoltunk arra, hogy a Bodrog mellett, ahol hajdan olyan fejlett vízisportélet volt, autós campinget telepítünk. Most azonban a Bodrog vize annyira szennyezett, hogy a hely erre nem alkalmas...

— Van egy terv, amely ebben a kérdésben megoldást hozna. A radványi völgyben a tervek szerint nagyméretű víztároló épül. Itt lehetne feléleszteni a sárospataki vízisport-életet, ennek partján telepítenék autós campinget.

Minden esetre addig is az új szálloda üzembehelyezésével, a fizetővendégszolgálat kiszélesítésével, de nem utolsósorban műemlékeink restaurálásával, a turistautak karbantartásával igyekszünk az idegenforgalmat úgy fokozni, ahogy azt Sárospatak látványosságai megérdemlik.

F. Gy.

A MURÁNYI VÉNUSZ VÁRÁBAN

Erős hely a Murány. Nagy híre mindennél. Nemcsak itthon, hanem künn is sok népeknél. / Azok is, kik jártak napnyugot s keletnél. / Nem sokat láttanak erősebbet ennél.

Néhai jó Gyöngyösi István ma már kissé odonnan tűnő époszának verssorait idézgetem, amíg a murányi vár felé haladunk. Ez az erősség a magyar irodalomba is bevonult Gyöngyösi híres költeménye, a Marsal társalkodó Murányi Vénusz révén.

A Rimaszombat felett húzódó Szlovák Érchegység keleti szélén terül el a Murányi fennsík, utunk célja. Először Murány község fölött északra Predna Horát, a híres vörös tetejű kastélyt látogattuk meg, mely egykor Coburg Ferdinánd herceg vadász-kastélya volt, ma pedig gyönyörűen rendbehozva, kétemeletes épületével tüdőbeteg szanatórium. Körülötte virágos park, magas fenyőkkel övezve. az épület előtt szökőkút dobálja víz-sugarait, környékén népviseletbe öltözött látogatók, akik betegeiket ke-resték fel.

A kastély alatt letérünk a műútról, keskeny fenyőkkel szegélyezett erdei úton haladunk, amíg csak egy tábla útba nem igazít. Velka Luka, nagy mező. Tipikus szlovák tájon haladunk, egy helyen kis tisztáson fából ácsolt kunyhó, előtte fehér darócruhába öltözött pásztorok. Éppen vendégeiket kínálgatják a zsendicével, mi is iszunk ebből a szokatlan italból, szépen faragott fapohárból. Azután kiérünk a nagy mezőre, amely a II. világháború idején a szlovák partizánok repülőtere volt. Ma egy mén telep házai húzódnak ott és a rét dús fűven lovak nyargalásznak.

A rét végén földbe gyökeredzik a lábunk. Szó szerint, mert vége a rétnak, meredeken szakad le a széle és előttünk elterül a murányi medence erős hegyekkel körülveve. A medence közepén emelkedik ki a Cigányka nevű hatalmas mészkőszikla, keleti gerincén (938 m) húzódnak Murány várának hatalmas romjai.

Gyönyörű ez a kép, a kékes párába burkolódzó hatalmas hegyek, a végtelen erdők, a magasba feltörő nagy szikla, a fészekként megülő várral. És a magammal vitt versesfüzetből ismét Gyöngyösit idézem:

Erős Murány vára, kít a világ csudál. / Mely meggyőzhetetlen meredekségen áll. / Hová a madár is szárnya fáradván száll. / Horzda e világon hasonló kevés val.

Mégis kevés turista keresi fel, talán azért, mert az oda vezető út rossz. a turista útjelzések hiányosak, mi is sokáig kerestük, amíg megtaláltuk a várba vezető jelzett ösvényt. Pedig nagyon megéri a fáradságot.

A hosszú útkeresés után lassan balagunk fel a várba, közel 100 lépcsőn, amíg elérjük a megmaradt főkaput. Ez a vár egyetlen olyan része, amely még ma is tető alatt áll. A főkapu mögött van a külső védőudvar kör-

A Murányi vár. Festmény a múlt század közepéről, a rimaszombati múzeumban

A külső várkapu

tornyokkal, ezután a belső vár, az őrszoba, a kápolna és a kastély romjival. A várkút is még jól látszik, állandóan vízzel volt tele, lehet hogy egy mészkőbarlangból kapta a vizet, mert ilyen Murány környékén sok van. Az előttünk álló romokból ki tudjuk választani a raktárak, a műhelyek, istállók céljára szolgáló helyiségeket, megtaláljuk a vár kincstárépületét, az őrszobát és a kínzókamrát. Aloiz Jirásek, a világhírű cseh-szlovák író egyik történelmi regényének nagy része is ebben a várban játszódik le.

A Bebek család alapította, majd a husziták kezébe került, tőlük Mátyás király foglalta el, és a Zápolya családnak adományozta. Egy Basó nevű rablólovag is birtokosa volt egy ideig kivégzése után át a Széchy család birtokába, tagjai közül legismertebb Széchy Mária neve. Engem is a róla szóló történetek vezettek oda. A vár további története nem érdekes, 1760-ban tűzvész pusztította el, és nem építették többé újjá. Azóta romladozik. Széchy Mária férje, Wesselényi Ferenc nádor volt, a róla elnevezett Habsburg-ellenes összeesküvés vezére. Korábban a füleki vár kapitánya, aki nagyon szerette volna a murányi várat is királyi várnak megszerezni. Erre más mód nem volt, mint Széchy Mária meghódítása. Gyöngyösi István hosszas költeménye ennek a történetét írja le. Wesselényi Ferenc sokszor lovagolt Fülekről Murány vára alá, annak környékén állítólag egy kis tavacska partján találkozott Széchy Máriával, aki egyszer lebecsátott egy kötélletrát, és azon át hatolt be a várba Wesselényi. Utána már lefegyverezték a várőrséget, és így lett királyi várrá Murány. Wesselényi Ferenc szomorú sorsa ismeretes. Meghalt, még mielőtt a császári pribékek börtönbe vitték volna. Felesége, a világszép Széchy Mária a bécsi börtönbe került

és ott pusztult el, holttestét a kőszegi templomban temették el. E két embernek árnyéka borongott a falakon és a fák alatt, ahová a még mindig tűző nap sugarai elől menekülünk.

A várfalak résein keresztül a már előbb megdicsért gyönyörű táj tűnik szemünkbe, látjuk az Alacsony-Tát-rát a Király-heggyel, a Kakast és a fenyvesek zöld rengetegét, amely előttünk terül el. Egy helyen az erdő megszakad és a hosszú vágáson át a revucvai, lubeniki üzemek füstölő kéményeit látjuk. A jutagyár, a magnezit üzemek, a vasércbányák sok ezer munkást foglalkoztatnak. Itt fenn a várban, még a történelem szárnyacsapásait érezzük, távolabb az erdőn túl, már a szocializmus építése folyik.

Csendben ülünk a mohos köveken, néha gyík szalad át előttünk, néha árnyék vetődik a kövekre. Kiterjesztett szárnyú sas köröz lustán a fejünk fölött. Lehunyom a szememet és újból megéled gondolataimban a vár, a legszebb, amelyet eddig Szlovákiában láttam. Ismét él, hangos szótól zajos, mint Gyöngyösi István idejében, a terméken átsuhan Széchy Mária karcsú termete és recseg a padló a nádor erős léptei alatt.

Azután egy távoli kőbányából robbanás dőreje hallik, eltűnik az álomkép és marad a valóság, az összedőlő vár, a leomlott kövek és a mindent belepó, megsejítő gyönyörű természet, amely ezt a várat oly erőssé tette.

Már alkonyodik, amikor elhagyjuk az erősséget és még sokáig zsonganak bennem Gyöngyösi István sorai, amelyeknek igazságát látogatósunk csak megerősítette.

Ezen a természet többet erősített, Hogysem a kőműves munkája készítette. / Kódulotte olyan kősziklát kerített, / Melynek nézése is fojtot szédített.

Zákonyi Ferenc

A Wartburg hangverseny terme, melynek akusztikáját Liszt Ferenc tervezte meg

A Wartburg északi része és kapubejárata

900 éves a Wartburg, a kultúra fellelegvára

A Wartburg-autók jó néhány adatát vidáman elsorolja minden kisdíák. Már jóval kevesebben tudják, hogy a jeles autómárka szülőhelye, Eisenach thüringiai városka felett magasodik a magyar vonatkozásokban, emlékekben is rendkívül gazdag Wartburg vára, mely ez évben háromszoros jubileumot ünnepel. Először is azért, mert 900 évvel ezelőtt alapította a hagyomány szerint Lajos thüringiai örgróf, kit a történelem — bizonyára valamiféle kimagasló sportteljesítménye elismeréséül — a „der Springer”, vagyis az „ugró” melléknévvel tisztelt meg. Másodszer, mert ez évben van 450-edik évfordulója a vallásformáló tézisek kihirdetésének, melyeket az a Luther Márton szegezett a wittembergi várkapolna kapujára, ki a hitbuzgó főurak üldözése elől

a Wartburg várában bujdosott. Sőt, nemcsak bujdosott, hanem közben le is fordította a latin bibliát, nem is sejtve tán, hogy ezzel az egységes német irodalmi nyelvet teremtí meg! És végül: 150 éve itt proklamálta a haladó német diákság szervezete azokat a tétételeket, melyek a francia forradalom eszmevilága alapján az osztálykülönbségek eltörlését követelték...

Már ez a hármas jubileum is mutatja, hogy míg a várak többségéhez harci cselekmények, véres kegyetlenségek hosszú sora fűződik addig a „Németország zöldelő szívében”, Thüringia varázslatos erdői felett trónoló Wartburg mindvégig a kultúra és humanizmus mentsvára volt. Itt élt 4 éves korától 1227-ig a jótékonyágáról híres Magyarországi Erzsébet, II. Lajos

hitvese, s itt tartották 1207-ben a hagyomány szerint a Wagner Tannhäuserből ismert *dalnokversenyt*, hol kardok helyett lantok és rimék mérköztek egymással. (Érdekes, hogy még e dalpórbajnak is van magyar vonatkozása: a varázsló-dalnoknak, Klingsornak teljes neve „Klingsor von Ungerland” — vagyis magyarországi Klingsor.)

Nemegy kiváló költő: Walter von der Vogelweide, Wolfram von Eschenbach a középkor legendás szerelmi dalnokainak némelyike itt írta ma is felejthetetlen lírai és epikus költeményeinek egy részét — vagy legalábbis itt gyűjtötte a hozzájuk való élményanyagot! A dalnokverseny tradíciójának szellemében kialakított várbeli hangversenytermet pedig a múlt században Liszt Ferenc szaktanácsai segítették hozzá messzeföldön híres, kiváló akusztikájához.

És a vár ma is kultúrát lehel: első emelete múzeumnak van kiképezve. Itt találjuk a Luther-barát Cranach mesterműveit, a metszetek és irodalmi-személyi emlékek sokaságát, az egyik folyosón pedig Moritz von Schwindt, a német romantikus festészet egyik vezére freskósorozatban örökítette meg magyarországi Erzsébet történetét.

A várat évente 250 000 lá-

Id. Cranach festménye Borah Katalinról, Luther hitveséről

totható keresi fel, s így idén már nemzetközi turistaszálót kellett a jubileumi forgalom lebonyolítására az egyik történelmi épületben létesíteni.

A turisták érdeklődése a Wartburg iránt egyre nő, — rabul ejti őket a várból, s a thüringiai erdőkből áradó történelmi hangulat. Nemcsak a szépséges románkori árkádok, s Nürnbergből a múlt században idetelepített gyönyörű fagerendás erkély teszi felejthetlenné ezt a hangulatot, hanem a gyerekeket, lányokat a Wartburgba fuvarozó apró szamaracskák is, melyeknek ősei a középkorban még a vár körül szorgoskodó „vízhordó hűbéresek” szerepét töltötték be.

Bauer Jenő

A lovagkori már csak ezek a szerény őszvérek képviselik

Kevés tája van még az országnak, amely annyi kedves népszokást, színes népviseletet, fogyhatatlan kedvű mesélőt rejtegetne, mint a Kakasdtól Bátáig húzódó vidék.

Kakasdon a bukovinai Andrásfalváról betelepült csángók őrzik ősi szokásait, dalaikat, meséiket. Fellette a Szekszárdra lejtő szőlőhegyek már 2000 év óta csorgatják a bíborszínű nektárt, hiszen már egy itt feltárt római sírban is megtalálták korszóba rejtve a hegy mézzel kevert borát. A víg szüretnek pedig kifogyhatatlanul teremtették a nép játékos kedvéből, a maradandó szokásokat. Tőle keletre ködbevesző végtelen erdőkkel, áradó vizekkel egy zárt kis táj van, a Sárköz, aminek népe magát a honfoglaló magyarok leszármazottainak tartja. Asszonyai, leányai ma is fonnak, szőnek, kézimunkáznak. A Decsi Házilipari Szövetkezet szöttesei ma már eljutnak a világ minden részébe. Sárpilis népi együttese pedig a Sárköz tánc-, ének- és játékkultúráját ismerteti meg az ország népével.

A népi szokások, játékok, összefüggések fő ideje a szüretől a tél végéig terjedő időszak. A szüret munka is, de ünnep is. Régen szokás volt, hogy a seregélyek ellen a lányok vonultak ki szőlőpásztornak. A szokáshoz egy monda is kapcsolódik. Eszerint, mikor Mohács felől jövet a török a faluhoz ért, a nép éppen a templomban volt. Nosza a török körülfogta a templomot, hogy majd ha jönnek ki, elkapkodják a fehérnépet. A lányok azonban ruhát cseréltek az öregasszonyokkal és kimenekültek a szőlőkbe. A falu bírása pedig azt mondta a haragos szultánnak, hogy itt az a szokás, hogy új kenyértől új borig a lányoknak férfival szóba sem szabad állni, ezért kiküldték őket a hegyre szőlőt őrízni. S hogy lár, yságukat eltitkolják, vénasszonynak kell öltözniök a tisztesség megőrzésére. A szultánt annyira meghattotta a tisztaságnak ez az áldozatos szeretete, hogy megkegyelmezett a falunak.

Később azonban ezt a szokást be kellett tiltani, mert a legények bandákba verődve jártak ki a szőlőhegyre, és a hancúrozástól zengett a hegyoldal.

Az ideai szüretet a táj központjában Szekszárdon töltöttük. Az egész város lázban égett. Megkötött kerekű kocsik jöttek, mentek a városban, hordták a hegyről téli hordókkal a szőlőt. A nép kint volt szüretelni. Vasárnap már mindenki feltűnően jókedvű volt, részben a tavalyi óbortól, amit musttal édesítettek, részben a nagy szüreti mulatság várásától. A Balogh Ádám nevű múzeum előtt lacikonyhában sistergett a finom húsféle, bor- és mustillat lebegett a levegőben. A fiatalok népviseletben, vagy „civilben” ropták a táncot, cigányzenekar egy stráfkocsin ülve húzta hol itt, hol ott a talpalávalót. Az ünnepi szüreti menet pedig végigvonult az egész városban. A lakodalmat is, aki csak teheti, szüret végén tartja. Így történt, hogy a Garay Szállóban alig tudtunk a sok lakodalmas vendégtől ebédhez jutni.

Még a must áll a csömögén, mikor megkezdődnek a disznótorok. A gyerekek maskarának öltözve járják a disznótoros házakat, és tréfás útlevelelben kérnek bebocsátást, majd ijeszgetve a háziakat, igyekeznek minél több falatot a tálakból elcsenni.

Szüret után a legkiemelkedőbb eseménysorozat a kántálás és a regölés.

A karácsonyi kántálás ma is szokásban van még a gyerekek között. Háznál házra járva kívánnak boldogságot és bőséget, és persze maguk is nyújtják a tenyerüket a szíves ajándékért.

És végül a téli napfordulónak a legények között élő, pogány korból való rejtelmű szokás a regölés. Láncos botokkal, kifordított ködmönben járnak köszönteni ősi szöveggel, ősi dallammal:

„Rét ökör, régi törvény,
haj, regű rejte!”

Balogh Ferenc

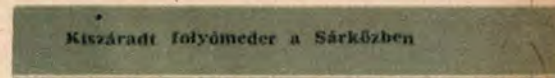
A nagy szekszárdi mesélőnek, az „Óhal-tos” irójának szobra

Telik a puttony a határban

Indul a szüreti felvonulás

Kiszáradt folyómeder a Sárközben

A Magas Tax a Nagyhideghegyről

A Börzsöny turistaközpontja

A BÖRZSÖNY

A világszép Duna-kanyar nagy ívében egy gazdag formakincsű vulkanikus hegység terül el, a Börzsöny. Három oldalról folyók fogják körül. Északról meg nyugatról az Ipoly hatalmas félkörös kanyarlata, délről pedig a Duna határolja. Keleten a Cserhát hullámos dombvidéke csatlakozik hozzá. Az így körülvárt mintegy 800 négyzetkilométernyi terület szinte egyetlen, összefüggő erdőszeg, lépcsőzetesen magasodó ormos hegyek sorozatán, fel az északi országhatárig.

Az Északi-középhegységnek ez a legnyugatibb tagja a harmadidőszaki vulkánosságának köszöni létét, éppúgy, mint a kelet felé egymás után felsorakozó társai, a Cserhát, a Mátra és a Zempléni-hegység. Tizenöt-húsz millió évvel ezelőtt, az Alföld

lesüllyedésével és a Kárpátok feszítő ivének feltüremlésével járó kéregmozgások, törések, szakadások az izzó magmaövig hatoltak, s a földkéreg megnyílt hasadékein át mérhetetlen lávatömegek tódultak ki. Keletkezésekor hatalmas, fennsíkszerű lávafelhalmozódás a Börzsöny, a későbbi kéregmozgások azonban feldarabolták, a víztömegek évmilliókon át pusztító eróziója pedig letarolta, úgyhogy az eredeti vulkanikus formáknak csupán lepusztult csonkjai maradtak.

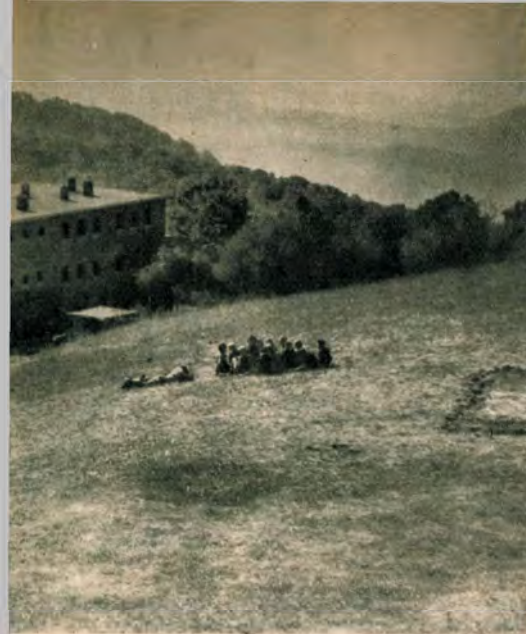
Az egységes felépítésű, de nagymértékben széttörözött Börzsöny három hegycsoportra tagozódik. A hegység magva, legtömegesebb és legmagasabb része a *Csoványos-csoport*. Keleten és északon a Kémence-patak öleli körül, nyugaton

meredeken szakad le az Ipoly völgyére, délen a Hosszú-völgy és a kőspallagi meg a királyréti medence határolja. A Csoványos-csoport a hegység központi része; itt volt a legtömegesebb a lávakitődulás, itt működtek a legnagyobb hasadékvulkánok. E hegycsoport s egyben az egész Börzsöny legmagasabb pontja a 939 méter magas Csoványos. Úgy emelkedik a táj fölé, mint uralkodó oromzat, legmesszibbre tekintő királyi bérc. Belőle ágaznak szét minden irányban a hosszú, sziklás fő gerincek. Ez a szép sugaras tagoltság adja meg a Központi-Börzsöny különleges jellegét és nagyszerű hatását: szinte egy pontról futnak szerte a gerincek és a közéjük vésődött mély völgyek.

E vad központi tömbhöz északon és délen egy-egy alacsonyabb és szelídebb hegycsoport kapcsolódik. Az *északi előhegyek* hatalmas ívben fogják körül a Csoványos-csoportot, s egyre alacsonyodó csúcsok sorozatával ereszkednek alá az Ipolyig. A *déli előhegyek* a Csoványos-csoport lábától a Dunáig nyúlnak. Nem gerincevonulatok építik fel, mint a központi részt vagy az északi előhegyeket, hanem különálló csúcsok összevisszasága jellemzi. Szép alakú, 500–600 méter magas, gúlaszerű hegyek ezek, lankás oldalakkal ereszkednek alá a Márianosztra-Kőspallag–Szokolya menti alacsony fennsíkra. Annál hirtelenebb szökéssel ugrik ki Zebegény és Nagymaros között a Duna-kanyar belső ívében a Börzsöny legdélibb nyúlványa, az andezitből épült *Hegyesztető* és a *Szentmihályhegy*. Impozáns lávakitődulás ez a két csúcsú hegytömb.

A nyugati Börzsöny nagyszerű vonulata
(Pászthory Lóránt felvételei)

atja, a Nagyhégy

Szépsége

Nagyszerűségét nem is a magassága adja, hanem az a meredek letörés, amellyel a Duna völgyére zuhan. Kazinczy, amikor 1831-ben erre szekerезik, „romántos tájnak” nevezi a Börzsönynek ezt a szegletét, s a statisztikus és földrajztudós Fényes Elek is megkeresi legbeszédesebb szavait, amikor róla szól 1847 beli országleírásában: „Gyönyörű, meglepő kilátást ad a Dunán hajóznak a Zebegény hegye, ég felé tornyosuló meredek kőszláival.”

Egyetlen magyar hegység jellegének kiformalásában sincs olyan nagy szerepe a víznek, mint a Börzsönyében. Három oldalról folyó határolja el élesen szomszédaitól, belsejében pedig több mint 300 forrás indít el csermelyeket, patakokat. A víz és a hegy, a Zebegénynél majd egy kilométer széles fejedelmi Duna, a Csóványos körül csaknem ezer méterig emelkedő csúcsok s az egész hegység hatalmas erdőrengetege nem jelentelen mértékben befolyásolja a Börzsöny éghajlati viszonyait. Budapest évi középhőmérséklete 10,9 fok, a Börzsöny tetőin viszont csak 7 fok körül mozog ez a középérték. Nyáron kellemes klimatikus üdülőtérület az egész hegység, télen pedig a legkitűnőbb síterek a Csóványos-csoport változatos lejtői s az előhegyek szelíd esésű oldalai. A nagyhégyi hatalmas lesiklopálya a sífelvonó üzembehelyezésével országos versenyek rendezésére is alkalmassá tenné a hegységet, amely természeti adottságai és a fővárhoz való közelsége révén az ország egyik téli sportközpontjává válhatna.

Az egész Börzsönt összefüggő, dús erdőtakaró borítja. Mivel a

hegység nem nyúlik ezer méter fölé, fenyőöve nincs, de kisebb-nagyobb telepített fenyvesekkel gyakran találkozunk a völgyekben s az északi hegyoldalakon. A bükk uralkodik az egész tájon, 450 méter fölött minden az övé, csak a legmagasabb csúcsokon lép helyébe a sziklás, vízben szegény talajt jobban elviselő kőris. A Csóványos és a Magosfa nyitott tetőin a kőris lándzsásan kihelyezett, fűrészcsaplelel tépázza szüntelenül az uralkodó északnyugati szél. A bükk régiója alatt a tölgyerdő övezete húzódik itt is, mint középhegységeinkben általában, s az előhegyeket is jórészt a különböző tölgyfák takarják be.

A Börzsöny flóráját sajátosan érdekessé teszi, hogy találkozót adnak itt egymásnak az Alföld pusztai növényei és a kárpáti eredetű virágok, sőt a mediterrán flóraelemek is főlhatolnak odáig. Az alföldi puszták jellegzetes növénye a Dél-Börzsöny meleg andezitszikláin megjelenő homoki vértő, magyar szekfű és árvalányhaj. A Földközi-tenger mellékéről származott ide a virágos kőris, az örökzöld levelű boroszlán, s a napos sziklákon csúszó-mászó, kék-fehér virágú borzaszula. A magasabb hegyvidékeken élő növényfajok közül pedig megtalálható a ritka fekete áfonya, a havasi vadrózsa és az osztrák tárnics, az éncián.

A kárpáti növények a jégkorszakok hidege elől vándoroltak le idáig, a hideg időszak elmúltával lassan visszahúzódtak eredeti hazájukba, néhány azonban megszokta a Börzsöny éghajlatát és maradt. Sziklás, árnyas helyeken így őrzi a kárpáti származás emlékét a bükkös páfrány, a kőrontó-félékhez tartozó arany veselke, a kopár lejtőket kedvelő piros mécsvirág és a sziklahasadékokban meghúzódó rostos bodorka.

A pusztai, havasalji és Földközi-tenger melléki eredetű virágok társas együttélése az egyik legérdekesebb jellemvonása a Börzsöny sokszínű növényvilágának. Ezt a gazdag flórárt is igyekszik oltalmazni a Duna-kanyar Intéző Bizottság Börzsöny-bizottsága, amikor a hegység központi részének természetvédelmi területté való nyilvánítását szorgalmazza.

Mi adja a Börzsöny különös varázsát, sajátos szépségét? A magyar erdők közül a Börzsöny kelti legkevésbé a műerdő hatását, mert csak nemrég nyúlt hozzá az ember. A Csóványos körüli részeken, a legmélyebb vágott völgyek szakadékos meredekjein ma is szinte őserdő fogad, noha alig van már a hegységnek olyan elrejtett zuga, amely ne állna tervszerű erdőgazdasági művelés alatt. Mégis a természetes erdő hangulatával fogad magába a Börzsöny, mivel nem települt belsejébe falu, s mert erdőségeinek egységét nem bontotta meg a fejsze és a fűrész. A községek mind a szegélyén ülnek — a Duna és az Ipoly völgyében —, csak Márianosztra, Szokolya és Kőspallag került beljebb, az előhegyek medencéibe. A Börzsöny fő tömege teljesen lakatlan: néhány menedékház, erdészlak, szénégetőtanya vagy pásztorkunyhó bukkon előnk a mély erdőkben kanyargó ösvények mentén.

A főváros közelében olyan hegyvidék fogadja a természetjárót, mely szinte érintetlenül megőrizte az ezer méterig emelkedő középhegységek eredeti forma- és szingazdagságát, minden szelíd báját és meleg szépségét.

Antalfy Gyula

„Szélkakas” - halból

A salgótarjáni tóstrand, s mellette az ország egyik legszebb természeti környezetében levő camping kései látogatója a strand bejáratánál bizonyára felfigyel Magyarország egyetlen mobil-szobrára, Kalló Viktor szobrászművész alkotására, amelyet októberben állítottak végleges helyére a karancs-aljai városban.

A tó vizükre fölé öt méter magasra kifüggesztett, egyenként másfél méter nagyságú, krómaccélból készült más-más színű halfigurát a legkisebb szélfuvalat is kimozdítja helyéből, így a kompozíció a szélkakásra is emlékeztet.

A Salgó, Somoskőre látogató, a Salgótarjánt és kitűnő sielési lehetőséget nyújtó környékét felkereső turista a havas évszakban is gyönyörködhet a különös kompozícióban, amely a város új idegenforgalmi látványossága.

Tóth Elemér

(Foto: Veres Mihály)

Forró nyári éjszakán az erdőben álmodik a camping. A fák lombjai között benéznek a csillagok. Távrolról hallani a tenger szabályos hullámverését. Mintha a tenger meséje volna ez a távoli hullámverés.

Időtlen idők óta mesél a tenger. Van mit mesélnie. Valamennyi tengerek között a föld kerekén ez a tenger látott legtöbbet a világtörténelem eseményeiből.

Az első emberek, akik a Fekete-tenger partvidékén letelepedtek és városokat építettek, a trákok voltak, jó 5000 esztendővel ezelőtt. Herodotos szerint „a hinduk után a világ legrészesb népe”.

Különös nép volt: harcias és bárátságos. Még a haragos éggel is szembeszálltak és visszanyilaztak a villámterhes felhőkre. A görögökkel viszont jó szomszédi viszonyban éltek, a területükön letelepülőket szívesen fogadták.

Itt hajóztak el a partok mentén a legendás Argonauták, hogy távolabb északon elrabolják az Arany Gyap-

jút. Ezek a partokon megpihentek. A trákok fejedelme elmagyarázta nekik a követendő utat és megajándékozta őket.

Apollóniát (a mai Szozopólt) Aziából, a perzsa invázió elől menekülő görögök alapították i. e. 609-ben. Herodotos a pompás várost Athénhez hasonlítja. Apollónak, a város védistenének temploma előtt állt az isten óriási bronzszobra. A legóvatosabb becslések szerint 13 m magas volt. A remekművet Calamis, az első hírneves görög szobrász, Phidias és Praxiteles elődje készítette. Félézer évvel később, amikor a város a rómaiak uralma alá került, i. e. 72-ben Lucullus lett a pontuszi tartomány kormányzója. Megtetszett neki a szobor, hajóra rakatta és diadalmenetben Rómába szállította. Ott a Capitolumon felállították, azután nyoma veszett. Barbár kezek valószínűleg beolvastották.

Calamis hosszabb ideig dolgozott a városban. Neki tulajdonítják azt a bájos síremléket is, amely „Apollóniai Anaxander sírköve” néven ismeretes. Szófiában az Archeológiai Múzeumban őrzik. A halottat szelíden mosolygó férfinak ábrázolja, amint kedvenc kutyájával játszik. És az egész bájos jelenetre mégis valami megható szomorúságot tudott rálehelni a művész.

Itt vonult el a partok mentén Dáriusz. A szkíták ellen vezette vég nélküli hosszú menetben hadseregét. „Sok ember, de kevés katona” — így jellemzi a perzsa haderőt a görög történetíró. Egyedül a trákok Géta-törzse merészel ellenállni nekik az Artiszkus (Kamcsia?) folyónál.

A várnai öböl déli hajlatában kihajol a tenger fölé a sziklafal. Galathea a neve. Erről is tud a tenger egy történetet. Itt állt valamikor régen egy hellén erődítmény. A várból lakott a fiával. Egy agg és egy ifjú hős. Egy napon elfogtak egy rablott kincsekkel megrakott kalózhajót és

a tengeri rablók fogságából kiszabadították Galathea-t, a csodaszép nimfát. Mindketten halálosan beleszerettek, de a fiú végül is meghajolt az apa kívánsága előtt, átengedte neki Galathea-t, aki — úgy látszott — viszonzta az öreg harcos szerelmét.

Egy napon a fiú egy újabb tengeri ütközetben megsebesült. Galathea a jó anya gondosságával ápolta és visszaadta az életnek. Csakhogy jó-ságával a begyógyult sebek helyébe sokkal mélyebb sebet ütött a fiatal hős szívében. Így történik ez minden mesében. Galathea ellenállt a fiú heves ostromának, mígnem rádöbent, hogy annak fejében sötét gondolatok támadnak apja ellen. A jószágos nimfa rémülten látta a készülő tragédiát. Hogy ezt megakadályozza, egy sötét éjszakán a torony magasságából a tengerbe vetette magát.

Hajnaltól, mikor a kelő nap vörvörös korongja felbukkan a tenger végtelenjéből, ma is piros a tenger Galathea-nál a nimfa vértől. Holdvilágos éjszakán, amikor a kiugró sziklafal árnyéka elterül a sötét vízben, Galathea árnyéka is ott lebeg a hullámokon, amikor a parthoz vörödve az ő búcsúdálát zengik.

Várna közelében a Devnia-források mellett egy jelentékeny római város maradványait tárták fel az ásások. Traján császárnak itt volt a főhadiszállása(?), amikor hadat viselt a dákok ellen. Mikor előrenyomult, hogy átkeljen a Dunán, viszahagyta itt a hűgát, a szép Marcianát. Magában élt a lány. Vénusz féltékeny volt a szépségére és távol tartotta tőle a férfiakat.

Egy napon azután megérkeztek a diadalmas római légiónok. Decebal, a dákok legyőzött királyát, bilincsbe verve hurcolták végig diadalmenetben a város fórumán. Marcianá végignézte a menetet, látta a daliás férfi szomorú szép arcát, és megesejt rajta a szíve. Tudta, hogy bőrtönbe zárják és a következő napon lefejezik.

Marcianá álmatlanul töltötte az éjszakát, felkelt, magára vetette bí-

A várnai székesegyház

A várnai kikötő bejárata

bor köpenyét és beosont Decebál börtönébe. Az örök nem merték elutasítani a császár hugát. Mikor szembenállt a fogollyal, megoldotta annak bilincseit és a fülébe súgta:

— Szabad vagy. Szeretlek. Szökjünk! —

Decebál, a legyőzött hős sértődöttségével visszautasította a lány megalázó ajánlatát. Ez viszont halálos sértés volt a szép és büszke római hölgy szemében. Tört rántott és Decebál szívébe döfte.

— Törőd áthasította a szívemet, de az megbocsát neked, mert szeretlek. — Ezek voltak Decebál utolsó szavai.

Marciána a Devnia-forrásoknak zokogta el tragikus szerelmét, ott, ahol annyit álmódott a boldogságról. Hazafelé bolyongva viperára lépett, és az megmarta. Nem engedte, hogy gyógyítsák, hogy megmentsék.

A legendának mindent elhiszünk. Decebál és Marciána szerelmi tragédiáját is. A történetíró szavaiban gyakran kételkedünk, a mesében soha. Úgy szép az, ahogyan elmondják évszázadok óta. És főleg azért szép, mert humánus.

A campingből erdei sétaút vezet a folyóhoz. Mintha a kőkorszakba tévedtünk volna, cölöpépítménynek nézzük a néhány nádfödeles kunyhót a folyóparton, a fák árnyékában. A Kamcsia folyó melletti halászfalu ez. Némileg nagyzolánsnak tűnik a „falu” kifejezés a négy-öt szerény kunyhó láttára. Lakói, a Kamcsia-halászok, orosz bevándorlók utódai. Őseik 250 évvel ezelőtt emigráltak Nagy Péter cár reformjai elől erre a partvidékre. Nem akarták lenyirratni a hosszú szakállt, inkább kivándoroltak. Ide jó helyre jöttek: akkoriban az egész Balkán-félsziget a Török Birodalomhoz tartozott. Itt nem kellett attól tartani, hogy a reformok utánuk jönnek. Az utódok ma is elég konzervatívok. Azt mondják, hogy nem dohányoznak, mert a füst az ördög adománya, viszont „isznak, mint a kőzokok”.

A falu alatt néhány száz méterrel van a folyó torkolata. Itt egyszerre leveti magáról a partok bilincseit és úgy szétterül a saját maga alkotta zátonyok között, hogy a szem nem képes megkülönböztetni, hol végződik a folyó és hol kezdődik a tenger.

Bokáig érő forró homokban kell gázolni legalább 100 métert, hogy elérjük az áhított tengerpartot. Ez a séta a tűző napon maga is gyógykúra. A vastartalmú homoknak gyógyereje van. Védekezni nem lehet ellene: cipőt, szandált le kell vetni, mert az első néhány lépés után megtelik a finom homokkal. Mielőtt elérjük a vizet, kigázolunk belőle és bársonyos, sima homokszőnyegre lépünk.

Ismételten halljuk mellettünk a strandon a Balatont emlegetni. Lengyelek, vagy csehslavák, nem értjük a beszédüket, de a „Balaton” szóra felfigyelünk. És boldogok vagyunk, hogy a Fekete Tenger mellett a „Magyar Tenger” is szóba jöhet.

Fent a parton, a várnai fennsíkon fehér terméskőből épült mauzózeum áll. A belépő első pillantása egy olajfestményre esik, amely páncélos fiatal hőst ábrázol a vállára omló aranyzóke hajjal. III. Vladiszláv, a mi I. Ulászló királyunk mauzóleumában vagyunk. Lengyel és magyar hadával érkezett 1444-ben ide a várnai csataterre, ahol megütközött Murád szultán túlerőben levő hadseregével. A király hősi halált halt, a bulgár nép még további 433 évig maradt a török iga alatt, de fölzsabadulása után halála jeléül méltó emlékművet állított „Varnensik” (Várnai) Vladiszlávnak. Közös szomorú emléke a bulgár, lengyel és magyar népek.

Várna a „fehér város”. De üde zöld a terjedelmes park, a magas part hosszában. És üde zöldek az erdők a finom hajlatú partok mentén. Zöldelelő hegyoldalak, azürkék tenger, napfényes felhőtlen ég; szerény palattája van a természetnek, egyszerű

Neszeber, Szent Tódor-templom

eszközökkel éri el a legpompásabb színhatást.

Eredeti emlékmű áll a Lazurparton: kőből faragott csónak, stilizált vitorlával. Erről a helyről vágott neki a tengeri útnak 1920-ban motorcsónakon Georgi Dimitroff, Vaszil Kolarov és Kriszto Kabacsiev, hogy résztvegyen Moszkvában, a Kommunista Internacionále második kongresszusán. A vihar elsodorta és a román haditengerészet elfogta őket. A Szovjetunió energikus tiltakozására a fasiszta román kormány kénytelen volt a bolgár delegációt Odesszában a szovjet hatóságoknak átengedni.

Amint itt állunk a kikötőben a rakpart mellett és nézzük a hajók sokaságát, mellettünk áll egy fiatal bolgár tengerész. „Mon vaisseau” — mutat büszkén a közvetlenül előttünk álló hajóra, az „ő hajójára”. Barátságosan invitál bennünket, tegyünk még egy szép tengeri utazást, elvisz bennünket Neszeberbe. Sajnos, erre már nincs időnk, talán pénzünk sem, pedig de jó lenne vele utazni, annyi szépet tud ígérni, amit az utazás nyújtana. És ő maga is nagyon örülne, ha magyarokat vihetne magával a hajóján. A múlt nyáron is voltak magyar utasai. Volt köztük egy fiatal lány. Olyan bájos, olyan kedves volt. És sokat mesélt a lányról, közben egymás után gördülnek végig a könnyek a férfias tengerészarcra.

Ez is mese volt, a tenger meséje. Egyik a sok közül, a legszebbekből.

Kedves bolgár tengerész! Minden szépeért, minden jóért, amivel utunkon találkozunk, utólag fizetni kell egy kis szomorúsággal. Mi is ejtünk majd egy-két könnyet, lehet hogy csak befelé, amikor búcsút veszünk a te szép hazádtól, a te szeretetreméltó honfitársaidtól, mert tudjuk, érezzük, hogy szeretnek bennünket, magyarokat. És eljövünk újra, és veled, a te szép hajóddal utazunk a csodás Neszeberbe.

Adieu, Capitaine! Au revoir!

Mezei Iván

Romantikus patak az erdőben. Bátorligetnél

Útban Bátorliget felé (A szerző felv.)

NYÍRSÉGTŐL GÖCSEJIG

Magyarország területének kisebb hányada az a terület, amelyet a turisták rendszeresen felkeresnek.

Ez a sajnálatos tény sarkallta a Budapesti Vörös Meteor S. K. Természetbarát Szakosztályát, amikor „Tájak és emberek” címen három évvel ezelőtt olyan túrasorozatot indított, amelynek minden egyes túrája más-más hazai táj megismertetését tűzte ki célul. Azóta e sorozatból kilenc az alföldi és a turistaforgalomból kieső dombvidéki tájra vezetett.

Nyírségtől Göcsejig sok olyan érdekességgel találkoztunk, amelyről addig még hallomásból sem igen volt tudomásunk. Ezekről az „ismeretlen” látványokról szeretnék beszámolni, hogy másoknak is ötletet adjak túráik tervezéséhez.

A Nyírséggel kezdém. Maga a táj dímbesdombos homokbuckáival, szőlőivel, almáigetivel annyira változatos, hogy visszahívogató emlékként lopja be magát az arra járó turista emlékezetébe. A bátorligeti természetvédelmi területre, növényritkaságai mellett hangulatos tájaira emlékszem vissza szívesen. A közelében levő közismert nyírbátori monumentális gótikus műemlék templomok mellett meglepett az újonnan rendezett múzeum.

Krúdy Gyula kedvenc pihenője, a sok szép műre ihlető Sóstó. Szerencsés gondolat volt közelében megépíteni Kelet-Magyarország egyik legszébb, legmodernebb tudószanatóriumát.

Akadtné látványlónak a Nagy- és Kiskunságon is. Előbbiből Berekfürdőt idézem. A gázkutatás közben feltört jódos meleg víz volt az alapja az itt létesített gyógyfürdőnek. A tavakkal övezett strand területén jól sikerült turistatábor szervezett szakosztályunk.

A Kiskunságon a kiskunhalasi csipkeház, a kiskőrösi Petőfi-múzeum, Baja közelében a vaskúti borkombinát megtekintése szerepelt programunkban. Szép kilátás tárult elénk a Duna és a Sudovica találkozásánál épült Türr István-kilátóból.

A dunántúli túráink közül hármát említenék meg.

A Villányi dombvidéken a Siklósi vár és a Harkányfürdő megtekintése mellett a főcél a nagyharsányi hegy, vagy más néven a Szársomlyó volt. A 442 méter magas mészkő-csúcs a dombvidék legmagasabb pontja.

Tiszta időben körkylátást nyújtó ormárol a Dráva, a Mecsek, és a Fruska Gora egyaránt látható. A dombvidékről,

Szársomlyótól a Tenkeshegyig vezető egynapos túrával áttekintést kapunk.

A Kemenesháton turista útjelzéssel is találkozunk. A jeli arborétumot érintette. E szép nyírfákkal és rododendronokkal ékes, védett területet kerestük fel, amely Kám közelében fekszik.

Nemrég állították helyre a zalai dombvidéken levő egervári kastélyt, benne múzeum van és turistaszállás. A megveszék hely közelében levő helyreállított műemlék épület a környék idegenforgalmi látványosságai. Zalai túráink során meglátogattuk a zalaegerszegi vizimalom köré telepített új skanzent. Ez Göcsej és a zalai táj népi építészeti emlékeit gyűjti össze.

Göcsej a turista számára különleges élmény. Aki teheti, töltsön több napot ezen a szinte izgalmasan érdekes tájon.

A „Tájak és emberek” túrasorozat eddigi gazdag felfedezéseiből futólag csak néhányat említettem. Az elkövetkező évek során a még nem járt vidékeket is felkeressük, mert azt tapasztaltuk, hogy az országnak sok olyan tája van, amit kevesen ismernek, s amelyek sok érdekes, színes túrát ígérnek.

Tokaji Tibor

Miskolc-Tapolcán a tavaszt tervezik

Nem panaszkodhat idei idegenforgalmára Miskolc-Tapolca. A legnagyobb szezonban sok tízezren keresik fel az üdülőhelyet, országhatáron túl is jól ismert barlangfürdőjét. A turisztikai forgalomról most elkészült felmérés szerint megnőtt a tapolcai kemping — Borsod megye legnagyobb sátoráborának — népszerűsége. Több mint tízezer vendége volt májustól októberig a korszerűen berendezett tábornak, amely különösen idén egyre keresettebb célpontja lett a baráti országokból érkező turistáknak.

Az idei nagy „turistavándorlás” ösztönözte az illetékeseket, hogy már most elkészítsék az üdülőtelep jövő évi fejlesztési tervét, s megkezdjék annak megvalósítását. A kempingben új utakat, sétányokat, valamint hideg-meleg vizes mosdót építenek, s megkötészik a komfortos faházak számát.

A jövő idény szállásgondjain egy új, több mint hatmillió forintos beruházással épülő turistaház segít majd, amely Miskolc-Tapolca központjában kap helyet. A háromemeletes, 144 férőhelyes, hideg-meleg vízzel ellátott turistaszállóban két és négyágyas szobák, társalgók épülnek.

Napirenden:

Harkányfürdő jövője

Pécshez közel, a Tenkes hegylanc aljában, 60 holdas parkban fekszik hazánk egyik legkorszerűbb fürdője, Harkányfürdő. Rövid évtized alatt jutott az első sorába és ezt természeti adottságának köszönheti. Már külföldön is közismert a 12—13%-os, erősen kénes, 70—80%-os forró termál gyógyvíze. Valóságos Mekka lett a reumás, ízületi fájdalmú és egyéb mozgásszervi betegeknek. A három nagy medence közül az egyiket még tavaly téliesítették, a meleg vízből fűtött, üvegcarnokba lépnek a fürdőzők, ahol kényelmes fekvőhelyek várják őket.

Az évről-évre rohamosan emelkedő látogatók száma tette szükségessé az új, nagy meleg medence építését, amelyet már az ősz folyamán megkezdtek. Ez is téliesítve lesz.

Harkányfürdő nagy népszerűsége miatt a Megyei Tanács tárgyalta a fürdő fejlesztéséről. Az Országos Központi Gyógyhelyi és Gyógyfürdőügyi Bizottság is foglalkozott a fürdő jövőjével.

TÁJÉKOZÓDÁSI VERSENYEK

A Bp. Pedagógus nők, a gottwaldowi férfiak a „November 7.” emlékverseny győztesei

A nagy jubileum is magával hozta, hogy ebben az évben különösen ünnepélyes keretek között került sor az idénzáró nagy — immár hagyományos — nemzetközi „November 7.” emlékversenyre, amelynek színhelye ezúttal a Vértes hegység, Szár község környéke volt.

A hagyományokat őrizte az a tény is, hogy ezúttal is rajthoz állt a csehszlovákiai Gottwaldow női és férfi együttese is, de az NDK-ból is akadt résztvevő: a „Szász-Svájc” fővárosának, Dreza városának legjobbjainak jólképzett versenyzői. Kár, hogy a kitudó külföldiek — a férfiak mezőnyében — nem találkozhattak a legjobb magyar versenyzőkkel. A rendező Bp. Spartacus ugyanis — ez is hagyomány, amely biztosítja a verseny tisztaságát — ezen a versenyen legjobb férfi versenyzőt csak rendezőként „indította.” Így azután Schönviszkyék nélkül rajtolt a férfimezőny, hozzásegítve az egyébként kitudó gottwaldowi legénységet a biztos csapatgyőzelemhez. A férfiak egyéni versenyében azonban már hazai győzelem született így is, az OSC tehetséges Horváthja révén.

Még szerencse, hogy a Bp. Pedagógus nők nem voltak érdekeltek a rendezésben, így a női mezőnyben valóban a legjobb magyar versenyzők álltak rajthoz a nemzetközi küzdelemben. Monzpart a viszonylag rövidebb távon is biztos egyéni győzelmet ért el és csapata is fölényesen szerezte meg a győzelmet a gottwaldowi lányokkal szemben.

A váltóversenyen az első napi kép ismétlődött: a férfiaknál a csehszlovák vendégek, a nőknél a Bp. Pedagógus szerezte meg a győzelmet. Változás csak annyiban történt, hogy a férfiaknál az első három helyen vendégcsapatok végeztek. A részletes eredmények:

Férfiak:

I. oszt. (13 km, 400 m szint, 10 e. p.) egyéni: 1. Horváth (OSC) 1:31:54, 2. Galik (Gottw.) 1:33:25, 3. Egervári (Ú. Dózsa) 1:34:26. Csapatban: 1. Gottwaldow 5:00:16, 2. OSC 5:28:03, 3. Dreza I. 5:42:40.

II. oszt. egyéni (9 km, 350 sz., 8 e. p.): 1. Vajda (Ybl Tehn.) 1:27:04, 2. Tókécs (V. Izzó), 3. Hunyadi (Bp. Postás). Csapatban: 1. V. Izzó 2:57:27, 2. BEAC, 3. Bp. Postás.

Ifjúságiak: 1. Tóth (OSC), 2. Vida (Ajka SE), 3. Arany (Ú. Spartacus). Csapatban: 1. OSC, 2. BEAC, 3. Ú. Spartacus.

Váltóverseny: 1. Gottwaldow I. 2:01:11, 2. Gottwaldow II. 2:01:12 (I), 3. Dreza I. 2:01:33.

Nők:

I. oszt. egyéni (7 km, 300 m szint, 7 e. p.): 1. Monzpart (Bp. Pedagógus) 1:03:55, 2. Cser (Bp. Pedagógus) 1:08:52, 3. Handslova (Trinyec) 1:09:36. Csapatban: 1. Bp. Pedagógus (Monzpart, Cser, Danovszky) 3:45:57, 2. Gottwaldow 4:03:12, 3. BEAC I. 4:27:49.

Váltóverseny: 1. Bp. Pedagógus (Danovszky, Cser, Monzpart) 2:17:32, 2. Nemzetközi vegyescsapat 2:28:57, 3. Gottwaldow 2:29:47.

Horváth Attila, az OSC fiatal, tehetséges versenyzője, aki a „November 7.” emlékversenyen — egyéni győzelmével — megmentette a magyar férfi tájékoztatói versenyzők „becsületét”. (Fotó: Makk)

A XV. „November 7.” tájékoztatói futóverseny ebben az évben is méltó volt a nagy évfordulóhoz. Szinte zökkenő nélkül bonyolódott a futamok. Sajnálatos, hogy a svédnek nem tudtak csapatot küldeni a tornára, bár a kitudó képességű csehszlovák és NDK versenyzők minden szempontból emelték a színvonalat.

Vedres József

Versenyről versenyre

A Pécsi Vasas Elektromos női és a Veszprémi Vegyész férfi csapatainak győzelmét hozta a Közép-Mecsekben, Fehérvár környékén lebonyolításra került Dunántúli Csapatbajnokság. A kétnapos verseny során a 10 férfi és a 6 női csapat tagjai számára komoly fizikai és tájékoztatói erőpróbat jelentett a táv. A férfiaknál némi meglepetést keltett, hogy az Ajkai SE-1 sikerült a veszprémieknek megelőznie. A harmadik helyen a Szombathelyi Építők negytagú legénysége végzett. A női mezőny további sorrendje: 2. Zalaegerszegi TE, 3. Oroslányi Bányász. Az 1968. évi országos csapatbajnokságon tehát a Veszprémi Vegyész férfiak és a Pécsi Vasas Elektromos nők képviselik Dunántúli színelit.

Schönviszky (Bp. Spartacus) győzelmét hozta a Bakony hegységben, Vinye-Sándor major-Fenyőfő térségében megrendezett éjszakai országos férfi egyéni bajnokság. A szövetségi válogatottja jó idővel, 2:18:28-cal ért célba, de komoly ellenfele volt az ajkai Arató is, amit az utóbbi ideje is mutat: 2:21:40. A további befutási sorrend: 3. Bozán (Bp. MÁV SC), 4. Nyitrai (Bp. MÁV SC), 5. Hegedűs (BEAC). Az ifjúsági eredménye az éjszakai országos bajnokságon: 1. Darvas (MAFC), 2. Tóth (OSC), 3. Kiss (Ajkai SE), 4. Orsi (Egri Spartacus), 5. Papp (Püspökladány).

Budapest I. osztályú felnőtt női és férfi csapatbajnokságát két fordulóban rendezték meg, Ságvár térségében és a Bükki hegységben. A férfi csapatbajnoki címet a Bp. Helylipar együttese nyerte, 2. Vasas Izzó, 3. Csepel. A női csapatbajnokság idején győztes az OSC lett. Érdekes, hogy a Bp. Helylipar SC a női mezőnyben is igen jól szerepelt, a második helyet szerezte meg az OSC mögött, a Kintizi Konzerv előtti. Figyelemre méltó szakosztályi munka folyik a Bp. Helylipari SC-nél.

NEM KIS MEGLEPETÉST

keltett a természetbarát mozgalomban, hogy a Bp. Postás versenyzők milyen nagyszerű eredményeket értek el a tájékoztatói futóversenysport idején küzdelmeiben. Pedig nem úgy indult, hogy ez az év a fejlődés esztendeje lesz. Főként a női tájékoztatóiaknál nem...

— Legjobb tájékoztatói versenyzőink közül — emlékezik vissza Zoltán Imre szakosztályvezető — ketten is: Schellné és Mészárosné, családi örömök miatt kénytelenek voltak szegre akasztani a bakancsot. A lelkiismeretes felkészítés, amelyben társadalmi edzőknek, Nagy Ernőnek orozslánrésze volt, mégis meghozta a gyümölcsöt. A fiatalok kitűnően helytálltak és igen sok, szép eredménnyel bizonyították, hogy a Postásban jó nevelőmunka folyik.

A szakosztályvezető szavai nem túlozzák el az eredményeket. Az egyéni versenyeken szerzett Postás

győzelmek és helyezések, különösen pedig az országos csapatbajnokságon szerzett második helyezést — amelyet a Gulyás Veronika, Hunyadi Irén, Tóth Eszter, Végh Margit összeállítású csapat harcolt ki — a sportág első vonalába emelte a szakosztályt.

A férfi tájékoztatói ver-

senyzőinknek balszerencséjük volt idén — véli Zoltán Imre — bár néhány jó eredményt így is elértek. A bajnokságban azonban, sajnos, a 4. helyről kerültek lejjebb, mert a csapat egyik tagja elvesztette az ellenőrző karterját és emiatt sok büntetőpontot kaptak.

Négy férfi-, egy női csapat búcsúja az élmezőnytől

A Zala megyei Csátár térségében és Kustánszeg környékén került lebonyolításra az 1968. évi felnőtt női és férfi, valamint Ifjúsági Országos Csapatbajnokság. A kétnapos küzdelmek során eldőlt a kiesés kérdése is. Ezek szerint a férfiak mezőnyéből a BMSC, az Ú. Dózsa, a Bp. Vörös Meteor és a Mechanikai Labor SC, míg a női mezőnyből a Debreceni Biogal mondotti búcsút a legjobbak osztályának. Az országos csapatbajnoki cím — amint az várható volt — a Bp. Pedagógus nőknél, illetve a Bp. Spartacus férfiaknál maradt. Az eredmények:

Magyarország 1967. évi női csapatbajnoka a Bp. Pedagógus (Balázs, Cser, Danovszky, Monzpart) együttese, 2. Bp. Postás (Gulyás, Hunyadi, Tóth, Végh), 3. BEAC. Az ifjúsági csapatbajnok a BEAC, 2. MAFC, 3. OSC.

Magyarország 1967. évi férfi csapatbajnoka a Bp. Spartacus (Balogh, Orsi, Schönviszky, Skerlets) legénysége, 2. OSC, 3. BEAC. Az ifjúsági csapatbajnok az OSC, 2. Szombathelyi Építők, 3. BEAC.

TÚRA motorosok

Magyar motorosok a Lenin emléktúrán

Motorosok népes csoportja gyülekezett egy őszi napon a Nyugati pályaudvar mellett. A Zakopane melletti Poroninban rendezett Lenin emléktúrára szolt a Lengyel Természetbarát Szövetség meghívója, s az MTSZ Országos Motoros Bizottsága szervezésében indult el a karaván.

Vácon a Pest megyei Motoros Bizottság tagjai csatlakoztak a csoporthoz, akiket a Pannónia szerviz szerelői is elkísértek.

Javorina hágónál érték el a lengyel határt, s este már Zakopane utcáin kanyarogtak motorosaink. A poronini turistaházban szálláshelyükön — igen kedves fogadtatásban részesítették vendéglátóik a magyar küldöttséget.

Másnap városnézésen vettek részt, hegyvasúttal kirándultak a Guba-

lowkára, s megnézték az éppen akkor véget ért hatnapos motoros túraversenyt győzteseinek célbaérését. Gazdag volt a következő nap programja is, amikor Krakkóba rándult ki a társaság. A nagy multú város látnivalóival, majd a wielickai sóbányával ismerkedtek a motorosok.

A czorstyni és a piedzicai várhoz látogattak el másnap. Poroninban megnézték a Lenin Múzeumot, valamint poronini tartózkodását

méltó módon megőrkítő Lenin szobrot.

Ezernyi motor zaja ébresztette a környék lakóit a következő nap reggelén. A szocialista országokból összesereglett motorosok végeláthatatlan sorban vonultak az ünnepség színhelyére, a Lenin-szoborhoz. A karavánt a lengyel Lenin Kohászati Művek öntőruhás motorosai vezették s ők vitték a fáklyát is. Egymás után helyezték el az emlékművön koszorúikat a küldöttségek, majd a Lengyel Turista Szövetség vezetői méltatták beszédjükben az ünnep jelentőségét. Ezután valamennyien a zakopanei sí-stadionba vonultak, ahol folytatódott a színes, látványos ünnepség.

A poronini motorostalálkozó

Poronin. Lenin szobra a Lenin Múzeum előtt

A ROBOGÓSOK ESEMÉNYNAPTÁRÁBÓL...

A Budai Pedagógus SK vezetőinek támogatásával sikerült megszilárdítani a robogó tulajdonosok budai bázisát.

Célul tűztük ki, hogy felvesszük a kapcsolatot külföldi klubokkal is. A plaggoi Vespa gyár már küldött is prospektusokat, Vespa könyveket, katalógusokkal. Hasonló támogatást ígért és adott a Jawa, valamint a Simson művek is.

A hazai robogók tulajdonosain is segítünk, miután a Tündékhöz nemcsak kilométerórát, hanem egyéb alkatrészeket is kaptunk díjtalanul. Külön örömmünkre szolgált, hogy Nagy István elvtárs, a Csepeli Motorkerékpár Nagykereskedelmi Vállalat igazgatója is támogatásáról biztosította a Tündéseket.

A sportkör egy, céljainak megfelelő 16 négyzetméter alapterületű garázst vásárolt, és állított össze. Ebben az évben a klubtagok motorjai a rendszeres karbantartás következménye alapján műszaki meghibásodást nem szenvedtek. A sugói túrán is elismerően nyilatkozott a szerelő a robogók műszaki állapotáról, miután egyik sem szorult segítségre.

Elkészült az 1968. évi naptár is.

A Robogó klub tagjai részt vesznek az Országos Motoros Bizottság rendezvényein Nőgrádvercén és a kiliántelepi találkozón.

Az OMB által tervezett túrákon kívüli: Csehszlovákiába, Lengyelországba, a Német Demokratikus Köztársaságba, valamint a Svédországba tervezett túrák mellett részt veszünk a szófiai VIT-en, elmegyünk Jugoszláviába, valamint a Vespa márkaklub tagjaival Olaszországba is.

A tervezett túrák mellett hivatott egy alkalommal másoros klubest is szerepel a programban, pl. Csanádi Károly, a torinói Unversládé aranyermese számol be külföldi útjairól szóban és mozgófilmen.

Terveink között szerepel egy motoros tájékoztató verseny lebonyolítása, ügyességi verseny, motoros ki mit tud, valamint szervezési verseny kiírása, illetve egy — a két túrához hasonlóan — történelmi túra útvonalának megtervezése és bejárása.

Csákváry András

„MEGEMLEKEZÉSÜL AZOKRÓL, AKIKNEK KÖSZÖNHETJÜK, HOGY A VÖRÖSKŐ-SZIKLA KÖRNYÉKEN SZABADON JÁRHATUNK”

A budapesti XIV. Miskolci utcai általános iskola úttörőcsapata ünnepélyes csapatgyűlést tartott, mely után a kiválasztott raj elindult, hogy eleget tegyen megbízatásának, és megkoszorúzza a Vöröskő-sziklai emlékművet. Levelelünk így számolnak be az emléktúráról. „Amikor célhoz értünk, rövid pihenőt tartottunk, amelyet arra használtunk fel, hogy elbeszélgessünk a második világháborúnak arról a szakaszáról, amelyről ez a hely és a környező esücsok sokat tudnának mesélni. Zamerev tábornokról, aki innen irányította a szovjet hadsereg küzdelmét Budapest felszabadulásáért, s aki személyesen is jelen volt ennek az emlékműnek a felavatásán 1948-ban.

Elindultunk az emlékműhöz, amelynél úttörők álltak őrszereget, mialatt egy kislány elhelyezte az emlékezés virágait az emlékmű talapzatán. Utána a kisdobosok képviselői is odajártak a magukkal hozott eszakkokkal.

A koszorúzás után visszatértünk a többiekhez, és emléményeinket elmeséltük nekik is. Így kapcsolódott össze felejthetetlenül jelenkori történelmünk kiemelkedő eseményének idézése egy őszi túra emlékével.”

SÍTÚRÁK LENGYELORSZÁGBA

Az 1967-68-as sídényben — devizamentes cseretúra keretében — ismét szervez sítúrát Lengyelországba a Nemzetközi-túra Bizottság.

A Beszkidékben fekvő Szczyrk-be vezető túránkon a szállást turistaházban biztosítjuk. Innen sífelvonóval lehet felérni az 1250 méter magas Skrzyczne-re, ahonnan a legkülönbözőbb nehézségi fokú lesiklópályákon juthatunk vissza a felvonó alsó állomásához.

Részvételi díj: 1250.— Ft. Ez az összeg magába foglalja a gyorsvonati utazást, napi háromszori étkezést, szállást, és 360.— zloty költőpénzt.

472 számú túra: 1968. II. 10-én reggel indul Budapestről és 1968. II. 18-án este érkezik vissza.

Két túrát vezetünk Zakopane-

ba. Szállás az 1500 méter magasan fekvő Hala Gasieniczowa (Murovaniec) turistaházban, a 2000 méter magas Kaprovi közepén.

473 számú túra: 1968. II. 24-én reggel indul Budapestről és 1968. III. 3-án este érkezik vissza.

Részvételi díj: 1200.— Ft, 474 számú túra: 1968. IV. 4-én indul Budapestről és 1968. IV. 15-én este érkezik vissza.

Részvételi díj: 1500.— Ft. A részvételi díjak magukba foglalják a napi háromszori étkezést, szállást, valamint 360.—, illetve 495.— zloty költőpénzt.

Utazás: gyorsvonattal Popradig, onnan autóbusszal Zakopaneig. Visszatkozás hasonló megoldással.

A sítúrán résztvevőknek

egyéni kiváltott Csehszlovákia—Lengyelországba érvényes betétlappal kell rendelkezniük!

A jelentkezéshez szükséges adatszolgáltató lapot és az 500.— Ft előleg befizetésére szolgáló csekket a következő címen lehet igényelni: Magyar Természetbarát Szövetség Nemzetközi-túra Bizottsága (Budapest, V., Rosenberg házaspár utca 1.)

Az adatszolgáltató lapot pontosan kitéve, (a kívánt túra számának megjelölésével) a befizetett előleget igazoló szelvényrészsel együtt kell a Szövetség címére beküldeni. A sítúrára legkésőbb 1967. december 20-ig jelentkezhetünk.

(A korábban meghirdetett kaukázusi sítúrát az itkői turistaház renoválása miatt ebben az évben nem tudjuk megrendezni.)

Nemzetközi-túra Bizottság

Kettős jubileum

A kőbányai turisták körében népszerű Barabás Dezső, most kettős jubileumot ünnepel. Húsz éve tagja a Magyar Természetbarát Szövetségnek, és 15 éve vezeti a Kőbányai Könnyűfémipari Művek természetbarát szakosztályát.

Szakosztálya megalakulásakor tizen voltak — ma közel kétszáz tagja van. Első túsorján ketten vettek részt — most a túljelentkezés okoz gondot. Az elmúlt tizenöt év alatt 330 túrát vezetett.

Turista tevékenysége nem ér véget az üzemi szakosztályi teendőkhöz. A X. kerületi Természetbarát Szövetségben is dolgozik, a kerületi túrabizottság vezetője. Nevéhez fűződnek az évente hat fordulóban megrendezett nagy sikerű hazai és külföldi Béke-kupa túrák. Csak néhány adat: 1965-ben Selmezbányán az első Béke-kupa túrán 80 kőbányai turista vett részt. A másodikon a kistftrai Vratna völgyben már 160-an kempingeztek.

Túráin a sportszerűség és a fegyelem, alapkövetelmény. Felkészülése mindig alapos; a látványokról érdekes kiselőadásokat tart. Gondja van a túrázás sok szép epizódjának megörökítésére is. Tíz órát betöltő mozgófilmje, másfél ezer dia-felvétele, és számtalan fényképe őrzi az úti élményeket.

Barabás Dezső a dolgozó szíveivel szeretett meg a turisztikát. Munkásságáért a Magyar Természetbarát Szövetség „Felsőfokú Túra-vezető” címmel és a velejáró aranyjelvénnel tüntette ki.

Mózes Margit

Tisztelt Szerkesztőség!

Sokunknak nevében örömmel közlöm, hogy a Tatabánya feletti Turul emlékműnél felépült és megnyílt a „Szelim csárda”, ez is hozzájárul, hogy minél többen felkeressék a Gerecse kedves kiránduló helyét.

Lajos László
Tatabánya, Megyei
Könyvtár

Ötéves a szabolcsi Természetbarát Szakszövetség

Öt éve, 1962 szeptemberében alakult meg hivatalosan a Szabolcs-Szatmár megyei természetbarát szakszövetség. Tizenhárom egyesület munkájában 700 szervezett természetjáró vett részt. Szabolcs nem dicsőíthető hegyekkel, népszerű, ismert idegenforgalmi helyekkel. Abban az időben a természetbarátok köre csaknem Nyíregyházára koncentrált.

Az eltelt öt év alapos változást hozott a megye „természetbarát térképén”. 31 szakosztályban több mint 1600-an hódolnak most Szabolcsban a természetjárásnak. Különösen jó eredményt hozott az ifjúsággal töltött gondos foglalkozás: 850 ifjúsági tagja van a megyei szövetségnek. Új köz-

pontok alakultak ki a megyében — ilyen például a kisvárdai járás körzete.

Több új kezdeményezést valósítottak meg a természetbarátok. 1966. május 1-én rendezték meg először a nyíregyházi városismertető versenyt, amelyet nagy sikerrel ismételték meg 1967-ben. Most bővítik a kört: az újonnan alakult idegenforgalmi hivatallal együttműködve még alaposabb, még jobb városismertető versenyeket terveznek minden év tavaszán.

Egyre nagyobb az érdeklődés a vizeitúrázás iránt. A lehetőségek megvannak: a Szamos, a Kraszna, a Tisza nagy része kínálja a jobbnál-jobb vízitelepkeket.

A szárazföldi túrázás eredményeként korábban szinte ismeretlen erdőket „fedeztek fel”, a tájékozódási versenyzők legnagyobb öröme.

Mindezek mellett gondot fordítanak a népszerűsítésre is. Mintegy 3000 dia-felvételen örökítették meg a megye legszebb tájait, gyakran tartanak illusztrált élménybeszámolókat, ismertetőket.

Jelenleg a szövetség egyik legfőbb gondja, hogy még nem alakultak ki hagyományok, nincsenek még szabolcsi „nyugdíjas turisták”. A szerteágazó feladatok még több társadalmi aktív munkáját igényelnék.

Marik Sándor

Előző számunkban írtunk a szovjet—svájci cseretúrákról.

Szántó Gyula, elnökségi tagunk, aki szintén részt vett a cseretúrán, kedves üdvözlő lapot kapott svájci barátaitól:

„A szép Zermattból küldjük kedves üdvözlőnköt. Hedy Rüegg és Anni Haupt.” S a lap túloldalán a hatalmas Matterhorn, gyönyörű környezetével.

A világ leghosszabb és legmélyebb barlangjai

A barlangkutatók szerte a világon évről évre újabb és újabb barlangokat tárnak fel, a régóta ismert barlangok hosszát és mélységét pedig újabb feltárásokkal tetézik.

Hágcsó vezet a barlang mélyébe (Fotó: Kósa Attila)

Így a világ leghosszabb és legmélyebb barlangjainak sorrendje sem állandó, hanem az újabb feltárási eredmények nyomán állandóan változik.

Az idén őszig ismertté vált legújabb eredmények figyelembevételével ma a világ leghosszabb barlangja a svájci Hölloch 93 336 m, tehát több mint 93 km hosszú! Ez a szám természetesen a rendkívül bonyolult, labirintusos barlang valamennyi fő- és mellékjáratának hosszát magában foglalja.

Második helyen az amerikai Flint Ridge barlangrendszer áll, 79 300 m hosszával.

A mi aggteleki Baradla barlangunk 22 km hosszú és ezzel a 9. helyen áll a világlistán.

A magyar turisták által is jól ismert alacsonytátrai Deményfalvi-barlang 19 140 m-rel 12., a jugoszláviai Postojnai-barlang pedig 16 424 m-ével 17. a világ leghosszabb barlangjainak sorában.

Ez év nyarán tört fel az élvonalba a kolozsvári barlangkutatók által a Sebes-Körös partján nemrég felfedezett sonkolyosi Szelek barlangja, amelynek hossza az ideiglenes feltárásokkal 13 751 m és ezzel a világlista 22. helyére került, egyszersmind Románia leghosszabb barlangja lett.

A világ legmélyebb barlangja ez idő szerint a francia–spanyol határon levő Gouffre de la Pierre Saint-Martin 1152 m-es mélységével, nyomában második az 1122 m-es francia Gouffre Berger.

A magyar kutatók által is többször bejárt lengyel Sniezna-barlang 640 m-ével a 10. helyen áll.

Magyarországnak nincsenek magas hegyei, így nagy mélységű barlangjai sem lehetnek. Legmélyebb barlangunk a kb. 240 m-es István-lápai-barlang (a Bükkben Lillafüred felett), eddig nem szerepel a nyilvánartásban, mert pontos felmérése még nem készült el, de a helye a 150–160. sorszámok körül lesz.

Dr. Dénes György

UTAZÁS-KIRÁNDULÁS

GYULA

Őszi szemlén jártunk Gyulán: kíváncsiságból, vajon a gazdag nyári programok után, ilyenkor őszi időben „lát-e” vendéget ez a vendégházra nemcsak áhító, hanem mindjobban felkészülő város. Idegenforgalmi Hivatalában a hivatalos tájékoztatáson túl olyan egészséges lokálpatriotizmusra figyelhetünk fel, amely egyébként is jellemző e város lakóira. Nagyon érzéketlennek kell lennie annak, aki maga is fel nem lekesedik a gyulaiak vendéghívó érveire.

Tíz- és tizezrek keresik fel nyaranta a ma már romantikus kuriózzummá szelídült páratlan épségű várat és a szép környezetben épült várfürdőt. Érdekes — és nyáron nemegyszer volt rá példa — még a zsúfolt Balatonról is érkeztek ide vendégek.

A város központjában található Várfürdő 70°-os gyógyhatású termálvize 2000 méter mélységből tör fel. Mozgásszervi, reumatikus, ízületi és női megbetegedések gyógyítására, gond.

ivókúráként pedig a fogak szuvasodásának meggátolására alkalmas ez a víz. A Várfürdő modern, kellemes környezetet nyújtó épülete, a szabadtéri és fedett medence a gyógyuláson kívül pihenést, sportolást is biztosít.

A város, két szállodáján kívül turistaházzal

Gyula régi vágya, a kemping létesítése azonban idén sem teljesülhetett. Pedig a szép ősparkban már a helyét is kijelölték a sátraknak, faházaknak. Az állami szervek támogatása mellett a városért már oly sokat tett lakosság is bizonyára segít majd abban, hogy jövőre Gyula bekapcsolódhasson az

A gyulai vár

országos kemping-láncba.

—ai

Hősök nyomában

Hat vasárnap hat nagyszerű kirándulásra, a Budai-, a Pilis és a Börzsöny hegység kirándulóhelyeire látogattak el azok a fiatalok, akik részt vettek a KISZ Pest megyei Bizottságának és a megyei Természetbarát Szakszövetségnek hatfordulós túraversenyeiben. Hősök nyomában jártak, olyan helyeken melyek neve elválaszthatatlanul összeforrt az illegális munkásmozgalom és hazánk felszabadulásának emlékeivel.

A túrasorozaton több ezren vettek részt. Sorrendben a Pilisnyergi emlékmű a Nagyszénási turistaház, majd a Ságvári Endre menedékház következett. A verseny második szakaszán a Kevélynyereg, a Vöröskőszikla és az országjáró diákok királyréti megyei találkozója zárta a sort.

A nagy sikerű eseménysorozat a monori gimnazisták természetjáróinak győzelmét hozta s őket követték a pomázi és a szentendrei gimnázium szakosztályai.

Az ismerd meg megyédet mozgalom keretein belül a hegyvidékiek megismerkedhetnek szűkebb hazájuk egyéb nevezetességeivel is. Cso-

portos kirándulást indítanak majd a zsámbéki árpádházi romtemplom, a gödöllői Grassalkovich kastély és az egyetem, valamint a Cegléd menti Putri erdő megtekintésére. Gyakran keresnek fel városokat is, de a fő cél: minél többet a szabad levegőn.

Tamás Ferenc

ÚJ LÁTNIVALÓVAL GAZDAGODOTT ZEBEGÉNY

Ita volt festőművész, aki a természetjáróknak alkotott, a mi érzésvilágunkat formálta kompozíciókba: Szönyl István volt az, aki — Zebegényben lakva — a környező táj lelkét lopta vásznaira színes gazdagsággal.

Nagy öröme a kultúra iránt érdeklődő természetjáróknak, hogy e nyár végén Zebegényben, a Bartók Béla utca 7. alatti egykori lakóházban megnyílt a Szönyl István emlékmúzeum. Az egykori művészlakásban minden úgy maradt, ahogyan a nagy mester keze elhelyezte és hagyta.

Aki a fatákon függő több, mint negyven művészi alkotást alaposan szemügyre veszi, másként nézi, másképpen látja, jobban érti a bürszönyi Duna-part táját, a Duna-kanyar báját, látképét.

Nem mindennapi évfordulóra készülnek a sísport rajongói, közöttük a magyar természetbarátok.

Az északsvéd lápok világából került elő az a 4000 esztendő s léc, amelyet Stockholmban őriznek. A svédek, norvégek, finnek egyaránt magukénak vallják a sízés feltalálását.

Figyelmet érdemel Chernel István, XIX. századbeli világhírű ornitológusunk idézete, amelyet a norvég történelem könyvében talált és átvett.

„A lappok sima feléceket kötnek talpuk alá s madárnál is sebesebben siklanak a havon és a hegyeken át.”

Chernel István említésével el is érkezünk azokhoz, akik Magyarországon is meghonosították ezt a sportágat. Nálunk évtizedekre nyúlik vissza a vita a síelés meghonosítását illetően. Ennek oka, hogy 1892-ben, csaknem azonos időpontban több helyen tűntek fel hazánkban, Budapesten, Kőszegen, sőt állítólag Pozsonyban és Erdélyben is különös „hócipőkkel” a havon ide-oda iramodó vagy síkló emberek. A szokatlan látvány mindenhol nagy érdeklődést keltett és jó néhányan, elsősorban Budapesten követtek is a kezdeményező Bély Mihály, Demény Károly dr., az egykori BBTE tornászainak példáját. Vegyük azonban sorjába az eseményeket.

1892. decembere hideg, havas napokkal köszöntött az országra. Kitűnő alkalom volt ez arra, hogy Norvégiából beszerzett, új sportszerszámokat, a síléceket, kecskeszörharisnyákat, fókabőröcöket a lelkes testnevelőtanár Bély Mihály és társasága Demény Károly dr. a gyakorlatban is kipróbálja. A Vérmezőre mentek, ahol a kíváncsiskodók gyűrűjében megtették az első csúszó lépéseket. „A puha, mély hóban a járás nem nyújtott sportélvezetet” — amint erre Bély Mihály 25 év távlatából visszaemlékezett. De olvassuk csak tovább az 1917-ben íródott cikket:

„A nézők megunták az állapotot, (mármint a járás szemlélését), mi pedig a Városmajoron át a Kis-svábhegyre mentünk, tudva, hogy a fogaskerekű mentén síelésre alkalmas dombos terepet találunk.”

A mély havon hol zögös irányban haladva,

hol terpeszjárással csakhamar a hegytetőn voltak.

Amde hogyan le?

„Demény Károly elsőnek indult. A turistabotot két kézzel baloldalt a hóban könnyedén tartva, csoszogó lépésekkel óvatosan ment előre s egyszerre csak siklásnak eredt. A síklás pillanatában nem várt sebességgel száguldott a völgy felé, hóporfelhőt hagyva maga után, s néhány másodperc múlva a hegy lábánál volt.

Most rajtam a sor. Szerencse le! — gondoltam magamban. Elindultam, egy kettőre lent voltam a hegy lábánál, szinte délcegen a léceken állva.”

Hol volt ez a sporttörténetileg fontos színhely?

A helyszínre vonatkozó pontos meghatározás Demény Károly szerint: „A Kissvábhegyi út és Hyeronimi út szeptentijében, közvetlenül a kőfejtő alatt. Le akartam fényképezni e cikk számára első sípróbálkozásunk kedves színhelyét, de képe részint beépítve, részint utakkal való keresztezés folytán teljesen megváltozott.”

Dr. Szentiványi Lászlónak és e sorok írójának sikerült felkutatni az első magyar síelés színhelyét. Jó időbe tellett, amíg a különböző folyóiratokból, leírásokból kiderítették a helyszínt, majd a volt kőfejtőből elindulva felfedezték az egykori lejtő ma már beépített maradványát. Azon színi már nem lehet. De mintegy 100 m-re a fogaskerekű és a Pethényi utca között elterülő réten pompás lehetőség nyílik egy amolyan emlékverseny megrendezésére, amelyre XVIII. kerület természetjáró síturázói vállalkoztak. Csak „susszban” azaz egykorú kifejezés szerint „hajrá”-ban lehet siklani majd a

kb. 150 m hosszú és 100 m széles réten december 3-án.

Az új sportágat a turisták honosították meg hazánkban, hiszen ennél jobb lehetőséget nem is találhattak volna a természet kedvelői a téli tájak felkeresésére. Hadd idézzem a magyar turistaság egyik alapítóját, aki 1893. januárjában így írt a „Turisták Lapja”-ban vezércikkét:

„Ha ez alkalommal egy új sportnemet mutatunk be lapunk t. olvasóinak, ezt azért tesszük, mivel e sportnemet a turistaság hathatós támogatójává válhatik télen, a midőn a turistaság gyakorlása meg van nehezítve. Ez új sport az úgy nevezett szkisport (németül Schneeschuhlaufen) melyet magyarul elég találóan lábszánkázásnak neveztek el.

A lábszánkázó kezében hosszú botot szokott tartani, amelyet olyankor, amikor a gyorsaság túlságosan nagy, fékező gyanánt is használ. A lábszánkázásnál egyenletes folytonos síklás által jutunk előre, az egész lábat soha nem szabad felemelni; sík területen a sarkat kevésbé emeljük, míg lejtőn a láb minden emelés nélkül siklik, a test kissé előrehajol s követi a láb mozgását, mely mindig egyenközűen, tehát nem kifelé hajol, mint a korcsolyázásnál halad; a sí hátahagyott nyomain mindig egyenközűen s legnagyobb élvezet a sífutásnál a hegyről lefelé való síklás, ami mindig villámgyorsasággal jár.

Ekkor már Bélyékhez csatlakozott Téry Ödön dr. és Follért Károly is, akik a magyar turistaságnak ugyancsak úttörői voltak.

Nem is lehet csodálkozni azon, hogy rövid idő alatt népszerűsége tett szert a lábszánkázás, amelynek

eredetére nézve a síelés másik magyar meghonosítójára Chernel Istvánra utalok. Ő ugyanis Norvégiában ismerkedett meg a Nansen által vezetett grönlandi expedíció egyik tagjával, aki megismertette őt a sível. Az új téli sport meghódította a tudományok emberét is, aki így vall első kísérleteiről:

„Szereztem magamnak 1 pár szkít Tromsöből. Hazánkban csak az utóbbi hetek nagy havazásai után kezdődött egy kis mozgalom. Pozsonyban, Szombathelyen, talán másutt is, többen megpróbálkoztak a szkíval. Láttak a környékbeli magyar községek, a mint a furcsa talpakon ide-oda iramodtam a sík havon, s megteremt a lábszánkó elnevezés, melynél jobbat a szkíre nyelvünkön mondani alig lehetne.”

Chernel legnagyobb érdeme, hogy a széles néprétegekkel akarta megismertetni és megkedveltetni az új sportot.

Budapesten még az egykori műkorcsolyázók is próbálkoztak síeléssel, szokatlan terepen, az Andrásy úton (ma Népköztársaság útja), ahol Földváry Tibor és Erlich János a decemberi hóviharak ideje alatt futott végig „svéd hócipőkorsolyákkal”.

A sízés meghonosításának időpontját egyedül a Bély—Demény-féle kezdeményezés esetében sikerült megállapítani, ezért ma is ezt a kezdeményezést kell elfogadnunk, mint a sísport első hazai lépését.

Hetvenöt esztendő távlatából elmondhatjuk, hogy a síturázás és a versenysport egyaránt hatalmas fejlődésen ment át. Világraszóló sikereket nem arattunk ugyan ebben a sportágban, de versenyzőinket mindenkor a sportszerűen küzdő, lelkes versenyzők között ismerték. Az utóbbi években nagy fejlődésről számolhatnak be síturázóink. Rendszeresekké váltak a külföldi magashegyi síturák, hagyományossá vált a Radnóti Miklós Síturaverseny, újabban a természetjárók részére is rendezünk lesiklóversenyeket is. A Kilián-síállomások szolgálják a tömegesítést, a sportág népszerűsítését.

Szorosan együttműködünk a Magyar Sí Szövetséggel és bízunk abban, hogy az elkövetkező évek a magyar sísport fellendülésének éveivel lesznek.

Szebényi Géza

A budapesti 290. Gábor Aron úttörőcsapat természetbarát szakosztálya október 15-én „Mátyás király nyomában” című túrát szervezett. Az úttörők vietnami fiatalokat is meghívtak, és a túra, a vietnami szolidaritás jegyében zajlott le.

Veszprém város új, idegenforgalmi látványossága a napokban megnyílt Vadásztanya kisvendéglő. A József Attila utca 22. szám alatt a Veszprémből Balatonfűredre vezető piros jelzés mentén található. Az érdekes vendéglő rögtön felkelti a turisták figyelmét, mert különleges a berendezése. Minden szoba fala dezakborítású, rajtuk vadásztrófeák. Kitömött állatok, madarak láthatók. Az étlap is eltér a megszokottól. A vadszertés-pörköltöt a nyúlgerincig, a tüzdetlő őzgerincig, a borsos szarvastokányig csupa különleges vadásztétel kapható.

Nagyvázsny legszebb műemléki épülete a klasszicista stílusú volt Zichy-kastély. A felszabadulás óta elhagyottan állt, a lakók, akik ott laktak, nem törődtek az épület állapotával. A Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal vette át nemrégiben az egész kastélyt, a lakókat megfelelő helyekre kitelepítette, és kérésére az Országos Műemléki Felügyelőség megkezdte az épület helyreállítását. Az egész kastélyból turisztaszálló lesz, 72 ágyval. Központi fűtés, hideg-meleg víz minden szobában lesz. Megnyitása 1968. nyarára várható.

A Tihany—Szántód közötti komphajók 205 000 gépjárművet szállítottak az idén, szemben a tavalyi 120 000-rel. A hatalmas megnövekedett forgalmat már csak harmadik komphajó beállításával lehet lebonyolítani. Ezért a MAHART új, harmadik komphajót rendelt a Balatonfűredi Hajógyárban, amelynek tervét már elkészítették, és megkezdődött az építése is. 1968. június első napjaiban már megkezdte a szállítást az új komphajó.

Az északi Balaton-part területén az egyik legérdekesebb camping, a vonyarcvashegyi a Szentmihály-hegy aljában. A Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal kétféle Ft-ot kapott a Megyei Tanács Végrehajtó Bizottságától faházak beszerzésére. Az ERDERT által tervezett egyszobás házakból 60 db-ot állít fel a Hivatal a vonyarcvashegyi campingben. Eredeti horgásztelepet kíván kialakítani, és miután a balatoni szakértők szerint ezen a területen a legjobb fogás esik, remélhető, hogy számos horgász keresi majd fel az új telepet 1968-ban.

A Csupokban keresztül haladó turisták új műemlékre figyelnek fel. Csupok község közepén érdekes kis templomromot találnak. A középkorban Kővesd nevű falu állt ott, és annak volt a temploma. Az Országos Műemléki Felügyelőség megvédte és helyreállította az egész romot.

A Szalajka-völgy bejáratánál vasútállomás épült. Az Eger—Putnok vonalon közlekedő vonatok megállnak itt, s a természetjárók így legalább egy óráig gyalogutat takarítanak meg.

A nagyvázsnyoi Schumacher-házban szabadtéri néprajzi kiállítását rendeztek be.

A nemzetközi idegenforgalmi év keretében Nyíregyházán a TIT és az Idegenforgalmi Hivatal megszervezte a szabadegyetem idegenforgalmi tagozatát. A tíz előadásból álló sorozat októberben indult.

Balatonfűred vendéglátó üzemei között nevezetes helyet foglalnak el a különböző csárdák. Először csak a Baricska csárda volt ismeretes, aztán létrehozták a Tölgyfa-csárdát, és most bővítik a romantikus Kóloska völgyben álló Kóloska csárdát. 1968. nyarára már a kibővített Tölgyfa és Kóloska csárda fogadja a kirándulókat.

A természetjárók örömeit szolgálhatja, hogy a Veszprém Csupok közötti 83-as úton szépen foglaltak egy forrást, az új forrás, amely felett „Bodon forrás” felirású tábla látható, bő vizet ad.

A Vasas Turbó turistái október 14-én tartották „Lombhullató” összejövetelüket, a dobogókői turistaházban.

A Szombathelyi Építők tájékoztatói versenyzői az idén a megyei bajnokság szinte minden osztályában a legjobbak között végeztek. Az okleveleken és érmeiken kívül négy sereglet nyertek.

Az Országos Erdészeti Egyesület mikológiai és faanyagvédelmi szakosztálya sajtótájékoztatót tartott, amelynek tárgya „A tudományos mikológia és faanyagvédelem időszerű kérdései és célkitűzései az új gazdasági mechanizmusban” volt.

A 114. számú Eötvös József Építőipari Szakmunkásképző Intézet KISZ-szervezete emléktúrát szervezett a bükki Gulicskatetőhöz, az Ismeretlen Szovjet Katona sírjához. A két napos túra résztvevői emléktáblát helyeztek el a síron, amelyet megkoszorúztak.

A Magyar Eszperantó Szövetség Természetbarát Szakosztálya és Baranya megyei Bizottsága két napos találkozót rendezett Pécsen. A megbeszélések napirendjén az eszperantisták és a természetbarátok kapcsolatának kérdése, továbbá az abaliget nyári eszperantó-táborok programja és bel- és külföldi propagandája szerepelt.

Az idei nyári turisztikai idényben 1 700 000 ember kereste fel a Magas Tátrát.

A Magyar Természetbarát Szövetség megbízásából a Heves megyei és az Ozdi Járás Természetbarát Szövetsége rendezte meg a Társadalmi Erdői Szolgálat második országos találkozóját Szilvásváradon. A két napos tanácskozás programjában előadások, viták szerepeltek. A második napon ünnepi nagygyűlést és tűzoltási bemutatót tartottak a szabadban. Az erdők védelme mellett a műemlékek, régészeti területek védelméről, a vadak téli etetéséről és a madárvédelemről is szó esett.

TÖBBEMELETES magassági pont állványa épül a Csóványoson. Ha a kilátó turisták számára is járható lesz, tetejéről tiszta időben mindig láthatóvá válik a Magas Tátra hűfödte csúcsa és az egész környék.

AGGTELEKEN, a cseppkőbarlang előtti teret korszerűen rendezik. Készül a barlang környékének új világítási berendezése, amely meghibásodás esetére kölcsönösen kiszolgálja a csehszlovák részt és viszont. Az Oszlopok Csarnoka új, színes világítást kap rejtett reflektorokkal.

A BÜKK NAGY BARLANGRENDSZERÉT kívánja összefüggésben feltárni a miskolci bányászok barlangkutató csoportja.

Forrásavatás a Vidrőczki réten. Lillafűred közelében új forrást foglaltak. A Helyiipari Vállalatok Természetjáró Szakosztálya több társadalmi szervezettel és vállalattal összefogva több száz társadalmi munkárában rendezte a Vidrőczki réten folyó vadvizet. A kis ünnepségen Galló Ferenc, a Helyiipari Dolgozók Szakszervezete Borsod megyei Bizottságának elnöke mondott köszöntőt, majd Lendeczki László, a megyei természetbarát szakszövetség elnöke átvette a forrást a természetbarátok nevében.

Két évfordulót ünnepeltek meg a Pálvölgyi cseppkőbarlangnál a szentendrei Körösi Csoma Sándor gimnázium tanulói és tanárai. Az iskolát 10 évvel ezelőtt nevezték el a híres magyar Ázsia-kutatóról, a kiváló orientalistáról, aki 125 esztendeje hunyt el a tibeti határon fekvő Darjeelingben. Az ünnepségen megemlékeztek a nagy tudós életéről, munkásságáról, a diákok pedig, az ezzel kapcsolatos dokumentumokból, fényképekből emlékfalat állítottak. A kiállítást a Pálvölgyi cseppkőbarlangban tekinthetik meg a látogatók.

Munkásszállásokból — üdülő. Az orosznyeli erdőszetben csökken a vidéki dolgozók száma, ezért megszüntették a szentgyörgyvári munkásszállót, és tervezik a mindszentpusztai bezárását is. A munkásszállók teljes berendezésükkel együtt, turista egyesületek adják át, amely gyermeküdülőt, vagy nyári tábort rendezhet be az épületben.

Furcsa eset történt a szentendrei Kőhegyi turistaházban. Az egyik éjszaka Simon Péter 18 éves ipari tanuló ugyanis — minden bizonnyal tévedésből — az ajtó helyett a turista-

ház egyik ablakán lépett ki. A fiatalember öt méter magasról zuhant az udvarra, s agyrázkódást szenvedett. A különös baleset körülményeinek kivizsgálása folyamatban van.

Befejeződött a saigói menedékház átalakítása, s a hangulatos pihenőhely kicsinosodva várja a vendégeket. Összesen 39 turistát tudnak elhelyezni a menedékházban.

A Jósvalói Béke-barlangban idén először részesültek gyógykezelésben külföldi vendégek. A környék bányászai által berendezett föld alatti szanatóriumban a 204 bányász-betegnek kívül számos belöldi és külföldi beteg is élvezhette a pormentes, egészséges levegő gyógyhatását. A sanatórium a téli hónapokra bezárta kapuit. Jövő májusban kezdődnek újra a kúrák.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére új üdülőtelep nyílt a Fekete-tenger partján, közvetlenül a Kaukázus lábainál. A fenyligeteken felépített hét tizenegyetemes szállódban egyszerre három ezer turista pihenhet.

Az elkövetkezendő években 39 000 kilométer új autótutat építenek a Szovjetunióban. Az új úthálózat mellett 40 motel szolgált majd az autós-turisták kényelmét.

TORMA LAJOSNÉ

A Spartacus természetbarátoknak nagy gyászuk van. Egyik legtekesebb, legkitűnőbb s legrégebbi tagjuk, a mindig példaadó, rokonszenves Torma Lajosné, 69 éves korában hirtelen elhunyt. Gyermekkora óta járt szívesen természetbarátokhoz, a haza, a külföldi szék tájait, s az elsők között volt, aki belépett a Spartacus természetbarátok közé. Nemrég kapta meg a Spartacusok tizenöt éves jubileumára alapított emlékjelvényt az emléklappal. Halála előtt egy héttel még teljes erőben vezetett borsónyi túrát, mert mint túravédő is az elsők közé tartozott. Nagy képzettséggel s lelkesültséggel irányított hosszú utakat nemesak Magyarországon, hanem külföldön is és mint a Spartacus természetbarátok számos szakosztályában tisztségviselő természetbarát, különös figyelemmel ügyelt az ifjúság, az „utánpótlás” nevelésére. A Spartacus-család nagy részével kísérte utolsó útjára.

A Svájci Szövetségi Statisztikai Hivatal megállapítása szerint csökkenőben van a svájci idegenforgalom. A szakemberek a visszaesés fő okát az általános konjunktúra lecsökkenésében és abban a tényben látják, hogy a turista-tömegek szívesebben keresik fel a tengerpartot, mint a hegyvidéket. Míg a svájci csökken, a szocialista országok turista-forgalma nő. 1960-ban még csak 3 700 000 nyugati turista látogatott el a kelet-európai szocialista országokba, számuk 1966-ra meghaladta a 13 milliót.

Lengyelországban 2200 építészeti műemléket alakították át az idegenforgalom számára. A várbörtönök, malmok, paloták, kastélyok 70%-a mint elszállásoló és éttermi üzem, 10%-a mint múzeum, a többi pedig egyéb feladattal áll a látogatók rendelkezésére.

Brüsszelben rendezték meg a tizenhetedik Nemzetközi Idegenforgalmi és Folklor Film-fesztivált, amelyen huszonhárom ország szíznál több filmmel vett részt.

Magyarországon 1970-re 5000 új vendéggéggel növelik a szállodai kapacitást. Ebből 1600 Budapesten, 2100 pedig a Balaton mellett várja majd a turistákat.

200 vendégszobás szállodává alakítják át Budapesten a várbastort az egykori jezsuita kolostort.

Dunántúli pásztorművészet c. kiállítás nyílt Szombathelyen. A Savaria Múzeum a kiállítás anyagaként a dunántúli pásztorművészet anyagait mutatta be a múzeumi hónap keretén belül.

Császári palota maradványaira bukkantak a Romkert alatt végzett ásások során Szombathelyen. Az új római kori lelet gyakran szerepelt az antik írásos emlékekben. A palota egy szakaszát már teljesen feltárták, s nagy történelmi jelentőséggel tekintettel, a jövőben egészen feltárják és helyreállítják.

Leveleznek komoly turista főúval vagy lányal. Címek: Kiss Dezideriu Str. Hortenzia, N. 2 a Arad Grádiste.

Megjelent a DELTA magazin

Új ismeretterjesztő képes magazin, a Delta most megjelent első számával új műfajt képvisel a tudományok népszerűsítésében. A KISZ VII. kongresszusának határozata értelmében rendkívül látványos és érdekes képekkel, közérthető, de igényesen színvonalas cikkekkkel, riportokkal és bőséges hírmagával kívánja fölkelteni és kielégíteni elsősorban a már bizonyos alapműveltséggel rendelkező fiatalok természettudományos-technikai érdeklődését.

A Delta cím is jelzi, hogy a lap szoros együttműködésre kezdte a tv tudományos híradójával: fontosabb cikkeket a Delta és a Haladás című műsorok filmfelvételeivel egészítik ki. Az első szám egyik vezető cikke, a többszínnyomású címlapon és a középső, kiemelhető oldalakon éppen a színes televízió kísérleteiről közöl cikkeket és látványos grafikat. A lap első számában részletesen foglalkozik a holnap energiatárolásával, a biológia forradalmának új eredményeivel, egy most felfedezett magyar cseppkőbarlanggal, a szívsebészet diadalújjával, továbbá számos technikai újdonság között a műanyag csomagolással és a fényképezésben-magnózában tért hódító kazettás megoldásokkal. Bőséges hírokat, Oldeparádé, Delta Lexikon, tudományos hírmagyarázat és humor egészíti ki az új lap első számának változatos, gazdag tartalmát.

Vigyázzunk a Cserepeskői barlangra

Örömmel értesültünk, hogy borsodnádasdi lelkes természetjárók újból berendezték, lakhatóvá tették a régi betyárvilág romantikus emlékeit őrző, vadregényes helyen fekvő Cserepeskői barlangot. Most már fűthető kályha, jól zárható ajtó, puha fekvőhely várja a pihenésre vágyó vándort. Köszönjük az egri természetjárók nevében a borsodnádasdi turisták önzetlen fáradozását, s arra kérjük az arra járó fiatal természetkedvelőket, hogy kímélik meg a barlang berendezését. Az elégetett fát pótolják, a barlangot tisztán hagyják vissza.

Eger Városi
Természetbarát Szövetség
Hortobágyi Ernő
elnök

A beledi általános iskolások szakkört alakítottak

Tisztelt Szerkesztőség!

A természetbarát szakkör végre nálunk is megalakult. Még nem vagyunk sokan. Most egyelőre kisebb túrákon képezzük magunkat a kirándulásokra. Úgy tervezzük, hogy télen beszélgetünk majd a természetjárásról és tavasszal megkezdjük a nagyobb túrákat. Helyiséget is akarunk szerezni magunknak, ahol a felszereléseinket tarthatjuk. Választottunk nevet is a szakkörnek: Jelky András természetbarát szakkör, Beled. Készítettünk zászlót is.

Szívélyes üdvözléssel
Kozák Ferenc
és a szakkör tagjai

Turisták könyvespolca

A Panoráma Könyvkiadó Nagy útkönyvek sorozatából három érdekes szép kiadványra hívjuk fel olvasóink figyelmét.

BALATON. A magyar tenger geológiájáról, élővilágáról, történelméről, népművészetéről, kulturális és sportéletéről kap átfogó képet a könyvből az olvasó. A sok fényképpel és rajzzal illusztrált könyvet részletes útikalauz egészíti ki. (350 old., ára kötve: 54,— Ft.)

BUDAPEST. Fővárosunk sokrétű ábrázolására törekszik a kötet. Fényképek, rajzok teszik teljessé a kiadványt, amelyhez perspektívikus ábrázolású térképet mellékeltek. (482 old., ára kötve: 52,— Ft.)

DUNA. A Feketeerdőtől a Fekete-tengerig mutatja be a folyót és a Duna-menti városokat a gazdagon illusztrált könyv. (437 old., ára kötve: 57,— Ft.)

A könyvek kaphatók a Sport könyvesboltban (Budapest, VII., Rákóczi út 64.)

Szombathy Viktor: A félhold vándora

Mehemed Evlia Cselebi, a neves török utazó és emlékirat-író a magyar történelemben ismert egyéniség. 1660–1664 között utazta be Magyarországot s kalandos feljegyzései — megfélemlítő kritikával — még ma is forrásmunkáknak tekinthetők a korabeli magyar-török életre vonatkozóan. Erről a híres-neves Evliáról írt Szombathy Viktor — a szépirodalmi „átköltés” engedékenyebb szabályai szerint — érdekes, fordulatos, kalandos regényt. A nagy utazó — akit szinte „egykorú turistának” is lehetne nevezni — Sztambulban kezdte kalandozását, majd kairói tanulóévek s mekkai zarándoklat után Nagyvárad ostromakor érkezett „Magyarisztán” földjére, hogy aztán bekalandozza a hazát, eljusson Bécsig s még tovább nyugatig is. A regény egy török ember szemszögéből tekint a gyaurok országát és virágos stílusában is ragaszkozik a Kelethez. Mind az ifjaknak, mind a felnőtteknek érdekes olvasmány: történelem, földrajz, hivatal, harci élet irodalmi szintű ötvözete, felöntve finom humorral, emberszeretettel. (Móra Ferenc Ifjúsági Kiadó.)

Hegyimentő szolgálatosok bajnoksága a Szovjetunióban. Augusztus 24-től kezdve 7 napig tartott a bajnoki címért folyó vetélkedő a Nyugat-Kaukázusban, Tyberda környékén. A tavaszi és nyári kiválasztó versenyen 400-an küzdöttek, hogy bejussanak a döntőn induló 15 csapatba. A szabályok szerint a 6–6 főnyi csapatokban 2–2 olyan tag lehetett, akik az előző években már indultak össz-szövetségi bajnokságokon, 4–4 fő pedig olyan, akik 1967 előtt csak alsóbb szinten versenyeztek. A feladatok 3 főcél szolgáltak: a) segélynyújtás helyi balesetknél, b) sérültek felkutatása drótkötél szerkezettel és c) a baleset-szenvedettek szállítása különféle szerkezetekkel. — A IV. össz-szövetségi bajnok a „Burevsznjiv” Sportegyesület csapata lett; második helyen a „Spartak”, harmadik helyen pedig a „Lokomotiv” csapata végzett.

1968. szeptember 10-re tervezik érkezésüket a mexicói olimpiára azok a csehszlovák lányok, akik október 13-án indultak el Prágából, hogy gya-

log tegyék meg a 7000 km-nyi utat. Vera Komarkova 26 éves biológus, Jarmila Ocakova 36 éves munkás, Zdena Opatrona 21 éves esztétikus és Kocostava Tarantova 22 éves technikus napi 35–40 km-es gyaloglást terveznek a Prága, Bécs, München, Bern, Grenoble, London (innen hajóval az Atlanti-óceán) Kanada—Mexicó útvonalon. Csak a legfontosabbakat vizsik magukkal: egy négysezemélyes sátrat, hálózsakokat, némi ruhaneműt és élelmiszert.

Sir Edmund Hillary — a Mount Everest híres legyőzője ez év októberében 9 tagú expedíciót vezetett a Déli-Sarkvidék egyes csúcsainak megmásására. Sikeresen megmászták elsőként a Hallet-fok 3947 méter magas Herschel hegységét.

A ausztriai Linz és Melk között félúton átadták a forgalom számára az új Duna hidat. A Grein-nél épült híd megkönyviti a közlekedést az Alpok, valamint a Mühl- és Waldviertel között.

238 halott áldozata volt ez évben az alpesi túrázásnak. 100-an Svájcban, 42-en Olaszországban, 40-en Németországban, 32-en Ausztriában és 24-en Franciaországban vesztették életüket. E számok javuló tendenciát mutatnak az elmúlt évtől szemben, mikor is 14-gyel több volt az áldozatok száma. A letragikusabb év 1957 volt, amikor 385 volt az áldozatok száma.

Turista a Magyar Természetbarát Szövetség lapja. Megjelent havonta. Szerkeszti a szerkesztő bizottság. A szerkesztésért felel: Mosonyi László szerkesztő. Szerkesztőség: Budapest, V., Váci utca 62. földszint 9. Telefon: 183-936/10. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660. Kiadásért felel: Tóth László igazgató. Egyes szám ára: 3.— Ft. Előfizetési ára egész évre 32.— Ft., félévre 16.— Ft. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizetés: Posta Központi Hírlapirodánál, Budapest, V., József nádor tér 1. Telefon: 120-850 és bármely postahivatalban. Csekkszám: 61 251, vagy átutalás az MBN 8. számú folyószámjára. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat. Budapest, I., Fő u. 22. és a Kultúra külföldi képviselői. Index: 25 814.

A beküldött kéziratokat, rajzokat és fotókat nem őrzük meg és nem küldjük vissza.

67.1593 Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest

A szécsényi ferdetorony

Nem trükkfelvétel, valóban ott áll Szécsény község főterén ez a ferde tűzorségi torony. A második világháborúban a torony közelében esett le egy bomba, és ez mozdította meg alapjaiban az építményt. A szakemberek szerint elég biztonságosan áll, és a község mint különlegesét őrzi.

Bolond történet

Olvasóink közül sokan ismerik a képen látható fiatalokat. Ők a Hóvirág szakosztály alapítói, kik idén érettségiztek, de hűek maradtak a Leövey-gimnázium szakosztályához, amit azzal is bizonyítottak, hogy szép őszi túrákon segítettek nekik lefesteni a Holdvilág-árok körüli jelzéseket.

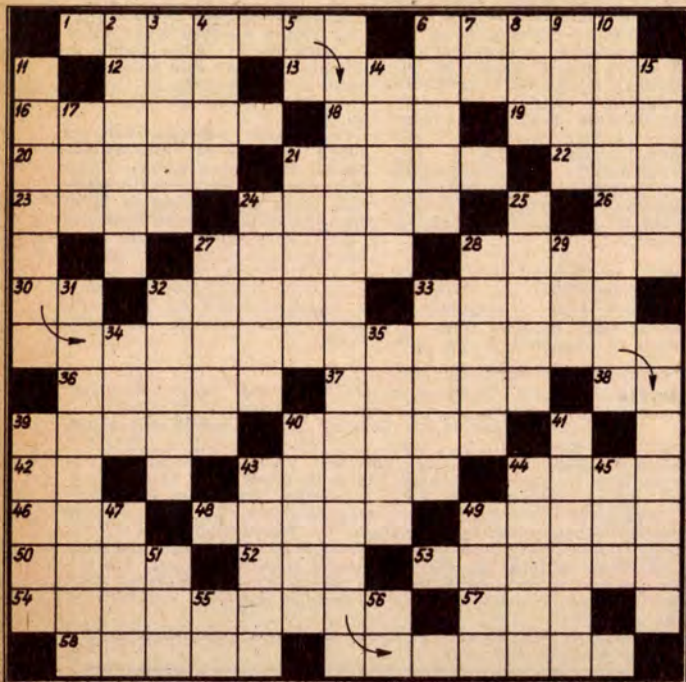
A képen baloldalt látható pipás fiatalember, polgári nevén Fatuska János, Hóvirág-nevén Hannes — éppen buzgón festett egy fát, amikor Coca — a jobboldalt pipázó fiú — arra hívta fel a többiek figyelmét, hogy róluk, illetve Hannesről beszélnek az úton. Egy apa jött arra kisleányával és buzgón magyarázott neki:

— Látod, kisleány, ez az erdőréz már az idegszanatóriumhoz tartozik. Ide már csak a gyógyultabb betegeket hozzák, akiknek könnyű munkát dolgozni is szabad. Látod például, ott is van egy gyógyultabb elmebeteg, akinek azt a munkát találták ki, hogy jeleket fessen a fákra. Nem kell tőle félni, ha kiengedték, már nem őrjöng...

Persze, volt nevetés, hiszen a közelben valóban van egy idegszanatórium.

Az apának és a fiának ezúton üzenik, utyan jöjjenek el december 28-án este a Magyarokéi turistaházba, ott lesz a Hóvirág-szilveszter. Addigra lecsillapodnak. Már senki nem fog dühöngeni. g.

MAGYAR TÁJAK, MAGYAR LANTON

VÍZSZINTES: 1. Idézet Juhász Gyula egyik szép költeményéből (zárt betűk: E, K, K, L, K, T) 6. ... Andok (hegység Dél-Amerikában Venezuela területén) 12. Közkeleteli álam. 13. Keleti gót király, kora legkiválóbb fejedelme. 16. Magánhangzó fölé tett írásjel. 18. Gót betű, keverve. 19. Gyermekekjátékszer. 20. Csukás. 21. Hivatalnok, írnok — angolul. 22. T L R. 23. Unalmasnak, terhesnek kezd érezni. 24. Idegen férfinév. 26. Argosi királylány, Zeusz kedvese. 27. Folyó Észak-Olaszországban. 28. A hőmérseket nagysága. 30. Kezesség kifejezés. 32. Olasz sziget a Nápolyi-öbölben. 33. Tenorszerp Puccini „Turandot” c. operájában. 36. Új-Guinea indonéz neve. 37. Valamelyik gabonaféle van benne. 38. ... Fontaine (francia költő) 39. Francia szatirikus regény- és drámaíró első négyzetbe keresztnevének kezdőbetűjét írjuk) 40. Ugyanok, közvetítő. 42. L T. 43. Svájci magaslati üdülőhely. 44. ... morgana (délbáb) az utolsó betűn felesleges ékezet. 46. Újság. 48. Férge, élénk, fiatalos. 49. Libériás inas. 50. A jövő nagy energiaforrása. 52. Járom. 53. Így sétál az ideges ember a szobában. 54. Alvásra berendezett helyiség a lakásban. 57. Capek, a kiváló cseh író drámája. 58. Soron következő.

FÜGGŐLEGES: 2. Város Indiában. 3. Ritkán, nem tömören. 4. Diszes. 5. &. 6. A folyó fenekének mélyítésére alkalmas hajó (... hajó) 7. Juttat. 8. ... Roy (Walter Scott regénye)

9. Akta. 10. Könyvbarátok számára készült kiadvány. 11. A vízszintes 1. sz. sor folytatása (zárt betűk: N, M, M, SZ, T, T). 14. Szegény, mint a tempom ... 15. Végtagok. 17. Község Heves megyében. 21. A Brazíliai Egyesült Államok tagállama. 24. Több frank államférfi neve volt. 25. Üntsd tele a poharat! 27. Fényűzően díszes. 28. Befolyás. 29. Háj, zsír — angolul. 31. Beavatás ünnepélyes keretek között. 32. Szaporodásra képes sejt. 33. Használat, viselés közben ledőrszörlődne. 34. S R A. 35. Ruha, öltözet — angolul. 39. Isten neve a mohamedán vallásban. 40. Enekes madár (névelővel) 41. „Már hó ... el a bérci tetőt” (Petőfi) 43. Egyes népek fő tápláléka (névelővel). 44. Vidéken. 45. Nagyobb edény. 47. Vízilabda, vagy lovas gyep-labda. 49. Két kötőszó. 51. Boráról híres község Fejér megyében. 55. Ételizező. 56. Azonos magánhangzók.

Beküldendő a vízszintes 1. és a függőleges 11. sz. sorok megfejtése. Határidő: december 15.

Előző számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése: Elvtársak, álljunk a sorba. /Új fényű hajnal hasad./ Testvéri egységbe forrva, /Nagy lesz a nép és szabad./

Könyvjutalmat nyert: Zékány Mihály Bp. II. Lajos u. 37., Harkai Gyuláné Bp. VIII. Népszínház u. 49., Szántó Béla Sopron, Csengery u. 34., Maticsák Pál Kazincbarcika, Építők u. 3., Kárnyáczky Gábor Doboz, Kínizsi u. 7., Simon István Bp. XXII. (Budafok) Borkó u. 17.

A MEDVE

A medve a Kárpátok koszorújának legnagyobb testű vadja. Előhelyben nem válogatós, csak az a lényeges, hogy nagy kiterjedésű, zavartalan erdőséget találjon. A síkvidéki erdőtől a magashegységig bárhol megtelepíthető. A hatalmas terméű állatnak igen sok táplálékra van szüksége. Nagysága 150 kg-tól 380 kg-ig váltakozik. Ez utóbbit a Délkeleti-Kárpátokban lötték.

Étlapja rendkívül változatos. Feldúlt hangyabolyok, méh és darázsészek, szétkapart tuskók, felszagott gyökerek, a fáról lekaptart kéreg, meghasogatott fák stb. mindmegannyi áruló jelei jelenlétüknek.

Szereti a kényelmet. Egyik alkalommal az Északkeleti-Kárpátokban figyeltük meg egy hatalmas málnával borított hegyoldalon a zavartalanul mozgó medvét. Legkedvesebb csemegéjéért, a málnáért nagy utakat is megtesz és az édes gyümölcs érése idején többnyire a málnások környékén meg is találjuk.

Késő este érkezünk ki a Kárpátok egyik elhagyott völgyének vadászházába. Rövid alvás után kora hajnalban egy fára épített magaslesről figyeltük a málnást. Már a pintyek is beleszóltak a hajnali hangversenybe, amikor megzördült a sűrű szélé, ahol szélteréses, száraz fenyők zárták el az utat. Meglepo könnyedséggel egy öreg medve vetette át magát a földön fekvő öreg jegenyefenyőn. Két bocs követte a medvemamát. Az egyik sötétszínű, nyakán fehér gallérral, a másik egyszínű barna volt. A medvegyerekek játékosan hol előre, hol hátra szalagáltak, egymásnak futottak, majd belekapkaptak a finom zamatos gyümölcsbe. Az öreg medve nem szívesen túrte rendetlenkedésüket, mert előbb mély torokhangon rájuk mordult, majd mikor ez nem használt, el-

ső lábának befelé kaszáló mozdulatával közibük csapott, úgyhogy a két kis mackó messzire gurult a hegyoldalban. Az erélyes anyai csapások után már engedelmesen, nyugodt léptekkel követték anyjukat. Az kiválogatta a legdúsabban termő málnabokrokat és hátát egy tuskónak támasztva, két mancsával a szájába söpörte az édes gyümölcsöt. Nemcsak a gyümölcsöt, hanem a leveleket, hajtásokat is behabzsolta. Csaknem egy fél óráig evett, bár két kis bocs a alig tíz perc múlva jólakottnak látszott. A komondor nagyságú medvekölykök még úgy játszottak, hancúroztak, mint az alig fél éves medvebocok. Egymást átölelték és birkózó mozdulatokkal ide-oda dülöngéltek. Most már mamájuk sem törődött velük, hanem csámcsogva, recsegve, gallyakat tördelve tömte magába a finom gyümölcsöt. Egyszerre felemelte orrát és beleszimatolt a levegőbe. Megfordult a szél. Most már a völgy aljából fújt a medve irányába. Az anyamedve ismételtelen beleszagolt a levegőbe, majd lassú mozdulatokkal, hintázó léptekkel megindult a völgybe. Útjukat megzavarhatta valami, mert az anyamedve mereven figyelt a jobb oldali sűrű felé. Nagyot reccsentek az ágak és egy másik medve tűnt elő. A két bocs ijedten kapaszkodott fel! egy fára és onnan, komikus mozdulattal figyelték az öregek találkozását. A jövevény nem mutatott barátságos szándékot. Inyét felhúzza, vicsorgott az anyamedve felé. Már-már azt hittük, hogy ritkán látható medveverekedésnek leszünk tanúi, mikor az anyamedve ismételt morgására és felborzolt szőrének láttára, a később érkezett medve lassú léptekkel elodalgott a sűrűbe. Az anyamedve tovább folytatta útját és rövidesen egy vad-

disznó kadáverhez érkezett. Láthatólag nagy élvezettel fogyasztotta a már illatos pecsenyét. Sajnos megfigyelésünket megszakította egy újabb jövevény, amit mi ugyan nem láttunk, de a medvék megijedtek tőle és nagy zörgéssel tűntek el a sűrű málnabokrok között. Valószínűleg egy újabb medve lehetett a zavaró.

Minden medve szereti a húst. Még a legjámorabb, kis terméű, népiesen „hangyász medvék” is rászolgálhatnak a hangzatos „vérmedve” jelzőre, ha erre alkalom van. Ugyanis, ha egyszer a medve rákapott a könnyen megszereshető hústáplálékra, akkor nem szívesen szokik le erről. Az őrizetlenül hagyott juhokat, teheneket, lovakat könnyen leüti és napokig jár a kadáverre.

A hatalmas állat tudatában van erejének. A vele egy területen élő vadfajokat — a farkas és hiúz kivételével — nem kerüli, hanem ha a szükség kényszeríti, megtámadja. A farkastól és a hiúztól sem fél, de kölcsönösen kerülnek egymást. Az egészséges vadat a medve általában nem tudja elfogni, csak a legyengült, beteg, vagy fiatal állatokat, borjakat, gidákat, malacokat stb.

A vaddisznót is leüti. Nagy teleken, ha magas a hó és történetesen a medve kinn jár, a mély hóban nehezen mozgó, legyengült vaddisznókat könnyen elfogja. Ilyenkor valószínű vadászatot rendez rájuk, és az egyébként farkasnál sokkal kevésbé vérengző medve, többet is leüt belőlük, mint amennyire szüksége van.

Amit nem tud azonnal elfogyasztani, azt elteszi szűkebb időre. Rendkívül ügyesen fedi be az ételmaradékat. Először jóllakik, majd ha a zsákmányt tisztáson, vagy általa zavartnak vélt helyen találja, elvon-szolja és biztos helyen kövekkel, földdel, ágakkal, fadarabokkal gondosan befedi. Ezt a munkát aprólékos gonddal végzi. Több alkalommal 10—15 lépésről vetjük észre az elföldelt, hatalmas testű szarvasbika kadáverét. Többnyire csak a kiálló agancs maradt ki a takarásból. A többi testrészt úgy eltakarja, hogy a legyek sem jutnak hozzá.

A medve az embert nem támadja meg. Kivételt képez a sebzett medve, valamint a bocsát feltó anyamedve. Az ilyen támadás

azonban nagyon ritkán szokott bekövetkezni, így tehát az emberre nézve nem veszélyes.

A medvéknek ún. telelőhelyei vannak, ahol előszeretettel vészlik át a téli hideget. Ezek többnyire a napsütötte fekvésű déli hegyoldalak járhatatlan és szélvédett részein voltak. A medve téli pihenőhelyét gaurának hívják a hegylakók. A legtöbbször gaura megfigyelési helyünkön (az Északkeleti Kárpátokban), kidölt fa gyökérzete által kitépett földtömeg alatt alakult kisebb mélyedés volt, ami emlékeztet egy félereszhez. Ezekben többnyire csak annyi hely maradt, hogy a nagytestű állat éppen hogy be tudott oda csúszni. Télen, ha erre az építményre ráesett a hó, tökéletes, védett menedékhely lett a gaurából.

Ha az idő hidegre fordult, vagy hóviharos nap köszöntött be, behúzódott a gaurába. Végso bebújása előtt — amikor megkezdte téli pihenését — nagyobb ágszomót húzott maga után és elzárta a bemeneteli nyílást.

A hóesés eltakart minden nyomot és a medve békeségben, zavartalanul pihenhetett. Mégis volt olyan jel, amiről a téli fekhelyét megtaláltuk. Hideg, de erőfényes téli napokon a nap sugaraival egyirányba nézve, jó távcsővel néha észrevehettük a gaura szellőző nyílásából kiáramló vékony és alig látható párafelhőt.

A másik ugyancsak nehezen észrevehető jel, a szellőző nyílás körül levő hó kissé barnás színeződése. A harmadik legkönnyebben észrevehető, a gaura helyét eláruló jel, az annak környékén található megtépázott fák. A medve évről-évre felkeresi téli fekhelyét és minden évben újra kitakarítja, puhára béleli. A takarítás után pár napig, amíg a hó el nem fedi, észrevehettük a kikapart, kitakarított régi ágakat, valamint a vacok közelében le-tördelt fák és csemetek fehéren villogó csonkjait.

Azt figyeltük meg, hogy a megszokott gaurát évről-évre ugyanaz a medve látogatja. Ha a bocok felnőnek, különválnak anyuktól és ők mennek el új telelőhelyet keresni.

Az európai barnamedve élőhelye mind szűkebb területre korlátozódik és nemsokára ez a gyönyörűség állat már csak a rezervátumokban lesz látható.

Dr Szederjei Ákosné

VIGYÁZAT!

Gyilkos galóca!

**Csakis ellenőrzött gombát fogyasszunk!
Hallgassunk a tanácsadókra!**

Sok-sok életet ment meg a gombavizsgáló tanácsa

Zuhog az eső a Moszkva téren. Hideg, szürke, barátságtalan az a késő őszi vasárnap délután. A KÖJÁL gombaszaktanácsadó állomásánál mégis hosszú sor áll, száz meg száz természetbarát, kiránduló, akik gombát szedtek a budai hegyekben, s akik — igen okosan — szakértői véleményt kérnek: ehető-e, nem ártalmas-e a gombaszakmánya.

A Moszkva téri állomás tizenkét éve működik. Korra tavasztól késő ősziig, minden szombat és vasárnap délután tömegesen keresik fel a körültekintő, elővigyázatos emberek. Tizenkét éve adja itt az életmentő, egészséget védő jó tanácsokat Gellén Ferenc állami gombaszakértő, aki sok érdekes tapasztalatot szerzett az évek során.

— Előfordul — mondotta —, hogy kétezer ember keres fel délután kettőtől este kilenc óráig. A kidobott — mérgező és étkezésre alkalmatlan — gomba mennyisége néha négy-öt mázsát is nyom. Hat kuka is kevés egy-egy délutánra. A múlt vasárnap csak gyilkos galócából százötven darabot hoztak a kirándulók. Rengeteg a párduggalóca és a kénvirág. Hihetetlen mennyiségű világító tölcsérgombát, fakógombát, nagy döggombát szednek a döggombát összetévesztik a csiperkével.

Sajnos, a propaganda ellenére, igen sok, a csiperkéhez ugyancsak hasonló gyilkos galócat hoznak a kirándulók — s ebből húsgramm is halálos mérég. Az ehető gomba is ártalmassá válhat, ha műanyagzacskóban, -dobozban tartják, ahol befűlik és hamar romlásnak indul. A nyers gombát

feltétlenül terítsék szét, hideg, száraz, szellős helyen tárolják, ha nem fogyasztják el azonnal. Az elkészített gombaételt nem ajánlatos tárolni, mert — magas fehérje-tartalma miatt — könnyen bomlani kezd és nem gomba —, hanem ételmérgezést okozhat.

Igen célszerű volna, ha a turisták legalább a közép-fokú gombaismerő tanfolyamot elvégeznék, melyet az Országos Minőségvizsgáló Intézet rendez.

Az utóbbi években a kirándulók — a propaganda hatására és tudva, hogy meg lehet vizsgáltatni a szedett gombát — egyre nagyobb számban veszik igénybe a szaktanácsadót. Előfordul azonban, hogy élesen vitatkoznak, nem akarják elfogadni a szakértő véleményét. Úgy gondolják, ha már megszedték a gombát, legjobb volna el is fogyasztani. Ilyen esetekben nem győzzük óvatosságra inteni a vitatkozókat.

A felvilágosító munkát állandóan fejleszteni és fokozni kell, mert — az intenzív szaktanácsadás ellenére — még mindig több ember halált okoz a mérgesgomba, illetőleg a gondatlanság és tájékozatlanság.

Dr. Pokorny Ferenc és dr. Spáda Tibor a TIT Biológiai Szakosztályának tagjai, gombaszakértők, akik társadalmi munkában végzik a szaktanácsadást.

— Jó volna szorosabbá tenni a kapcsolatot — mondták — a természetjárók és a gombások között. Ezzel el lehetne érni, hogy a turisták megismerjék a leggyakrabban előforduló mérgesgombákat és további propagandát fejtsenek ki annak érdekében, hogy az ismeretlen gombákat min-

denki bizalommal vigye el a KÖJÁL által létesített gombavizsgáló állomásokra vagy a piacfelügyelőségekbe. Ezeken a helyeken díjtalanul vizsgálják meg a gombát, s ma már bebizonyított tény, hogy szakértői vizsgálat esetén mérgezés nem fordul elő. Mérgezésre akkor kerül sor, ha a hozzá nem értő gombaszedő nem fordul szakemberhez vagy ha — a törvényes rendelkezések szigorú tilalma ellenére — zugárustól vásárolnak gombát. Ezért külön felhívunk minden gombaszedő figyelmét, hogy csak a biztosan ismert gombát szedjék, a nem ismeretleneket és zugárustól soha ne vásároljanak gombát.

Szeretnénk rámutatni egy érdekes jelenségre. A gombának is megvan a maga „naptára”. Rendes időjárási viszonyok mellett az egyes gombafajták periódikusan kerülnek elő. Az idei szezon — a rendkívül száraz időjárás folytán — szembehelezkedett a gombanaptárral. A késő tavaszi, meleg és csapadék nélküli időjárás nagyon kedvezett a gombamicélium kifejlődésének. Eső hiányában azonban a termőtest nem tudott kifejlődni. Viszont az ezt követő meleg esőzések egyszerre indították fejlődésnek a különböző gombafajtákat, s így fordulhatott elő, hogy az őszi nagy gombaszezon kezdetén nemcsak őszi, hanem nyári, sőt tavaszi gombák is előfordulnak. Ezzel magyarázható, hogy — a hosszú szárazság után hatalmas mennyiségű gomba borította el az erdőket. A gyilkos galóca például — annak ellenére, hogy nyári gomba — most került elő tömegesen.

Vigyázat! Gyilkos galóca

Gyűrűs tölcsérgomba

Sárgahúsú vargánya